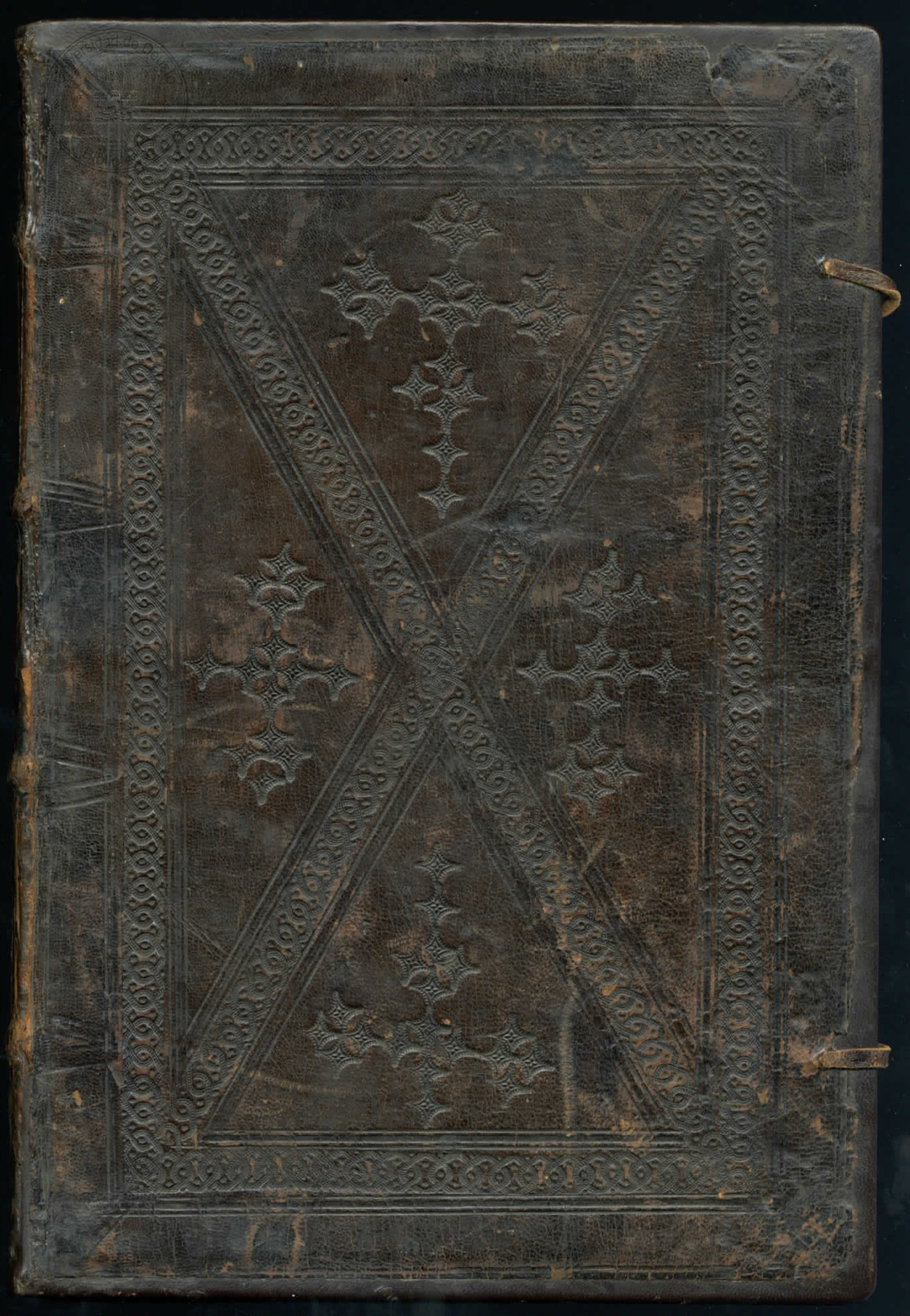

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

1498

P. I. Fray Dalmiro Lorenzo

COLEGIO DE ESTUDIOS SUPERIORES
BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

NRA

Scriptum Sancti Thome de Aquino super secundo sententiarum.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Incipit liber ic̄ōus magistri sniaz de reruz creatione z formatiōe corpoaliū z spiritualiū z alijs pluribꝰ eis ptinētibus.

Que ad mysteriuz diuine vnitatis atqz trinitatis: lz ex parte: cognoscēdū ptinere noscunt q̄z valuimꝰ diligēter executi sumꝰ: nūc ad ꝓsideratiōnē creaturaz transeamus.

¶ Bi. I.

¶ Qz vnū ē pricipiū rez z nō plā
Quid sit creare: qd facere.
Scōz quā rōnē dīr de deo buiusmodi verba agere facere.
Quare rōnalis creatura facta fit. i. homo vel angelus.
Quō dr hō factus pp reparationem angelici casus.
Quare ita hō sit istitutꝰ vt vnita sit anima corpori.

¶ Bi. II.

¶ De angelis quādo facti sūt.
Qz nihil scīm ē añ celū z terrā.
Qz sīl cū tpe z cū mundo cepit spūalis creatura z corpalis.
Vbi angeli mox creati fuerit.
Qz sīl creata ē visibiliū mā z inuisibilium nā z vtraqz iformis.
Quomodo dixit lucifer ascendam in celum.

¶ Bi. III.

¶ Quales facti fuerint angeli.
An oēs angeli fuerint eq̄les in ēntia sapia z libtate arbitrij.
Que cōia z eq̄lia būerūt āgeli.
An boni vel mali creati sint: z an aliqua mora fuerit iter creationem z lapsum.
De triplici sapia angelorz ante casum vel cōfirmationez.
An aliquam habuerūt dei dilectionem vel sui ante casum.

¶ Bi. IIII.

¶ An pfecti z beati creati sint: an miseri z imperfecti.

¶ Bi. V.

¶ De ꝓfirmatione z ꝓuersione stantiuz: z auersione z lapsu cadentium.
De libo arbitrio breuit tāgit.
An aliqd datuz fuerit stantib⁹ quo conuertuntur.
Qua gratia indigebant angeli z qua non.
An lapsis sit iputāda auersio.
Utz beatitudinem quaz acceperunt in ꝓfirmatione stātes meruerunt per aliquā tūc appositam gratiam.

¶ Bi. VI.

¶ Qz de maiorib⁹ z minoribus qdā ceciderūt: iter quos vnꝰ fuit celsior scilz lucifer.
Uñ z quō dejecti sunt.
Quare nō est eis cōcessum habitare i celo vel in terra.
De prelationibus demonum.
An oēs demones sint in ayere caliginoso: vel alig in iferno.
De potestate luciferi.
An demones semel victi a sanctis vltra accedant ad ipsos vel ad alios.

¶ Bi. VII.

Utruz boni angeli peccare vel mali recte viuere possint.
Qz cuz vtriqz bēant libez arbi. nō tñ ad vtrūqz flecti possūt.
Qz boni post ꝓfirmationē liberius bñt libez arbitriū q̄z añ.
An pñt ex nā peccare sicut añ.
Quib⁹ modis angeli mali noscant veritatez tpaliū rez.
Qz magice artes ỹtutes z scia. dyabolivalēt que ē eis a deo.
Qz malis āgelis nō fuit ad meritū mā visibiliū reruz.
Qz non sunt creatores lz p eos magi ranas z alia fecerūt: sic nec boni: z si per eoz mysterium fiunt creature.
Qz solus deꝰ sic opaī creationē rez: sicut institificationē mētis
Qz angeli mali multa pñt p nature vigorē que nō pñt ppter dei ꝓhibitionem.

¶ Bi. VIII.

¶ Utrū oēs āgeli corporei sint.
De formis qbꝰ apparuit deus z de illis iqbꝰ āgeli apparēt.
Qz deꝰ in specie q̄ deꝰ est nunqz apparuit mortalibus.
Quō dicunt demones itrare i homines.

¶ Bi. IX.

¶ De ordinuz distinctione.
Quid appelletur ordo: z q̄ sit rō cuiuscunqz nominis.
Qz noīa illa sumpta sūt a donis gratie non ppter se: sed ppter nos eis data.
Utz bi ordines ab initio creationis distincti fuerint.
Utrum omnes angeli eiusdez ordinis sint equales.
Quō dicat scriptura decimuz ordinē ꝓpleri ōbere de hoib⁹
Utz hoies assumant iuxta numerū stantiū vel lapsoz.

¶ Bi. X.

¶ An oēs celestes spūs mittāt.
An michael gabriel z raphael sint noīa ordinū vel spirituū.

¶ Bi. XI.

¶ Qz singule aie bñt angelū bonum ad custodiam: malū vero ad exercitium.
Utz angeli ꝓficiāt in merito z pmio vsqz ad iudiciuz.

¶ Bi. XII.

¶ De distictiōe operz sex dierz.
Qz alij senserūt oīa simul facta in materia z forma: alij p interualla temporz.
Quō per interualla tēporz res corpales cōdite sint.
Quo sensu tenebre dicāt cē aliqd: z quo dicāt nō cē aliqd.
Quare illa mā ꝓfusa sit dicta iformis: z vbi ad eē prodijt z quātū ad altum ascenderit.
De q̄tuor modis diuine operationis.

¶ Bi. XIII.

¶ De primo distinctionis ope.
De luce facta primo die sī ipiritualis an corporalis fuerit.
Quib⁹ modis accipitur dies.
De nāli ordine computatiōis dierum: z de illo qui pro mysterio introductus est.
De intelligentia horuz verborum dixit deus.
Ex quo sensu pī dicī operi in

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio vel per filiū vl in spūscō.
¶Bi. xiiii.
¶Be ope scōe diei: qua factuz est firmamentum.
Oz celū tūc fcīm dz intelligi.
Be qua materia factum sit.
Quō aque possūt eē sup celū: z quales sint.
Be figura firmamēti.
Quare tacuit scriptura de bñdictione operis huius diei.
Be ope tertie diei quādo aque congregate sunt in vnuz locū cū multa sint maria z flumia
Be ope quarte diei qua facta sunt luminaria.
Quō accipiēdum sit illud: sint in signa z tempora.
¶Bi. xv.
¶Be opere qnte diei qua facta sunt natatilia z volatilia.
Be ope sexte diei qua creata sunt aialia z reptilia terre.
Be venenosis z noxijs aialib9
Utrum mima animalia tunc creata fuerunt.
Quare post oia factus est hō.
Be snīa illoz qui simul oia facta esse ꝓtendunt.
Quō itelligēda sit requies dei.
Quō accipiēdū sit q dr de9 cōplesse opus suuz septima die cum tunc quieverit.
Quō omnia facta a deo dicantur valde bona.
Be sanctificatiōe septime diei
¶Bist. xvi.
¶Be hominis creatiōe.
Qualis factus sit homo.
Be imagine z similitudine ad quaz factus est homo.
Quare hō dr imago z ad imaginē: fili9 no nō ad imaginē.
¶Bist. xvii.
¶Be creatiōe anime: an de aliquo facta sit.
Be ispiratōe z insufflatiōe dei.
Quādo facta fuerit anima an in corpore vel extra.
In qua etate factus est homo.
Quare hō extra paradisū creatus in paradisum sit positus.
Quib9 mōis padisus accipiat.
Be ligno vite.
Be ligno scientie boni z mali.
¶Bi. xviii.
¶Be formatione mulieris.
Quare de latere viri z non de alia parte corpis formata sit.
Quare dormienti viro z non vigilanti subtracta sit costa.
Oz de costa multiplicata in se sine additamento extrinseco. facta fuerit.
Be cāis superioz9 z inferioz9.
Be causis que i deo sunt simr z in creaturis: z de bis que i deo tantum sunt.
Be aia mulieris que nō est ex anima viri: quia anime non sunt extraduce.
¶Bi. xix.
Be statu hominis ante peccatum qualis fuit ꝟz corpus: z qualis post peccatum.
Quō dr hō fact9 i aiaz viuētez.
Corpus hominis ante peccatuz mortale immortale erat: post peccatum mortuuz.
Utrum imortalitas quam tūc habuit fuerit de ꝙditione nature an ex gratie beneficio.
Si posset homo viuere semp vtens alijs lignis z non de ligno vite deo non mandante vt de illo ederet.
Be imortalitate corporis.
¶Bi. xx.
¶Be modo ꝓcreationis filioz si nō peccassent primi hoies.
Quare in paradiso nō coleruī.
Be modo translationis in melius si nō peccassent.
Utrū in pfectiōe stature z vsu mēbroz ꝓcrearent filij.
Utrum etiam in sensu paruuli nascerentur.
Be duobus bonis altero bic dato altero ꝓmisso.
¶Bi. xxi.
Be inuidia diaboli qua ad tentandum accessit.
Be forma in qua venit.
Be caliditate serpentis.
Utrum elegerit serpentē vt p eum tentaret dyabolus.
Be modo tentationis.
Be duplici specie tentationis.
Quare peccatū hois z nō angeli remediabile sit.
Oz non soli viro ꝓceptum fuit datum.
¶Bist. xxii.
Be origine illius peccati.
Be mulieris elatiōe.
Be viri elatione.
Quis magis ōliquerit: vir aut mulier.
Be ignorantia excusabili vel iexcusabili.
An voluntas precesserit illud peccatum.
¶Bi. xxiii.
Quare deus permisit hominē tētari quē sciebat casurum.
Qualis fuerit ꝑm animam homo ante peccatum.
Be triplici scientia hominis ante lapsum.
Utruz homo ꝓscius fuerit eorum que sibi futura erant.
¶Bi. xxiiii.
Be gratia hominis z potentia. ante casum.
Be adiutorio homini in creatione dato: quo stare poterat
Be libero arbitrio.
Be sensualitate.
Be ratione z partibus eius.
Be simili ordine peccandi in nobis z in primis parētib9.
Oz in nob ē vir mlier z serpēs.
Be spirituali coniugio viri z mulieris in nobis.
Qualiter per ista tria in nobis consumetur tentatio.
Quando mulier manducat sola cibum veritum.
Quando etiaz vir manducat.
Quando sit veniale vel mortale peccatum.
Quibus modis accipitur sensualitas in scriptura.
¶Bi. xxv.
Diffinitio liberi arbitrij scōm philosophos.

Qualiter in deo accipitur liberum arbitrium.
Oz angeli z sancti liberum babent arbitrium.
Oz liberius erat liberum arbitrium qī peccare nō potuerūt.
Be differētia libertatis liberi arbitrij ꝟz diuersa tpa.
Be q̄tuor statib9 libi arbitrij.
Be corruptione liberi arbitrij per peccatum.
Be tribus modis libertatis liberi arbitrij a necitate: a peccato: a miseria.
Be libertate que est ex gratia: z que ex natura.
¶Bi. xxvi.
Be gra opante z cooperante.
Quid sit voluntas.
Que sit gratia voluntatem bonam preueniens.
Oz bona voluntas que ꝓuenit gia: quedaz dei dona ꝓuenit.
Oz cogitatio boni ꝓcedit fidē.
Oz intellectus z cogitationem boni z delectationez ꝓuenit.
An per libez arbitriuz bonum operar homo sine gratia.
Utruz vna z eadez gra sit que dr operans z cooperans.
Quō gratia merer augeri.
Be tribus generibus bonoz.
In quibus bonis sit liberuz arbitrium.
¶Bi. xxvii.
¶Be ꝟtute qd sit z qd act9 ei9.
Be gratia que liberat voluntatem si virtus est vel non.
Quō ex gra icipiāt bona merita: z de qua gia boc itelligar.
Oz bona voluntas gratia principaliter est.
Qua ratione dicitur fides mereri iustificationem.
Be munerib9 ꝟtutū: z de gra que nō est. sed facit merituz.
Oz idē est vsus ꝟtutis z liberi arbitrij: ꝟ ꝟtutis principal'r.
Quidamputant virtutes bonos vsus esse liberi arbitrij. i. actus mentis.
¶Bi. xxviii.
¶Be hereti pelagiana.
Quō pelagiani dictis August. vrunr i testimoniū sui erroris
Quō aug. illa verba determinet in retractationibus.
Be hereti iouiniani z māichei quas collidit ꝫiero.
¶Bi. xxix.
Utr homo ante pcm̄ egerit gra operante z cooperante.
Si homo ante lapsuz virtutes habuerit.
Be electōe hois de paradiso.
Quō itelligendum sit illud: ne sumat de ligno vite z viuat in eternum.
Be flāmeo gladio ante paradisum posito.
An ante peccatū homo comederit de ligno vite.
¶Bi. xxx.
¶Oz per adam peccatum z pena transijt in posteros.
Utr illud pcm̄ qō trāsijt fuerit originale vel actuale.
Quidā putāt fuisse actuale.
Quomodo assignant illud intrasse in mūdum.
Oz originale peccatū vere fuit qō transit in posteros.
Quid sit originale pcm̄.
Oz originale pcm̄ est culpa.
Oz originale pcm̄ dr fomes pcti. i. cōcupiscentia.
Quid noie ꝙcupiscentie intelligit que fomes est peccati.
Oz per adaz originale: pcm̄ i/trauit in oēs. i. ꝙcupiscentia.
An sit originale peccatū i quo omnes peccauerunt.
Ex quo sensu dictuz est. per iobedientiaz vnius multi sunt cōstituti peccatores.
Oz originale pcm̄ in adaz fuit z in nobis est.
Quomodo omnes dicunr in adam fuisse: quādo peccauit z ex eo descendisse.
Oz nihil extrisecū ꝙuertar i bumanā ſubaz que est ex adam.
¶Bi. xxxi.
¶Quō originale peccatū a patribus transeat in filios: an ꝟz aiam: an ꝑm carnez.
Oz per carnem introducit pec catum z quō ostendit.
Carnis corruptiōis cām ostendit ex qua pcm̄ fit in aia.
Quare dr pcm̄ esse in carne.
Utrum causa originalis peccati que est in carne sit culpa vel pena.
Quare dr originale pcm̄.
¶Bi. xxxii.
¶Quomodo originale peccatuz dimittitur in baptismo.
Utr feditas quam ex libidine trabit in baptismo diluat.
Utrum illius concupiscentie deus sit auctor.
Quare illud peccatum imputetur anime.
Utrū illud peccatum sit necessarium vel voluntarium.
Quare de9 iungit aiam corpori sciens eā inde maculari.
An anima sit talis qualis a deo creatur.
An aie ex creatione sint in donis naturalibus equales.
¶Bi. xxxiii.
¶An peccata omnium ꝓcedētium patrū paruuli originaliter trabāt vt peccatum ade.
Quomodo in illo primo vno peccato plura reperiūtur.
An peccatum ade sit grauius ceteris.
An illud peccatum sit primis parentib9 dimissum.
Quō pcta parētū visitentur in filios z non visitentur.
¶Bi. xxxiiii.
¶Be peccato actuali
Que fuerit origo z causa primi peccati.
Que fuit scōaria cā malorum.
Oz nō nisi in bona re sit malum.
Oz in bis fallit dialeticoz regula de contrarijs.
¶Bi. xxxv.
¶Quid sit peccatum.
Utrum malus actus inquantum peccatum est sit corru-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptio vel priuatio boni.
Quō peccatū possit cōsistere bonum cum nihil sit.
Qualr se homo elōgat a deo.
An pena sit priuatio boni.
¶Bi. XXXVI.
Qr quedaz simul sunt peccata t pena peccati: qdaz peccata t causa peccati. Alia no peccata t causa t pena peccati.
An pctm̄ sit causa inquantuz peccatum est.
Qr non omne peccatum est pena peccati.
Utr pcta aliqua essentialr sint pene peccati.
Qr cū pctm̄ sit pena pcti: peccatum est ab hoie: pena a deo.
Be qbusdā idubitāter que sūt pcta t pene t inqtuz eas patimur peccata non sunt.
¶Bi. XXXVII.
¶Qr aliqui putāt malos actus nullo modo esse a deo.
Ex quo sensu dictuz sit deꝰ nō est mali auctor.
¶Bi. XXXVIII.
¶Be voluntate t eius fine.
Quid sit bonꝰ finis. s. charitas.
Qr oēs bone volūtates vnū finem hīt: t tm̄ quedaz diuersos fines sortiuntur.
Be differētia voluntatis t intentionis t finis.
¶Bi. XXXIX.
¶Quare volūtas dr peccatuz cuz sit de nālibꝰ quor nulluz aliud peccatum est.
Quare actus volūtatis sit peccatum si actꝰ aliaruz potētiar non sunt peccata.
Ex quo sensu dr naturalr ois homo velle bonum.
¶Bi. XL.
¶An ex fine omnes actus pēsari debeant.
Ex quo affectu vel fine omnes sint boni vel mali.
¶Bi. XLI.
¶An omnis intentio t actio infidelium sit mala.
Quibꝰ modis dicat bonum.
Quō intelligat illud. peccatuz adeo est voluntarium.
Et illud: nusqz nisi in volūtate peccatum est.
Et itē n̄ nisi i volūtate peccat.
Qr mala volūtas est volūtas riū peccatum.
¶Bi. XLII.
¶An voluntas t actio mala in eodem t circa idem sint vnū peccatum vel plura.
Si pctm̄ ab aliquo cōmissum. in eo sit vsqz quo penitcat.
Quibꝰ modis accipiat reatus.
Be modis peccatorū.
Quō differāt delictū t pctm̄.
Be septē principalibus vicijs.
Be superbia.
Quō supbia dicat radr oium malor t cupiditas: cum supbia nō sit cupiditas.
¶Bi. XLIII.
¶Be peccato in spūm sanctuz.
¶Bi. XLIIII.
¶Be potētia peccādi: an sit bomini vel diabolo a deo.
An aliqn̄ resistēdum sit prāti.
¶Finis.

¶Incipit scōs liber sentētiar claríssimi t sūmi theologorū principis Sancti Thome Agnatis ordinis p̄dicatorꝝ.

Spiritus eius ornauit celos: et obstetricāte manu eiꝰ eductꝰ ē coluber tortuosus. Job. 26. ¶Creaturarum consideratio pertinet ad theologos t ad pbos: sed diuersimode. pbi. n. creaturas cōsiderant fm q̄ in ꝓpria nā ꝓsistunt. vñ ꝓprias cās et passiones rer inquirunt: sed theologus considerat creaturas fz q̄ a prio p̄ncipio ꝯcierūt: t in finē vltimū ordinār: qui deꝰ est: vñ recte diuina sapientia noīatur. qr altissimā cām considerat q̄ deus ē: vñ dr Ecclici. 43. Nonne deus fecit sanctos suos enarrare t̄. per modū istū in hoc scō libro de creaturis agit. vñ materia eius ex verbis p̄missis accipi potest: ex quibꝰ tria elicere possumꝰ. s. rer p̄ncipiū: p̄ncipij ipsius actum: t actus effectum. Ex parte p̄cipij duo tangūtur. s. spūs t manus: spūs bonitatis vel volūtatis sue: fz manꝰ ptātis. De hoc spū dr i ps. Emitte spīn tuuz t creabunt: Quia fm Diony. 4. capi. de di. no. Sicut sol radios suos emittit ad corpor illuminatiōem: ita diuina bonitas radios suos. i. ptipationes sui diffundit ad rer creationez: Et iō Augu. dicit q̄ inqtū bonus ē sumus: istū spūm negauerūt q̄ posuerūt deum ꝓduxisse res ex necitate nāe: t nō ex libertate volūtatis: ꝯtra quos dicit Diony. ca. 4. de di. no. Qr diuus amor nō pmisit eū sine germine esse. Sed de manu ptātis eius in ps legit. Aperiēte te manū tuam oia implebunt bonitate. In manu siquidē eiꝰ erāt oēs fines terre: qr ab eterno non nisi in eius ptāte erant. Aperta enim manu claue amoris creature ꝓdierūt. Hanc manus de qua dicit Esa. 59. Ecce non ē abbreuiata manus eius: quia infinita sua virtute rerum subam in eē ꝓducit: hanc manus abbreuiare voluerūt qui a deo nihil fieri posse ex nihilo astruxerūt. Et sic appet in ꝓductiōe creaturar trinitas ꝓsonar. in spū ipe spūs scūs ō quo dicit sapie. i. Spūs domini repleuit oēm terraz. In māu filius g̈ et brachiū pris dr. Job. 40. Si hēs brachiū sicut deus t̄. eo q̄ ipe ē virtus t sapia dei. prie Cor. i. Et oia p ipm fcā sunt. Jo. i. Sed in ꝓnoie eius persona patris exprimitur cuius ē t filius t spūs scūs. de quo dr Gen. prio. In p̄ncipio creauit deus celū t terrā. Sed ex parte actus tangit ēt duo. s. ornatum t obstrictiōis officiū: ornatus ptinet ad dispōnē rerum: quia eas varia pulchritudie decorauit: vt dr Ecclici. 43. Magnalia sapie sue ōcorauit. De hac etiam pulchritudine Boetius dicit Mundum mente gerēs pulchrum pulcherrimus ipse. Sed obstetricatio pertinet ad prouidentie gubernationem: qua creaturas per se subsistere non valentes ad modum obstetricis in esse conservat: necessaria in finem ministrat t ipedimēta repellit etiam mala in bonum ordinando. vñ dr Job. 38. fm similem metaforam: quis conclusit ostijs mare q̄n erumpebat t̄. Ex pte effectus duo tangit. s. celum t colubrum tortuosum. In celo duo considerare possumus. s. stabilitatem, puer. 3. Stabiliuit celos prudētia t indeficientē claritatem de qua ecclici. 24. Ego feci in celis vt oriretur t̄. vnde per celos intelligere possumꝰ creaturas que i decore suo firmiter perstiterūt. Similiter in colubro tortuoso duo considerare possumus. s. obscuritatem t obliquitatem. Primuz in nomine colubri: quia coluber dicitur quasi colēs umbram q̄ sonat in pūctionē lucis: obliquitatē in hoc qō dicit tortuosum. distortum enī ē quod rectitudine obliquat. Et iō p hunc colubrum tortuosum creature ille intelligi possūt: quar pulchritudo est p pctm̄ obscurata: t rectitudo obligata t p cipue diabolū: cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum. Sapie. 3. Et de umbrositate eius dr. Job. ii. Sub umbra dormit in secreto calami. Et de eius tortuositate dicit Esa. 27. Uisitabit dns i gladio suo duro t̄. Recte g̈ celos spūs ornasse dr: qr in creaturis que suum ordinē seruauerunt: t diuina bonitas clarius resplēdet: t decoris ornatus imutatus non est. Recte ēt dr coluber tortuosus manu obstetricante eductꝰ: quia in malis relucet ēt diuina potentia: per hoc q̄ cohibētur: t diuina prouidentia p hoc q̄ eor mala ordinātur in bonum: t sic pz materia huiꝰ scōi libri in quo de institutione creaturarū agit: t lapsu per pctm̄ angeli vel hois.

¶Unum esse rerum principium ostendit non plura: vt quidam putauerunt. Dist. I.

Creationez rerū insinuās scriptura: deum eē creatorē initiumq̄ tēporis atq̄ oium visibilium vel invisibilium creaturarū: in primor dio sui ostēdit dicēs. In principio creauit deus celum t terraz. His etenim verbis Moyses spiritu dei afflatus: in vno principio a deo creatore mundum factū refert: elidens errorē quorundā plura sine principio fuisse principia opinantiū. Plato nāq̄ tria initia fuisse existimauit: deū. s. t exēplar: t materiā: t ipsa increata sine principio: t deum quasi artificem: non creatorem. Creator etenim est qui ō nihilo aliquid facit: t creare proprie est de nihilo aliquid facere: facere vero nō est mō de nihilo aliquid opari: sed etiam de materia. Unde t hō vel āgelus dicit aliqua facere: sed nō creare. Uocaturq̄ factor siue artifex: sz nō creator: hoc enī nomen soli deo ꝓprie ꝙgruit qui t de nihilo quedā: t de aliquo aliqua facit. Ipe est ergo creator t opifex t factor: sed creatoris nomen sibi ꝓprie retinuit: alia vero noīa ēt creaturis cōmunicauit. In scripturis tamē sepe creator accipitur tāq̄ factor: t creare sicut facere sine distinctiōe significationis.

¶Qr hec verba facere t agere non dicunt de deo fm eaz rōnem qua dicūt de creaturis.

Ueritamen sciendum est hec verba. s. creare: facere: t agere t aliaqm̄odi de deo non posse, dici fm eam rōnē qua dicūt de creaturis. Quippe cū dicimus eū aliqd facere nō aliquē i opando motu illi itelligim⁹ inesse: vel aliquam in laborando passionem: sicut nobis solet accidere: sed eius sempiterne voluntatis nouum aliquem significamus effectum. i. eterna eius volūtate ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid nouiter existere. Cum ergo dicitur aliqd facere: tale ẽ ac si dicaꝫ iuxta eius voluntatem vel per eius voluntatem aliquid nouiter contingere vel esse: vt in ipo nihil noui contingat. Sed nouum aliquid sicut in eius eterna volũtate fuerat: fiat sine aliqua sui motione vl̃ mutatiõe. Nos vero opando mutari dicimur qa mouemur. Non enim sine motu aliquid facimus. Deus ergo facit vel agere aliquid dicitur: quia cã est oium reruꝫ nouiter existentiũ: dum eius voluntate res noue esse incipiunt: q̃ ante non erant absq; ipsius agitatione: vt actꝰ proprie dici non queat: cum vꝫ actꝰ omnis in motu consistat. In deo autez motus nullus ẽ. Sicut ergo ex caloꝛe solis aliqua fieri contingit: nulla tamen in ipso vel in eius caloꝛe facta motione vel mutatione. Ita ex dei voluntate noua hẽnt esse sine mutatione auctoꝛis qui est vnum ⁊ solum principium oium. Aristoteles vero duo principia dixit .s. materiaꝫ ⁊ spẽm: ⁊ tertiam operatoꝛium dictuꝫ: mundũ quoq; semper esse ⁊ fuisse.

¶ Quod catholicum est docet.

Dnum ergo ⁊ silium errorem spũs scũs euacuãs veritatisq; disciplinaꝫ tradẽs deũ i principio temporꝫ mũdũ creasse: ⁊ ãte tpa eternaliter extitisse significat ipsius eternitatem ⁊ oipotẽtiã ꝓmendans. Cui voluisse facere ẽ: q; vt p̃dictꝰ ex eiꝰ volũtate ⁊ bonitate res noue exist̃t.

¶ Diuisio textus.

Duidicꝫ g̃ liber iste i ptes duas. In pª õtermiat õ creaturis i cõi. In zª õtermiat de eis i spãli q̃tũ ad ꝯsideratõem theologi ptiner. zª ibi (De ãgelica itaq; nã) ꝓpria i duas. In ꝓpria determinat de creatur scõm exitũ eaꝝ a pncipio. In scõa determinat de eis scõs ordiné eaꝝ in vltimũ finẽ. ibi (Credamus g̃ rerum creatarum ⁊c.) ꝓpria diuiditur in tres. In ꝓpria inducit auctoritatem q̃ oĩa veritate oium errorẽ excludit. Scõo ꝓsequitur errores qui per auctoritates confirmãtur. ibi (Plato nãq;) Tertio cõcludit veritatem: ibi (Dnus g̃ ⁊ similium) Circa ꝓmum duo facit. Primo tangit errorem Platonis. Scõo errorẽ Arist. ibi (Arist. vo ⁊c.) Circa primũ facit duo. ꝑmo ostendit quõ p auctoritatez scripture refellitur error Platonis. tum ꝓpter multitudinem pncipioꝝ: tum pp negatiõem creationis: scõo remouet quãdam dubitationem ex dictis: ibi (Uerũtñ sciẽdũ ⁊c.)

¶ Questio. I.

An euidẽtiã hui⁹ptis q̃runt̃ hic sex. p vtꝫ sit tñ vnũ pri⁹ principium. Scõo vtrum ab illo pncipio res per creationem effluxerunt. Tertio vtrum tãtũ ab ipo res per creatiõem ꝓdierũt: an ẽt ab aliquibus pncipijs scõis. Quarto si non per creationem. vtrum alio quolibet modo vnum possit esse alterius. Quinto vtrũ res ab eterno a deo create fuerunt. Sexto supposito q; nõ: quõ dr deꝰ i pncipio celuꝫ ⁊ terrã creasse.

¶ Utrum sint plura principia. I.

An primuꝫ sic ꝓcedit. Ur q; sint plã ꝑª pn⁹: qz scõs plꝫ zº celi ⁊ mũdi. Si vnũ ꝑioꝝ fuerit i nã ⁊ reliquũ. ꝛ sũmũ malũ ẽ ꝑiũ summo bono: sicut ⁊ malum bono. g̃ cũ sit quoddam summũ bonum qõ ẽ pncipiũ primũ oium bonoꝝ. vr q; sit ⁊ vnũ summuꝫ malum qõ ẽ pncipiũ pmũ oĩum maloꝝ: ⁊ sic erũt duo ꝑma pncipia. ¶ Preterea. oẽ qõ fit vel ipꝫ ẽ pmũ pncipiũ vel ẽ ab aliquo principio: sicut in tertio phȳsicoꝝ dicitur: sed aliquod malum fit in mundo. si ergo ipsum non sit primũ principiuꝫ: quia boc dato haberetur ꝓposituꝫ: opꝫ q; sit ab aliquo pncipio: sed non a bono: quia bonũ ẽ destructiuum mali: ⁊ non causa eius: sicut nec calidum frigidi ⁊ eadem ratione illius mali si non sit primum pncipium: erit alterum malum principium primũ. Non est enĩ in pncipijs vel causis procedere in infinitũ: vt pbaꝫ in zº metaphȳ. ergo vr q; opꝫ deuenire ad pmũ maluꝫ: qõ sit pncipiũ omnis mali: ⁊ sic hẽtur propositum. ¶ Si dicas q; malum non habet principium sed accidit ꝓter intẽtionem alicuius principij agẽtis. ¶ Contra. omne qõ accidit ꝓter intẽtionẽ agentis est casuale: ⁊ in pauciozib⁹ ꝛ malum inuenitur: vt in pluribus: vt in scõo topi. dicit. ergo videtur q; malum sit intẽtuꝫ: ⁊ hẽat per se pncipiũ. ¶ Preterea. que sunt ab vno principio habẽt conformitatẽ adinuicẽ: quia pncipiatuꝫ imitatur pncipium: sed in reb⁹ repitur magna ꝺrietas ⁊ diuersitas. g̃ opꝫ ea in pncipia ꝺria reducere. ¶ Preterea. materia ⁊ agẽs nunqã incidũt in idẽ: vt in scõo phȳsicoꝝ dr: nec ẽt agẽs ⁊ forma in idẽ nũero: ꝛ res hñt pncipia ⁊ formalia ⁊ mãlia ⁊ actiua ⁊ in singulis ẽ deueire ad vnũ pmũ: vt i scõo metaphȳ. pbaꝫ. g̃ opꝫ ponere multa ꝑma pncipia.

Sed contra oẽs multitudinẽ ꝓcedit vnitas. quia pluralitas ex vnitate nascit: si g̃ ponãtur plura pncipia. oꝫ eis ee ꝑus vnũ pncipiũ: ꝛ primo non ẽ aliqd ꝑus. g̃ ipole ẽ ponere plã ꝑima pncipia. ¶ Preterea. q̃cunq; conueniunt in aliquo: ⁊ i alio differunt: oꝫ ee cõpositã: ꝛ si ponãtur plura ꝑima pncipia. opꝫ ea i aliquo ꝓuẽire: ex quo hñt rõnem pncipij: ⁊ cũ sint plura i aliquo differre. g̃ opꝫ ea esse composita: sed nullum compositum ẽ pmũ. g̃ impole est esse plura ꝑima principia. ¶ Preterea. si eẽnt plura pncipia prima aut eẽnt similia aut ctraria: si silia. aut vtrunq; per se sufficiẽs: ⁊ sic alterꝫ superflueret: aut vtrunq; per se insufficiens: ꝛ coniuncta sufficerent ad principiandum res: ⁊ sic non essent prima principia. tum quia indigerent coniungẽte qõ eẽt prius eis. tum quia agerent p aliud additum essentie. .s. p coniunctionem ipsam ⁊ nullum tale est principium primuꝫ. si autem sunt contraria. omne autem contrariuꝫ destruit ⁊ impedit contrarium suum. ergo si sint eque potentia vnũ impediet alteruꝫ: adeo q; nullus sequetur effectus. si vero alterum fuerit potentius omnino destruit alterꝫ g̃ impole ẽ esse plura ꝑima principia.

Respondeo dicendum q; primum dicitur dupliciter. .s. primum simpliciter: ⁊ primũ in genere vel in ordine aliquo. si secundo modo sic scõs genera plura causarum sũt plura prima pncipia: vt mãle pmum qõ ẽ materia prima: ⁊ primum formale quod est esse: ⁊ sic de aliꝫs: ⁊ vlteriꝰ descendendo ad diuersa rerum genera inueniuntur diuersa prima principia. in diuersis etiam ꝛm idem genus cause: sicut in liquabilibus prima materia est aqua: ⁊ in aridis terra: ⁊ in animalib⁹ semen vel menstruum: sed primum simpliciter impole est esse nisi vnum. ⁊ boc tripliꝛ patꝫ. primoꝝ ex ipso ordine

vniuersi cuius partes inueniũtur adinuicem ordinate eẽ quasi partes animalis in toto que sibi inuicem deseruiunt. Talis autez coordinatio pluriuꝫ ñ est nisi vnum aliquod intendãt: ergo oportet esse vnum summũ bonuꝫ vltimuꝫ quod ab oibus est desideratuꝫ ⁊ hoc est primũ principiũ. Aliter apparet ex ipsa reruꝫ natura: inuenitur enim in omnibus rebus natura entitatis i quibusdam magis nobilis ⁊ i quibusdaꝫ minus: ita tamẽ q; ipsaruꝫ reruꝫ nature nõ sũt boc ipsũ esse quod habẽt. Alias eẽ eẽt de ītellectu cuiuslibet quiditatis: quod falsum est: cũ quiditas cuiuslibꝫ rei possit itelligi eẽ nõ itelligẽdo de ea an sit. g̃ oꝫ q; ab ali quo eẽ habeãt: ⁊ oportet deuenire ad aliquid cuius natura sit ipsũ suum esse. alias in ifinituꝫ procederẽt: ⁊ boc est quod dat esse omnibus: nec põt eẽ nisi vnum: cum natura entitatis sit vnius ratiõis i omnibus secũduꝫ anologiam. vnitas enĩ causati requirit vnitatẽ i causa per se: ⁊ hec est via Auicẽne. Tertia via est ex ĩmaterialitate ipsius dei: oportet enĩ causam mouẽtez celuꝫ esse virtutẽ nõ in materia: vt i. 8. phȳsicoruꝫ probatur: i his aũt que sũt sine materia nõ potest eẽ diuersitas nisi secũduꝫ q; natura vnius est magis completa: ⁊ actu existẽs q̃ natura alterius. ergo oportet q; illud quod venit ad pfectionẽ complemẽti ⁊ puritatẽ actus sit vnuꝫ tãtum a quo proficiscaꝫ oẽ illud quod potẽtie admixtuꝫ est: quia actus precedit potẽtiam ⁊ completuꝫ diminutũ: vt i. 9. Meta. probatur. Circa boc tamẽ tripliciter est erratuꝫ: quidaꝫ enĩz vt primi naturales nõ posuerũt nisi causaꝫ materialẽ. vnde qui ex eis plura principia materialia posuit plura principia simpliciter dixit prima. Quidaꝫ vero cũ causa materiali posuerũt et causaꝫ agẽtez ⁊ dixerũt duo cõtraria esse prima agẽtia. .s. empedocles vt amicitiaꝫ ⁊ litez: ⁊ huic cõsonat opinio pitagore qui diuisit oĩa entia i duos ordies ⁊ vnuꝫ ordinem reduxit i bonum: sicut i pncipiuꝫ ⁊ alterꝫ i malũ: ⁊ exide pullulauit heresis manicheoꝝ qui ponũt duos deos vnũ creatoꝛez bonoruꝫ iuisibiliuꝫ icorporaliuꝫ noui testamẽti. Aliuꝫ creatoꝛez visibilium corporaliũ veteris testamẽti. Tertius errorꝫ fuit eoruꝫ qui posuerũt agẽs ⁊ materiaꝫ: sed agẽs nõ esse pncipium materie quãuis sit vnum tãtũ agẽs. ⁊ hec est opinio Anaxagoꝛe ⁊ Platõis nisi q; Plato superaddidit tertiuꝫ pncipiuꝫ. .s. soztes separatas a rebus quas exẽplaria dicebat ⁊ nullam esse causaꝫ alteriꝰ: sed per hec tria causari mũduꝫ: ⁊ res ex quibus mũdus ꝛstat.

Ad primum ergo dicẽdum. q; sũmuꝫ malum nõ cõtrariatur sũmo bono secũdũ rem sed solum ꝛm voceꝫ ꝓpter duo. Primo quia sũmuꝫ maluꝫ esse nõ potest: nihil enim est adeo malum i quo nõ sit aliquid boni ad minus esse. Et ideo dicit pbus i. 4. ethico rum q; si esset adeo ꝑfectum maluꝫ quod prouenire ex coꝛruptiõe omniuꝫ circũstantiaruꝫ: nec seipsum sustinere posset. Secũdo quia illi bono quod nullo modo potest auferri vel minui nihil opponitur ꝓprie vel cõtrarie: vnde nec ipsum particulare maluꝫ opponiꝫ sũmo bono directe: sed particulari bono quod p ipsũ ꝓpriatur: ⁊ dico aliquid directe opponi alteri quãdo opponitur ei secũdum q; huiusmõi: sicut nigredo manus opponitur albedini manus directe: sed idirecte opponiꝫ etiam albedini parietis nõ iquãtuꝫ est nigredo vel albedo huius: ꝛ iquãtuꝫ est albedo simpliciter p quez modum cuilibet bono quodlibꝫ malum opponiꝫ nõ scõm ꝓpriaꝫ rationẽ huius vel illius: sed scõs cõmunẽ rationẽ boni ⁊ mali ⁊ sic si malũ summo bono opponaꝫ boc erit idirecte: quia nõ opponiꝫ ei iquãtuꝫ est tale bonuꝫ: sed iquãtuꝫ bonuꝫ. ¶ Ad ⁊m dicẽdũ. q; malũ nõ habet causã nisi p accidẽs dupliciter. Primo modo. .s. ꝛm q; agẽs p accidẽs dicitur respectu eius qõ accidit ꝓter ītentionẽ agẽtis: quia omne agens agit ꝓpter finem ⁊ intendit bonuꝫ quod est finis ⁊ nulla ꝓpriatio est intenta: sed sequitur ex forma inducta cui adiũgitur: ignis enim non intendit a materia ꝓuare formaꝫ aeris: sed inducere formã ꝓpriam: sed inducẽdo formaꝫ ꝓpriam ꝓuat formã aeris similiter peccatoꝛ intẽdit dulcedinẽ que ẽ bonuꝫ alicuius partis eius. .s. concupiscibilis et nõ intendit priuationez gratie. Scõo sicut dicit agens p accidens remouens prohibẽs. prohibẽs enĩz priuationez est forma vel res aliqua. Unde qui remouet illaꝫ rem dicit causare priuationẽ: sicut qui extinguit cãdelaꝫ vel porꝛat ex domo dicitur causare tenebras: quod ergo dicit q; oẽ qõ est vel est pncipiuꝫ vel a pncipio ītelligẽduꝫ est de illis que sunt aliquid in re. sed malũ est priuatio quedam ⁊ nõ nomiat naturã aliquã positiue. ¶ Ad tertiuꝫ dicendũ. q; si loquamur de malo nature: qõ malũ potest cõsiderari vel respectu totius nature vel respectu alicuius particularis agẽtis i natura: si respectu totius nature sic constat q; malum est valde i pauciozibus: quia nõ potest esse nisi i generabilibus ⁊ coꝛruptibilibus: quoruꝫ cõgregatio ẽ parue quãtitatis respectu totius celi: i quo nulluꝫ maluꝫ accidit. Si autẽ cõsideret respectu alicuius particularis agẽtis i natura: cõstat q; actio eius semp est secũduꝫ debitũ nature sue: nisi aliquãdo impediaꝫ ⁊ boc ẽ raro: ⁊ ex taliꝫ impedimẽto accidit maluꝫ i natura eius: sicut apparet i partubus mõstruosis: si autẽ loquamur de malo culpe qõ inuenit in eo quod nõ determinat ad vnaꝫ actionẽ: sicut oĩa que agũt ex libertate volũtatis: aut boc ẽ pluriũ naturaꝫ aut vnius tãtum: si ẽ vnius nature: sicut in angelis sic cõstat q; in pluribus est cõsecuta operatio recta ꝛm cõuenientiaꝫ nature ipsoruꝫ. ⁊ peccatũ ipsoꝝ fuit vt in pauciozibus. Si autẽ ẽ pluriuꝫ naturaꝝ: sicut est homo: qui ẽ cõpositus ex natura ītellectuali ⁊ sensitiua: põt cõsiderari dupliciter: vel secũduꝫ totaꝫ naturaꝫ speciei: ⁊ sic oꝫ q; i pluribus actio eius procedat secũdũ illã naturaꝫ cuius actio multiplicioꝝ: ⁊ circa bona magis manifesta nobis: ⁊ quia nature sensitiue actio est circa delectabilia sensus: q̃ magis multiplicanꝫ q̃ delectabile ratiõis: qõ est etiaꝫ magis occultũ nobis q; cognitionẽ a sensu accipimus: ideo vt plures sequunt operationes illas: ⁊ ex boc cõtingit malũ ipsi homini nõ iquãtuꝫ est homo: qz nõ ẽ hõ ꝛm q; habet sensum: ꝛ secũduꝫ q; habet rationẽ: vel potest cõsiderari aliquod idiuiduuꝫ illius speciei: ⁊ sic cõtingit q; aliquis per voluntatẽ determinat ad sequẽduꝫ opationes ipsius ratiõis p habituꝫ vtutis: ⁊ tũc vt i pluribus bene opaꝫ ⁊ deficit vt i pauciozibus: ꝛ q̃ adberet alteri nature efficit q̃ si alius vt dicit i. 9. ethicoꝝ. vnde tũc ẽ iudicium de ipso sicut de aliꝫ aialibus i q̃bus ẽ nã sensitiua tãtuꝫ: qz i pluribus opabiꝫ bonũ sibi quãtũ ad id qõ factꝰ ẽ vt leo p crudelitatẽ vel canis p irã sus p luxuriã ⁊ sic de aliꝫ: vt dicit Boetius i libro de ꝛsolatõe. li. q̃rto. ꝑsa tertia. vñ ꝛstat q; malũ i pauciozibus siue ꝛpareꝫ ad pncipiũ totiꝰ nãe siue ad aliqõ agẽs ꝑticulaꝛ. ¶ Ad 4ᵐ dõs. q; res hñt ꝺrietatẽ adinuicẽ quãtũ ad ꝓximos effectus: ꝛ tñ ꝛcordãt ẽt ꝺria in vltio fine ad quẽ ordinant̃ ꝛ armoniã quã constituũt: sicut ꝑ etiã in mixto qõ ꝛponiꝫ etiã ex ctrarys: ex boc sequit q; agẽtia ꝑima sũt cõtraria: licꝫ agẽs primũ sit vnũ quia iudiciũ de agẽte ⁊ fine ẽ idem: cũ be due cause in idẽ incidãt. ¶ Ad quintum dicendum. q; quãuis deus nullo modo sit mã: nihilominus tamen ipuꝫ esse qõ materia bꝫ impfectum, put dicit ens in potẽtia bꝫ a deo ⁊ reducit in ipsuꝫ: sicut in pncipiuꝫ. Silr ⁊ forma q̃ ps est rei est silitudo agentis primi fluens ab ipso: vnde oẽs forme reducũtur i pmũ agẽs: sicut i pncipium exemplare: ⁊ sic pꝫ q; est vnum primuꝫ principium simplr quod est pmum agens ⁊ exemplar ⁊ finis vltimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Aliquid possit exire ab eo p creationē. II.

AD secūdū sic pceditur vr q̄ p creatōez nihil a deo possit exire i eē. oē.n.qđ fit pol'e erat p̄ fieri:q̄ si n̄: ipol'e erat fieri ⁊ neče n̄ fieri ab eg̃polleti:⁊ ita factū nō eēt:ſz gcgd ē pol'e fieri vl mouerī ē pol'e p potentiā passiuaz q̄ cū nō sit ens p se existēs:oz q̄ fit i aliquo ente:qđ est in potēria:ſz nihil est ens i potētia ad aliquid: gnetiā ad aligd sit i actu:ergo oē qđ fit: fit ex aliquo ente in actu p̄existente:ſz nullū tale creatur:q̄ creare est ex nihilo aligd facere:vt in lra dicit:ergo nihil a deo pōt creari. ¶P.in oi mutatiōe est aliquid ex quo est mutatio per se:q̄ ois mutatio ē inter duos terminos:ſz illud ex quo p se fit aligd:opz remanere i eo qđ fit vel ſz totū:si fit ex eo sicut ex materia:vt cultellus ex ferro:vel fm aligd eius.ſ. fm materiā vt si dicat totum fieri ex toto vt caro fit ex cibo:ex albedine.n.nō dicit fieri nigredo nisi p accidens.i. post albedinē:sicut etiaz ex nocte dicit fieri dies. Si ergo dicat ens fieri ex nō ente: oz q̄ nō ens vl aliqua pars ei⁹: cum tamē partez nō habeat:maneat in ente:⁊ q̄ sit simul ens ⁊ nō ens:quod ē impossibile:ergo oē quod fit:fit ex ente aliquo:ergo videt q̄ impossibile est aliquid a deo creari. ¶P.nullum permanēs simul fit ⁊ factum ē: q̄ dū fit nō est:⁊ dum factum ē.ē.non autem simul est ⁊ non ē. si ergo aliqua res p̄manēs fiat a deo:oportet q̄ fieri sit ante suū esse:ſz factio cum sit accidēs nō potest eē sine subiecto:ergo oportet q̄ omne quod fit:fiat ex aliquo i quo sit factio sicut in subiecto:ſz nullum tale creatur:ergo nihil p creationē fieri potest. ¶Preterea si creatio ē aliquid:cuz nō sit substātia:oportet q̄ sit accidēs:omne autē accidēs ē in aliquo subiecto:nō autē potest eē in ipso creato:sicut i subiecto:q̄ boc ē terminus eius:sic enim creatum creatione eēt p̄ius inquātuz ē subiectuz eius: ⁊ posterius inquātuz ē terminus.ergo oportet q̄ sit i aliqua materia ex q̄ creatum fiat:⁊ boc ē contra rationē creatiōis: ergo creatio nihil ē. ¶Preterea.si creatio aliquid est:aut est creator vel creatura:ſz non creator:q̄ sic eēt ab eterno ⁊ ita creature ab eterno:ergo ē creatura:ſz omnis creatura aliqua creatione creatur:⁊ sic creationis ē creatio in ifinituz: quod ē impossibile vt patet ex.v.phȳsicorum:vbi dicit q̄ actiōis non ē actio in ifinitum:ergo impossibile ē creationez esse.

SZ cōtra est qđ dicitur genesis.p̄mo. Jn p̄n⁹ creauit deus ꝛc. ¶P.oē agēs agit ſz id qđ ē i actu sed qđ ē fm aliquid sui in actu ⁊ fm aliquid in potēcia efficit rē fm aliquid sui.ſ.inducēdo formaz in materiaz:ergo cum p̄imus ens.ſ.deus sit actus sine pmixtione potētie: videtur q̄ totam rem efficere possit secūdum totum substantiam eius. Hoc autem est creare:ergo videtur q̄ deus creare possit.

Respondeo q̄ creationez esse non tantum fides tenet:sed etiam ratio demonstrat:cōstat enim q̄ omne quod ē in aliquo genere impfectuz oritur ab eo in quo p̄imo ⁊ pfecte reperitur natura generis: sicut patet de caloze in rebus calidis ab igne: cum autē q̄libet res ⁊ quicquid ē in re aliquo modo eē participet et admixtum sit impfectioni:oportet q̄ omnis res fm totū id qđ in ea est a p̄imo ⁊ pfecto ente oriatur.hoc autē creare dicimus.ſ.producere rem in eē fm totam suaz substantiam:vnde necessariuz est a p̄imo p̄incipio omnia p creationē procedere. ¶Sciēduz est enim q̄ ad rationē creationis ptinent duo. ¶P̄imuz est vt nihil p̄supponat in re que creari dicitur:vnde in hoc ab alijs mutationibus differt:quia generatio p̄supponit materiaz que nō generatur:sed p generationē completur in actum forme trāsmutata. Jn reliquis vero mutatiōibus p̄supponitur subiectū quod est ens completuz.vnde causalitas generantis vel alterantis nō sic se extēdit ad omne illud qđ in re iueniť: ſz ad formaz q̄ de potētia in actuz educitur: ſz causalitas creantis se extēdit ad oē id quod ē in re:⁊ ideo creatio ex nihilo dicitur eē:quia nihil ē quod creatiōi p̄existat quasi nō creatuz. ꝛm ē vt in re q̄ creari dicitur p̄ius sit nō eē q̄ eē:nō quidē p̄iozitate tēporis vl duratiōis:vt p̄ius non fuerit:⁊ postmoduz sit:ſz p̄iozitate nature:ita q̄ res creata si sibi relinquať consequať nō eē:cum eē nō habeat nisi ex influētia cause superioris. ¶P̄ius enim vnicuiq; inest naturaliter quod nō ex alio hz q̄ quod ab alio hz: ⁊ ex B differt creatio a generatiōe eterna:sic enim nō pōt dici q̄ filius dei si sibi relinquatur nō habeat eē cū recipiat a patre illud idē eē quod ē patris qđ ē eē absolutuz nō dependēs ab aliquo. Et fm ista duo creatio duplr dr eē ex nihilo. Tū ita q̄ negatio neget ordinē creatori iportať p hāc ꝓpositionē ex ad aliquid p̄existēs:vt dicat eē ex nihilo:q̄ nō ex aliquo p̄existēti:⁊ hoc quātuz ad p̄imuz. Tū ita q̄ re maneat ordo creatiōis ad nihil p̄existēs vt affirmatus:vt dicat creatio eē ex nihilo:q̄ res creata naturaliter p̄ius hz nō eē q̄ eē:⁊ si h duo sufficiāt ad rationē creatiōis: sic creatio pōt demōstrari:⁊ sic pħi creationē posuerunt. Si autē accipiamus ꝛm oportere ad rationē creatiōis: vt.ſ.ēt duratiōe res creata p̄ius nō eē q̄ eē habeat:vt dicat esse ex nihilo:quia ē tēpore post nihil:sic creatio demonstrari nō pōt nec a pħis p̄ceditur:ſz p fidē supponiť.

Ad primum ergo dōm:q̄ fm Auicēnaz duplex ē agēs:qđaz nāle qđ ē agēs p motū: ⁊ qđam dinuz qđ ē dans eē:vt dictū ē. Et simlr opz acciꝑe duplex actuz vel factuz:qđaz p motuz agētis naturalis:⁊ oē tale fieri:opz q̄ p̄cedat tēpore potētia:nō tāmē actiua:ſz etiā passiua:q̄ motus ē actus existētis in potentia. Qđaz vero ē factuz inquātū recipit eē ab agēte diuino sine motu:⁊ si istud factuz sit nouuz:opz q̄ p̄cedat esse eius nā ⁊ duratiōe potētia actiua ⁊ nō passiua:⁊ ab actiua potētia tale factū dicit possibile fieri:si autē nō sit nouuz tūc potētia actiua nō p̄cedit duratōe:ſz nā. ¶Ad ꝛm dōz q̄ creatio nō ē factio q̄ sit mutatio ꝓprie loquēdo:ſz est q̄dam acceptio eē. vnde nō oportet q̄ habeat ordinē essentialē nisi ad dantē eē:⁊ sic nō ē ex nō eē nisi inquātū ē post nō eē:sicut nox ex die. ¶Ad ꝛm dōm.q̄ nulla res p̄manēs pōt simul fieri ⁊ facta eē. si fieri ꝓprie sumať:ſz q̄dā sūt q̄ significāt ipsuz factū eē p modū fieri:sicut cū dicit motus terminari: simul.n.terminať ⁊ terminatus ē:⁊ silr fit illuminať ⁊ illuminatū ē:eo q̄ illuminatio ē termin⁹ motus vt in.7.phy.cōmē.dicit:⁊ simil̄r etiā forma substātialis sil̄ recipiť ⁊ recepta ē:⁊ sil̄r aligd sil̄ creať ⁊ creatum ē. Et si obyciat q̄ añ oē factū eē ē oē fieri ꝓprie acceptū. Dico q̄ verē ē in oibus q̄ fiūt p motuz:sicut gñatio segr motū alteratōis ⁊ illuminatio motū localē:nō aūt sic ē i creatiōe vt dcm̄ ē. ¶Ad 4.m dōz.q̄ creatio pōt sumi actiue ⁊ passiue:si sumať actiue cū creatio significet operationē diuinā q̄ ē eētia eius c ū relatiōe quadaz:⁊ sic creatio ē substātia dina. Si autē sumať passiue sic ē quoddaz accidēs i creatura:⁊ sic significat quandā rem nō q̄ sit i p̄dicamēto passionis p̄ꝓprie loquēdo:ſz que ē in genere relatiōis: ⁊ ē q̄dam habitudo babētis eē ab alio ꝓsequēs opationez diuinā:⁊ sic nō ē iconueniēs q̄ sit i ipso creato:qđ ednciť p creationē:sicut i subiecto:sicut filiatio i petro iquantuz recipit naturā humanā a patre suo: nō ē p̄ior ipso petro: ſz sequiť actionē ⁊ motum q̄ sunt p̄iora: habitudo autez creationis nō sequiť motuz:sed actionē diuinaz tantum que ē p̄ior q̄ creatura. ¶Ad 5.m dōm.q̄ vt p̄ius dictum est.in p̄imo.distinctiōe trigesima.articulo tertio. quādo creatura referť ad creatorez:relatio realiter fundatur in creatura ⁊ in deo fm rationem tm̄. vnde ipsa relatio ipozata in noīe creatiōis nō ponit aligd in creatore: ſz in creato tm̄.nō tamē opz q̄ alia creatione creeť:q̄ illud qđ ē relatio p eēntiā non referť ad aliud alia relone media: vt ēt in p̄mo dictū est.di.26.artic.3.nisi fm rōnē:⁊ bz relones q̄ fm rōnem tm̄ sunt nō ē ipole in ifintū multiplicari.

¶Utrū creare cōueniat alijs q̄ deo. III.

BD tertium sic pceditur. Videť q̄ creare etiā conueniat alijs q̄ deo.omne.n.qđ nō pducitur in eē per gnōnez si de nouo fiat creať:ſz aia rōnalis non exit in esse p gnōnē.g̃ a quocūq; fit creatur: ſz aia rōnalis exit in eē vtute itelligentiarū. vñ Plato iducit deuz ſcōis dȳs dicentē. Jenus qđ crediditis ad vos recipite:⁊ loquiť de aia rōnali. Et silr in lib⁹ de causis.dr.q̄ creata ē aia mediāte itelligentia.g̃ videť q̄ angeli vel itelligentie creare possint. ¶P.cuiuscunq; dignitatis creatura est capax.b ab eo sibi cōicatur qui sume liberalis est: ſz potētia creādi cōicabilis est creature:vt ifra i.4.di.5.magister dicit.g̃ videť q̄ alicui creature sit cōicatū q̄ creet. ¶P.cū to aligd magis resistit agenti difficilius est ab eo aligd fieri:ſz ȝrium est magis resistens q̄ nō ens simplr.g̃ difficili⁹ est aliquid fieri ex cōrario q̄ ex nō ente. Sed agens nāle facit ȝrariū ex ȝrio.g̃ videť q̄ etiā ex nō ente simplr aliquid facere possit:⁊ sic pōt creare. ¶P.fm q̄ res exeunt a deo ita etiā ordinant in ipm.ſz ſz Diony.in plurib⁹ locis lex diuinitatis est:vt nunq; vltima reducanť in finē nisi p media.g̃ vr q̄ ēt vltima entiuz non imediate a deo creenť sed a causis medȳs. ¶P.in causatum cause ſcōe nq; agit causa p̄ma nisi fm q̄ agit i ipa causa ſcōa agente: ſz deus q̄ est causa p̄ma oium rez cuiuslz rei creator ē.g̃ ⁊ qlibz causa ſcōa in qua deus operādo creat creatrix dici debet:⁊ sic creare non tm̄ deo conuenit.

SZ cōtra. Dam̄.anathematizat oēs qui dicunt angelos aliquid creare:de quibus tamē magis videť q̄ de alijs.ergo videť q̄ creare solius dei sit. ¶P. ens ⁊ non ens simplr in ifinitū distant:sed mouere per distantiā infinitā est potētie ifinite qualis est sola diuina potentia.g̃ solius eius creare est.

Respondeo dōm:q̄ circa hoc est triplex opinio. Quidaz enī pħi posuerūt q̄ a p̄ima causa imediate ē vnū p̄muz causatū: a quo postmodū sunt alia:⁊ sic deinceps. vñ posuerūt vnā itelligētiā causari mediante alia:⁊ aiam mediante itelligentia:⁊ corporalē nām mediante spūali:qđ p bereſi cōdemnať:q̄ hec opinio honorē q̄ deo debeť creature attribuit. vñ ppinqua ē ad trabendū in idolatriā. Uñ alq dixerūt q̄ creatio n̄li creature conuenit:nec etiā cōicabilis est:sicut nec esse ifinite potentie quā exigit creatiōis opus. Alq dixerunt creationez nulli creature cōicatā esse:cōicari tamē potuisse:qđ magr asserit in 4.⁹lib⁹. Utraq; autē harū vltimarū opinionū vr mihi fm aligd vera esse.cū enim de rōne creationis sit vt nō p̄existat aliquid sibi ad minus fm nature ordinē hoc pōt accipi vel ex parte creātis vel ex pte creati. Si ex parte creantis sic dr illa actio eē creatio que nō firmatur sup actione alicuius cāe precedētis.⁊ sic est actio tm̄ cause p̄me:q̄ ois actio ſcōe cause firmatur super actiōe cause p̄me.vnde sicut non potest cōicari alicui creature q̄ sit causa p̄ma:ita non potest cōicari sibi q̄ sit creans. Si autē sumatur ex parte creati:sic illius ꝓprie est creatio:cui nō p̄existat aliquid in re:⁊ hoc est esse. Uñ dicit in libro de causis:q̄ p̄ma rerum creaturaz est esse.⁊ alibi in eodem libro dicit.q̄ esse est per creationē:⁊ alie perfectiones superaddite per ifformationez:⁊ in compositis p̄cipue illud esse qđ est p̄me partis.ſ.māe.⁊ ex pte ista accipiendo creationē potuit cōicari creature:vt p vtutē cause p̄me opantis in ipsa aliqđ eē simplex vel mā ꝓducereť.⁊ hoc modo pħi posuerunt itelligentias creare:q̄uis sit hereticū.

Ad primuz g̃ dōm:q̄ in hoc auctoritates pħoꝝ nō sunt recipiende: q̄ in hoc errauerunt. ¶Possent tm̄ exponi hoc modo omnes ille auctoritates: vt dicerenť creare alias inq̄tum per motū ozbiuz disponunť corpora ad aīe receptionē:ſz hoc nō est de intentione eoꝝ.

¶Ad ſcām dōm:q̄ q̄quid est cōicabile creature de hoc qđ est pertinens ad perfectionem nature eius cōicatur sibi.non autē est verum de pfectionibus ſcōis:sicut non ois homo qui receptibilis est regie dignitatis:a deo factus est rex.⁊ sic etiā est de auctoritate creandi fm illos qui dicūt q̄ creatio potuit creature cōmunicari. ¶Ad ꝛm dōz.q̄ resistens cōrarium non facit difficultatem in agendo nisi inq̄tum elongat potentiam ab actu:q̄ vnum cōtrariorū q̄ to est magis intensuz tanto potentia est magis remota ab altero.⁊ ideo q̄ aliquid fiat ex nō ente simplr est maioris virtutis:q̄ q̄ fiat ex ȝrario:q̄ in nō ente simplr nulla potentia remanet. ¶Ad 4.m dōm.q̄ q̄uis ad vltimum finē reducantur vltima per media:nunq; tamē ifluentia vltimi finis alicui mediorū cōmunicatur:ita.ſ.vt fit vltimum desideratū.⁊ sic etiam nunq; influentia p̄mi agentis q̄ est creatio:alicui ſcōorū p̄ncipiorū cōicari pōt. ¶Ad 5.m dōz:q̄ agens ꝓximum vt generans non operať in hac re generata nisi educēdo de pō formā māe. Sz opō cause p̄me est ēt in creando ipsaz mām.⁊ ideo agens nāle ꝓximum est tantum generās hāc rez. Sed agens p̄mū ⁊ diuinū est creās. ⁊ ex hoc pz q̄ sic operatio artis fundať sup opationez nāe: inq̄tum nā p̄parat arti mām:ita ⁊ opatio nāe fundať sup ꝑa creationē inq̄tum ministrat nature mām.

¶Utrū aliquid aliud a deo efficiat aliquā rem. IIII.

BD quartū sic pceditur. Uidetur q̄ nihil aliud efficiat aliquā rez nisi deus. Agēs.n.qđ agit sine medio est pfectiꝰ q̄ illud qđ medio idiget in sua actione:ſz deꝰ est agens pfectissimū.g̃ videť q̄ oīa nullo mediante ꝓducat. ¶P.iter alias creaturas angeli sunt nobiliores:ſz efficientia rerū non attribuiť angelis. vnus enīz angelus nō est causa alterius:nec est itez cā corporalis creature.ergo videť q̄ mlto minus alie creature sint cāe quorundā. ¶P.idem specie non ꝓducit a diuersis agentib⁹ fm ſpēm: sed p̄ma individua oium ſperuz immediate a deo creata sunt:ſupposito q̄ mundus non fuerit semp.ergo videtur q̄ nihil possit ꝓducere aliquid simile sibi fm spēm. ¶P.illud qđ non est ex aliqua mā nō potest fieri nisi per creationem:sed forme ⁊ accidētia nō habēt mām partem sui vel eēt in ifinitū abire.g̃ non possunt fieri nisi per creationē. Jnde sic.ois cā efficiēs alicuius rei dat sibi formam vel substātiale vel accidētale:sed bz nō ꝓducuntur nisi p creationē.ergo nihil potest esse causa efficiens alicuius rei nisi creator:q̄ tātū deus est:vt dictū est. ¶P.cā efficiens nunq; est deficientioꝝ q̄ effectus:ſz agentia naturalia non agūt nisi p q̄litates actiuas q̄ sunt accīntia:qđ ꝓbať ex hoc q̄ nō ē possibile aliquid eē formā substātiale in vno: ⁊ accidētale in altero. vñ calor qui est accīs boīs nō pōt eē forma substātialis ignis:⁊ sic de alijs.g̃ nullū agēs nature ꝓducit aliquā formā substalez. Et sic idē qđ ꝓus.

Contra. fm Dam̄.cuiuslibet rei est ꝓpria operatio: sed omnis res que habet ꝓpriam opationē actiuaz sua operatione est causa alicuius. ergo videtur q̄ ignis calefaciendo sit causa caloris:et sic de alijs. ¶Preterea.si deus immediate causaret omnia vna res non dependeret ab alia:sicut causatum a causa.et sic res non magis fieret ab vno q̄ ab alio: sed videmus ad sensum q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō sit qōlibꝫ ex quolibꝫ:ſꝫ ex semine bois semp gnātur bo mo.ḡ semē patris est causa effectiua fily.

Respōdeo dōm:q circa hanc qōnē sunt tres pones Quarꝫ vna est q ōs imediate opeř oīa ita q nihil aliud est causa alicuⁱ rei:adeo:q dicūt q ignis nō calefacit ſꝫ deus:nec manus mouet:ſꝫ deus causat mo tū:ꝛ sic de alys. Sꝫ hec positio ſtulta est: qz ordinem tollit vniuersi ꝛ ꝓpriā operationē a rebus ꝛ destruit iudiciū sen sus. ¶ Scōa positio est quozūdā pbozꝫ: q vt ꝑpas opatio nes rerū sustinēat deū imediate oīa creare negant:ſꝫ dicūt q imediate est causa ꝑmi creati:ꝛ illud est causa alterius.ꝛ sic deinceps. Sꝫ hec opinio erronea est:qz ſm fidē nō ponī mus angelos creatores:ſꝫ solū deū creatorē oīuꝫ visibiliuꝫ ⁊ inuisibiliū. ¶ Tertia positio est.q deus imediate oīa ope ratur:ꝛ q res singule ꝓprias operatiōes habēt:per q̄s cau se ꝓxime rerū sunt:nō tamē oīum:ſꝫ quozūdā:qz enī vt di ctū est ſm fidē nō ponīř creatura aliqua aliā in eē ꝑducere per creationē:nec vtute ꝓpria nec aliena:iō oīum illozū que per creationē in esse exeūt solus deus imediate causa est.bꝫ aūt sunt que per motū in esse exire nō possunt:nec p gnōnem.Primo ꝓpter simplicitatē eentie sue in qua subsi stunt:qz omne qō gnātur oꝫ eē cōpositū ex mā ꝛ forma.vn de nec angeli nec aīe rōnales possunt gnāri:ſꝫ soluꝫ crearī: secus aūt de alys formis:q etiā si sunt simplices:nō tamen habēt eē absolutū:cū nō sint subsistētes.vñ exitus in eē nō debeř eis:sed composito habēti talē formā qō per se gnāri dicīř quasi per se eē habēs.forme vo ꝓdicte nō dicunt ge nerari nisi p accīs:ꝛ eadē rōne mā ꝑma que gnōni subſtat ꝓpter sui simplicitatē non gnāt sed creař. ¶ Scōo ꝓpter elongationē a ꝺeitate vt corpora celestia.oē.n.qō gnātur: gnātur ex ꝺtrario. ¶ Tertio ꝓpter necessitatē gnāntis si milis in spē gnāto. ꝓpter qō ꝑme hypostases immediate a deo create sunt: vt ꝑmus homo:ꝑmus leo:et sic de alys. nō enī homo generari pōt nisi ab hoīe.alr aūt est de illis reb⁹ ad quarū gnōnez nō regriř agēs simile in spē: ſꝫ sufficit vir tus celestis cuꝫ qualitatib⁹ actiuis ꝛ passiuis:vt q̄ ex putre factione gnāntur. Alioꝫ vero que p motū ꝛ gnōnē ꝑducū tur creatura causa eē pōt.vel ita q̄ bēat causalitatez ſupra totā spēz:sicut sol est causa in gnōne bois vel leonis:vel ita q̄ bēat causalitatē ad vnū idiuiduū spēi tm̄:sicut homo ge nerat hoiem:ꝛ ignis ignem. Doꝫ tamē causa etiā deus est magis intima in eis operās q̄s alie cause mouētes:qz ipse ē dans eē rebus. Cause aūt alie sint q̄s determinātes illō eē. Nulliⁿ enī rei totū eē ab aliqua creatura ꝓncipiū sumit:cū mā a deo solū sit:eē aūt est magis intimū cuilibet rei q̄s ea per q̄ eē determinař.vñ ꝛ remanet illis remotis:vt in libz. de causis dř.vñ opatio creatoris magis ptingit ad intima rei q̄s operatio causaꝫ scdaꝫ:ꝛ ideo hoc qō creatū est cau sa alty creature nō excludit gn deus imediate in rebus oī bus operař inq̄tum vtus sua est sic mediū ꝓtingens virtu tem cuiuslibꝫ cāe scde cū suo effectu.nō enīꝫ vtus alicuius creature posset in suum effectum nisi per virtutē creatoris a quo est omnis virtus ꝛ virtutis cōseruatio ꝛ ordo ad effe ctū:qz vt in lib.de causis dř:causalitas cause scde firmatur per causalitatē cause ꝑme.

Ad ꝑmum ḡ dōm:q nō est ex indigentia dei q causis alys idigeat ad creandū:ſꝫ ex bonitate ipsius:ḡ etiaꝫ ꝺignitatē causandi alys ꝺferre vo luit. ¶ Ad scōz dōm:q ſi ponamus ſm quozūdā opinionē angelos deseruire deo in motibus oꝛbiuꝫ:constat q angeli causa erunt gnōnis ꝛ corruptionis per motuꝫ oꝛbiuꝫ.et ista causalitas in omnes retorquebiř: q̄uis nō omnes circa ß ministeriuꝫ occupentur:qz ſm Diony. superiores angeli i feriores illuminant de ministeriꝫ per eos exequēdis. Si aūt hoc non supponiř pōt dici:q ex hoc q angeli sunt nobi liores nō sequiř q habeāt hāc ꝺignitatē que est causare ge nerationē ꝛ corruptionē in rebus:ſꝫ aliā multo ꝺigniorem q̄ consistit in dei cognitione. ¶ Ad ꝫm dōm q non pōt ideꝫ esse effectus ſm spēm a diuersis agētibus imediatis habē tibus operationes determinatas ad determinatos effect⁹ sicut ab arte ꝛ natura:sed deus non habet opationē deter minatā ad aliquē effectū:imo vna sua operatione pōt oēs effectus quos vult ꝑducere.vñ eundē effectuꝫ spē quē na tura ꝑducit deus pōt sine natura opante facere. ¶ Ad q̄r tum dōm:q circa exituꝫ reruꝫ in esse per generationē fuit triplex opinio.Prima fuit ponentiuꝫ latitationē.ſ.Anaxa re q ponebat oīa in oībus:ꝛ gnōnē fieri p abstractionē.ꝛ sic nō ponebat verā gnātionē:q̄ ē p hoc q noua forma ſubalis acquiriř mās.ꝛ in hunc defectū icidit oīs opinio antiquoꝝ qui nō ponebāt verā gnātionē:ſꝫ gnātionē eē vel per cōgre gationē ꝛ segregationē:vel p alterationē tm̄.ꝛ hoc cōtinge bat eis:qz non ponebant cām formalē:ſꝫ vel mālez tm̄:vel cum hac etiaꝫ agentē.Alia opinio huic ꝓtraria fuit Plato nis qui posuit formas separatas quas vocauit ydeas eē in ducentes formas in materiꝫ:ꝛ quasi ad hanc opinionē in ducīř opinio Auicēne qui dicit.q oēs forme sunt ab itelli gentia ꝛ agēs naturale nō ē nisi ꝓparans mām ad receptio nē forme.ꝛ ista opinio ꝓcedit ex hoc q vult vnūqōq gnā ri ex suo sili:qō frequēter nō iueniř in rebus nālibus: sicut in his q̄ p putrefactionē fiunt.ꝛ ēt qz ponebat fieri p se ter minari ad formaꝫ.ꝛ hoc nō pōt eē:qz p se fieri terminař ad hoc qō bꝫ eē qō ē terminus factiōis:ꝛ hoc ē tm̄ compositū nō forma neq̄ materia.vñ forma nō nisi p accidēs gnātur ¶ Tertia ē Arist.media iter bas.ſ.q oēs forme sunt in po tētia in mā ꝑma:non autē actu:sicut ponētes latitiones dī xerunt:ꝛ agēs naturale agit nō formā ſꝫ cōpositus iducen do māz de potētia in actū.ꝛ hoc agēs naturale in sua actio ne ē quasi instrm̄ ipsius dei agētis q ēt mām condidit ꝛ foꝛ me potentiā dedit.vñ nō oꝫ hāc opinionē sustinēdo q̄ ge nerans creet formā: vel q faciat aliqd ex nihilo: qz nō faꝛ formā ſꝫ ꝓpositū. ¶ Ad gntū dōm q sicut caloꝛ nālis agit in virtute aie vt instrm̄ eiⁱ:vt in scōo de aīa.dř. ꝓpter qō nō tm̄ calefacit:ſꝫ agit ad gnōnē carnis aīate.ita q̄litas actiua agit i vtute forme ſubalis.ꝛ iō p illā actōez nō tm̄ iducitur mā in actū forme accītalis:sed ēt in actum forme ſubalis.

¶ Utrū mundus sit eternus. V.

A D quintum sic ꝓcediř. Uidetur q mundus sit eternus. et ad hoc possunt adduci rōnes sumpte ex q̄tuoꝛ .ſ.ex substātia celi:ex tpe:ex motu: ꝛ ex agente vel mouēte. Ex substātia celi sic.oē qō est inge nitū et icoꝛruptibile semp fuit ꝛ semp erit: ſꝫ mā ꝑma est i genita ꝛ icoꝛruptibilis:qz oē qō gnātur:gnātur ex ſubiecto: ꝛ qō coꝛrumpiř:coꝛrumpit in ſubm.materie autē ꝑme nō ē aliqō ſubm.ḡ materia ꝑma semp fuit ꝛ semp erit:sed mate ria nunq̄ denudatur a forma.ḡ materia ab eterno fuit pfe cta foꝛmis suis:quibus spēs constituuntur.ḡ vniuerſuꝫ ab eterno fuit:cuius iste spēs sunt partes.ꝛ hec ē ratio Aristo telis in ꝑmo phyſi. ¶ Ꝑ.q non bꝫ ꝺrium nō ē coꝛruptibile nec gñabile:qz gñatio ē ex ꝺtrario:ꝛ coꝛruptio in cōtrariū: ſꝫ celum nō bꝫ ꝺriuꝫ:cū motui eius nihil cōtrarieř. ḡ celuꝫ non ē gñabile nec coꝛruptibile.ḡ semp fuit ꝛ semp erit. ꝛ ꝫ ē rō phi in ꝑmo celi ꝛ mūdi. ¶ Ꝑ.ſm positionē fidei ſuba mundi ponitur incoꝛruptibilis:ſꝫ oē icoꝛruptibile ē ingeni tuꝫ.ḡ mundus ē ingenitus.ḡ fuit semper.ꝓbatio medie oē qō est icoꝛruptibile habꝫ virtutē q̄ ſit semper.sed illud qō habet virtutem q̄ ſit semper non inuenitur quādoq̄ ens ꝛ quandoq̄ non ens:quia sequeretur q̄ simul esset ens et non ens.toto enīꝫ tēpoꝛe aliqd ē ens ad qō vtus sua essen di determinatur.vnde ſi habet virtutem vt ſit in omni tē poꝛe:in omni tēpoꝛe est:ꝛ ita ſi ponař aliquando non esse: sequiř q̄ simlr ſit ꝛ nō ſit.ḡ nulluꝫ icoꝛruptibile est quādo q̄ ens ꝛ q̄ñ nō ens:ſꝫ omne gnābile est bꝺ ꝛc. ꝛ hec est rō phi.in ꝑmo de celo et mū. ¶ Ꝑ.omne qō alicubi ē vbi ꝑus nihil erat:est in eo qō ꝑus fuit vacuū:qz vacuū ē in quo pōt eē coꝛpⁿ cū nihil sit ibi. Sꝫ ſi est mūdus factⁿ ex nihilo vbi nūc est mūdus ꝑus nihil erat.ḡ ante mūdū fuit vacuū: sed vacuū eē est impossibile: vt ꝓbař in .4. phyꝛ.ꝛ vt multa ex perimēta sensitiua ꝺmōstrāt in mīxtis ignys: q̄ p ß fiūt q nā nō patiř vacuū.ḡ ipole est mūdū icepisse.ꝛ ß rō ē cōmē. in ꝑmo celi ꝛ mun. ¶ Idem pōt argui ex ꝑte tempis sic. oē qō est semp i ꝑn?.ꝛ fine sui semp fuit ꝛ semp erit: qz post ꝓncipiū est aliqd ꝛ ante finē:ſꝫ tēpus semp est in eo qō ē ꝑn cipiū tpis ꝛ finis:qz nihil est tpis nisi nūc:cuiⁿ diffō est q̄ ſit finis ꝑteriti ꝛ ꝓncipiū futuri.ḡ vř q semp fuit tēpus ꝛ sem per erit:ꝛ ita motus ꝛ mobile ꝛ torꝰ mūdus.ꝛ hec ē rō phi in.8.phy. ¶ Ꝑ.omne id qō nunq̄ pōt demōstrari:vt stans ſꝫ semp vt fluens bꝫ aliqd añ se a quo fluit:ſꝫ nūc nō potest demōstrari vt stans sīc puncⁿ:ſꝫ semp vt fluens:qz rō tota tpis est in fluxu ꝛ successione.ḡ oꝫ añ qōlꝫ nūc ponere aliō nūc.ḡ ipossibile est imaginari tēpus habuisse ꝑmū nūc.ḡ tē pus semp fuit:ꝛ ita vt ꝑus.ꝛ hec est rō cōmēta.ibidē. ¶ Ꝑ. creatoꝛ mundi aut ꝓcedit mūdū tm̄ nā aut ēt duratione:ſi nā tm̄ sicut cā effectū.ḡ q̄ñq̄ fuit creatoꝛ fuit creatura: ꝛ ita mundus ab eterno.Si aūt duratiōe.ꝑus aūt ꝛ poste rius in duratione causat rōnē tpis.ḡ ante totū mundū fuit tēpus.ꝛ boc est ipossibile:qz tēpus est accīs motus nec est sine motu.ḡ ipossibile est mūdū nō semp fuisse.ꝛ hec est rō Auicēne in sua meta. ¶ Idē pōt ostēdi ex ꝑte motus.ipoſ sibile.n.est nouā relonē eē iter aliq̄ nisi aliq̄ mutatiōe fcā circa alterū eoꝝ:ſiē pꝫ in eq̄litate.nō enī aliq̄ fiūt de nouo equalia nisi altero extremoꝝ augmētato vel diminuto: ſꝫ oīs motus ipoꝛtat relonē mouentis ad motū que relatiue opponunř.ḡ ipole est motū eē nouū nisi ꝓcedat aliq̄ muta tio vel in mouēre vel in moto:siē q vnū approximet ad al terū vel aliqd aliud bꝺ.ḡ añ oēm motū est motus.ꝛ sic mo tus est ab eterno ꝛ mobile ꝛ mundus.ꝛ hec est rō phi in.8. phyſi. ¶ Ꝑ.oē illud cuiⁿ motus q̄ñq̄ est:ꝛ q̄ñq̄ quiescit re ducīř ad aliquē motū cōtinuū ḡ semp est:qz buiⁿ successio nis q̄ est ex vicissitudine motⁿ ꝛ quietis nō pōt eē cā aliqd eodē mō se bñs:qz idē eodē mō se bñs semp facit idē.ḡ opꝫ q cā buius vicissitudinis sit aliqs motⁿ.ḡ nō est semp.ꝛ sic oꝫ q bēat aliquē motū ꝓcedentē:ꝛ cū nō ſit abire i ifinitū oꝫ deuenire ad aliquē motū qui semp est.ꝛ sic idē qō ꝑus.ꝛ hec rō est cōmen.in.8.phy. ¶ Idē pōt ēt exbi ex vbis phi. Inducit etiā hāc rōnē cōmenta.in.7.meta.ad ostēdendꝫ q̄ si mundus esset factus oporteret q̄ hic mūdus eēt pars alterius mundi:cuius motu accideret variatio in mundo isto siue in vicissitudine motus ꝛ quietis:siue in vicissitudi ne eē ꝛ nō eē. ¶ Ꝑ.gnātio vnius est coꝛruptio alterius:sed nihil coꝛrumpiř nisi genereř ꝑus.ergo ante oēm gnōnē est generatio:ꝛ ante oēm coꝛruptionē coꝛruptio:sed hec nō po tuerūt esse nisi mūdo exīte.ergo mundus semp fuit.ꝛ hec est ratio phi in ꝑmo de gnōne. ¶ Idē pōt ostendi ex parte ipsius mouētis vel agētis.oīs enī actio vel motⁿ que est ab agēte vel mouēte nō moto opꝫ q̄ ſit semp:ſꝫ ꝑmū agēs vl mouens est oino imobile.ergo opꝫ q̄ actio eius ꝛ motⁿ eiⁿ ſit semp.Prima sic ꝓbař. omne qō agit vel mouet postq̄ non agebat vel mouebat: educīř de potentia in actū:quia vnūqōq agit ſm id qō est in actu. vnde ſi agit postq̄ non agebat:oporteт q̄ ſit aliqd in actu in eo qō ꝑus erat in po tentia:sed omne qō educīř de potentia in actuꝫ mouet.er go omne qō agit postq̄ non agebat mouet.ꝛ hec rō potest extradi ex verbis philosophi in octauo phyſic. ¶ Ꝑ.deus aut est agens per voluntatem aut per necessitatez nature.

ſi per necessitatem nature cum talia ſint determinata ad vnum:oportet q̄ ab eo semper idem fiat. Uñ ſi ab eo mun dus est aliquando factus necesse est mundū esse eternū.ſi aūt agens per voluntatem.omnis autem voluntas non i cipit agere de nouo nisi aliqs motus fiat in volente vel ab aliquo impediēte qō ꝑus erat ꝛ postmodū cessat: vel ex eo qō excitař nunc ꝛ non ꝑus aliquo iducente ad agendū qō ꝑus non inducebat.cum ergo voluntas dei ꝺmobiliter ea dem maneat videtur q̄ non incipiat de nouo agere. ꝛ ista ratio cōiter est phi in octauo phyſico.ꝛ Auicē.ꝛ Cōmētato ris. ¶ Ꝑ.omnis volens quādoq̄ agere ꝛ quādoq̄ nō age re opꝫ q̄ imaginetur tempus post tempus discernendo tē pus in quo vult agere a tempore in quo nō vult agere. Sꝫ imaginari tempus post tempus sequiř mutationē vel ipsiⁿ imaginationis vel saltem imaginati:qz successio temporis causař a successione motus.vt pꝫ ex 4.phyſic.ergo impoſ sibile est q̄ voluntas incipiat aliquem nouum motum age re quē non precedat alius motus.ꝛ hec est ratio Cōmenta toris in.8.phyſicoꝛ. ¶ Ꝑ. omnis voluntas efficiendi ſta tim ꝓducit effectum nisi desit aliquid illi volito quod sibi postmodum aduenіat:sicut ſi modo habeam voluntatem faciendi ignez cras quādo erit frigus. modo isti volito de est ꝓsentia frigoris: qua adueniente ſtatim faciam ignē: ſi posſuꝫ:nisi ad boc aliquid aliud desit. Sed deus habuit voluntatem eternam faciendi mundum.alias esset muta bilis.ergo impossibile est q̄ ab eterno nō fecerit mundus nisi per boc q̄ aliquid mūdo deerat:qō postmodum aduenіat:sed non potuit aduenire nisi per actionem aliquam.er go oportet q̄ ante boc de nouo factus precedat aliq̄ actio mutationem faciens: ꝛ ita a voluntate eterna nunq̄ pro cedat aliquid nouū nisi motu mediante eterno.ergo opoꝛ tet mundum eternum semper fuisse.ꝛ hec est ratio Cōmē tatoris ibidem.

Sꝫ cōtra. Deus aut est causa ſubſtātie mundi aut nō sed motus eius tantum. Si motus tantuꝫ ergo eius ſubſtantia non est creata. ergo est ꝑmus ꝓnci pium:ꝛ sic erunt plura ꝑma ꝓncipia ꝛ plura increata: qō ſupra improbatum est.ſi aūt est causa ſubſtantie celi dans esse celo: cuꝫ omne qō recipit esse ab aliquo ſequatur ipm in duratione:videř q̄ mundus non semper fuerit. ¶ Pre terea.omne creatum est ex nihilo factum:sed omne quod est ex nihilo factum est ens postq̄ fuit nihil.cū nō ſit ſimul ens ꝛ non ens.ergo opꝫ q̄ celuꝫ ꝑus nō fuerit ꝛ postmodū fuerit.ꝛ sic totus mundus. ¶ Ꝑ.ſi mūdus fuit ab eterno. ergo infiniti dies precesserunt diem istum:sed infinita non est transire.ergo nunq̄ fuisset deuenire ad hunc diem qō falſum est.ergo ꝛc. ¶ Preterea cuicunq̄ potest fieri addi tio isto potest esse aliqd maius vel plus:sed diebus qui pre cesserunt potest fieri dierum additio.ergo tempus preteri tum potest esse maius q̄s ſit:sed infinito non est maius nec potest esse.ergo tempus preteritū non est infinitū. ¶ Pre terea.ſi mundus fuit ab eterno.ergo et gnātio fuit ab eter no tam bominum q̄s animalium: sed omnis generatio ha bet generans et generatum:generans autem est causa effi ciēs generati.et sic in causis efficiētibus est procedere in i finitū:quod ē ipossibile:vt ꝓbatur in scōo meta.ergo ipoſ sibile ē gnātionē semp fuisse et mundū. ¶ Ꝑ.ſi mundus semp fuit: boies semp fuerūt.ergo infiniti boies sunt moꝛ tui ante nos:ſꝫ bomine moziēte nō mozitur aīa eius ſꝫ ma net.ergo modo sunt infinite anime in actu a coꝛporib⁹ ab ſolute:ſꝫ impossibile ē infinitū eē in actu:vt in 3° phyſic. ꝓ batur.ergo impossibile ē mundū semp fuisse. ¶ Ꝑ.ipoſſi bile ē aliqd deo eqparari:ſꝫ ſi mundus semp fuisset eqpara reř deo in duratiōe.ḡ ß ē ipole. ¶ Ꝑ.nulla virtus finita ē ad opōnē ifinitā:ſꝫ vtⁿ celi ē vtus finita cuꝫ magnitudo eiⁿ

Universidad de Deusto
Biblioteca

finita sit: ꝛ ipossibile sit a magnitudine finita eē vtutem ifi nitam. ḡ ipossibile est ꝙ motus eius fuerit in tempore infi nito. ꝛ silr impossibile est vt eē eius tempore ifinito dura uerit: qz duratio rei nō excedit vtutē quā hz ad eē: ꝛ sic ice pit qñz. ¶ P. nullus dubitat quin deus nā ꝑcedat mūdū. sz in deo idē est natura ꝛ duratio sua. ḡ duratiōe deus mun dū ꝑcedit. ḡ mundus nō fuit ab eterno.

Respōdeo dōz: ꝙ circa banc qōnē est triplex pō. pri ma est pbōz qui dixerūt ꝙ nō solū deus est ab eterno: sz ēt alie res: sz differēter: qz quidā ante Arist. posuerūr: ꝙ mūdus est gnābilis ꝛ corruptibilis. ꝛ ꝙ ita est de toto vniuerso: sic de aliquo particulari alicui⁹ spēi: cui⁹ vnū idiuiduuz corrumpit ꝛ aliud generat. ꝛ hᵒ fuit opinio Empedoclis. Alij dixerūt ꝙ res fuerūt geſcētes tempore ifinito: ꝛ per itellm ceperunt moueri extrahentē ꝛ segregā tem vnuz ab alio. ꝛ hec fuit opio Anaxagore. Alij dixerūt ꝙ res ab eterno mouebant motu iordinato: ꝛ postea redu cte sunt ad ordinē: vel casu: sicut ponit Democritus: ꝙ corpora idiuiſibilia ex se mobilia casu adunata sunt adinuicē. vel a creatore. ꝛ hoc ponit Plato: vt dr in. z. celi ꝛ mū. Alij dixerūt: qz res fuerūt ab eterno sz illū ordinē quo mō fūt. ꝛ ista est opinio Aristo. ꝛ oium pbōz sequentiuz ipm. ꝛ hec opinio iter ꝓdictas ꝓbabilior est: tamē oēs sunt false ꝛ he retice. ¶ Scda positio est dicētiū ꝙ mūdus icepit eē post ḡ nō fuerat: ꝛ silr oē qō est ꝑter deuz. ꝛ ꝙ deus non potuit mūdū ab eterno facere: nō ex impotētia eius: sz qz mūdus ab eterno fieri nō potuit: cū sit creatus. volunt etiā ꝙ mun dū icepisse nō solū fide teneaī: sz etiā demōstratione ꝓbet. ¶ Tertia positio ē dicētiū: ꝙ oē qō est ꝑter deū icepit eē: sz tñ deus potuit res ab eterno ꝓduxisse: ita ꝙ mundū ice pisse nō potuit demōstrari: sz p reuelationē dīnaz esse habi tū ꝛ creditū. ꝛ hec positio initiī auctozitati Grego. ꝙ dicit. ꝙ ḡdā ꝓphetia est de ꝑterito: sic Moyses ꝓphetiçauit cū dixit. In ꝑn. cre. de⁹ ce. ꝛ ter. ꝛ huic positiōi cōsecutio: qz nō credo ꝙ a nobis possit sumi rō demonstratiua ad hᵒ: sic nec ad trinitatē: ḡtuis trinitatem nō esse sit ipossibile. ꝛ hoc oñ dit debilitas rōnū q̄ ad hoc iducunt ꝓ demōstrationibus: q̄ oēs a pbis tenētibus eternitatē mundi posite sunt ꝛ solu te. ꝛ iō potius in derisionē q̄z in cōfirmationē fidei vertunt si gs talib⁹ rōnibus inixus ꝺ pbos nouitatē mūdi ꝓbare i tenderet. ¶ Dico ḡ ꝙ ad neutrā ptē qōnis sunt demōstra tiōes: sz pbabiles vel sophistice rōnes ad vtrūq. Et hoc si gnificāt vba pbi dicētis in ꝑmo topic. ꝙ sunt q̄dā ꝓblema ta: de gbus rōnē nō habemus: vt vtrū mūdus sit eternus. vñ hoc ipse demōstrare nunq̄z itendit: qō pz ex suo mō pce dēdi: qz vbicūq; hāc qōnē ptractat semp adiūgit aliquā p̄ suasionē vel ex opione pluriū vel approbatiōe rōnū: ꝙ nul lo mō ad demonstratoze ptinet. Causa aūt q̄re demonstra ri nō pōt est ista: qz nā rei variatur fm ꝙ est in esse pfecto: ꝛ fm ꝙ est in primo suo fieri fm ꝙ exit a causa: sic alia natu ra est bois iam nati: ꝛ eius fm ꝙ est adhuc in materno vte ro. Un si quis ex conditionibus bois nati ꝛ pfecti vellet ar gumētari de ꝺditionibus eius fm ꝙ est iperfect⁹ in vtero matris exñs decipereī: sic narrat rabi Moyses de quodā puero q̄ mortua matre cū esset pauco⁹ mensiū: ꝛ nutritus fuisset in quadā insula solitaria: ꝓueniens ad annos discre tionis: q̄stuit a quodā an bores essent facti: ꝛ quomodo. cui cū exponeret ordinē natiuitatis humane obiecit puer boc esse ipossibile asserēs: qz homo nisi respiret ꝛ comedat ꝛ su perflua expellat nec per vnū diē viuere pōt. vñ nec in vte ro matris ꝑ nouē mēses viuere pōt. ¶ Silr errāt q̄ ex mō fiendi res in mundo iā pfecto volunt necessitatē vel ipossi bilitatē iceptiōis mūdi ostēdere: qz qō nūc icipit eē icipit ꝑ motū. vñ oz ꝙ mouēs ꝑcedat duratiōe. oz ēt ꝙ ꝑcedat ma teria ꝛ ꝙ sint ꝺietates. ꝛ hec oīa non sunt necessaria in pro

gressu vniuersi esse a deo.

Ad primum ḡ dōm ē: ꝙ mā ē ingenita ꝛ incorrupti bilis. nō tamē sequitur ꝙ semp fue rit: qz incepit eē non per generationez ex aliquo: sz omnino ex nibilo ꝛ silr posset deficere si deus vellet: cuius volū tate materie: ꝛ toti mundo esse cōicatur. ¶ Et silr dōm est ad 2ᵐ ꝙ ilka ratio ꝑcedit de iceptiōe per gnōnem ꝛ mo tum. vnde illa est rō ꝓtra Empedoclē ꝛ alios: ḡ posuerūt ce lum generari. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ potentia q̄ nunc est in celo ad durationē nō mensurat ad determinatū tēpus. vñ per eā in añ ꝛ post potuit ifinito tēpore eē si eā semp habuisset. sz hāc potentiam duratiōis nō semper habuit: sz voluntate diuina in sua creatione sibi tradita est. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ ante creationē mundi nō fuit vacuū sicut neq; post. vacuū enī nō est trā negatio sz ꝓuatio. vñ ad positionez vacui opz ponere locū vel dimēſiōes separatas sicut ponētes vacuū dicebāt. quoz nullū ponim⁹ añ mūdū. Et si dicaī ꝙ possi bile erat ante factionē mūdi mūdū futurū esse vbi nūc est. Dōm ad hoc ꝙ nō erat nisi in ptāte agētis: vt supra dictuz est. ¶ Ad 4ᵗum dōm. ꝙ illa rō est circularis qō sic pz fm pbm ꝙ ꝑus ꝛ posterius in motu est ꝑus ꝛ posterius in tēpo re. vñ q̄si dr ꝙ omne nunc sit finis ꝓzis ꝛ posteriozis ꝑn⁹: supponiī ꝙ oē momētū motus sequaī quendā motū: ꝛ ꝑce dat quēdā. vnde dico ꝙ ꝓpositio illa non pōt ꝓbari nisi ex suppositione eius qō per eam concluditur. et ideo pz ꝙ nō est demōstratio. ¶ Ad 5ᵗum dōz: ꝙ nūc nunq̄z itelligiī vt stans: sz semp vt fluens. nō aūt vt fluēs a ꝓziori nisi motus ꝑcedat: sz in posteriꝰ. nec iterū in posteriꝰ sed a ꝓzi nisi motus sequaī. vñ si nūq̄z sequereī vel precederet motus. nūc nō eēt nūc. ꝛ hᵒ pz in motu ꝑticulari q̄ sensibilr incipit: cuius qōlibet momētū est fluēs: et tamē aliqō est ꝓmū: ꝛ aliqō vltimū fm terminū a quo et in quē. ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ deus ꝑcedit mūdū nō tm nā: sz ēt duratiōe: nō tamē du ratiōe tempozis: sed eternitatis: qz ante mūdū nō fuit tem pus in rerum natura existens sed imaginatiōe tm: qz nunc imaginamur huic tēpore finito ex parte ante deū potuisse multos ānos addidisse: quibus omnibus presens eēt eter nitas. ꝛ fm hoc dicitur ꝙ deus potuit ꝑus facere munduz q̄z fecerit et maiorē et plures. ¶ Ad octauuz dōm: ꝙ nouitas relonis contingit non ex mutatione mouētis: sz ex mu tatione mobilis vt large mutatio sumaī ꝑ creatiōe que p̄ prie mutatio non est: vt dictū est supra. vñ motū celi ꝑcedit creatio ei⁹ ad minus natura. creationē aūt nō ꝑcedit aliq̄ mutatio: cum sit ex nō ente simplr. Si tamē supponereī ꝙ ēt celū extitisset anteq̄z moueri cepisset adhuc rō nō ꝑcede ret: qz itelligendū est ꝙ duplex est relatio. q̄dz est relatio absoluta: sic in oibus q̄ sunt ad aliqd hz eē: vt pñitas et fi liatio. et talis relo nō efficiī noua nisi ꝑ acquisitionē illius: in quo relo fundaī. vñ si acquiraī ꝑ motū: talis relo sequiī motū: sic silitudo vnius ad alterū sequiī alterationē in q̄li tate: supra quā fundaī relatio. Si aūt acgraī ꝑ creationez sequiī creationē sic silitudo creature ad deū fundaī super bonitatē q̄ ꝑ creationē acquiriī ꝑ quā creatura deo assimi latur. q̄dā aūt relatiua sunt que simul important relationē et fundamētū relonis. Nouitas aūt taliū relationū exigit acquisitionē illius rei q̄ significaī ꝑ nomen: sicut ipsius ha bitus ḡ est scia. et silr est de relone: quā ipoztat nomē mot⁹ q̄ efficiī noua ꝑ acgsitionē ipsius mot⁹ a mouēte ī mobili. ¶ Ad 9ᵐ dōm: ꝙ hᵒ vicissitudinis: ꝙ q̄z mūdus nō fuit: et postmodū fuit: nō ē cā efficiēs aligs motᵒ: sz aliq̄ res sem per eodē mō se hās. s. volūtas dīna q̄ ab eterno fuit. de boc ꝙ mūd⁹ in eē post nō eē exiret. Et si dicereī ꝙ idē semp fa cit idē: dico ꝙ ve. ē si accipiaī agēs ex ꝓpria rōne q̄ ꝑdiē determiāte hūc effectū: sic aūt agēs nāle determinaī ꝑ for mā ꝓpriā vt nūq̄z seq̄ī actio nisi ex ꝓueniētiā ad formā il-

lam ita agens voluntariū determinaī ad actionē ꝑ ꝓpositum voluntatis. vñ si voluntas nō sit impedibilis nec mobilis: nō sequiī effectus nisi fm boc ꝙ voluntas ꝓposuit. ꝛ hᵒ est verū ꝙ voluntas dīna in boc ꝙ semp est eadē semper facit illud qō ab eterno voluit: qz nunq̄z caſſaī. non tñ facit vt sua volita semp sint: qz hᵒ ipse nō vult. vñ si boc faceret: qz faceret illud qō ipe nō vult eēt simile ac si calor faceret fri gus. ¶ Ad 10ᵐ dōm: ꝙ ꝓma idiuidua gnābilium ꝛ corrupti bilium nō ꝓdierūt in eē per gnōnem: sz ꝑ creationē. ꝛ iō nō opz q̄dam ꝓexistisse. ex gbus creata sint: vt sic in ifinituz habeaī. ¶ Ad 11ᵐ dōm: ꝙ est duplex agēs. quoddā ꝑ necessitatē nāe: ꝛ istud determinaī ad actionē per illud qō est in nā eius. vñ impossibile est ꝙ incipiat agere nisi per boc qō educiī de potentia ad actum vel essentiali vel accidentali. Aliud est agens per voluntatē: et in boc distinguēdū est ꝙ qōdā agit actione media que nō est eēntia ipsius operātis: et in talib⁹ nō potest sequi effectus nouus sine noua actio ne. et nouitas actionis faī aliquā mutationē in agente ꝓut est exiens de ocio in actum: vt in scōo de aia. dr. Quoddaz vō sine actione media vel instrō et tale agens est deus. vñ de suuz velle est sua actio: et sic suum velle est eternū: ita ꝛ actio. nō tamē effectus sequiī nisi fm formā volūtatis que ꝓponit sic vel sic facere et ideo nō exit de potentia in actū sed effectus qui erat in po⁹ agente efficitur actu ens. ¶ Ad duodecimū dōm: ꝙ in oibus illis que agunī ꝓpter finez qui est extra voluntatem volūtas regulaī fm illum finez. vñ fm ea q̄ ipediunt ꝛ iuuāt ad finez vult qñz agere ꝛ qñz non agere: sed voluntas dei non dedit esse ipsi vniuerso ꝓ pter alium finem exīstem extra volūtatez eius sic nec mo uet ꝓpter alium finem: vt philosophi concedunt: qz nobi lius non agit ꝓpter vilius se. ꝛ ideo non opz ex boc ꝙ non semper agat ꝙ habeat aliquid iducēs ꝛ retrahens nisi de terminationē volūtatis sue: que ex sapia sua omnē sensum excedente procedit. ¶ Ad 13ᵘm dicēdus: ꝙ intellectus diui nus itelligit omnia simul: ꝛ ideo ex boc ꝙ intelligit presen tia buius tempozis ꝛ illius: non est aliqua mutatio in intel lectu eius: licz boc non possit cōtingere in itellectu nostro: et iō pz ꝙ rō sophistica est. similr nec ponit aliquis motus ex ꝑte rei imaginate: qz deus noluit facere vniuersum post aliquod tempus: qz tempus ante non erat nisi imaginatuz vt ꝓdictum est. ¶ Ad quartumdecimum dicendum: ꝙ voluntas diuina non ab eterno produxit vniuersum: qz aliquid deerat ipsi volito. boc enim quod volito potest in telligi deesse: ꝓpter quod differtur: est proportio ipsius ad finem: sic voluntas hominis differt sumere medicinā quā do medicina non est proportionata sanitati hominis. ꝛ sic dico ꝙ ipsi vniuerso ꝙ fieret ab eterno deerat proportio ad finem: que est voluntas diuina. boc enim voluit deus vt haberet esse post nō esse sicut natura ita ꝛ duratione ꝛ si ab eterno fuisset boc sibi defuisset. vnde non fuisset ꝓportio natum diuine volūtati: que est finis eius. Et quia ad ratio nes in contrarium factas: quas dixi demonstrationes non esse: inueniuntur philosopbozuz resonsiones: ideo quāuis verum cōcludant: ad eas etiā respondenduz est fm ꝙ ipsi pbi respondent: ne alicui disputāti cōtra tenentes eternita tem mundi ex improuiso occurrāt.

Ad primuz ergo dicenduz: ꝙ sicut dicit Cōmenta tor in liº de substātia orbis. aristoteles nunqnā intendit ꝙ deus esset causa motus celi tātum: sed etiā ꝙ esset causa substātie eius dans sibi esse. cuz enim sit finite virtutis: eo ꝙ corpus est indiget aliquo agente infini te virtutis: a quo ꝛ perpetuitatez motus habeat ꝛ perpetui tatem essendi: sicut motum ꝛ esse: non tamen ex boc sequi tur ꝙ precedat duratione: quia nō est dans esse per motū: sed per influentiam eternam: fm ꝙ scientia eius est causa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sua meta. vbi diuidit ens p finitū ⁊ infinitum ⁊ accedit infinitas alias esse in actu: ⁊ hoc est p accns: qz aie rōnales exute a corpib⁹ nō bñt depēdētiā adinuicē. sed cōmētator rīdet q aie nō remanēt plures post corp⁹: sed ex oib⁹ manet vna tm̄. vt infra patebit. vñ nisi h̄ positio quā ponit in 3°. de aīa. primo improbaret: rō ista eū nō excluderet. ⁊ hāc ēt rōnem tāgit rabbi Moyses ostēdēs p̄dictā rōnē nō eē demōstrationē. ¶ Ad septimū dōm. q etiā si mundus semp fuisset nō equaret deo in duratione: qz duratio diuina que ē eternitas est tota simul: nō aūt duratio mūdi que successione tēpoz variat. ⁊ hāc ponit Boetius in 5°. de consolatione.

¶ Ad octauū dōz. q in celo nō est potētia ad eē: sz ad vbi tm̄ fs phīm: ⁊ ideo nō pōt dici q potētia ad eē sit finita vl infinita: sz po[a] ad vbi finita est: nec tm̄ oz q mot⁹ localis cui corrīdet hec potētia sit finit⁹: qz mot⁹ est infinit⁹ duratiōe ab infinitate vtutis mouentis a qua fluit mot⁹ i mobile: ⁊ h̄ est rō Cōmētatoris in. ii. meta. tm̄ hoc qō dicit q hz potentiam ad esse intelligendum est ad acquirendum esse per motum: habet tamen virtutem vel potentiam ad esse. vt dicitur. in p̄ cel. ⁊ mun. et hec virtus finita est: sed acquiritur duratio infinita ab agente separato infinito vt ipemet in libro de substantia orbis dicit. ¶ Ad nonum dicēdum. q duratio dei que est eternitas eius ⁊ natura ipsius sunt vna res: ⁊ tamen distinguuntur ratione vel modo significandi: quia natura significat quandam causalitatem prout dicitur natura motus principium: duratio autem significat quandam permanentiam. ⁊ ideo si accipiatur preeminentia nature diuine: ⁊ durationis ad creaturam vt vtrunq; est res quedam: inueniretur eadem preeminentia. sicut enim natura diuina precedit creaturam dignitate ⁊ causalitate. ita ⁊ duratio diuina eisdem modis creaturam precedit: non tamen oporteret si deus precedit mundum per modum nature vt significat cum dicitur naturaliter precedit mūdum: q etiam mundum precedit per modum durationis: vt significatur: cum dicitur deus duratione precedit mūduz cum nō sit idez modus significādi nature ⁊ durationis: et simil̄r soluunt̄ multe alie files obiectiones. vt in primo libro dictum est.

¶ Utrum conueniēter exponitur in p̄ncipio creauit deus celuz ⁊ terraz. i. in filio. VI.

A B sextum sic proceditur. Uidetur q inconueniēter exponatur in principio creauit deus celum ⁊ terram. i. in filio. Pater enim est principium totius diuinitatis. vt Augustin. dicit. ergo per principium appropriate debet intelligi pater. ¶ Preterea. vt in prio libro dictum est: ex ipso dicitur ppter patrem. in ipso propter spiritū sanctum. ergo per hoc qō dicitur. in principio intelligitur spiritus sanctus: ⁊ non filius. ¶ Itez videtur q inconuenienter dicatur: in principio temporis: quia tēpus adiacet motui firmamenti: sed firmamentuz factum est secūda die. ergo principiuz temporis fuit post creationem celi ⁊ terre: ⁊ ita non in principio tēporis creata sunt. ¶ Preterea. tempus est vnum de quattuor primo creatis sed tempus non est creatuz in p̄ncipio tēporis: quia tēpus sic esset in indiuisibili quod est impossibile. ergo nec celuz nec terra. ¶ Item videtur q inconuenienter dicatur in principio. i. ante omnia: quia sicut dicitur in libro de causis: prima rerum creatarum est esse: ⁊ non est ante ipsum creatum aliud: sed celum ⁊ terra non sunt suum esse. ergo ante celū ⁊ terrā aligd creatū est. ¶ Preterea. ecclesiastici. 18. dicit̄. Qui viuit in eternuz creauit oia simul. ergo celum et terra nō sunt ante omnia creata. ¶ Preterea. celū et angelus sunt simul facta. vt infra dicet̄. ergo non ante omnia celuz et terra facta sunt.

Respondeo dicendo: q triplex expositio posset esse uenies est fm sanctos: per quā multiplex error excludit̄. per primā excludit error manichei ponentis plura p̄ncipia: qz in p̄ncipio vno effectiuo: ⁊ non in pluribus res facte dñr. per scōaz excludit̄ error eternitatis mūdi: in hoc q mūdus p̄ncipiū durationis h̄e ponit̄. per tertiā excludit̄ error ponentiū visibilia a ōo creata mediāte spūali creatura in hoc qō ponit̄ celū ⁊ terra eē primo creata.

Ad primuz g̃ dōm. q rō p̄ncipy effectiui appropriatur patri: sz rō p̄ncipy exemplaris permodum artis appropriat̄ filio qui est sapientia ⁊ ars patris. ¶ Ad scōm dōm. q esse in. sic in continente ⁊ saluante appropriat̄ spiritui sancto ppter appropriatum bonitatis: sed esse in. per modum quo artificiatum est in arte ⁊ res in sua similitudine appropriatur filio. ¶ Ad tertium dōm. q fm illaz opinionem que ponit omnia simul creata in materia informi dicuntur res create in principio temporis: qō mensurat motum primi mobilis: non sicut in mensurante creationez: sed sicut in adiacente creationi: quia simul fuerunt rerum creatio ⁊ temporis principium: sed fm aliaz opinionem: que ponit res formatas per tempozum successionem non itelligitur de tempore qō est mensura illius motus: sz de tēpore qō est numerus illius vicissitudinis: qua esse mūdi succedit ad non esse eiusdem vel fm alios sumit̄ temp⁹ pro euo qō simul cum celo ⁊ terra creatum est. ¶ Ad quartum dōm. q sicut numerus non numerat̄ alio numerato: nec tempus alio tempore mensuratur nec fieri eius: cū suū esse totum sit in fieri. vnde incipit in principio tēporis non sicut in mensurante esse eius: sed sic in eo a quo incipit eius productio: vt animalis a corde: ⁊ domus a fundamēto: ⁊ linee a puncto. ¶ Ad quintum dicendum: q loquitur philosophus de ordine nature prout animal prius homine dicit̄ ⁊ non de ordine durationis: non enī fuit esse celi ⁊ terre: ante ipsa tempora. ¶ Ad sextum dicitur. q intelliguntur fm vnam opinionē oia simul creata non in speciebus suis: sed in materia informi: sed fm alios dicunt̄ omnia creata simul ēt in formis ppriis: sz tunc hec ante alia creata dicunt̄: nō duratione: sed nature ordine fm q in via generationis est incompletum ante completum. hec tamen infra magis inquirent̄. ¶ Ad septimuz dicendum: q per celum etiam intelligit̄ angelica nā q̃ in celis bitare dr: ⁊ p terrā itell̄r tota nā gnābiliū ⁊ corruptibiliū. ¶ Expō text⁹.

Plato nāq; ⁊c.) Sciēdū q in B° plato erranit: qz posuit formas exēplares p se subsistētes ex itell̄z dīnū: ⁊ nz ipsas nz māz a deo eē bre (Arist. vo ⁊c.) Ut ipfecte tāgere positionē ei⁹: qz ipse ponit tria p̄n̄in p̄ phy. mām: formam ⁊ priuationem. ¶ P. ipse ponit non solum causas effectiuam: exemplarem que intelligit̄ per p̄ncipiuz operatiuum: sed etiā cām finalem. ¶ P. fm ipz forma ⁊ agēs et finis incidunt in idem: vt in scō phyſic. dicit. et ita videtur tantum duo principia posuisse. ¶ Ad qō dicendum: q Aristo. non errauit in ponendo plura p̄ncipia: qz posuit eē olum tātum a primo p̄ncipio dependere: ⁊ ita relinquit vnū esse primum p̄ncipium: errauit autem in positione eternitatis mundi. ¶ Ad primum ergo dōm: q p̄uatio ab eo non ponitur p se p̄ncipium: sed per accidēs nec in esse rei: sz in fieri tm̄. ¶ Ad aliud dōm: q fm ipm primum p̄ncipium agens: ⁊ vltimus finis reducunt̄ vt idem numero: vt pz in. ii. meta. vbi ponit q primuz p̄ncipiū mouēs mouet vt desideratū ab oibus. forma aūt que est pars rei nō ponit̄ ab eo in idez numero icidere cū agente: sz in idem spē vel similitudine. ex quo sequit̄ q sit vnū p̄ncipiū primū extra rem qō est agēs et exemplar ⁊ finis. et duo que sunt ptes rei. i. forma ⁊ mā q̃ ab illo primo p̄ncipio producuntur.

¶ Credam⁹ igit̄ rex creatax celestiū vel terrestriū: visibiliū vel intuisibiliū cām nō eē nisi bonitatē creatoris q̃ ē deus vn⁹ ⁊ verus. Cui⁹ tāta ē bonitas: vt sūme bonus beatitudinis sue q̃ eternal̄r btūs ē: alios velit eē pticipes: quā vidit ⁊ cōicari posse ⁊ minui oīno nō posse. Illō idē igr̄ bonū qō ipe erat: ⁊ quo btūs erat: sola bonitate ⁊ nō necessitate alīs cōicare voluit: quia sūme bōi erat p desse v elle: ⁊ oipotentissimi noceri non posse.

¶ Quare rōnalis creatura fcā sit.

Est qz nō valet ei⁹ beatitudinis pticeps existere aliqs nisi p intelligentiā que quāto magis itelligit tāto pleni⁹ bē: fecit de⁹ rōnalē creaturā q̃ sūmū bonū itelligeret: ⁊ itelligēdo amaret: ⁊ amando possideret ac possidendo frueret. Eāq; h̄ modi stixit: vt ps i sui puritate pmāeret: nec corpi vniret. s. āgeli. ps corpi vniret. s. aie. Distincta ē itaq; rōnalis creatura i incorpeam ⁊ corpeaz. Et incorpea qdē angel⁹: corpea vo bō vocat̄ ex aia rōali ⁊ carne subsistens. Additio ergo rōnalis creature primā cāz būit dei bōitatē.

¶ Quare creatus sit homo vel angelus.

Ne quis qrit̄ qre creatus sit bō vel angelus: breui fmone rīderi pōt pp bonitatē eius. Vñ Aug. in libro de doctrina xpiana: qz bonus ē deus sumus: ⁊ in q̃tū sumus boni sumus.

¶ Ad quid creata sit rationalis creatura.

Est si qrit̄ ad qd creata sit rōnal̄ creatura: rīdet̄ ad laudādū deū: ad fruēdū ei: ad fruēdū eo: in qb⁹ pficit ipa: nō de⁹. Deus eni pfectus ⁊ sūma bonitate plen⁹: nec augeri pt nec minui. Qz ergo rōnalis creatura fcā ē a deo: referēdū ē ad creatoris bonitatē: ⁊ ad creature vtilitatē.

¶ Breuissima responsio cū queritur quare vel ad quid facta sit rōnalis creatura.

Cum q̃ qrit̄ qre vl̄ ad qd fcā sit rōnal̄ creatura: breuissime rīderi pt ppter dei bonitatē ⁊ suā vtilitatē. Utile nē pe ipi ē seruire deo ⁊ frui eo. Fectus ergo āgelus siue bō pp deū dī esse: nō qz creator deus ⁊ sūme btūs: alterutrius idiguerit officio: qui bonoz nr̄oz nō eget. sed vbi seruiret ei ac frueretur eo: cui fuire regnare ē. In hoc eni pficit fruiens: non ille cui seruitur.

¶ Sic fact⁹ est bō vt deo fuiret: sic mūdus vt seruiret homini.

Et sic fctus ē bō ppter deū. i. vt ei fuiret: ita mūdus fctus ē ppter boiez vt ei seruiret. Positus est ergo homo in medio vt ⁊ ei fuiret: ⁊ ipse fuiret: vt accipet vtriq;: ⁊ refluueret totū ad bonum boīs: ⁊ qō accepit obsequiū: ⁊ qō ipēdit. Ita. n. voluit deus sibi ab hoie fuiri: vt ea seruitute non deus: sed hō seruiēs iuuaretur. Et voluit vt mūdus fuiret hoi: ⁊ exinde sil̄r iuuaret̄ homo. Totū igr̄ bonū hois erat: ⁊ qō fcm ē pp ipz: ⁊ propter qō fctus ē ipse. Dia eni vt ait apls nr̄a sunt. s. ⁊ superiora ⁊ eqlia ⁊ inferiora. Superiora qdē nostra sunt. s. ad pfruendū: vt deus trinitas. Eq̃lia ad ꝓuiuendū. s. angeli. qui ⁊ si modo nobis sint superiores: in futuro erunt equales: q ⁊ modo nostri sūt: qz ad vsum nobis sunt. Sic res dñoz dicūtur eē famulorū non dñio: sed quia sunt ad vsum eoz. Ipsiq; angeli in qbusdam scripture locis nobis seruire dicūtur: dum ppter in ministerium mittuntur.

¶ Quo aliquādo dī in scriptura homo factus est p reparationem angelici casus.

De homine quoq; in scriptura interdum reperitur q factus sit pp reparatiōem angelice ruine: qō non ita ē intelligendū quasi nō fuisset bō fctus si nō peccasset angelus: sed qz iter alias cās pcipuas hec ēt nonulla extitit. Nostra igit̄ sunt superiora ⁊ equalia nostra ēt sūt inferiora. quia ad seruiendū nobis facta.

¶ Quar ita sit bō istitut⁹. s. vt aia sit vnita corpi.

Solet ēt queri cū maioris dignitatis eē videret̄ aia si absq; corpe permānsisset cur vnita sit corpi: Ad qō primo dici pōt: qz deus voluit ⁊ volūtatis ei⁹ cā querenda non ē. Secūdo aūt dici pōt: quia iō deus voluit eā corpori vniri vt in humana conditione oīderet nouū exemplū beate vnionis que ē inter deum ⁊ spiritum: in qua diligit̄ ex toto corde: ⁊ videtur facie ad faciem. Putaret enim creatura se non posse vniri creatori suo tanta propinquitate: vt eum tota mēte diligeret ⁊ cognosceret: nisi videret spirituz qui est excellentissima creatura tam infime. i. carni que de terra est in tanta dilectione vniri: vt non valeat artari ad hoc vt velit eam relinquere sicut apostolus ostendit dicens. Nolum⁹ corpore expoliari: sz superuestiri: per quod ostenditur spiritum creatum spiritui increato ineffabili amore vniri. Pro exemplo igitur future societatis que inter deum ⁊ spiritum rationalem in glorificatione eiusdem perficienda erat: animam corporeis indumētis: et terrenis māsionibus copulauit: luteāq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

mām fecit ad vite sensuz vegetare: vt sciret hō qz si potuit deꝰ tā disparē nām corpis ⁊ aie in federatiōez vnā ⁊ i amicitiaz tantā cōiungere: nequaqz ei impossibile futuꝝ: rōnalis creature humiliratē: lz longe inferiozē ad sue glie pticipationē sublimare. Qz g̃ pro exemplo rōnalis spūs in pte vsqz ad ꝓsortium terreni corpis humiliatꝰē: ne forte in ℔ nimis depssus videret: addidit dei puidētia: vt postmodū cū eodem corpe glificato ad ꝓsortiuz illoꝝ qui in sua perstitcrāt puritate sublimaret. Ut qō minꝰ ex di spositiōe creatoris sui accepat ꝓditus: postmodū per gr̃am eiusdē acciperet glificatꝰ. sic ergo ꝓditoz deꝰ rōnales spūs varia sorte ꝑ arbitrio voluntatis sue disponēs: illis quos in sua puritate reliquerat: surſū in celo māsionē: illis vero quos corpibꝰ terrenis sociauerat: deorsum in terra hitatiōem ꝓstituit: vtriſqz regulā proponēs obediētie: q̃tenꝰ ⁊ illi ab eo vbi erāt nō caderēt: ⁊ isti ab eo vbi erāt ad id vbi nō erāt ascēderēt. Fecit itaqz deꝰ hoiem ex duplici substātia: corꝑ de terra fungēs: aiam vero de nihilo faciēs. Jō āt vnite sūt aie corporibus: vt in eis deo famulātes maiorem mereanē coronā.

¶ Post sacramētū trinitatis de creatura tripti ta ē agendū ⁊ prius de digniori .i. angelica.

EX pmissis apꝑet rōnalē creaturaz in angelicā ⁊ humanā fuisse distinctā: q̃z altera ē tota spūalis. i. angelica: altera ex pte spūalis ⁊ ex pte corporalis .i. hūana. Cū itaqz de his tractādū sit. s. de spūali ⁊ corꝑali creatura. ⁊ de rōnali ⁊ de nō rōnali. prio de rōnali ⁊ spūali. i. de āgelis agēdū vi: vt a ꝓtuitu creatoris ad cognitiōem creature digniozis rō nr̃a intēdat. Deinde ad cōsideratiōnē corporee tā illius que ē rōnalis q̃z illiꝰ que nō ē rōnalis deseēdat: vt trinitatis increate sacramentū tripartite creature eiqz ꝓcretozum Atqz ꝓtingentium sequatur documentum.

¶ Diuisio textus.

DICTO exitu rez a ꝑmo ꝑn°. Hic ꝓsequit ordinē eaꝝ in vltimū finē. Et diuidit in ptes tres. In prīa oñdit finē vltimum creaturaꝝ. In 2ª ex fine oñdit creaturarum diuersitatē ibi (Et qz nō valz ⁊c.) In 3ª ex distinctiōe cōcludit tractādi ordinez ibi (Ex pmissis apꝑet ⁊c) Scōa diuidit in tres. In prīa oñdit ordinē spūalis nāe in finē. In scōa ordinē corporalis ibi (Et sicut fcūs ē homo ⁊c.) In tertia ordinē cōiuncti ex vtroqz ibi (Soleꝫ et q̃ri ⁊c) ¶ Circa primum duo facit. Prio ex fine cōcludit spūalis nature institutionem. Scōo cōcludit ordinē ipsius in finem ibi. (Ideoqz si querat ⁊c) Et circa hoc tria facit. primo assignat finē ex pte agentis. scōo ex parte operis ibi. (Et si querit ad qd ⁊c) Tertio cōiungit vtrūqz ibi (Luz q̃ querit q̃re ⁊ cur. ⁊ sic factus est ⁊c. Circa hoc duo facit.

primo oñdit finē corꝑalis creature. Scōo excludit q̃dā dubitatiōz ibi. (Et de hoie quoqz ⁊c.) Qō. I.

HIc quinqz q̃runt. Prio vtꝝ deo ꝛnie niat agere ꝓp finez. Scōo vtꝝ finis oīuz sit dei bonitas. Tertio vtꝝ oīa sint ꝓp hoiez fcā. 4.° pp qd hō ex aīa ⁊ corꝑe cōstitutus sit. Quinto vtꝝ tali corꝑi anima eius vniri debuerit.

¶ Utꝝ deo cōpetat agere ꝓp finē. I.

AD primuz sic ꝓcedit. vī q deo nō cōpetit agere ꝓp finez. finis .n. est terminꝰ motus. vñ i his q̃ carēt motu: sicut in mathematicis: nō ē finis neq; bonū: vt in tertio meta. dr̃. lz ōs nō ꝓducit res ꝑ motū vt ꝑus dcm̃ ē. g̃ sibi nō cōpetit ꝓp finē agere. ¶ P. finis ē pfectio agētis. vñ sicut mā appetit formā: ita agēs finē: sz deo nō ꝓpetit ab aliquo pfici: cū sit ꝑmū mouēs ⁊ pfectio sūma. ergo nō agit ꝓp finē. ¶ P. vnicuiqz agēti ꝓp finem meliꝰē suū opus eē q̃z nō esse: qz ꝑ illud finē ꝓsequit: vt ꝑz inducēdo i singulis: lz nō meliꝰ: imo idifferens ē deo vtrū creature sint vel nō sint: qz bonoꝝ nr̃oz nō eget. ergo nō agit ꝓp finē. ¶ P. actio eius ē vltimus finis rez: qz ē sua suba: lz finis vltimi nō ē aliquis alius finis. ergo videtur q actio eius non sit ꝓpter finem.

SZ contra oē agens qō nō agit ꝓp finē aliquē opus eius ē vanū: lz dei opa nō sūt hm̃. vñ i ps. dr̃. Nunqd vane. n. ⁊c. Ergo agit ꝓp finē. ¶ P. fz phm 2º meta. Oē agens ꝓ itellectū agit ꝓp finē: lz deus est hm̃ cū sua sciētia sit causa rerum. ergo ⁊c.

RESPONDEO dcm̃ q agere aliqd ꝓp finez est dupliciter: vel ꝓp finē opis vel ꝓp finē operātis. finis operis ē hoc ad qō opus ordinatū ē ab agēte: ⁊ hoc dr̃ rō operis. finis autē operātis est quē p̃cipalr̃ operans intēdit. vñ finis operis pōt cē in alio: lz finis operātis semp est i ipso: sicut pz i edificatore q lapides ꝓgregat: ad ꝓponēduz eos. q ista ꝓpō i qua ꝓsistit forma domus est finis opis: lz vtilitas q̃ puenit ex hoc operāti ē finis ex pte agētis: cū aūt oē opus diuinū i finē quēdā ordinatū sit: cōstat q ex pte opis deus ꝓp finē agit: lz qz finis opis semp reducit i finē operātis. iō oz q etiaz ex pte operātis finis actiōis eius ꝓsidereť q est bonū ipsius i ipso. Sciēdū ē g̃ q agerē ℔ mō ē dupl'r. vl' pp ōsideriū finis. vl' pp amorē finis: desideriū. n. ē rei nō bite: lz amoz ē rei que br̃ vt Aug. dicit. ⁊ iō oī creature ꝓuenit agere pp desiderium finis: qz vnicuiqz creature acgrit bonū ab alio qō ex se nō bz: sed deo cōpetit agere pp amorē finis cuiꝰ bonitati nihil addi pōt. Ipse. n. bonitatē suā pfecte amat: ⁊ ex ℔ vult q bonitas sua multiplicet̃ ꝑ modū: q polis ē: ex sui. s. similitudie ex quo ꝓuenit vtilitas creature: iquātū similitudinē dīne bonitatis recipit. ⁊ iō dr̃ i lr̃a q deus fecit creaturā pp bonitatē suā: ꝓsiderādo finē operātis: ⁊ pp vtilitatē creature ꝓsiderādo finē opis. ⁊ pp hoc ēt dicit Aug. q iquātū deꝰē bonus sumꝰ. ⁊ Dio. dicit i. 4. ca. de diuinis noibus: q diuinꝰ amoz nō dimisit eum sine germine esse.

AD primuz ergo dcm̃ q hm Auic. sicut est duplex agēs: qōdā qō agit ꝑ motū siē nāle: ⁊ qōdā qō agit sine motu dādo eē: ita duplex ē bonū: qōdā acgsitū ꝑ motū: ⁊ ℔ ē tm̃ i rebꝰ nālibꝰ: ⁊ qōdā acgsitū sine motu i recipiēdo ifluētiā agēt̃ sine motu: ⁊ tale ē bonū ēt i rebꝰ imobilibꝰ. ¶ Ad 2m dcm̃. q illō qō agit ꝓp finē: lz deus agit ꝓp finē nō ꝓuenit deo q agit ꝓpter amorē finis: qz ipsemet ē sibi finis a se habitus ⁊ amatus: ⁊ iō dicimus q diuina voluntas nō est pfecta quodā alio sed seipsa: qz ipsa volūtas est bonitas. ¶ Ad 3m dcm̃. q oē id qō agit ꝓpter desideriū finis per actiōez suā ordinatur

ad cōsecutiōez desiderati. vñ opz q apud euz differat an sit vl' nō sit suū opus. Nō āt apud eū q agit ꝓp finis amoꝛē qz nō agit ad acquirēdū aliquod bonū. ¶ Ad 4.m dcm̃. q actio diuina ē essentia eius ⁊ ex hac parte nō q̃ritur finis eius: sed ex parte illa q̃ effectū creature cōicat.

¶ Utꝝ creature sine ꝓpter bonitatem dei. II.

AD secundum sic ꝓcedit. videť q creature nō sint ꝓp dei bonitatē. sicut. n. i ꝑmo ce. ⁊ mun. dr̃. nihil mouet̃ naturalr̃ ꝓpter illud qō cōseq ñ pōt. sed nulla res pōt cōseq diuinā bonitatē: quia ipsa ñ recipit vt pfectio alicuiꝰ creature vl' forma. g̃ res ñ sunt ordinate naturaliter in ipsa. ¶ Preterea. in ꝑmo ce. ⁊ mun. dr̃. oīs res est ꝓp suā operationē: ⁊ res sempiterna vl' icorꝑalis ē ꝓp sempiternalitatē sui eē. lz eē rei ⁊ opatio nō ē eꝛ ipsaz. g̃ vr̃ q ñ sint ꝓp dei bonitatē q̃ est a rebꝰ sepata ⁊ impermixta. ¶ Preterea. omnis res ꝓducit ab agēte ꝓpinquius fini q̃tūcūqz pōt. sed q̃to aliqd est melius ⁊ diuturnius magis ad diuinā bōitatē accedit. g̃ deꝰ fecit vnūquodqz q̃tūcūqz meliꝰ potuit: ⁊ ab eterno si facere potuit. q̃ cū falsa sint vr̃ q bonitas dei creaturarum finis ñ sit. ¶ Preterea diuina bōitas ē sua btitudo: lz beatitudinis eius nō est capax nisi itellectual' creatura vt infra dr̃. g̃ nō oīs creature finis ē diuina bonitas.

SED contra. boc: ꝓp qō res fit ē finis eiꝰ. Sz sicut dr̃ puerbiozū. 16. vniuersa ꝓp semetipsuz operatus ē dñs. g̃ videť q ipse sit finis oium. ¶ P. bonū bz rōnē finis: vt i tertio meta. dr̃. g̃ ⁊ summū bonū bz i deo rōnē finis vltimi: sed diuina bonitas ē sūma bonitas. g̃ ipsa est vltimus rerūz finis.

RESPONDEO dcm̃ q finis ⁊ agens ꝓportionātur adinuicē: sicut mā ⁊ forma. Uñ hm̃ dr̃iaz agētis ē dr̃ia finis. Est aūt duplex agēs. qōdā qō suscipiēti suū effectū ē ꝓportionatū. vñ forma eiusdē spēi vl' rōnis i effectū iducit sicut i omnibus agētibꝰ vniuocis: vt ignis generat igne: ⁊ dom̃ q̃ ē i aīa artificis causat domū q̃ est i mā. quoddā vo agēs nō ē ꝓportionatū recipiēti suū effectū. Uñ effectꝰ nō cōsequit̃ spēm agētis: sed aliquam similitudinē eius q̃ntū pōt sic ē i oibus agētibꝰ equiuoce. vt sol calefacere dr̃. ita ēt est duplex finis qdā ꝓportionatus ei qō ē ad finē: ⁊ talis finis acquirit̃ vt perfectio i eo qō ad finē ē. Sicut sanitas ꝑ opationē medicie. Est etiā qdā finis inꝓportionabiliter excedēs illud qō est ad finē: ⁊ hic nō acquirit̃ vt perfectio iherēs ei qō est ad finē: sz aliq̃ similitudo eiꝰ: ⁊ talis finis ē diuina bonitas in ifinitū creaturas excedēs: ⁊ iō ñ acgrit̃ in creatura ꝑs se ita vt sit forma eiꝰ: sz aliq̃ silitudo eiꝰ q̃ ē i ptcipatōe alicuiꝰ bōitatis. ⁊ iō oīs appetitꝰ nature vel volūtatis tēdit in assimilationē dīne bonitatis. ⁊ in ipsammet tenderet si esset possibilis bri vt perfectō eēntialis q̃ est forma rei. Sed tñ ipa met diuina bonitas pōt acgri a creatura rōnali vt perfectio que est obiectū opationis inquātū rōnalis creatura possibilis est ad videndū ⁊ amādū deū. Et iō singulari mō deus ē finis i quē tēdit creatura rōnalis ꝓter modum cōem quo tēdit in ipsuz oīs creatura: inquātū. s. oīs creatura desiderat aliqō bonū: qō ē similitudo quedam diuine bōitatis: ⁊ ex ℔ ꝑz q̃ i oī bono sumū bonū ōsideratur.

AD primuz ergo dcm̃ q q̃uis res nō acgrat dīnā bonitatē: tamē acgrit aliquā similitudinē eius: ⁊ ex hoc dr̃ finis. ¶ Ad 2m dcm̃. q ipsa operatio est vltima perfectio in qua res exīstit. habitus eniz ⁊ potētia imperfectionē dr̃. ⁊ ideo idē est rei esse ꝓpter suam operationē ⁊ ꝓpter diuinaz bōitatez ad quā maxime accedit hm̃ q maxime est in actu perfecto. similiter ēt ipsa sempiternitas essendi ē quedam assimilatio dīne bonitatis. Et ꝓpter ℔ ꝑpetuitas specierū vocat̃ a ꝑbis diuinuz esse. ¶ Ad 3m dcm̃ q finis nō ē cā rei nisi hm̃ q est i volūtate agentis. Et ideo ipsa bōitas dīna hm̃ modū: ⁊ ordinē quo ē ab eo volita ē finis rerū. Et ideo tūc vnaquēqz res maxime ad suū finē accedit q̃n imitatur diuinā voluntatē hm̃ q de ipsa re dispositum est a deo. ¶ Ad 4.m dcm̃ q cū bonitas dei sit finis rez ad ipsam res diuersimode se hñt. ipse. n. deus hz eam pfecte hm̃ suū esse vñ summe bonus ē: ⁊ ēt hm̃ suā operationē qua perfecte eam cognoscit ⁊ amat. vnde beatus ē: qz beatitudo ē operatio perfecta hm̃ ꝑbm. creatura aūt intellectualis nō attingit ad eam hm̃ suū eē: vt ipsa sit summū bonū: sed hm̃ opationē intelligēdo ⁊ amādo eam. vnde ꝓpriceps ē beatitudinis ⁊ ñ tm̃ bonitatis diuine. sed creatura irratiōalis accedit ad eaz hm̃ aliq̃z assimilationem q̃uis nō pertingat neqz secūdū operationem neqz hm̃ esse vnde ē particeps bōitatis sed non beatitudinis.

¶ Utꝝ omnia sint facta ꝓpter hoiem. III.

AD tertium sic ꝓcedit. vr̃ q non oīa sint facta ꝓpter hoiem: finis enim est intētus ab agēte: sed hūana nā nō pōt eē intēta a deo: qz nulliꝰ intētio est ad hoc q est vilius se. ergo videtur q deus non fecit omnia ꝓpter hominez. ¶ Preterea. sicut vniuersale agens nō est nisi ꝓmū agens ita vniuersalis finis ñ videtur esse nisi finis vltimus: sed homo non est finis vltimus creature: sed diuina bonitas vt dictū est. ergo nō est finis omnium creaturarū. ¶ Preterea. nō ē sapientis artificis facere multa ⁊ magna istrumēta ꝓpter aliquod paruum: sed hūana natura est quasi qōdā minimū i vniuerso. ergo vr̃ ridiculū q totū vniuersum ꝓpter hoiez factū sit. ¶ Preterea. illud qō nō iuuat ad id ꝓpter qō fit est supfluum ⁊ inane: sed multa sunt i vniuerso q̃ sunt homini nociua vt serpētes spine ⁊ hm̃. multa sūt ēt ex gbus nullū iuuamētū habet sicut aliqui pisces in ꝓfundo maris existētes. ergo cū nihil sit vanū in operibus dei: videtur q nō omnia ꝓpter hominē facta sint.

SED contra est qō dicitur in scō phy. q sumꝰ et nos quodāmodo finis oīuz. ¶ Preterea. ordo vniuersi est finis totius creature. Sz in hoie ē quedā similitudo ordinis vniuersi: vnde ⁊ mior mūdus dicitur: qz omnes nature quasi i homīe cōfluunt. ergo videtur q ipse sit quodāmodo finis omnium.

RESPONDEO dcm̃ q finis alicuius rei dicitur dupliciter vel in quē tendit nāliter: vl' ex eo q ad ipsum sicut ad finē ordinari dicit̃ vt vtilitatē aliquā consequatur Sz intētionē ⁊ ordinē agentis: vtroqz aūt modo homo finis creaturaruz dicitur: ⁊ primus ex parte operis: sed secundus ex pte agentis: differenter tñ homo dicit̃ finis: ⁊ diuina bonitas: qz ex pte agētis dīna bonitas est finis rerū sicut vltimum intentum ab agente. sed natura hūana nō est intēta a deo quasi mouēs voluntatem eius: sed sicut ad cuius vtilitatē est ordinatꝰ effectus eius. Ipse enim duplicē ordinē i vniuerso istituit: ꝑncipalem. s. ⁊ secūdariū. ꝑncipalis est hm̃ q res ordinātur in ipm: ⁊ secūdarius est Sz q vna iuuat aliā i perueniendo ad similitudinē diuinā: vnde dicitur in. xi. meta. q ordo partiū vniuersi adinuicem est ꝓp illū ordinē qui ē in bonū vltimū: ⁊ sic dr̃ eē ꝓp aliud omne illud ex q̃ puenit ei vtilitas. Sed hoc cōtingit dupliciter: aut ita q illō ex quo ꝓuēit alicui vtilitas nō bz participationē diuine bōitatis nisi scōz ordinē eius ad hoc cui est vtile sicut sūt ptes ad totū ⁊ accidentia ad subiectum que nō habēt eē absolutum: sed solum i altero: ⁊ talia nō essent nec fierēt nisi illud esset cui eis ꝓuenit vtilitas sed quedā sūt que

Universidad de Deusto
Biblioteca

hñt pticipatõez dine bõitat absolutã ex q̃ puẽit aliq̃ vtilitas alicui rei:7 talia eẽnt ẽt si illud cui puẽit ex eis vtilitas ñ fozet:7 p hũc moduz dr̃ q angeli 7 oẽs creature pp boiem a deo facte sũt:7 sic ẽt bõ fact⁹ ẽ pp reparationem ruine angelice:qz ꝟ vtilitas cõsecuta ẽ:7 a deo puisa 7 ordinata. Silr ex pte opis ipe creature tẽdũt i dinã bõitatẽ:sicut i illud cui p se assimilari intẽdũt:sz qz optimo assimilaf aligd p hoc q̃ simile fit meliori se:ideo ois creatura corporalis tẽdit in assimilationẽ creature intellectual quãtũ põt:q̃ altiori mõ dinã bonitatez cõsequit. Et pp ꝟ ẽt forma humana.s.aia rõnalis dr̃ eẽ finis vltimus intẽtus a nã inferiori:vt i 2° de aia dr̃.

Ad primum g̃ dõm q̃ bõ nõ ꝟ mõ dr̃ eẽ finis sic intẽtũ ab ãgẽte:qz ꝟ est rõ finis vltimi 7 pncipalis:sz sicut ad qõ ordinatũ ẽ opus agẽtis aliquo mõ:vt dictũ est. ¶ Ad 2m dõz q̃ bõ nõ ẽ finis omnis creature sicut vltimo intẽtũ ab oi creatura:sz sicut illud cui puenit vtilitas ex oi creatura:7 hoc cõtingit pp cõiacationẽ ei⁹ cũ oi creatura vt dic̃ Hzeg. ¶ Ad 3m dõm q̃ ois creatura corpalis q̃tũcũq; sit magna quãtitate:ẽ tñ iferioz boie rõne itellectus. Uñ nõ ẽ incõueiẽs.si ois creatura talis ẽt i assimilatiõez eius tendit:inquãtũ p hoc fime bonitati assimilaf. Sz angeli sũt nobiliozes boie fz cõditionẽ nature. Uñ nõ sũt pp hominẽ pdicto mõ:sz solũ sic ex q̃bus puenit homini vtilitas sicut si diceret regẽ esse cõstitutũ pp aliquẽ rusticũ cui puẽit vtilitas:pacis pp leges regis. ¶ Ad 4m dõm q̃ bꝰ non fuerũt a pncipio homini nociua. Sed postea p peccatũ nociua sibi facta sũt ex q̃bus tñ aliqua vtilitas sibi puenit:dum p hoc humilioz fit 7 i talibus ẽt vilib⁹ gloziã 7 sapiẽtiã dei cõsideraꝝ. Et sic ẽt i vtilitatẽ cedũt ea que i vsuz opis eius nõ veniunt:dũ de eis aliquã cognitionẽ hz:vel in vniuersali:vl i particulari. Tñ auctoritas phi i 2° phy. in ꝓtrariũ iducta intelligiẽ de rebus artificialibus.

¶ Utrũ aia rõnalis debeat vniri corpori. IIII.

Ad quartum sic pcedit vr̃ q̃ anima rõnalis corpori vniri nõ debuit. Ea.n.q̃ sunt ad fiñ determinãtur fm rõnẽ finis:sz aia rõnalis ẽ pp dinã bonitatẽ. g̃ cũ p corpus impediaf a pticipatione dine bonitudinis:qz p opatiões corporales impedif aia a cõtẽplatione spũaliuz:vr̃ q̃ corpi vniri non debuit. ¶ P.illud qõ hz p se eẽ subsistẽs nõ vnif alteri nisi accidẽtaliter:qz qõ aduẽit post eẽ cõpletũ est accñs: sed aia ẽ gddã i esse suo subsistẽs alias post corpus remanere non posset. g̃ ñ ẽ vnibilis vt ex ea 7 corpe fiat vnũ eẽntialiter ¶ P.ea q̃ maxime distãt ñ vniunf nisi mima cõiunctione:sz aia 7 corpus maxime distãt:vt i lra dr̃. g̃ cũ cõiũctio forme ad materiã sit fz maximã vnionẽ:vr̃ q̃ aia non sit corpori vnibilis sicut forma mãe. ¶ P.potẽtie aie fluũt ab eẽntia eius.fz pncipiatũ ñ põt eẽ simplicius pncipio a quo fluit. Lũ g̃ q̃dã potẽtia aie nullius corporis actus sit vt itellectus 7 voluntas: vr̃ q̃ nec essentia aie rõnalis.

Sed contra. dine bonitatis ẽ oẽs gradus creaturarũ vniuersi cplere. Sz q̃daz creature sunt pure corpales:q̃dã pure itellectuales. g̃ ad completionẽ vniuersi opz eẽ creaturã ex corpali 7 itellectuali nã cõpositã. ¶ P.itellectus possibilis fm phm i tertio de aia est sicut tabula i q̃ nihil est scriptũ:sz ñ põt pfici vt scribatur aligd i eo nisi p spẽs i sensibus receptas. g̃ oportet q̃ vniatur corpori organico sensibili.

Respondeo dõm q̃ cã finalis ipsius ꝟiunctionis aie 7 corporis assignaf i lra a magro sufficiẽter. finis.n. põt sumi vel ex pte agentis. vel ex pte ipsi⁹ opis. ex pte agẽtis.s.dei finis ẽ bõitas ei⁹ fm q̃ cadit i volũtate ipsius volẽtis bõitatẽ suã i res diffundere. Et ꝟ est ꝓma rõ quã magister assignat. Ex pte aũt opis finis itẽtus ẽ ptingere i assimilationẽ dine beatitudinis. ꝟ aũt ẽ fm eẽ ei⁹ put ipsa ꝟiunctio aie 7 corpis est q̃dã sĩlitudo dine bitudinis q̃ cõiungit spũs deo:7 ꝟ ẽ scda rõ quã assignat. Et ẽt fm opationẽ: put.s.aia p opatões q̃s i corpore exercet ad dinã bitudinẽ accedit merẽdo. 7 ꝟ ez⁹ rõ.

Ad primum g̃ dõz q̃ si aia nõ eẽt corpi vnibilis tũc eẽt alteri⁹ nãe. vñ fm hãc nãm quã hz ñ põt meli⁹ ad dinã bõitatẽ accedere q̃s p ꝟ q̃ vnitur corpori. ¶ Ad 2m dõz q̃ qcqd aduẽit rei subsistẽti ita q̃ ex ipsius aduẽtu nouũ eẽ ꝟstituaf:oz accidẽtaliter aduenire. qz vni⁹ rei nõ põt eẽ nisi vnũ eẽ eẽntiale. Uñ aliõ eẽ supueniẽs erit accñtale:sz corp⁹ adueniẽs aie trahit in ꝟsortiũ illi⁹ eẽ a quo aia subsistere põt. qz forma suum eẽ mãe dat:quãuis alie forme ñ pñt subsistere i illo eẽ sicut põt aia. ¶ Ad 3m dõm q̃ pp hãc obiectionẽ plato posuit vt Hzeg.nissenus narrat:q̃ aia ẽ i corpe sicut motor i mobili:vt nauta i naui:7 ñ sicut forma i mã:vñ dicebat q̃ hõ nõ ẽ aligd ex aia 7 corpore. Sed q̃ hõ ẽ aia vtẽs corpe:7 pp hoc ẽt q̃dã q̃sierũt q̃dã media iter aiaz 7 corp⁹ vt spũs corporalẽ aiam vegetabilẽ 7 sensibilẽ:7 lucẽ: q̃b⁹ mediãtibus aia rõnalis corpori vnif:q̃ oia absurda sũt fz pbiã: 7 ip:obata a pbo in.8.meta. 7 iõ dicim⁹ q̃ eẽntia aie rõnalis ꝟmediate; vnif corpori sicut forma mãe 7 figura cere: vt i 2° d aia dicif. Sciẽdũ g̃ q̃ ꝟueniẽtia aliquoz põt attẽdi dupl̃r aut fz ꝓpztoez potẽtie ad actũ:7 sic aia 7 corp⁹ maxime ꝟueniũt. Et ista ꝟueniẽtia exigit ad ꝟ vt aligd vniaf alteri imediate vt forma.alias nec accñs subiecto: nec aliq̃ forma mãe vniref. cũ accidẽs 7 subiectũ etiam sint i diuersis generib⁹:7 mã fit potẽtia 7 forma fit act⁹.

¶ Ad 4m dõm q̃ i formis ẽ q̃dã grad⁹ nobilitat 7 quãto aliq̃ forma ẽ nobilioz tãto plus materie predominatur vnde forma terre ẽ magis mãlis q̃ forma aeris vel ignis. Inter aũt oẽs formas aia rõnalis nobilioz ẽ. vñ maxime ꝑdominatur mãe. oẽ ãt q̃ vnif alteri vt vicẽs 7 dominãs sup illud hz effectũ ñ solũ fm coniũctionẽ sui ad alteruz: sed ẽt p se absolute:inquãtũ ñ depẽdet ad illud:cui vnif sic pz i igne cãdele:cui⁹ luñ extẽdif vltra ascẽsionẽ vaporis 7 calefactionẽ. vñ q̃dã vires ab aia puẽire pñt: q̃ sunt corpis act⁹:7 q̃dã sũt ab organis corpalib⁹ absolute:q̃uis enim essentia anime corpori vniaf vt forma.nõ tñ sicut forma mãlis ñ hñs esse absolute:i q̃ subsistere possit.

¶ Utrũ aia hũana tali corpori debuerit vniri. V.

Ad quintũ sic pcedit vr̃ q̃ tali corpori vniri ñ debuit. Lũ.n.forma ꝓportionef mãe nobilissime forme ẽt nobilissimuz corp⁹:sz corp⁹ celeste ẽ nobilissimũ corpoz. g̃ vr̃ q̃ corpori celesti ẽbeat vniri aia q̃ ẽ nobilissima formaz. ¶ P. simplici forme magis ꝓportõaf corp⁹ simplex q̃s ꝟpositũ:sz aia ẽ simplicissima formaz. g̃ ñ dz vniri ꝟposito sz simplici. ¶ P. corp⁹ organicũ ẽ magis diffõme q̃s corp⁹ hõgeneũ:sz aia ẽ simplicissim⁹ motoz. g̃ cõp⁹ cui vnif sic mob⁹ dz eẽ hõgeneus 7 ñ organicũ. ¶ P. q̃to cõp⁹ ẽ sbtili⁹ tãto magis accedit ad nobilitatẽ forꝫ 7 tinẽt. sz ignis ẽ sbtilissimũ cõp⁹: vñ i 2° d gnõne dr̃ q̃ hz plus ẽ spẽ. g̃ vr̃ q̃ ad min⁹ sz ꝑdominiũ. ignis dz eẽ i corpe aiato:cui⁹ ꝟriũ oñdit mot⁹ grauis quẽ habz. vnũqõq; n. mouef motu ꝑdñanti i ipo vt i p õ cc. 7 mũ. dr̃

Sed ctra é qõ dr̃ gen̄. p. Formauit ds hoiez ẽ limo terre ꝛc. Et ꝟ ẽt ad sensum videmus.

Respõdeo dõz q̃ oportuit talẽ formã.s.aiaz rõalẽ corpi bñ ꝟplexiõato vniri:cui⁹ rõnẽ assignat. A. dicẽs q̃ oz ordinẽ pfectibiliũ eẽ fz ordiez pfectũ. iter oẽs ãt pfectes illa ẽ nobi^ma q̃ mouz ce. cui iter oẽs alias pfe^nc^s maxie aia rõal' assimilaf. 7 iõ cõp⁹ oz q̃ sit similimũ

celo:de nobilitate ãt corpis celestis ẽ q̃ nõ hz ꝟriũ:vnde q̃tũ plus corp⁹ sepaf a ꝟrietate:similius celo efficif. ꝟ ãt nõ põt eẽ in gñabilib⁹ 7 corruptibilib⁹ hoc mõ q̃ a ꝟrys oĩmode absoluãf. s.calido 7 frigido. s.ꝟ q̃ inueniũt ad mediũ:qz mediũ neutz extremoz ẽ actu:7 iõ illo corp⁹ q̃ põt ad maximã eq̃litatẽ mixtiõis ẽ sĩlimuz celo:7 tale corp⁹ dz eẽ corp⁹ humanũ:7 inde est q̃ dr̃ 2° de aia q̃ homo hz meliozem tactũ ceteris aialib⁹:7 q̃to ẽ melioris tact⁹ tãto ẽ melioris intellect⁹:qz subtilitas tact⁹ seqtur eq̃litatẽ cplexionis. Instfm enĩ tact⁹ debz eẽ i põ respectu suoz sensibiliũ sicut mediũ:7 nõ ꝓportiõem: sic pupilla ẽ põ albũ 7 nigz:vt in eodez libro dr̃.

Ad primũ g̃ dõz q̃ corp⁹ celeste ẽ nobilius q̃s corp⁹ hũanũ: 7 perfectio sua ẽ nobilioz q̃s aia humana. ¶ Sed sic dic̃ cõmentator in libro de substãtia orbis corp⁹ celeste nõ ẽ gñabile neq; corruptibile sic corp⁹ humanũ:7 iõ nõ idiget pfectiõe terminãte ipm sensificãdo 7 vegetãdo:sz q̃ mouẽat ipm in loco:7 quecunq; sit virt⁹ illa siue de⁹ siue angelus ẽ superior in nã q̃s ania humana q̃ ẽ motor corpis hũani:7 cõpozeitas celi q̃s corpozeitas corpis hũani. ¶ Ad 2m dõm q̃ corpa simplicia maxie remouẽt a sĩlitudine celi inq̃tũ in eoz nã est bñ ꝟriũ cũ intẽtiõe. 7 iõ corpi tali aia rõnalis vniri nõ ꝺbuit.

¶ Ad 3m dõm q̃ aia rõnalis q̃uis sit simplex in eẽntia:tñ ẽ multiplex in potẽtys 7 opatiõib⁹:7 iõ oz q̃ corp⁹ suum multa bẽat organa ad diuersas opatiões apta:7 pp ꝟ nã dedit boi manꝰ:q̃b⁹ plurias opationes facere põt:7 pp ꝟ ẽt q̃to aia ẽ min⁹ nobilis regrit minoz diuersitatem in organis:sicut pz i plãtis 7 i aialib⁹ ãntlosis. ¶ Ad q̃rtuz dõm q̃ elta quãto plus hñt de spẽ 7 de q̃litatib⁹ actiuis tãto pl⁹ hñt ꝺ ꝟtute agẽdi:vñ nõ posset fieri adeq̃tio nisi ꝺ elẽto magis mãli eẽt pl⁹ fm q̃titatem vel mãz. Jõ oz corp⁹ hũanũ fm q̃titatẽ hñe plus de terrestri: q̃uis non fm q̃litatẽ:qz i corpe viuo dñaf calidũ. vñ in li. de aia dr̃ q̃ nihil ẽ sẽsitiuũ sine caloze:7 q̃ calor ignis ẽ instz aie. 7 qz grauitas 7 leuitas q̃s sũt ꝓncipia mot⁹ localis ꝟsequũtur quãtitatẽ mãe. iõ mot⁹ grauis apparet in corpe hũano. (Intelligẽdo amaret) Dic põit q̃tuoz q̃ se fz ordinẽ habẽt. Intellꝰ enĩ fm apprehẽsionem boni gignit amorem amoz ãt vnit amato:7 quodãmõ illud suũ eẽ facẽ possidẽdo. 7 ex hac ꝟiũctiõe segf delectatio que perficit rõnem fruitionis:cetera ex predictis mãifesta sunt.

¶ Que ꝟsiderãda sũt de ãgelis. Disti. II.

DE angelica itaq; natura. hec ꝓio considerãda sunt: quãdo creata fuerit:7 vbi 7 qualis facta sit duz primo conderetur. Deinde qualis effecta auersione quorundaz 7 conuersione quorundã. De excellentia quoq; 7 ordinibus:7 donorum differentia:7 de officijs ac nominibus:aliꝰq; pluribus aliqua dicenda sunt.

¶ Quãdo facti sunt ãgeli:prius dicit in quo videntur sibi obuiare auctoritates.

VIdetur itaq; hoc eẽ tenendũ q̃ simul creata ẽ spũalis creatura.i. ãgelica 7 corpalis. Scõm q̃ põt accipi illud Salomonis. Quiviuit i eternũ creauit oia siml.i. spũalẽ 7 corpalez nãm:7 ita non prius tpe creati sunt angeli q̃s illa corpalis mã quatuoz elemẽtoz:7 tñ prio oium creata ẽ sapientia:qz 7 si tempore non precedit:precedit tamen dignitate.

¶ Oz simul creata fuerit corporalis 7 spiritualis creatura.

QUod ãt siml creata fuerit spũalis corporaliscq; creatura Augu. sup Gene sim apte oñdit dicens. Per celũ 7 terram spũalẽ corpaleq; creaturã intelligi:7 hec creata in pncipio.s.tpis vel in principio. quia primo facta sunt.

¶ Oz nihil factuz ẽ ante celũ 7 terrã nec ẽt tẽp⁹ cũ tpe enim creata sũt:sed non ex tpe.

ANte ea enĩ nihil fcñ ẽ: nec ẽt tps factũ ẽ ante spũalẽ. s. angelicã nãm: et ante corpalem.s. mãm illã quattuoz elemẽtoz ꝟfusaz. Illa.n.cũ tpe creata sũt. nec ex tpe:nec in tpe. sicut nec tẽpus in tẽpore creatũ ẽ:qz nõ fuit tps anteq; eẽt celuz 7 terra. Uñ Aug. in li. de trinitate dicit q̃ de⁹ fuit dñs añq; esset tps 7 nõ in tpe cepit eẽ dñs qz dñs fuit tpis quãdo eẽ cepit tps: nec vtiq; tempus cepit eẽ in tempore:quia non erat tps anteq; inciperet tempus.

¶ Oz simul cum tempore 7 cum mundo cepit corporalis 7 spũalis creatura.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SImul ꝯ cū rpe facta ē corpalis ⁊ spiritualis creatura: ⁊ siʒ cū mūdo: nec fuit ãte angelica creatura ꝙʒ mūdus: qz vt Aug. ait. Nulla creatura est añ secla: siʒ a seculis cū qbus cepit. Hieronimꝰ tñ sup epla m ad Titū: aliud vr sentire dicēs. sex milia: nec dum nr̃i tpis iplēt annoꝝ: ⁊ quãtas prꝰ eternitates: quãta tpa: quãtas secloꝝ origines fuisse arbitrãdum ē: in qbꝰ angeli throni dnationes ceteriqz ordines seruirēt deo absq; tẽpoꝝ vicibꝰ atqz mēsuris: ⁊ deo iubēte substituisset. His ꝯbus qdã adherentes dixerūt cū mūdo cepisse tps secla re: siʒ añ mūdū extitisse tps eternū sine mutabilitate. ⁊ in eo imutabilr ⁊ intẽporalr astruūt angelos deo iubente substitisse eiqz seruisse. Nos aūt qꝫ prꝰ dcm̃ ē p captu itelligẽtie nr̃e magis approbamꝰ: salua tñ reuerẽtia secretoꝝ in qbꝰ nihil temere asserendū ē. ⁊ illud Hiero. dixisse nõ ita sentiẽdo: sed alioꝝ opinionẽ referendo arbitramur.

¶ Utrum angeli mox creati fuerūt in empireo .s. ꝙ statim vt fcm̃ angelis fuit repletum.

IAm oñsum ē qñ creata fuerit angelica nã: nec attẽdẽdū est vbi fcã fuerit. Testimoniꝭ quarūdã auctoritatū euidẽter mõstrat angelos añ casū fuisse i celo: ⁊ inde corruisse: quosdã pp superbiã: alios ꝯ o ꝙ nõ peccauerunt illic perstitisse. Añ dñs in euãgelio ait. Videbã sathanam sic fulgur cadentẽ ð celo. Nec appellatur hic celũ firmamẽtũ: qð scꝫ die factũ ē: sed celũ splẽ didũ qð dr̃ empirreũ. i. igneuꝫ a splẽdore: nõ a calore: qð statim factũ angelis ē repletũ: qð ē supra firmamẽtũ: ⁊ illð ẽpireũ qdã exposit̃ores sacre scripture noie celi itelligi volũt: vbi scriptura dic̃. In principio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã. Celũ ingt strabꝰ nõ visibile firmamẽtũ hic appellat: siʒ empirreũ. i. igneũ vl̃ intellectuale: qð nõ ab ardore: siʒ a splẽdore dr̃: qð statim factũ repletũ ē angelis. Añ cũ me laudarẽt astra matutina ⁊ c̃. Be ꝫ quoqz Beda ita ait. Hoc superiꝰ celũ qð a volubilitate mũdi secretuꝫ ē: mox vt creatũ ē sãctis angelis impletũ é: quos in principio cũ celo ⁊ terra ꝙditos testat̃ dñs dicẽs: vbi eras cũ me laudarẽt astra matutina: iubilarent oẽs filij dei. Astra matutina ⁊ filios dei eos dẽ angelos vocat. Celũ. n. i quo posita sũt luminaria: nõ in principio: sed scꝫ die factũ ē. Ex his liquet ꝙ in empyrreo oẽs angeli fuerūt añ quozũdã ruinã: simulqz creati sunt angeli cũ celo empyreo. ⁊ cũ informi materia omnium corpoꝛalium.

QUe siʒ creata ē visibiliũ rer̃ mã ⁊ inuisibiliũ nã ⁊ vtraqz informis ꝯz aliqd: ⁊ formata ꝯz aliqd.

SImul ꝯ visibiliũ rer̃ mã: ⁊ inuisibiliũ nã ꝙdita ē: ⁊ vtraqz informis fuit ꝯz aliqd. ⁊ formata ꝯz aliqd. sicut. n. corpaliũ mã ꝙfusa ⁊ pmixta q̃ scꝫ grecos chaos dcã ē i illo exordio ꝙditõis primarie: ⁊ formã ꝙfusiõis hũit: et nõ hũit formã distinctionis: ⁊ discretõis: dõec postea formareť: atqz distictas recipet spẽs: ita spũalis ⁊ ãgelica nã i sua ꝙditõe ꝑm nãe sue hitũ formata fuit. ⁊ tñ illã quã postea p amorẽ ⁊ quersionẽ ad creatorẽ suũ acceptura erat formã ñ hũit: siʒ erat informis sine illa. Añ Aug. m'tipl'r exponẽs ꝓmissa ꝯba Geñ. In principio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã ⁊c̃. Per celũ dic̃ itelligi informẽ nãz spũalis vite: siẽ i se põt existere: ñ quersa ad creatorez i quo formatur. p terrã corporalem mãm sine oi qualitate que apparet in mã formata.

¶ Quo dicat Lucifer ꝑm Isaiam: ascendaz in celum ⁊ cetera: cum esset in celo.

IIc queri solet. i celo empyreo fuerũt angeli ꝙʒ statim facti sũt: quo vt legit̃ in Esaia dicit lucifer: ascẽdã in celuz: ⁊ ex. so. m. ⁊. e. sil̃is altissimo. Siʒ ibi celũ vocat dei celsitudinez: cui parificari volebat. Et ẽ tale: ascendã i celũ. i. ad eq̃litatẽ dei.

¶ Diuisio textus.

HIc magister icipit ðtermiare ð creaturis i spũali q̃tũ ad cõsideratiõem theologi ptinet. Et diuidit i tres ptes. In pᵐ ðtermiat de creatura pure corpali. iz. di. ibi (ð ãgelice nãe ⁊c̃) In zª ð creatura pure corpali. iz. di. ibi (ð ãgelice nãe ⁊c̃) In zª ð creatura extraqz ꝙposita. i6. di (bis excurissimis ⁊c̃). pria i tres. In pª ðtermiat ð ãgeloꝝ creatiõe. In zª ð sepatõe p auersionẽ ⁊ quersionẽ. 5. di. ibi (Pª B consideratio adducit ⁊c̃) In 3ª ðtermiat ð bonoꝝ dignitate. 9. di. ibi (Pª pdcã supest cogñscere ⁊c̃) pria i duas. In pria ðteriat de creatiõe ãgeloꝝ q̃tũ ad illð qð adiacet eis q̃ñ mẽsura. In zª ðterminat ð ꝙditõe ipoꝝ creatoꝝ. 3ª di. ibi (Oñsũ ẽ ⁊c̃.) pria diuidit i duas. In pria oñdit qñ creati sũt ãgeli. In zª vbi creati sr̃. ibi (Jã oñsum ẽ ⁊c̃) Pria dic̃ de q̃ ẽ itẽtio. in zª pseq̃t qõnẽ. ibi (Quedã aũcitates ⁊c̃) Et circa B duo facit. p mouet qõnẽ ponẽdo rõnes ad vtraqz ptẽ. zº determiat eã. ibi (Utrytiqz B eẽ tenẽdũ ⁊c̃) Et circa B tria fac. p determiat qõnẽ. zº determiatiõez ꝙfirmat ibi (Qz aũt sil̃ creata fuerũt ⁊c̃) 3º obta i ꝺriũ soluit ibi (Piero. tñ supla ⁊c̃) Jã oñsũ ẽ ⁊c̃. Dic determiat vbi creati sr̃ angeli. Et primo oñdit ꝙ i celo empyreo. zº epilogat ea q̃ dixerat ibi (Sil̃ ꝙ visibiliũ) 3º obm in ꝺriuz soluit ibi (Dicq̃ri solet ⁊c̃) Dic ẽ duplex qð. p de euo qð duratione ãgeli mẽsurat. zº de celo empyreo ꝙ locꝰ angeloꝝ dicitur.

¶ Questio. I.

IIrca pm tria q̃runt. p vtr̃ euũ ab eternitate vel tpe differat. scdo vtrũ sit vnũ tñ euuz tertio vtrũ euũ mẽsuras durationẽ angeli añ tps icepit ¶ Utr̃ euũ sit idẽ qð eternitas. I.

AD primũ sic pceditr. vr̃ ꝙ euũ sit idẽ qð eternitas: sic̃. n. dr̃ i libro de causis. itellia parificat eternitati: nõ aũt nisi sic mẽsuratũ mẽsure: cũ ꝙ mẽsura ãgelice durationis ponat euũ: vr̃ ꝙ sit idẽ eternitati. ¶ P. sic̃ se hñt mẽsurata: ita ⁊ mẽsure. siʒ ãgelus ñ ẽ cãtpaliũ rer̃. ꝙ nec mẽsura durationis ei⁹ cã erit tpis: sed tñ mẽsura durationis creationis q̃ ẽ eternitas: siʒ euũ ẽ cã tpis sic dic̃ Boe. ð ꝺsolatiõe. Qui tps ab euo. Jre iubes. ꝙ euũ ẽ eternitas. ¶ P. sic̃ se hñt mobilia adiuicẽ i successione ita se hñt imobilia adiuicẽ i imobilitate: siʒ oiuz mobiliũ ẽ vna mẽsura successiua. s. tps. ꝙ ⁊ oiuz imobiliũ ẽ mensura vna. s. eternitas.

Sed contra vr̃ ꝙ euũ sit idẽ ꝙ tps: qz ꝯz Aug. de⁹ mouet spũalẽ creaturã p tps: siʒ talis creature mẽsura ponit euũ. ꝙ euũ ⁊ tps idẽ sunt. ¶ P. ois mẽsura durationis creature ẽ diuisibilis: siʒ ptes durationis nõ sũt sil̃. ꝙ cũ euũ sit mẽsura durationis creature. vr̃ ꝙ i eo sit successio: sed hẽ rõ tpis. ꝙ vr̃ ꝙ tps ⁊ euũ sint idẽ. ¶ P. nullũ creatum ẽ actu ifinitũ: siʒ ãgel⁹ in ifinitũ durabit: qz nũquã cozũpetur. ꝙ sua duratio nõ ẽ tota sil̃: ⁊ sic idẽ qð ꝑius. ¶ P. oẽ illud cꝰ duratio ẽ tota sil̃ nõ differt i eo eẽ ⁊ fuisse: siʒ illð qð fuit nõ põt itelligi ñ fuisse: nec deꝰ põt facere id ñ fuisse: ꝙ nõ ꝑt itelligi ãgelũ nõ eẽ: nec deꝰ ꝑt hoc facere: qð ẽ falsũ.

Respondeo ꝙ duratio ãgeli nõ ẽ tota simul. dõz ꝙ euũ ponit mẽsura media iter tps ⁊ eternitatẽ de distinctiõe ãt tpis ab euo ẽ triplex opinio. qdã eni dicũt ꝙ idẽ ẽ nũc eui ⁊ tpis ꝑm eẽntiã: siʒ differũt ꝯz rõem: qz nõ tps mẽsurat ipm mobile inquãtũ ẽ i motu: eo ꝙ sicut se hz tps ad motuz: ita se hz nũc tpis ad mobile: vt dr̃ in 4º phycoꝝ: siʒ nũc eui mensurat subam ipsiꝰ ꝑmi mobilis. put in se cõsiderať: ⁊ sic tps ⁊ euũ dr̃nt tñ rõne: tñ euo mẽsurať nõ tñ suba celi: sed ẽt angeli. siʒ B nõ põt stare. qz duratio respicit eẽ in actu: nõ ẽ ãt idem actꝰ: nec vnꝰ rõnis eẽ celi qð mẽsurať euo: ⁊ moueri ipiꝰ qð mẽsurať tpe: ⁊ iõ scdm rẽ tps ⁊ euũ dr̃nt cũ diuersorũ generꝝ sint diuerse mensure: vt ex. io. metaph. ps. Jõ alij B ꝓcedẽtes dixerũt ꝙ euum ẽ mẽsura rei ꝑmanẽtis create: siʒ tps ẽ mẽsura rei mote: ⁊ tñ in euo ẽ ꝑiꝰ et posterius sic̃ i tpe: siʒ dr̃nt: qz i tpe ẽ ꝑiꝰ ⁊ posterius cũ innouatõe: in euo aũt ẽ sine inouatione ⁊ inueteratiõe: hoc aũt nihil videtur dictu: qz vbicũqz ẽ ꝑiꝰ ⁊ posteriꝰ: opz intelligere ptez ꝑozẽ ⁊ posteriozẽ: ⁊ in nulla duratiõe ptes priozes ⁊ posteriozes sunt sil̃. vñ opz ꝙ qñ ẽ ꝑiꝰ nõ sit posteriꝰ: ⁊ iõ opz posteriꝰ de nouo aduẽire: cũ priꝰ nõ fuerit. Exẽplũz etiaz qð ponunt falsũ suppõit: dicunt eni ꝙ sicut inueniť fluxꝰ alicꝰ ab alio continuꝰ cum inouatiõe eo ꝙ sp aliud ⁊ aliud est qð fluit: sicut in exitu riui a fõte: ita ẽt inueniť fluxꝰ cõtinuus sine innouatiõe sicut exitꝰ radij a sole: ꝙ sp ẽ idez. Sz B ñ ẽ vez: qz i exitu radij a sole ñ attẽdiť priꝰ ⁊ posteriꝰ ⁊ p se: qz illuminatio nõ ẽ motꝰ ⁊ ñ ẽ in tpe nisi p posteriꝰ: eo ꝙ omne qð illuminať reducit̃ i quẽdã motũ: sicut i tãz i quo ẽ inouatio sit̃: sic̃ in motu corpis illuminãtis qð illuminat dum sup terrã mouetť: eẽ aũt angeli nõ reducit̃ i inouatiõem aliciuꝰ motꝰ sic̃ in cãm: nec in se innouatur: qz nihil fit qð priꝰ nõ eẽt. ꝙ ipole est ꝙ aliꝙ mõ sit ibi priꝰ ⁊ posteriꝰ. Et iõ dõm ꝙ tps ẽ mensura hñs priꝰ ⁊ posterius: euũ aũt non hñs. opz enim rõnem mensure ex mẽsurato accipere: eẽ aũt angeli qð euo mensuratur ẽ indiuisibile variatiõe carens: ⁊ iõ euum pus ⁊ posteriꝰ non hz. siʒ motꝰ ꝙ tpe mensurať successione q̃dã pficiť: ⁊ iõ in tpe inueniť pus ⁊ posteriꝰ. Differt aũt euũ ab eternitate: sic̃ ⁊ eẽ ãgeli ab eẽ dino i duobꝰ. Priꝺ: qz eẽ dinũ ẽ per se stãs: ga eid qð ẽ i ãgelo aũt est aliud eẽ ⁊ aliqð qð est. zº qz eẽ angeli est ab alio: siʒ nõ ẽ diuinũ, vñ pz ꝙ sicut eẽ ãgeli ẽ q̃dam ꝑticipatio dini eẽ. ita ẽt euũ ẽ q̃dã ꝑticipatio eternitatis: ⁊ ꝓp hoc doctores paz loquũť de dr̃ia eui et eternitatꝫ: Ut

Et per hoc ꝓz rñsio ad pm. (Dio. idr̃ter vtroqz vtiť. qz eternitas ibi sũiť ꝑ eternitate ꝑticipata q̃ ẽ euũ. ⁊ de⁹ dr̃ eẽ supra eternitatẽ: sic̃ supra ens ⁊ supra oẽ qð noiať. ¶ Et sil̃r dõz ẽ ad scꝫ ꝙ euũ sũiť ibi ꝑ eternitate: si tñ sumať ꝑm ꝙ differt ab eternitate: sic dr̃ tps ab euo fluer̃ nõ effectiue: siʒ exẽplariter: qz dignioza ⁊ entib⁹ sũt quod ãmõ exẽplaria i ferioꝝ: in q̃tũ magꝫ accedũt ad pm exẽplar: ⁊ ita euũ ẽ exẽplar tpis inq̃tũ eternitati sil̃⁹ ẽ. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ motꝰ vniuocať ad minꝰ in intentione gñis: ⁊ iõ oĩb⁹ motib⁹ ordinatis adinuicẽ põt vna mensura rñdere: si nullũ eẽ creatũ vniuocať cũ eẽ increato: ⁊ iõ oz põere duas mẽsuras. ¶ Ad q̃rtũ dõm ꝙ angelus põt ꝺsiderari dupliꝛ: vl̃ q̃tũ ad suũ eẽ: qð ẽ sine vicissitudie: ⁊ sic mẽsurať euo: vl̃ q̃tũ ad opatiõem: ⁊ sic ẽt q̃tum ad aliquã opationem euo mensuratur: put. s. ituitur res in verbo: qz sic in eius opatione non est vicissitudo aliqua. siʒ ꝑm aliam opam in qua est vicissitudo mensuratur tpe ꝑm. s. ꝙ intuetur res per plures species q̃ sunt apud ipm: hoc aũt tps est aliud a tpe quod mensurat motum primi mobilis: ꝙ ista vicissitudo non ordinatur ad illã: nec istud tps est continuum: siʒ numerꝰ discretus vicissitudinis nõ ꝓtinue: ꝓtinuitas eni accidit tpi ex pte motꝰ numerati: ⁊ nõ ꝑm formã suã q̃ nũerꝰ est. vt dic̃ cõmẽtator in q̃rto phy. ¶ Ad qntũ dõm: ꝙ ois diuisio durationis accidit ex motu ꝙ quẽ fit successio priozis ⁊ posteriozis: ⁊ iõ tps est mensura p modum nũeri: sed euũ ⁊ eternitas mensurãt actum: i quo nõ accidit renouatio ꝙ motum: ⁊ iõ sunt indiuisibiles mensure per modum vnitatis: sicut eni tps est numerꝰ priozis: ⁊ posteriozis i motu. Jta ẽt ⁊ euum est vnitas ꝑmanentie actus: qui est esse vl̃ opatio creati: ⁊ sil̃r eternitas increati. ¶ Ad sextum dõm ꝙ esse angeli nõ est infinitum ꝑuatie ꝙ modũ q̃ti: qz indiuisibile est: cuius infinituz non potest eẽ i actu: siʒ est ifinitum negatiue: nõ simplr sed respcũ alicuius finis g est terminꝰ durationis: quã nõ hz. ¶ Ad septimũ dõm ꝙ põt deꝰ facere angelũ non eẽ: quia sicut nõ potuit p se incipere: ita nec durare nisi voluntate eius. ⁊ sil̃r põt intelligi nõ eẽ: eo ꝙ sua quiditas nõ ẽ suũ eẽ. nec tñ põt facere vt simul sit ⁊ non sit: nec hoc põt intelligi: et sic non põt facere ipz non fuisse: quia hec possibilitas diuersificatur ab illa: vt in prio libro di. 42. dcm̃ ẽ. ⁊ iõ obiectio ista nõ ẽ ad ꝓpositũ. ¶ Utr̃ euũ sit tñ vnũ. II.

AD secundum sic ꝓceditr. videť ꝙ euũ nõ sit tñ vnũ: sic̃ enim tẽpus ẽ numerus motꝰ: ita ⁊ euum videtur esse vnitas contracta vel determinata ad rem aliquam. sed talis vnitas multiplicať ad multiplicationem corũz quibus conuenit esse vnũ. ergo non est tñ vnum euum. ¶ Preterea corpoꝛalium ⁊ incorporalium cum sint diuersorum generum non est mensura vna: sed euo mensurãtur quedam corpora: sic̃ suba celi. ꝙ vr̃ cũ ẽt quedam spũalia mensurentur euo ꝙ euũ non sit vnum. ¶ Preterea oĩum motuum quoꝝ ẽ tps vnum est reductio in vnũ motum sicut i cãm. sed angeli non reducuntur in vnum angelum sicut in cãm. ergo nõ mensurantur vno euo. ¶ Preterea quocunqz angelo remoto: nihilominus remanebit eẽ alioꝝ angeloꝝ euo mensuratum. sed quecunqz ita se hñt ꝙ remoto vno remanet alterꝝ nõ dependent adinuicem. ergo vr̃ ꝙ euuz vni⁹ ãgeli nõ dependet ad euũ alteri⁹: ⁊ sic non est oĩum vnũ euũ. ¶ Preterea si mensurẽtur ꝑnũ euũ: hoc non est nisi p euum qð ẽ mensura esse primi angeli: sed vt infra dr̃ angelus g corruit inter omnes maioꝝ fuit. ꝙ vr̃ ꝙ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eē oīuz bonoꝝ angeloꝝ mēsureť ad euū demonis qō est absurdū.g̃ vť q ñ sit tīn vnū euū

Sed contra mediū hz nāz extremoꝝ.ſz euū me diū ē iter eternitatē ⁊ tp̄s:eternitas āt ē vna ⁊ sīl'r tp̄s.g̃ euū ē vnū. ℂ P.B ēt vť p B q euū ē simplici⁹ q̄s tp̄us.et

Respondeo ita magis vnū.

dōz.q ponēdo vnitatē eui.oz eā in uestigaſ ad silitudinē tpis :cui⁹ cā tripl'r assignaſ. Quidā enī dicūt q tp̄s ē nūer⁹ mot⁹:vñ sīc idē ē denari⁹ q̄ nūerā tur decē canes ⁊ decē eq:ita ē ēt idē tp̄s q̄ nūeraſ oēs mo tus:ſz B ip̄robat ꝺmē.in 4.° phy ſi.qz vnitas nūeri diuersoꝝ nūeratoꝝ:nō ē nisi vnitas nūeri mathēatice accepti. tp̄s āt nō ē gd mathēaticū:ſz nāle. ℂ P. oia mathēatica multiplicāť ſz eē qō bñt i reb⁹:sicut nō ē eadē linea i cu pro ⁊ ligno ſm eē.vñ seq̄ret q tp̄s ſm eē nūeraret ⁊ mul tiplicaret ad nūeꝝ motuū:⁊ ita seq̄ret q eēnt plura tpa simplr:ſz vnū tīn imaginarie. Alij dixerūt q qz tp̄s ē mē sura variatiōis:⁊ oīs variatio ē ex possibilitate māe:⁊ qz mā ē vna.iō dicūt tp̄s vnū ab vnitate māe. Sz B non vť yeꝝ .tp̄s enī nō mēsurat variationē in pō:ſz variationeꝝ i actu:act⁹ āt variatiōis i mā nō ē vn⁹:ſz ples.ſz tīn prima pō ad variatiōeꝝ ē vna:q̄uis ēt B nō sit p se notū:īmo for te falſuꝝ q oīuz mobiliū sit mā vna. Et ꝓterea tp̄s de ne cessitate cū sit nūer⁹ respicit aliq̄ multitudinē nūeratā. in mā āt prīa ſm eēntiā nō ē aliq̄ multitudo:ſz solū ſz eē ⁊ ſz B eē nō ē vna in plīb⁹. vñ nec tp̄s māe ſm eēntiā suā rīdet:ſz solū eē ſz qō variať q motū. vñ ex vnitate māe nullo mō pōt eē tp̄s vnū.⁊ iō dōz cū ꝺmē.in 4.° physicoꝝ q tp̄s ē vnū ab vnitate mot⁹ ꝺmi mobilis. tp̄s enī ꝓparatur ad istū motū:nō tīn vt mēsura ad mēsuratū:sicut ad alios mot⁹:ſz sīc accīs ad subm:qō ponīť in diffōne eius ex q̄ hz vnitatē ēt multitudinē. vñ prīo mēsurat motum diurnū:⁊ p illū mēsurat oēs alios:sīc enīz dť in .io. meta. vnūquodq; mēsurať per illud qō ē ꝑmū ⁊ minimū sui generis. Et sīl'r dōz ē de euo qō ē vnū ab vnitate eē simpli cissimi euiternoꝝ qō ē ꝑm⁹ āgelus:qz opz vnū eē simpli

Ad primū cioē altero.vt ifra diceť.

g̃ dōz q mēsura ē duplex:q̄dā ītrīseca q̄ ē i mēsurato sīc accīs i subo. ⁊ B mlt'iplicať ad mlt'ipli catōez mēsurati:sīc ples linee sūt q̄ mēsurāť lōgitudinez pluriū corpoꝝ eq̄liū. Est ēt q̄dā mēsura extrīseca: ⁊ hanc nō ē necē multiplicari ad multiplicatiōez mēsuratoꝝ:ſz ē in vno sīc i subo :ad qō multa mēsurant:sīc multi pāni mēsuranť ad lōgitudinē vni⁹ vlne.⁊ B mō multi motus mēsurāť ad nūeꝝ vni⁹ primi mot⁹:g nūer⁹ ē tp̄s:⁊ multa ꝑmanētia ad vnitatē vnius ꝑmanentis quod est euum.

℃ Ad z^m dōz q ſpūalia ⁊ corpalia pñt i ꝑmanētia essēdi assimilari:⁊ ſz B ynā mēsurā hre:q̄uis i alys mltū distēt

℃ Ad 3^m dōz.q q̄uis vn⁹ angelus non sit cā alteri⁹:ē tīn simplicioꝝ altero:⁊ B sufficit ad rōnē mēsure. ℂ Ad. 4. dōz.q si nō eēt iste ꝑm⁹ angelus q mō ē:eēt alius prim⁹ ad quē alq mēsuranť:sicut si nō eēt hoc pr^m mobile esset aliud cui⁹ tp̄s eēt mēsura. ℂ Ad gntū dōz q cū euū sit participatio eternitatis q̄to aliquid magis ē inparticipa tione eternitatis ꝑ ꝑus mēsurať euo:⁊ iō cū angelus bea tus magis sit in ꝑticipatiōe eternitatis q̄ ille qui ꝑ pec catū cozuit: nō segť q angelus btūs mēsuretur ad euū demonis: sed econuerso.

℃ Utrū duratio angeli inceperit ante mundū. III.

Ad tertium sic ꝓceditur. Ut̄ q dura tio angeli an mundū ice perit. Hre.enī nazan. dixit q deus prīo excogi tauit āgelicas subas:⁊ excogitatio ipius opus eius est: vt dicit Dam. ergo vť q āte alias cre aturas angel⁹ fcūs sit. ℂ Preterea creatura corpalis nō equiparatur ſpūali: sed ideo dicitur deū voluisse mūdū ab eterno facere ne mundus sibi equipari videret. ergo vť q nec creaturā corpalē sil'cū ſpirituali facer ōbuerit. ℂ P. nullus potest habere cognitionez alicuius rei fien de nisi ꝑexistat aliqd eius eē:ſz Fz Aug. angelus in verbo accepit cognitionē creature per verbū fiende:q̄ cognitio matutina dť. g̃ vť q āgelus ante alias creaturas fcūs sit. ℂ P. Fz aliquos angeli mouēt celos : ſz motoꝝ ꝓcedit mobile. g̃ videť q angeli ꝓcesserūt celos ⁊ alia corpa.

Sed contra. q̄ſcūq; fuerūt angeli destiterūt ab inuicē ꝑ eēntiā. ſz distātia aliquoꝝ nō pōt intelligi nisi loco exīte:nec loc⁹ nisi sit corp⁹. ergo angeli añ corpalia creati nō fūr. ℂ P. si angelus añ coꝛ pozalia creatus fuit:oz q nūc creatiōis angeli sit prī⁹ q̄ nūc creationis mūdi:ſz ybicūq; ē nūc prī⁹ ⁊ posteri⁹ ibi ē tp̄s:g̃ oz q ante mūdū fuerit tp̄s:quod ē ꝑ possibile:vt vť

Respondeo quia tunc esset ⁊ motus.

dōm.q creatio rer̄ dependet ex vo luntate creatoris:q tūc ⁊ nō prī⁹ res creare voluit:que qz nobis nota nō ē:initiū creatiōis rer̄ rōne inuestigare nō possum⁹:ſz fide tenem⁹:put nobis traditū ē ꝑ eos qbus diuīnā volūtatē ſuelatā credim⁹. ℂ Sciēdū ē q̄ circa inceptiōez rer̄ sci ꝓueniētes i eo qō fidei ē.ſ.q nihil ē ab eterno ꝓter deū:varia ad mīn⁹ q̄tū ad vboꝝ supficiem dixisse iueniūť:i bis ō necītate fidei nō sť:i qb⁹ licuit eis diuersimode opiari sīc ⁊ nobis. ꝑles enī coꝛ qui Augu. ꝑcesserūt:vt Piero. Dila.⁊ Brego. nazan. videť posuisse āgelos añ creaturā corpalē factos:⁊ corpalē per ſpūales successiue distinctā. Aug. vō ponit corpalē sil'⁊ ſpūalē creaturā factā:⁊ corpalē sil'ſm māz:⁊ spēs:nō tīn ſm idiui dua q̄ successione tpe gīantur. Sequentes vō:vt Greg. Beda ꝓcordāt cū Aug. in coeuitate corporalis ⁊ ſpūalis creature:⁊ cū alys in successiōe distinctiōis corpoꝝ ꝑ spe cies diuersas:⁊ iō cōiter tenet q angelus nō ē factus añ corpalē creaturā:hoc.n. ꝑbabili⁹ vť:tū ex pte diuine oī potētie:cui⁹ ē nō successiue opari:tuz ad excludēdū erro rē:nec viderēť angeli corpaliū creatores eē:tū alteri sne ꝓiudicādū non est:vt in lra dť:qz nō ē demīratuz nec fide

Ad primum ergo dōm q si diuersoꝝ (exīstū. dcā ad cōuenientiā reducere volu mus.qō tīn necessariū nō ē:pōt dici q auctozitates q̄ coe uitatē negare videť exponēde sūt ſm ordinē dignitatis: ⁊ non duratiōis. ℂ Ad scōm dōm q non est simile:quia de⁹ ꝓcedit creaturā:nō solū dignitate:ſz ēt cālitate:quaz oñdit mūdi inchoatio:qz vt rabi moyses dicit facillima via ad oñdendū deū eē:⁊ ab ipō eē oīa ē ex ſuppōne notitia mūdi.⁊ iō statutū ē in lege:vt septima die festuz du cerēt in q̄ mūdus ꝺsūmat⁹ ē:vt per nouitatē mūdi semp in cognitione dei ꝑmaneret:sed spūalis creatura excedit corpalē dignitate nō cālitate:q̄ ne credi cā ei⁹ ꝓsīt:con grue sil'vtraq; fcā ē. ℂ Ad tertiū dōm q de re iam facta ꝑt accipi cognitio ei⁹:vt fiēde si ꝺsideret in causis suis ex gb⁹, ꝑcessit:⁊ sic angeli suscepērūt cognitionē rerū fiēda rum in verbo:qō ē ars opatiua rerum. ℂ Ad q̄rtū dōm q motoꝝ nō necessario ꝓcedit mobile duratiōe : ſz digni tate:vt pz de aīa ⁊ corpe:alie rōnes ad oppositū sūt ēt so pbistice:qz eēntia angeli non necessario indiget loco:nec coꝛ diffō ē ſm ordinē vl'distātiā localem:ſz ſm ꝑncipia eēntialia. Sil'r ēt alia obiectio ꝓcedit de tpe imaginato: qz.ſ.nūc imagiari añ mūdū possum⁹ sīc ēt multas lineas extra celum.

℃ Questio II.

Einde queritur de celo empirio i q̄ angeli fci dicūť ō q̄ tria q̄runť. primo vtꝝ sit corp⁹. scōo quale sit. tertio vtꝝ influentiā bēat sup alia corpa.

℃ Utrum celum empyreū sit corpus. I.

Ad primuz ꝓcedit sic. videť q nō sit corpus. Oē.n. corp⁹ nāle ē sensibile ⁊ ꝑcipue sēnsu visus:ſz celū empi.nō ē visibile:ſz itellectuale:vt i lra dť. ergo nō est corp⁹. ℂ P. celū empy. ē loc⁹ ꝺtēplatōis: ſz cō tēplatiōi nō debeť loc⁹ corpalis:q̄ ēt exīntes in corꝛe a coꝛ porib⁹ abstrahit:qz Fz Aug. q̄diu aliqd dīuz mēte ꝑcipi mus nō i B mūdo sum⁹. ergo vť q celū empireū nō sit coꝛ pus. ℂ P. phs. phat i ꝑmo celi ⁊ mū. q ex ꝑmuz mobile si ē aliq̄ corp⁹:ex q̄ nō tū q̄dāmō ponit vitā beatā: quā nos dicim⁹ i celo empy. eē. g̃ vť q nō sit corp⁹. ℂ P. corporuz nās pscrutati sť phi:qbus ēt deus sua iuisibilia reuelauit ſm Apo. ad Ro. ꝑmo:ſz de celo empy. nullā mentionē fe cerūt. ergo nō ē corp⁹.

Sz contra oē qō mouetur i loco:ē i loco:qz mot⁹ lo calis ē ꝑm⁹ motuuz:vt in .8. phy. ꝓbať. g̃vť q ꝑ^m mobile sit i loco:ſz loc⁹ ē supficies corꝛis ꝛtinētꝛ ergo oz q beat corp⁹ ꝛtinēs getuz. ⁊ B dicim⁹ celuz empy. ℂ P. sicut dť i scōo ce. ⁊ mū. ꝑfecti⁹ ē qō acgrit bonitatē sī ne motu q̄ q ꝑ motū acgrit:ſz dei ꝑfecta sūt opa. ergo oz ꝑfectissimū corp⁹ eē īmobile. ℂ P. añ oē m'tifoꝛme ē aliq̄ vnifoꝛme:vt in .9. Meta. ꝓbať:ſz ē aliqō celū diffoꝛ me:qō parti ē diaphonū ⁊ parti lucidū actu:vt celū stella tū. ergo oz aliqō eē tīn diaphonuz:⁊ aliqō tīn lucidū:qō ēt ꝛcludi pōt ex ꝓpositōe q̄ vtiť phs i.8.phy. q̄ si aliqd iue niť ꝓpositū ex duob⁹:quoꝝ vnū iueniť ꝑ se:oz ⁊ reliquū ꝑ se iueniri:ſz diaphonū ē sicut pō respectu lucidi. ergo oz ꝑ mū corp⁹ eē totū lucidū actu:⁊ B dicim⁹ celū empyreū.

Respondeo dōz q celū empy. ratōe iuestigari nō pōt:qz qcqd de celis cognoscim⁹:B ē aut p visuz aut p motū:celū aūt empyreū nec motui subia cet nec visui:vt i lra dicť:ſz p auctozitatē ē habitū:⁊ ē coꝛ pus qō ꝑncipal'r ordinatū est vt sit habitatio beatoꝝ:⁊ B magis ꝓpter hoies:quoꝝ etiā corpora glorificabūť: qbus locus debeť q̄ ꝓpter angelos q loco nō idigēt:⁊ qz illa glo ria excedit iuestigationē hūanā:ideo ēt ⁊ celū empyreuz.

Ad primū ergo dōz q celū empyreū dicit intelle ctuale:qz nr̄is visibus nō subiacet:ſz in tellectu tātuz capit:nō q i se nō sit visibile. ℂ Ad z^m dōz q celū empyreū dť locus ꝛtēplatiōis:nō quātū ad neces sitatē:ſz quātū ad cōgruitatē:sicut etiā eccl'ia dicit locus oratiōis. ℂ Ad 3^m dōm.q ꝓbatiōes ꝑhi hoc demōstrant: q ex totū vniuersuz nō sit aliqō corꝛus: nō q extra B ce lū nō sit aliud celū:qz in numero sꝑberaꝝ etiā ꝑhi dissen tire iueniunť. ℂ Ad 4.^m dōm q ratio iā dicta est:q̄re ꝑhi hoc celū nō cognouerūt:qz nec motui nec visui subiacet ⁊ tīn multa q̄ de istis dixerūt nō demōstratiue:ſz ꝓbabil'r co gnouerūt:vñ ipsemet ꝑhs testať in.z.ce.⁊ mūdi:topica so lutiōe se soluere q̄stiōes difficiles. Alie ēt rōnes nō sūt co gētes:qz vltimū celū qō mouet nō ē in loco ꝑ se:ſz ꝑ accīs vt dic ꝑhs i.4.phy. Ubi ꝛmētatoꝝ ēt diuersas snias ꝑhoꝛ rū de hoc ponit:nec ēt oz q id qō sine motu bonitatē diui nā participat:sicut corꝛus:nec iteruz oportet q multifoꝛ me reducatur ⁊ vnifoꝛme corꝛoreum.

℃ Utrum celū empyreum sit lucidum. II.

Ad secūduz sic ꝓceditur. videť q celuz empyreū nō sit lucidū:qz ſm Auic.cā luciditatis ē cōgregatio partium diaphoni:vt pz i cristallo:⁊ B idē di.ꝺmē.in li. de suba oꝛbis. Sz celū empyreū est subtilissi mū:cui⁹ sit nobilissimū corꝛoꝛ ⁊ maxie foꝛmale. ergo celū empireū nō est lucidū. ℂ P. ce. empyreū est maius quā titate ⁊ vtute q̄ sol. ſz sol quādo directe nobis opponit fa cit nobis diē:⁊ a nobis videtur. ergo cū ce. empyreū sp no bis opponať directe. videť q ſi eēt lucidū semp nobis:eēt dies ⁊ sp̄ viderem⁹ ip̄suz:qō falsuz est. ℂ Itē videť q non sit īmobile. oē.n. quātū hz partes distātes:ſz qō hz partes distātes vbi est vna pars eius:pōt esse etiā alia:ita ⁊ singu le partes eius pñt eē vbi nō sūt:⁊ qō est hz ē mobile ſz lo cū:cū ergo celū empy. sit quātū:qz est corpus. videť q sit mobile. ℂ P. oē corpus nāle ē mobile. Tū qz nā ē ꝑncipi um motus. Tū qz corpus māle est corp⁹ in mā:⁊ mā ⁊ mo tus se ꝺsequunť:ſz celū empy. est corp⁹ nāle:alias eēt ma thematicuz ⁊ imaginabile. ergo celum empy. est mobile.

℃ Itē videť q sit diuisibile ꝑ densitatē ⁊ raritatē. Uoꝛ .n. nō pōt fozmari nisi i tali corꝛoꝛe:qō per modū istū diuiditur:sicut in aere:sed in celo empy. formabiť voꝛ:qz erit ibi laus vocalis:vt a multis dicit. ergo videť q sit diuisi bile. ℂ P. oē corpus ꝑ qō est motus est diuisibile ꝑ rare factionē ⁊ ꝺdēsationē:nisi ponanť duo corpora eē in eodē loco:ſz corpora gloziosa in ce. empy. mouebunť:vt dicitur Sap.3. Fulgebūt iusti ⁊c. Ergo est diuisibile:⁊ ex B vlteri us pōt ꝛcludi q sit gñabile ⁊ corruptibile:qz dēsitas ⁊ ra ritas sūt q̄dā ꝑncipia gñatiōis ⁊ corruptiōis.

Sz cōtra in lra dicit:q dicit empyreū nō ab ardoꝛe sed a splēdoꝛe dť. ēt q a volubilitate mūdi secretū ē:dť. ēt q nō hz ardoꝛē:⁊ ꝑ oīs nec aliq̄ qualitatē actiuā nec passiuā. g̃ est icoꝛruptibile mobile ⁊ lucidū.

Respōdeo dōz.q cū oēs res determineť a fine:oz ꝺditiōes ce. empyrei accipere ſz q ꝓue nit statui bonoꝝ ꝓpter qō factū ē:⁊ qz illi sūt in plena par ticipatiōe eterne lucis ⁊ getis ⁊ eternitatis. ideo decet ce. empy. lucidū īmobile ⁊ icoꝛruptibile esse.

Ad primum ergo dōz.q illa rō ꝓcedit de eo qō ē B mō lucidū: qz radios emittit sen sui nr̄o visibiles: ꝓpter qō etiā ignis i ꝓpria sꝑhera nō lu cet. sic āt nō dicim⁹ lucidū ce. empy. ſz qz in nā sua lucē hz: eo q maxie foꝛmale est:⁊ ꝑ B ꝑz responsio ad scōz. ℂ Ad tertiū dōz.q quāto:put quātū est: nō debeť ꝓprie locus: nec ꝑ ꝺsequēs potētia ad vbi:ſz put hz determinatā natu rā. vnde dť in ꝑmo de geñ.q mathematicis silitudinarie dādus est tactus ⁊ motus. ℂ Ad quartū dōz.q nāle pōt dupl'r sumi. Uno⁹, put diuidiť ꝛtra ens in aīa:⁊ sic dť nā le. oē illud qō hz eē fixū in nā.⁊ sic ce. empy. et angeli dñr nālia. Alio⁹ dť nāle ſz q diuidiť ꝛtra ens dīnū qō abstra hitur a mā ⁊ motu:⁊ sic nāle dicit illud solū qō moueť: et est ordinatū ad gñationē ⁊ corruptionē i rebus:⁊ B modo ce. empy. nō est ens nāle:ſz diuinū qō ordinatū est ad glo riā bonoꝝ:nec materiā hz determinatā ad motū:ſz ad fi nē suū:qz ⁊ mathematici nō abstrahūt ab oi mā:ſz a sensi bili tīn. vt in .8. Meta. dicit. Uñ nō oz vbicūq; est mā q sit motus:ſz verū est q in mobilibus ⁊ i īmobilibus ē mā equoce. ℂ Ad quintū dōz.q ce. empy. est locus angeloꝝ: aīaꝝ ⁊ boīuz. Angeloꝝ aūt ⁊ aīarū exutarum cōstat q nō erit i celo empy. laus vocalis:ſz vtruz boīuz post resurre ctionē futura sit ibi laus vocalis:dubitatio est:q bus dā di cētibus nō futurā ibi eē laudē vocalē:ſz solū mētalē q̄ di gnioꝛ ē:qz nec erit ibi respiratio:ſz solū i respirātib⁹ ē voꝛ: vt in scōo de aīa dť. Alij vō dīt futurā ēt ibi laudē vocalē nō ꝓpteraliq̄ indigētiā:ſz vt nihil in sciētijs vacet a diui na laude:neq; mēs:neq; lingua : q̄uo āt esse possit ita dīt: q.ſ.in pulmone ⁊ istrumētis vocalibus est aer.⁊ per illuz aerē poterūt voces foꝛmare:sicut ⁊ aīalia q̄ bñt spiritū cō plantatū:vt dicit in lib. de som.⁊ vigi.⁊ hoc quātuz ad ali qd videť esse ꝓueniēs:qz ad foꝛmationē vocis nō ē neces saria expulsio vl'attractio aeris. vñ respirādo nō pōt aīal vocē foꝛmare vt dicit in.z. de aīa:ſz quo ad aliqd vť isuf ficiens:qz ad vocē nō tantū exigit aer interioꝛ:ſz etiā exte rioꝛ:cui⁹ ꝛfirmatiōe ⁊ motu sonus ōferať. vñ plus addē

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum est vt dicam⁹:q̄ q̄dā sensibilia deferunt ad sensum ꝟz esse spūale tm̄:sicut spēs colox. Quedā q̄ ɔtingūt orgaⁿū ꝟz esse suū māle:sicut in gustu ⁊ tactu. Quedā vo deferunt vtroq̄ mō:sicut spēs odox cū permixtione fumalis cuapoxationē ⁊ sic ꝟ est de sono ⁊ motu:ibi tm̄ spēs soni defert ꝟz eē spirituale tm̄:vn̄ ñ oportebit eē motū i medio aut cōfractionē aut ɔdensionē:vl̄ pōt dici q̄ ēt erit ɔfractio celi empy. nec hoc erit ei ignobilitas:q̄ erit ⁊ instrumētū motū a ligua glorificata ⁊ mā vocis plate i laudē diuinā:nec pp̄ B segn̄ q̄ sit gn̄abile ⁊ coxruptibile:q̄ raritas ⁊ dēsitas sūt equoce dicta i isto coxpe ⁊ i istis coxpoxib⁹:sicut ēt ponūt astrologi iter duas spheras q̄ nō pñt scindi eē aliq̄ō spaciuz repletū coxpore diuisibili:cū in isto spacio sit mot⁹ planetarū ꝟm motū epicicli. ¶ Et p̄ B ꝑz rūsio ad vltⁱᵐ. ¶ Jtē p̄ miraculū fieri pōt q̄ duo coxpora sint i vno loco q̄ oꝛ eē ad minus dū coxpus glorioſiuz supra celū empyreuz trāsferr̄ mediāte celesti coxpe:qō nō scindit:qd āt de his vex sit icertuz est:q̄ nec fide determinat nec rōne pbat.

¶ Utx celū empyreū bēat influētiā sup alia coxpa. III.

AD tertiuz sic pcedit. vꝝ q̄ ce empy. influētiaz bēat supra alia coxpoxa:ita.n.ē in aliis el'tis q̄ sp̄ ɔtinēs ē saluās ɔtētū:q̄uis sit ɔtiuz sibi:eo q̄ ē locus ei⁹:⁊ bz se ad ipsuz:sicut actus ad pōz:⁊ sicut totuz ad partē diuisaz:vt dr̄ in q̄rto phy.ꝟz celū empy. ɔtinet alios celos. ergo multo foxtius cū nō ɔtineāt eis:vꝝ q̄ nō influat in eos ɔtinēdo ⁊ saluādo eos. ¶ P̄. ꝟz Auic. ⁊ alios pbos sol bz effectū i ist⁹ iferioxib⁹ p̄ lumē suū q̄ō irradiādo emittit ꝟz celū empy. ē totū lucidū. ergo vꝝ q̄ influētiā bēat in iferioxa coxpa. ¶ P̄. i p̄mo mobili ē dextrū ⁊ sinistruz:⁊ alie pōnes:vt i scdo ce. ⁊ mū. determinat:ꝟz hoc nō pōt eē nisi p̄ influētiā alicui⁹ supioxis. cū ergo nulluz coxp⁹ fit superi⁹ nisi celū empy. vꝝ q̄ influentiā ei⁹ bēat. ¶ P̄. ad nobilioxē formā ē nobilioꝛ dispō:ꝟz ad formā aie vegetabilis dispōnit lux celi fiderei. ergo cū aia sensibilis sit nobilioꝛ. vꝝ q̄ ad ipsaz disponat lux celi cristallini ylteri⁹ ad aiaz rōnalē lux celi empy. ⁊ sic influentiā bz in inferioxa.

Sed contra status glie ē ali⁹ a statu gn̄atiōis ⁊ coxruptōis q̄ ꝑtit vie:celū āt empy. oꝛdinat ad statū glie. ergo vꝝ nō eē eiusdē oxdinis cum aliis coxpoxib⁹:ꝟz ca q̄ nō sūt eiusdē oxdinis nō bñt influentiam adinuicē. ergo celū empy. nō influit in alia coxpa. ¶ P̄. angeli sūt nobilioxes celo empy. ꝟz angeli nō habēt causalitatem super alias res. ergo multo minus celū empy.

Reſpōdeo dōz. q̄ celū empy. nullā bz influentiaz sup alia coxpoxa q̄ rōnabil'r poni possz. nō. n. ponim⁹ aliq̄ō coxpus hr̄e influētiā sup aliud nisi p motū:qz vt i li. de causis dr̄:ēt aia i B ab intelligētia dicit: qz nō imꝑmit i res nisi mouēdo eas:⁊ m'to min⁹ coxp⁹. nullū āt coxpus mouet nisi motū:vt a pbis pbatū ē:celū. n. p motū suū causat gn̄atiōnē ⁊ coxruptiōez in istis iferioxibus. vn̄ dr̄ i. 8. phy. q̄ motus eius ē sic̄ vita existētib⁹ oib⁹. Un̄ dicit rabi moyses q̄ celū in vniuerso ē sicut coꝛ in aiali:cui⁹ motus si ad horā gesceret coxporis vita finiret. vn̄ cū celū empyreū ponat imobile nō potest rōnabiliter poni influentiā sup coxpoxa hr̄e:cōstat. n. q̄ nō bz influentiā sine motu ad modū creātis:nec tm̄ negat gn deus potētiā influendi sine motu ei cōferre potuisset:sed qz hoc nec auctoritate ꝟfirmat:nec rōne:iō pō eoꝛ q̄ dr̄ celū empy. influētiā sup alia coxpa hr̄e eadē facilitate ɔtinēt q̄ tenet:⁊ pcipue cū i talib⁹ nō q̄rat gd ōs p miraculū possit facer̄:ꝟz gd nāe rei cōueniat:vt dicit Aug. scdo super gene.

Ad primum ergo dōm. q̄ coxpus motū motu recto gn̄abile ⁊ coxruptibile idiget loco ɔtinēte ⁊ ꝟseruante:⁊ ista ⁊tus locādi ⁊ ꝟseruādi i vno attendit elemētoꝛ respectu alterius cū ⁊tute celi influentis in el'ta p motū:coxpus āt motum circulariter incoxruptibile nō idiget ad motū loco extrinsec⁹ ɔtinēte:nec etiā ad ꝟseruationē:⁊ q̄ aliq̄ō bꝰ coxpus bēat exteri⁹ ɔtinēs. B ē p accūs:vt in 4.⁹ phy. ɔmēta. dic̄. vn̄ nō depēdet ab eo ni si iquātū reuoluit reuolutiōe eius. i celo āt empy. nō ponit aliq̄ reuolutio. vn̄ nō remanet aliqs influēdi modus.

¶ Ad 2ᵐ dōz. q̄ lux celi empyrei. vt dictū est nō est p modū fulgoris irradiātis i alia coxpora:⁊ iō nec ēt illuminationē ifluit i alia coxpoxa:cui⁹ rō ē:q̄ cū sit ⁊tuosissimū coxpoxa ⁊ maximū sine lumine solis oīa illumiaret. Et preterea lumē celi nō ē cā effectiua in iferioxib⁹: nisi supposito motu q̄ a celo empyreo remouet. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q̄ dextrū ⁊ sinistrū sūt in celo ex ⁊tute motoris sui q̄cūq̄ sit iste nō ex influētia alicui⁹ coxporis:sicut ⁊ i aīali est ex ⁊tute aie.

¶ Ad 4ᵐ dōz. q̄ nobilissima dispō q̄ vnq̄ pōt eē i coxpore ad formā ē infra nobilitatē celi:vn̄ eadē ⁊tus celestis est p quā coxpus disponit ad formam el'ti ⁊ mixti ⁊ aie vegetabilis sensibilis rōnalis:nec opoꝛ si B celū disponit ad aiam vegetabilē:q̄ nō possit disponere ad aiaz sensibilē:nisi p bet q̄ ex hoc esset vltimū virtutis eius:q̄ falsum est. vn̄ ꝑz:q̄ ista positio fundat supra tria falsa:primū ē q̄ dispō q̄ est i coxpore būano ad aiam nō possit esse ex ⁊tute solis. Scōm ē q̄ lux sit coxpus māliter veniēs in ꝑpōnez aīati. Tertiū ē:q̄ sit p mediū iter aīaz ⁊ coxp⁹:q̄ st absurda apōes q rōnabil'r locuti sūt:⁊ iō vno icōueniēti dato alia cōtingūt:⁊ B nō est mix.

¶ Expositio textus.

Quātas ꝑ eternitates ⁊c.) Ut ꝟz dicer̄:q̄ eternitas ē tm̄ vna. ¶ P̄. i q̄ dr̄ secl'z tps ⁊ eternitas.

¶ Ad B dōz. q̄ i āgelo ē tria ɔsiderar̄. s. eē ei⁹ c⁹ mēsura dr̄ secl'z:qz vt dr̄ i p̄ce. ⁊ mū. secl'z dr̄ finis vniuscuiusq. 2⁹ operatiōz ipsi⁹ i q̄ res i ꝑpa nā cogscit p spēs inatas:i q̄ ē vicissitudo ⁊ aligs modus mot⁹:⁊ sic mēsurat rpe:qō tm̄ ē aliud ab eo:qō ē numerus mot⁹ celi. Tertio opatione q̄ verbuz ituet̄:⁊ sic fit i ꝑticipatiōe eternitatis ⁊ btitudinis:⁊ ꝟz q̄ sunt multe btitudines ꝑticipate:ita ⁊ eternitates:quāuis btitudo eētialr̄ sit tm̄ vna. (Sz i celū vocat ⁊c.) Hoc celū ñ ē coxp⁹:qz celū sancte trinitat⁹ dr̄ eē idē qō eētia mansiones ei⁹ in quo celo nulla creatura pōt eē:sicut nec eq̄ri deo: ꝟz tm̄ tres coeterne ⁊ coeq̄les in eo sunt pſone.

¶ Quales facti fuerit angeli:q̄tuoꝛ ei⁹ attributa sūt i ipso initio sue ɔditiōis. Distin. III.

Ece ostēsuz est vbi fuerunt angeli moꝛ vt creati sūt:nūc cōsequēs ē inuestigare q̄les facti fuerūt in ipso primoꝛdio sue cōditiōis. Et q̄tuoꝛ qdē angelis videt̄ eē attributa i initio subsistētie sue. s. eēntia simpler. i. idiuisibilis ⁊ imaterialis:⁊ discretio pſonalis:⁊ p rōnem nāliter isitā:intelligētia:memoria:⁊ volūtas siue dilectio. liberꝫ quoq̄ arbitriū. i. libera iclinabilitas de voluntatis siue ad bonū siue ad malū facultas. Poterat. n. p liberꝫ arbitriū sine violētia ⁊ coactiōe ad vtrūlibet ꝑpria volūtate flecti.

¶ An oēs fuerūt q̄les angeli i tribus. s. i eēntia i sapia:i libertate arbitrij.

Je ɔsiderādū ē vtꝫ i suba spūali ⁊ sapiētia rōnali. i. itellu ⁊ libertate arbitrij q̄ oibus inerant:oēs q̄les fuerit.

Ut sit pria cōsideratio de suba:scda de forma: tertia ō ptāte. Persona q̄ppe suba ē:sapia forma:arbitriū ptās:⁊ ad subaz q̄dē ptiet nāe sublimitas:ad formā ꝟo itelligentie pspicacitas:⁊ ad potestatē volūtatis rōnalis habilitas.

¶ Hic dicit q̄ differentes fuerunt in illis.

Ille igit̄ eēntie rōnales q̄ pſone erāt:⁊ spūs erāt:nāq̄ simplices ac vita imortales:differētē eēntie tenuitatez:⁊ differētē sapie pspicacitatē:atq̄ differētē arbitrij habilitatē eāe būisse itelligūt:sic̄ i coxporib⁹ nōnulla dria ē scōz eēntiā ac formā ⁊ pōd⁹. Quedā. n. alijs meliоꝛē ⁊ digniоꝛē eēntiā ⁊ formā bñt:⁊ alia alijs leuioꝛa atq̄ agiliora sūt. Ad būc q̄ modū credēduz ē illas spūales nās ɔueniētes sue puritati ⁊ excellētie:⁊ i eēntia ⁊ i forma ⁊ i facultate dr̄ias accepisse i exordio sue ɔditōis q̄b⁹ alij supioꝛes alij iferioꝛes dei sapia ɔstituerent:alijs maioꝛa:alijs minoꝛa dona pstātis. vt q̄ tūc p nālia bona alijs excellebāt:ipsi ēt post p mūera gr̄e eisdē pessent. Qui. n. nā magis subtiles:⁊ sapia ampli⁹ pspicaces creati sūt:bi ēt maioꝛib⁹ gr̄e mūerib⁹ pditi sūt:⁊ dignitate excellētioꝛes alijs ɔstituti. Qui vero nā min⁹ subtiles:⁊ sapia min⁹ p spicaces cōditi sūt:mioꝛa gr̄e dōa hūerūt:iferioꝛes q̄q̄ ɔstituti sī sapia dei equo moderamie cūcta oꝛdinātis.

¶ Scōz qd ɔsiderāda ē dria facultatis arbitrij:

q̄ nec minoꝛ tenuitas nāe ifimitatē:nec minoꝛ cognitio sapie ignoꝛātiā:nec iferioꝛ libertas necessitatem inducit.

In ipsa facultate arbitrij dria aiaduertēda ē scōz differētē nāe ⁊rutē:⁊ differētē cognitōis ⁊ itelligētie viz. Et sicut differēs vigoꝛ ⁊ subtilitas nāe infirmitatē ñ adducit. mioꝛq̄ cognitio sapie ignorātiā nō igerit. sic libertas iferioꝛ nullā arbitrio necessitatis volūtatem imponit.

¶ Que cōia ⁊ equalia habuerunt angeli.

Et sicut in ꝑdictis angeli differebāt: ita ⁊ quedā cōia ⁊ equalia habebant. Q̄ spūs erāt:q̄ idissolubiles ⁊ imortales erant cōe oibus ⁊ eq̄le erat. In subtilitate ꝟo eēntie ⁊ itelligētia sapie ⁊ libertate volūtatis differētes erant. Has discretiones intelligibiles inuisibiliū naturarū ille solus comꝓhendere potuit ⁊ ponderare:qui cūcta fecit in pondere numero ⁊ mensura.

¶ Diuisio textus.

Stēso q̄ñ ⁊ vbi angeli creati sūt. Dic iquirit q̄les effecti sūt:⁊ diuidit in tres ꝑtes. In ꝑma ingrit q̄les effecti sūt quātū ad pfectionē nāe. In scda q̄les quātū ad gr̄az vl' culpā ibi. (Illud quoq̄ inuestigādo ⁊c.) In scda q̄les q̄tū ad gr̄az vel miseriaz. 3. di. ibi. (Post B vr̄ ⁊c.) Pria in duas. In ꝑma oñdit quot fuerūt nāles pfectiōes angelis i ꝑncipio creatiōis collate. Scdo oñdit q̄liter adinuicē ꝟz istas opatiōes ɔparent̄. ibi. (Hoc ɔsiderādū ē ⁊c.) Et circa B duo facit. Primo oñdit q̄bus erāt ineq̄les. Scdo ostēdit in q̄bus erāt eq̄les. ibi. (Et instant pdictis ⁊c.) ¶ Circa ꝑmū duo facit. Pria oñdit eos fuisse ieq̄les i pfectoib⁹ nālib⁹. Scdo oñdit q̄ ꝟz gradū nāliū fuit ēt i eis grad⁹ gratuitoꝛ donoꝛ ibi. (Ad būc q̄ modū ⁊c.) ¶ Qō. I.

Jc querūt sex. Pria vtrū angeli sint adeo simplices q̄ nō sint ɔpositi ex mā ⁊ forma. 2° vtꝫ sit i eis psonalitas. 3° vtꝫ sit i eis aligs nüer⁹:⁊ q̄s ē iste. 4° vtꝫ oēs sint vni⁹ spēi. 5° si nō:vtꝫ sint vni⁹ generis. 6° de dria angeli ⁊ aie rōnalis.

¶ Utꝫ angelus sit cōpositus ex mā ⁊ forma. I.

A D primuz sic pcedit. vꝝ q̄ angel⁹ sit ɔpositus ex mā ⁊ forma. qcqd. n. ē i gn̄e aliquo ꝑticipat rōnez illi⁹ gn̄is:ꝟz rō suba ꝟz q̄ ē ꝑdicam⁽ⁱᵒ⁾ⁿ ē q̄ sit ɔpositus ex mā et forma. Boe. n. dic̄ i ɔmē. ꝑdicamēto ꝛ:q̄ Aristotelictis extremis. s. mā ⁊ forma agit de medio. i. de cōposito:cū de suba determiat. Cū q̄ angel⁹ sit i ꝑdicamēto suba. vꝝ q̄ ex mā ⁊ forma ɔponat̄. ¶ P̄. q̄cūq̄ sūt i aliquo gn̄e vno cōicant vniformiter ꝑncipia illi⁹ gn̄is:ꝟz ꝑncipia gn̄is suba sī mā ⁊ forma. cū q̄ corpa q̄ sūt i gn̄e suba cōicent ista ꝑncipia:ita q̄ ex eis ɔponūt. vꝝ q̄ ēt angel⁹ q̄ ē i eodē gn̄e ex mā ⁊ forma ɔponat̄. ¶ P̄. vbicūq̄ iueniunt ꝑpates māe iueniūt mā:cū ꝑpates māe rei nō sint a re separate:ꝟz recipe substare:⁊ bꝰ sūt ꝑpates māe. q̄ cū inueniant in angelo. vꝝ q̄ angel⁹ sit ex mā ɔpositus. ¶ P̄. oē q̄ō ē:vl' ē tm̄ act⁹:vl' tm̄ pō:vl' vtrūq̄:ꝟz angel⁹ nō ē act⁹ pur⁹:q̄ sic ñ differt a deo:nec ē pō pura:qz sic nō differret a mā ꝓxima. ¶ Et ꝑterea:nullā opationē bret. q̄ ē ɔpositus ex actu ⁊ pō:⁊ B ē ɔponi ex mā ⁊ forma. q̄ ⁊c. ¶ P̄. i lib. de causis dr̄ q̄ oē creatū ɔpositū ē ex finito ⁊ infinito:ꝟz angel⁹ ē ens creatū. q̄ ex infinito q̄ō ē mā ɔpositus ē. ¶ Jtē di. Boe. i li. de tri. q̄ forma simplex subm eē nō pōt:ꝟz angelus est subm gn̄e. ergo nō ē tm̄ forma:ꝟz ēt bz māz ꝑtem sui.

Sz cōtra ē q̄ō Dio. di. i. 4. ca. de di. no. q̄ angeli itelligunt imāles ⁊ icoꝛporales. ¶ P̄. Boe. di. in li. ō duab⁹ nāis q̄ oīs nā icoꝛporea sube nullo mō nititur fūdamēto:ꝟz angel⁹ ē suba icoꝛporea. q̄ māz ꝑ fūdamēto ñ bz.

Reſpōdeo dōz. q̄ circa hanc māz tres sūt pōnes:quā. n. dñt q̄ i oī suba creata est mā:⁊ quaoīuz ē mā vna:⁊ b⁹ pōnis auctoꝛ vr̄ auicebrō:q̄ fecit libzū fontis vite:quē multi sequūt̄. ¶ Scda pō:q̄ mā nō ē i substātys icoꝛporeis:ꝟz tm̄ ē i oib⁹ coꝛporib⁹ ēt vna:⁊ h ē pō Aui. ¶ Tertia pō ē q̄ coꝛpora celestia ⁊ el'ta nō cōicant i mā:⁊ h ē pō Alueroys ⁊ rabi moysi:⁊ vr̄ magis dictis Arist. cōuenire:⁊ iō istā eligim⁹ q̄tū ad pūs ptinet dicētes:q̄ qcqd sit de coꝛporib⁹ i angelis nullo mō pōt eē mā. Tū rōne intellectualitatis. Tū ēt rōne icoꝛporeitatis:q̄. n. nullū itellectuale sit māle cōiter a pbis tenet̄. Un̄ ēt ex imālitate dina eius itel'ta ɔcludūt. Et rō satis manifesta ē:qz mā ꝑma recipit formā:nō iquātū ē forma simplr̄:ꝟz iquātū ē h vn̄ forma exīs in mā nō est itella nisi i pō:qz cognoscо eē forme iquātū est forma. ⁊ iō si itellus aligs poneret̄ bñs māz:forma exīs i eo nō eēt intella in actu:⁊ sic ꝑ formaz: illā nō itelligeret. hui⁹ ēt signū est q̄ forma mālis nō efficit itellectualis:nisi qz a ɔditionibus māe abstrahit̄:⁊ sic efficit pfectio itell's ꝓportionata sibi:vn̄ oꝛ itell'z nō māle eē:⁊ B nō sequit̄ māz ex ꝑte alicui⁹ forme:cū oīs forma ꝑ abstractionē a ɔditiōibus māe itelligibilis fiat:ꝟz ꝑsegt

Universidad de Deusto
Biblioteca

eã ꝑm se ꝛ vl'r:siue sit sub forma corꝓali siue spũali. Scõo incorꝓoreitas repugnat mãe. cuiꝫ. n. vni ꝓfectibili debeaꝭ vna ꝓfectio ꝛ in mã ꝑma nõ sit vlla diuersitas. opꝫ ꝙ ois forma añq̃ possit i ea eẽ vlla diuersitas nec itelligi: uesti at eã totã:ſz añ corꝓoreitatẽ nõ põt itelligi aliq̃ diuersitas qz diuersitas ꝓsupponit ptes q̃ nõ põt esse nisi ꝑintelligaꝭ diuisibilitas q̃ ꝓsequ̇ quãtitatẽ q̃ sine corꝓoreitate nõ est. vñ oz ꝙ tota mã sit vestita forma corporeitatis. ꝛ iõ si aliꝗd ẽ inco:ꝓoreũ:oz eẽ imãle:ꝛ tñ aliquã ꝓpõnẽ in angelo ponim⁹:q̃ q̃lis sit sic uestigãda ẽ i reb⁹ ex mã ꝛ forma cõpositis nã rei q̃ gditas vel cẽntia dr̃ ex ꝺiuctiõe forme ad mãz resultat: vt bũanitas ex ꝺiuctiõe aie ꝛ corꝓoris: de ratione ãt gditatis iquãtũ ẽ gditas nõ ẽ ꝙ sit cõpositа: quia nũq̃ ueniret simplex nã: qđ ad min⁹ in deo fl'z est: nec est ꝺ rõe ei⁹ ꝙ sit simplex: cũ q̃dã uẽiaꝭ ꝓposita. vt bũanitas. ¶ Esse ãt ꝑm ꝙ dr̃ res eẽ in actu uenit ad diuersas nãs vel quiditates diuersimode se bre: q̃daz. n. nã est de cuius intellu nõ ẽ suũ eẽ: qđ ꝑz ex ꝺ qđ itelligi põt: cũ ꝺ qđ ignoret: an sit: sicut fenice vel eclypsim vl'aliqꝺ ꝺ: alia ãt nã inuenit de cui⁹ rõne ẽ ipꝫ suuꝫ eẽ: imo ipꝫ eẽ ẽ sua nã: eẽ ãt qđ ꝺ ẽ nõ ꝺz eẽ acgsitũ ab alio: qz illud qđ res ex sua gditate ꝺz ex se ꝺz: ſz oẽ qđ ẽ ꝑter deũ ꝺz eẽ acgsitũ ab alio. g̃ in solo deo suũ eẽ ẽ sua gditas vel nã. In oibus ãt alys eẽ est ꝑter gditatẽ cui eẽ acgrit: ſz cũ gditas q̃ sequit ꝓpõnẽ depẽdeat ex ptibus: oz ꝙ ipsa nõ sit subsistẽs in esse qđ si ꝺi acgrit: ſz ipsuꝫ ꝓpositũ qđ suppositũ dr̃. ꝛ iõ gditas ꝓpositi nõ ẽ ipꝫ qđ ẽ: ſz est ꝺ quo aliqꝺ ẽ vt bũanitate ẽ hõ: ſz gditas simplex: cũ nõ fundeꝭ in aliqbus partib⁹: subsistit in esse qđ sibi a deo acgrit: ꝛ iõ ipsa gditas angeli ẽ qđ subsistit ẽt ipsuꝫ suũ eẽ: qđ est ꝑter suã gditatẽ: est id quo ẽ sic motus est id quo aliqꝺ denoiatur moueri: ꝛ sic angel⁹ ꝓpositus est ex eẽ ꝛ qđ est: vl'ex quo ẽ ꝛ qđ ẽ: ꝛ ꝓp ꝺ i li. de causis dr̃: ꝙ itelligẽria nõ ẽ eẽ tñ sicut cã ꝑma: ſz ẽ in ea esse ꝛ forma q̃ ẽ gditas sua: ꝛ qz oẽ qđ nõ ꝺz aliqꝺ ex se: ſz recipit illud ab alio ẽ pole vl'in põ respectu eius: iõ ipsa gditas ẽ sicut põ: ꝛ suũ eẽ acgsitũ est sicut actus: ꝛ ita p ꝓns ẽ ibi cõpositio ex actu ꝛ põ: ꝛ si ista põ uocet mã: erit cõpos⁹ ex mã ꝛ forma: q̃uis hoc sit oino equiuocũ dictũ. sapiẽtis. n. est non curare de noibus.

Ad primum ergo dõz est ꝙ de rõne subẽ ẽ ꝙ subsistit. q. per se ens: ꝛ iõ forma ꝛ mã q̃ sũt pars cõpositi cum nõ subsistãt nõ sũt in ꝑdicamẽto subẽ: sicut spẽs: ſz solum sicut ꝑncipia: ꝙ ãt ꝺ subsistẽs ꝺeat gditatẽ ꝓpositã nõ est de rõne subsтãtie. vñ nõ oz illud qđ est in ꝑdicamẽto subẽ hr̃e gditatẽ cõpositã: ſz oz ꝙ ꝺeat ꝓpõnẽ gditatis ꝛ eẽ. oẽ. n. qđ est in gñe sua gditas nõ est suũ eẽ. vt Aui. dicit. Et iõ nõ põt deus i ꝑdicamẽto subẽ poni. vñ Boe. intẽdit dr̃e: ꝙ iter tria hec. ſ. mãz ꝛ formã ꝛ ꝓpositũ: ex his solũ cõpositũ est in gñe subẽ: sicut spẽs: nõ ãut intẽdit ꝙ oẽ qđ ẽ i gñe subẽ sit ꝓpositũ ex mã ꝛ forma. ¶ Ad 2ᵐ dõz. ꝙ aliq̃ sunt vnius gñis logice loquẽdo q̃ nãliter nõ sũt vnius gñis: sicut illa q̃ cõicant in itentiõe gñis quã logicus ispicit ꝛ habẽt diuersũz modũ essendi. vñ in. io. meta. Dr̃ ꝙ de corruptibilibus ꝛ icorruptibilib⁹ nihil cõe dr̃ nisi cõitate nois: ꝛ iõ nõ oz angelos cũ corꝓoralib⁹ eadẽ ꝑncipia cõicare nisi ꝑm itentionẽ tñ: put in oib⁹ inuenit põ ꝛ actus analogice: tñ vt in. xi. meta. dr̃. ¶ Ad 3ᵐ dõz. ꝙ sicut dicit ꝓmẽ. in. 3. de aĩa. recipe ꝛ oĩa hꝺ dr̃ reguoce de mã ꝛ itellectu: mã. n. ꝑma recipit formã: nõ ꝑput est forma simplr̃: ſz ꝑput ẽ ꝺ. vñ ꝑ mãz idiuiduaꝭ: ſz itells recipit formã iquãtũ est forma simplr̃ nõ idiuiduãs eã: qz forma in itellu ꝺz esse vl'e. vñ ẽt ꝛ ꝓbs ibidẽ dicit: ꝙ itelligere pati qđã est: ſz cõiter ꝛ eguoce dictũ. vñ ex hoc nõ ponit cõpositio vel mãlitas subẽ intellectualis. ¶ Ad 4ᵐ iã ꝑz responsio ꝑ ea q̃ dicta sũt ostẽsuz est. n. ꝙ in angelo est põ ꝛ actⁿ: nõ tñ sicut ptes

gditatis: sed põ tenet ex parte gditatis ꝛ eẽ est actus eius. ¶ Ad 5ᵐ dõz: ꝙ obiectio ꝓcedit ex falso itellectu lr̃e: non. n. est sensus ꝙ ens creatũ ꝓponaꝭ ex finito ꝛ ifinito: sicut ex partibus integralibus: ſz sicut ex partib⁹ subiectiuis: qz entis creati qđã est finitũ: sicut icorruptibile: ꝛ qđã infinitũ sicut corruptibile: qđ nõ est determinatũ ad eẽ tñ: ſz qñq̃ est ꝛ qñq̃ nõ est. vñ in quoꝺã cõmẽto li. de causis ex ponit ifinitũ. i. potẽs eẽ vel nõ esse. Ul'dõz. ꝙ ꝓponit ex ifinito. ſ. ex põ: ꝛ finito. ſ. ex actu. ¶ Ad 6ᵐ dõz. ꝙ forma oĩno simplex q̃ ẽ suũ eẽ: sicut eẽntia dina de q̃ Boe. ibi logt̃. Nullo mõ põt eẽ subm: ſz forma simplr̃ subsistẽs q̃ nõ est suũ eẽ rõne politatis quã ꝺz põt subz eẽ: ſz equoce a mõ q̃ mã vel mãle subiectũ dicitur: vt dictum est.

¶ Utr̃ in angelis possit eẽ ꝑsonalitas. II.

Ad secũduz sic. ꝓcedit. vr̃ ꝙ i angelis nõ possit esse ꝑsonalitas. Indiuiduatio. n. ẽ de rõne ꝑsone: qz ꝑsona est rõnalis nãe idiuidua suba: ꝑncipiũ autẽ idiuiduatiõis ẽ mã. cũ ergo angelus mã careat: vt dictũ ẽ. vr̃ ꝙ ab eo ꝑsonalitas excludaꝭ. ¶ Ꝑ. ois forma quãtũ ẽ de se cõicabilis ẽ ꝛ vlis: ſz angel⁹ ẽ forma simplex ergo vr̃ ꝙ sit vl'e: ſz vl'ia nõ dicim⁹ ꝑsonas: vt di. Boe. ergo vr̃ ꝙ angel⁹ nõ sit ꝑsona. ¶ Ꝑ. ꝓfectio ꝺz ꝓfectibili ꝓportionari: ſz forma itelligibilis q̃ est ꝓfectio itellus nõ ꝺz rõnẽ singularis: ſz magis vlis. ergo nec itells: ſz angeli sũt ꝺuini itellectus ꝛ diuine mẽtes. vt dicit Dio. ergo nõ sũt ꝑsone. ¶ Ꝑ. persona est rõnalis nature idiuidua suba: ſz a Dio. ponitur angelus in ordine itelligibiliũ q̃ supra rõnabilia cõsistunt. ergo videt ꝙ angelus nõ sit ꝑsona.

Sed contra ꝑsona ꝺz magis ẽ hypostasis ꝙ ꝑtate disticta ad dignitatẽ ptinẽte: ſz angelus cũ sit qđ subsistẽs dr̃ hypostasis ꝛ ei⁹ ꝑtates sunt nobilissime. ergo vr̃ ꝙ sit ꝑsona. ¶ Ꝑ. ꝺ idẽ dr̃ ex lra ꝛ ex dictis Ricar. de scõ Uic. ꝙ ꝺz diuersas ꝑtates diuersi mode ꝑsonã ponit i hoie angelo ꝛ deo.

Respõdeo dõz ꝙ ꝑsonalitas ẽ i angelo: alio tamẽ mõ q̃m in hoie: qđ ꝑz: si tria q̃ sũt de rõne ꝑsone ꝓsiderent. ſ. subsistere rõcinari ꝛ idiuiduũ eẽ. subsistit. n. hõ in partibus suis ex q̃bus ꝓponit: ſz angelus in nã sua simplici nullo idigẽs partiũ vel mãe fundamẽto. Ratiocinat hõ discurrẽdo ꝛ ingrẽdo lumiẽ intellectuali ꝑ otinuũ ꝛ tẽpus obũbzato: ex ꝺ ꝙ cognitiõez a sensu ꝛ imagine accipit: qz ꝺz ysaac i li. de diffi. rõ ozit in ymbza itelligẽtie: ſz angelus lumẽ itellectuale puꝛ ꝛ ipermixtũ participat. vñ ẽt sine ingsitiõe diffoꝛmiter itelligit ꝺz Dio. Silr̃ incõicabilitas ẽ in hoie ex ꝺ q̃ nã sua receptibilis in mãe fundam̃to p mãz determiaꝭ: ſz i angelo i se determinata ẽ ex ꝺ ꝙ in aliquo sicut forma ꝺeterminabilis recipi nõ põt: ꝛ ex ꝺ ipso satis cõicabilis ẽ: ꝛ nõ p ꝺeterminatõez recipiẽtis: sicut ꝛ diuinũ eẽ est ꝑ ꝓpriũ ꝛ ꝺterminatũ: nõ ꝑ additionẽ alicuius ꝺbẽtis: ſz p negociationẽ ois adhibiti. vñ dr̃ in li. de causis: ꝙ idiuiduatio sua est bonitas pura. q̃re ꝑz ꝙ multo nobilioz est ꝑsonalitas in angelo q̃m in hoie: sicut ꝛ cetera que eis cõueniunt ꝑm Dio.

Ad primum ergo dõz ꝙ forma participabilis nõ idiuiduaꝭ nisi ꝑ mãz i q̃ accipit eẽ determinatũ: ſz forma q̃ ñ ẽ receptibilis nõ idiget mã determinãte: ſz i sua nã ꝺetermiaꝭ ad eẽ: qđ sibi nõ ad mãm depẽdẽs acgrit: sic̃ formis corruptibilib⁹: nec i mã: ꝛ si nõ ad mãz ꝺpẽdẽs: sicut aie rõnali: ꝛ ꝑ ẽt ꝑz rñsio ad 2ᵐ: qz forma rõnẽ vlitatis ꝺz ex ꝺ ꝙ i pluribus est receptibilis. ¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ forma q̃ ẽ recepta in itellectu põt dupl'r ꝓsiderari: vel ꝑ ꝓparatõz ad rẽ cui⁹ ẽ silitudo: ꝛ sic ꝺz vlitatẽ. nõ. n. ẽ silitudo hois ꝺz ꝓditiões idiuiduãtes: ſz ꝺz nãm cõez: vel ꝑ ꝓparatõez ad itellectũ: i quo ꝺz eẽ: ꝛ sic ẽ gd in-

diuiduatũ: quẽadmodũ itellectus ꝛ alia nũero spẽs itellecta hois ẽ i itellectu soꝛtis: ꝛ alia i itellectu ꝑla. vñ ñ oz itellectũ ñ eẽ qđ determiatũ ꝛ subsistẽs. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ rõnale ꝺz Dio. est i angelis ꝛ i deo emineter: ꝺz quẽ modũ ipe itellect⁹ diuin⁹ ꝛ angelicus ratio nomiatur.

¶ Utr̃ũ i angelis possit eẽ numerus. III.

A tertium sic. ꝓcedit. vr̃ ꝙ i ãgel' ñ possit eẽ nũer⁹. nũer⁹. n. q̃titas ẽ: sed q̃titatis subm ẽ mã. cũ q̃ i angel' ñ sit mã vt dictũ ẽ: vr̃ ꝙ nec nũerus. ¶ Preterea. ꝺz phos i bis q̃ sũt sine mã: ñ põt eẽ numerus nisi ꝑm cãm ꝛ cãtũ: ſz vn⁹ angelus ñ ẽ cã alterius. q̃ si sũt sine mã nullus nũerus i eis eẽ põt. ¶ Preterea. q̃to aliqꝺ ẽ ꝑpiquius vni simplici tãto min⁹ diuidit. Sz iter oẽs creaturas nã angelica deo ẽ ꝑpiquioz ꝑm Augu. q dic̃ i li. ꝺfes. Duo fecisti dñe: vnũ ꝑpe te. ſ. angelũ: alteꝛ ꝑpe nihil. ſ. mãz. q̃ vr̃ ꝙ vl' ñ sit i eis nũerus aliquis vl' sit pauciss⁹. ¶ Preterea. cuiꝫ ptes vniuersi sint ozdiate adiuicẽ iuuãtes se mutuo. Illud ex q̃ ñ ꝓuenit vtilitas in partibus vniuersi. Ur̃ eẽ frustra vl'vanũ: ꝛ sic oio ñ esse: ſz spũal' suba ñ iunat ad corꝓoralẽ nisi mouẽdo ipaz. q̃ vr̃ ꝙ ñ sũt ples subẽ separate nisi gbus explet motus corꝓoralis creature. Et ita vr̃ ꝙ nũer⁹ angelozũ sit accipiẽdus ꝺz nũerũ motuũ celi: vl' ẽt ipsozũ mobiliũ. q̃ vr̃ ꝙ nũerus angelozũ possit eẽ nobis. ¶ Preterea. de angel' ꝑm Dio. nihil scire possum⁹ nisi ea q̃ nobis i sacra scriptura tradũr. ſz Dãielis. 7. dr̃. Milia miliũ ministrabãt ei ꝛc. q̃ vr̃ ꝙ nũerus eoꝝ sit nobis determiat⁹.

Sed contra Diero. dic̃ ꝙ vnaq̃q; aia ꝺz angelus bonũ ad custodiã: ꝛ malũ ad exercitiũ sibi deputatũ: ſz nũerus boꝝ i mũdo sil' viuẽtiũ est nob ideterminat⁹. Ergo ꝛ nũerus angeloꝝ custodũ q̃ sunt vnius. ordinis: ꝛ multo foꝛtius nũerus oĩum angelozũ.

¶ Preterea. Job. 25. dr̃. Nũnqꝺ est numer⁹ militũz ei⁹. milites ãut eius sũt angeli: vt habet Luce scõo. Ecã ẽ cuꝫ angelo ꝛc. q̃ videt ꝙ numer⁹ eoꝝ ñ sit nobis ꝺtermiat⁹.

Respondeo dõm ꝙ ratio bũana deficit a cognitione subaꝝ separataꝝ: q̃ tñ sũt notissima nãe ad q̃ itellect⁹ noster se habet: sicut oculus noctue ad lumẽ solis: vt dr̃ i scõo meta. ꝛ iõ dr̃ i. xi. de aialibus: ꝙ de eis valde pauca scire possum⁹ p rõnez: q̃uis illud qđ ꝺ eis ẽ scitũ ẽ valde delectabile ꝛ amatuz. Et iõ ꝓbi de illis nihil. q. demõstratiue ꝛ pauca ꝓbabiliter dixerũt. Et hoc ostẽdit eoꝝ diuersitas i ponẽdo numeꝝ angeloꝝ. Quidã eni posuerũt nũeꝝ subsтãtiaꝝ separatarũ ꝑm numerum motuũ celi. sicut Arist. i. xi. meta. Quidã ꝺz numeꝝ sphe rarũ: vt auicẽ. i sua meta. qđã ãut negauerũt oio aliqꝺ eẽ i coꝛporeũ: sicut Empedocles ꝛ Democritus ꝛ saducei iu deozũ. Quidã ẽt posuerunt vnũ tñ eẽ angelum: ꝙ diuersa sortiẽ vocabula ꝺz diuersos act⁹. sicut qdã heretici. Quidã vo posuit angelos ñ i ꝺterminato nũero nobis: sed tñ ꝑ angelos significari dr̃ i scripturis oẽm ẽtutẽ vel corꝓoralẽ vel spũalẽ ꝑ quã deus ordinẽ sue ꝓuidẽtie explet q̃si dine volũtatis nunciũ: adeo ꝙ vim cõcupiscibilẽ noiant angelũ cõcupiscẽtie: ſz subsтãtias separatas dicũt esse ꝑm numerũ quẽ phi posuerũt: ꝛ iste ẽ ꝛ Rabi moyses. Fides ãut catholica tenet numerũ subsтãtiaꝝ separatarũ: q̃s ãge los dicim⁹ eẽ nũerũ deo finitũ: sed nobis infinitũ. Unde Grego. dicit i glo. Danielis. 7. ꝙ excedit oẽm mãlẽ multitudinẽ: vt Dio. dicit. i 4. ca. ce. Dierar. ꝛ hoc satis ẽ ꝓbabile. Uidem⁹. n. illa corꝓora q̃ nobili⁹ dinã bõitatẽ participãt. ſ. celestia excedere. q. sine ꝓportiõe corꝓora gñabilia ꝛ corruptibilia. Et hoc est qꝛ ꝓductiõis creaturaꝝ cã ẽ diuina bõitas. quã reb⁹ cõicare voluit. vñ videt ꝙ naturas spũales: i quibus maxime sua bõitas relucet: creauit i numero q̃si imꝓportiõabiliter excrescẽte numeꝝ naturarũ corꝓoraliũ. Qualiter aũt distinguãt adiuicẽ accipe possumus ex verbis cõmẽ. i. 3. de aĩa: vbi dic̃ ꝙ si nã itellect⁹ possibilis eẽt nobis ignota: ñ possem⁹ assignare nũerũ substãtiaꝝ separatarũ. Uñ dico ꝙ ꝺz gradũ possibilitatis p mixte i nã ãgelica ẽ eoꝝ distinctio. Dictũ ẽ. n. supra: ꝙ ipa nã: vl' quiditas angeli est possibilis respectu eẽ qđ a deo ꝺz. Innũit. n. nã cui possibilitas admiscet plus ꝛ plus distãs ab actu. ꝑm ꝙ recedit a similitudie dine nãe q̃ ẽ act⁹ tñ. Illa ergo gditas ẽ act⁹ cõpleⁿ ꝑter quã ñ est suũ eẽ. ſ. nã dina ꝛ illa gditas simplex q̃ ẽ ꝓpiquioz ꝑ silitudinem ad dinũ eẽ: mius ꝺz de potẽtia ꝛ plus de actu: ꝛ ẽ deo vicinioz ꝛ pfectioz. Et sic deiceps quousq; ꝛeiaꝭ ad illã nãm q̃ ẽ i vltio gradu possibilitatis i subsтãtys spũalib⁹: adeo ꝙ ñ acgrit sibi eẽ nisi i altero: q̃uis eẽ suuꝫ ad illud ñ depẽdeat. ſ. itellect⁹ human⁹: q̃ ꝑm cõmẽ. ẽ vltim⁹ i ozdie naturaꝝ itellectualiũ: sicut materia ꝓma i ozdie corꝓaliuz.

Ad primum ergo dõm: ꝙ sicut i ꝓmo lib. dcm ẽ. vnũ dr̃ dupl'r ꝺz ꝙ cõuertit cuꝫ ente: qđ ñ ꝺtermiatur ad aliquod gen⁹: ꝛ silr̃ nec multitudo sequẽs ad tale vnũ: ꝛ talis multitudo põitur i angelis q̃ nõ sequ̇ diuisionẽ q̃titat⁹ vl' mãe: ſz distinctionẽ naꝝ. Alio mõ dr̃ vnũ qđ ẽ ꝓncipiũ numeri q̃ ẽ discreta q̃titas cãtus ex diuisione mãe vl' cõtinui. Et tal' ñ ẽ nisi i mãlib⁹.

¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ẽt ꝺz philosophos ꝙ distinguũt nũeruz substãtiaꝝ separataꝝ per cãm ꝛ causatũ: cã ꝛ cãtum ñ sũt ꝑ se distinguẽtia: sed ꝑm eos cõsequũtur ad ꝓncipia distinctiõis: cũ. n. distinctio sit ꝑ se loquẽdo ꝑ hoc qđ ẽ maioz vl' mioz ꝓpositio: ꝛ ꝺz distãtiã potẽtie ꝛ act⁹ ꝺz eos ꝛegtur ꝙ illud qđ ẽ plus i actu sit cã ei⁹ qđ ẽ min⁹: ꝑm quẽ modũ dicũt multitudinẽ ab vno ꝑ simplici ꝓcessisse: quẽ tñ modũ dic̃ cõmẽtato: in. xi. metaphy. insufficienter ꝓbatũ: ꝛ cõcedit ab vno ꝑ simplici immediate potuisse plura ꝓcedere: ita ꝛ nos cõcedimus oẽs nãs itellectuales imediate a deo ꝓcessisse distinctas ꝑm ordinẽ sapiẽtie disponentis diuersos gradus nãrũ spũaliũ. Et iõ remoto qđ ifidelitatis est. ſ. ozdie causalitatis ab ãgelis: ꝛ retẽto qđ fidei ꝓsonat. ſ. gradu simplicitatis bẽbim⁹ eũdẽ modũ distinctiõis quẽ ipi bũerũt.

¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ex rõne illa ꝓbaꝭ simplicitas angelice nãe: ꝛ ꝑcipue illi⁹ q̃ i ea suꝑma est: ſz pluralitas gradus ab ea nõ tollit̃.

¶ Ꝑ. ñ ẽ loquẽdũ de angelis sicut de dina nã: spãliter cũ ples angeli nõ tñ nũero sed spẽ differãt: vt dicẽt.

¶ Ad 4ᵐ dõz ꝙ angeli nõ sũt facti ꝓp motũ corꝓoraliũ: qz nihil fit ꝓp vilius se. vñ si sũt aliq̃ subẽ nõ mouẽtes: nõ ſeq̃t ꝙ sint supflue: nihilominus tñ dõm ꝙ ex oibus substãtys illis ꝓuẽit aliqua vtilitas per iuuamẽtũ i rebus corꝓoralib⁹: qz iferiozes angeli in motu spheraꝝ deo ministrãt: sic̃ a ꝙbusdã dr̃: ꝛ ꝓbabile videtur: cũ Hzeg. dicat corꝓalẽ creaturã ꝑ spũalẽ administrari. Illumiatio aũt iferiozũ angelozũ ẽ a deo ꝑ ꝓximos et medios: vt dicit Dio. ꝛ ita oẽs ifluẽtiã hñt sup motũ corꝓoraliũ vl' ad min⁹ q̃tũ ad custodiã hominũ q̃ ptinẽt ad vltimũ ozdinẽ.

¶ Ad 5ᵐ dõm ꝙ ꝛba ista alr̃a Hzego. et Dio. exponũr̃. Et q̃tũ ad aliqd eoꝺẽ mõ. i hoc. n. ꝛueniũt ꝙ angeloꝝ nũer⁹ nõ est determiatus nobis: ſz i hoc dr̃nt: qz Dio. vult: ꝙ cũ dicit̃ milia miliũ vnuz mille multiplicat aliud: ac si diceret milesies mille: ꝛ sic equalis numerus imꝓportatur: cũ dicit̃ milia miliuz ꝑ: ꝛ ꝺcies cẽtena milia scõo: qđ ꝺz vna littera. Tãtũ. n. est decies cẽtuz milia: q̃tum milies milia. Et ꝺz hoc datur intelligi q̃si equalis numerus ministrãtium ꝛ assistẽtium. Uel ꝺz aliã litterã que habet: milia miliũ ministrabãt ei: ꝛ decies milies cẽtena milia ꝛc. Datur itelligi ꝙ numerus assistentiũ excedit numerum ministrãtiuz ꝓpter suã nobilitatẽ: qđ cõsonat ei: qđ supra dictũ est scõz intẽtiones Diony. ꝙ. ſ. no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

biliores creature ples sūt. vnde dicit q̄ in hoc verbo maximus nūerus apud nos nomē ꝓpriū hūs. s. mille multiplicatur ꝙ oēs maximos nūeros. s. limites nominatos. s. ꝙ seipz: cū dicit milia miliū. q denariū cū dicit. decies milies per centenariū cū dr̄. centena milia: i quo oñdit maxima numerositas excedēs nostrū intellectū. Sed Grego. vult q̄ sit ꝟstructio ꝓtitia: cū dicit. milia miliū: q̄si diceret milia ō numero miliū. Uñ vult q̄ dat̄ itelligi maior nūer⁹ ministrantiū q̄z assistētiū: ꝙ hoc q̄ ad admīstrā/tes ponit nūerus nō determiat⁹ z ad assistētes ōteriat⁹.

¶ Utrum vnius spēi sint plures angeli. IIII.

Ad quartum sic ꝓceditur. Uidet̄ q̄ sint plures āgeli vnius spēi: sicut. n. angelus ē suba simplex ita z aīa: ꝟ omnes aīe rōnales sūt vnius spēi. q̄ z oēs angeli. ¶ Preterea. pfectio vna ſm spēz ē eoz q̄ ī spē ꝺuēiūt: ꝟ oēs angeli sūt pfectibiles vna pfectione ſm spēz q̄ ē gr̄a vl̄ glozia. q̄ vr̄ q̄ sint vni⁹ spēi. ¶ Preterea. dīne bōitatis vt dcīt ē ꝓpriū ē nobilioza i entibus magis multiplicare: vt bōitas sua magis diffundatur. sed i vilibus creaturis iuenīt magna mltitudo ptic̄ipantiū vnā spēz. q̄ vr̄ ꝙ multo fort⁹ b̄ sit i angel̄. ¶ Preterea ſm Boe. nullius rei sine ꝺsortio pōt ee iocūda possessio. Sed i angelis ē maxima iocūditas: cū ōlectatio sit ō rōne felicitatis ꝟ ꝑbm i ꝓmo erbi. q̄ vr̄ q̄ i angelis sit multoz consortiū in vna spē.

Sed contra multiplicatio indiuiduoꝝ vnius spēi nō ē nisi ad cōseruādū spēi ꝓpe tuitatē: q̄ in vno salnari ñ pōt. Uñ i corporib⁹ incorruptibilib⁹ nō est nisi vnū indiuiduū vni⁹ spēi vt sol z lūa: ꝟ angelus ē subst̄ia incorruptibilis. q̄ nō sunt plures angeli vni⁹ speciei. ¶ Preterea. Angelus ē perfectior quolibet corpore. ꝟ aliquod corp⁹ ad tātā pfectionē puenit: vt nihil sue nāe sit ex ipm: vt ꝑz i bis q̄ cōstāt ex tota materia sue spēi: vt ꝑz i celo: vt dr̄ i ꝓmo celi z mūdi. q̄ vr̄ ꝙ mlto fortius extra vnū angelū nō sit aliq̄d sue spēi.

Respondeo dōm. ꝙ circa hoc sunt tres opi. Quidā eni dixerūt ꝙ oēs angeli sūt vnius speciei: adeo ꝙ ēt angelus z anima differūt specie. Alij vero dicūt ꝙ angelus z aīa differūt spē z angeli vnius ordinis ab angelis alterius ordinis. Sed oēs qui sūt vnius ordinis sūt vni⁹ spēi. Alij vo dīt ꝙ null⁹ angelus ē vnius spēi cū alio. Et h̄ opi. ꝺcordat cū dictis philosophoꝝ: z ēt dionysij: q̄ pōit i. io. c. celes. hierar. i codē ordīe ee primos medios z vltimos. Et huic necessariū ē cōsentire: tum ex immaterialitate: tum ēt ex ĩcorporeitate. Si eniꝫ immateriales ponūt cū nulla forma vel nā multiplicet numerum nisi in diuersitate māe: opꝫ ꝙ forma simplex z immaterialis nō recepta i aliq̄ mā sit vna tātū. vñ quicqd ē ex eā ē alterius nature: eo ꝙ distet ab eo ſm formā: nō scōm mālē ꝓncipiū: q̄ ibi nullū ē. Talis aūt diuersitas causat dr̄iaz ī specie. Uñ oportet q̄ slibz duos angelos acceptos differre ꝟ spēm. Hoc ēt de necessitate sequit̄: si ex materia cōponāt̄: dūmodo ñ ponāt̄ corporea: q̄ō sic ꝑz. quoꝛūcunq; mā ꝟ eē differre pōit: opꝫ si ista mā est eiusdē ordinis i vtroq; sīc mā generabiliū z corruptibiliū est vna: ꝙ diuerse forme: ſm q̄s diuersuz eē accipit: recipiant̄ in diuersis partibus māe. Non. n. vna pars māe diuersas formas oppositas z disperatas simul recipere pōt. Sz ipossibile est i mā itelligere diuersas ptes nisi pintelligatur in mā q̄titas dimēsiua ad minus interminata: ꝙ quā diuidatur: vt dicit cōmen. ī lib. de substātia orbis: z i ꝓmo phy. qz sepata quātitate a substātia remāet idiuisibilis. Ut in ꝓmo phy. phylo. dicit. Sz nulla forma recipitur i mā sub quātitate itellecta nisi forma corporalis. Ergo impossibi

le ē duos angelos cōicare i mā vl̄ i potentia vni⁹ ordinis. Sz ois forma vel nā q̄ recipit̄ i diuersis gradibus potentiaꝝ recipit̄ ꝟ pri⁹ z posterius ꝟ eē. Impossibile est aūt nām spēi cōicari ab idiuiduis p prius z posterius: nec ſm eē nec ꝟ itētionem: q̄uis hoc sit possibile i nā generis: vt dr̄ i. 7. meta. ergo impossibile ē duos angelos si sūt incorporei esse vnius speciei.

Ad primum ergo dicēdū: ꝙ q̄uis aīa sit forma simplex sicut z angelus. tamē aīa ñ recipit eē a ꝺo: nisi i corpe. Qz ꝟ Aug. z ifundēdo creatur z creādo ifundit. Uñ ex corpe recipit eē idiuiduatū: qō qz ñ depēdet ex corpe remāet idiuiduatio: ēt ꝺstructo corpe. Ideo Aug. dicit: ꝙ impossibilis ē positio illoꝝ hereticoꝝ: q̄ dicūt plures aīas añ corpus creatas fuisse. sic aūt ñ est in angelo. Et ideo nō est ratio similis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ hoc tz ī perfectionib⁹ q̄ sūt de nā rei. Nō aūt ī pfectiōib⁹ superadditis q̄ ñ sequūt̄ ex ꝓncipijs nāe: q̄les sūt gratia z gloria. Possunt ēt i corporib⁹ diuersa ꝟ speciem vnū spē colorē hr̄e. ¶ Ad 3ᵐ dōz ꝙ pfectio vniuersi cēntialis ñ attēdit̄ i indiuiduis: quoꝝ multiplicatio ordinatur ad pfectionē spēi: sed i spēbus p se. vñ magis apparet diuina bōitas i hoc ꝙ sūt multi angeli diuersarū speciez q̄s si sint vni⁹ spēi tm̄. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ōlectatio ꝟ ꝑz i ethicis: segtur opationē perfectā. Et ideo ad iucūditatē cōsortiū exigit̄ i illa nā: i qua ñ pōt eē in vno pfecta opatio sine alterius adiutorio: vt i boibus: i q̄bus vn⁹ p seipz nō sufficit ad operationē sue spēi: q̄ō ñ pōt i angelis poni: z ideo hꝰ obiectio est vana. Nō tamē negam⁹ quin vnus angelus alio iuuetur: cū inferiores per superiores illuminentur. Et i hac societate est iocunditas ciuiū celestis curie. Sed ad hoc nō exigitur vnitas spēi ꝟ ꝺformitas grē.

¶ Utrum angeli sint vnius generis. V.

Ad quintum ꝓceditur sic. videt̄ ꝙ angeli nō reducāt̄ in vnū gen⁹. quecunq; .n. sūt vni⁹ generis cōicāt i vna potētia generis: vt dr̄ in. io. meta. sed angeli ñ cōicāt i vna potētia generis: q̄z īmateriales sūt. Ergo videt̄ ꝙ nō sint vni⁹ generis. ¶ Preterea. quecūq; exeūt ab aliquo cōi p diuisionē: exeūt ab illo et pri⁹ erāt i illo i potētia. Sz angelus nō exit de potētia in actū nisi sumat̄ potētia agētis: alias eēt gñabilis z corruptibil'. nec iteruz ē pōere aliquod vnū ꝟ rem i plures angelos diuisuz. hoc. n. ñ posset eē: nisi illud vnū eēt q̄tum. ergo nō inuēiuntur plures angeli vnius generis. ¶ Preterea. oē gen⁹ vniuoce z eq̄liter predicatur ō suis spēb⁹. Sz cēntialia angelorū q̄ cōsequūt̄ naturā cōem in ipsis: inuēiunt̄ i angelis ꝟ magis z miꝰ: vt i ſra dicit̄. ergo vr̄ q̄ ñ sint vnius generis. ¶ Preterea q̄ differt ab alio in spē si cōicat cū eo i gñe: opꝫ eē compositū ex genere z differētia. Sz ꝙpositio generis z dr̄ie ꝑuppōit cōpositionē forme z materie: vt vr̄: q̄z ſm Auicēnā dr̄ia sumit̄ ex ꝓncipijs formalib⁹ rei: gen⁹ aūt ex mālib⁹. vñ i. 5. metaphy. dicit̄ esse genere vnū q̄ i materia conueniūt. Ergo vr̄ ꝙ cū angelus ñ sit ꝙpositus ex mā z forma: z vn⁹ differat in spē ab alio angelo: ꝙ ñ possit ēt i genere cōuenire.

Sed contra genus substātie est tm̄ genus vnuz. sed q̄libet angelus ē i genere substātie. q̄ vr̄ q̄ i genere vno cōueniāt. ¶ Preterea dr̄ia addita generi ꝟstituit spēz. Sz ico porcū ſm porph. ē dr̄ia subē. q̄ suba ico porea est species substātie. predicatur aūt de multis angelis spē differētibus. ergo est genus subalternū. Et ita i gñe subalterno ēt angeli cōueniūt.

Respondeo dōm. ꝙ ꝟ auicēnam oē id qō hz esse aliud a sua q̄ditate: opꝫ ꝙ sit in gñe: z ita opꝫ ꝙ omnes angeli ponant̄ i predicamento subē. h̄ est. n. rō subē put ē ꝑdicamētū ſm Aui. ꝙ sit res q̄ditatez habēs cui debeat eē per se nō in alio. s. ꝙ sit aliud a q̄ditate ipsa: z īo ex ipsa politate q̄ditatis trahit̄ ratio gñis: ex ꝙplemēto aūt q̄ditatis trahit̄ ratio ore ſm q̄ appropinquat ad esse in actu: sed hoc differēter cōtingit in substantijs cōpositis z simplicibus: qz i compositis politas est ex parte māe: sed cōplemētuz est ex parte forme: z iō ex parte māe sumit̄ genus: z ex parte forme dr̄ia: nō autez ita q̄ mā sit genus: aut forma dr̄ia: cū vtrūq; sit ps z neutrū ꝑdicat̄: ꝟ qz mā est mā toti⁹ nō solū forme: z forma pfectio totius: nō solū māe: iō totum pōt assignari ex mā z forma et ex vtroq;. Nomē aūt designās totū ex mā est nomē gñis z nomē designās totū ex forma ē nomē dr̄ie z nomē designās totū ex vtroq; ē nomē spēi. z hoc ꝑz si cōsidereꝰ quō corpus ē genus aiati corporis z aiatū dr̄ia. semp. n. iuenit genus sumptū ab eo qō māle est z dr̄ia ab eo qō est forma le: z ide ē qō dr̄ia determinat genus sicut forma māz. In simplicibus aūt nāis nō sumit̄ gen⁹ z dr̄ia ab aliqbus partib⁹ eo ꝙ plemētū i eis z politas nō fundat̄ sup diuersas ptes q̄ditatis: ꝟ sup illud simplex: qō quidē hz politatē ꝟ q̄ de se nō habet eē z complemētum prout ē q̄dam simili tudo diuini esse ſm hoc ꝙ appropinquabilis magis z minus ad participādum diuinū esse: z ideo quot sūt gradus complemēti tot sūt differētie specifice.

Ad primū ergo dōm. ꝙ nō opz ꝙ cōueniat nisi in vna intētione potētie q̄ est possibilitas recipiēdi eē a deo in quo subsistāt sine quātitate z materia. ¶ Et per h̄ ꝑz respōsio, ad scōm: qz nō oz esse vnā numero potētiam q̄ diuidatur ī oēs angelos: vel i qua prius fuerint ī potētia q̄s ī actu. ¶ Ad tertium dōm ꝙ genus ꝑdicatur equaliter de speciebus quātū ad intētionē: sed nō semp q̄tuz ad eē: sicut i figura z numero: vt i. 3. metaphy. dicitur: ꝟ hoc i speciebus nō ꝺtingit vt ibidez dicitur. vn de ex hoc sufficiēter posset ꝓbari ꝙ nō sūt vnius speciei: nō aūt ꝙ nō sūt vnius generis: cum ꝺueniāt in genere ad q̄ se habēt oēs angeli: sicut diuerse spēs numeroz se habēt ad numeꝝ tquaꝝ vna ſm esse est prioz alia. ¶ Ad q̄rtū patet respōsio per ea que dicta sunt.

¶ Utꝝ angelus z aīa differāt spē. VI.

Ad sextum sic ꝓcedit̄. videt̄ ꝙ angel⁹ z aīa spē nō differāt. q̄cūq; .n. ꝺueniūt i vltia dr̄ia ꝟstitutiua sūt eadē spē qz ipsa est q̄ ꝙplet rōnē spēi: ꝟ angelus z aīa sīt hꝰ. ergo nō dīnt ſm spēm. ꝓbatio minozis: vltima dr̄ia cōstitutiua substātiā ab eo ꝙ nobilissimū i re ē: cū se bēat ad genus z dr̄ias ꝑcedētes ꝓportiōabil'r: sicut forma ad māz: ꝟ angelus z aīa ꝺueniūt i eo qō ē nobilissimū in vtroq;. ſ. i itellectu. ergo ꝺueniūt i vltima dr̄ia ꝟstitutiua. Si diceres ꝙ vltia dr̄ia ꝟstitutiua angeli ē itellectuale: qō ab itellu sumit̄. vltia aūt dr̄ia aīe est rōnale: sicut ēt Dio. vr̄ distīguere ordinē itellectualiū z rōnabiliū. ¶ Cōtra. ea q̄ ꝺueniūt cōiter i duob⁹ nō distīguūt iter ipsa: ꝟ intell's nō tm̄ ponit̄ i angelis: ꝟ etiā ī aīa: vt ꝑz i. 3. de aīa: fil'r z rō nō tm̄ aīe: ꝟ ēt angelo ꝺuenit. vñ Grego. ī homel. epi. Angelū aīal rōnale vocat: z supra magr̄ creaturā rōnalez in angelū z aīaz distīxit. ergo angelus z aīa nō differūt penes rōnale z itellectuale. Si dr̄es ꝙ distinguit̄ penes vnibile corpori z nō vnibile. ¶ Cōtra. gcgd ꝟsequatur rē habētez eē ꝙpletū nō distīguit eā cēntial'r a re alia: qz oia hꝰ q̄ sic ꝟsequūt̄ rem sūt de gñe accidētiū: ꝟ vnio ad corp⁹ est quedā relatio q̄ ꝟsequitur aīaz habētez i se eē ꝙpletuz ad corpus nō depēdēs. alias sine corpore eē nō posset. ergo h̄ qō ē vnibile corpori nō distīguit cēntial'r vel ꝟ spēm alaz ab angelo. ¶ P dr̄ia specifica nō assignat̄ alicui rei nisi ꝟ q̄ est ī gñe vt spēs: qz dr̄ia est qua abūdat spēs a gñe: ꝟ aīa

inc̄ptum est forma talis corporis nō ē in genere substantie: vt spēs: sed vt principiū. cū ergo vnibilitas nō ꝺueniat aīe: nisi ſm ꝙ est forma. videt̄ ꝙ eē vnibile non posset eē distinguēs ſm spēm aīam ab angelo. ¶ Preterea. ea q̄z est vnus finis nō differūt specie: cū cuilibet rei ꝓpri⁹ finis respondeat: sed idē est finis angeli z aīe rōnalis. ſ. beatitudo eterna. vt supra distinctiōe ꝓxima magr̄ dicit: ꝙ etiaz bēri ex eo pōt. qō dicitur Matꝫ. xx. Erunt sicut angeli dei in celo. q̄ angelus z aīa nō differunt spē.

Sed contra. plus differt aīa ab angelo q̄z vn⁹ angelus ab alio. sed vnus angelus differt ab alio ſm spēm. vt dcīn est. ergo multo fortius anima ab angelo. ¶ Preterea eidē forme vel perfectiōi respondet idē perfectibile. sed aīa z angelus sunt quedam forme, put cōiter oēs substas a materia sepatas formas dicimus: quarū forme materiales sunt imagines. vt Boe. in li. de trinitate dicit: cū ergo aīe respondeat hoc perfectibile: qō est corp⁹ humanū: angelo vero vel nullius vel alteri⁹ speciei: vt corp⁹ aereū ſm ꝙ aug. videt̄ dicere: vel ēt corpus celeste ſm opinionē Auicen. z quoꝛūdā philoꝛū videt̄ ꝙ aīa z angelus nō sūt vni⁹ spēi.

Respondeo dōm ꝙ circa h̄ sunt tres opiniones. Quidā enī dicunt ꝙ aīa nō ē in gene subē sicut spēs: sed sicut ꝓncipiuz: cū sit forma: vnde non ꝓprie dr̄ aīa spē differre vel conuenire cū alia substantia. sed ꝓprie dicitur ꝙ ſm aīam compositū ab alia: vel cum alia suba conuenit spē vel differt. Sed hoc nō videt̄ esse necessarium: quia vt Auicen. dicit in sua metaphyca ad hoc ꝙ aliq̄d sit ꝓprie in genere substantie requiritur ꝙ sit res quiditatē habēs cui debeatur eē absolutū. vt p se eē dicatur vel subsistens. z ideo duob⁹ modis pōt cōtingere ꝙ aliquid ad substantie genꝰ pertinens non sit ī gñe substantie: sicut spēs vel qz res illa non hz quiditatē aliā nisi suum esse: z ꝓpter hoc deus nō ē in gñe subē: sīc spēs vt ipse Aui. dicit. vel quia res illa non habet eē absolutū vt ens per se dici possit: z ꝓpter hoc materia prima: z forme materiales non sunt ī genere subē sicut spēs: sed solū sicut principia. aīa aūt rōnalis hz eē absolutum nō depēdēs a materia: qō est aliud a sua quiditate: sicut ēt de angelis dictū ē: z ideo relinquitur ꝙ sit in genere substātie sicut spēs: z ēt sicut principiū in gñe. q̄ forma huius corporis: z inde venit ista distinctio ꝙ formarum quedam sunt forme tm̄: sicut forme materiales que non sunt spēs substantie: quedam vero sunt forme z substantie: sicut anie rōnales. ¶ Secūa opinio est eoꝛū qui dicūt animaz z angelum vnius spēi eē: quod nullo modo pōt eē si ab anima z angelo compositio forme z materie remoueatur: vt supra de angelis dictum est. Et ideo tertia opinio cōmuni oꝛ est: cui assentiendū videtur: ꝙ aīa z angelus specie differunt: quibus autem differētijs specificis distinguūtur diuersimode assignatur. quidam enim assignant eas spē distingui: per hoc ꝙ est vnibile corpori z non vnibile. Alij vero per hoc qō est rōnale z intellectuale eē. Tertio ſm hoc: qō ē hr̄e intellectū possibilē respectu superioruz tm̄. qō conuenit angelo: qui a superiori. ſ. deo vel angelo illuminatiōem recipit. z ſm hoc qō ē habere intellectuz possibilem respectu superiorum z inferioꝝ: qō conuenit aīe hūane: que ēt a superioribus illūinatur: z a fantasmatib⁹ cognitionem recipit. ¶ Quarto ſm hoc qō est hr̄e vertibilitatē īmutabilitatē: qō angelo ꝺuenit: eo ꝙ immutabil'r adhereat bono vel malo: ad qō se semel per electionem cōuertit: vel hr̄e mutabilem vertibilitatē: qō homini conuenit qui de bono in malum conuerti pōt: z ecōuerso. ¶ Quinto ſm virtutem interpretatiuaz: quia ſm Dama. angelus interpretatur: vel loquitur quibusdam

Universidad de Deusto
Biblioteca

nutibus ꝛ signis intellectualibus sine vocis exp̄ssione: vt infra patebit: hō autē loquit̄ voce exp̄ssa. Nec ē miruz q̄ sic diuersimode angeli ꝛ aīe differre assignāt̄: quia differētie eēntiales que ignote ꝛ innoiate sūt ſm ph̄m i. 7. meta. designāt̄ differētys accidētibus que ex eēntialibus causantur: sicut causa designatur p sinuz effectū: sicut calidum ꝛ frigidum assignatur differētie ignis ꝛ aque. Unde possūt plures differētie p̄z specificis assignari ſm plures p̄prietates rerum differētiū specie ex eēntialibus differētys causatas: quarū tamē iste melius assignatur q̄ p̄ziores sūt: q̄si eēntialiꝫ dr̄ntys ꝓpinquores. Cū ergo subaruz simpliciū: vt dei ē de angelis sit dr̄ntia i spē ꝫ gradū possibilitas i eis: ex ꝟ aīa rōnalis ab angelis differt: qz vltim⁹ gradū i subys spūaliꝫ tz: sicut mā p̄ma i reb⁹ sensibiliꝫ: vt dicit ꝓmēta. i 3° de aīa. Uñ qz plurimū de politate hz eē suū ē adeo ppiquū reb⁹ mālib⁹: vt corp⁹ māle illō possit eē pticipare dū aīa corpori vnit̄ ad vnuz eē: ꝛ iō ꝓsequit̄ iste dr̄ntie iter aīaz ꝛ angeluz vnibile ꝛ nō vnibile ex diuerso gradu politatis. ¶ Itē ex eodē sequit̄ alie dr̄ntie rōnale ꝛ itellectuale: qz ex ꝟ q⁹ angelus pl⁹hz de actu q̄ aīa: ꝛ minus hz de pō: pticipat q̄si plena luce nāz itellectualē. Uñ itellectualis dr̄: aīa vo qz extremū graduz i itellectualiꝫ tz: pticipat nāz itellectualē magis defectiue q̄si obūbrata ꝛ iō dr̄ rōnalis: qz rō. vt dicit ysaac i lib. de diffinitiōib⁹: orit in vmbra itelligētie. ¶ Tertia vo distinctio segt̄ ex p̄ma ꝛ secunda: ex ꝟ. n. q⁹ aīa corporis forma ꝛ act⁹ē ꝑcedūt ab eēntia ei⁹ q̄dā pōe organis affixe. vt sensus ꝛ hō: ex qb⁹ cognitionē itellectualē accipit: pp ꝟ q⁹ rōal' ē hūs cognitionē decurrētē ab vno i aliū: ꝛ sic a sensibiliꝫ⁹ i itelligibilia venit: ꝛ p ꝟ ab angelo differt: q nō a sensibilibus discurrēdo ad itelligibilia cognitionē accepit. ¶ 4ª autē distinctio segt̄ ex secūda: qz dr̄ q⁹ p ꝟ q⁹ angel⁹ itell'z difformē hz: cōuertit̄ ad qōcūq; inmobil'r p qđ ab aīa dr̄ angel⁹ differre q̄ nō itellū deformi. ſz p ingsitionē rōnis cognitōz hz. ¶ 5ª ēt segt̄ ex p̄ma: qz pp ꝟ q⁹ aīa corpori vnit̄ pōt vocē corporalē formare: nō āt angel⁹. Uñ p3 q⁹ ista 3ª distinctionū p̄ma melior ē: qz accipit̄ ꝫ eē aīe: qđ p̄mū ē: scōa āt ꝛ tertia accipiūt̄ penes vtutē cognoscitiuā vl' itellectuā tm̄: sicut scōa: vl' penes itellectiuā sil'r ſensitiuā: sicut tertia. q̄rta āt accipit̄ penes vtutē appetitiuā: qz electio ad appetitū ptinet: vt dicit ph̄s i ethicis: p quā aīa mutabil'r ꝟuertit̄. Uñ cū appetitiua posterior sit cognitiua: ꝟ min⁹ valz q̄ ꝑcedētes. ¶ 5ª accipit̄ penes vtutē motiuā: formatio āt vocis ē p motū corporalē mēbroz: motiua āt posterior ē cognitiua ꝛ appetitiua: vñ minus valet iter alias.

Ad primum ergo dōz: q⁹ dr̄ia nō ē nobilior gn̄e: sicut nā vna ē nobilior altera vl' sicut forma vna nobilior ē alia: qz dr̄ia nulla formā dicit q̄ iplicite i nā gn̄is nō ꝓtineat̄: vt dic̄t Auic. gen⁹. n. nō signāt ptē eēntie rei: ſz totū: ſz dr̄ gn̄e nobilior: sicut ꝺterminatū ide termiato: ꝛ p hūc modū bre itell'z sic ē nobili⁹ q̄ bre itell'z simplr: ꝛ bre sensuz sic q̄ bre sensuz simpl'r. ꝛ iō aīa ꝛ angelus nō ꝓueniūt i eo qđ p modū istū ē nobilissimū i eis. vñ nō oz q⁹ ꝓueniāt in dr̄ia vltima specifica: ꝛ ita sint idē spē. ¶ Ad 2ᵐ dōz q⁹ i hoie ē itell's: nō tm̄ pp ꝟ in ordine itellectualiū p̄pe ponit̄: qz illa suba itellectualis dr̄: cui⁹ tota cognitio ꝫ itell'z ē: qz oīa q̄ cognoscit subito, sine ingsitōe sibi offerūt̄. nō āt ita ē de cognitōe aīe: qz p inquisitōz ꝛ discursuz rōnis ad notitiaz rei venit: ꝛ iō rōnalis dr̄: qz ei⁹ cognitio ꝫ terminū tm̄ ꝛ ꝫ p̄n⁹ itellectualis ē: ꝫ p̄n⁹: qz p̄ma p̄ncipia sine ingsitōe stati cognoscit: vñ habit⁹ p̄ncipiorū idemōstrabiliū itell's dr̄: ꝫ terminū vo: qz ingsitio rōnis ad itell'z rei terminat̄: ꝛ iō nō hz itell'z vt nāz ꝓpriā: ſz p quādā participationē. Rō aūt ꝛ de deo ꝛ de angelis dr̄: tamē alio mō sumit̄: ꝫ. q⁹ ois cognitio imālis rō pōt dici put diuidit̄ rō ꝟ sensuz ꝛ nō ꝟ itell'z. ¶ Ad 3ᵐ dōz: q⁹ vnibilitas nō ē ppria dr̄ia eēntialiꝫ ē q̄dā designatio eēntialis dr̄ie p effectū: vt dcm̄ ē. ¶ Et p hoc etiā p3 respōsio ad quartū: qz illud qō ꝓuenit aīe iquātū est forma est effect⁹ dr̄ie eēntialis. ¶ Ad 5ᵐ dōz q⁹ ea q̄ differūt spē differūt ꝫ finē, primū qui ē pmanētia vel opatio rei. vt i secūdo ce. ꝛ mū. dr̄ pūt tm̄ cōuenire i fine vltimo: ꝛ hz finis ē btitudo. ¶ Et quatuoz q̄dē angelis ꝛc. Uideť inconuenieter numerare: qz Dio. i. xi. ce. Dierar. Attribuit tria angelis. s. essentiā: virtutē ꝛ operationē. hic aūt de operatiōe nō fit mētio ¶ P. i. xi. meta. dr̄ a cōmētatore q⁹ subē separate diuidūt̄ in volūtatē ꝛ itell'z: ꝛ ita vī q⁹ duo tm̄ debeāt eē attributa ¶ P. li. ar. é facultas rōnis ꝛ volūtatis. ergo vī q⁹ nō debeat diuidi ꝟ tertiū attributū. ¶ Itē q̄rit̄ de rōne numeri. ¶ Ad hoc dōz q⁹ hec attributa accipiūtur ſm hec tria: suba: spēs: ꝛ virtus q̄ sic differūt: res. n. pōt ꝓsiderari ꝫ q⁹ ē p̄n⁹ alteri⁹: ꝛ sic iuenit̄ i re vt⁹. ꝛ ꝫ ꝟ attribuit angelis libertz arbitriū. vl' ꝫ q⁹ ē i se: ꝛ ꝟ dupl'r vl' q̄tuz ad ipsaz nāz subsistētē: vl' q̄tū ad modū pfectōis ei⁹ ꝫ quā spēz sortit: ꝛ sic est spēs. Et tertiū attributū qđ ē nāe rōalitas ꝫ q⁹ rō dcā ē i angelis eē. Si vo quātū ad ipaz nāz subsistētē: sic ē substātia: ꝛ ſm hec duo sumunt̄ ſm duplicē acceptionem eius. s. p̄out dicit̄ quiditas rei: ꝛ sic sumit̄ primuz attributum. s. eēntie simplicitas: vel ꝫ q⁹ dicitur hypostasis: ꝛ sic sumitur scōum. s. personalitas.

Ad primum ergo dōm q⁹ operatiōis p̄ncipiū est ipsemet angelus: ꝛ ideo nō numeratur iter collata sibi a creatiōe. ¶ Ad 2ᵐ dōm q⁹ ista duo sūt q̄si due potētie eius. vnde reducit̄ ad vltimū attributū: ꝛ ad tertiū diuersimode. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q⁹ i tertio attributo ponit̄ rō ꝛ volūtas nō ſm q⁹ sūt potētie cōsequētes essentiā: ſz vt p eas designat̄ species essentie ex qua procedūt: sicut etiā rōnale ponit̄ differētia hoīs: ſz ad quartum ptinent ſm q⁹ sūt potētie. Differētie essentie ꝛc. Quo hoc sit ex dictis p3: qz quāto q̄ditas est magis ꝓpinq̄ ad eē diuinuz: tāto minus hz de pō: ꝛ ita ē maioz simplicitas: ꝛ ita etiā cetera nobiliora erūt iquātū nobili⁹ eē recipiūt.

¶ Qui tūc p nālia ꝛc. Quātū ad illos q ponūt āgelos i gratuit̄ creatos facile ē rōnē assignare: qz ad nihil aliō potuit gr̄a mēsurari nisi ad capacitatē nāe. Si aūt ponāt̄ in gr̄a creati: tūc cū in nālibus simul accipiēdus ē conatus ꝫ q⁹ nālia dicimus ēt illa i que p p̄ncipia nālia possumus ꝓducere put nāle ꝟ gratuituz diuidit̄: pbabile ē ēt vt cuius nā ē digni oz ēt conatus eēt maioz i illud ad qō nā ordinabat̄: cū nō eēt aligd retardās: sicut i nobis corpus qō corrumpit̄ aggrauat animaz: ꝛ ideo quicquid sit de angelis certum est q⁹ nobis non infunditur gratia ſm mensuram naturaliū: sed magis ſm mensuram conatus.

¶ An boni vel mali iusti vl' iniusti creati sūt angeli. ꝛ an aliq̄ moza fuerit iter creationē ꝛ lapsū

Illud quoq; inuestigatone dignū vī qō ꝛ a plurib⁹ q̄ri solet: vtz boni vel mali: iusti vel iniusti creati sunt angeli: ꝛ an aliqua moza fuerit iter creationem ꝛ lapsum: vel sine moza in ipso creatiōis exordio ceciderunt.

¶ Opinio quoꝛūdā dicentiū angelos in malicia creatos: ꝛ sine omni moza ruisse.

Retauerunt. n. quidā angelos qui ceciderunt creatos esse malos ꝛ nō libero arbitrio in maliciā declinasse: ſz in malicia a deo factos eē: nec aliqnam fuisse moraz inter creationē ꝛ lapsum: sed ab initio apostatasse: alios vero creatos fuisse plene beatos: qui opinionem suaz muniūt auctoritate Augustini super Genesim ita dicētis. Nō frustra putari potest ab initio tēporis diabolū cecidisse: nec cū sanctis angelis pacatū aliquādo vixisse ꝛ beatū: sed mox apostatasse. Uñ dominus ait. Ille homicida erat ab initio: ꝛ i veritate non stetit: vt intelligamus quia in veritate non stetit ex quo creatus est: qui staret si stare voluisset. Idē in eodez. Non frustra inquit putandū est ab initio tēporis vel conditōis sue diabolum cecidisse: ꝛ nunquā i veritate stetisse. Unde qdaz in hanc maliciā libero arbitrio nō esse flexum: sed in hac q̄tuis a deo putāt eē creatum: scōm illud beati Job. Hoc ēt ingt initiū figmēti dei: quod fecit deus vt illudatur ei ab angelis eius. Et ꝓpheta ait. Draco iste quē formauit ad illudendū ei tāquā primo factus sit malus ꝛ inuidus diabolus non volūtate deprauatus. His alijsq; testimonijs vtūtur q dicūt angelos qui ceciderūt creatos fuisse malos ꝛ sine moza corruisse. Eos vero q perstiterūt perfectos ꝛ beatos eē creatos: astruūt auctoritate Aug. qui super Genesim dicit per celū significari creaturā spūalē que ab exordio quo fcā est ꝛ perfcā ꝛ btā est semper.

¶ Alioꝛ sniа probabilis q dicunt omnes angelos creatos esse bonos: ꝛ aliquā fuisse moraz inter creationem ꝛ casum.

Alijs aūt videť omnes angelos creatos esse bonos: ꝛ i ipo creatiōis primordio bonos extitisse. idest sine vitio: iustosq; fuisse. i. inocentes. ſz nō iustos. i. ꝟtutū exercitiū habētes. Hondum enī prediti erāt ꝟtutibus que stantibus apposite fuerunt i confirmatiōe per gr̄am. Alijs vero p liberū arbitrium superbientibus. ꝛ iō cadentibus: aliquā ēt fuisse moraz aiunt iter creationem ꝛ lapsum vel confirmatiōez: ꝛ in illa brevitatem temporis oēs boni erāt: non quidem per vsum liberi arbitrij: sed per creatōis beneficium: ꝛ tales erant qui stare poterāt. i. nō cadere per bona creatiōis: ꝛ cadere p li. ar. Poterant. n. peccare ꝛ nō peccare: sed nō poterāt proficere ad meritū vite nisi gr̄a superadderet que addita ē quibusdam i cōfirmatione. Et ad hoc confirmādū vtunt̄ testimonio Aug. q sup Genesim dic̄ angelicā nām prio iformiter creatam: ꝛ celū dictā: postea formatā ꝛ lucē appellatā: q̄si ad creatorem ē ꝟuersa: perfcā dilectione ei iherens. Uñ pri⁹ dcm̄ ē. In principio creauit de⁹ celū ꝛ terrā: ꝛ postea subdit: Dixit de⁹. Fiat lux: ꝛ fcā est lux: qz prio agit̄ de creatione spūalis nāe i formis: postea de formatōe eiusdē. Nō quoq; obuiat illis q dicūt angelos creatos fuisse malos. Non. n. potuit creator optimus auctor mali eē. iō totū bonuz erat qđ ex ipo illis erat. ꝛ totū bonū erat: qm̄ ex ipo totum erat. Hoc modo ꝓbatur q⁹ boni erāt oēs angeli q̄si prio facti sunt: sed ea bonitate quam natura icipiens acceperat.

¶ Probatōem Aug. ꝟ illos iduē q dicūt angelos factos malos: ꝛ verba Job determinat q̄ illi prio se iducebant.

Beoq; Aug. exterminās opinionez coz q angelos creatos fuisse malos putant auctitate ꝛ rōne ꝓbat bonos fuisse creatos ꝛ ꝟba p̄missa bti Job que illi p se iducebāt: quo sint itelligēda aperit ita dicēs sup Genesim. O ia ingt fec̄ de⁹ valde bona. Nām igt angelorū bonā fec̄. Et qz iniustum ē vt nullo merito hoc i aliquo de⁹ dānet qđ creauit: nō nām ſz volūtatē malā puniēdaz eē credēdū est. Nec ei⁹ naturā eē significatā cū dī. Hoc ē initiuz figmentū dei ꝛc. sed corpus aereum: quod talivoluntati aptauit deus: vel ipsam ordinationem dei i qua eum etiam inuitum fecit vtilem bonis. vel ipsius angeli facturam: quia ꝛ si deus presciret voluntate malum futurum: fecit tamen euz prouidens quāta de illo sua bonitate esset facturus. Figmentum ergo dei dicitur quia cum sciret eum deus voluntate malum futurum vt bonis noceret: creauit tamen illum: vt de illo bonis prodesset. hoc autem fecit vt illudatur ei. Illuditur enim ei cum sanctis proficit tentatio eius: sicut ꝛ mali homines: quos deus malos futuros prouidens: creauit tamen ad sanctorū vtilitatem: illuditur cū prestatur sanctis eorum tentatione profectus. sed ipse dicitur initium quia precedit antiquitate et principatu malitie. Hec autez illusio fit angelis malis ꝛ hominibus per angelos sanctos. quia subdit eis angelos malos ꝛ homines malos: vt non quantum nituntur sed quantum sinuntur possint. Ecce aperte ostendit qualiter predicta verba Job intelligenda sint: ꝛ angelicam naturā bonam creatam asserit.

¶ Quomodo intelligenda sint verba domini premissa disserit euidenter tradens angelos esse creatos bonos: ꝛ post creationem cecidisse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DEinde qualr ẏba dñi que supra posuit accipienda sint aperit: vbi et sua et q̄ pdixit ẏba determiat euidēter docēs angelos fuisse creatos bonos: et pr creatiōem interposita aliq̄ mozula cecidisse ita inquiēs. Qō putaf diabolus nūq̄ in ẏritate stetisse: et nūq̄ beatā vitā duxisse: ꝛ ab initio cecidisse nō sic accipiēdu ꝛ est: vt malus a bono deo creat9 eē puteē: qr ab initio nō cecidisse dicereē. Non enī cecidit si talis. i. malus fcūs est. a quo enī caderet: fcūs ergo prius statim a veritate se auertit ꝑpria ptāte delectatus: beatecz vite dulcedinē non gustauit: quā acceptā nō fastidiuit: sed nolēdo amisit. Sui g̃ casus prescius eē nō potuit: qr sapia fructus ē pietatis.

¶ Continuo aūt vt fcūs est cecidit: non ab eo qō accepit: ꝛ qō acciperet si deo subdi voluisset. Ecce hic apte declarat angelos bonos eē creatos: et post creatiōem cecidisse: et fuit ibi aliq̄ mozula ꝛ breuissima. Qō Origenes ꝓfirmat sup Ezechielē dicēs. Serpēs hostis Xr̄i sus veritati: nō tñ a principio necz statim sup pecr9 et ventrē suū ābulauit: sic Adā et Eua nō statim peccauerūt: ita ẏpēs aliqñ nō serpēs cum in paradiso ōliciaz mozareē. Be9 enī malicīā nō fecit. Ecce hic apte dicit p9 creatiōem interposita mozula cecidisse. Jōcz illa ẏba sic accipiēda videnē: homicida erat ab initio vel mendax .i. statim p9 initiū qñ sibi dei eq̄litatē ꝓmisit et seipm occidit: g bō dr̄ in euangelio: nec in veritate stetit: qr in ea non fuit: sed ab initio tpis. i. statim p9 initiū tpis apostatauit. Potest etiaz sic accipi illud. Ab initio homicida fuit vl mēdax. i. ex quo bō fuit ꝓdit9 quē p inuidiā i mozte pcipitauit et fallaciter seduxit. Ex predictis igr̄ liquet oēs angelos bonos eē creatos et p9 creatiōem quosdam cecidisse a bono: quod habuissent si perstitissent.

¶ Qz triplex fuit in angelis sapientia ante caluz vel confirmationez.

HIc q̄ri solet quam sapiaz habuerint añ casū vl ꝓfirmatiōem. Erat in eis nālis cognitio triplex q̄ sciebāt q facti erāt: et a quo facti erant: et cū quo facti erāt. Et bēāt aliquā bont et mali noticiā itelligētes qd apperēdū vl respuēdū ill fozet.

¶ An aliquā dei habuerit dilectōez vl sui inicē.

SOlet ēt q̄ri vtz aliquā dei vl sui inuicē dilectōez habuerit. Ad qō dici pt qñ nālē bēāt dilectōem: vt memoriaz itellectū et ingeniū: q̄ deū et se aliquate9 diligebāt: p quā tñ nō merebāt.

¶ Diuisio textus.

HIc magister inquirit quales angeli effecti sūt fm culpā vel gratiam: et diuiditur in ptes duas. In pma ostendit q angeli nō sūt facti mali in pncipio sue creatiōis. In z̄o oñdit q̄ pfectiōe erāt boni. ibi (Hoc iquiri solet ꝛc) Pria i duas. In pria ponit qōnem. In z̄a psegtur eā fm diuersas opiniones. ibi (Putauerūt enī gdā ꝛc) Et circa hoc duo facit. primo ponit opinionē dicētiuz āgelos creatos eē malos. in z̄a ponit ȝriam opinionē. ibi (Alys āt videtur ꝛc) Et circa h̄ tria facit. primo ponit opinio. z̄o ipobatio pdie opinionis et ꝛfirmatio h9 auctozitate et ratiōe: ibi (Ad hoc ꝛfirmādū ꝛc) Tertio pōitur rñsio ad auctoritates pme opiniōis. ibi (Jōcz aug. extimās ꝛc) Primo exponitur auctozitas Job. z̄o auctozitas euāgely. ibi. (Deide qualr ẏba dñi ꝛc) (Dic iquiri solet ꝛc) Dic ostditur quā pfectiōem habēt angeli in pncipio sue creationis et primo quātum ad cognitionem. scdo q̄tū ad dilectiōem. ibi (Sed ēt queri solet ꝛc) Dic tria queruntur primo vtrū angelus in pncipio sue creationis malus fuerit. scdo de nāli cognitione angelozum. tertio de dilectione eozum.

¶ Utrū angelus in pn° sue creationis potuerit eē malus.

ADprimum pceditur sic. Uidetur q ãgelus in pn° sue creationis malus eē potuit. dr̄ enī ad Ro. 9. Nūquid nō h̄z ptātē figulus ex eodē luto facere aliud vas in bonoz̄: et aliud in contumeliaz̄: vasa que i honoz̄ dr̄ sicut figulus facit sūt sci q prepantur in gliam: vasa āt in ꝛtumeliā sūt pctōres ꝓpati ad penā. q̄ potest deus quosdam iustos et quosdam peccatores creare: et sic potuit angelus in principio creatiōis sue malus eē. ¶ Preterea. Ysaie. 45. Qz deus est faciens bonum et creans malū: sed pmū malū inuētum ē in angelo. ergo videtur q a deo creatus sit malus. ¶ Preterea. Fz Augustinū angelus et homo ad minus fm animaz simul creati sūt: sed homo factus ē ꝑpter reparationem ruine angelice: nō antez hoc eēt angelo adhuc non ruēte. ergo videtur q angelus in pncipio creationis sue malus et ruens fuit. ¶ Preterea. in naturis coꝛpalibus videmus q statim vt res incipit eē h̄z opationē suam. vnde idē ē instans ad qō terminaf gñatio ignis: et ī quo incipit motus localis eius: sed volūtas angeli ē virtuosioz q̄ natura coꝛpalis. ergo in pncipio creationis: volūtas in operatiōnē exire potuit. sed per opatiōem suam que indiuisibilis ē: et ita in instanti ꝓpleri potuit fcūs ē malus. ergo dr̄ q in pmo instāti sue creatiōis potuit eē malus. ¶ Preterea. si prius fuit bonus et postea malus: ē signare vltimuz instans in quo fuit bonus vel inocens: et primū in quo fuit malus: aut ergo est vnum et idem instans: et sic simul est bonus et malus: aut aliud et aliud: et sic cum inter quelibet duo instantia sit vnum tempus mediuz in tempoze isto: necz erit bonus necz malus: quozum vtrunqz est impossibile. ergo angelus non est factus ex bono malus: sed in pncipio creationis sue fuit malus.

Sed contra Genesis primo dicitur. Uidit deus cuncta que fecerat: et erāt valde bona: sed angelum fecerat. ergo in pncipio sue creationis bonus erat. ¶ Preterea dicitur q iferiozes angeli peccauerunt occasionem sumentes ex peccato pmi: fz hoc non potest esse nisi primo viderint eum bonum. ergo videtur q aliquando fuit bonus.

Respondeo dōm: q circa ꝟ fuit triplex positio. Quidā enī dixerūt q angelus a deo creat9 ē malus. ꝟ āt hereticū ē et impossē: nullus enī effectus ꝓsegf ab agēte nisi fm cōditiōem agētis. dcm̄ ē aūt supra: q cā creatiōis rez ē: qr de9 bonitatē suā reb9 cōicare voluit: vñ ipossē ē q ab ipso fiat aliqd nisi fm q sue bonitatis pticeps ē: et bz̄ ē bonū et nō malū. Jō aly dixerūt: q angelus in pn° sue creatiōis malus fuit: nō tñ malitiā a deo būit: sed actu ꝑpē volūtatis. ¶ Dec aūt positio vana et errōea ē et falsa. vana: qr ñ hz fundamtū firmū pq̄ ꝑbeē: cū malicia angeli ex volūtate ei9 dependeat: et iō cū volūtas se: bēat ad vtrūlibet rōne inueniri nō pōt. Erronea ē: qr prie opinioni nimis vicia ē et a magistris dānata. Falsa ē: qr ipossē ē angelū in pmo instāti sue creationis peccasse. cui9 ipossibilitatī hic a quibusdā cā assignaf: ga duaz opationū se ꝓsequentiū nō pōt eē vn9 termin9. opatio āt ãgeli ꝓsegtur creatiōem: vñ nō pōt eē q idē sit instās: i q̄ pmo ē ens qō ē termin9 creatiōis: et ī quo pmo ē malus: qō ē termin9 opationis. ¶ Sed hec rō non vī cogens: ga cū opatio volūtatis āgeli nō sit ꝓtinua: nō opz q vltimū ei9 differat a pncipio: pn̄m āt pōt eē sīl cū termio creatiōis. vñ et termin9 opationis pōt esse sīl cū termino creatiōis: nec pōt dici q opoꝛteat actum volūtatis sequi apꝑhēsionē intellꝰ: nisi ordine nāe: ga de eodē pōt sīl esse cognitio et volūtas: nec iteꝛ pōt dici q opz collatiōez p̄cedere de appetēdo: ga itellꝰ angeli nō ē ingnitiu9 vl collatiuus. ¶ Et iō alr dōm q cū volūtas nō sit nisi boni: nō pt esse aliquid volitū nisi apꝑhēdatur vt bonū ad appetēdū: qō si vere ē bonū: nō ē petit̄ in appetitu. g̃ oz q si ē peccatū q sit verisīl bonū; et nō vere bonū: fz fm aug. i lib. ꝛtra adhademicos: nō pōt aliqs iudicare visīle nisi verū sit cognitū. g̃ opz vt intellꝰ veri boni ꝑcedat intellcm̄ verisīlis boni: et ita appetit9 estimati boni quo malus fit angelus nō pōt seq̄ primū actū itellꝰ fm q ꝓsiderat verum bonū: fz fm q ꝓsiderat verisīle bonū. vñ cū ipossē sit intellectui creato sīl plura itelligere nō potuit ꝑio īstanti creatiōis appetit9 angeli esse malus.

Ad primum g̃ dōm. q in vasis ꝓtumelie nō fac̄ de9 malitiā: fz nām: sed ordinat malitiā ad penā: et iste ordo designaf cū dr̄ i cōtumeliā. ꝑt. n. designari ordo vl pene ad culpā: et hic ordo ē a deo: vl culpe a natura: et hec coniunctio non est a deo: vnde in prepositio tenetur cōsecutiue: non cātiue. ¶ Ad z̄m dōm. q Ꝟ itelligit de malo pene: et nō de malo culpe: et hoc infra pleni9 ageē. ¶ Ad tertiū dōm: q ēt supposito q bō sīl cū ãgelo creat9 sit: nō oz q angelo exīte malo creatus sit bō qr nō ē ꝑncipalis finis creationis bois repatio ruine angelice: sed q̄dā vtilitas ꝓsequēs. vt supra dcm̄ ē. Et banc vtilitatē de9 ꝓuidebat: in q̄ pscia euēt9 oium rez erant.

¶ Ad 4m dōm: q i īstāti sue creatiōis aliquē actuz volūtatis bre potuit: nō tñ ꝑm9 potuit eē mal9: sīc nec pria cognitio falsa. ¶ Ad gntū dōm. q fm q̄sdā in eodez īstanti ãgelus fuit prio bon9 et p9 mal9: et illud īstās q̄uis sit vnū re: tñ differt rōne fm q finis ꝑteriti et ꝑn̄ futuri. Sz diuersa rō ꝓparatiōis nō tollit ꝓiūctiōem eoꝛ q̄ fuit in vno instāti. vñ seq̄ret q inocētia et malicia ei9 ꝓiūgerēt: qō ē ipossē. Jō aly dicūt q in toto tpe ꝑcedēti fuit bon9: sed in īsti9 tpis vltio instāti ē mal9: sicut nō ē assignare īmediatū instās añ aliō īstās: ita nec vltimū instās i quo fuit bon9: fz ista rō bona ē ꝑut inducīt a pbō in. 8. phy. Tūc q̄s: nūc: ꝓtinuat tps getis et mot9 g sp se tz cum passiōe q̄ inest subto mobili tpe getis: siue ꝑcedat ges siue seq̄t. Sed si ponerēt instās iter duas getes vl iter duas ptes motus ꝓtinui nō magis se tz cū vno q̄ cū alio. Nō āt dicim9 hic q angelus p aliquē motū ꝓtinuū fcūs sit malus: et iō primū īstās malicie sue nō ē mediū iter quietē et motū: sed inter duas getes, vñ rō ista nō ē ad ꝓpositū. Jō alr dōm

q ē assignare vltimū instās i q̄ angelus fuit bon9: et pmū in q̄ fuit malus. nec iter h̄ instātia fuit tps mediū: qr tps formalr ē numer9: nec ꝓsegtur ipm ꝓtinuitas nisi ex parte mot9. vñ cū vicissitudo affectionū i āgelo p q̄s ē bonus et malus nō sit ꝓtinua nec ordiata ad aliquē motū ꝓtinuū numer9 ea iteꝛ dicēt tps: qr fm pri9 et posteri9 se hūt: sed nō erit ꝓtinuū. vñ iter ei9 īstātia nō necārio accipiēt tps mediū: sīc nec iter duas vnitates numer9. Qō II.

DEinde querīt de cognitiōe āgelozum: et circa h̄ q̄tuoz q̄rūt. primo vtruz angelus cognoscat p spēs: scdo vtz in supiozi b9 sint spēs magis vles. tertio vtrū per spēs istas singulariū, cognitiōem hr̄e possint. qrto vtrum possint simul plura intelligere.

¶ Utz angelus cognoscat res per suam eēntiam.

ADprimū pceditur sic. vī q angelus p eēntiam suā res cogscat: et nō p spēs aliq̄s: qr fm pbm in z̄o de aīa: aīa ē spēs spērz: fz angelus simplicioz ē aīa et nobilioz. g̃ eēntia angeli ē silitudo vl spēs rez: sed res pt i silitudine sui cogsci. g̃ vī q angelus intuēdo eēntiā suā res cogscat: et nō p spēs aliq̄s. ¶ P. ois spēs vel ē cā rei vl a re accepta: fz spēs rez i itellcu āgeli nō pōt eē cāte a reb9: cū āgelus careat potētys et organis: qbus fit abstractio a sensibilib9: nec iteꝛ sūt cāe rez: cū angeli nō sint cātozes. g̃ vī q angeli p spēs nō cognoscāt. ¶ P. fm Diony. i 5°. c. de diui. no. Nobilioza in entib9 sūt inferioꝛ exēplaria: fz i exēplari res optīe cogsciī: cū g̃ angeli inter res creatas sint nobilissimi q̄si deo ꝓpinqozes fm augu. Ur̄ q nā sua inspecta alias res cogscāt. ¶ P. intellectus et itellꝰ nō differūt: nisi q̄ vt rūq; eoꝛ ē i pō: vt in prio li. dcm̄ ē. g̃ ois intellꝰ q ē ip in actu ñ differt in eo itelligēs et intellcm̄: fz itellꝰ subē sepate vī semp i actu eē: cū suum itelligere nō seq̄t trāsmutatiōem aliquā: g̃ vī q in eo nō differat species intellecta: et substantia intellect9: et ita nō per species cognoscit.

Sed contra ē q̄d diony. dicit. 4. ca. de diui. no. q angeli illuminār ꝓ scibiles rez rōes be āt nō sūt nisi spēs rez itellecte: g̃ ꝓ spēs rez cognitionē hñt. ¶ P. i lib. de cāis dr̄: q ois itelligētia ē plena formis: fz ista q̄ sūt i intelligētia: sūt i ea p modū itelligibilē. vt i eodē lib. dr̄: q̄ āt sic sūt in ea: sūt in ea ad cogscendu.

Respōdeo dicendum: q intellectus angelicus est medius iter intellectum dīnum et humanum et virtute et mō cogscēdi. Jn itellcū enī dīno silitudo rei itellecte est ipa dīna eēntia: q̄ ē rez cā exēplaris et efficiēs. Jn itellcū vo hūano silitudo rei itellecte ē aliud a suba itellectus: et ē sīc forma ei9. vñ ex itellcū et silitudie rei efficīt vnum ꝓpletū: qō ē itellꝰ i actu itelligēs: et h9 silitudo ē accepta a re: fz i itellcū angelico silitudo rei intellecte ē aliud a suba itelligētis: nō tñ ē acgsita a re: cū nō sint ex reb9 diuisibilib9 cognitiōem ꝙgregātes: vt diony. dīc i. 7. ca. de di. no. Nec tñ ē ea rei fm fidē: fz ē ifinita a deo ad cogscēdū. Et rō h9 sumi pt ex vbis ꝓmē. i. ii. meta. Jpe. n. dīc q fz ordi nē simplicitat nāz sepataz ē ordo distātie spēi itellecte ab itellcū. vñ i pria eēntia cui nō admisceē pō aliq̄ ē oino idē itelligēs et intellcm̄: i alys āt fm q plus admisceē de pō ē maioz distātia iter spēm itellectā et itellcm̄: cui rō est qr nihil opaf nisi fm q ē in actu: vñ illud cui9 eēntia ē purus act9: itelligit sine receptiōe alicui9 pficiētis: qō sit ex eēntiā ei9: illud vero i quo ē pō: nō poterit intelligere nisi pficiatur i actu p aliqd receptum ab extrinseco: et hoc est lumen intellectiua nāle: qō a deo in subas itellectias emittitur: et qr vnūquodq; recipit i aliq̄ p modu; recipi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

entis lumẽ illud qđ in deo ẽ simplex: recipiť in mẽte angeli: vt diuisum ⁊ multiplicatũ: ois eni põ receptiua ð se diuisibilitatẽ hz: ſm q nõ ẽ termiata ad vnuz qđ fit per actũ terminãtẽ: ⁊ ió dr in lib. de causis: q sicut in nã inferiozi multiplicať singularia: ita ⁊ spẽs itelligibiles in itelligẽtys: vtrũq; eni ẽ pp multiplicabilitatẽ põe: ⁊ iste sunt spẽs p quas ãgeli cognoscũť.

Ad primuz g̃ dom q aĩa dr spẽs spẽx inq̃tũ per intellcm agẽtẽ facit spẽs intelligibiles actu: ⁊ recipit eas ſm intellcm possibilem: sicut ibidẽ dr sensus: dr spẽs sensibilis: ⁊ man⁹ organũ organozum inq̃tũ. vz. ois artificialia per man⁹ efficiũť. vñ in. i4. de aĩalib⁹ dr: q man⁹ dare sũt hoi loco cozmũ: ⁊ oium gbus alia aĩalia iuuãť. vñ nõ segtur q eẽntia anie vl angeli sit talis spẽs ĩ qua oia cognoscãť. ¶ Ad z^m dom q silitudines rex in itellcũ angeli exĩtes nõ sũt a reb⁹ accepte: qz spẽs itelligibilis nõ accipiť a re nisi mediãte fãtasmate: qđ se hz ad intellcm: sicut color ad visum: vt ĩ 3° de aĩa dr. nec tñ sũt cãe rex p modũ creatõis: iz forte per modũ mot⁹: si forte ponãtur ozdes mouere: q̃x mot⁹ ẽ cã forma rum nãliũ: nihilomin⁹ tñ oz q̃dã cognoscãt: quoz non sũt cãe: sic ipos ozdes ⁊ alios ãgelos. vñ dom q ad hoc q aliquã assimilatiõem hẽant adiuicẽ: põt ꝓtingere dupl'r: vl ita q vnũ sit cã alteri⁹ silitudinẽ suaz illi impmẽs: sic ignis ⁊ aer calefcũs: ⁊ B mõ intell's dinus ⁊ human⁹ hñt assimilatiõem ad res intellectas: iz mõ ꝓuerso: qz intell's dinus impmit in rẽ formaz p quã res sibi similať itells ãt human⁹ spẽm per quã rei assimilať a re accipit: vl ita vtrũq; sit ab vna cã silem formã vtriq; impriműte. ⁊ sic intell's angelic⁹ reb⁹ cognitio assimilatur: qz forme que a deo impsse sũt reb⁹ ad subsistẽdũ: sũt ẽt angelo impsse ad cogĩscẽdũ. ¶ Ad 3^m dom q res nõ cognoscũť pfecte ĩ exẽplari: nisi a quo ducit ſm totũ qđ in ipsa ẽ: ⁊ B mõ res cognoscũť in prio exẽplari: qđ imitãť res ſm eẽ id quod in re ẽ: sic ãt nõ ẽ de eẽntia angeli: cũ nõ fit cã vel exẽplar toti⁹ qđ in re ẽ. ſ. mãe ⁊ forme. ¶ Et pæterea nõ est actu exẽplar nisi p B q̃ sua ꝓplet per lumẽ a deo immissũ: vt dctũ ẽ. ¶ Ad q̃rtũ dom: q intell's ãgelic⁹ ⁊ si ponatur sp̃ ĩ actu respcũ cognitoz nãliũ: nõ tñ eẽ in actu hẽt a se: ab alio. vñ sic ĩ ipso differt eẽ: ⁊ qđ ẽ: pp boc qđ ẽ ab alio hz. ita differt in eo itells: ⁊ quo actu itelligit: propter boc intelligere ab alio habet.

¶ Utz angeli supiozes intelligãť p spẽs vliozes.

Ad secũdum pcedit sic. Uť q spẽs supiozum nõ sint vliores spẽb⁹ quas hñt angeli iferiozes: quia ſm phz ĩ pncipio de aĩa. aĩal vle: aut nihil est: aut posteri⁹ ẽ: nõ ãt dr eẽ posteri⁹ nisi pp abstractiõem a reb⁹: i qua ꝓpleť intẽtio vlitatis p actuz intell's abstrahẽtis. cũ g̃ intell's angeli nõ abstrahat spẽs a reb⁹: vť q spẽs ñ sint vles ĩ ipo. ¶ Ꝑ. si dicũť vliozes: aut boc ẽ q̃tũ ad cognitiõem: aut q̃tũ ad opatiõem: non q̃tũ ad cognitiõem: qz nãliũ cãx oẽs cognitiõem hñt: ⁊ sui ipsoz ⁊ dei: nõ q̃tũ ad opatiõez: qz nõ sunt rex opatozes: vt dictum est. g̃ vť q nullo mõ pñt q̃rũdã spẽs vliozes esse.

¶ Ꝑ. q̃to cognitio ẽ magis ꝓpa: tãto ẽ magis pfcã. iz superiozũ cognitio pfectioz ẽ: sicut ⁊ nã simpliciozes: vt ex ꝓdictis pz. g̃ vť q supioz spẽs nõ sint magis vles. ¶ Ꝑ. qui cognoscit vlia nõ pt ꝓpa cogĩscere nisi acgrat aligd ð pro prijs rei: si g̃ iferioz ãgelo spẽs eẽnt magis ꝓprie oporteret q supiozes nõ reducerẽť ĩ actũ ꝓpe cognitõis rerum nisi p inferiozes: qđ ẽ incõueniẽs: cũ magis econtra ꝓtigat ſm Diony. g̃ vť idẽ quod pius.

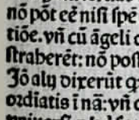
Sed contra ẽ qđ Diony. dicit in. iz. cap. ce. Dier. q supiozes angeli hñt sciam magis vles: ⁊ iferiozes pticulariozẽ ⁊ subiectaz. ¶ Ꝑ. B idẽ vť p B qđ in li. de causis dr: q cũ ois intelligẽtia sit plẽa formis in gbusdã sũt forme magis vles. ſ. in supiozib⁹ ⁊ i gbusdã min⁹. ſ. in inferiozib⁹.

Respondeo dom: q ſm theologos ⁊ phos oz ponere formas superioz angelo⁹ esse magis vles. cui⁹ rõ ẽ: qz in oib⁹ sciẽtys ⁊ artib⁹ sive speculatiuis sive opatiuis: oz illa q̃ ẽ altioz ⁊ ordinatia aliaz ꝓsideret rões magis vles: eo q pn⁹ sũt parua q̃titate ⁊ maxia virtute: ⁊ simplicia ad plurima se extẽdũt: vbi gra sub ciuili scia ẽ militaris: ⁊ sub militari equestris: ⁊ sic ð incceps. ciuilis ãt sub ꝓsideratic ne boni humani absolute. militaris ãt ꝓsiderat B idẽ ſm q determinať ad res bellicas: ⁊ sic deinceps: ⁊ pp B iferioz accipit pncipia sua supiozi q̃ ẽ q̃si pp qđ demfans: ⁊ B ẽt facili⁹ pz in sciẽtys speculatiuis: qz metaphica q̃ ẽ ordinatia alia z: ꝓsiderat rõnẽ entis absolute: alie vo ſm determinatoez aliquaz. B ãt sic ẽ in angelis: ⁊ ſm oẽs phos ⁊ ſm nos: qz supiozes p suã sciam ordinãt act⁹ ⁊ officia inferioz illuminantes eos ⁊ pficiẽtes ⁊ purgãtes. vñ oz q scia supioz sit vlioz: ⁊ spẽs vliozes: qđ quomõ ꝓtingat: põt videri ex vbis cõmẽtato. in. ii. meta. Ipse eni dicit: q ſm ordinẽ dñe inter itelligẽs ⁊ intellcm: ẽ ẽt ordo multiplicatiõis intellectorum: qz in intellectu supiozi q̃ hz minus de possibilitate minoz ẽ ꝓpõ intelligẽtis ⁊ intellecti. ⁊ inde ẽ ẽt: q sũt i eo pauciozes forme intelligibiles: qz q̃to min⁹ hz de põ lumẽ intellectuale: min⁹ diuidiť ⁊ multiplicať in eo: ⁊ ideo opz q iste forme sint vliozes formis magis multiplicatis. ſm B g̃ scia dei est vlissima: qz vna silitudine que est sua eẽntia oia cognoscit: ac si aligs p rõem cõez entis oia cognoscere possit. ⁊ q̃to p pauciozes formas intelligit: tãto scia ei⁹ ẽ vlioz ⁊ silioz divine scie: vt si aligs cognoscat oia p intẽtiõem decẽ genez: ⁊ aliquis nõ nisi accipet species primas genez. ⁊ sic descẽdẽdo vsq; ad specialissima ſm multiplicatiõem spẽz inueĩret pticulario eaz.

Ad primum g̃ dom q ẽ triplex vle: quoddã qđ ẽ in re. ſ. nã ipsa q̃ ẽ in pticularibus: q̃uis in eis nõ sit ſm rõnem vlitatis in actu. Est ẽt qđã vle qđ ẽ a re acceptum p abstractiõem: ⁊ B posteri⁹ ẽ re: ⁊ boc mõ forme angelo⁹ nõ sunt vles. Est ẽt quoddaz vle ad rẽ: qđ ẽ prius re ipa: sicut forma dom⁹ in mẽte edificatozis: ⁊ per hũc modũ sũt vles forme rex in mente angelica exĩtes: nõ ita q sint opatiue: sz g̃a sũt opatiuis similes: sicut aliquis speculatiue scientiam operatiuam hẽt.

¶ Ad secũdum dicendum: q sũt vniuersaliozes: ⁊ quãtum ad cognitionem: ⁊ quãtum ad operationem: q̃tum ad cognitionem: tũ ex parte ipsarum specierum: quia ad plura se extendunt: tum ex parte rerum cognitarũ: quia superiozes perfectius ⁊ clarius cognoscunt idem cognitum q̃ inferiozes. vnde illuminant eos: sicut etiam eandem conclusionem: aliter demõstrato: alr dialectic⁹ cognoscit: nec ẽt est remotuz a veritate qui plura subiaceãt cognitiõi nãli superioz q̃ inferioz. Silr ẽt sunt vniuersaliozes q̃tum ad opationem: tam ſm phos q ponũt ordinẽ intelligẽtiarum ſm ordinẽ motuum: ex quo opz q cãlitas formarum illius intelligẽtie superiozis sit vlioz cui⁹ mot⁹ est vniuersalioz in causando: q̃ ẽt ſm nos qui ponimus eos ordines ſm diuersa diuina officia. vñ superiozes ordinant inferiozes in suis officijs: ⁊ non econuerso. vnde remanet nobis eadem via procedendi ſm traditionem. Diony. sicut ⁊ phos. ¶ Ad tertium dicẽduz q cognitio perfcã non habetur per medium vle: qz non est efficax ad cognitionem oium ꝓpriozum. Si autẽ p medium vle oia ꝓpria efficaciter cognoscerẽtur: eẽt pfectissima cognitio. qz quãto aliquid est magis vnuz ⁊ simplex tãto ẽ virtuosius ⁊ nobili⁹: ⁊ hoc mõ dicim⁹ q angeli superiozes sufficiẽter p formas vles cognoscũt res: sicut de⁹ p eẽntiã suã perfecte cognoscit oia. ¶ Ad q̃rtũ dõz q rõ ꝓcederet si forme vles superioz non eẽnt sufficiẽtes ad cognitiõem ꝓpriozum: qđ falsũ est: qz oia que eognoscit iferiozes per formas pticulares cogĩscit supioz p vles: vel etiã plura: ⁊ qz ex causis vlib⁹ ꝓfirmãť pticulares: inde est q scia inferioz pficiť p supiozes.

¶ Utrum angeli intelligant particularia.

Ad tertium ꝓcedit sic. vť q ãgeli p formas itellectuales pticularia non cognoscãt: vbi eni inueniť vna nã cõis nõ ẽ diuersitas ĩ operatiõe ꝓsequẽte nãm: sed nã itellectualis ẽ i ãgelis ⁊ ĩ nob: cũ g̃ itell's nť nõ possit eẽ singulariũ: vť q nec angelicus.

¶ Ꝑ. ois cognitio ẽ per assimilatiõem: sz quodlibet singulare ĩ reb⁹ mãlib⁹: ẽ singulare p mãm: cũ g̃ spẽs rerum ĩ mẽte ãgelica sint oio a mã ⁊ a ꝓditiõib⁹ mãlib⁹ absolute: cũ itell's ãgeli nõ sit min⁹ imãlis itellectu humano. vť q nõ possit eẽ pncipiũ cognoscẽdi singulare ꝓut ẽ in sua singularitate: ꝓsistẽs. ¶ Ꝑ. si cognoscũt singularia diuersa. g̃ aut vno aut plurib⁹. si vno cũ particularia sint ifinita: vť q ĩ itellcũ ãgeli sit vnũ quo cognoscãt ifinita: ⁊ sic eq̃bit itellcũ diuio. Si ãt plurib⁹ oportebit eẽ multitudinẽ spẽz ĩ itellcũ ãgeli exĩtium ſm multitudinẽ indiuiduoz que pñt eẽ: ⁊ ita erũt ifinite spẽs i actu ĩ mẽte ãgeli quod ẽ incõueniẽs. ¶ Ꝑ. eẽ multoz singulariũ depẽdet ex causis cõtingẽtib⁹ ad min⁹ q̃tũ ad gñatiõem: sicut generatio platonis ex volũtate pris ei⁹: vt. ſ. cõmisceret ei⁹ mri. si g̃ ãgeli cognoscũt singularia: vť q cognoscũt futura ꝓtingẽtia: qđ negať: qz boc soli⁹ dei est. g̃ vť q singularia nõ cognoscant.

Sed contra officiũ quozũdã ãgeloz ẽ custodire boies: vt a sãctis traditť: iz boc nõ pt eẽ nisi boies quos custodiũt cognoscãt. g̃ vť q singularia boium cognoscãt. ⁊ eadẽ rõne alia z spẽz. ¶ Ꝑ. cognitio ãgeloz ẽ pfectioz q̃ nra: sed nos scim⁹ nõ tñ ylia: sed ẽt singularia. g̃ vť q multo forti⁹ angeli.

Respõdeo dom q ꝓter illã põnem que põit angelos singulariũ cognitiõem nõ hẽre: que beretica ẽ: ⁊ veritati sacre scripture ꝓria: sũt diuerse opiniones de mõ quo ãgeli cognoscũt singularia. Quidã eni dicũt q ãgeli p formas inatas solũ cãs vles cognoscũt: iz ex reb⁹ ipis accipiũt: vñ singularia ⁊ causis vlib⁹ ꝓducta cognoscãt. ¶ Sz hoc nõ vť cõueniẽs: qz illud qđ ẽ acceptũ a re singulari nõ ducit ĩ cognitiõem singularis eius nisi q̃diu seruãť i eo ꝓditiões mãles idiuiduãtes illũ. qđ nõ põt eẽ nisi spẽ exĩte ĩ orgão corpali: vt i sẽsu ⁊ imaginatiõe. vñ cũ ãgeli orgão corpali careãt ẽt si a reb⁹ spẽs abstraherẽt: nõ posset p hz spẽs singulariũ cognitiõem hre. Jõ alij dixerũt q oia singularia ꝓducũť ex causis vlib⁹ ordiatis ĩ nã: vñ cũ apud ãgelũ sint forme ordinis cãruz vniuersi. p hz formas oia singularia cognoscere põt. ⁊ B vť via Aluicẽ. Sed tñ nõ ẽ sufficiẽs scõm fidẽ nostraz: qz ĩ cãis vlib⁹ nõ cognoscitur aliquid ſm ꝓditiões idiuiduales. vt. ſ. cognoscať ꝓut ẽ hic ⁊ nũc ⁊ hz. vñ dicit ipe Alui. q deus nõ cognoscit particularia particulariter. vt. ſ. B nũc eẽ: ⁊ nũc nõ eẽ: ⁊ est silr de eo qui cognoscit eclypsim ĩ causis suis vlibus qui nõ cognoscit hãc eclypsim scõm quod est hic: vt nũc ĩcipiẽs: ⁊ nũc finiẽs: nisi sensu percipiat. Et ideo ad hãc põnem quidam addiderũt q ex applicatiõe harum formarũ vliũm ad hoc particulare vl illõ determiatur ãgeli cognitio: vt hoc singulare cognoscat. Sed hoc iterum nõ videtur sufficiens: qz hec applicatio vliũm causaruz ad singulare: aut est ad singulare qđ est ĩ ĩtellectu ãgeli: ⁊ sic suppositio supponeretur illud ð quo dubitatur. ſ. singularia esse in ĩtellectu ãgeli vel ad singulare quod est i re: sicut dicere videtur: vt si lux solis esset itelligẽs itelligeret corpora: ad que rady sui applicãtur. hoc aũt eẽ nõ põt: quia cum cognitio nõ sit nisi ſm assimilatiõem: impossibile est q cognitio extẽdat se vltra id in quo est assimilatio. si ergo lux solis vel ĩtellectus angeli assimilatur rei quã irradiat: hoc nõ potest esse nisi vel eo q illud qđ est rei recipitur in ĩtellectu: aut i luce solis: ⁊ hoc ipi nõ ponũt: quia rediret ꝓima positio: vel ex eo q a sole aliquid circa rem ponitur: ⁊ sic nõ cognosceret de re nisi hoc quod circa eã põit. sicut si sol cognosceret naturam luminis: ⁊ nõ ꝓpriam ratiõem bui⁹ vl illius colozis: que est ex diuersa recipientium proportione: ⁊ silr etiam ãgelus per hz applicatiõem ꝓpriam cognitiõez de rebus nõ haberet: cum ꝓpriam naturam ipi rei nõ ꝓferat. Alij vero dicũt q ex diuctiõe vniuersalium que cogĩscũt: resultat cognitio parcularis ſm q ex plurib⁹ formis ꝓgregatis resultat quedam collectio accidẽtiũ: quã nõ est reperire in alio. Sed hec etiam nõ est sufficiẽs: qz forme idiuiduatio nõ est nisi ex materia. vnde q̃tũcũq; forme aggregẽtur semper remanet collectio illa cõcabilis multis quousq; intelligatur per materiam indiuidnata: vnde cognitis hz formis aggregatis non cognoscitur fortes vl plato. ¶ Et ideo alr dicẽdum q eadem ratio ẽ cognitiõis singularium in deo ⁊ in angelis. vnde cõsiderãdum est qualiter deus singularia cognoscat: opz enim illam virtutem qua cognoscit singulare habere apud se rei similitudinem q̃tuz ad conditiones indiuiduantes: ⁊ hec est ratio: quare per speciem que est in sensu cognoscitur singulare: ⁊ nõ per speciem que est in intellectu: oz autem vt apud artificem sit similitudo rei per artem cõdite ſm totum illud quod ab artifice producitur: ⁊ ꝓpter hoc edificatoz per artẽ cognoscit formam domus: quam inducit in materiam: nõ autem hanc domũ vel illaz nisi per hoc q a sensu accipit: quia ipse materiam nõ facit: sz deus est causa rei: non solum q̃tum ad formam: sed etiã quãtum ad materiam que est principium indiuiduationis. vnde idea in mente diuina ẽ similitudo rei quãtum ad vtrũq;. ſ. materiam ⁊ formam. ⁊ ideo per eam cognoscitur res: nõ tãtuz ĩ vniuersali: sed etiam in particulari. forme aũt que sũt i mẽte angeli sũt simillime rõnib⁹ idealibus in mẽte dĩna existẽtibus: sicut deducte imediate exẽplariter ab eis. vnde per eas angeli cognoscere possũt rerũ singularia: qz sũt silitudines rex q̃tũ ad dispõnes mãles idiuiduates: sicut ⁊ rõnes vel idee rex existentes (in mente diuina.

Ad primum g̃ dom q itell's human⁹ est vltimus in gradu subaz intellectualiũ: ⁊ ió ẽ in eo maxia possibilitas respectu aliaz subaz intellectualiuz: ⁊ pp boc recipit lumẽ itelligibile a deo debili⁹ ⁊ min⁹ silr lumini diuini itell's: vnde lumẽ intellectuale in eo receptũ nõ ẽ sufficiẽs ad determinãdum ꝓpriã rei cognitiõem: nisi p species a reb⁹ receptas q̃s oz in ipo recipi formalr fz modũ suũ. ⁊ ió ex eis singularia nõ cognoscũtur que indiuiduãtur p mãm nisi p reflexiõem q̃dã itell's ad imaginatiõnẽ ⁊ sensum: dũ. ſ. itell's spẽm vlem quã a singularibus abstraxit: applicat forme singlari i imagiatõe ꝺuate. Sz i ãgelo ex ipo lumie determinãť spẽs: g b⁹ fit ꝓpria rerũ cognitio sine aliq̃ alio accepto: ⁊ ió cũ illud lumẽ sit silitudo toti⁹ rei inq̃tũ ẽ exẽplariter a deo traductũ per hz spẽs ꝓpa singlariũ cognitio hri pt: ⁊ ita pz q scõm gradũ nãe itellectual ẽ ẽt diuersus itelligẽdi modus. ¶ Ad z^m dicendum q essentia divina quãuis sit actus purus: tamen ẽ similitudo materie scõm q omne ens quãtũcũq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

impfectū a ꝓmo ente exẽplariter deducīt: ⁊ ita etiã forme imãles que sũt i intellectu ãgeli: sũt itez similitudies ẽt q̃tũ ad pricipia mãlia. ¶ Ad tertiũ dom q sicut ex ꝓdictis ꝑz quãto aligs ãgelus ẽ supior tãto plura vna spẽ cognoscere põt: nullus tñ ẽ in quo oporteat scõm numez indiuiduoz spẽs multiplicari: qz ꝑ vnã spẽm oĩa indiuidua illius spẽi cognoscit: ⁊ illa spẽs efficiũt ꝓpria rõ huj⁹ vel illi⁹ scõm respcm ad hoc vl ad illud p modũ q̃ idee i intellectũ dino multipl icãt: ⁊ ita neq itells angeli intellectui dino eq̃bilt: neq infinite spẽs in intellectu angeli erũt relatiões ãt q̃ ꝯsequũt actus rõnis vel itellcũs in ifinitũ multiplicari nõ ẽ icõueniẽs. ¶ Ad 4.m dom: q ꝑ spẽs sibi a creatiõe inditas cognoscũt angeli cãs babẽtes ordinẽ in nã: ⁊ oẽ illud qõ i causis illis determinat vl simplr: vl vt frequẽter: ⁊ qz ꝓtigẽtia futura nõ sũt determinata i causis suis: ꝫ fcã determinatiõe cãz efficiũt in actu p̃sentia: iõ eoz quãdiu futura sũt cognitiõem nõ habẽt: ꝫ ꝺ soli⁹ dei ẽ: qui oẽs successiões tẽpoz vno actu intuet.

¶ Utrum angelus intelligat plura simul. IIII.

AD quartum sic ꝓcedit. Uī q ãgelus sil actu plura itelligat: qz �fm Dionysiũ angelus ꝺz intellectũ deiformẽ: ꝫ de⁹ in actu sil oĩa itelligit: quia apud ipm nulla ẽ trãsmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Jacobi p. g ⁊ intells ãgeli ẽ sil pluriũ. ¶ ꝑ. in pria nõ erũt cogitatiões volubiles. ꝫ sanctis in pria ꝓmittit q erũt sicut ãgeli i celo. Matꝺ. xx. g videt q nec angeli itells volua de vno in aliũ: ꝫ sil oĩa cognoscat. ¶ ꝑ. fm phz felicitas ẽ in opatiõe ⁊ nõ i hitu: ꝫ angeli bñt nobilissimã felicitatẽ ad min⁹ bti. g vī q oĩum cognitoz suoz cognitiõem sil in actu bẽant: ⁊ nõ successiue. ¶ ꝑ. intells angeli nõ ẽ minus nobilis q̃ itells agẽs aie rõnalis: ꝫ de ꝺ itellcũ dī in 3⁰ de aĩa: q nõ q̃q intelligit: ⁊ q̃q nõ: ꝫ sp. g multo fortiꝰ ꝺ vez ẽ de itellcũ an-

Sed contra fm Aug. de⁹ mouet spũalem (geli. creaturã p tps: ꝫ p tps moueri est p affectiões ⁊ ꝯceptiões itells moueri. g vī q in angelis sit (successio intellectuũ.

Respondeo dom q cã quare nõ pñt plura sil intelligi in actu. hec ẽ: quã Algazel assignat: qz oz sp intellectũ ꝯfigurari actu scõm spẽm rei itelligibilẽ: quã apud se hz rei itellecte in actu: vt sit assĩlatio vtriusq q̃ exigit ad cognitiõez rei: sic ãt ipole ẽ coꝛp⁹ scõm eandẽ ptẽ diuersimode figurari diuersis figuris: ita ipole ẽ vnũ intellectũ diuersis sil spẽb⁹ ad diuersa intelligẽda actu informari: ⁊ iõ ꝯsiderãdũ ẽ q gcũq intells plura intelligit p plures spẽs: oz q ea nõ sil itelligat: vt ꝑz in itellcũ bũano fm statũ vie a reb⁹ accipiẽte: itells ãt dinus: qz vno oĩa cogscit. iõ sil ẽ actu oĩum: ꝫ intells angeli cogscit res dupl r. vno mõ p spẽs ples q̃ i itellcũ ei⁹ sũt: ⁊ sic oz q plura nõ simul cogscat nisi ingẽtũ reducũt ad vnã spẽm per quã cogscũtur. Alio mõ cogscũt res i vno qõ ẽ cã eaꝛ: ⁊ ꝺ ẽ verbuz: ⁊ sic pñt ee sil in actu cognitiõis oĩum: hec ãt cognitio est q̃si formalis respcũ ꝓcedẽtis a q̃ nũq absoluũt: ⁊ iõ frequẽter inuẽit traditũ a scis ⁊ phis q in itellcũ ipoz nõ ẽ successio vel renouatio q̃uis sit vicissitudo ingẽtũ, intelligũt res in ꝓpria nã p spẽs ꝯcreatas.

Ad primum dom q intells angeloz ꝺz deiformis eo q dino itellectui cõformis ẽ: nõ ãt i ꝺ q vno oĩa itelligat: ⁊ ita simul: ꝫ in ꝺ q a reb⁹ cognitiõem nõ accipit: ꝫ sine iuestigatiõe rõnis ⁊ sine aliquo miniculo sensus cogscit. ¶ Ad 2m dom q cognitiões volubiles dī in gb⁹ ẽ ẽt revolutio scõm discursum rõnis de cãtis in cãs ꝓcedẽtis: aut ecõuerso. vt ex notis i ignota deueniat: nõ tñ excludit successio cognitionũ ab angelis: ⁊ a sanctis: nisi fm ꝓtẽplatiõem vbi ꝓut in pfectã assimilatiõem dinã ꝓducũt: ⁊ i hoc ẽt eoz felicitas cẽntialis ꝯsistit. ¶ Uñ ꝑz rñsio ad tertiũ. ¶ Ad 4.m dõ ⁊ q itells possibilis ⁊ agẽs ẽ in angelis sicut in nobis: ꝫ diuersimode: qz intells possibilis i nob ẽ in põ respcũ spẽz accepta rũ a reb⁹ p lumẽ intells agentis actu eas itelligibiles faciẽtis: ꝫ in eis ẽ possibilis respcũ luminis a deo in eos ꝓcedẽtis. Sil r ẽt lumẽ intells agentis in nobis nõ sufficit ad distinctam rez cognitiõem bñdã nisi scõm spẽs receptas q̃s informat: vt lux colores: sed lumen itellectuale in angelis sufficit ad distinctam cognitiõem rez bñdaz: qz ꝺ ipm lumẽ est ex quo forme itellectuales multiplicãtur: gb⁹ intelligẽtie plene dicãt. Sic g itells agẽs ipsoz sp dr i actu eẽ: qz incessãter ad aliquid actu cõsiderandũ lucet in angelis sicut i nobis quãtũ in ipso ẽ: nõ tñ opz q semper ad vnam spẽm fiat conuersio: ita vt semper vnũ intelligatur in actu.

¶ Utrum angelus in statu suo naturali dilexerit deum plusq̃ se ⁊ omnia alia. Qõ III.

Circa tertiũ ꝓncipale q̃rit de dilectione. s. vtez angeli si in gra creati nõ sũt: in illo. statu innocẽtie deum sup se ⁊ plusq̃ oĩa dilexerũt. Et vī q nõ. Sic eniz deũ diligere ẽ actꝰ charitatis g charitatẽ non bñtis eẽ nõ põt: ꝫ angeli in isto statu charitatẽ nõ bẽbãt q̃ sine gra nõ ẽ: cũ nũq̃ sit infozmis. g vī q nõ dilexerũt deũ plusq̃ se. ¶ ꝑ. fm Bernardũ nã semp in se curua ẽ sed dilectio angeloz in ꝓio statu nõ fuit nisi ex ꝓncipio nãli: ergo tota in amãtẽ reflectebatur: vt gegd diligerẽt ãgeli ꝓp seipsos diligerẽt: ⁊ ita nõ deũ supra se diligebãt. ¶ ꝑ. Aui. dicit in sua metaph. q nulla actio alicui⁹ nãe ẽ liberalis nisi solius dei ex ꝺ q oẽm actionem aliã segẽ aliqꝺ ꝯmodũ ipsius agẽtis: sed dilectio qua aligs deum sup se diligit: ẽ maxie liberalis. g vī q ꝺ non possit alicui ꝯuenire nisi p gr̃az. ¶ ꝑ. vnũquodq̃z nãliter appetit acquirere suũ finẽ: ꝫ oẽ qõ desideratur ab aliquo vt sibi acquirẽdũ ꝓp se: ⁊ min⁹ se diligit. cũ g angeli in statu nãli⁹ deũ sic suũ finẽ dilexerit: vī q eũ sup se nõ dilexerunt. ¶ ꝑ. fm Diony. bona nãlia in angelis remanent ẽt post pctm. ꝫ cõstat q peccatoz homo vel angelus non diligit deũ sup oĩa. g vī q nec in statu naturalium.

Sed contra oĩs dilectio aut ẽ vsus: aut frnitiõis. si g angeli diligebãt deũ in statu innocẽtie: aut vt ytẽtes: aut vt fruẽtes. Si vt ytẽtes. g ytebãtur re fruẽda: qõ ẽ magne peruersitatis fm Aug. ⁊ ita eẽt dilectio peccati ⁊ nõ nãlis: si vt fruẽtes. g deũ ꝓpter seipsum diligebant: quia frui est amore inhereꝛ alicui rei ꝓpter seipsam. ¶ Preterea. deum esse super omnia diligendum cum sit legis naturalis scriptum: erat in mente angeli multo expressius q̃ in mente hominis: sed non contingit sine peccato facere contra id quod per naturalem legem cozdi inditum est: ergo et si deum super oĩa non diligebant peccabãt. q̃ diu ergo sine peccato fuerũt deum super oĩa dilexerunt.

Respondeo dicendum q circa hoc ẽ duplex opinio: quidaz enim distinguũt dilectionem cõcupiscẽtie ⁊ amicitie: que duo si diligenter cõsideremus: dīnt fm duos actus voluntatis scilz appetere quod est rei non habite et amare: quod est rei habite fm Augustinum. est ergo dilectio concupiscentie qua quis aliquid desiderat ad concupiscenduz: quod est sibi bonũ scõm aliquẽ modũ: ⁊ tali dilectiõe angeli i statu nãliũ deũ plꝰ q̃ se diligebãt vehemẽti⁹ appetẽdo bonũ diuinũ q̃ suũ: qz ꝺ erat eis delectabili⁹. vñ totã hãc dilectionẽ i seipos retoꝛq̃bãt. Dilectio ãt amicitie est q̃ aligs alicui⁹ quid vl silitudinẽ ei⁹ qõ i se hz amat in altero volẽs bonũ ei⁹ ad que silitudinẽ hz: ⁊ p ꝺ pbs dicit q ẽ sile simili amari: sic vn⁹ virtuosus aliũ diligit: i gb⁹ tñ ẽ vera amicitia. ⁊ tali dilectiõe angeli quodãmõ diligebãt deuz supra se: qz ei mai⁹ bonũ q̃ sibi optabant. s. eẽ deũ qõ sibi ñ volebãt: ꝫ aliqõ min⁹ bonũ. ꝫ tñ itẽsi⁹ sibi volebãt bonũ creatũ q̃ bonũ dinũ. ¶ Sz ista rñsio nõ põt stare: oz enim põere ãgelos ad deũ bũisse dilectoz amicitie: cũ ꝫ bõa nãlia silitudo dina i eis resplẽderet: ꝺ ãt ẽ de rõne amicitie: q̃uis bẽat dilectiões ⁊ vtilitates ãnexas: nõ tñ ad has ocls amãt⁹ respicit: ꝫ ad bonũ amatũ. g i cozde amãtis ꝓpõderat bonũ amatũ oib⁹ vtilitatib⁹ vel dilectioni b⁹ q̃ ꝯsequũt ex amato. Sz nullũ bonũ erat i angelo qõ nõ eẽt ex ipso amato. s. deo. g pl⁹ diligebãt bonũ amatuz dinũ q̃ bonũ qõ ipi erãt vl qõ i eis erat: ⁊ ꝺ ẽ alia opinio

Ad primum g dõm q act⁹ charitatis ꝑt dici duplr. vl q̃ ex charitate: ⁊ ꝺ nõ ẽ nisi i habẽte charitatẽ: vl g ẽ ad charitatẽ: nõ sic meritoꝛi⁹ vl gñatiu⁹: ꝫ sic ꝓparatiu⁹: ⁊ sic act⁹ charitatis añ charitatẽ bitã bñ põt. sic facere iusta ẽ añ bitũ iusticie: vl ꝑt dici q in amicitia charitatis mouet animꝰ ad amãdũ deum ex silitudie gr̃e: ꝫ i dilectiõe nãli ex ipso bono nãe qõ ẽt ẽ similitudo ⁊ sume bonitatis: ⁊ pp ꝺ dõs q cũ dr q babẽs charitatẽ diligit deũ pp seipz: ly pp denotat hitudinẽ finis ⁊ efficiẽtis: qz ipe de⁹ supaddit nãe. vñ i ei⁹ dilectiõe tẽdit. ꝫ cũ dr de carẽte charitate: q diligit deũ pp seipz: ly pp denotat hitudinẽ finis ⁊ nõ efficiẽtis ꝓprimi nisi sic de⁹ i oi nã opante opat. ¶ Ad 2m dõs q nã i se curua dr qz sp diligit bonũ suũ: nõ tñ oz q i ꝺ gescat itẽtio qõ suũ ẽ. ꝫ i ꝺ qõ bonũ ẽ: nisi. n. sibi eẽt bonũ aliq̃ mõ vl scõz veritatẽ vl apparẽtiã nũq̃ ipz amaret: nõ tñ pp ꝺ amat: qz suũ ẽ: ꝫ qz bonũ ẽ. bonũ eni ẽ ꝓ se obm volutatis. ¶ Ad 3m dõm q q̃uis cuilibet nãe create agenti ex sua actione ꝓueniat aliqꝺ ꝯmodũ: nõ tñ oz q illud ꝯmodũ sit intentũ: sic ꝑz in amicitia honesto. ¶ Ad q̃rtũ dõm q finis ẽ duplex. quidã ꝓportionat⁹ rei receptus in ipa vt perfectio inherens sibi sicut sanitas in opatiõib⁹ medicine: et qz iste finis nõ ẽ scõm eẽ nisi in eo cui acquiritur. iõ absolute nõ amatur ab aliquo supra se. sed se eẽ sub tali perfectione amatur supra se eẽ simplr: sed est quidã finis per se subsistẽs nõ dependẽs fm eẽ a re que ẽ ad finẽ: ⁊ iste finis desideraꝛ quidẽ acgri: sed amatur supra id quod acgsitum ẽ ab illo: ⁊ talis finis ẽ deus vt supra dctm est. ¶ Ad 5m dõm q bõa nãlia ꝓut i eẽ nature absolute ꝯsiderãtur remanẽt integra: post pctm tñ peruertũt quãtũ ad rectũ ordinẽ quẽ hẽbant in gr̃a vel virtute: ⁊ banc retitudinem cõsequebatur sup oĩa deũ diligere.

¶ Expositio textus.

Hic queri solet ⁊c. Ponit hic duplex angeloz cognitio: vna specularia qua cognoscebant deũ seipsos: ⁊ alias creaturas. Et alia practica seqẽs eozũ operationẽ q̃ ad eos ptinebãt q̃ cogscebãt gd eligere ⁊ respuere deberent. ⁊ hec erat sil is cognitio in prudentie in nobis.

¶ An pfectos ⁊ bonos creauit de⁹ angelos: an miseros ⁊ impfectos. ¶ Bi. IIII.

Post hec videndũ ẽ vtez pfectos ⁊ beatos creauit de⁹ angelos: an miseros ⁊ impfectos. Ad qõ dici põt q nec i btitudine nec in miſia creati sũt. Miseri. n. añ pctm eẽ nõ potuerũt: qz ex pctõ miseria ẽ. nã si nõ fuisset pec-

catũ nulla eẽt miseria. Bti quoq nõdũ fuerũt illi q ceciderũt: qz sui euẽt⁹ ignari fuerũt. i. pcti ⁊ supplicij futuri. Si. n. lapsũ suũ pscierũt: aut vitare voluerũt: ꝫ nõ potuerũt: ⁊ ita erãt miſi: aut potuerunt: ꝫ noluerunt: ⁊ ita erãt stulti ⁊ maligni. Jõq dicim⁹: qz nõ erãt pscij euẽt⁹ sui nec eis data ẽ cognitio eoz q̃ futura erãt super eos. Boni ꝯ ⁊ q pstiterũt: forte sue batitudinis pscij fuerũt. Añ aug. sup Genesiz. Quo ingt btus iter ãgelos fuit: q futuri pcti atq sup plicij pscius nõ fuit. Querit ãt: cur nõ fuerit. forte de⁹ diabolo reuelare noluit qd factur⁹ vl passur⁹ eẽt. Ceteris ꝯ reuelare voluit q i veritate mãsuri eẽnt. Unde ꝯdis vī Aug. significare q angeli q corruerũt nõ fuerunt pscij sui casus ideoq̃ bti nõ fuerũt: ⁊ q ãgeli q pstiterunt btitudinẽ sibi affuturã pscierũt: atq ꝺ ea certi i spe extiterũt: vñ quodãmõ iã bti erãt: ⁊ re ꝯa si ita fuisset: posset dici illos aliquo mõ fuisse beatos: alios ꝯ q nescierũt euẽtũ suum non.

¶ Qz opinando hec dixerit: nõ asserẽdo. s. q angeli q pstiterũt pscij fuerint sui boni.

Sed hec magis opinãdo ⁊ q̃rẽdo dic Aug. q̃z asserẽdo. Añ ⁊ huic opinioi opponẽs ꝓinter subdit. Sz quare discernebãt illi a ceteris: vt de⁹ istis que ad ipos ptinerẽt nõ revelaret: aliꝭ ꝯ revelaret: cũ nõ pri⁹ sit ipe vltor q̃z aligs peccator: nõ eni dãnat de⁹ inocẽtes. Hic vī inuere q ñ peccaturis futuꝝ malũ: nec pmãsuris futuꝝ bonũ revelauerit. Jõq nec illi q ceciderũt vnq̃z: nec illi q pstiterũt vsq ad ꝯsumatiõem bti fuerũt: qz bti nõ poterãt eẽ: si ꝺ btitudie certi nõ erãt: vl si dãnatiõis icerti erãt. Añ augu. in eodem. Dicere ingt de angelis q in suo gñe beati esse pñt: dãnatiõis vl salutis icerti: q̃bus nec spes eẽt q mutãdi eẽnt i meli⁹: nimia psumptio ẽ. qũo. n. beati eẽ pñt q̃bus ẽ icerta sua btitudo.

¶ Sũma colligit pdcoꝛ: ꝯfirmãs oes angelos añ ꝯfirmatiõem vel lapsũ nõ fuisse beatos nisi quis beatitudinem accipiat illum statuz innocentie in quo fuerunt añ casum.

His predcis ꝯsequit q ãgeli q corruerunt nunq̃z beati fuerũt nisi btitudinẽ aliqs acciplat illũ statũ innocẽtie i quo fuerũt añ pctm. Illi ꝯ q pstiterũt: aut suã beatitudinẽ futurã deo reuelãre pscierunt: ⁊ ita spei certitudine aliquo modo beati fuerunt vel incerti extiterũt sue beatitudinis: ⁊ ita alĩ beati non fuerunt q̃z reliqui qui ceciderũt. mihi ãt q posteri⁹ dctm ẽ ꝓbabilius vī.

¶ Rñsio ad id qõ q̃rebatur: an angeli essẽt cre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ati pfecti:an iperfecti:ꝛ dī ꝙ perfecti fuerunt ꝑm aliquid:ꝛ imꝑfecti ꝑm aliquid.

AD hoc ãt qđ querebaꝫ vtꝝ pfectiꝰ imꝑfecti fuerit creati:dici ꝑt ꝙ quo dã modo pfecti fuerũt:ꝛ quodã alio modo iperfecti. Non enim vno mõ dī aliqđ perfectum:sed pluribus.

¶Q tribus modis dī perfcm̃ .scõz temp⁹:ꝑm nãm:ꝛ vlr perfectum.

DIcit nãqꝫ perfcm̃ trib⁹ modis. Est eni pfcm̃ ꝑm tꝑs:ꝛ ẽt perfcm̃ ꝛz nãz ꝛ ẽt perfcm̃ vlr. Scõm tẽpus perfectum ẽ quod hz quicquid tꝑs requirit:ꝛ conuenit ꝑm tẽpus bẽri:ꝛ hoc modo angeli erant pfecti añ confirmationem vl lapsuꝫ Scõm nãm perfcm̃ ẽ quod hz quicquid debitum est vel expedit nature sue ad glorificationem:ꝛ hoc modo perfecti fuerũt angeli post confirmationem:ꝛ erunt sancti post resurrectionẽ. Vlr ꝛ sũme perfcm̃ est:cui nihil vnqꝫ deest:ꝛ a quo vniuersa prouenĩũt bona:quod ẽ solius dei. Prima igit perfectio ẽ nãe ꝺdite: scđa nãe glificate:ꝛ tertia nãe increate.

¶Predcã tangit breuiter addens quales fuerunt angeli in conuersione ꝛ auersione.

QUales fuerunt angeli i creatiõe ostẽsum est:boni.ſ.ꝛ non mali.ꝛ iusti.i. inocentes:ꝛ perfecti quodãmodo: alio vero imperfecti:beati vero non fuerunt vsqꝫ ad confirmationem: nisi beatitudo accipiatur: vt iam dictum est:ille statꝰ inocentie ꝛ bonitatis in quo conditi sunt.

¶Diuisio textus.

STẽso quales fuerũt angeli in ꝓncipio sue creationis quãtũ ad nãm ꝛ quãtũ ad culpã ꝛ innocẽtiã hic inquirit quales fuerũt quãtũ ad gloriaꝫ ꝛ miseriã. Et diuidit i ptes tres. In pria monet qõnẽ. Jn scđa determinat eã ibi (Ad qđ dici ꝑt ꝛc.) Jn 3ª epilogat ea q̃ dixerat ibi (Quales fuerũt ãgeli ꝛc) Scđa ps diuidit in duas. ꝑm duas qõnes propositas. ibi (Quaꝝ prio q̃rebat de beatitudine.) in scđa de pfectiõe bitudini ãnexa quã ibi determiat. (Ad hoc aũt qđ querebatur.) ¶Circa primũ tria facit. primo determiat q̃stionem quantum ad malos. scđo quãtum ad bonos. ibi (Boni vero qui perstiterunt) tertio solutionis veritatẽ post inquisitionez colligit ibi (Ex predictis consegĩt ꝛc)

¶Circa scõm duo facit. primo põit quãdã viã per quam vł angelos bonos beatos creatos. scđo excludit eam: ibi (Sed hec magis opinando ꝛc. Qõ I.

HIc tria queruntur. Prio vtꝝ ãgeli i ꝓncipio sue creationis beati fuerunt vel miseri. secũdo si non. vtrum beatitudinem suam vł miseriam prescierunt. tertio vtrum perfecti gratia creati sunt.

¶Utruz angeli sint creati beati. I.

AD primum proceditur sic. videt ꝙ ãgeli creati sint beati. primo per Aug. in libro de eccliasticis dogmatibus. qui dicit ꝙ angeli qui in illa i qua sunt creati beatitudine perseuerãt non natura: sed gratia presidẽt: vt nõ mutãtur: sed ãgeli boni nõ ꝙbus loquitur perseuerãt in beatitudinem perfecte glorie. ergo videtur ꝙ in illa creati sint. ¶Preterea. tota substantia beatitudinis cõsistit in dei visione: vnde dicitur Jo. 16. Hec ẽ vita eterna ꝛc. sed angeli in ꝓncipio sue creationis deum viderunt. als in verbo creaturas nõ cognouissent cognitione matutina: quã Augu. ponit. ergo videtur ꝙ beati creati sunt. ¶Preterea. supra dictuz ẽ ꝙ angeli in principio sue creatõis aliquã cognitionez de deo habuerunt: non ãt cognouerũt in speculo ꝛ enigmate sicut nos modo: vt dicitur prime Cor. 13. Quia obscuritas enigmatis est rationis obumbrate per continuuz tẽpus inãtum a sensibus ꝛ fantasmatibus cognitionez ingrendo accipit. ergo cognouerunt per speciẽ: ꝛ ita beati fuerunt. ¶Preterea. venire de posterioribus in priora de causatis in causas: est virtutis inquirẽtis ꝛ cõferẽtis: sed intellectus angelicus non est hꝺ: quinimmo deiformiter intelligit sine inquisitione sicut nos prima principia: quorum est intellectus. ergo videtur ꝙ deum non ex creaturis cognouerunt: sed ipsum in se: ꝛ ita visionem glorioſam habuerunt.

Sed contra de ratione beatitudinis ẽ status confirmatio. vnde Boetius dicit. Quid me felicem totiens iactastis amici? Qui cecidit stabili non erat ille gradu. sed angeli in principio sue creatiõis non fuerunt confirmati omnes: qđ quozundã casus ostẽdit. nec etiam quidam alys non confirmatis: quia culpam non potuit precedere distinctio in carentia beneficiorum que a deo cõferebãtur. ergo videtur ꝙ non fuerunt creati beati in ꝓncipio sue creatiõis. ¶Preterea. si mul boni angeli effecti sunt beati: ꝛ mali angeli miseri. ꝙ videtur ꝙ cum mali angeli in principio sue creatiõis nõ fuerint miseri sicut nec peccatores: ꝙ nec boni in principio sue creationis beati fuerũt.

Respondeo dicẽdum ꝙ beatitudo siue felicitas ẽ in perfectissima operatione habẽtis rationem ꝛ intellectuz: intellectus autem perfectissima operatio est in cõtemplatione altissimi intelligibil: qđ deus est. Unde tam dei q̃ angeli q̃ etiam hominis vltima felicitas ꝛ beatitudo dei cõtemplatio est: non solum scõm sanctos: sed etiam scõm philosophos. hanc ãt operationem nõ est possibile equaliter in oibus inueniri. vnde beatitudo vniuscuiusq; consistit inquãtuz hanc operationem attingit scõm modum sue perfectionis. et ideo diuersimode inuenitur in deo ꝛ in angelo ꝛ in homine scõm eorum naturalia consideratis. Ipse enim deus seipm per eẽntiam suam videt: ꝛ non per aliquam sui similitudinem: intellectus autem angeli naturali cognitione ipm videt per similitudinem eius acquisitam i ipo. Unde in libro de causis dicitur. ꝙ intelligentia scit qđ ẽ supra se inquãtum est creata ab eo. vnde sil̃itudinem diuini eẽ pricipat ꝑm modũ suũ: ꝛ intell's humanus nõ peruenit ad hãc visionẽ naturali cognitione nisi per silitudines a creaturis receptam inquãtum per ea que fcã sunt inuisibilia cognoscit. vt dicitur Ro. i. Et differt hic triplex visio vt sensibiliter loquamur: sicut oc's videt lucẽ existẽtem in pupilla: nõ per aliquã speciẽ eius: ꝛ hec est similis visiõi q̃ deus videt se. Ꝛz visio qua angelus videt deũ ẽ similis visiõi qua aligs videt hoiem per similitudinẽ imediate ab ipso receptam: ꝛz visio itellectus humani

qua deũ videt: similis ẽ illi visiõi qua aliqs hoiem videt intuẽdo speculum i quo hois imago resultat: ꝛ pp hoc dicũtur i speculo videre. i. cor. 13. ꝛ i hac beatitudine visiõis dine: q̃ näliter angelis debet: angeli creati fũt: ꝛ hec ẽ pfectio eoꝝ ꝑm tẽpus illud. Sed ẽ alia pfectio i qua ꝙ nãz suam nõ possũt deuenire. cuius tamẽ capaces sũt. vt. s. ipsius deũ in eẽntia sua videãt nõ per aliquã silitudinẽ receptã vt eoꝝ beatitudo dine britudini sit ꝺformis: ꝛ i hac britudine creati nõ fũt: ꝛz ad eã alys cadẽtibus peruenerũt.

Ad primũ dōz. ꝙ Aug. noiat beatitudinẽ illã visionẽ dei nãlem: ꝓ quã tamẽ nõ erãt beati simplr: cũ maioris pfectiõis capaces eẽnt: ꝛz ꝑm gd. s. scõz tẽpus illud: sicut ꝛ pbs i pmo etbicoꝝ dicit aliquos i hac vita beatos nõ simplr: ꝛz vt hoies. ¶Ad 2m dōz. ꝙ viderũt verbũ ꝓ silitudinẽ vbi i eis ipressam: nõ tamẽ in hoc ẽ vltima eoꝝ beatitudo. vt dciñ est. ¶Ad 3m dōz. ꝙ nõ prie dr illa cognitio specularis: sicut hõ nõ dicit videre in speculo illud cuius silitudo i oculo suo relingtur: nisi ipse oculus speculũ diceret i quo spẽs rei resultat: nec tamẽ est visio beata. vt dictũ est. ¶Ad 4.m dōz ꝙ vtutis cognosciue ẽ vna cõuersio in spẽm rei ꝛ in rẽ ipaz. vnde ex hoc ꝙ aligs per speciẽ rei quã apud se habet: rẽ illã cognoscit: nõ dicitur cõferre: sed ex eo ꝙ ex similitudine vnius rei aliã rem accipit: ꝛ ita patet ꝙ nõ oportet itellectum angeli ponere collatiuum ꝛ inquisitiuum.

¶Utꝝ angeli pscierint suã miseriã vel britudinẽ. II.

AD secũduz sic pceditur. videt ꝙ angeli suã miseriã vel britudinẽ pscierũt: sicut. n. angeli: ita ꝛ hois miseria est ꝙ pctm̃: ꝛz hoi suũ pctm̃ qñqꝫ ꝓnunciaꝫ: sic dñs Petro futurꝫ peccatũ predixit: vt legitur Matbei. 26. ergo vł ꝙ etiã angelis suũ casum ꝓnunciare debuerit. ¶P. Bernardus de gradibus bũilitatis dicit ꝙ diabolus ꝓuidit se sup̃ malos ꝓncipatuz habituꝝ: ꝓp hoc latere aglonis soliũ suũ ponere volebat. vt dr Ysaie. 14. ꝛz nõ est factꝰ ꝓnceps malorꝫ nisi ꝙ peccatũ. ergo vł ꝙ peccatũ suũ ꝓscierit. ¶P. ante pctm̃ nullius doloꝝ vł pena ꝑcessit in angelis: sed eẽ icertũ de sua salute ẽ sanctis magna cã dolozis. vt dicit Gregorius sup illo Job. 3. viro cuius abscondita ẽ via ꝛc. Ergo videt ꝙ boni angeli certi fuerũt de sua salute: ꝛ ita etiã mali de suo casu. ¶P. ꝗto aligd est magis remotũ a cognoscẽte tanto minus subiacet cognitiõi eius: ꝛz magis distãt ab angelis ea quoꝝ ipsi nõ sunt cause: sicut res nãles quaꝝ tam cognitionẽ habebãt. q̃ motus li. arbitriu: gbus sunt ꝑuersi vł auersi: quoꝝ ipsi sũt cause. ergo suã ꝑuersionẽ ꝛ auersionẽ pscierũt.

Ꝛz contra quicũqꝫ est certus ō malo futuro nõ põt simul sperare bonũ cõtrariuz: si ergo angeli qui ceciderũt pscisset suũ casum oportebat eos ōsperare de beatitudine aspiciẽda. ergo fuissent desperati anteq̃ peccassent: qđ est inconueniẽs. ¶P. oẽ quod quis apprehẽdit: oportet ꝙ sit vł cõueniẽs sue volũtati vel discordãs: sed malũ culpe nõ potest eẽ ꝺcordãs volũtati peccantis sine peccato: nec põt aliquid cognitũ discordare a volũtate sine doloꝛe ꝛ pena: ergo si casum suũ pscierunt oportet ꝙ pena vel culpa in eis precederet primaz culpã:

Respondeo qđ est impossibile. dōm ꝙ aliqđ potest ꝓcognosci dupl'r vel cognitiõe certa: sicut ea que habẽt causas determinatas ifallibiles: vt solẽ oziri cras: vel cognitiõe cõiecturali: sicut ea que habẽt causas determinatas vt in maiori parte: sicut medicus ꝓcognoscit sanitatẽ futurã ꝛ nauta tẽpestatẽ: cũ ergo casus ꝛ ꝛfirmatio angeloꝝ dependeant ex libero arbitrio. qđ nõ est causa determinata ad vnũ nõ potuit eoꝝ ꝓcognitio haberi scõm certitudinẽ nisi a deo qui

hsentialiter oia ituetur: ꝛz tamẽ ꝑm ꝺiectură poterãt presumere oẽs se habituros britudinẽ: qz ad boc eorum natura erat magis ẽclinata velut ad hoc istituta: ꝛz suuz casum pscire nõ poterãt ex seipsis: nec p ꝺiectură: nec p certitudinẽ: ꝛz tãtuz potẽtiaz cadẽdi: nec etiã fuit cõgruũ a deo eis reuelari: ne pena culpã ꝓcederet: nec itez bonis suã cõfirmatiõez: ne distinctio culpã ꝓcederet. vt in lra dicitur. Si tamẽ vtrisq; reuelatũ fuisset recepissent id nõ scõz certitudinẽ put i deo erat: ꝛz scõz modũ suũ q̃si ad cautelã dcm.

Ad primuz ergo dōz ꝙ Petrus etiã dñi prenũciationẽ accepit nõ p certitudinẽ: ꝛz ad cominationẽ dictã. ¶P. nõ est simile de hoie ꝛ de angelo: qz hõ cadit reparabiliꝝ: vñ desperare nõ cogit ex pscietia sui casus: sic angelus eius casus ẽ irreparabilis. ¶Ad 2m dicẽduz. ꝙ quãdo ad aliqđ ꝺsequẽs potest p multa diuersa antecedẽtia veniri cõtingit cõsequens scire sine hoc ꝙ añs determinate sciaꝫ: sicut Joseph ꝓuidit suũ dñium super fratres: nõ tamẽ vẽditionẽ ꝛ alia ex gbus dñium cõsecutus ẽ: ita ꝛ demõ potuit ꝓuidere suũ ꝓncipatũ super malos sine hoc ꝙ casuz pscire: qz poterat malozuz princeps esse etiã bonus existẽs. ¶Ad 3m dōm. ꝙ illa ꝺiecturalis cognitio p quã de sua bonitate ꝑsumebãt oẽm dubitationẽ ꝛ anxietatẽ ab eis auferebat cũ hoc ꝙ nõ erat i eis aliqđ ad casum trabẽs: sicut in nobis. ¶Ad quartũ dōm. ꝙ effectus nãlis qui nõ habẽt causas determinatas ad vnũ pscire nõ poterãt i causis suis: sed tãtuz illa q̃ ex causis nãlibus determinatis ad vnuz ꝓcedũt: ꝛ ita in seipsis cognoscebãt ea que in natura eorum determinata erãt: non autẽ illa que ex lib. arbi. dependebãt. vt dictum est.

¶Utꝝ angeli creati fuerit in gra. III.

AD tertiũ sic procedit. videt ꝙ angeli nõ sint creati i gra: sicut enim dicit Aug. per celũ qđ ꝑmo creatũ cõmemoratur datur itelligi i fozmis nã spũalis: sicut i se potest existere nõ cõuersa ad creatoreꝝ: sed hec cõuersio per gratiã fit. ergo videt ꝙ angelica nã creata est iformis sine gratia. ¶P. sicut supra i littera habitũ est per ea que angeli i ꝓncipio creatõis acceperũt poterãt stare: sed nõ poterãt proficere: sed ꝑ gratiã põt aligs mereri gratie augmẽtuz: ꝛ ita proficere: ergo nõ fuerũt i gratia creati. ¶P. Aug. dicit ꝛ supra habitũ est: ꝙ diabolus cõtinuo vt factus ẽ nõ cecidit ab eo qđ accepit: ꝛz qđ accepet si deo subdi voluisset: cecidit aũt ẽ a gratia: ergo gram nõduz acceperat. ¶P. ꝑm Aug. ꝑ lucẽ primo creatam significaꝫ gratia angeloꝝ: sed q̃ cito facta est luꝝ diuisa ẽ a tenebris: ꝓ quas itelligũtur angeli peccãtes: cũ ergo nullus angelus fuerat tenebra ꝓ peccatuz i ꝓncipio sue creatiõis: videt ꝙ nec etiã fuerũt luꝝ ꝑ gratiaz. ¶P. cum in ꝓncipio creatiõis nõ fuerit distinctio i angelis quãtuz ad gratiã ꝛ culpã: si aliqui in gratia fuerint creati: oẽs in gra creati fuissent: ꝛz illi qui ceciderũt nũquã i gratia fuerũt: qz cum nõ fuisset in eis aliquid retrahẽs impetum gratie secuti fuissent dirigentis in deum. ergo videtur ꝙ nullus in gratia creatus sit.

Sed contra Augu. dicit ꝙ deus simul erat cõdẽs naturã ꝛ largiẽs gratiaz. ergo i ꝓncipio creatiõis gratiam habuerũt. ¶P. supra illud Osee tertio. Dilexerũt vinacia vuarum dicit glo. ꝙ demones i magna piguedine sancti spiritus creati sũt: qua ꝑ peccatũ sunt priuati: ꝛz pinguedo. s. spũs est gratia. ergo i gratia creati sũt. ¶P. ad diuinam liberalitatẽ pertinet vt gratiam ifundat oibus qui sũt capaces gratie nisi i eis aliquid resistens ꝛueniaꝫ multo amplius q̃ cuilibet materie dispposite fozmã naturalez tribuat: sed angeli in ꝓncipio sue creatiõis motũ lib. arbi. habuerũt nec aliquid i eis impediẽs fuit. ergo videtur ꝙ

Universidad de Deusto
Biblioteca

statim in eis gratiā infudit. ¶ P. gratiā per nālia nullus mereri potuit: per que tamē ad eam se pparare potest: sed pparatio ad gratiam potest esse etiā per vnum motum liberi arbitrij: sicut pz i cōtritiōe. ergo videt q̄ cū motū li. arbi. habuerint i pncipio creatiōis sue q̄ pro nihilo differtur gratie collatio. ꝛ ita vr q̄ statim gratiaz habuerūt.

Respōdeo dōm q̄ circa hoc est duplex opinio: quidam enim dicūt q̄ angeli nō in gratia: fz in nālibus tātum creati fūt: ꝛ hec opinio ē cōmunior. Alij vero dicūt angelos i gratia creatos ee: harum autē opinionū q̄ verior sit nō potest efficaci rōne deprehēdi: eo q̄ creaturarum pncipiū ex simplici creatoris volūtate dependet quā rōnē inuestigare impossibile est: tamē fm cōuenientiam ad alia eius opera pōt vna pars alia probabilius sustineri. Illa enim opinio q̄ ponit angelos in nālibus tātum creatos cōsonat illi opinioni q̄ ponit oia simul in mā: nō autem species distinctas creatas: q̄ sicut se habet mā ifōrmis ad fōrmas corporales: ita nā angelica ad gratiā. Illa autem opinio q̄ ponit angelos in gratia creatos magis cōsonat illi opinioni: que ponit oia in exordio creatiōis per species distincta: q̄ opinio mihi magis placet absq̄ alterius partis piudicio: q̄ huic positiōi pcipue quātū ad gr̄az angelorum plures sanctoꝝ auctoritates cōsonare videtur.

Ad primum ergo dicēdum. q̄ fm Augustinū i illa distinctiōe operū q̄ i pncipio Hene. memoratur: nō designatur successio tēporis: sed ordo nature tātum. fm q̄ in via generatiōis est impfectū ante perfectū ꝛ in eodē potētia ante actum. quāuis actus simpliciter precedat potētiam. ¶ Ad secūdum dicēdum. q̄ dicuntur angeli nō potuisse proficere: nō q̄ mereri nō poterāt: sed quia p suam virtutē in gloriā trāsferri nō poterāt: nisi ampliori lumine ifuso. ¶ Ad tertiū dicēdum. q̄ oportet dicere angelos qui peccauerūt ab aliquo q̄ō habuerūt cecidisse siue i gratia creati fuerint siue nō saltem ab innocentia vel rectitudine naturali: ꝛ ideo hoc q̄ō dicit: q̄ cecidit ab eo q̄ō nō dum receperat: referēdum est ad casum a gloria: q̄ō patz ex hoc q̄ō pmittitur. Beate vite dulcedinē nō gustauit ꝛc. ¶ Ad quartū dicendum. q̄ sicut in diaphano est aliquid de natura lucis: licz impfecte. cōpletur autē quādo efficit lucidū in actu: ita etiā in pncipio creatiōis angelorum erat i eis aliqd de natura lucis vel gratie: vel saltē naturalis itellectus tātum. vnde oportet vt per hoc q̄ō dicitur fiat lux itelligat de luce pfecta: que ē gloria: que nō prius bonis ifuit q̄m a malis diuisi cēnt: si tamē itelligatur eelū factū prius tēpore ante lucē: si autē itelligat nō prius factū tempore: fz natura. vt Augustinus exponit in pmo sup Hene. fz: tūc potest itelligi de luce gratie: ꝛ p tenebras nō itelligit peccatū angelorum: sed ifōrmitas corporalis creature que fōrmāda restabat: vt ipse in eodem exponit. ¶ Ad quintū dicendū. q̄ ex inclinatōe gratie in bonum nō potest pcludi q̄ babēs gratiaz a bono diuerti nō possit ēt si nihil habeat retrahēs: nisi sit pfecta gratia que finem coniungat: qualis ē in beatis: quia babēs gratiā nō agit ex necessitate gratie: sicut nec necessitate nature q̄ in bonū etiā ordinata ē: sed ex libertate volūtatis. Qui autē aliaz opinionē sustinēt respondēt ad auctoritates exponētes gratiam nō pro gratia gratū faciēte: sed pro alia gratia gratis data: sicut ē pspicacitas igeny vel aliquid huiusmodi i hominibus: dicūt autē ad alias ratiōes q̄ deus gratiā distulit vt ostēderetur q̄ distat iter possibilitatē nature ꝛ gratie: vt sic creatura magis beneficium gratie acceptū brēt.

¶ Expositio textus.

Alia sui euentus i grati fuerūt ꝛc. Est. n. de ratiōe felicitatis vt felix ea que ad ipsum ptinent nō ignoret: quāuis non requirat ad eam omniū scientiaz habere. ¶ Uniuersaliter autē ꝛ sūme pfectum est ꝛc. Huic cōsonat q̄ō philosophus dicit in quinto metaphysice: illud ee simpliciter pfectum q̄ō habet in se omnes perfectiōes que in generibus rerum inueniuntur: ꝛ hanc perfectionem ibidem Cōmentator dicit esse in deo.

¶ De confirmatione ꝛ conuersione stātium ꝛ auersiōe ꝛ lapsu cadētiū. ¶ Distin. V.

Rest hec consideratio adducit inquirere quales effecti sūt dum diuiderentur auersiōe ꝛ cōuersiōe. Post creationē nāq̄ mox quidaz cōuersi sunt ad creatorē: quidā auersi. Cōuerti ad deum fuit ei charitate adherere: auerti odio habere vel inuidere. Inuidie nāq̄ mater ē supbia: q̄ voluerūt se pificare deo: i quorū q̄sī i speculo relucere cepit dei sapiētia q̄ illuminati sūt: auersi vero excecati sūt. Et illi qdez cōuersi sūt ꝛ illuminati a deo gratia apposita. Isti vero sūt excecati nō imissione malicie: fz ex desertiōe gratie: a qua deserti sūt. nō ita q̄ pri⁹ dedita subtraberet: sed q̄ nūquā ē apposita vt cōuerterent. hec est ergo cōuersio ꝛ auersio: qua diuisi sūt qui natura boni crāt: vt sint alij supra illud bonū q̄ō babebāt per iustitiā boni: alij illo corrupto per culpam mali: conuersio iustos facit: ꝛ auersio iniustos: vtraq̄ fuit volūtatis: ꝛ voluntas vtriuq̄ libertatis.

¶ De libero arbi. breuiter tangit qd decēs sit.

Habebāt. n. oēs lib. arbi. q̄ō est libera potestas ꝛ habilitas volūtatis rōnalis. Poterāt. n. volūtate eligere q̄libet ꝛ rōne iudicare. i. discernere: in q̄bus cōstat lib. arbi. Nec creati sūt volētes auerti ꝛ cōuerti: fz habiles ad volendum hoc vel illud: ꝛ post creationē spōtanea volūtate alij elegerūt malū: alij bonū: ꝛ ita discernit deus lucē a tenebris: sicut dicit scriptura. i. angelos bonos a malis: ꝛ lucē appellauit diez ꝛ tenebras noctem: q̄ bonos angelos gratia sua illuminauit: malos vero excecauit.

¶ Post creationē aliqd datū ē stātibus p q̄ō cōuerterent nec merito aliquo. s. gratia coopata.

Sūt q̄rī vtz post creatōez quersiōis aliqd collatū sit p q̄ō quertere. i. diligerēt deū: dicim⁹: q̄ ē eis collata gr̄a coopans: sine q̄ nō pōt pficere rōnal creatura ad merituz vite. Cadere. n. pōt p se: fz pficere nō pōt sine gratia adiuuante.

¶ Qua gr̄a idigebat angel⁹: ꝛ q̄ nō. On idigebat angelus gr̄a p q̄ iusti ficaret: q̄ malus nō erat: fz qua ad diligēdū deū pfecte ꝛ obediēdū adiuuarēt. Operās qdē gr̄a dicit qua iustificat ipius .i. de impio fit pius: de malo bon⁹. Cooperās vero q̄ iuuat ad bene volēdū efficaciter: ꝛ deū p oibus diligēdū: ꝛ ad operādū bonū: ꝛ ad pseuerādū in bono ꝛ huiusmōi: de q̄b⁹ postea plenius agemus. Data est ergo angelis q̄ perstiterūt cooperās gr̄a p quā cōuersi sūt vt deū perfecte diligerent. Cōuersi ergo sūt a bono q̄ō habebāt nō perdito ad maius bonū q̄ō nō habebāt. Et ē fcā ista quersio p gr̄az cooperantē libero arbi. q̄ gr̄a alijs qui ceciderūt apposita nō fuit.

¶ An sit imputandū illis q̄ auersi sunt.

Incoq̄ a quibusdā obijci solet: nō eē imputandū illis q̄ auersi sūt ꝛ nō quersi q̄ sine gr̄a querti nō poterāt. Sz illa nō ē eis data: nec culpa illorū fuit q̄ nō est data: q̄ in eis nulla culpa adhuc pcesserat. Ad q̄ō dici pōt: q̄ñ q̄bus apposita est ipsa gr̄a nō fuit ex meritis eoꝝ. Alioquin iā nō eēt gr̄a si ex merito q̄ō esset añ gr̄am dareť.

¶ Qua culpa gr̄a nō ē data eis q̄ ceciderūt.

Quod vo alijs nō ē data culpa eoꝝ fuit: q̄ cū stare possent noluerūt quousq̄ gr̄a apponeret: sicut alij pstiterunt donec illis cadēt⁹ p supbiaz eis gr̄a apposita. Apte ergo cadētibus culpa i hoc deprehēdi pōt. q̄ fz sine gr̄a negrēt pficere quā nōdū accepant: p id tñ q̄ō eis collatū erat i creatōe poterāt nō cadere. i. stare: q̄ nihil erat q̄ō ad casū eos compelleret: fz sua spontanea volūtate declinauerunt: q̄ō si non fecissent: q̄ō datū est aliis: vtiq̄ dareť ꝛ istis.

¶ Q̄ angeli in ipsa cōfirmatione beati fuerint: fz vtrū eam meruerint p gratiā tūc sibi dataz: ambiguū est. de hoc. n. diuersi diuersa sentiūt.

Hic q̄rī solet vtrū in ipsa confirmatione bti fuerit angeli: ꝛ an ipsaz btitudinē aliquo mō meruerit. Q̄ in ipsa cōfirmatiōe bti fuerit: plēs testāť auctoritates. ꝛ iō p stāti bīdū ē: vtz nō p gr̄az tūc sibi datā ipsaz btitudinē meruerit ambiguum ē. Quibusdā. n. placz q̄ eā meruerit p gr̄az quā i confirmatōe pceperūt: silr̄q̄ i eis meritū ꝛ pmiuz fuisse dicūt: nec meritū pcessisse pmiū tpe: fz cā. Alijs āt vī q̄ btitudinē quā recepert confirmatione p gr̄az tūc appositā nō meruerit: dicētes tūc nō fuisse eis collatā gr̄az ad merēdū: fz ad brē vīnēdū: nec tūc eis datū eē bonū quo mererēť: fz quo feliciter struerēť. Q̄ āt in pmiū tūc acceperūt p obsequia nobis exhibita ex dei obediētia et reuerētia mereri dicunť: ꝛ ita pmiū pcesserit meritū: ꝛ hoc mihi magis placere fateor.

¶ Diuisio textus.

Rest hoc cōsideratio adducit ꝛc. Ostenso q̄les angeli creati sūt: hic ondit eorū differētia adinuicē per auersionez et cōuersionē: ꝛ diuidit in partes duas. In pma determinat de auersiōe angelorū. In scōa determinat qō q̄ sequunť euersos ꝛ cōuersos fz opationes eorū adinuicē. 6. dī. ibi. (¶ P. scire opz.) Pria i. d. In pma determinat auersionē ꝛ cōuersionē quorūdā. In scōa ostēdit p quid sūt auersi ꝛ cōuersi. ibi. (Dabebāt oēs ꝛc.) Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q̄ per liberuz arbitriū sūt auersi ꝛ cōuersi. Scōo ingrit vtrū lib. ar. sufficiat ad cōuersionē: sicut ad auersionē. ibi. (Si aūt querit ꝛc.) Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q̄ cōuersis opposita est gr̄a p quā querterent. Scōo ingrit vtrū per gratiaz illā suā beatitudinē meruerint. ibi. (Dic queri solet ꝛc.) Circa primū duo facit. Prio determinat veritatē. Scōo excludit obiectū. ibi. (Idcoq̄ a quibusdā ꝛc.) ¶ Qō I.

Hic est duplex q̄stio: pma de auersiōe malorū angelorū. Scōa de cōuersiōe bonorū. Circa primū querunť tria. Primo vtrum angel⁹ peccare potuerit. 2° qd appetēdo peccauerit. 3° ad q̄ō gen⁹ peti ei⁹ petiū reducať.

¶ Utrū in angelis possit esse peccatū. I.

Ab primuz sic pceditur. videť q̄ in angelis nō potuit eē peccatū: sicut. n. dicit in. 9. meta. In his q̄ semp sunt actu nō pōt esse malū: vnde Aui. dicit q̄ supra sperā lune: nō est malū: sed adhuc minus ē deposite i angelo q̄ in corpore celesti. ergo in angelis nullo mō pōt esse peccatū. ¶ P. q̄ aliqd sit malū postq̄ fuit bonū: hoc nō pōt esse sine motu: sed motus nō est sine mā vt dicit in scōo meta. Cū ergo i angelis nō sit mā. vt supra dictū est: videť q̄ nō potuerit i eis peccatū eē. ¶ P. sicut dicit in. 7. phy. Ois mutatio virtutis: ꝛ vicy reducit in alterationē q̄ est fm passiōes partis sensitiue: fz hō passiōes nō sūt in angelis carētibus organis sensus. ergo in angelis nō pōt eē mutatio de vtute in viciū vt peccēt postq̄ boni fuerāt. ¶ P. volūtas nō ē nisi boni vel apparētis boni. ergo cui nō pōt apparere bonū nisi q̄ō est bonū nō pōt volūtas ferri nisi in bonū vez: fz in angelis nō pōt eē bonū apparēs nisi q̄ō ē vez bonū. ergo nō pñt ōsiderare nisi id q̄ō est vez bonū: ꝛ ita ñ possūt peccare. pbatio medie. Intellectus nūquā errat i his quoꝝ pprie ē itell⁹: sicut i cognitiōe pncipioꝝ: fz angeli nō habēt nisi itellectiuā cognitionē. ergo nō pñt i sua cognitiōe errare: vñ phs dicit i lib. de aīa q̄ itell⁹ sp ē rectus: fantasia aūt ē recta ꝛ nō recta: hoc idē dicit Aug. sup Genesim lib. 10. iz.

Sed contra est q̄ō dicit Job. 4. Ecce qui seruiūt ei ñ sūt stabiles ꝛ i angelis suis re. pra. ergo ꝛc. ¶ P. vt supra dictū ē. angelis i sui creatiōe datū ē li. ar. fz li. ar. q̄ō ē ex nihilo pōt etiā i malū deflecti. ergo videtur q̄ angeli peccare potuerūt.

Respondeo dōm: q̄ apud oēs catholicos certū ē angelos peccasse: ꝛ demōes effectos eē: quo āt peccauerūt difficile ē videre: q̄ nō pōt eē peccatū i volūtate nisi sit aliquo mō deceptio i rōne. vñ ois malus ē quodāmō ignorās: vt i. 3. etbicorū dicit pbus: q̄ō q̄liter sit videndū ē ad pposite q̄stiōis itell⁹. Ipse. n. distinguit it i. 7. etbicoꝝ operādoꝝ duplicē cognitōez. s. vlez ꝛ particulārē: ꝛ q̄ opatiōes sūt circa singularia: iō aliquē recte in vlī opinātē circa singularia peccare ptingit: singularia. n. ptingit cognoscere duplr. s. i habitu ꝛ i actu: cōtingit ergo aliquē peccātē rectā existimatiōez ēt de singulari opabili in habitu brē: nō tamē i actu: q̄ i nobis habitus passione

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligaꝝ ne in actū exeat: circa ꝯsiderationē particularis operādi: sicut ebrietate: ita ꝛ ira ꝛ cōcupiscētia a deo vt sī vba pnūciet sensuz mēte nō teneat iquātū iudiciū rationis vebemētia passionis absorbeꝫ: vñ dr̄ i. 6. ethicoꝝ q̄ delectatio corrūpit existimatoz̄ prudētie: ſz quānis ꝑ mō i angelis iudiciū ītell'is ligari nō possit. eo q̄ tales passiones i eis nō sūt: pōt tamē ligari; iquātū ꝯsiderādo vnū retrahit a ꝯsideratiōe alteri⁹: eo q̄ ei⁹ ītell's simul pluriū, nō ē: nisi sicut ī verbo oīa prēplaf: ꝛtigit ãt aliqd cē eligēdū ſm vnã ꝯditiōz rei ꝯsideratã: qō tñ eligēdū nō ē oībus ꝯditionibus ꝯcurrētib⁹ ꝯsideratis: ꝛ ita potuit ī ãgelis error electionis cē ꝛ pctm.

Ad primū ergo dicēdum q̄ ī nã ãgelorum nō ē alia pō respcū alicuius formе quã acgrere ꝛ amittere possit: sicut ē ī gñabilib⁹ ꝛ corruptibilibus. ꝛ iō nō pōt i eis cē malū nãe: sicut nec ī ignābilibus ꝛ incorruptibilibus: cuiusmōi sūt corpa celestia. Sz tū lib. arb. dr̄ ꝑ polē respcū motus ordiati: ꝛ ita pōt cē quātū ad ꝑ dordinatio ad malū. ¶ Ad 2m dōz q̄ sicut passio ꝛ receptio dñr eguoce ī opibus ītellectualibus ꝛ nãlibus: ita ꝛ mor⁹. vñ nō exigit q̄ ad talē motū sit mā: ſz sufficit pō q̄lis dicta ē in ãgelis cē. ¶ Ad 3m dōm q̄ dcīm pbī ē itelligēdū ō vtutibus ꝛ vicys q̄ sūt circa passiones ꝛ ō scia q̄ ē a sensibus acgsita: ꝛ ꝑ ī ãgelis nō iuenit. ¶ Ad 4m dōz. q̄ quānis ītells ñ possit errare ita vt iudicet aligd hȝ qō ñ ē: quātū ad illud qō de re pcipit: nihilominus ītells creatus: q̄ nō ē oium sil: pōt deficere: ex ꝑ q̄ iudicat ō re q̄ sit ꝺueniēs ſm aliq̄ ꝯditionē rei ꝯsideratã: qō nō ē ꝺueniēs ſz alia q̄ nō ꝯsiderat: sicut medicus iudicās aligd cē expediēs vni egroto scdm vnã ifirmitatē eius ꝯsideratã: qō ñ ē sibi simplr expediēs pp aliā egritudinē: quā vl'ī cognoscit vl'ī nō cōsiderat.

¶ Utr̄ ãgelus malus appetierit eq̄litatē. II.

A B secūduz sic pcedit. vr̄ q̄ ãgel⁹ dei eq̄litatē nō appetierit: q̄ sic dicit Aug. ō Adã loquēs. Nō ē credēdū q̄ vir spūali mēte pditus cē voluerit sicut deus Sz ãgel⁹ multo sapiētior fuit hoīe. g̃ vr̄ q̄ dei eq̄litatē nō appetyt. ¶ Ꝑ. illud qō nō cadit i appbēsionē nō cadit i volūtatē: q̄ volūtas nō ē nisi ō aliquo bono apphēso: ſz eq̄litas creature ad deū ñ cadit i appbēsionē: q̄ ipse ds oēm itell'z creatuz sua magnitudie excedit. g̃ vr̄ q̄ dei eq̄litatē nō appetyt. ¶ Ꝑ. quānis volūtas sit pol'um ꝛ impol'um: tñ electio nō ē nisi pol'um vt dr̄ ī. 3. ethicoz̄: ſz electio ãgeli fuit ō eo qō ꝺideravit: q̄ gcūq̄ nō peccat p electōz: peccat p ifirmitatē vl'ignorãtiã: vt pōt bri a phi losopho ī 5o ethicoꝝ q̄le nō fuit pctm ãgeli. Ergo suū ꝺsideratū fuit pol'e: ſz eū cē eq̄lē deo ē impol'e. g̃ nō fuit suuz ꝺsideratū. ¶ Ꝑ. nullus peccat ī ꝺsiderio sui finis: q̄ ꝑ nãle ē: ſz finis ãgeli: ꝛ cuiuslibz creature ē assimilari ꝺo. g̃ vr̄ q̄ ñ peccauit ꝑ appetēdo. ¶ Ꝑ. gcūq̄ vl't assimilari alicui ꝺuertit ad illud. nullus. n. vult cē similis ei quē odio hȝ: ſz ãgelus peccādo nō ē cōuersus: ſz auersus a deo. g̃ nō appetyt similitudinē dei vl'equalitatē.

Sz contra supra illud. ꝑs. Que nō rapui tūc exsolebã: dicit glo. q̄ Eua sicut dyabol⁹ rape voluit dīnitatē. g̃ vr̄ q̄ dyabolus dei eq̄litatē appetyt. ¶ Ꝑ. Esa. 14. Ex pſona nabuchodonosoz ī figura dyaboli dr̄. In celū ascēdā: ñ ãt pt itelligi ō celo empireo: q̄z ī illo creat⁹ fuit. g̃ opz itelligaꝫ ō celo scē trinitatis: ꝛ ita vr̄ q̄ eq̄litatē dīne celsitudis appetyt.

Respōdeo dōm q̄ circa hoc triplex ē opinio: quaz nãq̄ simplr ꝛ absolute ꝺcedūt q̄ pctm angeli fuit: ex hoc q̄ deo simplr eq̄lis cē voluit: nec obstat q̄ hoc ē impol'e: q̄z ſm Aug. Leca ambitio ſp pſumit pluꝝ q̄z possit: ſz hoc nō vr̄ ꝺueniēs: q̄z quānis hō possit plus ꝺsiderare, q̄z possit bre: nō tñ plus pōt velle, q̄z possit estimare

q̄ intellz volūtas sequit̄: ꝛ nō excedit. Et ꝓterea in ãgelo nō ē ponere passionē q̄ ex appetitu bonoꝝ indiciū itell's liget sicut ē in nobis: Et ꝓterea nullus vult aliqd vnq̄: q̄ posito eius nã nō maneret. si ãt angelus deo eq̄lis cēt: nō cēt huius nãe: ſz dīne: ꝛ ita suū non cē appeteret. Et iō al'r aly dicūt: q̄ dei eq̄litatē directe nō appetyt: ſz īdirecte: q̄z appetyt aliqd quo habito seq̄rēt q̄ deo cēt eq̄lis. ſ. nulli subeē. Doc ēt nō vr̄ ꝺueniēs: q̄z totū bonuz angeli ē ī boc q̄ deo subē. sicut tota claritas aeris ē in hoc q̄ subycit̄ radys solis: ꝛ iō hoc ab angelo non potuit appeti. Et iō al'r ē dōm q̄ nō appetyt eq̄litatē simplr quātū ad subam ꝺsiderati. vt. ſ. vellet tãtaz bonitatē brē quãtã ꝺs hȝ: ſz tñ appetyt eq̄litatē ſm q̄. d. ſ. quatū ad moduz bñdi: bonitas ãt sue brītudo ē ī deo: quã hȝ ꝑ suã nãz: ꝛ a q̄ ois creature brītudo: ꝛ bonitas trãsfundit̄. videꝫ g̃ angel⁹ dignitatē nãe sue q̄ creaturis ceteris ꝑeminebat: voluit a se brītudinē ꝛ bonitatē: i oīa iferioza ꝺriuari: voluit ēt ꝑ sua nãlia in pfectiōz brītudinis ꝙuenire. ꝛ iō dr̄ q̄ sine merito brē voluit boc qō meritis habituras cēt si pstitisset: nec ēt quātū ad modū bñdi simplr deo egparari voluit: non. n. voluit a se brītudinē brē: nec ex primū in alios trãsfundēs: ſz a deo ꝛ sub deo ſm q̄ ipse in omni nã operat̄.

Ad primū ergo dōm q̄ angelus noluit equalitatē simplr: sicut nec homo: ſz modo ꝓdicto: quidã tamē dicūt q̄ Adã magis fuit ꝓditus spūali mēte q̄ angelus: nō tamē quātū ad gradū nature: ſz quātuz ad diuinã reuelationē quã habuisse credit̄ cū dns in eū sopo rē imisit. ¶ Ad secūduz ꝛ tertiū dōm q̄ ratōes ille procedunt ō eq̄litate simplr quã nō dicimus angelū appetyssе. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ assimilatio dīna ē finis vniuscuiusq̄ creature scōm modū sibi a creatore ꝓfixum. vñ sine deoz dinatiōe nō pōt cē q̄ appetitus tēdat in diuinaz assimilationē, vltra terminū nãe sue a deo statutū. ¶ Ad 5m dōm q̄ ī quolibz peccatore auersio a deo ē ꝓter itētionē: q̄z malū nō pōt cē intētū: ſz sp bonū in quo ē ad deū assimilatio: ꝛ ita ꝓter intētionē ipsoruz angeloruz fuit q̄ a deo se auerterent: cui assimilari volebant.

¶ Utr̄ pmū peccatū angeli fuerit supbia. III.

A B tertium sic pcedit. videt̄ q̄ peccatū angeli primū nō fuit ō gñe supbie: ſz aliud: q̄z sicut ꝑmo tbi. 6. dr̄ radix oīum malorꝝ est cupiditas vl'auaritia: ſz peccatū angeli fuit q̄ſi oīuz peccatorꝝ radix: ergo suū peccatū fuit cupiditatis vl'auaritie. ¶ Ꝑ. in lra dr̄ q̄ auerti a deo ē odio brē vl'iuidere: ſz angeli peccādo a deo auersi sūt. ergo eorum peccatuz fuit iuidie vel ody. ¶ Ꝑ. fugere laborē in bonis spūalibus ptinet ad accidiã ſz Bernardus dicit q̄ in boc fuit angeli peccatū q̄ sine laboze gloriã brē voluit. ergo videt̄ q̄ suū peccatū fuit accidie. ¶ Ꝑ. quicūq̄ nō facit illō ad qō tenet̄ peccat ꝑ omissionē: ſz angelus debuit cōferre dc dei ordinatiōe nevltra ipsaz appeteret aliqd qō nō fecit. g̃ ꝑ omissionē peccauit. ¶ Ꝑ. inter vtutes primū locū tenet fides: q̄si fundamentū: ſz ifidelitas fidei, opponit̄. ergo cū angeli peccatū pmū fuerit videtur q̄ fuerit infidelitas.

Sz cōtra sicut dicit̄ ecclīastici. xi. Initiū oīs pcti supbia: ſz a malicia dyaboli oē peccatuz originē trahit. ergo videt̄ q̄ suū pctm fuit supbia.

Respōdeo dōm q̄ supbia tribus modis accipitur. Uno mō ꝑt sumit̄ habitualr. ſ. q̄daz inclinabilitas vel ex nãe flexibilitate tãtum vel ex fomitis corruptione ad supbiēdū: ꝛ sic dr̄ supbia initiū oīs peccati. Alio mō dicit̄ supbia scōm q̄ aligs actualr se effert extra ꝑcepti limites vt ꝑcipiēti nō subyciat̄: ꝛ sic nō ē spāle peccatū: ſz q̄dam gñalis conditio oē peccatū cōsequēs

ex parte auersiōis. Tertio modo dicit̄ supbia ꝺordinatus appetitus, ꝓprie excellētie: ꝛ ꝑcipue ī dignitate vel honore: ꝛ sic ē spāle pctm vnū de septē capitalibus vicys: ꝛ sic primū pctm angeli supbia fuit: q̄ ꝑ tū ex ꝺsiderato: q̄z eminētiã dignitatis appetyt: tum ēt ex motiuo: q̄z ex cōsideratiōe, ꝓprie pulchritudinis in peccatum ruit.

Ad primum ergo dicēdum: q̄ cupiditas ēt triplr dr̄. Uno modo ſz q̄ ē radix oīs pcti: ꝛ sic ē q̄daz iclinabilitas ī ꝺsideriū ꝺordinatū cuiuscūq̄ ꝺsiderabilis: vl'ex corruptiōe fomitis vl'ex cōditiōe nāe: q̄ flexibilis ē ꝓprie boc q̄ ē ex nihilo. Alio modo dicit̄ ſm q̄ ē cōditio oē pctī ꝯsequēs ex parte auersiōis prout dicit ꝺsideriū actualr ꝺordinatuz cuiuscūq̄ ꝺsiderabilis vl'bonoris vl'scie ꝛc. Tertio mō dicit̄. ſm q̄ ē spāle vicium vnuz ō septē capitalibus. ſ. ꝺordinatuz ꝺsideriū babēdi ea q̄ sufficiētia ī vita ꝓmittūt vt pecunia: ꝛ alia: quoꝝ ꝑcium nū mismate mēsurat̄: ꝛ ꝑ se cōstat q̄ taliū ꝺsiderio dyabolus nō peccauit. ¶ Ad 2m dōm q̄ odiuz ꝛ iuidia respcū dei ꝓsupponūt ī angelo volūtatis prauitatē. vt dicit Augu. sup Genesim ad lram. xi. q̄ō sic ꝑz: q̄z nullius rei pōt cē odium nisi q̄ ē dissonuz ꝛ ꝺtrariuz volūtati: illud ãt q̄ ē optimū nihil ēffectus habēs admixtum nō ē ꝺtrariuz nisi volūtati nō recte. Similr iuidia ē dolor aliene pspitatis iquātū ē impeditiua alicuius boni, ppry: dīna ãt felicitas nō ē impeditiua alicuius ppry boni nisi q̄ ꝺordinate ꝺsideraꝝ: q̄z ab eo oē bonuz ꝺscēdit: ꝛ ita odium ꝛ iuidia ꝓsupponūt aliq̄ qō pctm: ꝑ q̄ō volūtas ꝺordinareꝝ. ꝛ sic nō fuit pctm eius ody vl'iuidie. ¶ Ad 3m dōz. q̄ angeli in ꝑ deo ministrāt ꝛ merēt̄: laborē vl'tediū ñ habēt. ꝛ iō pctm accidie eis nō cōpetit: ſz pro tāto dicim̄ voluisse sine laboze gloriã cōsequi: q̄z ppria ꝛ tute assequi voluerūt: ſm q̄ laboziosum dr̄ illud q̄ facultatē operātis excedit. ¶ Ad quartuz dōm. q̄ omissio: quādoq̄ est spāle pctm: quādo. ſ. ꝺimittit̄ aliqd qō fieri ꝺs qō spāliter ꝑceptum ē: quādoq̄ vo ē cōditio oē pctm ꝯsequēs ſm q̄ ē ꝺmissio alicuius circūstātie ī opere obseruādo ꝛ boc modo nō ē iconueniēs q̄ ī primo pctō angeli fuerit omissio: pōt tñ dici q̄ nō tenebat̄: tunc actualr ꝯferre: q̄z alio mō pctm vitare poterat. ¶ Ad 5m dōz q̄ ea q̄ sūt prima in gñatiōe nō opz q̄ sint prima in destructiōe vnde nō sequitur si fides ē prima virtutum q̄ infidelitas sit primum viciorum. ¶ Qō. II.

Circa secundum principale q̄rit̄ de ꝺuersiōe bonoꝝ angeloꝝ: ꝛ q̄runt̄ duo. Primo vtrū fuerit eis aliq̄ grã apposita ad ꝺuersionē. Scōo vtrū ꝑ illã grām suã brītudinē meruerunt.

¶ Utr̄ angeli idiguerit grã ad hoc q̄ ꝺuertereꝝ ī deū. I.

A B primuz sic pcedit. videt̄ q̄ nō indiguerint appositiōe aliquis grē vt ꝺuertereꝝ ad deuz. Ad libertatē .n. lib. ar. ptinet: vt ad vtrūq̄ flecti possit ꝛ ꝑ cipue ī bonū: ſz ī angelis ī statu creatiōis fuit liarb. nullo pctō debilitatū. g̃ nō idigebāt grã ad hoc vt in bonū ꝺuertereꝝ. ¶ Ꝑ. vt supra ex vbis Aug. habituz ē. ōs nō distinxit ītер angelos añ eoꝝ ꝺuersionē ꝛ auersionē: ſz illis q̄ sūt auersi ñ fuit apposita grã: vt ī lra dr̄. ergo nec illi q̄ fuerūt ꝺuersi añ ꝺuersionē. ¶ Ꝑ. ex boc q̄ angeli ꝺuersi sūt a deo grã repleti sūt; ita q̄ ꝺuersio ad grām ē ꝓparatio. Si ergo ꝺuersio nō pōt cē nisi ꝑ grāz aliquã ꝑcedentē nec ite illa grã sine ꝓparatōe aliq̄: al's oībus dareꝝ. vr̄ q̄ ꝑ būc modū sit ꝑcedere in ifinitum: q̄ ēt itells ꝛ nā respuit. ergo ē status ī primo: q̄. ſ. ad ꝺuersionē nō opoꝝtuit dari grām q̄ ad cōuersionē ꝓpararet. ¶ Ꝑ. idē habitus est qui cooperat̄ habēti bonum opus eius reddens: ꝛ qui operat̄ in eo bonū ipsum faciēs: ſz angelus nō indiguit grã operā-

te vt ī lra dr̄. ergo nec cooperāte grã ad opus cōuersiōis.

Sed contra proficere ad meritū vite nullus sine grã pōt: ſz ꝑ ꝺuersionē angeli ad vitã ꝓfecerūt. ergo ad eā grã idiguerūt. ¶ Ꝑ. ꝺuerti ad deuz ē amoze ei adherere: vt ī lra dr̄. Nō aūt itelligit̄ ꝑ de amore nãli: q̄z sic ēt eū ꝑus dilexerāt: vt supra habitum ē. ergo videt̄ q̄ itelligat̄ de amoze charitatis: q̄ sine grã non ē. ergo ꝺuersio sine grã nō potuit esse.

Respondeo dōz q̄ circa ꝑ ē duplex opinio: quidam .n. dñt q̄ ad ꝺuersionē meritoriã exigit̄ duplex grã. vna gratū faciēs: q̄ ifozmat ꝺuersiōis actū ꝛ meritoriū reddit. Alia gratis data: a q̄ elicit̄ suba actus ꝛ q̄ lib. arbi. iclinat ad volēduz: ſz istam gratiaz ponere nō vr̄ necessariū nisi ipsa libertas arbitrij grã dicat̄ q̄, peculdubio nobis a deo ē: vel aliq̄ occasiōes que quādoq̄ ꝺantur boibus a deo ad cōuersionē: vt istructio legis ꝛ castigatio ad humilitatē: ꝛ alia huiusmōi: sine q̄bus, tamē pol'e ē gratiam cōsequi: q̄z si hō facit q̄ ī se ē deus dat ei grām. Ad boc autē faciēdum nō exigit̄ aliqd aliud. Illud. n. ad q̄ ñ pōt ꝑ se. lib. arb. nō est ī boīe vt faciat illud: illud. n. ī nobis eē dr̄ cuius nos dñi sumus. vnde pō ista iplicat ꝛadictio nē dum posuit q̄ ad faciēduz illud q̄ ī nobis est liberum arbitriū nō sufficit. (¶ Et ideo aliter ē dōm. q̄ ad eliciēdū actū ꝺuersionis sufficit lib. arb. q̄ō se ad habēdaz gratiam q̄ buc actuz ꝓparat ꝛ disponit: ſz efficacia ꝺuersiōis ad meritū. nō pōt esse nisi ꝑ gratiã: vnde vnus ꝛ idē motus ē cōuersiōis lib. ar. ī quo grã ifundit̄: q̄ est dispō ad grām: hȝ q̄ exit a lib. arb. ꝛ meritoziuz ſm q̄ grã ifozmat̄. Et simile ē etiã ī motu ꝓtitōis quo ꝑmo iustificatur ipius: qual'r aūt boc sit pol'e pōt videri ex his que ī nā ꝓtingūt. In eodem .n. istanti quo ꝑmo est dispō necessitatis ī mā forma subalis iducit̄. cum. n. gñatio sit terminus alteratōis: opz ī eodē istanti alterationē terminari ad dispōnem q̄ est necessitas ꝛ gñationē ad formã subsтãtialē. Sed q̄z alteratio est motus ꝓtinuus: ideo ꝑncipiū alteratōis ꝛ mediū quo mã disponitur ad formã subalē tēpoze ꝓcedunt ītroductionē forme subalis: motus aūt volūtatis q̄ disponit ad grāz est simplex ꝛ nō ꝓtinuus. iō vel ꝑm⁹ tñ ē sufficiēs dispositio ad grāz: vel vltimus ītер plures: q̄ agit ī virtute oīuz ꝓcedēntium: ꝛ ideo cum illo gratia ifunditur.

Ad primuz dōm. q̄ quānis lib. arb. de se possit in subam actus: nō tamē ī formã eius q̄ quã meritoziuz est. ¶ Ad secūduz dōz. q̄ motus auersionis ꝛ ꝺuersiōis ſm q̄ sūt ex lib. ar. ꝓcedūt ifusionez grе in q̄busdã: ꝛ casum quozūdã: nō tēpoze: ſz nã ſm viã materie ꝛ gñatiōis, put dispō ꝓcedit formã: ꝛ per boc ꝑz solutio ad tertiū. ¶ Ad quartū dōm q̄ aliqd dr̄ fieri vel operatum eē duplr: vl'sicut ex cōtrario: prout dicimus q̄ ex nigro fit albū: ꝛ boc modo dr̄ grã operās qua de malo fit bonus: et sic nō fuit in angelis: vt in lra dr̄. Alio modo dr̄ aliqd fieri ex negōne vel ꝑuatōe: sicut ex nō lucēte lucēs: ꝛ ex nō figurato figuratū: ꝛ sic dr̄ grã operās q̄ ō nō bono gratuita bonitate fit tali bonitate bon⁹: ꝛ sic grã opans fuit ī ãgelis.

¶ Utr̄ angeli meruerint suã brītudinē. II.

A B secundum sic procedit. vr̄ q̄ angeli suã brītudinem nō meruerint. Meritū. n. ꝓcedit ꝑmiuz: sicut via terminū: sed in angelis nō potuit esse meritū: q̄z ante brītudinez gratiã non habebant q̄ est radix merendi ad minus si in gratia creati nō sūt: ergo vr̄ q̄ suã brītudinē nō meruerūt. ¶ Si dicat̄ q̄ merētur eam ꝑ ministeria q̄bus nobis iubēte deo obsequunt̄. ¶ Contra. ſm Dio. supiozes non mittunt̄ ad explendum vsum exteriozis ministerij. si ergo iferiozes ꝑ ministeriuz merent̄. videt̄ q̄ iniuste cū superiozibus agat̄ q̄bus meredi

Universidad de Deusto
Biblioteca

facultas nō conceditur. ¶ P. ordo vnus in infinitum nō excedit alterū. si ergo inferiores continuo merentur per exterius ministeriū. videtur q̄ quādoq; perueniant ad graduz superioris ordinis: ⁊ ita esset ordinum confusio.
¶ Preterea efficacia merēdi in operatiōe est vel propter difficultatē operis vel propter pfectionē: sed non propter difficultatez: quia angeli sua ministeria explent sine labore oī: ⁊ difficultate: ergo si propter pfectionem cum operatio qua deum contemplantur sit nobilior ⁊ pfectior. videtur etiā q̄ per illam mereant. ⁊ cum b̄ sit cōmunis oībus beatis: ⁊ nō interrupta. videtur q̄ facti sint in ꝓtinuo merito: ⁊ ita q̄ eorū gloria in infinitum crescat.

Sz contra in gbuscūq; inuenit perfectio vnius rationis in eis sūt eadē ꝑncipia consequēdi pfectionē illā: sz in angelis ⁊ boibus est beatitudo vni⁹ ratiōis. cū ergo boies ad beatitudinē sine merito nō pueniant. videt q̄ nec angeli. ¶ Preterea. ſm Bernar. i hoc fuit peccatū angeli q̄ gloriaz sine merito habere voluit: nō autē hoc fuisset ei peccatū si ad hoc ordinatus esset vt beatitudinē haberet quā nō mereret. ergo videtur q̄ nō habuerūt beatitudinem sine merito.

Rēdeo dōm q̄ sustinēdo angelos in gra fuisse creatos planū est ad hoc rēdere: qa sic certissime meritū primū ꝑcessisset. Si autē in gra creati nō sūt: sz gra fuit eis sīl data cū gloria: tūc sūt tres opiniones: quidā eniz dicūt q̄ suā beatitudinē nullo modo meruerūt nec fuit eis data gra ad meredū: sz ad brē viuēdū hoc autē nō videt cōueniēs: qz beatitudo bz rōnē ꝑmy: ꝑmiz aūt sine merito eē nō pōt: sicut nec pena sine culpa. Alij dīt q̄ p opera q̄ sūt post cōfirmationē gbus nobis ministrāt mereret brīudinē quā pus acceperūt: sicut aliquis miles mereret munus sibi a rege collatū posterius militādo. sz b̄ ēt simplr loqndo nō videt ꝓueniēs: qz brīudo bz rōnē termini: meritū aūt cū sit tēdēs i aliud bz rōnez vie. vñ nō vident se posse cōpati vt aligs beatus i statu meredi existat. Sz ſm qd pōt sustineri: vt. s. mereri itelligāt nō ꝑmiū eēntiale qō e corꝝ brīudo: sz ꝑmiz accidētale qō e gaudiū de illis q̄ p eorū officia saluāt. ¶ Et iō vr cū alys dōz q̄ meritū i eis nō ꝑcessit ꝑmiū tēpore: sz natura: qō facile itelligi pōt ex his q̄ supra dicta sūt. Sicut eniz actus lib. arb. ē dispō ad gra: z ita actus informatus gra est meritū glorie. Unde vnus ⁊ idē cōuersionis motus ē pparatio ad gram ſm q̄ ē ex libero arbitrio ⁊ meritorius glie: scōz q̄ ē gratia informatus: ⁊ iteruz fruitiōis actus ſm q̄ cōpletur per habitum glorie.

Ad primū ergo dōm. q̄ nō ē necessariū merituz p̄cedere ꝑmiū tēpore: sz nā tm̄. glibz. n. actus meritorius bz aliqō ꝑmiū sibi adiūctū: sicut ⁊ glibz actus iordinatus bz penā. vt dicit Aug. i libro ꝓfessionū. ¶ Ad 2m dōm. q̄ ⁊ si superiores nō mittāt: nihilominus tm̄ p eos regulāt inferiores i suis ministerys: ⁊ iō merituz respcū accidētalis ꝑmy cōe ē: ⁊ p b̄ pz rūsio ad tertiū. ¶ Et ꝑterea ordines distinguūt scōz gradū. i ꝑmio eēntiali qō p misteria nō augeī. ¶ Ad 4m dōz. q̄ act⁹ mistery āgelorꝝ hīt efficaciā merēdi rōne effect⁹. s. salut] boiuz gb⁹ mistrāt ō q̄ redūdat i eis gaudiū: qō est accidētale ꝑmiz. ¶ Expositio textus.

Auerti odio bre ⁊c. Uidet hoc ēt eē impossibile: quia sicut nihil amat nisi bonum vel in ratione boni: ita nihil odio habetur nisi ratione mali: sed in deo nulla est ratio mali: ergo odio haberi nō potest. ¶ Sed cōtra est. qō dicitur in psalmis: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Ad qō dicendū q̄ ipsuz deum ſm q̄ ē nullus odio brē pōt: sz rōne alicuius effectus eius qui cōtrariat volūtati iquātū ē punit vel ꝑbibēs vel aliquid huiusmōi. Nō ita q̄ prius dedita subtrahunt: ex quo videtur: q̄ in gratia creati nō sunt: sed hec sunt verba magistri qui huius opinionis videt fuisse.

¶ Oz de maloribus ⁊ de minoribus quidā ceciderūt: inter quos vnus fuit celsior. s. lucifer.

¶ Distinctio. VI.

Preterea sciri opz: quoniā sicut de maloribus ⁊ minoribus quidā p̄stiterūt: ita de vtroq; gradu gdam corruerūt. Inter quos vn⁹ fuit oībus alijs cadētibus excellētior: nec iter stantes aliqs fuit eo dignior: sicut testimonijs auctoritatū mōstrat. Ait. n. Job. Ipse principiū viarū dei. Et in Ezechiele legit. Tu signaculū similitudinis plenus sciētia ⁊ pfectiōe decorus i delicijs paradisi dei fuisti. Ad exponēs Grego. ait. Quāto magis in eo subtilior ē nā eo magis in illo imago dei silis insinuat ipressa. Itē i Ezechiele legit. Omis lapis ꝑciosus opimētū eius. i. ois angelus q̄si operimētū erat: qz vt dicit Grego. In alioꝝ cōparatiōe ceteris clarior fuit. Unde ⁊ vocatus ē Lucifer: sicut testat ysaias. Quo ingt cecidisti Lucifer: qui mane oriebaris ⁊c. Aut nō vnus ordo: sz vnus spūs accipiēdus ē q̄ teste Ysidoro postq̄ creatus ē eminētiā nāe ⁊ pfunditatē sciēie sue ppendēs: in suū creatorez supbiuit in tm̄ q̄ ēt deo se eq̄re voluit. vt i ysaia dicit. In celū ascendā supra astra celi: ⁊ exaltabo soliū meū ⁊ ero silis altissimo. Silis quidē deo eē voluit nō p imitatōez: sz p eq̄litatē pōe.

¶ Añ ⁊ quo deiectus fuit merito sue supbie.

Et tāte supbie merito de celo. i. ō empireo celo in quo cū alijs fuerat deiectus ē in istū caliginosuz aerē cū oīb⁹ sue pranitatis cōsortib⁹. Nā vt Joānes ait i Apocal. Draco de celo cadēs secū tertiā partē stellaꝝ traxit: qz luciferalijs maior nō solus cecidit: sz cū eo alij multi: q̄ ei i malicia cōsenserūt: eosq; cadētes bui⁹ caliginosi aeris habitaculū recepit. Et hoc ad nāz ꝓbationē fidē ē: vt sint nobis cā exercitatiōis. Añ apls. Colluctatio ē nob aduersus principes ⁊ ptātes mūdi b⁹: ⁊ aduersus rectores tenebraꝝ hanc ꝑ spūalia negtie i celestib⁹. Qz demōes q̄ sūt spūales ⁊ nequā in hoc turbulento aere nobis ꝓpinquo q̄ celum appellatur habitant. Unde ⁊ dyabolus aeris princeps dicitur.

¶ Oz nō ē ꝓcessuz eis bitare i celo vl i terra.

Non n. n. est eis cōcessuz habitare i celo q̄ clarus locus ē ⁊ amenus. Nec in terra nobiscū: ne boies nimis infestarent: sz iuxta apli Petri doctrinaz in

epla canonica traditā: i aere isto caligioso q̄ eis q̄si carcer vsq; ad tps iudicij deputatus ē. Tūc aūt detrudūt in baratrū iferni bz ill⁹. Ite maledicti i ignē eternū: q̄ ꝓparat⁹ ē dyabolo ⁊ āgel' ei⁹.

¶ Oz demones alij alijs presunt ⁊ habent etiaz alias prelationes.

Et sicut iter bonos angelos alij alijs ꝑsunt: ita ⁊ iter malos alij alijs ꝑlati sūt: ⁊ alij alijs subiecti. Quādiu. n. durat mūdus: angeli angelis ⁊ boies boib⁹: ⁊ demōes dēmōib⁹ ꝑsūt: sz i futuro ois euacuabit ꝑlatio vt docz apls. Hīt quoq; bz modū scie maioris vel minoris ꝑlatiōes alias maiores vl minores. Quidaz. n. vni ꝓuincie: alij vni boi: alij vni vicio ꝑsūt. Añ dī spūs supbie: spūs luxurie ⁊ huiusmōi: qz de illo vitio marie pōt boies tēptare a quo noiat. Unde ē ēt q̄ noie demonis diuitie vocant. s. māmona: ē. n. nomen demonis māmona: quo noie vocāt diuitie bz syrā liguā Hoc aūt nō iō est q̄ dyabolus in ptāte hēat dare vel auferre diuitias cui velit: sz qz eis vtit ad boium tēptationē ⁊ deceptionem.

¶ An oēs demones sint in boc aere caliginoso an aliqui sint in inferno.

Solet aūt q̄rī vtz oēs in isto aere caliginoso sint: an iā aliq sint in inferno. Oz in iferno quotidie descēdant aliq demonū ꝓsimile ē: qa alias illuc cruciādas ꝺducūt. Et q̄ illic aliq sp sint alternatis forte vicib⁹ nō pcul ē a ꝓpo: q̄ illic alias detinent atq; cruciāt. Oz aūt maloꝝ aīe illuc descēdūt at q̄ ibi puniāt: ex eo ꝓstat q̄ ꝓps ad iferos descēdit vt iustos q̄ ibi tenebāt educeret. Si. n. iusti illuc descēdebant: multo magis iniusti: ⁊ sicut tradit auctoritas cuz iustos eduxit: iniquos ibi reliquit. Admodū dit. n. infernū nō absorbuit.

¶ Quidaz putāt luciferum in iferno religatum ex quo tentauit cbristū: ⁊ victus est: quē primū boiem tentasse ⁊ vicisse dicūt.

De lucifero aūt qdā opinant q̄ ibi religatus sit: ⁊ ad nos tēptandos nō hēat nūc accessuz: qz i apocalipsi legit. Cū cōsūmati fuerit mille āni soluet satbanas de carcere suo: ⁊ exiet ⁊ seducet gētes: qō erit nouissimo tpe ātixpi: qñ erit tāta tribulatio vt ēt si fieri pōt moueāt electi. Quē ibi religatū dicūt ab eo tpe quo tēptauit xpz in deserto vel in passiōe: ⁊ victus ē ab eo. Ipsuz putāt primum boiem tentasse ⁊ vicisse: ⁊ secūdo dcū: sz ab eo victum esse: ⁊ ideo in inferno religatū. Alij autem putant ex quo cecidit pro peccati sui magnitudine: illic fuisse dimersum.

¶ Oz lucifer modo non habet potestatē quā habebit tempore antixpi.

Sed siue in infernū dimersus sit: siue nō credibile ē nō eū hīe facultatē accedēdi ad nos: quā hēbit i tēpore antixpi: i quo fraudulēter ac violēter operabit. Et iō forte dī tūc soluēd⁹: qz tūc dabit ei a deo ptās tēptandi boies: quā modo non bz.

¶ Oz demones semel victi a sanctis nō accedūt amplius ad alios.

Plus quoq; q̄ a sanctis iuste ⁊ pudice viuētibus vincunt: ptās alios tēptandi vī adimi. Añ Origenes. Puto iquit sane q̄ sancti repugnātes aduersus istos icētores ⁊ vincētes minuāt exercitū demonū: vel q̄ ꝑplurimos eoꝝ iterimāt: ne vltra fas sit illi spiritui q̄ ab aliquo sancto caste ⁊ pudice viuente victus sit: ipugnare iterū aliū boiem. hoc autē quidā putāt intelligendū tm̄ de illo viuo in quo superatus est: vt si de superbia aliquem virum sanctū tentat ⁊ vincit: vlterius nō liceat ei illuz vel alium de superbia tentare.

¶ Diuisio textus.

Stēsa diuisione malorum a bonis per auersionē ⁊ conuersionē: hic incipit determinare ea que cōsequūt auersos ⁊ cōuersos ſm q̄ in eis ꝓueniūt vel differūt. ⁊ diuidit i partes tres. In ꝑma determinat ea q̄ ꝓsequūt eos quātū ad nāe cognitōez. In scōa ea q̄ ptinēt ad potestatē. 7. di. ibi. (Superadictū est: q̄ angeli pstiterūt ⁊c.) In tertia ea q̄ ptinēt. ad corpoꝝ assumptionē. 8. di. ibi. (Solet i qōne vsari ⁊c.) Prīa in duas. In ꝑma determinat veritatez. In scōa mouet qōnez ex determinatis. ibi. (Solet aūt queri ⁊c.) Circa ꝑmū duo facit. Prīo ponit eoꝝ ꝓditionē quātū ad nāe gradū añ pctm̄. In scōa ꝓditionez eoꝝ post pctm̄. ibi. (Et tāte supbie ⁊c.) Et ꝑmo quātū ad locū. Scōo quātū ad ꝑlatiōis gradū qui gradū nāliuz sequit. ibi. (Sicut iter bonos ⁊c.) (Solet āt queri ⁊c. Dic mouet qōnē quātū ad ea q̄ dicta sūt de loco: ⁊ ꝑmo determinat eā i cōi. Scōo in spāli. ibi. (De lucifero aūt ⁊c.) Ubi ꝑmo determinat eam quātū ad primū angelū. Scōo quātū ad alios. ibi. (Alys quoq; qui a sanctis ⁊c.)

¶ Questio. I.

Hic quinq; querunt. Prīo de quo ordine fuit supmus angel⁹ iter peccātes q̄ lucifer dī. Scōo qualr peccatū alioꝝ ad eius pctm̄ se hēat. Tertio de loco eis post pctm̄ debito. Quarto si est iter eos ꝑlatiōis grad⁹. Quinto de pugna eorū ad nos.

¶ Utꝝ lucifer fuerit supmus oīuz angeloꝝ. I.

Ad primuz sic pcedit: vr q̄ lucifer nō fuit supmus oium: qz ad eū ſm Ezechielē. 28. dī. Tu cherub ꝓtegēs ⁊ extentus: sz ordo cherubin ſm Dio. et Grego. nō est supmus ordo. ergo videt q̄ nō fuit de supmo ordine. ¶ P. Damas. dicit de ipso q̄ preerat terrestri ordini: sz inferioribus ministerys ſm Dionysiū ꝑferūtur iferiores ordines. ergo videt q̄ fuerit de inferioꝝ ordinibus. ¶ P. nā cuiuslibet angeli ordinata ē ad bītudi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem:ſz nō eſt pbabile q̄ vina ordinatio in nā nobiliſſima totius vniuerſi fruſtrata ſit.ergo videt̄ q̄ iſte angelus qui ceteris ſuperior fuit a bītudine nō cecidit.¶ P.peccatū nō pōt eē in nā aliq̄ niſi bñte politatē que ꝓſequitur eam ſm q̄ ex nihilo eſt:ſz ſuperior angelus quāto deo q̄ ē act⁹ purus vicinior fuit tāto minus de poſſi habuit.ergo videtur q̄ peccatū in eo minime locū bñe potuit.

Sz contra eſt q̄ dicit Ezechielis.30. Oē lignuz paradiſi dei nō eſt aſſimilatū illi neq; pulchritudini eius:ſz p lignū paradiſi ſignificātur angeli. ergo videt̄ q̄ angelo peccāti ad quē verba p̄dicta referunt nullus angelor equari potuit.¶ P.Hzegorius dicit i hꝰa q̄ in alior operatōe ceteris clarior fuit:ſz ordo claritatis ē ſcōz gradū nāe.ergo peccās angelus ceteris altior fuit.

Reſpondeo dōm q̄ bāc q̄ſtionē Auguſtinus mouet.xi.ſup Geneſim ad lꝫam:ꝛ inde terminatā relinq̄t:eo q̄ de his q̄ ptinēt ad angelos pauca voluit aſſerēdo tradere:ſz poſtmodū Hzego.expſſe determinat q̄ fuit altior ceteris nō ſolū peccātibus:ſz etiā ſtantibus cui cōſentit ꝯmunis ſnīa: q̄ quidē probabilis ē.tum propter multas auctozitates q̄ hoc figuratiue exprimere videnť:tum etiā ex hoc q̄ nō eſt probabile creatozis eq̄li tatē aliquo modo illum ſpiritum appetiſſe:qui etiā alteri creature ſubiectus erat.vnde oportet q̄ ille qui hoc appetyt ceteris fuerit altior.

Ad primuz ergo dōm.q̄ dona ſperiorum ordinū quibus noiant̄ ſūt etiā in ſupiozibus ordinibus eminēter:vnde ſupior ordo noīe ſperiozis noiari pōt:ꝛ iō dico q̄ angelus ille nō dicit Cherub:qz de ordine Cherubin fuerit:ſz magis de ordine ſerapbin.dicit aūt cherub ad exprimēdum qualitatez culpe: qz.n.p elatiōis viciū cecidit:iō a ſcientia noiat̄ quā nomē cherub ꝺſignat: de q̄ dicit apoſtolus p̄me Lozin.8.Sciētia iflat ꝛc.¶ Ad ſecūdum dōm q̄ ſm quoſdā damaſ.loquit̄ recitādo opinionē quozūdā:ꝛ nō veritatē aſſerendo. Uel dōz q̄ q̄uis inferiorū ordinū ſit p̄ferri terreſtribus ſm hoc q̄ operationes imediate exequunt̄:tamē etiam illi qui ſunt ſupiozes terreſtribus p̄ſunt in hoc q̄ ſperiores illumināt:ꝛ eozum actus dirigūt.¶ Ad tertiū dicēdum.q̄ diuina ordinatio de nulla creatura fruſtrari pōt:qz etiaz ſi deficiat ab vno ordine relabitur i alium ordinē:vt i p̄mo libro dictuz eſt.

¶ Ad q̄rtum dicēduz q̄ angeli nō agunt ſm neceſſitatez nāe.ꝛ iō ille i quo ē minor diſpoſitio ad peccatuz pōt plus peccare:ꝛ iō peccatū ēt p̄mi angeli ceteris grauius fuit:inquātū i eo minus fuit flexibilitas ad peccādum.

¶ Utr̄ p̄mi angeli fuerit occaſio peccādi alys. II.

Ad ſecūduz ſic ꝓceditur. videtur q̄ peccatuz p̄mi angeli nō fuerit occaſio peccādi alys:illō.n.q̄ ē defozmatū nō pt occaſional̄r mouere ad ſuā imitationē:ſz ſtatim vt angelus peccauit defozmatus ē:ergo nō mouit alios ad ſuā imitationē. ¶ P.nō videť q̄ alys occaſionez peccādi daret niſi trahēdo eos ad conſenſum ſui deſideriy:q̄ fuit vt ceteris creaturis:ſicut deus p̄ferret: ſz in hoc aly non videtur conſenſiſſe: qz vt ſancti dicūt p ſuperbiā peccauerūt: dignius enī ē ſupiozi ſubeſſe.i.deo q̄ſ iferioribus.i.angelis:ꝛ illud q̄ ē dignius ſm eſtimationē ad minus ē magis a ſuppbiēte deſideratū ergo videť q̄ ſupior alys non ꝑſuaſerit caſum. ¶ P.iter alias cauſas vna aſſignat̄ reparatiōis hoīs:qz p aliuz ceciꝺit vt ſic congrue p aliū reſurgeret:ſz inferiorum angelorum caſus nō ē reparabilis.ergo videť q̄ nō ad ſuggeſtionē ſupiozis angeli ceciderūt. ¶ P.ſicut mali p auerſionē ceciderūt:ita ꝛ boni p cōuerſionē cōfirmati ſunt:ſz nō ponitur i bonis angelis vnus cā ꝯuerſionis alteriꝰ.ergo vr

q̄ nec ponēduz ſit in malis vnū eē cām ruine alterius.

Sz cōtra Apoca.12.dicit̄ q̄ draco de celo cadēs ſecum traxit tertiā partē ſtellarum:ſz trabere ptinet ad cām aliquo modo mouētē.ergo videť q̄ primus angelus alios ad peccādū ꝯmouerit. ¶ P. Job.41. dicit̄ de diabolo i figura leuiathan:q̄ ipſe ē rex ſup oēs filios ſuppbie:ſz ſm pb̄m.in.5.meta. Rex dicit̄ p̄mus iquātū mouet p ſuā voluntatē ꝛ iperiū:ſibi ſubiectos. ergo videť q̄ p̄mus angelus alios ad peccādum traxerit.

Reſpōdeo dōm q̄ circa hoc ē multiplex opinio:q̄dā.n.dicūt q̄ iter peccatū p̄mi angeli et alioꝛ nō attēdit̄ aliqs ordo niſi ſm quātitatē culpe: quia pctm̄ p̄mi angeli ceteris grauius fuit. Sz illud nō vr̄ conueniēs pp hoc q̄ ex modo loquēdi i ſcriptura deſignatur aliq̄ cālitas p̄mi angeli ad pctm̄ alioꝛ.Et iō alij dicunt q̄ p̄ceſſit tā grauitate q̄ cālitate ꝛ etiā tēpozis duratiōe.Sz hoc vr̄ iconueniēs:qz ſm damaſ.qō ē in hoībus moꝛa boc ē in angelis caſus:vñ ſicut moziētes in pctis ſtatim dānatiōi ſubyciunt̄:ita etiā angelus peccans ſtatim ſuā dānationē accepit ꝛ a bonozū cōſoꝛtio eiectus ē.vñ alios nō potuiſſet ad peccādum trahere . ¶ Et iō dōm q̄ pctm̄ p̄mi angeli aliozum pctā p̄ceſſit nō tātum quātitate culpe:ſed ēt cālitate:nō tamē duratōe:qō quo cōtingat ſic pōt videri. Ipſe p̄mus angelus.vt dcm̄ ē p̄us:voluit hoc conſequi vt ſicut nā alios p̄cellebat:ita eis quodā mō cā fuiſſet vltimā p̄fectionē cōſequēdi:ꝛ qz ipſe motus deſideriy idiuiſibilis fuit:ꝛ nō ꝺtinuus:iō p̄ncipiū eius non p̄ceſſit terminum ipſius:ꝛ iō motus alicuius cātus ab ipſo:qui incepit in termino eius:ſimul oīno fuit cum ipſo ſm q̄ hoc qō deſiderauit attētauit vt ad actum produceret alys ſuū deſideriū exponēdo:ꝛ ſimul cū hoc fuit aliozum viſio ꝛ puerſus deſideriy cōſenſus. Et ſimile ꝺtingit i oibus operationibus iſtātaneis:q̄rum vna eſt cā alterius:q̄ ſūt ſimul tēpoze:ſicut illuminatio aeris ꝛ viſio colozis:ꝛ diſcretio reiviſe etiā quātum ad ſenſibilia per accidens.

Ad primū ergo dōm.q̄ deformitas cōſecuta eſt in p̄mo angelo ex actu ſuo ſimul cum actu aliozum:viſio aūt ſperiozum angeloꝛ non ferebat̄ in angelum p̄mū ſm q̄ ex actu in ipſo relinq̄bat̄ deformitas: ſz ſcōam q̄ ex ipſo actus ꝓcedebat:que.n.cōiuncta ſunt tempoze per actum anime ſeparantur:ꝛ p̄cipue quādo vnum naturaliter p̄cedit alterum.¶ Ad ſecundum dicendum.q̄ inferiores angeli etiam per ſuperbiam peccauerunt:ꝛ tamen ſuperiozi ſubeſſe voluerunt:q̄ō ille obſtabat ſibi:vnde aliquid appetebant ſibyp̄ſis ex quo ſuperbiebant.vt ſcilicet ipſimet ſecundum poſſibilitatem naturalium ſuozum gloziam acquirerent:tamen ſub deo et nō ſub ſuperiozibus angelis: ꝛ q̄ eam in alios angelos inferiores tranſſunderent ꝛ aliquid appetebāt ipſi ſuperiori in quo ſibi conſentiebant.vt ſcilicet dictam dignitatez aſſequeretur:quia eadē ratio erat de vno ꝛ de omnibus. Et eſt ſimile de illis qui pari ratione ſe babent ad aliquid acquirendum:ꝛ ideo omnes in vnum conſpirantes quilibet ſibi et alys deſiderat.¶ Ad tertium dicenduz.q̄ iſta non eſt propria cauſa quare peccatum angeli fuit irremiſibile:ſed eſt aliqua congruitas vt peccatum hominis magis remedietur.¶ Et preterea non eſt ſimile:quia homo peccauit per alium tentantem: ſed inferiores angeli per alium occaſionem p̄eſtantem.¶ Ad quartum dicendū. q̄ conuerſio efficaciam habuit per gratiaz que non eſt ex aliqua creatura:ſed in auerſionem ſufficiēter virtus creature poteſt.¶ Preterea non eſt a veritate remotuz quin auerſio vnius angeli eſſet occaſio ꝛ exemplum conuerſionis aliozum:immo videtur ex hoc quod dicitur Apocal. .12.Michael ꝛ angeli eius ꝛc.

¶ Utrum angelis poſt caſum cōuenienter aſſignat̄ locꝰ.

Ad tertium ſic ꝓceditur.vr̄ q̄ inconueniēter aſſignatur locꝰ ipſis angelis malis pꝰ caſū. Illi.n.qui ex loco nullā impſſionē recipit equal̄r ꝯuenit oīs locus:ſz demones cū ſint incozpozee ſube non recipiūt aliqs impſſiones locales ꝛ cozpales: qz nec illuminār lūine cozpali nec infrigidār.g̃ vr̄ q̄ nibil ſit dictu q̄ eis vnꝰ locꝰ magis q̄ alius debeat̄. ¶ P.peccātiꝫ nō debeť niſi locꝰ carceralis:ꝛ penalis:ſed ſcom pb̄m i 2ᵒ ce. ꝛ mū.Pictagoras locū ignis dixit eē carcerē. g̃ vr̄ q̄ ibi deberēt eē pꝰ pctm̄:ꝛ nō in aere. ¶ P.locꝰ ꝺz eē ꝓportionat⁹ locato:ſz demōes per pctm̄ ſunt obtenebrati.g̃ vr̄ q̄ debeat eis locꝰ circa terrā q̄ ē cozpus opacū. ¶ P.cū demonib⁹ debeat̄ ꝓpetua pena nō ꝺz eis concedi a deo locus quē deſiderāt:qz deſideriuz cōpletū mitigat penaz. ſz demones libēter volūt hic eē nobiſcum:vnde leguntꝰ frequēter petiuiſſe ne i infernū mittāt̄ur.g̃ vr̄ q̄ ſemper debeāt in iferno eē. ¶ P.pctm̄ demonis ē grauiꝰ q̄ peccatū boīs:ſz aīe dānatoꝛ ſtatim ad inferna deſcēdūt:nec hic nobiſcū remanere p̄mittunť.g̃ vr̄ q̄ nec demones.

¶ P.vt dr̄ Ja.ſcōo in quadā glo.demōes q̄cūq; vadūt ſecū ignē iferni portāt:ſz ignis ille cū ſit cozpalis agit ex necitate nāe.g̃ vr̄ q̄ ad nos nūq̄ accedāt:qz oīa que circa nos ſūt ꝺurereť . ¶ P.quozū ē vnū pondus i cozpib⁹ ē vnꝰ locꝰ ſicut oīum grauiū cēt̄ꝛ i qō tēdūt ſuo motu:ſed ſm Aug.idē ē amoꝛ i ſpiritib⁹ qō pōdus i cozpib⁹.cū ergo oēs demones p affect̄ vni⁹ vicy ꝯueniāt. vr̄ q̄ vnus

Sed contra (locꝰ tm̄ eis debeat
eſt quod in littera dicitur.

Reſpondeo dōm q̄ āgelo ſm ſuā eēntiā locꝰ non debetur:vt i p̄io libꝛo dcm̄ ē.di .37. Sed ſolū quātū ad opatiōem vel p modū ꝛgruētie:ſicut i ope ꝛēplatiōis vl̄ p modū necitatis:ſic i his q̄ circa noſ opant̄:opatio āt angeli ſm nāz ſuā cū ſit ītellectual⁹ ſubā ē ꝛēplari. vñ oēs i loco ꝛēplatiōi cōgruēti.ſ.in celo empyreo creati ſūt:opatio āt glie nō differt ab opatiōe nāe eoꝛ:niſi ſic pfectū ab impfcō.Et iō idē locꝰ debeť angel⁹ ꝺditis ꝛ glioſis.ſed quātū ad ſtatū culpe vl̄ miſie pt eoꝛ opatio tripl̄r attēdi:aut ſm lucē nāe que in eis remanſit q̄uis obtenebrata p pctm̄:vel q̄tū ad culpe tenebras.et ſic debeť eis locꝰ tenebroſus ꝛ penalis:vl̄ q̄tū ad ordinē dine ſapiētie quo ex eoꝛ malicys bonū elicit̄:cā. ſ.noſtri exercity:ꝛ q̄tū ad hec tria ꝓpetit eis aer:p̄cipue quātū ad mediā ſui ptē:qz inq̄tū ē diaphonus p nām lucis ꝺsonat eoꝛ nāe pfecte:q̄tū aūt ad turbulētiā competit eis: vt penalis ꝺ culpā:inq̄tuz vero ꝓpinquus nobis ꝓpetit ad exercitiū. Sed iferni locꝰ cōpetit eis ꝺtra culpā inq̄tū ē bozridus ꝛ tenebroſus:noſtra aūt habitio ꝓpetit eis pp noſtrum exercitium

Ad primum g̃ dōz:q̄ nō dicūtur eē i loco: q̄ſi ex loco cozpali aliqd ſcipiētes:ſed q̄ſi circa locū opantes aliqd ꝓpriētatiꝫ loci ꝺsonuz. ¶ Ad ſcōz dōm:q̄ iter alia cozpa gñabilia ꝛ cozruptibilia ignis ē ſubtiliſſimus ꝛ plus bñt de luce:vñ angelis obtenebratis nō ꝓpetit:vñ magis deꝰ ꝛ boni āgeli ſm metaphoꝛas ab igne ſūptas deſcribūtur:vt dicit Diony.i fine celeſtis Dierarchie.Pictagoras āt logť de igne q̄ē i medio vni uerſi pōebat ibidē dr̄:ꝛ būc nos dicimꝰ eē ignē iferni q̄ ē bozridus ꝛ tenebroſus ꝛ locꝰ penalis demonū. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ ps aeris iuxta terrā ē lucidioꝛ ꝛ calidioꝛ ea que ē in media regione aeris:qz ex reflexiōe radioꝛ ſolis multiplicatur ſplēdoꝛ ꝛ caloꝛ in aere:q̄ ē iuxta terrā. vndeva pores reſoluti ex aqua ꝛ terra eleuāt̄:ꝛ vbi inuenit̄ mioꝛ caloꝛ pp diſtantiaz a loco reflexionis vapoꝛ ille dimitti-

tur nāe ſue vnde ifrigidatur ꝛ cōdēſatur:ſic aq̄ calefacta ſepata a calefaciēte:ꝛ pp hoc locꝰ ille ē frigidꝰ ꝛ tenebroſus ꝛ exinde ꝺſcēdūt pluuie ꝛ grādines ꝛ venti ꝛ bō.Et iō rō ſupponebat falſum. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ ex b̄ q̄ circa nos ſunt nullo mō eoꝛ pena minuit̄ niſi q̄ ſibi pēale eſtimant nō poſſe nobis nocere:ſicut q̄ſ in inferno ſunt.

¶ Ad q̄ntū dōm erroꝛ grecoꝛ ē ponētiū nullā aiam ante diē iudicy neq; in infernū neq; in celū ire:ꝛ eſt deliruꝫ tus a fabulis pictagoricis ꝛ poetaꝛ:qui ponebāt aias ocioꝛ circuire ſepulchꝛ vſq; ad vindictam moꝛtis:ꝛ iterum nō redire ad comparē ſtellā añ ꝛpletū periodū vite que ante terminū i nā moꝛte finita eſt. ¶ Sed q̄ ſtatim aīe dānatoꝛ ad inferna deſcendant:ꝓbat̄ in littera ex iuſtis:qui illuc deſcēdebāt.ꝛ Job.ꝺicunt i bonis ꝛc. Luce.15. Moꝛtuus ē diues ꝛc. ¶ Et ſil̄r q̄ ſancti ſtatim i celos aſcēdāt ꝓbatur:ex hoc q̄ bī 2ᵉ cozinth.5. Scio enīz q̄ ſi terreſtris ꝛc. Et tm̄ vtriq; circa nos aliq̄ apparent ad vtilitatē nr̄am:ſicut angeli beati buc ad nos accedūt. nec ē ſil̄e de aīabus damnatoꝛ ꝛ demonibus:qz demōes ſm gradū nāe ſue ꝺſtituti erant ſupra nos:vt ex eis aliq̄ vtilitas nob ꝓueniret:nec b̄ oino p eoꝛ peccatuz depire debuit:vñ ꝺati ſūt nobis in exercitium q̄ō aīab⁹ non cōpetit. ¶ Ad ſextū dōm q̄ quidā dicūt penam ſenſibilez ipoꝛ demonū ꝺlatā eē vſq; ad diē iudicy:ſz b̄ vr̄ eē ꝛcōtra ſctoꝛ auctozitates:ꝛ ꝺtra rōnem dine iuſticie:q̄ ſtati aīas dānatoꝛ pene infernalis ignis adiudicat:quarū tm̄ pctm̄ non ē maius peccato dōmonū. ¶ Et ideo aly dicūt q̄ in igne ifernali ſemp ardēt:quē ēt ſemp ſecū deferūt: non tm̄ ignis ille alia corpa cōburit:qz agit vt inſtrm dini ne iuſticie in illa tm̄ que ad talez penā adiecta ſūt. Sz cū ſint incozpozei nō vr̄ ꝓbabile q̄ ignē cozpalē ſecū depoꝛtent. Uñ dōm q̄ ſemp igne infernali ardēt:non tm̄ eis ſp pñte ſm locū:qz nō agit cozpali mō calefaciendo ꝛ deſiccādo:ſed mō ſpūali.vnde nō regrit̄ determinata diſtantia ſicut in actiōe cozpali. ¶ Ad ſeptimū dōz.q̄ dcā tria loca debētur cuilibet demoni ſm diuerſas conditiones: vt dictum eſt.

¶ Utrum in demonibus ſit ordo.

Ad quartū ſic ꝓceditur . vr̄ q̄ i demonibus nō ſit ordo. dr̄ enim Job.io.q̄ in terra miſerie ꝛ tenebraꝛ nullus ordo:ſed ſempiternꝰ horꝛoꝛ inhabitat:illius aūt tetre demones ſunt in cole.ergo in eis non eſt aliquis ordo. ¶ P.in gbuſcunq; ē ordo ꝓlationis eſt aliq̄ ꝛcordia pacis.ſz demones videtur eē diſcordes:qz vt dr̄ ꝓuer.ii. Inter ſupbos ſp ſt̄ iurgia.g̃ ꝛc. ¶ P.ordo ꝓlationis cuiuſlibet ē ſm aliquā regulā iuris:ſed volūtas ꝺmonum nullo iure dirigi pōt:g̃ nō pōt in eis eē ordo ꝓlationis. ¶ P.ſupiores demones grauiꝰ peccauerūt ſm q̄ nālia meliora acceperāt q̄ que ſtare poſſēt:ſz illi q̄ magis peccauerunt grauiꝰ debent puniri.g̃ nō vr̄ ꝓbabile q̄ ꝓlatiōem ſup alios acceperint. ¶ P.inter boies dānatos nō ponitur aliqs ordo ꝓlatiōis:ſz boium dānatoꝝ ꝛ ꝺmonū ē vna dānatio.g̃ vr̄ q̄ nec i ꝺmōib⁹ ſit aliqs ordo.

Sed contra ē qō dr̄ Job.41.de ſquamis leuiathā per q̄s mēbra diaboli ſignificantur: q̄ vna vni adheret ꝛc.g̃ vr̄ q̄ ſit inter eos aliqua concordia ꝛ ordo ꝓlationis.

Reſpondeo dicēdū q̄ ordinē ꝓlatiōis in demōibus eē ꝛgruit eoꝛ nāe:ꝺine ſapie: et ꝓprie negtie. Ex nā enī qdā alys ſupiores fuerunt: ꝛ ga pctm̄ nām nō tollit:ꝺſeq̄t vt ēt poſt pctm̄ quidā alys ſuperiores remaneant. Ad ſapiaz ēt ꝺinā ꝑtinet: vt que ab eo ſūt ordinata ſint ab eo a quo oīs ptās eſt:vt dr̄ Ro.13. Et iō ptās demonū ad exercēdū boies ꝛ puniendus dā-

Universidad de Deusto
Biblioteca

natos:a deo est:ꝛ iō ordiata per gradus plationis dz esse. Silr ex nequitia sua būano generi aduersant:amicos ār eē eos q vni⁹ inimici sunt ꝓsegr:ꝛ iō vt magis boib⁹ noceant q̄si adinuicē ꝓsiderār:vt ꝯorditer ꝛ ordiate impu

Ad primuz g̃ dōz.q ibi oio remouebit (gnent.

ordo in fine btitudinis a quo irrecupabilr ceciderūt:erit tñ in eis ordo ptātis q̄ magis a deo q̄z ab ipsis ē. ¶ Ad 2m dōm.q quātū in ipis eēt demōes nūq̄z ꝯordiā hērent.sz ad aligd vnū efficiendū ꝯordāt: nō eni ē pbabile q vehementiōrētiā aliquā adinuicez hēant: sz solū ꝯordiā ad actū alicuius. ¶ Ad 3m dōm:q sic i quolibet malo oz aligd boni remanere cū nō totū p malū corrumpat:ita ēt in actib⁹ iniusticie pōt aligs ordo iuris remanere:sic pz in latronib⁹ q alios iniuste spoliātes inter se aliquā formā iusticie hūt dū sibi inuicē fidē seruant:ꝛ ita i demonib⁹ eē pōt. ¶ Ad q̄rtū dōm.q p ptātē hītam in nullo eoz pena mitigat gn poti⁹ quāto sunt supiores offō tāto ēt grauiori subdi tormēto.vnde dr sapie 6°.Potētes potēter.tor.tē.nec ptās eis datur in p̄miū:sz i dine sapie obsequiū. ¶ Ad q̄ntū dōz.q boies nō sunt sibi inuicē preeminētes fm ordinē nāe:ꝛ ēt nō ordinat dānati in exercitū aliorum vel in punitiōem:ꝛ ita nō ē simil rō de demonibus ꝛ hominibus.

¶ Utz demōes q vincūt a scis detrudūt in infernum.

Ad quintū sic,pceditur. Uī q demones q a sanctis vincūtur non retrudātur in infernū. Infligere eni penam ei qui i pugna succūbit est incitare ad acrius impugnādū:sz hoc non ptinet ad dei misericordiam.g̃ tē. ¶ Preterea.xps efficati⁹ vicit suuz tētatorem q̄z aly sancti:sed lucifer qui xp̃m tentauit nō est oīno a tentationis officio seclusus:q ꝛ pe antixpi grauissime boies tētabit.ergo multo min⁹ aly. ¶ P. quāto pauciores sunt tētatores tanto leuior est tētatio.cum ergo cōtinue a sanctis aliqui demones vincātur:si a tentatione qui vincūtur cessarent in fine mūdi leuissima esset tētatio q̄ falsum ē,ergo ꝛ primū. ¶ P. demones sūt ordinati a deo ad nīm exercitium.si g oīno a tētatiōis exercitio cessarēt oīno ad nihil ordinati eēnt:q̄ non competit diuine sapientie:quia nihil inordinatū relingt.g̃ tē.

Sed contra pugnātib⁹ dz instituī equalis conditio a iusto iudice:sed demones nos vincētes nīm exercitiū minuūt.g̃ vī q silr sit ecōuerso. ¶ P. hoc pōt ꝓbari ex iusticia humana que pugilez victum ad pugnam vlterius non admittit.

Reſpōdeo dōm.q oēs ꝓcedūt demonem victum aliquo mō a tētatiōe cessare: sed circa hoc.s.qualr cesset:sunt tres opiniones:quidā eni dicunt q hoc mō repellit q nec ipm nec aliū tentare possit:nec de eodē nec de alio peccato:quidam vo dicūt q pōt tentare de alio peccato non aūt de eodē:nec ipm vincētem nec alios:ꝛ be due ponūt i lra. Aly vero dicūt q ex quo aliquis pfecte de vno vitio demonē tentantē vincit:nec pōt de eodē vicio eb eo tētari:sed de alio pōt:alios autē tētare pōt:ꝛ de eodem vicio ꝛ de alio: hec aut pō habet cām magis manifestā:q iste dr pfecte diabolū vincere de aliquo vicio in quo oīno vincūtur passiōes ad vicium illud inclinātes sicut ē i illis in quib⁹ acquiritur habitus virtutis ꝓsuetudinalis:ꝛ tūc non remanet magna pmtitas ad peccatū illud.ꝛ iō a diabolo nō tentatur de illo pecato qui vires eius cognoscit.alia q aūt opinionū rō pōt eē:quia cum charitas bona opera coīa faciat in tota ecclesia ex victoria vnius oēs aliquod cōmodū reportant dum eoz hostes vincūtur.Quid tñ boz verius sit ignotum ē:q nec rōne nec auctoritate multū confirmari pt.

Ad primum g̃ dōm:q demonū volūtas semp manet i eadē obstinatiōe ad nocēduz hoib⁹:ꝛ iō magis prodest q remouēatur a pugna: q per hoc potestas ipugnādi cōpescit quoz iniqua voluntas nō minuitur:nec augetur. ¶ Ad scōm dōm.q illi q ēt ponūt demones ab oī tētatione cessare intelliguntur ad tēpus determinatuz post qō itez ad pugnam redeūt: ꝛ p hoc pz responsio ad tertium. ¶ Ad q̄rtū dōm.q malū eoz sp ē ordinatū per penā quā ꝛ ipi sp sustinēt:ꝛ i fero nō dānatis ifligūt. ¶ Expositio textus.

Draco de celo cadens tē.per draconē itelligitur ipse lucifer:per caudā suasio qua alios suū desiderium expressit:p stellas angeli nāli luce fulgētes q̄z tertia pars cecidisse dr nō quātum ad numerum:sed quātuz ad qualitatē:q qui remānserūt sunt deo adherētes assistēdo:ꝛ ministrādo ꝛ alij p auersionē ceciderunt. Aduersus pncipes ꝛ ptātes tē. Sciendū q q̄uis ꝓbabile sit aliquos cecidisse de singulis ordinibus nō tñ demones nominant ab illis ordinib⁹: quoz noīa sumūtur ex donis gr̃e gratū faciētis:sicut serapbin. noiantur ab incēdio charitatis ꝛ troni ab inhabitiōe diuina:sed ab alys quoz noīa sumūt ex gratys gratis datis que ad sciam ꝛ potētiā pertinēt.At q̄diu durat mundus tē.Contra semper remanebunt in diuerso gradu nature ꝛ pene:ergo semper remanebit ordo.Et dōm q̄z dr cessare prelatio bonorum ꝛ malorum spūum quantū ad actus q̄s circa exercēt vl custodiēdo vel tentando.

¶ Oz boni angeli sint a deo cōfirmati per gr̃az vt peccare nō possint: ꝛ mali ita obdurati i malo:vt bñ viuere nequeāt. ¶ Distin. VII.

Supra dictum ē q angeli qui pstiterunt p gratiā dei ꝓfirmati sūt:ꝛ qui ceciderunt a gratia dei deserti sunt: ꝛ boni quidē in tñ ꝓfirmati sūt per gratiā q peccare nequeūt. Mali vero p maliciam adeo sunt obstinati:q bonā volūtatē hīe siue bene velle nō valent: et si bonū sit q̄ aliquādo volūt. Uolūt.n.aliq̄ aliquid fieri quod deus vult fieri: ꝛ vtiq̄z illud bonuz est ꝛ iustum fieri nec tñ bōa voluntate illud volūt nec bene illud volūt.

¶ Oz vtriq̄z liberum arbitrium habent: nec tñ ad vtrunq̄z flecti possunt.

Sed cuz nec boni peccare possint:nec mali bñ velle vel bene opari: vī q iaz nō hēant liberū arbitriuz:qz in vtrūq̄z partē flecti nō possunt :cū liberū arbitrium ad vtrūq̄z se hēat. Uñ Hiero. in tractatu de prodigo filio dicit. Solus de⁹ ē in quez pctm̃ cadere nō pt.cetera cū sint liberi arbitrij in vtrāq̄z partē flecti possunt. Hic dicere vī q oīs creatura in libero arbitrio cōstituta:potest flecti ad bonū ꝛ ad malū. Oz si est :ergo ꝛ boni angeli ꝛ mali ad vtrūq̄z flecti possunt: ergo ꝛ boni possunt fieri mali: ꝛ mali boni. Ad q̄ dicimus:qz boni tanta gr̃a confirmati sunt:vt nequeant fieri mali; ꝛ mali adeo i malicia obdurati sunt: vt non valeant fieri boni. ꝛ tamen vtriq̄z hñt liberū arbitriuz:qz ꝛ boni nō aliqua cogēte necessitate:sed ppria ac spōtanea volūtate p gr̃am q̄dē adiuti bonū eligunt ꝛ malum respuūt. Et mali q̄dē si ir spōtanea voluntate a gratia destituti bonū vitant ꝛ malū sequūt. Et hñt mali liberū arbitrium:sed depressuz atq̄z corruptum:q surgere ad bonū non valent.

¶ Oz boni post confirmationem liberius hēnt arbitrium q̄z ante.

Boni vero arbitriū multo liberi⁹ habēt post confirmatiōem q̄z ante. Ut eni Augu. tradit in ench. Non iō carent libero arbitrio:qz male velle nō pñt:multo quippe liberius ē arbitriū qō nō pt seruire pctō. Neq̄z culpanda ē volūtas:aut volūtas nō est:aut libera dicēda non ē:qua beati eē sic volunt: vt eē miseri nō solum nolint: sed nec ꝓsus velle possint. Nō pñt itaq̄z bōi angeli velle malū: vel velle esse miseri:neq̄z hoc hñt ex nāe:sed ex gratie beneficio. Ante gratie nāq̄z ꝓfirmatiōem potuerūt peccare angeli:et quidā ēt peccauerūt ꝛ demones facti sūt. Uñ Aug.i libro 3 Maximum creaturaz nā celestiū mozi potuit:qz peccare potuit. Haz ꝛ angeli peccauerūt ꝛ demones facti sunt : quoz diabolus est princeps: ꝛ qui nō peccauerunt peccare potuerunt. Et cuicūq̄z creature rōnali prestatur vt peccare nō possit:non ē hoc nāe ꝓprie:sed dei gratie. Ideoq̄z solus de⁹ ē q nō gratia cuiuscūq̄z:sed nā sua nec potuit nec potest nec poterit peccare. Ecce hic insinuat q angeli ante ꝓfirmatiōem peccare potuerunt:sz post ꝓfirmatiōnē nō pñt. Et qō potuerunt fuit eis ex lib.ar.qō ē eis nāle. Oz vero mō nō possunt peccare:nō ē eis ex nā.i.ex libero arbitrio . sed ex gratia:ex qua gratia ēt est vt ipz liberum arbitrium iam non possit seruire peccato.

¶ Oz p⁹ ꝓfirmatiōem angeli nō pñt ex nā peccare sic añ:non q debilitatū sit eoz arbitrium: sed confirmatum.

Non g post ꝓfirmatiōem angeli ō nā sic ante peccare potuerunt:nō q liberū arbitriū eoz debilitatū sit p gratiā sz ita pot⁹ ꝓfirmatū: vt iā p illud nō possit bon⁹ angelus peccare:qō vtiq̄z non ē ex ipo libero arbitrio:sz ex gr̃a dei. Oz g Hieroni. ait. Cetera cū sint liberi arbitrij possūt flecti in vtrāq̄z ptē:accipi opz fm statuz in quo creata sunt. Talis eni ꝛ bō ꝛ āgelus creat⁹ ē quod ad vtrūq̄z flecti poterat: sz postea boni āgeli per gr̃az ita ꝓfirmati sunt: vt peccare non possint:

ꝛ mali ita vitio obdurati vt bñ viuere neq̄ant. Silr ēt illud Isidori intelligēdū ē angeli mutabiles nā:imutabiles sunt gr̃a:qz ex nā i primoz dio sue ꝓditiōis mutari potuerūt:siue ad bonū siue ad malū:sz post gr̃am ita bono addicti sūt vt ide mutari nequeant. Ad hoc eni repugnat gratia nō natura.

¶ Oz mali angeli vivacem sensum non perdiderunt: ꝛ quibus modis sciant.

Et licet mali angeli ita p maliciaz sint obstinati: vivaci tñ sensu nō penit⁹ sūt priuati. Nā vt tradit Isidorus triplici acumine scie vigēt demones. s. subtilitate nāe:experientia tpoz:revelatione superiorum spirituū. De hoc ēt Aug. ait. Spūs mali quedā vera de tpalibus rebus noscere pmittūtur:prim subtilitate sensus: pti experientia tēpoz calidiores pp tam magnā lōgitudinē vite ptim sanctis angelis:qō ipi ab oīpotēti deo discūt iussu ei⁹ sibi revelāt⁹. Aliq̄n āt idē nefādi spūs: ꝛ q̄ ipi acturi sūt velut dinādo pdicūt.

¶ Oz magice artes virtute ꝛ scia diaboli valent:q̄ virtus ꝛ scia ē ei data a deo: vel ad fallē dū malos vl ad monēdū vl exercēduz bonos.

Quoz scia atq̄z virtute ēt magice artes exercētur qbusdā tñ tā scia q̄z ptās a deo data ē: vel ad fallendū fallaces: vel ad monēdū fideles: vel ad exercēdam,pbādāq̄z iustoz patientiaz. Uñ Aug. in libro tertio de trinitate. Uideo inqt infirme cogitationi qd possit occurrere . Cur. s. ista miracula:ēt magicis artib⁹ fiāt. Nā ꝛ magi Pharaonis serpētes fecerunt: ꝛ alia. Sed illud ē amplio⁹ admirādū quo mō magoz potēs tia:q̄ serpētes facere potuit: vbi ad muscas minutissimas. s. cinifes ventū ē:oīno defecit:q̄ tertia plaga egyptus cedebat. Ubi certe ꝺfecerūt magi dicētes. Digitus dei est hic. vbi intelligi datur:nec ipsos quidē āgelos trāsgressores: ꝛ aereas ptātes in vnam istā caliginem tāq̄z i sui generis carcerē:ab illi⁹ sublimis etheree puritatis bitatione derrusos:p quos magice artes possunt qcqd pñt:aliqd valere nisi de supra data ptāte. Dat āt vel ad fallēdū fallaces: sicut in egyptios: ꝛ ipsos ēt magos data ē : vt in eoruz spirituū opatione iudicarent admirandi a quibus fiebant dānādi: vl ad monēdū fideles: ne tale aliqd facere,p magno desiderent:pp qō ēt nobis in scriptura sūt ꝓdita: vl ad exercēdā p bādāq̄z ꝛ manifestādam iustoz patientiam.

¶ Oz transgressorib⁹ angelis non seruit ad meritum materia rerum visibilium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec putādū ē istis trāsgressorib⁹ āgelis ad meritū seruire bāc visibiliū rerū mām: ꝫ deo potī⁹ a quo hec ptās datur quātū incōmutabilis iudicat.

¶ Qz nō sūt creatores ꝫ per eos magi ranas ꝛ alia fecerūt: sed solum deus.

Nec sane creatores illi mali angeli dicēdi sūt: qz p illos magi ranas ꝛ serpētes fecerūt: ñ. n. ipi eas creauerūt. Oium qppe rerū q̄ corpaliꝝ visibiliterq; nasciū: occulta q̄dā semina i corpis huiꝰ mūdi elemētis latēr: q̄ deꝰ originaliꝝ eis indidit. Ipe. n. creator ē oium rex q creator ē inuisibiliū seminū: qz quecūq; nascēdo ad oculos nros exeunt: ex occultis seminib⁹ accipiūt pgrediendi hic primordia ꝛ incremēta debite magnitudinis: distinctiōesq; formaꝝ ab originalib⁹: vt ita dicam regulis sumunt.

¶ Sicut parētes nō dicūt creatores filioꝝ: nec agricole frugum: ita nec boni angeli: nec mali: ꝛ si p eorum ministerium fiant creature.

Sicut ḡ nec parētes dicim⁹ creatores boium: nec agricolas creatores frugū q̄uis eorū extrinsecus adhibitus motibus: ista creāda deiꝰ tus interi⁹ opereꝰ: ita nō solum malos: ꝫ nec bonos angelos fas ē putare creatores: sed p vtilitate sui sēsus ꝛ corpis semia istaꝝ rerꝝ nobis occultioza nouerit: ꝛ ea p ꝯgruas tentatiōes elꝛozū latenter spargūt: atq; ita gignēdaꝝ rerꝝ ꝛ accelerādoꝝ incremētoꝝ p̄bēt occasiōes: ꝫ nec boni hec nisi quātū deꝰ iuber: nec mali hec iniuste faciunt nisi q̄tū ipe iuste pmittit. Nā iniq malicia volūtatē suā ꝫ iniustā: ptātē āt nō nisi iuste accipit: sine ad suā penā: sine ad aliorum: vel penā malorꝝ vel laudem bonorum.

¶ Sicut iustificationē mentis: ita creationē rerū solꝰ deꝰ opaꝝ: ꝫ creatura exteriꝰ seruiat.

Sicut ḡ mētē nram iustificādo formare nō p̄t nisi deꝰ. predicare āt extrinsecꝰ euāgeliū ēt hoies pñt: non solum boni p ꝟitatē: ꝫ ēt mali p occasionē. Ita creatioēz rex visibilium deꝰ interi⁹ opaꝝ. Exteriozes āt opatiōes atq; ꝓteperatiōes sine occasiōes ab āgel taꝫ bonis q̄ malꝝ vl ēt hoibꝰ adhibēt: Sꝫ hec ab hoibꝰ tāto difficiliꝰ adhibēt quāto eis ōsūt sēsuū s̄ btilitates: ꝛ corpoꝝ mobilitates mēbris terrēis ꝛ pigris. Añ qualibuscunq; angelis vicinas cās ab elementis cōtrahere: quāto facilius ē: tāto mirabiliozes in huiusmōi operib⁹ eoꝝ exiſtūt celeritates: sed non ē creator nisi q principaliꝝ ista formaꝛ: nec quisq; hoc pōt nisi vnꝰ creator deꝰ. Aliud ē. n. ex intimo ac sūmo cārum cardine ꝙdere ac ministrare creaturā: qđ facit solus creator deus. Aliud āt p distributis ab illo viribꝰ ꝛ facultatib⁹ aliquā opatiōem forinsecꝰ admouere: vt tūc vel tūc: sic vel sic exeat qđ creatur. Ista qppe originaliꝝ ac primordialiꝝ in quadā textura elementorum cūcta iā creata sunt. Sed acceptis opportunitatibus prodeunt.

¶ Qz angeli mali multa possunt per nature vigorem que nō possunt pp dei vel bonorū āgelorꝝ ꝓhibitiōem. i. quia non permittunt.

Illud quoq; sciendū ē q angeli mali q̄dā p̄t p nāe subtilitatē: que tñ non p̄t pp dei vl bonorꝝ angelorū prohibitiōem. i. qz nō pmittūt illa facere a deo vel ab angelis bonis. Pōt vtiq; cinifes fecisse q ranas serpentesq; fecerūt. Quedāꝫo nō p̄t facere: ēt si pmittātur ab angelis ſpioribus: qz nō pmittit deus. Unde Aug. in libro tertio de trinitate. Ex ineffabili potentatu dei fit vt qđ possent mali angeli si permitterentur iō nō possūt: qa nō permittūt: neq; n. occurrit alia rō: cur nō potuerūt facere cinifes q ranas serpēteſq; fecerūt: nisi qa maioꝛ aderat dñatio ꝓhibētis dei p spiꝰ scī. Qz ēt magi ꝙfessi sunt dicētes: digit⁹ dei ē h. Quid āt possint p nās: nec possint pp. ꝓhibitionez ꝛ p qđ ipsi⁹ nāe sue ꝙditionē facere nō sinant: boī explorare difficile ē: imo ipoſe. Nouim⁹ boiem posse ambulare: ꝛ neq; hoc posse si nō permittat: volare āt nō posse: ēt si permittat. Sic ꝛ illi angeli q̄dā possūt facere si permittāt ab angelis potentioꝛib⁹ ex iperio dei: quedā ꝫo nō possunt ēt si ab eis pmittant. qz ille non permittit: a quo illis ē talis nāe modus q ēt per angelos suos ille plerūq; nō permittit que ꝙcessit vt possint.

¶ Diuisio textus.

Determinatis bis que pertinēt ad nature cōditionem ḡtum ad bonos ꝛ malos āgelos cōmuniter. ¶ Hic ꝓcēdit tractat ea que pertinēt ad eoꝝ ptātē ꝛ virtutē. Et diuidit in ptes duas. In prima determinat eoꝝ ptātē respectu operationū q̄s i seipsis bñt. In scā respcū illaꝝ operationū quas in alios exercēt. ibi (Quoꝝ scia atq; ꝟtute ꝛc.) ¶ Circa primum duo facit. Primo ostēdit eoꝝ virtutē respectu opationum volūtatis vel lib. ar. In scā respcū opationis intells. ibi (Et ꝫ mali angeli ita per maliciam ꝛc.) ¶ Circa primum duo facit. Primo determinat veritatē. scōo inducit quādā questiōez quā primo mouet. ibi. (Sed ē nihil bōi ꝛc.) Scōo determinat eā ibi (Ad qō dicim⁹ ꝛc.) ¶ Circa qō primo ꝙfirmat illud vez qō in obiectiōem supponebat. s. q boni angeli ꝛ mali bñt libez arbitriū. Scōo respondet ad obiectiōem ibi. (Qz ergo Piero. ait ꝛc.) Quoniꝫ scia ꝛc.) Hic oñdit eoꝝ virtutes in opationibus quas in

subiectam mām exercēt. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo enī oſtdit bꝰ virtutis p̄ncipiū collatiuū ꝛ finē. Scōo ostēdit opandi modū. ibi (Nec putādū ē de istis trangressoribꝰ ꝛc) Tertio oſtēdit impediñtū iterādi sua ꝟture. ibi. (Illud quoq; sciēdū ꝛc.) Circa scōm tria facit. Primo excludit duplicē modū falsū. Scōo oſtdit modū verum ibi. (Oium quippe eoꝝ ꝛc) Tertio ꝓponit exēplū prio i corpalibꝰ actiōib⁹ ibi (Sicut ergo nec parentes ꝛc.) 2° i spūalibꝰ ibi (Sicut ḡ mentem nostraꝫ.) ¶ Qō I.

Hic est triplex qō. Prima de statu libe. arbitrij in bonis ꝛ in malis angelis. Scōa de cognitione malorꝝ. Tertia ō virtute eoꝝ. ¶ Circa primum queruntur duo. Primo de confirmatione bonoꝝ angelorumꝫ scōo de obstinatione malorum.

¶ Utrum angeli boni possit peccare.

Ad primum sic ꝓceditur. Uī q angeli possint peccare: qz secūdū p̄m ptātes rōnales sunt ad oppositā: sed lib. arb. qō in angelis bonis manet: ē rōnalis ptās: qz ē facultas rōnis ꝛ volūtatis ꝫ Augu. ḡ vī q si p̄t bene velle q ētiā possint peccare.

¶ P. sicut corruptibile nunq̄ mutatur vt fiat eternuꝫ: vt dicit p̄s in ꝓio celi ꝛ mūdi: ita vī q mobile nunquā fiat imobile: ꝫ liberū arbitriū angeli fuit in statu creationis mobile in peccatum. ergo nunquā factum ē imobile.

¶ P. quāto aliqua virtus magis ē determinata ad vnū min⁹ ē libera: sicut pz in virtutib⁹ nālibus q̄ p necitatem agūt: ꝫ arbitriū angeli ē liberius post ꝙfirmationē q̄ ante: vt in lra dī. ḡ vī q nō sit determinatū tñ ad bonū: ꝫ possit ēt in peccm. ¶ P. nulla rō laudabilitatis subtrahenda ē a bonis angelis: sed hec ē rō laudis in hoibꝰ q non peccent cū peccare possint. Eccli. 31. Qui potuit trāsgredi ꝛ nō ē trāsgressus: i laudē bōi viri dī. ḡ vī q B ēt i āgel sit.

Sed contra: imobilitas est de rōne felicitatis: vt dicit p̄s in ꝓio ethicoꝝ. Non eniꝫ estimādū ē felicē eē cameleuntha: ꝫ si peccauerit mouerentur a statu rectitudinis. ḡ bti angeli peccare nō p̄t.

¶ P. mot⁹ nō ē in termino: sed in via ad terminuꝫ: angeli āt nō sunt viatores. ḡ moueri in peccm nō p̄t.

Respondeo dicēdū: q sicut deꝰ per nām suaꝫ bꝫ q peccare nō possit: ita ꝛ B angelus bꝫ p gratiam ꝙfirmationis: qō sic patꝫ. Principiuꝫ mutationis ꝛ cā ē rei possibilitas: nec defcūs eē pōt nisi p potētiā incōpletā. Illud ḡ cui nihil admiscet de pō scōꝫ naturā suā: nec mutari nec deficere pōt. illud aūt cui admiscetur pō: que tñ tota p actū cōplet: pōt quidē quantum in se ē deficere ꝛ mutari scōm q eē ꝛ ꝙpletiōem suaꝫ nō nisi ab alio bꝫ: ꝫ rōne perfecte receptionis que nihil pōe impfectum relinquit: bꝫ immobilitatē ꝛ indeficientiaꝫ. bꝫ aūt exēplum sumi pōt in nālibus ꝛ intellectualibus. Inuenitur aūt in nālibus quozūdā pō naturalis oīno cōpleta ꝛ per suum eē ꝛ p suā formaꝫ. ꝛ ideo eē indeficiens bñt: sicut pz in angelis ꝛ in corporibus celestibus: q̄rum pō non ē susceptiua alicuius alterius eē vel forme. vnde elongata sunt a ꝓuatiōe: ꝛ per ꝙns a corruptiōe. Sed mā aque nō tota ꝙplet p formā aque hoc mō vt reducat in oēm pfectiōem possibilem per eaꝫ. vñ sil cū forma aq manet ꝓuatio forme aeris: ꝛ iō hec corruptibilia sunt. Et sil pz in intellectualibus: qz p̄ncipiū immediatū naturaliter cognitū determinat ptātem totā rōnis. Añ eniꝫ ad ipm deveniat per inquisitiōem resoluētē: ita adhe retur vni pati: vt relinquat quedā ꝓnitas ad partē aliaꝫ p modū dubitatiōis: ꝫ q̄ resoluēdo peruenitur ad p̄mū p̄ncipiū per se notū firmatur ad ynuꝫ cū impossibilitate

alteri⁹. Sil ē de volūtate angeli beati ad quē ita se bēt lumen gr̄e vel glorie ꝛ virtus sicut forma vel actꝰ in naturalibꝰ ꝛ finis vltimus: sicut ꝓbm⁹ p̄mū in speculatiuis: qz ſm pbm 6° ꝛ 7° ethicoꝝ ꝛ 2° pḥycoꝝ finis: in volūtarys operationibꝰ est sicut principium in speculatiuis. vñ cū p lumē glie pfectevltio fini ꝓiungat p fruitionem plenā: eius bonitate effecti toti in ꝟium ōflecti nō p̄t.

Ad primum ergo dōm. q rōnalis ptās dī eē oppositoꝝ que sub electiōe cadūt: q̄ꝝ propriū ē lib. arb. electio āt nō ē de fine: sed de his q̄ sunt ad finem: ꝛ B nō eliguntur nisi scōꝫ regulā finis que ē in extimatiōe: ꝛ iō de fine nō pōt volūtas ꝟie se bēre. volūtas enī nō pōt eē de miseria: neq; de malo inq̄tum hꝫ. ꝫ semp ē de bono ꝛ de beatudie: ad quā tñ ꝓsequendā possunt hoies diuersas vias eligere. s. scōm q in illis melius estimāt se posse felicitatē ꝓseq. vñ pōt eē error in electione eoꝝ que sunt ad finē ipm: ꝛ iō apud illos quoꝝ est indeficienter recta extimatio finis: fiē apud angelos: q ipo fine pficiunt: ipole ē eē volūtates alicꝰ eoꝝ qui a fine ꝛdinātur: cuiusmōi ē volūtas peccati. Sed tñ p̄t velle boc vel illud: quoꝝ neutꝝ a fine deordinat: ꝛ sic saluatur ꝓprietas rōnalis ptātis inq̄tū p̄t hoc facere vel non facere: cuius nō possint in hec opposita bonum ꝛ malum.

¶ Ad 2m dōz. q nō ē pole vt i eodē subo succedāt sibi corruptibilitas ꝛ incorruptibilitas vel mobilitas ꝛ imobilitas: ita q vtrūq; reducaꝫ in eius p̄ncipia nālia. Et sic ēt dicim⁹ q li. arb. angeli qō per nām mobile erat: non est factum per nāz immobile: ꝫ sz gliam. ¶ Ad tertiū dōz. q ptās angeli nunquā determiatur ad vnū nisi in actib⁹ ꝓiūgētib⁹ fini: quin possit B facere vl nō facere. aut B vl illud facere: nō tñ pōt hoc peccare: qz ſm Anſelmū i p. sologion posse peccare non ē lib. arb. nec pars libertatis: qz lib. arb. est libertas eligendi hoc vel illud eoꝝ que in finē ducūt. ¶ Ad q̄rtū dōm: q laudabilitas nō dep̄det eēntialiꝝ a ptāte peccādi: sed a volūtate adherēte bono: alias virtuosus in quo ē minoꝛ mobilitas ad peccādum eēt minus laudabilis in actu suo q̄ carēs virtute ꝛ bonū operans: ꝫ potestas peccādi est signuꝫ laudabilitatis respectu laudātium inq̄tum oñdit non coacte voluntatē bono adherentem.

¶ Utrum demones possint bonum facere.

Ad secūdum sic ꝓceditur. videt q demōes possint bonū facere: ꝛ non sint obstinati in malo. Nā eniꝫ intellectualis ordinata est ad beatitudineꝫ cuius facta est capaꝝ. sed in demonibꝰ mānet natura post peccatū. ergo non sunt adeo obstinati quin possint bonū velle ꝛ beatitudinē consequi. ¶ Preterea. Diony. dicit quarto cap. de di. no. q demōes bonū appetunt: vt eē viuere ꝛ intelligere: sed bona appetēdo habꝫ ge bonā voluntatē. ergo vī q demones bonā volūtateꝫ bre possint. ¶ P. sindereſis in demonibꝰ nō est extincta alias vermē ꝓscie nō haberēt: ꝫ actꝰ sindereſis ē remurmurare malo: boc āt bonū est: nō ergo oīs eoꝝ actꝰ malꝰ ē. ¶ P. Jacobi primo dī: q demones credunt ꝛ ꝛremiscunt: ꝫ vtrūq; boꝝ bonū ē. ḡ eorum aliquis bonꝰ ē actꝰ. ¶ P. oī actu peccati aliquis in malicia crescit: ꝛ in merito maioꝛis pene. Si ergo demones oī actu suo peccāt. vī q pena eoꝝ in infinitum crescat cū obstinatio reatū pene nō tollat: alr eniꝫ ex sua malicia ꝓmodū reportarent. ḡ pena eoꝝ in infinitū crescit: qō ē incōueniens.

Sed contra. Aug. in libro de fide ad petrū dicit. Demōes nec mala voluntate carere p̄t: nec pena: sed ex mala volūtate nunquā procedit nisi actꝰ malus. ḡ vī q oīs eoꝝ actus malus sit. ¶ P. sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

angeli per auersionẽ effecti sunt boni: ita demões p auersionẽ facti sũt mali. Sed angeli bti malũ facere non pñt vt prius dictum ẽ. g̃ nec demones bonum.

Respondeo dõm. q̃ i demone est nã bona a deo creata: sed volũtas mala: cui⁹ malicie ipi sũt cã. ⁊ iõ ois actus nãe eo⁊ bon⁹ est: sed act⁹ volũtatis co⁊ ẽ malus: actũ ãt malũ ⁊tingit esse dupl'r: aut quãtũ ad substãtiam act⁹: sicut malus actus volũtatis ẽ fornicari vel mẽtiri: aut quãtũ ad modũ agẽtis: sicut cuꝫ gs appetitu laudis dat elemosynas. pñt g̃ demones aliquẽ bonũ actũ ex gñe facere: nullo tñ modo bona voluntate cui⁹ obstinationis rõ diuersimode assignaf. Quidã enim dicũt: q̃ liber⁊ arbitriũ ãgeli mediũ ẽ iter diuinum ⁊ humanũ: in B̃ q̃ diuinum immobile ẽ añ electiõem ⁊ post: hũanum vero mobile ante ⁊ post. angelicũ vero mobile ante ꝫ immobile post: ꝫ hec rõ supponit illud: cui⁹ cã queriť. s. i. mobilitatẽ post angelo⁊ electiõem. ¶ Et pterea scõm hoc nõ posset assignari rõ ⁊firmatiõis ⁊ obstinatiõis hominũ defunct⁊. ¶ Alia rõ assignaf: q̃ cũ ãgelus sit indiuisibilis ad quodcũq; se uertit totaľ uertiť: sed hec vľ insufficiẽs: q̃ quãuis sit indiuisibilis in eẽntia: ẽ tñ diuisibilis virtute scõm q̃ virtus ei⁹ ad multa se extendit: ⁊ B̃ ẽ fm obta: ⁊ scõm q̃ magis ⁊ min⁹ alicui applicant: et B̃ ẽ scõm intẽsionẽ ⁊ remissionem act⁹. Uñ nõ op⁊ q̃ sua opatio ꝓcedat ab eo scõm totã suã virtutẽ: cum sit dõis sui actus. ¶ Alia rõ sumiť per hoc q̃ hõ p alte⁊ cecidit. vñ decuit q̃ hẽret repato⁊ẽ per quẽ resurgeret: angelus vero p seipm. ⁊ iõ ipole ẽ eius ruinam repari: q̃ p se non potuit resurgere: nec decuit aliũ repato⁊ẽ habere. Sed B̃ ẽt nõ vľ sufficiens: q̃ p se vel per aliũ cadere sũt circũstantie peccati: que in infinitũ aggrauare nõ pñt: vt pctõ recupabilitas auferaf. ¶ Et pterea ẽt si hõ nũquã repara⁹ ceť: nõ tñ pp hoc obstinat⁹ eť: vt p⁊ in infdelib⁹: qui reparationis bñficiũ nõ ꝫsequũť: quo⁊ nõ oẽs act⁹ peccata sũt: vt infra dicet distinctiõe. xi. Et ita ẽt si casus õmnis sit irrepabilis: nõ ex B̃ segtur obstinatio volũtatis in malo q̃lis in ipo ẽ. ¶ Alia rõ ẽ: q̃ angelus peccauit ꝺtra deiformẽ intellcm: hõ aũt cõtra dictamen rõnis. vt pat⁊ ex Dionysio in 4.° cap. de di. no. ⁊ iõ peccatu⁊ angeli fuit multo grauiꝰ ⁊ irrecuperabiliꝰ: q̃ rõ est intell's quasi obumbrat⁹ fm q̃ dicit Isaac in libro de diffinitionibus: q̃ rõ oriť in ymbra intelligẽtie: sed B̃ ẽt nõ vľ sufficiens: q̃ intell's angelicus ⁊ rõ humana nõ imꝓportionabiliter distant: sicut repabile ⁊ irrecupabile: cũ vtrũq; finitum sit. ¶ Alia rõ assignaf: q̃ nã hois tota corrupta ẽ p peccatũ ei⁹ in q̃ originaľ erat: nõ ãt tota nã angelica. vnde magis idigebat reparatiõe humana nã q̃ angelica. Sed hoc nõ vľ sufficiẽs: q̃ fm hoc si primo hoie non peccãte aliqui de filijs ei⁹ peccassent: eo⁊ pctũ irreparabile foret. ¶ Et pterea in q̃libet angelo ẽ nã fm spẽm ab alio differens: ⁊ iõ co peccãte tota nã sue spẽi viciata est. Et iõ oꝫ aľr dicere: vt inueniaf cadẽ rõ obstinatõis in hoib⁹ dãnatis ⁊ i angelis peccãtibus: q̃ fm Damasc. qõ ẽ in angelis casus hoc ẽ in hoibus mors. dõm est ergo: q̃ sicut impossibile ẽ a volũtate indeclinabiliť adherente recto fini ꝓcedere opus peccati: ita ecõtrario impole ẽ a voluntate adherẽte i uertibiliť peruersio fini aliquod rectũ op⁹ puenire: peccatũ aũt volũtatis ⁊tingit dupl'r circa finẽ: vľ ex passione deducẽte rõem ab actuali consideratione recti finis: ⁊ talis peccato⁊ penitẽs ẽ passione cessante: vľ ex malicia que fm pñm in septio etbico⁊ ẽ corruptiua finis. Dicitur enim ex malicia peccare: qui ex electione ꝓaui finis peccat: eo q̃ qualis est scõm bitum talis finis vľ ei: vt qui hꝫ bitum luxurie delectatiõem venereaꝫ sibi ponit finem: ⁊ cum error circa finẽ in opabilibus sit sicut error circa ꝓncipia ꝑncipia in speculatiuis: circa que errantẽ non ⁊tingit ex alijs magis notis dirigi: opꝫ q̃ sic peccans sit impenitens: vt dicit pñs ibidẽ. g̃ de pctõ nullus põt penitere: nisi vľ ex passione cessãte vľ habitu remoto quo malum finẽ eligebat. ¶ Remoueri aũt habituꝫ nõ ẽ possibile nisi in eo qui ẽ in statu vie ⁊ mutabilitatis. vñ quãdocũq; aliquis deuenit ad terminũ vie non põt deflecti ab eo fine cui adhesit: siue sit bonus siue malus finis aũt vie hois ẽ mors sua: finis aũt angeli ẽ terminus electionis sue q̃ bono adhesit vľ malo. Uñ sicut hoies p̃ mortẽ in bono ꝓfirmãtur vľ in malo: ita ⁊ angeli post cõuersionẽ vľ auersionẽ. Datur aũt homini longior via q̃ angelo: quia erat magis a deo distans: ⁊ oportebat q̃ in ejus cognitionẽ inquirendo pueniret: angelus ãt statim deiformi intellcũ sine ingsitione in dina quẽire potuit.

Ad primuꝫ g̃ dõm q̃ in demonib⁹ remanet naturalis põ ad bonuꝫ: vt remota ⁊ indisposita ⁊ p ꝺtrarium bitum depꝛauata: qua possent benefacere si vellent: sed velle nõ possũt. quia bitus malicia ab eius voluntate remoueri non põt: quia iam in statu vie nõ ẽ. ¶ Ad scõm dõm q̃ cum in angelis nã sit bona: opꝫ q̃ naturalis appetitus eo⁊ bonus fit: qui tamen p circunstãtias depꝛauatur: quas apponit deliberatiua voluntas inquãtuꝫ volũt eẽ ⁊ viuere sub tali deformitate peccati: sicut luxuriosus desiderat viuere in sua turpi delectatione. ¶ Ad 3m dõm q̃ scõm quosdam sinderesis in demonibus nõ remurmurat culpe: sed pene: ⁊ i hoc magis peccãt ordinationi diuine iusticie renitẽtes: sed B̃ nõ vľ verum: quia impossibile ẽ q̃ aliquid nõ renitatur suo ꝺrio. In sideresi autẽ sũt vłia ꝓncipia iuris naturaľ vñ opꝫ q̃ remurmuret oi ei quod cõtra ius naturale sit. Sed tñ istud murmur ẽ actus nãe. In demonibus enim volũtas puersa repugnat scõm quã claudũt suas virtutes inspectiuas ab omni ꝺsideratione: vt dicit Dionysiꝰ in quarto capitulo de diui. no. ¶ Ad 4.m dõm q̃ quãuis isti actus in se boni sint: nõ tamen bñ fiunt. quia coacte ⁊ nõ ex electione bonum quodcũq; operãtur. ¶ Ad qntũ dõm q̃ quidam dicunt: q̃ eorum culpa ⁊ pena crescere põt vsq; ad diem iudicij. sed hoc nõ vľ verum: quia cum nõ sint i statu vie: sicut nõ i bonum: ita nec in peius mutari possũt. Uñ dicẽdum: q̃ eorum culpa vľ superbia dicitur crescere: nõ quãtum ad itẽsionem malicie: ꝫ quãtum ad multiplicitatẽ actus: pẽa ẽt eẽntialis nõ crescit: sed accidẽtalis q̃ ẽ ex multitudie damnatorum: sicut ẽ ẽt de premio bonorum ãgelorum. ¶ Questio II.

Deinde queritur de cognitiõe demonum. ¶ Et circa B̃ q̃rũtur duo. Primo vtrum demões vigeãt acumine sciẽtie. Scõo: de diuinatiõe que per eos fit.

¶ Utrum demones sint acute scientie.

Ad primum sic ꝓceditur. vľ q̃ demones nõ sũt acuti sciẽtia: sicut in lra dicitur: sicut enim dicit Dionysius i quarto cap. de diui. no. Malum demonis ẽ furo⁊ irrõnalis amens cõcupiscẽtia ⁊ fantasia ꝓoterua. Nec ãt oia hebetudinẽ cognitionis iportãt. ergo vľ q̃ scie acumine nõ polleãt. ¶ P. secũdũ pbos nã subã⁊ intellectiua⁊ pficiť intellectu ⁊ voluntate: sed sicut volũtas perficiť per appetitum boni: ita intellectus per cognitionem veri: cum ergo volũtas eorũ nõ possit in bonum: vľ q̃ nec intellectus in ve⁊ ¶ P. revelatio supnorum spirituũ fit per illuminatiõem: ꝫ demones cum sint in ꝓpetuis tenebris illuminari non possũt. g̃ nec aliqua cognoscere pñt revelatiõe bono⁊ ãgelorũ.

¶ P. cognitio p experientiam lõgi tpis ẽ accipiẽtis sciam a rebus: q̃ ex multis memorijs fit vnum experimẽtum: vt i ꝓncipio metaphice dľ. memoria vero a sensu oriť: angeli aũt cognitio nõ ẽ ex rebus accepta. g̃ p experiẽtiam lõgi tpis cognitiõis acumen nõ bñt.

Sed contra ẽ q̃ in lra auctoritatib⁹ sanctorum ꝓbatur: q̃ ẽt eo⁊ nomẽ ostẽdit: gã demones dicũt quasi sapientes. Itẽ Diony. dicit 4.° ca. de di. no. Data aũt angelica dona nequaq̃ mutata eẽ dicim⁹: sed manere integra ⁊ splendidissima. sed iter alia attributa nãlia angelo⁊ vnũ fuit perspicacitas intelligẽtie. ergo hoc adhuc in eis manet.

Respõdeo dõm. q̃ cuꝫ peccatũ nõ tollat naturã: sed tñ diminuat habilitatẽ ad bonuꝫ scõm q̃ facit magis a gratia distare: opꝫ in demonib⁹ lumen intellectuale perspicuũ remanere: q̃ nã eorũ intellectualis est: cognitio ãt eo⁊ de reb⁹ ẽ duplex: q̃dam enim sũt q̃⁊ cognitio p cãs nãles vľ signa bñ nõdũ pt: et talia nõ nisi revelatiõe supnoꝝ spirituũ cognoscũt. Quedam vero sũt quo⁊ cognitio p nãm bẽri põt: ⁊ hoc dupl'r: vel p causas determinatas ad effectũ nãles: ⁊ talia cognoscũt p subtilitatẽ nãe sue ingẽtum in eis resplẽdent similitudines totius ordinis vniuersi. vľ p aliqua signa ex quibus vt i plurib⁹ põt alicui⁹ cognitio bẽri: sic medici pronosticant de sanitate vľ õ morte ⁊ talia cognoscũt p experientiam tẽ poꝫ scõm q̃ talib⁹ signis pluries tales effectus ocurrerũt.

Ad primum ergo dõm. q̃ furo⁊ ⁊ ocupiscentia ⁊ fantasia nõ sũt in demonibus ꝓpe ꝫ metaphorice: cũ pertineãt ad sensitivã partẽ: que nõ ẽ in angelis: ois enim defectus aie qui in nobis accidit: vel est ex fantasia quãtũ ad cognitiõem: cui⁹ ꝓpriũ est falsitas fm pbm in q̃rto metaphyce: vľ ex passionib⁹ irascibilis ⁊ ocupiscibilis quãtũ ad affectiõem: ⁊ iõ voluntas õmnũ inordinate detestans ⁊ appetẽs aliquid dľ furo⁊ ⁊ cõcupiscẽtia. Et intell's suus deordinatus dľ fantasia. B̃ ãt deordinatio intell's ẽ ex praua voluntate: ⁊ iõ dľ fãtasia pterua: q̃ pteruus ẽ qui pertinaciter ve⁊ impugnat. Irrõnalitas aũt ⁊ amentia furori ⁊ ocupiscẽtie imporãt obliquitatẽ volũtatis a recto iudicio intell's vľ rõnis et ignorãtiam nõ speculationis sed electionis: fm quã ois malus est ignoraꝫ. ¶ Ad scõm dõm q̃ voluntas est dña sui actus magis q̃ intell's: q̃ ipsa in veritate compellit: ⁊ iõ scõm actum volũtatis bõ dicitur malus vľ bonus: q̃ act⁹ volũtatis est actus hois: quasi in eius ptãte existẽs: nõ ãt fm actum intellect⁹: cui⁹ ipse non ẽ dñs. ¶ Ad tertium dõm q̃ revelatio supernoꝝ spirituũ fcã demonib⁹ nõ est p modum illuminatiõis: ita q̃ lumẽ intellectuale demonis vigoreť p applicatiõem claritatis luminis ãgelici: ꝫ p modum locutiõis: ita q̃ sibi exponũť cognoscibilia quedã p modum quo ꝓius nõ exponebat: sicut ifra patebit. distinctiõe vndecia. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ q̃uis cognitionẽ a rebus nõ accipiat demon. tñ acuitur ei⁹ scientia p lõgitudinem tpis. per spẽm enim dei quã hꝫ innatam cognoscit rem: ⁊ ea q̃ in re sunt: sed q̃ determiatur determinate contingẽs: ⁊ precipue ad vtrũlibet nõ ẽ in eo effectus eius. Unde põt in ipsa cognosci: qui tamen cognita ipa cognoscit q̃n iã ad effectũ determiata est.

¶ Utrum per demones possit fieri diuinatio.

Ad secũdum sic ꝓceditur. vľ q̃ per demones diuinatio fieri nõ possit. Prenunciatio enim futurorum diuinitatis ẽ signum. Uñ dľ Ysaie. 41. Uętura quoq; ãnũcietis ⁊ dicem⁹ q̃ dij estis. Sed demones sũt oino dinitatis expertes. g̃ per eos diuinatio de futuris fieri non põt. ¶ P. bonorum ꝓpheta⁊ ẽ veritatẽ de futuris predicere: vt dicitur Piere. 38. Qui iste est ꝓpheta quẽ misit dõs: cui⁹ verbũ euenit. Si ergo hoies virtute demonũ vera de futuris diuinando pnunciãt: videť q̃ qui p revelatiõem demonũ prophetant veri prophete dicẽdi sunt. ¶ P. nõ est cognitio rei nisi per spẽm eius: ꝫ spes euẽtus futuri non põt per demonem in aia fieri nisi demon spes causaret. ergo videtur q̃ per ipsum diuinatio fieri non possit. ¶ P. mentem hois nullus formare põt: nisi solus deus: vt Aug. in littera dicit: ꝫ nõ potest cognitio alicuius accipi: nisi mens alicui⁹ aliquo lumie formaretur. ergo videtur q̃ per demones precognitio futurorum accipi non possit.

Sed contra: in demonibus ẽ potẽtior virt⁹ intellectiua q̃ in hoib⁹: sed homo põt alteri denũciare: q̃ scit futu⁊. g̃ ⁊ demones: sciunt ãt q̃dã futura: cũ ẽt quorũdam futuro⁊ cognitio ab hoibus habeatur: vt ab astrologis ⁊ medicis. g̃ per demones diuinatio fieri põt. ¶ P. quãdo aia retrahitur a motibus exterioꝛib⁹ circa corpus: vt in somno quorũdam futurorũ p̃ precognitiõem accipit. non enim omnio negandum est diuinationẽ fieri i somnis: vt dicit pñs in libro de som. ⁊ vigilia. Sed demones circa regimẽ corporis nõ occupãtur. ergo videtur q̃ futurorum cognitionem ⁊ habere ⁊ alijs conferre possint.

Respondeo dicẽdũ q̃ futuro⁊ quedam sunt determinata in suis causis: quedaꝫ vero nõ babẽt causas determinatas: sicut que sũt ad vtrũlibet: quilibꝫ aũt effectus fm q̃ in cã sua determinatur: in ea põt cognosci. Si enim determinatur in ea: vt ex q̃ necessario contingat certitudinarie cognoscetur: sicut sunt ea que circa motum celi accidũt: vt ort⁹ ⁊ occasus: ⁊ eclypses ⁊ ꝺiunctiões luminariuꝫ: que oia multo melius demones sciunt p spẽs causa⁊ innatas q̃ astrolog⁹ p artez. Si aũt determinẽtur in causis: vt ex quib⁹ frequẽter cõtingat cũ ptãte tñ deficiẽdi in mꝺori parte pp impedimẽtum ex pte agentis vel ex parte recipientis actionũ: eo⁊ p̃cognitio nõ certitudinalis: sed ꝺiecturalis bẽri potest: ⁊ hoc modo astrologus p̃dicit quedam futura q̃ consequũtur ex motib⁹ celi istis ꝺferioꝛib⁹: que tñ ꝓdiri pñt pp õfectum inferio⁊ cã⁊: ⁊ hec p̃cognitio tãto magis ad certitudinẽ accedit quãto ad vnũ effectum plures cause ꝺcurrẽtes cognoscũtur: ⁊ quãto virtus cause melius scit. Uñ demones subtilissimi sunt in taliũ futurorum precognitiõe: sed ea que nõ bñt cãs determinatas: vt que sunt ad vtrũlibet vľ in minori parte nõ pñt cognosci in cãis suis sed i seipis tñ: vt pñtia sunt. vñ eo⁊ precognitio soli⁹ dei ẽ: cui ab eterno pñtia sunt: vt in primo dictum ẽ: distinctione. 38. Et cui deus revelare voluerit: ⁊ talium futurorũ cognitionẽ: nec hoies nec demones habere pñt: nisi revelatione supnorum spirituum. Ea vero que ipsi demones p̃cognoscũt revelare possunt: nõ quidẽ obyciendo se aie: sicut in speculuꝫ: in quo vñr que in speculo relucẽt. vt g̃dam dicũt: q̃ aia humana ad minus scõm statum vie nõ videt ea que sũt a mã separata: nisi quatenus ex fantasmatibus in eo⁊ cognitiõem venit. Nec itẽ⁊ spes que sũt in intellectu angelico: sũt ꝓportionate intellectui humano: cũ multo simpliciores sint ⁊ vłiores. Uñ sicut spes q̃ sũt i itellcũ imagiario nõ põt comprehẽdere: nec sẽsus spes que sunt in imaginatiõe: ita nec intellectus humanus fm statum vie: spes q̃ sunt i itellcũ angelico: sed angelus bonus vľ malus aľr ea q̃ cognoscit revelare põt. s. p applicatiõem luminis sui ad fantasmata: sicut applicatur lumẽ intell's agẽtis. vt eis q̃dam itẽtiões in itellcũ eliciantur: ⁊ quãto lumen fuerit fortius ⁊ perfectius: tãto plures ⁊ certiores cognitiões eliciẽtur. Et iõ ex fantasmatib⁹ illu

Universidad de Deusto
Biblioteca

stratis lumine angelico resultat aliquorum cognitio in intellcū possibili hois ad quā eliciēdā illustratio intellūs agētis humani nō sufficeret:cū lumē eius sit debilius lumine angeli.

Ad primuz g̃ dōm:q̃ futura scōz q̃ hñt determinatiōem in causis suis accedūt ad rationē pñtium inq̃tum iā quodāmodo sūt determinata i causis suis:ꝛ iō eoꝝ precognitio non propē dr̃ dinatio:vt qñ medic⁹ pdic̃ sanitatē futurā:ꝛ astrolog⁹ eclypsim vel pluuiam:ꝛ aliq̃d hoīs:nisi forte apud eū:quē latet ordo cāe ad cātum:vñ in illis que oib⁹ nota sunt nullus dicit diuinatiōem eē:vt solē oriri cras. Sed dinatio ꝓpē ē eoꝝ q̃ cās determinatas nō hñt:hec enī precognoscere soli⁹ dei est:a ē⁹ act⁹ vsurpatiōe diuini vocātur:qui futurl prenūciandis intēdūt. ¶ Ad scām dōm.q̃ falsi ꝓphete distinguunt ā veris q̃tū ad tria ad minus. Primo quantū ad reuelatiōis auctorem:qz boni ꝓphete futura predicunt diuino lumine mediātibus bonis angelis inspirati.sz falsi ꝓphete:vel sequūt spūs suū nihil euidētes:sed mendacia ꝓfingētes:vl̃ p reuelatiōem immūdi spūs. Scōo quātū ad intētiōem pnūciationis:qz falsoꝝ ꝓphetaꝝ finis ē aliq̃d lucꝝ tpale. Unū dr̃ Ezechi.13. Uiolāt me ad populū meū pp pugillū ordei ꝛ fragmē panis:vel saltē ipsi⁹ dōmonis reuelātis intētio puersa ē:q deceptiōem intendit. Sz ꝓphetaꝝ bonoꝝ tota intentio in rectū finē ordinatur.3° quātū ad certitudinē prenūciatoꝝ:qz bonoꝝ ꝓphetia inititur dine pscie que oium futuroꝝ cuētus ituit̃.sed pnūciatio maloꝝ ꝓphetaꝝ innitit̃ prescie demonū q̃ pecturalis ē. ¶ Ad 3m dōm:q̃ demon pōt aliq̃d ignotū manifestare sine cātione noue spēi dupl̃r: aut ex speciebus i imaginatiōe seruatis diuersimode cōpositis ꝛ diuisis et fortiori lumine illustratis alias intētiōes eliciēdo:aut ēt nouas spēs in imaginatiōe formādo ꝑm aliquā trāsmutatiōem organi corpalis. ¶ Ad 4m dōm:q̃ solus de⁹ format mēte hois iustificādo: nō tñ solus imediate intellectuali lumie illustrat:nisi intelligat̃ a lumie cōnāli quod a solo deo ē. ¶ Ad 5m dōm:q̃ astrologi nō pñt pnūciare euēt⁹:nisi qz reducūt ad motū celi:sicut ad cām:vl̃ per se sic trāsmutatiōes q̃ accidūt in corpalib⁹:vt tēpestates et sterilitates:ꝛ pestilētias:ꝛ hoī:q̃ tñ ipediri pñt fortiozib⁹ motib⁹ supuenientib⁹.vt dic̃ pl⁹s in lib.de som.ꝛ vigi. vel p accñs:sic ad transmutatōem corpis disponit̃ anim⁹ ad aliq̃s act⁹ magis q̃ ad alios sic ex nāli ꝓpone gdam sūt ꝓni ad luxuriā vl̃ ad irā ꝛ hoī.nō tñ talis dispō corpis aie necitatē inducit. Uñ in his q̃ ex libero arbitrio dependēt maxie eoꝝ iudicia fallūt. ¶ Sili⁹ ēt medici:ex signis exteri⁹ apparentib⁹ cās interiores cognoscunt ex gb⁹ sequit sanitas vl̃ mors:vl̃ sp:vel in maiori pte:ꝛ hoīa demones ꝓcognoscere pñt:nō āt oia futura sūt talia. ¶ Ad 6m dōz q̃ dinatiōes ēt q̃ in somnis sūt reducūt̃ in aliq̃ signa vel cās nāles. Hoīāt ꝓtingit dupl̃r:vno mō in his:quoꝝ cā ē in ipo somniāte:ꝛ hoī ꝓtingit dupl̃r.vel ita q̃ ipm sōniuz ē cā euēt⁹ futuri:sic q̃n gs pp hoc q̃ō in somno videt monet̃ ad aliq̃d faciēdū.vl̃ ē signū futuri:cui⁹ cā i ipo ē:sic q̃n gs sōniat se comedere dulcia:significat̃ q̃ flegma dulce in eo dominet̃:exq̃ medic⁹ ꝓt aliquē euēnū futuꝝ conjecet̃ vl̃ morbi vl̃ salutis. Si āt neutro mō se hēat:tūc nō ē nisi p accñs:sic ꝓtingit p accñs me cogitāte de aduētu alicui⁹ illū venire. Alio mō i his q̃ cām hñt extra somniātez:ꝛ in his euētus frequēter rei somniate se hz ad somnuz vt p accñs:qñq̃ tñ somnū ē signū euēt⁹ futuri: hoc āt ꝓtingit dupl̃r.vno mō ex pte illa q̃ cognitiōem a corpe accipit:inquātū imprimitur in ipm virt⁹ corpis celestis:ex motib⁹ enī corpoꝝ celestium relinquunt̃ quedā impressiones et motus:q̃ sūt signa motuū celestiū in corpib⁹ inferioribus ꝛ ꝑm q̃ isti motus pueniunt ad imaginatiōem figurātur imagines illoꝝ effectuū:ad q̃s disponūt mot⁹ celestes ꝑz silitudinē magis vl̃ min⁹ expressam:ꝑm q̃ virt⁹ impmēs ē fortior vl̃ obilior:ꝛ ꝑz q̃ virt⁹ recipiens ē magis disposita vl̃ min⁹ ꝛ magis quieta ab alys occupationib⁹:ꝛ ꝓpter hoc hō sentiūt̃ in dormiēdo:qz aīa vacat ab exteriozib⁹ motib⁹:ꝛ ꝓcipue in nocte:ꝛ circa horam digestionis complete:ꝛ p hūc modū quedā aialia precognoscūt q̃dā futura ꝑm q̃ est necessarium ad eoꝝ sustentationem:sicut pisces tēpestatē futurā motib⁹ suis prenūciāt:dum de loco ad locū mouēt̃:ꝛ sil̃r ēt in formicis ꝛ multis alys aialib⁹ ad sensum pz:quorū imaginatiōes sunt quiete q̃ būane pp multiplices motus rōnis. Alio modo scām q̃ aīa cognitiōem accipit ex influentia luminis sube separate vl̃ dei vl̃ angeli cui vehemētius coniūgitur quāto magis ab occupatiōe corpis cessat.ꝛ pp hoc reuelationes in somnys fiunt:ꝛ in illis precipue quoꝝ aīa corporis affectionibus nō subditur.ꝛ quāto eoꝝ imaginatio magis obedit intellectui:tāto figurātur in ea expressiores silitudines:ꝛ pp hoc virtutes morales multū faciūt ad sciam:ꝛ precipue virt⁹ castitatis:vt dic̃ ꝓmētator:i septio phycoꝝ:castitas enim precipue inter virtutes morales corpus anime obediens reddit. ¶ Questio. III.

Deinde queritur de vtute demonū in operādo.

Et circa hoc querūt̃ duo. Prio vtrū possint aliquos veros effect⁹ opari i mā corporali.

Scdo vtr̃ eoꝝ auxilio ꝛ consilio vti liceat.

¶ Utr̃ demōes possint iducere in materia corporali verum effectum corporalem.

Ad primum sic ꝓceditur.vr̃ q̃ ōmnes veꝝ effectū corporalē iducere nequeāt:qz dr̃ scde thessalo.2°. q̃ antixp̃s veniet in signis mendacibus:sed tunc maximam potestatem demones habebūt.g̃ vr̃ q̃ nullo mō possint aliquē effectū verū iducer̃. ¶ Preterea.id qō datum est in manifestationem ꝛ confirmationem fidei non debet concedi fidei aduersarys.sed operatio signorum data est ad confirmationem fidei:vt habetur Marci vltimo. Illi autez ꝓfecti ꝛc. Ergo videtur q̃ non subsit potestati demonum miracula facere. ¶ Preterea.oīs alteratio reducitur in motum localez: vt in septimo phȳsicorum probatur: quorum primus est motus celi:sed demones motum celi variare non possūt quia hoc solius dei est: vt Dionysius dicit in epistola ad policarpum.ergo videtur q̃ nullam transmutationez in corpozibus inferiozibus facere possint de forma i formā ¶ Preterea.id quod subiacet virtuti corpozali non habet virtutem imprimendi in corpoza:sed demones subdūtur virtutibus stellarum. vnde ēt malefici constellationes determinatas obseruant ad inuocandum demones.ergo videtur q̃ non habeant virtutem imprimēdi in corpoza. ¶ Preterea.demones non operantur nisi p modum artis.sed ars non potest dare formam substātiale. vñ dr̃ i caplo ō nūerris. Sciāt auctores alchimie spes trāsformari nō posse.g̃ nec demones formas subales iducere

Sed contra est qō dicit Exodi.7.q̃ (cere pñt. magi pharaonis vtute demonū operantes virgas in serpētes verterūt. ¶ Preterea.fortius agit i id qō min⁹ ē forte:sz virtus demonis est fortioꝝ vtute corpali.g̃ pñt corpa trāsmutare ꝓpa virtute.

Respondeo dōm.q̃ circa hoīa pōt eē duplex error. vnus fuit gentilium qui credebant demones:quoꝝ vtute magi opabant̃:deos eē:ꝛ ita p modum creationis posse nouos effectus producere:et iste ē secūdus modus quem ponit in littera magister. Alius est Auicēne q̃ ponit q̃ materia corpozalis multo fortius obedit cōceptiōi substātie separate q̃ qualitatibus cōtrarys agētibus in natura:quia agētia naturalia sūt tātuz dispōnētia ad formaz q̃ ē ex influētia substātie separate. Unde ad ꝓceptōez substātie separate etiā ꝑter ordinē motus celi sequitur aliquis effectus in iferiozibus:ꝛ ponit exēpluz de aīs humanis:ad cuius ꝓceptionē totū corpus mouetur vl̃ in libidie ad imaginationē mulieris amate:vl̃ ad cauēdum ex imaginatiōe ꝛ timore casus:ꝛ hic ē ꝑmus modus qui tāgitur in lra:q̃ mā corpozalis ōseruiat ōmonibus ad nutū:huic autē positiōi ꝓtradicit̃ ꝛ a philosophis ꝛ a theologis. A philosophis quidē qz dicūt q̃ motus celi ē instrumētum itelligētie mouētis. Unde nō nisi eo mediāte pōt prouenire effectus in iferiozib⁹ ab itelligētia. A theologis etiā ꝓtradicitur:quia forme corpozales nō sūt ex influētia demonuz:sz ex influētia dei qui eas in potētia māe posuit: ꝛ educere i actuz potest sine adminiculo alicuius iferiozis agētis ꝑz q̃ in actiuū educūtur ꝑz cursuz nature ex determinatis agētibus naturalibus. Uñ huius positiōis ē falsum fundamētuz. Et ideo dicēduz q̃ demones virtute ꝓpria nullā formaz i materiā ifluere possūt:nec accidētale: nec substātiale:nec reducere eam i actuz nisi adminiculo ꝓpriq̃ agētis naturalis:sicut etiā artifex:nō propria virtute:sz virtute ignis appositi calefacit:ita ꝛ ōmones ad determinata passiua possūt ꝓiungere actiua:vt sequatur effectus ex causis quidē naturalibus:sz propter ꝓsuctū cursum nature propter multitudinē ꝛ vehemētiam virtutis actiue reruz aggregataruz ꝛ propter habilitatē passiuoz:ꝛ iō effect⁹q̃ nō sī in ptāte alicui⁹ vtutis actiue nālis ꝓducere nō pōt:vt suscitare mortuū vel aliq̃d hoīs scām veritatē:sed in prestigijs tātum:vt infra dicetur.

Ad primuz ergo dicēdum.q̃ tēpore antixp̃i aliq̃ vera miracula fiēt virtute demonuz ꝑmissiōe dīna:in illis tamē ad q̃ virtus demonis se extendit:tamē dicūtur oia mēdacia ex parte finis:quia ad deciperēduz sūt. ¶ Ad scōz dicēduz q̃ signa facta p bonos possunt distingui ab illis q̃ p malos fiūt triplr ad minus. Prio ex efficacia virtutis operantis:qz signa fcā p bonos vtute dīna fiūt in illis etiā ad q̃ virtus actiua nāe se nullo modo extēdit:sicut suscitare mortuos ꝛ huiusmōi:q̃ ōmones ꝑz ytatē facere nō possūt:sz i ꝑstigijs tātuz: q̃ diu durare nō possūt. Scōo ex vtilitate signoruz:qz signa ꝑ bonos facta sūt ō rebus vtilibus: vt i curatōe infirmitatuz ꝛ huiusmōi Signa autē p malos facta sūt i rebus nociuis vl̃ vanis:sicut q̃ volāt i aere:vl̃ reddūt mēbra hoīuz stupida ꝛ huiusmodi:ꝛ hāc differētiaz assignat btūs Petrus i itinerario elemētis. Tertia dr̃ia ē quātū ad finē:qz signa bonoꝝ ordināt̃ ad edificatiōz fidei ꝛ bonoꝝ moꝝ:sz signa malozuz sūt i manifestū nocumētū fidei ꝛ honestatis. Et quātū ad modū dr̃nt:qz boni operātur miracula p inuocatiōz diuinonis pie ꝛ reuerēter:sz mali gbusdā ōliramētis:sicut q̃ ici dūt se cultris:ꝛ hoī turpia faciūt:ꝛ ita signa p bonos facta manifeste pñt discerni ab his q̃ vtute ōmonū fiūt. ¶ Ad 3m dicēdū.q̃ talē alteratiōz p̃cedit aliq̃s motus localis inquātū vtutes actiuas colligūt:ꝛ ōterminatis passiuis apponūt:sz talis motus localis nō reducit̃ i motū celestē: qz nō ē ꝑz aliquā virtutē mouētē nālē:sz inquātū obedit vtuti demonis ad motū localez:qō ē vtute nāe sue:q̃ supra corpoza pōt:nō qdē vt aliquā formā ifluat:sz vt localr̃ moueat:qz motus localis nō ē ꝑz acq̃sitionē alicuius qō in re sit q̃ mouet̃:qz locus ē extrinsecus locato. ¶ Ad quartū dicēdū.q̃ corpora celestia nō habēt aliquā ipressionē i ōmones:vt eis subdāt̃. Sz ideo aduocati sub certa cōstellatione veniūt:qz sciūt virtutē illius cōstellatōis iuuare ad effectū q̃ requirit̃:vl̃ pp hoc vt hoīes iducant̃ ad venerāduz aliq̃d numē i stellis:ex quo idolatrie rit⁹ ꝓcedit. ¶ Ad 5m dicēduz.q̃ ars vtute sua nō pōt formā substātialē ꝛferre: qō tamē pōt virtute nālis agētis:sicut ꝑz in hoc q̃ p artez inducit̃ forma ignis in lignis:sed q̃daz forme substātiales sūt quas nullo mō ars iducere pōt:qz propria actiua ꝛ passiua inuenire nō pōt:sz in bis pōt aliq̃d simile facere:sicut alchimiste faciūt aliq̃d simile auro quātum ad accidētia exteriora:sz tamē nō faciūt verum aurū:qz forma substantialis auri nō ē p calorē ignis quo vtunt alchimiste:sz per calorē solis in loco determinato:vbi viget virtus mineralis:ꝛ iō tale aurū nō hz operationē cōsequētez spēm:ꝛ sil̃r in alys q̃ eoruz operatiōe fiunt.

¶ Utr̃ vti auxilio dmōis ad effect⁹ corpales sit malū. II.

Ad secūduz sic ꝓceditur.vr̃ q̃ vti auxilio demonū in talibus opibus nō sit malū. Ipse.n. Paulus corinthiū fornicariū tradidit satbane in interitū carnis:vt dicit̃ p me Loz.5.sz i hoc nō dicit̃ peccasse:ergo vti licz obsequio demonū. ¶ P. licz auxiliū accipe etiā a petrib⁹: vt elemosinā vel aliq̃d huiusmōi:sz i demōibus nō ē inuenire nisi nāz q̃ bona ē ꝛ petrn̄.ergo vr̃ q̃ auxilio eoꝝ vti liceat. ¶ P. deus ꝓtulit vtutes vbis ꝛ rebus: sz vtute quorūdā vbor̄ ꝛ rer̄ demones aduocant̃.ꝛ q̃si ꝓpellūt̃.ergo vr̃ q̃ eoꝝ auxilio vti liceat. ¶ P. id qō vgit i aliquā vtilitatē ꝛ nulli derogat:nō vr̃ eē petn̄:sz p inuocatiōes demonū frequēter multa vtilia fiūt: sicut pz in inuētōe rerum amissaꝝ.g̃ vr̃ q̃ i talib⁹ vti licz eoꝝ auxilio.

Sz cōtra deutronomy.17. Precepit dns oēs icantatores ꝛ maleficos iterfici:mors aūt corporalis non infligit̃ sine graui pctō:ergo vr̃ q̃ grauiter peccāt q talibus itēdūt. ¶ P. Aug. dicit sup Gen. libro scōo. oēs dinatiōes eē fugiēdas ꝛ cauēdas.ergo ꝛc.

Respōdeo dōz.q̃ ea q̃ sī supra facultatē hūanam ꝛ nāe a solo deo requirēda sī:ꝛ iō sicut grauiter peccat qui illō qō ē dei creature ipēdit p idolatrie cultū:ita ēt grauiter peccāt q ea q̃ a deo expetēda sūt: auxilio demonū iplorāt:ꝛ hoī ē vaticinatio ō futuro. vñ dr̃ ysa.8. Nūqd nō ppl̃s a deo suo ꝛc. Et sil̃r ēt i alys opibus magicis:i gb⁹ ꝓplemētū opis ex vtute demonū expectat̃. Jn bis.n. oīb⁹ ē apostasia a fide p pactū initū cū demōe:vl̃ vbotenus si inocatio iterfit:vl̃ facto aliquo:ēt si sacrificia desint.nō.n. pōt hō duob⁹ dñis seruire.vt dr̃ Mat.7.

Ad primuz ergo dōz.q̃ Paulus ꝛ qdā alu sci legūt̃ aliq̃ p demones fecisse nō pacto cū eis inito:sz sicut vtute dīna i eis exercētes:sicut ēt ptātū celestiū offiñ dr̃ ōmōes arcere. ¶ Ad 2m dōz.q̃ pctōres quādiu i hac vita viuūt:pñt fieri mēbra xp̃i:q̃tūcūq̃ videāt i malicia obstiati:ꝛ iō ex charitate diligēdi sī ꝛ ab eis bñficia recipi pñt ꝛ ipēdi:dūmō ꝫ charitatē nō sint:sz postq̃ a corpe i dānatiōz decedūt idē ē iudiciū ō eis ꝛ ō demonibus. ¶ Ad 3m dōz.q̃ nō ē credēdū aliqbus vtutib⁹ corporalibus ōmones subiacere:ꝛ iō nō cogūt̃ inocatōib⁹ ꝛ fcis gbusdā maleficis nisi iēgtū p hoīa cū eis fedus inīt̃ ꝑz qō dr̃ ysa.18. Percussim⁹ fed⁹ cū mōte:ꝛ cū iferno fecim⁹ pactū. ¶ Ad 4m dōz.q̃ nulla vtilitas eē pt p q̃ aliq̃d faciēduz sit: qō i ōi vgat iniuriā:qō ꝓtigit:qñ illō qō ipi⁹ ē ñ ab ipo q̃rit̃ (sz cū ei⁹ aduersario fed⁹ init̃. ¶ Expō text⁹.

Omne vo argñ.ꝛc. Sz ꝫ li.ar.ē q̃ cogit ñ ꝑt: sz negatiōes nō recipiūt magis ꝛ min⁹. g̃ nec li.ar. ¶ Ad qō dōz.q̃ q̃uis negatio ē illō qō ē magis vl̃ min⁹ ñ recipiat:tñ dr̃ itēdi ꝛ remitti:qz hz cāz i subto:sic̃ q̃ caret ſba ocl̃i magis dr̃ cec⁹ q̃ ille cui⁹ visus dr̃ ab hūore ipedit⁹ ad pupillā cōsueēte:ꝛ iō dicit ꝑt libertas arbitrij maior ꝛ mior ꝑz moduz nāe i qua ē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Occulta quedã sciẽtia ꝛc.) ꝓper hec femina intelliguntur virtutes actiue existentes in rebus ex virtute celesti ꝛ ex qualitatibus actiuis ꝛ passiuis: qꝛ semẽ in ẓ° phy. cõputatur inter causas actiuas.

¶ Utꝛ angeli oẽs coꝛpei sint: qõ qbusdã visus ẽ: qb⁹ Aug. ꝟsentire vꝫ dicẽs oẽs angelos añ causꝫ hũisse coꝛpa tenuia ꝛ sp̃ualia: sꝫ i casu mutata in deteri⁹ malorũ coꝛpa vt i eis possent pati.

¶ Distinctio. VIII.

Solet ẽt i qõne ꝟsari apud doctos vtꝛ angeli oẽs boni. s. ꝛ mali coꝛpei sint. i. coꝛpa bẽant sibi vnita. Oꝛ aliq putãt initẽtes ꝟbis Aug. q dicere vꝫ q ãgeli oẽs añ ꝟfirmatiõez vl lapsũ coꝛpa aerea habuerit ꝟ purioꝛe ac supioꝛ aeris ꝑte formata ad faciẽdũ habilia nõ ad patiẽduz. ꝛ angelis bonis: q pstiterũt talia ꝟseruata sẽ coꝛpoꝛa: vt i eis possint facere ꝛ nõ pati: q̃ tãte sũt tenuitatis vt a mortalib⁹ videri non valeãt: nisi supuestita aliq̃ grossioꝛi forma q̃ assũpta videẽt depositaq̃ videri ꝟsinũt. Angelis ꝟo maꝫ mutata sũt i casu coꝛpa i deteriꝛẽ q̃litatẽ spissioꝛis aeris. Sic. n. a loco digniꝛi i iferiꝛẽ locũ. i. in caliginosuz aerẽ deiecti sũt: ita illa coꝛpa tenuia trãsformata sũt i deterioꝛa ꝛ spissioꝛa: in qbus pati a supioꝛi eẽto. i. ab igne. Et ꝟ Aug. ſenſiſſe vꝫ sup Geneſiz ita dicẽs. Demões aerea dicũt aialia: qꝛ coꝛpoꝛ aereoꝛ nã vigẽt: nec ꝑ mortem dissoluuntur. quia prevalet in eis elementum aptius ad faciendum q̃ ad patiendũ. Ad patiendum. n. humoꝛ ꝛ humus: ad faciendum aer ꝛ ignis aptitudinem prebẽt. Transgressores vero angeli cum principe suo nunc dyabolo tũc archãgelo: nõ mirũ si post pctñ i hãc caligine ꝟtrusi sũt. Nec ẽt ꝟ miꝛe ẽ si ꝟuersi sũt ex pena i aereã q̃litatẽ q̃ possent ab igne pati. Caligina tñ aeris tenere tñ ꝑmissi sũt: q eis q̃si carcer sit vsq̃ ad tp̃s iudicij. Ecce bis ꝟbis vꝫ Augu. id tradere qõ qdã opinãt ꝟ coꝛpib⁹ ãgeloꝛ. Hoc ãt eũ aliq dixisse astruũt: nõ ita sentiẽdo: sꝫ opinionẽ aliox referẽdo: qõ ex ipsis ꝟbis vꝫ iudicarevolũt: qb⁹ ait. ꝟmões dñr aerea aialia: nõ ait: sũ. Ita. n. qdã dicebãt. Be bitatõe ꝟo caligino si aeris i quẽ detrusi sũt: ñ opinãdo: sꝫ rei veritatẽ asserẽdo eũ tradidisse dñr: qõ isti⁹ locutois dictio oñdit. Bñt quoq̃ plurimos catholicos tractatoꝛes i ꝟ quenisse atq̃ id ꝟcoꝛditer docuisse: q angeli i coꝛpoꝛei sũ: nec coꝛpa bñt sibi vnita. Assumũt ãt aliq̃ coꝛpa deo ꝓparãte ad ipletõez misteriꝛ sibi a ꝟo inlucti: eadẽq̃ p⁹ expletõz ꝟponũt. In qb⁹ coꝛpib⁹ boib⁹ appuerũt atq̃ locuti sũ: ꝛ aliñ qdẽ locuti sũt ex ꝓsona dei sine distinctiõe alicui⁹ ꝓsone: aliquãdo ex persona pꝛtris vel filij vel spiritussancti.

¶ Oꝛ ꝟs i coꝛpalib⁹ illis antiqs formis appuit.

Nec dubitãdũ ẽ deũ in coꝛporalib⁹ formis appuisse hoib⁹: sicut Aug. i scõo libꝛo ꝟ trinitate oñdit: ꝓferẽs diuersa scripture testimonia: ex qb⁹ deũ i coꝛporeis formis hoib⁹ appuisse ꝓbat: ꝛ aliqñ ex ꝓsona dei sine distinctiõe: aliqñ sub distinctiõe personarum sermonẽ factum esse eis.

¶ Be ꝓplexa qõne quã ꝓnit Augu. querẽs an ad exhibẽdũ has coꝛporales apparitiões creatura noua sit formata: an angeli q añ fuerãt missi: ꝛ si ipsi missi sũ: vtꝛ seruata q̃litate sui sp̃ualis coꝛporis aliquã speciẽ coꝛporalẽ de coꝛpulẽtioꝛi materia assumpserint: an suum ꝓpꝛium coꝛpus mutauerint in spẽz sue actioni aptã.

Sed vbi deũ hoib⁹ in coꝛporalib⁹ imaginib⁹ apparuisse asserit. ꝓplexã qõnẽ ꝓponit: quã nec soluit q̃rẽs vtꝛ i illis coꝛporalib⁹ apparitionib⁹ creatura aliq̃ crearẽt ad illud opus tñ: i q̃ de⁹ hoib⁹ apperet: an angeli qui anteerant ita mitterentur vt manentes in suis spiritualibus coꝛporibus assumerent ex coꝛpulenta inferioꝛum elementoꝛũ materia aliquã speciem coꝛporalem: quã coaptatã quasi aliquã vestez mutarent in quaslibet spẽs corporales: veras quidẽ: an coꝛpus suum proprium verterent in species aptas actionibus suis per virtutem sibi a deo datam. Ait. n. Aug. ita in tertio libro de trini. Querenduz est in illis antiquis corporalibus formis ꝛ visis: vtrũ ad hoc opus tantum creatura formata sit: in q̃ deus sicut tunc oportuisse iudicauit: humanis ostenderetur aspectibus: an angeli qui iã erant ita mittebantur: vt ex persona dei loquerentur assumentes corporalem speciẽ de creatura coꝛporea in vsum ministeriꝛ sui: aut ipsuz coꝛpus suum cui non subduntur: sed subditum regunt mutantes atq̃ vertentes in species quas vellẽt accõmodatas atq̃ aptas actionibus suis secundum attributam sibi a creatore potentiã. Sed fateor excedere vires intentionis mee: vtrum angeli manente spirituali corporis sui qualitate per banc occulte operantes: assumant ex inferioribus elementis corpulentioꝛibus: quod sibi coaptatum quasi aliquã vestem mutent ꝛ vertant in quaslibet species corporales: ꝛ ipas veras: sicut aqua vera in vinum verum cõuersum est a domino: an ipsa propria corpora sua trãsfoꝛmãt i id qõ volũt accõmodatũad id qõ agũt. Sꝫ qõ boꝛ fit: qñ bõ sine nullo exprimẽ-

to ꝓpꝛehẽdere valeo: sicut angeli q hec agũt. Attẽde lectoꝛ: qꝛ qõnẽ ꝓpositã nõ soluit: sꝫ idiscuſſaz relingꝛ: vtꝛ angeli q mittebant seruatis suis ꝓpꝛijs spũalib⁹ coꝛporib⁹ ſupueſtirenẽ aliq̃ coꝛpulẽtioꝛi spẽ in q̃ possent videri: an ipꝫ coꝛpus mutarent ꝛ trãsfoꝛmarẽt i quãcũq̃ vellẽt spẽz in qua possent cerni. In qbus verbis videtur Aug. attestari angelos eẽ coꝛporeos: ac ꝓpꝛia ꝛ spiritualia habere coꝛpoꝛa.

¶ Oꝛ ꝟs i spẽ q̃ de⁹ est nũq̃ mortalib⁹ apparuit.

Etez ꝟ velut nimis ꝓfunda atq̃ obscura relinquẽres: illud idubitãter teneam⁹ q de⁹ in spẽ essentie sue nunq̃ mortalib⁹ apparuit: sicut famulo suo Moysi dicit. Nõ videbit me hõ ꝛ viuet. Et in euangelio ioãnis legiẽ. Deũ nemo vidit vnq̃. Uisibile. n. qcq̃ nõ est qõ non sit mutabile. Jõ suba sine eẽntia dei: qm̃ nullo mõ mutabilis est nullo mõ põt ꝑ seipsaz eẽ visibilis. Proinde illa oia q̃ pribus visa sũt: cũ de⁹ illis ꝑsentareẽ: p creaturã facta eẽ mãifestũ ẽ. Et si nos latet quo mõ ea ministris ãgelis fecerit ꝟs: p angelos tñ eẽ fcã dicim⁹. Audeo iterũ fiducialr dicere: nec deũ pꝛez: nec ꝟbũ eius: nec spũz sc̃z eius q est vn⁹ de⁹ ꝑ id qõ ẽ invariabile atq̃ idipsuz ẽ: vllo mõ eẽ mutabilẽ: ac ꝑ hoc multo minus visibilẽ

¶ Utꝛ demones itrent coꝛpoꝛa hoium subalr ꝛ illabunt coꝛdibus: an id ꝑ effectũ dicatur.

Illud ẽt ꝟsideratiõi dignũ videẽ: vtꝛ ꝟmones sive coꝛporei sive icoꝛporei sint hoiuz subalr inirent coꝛpoꝛa: eoꝛũq̃ aiabus illabunt: an iõ intrare dicãt: qꝛ malicie sue effectũ ibi exercẽt dei ꝑmissione: oppꝛimẽdo atq̃ vexãdo eas vel i peccatũ ꝑ volũtate sua trabẽdo. Oꝛ in hoies introeant atq̃ ab eis expulsi exeãt: euãgeliũ apte declarat ꝟmemoꝛãs demonia i quosdã igressa: ꝛ ꝑ xp̃z deiecta. Sꝫ vtrũ sc̃z subaz fuerit igressa: an ꝑ pter mali effectũ dicanẽ igressa: nõ adeo pspicuum ẽ. Be hoc ãt Benadi⁹ in diffinitiõib⁹ eccliasticoꝛ dogmatũ ait. Demones ꝑ inergiã opationẽ nõ credim⁹ subalr illabi aie: sꝫ applicatõe ꝛ oppõsitõe vnirl. Illabi ãt mẽti illi soli pole ẽ qui creauit: q nã subsistẽs icoꝛporeus capabilis est sue facture. Ecce hic vꝫ insinuari q subalr nõ illabãtur demones: vel itroeant coꝛda boiuz vl coꝛpoꝛa. Beda quoq̃ sup illũ locũ apl'oꝛ actum: vbi Petr⁹ ait Ananie. Cur tẽtauit vel iplevit sathanas coꝛ tuũ. dic̃. Notãdũ q mẽtẽ hois iuꝛta subaz nihil iplere possit nisi creatrix trinitas: qꝛ tñmodo sc̃z operationẽ ꝛ volũtatis instinctũ: aia de bis q̃ sũt creata ipletur. Implet ergo sathanas coꝛ alicui⁹: nõ q̃dẽ ingrediens in eũ ꝛ in sensuz ei⁹: neq̃ itroiẽs aditũ coꝛdis: fiq̃dẽ ptãs hec soli⁹ dei est: sꝫ calida ꝛ fraudulẽta deceptõe aiaz in affectũ malicie trabẽs ꝑ cogitatiões ꝛ incẽtiua viciox qb⁹ plenus ẽ. Implevit ãt sathanas coꝛ ananie: nõ intrãdo: sꝫ malicie sue vires iferendo. Jdẽ. Spũs imũdus flãma virtutũ de coꝛdib⁹ fideliũ expulsus: doctoꝛib⁹ veritatis venenũ pſecutionuz ifundit. His auctoꝛitatib⁹ oñditur q demões nõ subaliter itrant coꝛda hoiuz: sed ꝑpter malicie sue effectũ de q̃bus pelli dicũtur cũ nocere nõ sinuntur.

¶ Diuiſio textus.

Hic determinat magiſter de angelis bonis ꝛ malis ẽtũ ad coꝛpoꝛ assũptionẽ: ꝛ diuidit i ptes duas. In ꝑma determiat ꝟ eis ẽtũ ad assumptiões coꝛpoꝛ. Scõo ẽtũ ad ipressionẽ i nos. ibi. (Illõ ẽt ꝟsideratiõe ꝛc̃.) Pꝛia diuidit i ptes duas. In ꝑma determinat de apitione angeloꝛ i coꝛporalib⁹ formis: vtruz sit ꝑ coꝛp⁹ assũptũ vl nãlr vnituz. In scõa determinat de apparitiõe dina. ibi. (Nec dubitãduz ẽ ꝛc̃.) Ubi duo facit. Pꝛio dicit deũ appuisse i coꝛporalib⁹ formis. Scõo ostẽdit deũ nũq̃ i sua eẽntia visibilr appuisse. ibi. (Leteꝛ ꝟ velit vn⁹ ꝛc̃.) ¶ Circa ꝑmũ duo facit. Pꝛio oñdit deũ i visibilibus formis appuisse. Scõo ingrit dicte appitiõis moduz. ibi. (Sꝫ vbi de⁹ boib⁹ ꝛc̃.) ¶ Qõ. I.

Hic ſeqũt. Pꝛio vtꝛ angeli bẽant coꝛpoꝛa nãlr vnita. Scõo si nõ bẽant vtꝛ assumãt. Tertio si sic: q̃liter sibi coꝛpa assumãt. Quarto q̃s opatiões ꝑ se exerceãt. Qꝛto qualiter in nos imꝑimere possũt. Sexto quo deus in formis coꝛporalibus appareat.

¶ Utꝛ angeli habeãt coꝛpoꝛa vnita. I.

Ad ꝑmuz sic ꝓcedit. vꝫ q angeli coꝛpoꝛa vnita bẽant. Aug. n. in li. ꝟ ci. ꝟi iducit ꝟba apulei diffiniẽt] ꝟmões sic. Demões sũ gẽe aialia: aio passiua: mẽte rõalia: coꝛpe aerea: tpe eterna: nec hãc diffinitiõz ꝓprobat. q̃ videẽ q̃ habeãt coꝛpa aerea nãlr vnita. ¶ P. Hze. dic̃ i homelia epiphanie: q̃ iudeis annũciauit xp̃i icarnatiõz rõale aial. i. ãgel⁹: sꝫ aial ẽ ꝓsitũ ex aia ex coꝛpe. gvꝫ q̃ ãgeli bẽant coꝛpa nãlr vnita. ¶ P. illõ qõ i se ẽ icoꝛporeũ respcũ nulli⁹ ꝑt cõpoꝛeũ dici: qꝛ ꝟ ꝑdicatio ẽ absoluta. qõ. n. absolute albũ ẽ respcũ nulli⁹ ẽ nigruz: sꝫ ꝛ Damas. ꝛ Hzeg. ãgeli i ꝓpatiõe dei coꝛpei sũ. q̃ i se icoꝛpei ñ sũ. ¶ P. nobili⁹ ẽ qõ i se bꝫ vitã ꝛ alteri ꝓfert q̃ qõ alteꝛ nõ viuificat: q̃uis i seipo viuat: sꝫ vita angeli ẽ nobilioꝛ q̃ aie. q̃ vꝫ q̃ multo foꝛtius bẽat coꝛp⁹ vnituz qõ viuificet q̃ aia.

Sꝫ cõtra ẽ: qõ Dio. dic̃. 4. c. õ di. no. q̃ ãgeli sic icõporales: ita ꝛ imãles itelligũt. ¶ P. ois ſba viuificãs coꝛp⁹ nãlr sibi vnitas bꝫ põs aliq̃s q̃ sũ act⁹ alic⁹ ptis coꝛpis: si q̃ ãgel⁹ vniat nãlr corpi tãq̃ viuificãs illud oꝛ q̃ bẽat põs affiras oꝛganis: sic sũ põe aie sensitiue ꝛ nutritiue: q̃ si i ãgelo ponãtur nõ differt angelus ab hoie.

Reſpõdeo dõz. q̃ angeli neq̃ boni neq̃ mali bñt coꝛpa nãlr vnita. B. n. eẽ ñ ꝑt: nisi eẽnt forme illoꝛ coꝛpoꝛ: vl saltẽ motoꝛes, ꝓpꝛtiõati illis coꝛpoꝛib⁹: ꝛ cũ sint ꝑfectioꝛ] nãe ipsis aiab⁹: opoꝛteret q̃ coꝛpoꝛa nobilioꝛa bẽrẽt: iter oia ãt coꝛpa gñabilia ꝛ coꝛruptibilia ẽ nobilissimũ cõp⁹ bũanũ: q̃si maxie accedẽs ad filitudinẽ celesti] cõpis ꝑ eq̃litatẽ ꝓplexionis. vñ oporteret

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa corpora eē corpora celestia:ꝛ sic rediret error ꝓbꝫ ponētiꝫ angelos eē formas orbiū:ꝛ multiplicari ꝑz eorū numerꝫ:qđ tamē lōge probabilius eēt: cū eos hīe corpora aerea nāliter vnita:qđ videt Aug. dicere:quāuis dicatur hoc nō nisi ex hypothesi eū dixisse:vt ytēs positōibus platonicorū:contra quos disputabat.

Ad primū ergo dōz. Apuleus fīz dixit:nec Aug. ītra hoc disputabat: qz pauca de angel' asserere voluit. ¶ Ad 2m dicēdū. q ꝑz Dio. i scdo cap. cel. hierar., ꝓprietates aiales ꝛ hūane dīr de angelis p modū eminētioꝛ:qz qđ hz natura inferior hz ꝛ superior: nec eodē modo:ſz eminētius:vñ dicitur angelus aial:nō qz ꝓpositus ex aīa ꝛ corꝓre: ſz ex eo q hz vtutē cognoscēdi sensibilia:nō tamē p modum sensibilē:sed itellectualē. ¶ Ad 3m dicēdum. q angeli dicūtur corꝓrei in cōparatōe ad deum:qz ꝓueniūt cū corꝓribus ī quadā ꝓprietate q̄ est loco diffiniri in quo corꝓra a deo distāt:nō q aliquo mō naturā corꝓralē habeāt. ¶ Ad quārtū dicēdum q quāto aliqđ hz eē vel vitā magis absolute:tāto nobilius ē:ꝛ ideo cū oīs forma habeat eē in ꝓiunctiōe ad materiā:nobilior ē vita illius qđ corꝓri nō vnit' q̄ id qđ corꝓris forma est: ſz qđ ifluit vitā p modū efficiēt' tm̄:ꝛ nō sicut forma ꝓiuncta B nobilius ē:ſz B neq; aīe neq; angelo ꝓuenit:ſz deo tm̄.

¶ Utr̄ angeli assumāt corꝓra. II.

Ad secūdum sic procedit. vī q angeli corꝓra nō assumant. ois .n. assūptio terminat' ad aliquā vnionē: ſz angeli ī nō ꝑñt eē vniti corꝓribꝰ. g̃ nec corꝓa assumere. ¶ ꝓ. sicut se hz spūs vnitus ad separationē:ita spūs separat' ad vnionē:ſz spūs vnitus. ſ. aīa non pōt separari ꝑz suā volūtatē. g̃ nec spūs separatus ꝓiungit corꝓri p assumptionē. ¶ ꝓ. si assumāt corꝓra hoc nō ē nisi ꝓpter eoꝝ operatiōes:qz ad eē suuꝫ corꝓribꝰ nō egēt nec quātū ad ꝓncipiū nec quātū ad finē:sicut aīe rōnales egēt corꝓoribus quātū ad ꝓncipiū:qz creātur in corꝓre: ſz nō quātū ad finē:qz remanēt post corꝓus:ſz ois vt' quāto magis ē a corꝓre separata:tāto ē fortior in opationib' suis: vt ꝑz in aīa rōnali. g̃ vī q nullo mō corꝓra assumāt. ¶ ꝓ. cū angeli nō possint eē forme corꝓoꝝ: vt dictū ē: nō possūt corꝓribꝰ ꝓiūgi: nisi sicut motor mobili: ſz B mō cōiungit oī ei circa qđ opant. g̃ si B eēt corꝰ assumere: q̄cū qz eēnt circa nos corꝰ assumerēt: qđ nō dicīt. ¶ ꝓ. qđcū qz corꝰ assumit angelus ī illo ē: ſz oē corꝰ cū sit diuisibile plures ptes hz: ꝛ qđ ꝑmo ꝛ p se ē in aliquo: ē in q̄libet ptē eius: vt ꝑbat ī. 6. phy. qz si eēt in vna ptē tm̄: nō dī in toto eē nisi rōne partis. cū ergo angelus nō possit eē in pluribꝰ locis sil. vt in ꝑmo dcm̄ ē. vī q corꝓus nō assumat.

Sed contra illud qđ p se incorꝓoreuꝫ ē: videri nō pōt: ſz angeli frequēter boibus visibiliter apparuerūt: vt in sacra scriptura legitur: cū ergo sint incorꝓorei. vt dcm̄ est vī q corꝓus assumant.

Respōdeo dōm. q hic ē quorūdaꝫ error dicētiuꝫ angelos nūq; corꝰ assumere:ꝛ oia q̄cū qz de apparitiōibus angeloꝝ scriptura logtur in ꝑstigys facta eē dīt: vel ꝑz visionē imaginariā: ſz qz sci cōiter dīt angelos ēt corꝓorali visiōe boibus apparuisse: cui scripturē textus ꝓcordare videt. ió absq; dubio dōz ē angelos quādoq; corꝓora assumere in qbus ab boibus vidēt̄ur. Qđ q̄liter sit vidēdum z ē. Lū. n. nā spūalis supior sit natura corporali: opꝫ q nā corꝓoralis sibi obediat: nō aūt quātū ad formaꝫ susceptionē: qz ꝑma ī choatio formaꝫ in materia ꝑz q in ea dicūtur eē habilitates q̄daꝫ ad formā: ē ab opere creatoris: ſz eductio eaꝫ in actū ē p virtutē agētiū nāliū determinatoꝝ: ſz quātū ad motuꝫ localē p quē nulla forma ponīt in re mota obedit corꝓus vtuti spūali: ꝛ ꝑz B q vtus spūalis mouet aliqđ corꝰ ꝓiungit sibi sicut motor mobili. Sz ylteri⁹: qñ angelus B corꝰ motū formaꝫ p modū in ꝑcedētibus dcm̄ vt appareāt in eo aliq; ꝓprietates visibiles iuisibilibꝰ eius ꝓprietatibꝰ ꝛ gruētes: tūc dī illud corꝰ assumere. vñ qñq; apparēt ī figura boīs vel leonis: ꝛ hꝰ p q̄rū ꝑpetates itelligū ipe vtutes spūales āgelorū.

Ad primum ergo dōz: q talis assūptio terminat' ad aliquā vnionē q̄ ē motoris ad motuꝫ. vt naute ad nauē: nō aūt vt forma ad māz. ¶ Ad 2m dōz q spūs ꝓiunctus. ſ. aīa vnit' corꝓori ad vnū esse: vt forma eius: ꝛ ió nō pōt separari p voluntatē: ſz p naturā facta indispositiōe circa corꝰ: ſz spūs separatus pōt p volūtatē ꝓiungi corꝓori: nō sicut forma: ſz sicut motor instrumēto. vñ virtute nāe sue pōt assumere ꝛ deponere illud qñ vult: sicut ꝛ hō suū instrumētuꝫ. ¶ Ad 3m dōz. q virtus angeli nō ipeditur p corꝰ assūptuꝫ: qz nō assimilat' vt mā ꝓportionata forme: nec ēt inuat': ſz tamē assumit ad ꝑfectiōez corꝓoꝝ qbus apparet p instrumētū: vt ex visibilibus in iuisibilibus cognitionē manuducant'. ¶ Ad 4m dicēdum. q ad assūptionē corporis nō sufficit motus: ſz opꝫ q fit formatio. vt dcm̄ ē. ¶ Ad 5m dicēdum. q angelus assumēs corꝰ ē totꝰ in q̄libet eiꝰ ptē: nec tm̄ ē in pluribꝰ locis: qz totū B q̄ vno motu mouet ꝓparat' ad ipsuꝫ: sicut vn' locus idiuisibilis: qz nō ē in loco nisi p opationē: vt in ꝑmo dcm̄ est.

¶ Utr̄ corꝰ assūpta ab āgel' bēant vꝛas nāz quā oīdāt. III.

Ad tertium sic ꝓcedit. vī q angeli assumāt corꝓa illa ꝑm vitatē: q̄ hñt illā nāz q̄ vī: nūcios. n. vitat' ñ ōcet aliq; fictio: ſz hꝰ appitiōes fiūt ꝑz Dio. vt ex visibiliū ꝑpetatib' iuisibilibꝰ istruamur. g̃ vī idē qđ ꝑ. ¶ ꝓ. ñ ſt cedē ꝑpetates diuersoꝝ ordinū: ſz assūptio cōpaliū figuraꝝ ē ad oñdēdū iuisibiles ꝑpetates āgeloꝝ. g̃ vī q ñ ōbeāt ī eadē figura appet angeli supioꝝ ordinū ꝛ iferioꝝ ordinū. ¶ ꝓ. q̄rit ō q mā assumāt: ꝛ vī q nō ō aere: corꝰ. n. qđ āgeli assumūt hꝫ determinatā figurā: ꝛ ē distictū ab alys corpib': ſz aer nō ē figurabil' nisi ꝑz figuratiōz corꝓis alteri⁹: eo q cū sit maxie būidū minime suis termis termiat': ſz aliēis: vñ ꝛ vna ps aeris alteri ꝓtinuat'. g̃ vī q nō assumāt cōpaereū. ¶ Itē vī q nec terrenū: āgeli. n. apparētes stati diparēt: ſz B nō pōt fieri ī corꝓe grosso terrestri. g̃ nō hꝫ corꝓus assumunt. ¶ ꝓ. ꝛstat q iter nos ꝛ celū ē ignis medi⁹ q ē maxie activus ī iferioꝛa corꝓa. Si g̃ de iferioꝛibꝰ el'ent corꝰ assumerēt: vī q qñ ī celū ascēdūt corꝓa eorū creārēt. ¶ ꝓ. Dio. in. 15. ca. ce. hierar. dīt q iter alia corꝓa ignis maxie repetitat ꝑpetates spūaliū subaꝝ: ſz pp eoꝝ cognitōz fit corꝓoꝝ assūptio. vt dcm̄ ē. g̃ vī q ſp de igne corꝰ assumāt. ¶ ꝓ. corꝰ celeste ē nobilissimū corꝓoꝝ: ſz nobili motori debet nobile mobile. g̃ vī q corꝰ qđ ad motū assumūt sit de natura quinte essentie.

Respondeo q̄litas corꝓis assumpti ab angelis ꝑt dupl'r igri: vl' q̄tū ad vitatē nāe quā hz: vl' q̄tū ad māz de q̄ corꝰ assumit. Quātū ad ꝑmū dōz ē q corꝰ assūptū ab angelo nō hz vitatē illi⁹ nāe q̄ oñdīt. vñ ꝛ si aliq̄n angelus bon⁹ vel malus moueat corꝰ alicui⁹ veri aīalis: nō dī ꝓprie illud assumere: sicut nō dī angelus assūpsisse liguā asine p quā locutus ē ad Balaā: nec demon corꝓus hois qđ vexat: cuius rō ē: qz ꝑprietates q̄ ꝑm veritatē sunt: in aliquo corꝓe ducūt ī cognitiōz ꝓncipioꝝ subti: ꝛ nō actus in cognitiōez substātie spūalis: q̄ ductio ē totius finis visibiliū formationū ꝑz Dio. Uñ q̄tū ad finē apparitiōis: oꝫ vt sint ille ꝑprietates ꝑm silitudinez tm̄: vt nō itelligatur illis subesse aliqua res: nisi angelus vt q̄si corꝰ angeli eē

videat:ꝛ ꝑprietates eius sint ꝑprietates angeli. Si autē quer' de secūdo: q̄le sit quātū ad materiā. Dōz est q mā corꝓoris assumpti ab angelo pōt ꝛsiderari dupl'r: vel quātū ad principiū assumptiōis vel quātū ad terminū. si quātū ad principiū: sic dico sicut ī ītra dicīt: q assumit de aere ꝑpter hoc: qz aer maxie trāsmutabilis ē ꝛ cōuertibilis in quecūq;. ꝛ huius signū est q quidā videt̄es corꝰ a demone assumptuꝫ scindere gladio vel ꝓfodere volēt̄es: id efficere nō valuerūt: qz partes aeris diuisi statim cōtinuant'. Sed ꝑpter hoc q aliquā figurā recipere possunt cōperentem angelo apparēti: oportet q quātū ad terminū assumptionis aer iste sit ī aliquo inspissatus. ꝛ ad ꝓprietatem terre accidēs: seruata tamē aeris veritate: qđ efficere possunt tam p motū localē cōgregando partes: tā etiā p semina ī elemētis resꝑsa: vt post dictū est.

Ad primum ergo dōm. q sicut ī locutiōibus metꝓhoricis nō est falsitas: eo q nō ꝓferūtur ad significādum res qbus noīa sūt imposita: sed magis illa ī qbus dicturus rerū silitudines iueniunt': ita etiā in apparitiōibus angeloꝝ nō est fictio: qz figure ille nō oñdūtur ad significādū eē nāle illius rei: ſz ꝓprietates angeli. ¶ Ad secūdum dōz. q quāuis vere ꝓprietates boꝝ nō sint nisi ī corꝓore nāli: tñ silitudies illaꝝ ꝓprietatū ī alys esse possūt: ꝛ tales silitudines sufficiūt ad finē apparitiōis ¶ Ad 3m dōz. q ꝑz Dionysiū ī fi. cel. hierar. ī eadez figura quādoq; ostēditur supioꝝ ꝛ iferioꝝ angelus: qz vna res hz diuersas ꝓprietates: ꝑ quarū qualibz pōt supiores repꝛsentare ꝛ per alias iferiores. ¶ ꝓ. eedē ēt ꝓprietates sūt superioꝝ ꝛ iferioruꝫ: quāuis diuersimode ꝑm Dio. ¶ Ad quartuꝫ dōz. q aer aliquo mō ispissatus pōt figurari ꝛ ab alio aere distīgui. ¶ Ad quintū dōz. q ē aliquo mō terrestre iquātū hz terre ꝓprietatē p ꝛdēsationē: ſz illa dēsitas subito dissoluīt remotis causis dēsitatis. ¶ Ad sextū dōz q cū ñ assumāt corꝓora nisi ꝓpter nos nō ē ꝓbabile q corꝓora assumpta ī celū empireū deferāt neq; eis vtāt̄ur: nisi q̄ten⁹ oportet ad opatiōes q̄s circa nos exercēt. ¶ Ad septimū dōz. q ī corꝓoribꝰ assūptis a bonis angelis appārēt ꝓprietates ignis: ꝑcipue quātū ad splēdoꝛē: sicut ꝛ ꝓprietates boꝝ: nō tamē opꝫ q hꝫ corꝓa mālr de igne assumāt̄ur. ¶ Ad 8m dōz. q cū corꝓus celi sit icorꝛuptibile nō pōt diuidi nisi ꝑz imaginationē: nec ēt recipit pegrinas impſſiōes: vñ ex eo nō pōt corꝓus angeli formari.

¶ Utr̄ āgeli possint comedere ī corꝓoribꝰ assūptis. IIII.

Ad quartū sic ꝓcedit. vī q angeli in corꝓoribꝰ assūptis comedere possint. Legit. n. Heñ. 18. ca. q abrahām angelis sibi apparētibus cibos appoſuerit: ſz ipse cognouit eos eē angelos: qđ ipsa collocutio cū eis habita oñdit. ergo vī q comedēr possint. ¶ Sz ꝺ hoc ē q exꝑssissimū argmentuꝫ dñice resurrectiōis est ipsius xꝑi resurgētis comeſtio. vñ dicīt actuuꝫ tertio. Dedit eū manifestuꝫ: fieri nō oī populo: ſz testibus ꝓordinatis a deo nobis q māducauimus ꝛ bibimus cū illo: ſz actus q spiritui pōt ꝓuenire nō est argumētuꝫ corꝓoralis resurrectiōis. ergo angeli corꝓora assumētes nō vere comedunt. ¶ Itē videt' q possint gñare. Dicīt enim Heñ. 6. Uidētes autē filij dei filias boīum q eēnt pulchre ⁊c. Et hoc Josephus exponit de demonibus icubis. ergo videt' q gñare possint. ¶ Sz ītra est q ꝓpletur gñatio p virtutē formatiuā que ē in semine ex corꝓore viuo resoluto: sed corꝓus assumptū a demonibus ꝛ ab angelis nō ē viuū: vt dictum ē. ergo vī q gñare nō possint. ¶ Si dicat' q generāt p B q idē demon succub⁹ ad virꝫ ē recipiēs ab eo qđ postmodū in mulierē trāssundit factus icubus ad eā. ¶ Cōtra ē q semen nō hz virtutē gñandi nisi quādiu calor aīe in eo retinet': quē opꝫ exalare p magnā dist̄tiā delatū. ergo videt' q p istum modū gñatio fieri nō possit. ¶ ꝓ. si fieret gñatio talis p modū istuꝫ nō eēt nisi ꝑz virtutes illi⁹ seminis. ergo ex hoc nō sequeret' q geniti eēnt maioris vtutis q̄ alij boles: vt inuitur ex his que sequuntur ibi. Illi sunt potētes a seculo ⁊c. ¶ Itē videt' q pñt sentire. Assumunt .n. corꝓora habētia diuersa orgāna sensibilia: ſz B frustra eēt nisi p oculos videret' ꝛ p aures audiret'. ergo ⁊c. ¶ Sz ītra est: q sentire p orgāna corꝓoralia ē accipiētis cognitionē a rebus: qđ angelis nō ꝓuenit vt dictum est. ergo ⁊c. ¶ Itē videt' q possint localiter moueri q id qđ legit Tobie. 6. ꝛ deinceps de angelo q cōmitatus est Tobiam per multa terraꝝ spacia. ¶ Sz ītra est: qz qđ cōiungit alicui solū vt motor: ſi in se sit imobile nō mouet' ad motū eius: sicut ꝑz in motoribus orbiuꝫ ꝑz ꝑbos: sed angelus iquātū in se est: est suba spūalis imobilis. ergo videt' q ad motuꝫ corꝓoris cui sicut motor tm̄ ꝓiungit nō moueat'. ¶ Itē vī q loquāt' ex multis scripture locis q̄frequēter eos boib⁹ (locutos cōmemorat.

Sz contra est: qz in oī locutiōe exprimunt' quedā intētiones itellecte: ſz hꝫ intētiones nō pñt ꝓuenire de intellectu ad vocē: nisi aliquo mediāte: qđ est ꝓportionatuꝫ ad hꝫ suscipiēda: sicut imaginatio hūana. ergo videt' q p corꝓus inaiatuꝫ assūptū vel p corꝓus bruti⁹ log nō pñt.

Respondeo dōm. q vt ꝓdictuꝫ est: angeli corꝓoribus assūptis vitā nō inflūūt: ſz tm̄ motū: ꝛ ió ꝛsiderādū est q oēs opatiōes q̄ ꝛsequūtur corꝓus vitū iquātū vinū: nō pñt angelis in corꝓoribꝰ assūptis ꝓuenire: sed tm̄ ille q̄ ꝛsequunt' corꝓus mobile iquātū hꝫ vt mouere: ipellere: diuidere: ꝛ huiusmodi.

Ad primum ergo dōm q comedere ꝑm ꝓpletaz rationē sui nō dicit solū diuisionē cibi ꝛ traiectionē i os: ſz ꝛ istū actuꝫ ꝑcedere a vtute potēte digerere ꝛ ꝑuertere i nutrimētū: ió angeli nō vere ꝓmedūt ſz fuit ibi vera diuisio cibi ꝛ tractio ī corꝰ assūptū q postmodū nō ē ꝓuersus ī corꝰ illud: ſz vtute angeli aliq; dissolutus ē in ꝑiacentē māz: xꝑs aūt vere comedit: q̄uis cibꝰ ꝓuersus nō fuerit: qz illa decisio cibi fuit habētis vtutem nutritiuā ꝛ ꝑuersiuā. Abrahaz autē ꝛ si ī fine cognouerit eos eē angelos: nō tm̄ ē icōueniēs: q B eū in ꝓncipio latuerit: vel si cognouerit ī alicuius misteri⁹ ꝓmēdatione eis cibos apposuit. ¶ Ad id qđ scdo q̄rīt: dicūt quidā q demones ī corꝓoribus assumptis: nullo modo generare possūt nec per filios dei angelos incubos significari dicūt: sed filios Seth: ꝛ per filias boīum ea q̄ de stirpe Layn descenderūt. Sed qz ꝓtrariuꝫ a multis dicīt: ꝛ qđ multis videtur nō pōt oīno falsuꝫ esse ꝑz ꝑbum in septimo ethycorum: et in fine de som. ꝛ vigilia. Ideo pōt dici q per corꝰ actum complēt' generatio iquātū semen humanū apponere possunt in loco ꝓuenienti ad materiā ꝓportionatā: sicut etiā semina aliaruꝫ rerum colligere possunt ad ꝓplēdū aliquos effectus: vt in ꝑcedēti distinctiōe dictū est: vt attribuatur id tm̄ eis qđ est motus localis: nō aūtez ipsa gñatio: cuius ꝓncipiū nō est virtus demonis aut corꝓoris ab eo suꝑti: sed virtus illius cuius semē fuit: vñ ꝛ genit⁹ nō demonis: ſz alicuius boīs filius est. Et sic patet rēsponsio ad ꝑmuꝫ qđ ītra obꝛicīt. ¶ Ad secūduꝫ dōm. q cum hic demones velocissime moueant' ꝓpter victoriaz virtutis mouentis super rē motaz possint aliqua ponere ad conseruationez seminis ne calor vitalis euaporet. ¶ Ad tertiuꝫ dicēduꝫ. q demones possunt scire virtutē seminis decisi ex dispositiōe ei⁹ a q̄ decisuꝫ ē: ꝛ silr mulierē ꝓportionatā ad seminis illi⁹ susceptiōz ꝛ ēt ꝛstellationē iuuātē ad effectū corꝓoralē. ſ. optime ꝓplexionis in genito: quibus oībus ꝛcurrētibus pol'e est sic genitos corꝓore magnos eē vl' fortes

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Ad id qđ tertio ḡritur dđs ẽ ꝙ angeli nullo mđ vidẽt p oculos corporis assũpti:qz hec ẽ opatio potẽtie corpor⁹ uẽtis.vñ partes corporis assũpti nđ sũt organa sensibilia: ſz silitudinẽ eor⁹ habẽtia ad oñdẽdũ angelos ꝓuales virtutes.vñ Dio.i fine ce.hierar.Ex oibus partib⁹ bũani corporis docet ꝓprietates angelicas ꝓsiderare.vñ nđ frustra assumũt.¶Ad id qđ ḡrto ḡrit dđm ẽ ꝙ mouẽt p accns motis corporib⁹ i qbus sũt:qz diffinitiue sũt i illis corporibus:ita ꝙ nđ alibi:đs aũt nđ mouẽt ad motũ alicui⁹ corporis:qz ita ẽ i vno ꝙ ẽt in alio:sicut aia nđ mouẽt p accidẽs ad motũ manus:ſz ad motũ toti⁹ corporis. Silr ẽt motor orbis ꝺiũgit orbi ſz totũ ſz pđos ⁊ nđ vni parti tũ:cuius vtus eius pmo appareat i parte dextra.vñ icipit motus.⁊ iđ nđ mouẽt p accns:qz totus orbis nđ mouẽt.ex locũ sum:nisi hoc mđ ꝙ sit i alio loco rone ⁊ nđ subto.¶Ad id qđ qnto ḡrit.dđs ꝙ log.ꝓprie ẽ p formatõs vocũ ex pcussiõe aeris respirati determinatis organis ad exprmẽdũ aliquẽ itell'z.⁊ iđ locutio corporalis angelis ꝓuenire nđ põt i corporib⁹ assũptis scđz ꝓletã signatiõe cũ nđ habeãt vera organa corporalia:ſz ẽ aliq̃ silitudo locutiõis iquãtũ i telligũt ⁊ itell'z exprimũt qbusdã sonis:ḡ ꝓprie nđ sũt voces:ſz silitudines vocũ:sicut ẽt qđam aialia nđ respirãtia dñr vocare:⁊ ẽt qđã ĩstrumẽta:vt dicit pđs in scđo de aĩa. Intẽtiones aũt itell'e ab angelo efficiũt in illis sonis non eedẽ numero:ſz scđz silitudinẽ signatiõis p mot⁹ determinatos ab itell'u:sic silitudo artis efficit i mã vt domus.

¶Utr̃ demones possint eẽ ĩtra corpora boĩum. V.

AD quintũ sic ꝓcedit.vł ꝙ demones intra corpora boĩum eẽ nđ possint.Dicit.n.glosa sup illđ abacuch.z.Dñs in rẽplo scđ̃ suo: ꝙ demones simulacris exterius ꝓsidere pñt:nđ aũt iterius ad eẽ.ḡ multo minus ĩtra bũana corpa.¶P.duo spũs creati nđ pñt eẽ in eodẽ loco:vt i pmo dcm̃ ẽ:ſz aĩa ẽ i qlibz pte corporis.ḡ vł ꝙ i nulla pte ei⁹ possit eẽ demon.¶P.ſz Damas.angelus ẽ vbi operat'.ſz sicut opat in corpe:ita ẽt bz aliquã operatiõz:circa aĩaz.ḡ sicut ĩtra aĩaz nđ ẽ ita nec intra corpus.¶P.vł ꝙ i sensus corporales ĩprimere nđ possit ꝓfligus deludẽdo.Illa.n.forma q̃ vł:oz ꝙ sit alicubi: ſz nđ põt eẽ tm̃ in sensu:qz sensus nđ bz aliquã spẽz nisi a reb⁹ acceptã: nec itez põt esse in re:q̃ vł sic ꝙ mulier videat eq̃:qz due forme ſubales nđ pñt eẽ i eodẽ.¶Et ꝓterea res illa videt talis ab oib⁹:nec itez i aere circũstãte ḡ susceptibilis figure nđ ẽ nec sp vn⁹ ⁊ idẽ:circa rẽ illaz manet:ꝓcipue qñ mouẽt.ḡ vł ꝙ bđ ludificatiões p demones fieri nđ pñt.

Sed contra vł ꝙ etiã in aĩaz illabi pñt: qz ea que sũt in corde nullus scire põt nisi cordis intima penetret:ſz demones sciũt cogitatiões malas pctõz:q̃s apud deũ accusant:⁊ ex qbus occasionẽ tẽtandi sumũt.ḡ vł ꝙ aĩe illabant'.¶P.ipsi imittũt malas cogitatiões.vt dr̃ i psalmis.imissiões p angelos malos.ḡ vł ꝙ itell'z penetrare pñt.¶P.ipsi ẽt dñr incẽtores maloz:ſz incẽdere ptinet ad affectũ cuius ẽ amare.ergo videt ꝙ ẽt in volũtate nostrã ĩprimere possint:⁊ eam intrare.

Respõdeo dđm ꝙ oẽs angeli boni ⁊ mali ex vtute nãe sue bñt ptãtẽ trãsmutãdi corpora nr̃a:sicut ẽt alia corpora nãlia:⁊ qz vbi operant' ibi sunt iđ nr̃is corporib⁹ illabũt':⁊ p oñs ẽt ipressionẽ bñt i potẽtias affixas orgãis:q̃rũ opatiões imutãt' ad imutationẽ organoz:sicut ẽ sensus imaginatõis:⁊ bđ:sic ẽt p accns eoz opatio resultat in intellectũ:cuius obiectũ est fantasia:sicut color visus:vt dicit' in.3.de aĩa:ſz tamẽ hoc nđ puenit vsq̃ ad voluntatẽ:quia voluntas neq̃ quãtuz ad actum: neq̃ quãtũ ad obiectũ dependet ex orgno corporali:qz obiectum suum ab intellectu accipit secũdũ ꝙ itellectus apprehendit aliquid in ratione boni.

Ad primũ ergo dđm.ꝙ demon dicit nđ ĩtus adesse simulacro:q̃si vtus cõiuncta:ita ꝙ ex demone ⁊ simulacro fiat vnum:sicut ydolatre putabant aliqđ numẽ in imaginibus corporalib⁹ eẽ.¶Ad 2m dđm ꝙ aĩa nđ ẽ in corpe sic̃ in loco:ſz sicut forma i mã:⁊ iđ nđ ẽ vnius rõnis opatio:quã aĩa i corp⁹ efficit ⁊ demõ. vñ sine ꝓfusiõe opationũ vtrũq; sil'iter eadẽ corporis pte eẽ potest.¶Ad 3m dđz.ꝙ eẽ intra aliqd est eẽ ĩtra terminos ei⁹.corpus.n.bz terminos duplicis rõnis.ſ.quãtitatis ⁊ cẽntie:⁊ iđ angelus operãs ĩtra terminos corporalis quãtitat' corpori illabit':nđ aũt ita:ꝙ sit ĩtra terminos essentie sue:nec sic̃ ps nec sic̃ vt⁹ dans eẽ:qz eẽ ẽ p creatõez a deo:ſba ãt spiritualis nđ bz terminos quãtitatis:ſz tm̃ eẽntie:⁊ iđ i ipsã nđ intrat nisi ille q dat eẽ.ſ.deus creator.q bz intrinsecam essentie operationẽ:alie aũt pfectiões sunt ſupaddite ad essentiã:vnde angelus illuminãs nđ dicit' esse in angelo ⁊ in aĩa:sed extrinsecus aliqd operari.¶Ad 4m dđz.ꝙ forme q̃ videtur in istis pstigijs nđ sunt nisi in sensu:hoc aũt põt dupliciter ꝓtingere p demonũ operationez. Uno mđ vt spẽs q̃ sunt in imaginatiõe sentate opatione demonuz ad organa sensuũ fluãt:sicut ꝓtingit in somno:⁊ iđ qñ ille spẽs ꝓtingunt organa sensus exteriozis:videtur ac si eẽnt res ꝑsentes.ex⁊ actu sentirent'. Alius modus põt eẽ ex ĩmutatiõe organoz:qbus imunitatis fallit' sensus iudiciũ: sicut pz in eo q bz gustũ corruptũ cui oia videtur amara. hoc aũt facere possunt virtute q̃rũdã rerũ nãlium: sicut ad vaporationẽ cuiusdã fumi trabes domus videtur serpentes:⁊ multa experimẽta huiusmõi inueniunt'.¶Ad 5m dđm.ꝙ cogitatões cordiũ scire solius dei est:pñt tamẽ angeli aliquas eaz cõycere ex signis corporalibus exterioribus.ſ.ex imutatõe vultus:sicut dr̃.Jn vultu legit' bonis secreta volũtas:⁊ ex motu cordis:sicut p qualitatẽ pulsus etiam a medicis passiones anime cognoscunt'.¶Ad sextũ dicendũ.ꝙ mali angeli cogitationes ĩmittunt:vt ꝓus dictũ est illustrãdo fantasmata:vt ſm diuersas eorum cõpositiones possint noue intẽtiões ab eis accipi: nđ tamen intellectus cogit' eas accipere:qz ꝓter obiectũ ⁊ potẽtiã cognoscẽtẽ exigit' ad actualẽ cognitionẽ intẽtio cognoscẽtis:vel p sensuz:vel p itell'm:ſz boni angeli etiã directe in intell'm ĩprimere pñt:qz ſz Aug.operant' i itelligẽtias nostras miris qbusdã modis:hoc aũt ẽ iquãtũ lumen itell'is agẽtis nr̃i ꝓfortatur p intellectuale lumen ipsoz̃:sed hoc demonibus nđ ꝓpetit:qz quãuis nãle lumẽ eoz̃ sit efficacius q̃ lumẽ itell'is nr̃i:tũ lumine gratie nđ sũt pfecti: ſz tenebris culpe obũbrati:⁊ ideo nđ intendunt iudiciũ rõnis nr̃e rectificare p ꝓfortationẽ intellectualis luminis:ſz alia nobis ostẽdere:ex quibus decipiamur:quod faciunt fantasmata illustrando.¶Ad septimũ dicẽdũ. ꝙ demones dr̃ incentores iquãtũ faciunt feruere sanguinẽ:⁊ sic aĩa ad ꝓcupiscẽduz disponit':sicut etiã qdam cibi libidinẽ ꝓuocant.Jn volũtatẽ aũt ĩprimere solius dei ẽ:qđ est ꝑpter libertatis voluntatẽ q̃ est dña sui actus:⁊ nđ cogit' ab obiecto:sicut itell'is cogit' demõne.vñ pz ex ꝓdictis ꝙ demones ĩprimũt in fantasiaz:sed angeli etiã in itell'z. deus autem solus in voluntatem.

¶Utr̃ deus apparuerit in figuris corporalibus. VI.

AD sextuz sic ꝓcedit.videt ꝙ ipse đs i corpalib⁹ figuris nđ apparuerit hđ.n.apparitiões facte patrib⁹ in ꝓphetis fcã sũt mediãtibus angelis:quoz etiã dispositõe lex tradita est: vt dr̃ actuũ.7.⁊ ad hebreos.2. Sz ille apparet ḡ imediate reuelationẽ facit.ergo vł ꝙ i huiusmõi formis corporalib⁹ deus nđ apparuerit.¶P. angelus apparens visibiliter assumit corp⁹ in quo vł: sed

dens nũq̃ assũpsit corp⁹:nisi in vnitate psone. ergo vł ꝙ ipse i corpalib⁹ figur' nđ videat'.¶P.angel⁹ q appet i aliquo corpe:ẽ i eo i quo pus nđ fuerat:ſz i illis creatur' i qb⁹ appere dr̃ đs:nđ ẽ nisi sicut pus fuerat.ſ.p eẽntiã:pñtiã:et põz.ḡ vł ꝙ ipe đs nđ appebat.¶P.si ipse đs apparuerit. ḡ vł ꝙ missio visibil fcã fuerit i veteri testam̃.sic ẽt in nouo

Sz cõtra (qđ a sanctis negatur.
ẽ qđ dr̃ Exodi.20.Ubi dñs logit' ad pplz dicẽs.Nđ erũt tibi alij dij ꝓter me:⁊ freqnter ẽt iuẽit.ego dñs.ḡ vł ꝙ ipemet đs apparuerit.¶P.ysa.6.dr̃.vidi dñz sedẽtẽ ⁊c.Qđ ñ ꝓt ꝙeire nisi ipi deo.ḡ vł ꝙ ipz deũ viderit.

Respondeo dđz.ꝙ đs ſz eẽntiã suã corpalib⁹ oculis nũq̃ videri ꝓt:nec ẽt itellu nisi a btis:ſz i corpalib⁹ formis boib⁹ appuit.Bt ãt appitio fcã est misterio angelor̃:vt dicit Aug.i li.đ trinitate. Qz dñe illuminatiões nđ veniũt i nos nisi mediante celesti hierarchia:vt dicit Dio.Uñ i oib⁹ illis appitõib⁹ corpalib⁹ corp⁹ formatũ ẽ ⁊ assũptũ ⁊ motũ ab ãgelo:ſz tm̃ i corpe assũpto p angelũ dr̃ appere angel⁹ ⁊ aliq̃n đs. Formatio.n.⁊ apparitio corpis assũpti:vt dcm̃ ẽ:fit ad oñdẽdas ꝓpetates spiritualiũ subar.q̃q̃.n.angel⁹ q imediate illuminat boiez vult ĩstruere eũ đ ꝑpa vtute:quã ipe bz.⁊ tũc in corpe illo exprmit silitudies sue vtut':⁊ sic dr̃ ille iferior angel⁹ appere.Aliq̃n ãt vult ĩstruere boiez đ vtute dina vł ẽt ſupior' angeli p quã opat'.⁊ tũc format corp⁹ assũptuz ad exprmẽdã eminẽtiã dine maiestat':vł ẽt ꝓpetates supiorũ ãgeli. ⁊ tũc dr̃ đs appere:vł ille supior angel⁹.⁊ B ẽt Hzeg.dicit i glo.exodi.3.Assignãs cãz q̃re angel⁹ q loq̃bat Moysi:qñ qz vocat' ãgel⁹:qñq̃ dñs.Et p B pz responsio.

Ad primum qz nđ dr̃ appere ille angel⁹ q imediate corp⁹ format:ſz đs cui⁹ ꝓpetates i figura ostensi corpis signant'.¶Et simlr ad 2m qz q̃uis angel⁹ corp⁹ formet vł moueat:nđ tm̃ ipse appere dr̃:rõne iã dcã:ſz đs.¶Ad 3m dđz.ꝙ đs erat i illis creaturis nouo mõ:sic signatũ i signo.¶Ad 4m dđz.ꝙ imissio visibil' dine ꝑsone differt ab appitiõe de q̃ differẽtia dictũ est in pmo distinctione.16.

¶Expositio textus.

AB patiẽdum (humor ⁊ bum⁹ ⁊c.) Ur̃ B eẽ ſz:qz in aq̃ dñat' q̃litas actiua.ſ.frigidũ:⁊ ita vł magis eẽ actiua q̃ aer i q̃ dñat' q̃litas passiua.ſ.hũiduz Et đs:ꝙ ista obiectio ꝓcedit ꝓsiderata actione ⁊ passiõe ſz q̃litates actiuas ⁊ passiuas. Sz alr ẽ si cõsidereẽ ſz formas ſubales q̃ sũt ꝑma ꝓncipia actiõis: quato aliqd ẽ magis ſubtile:magis ẽ actiuũ:qz pl⁹ bz đ forma:et grossuz ẽ magis passiuũ:qz pl⁹ bz de mã(Sz vbi đs boibus ⁊c.)Dic mouẽt qđ bñs tres ptes ſz tres modos:qb⁹ põt dina appitio extimari. vn⁹ mod⁹ ẽ vt aliq̃ noua creatura creeẽt:ad B ꝙ i ea đs appeat:⁊ B vez ẽ si p creationẽ i telligãt formatio corpis fcã p misteriũ angelor̃:secũdus modus ẽ:vt angeli corpora nãlr vnita diuersimode trãsformẽt ad exprmẽdũ diuersas silitudines.Tert⁹ modus ẽt supra corpora q̃ bñt:alia grossiora assumãt:q̃si idumẽta qbus iduant':⁊ vtrũq; istoz falsuz ẽ:qz supponit angelos bre corpora nãliter vnita.(Uisibile ẽ qcqd nđ ẽ ⁊c.) Istud absolute vez nđ ẽ:si itelligãt de visu exteriori:qa oẽ visibile ẽ corpus nãle:⁊ oẽ corpus nãle est mobile: vel ſm locũ:vel alio mđ.Perenerguminos ⁊c. Energia dicitur:ab en:qđ ẽ in ⁊ergia:qđ ẽ labor ⁊ gẽos:qđ ẽ terra:⁊ cõuenit bis ḡ interius terrestri⁊ melancolico humore laborant:quia tales visu rationis priuantur:ideo energumini ẽt dr̃ illi qui iterius a demone possidentur.

¶De ordinũ distinctiõe.⁊ quot sint:⁊ qđ sint.

¶Distinctio. IX.

POst pdcã supest cogiscer đ ordib⁹ ãgeloz̃:qđ scriptura tradat q̃ i plib⁹ locis nouẽ eẽ ordies ãgeloz̃ pro mltgat.ſ.ãgelos:archãgelos:pncipat⁹:ptates:vtutes:dñatões thronos:cherubi:⁊ seraphi. Et iueniũt' i istis ordinib⁹ tria terna eẽ:⁊ i singulis tres ordies vt trinitatis silitudo i eis isinuet' ipressa. Uñ Bionysi⁹ tres ordies ãgeloz̃ eẽ tradit:ternos i singulis ponẽs. Sũt.n.tres ordies supiores:tres iferiores:tres medij. Supiores:seraphi:cherubi:⁊ troni. Medij:dñatões:pncipatus:potestates Jnferiores: virtutes:archangeli:⁊ angeli.

¶Quid appellet ordo:⁊ q̃ sit rõ nois cuiusq̃.

IJc considerãdũ ẽ qđ appellet ordo. Deide vtr̃ ab ipsa creatiõe fuerit distinctio illoz̃ ordinũ. Ordo angelorũ dr̃ multitudo celestiũ spũz:q iter se in quo munere gẽe assimilãt':sic⁊ i nãliũ datoruz munere ꝓueniũt.Ubi gẽa. Seraphi dñr q̃ p alis ardẽt i charitate. Seraphi.n. interꝑtat' ardẽs vł succedẽs. Cherubin q̃ p alijs i scia eminent. Cherubi.n.interꝑtat' plẽitudo scie. Troni dr̃ sedes.troni ãt vocãt': vt btus Hze.ait.q tãta dinitatis gẽa replẽt':vt i eis sedeat đs:⁊ p eos iudicia discernat atq̃ ifozmet. Bñatões vocant' q pncipat⁹⁊ ptates trãscẽdũt. pncipat⁹ dñr q sibi subditis q̃ sũt agẽda disponũt:eisq̃ ad explenda dina misteria pncipãt'. Ptates noiant' bi q bñ ceteris potẽti⁹ i suo ordie acceperũt. Ut vtutes aduerse eis subeãt eoz̃ refrenẽt' ptate:ne boies tẽtare tm̃ valeãt q̃tũ ꝺsiderãt. Uirtutes vocãtur illi per quos signa⁊ miracula sepe fiũt. Archãgeli qui maiora nũciant. angeli qui minora.

¶Qz bnoia nđ ꝓpe se:ſz pp nos eis data sũt:que sũpta sũt a donis gẽe q̃ non habẽt singulariter: sed excellẽter⁊ a pncipuis noiantur.

HEc noia nđ propter se illis:sed ꝓpter nos data sunt. Qui enim sibi noti sũt contemplatione nobis innotescũt cognominatõe:⁊ noiant singuli ordies a donis gratiaz̃ que nđ singulariter:sed excellẽter data sũt in participatõe. Jn illa enim celesti patria vbi plenitudo boni est:licet quedã data sint excellenter:nihil tamẽ possidetur singulariter. Oia.n.in oib⁹ sũt:põ qdẽ eq̃liter: qz alij alijs sublimi⁹ possidẽt:q̃ tamẽ oẽs habẽt. Cũq̃z oia dona gratiarũ superiores ordines sublimius⁊ perfectius perceperint:tamẽ ex pncipuis sortiti sunt vocabula:inferioribus cetera relinquẽtes ordinib⁹ ad cognominatõez: vt seraphi q ordo excellẽtissim⁹ estimatur·tã dilectõez q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognitionē dīnitatis ⁊ cetera virtutū dona ceteris oīb⁹ sblimi⁹ pcepit: ⁊ tñ ab excellētiori dono. i. a charitate nomē accepit ille supior ordo. mai⁹. n. donū ē charitas q̄z scia. Itē mai⁹ē scire q̄z indicare. scia nāq̄z iformat iudiciū. Jōq̄z secūd⁹ ordo a secūdo dono. i. a cognitiōe veritatis appellat⁹ē. s. cherubin: ita ⁊ de alīs itelligēdū ē. Assignat ergo excellētia ordinū ꝑz excellētiā donoꝝ: ⁊ tñ sic Gregori. ait: illa dona oīb⁹ sūt cōia. Oēs. n. ardēt charitate ⁊ scia pleni sūt: sic ⁊ ō alīs. Sz superiores alīs excelleti⁹ vt tā dcm̄ ē ipsa dona acceperūt: a qb⁹ ⁊ noiant. Añ Gre go. In illa sūma ciuitate qsq̄z ordo ei⁹ rei censet noīe quā pleni⁹ accepit i mūere. Sz ozit hic qō talis. Si qs ordo ab illo dono noiat qō pleni⁹ possidet: tūc cherubin i scia p̄eminet oīb⁹: qz a scia noiat. Sz q magis diligit pl⁹ cog̃scit. Tm̄ eniz vt tradit auctoritas cognoscit ibi q̄sq̄z q̄tū diligit. Itaq̄z seraphin nō solū i charitate: sz ēt i scia p̄eminet. Jdōq̄z auctoritas illa sic vī itelligēda vt ꝓpatio nō referat ad oēs ordines: sz ad quosdā. s. iferiores. Ille. n. ordo nō pleni⁹ seraphin accipit sciaz i mūere: sz pleni⁹ alīs ordinib⁹ q sūt iferiores. Nec noiat q̄sq̄z ordo ab oi re quā pleni⁹ alīs accepit: sed ab aliq̄ rez q̄s accepit. Sz pōt ꝓpatio referri nō ad ipsos ordies: sz ad alia dona: nec ad oia alia dona: sz ad q̄dā: sic̄ .n. hoies cū pl̄a habeāt dona: q̄dā alīs excelleti⁹ possidēt: ita forte ⁊ angeli q busdā muneribus magis pollēt: ⁊ alīs q busdā minus.

¶ Utr̄ bi ordies ab initio creationis ita distincti fuerint.

IAm nūc ingrere restat vtr̄ isti ordies a creatiōis initio ita distincti fuerit. Qz ita fuerit distincti a p̄mo ordio sue ꝓditionis vī testimonio auctis insinuari: q̄ tradit de singul' ordib⁹ aliquos cecidisse. De ordie nāq̄z supiori lucifer ille fuit quo null⁹ dignior ꝓdit ē Apl's ēt p̄cipat⁹ ⁊ ptātes tenebraꝝ: noiat: oñdēs de ordib⁹ illis cecidisse: q cū i mal' misteriū exerceāt: nō tñ penit⁹ noib⁹ suoꝝ ordinū p̄uati sūt. Sz nō vī illud posse stare. nō. n. tūc charitate ardebāt: nec sapia pollebāt: neq̄z eis ōs sedebat. si. n. ℔ būissent nō cecidissent. Nō ergo tūc erāt seraphi vl' cherubi vl' tront. Ad qō dicim⁹ qz añ casū quozūdaz nō erāt isti ordies: qz nōdū bēbāt dōa: i quoꝝ pticipatoīb⁹ ꝓueniūt: sz q busdaz cadētib⁹ alīs apposita sūt: eisq̄z q ceciderūt collata fuissēt eadē dōa si pstitissēt. Jōq̄z scriptura dic̄ de ordib⁹ cecidisse aliquos: nō qa fuissent i ordib⁹: ⁊ postea corruerūt: sz qz si pstitissēt eorū aliq i singulis fuissent ordib⁹: q ⁊ i nāe tenuitate: ⁊ i forme p̄spicacitate differētes grad⁹ habebāt: sicut illi q pstiterūt. Alīj. n. vt supra dixim⁹ superiores: alīj iferiores cōditi sūt. superiores q magis nā sbtiles: ⁊ sapia ampli⁹ p̄spicaces. Jnferiores q nā min⁹ subtiles ⁊ itelligētia min⁹ p̄spicaces fci sī. Mas āt inuisibiles dr̄as inuisibiliū ille sol⁹ pōderare potuit: q oia i nūero ⁊ mēsura ⁊ pōdere disposuit. i. i seipso: q ē mēsura oi rei modū p̄figens: ⁊ numerus oi rei spēm p̄bens: ⁊ pondus omnē rem ad stabilitatez trahens. i. terminās ⁊ formās ⁊ ordinās oia.

¶ Utr̄ oēs āgeli eiusdē ordis sint equales.

PReterea ꝓsiderari oz vtr̄ oēs angeli eiusdē ordis sint eq̄les. Jta esse q busdā placuit: sz nō ē ℔. pbabile: nec assertiōe dignū. Qz lucifer q fuit de collegio supioꝝ: ipsis ēt dignior extitit: q alīs excellētiores creati fuerāt. Ex quo p̄cipit q si pstitisset i ordie supiori fuisset: ⁊ alīs eisdē ordis dignior extitisset. Sicut. n. vn⁹ē ordo apl'oꝝ ⁊ alter martyꝝ: ⁊ tñ i aplis alīj sūt alīs digniores: simil⁹ ⁊ i martyribus alīj alīs sūt superiores: ita ⁊ i ordibus angeloꝝ recte creditur esse.

¶ Quo dicat scriptura decimū ordinē ex hoib⁹ ꝓpleri cū nō sint nisi nouē ordines angeloꝝ.

NOtādū ēt q decim⁹ ordo legit̄ de hoib⁹ restaurād⁹: sz cū nō sint nisi nouē ordies: nec pl̄es fuissent ēt si illi pstitissēt q ceciderūt: mouēt lectores quo scriptura dicat ꝺcimū ordinē ꝓpleri ex hoib⁹. Brego. nāq̄z dicit hoies assumēdos i ordie āgeloꝝ: quoꝝ alīj assumūt i ordine superioꝝ: q. s. ē magis ardēs charitate: alīj i ordine iferioꝝ. q. s. minus p̄fecti sūt. Ex quo appet nō eē de hoib⁹ formādū decimū ordinē tanq̄z nouē sint angeloꝝ: ⁊ decim⁹ hoiuz: sz hoies p q̄litate meritoꝝ statuēdos i ordib⁹ āgeloꝝ. Qz ḡ legit̄ decim⁹ ordo cōpleēd⁹ ℔ hoib⁹ ex tali sensu dcm̄ forte accipi pōt: qz de hoib⁹ restaurabit̄ qō i āgel' lapsuz ē: de q b⁹ tot corruerūt: vī posset fieri decimus ordo. Propter qō apl's dic̄ oia restaurari i xp̄o q̄ i celis ⁊ q̄ i terris sūt: qz p xp̄z redēptū ē h̄ianū genus: de quo fit repatio ruine angelice: tñ nō minus saluareť hō: ⁊ si angelus nō cecidisset.

¶ Qz homines assumuntur iuxta numerū stantium non lapsoꝝ.

NOn. n. iuxta numeꝝ eoꝝ q ceciderūt sz coꝝ q p̄māserūt hoies ad beatitudinē admittūt. Añ Greg. Supna illa ciuitas ex angelis ⁊ hoib⁹ constat: ad quā credimus tm̄ bīani gñis ascēdere: quātos illic ꝓtingit angelos remāsisse: sicut scriptuz est

scātico deutronomij. Statuit termios pplorū iuxta numerum angeloꝝ dei.

¶ Qz quidam putant ſm numerum lapsoꝝ angeloꝝ hoies reparandos.

AQuibus dā tamen putat q hoies reperient iuxta nūeꝝ angeloꝝ q ceciderunt: vt illa celestis ciuitas: nec suoꝝ ciuium nūero p̄tinet nec maioꝝ copia regnet. Qz Aug. in enche. sentire vī nō asserens de hoib⁹ plus saluari q̄z corruit de āgelis sed nec min⁹: ita dicēs. Supna hierusalem mīna ciuitas dei nulla ciuium suoꝝ numerositate fraudabitur: aut vberioꝛe ēt copia fortasse regnabit. Neq̄z eni numerū aut sanctoꝝ hominū: aut imūdoꝝ demonū nouim⁹: in quorū locum succedētes filij catholice mīs q̄ sterilis apparebat in terris in ea pace de qua illi ceciderunt sine vllo tp̄is termino p̄manebunt: sz illorum ciuiū nūerus: siue qui ē: siue q fuit: siue q futur⁹ ē: in cōtēplatione eius artificis ē: qui vocat ea que nō sunt tanq̄z ea q̄ sunt. Ecce aperte dicit non minus de hoibus saluari q̄z corruit de angelis: sed plus nō asserit.

¶ Diuisio textus.

DEterminatis bis q̄ ptinēt ad statum creatiōis āgeloꝝ ⁊ ad distinctōez eoꝝ ꝑ ꝓuersionē ⁊ auersionē. Dic determiat ea q̄ ptinēt ad dignitatē bonoꝝ. Et diuidit i ptes duas. In p̄ria determinat de distinctiōe ordinū. In 2ª determiat q̄sdam act⁹ q sequūt ordies distinctos. io. distin. (Dic iuestigādū ē ⁊c.) P̄ria in duas. In p̄ria determinat ordinū angeloꝝ distinctiōem. In 2° oñdit quo hoies assumūtur ad ordies āgeloꝝ. ibi (Est ēt notandū q⁹ diuinus ordo ⁊c.) P̄ima in tres. In p̄ria oñdit ordinū distinctiōem. In 2ª distinctionis p̄n⁹ quātū ad duratiōem ibi (Jā nūc ingrere restat ⁊c.) In 3ª distinctiōis modū q̄tū ad eq̄litatem: ibi (Preterea ꝓsiderari oz ⁊c.) Circa p̄mū tria facit. P̄imo ponit ordinū distinctiōem. 2° assignat distinctionis rōem: ibi (Dic ꝓsiderādū ē ⁊c.) 3° assignat cāz nominatiōis ipoꝝ. ibi (Dec noia illis ⁊c.) Et circa ℔ duo fac. P̄rio determiat vitatē. 2° excludit obiectiōem. ibi (Sz ozit ℔ q̄stio ⁊c.) (Notādum ē ⁊c.) Dic oñdit quomō homines ad angelorū ordies assumūt. Et circa ℔ duo facit. P̄rio oñdit p quē modū assumūt: vtr̄ ad vnū ordinem decimū vl' ad oēs nouē. 2° oñdit eoꝝ q assumūt nūerus ibi (Nō. n. iuz ⁊c.) Ubi duo fac. P̄rio oñdit vitatē. 2° excludit ɔrietatē. ibi (A qbusdā tñ putat ⁊c.) ¶ Qō I.

HIc querit octo. P̄rio qd sit hierarchia. 2° ō actib⁹ hierar. 3° ō distinctiōe hierarchiaꝝ ⁊ ordinū. 4° ō nomiatōe ordinū distinctoꝝ. 5° de distinctiōe vel eq̄litate p̄soꝝ i vno ordie exīstiū. 6° ō gñati one hierarchiaꝝ. 7° de p̄n⁹ ordinū. 8° de eoꝝ restauratione per homines facta. ¶ Utr̄ diffinitio hierarchie data a Dionysio sit conueniens.

AD primum sic p̄cedit. ⁊ ponit diffinitio Dionysij 4° ca. de celes. hierar. Hierarchia est dīn⁹ ordo ⁊ scia: ⁊ actio deiformi quantum possiblie est similans: ⁊ ad illuminatas ei diuinit⁹ illuminatiōes ꝓportionabil'r i deisimilitudinē ascēdēs. vī ēt q̄ sit incōpetēs: qz diffō nihil supfluū oz ptinere: sz ipe alibi diffiniens hierarchiā dic̄. Hierarchia ē ad deū q̄tū pole ē vnitas ⁊ similitudo: cū ḡ i passignata descriptiōe pp dīnā similitudinē multa ponāt: vī q⁹ sint superflua. ¶ P̄. ps nō oz poni i diffōne toti⁹ ad min⁹ sicut gen⁹: sz ordo ē ps hierarchie: cū vnaq̄z hierarchia tres ordines p̄ineat. ḡ vī incōuenienēter dicere. hierarchia ē ordo. ¶ P̄. i āgelis nō tñ ē ordo ſm sciam: sz ēt ſm alia dona ⁊ nālia ⁊ gratuita: q̄ oīa excelleti⁹ sunt in supioꝛib⁹ q̄z iferioꝛib⁹: ḡ sicut ponit sciam: debuit alia dōa pōere. ¶ P̄. actio ptinet ad ministrātes: sz hierarchia ē cōis ministrātib⁹ ⁊ assistētib⁹. ḡ vī q⁹ describat cōe p̄ ppriū q̄ ē ꝓtra artez diffōnuz. ¶ P̄. idē nō p̄t pōi i diuersis gñib⁹ nō subalternatim positis. ḡ vī cū scia ⁊ actio ordo nō subalternent inuicē q⁹ incōuenienēter assignēt hierarchie tāquā gña in p̄dcā descriptiōe. ¶ P̄. i dīnis personis nō ē ordo sciētie ⁊ actiōis: cū sit vna scia: ⁊ actio triū: ℔ āt ptinet ad rōnem hierarchie q⁹ sit ordo scie ⁊ actionis: ḡ vī q⁹ nō sit' deiformē. ¶ P̄. idē ē deiformitas ⁊ similitudo dīna. ḡ vī ee vboꝛ iculcatio: cū dic̄ i dīnā similitudinē ascēdēs postq̄z dixerat deiformi simulans.

Respōdeo dōm: q⁹ hierachia dr̄ q̄si sacer p̄ncipat⁹ a. hieros q̄ ē sacrū ⁊ archos: q̄ ē p̄nceps. Jn oi āt p̄ncipatu regrit̄ gradus ptātis ⁊ finis. vī i sacro p̄ncipatu oz b⁹ sacra ⁊ dīna eē: ⁊ iō sicut in p̄ncipatu seclari finis ē: vt subta multitudo pacifice disp̄oāt ad bonū intētū a p̄ncipe: sicut p̄z i exercitu: q ſm phm. ii. metaphice ordinat̄ ad bonū ducis: sicut ad finē vltimū. Jta oz q⁹ in sacro p̄ncipatu finis sit assimilatio ad deū. Dunc āt finē nō ē pole āgelos ꝓseq̄ nisi p ordiatā actiōem ad quā exigit̄ ordinata ptās: ⁊ scia dirigēs. ⁊ iō in diffōne hierarchie ponit̄ ordo: in q̄ exp̄mit̄ gradus ptātis ⁊ scie sic̄ dirigēs: ⁊ actio sic̄ ad finē ducēs: ⁊ dei similitudo sic̄ finis ītet⁹.

Ad primum ḡ dōm. q⁹ finis ē cā cāz: ⁊ iō diffō q̄ sumit̄ ex fine formalioꝛ est iter oēs diffōnes: ⁊ mediū demōstrās eas: ⁊ iō illa descriptio hierarchie ē ad deū vnitas: ⁊ similitudo ē sic̄ diffō q̄ ē medium demōstratiōis: ℔ āt hierarchia ē ordo: scia ⁊ actio si nihil addat ē q̄si demōstratiōis ꝛcl'o: qz ic̄ludit ēntialia p̄n⁹ hierarchie. vī Dion⁹. eā ex p̄dcā ꝛcludit: sz illa q̄ posita ē p̄ca ē: qz ꝓbēdit vtrūq⁹. vī ē q̄si demōstratio pōne differens.

¶ Ad 2m dōm: q⁹ ordo pōt sumi dupl'r: vl' ſm q⁹ noiat vnū gradū tm̄: sic̄ q sūt vni⁹ gradus dic̄ūt vni⁹ ordinis: ⁊ sic ordo ē ps hierarchie: vl' ſm q⁹ noiat relonē q̄ ē inter diuersos gradus: vt ordo dicat̄ ipa ordinatio: ⁊ sic sumit̄ quasi abstracte: ⁊ sic ponit̄ i diffōne hierarchie: p̄ āt mō sumit̄ ɔcretīe: vt dicat̄ ordo vni⁹ gradus ordiat⁹. ¶ Ad 3m dōz: q⁹ sic̄ aia i corpe quēdā effm̄ inducit imediate i oib⁹ membris: vt eē inq̄tū ē forma corpis: alio āt iducit in vno mēbro mediāte alio: vt motū: ita ēt de⁹ in oib⁹ ordinib⁹ celestis hierarchie imediate iduc̄ vitā nature gr̄e ⁊ glie: sz ad executiōem officioꝝ dīnoꝝ mouet eos ordinate p p̄mos medios: ⁊ p medios vltios. ⁊ iō non ponit̄ nā vel gr̄a vel glia in diffōne hierarchie: sz scia velut dirigēs actionem i dīnis officijs. ¶ Ad q̄rtū dōm: q⁹ actio circa nos exercita ē p̄pa ministrātiū q̄ non ponit̄ i diffōne hierarchie. sed actio cōis, put signat̄ trāsfusionē p̄cepti luminis a deo ab vna i alia cōis ē oib⁹. ¶ Ad qntū dōm: q⁹ Dion⁹. nō intēdit ordiare diffōnem: sz p̄ncipia ēntialia hierarchie tangere: q̄z aliq̄ ē sicut māle p modum gñis se bñs. s. ordo alia vo sūt sicut formalia ꝛplentia rōnem hierarchie per modū dr̄ie: q̄z p̄mū ē ipsa receptio diuini luminis que in scia ipoꝛtat̄: qz scia illa ē ſm receptionem diuini luminis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ zm ẽ ei⁹ translusio in alterꝫ quā designat actio.ꝛ tertiꝰ ẽ ꝓsecutio finis in dei silitudinem:ꝛ sic pz q ꝓ sequens ẽ formale respcū precedẽtis. vñ si dz ordinate tradi diffinitio pōt sic dici:q hierarchia ẽ dinus ordo fz ꝺsciaz ꝛ actionẽ ꝛc. ¶ Ad 6m dōm:q fm quosdā in dinis ꝓsonis ẽ q dā hierarchia quā dicūt supcelestē que attēdit fm ordinē nāe i ꝓsonis dinis quā assimilat hierarchia celestl angelorꝫ ꝛ subcelestis holum;fz B nō ẽ ꝺueniēs:nec fm intentionē Diony.qz in dinis ꝓsonis ꝓncipatū ponere vni⁹ ad alterꝫ ẽ hereticū:aut q ꝑ purget filiū vel illuminet vel pficiat:vl q id qō ꝑtis ẽ rcipiat i filio iferiozi mōq tñ regrūt ad rōnē hierarchie fz itētōez Dio.ꝛ fz vocabuli significatiōem. Et iō dōm ẽ alr.s.q similat deiformē inq̄tū p lumē pceptū dine claritati assimilat:nō qdē p equiparātia:fz fm suā ꝓportōez;pp qō dic̄ q̄tū pole ẽ. Dis ēt pfectio creatur ẽ silitudo dine bonitatis:lz qdā expssiozꝫ alia. ¶ Ad 7m dōz.q alicui agēti vl impmēti pōt aliq̄ recipiēs assimilari dupl'r:vl fm formā tm:vl fm formaz ꝛ actiōem:sic aligd illuminat a sole: vt ēt alia illuminet ad silitudinē solis:sic luna:ꝛ B ẽ assimilatio fm ꝺueniētia in forma ꝛ actōe: aliq̄ āt illuminat;vt i sepsis luceāt: sed lumē i alterꝫ nō trāsfūdāt:vt terrestria colozata:qz colozẽ aligd lucis:sic ēt assimilat āgeli deo in receptiōe diuini lumis.ꝛ B assimilatio oñdit i B q dic̄ deiformē inq̄tum pole ẽ ꝛc.ꝛ ēt itrāsfusione eiusdē i alios:ꝛ B oñdit cuz dr ad inditas illumiatiōes.i.scōz vtutē ꝛ regulaz datarū illuminatiōum ascendēs in dei silitudinē opando in alios scōm suā ꝓportiōem:ꝛ iō noiat ascēsuz:qz i B ẽ pfectio similitudis ꝛ oium dinius ẽ dei coopatores fieri:sic ibidē dic̄ Diony.pp qō ēt pbi posuerūt finē itelligētiaꝫ monētiū ozdes quē intendunt assimilationem diuinā i cāndo. ꝛ sic pz q prima silitudo rādet scie:sed scda actioni.

¶ Utrum vnus angelus purget alium.

AD secūdum sic ꝓcedit.vr q vnus āgel⁹ aliū nō purget. Purgatio.n.nō ẽ nisi p gram:fz soli⁹ dei ẽ data re gratz.g ipse solus purgat. ¶ Ꝑ.purgatio ñ ẽ nisi ab imundicia:fz in angelis bonis p⁹ casū malorꝫ nulla remāsit imūdicia.g ñ ẽ ibi purgatio. Itē vr q nec illuminatio vni⁹ p alterꝫ fiat:qz ifozmare mētē soli⁹ dei;vt ait Aug.fz illumiari nō pōt āgelus.nisi mēs sua ifozmet.g vr q vn⁹ āgel⁹ aliū ñ illumiet. ¶ Ꝑ.sic̄ hr Matḃ.xz.Magr vester vn⁹ ẽ xps.vbi dic̄ Aug.q ipe solus ẽ q iteri⁹ docz:fz illūinatio ẽ p modū cuiusdā doctrie g vr q solus de⁹ mētē āgeli illumiet. ¶ Ꝑ.oēs angeli beatitudinē suā hñt ex B q imediate vidēt deū:fz de⁹ ẽ sufficiēs mediū ad oium cognitiōem.g vr q vn⁹ aliū nō illuminet. ¶ Ꝑ.si vn⁹ illuminat aliū:aut B facꝫ creādo nouū lumē i mēte ei⁹:aut trāsmutādo lumē a deo receptū: fz pmū ẽ bereticū:cū angeli nō sint creatores.scōm autē vr ipole nisi ponat aliq̄ mediū deferēs :sic i illuminatione corpali:qō ibi nō ẽ ēt facile fingere.g vr q vn⁹ aliū ñ illuminet. Itē vr:q nec pficiat:qz vt supra i 4°disti.dcm ẽ:pfectio q̄ polis ẽ in angelo:ẽ vl nāe ꝺdite vl gltificate fz neutra pt eē in angelo ab angelo.g vr q vn⁹ aliū nō pficiat. ¶ Ꝑ.nulla pfectio pt eē i angelo:nisi fm receptionez dini luminis.sed hec receptio ẽ p illuminatiōez.g pfectio ab illuminatiōe nō differt.

Respondeo dōm:q actio nō pōt eē nisi fm exigētiā rei:cⁿ ẽ actio:cū āt hierarchia pficiat in scia:vt ex diffōne pz;oz vt actio hierarchica trāsfusione scie ꝺsistat.vñ dicit Diony.7° ca.ce.hier.,q purgatio:illuminatio:ꝛ pfectio ẽ dine scie assumptio. Ad sciēdum āt ꝺcurrūt duo in sui acgsitiōe.s.expulsio ȝry vl p uationis ꝛ ꝺsumatio ei⁹:sicut ẽ ēt in acgsitione cuiuslibet

fozme:sed ꝺsumatio scie in duob⁹ ꝺsistit:sicut ꝛ visio corpozalis ad quā regrit lumē sub q̄ videat visibile:ꝛ ꝺsequt cognitio ipi⁹ visibilis.Silr ēt per lumē itellectuale hēt cognitio itellectiua:g q̄tū ad remotiōem priuationis est purgatio:q̄tū ad influētiā luminis ẽ illuminatio: fz quātū ad cognitiōem ꝺsequētē in quā dirigit lumē sicut i vltimū terminū ẽ pfectio:ꝛ pp B perfectiones a Dionysio dicūt fm traditionem sacraꝫ doctrinaꝫ

Ad primum g dōm:q purgatio a culpa ẽ p gratiā sed a nescia ẽ p lumen doctrie: ꝛ hoc ēt ab alio eē pōt q̄ a deo. ¶ Ad scōm dōm:q purgatio q̄ ẽ in angelis nō ẽ ab imundicia:fz a dissilitudinis ꝺfusiōe vt dr in.3.ca.ce.hierar.vl a nescientia:vt dr in.6.ca.ce.hierar.ꝛ B duo in idē redeūt:ꝺfusio.n.itell⁹ ẽ ex hoc q ei pō respcū pluriū.ꝛ in B dissilis ẽ a pzio itellcū.s.dino:cui nulla possibilitas admiscet.p lumē g receptū a deo mediante supiozi angelo liberat intell⁹ angelic⁹ ab hac dissimilitudinis ꝺfusiōe inq̄tū terminat ad vnū cui fortius ihēret:quāto magis mediū cognitiōis efficaxꝫ ẽ:sic pz in eo q nescit quā ptē ꝺdictiōis eligat:fz intētio medio ꝑbabilis magis ad vnā flectit:fz additio medio ōmfatiuo firmat in illo. ¶ Ad illud qō postea de illuminatiōe q̄rit dōm: q circa B ȝrie quidā opinati sūt. Quedā enī dixerūt āgelos inferiores nūq̄ eēntiam dei videre:sed p illuminationē supiozū:g eū imediate vident dei notitia capere:cui obuiat qō dr Math.i8. Angeli eoꝝ sēp vidēt faciez pris mei:vbi logt de angelis inferiozis ordinis boib⁹ ad custodiā deputatis. Alij vero ecōtrario dicūt angelos oēs imediate a deo illuminatiōem recipere negātes inferiores a supiozib⁹ illuminari:ꝛ negātes totū B qō Dionysi⁹ de angelis tradit aucitatib⁹ sacre scripture ꝑbatū ꝛ consonū pboꝝ doctrine.vñ mediaz viā eligentes dicim⁹ oēs qdē angelos assentiā dinā imediate videre:ex quo beati sūt:fz nō ẽ necessariū q̄ q videt cām videat oēs ei⁹ effectⁿ nisi ipam fm totā pōm ꝓhendat:sicut de⁹ seipm cōprehēdēs oia cogscit. Alioꝝ āt qui ipm vidēdo nō ꝓprehēdūt vnusq̄sq; tanto plꝰ l eo cognoscit quāto ipm plenius capit fruitione glie:sic ēt ex pncipys speculatiuis q meliozis intell⁹ ẽ plures ꝺclusiones elicere pōt.vnde ꝺ in his diuinis effectib⁹ ptinētib⁹ ad statū nāe vl grē que p āgelorꝫ officia dispensant supiores iferiores illuminat ꝛ instruūt vt expsse hr in septio celestis hierarchie:ꝛ in pncipio quarti de diui.no. Qō ergo tertio obycitur.q mentem solus deus formare pōt:dōm q verum est iustificādo per gram:sed de hac formatione nihil ad pns. ¶ Ad q̄rtum dōm:q sicut in actiōibus naturalib⁹ inferi⁹ agēs nō hz efficaciaz i ꝓductione effectus nisi per virtutē agētis primi:que vehementius ipzimit in effectū:ita etiam in intellectualibus inferior illuminās nihil potest efficere nisi per virtutem primi illuminantis:ꝛ propter B ipse deus est qui omnes docet:nec tamē excludit ab alys illuminatio:sicut nec ab agētib⁹ naturalib⁹ nālis actio.

¶ Uel dicendum q docere proprie dicitur qui in cognitionem rei ducit. Sicut autem in cognitionem colozis sensibilem peruenit homo ex duobus.s.ex visibili obiecto ꝛ ex lumine sub quo videtur.vnde ꝛ vterq; dicit demonstrare rem.s.qui lumen preparat:ꝛ qui obiectum representat.ita etiam ad cognitionem intellectualem duo exigūtur.s.ipsuz intelligibile:ꝛ lumen per qō videtur.et iō dupl'r dicitur aliquis docere:vel sicut proponens itelligibile vel sicut prebens lumen ad intelligendum. hoc autem lumen est duplex.vnum intrinsecus vel cōnaturale intellectui cui similatur lumen qō est de compositione oculi:ꝛ per collatiōem hui⁹ luminis solus de⁹ docere dr.Scōm lumē qō superueniens ad confortationem

cōnalis luminis cui similat in visu corpozali lumen solis vel cādele:ꝛ sic pōt āgelus aliū angelū:vel etiā hoiem illumiare ad aliquid cognoscēdū:nō aūt homo sic docere pōt:cū in eo lumē itellectuale debilissime recipiat. Quidaz tñ dicūt q nullo mō āgelus docet:sicut lumē pbēs: qō expresse dictis Dionisij ꝺtrariari videt. Silr etiā itelligibile duplex est:vnuz ad qō itelligēdū sufficit itellect⁹ alicuius hominis dūmodo sibi cōsiderādū ꝓponat.vñ ꝛ ipse ꝓponēs docere dr quasi in cognitiōez ducēs:sicut in visu corpali mōstrat rez q ea cozā oculis ponit. ¶ Aliud est ad cuius cognitiōez nō sufficit itellectus discipuli: nisi i hoc māducat p aliquid sibi notū. vnde ꝛ qui hoc magis notū sibi ꝓponit docere eū dicit. Dui⁹ silr est in visu corpozali in hoc q aligs alicui rem a lōge apparētē digito monstrat ꝛ bis duobus modis homo docere dr: ꝛ hec doctrina est nō p modū illuminatiōis: sed p modum locutiōis. ¶ Ad 5m dōm:q quāuis deū oēs videāt:nō tñ ipm comprehēdūt.ꝛ ideo nō opz q oīa oēs in ipso cognoscāt: ꝛ ꝓpter hoc nō remouet quin vnus angelus qui aligd in vbo dei cognoscit:possit quātū ad hoc aliū illumiare angelū: qui hoc in vbo dei nō cognoscit. ¶ Ad 6m dōm:q sicut in corpozalibus illud qō est in actu agit p hoc qō educit potētiā patiētis in actū:ita etiā cū itellectus iferiozis āgeli sit in potētia respectu quozūdā poterit p superiozē angelū:qui est in pfectiozi actu reduci in actū silem:nō p creatōez alicuius noui luminis:nec p hoc q idē numero lumē qō est in supiozi recipit ab iferiozi: nec opz esse aliquod mediuz deferēs virutē agētis:qz in eis falso imaginat quis distātiā situalē. Sed qō est in corpozibus situs: hoc est in spūalibus ordo fm Augusti. ¶ Ad 7m dōm:q pfectio.hic dicit illud ad qō terminatur motus illuminationis:nō aūt perfectio glozie vel nāe. ¶ Ad 8m dōm:q iste tres actiōes:quādoq̄ cōiungūtur:ꝛ ideo nō dñt nisi fm rōnem:qz oīs pfectio in hoc qō pficit illuminat ꝛ purgat ꝛ oīs illuminās purgat:fz nō cōuertit: vt pz precipue in nra hierarchia fm Diony.nō.n.quālibet purgatōez sequit lumis receptio:sed pfectā.ꝛ silr nō quālibet illuminatiōez sequit pfectio cognitiōis:fz ꝺsumatā.

¶ Utz hierarchia āgelica diuidat ꝺueniēter in tres hierarchias ꝛ nouem ordines. III.

AD tertium sic ꝓcedit: videt q iconueniēter diuidat angelica hierarchia in tres hierarchias ꝛ in nouē ordines. Aut. n.illa diuisio ẽ p diuisionē totius integralis in ptes vel generis i spēs.pmo mō nō dividit:qz diffinitio cōis non ꝺueniret partibus:sicut diffinitio domus nō cōuēit parieti: nec itē p modum generis: qz nō oēs ordines equaliter se habēt ad participāduz rationē hierarchie. g videt q nullo mō possit esse cōpetēs diuisio. ¶ Ꝑ.quāto aliquid est ꝓpinquius vni pmo:tāto est minoris multiplicatiōis: fz hierarchia āgelica media est iter nos ꝛ deū:vt in 4.°cap'o ce.hierar.dr.g cū boium sit tātū vna hierarchia:vr q angelorꝫ nō sint tres hierarchie. ¶ Ꝑ.supius ꝛ iferius in āgelis nō est nisi fm diuersam ꝓportiōez ad receptōez diuinorꝫ:fz ordies se habēt: sicut supius ꝛ iferius.g vr q sit in eis diuersa ꝓportio ad receptōez diuiorꝫ.ꝛ silr hierarchie se hñt fm supius ꝛ iferi⁹.g vr q eadē sit ratio distiguēdi ordies ꝛ hierarchias. ¶ Ꝑ.ratio hierarchie cōsistit in ordie potestatis:fz potestates determinātur p actus: cum g actio hierarchica sit triplex:vt dcm est:videt q sint tātū tres ordies cel. hierarchie. ¶ Ꝑ ecclesiastica hierarchia exēplata est a celesti fz Dio. fz in ecclesiastica hierarchia fm eūdē sunt tm tres ordies.g vr q silr in celesti. ¶ Ꝑ. vnitas ordis ẽ vt in lra dr ex hoc q multi spūs conueniūt in vno munere

gre:fz dona spūs sci sunt septē:vt dr Ysaie.xi. g vr q sunt tm septē ordines āgelorꝫ. ¶ Ꝑ.vr esse diuersitas in distinctiōe hierarchiarꝫ fm Gregoriū ꝛ Dionysiū:qz Dionysi⁹ ponit vtutes mediū ordinē secūde hierarchie:ꝛ ꝓncipat⁹ primum tertie hierarchie. Gregorius autem econuerso:ꝛ queritur ratio huius.

Respondeo dōz:q in angelis ꝺueniūt triplex distinctio. vna est hierarchiarꝫ adiuicē. secūda ẽ ordinū in eadē hierarchia.tertia ẽ ꝓsonarꝫ einsdē ordis ꝛ q̄libz illarꝫ sumit fm diuersaz ꝓportiōez ad receptionē diuini lumis. Diuersitas.n.hierarchiarꝫ est fm diuersuz modū recipiendi dinas illuminatiōes: diuersitas vo ordinū est fm diuersos actus quos diuinū lumen pficit fm pfectius ꝛ minus pfectū: diuersitas vo ꝓsonarum vnius ordis est fm diuersaz vtutē in executiōe actus minus vel magis efficaci.vbi gra.nostra hierarchia distinguit ab āgelica:in hoc q nra pficit in diuino lumie velato p similitudines sensibiles tā in sacramētis q̄m in metaphoris scripturarꝫ:fz āgelica pficit lumie simplici ꝛ absoluto:ꝛ cū dictus modus sit cōis oibus que sunt in nostra hierarchia:tñ eoꝝ sunt diuersi actus fm quos diuersi ordines distinguunt. Alius.n.est actus sacerdotū: ꝛ diaconoꝝ:ꝛ in exercitio cuiuslibet horꝫ actuū quidā sunt alys magis idonei:angeli aūt oēs quāuis in hoc modo conueniāt:sine iquisitiōis discursu ꝛ sine velamine figurarꝫ diuinū lumē recipiūt:tñ dr in hoc:q q̄dā eoꝝ recipiūt in maiozi vltate q̄ alij. vñ supiozes dr hēre sciētiā magis vlem:vt dcm est.hoc aūt non pōt nisi tripliciter variari: aut.n.cognitionē diuinorꝫ effectuū recipiūt in ipsa causa ꝑma vli:ꝛ hic est modus ꝓprius ꝑme hierarchie que est ꝓportiōata ad recipiēdū illuminatiōes in ipso fulgore ꝛ diuini luminis:ꝛ pp hoc dr circa deū esse: vt oēs ordines eius denoīent ab opatōe circa deū.Aut cognoscūt res in vltibus rerꝫ rōnibus:ꝛ hic est modus scde hierarchie.ꝛ iō āgelorꝫ hui⁹ hierarchie est accipe pfectiōez cognitiōis p illuminatiōez ꝑme hierarchie in qua sunt forme maxie vles:ꝛ pp hoc ordines hⁱ hierarchie nō denoīant ab opibus circa deū:fz noīb⁹ ptinentibus ad potestatē operādi in res iquātū forme p quas cognoscūt sūt opatiue ad minus respectu effectuū: in q̄bus deo ministrāt:ꝛ qz iste forme sūt vles nominātur a potestate nō limitata vel determinata ad aliquē vel aliquos:aut cognoscūt res in ꝓprijs ratiōibus:ꝛ hic est modus vltime hierarchie i quo sunt forme ꝑticulares ꝛ ꝓportiōate: vt ab eis recipiātur in itellectus nostros: ꝓpter qō dr angeli hierarchie tertie accipe dinū lumē secundū ꝺueniētiam hierarchie nostre:ꝛ ide est q ordies tertie hierarchie denominātur ab actib⁹ limitatis circa vnū hoiem vel vnā ꝓuinciā.huius aūt simile pōt videri in terrēis ꝓncipatib⁹: qz ministrorū qui sunt sub vno rege quidā operātur imediate circa psonā regis quasi cubicularij ꝛ cōsiliarij ꝛ assessores:ꝛ B cōpetit ꝑme hierarchie respectu dei. Quidā vo hñt officia ad regimē regni i cōmuni nō deputati huic vel illi ꝓuincie:vt dñi regalis curie ꝛ ꝓncipes militie ꝛ iudices curie:ꝛ huiusmodi similes sunt āgeli scde hierarchie. Quidam vo ꝓponūtur ad regimen alicuius partis regni vt ꝓpositi ꝛ baliui:ꝛ huiusmodi officiales minores: ꝛ his similes sunt ordies tertie hierarchie:ꝛ sic pz diffinitio triū hierarchiarum. ¶ Ordinum autez ꝑme hierarchie sic potest accipi numerus ꝛ distinctio:fm tres actus fruitionis quibus anima deo fruitur:quozum vnus est comprehēdere vel tenere:quo pficitur memoria:ꝛ fm hoc accipitur ordo tronoꝝ:qz in eis sedet deus:ꝛ quiescit dū eos in se quiescere facit. Alius actus ẽ videre quo pficit intellectiua.ꝛ secūduz hoc accipit ordo cherubin qui iterpre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatur plenitudo scie. Alio actus est amare quo pficit volũtas. ⁊ fm hoc accipit ordo seraphin q iterpretat ardẽs vl incendẽs: ⁊ qz in hoc tactu est cõpletissima vnio ad deum: ex eo q amoz facit interiora amati penetrari. ideo ordo seraphin est primus. secũdus cherubin. ppter vnitatẽ assimilatiõis in qua cõpletur sciẽtia in actu. terti⁹ est tronoz qz in sessione ipoztaz vnio fm contactũ solũ. ¶ Ordinũ vero secũde hierarchie sic põt accipi diuisio ⁊ nũerus: qz regimẽ alicui⁹ cõmunitatis ẽ fm hoc q ordinate ⁊ pacifice bonũ cõmune dispẽsaz. hic aũt ordo pacis disponit tribus. s. aliquo sentẽtiate qd vnicuiq debeaz: ⁊ ad hoc est ordo potestatũ. vñ dicũtur arcere aereas potestates: ⁊ hõ est vltimus finis: sed getẽ ⁊ vtilitatẽ bonoz dispẽsare: sicut potestas secularis susspẽdit latronẽ ad pacem ciuitatis: sed sentẽtia debz eẽ efficax ⁊ recta: sz ad hoc vt sit efficax idiget aliquo adiuuãte ⁊ propugnãte: vt nihil sit ipossibile exeq qõ per sententiã determinaz. Et ad hoc est ordo virtutũ qui attingũt vltimũ in operãdis oĩb⁹ difficilibus pertinẽtib⁹ ad ministeria diuina. ⁊ iõ attribuitur eis miracula facere: qz obuiare legib⁹ nãe est arduissimum. ¶ Ad hoc aũt q sit recta idiget aliquo dirigẽte ⁊ iperante: ⁊ ad hoc ordo dominatiõis est. ad quẽ pertinet dirigere in oĩb⁹ ministerys diuinis: sicut architectoz in mechanicis qui etiã est preceptiu⁹: ⁊ ideo hic ordo ẽ pm⁹ secunde hierarchie: qz ab ipso dirigit: ⁊ imperaz q̃cqd in ministerys diuinis per angelos agitur. ⁊ secũdus ẽ ordo virtutum a q̃bus actus potestatuz efficaciã hz: sicut ⁊ leges seculares opz eẽ armatas: vt habeãt vim coactiuã. ¶ Ordinũ aũt tertie hierarchie sic numer⁹ ⁊ ordo accipitur: qz cũ habeãt potestatẽ limitatã: oz q actus eoz vel limitẽtur ad vnã ꝓuinciã: vel ad vnũ hominẽ: sicut ad vnã prouinciaz. sic ẽ ordo pzincipatuũ: vt pnceps persaz qui preerat persis. De quo babet Danielis. io. si aũt limitaz ad vnuz hominẽ: aut est de bis que pertinẽt ad ipm tm̃. ⁊ sic est ordo angeloz. vnde dicũtur minima nũciare: quoruz est ẽt singulos custodire: aut de bis que pertinẽt ad bonũ multoruz: que explẽtur per actũ vni⁹ singularis persone. ⁊ ad hoc est ordo archãgeloruz: sicut Gabriel qui nũciauit natiuitatẽ christi ⁊ Joãnis baptiste. ⁊ ideo nomẽ eoz cõpositũ est ex duob⁹ ordinibus extremis: dicũtur enĩ archãgeli quasi pncipes angeli. ⁊ ppter hoc etiaz dicunt maiora nũciare: qz bonũ gentis ẽ diuinius q̃ bonũ vnius hois fm pm̃ in pmo ethicoz. Numerus aũt eozum qui sunt in vnoquoq ordine ignotus est nobis.

Ad primuz q̃ dom: q diuisio hierarchie in ordines ẽ toti⁹ ptãtiui in ptes potẽtiales: sicut aĩa diuidit in suas potẽtias: ⁊ hoc totũ ẽ q̃si mediuz iter totũ vle ⁊ itegrale: vle. n. est fm eẽntiã ⁊ cõpletã vtutez in q̃libet sua pte. vñ de oĩb⁹ equaliter pdicaz. Sz itegrale nec est fm essentiã: nec fm vtutẽ totã in vnaquaq suaz partiũ. ⁊ iõ nullo mõ de pte pdicaz: sz totũ potẽtiale adest qdẽ fm eẽntiã cuilibz pti: sz fm ꝓpletã vtutẽ est in pte supma: qz semp supioz potẽtia hz in se ꝓpleti⁹ ea q̃ sunt iferioris: ⁊ ista est cõparatio hierarchie ad ordines. ¶ Ad 2m dom: q oẽs hoies sunt vni⁹ spẽi. ⁊ iõ in oĩb⁹ est vn⁹ modus cõis recipiẽdi dinas illuminationes: ⁊ pp hoc oĩum est hierarchia vna: sz angeli sunt diuersaz speciez: ⁊ pp hoc in diuersis hierarchys ordinant fm diuersuz modũ receptiõis: vt dicũ est. Sz vez est q̃libz nã in angelis est magis vna ⁊ simplex q̃ nã hũana q̃ est vltima natura itellectualis. ¶ Et p hoc pz rñsio ad 3m: qz sic̃ humane hierarchie sunt tres ordies fm Dionis. ita ⁊ cuiuslibz celestis. vñ 2m tres hierarchias sunt nouẽ ordines: vt sic in oĩb⁹ trinitatis silitudo reluceat fm pm̃ mediũ ⁊ finẽ. ¶ Ad 4m dom: q in nra hierarchia distinguunt ordies fm tres actiões hierarchicas: qz ministroz est purgare: sacerdotuz illuminare simul ⁊ purgare: sz episcoporz pficere. talis aũt distinctio non potest esse in celesti hierarchia: qz minimus ordo angeloz est supioz supremo ordine nr̃e hierarchie. vñ põt ⁊ pficere ⁊ illuminare ⁊ purgare. ¶ Ad 5m dom: q diuersitas ꝓportionũ põt sumi multiplr: aut fm diuersuz gen⁹ ꝓportiõis: sicut duplũ ⁊ sexqualtez: quoz pmuz est multiplex. scom superparticulare. alia est. n. genere ꝓportio q̃ttuor ad duo: qrñ dupla: ⁊ triũ ad duo: qrñ sexqualtera: aut fm diuersas spẽs eiusdẽ generis: sicut dupluz ⁊ triplũ: quoz est vnũ genus ꝓportionis. s. multiplex: aut fm diuersos numeros in eadẽ spẽ ꝓportionis: vt quattuor ad duo ⁊ sex ad tria: ⁊ pma diuersitas cõpetit distinctõi hierarchiaz. scda distinctõi ordinũ. tertia distinctionuz psonaz vni⁹ ordinis. ¶ Ad 6m dom: q dona fm q̃ distinguunt ordines sunt dona perficiẽtia in actib⁹ hierarchicis: ⁊ hec variant: vt dcm̃ est. dona aũt ⁊ vtutes pficiũt ad act⁹ psonales: ⁊ iõ fm ea ordines nõ distinguunt. ¶ Ad 7m dõz: q ordinatio Dionysij est rõnabilioz: qz ipse distinguit secũdã hierarchiã a tertia fz vle ⁊ pticulare nõ limitatũ ⁊ limitatũ: ⁊ iõ vtutes ponit in secũda ⁊ pncipatus in 3a. Grego. aũt nõ multũ intẽdit ordinare: sz numerare: nihilomin⁹ ista ordinatio põt sumi fm act⁹ exteriozes ⁊ fm ꝓfozmitatẽ ad nostrã hierarchiã: et qz in nra hierarchia hũtes plationẽ sunt sup psonas puatas. iõ in scda hierarchia ordinat illos: quoz noia important officiũ platiõis. s. dñatiões pncipatus ⁊ ptates. In 3a aũt ordines: quoz actus sunt ẽt psonaz puataz: vt mirabilia facere: qõ est vtutũ ⁊ nũciare magna: qõ est archangeloz: ⁊ nũciare parua: qõ est angeloz.

¶ Utz noia angeloz ꝓueniẽter distinguant. IIII.

A B quartum sic pceditur. vr̃ q noia angeloz nõ ꝓuenienter distinguant. Nomẽ. n. totiꝰ nõ dz ꝑti iponi: sz ordo ẽ ps hierarchie: cũ g̃ hierarchia sit idez qõ sacer pncipat⁹: vt dcm̃ ẽ. vr̃ q nullus ordo pncipat⁹ debeat dici. ¶ Ꝓ. nomẽ totiꝰ nõ dz iponi alicui ordini illi⁹ nãe: sz oẽs celestes spũs angeli vocant. g̃ vr̃ q vltim⁹ ordo ãgeloz nõ debeat noie ãgeloz vocari. ¶ Ꝓ. illud qõ est supioris ordis nõ necio ꝓueniat in iferiori: q̃uis eo: sz noia rñdẽt reb⁹: cũ g̃ oẽs ãgeli dicant celestes vtutes fm Dio. vr̃ q B noie nõ debeat noiari medi⁹ ordo scdẽ hierarchie: qz noia supioz nõ sunt iferioz. ¶ Ꝓ. ois vt⁹ ẽ media iter eẽntiã ⁊ opõnẽ: sz nullus ordo vocat⁹ in ãgelis noie eẽntie vel opõnis. g̃ nec ẽt noie vtutis. ¶ Ꝓ. q noia ordinũ deuenimus in ꝓpetates eoz fm Dion. sz nulli ãgelo ꝓuenit q charitatẽ inflãmare: nec inuolũtatẽ ipzimere: qz B soli⁹ dei est. g̃ vr̃ q incõueniẽter dicant seraphin icẽdẽtes. ¶ Ꝓ. ardere charitate ⁊ videre deũ ⁊ tenere ipm: sunt de suba beatitudis: sz oẽs angeli sunt beati. g̃ nulli ordines debent ab his actib⁹ noiari. ¶ Ꝓ. q̃rit quõ dr̃ant hec tria seraph. seraphiz ⁊ kaphin. ⁊ cherub. ⁊ cherubiz ⁊ cherubin.

Respõdeo dom: q circa noiatiões ordinũ attẽdẽdũ est: q sicut vnusq̃sq ordo est altior ita etiã a pfectioꝛi noiat⁹: ⁊ quãuis ea q̃ sunt supioz particiꝑtur quodãmodo ab iferioꝛib⁹: ⁊ eoz: nõ tñ debẽt esse ꝓfusa noia: sz distincta. Ad hoc. n. q aliqõ nomẽ noiet ꝓprie aliquã rẽ duo regruntur. s. q hoc qõ significat ꝑ nomẽ bẽat pfecte fm cõpletuz actũ: ⁊ vt sit vltima pfectio ei⁹: ⁊ qz ois denoiatio est a forma: q̃ dat eẽ ⁊ est pm̃ operatiõis. iõ ageli denominant ab eo qõ est in eis loco forme tãq̃ a dignioꝛi: vbi gr̃a. in hoie est q̃dã participatio itellectus: ⁊ qz nõ hz plenũ actum itellectus: vt sine inquisitione ⁊ imaginatiõe itelligere possit. iõ in ordie itellectualiũ nõ ponit. Silr ẽt q̃uis sensum bẽat fm completissimaz operationẽ respcũ oĩum aĩaliũ: qz tñ sentire nõ ẽ fm vltimã pfectiõem eius nõ ponit i ordine sensitiuoz: sz i ordine rõnaliũ: qz rõnis actũ plene hz: ⁊ ẽ act⁹ ei⁹ inq̃tũ ẽ hõ. Scom B ergo dico q donũ supioz ẽ in inferioꝛib⁹ scom quãdã pricipatiõem: nõ fm completũ actũ: ⁊ iõ ab eo nõ pũt denoiari: eõrio vero dona inferioꝛ sũt in supioꝛibus eminẽtib⁹: sz i illis actib⁹ nõ ẽ vltimũ cõplemẽtũ eozum vñ ab bis nõ denoiaz: sicut ꝓpo noie: ⁊ inde ẽ q dicũtur sibi in denoiationib⁹ cedere: vt. s. superioꝛ ordo ab excellentioꝛi actu ꝓpriũ nomen sortiatur.

Ad primum q̃ dom: q pncipat⁹ cõiter sumptus ad cuiuslibet platiõis offiũ itelligitur noie hierarchie: sz pncipat⁹ spãliter sũpt⁹ ad regimẽ determinate ꝓuincie ẽ nomẽ vni⁹ spãlis ordinis. ¶ Ad 2m dom: q nomẽ angeli designat manifestatõem: cũ angelus nũci⁹ dicaz: eẽ enĩ manifestatiuuz simplr ꝓuenit oĩb⁹ ordinib⁹: inquãtũ. s. m̃ descensũ ordinũ lumẽ intellectuale ẽ in eis min⁹ simplex ⁊ magis ꝓportionatũ itellectui sequẽtiũ: ⁊ iõ dicit Dionysius. io. ca. ce. hierar. q semper inferioꝛ angelus mãifestat supioꝛẽ oĩb⁹ sub se ordinatis. ⁊ iõ eẽ mãifestatiuũ oĩum supioꝛ respcũ nr̃i ẽ vltimi ordinis: pp qõ vltimũ ordinẽ ãgeloz noie significamus: alys ordinibus noiatis ab bis que designãt excellẽtioreꝛ modũ nũciãdi vl manifestãdi: ⁊ p hũc modũ angelus est nomẽ nãe: qz ꝺditiõeꝛ nãe exꝑmit. Sz si nunciare sumatur fm exteri⁹ misteriũ qõ exercẽt sic angelus ẽ nomen officij nõ nãe. vt dicit Grego. ¶ Ad 3m dom: q nomẽ virtutũ fm q noiat spãlẽ ordinẽ sumit a spãli dono vl actu qõ ẽ exeq ⁊ perficere qcqd ẽ arduũ ⁊ difficillimuz in misterys dinis: sz fz q ꝓueit oĩb⁹ celestib⁹ spiritib⁹ sumitur a vtute sequẽte nãm. ¶ Ad 4m dom: q angeloz noia q̃dam sũt coia oĩb⁹ ordinib⁹: quedã aũt ꝑpa determinatoz ordinũ: cõium aũt q̃dã sumũtur ab eẽntia vel aliqua ꝺditiõe nãli: vt q dicũt celestes eẽntie ⁊ angeli ⁊ spũs ⁊ dine mẽtes: ⁊ dini intellⁱ: ⁊ celestes animi: q̃dã vero a vtute vt q dicũt celestes virtutes: q̃dã vero ab opatiõe: vt q dicũt angeli: sz noib⁹ spãliũ ordinũ sumũt a donis superadditis ⁊ officijs ꝺsequẽtib⁹ dona. ⁊ iõ noia spũaliũ ordinũ magis pũt equocari cũ noib⁹ gñalib⁹ que sumũt a virtute ⁊ ab opatiõe q̃ eẽntie supadduc̃t: q̃ cũ illis que sumunt a nã que nõ supaddiz: sz substernit. ¶ Ad 5m dom. q seraphin nõ dicũt itẽdẽtes q̃si bitũ charitatis ifluãt: sed qz illuminãt de bis q̃ ad amoꝛẽ charitatis ptinẽt. ¶ Ad 6m dom: q noia supioꝛum ordinũ nõ sumũt simplr ab actibus fruitiõis: sz ab excellẽtia eoꝛ que tñ in supioꝛib⁹ inueniũt: q̃uis fruitio cõis sit oĩb⁹: nõ enĩ dicũt amãtes: sz ardẽtes i q̃ ꝺsumatio charitatis exꝑmit. Silr cherubin nõ dr̃ simplr videntes vel sciẽtes: sz pleni scia. vñ p istuz modũ sciam dr̃e nõ ẽ cõe oĩbus: quãuis scia vel visio oĩbus sit cõis: ⁊ pp B nõ pũt oẽs dici cherubin. vt dicit Dionysius. in. iz. ca. ce. hierar. ¶ Ad 7m dom q noia ista defluentia in. in. vt cherubin seraphin: sũt neutri generis pluralis nũeri: ⁊ ponũt pro toto collegio vni⁹ ordinis. Desinentia aũt in. im. sunt mas. gñis: ⁊ pluralis nũeri: ⁊ ponũt ꝑ pluribus psonis vni⁹ ordinis: sz cherub ⁊ seraph sunt mas. generis ⁊ singularis numeri: ⁊ significant vnam personam illius ordinis. V.

¶ Utz oẽs ãgeli vni⁹ ordinis sint eq̃les.

A B quintũ sic pceditur. vr̃ q oẽs ãgeli vniꝰ ordinis sint eq̃les. Maioꝛ enĩ ẽ ꝓueniẽtia eoz qui sunt vni⁹ ordinis q̃ eoz qui sũt vni⁹ hierarchie: sz diony. frequẽter vocat equipotẽtes eos q sũt vni⁹ hierarchie. g̃ vr̃ multo fortiꝰ illi qui sũt vnius ordinis q̃

sint eq̃les. ¶ Ꝓ. quecũq se bñt sicut supi⁹ ⁊ inferi⁹ sunt in diuerso gradu vl ordie ordinati. sz gcũ in angelis sunt eq̃les se bñt sicut supius ⁊ iferi⁹. g̃ vr̃ q sint diuersorum ordinũ. g̃ si alig sint vni⁹ ordinis vr̃ q sint eq̃les. ¶ Ꝓ. dignitas angeloz ẽ fm dona pceptа: sed illi q sunt vnius ordinis pficiũt vno dono: vt bñ ex diffõne ordinis in lra posita. g̃ vr̃ q sint eq̃les. ¶ Ꝓ. quãto aligd immediati⁹ cõiũgit alteri: tãto min⁹ distat ab illo: sicut tria min⁹ distãt a duob⁹ q̃z decẽ: sz si ãgeli q sunt vni⁹ ordinis eẽnt inequales iferioꝛ ãgelus vni⁹ ordinis imediate se bẽret ad pmũ angelũ iferioris ordinis q̃z ad supioꝛẽ sui ordinis. g̃ angeli diuersoz ordinũ magis ꝓueniret q̃z angeli eiusdẽ ordinis: qõ vr̃ absurdũ. g̃ oẽs angeli vni⁹ ordinis sunt sibi imediati. ita q se mutuo nõ excedunt.

Sed contra ybicũq p pm̃ mediũ: ⁊ vltimuz: ibi ẽ ineq̃litas: sed in angelis vni⁹ ordis ẽ inuẽire pmos medios ⁊ vltimos fm Diony. i. io. cap. ce. hierarchie. g̃ angeli vni⁹ ordis nõ sũt eq̃les. ¶ Ꝓ. in ãgelis ẽ summa pulchritudo pⁿ deũ. sz in diuersoz graduum ꝓsonantia ordinata cõstitit rõ pulchritudinis. g̃ vr̃ q in angelis ẽt vni⁹ ordinis ẽ hꝺ gradũ inẽire.

Respõdeo dicẽdũ: q sicut supra dcm̃ ẽ angeli fm diuersitatẽ nãliũ diuersimode ẽt i gratuitis pfecti sũt fm que dona i ordinib⁹ distinguũt: cum ãt supzadcm̃ sit: q in vna spẽ nõ sint pⁱes angeli: ⁊ spẽs in angelis nõ possint differre: nisi fm q magis ⁊ min⁹ bẽnt de põlitate ⁊ actu: oz q vni⁹ angeli semp nã sit sublimioꝛ q̃z alteri⁹: iõ nõ ẽ accipe duos angelos eq̃les in tota celesti hierarchia.

Ad primum g̃ dom: q ãgeli vni⁹ hierarchie dr̃ eq̃potẽtes nõ simplr: sz fm qd. s. quãtũ ad modũ accipiẽdi illuminatiões dinas: qui ẽ ppius illi hierarchie: ⁊ sil⁹ angeli vni⁹ ordinis sũt equipotẽtes fm ꝓueniẽtia i actu illi⁹ ordinis ⁊ nõ simplr. ¶ Ad 2m dom: q nõ q̃libet distinctio gradus facẽ distãtiã ordinũ: vt supra dcm̃ ẽ: sz illa que ẽ fm diuersos act⁹. ¶ Ad 3m dom: q q̃uis oĩum sit vnũ donũ: nõ tñ equalr oẽs illud ptiçiãt: sz fz magis ⁊ min⁹. ¶ Ad 4m dom: q sicut i nãlib⁹ diuersa quãtitas ⁊ diuersa intẽsio qualitatis nõ facit diuersitatẽ i spẽ: sz ẽ dispositio ad diuersã spẽm inq̃tũ vnaq̃q spẽs regrit determinatã quãtitatẽ dimẽsionis: vt dr̃ i scdo de aĩa: ⁊ sil⁹ ad speciẽ ignis regrit determiata itẽsio caloris. vñ pole est vt aliq̃ min⁹ distẽt i q̃titate vl itensiõe q̃litatis que magis distãt fm spẽm: ita ẽt est in ordinib⁹ ãgeloz. si ꝺsideret distãtia fm rõnem quãtitatis tñ nõ ẽ inconueniẽs q infimus angelus alic⁹ ordinis plus distet a supremo sui ordinis: q̃z a supremo sui inferioris ordinis: a quo tamen differentia formali ⁊ fm speciem magis distat: inquantum attingit rõnem supioris ordinis: quã ali⁹ nõ ꝺsequit: sic si diceret q frigiditissimus vir min⁹ distat a calidissima muliere q̃z a calidissimo viro: cũ quo tñ magis ꝓueniat ratiõe sexus: ⁊ boc vl inueniꝛ ⁊ vez in oi re que ꝓpatur aliquã latitudinẽ diuersorum graduum.

¶ Utrum omnes hierarchie sint connexe. VI.

A B sextum sic pceditur. vr̃ q nõ oẽs hierarchie sint cõnexe. q̃runcũq enĩ rõ ꝺsistit in distinctiõe. eozũ non ẽ aliqua cõnexio: qz cõnexio distinctioni opponitur: sed rõ hierachie consistit in distinctione supioris ⁊ inferioris. g̃ eaz nõ ẽ ꝓnexio. ¶ Ꝓ. q̃ differunt i eo qõ ẽ maxime cõe nõ bñt vlterius in quo connectunt: sicut que specie differunt: gñe ꝓueniunt ⁊ que dr̃nt generib⁹ gñalissimis nõ vniuocãt i aliquo: sz hierarchia ẽ quid cõmunissimum compzebẽdẽs sub se ordines ⁊ psonas. g̃ diuerse hierarchie in nullo cõnectũtur. ¶ Ꝓ. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

angelis nō est uenire nisi nālia ⁊ gratuita: ſz in nālibus nō ꝓnectūr: cū sint diuersa ꝓpr: nec iter ī gratuitis cū diuersis muneribꝰ gr̄e diuersi ordines ꝓficiātur. ḡ vr̄ q̄ ea quę nō ꝓiungūt in aliquo uno termino cōi nō videt ꝓnexionē hr̄e sicut discreta: ſz hierarchie ⁊ ordies nō uniuntur in aliquo uno termino cōi: cū nō sit vnꝰ ordo diuersa bierarchiarū: nec unus angelus diuersoꝝ ordinum. ḡ vr̄ q̄ nō sit aliqua eorum cōnexio.

Sed contra ē qō Diony. dicit in cap. 10. ce. hierar. assignās ꝓnexionē ordinum ⁊ hierarchiaꝝ. P. dicit ꝓmētator in .ii. meta. q̄ ordo subaꝝ sepataꝝ sub deo ⁊ adinuicē: est sicut pluriū artiū sub una arte cōi, vñ sciam dei assimilat metaphyce sub q̄ sunt oēs scie: ⁊ sicut pla officia ordinātr sub pncipe ciuitatis: sed in oibꝰ his ē aliqua ꝓnexio. fm q̄ adinuicē dependēt. ergo vr̄ q̄ hierarchiaꝝ celestium ⁊ ordinū sit cōnexio.

Respondeo dōz: q̄ ordies ăgelice hierarchie oēs sunt cōnexi adinuicē: ⁊ ēt ordinibus nr̄e hierarchie. vt Diony. tradit. Dec ātr ꝓnexio itelligēda ē ad modū ordinis vniuersi: cuiꝰ ptes adinuicē ordiate sūt iquātū una alterā iuuat: ad psecutiōem sui finis: et ēt ad vtilitū bonū qō ē finis totiꝰ vniuersi: ita ēt ⁊ ꝓnexio hierarchiaꝝ ē: ⁊ fm relonē ī unū finē vltimum fm q̄ oīs hierarchie finis ē vnitas ⁊ silitudo ad deū: ⁊ scōz ea q̄ sūt de eentia ipi hierarchie. ſ. fm ordinē sciam ⁊ actiōez: ſz ordinē gdē iēctū ī oibꝰ inuenit distinctio p primū mediū et vltimū. sic. n. ăgelica hierarchia media ē iter deuz ⁊ nos: ita ēt ē accipe ī ipsa hierarchia ꝑmā hierarchiā ⁊ mediā ⁊ vltimā: ⁊ ī vnaquaq; ꝑ̄ ordinē mediū ⁊ vltimū: ī q̄rum vnoquoq; ē accipe ꝑmos ăgelos medios ⁊ vltimos: ⁊ ꝑ a ꝑ vsq; ad vltimū: fm sciam vero iquātū irradiatio diuini lumis extendit a ꝑmis vsq; ad vltios: vt dr̄ Job. 25. Nūqd ē numer militū ei? ⁊ sup quē nō surgit lumē eius: qō tñ nō vnifozmiter ab oibꝰ recipit: ſz a supioribꝰ ī maiozi simplicitate ⁊ ab iferioribꝰ ī miozi: fm actiōem autē: qa ꝑmi bñt actionez hierarchicā ī medios: ⁊ medy ī vltimos: ⁊ medy māifestāt ꝑmos: ⁊ vltimi medios eo modo q̄ supra expositꝰ ē: ⁊ sic fm q̄tuoz q̄ ī diffōne hierarchie ponūt q̄druplex eiꝰ ꝓnexio assignat.

Ad primuz ḡ dōz: q̄ diffō q̄ ē de rōne hierarchie ē ordinatoꝝ adinuicē ⁊ ad aliq̄ vnū ⁊ tal distinctio ꝓnexionē nō excludit. ſz pōit. Ad 2m dōz q̄ pluriū hierarchiaꝝ ē vnꝰ finis cōis ⁊ vna cōis pfectio ⁊ rō. ⁊ iō q̄ differūt ī hierarchia ꝓnectūr ī fine vltimo: ⁊ in cōi rōne hierarchie: ⁊ ī ultime pficiēte hierarchiā: ſz ordines vniꝰ hierarchie ꝑter ꝑ ꝓnectūr ī bis q̄ sūt ꝑpa illius hierarchie: ⁊ q̄ sūt vniꝰ ordinis ī ꝑpria illiꝰ ordinis.

Ad 3m dōz: q̄ ăgeli pficiūr duplici lumīe: lumīe. ſ. nāli put sūt itellis gdā: ⁊ lumie gratuito pficiēte ad actꝰ hierarchicos: ⁊ vtrūq; lumē ē vnū ī oibꝰ ex pte pncipu a quo ē. ⁊ finis ad quē ordiat: ſz vtrūq; distinguit: ⁊ approꝑat diuersis scōz diuersam capacitatē recipiētiū. tñ distinctio ordiata ē: ⁊ ipse ordo ꝓnexiōem pōit: ⁊ iō talis distinctio ꝓnexiōem nō excludit. Ad 4m dōm: q̄ inuenit ī hierarchiis ⁊ ordinib̄ gdā cōis finis: nō q̄ vnū sit ī diuersis: sed iquātū inueniūt ī vno diuersoꝝ ꝑpetates fm ꝓueniētiam ⁊ fm ordinē sapie diuie q̄ finē ꝑmoꝝ ꝓsequit pncipys secūdoꝝ: vt dicit Diony. i. 7. c. de di. no. Et ꝑ ps discurrēti per singulas hierarchias. Prim. n. ordo prie hierarchie quodāmō scōm maximū excessum accedit ad diuinas ꝑpetates. vñ noiaī seraphin ex ꝑprietate ignis q̄ maxie signat diuinas ꝑpetates: vt dic Diony. i fine ce. hierar. vltim vo ordo illiꝰ hierarchie hz quādā ꝓglutinatiōem cū ordibꝰ scōe hierarchie: vñ ⁊ nō denoiaī tñ ab actu q̄ ē circa deum: ſz ab actu qui ē ⁊ in iferiora. ⁊ iō dr̄ur thzoni iēctum deus ī eis sedere: vt oia iudicās. silr ēt ī scōa hierarchia ꝑm. ordo. ſ. dñationū hz aliqd silē cuz hierarchia prima. ſ. pē ⁊ nō exeq. ita ēt ꝑm ordo tertie hierarchie. ſ. pncipatus hz aliqd silē cū ordibus scōe hierarchie: vñ ⁊ nomen eiꝰ platiōem iportat. Silr ēt ⁊ summ ordo nr̄e hierarchie hz aliqd silē cū vltimo ordie ce. hierarchie. ⁊ iō sacerdos vocaī ăgelus. Malachie. ii. Labia sacerdot cer. sto. sci. ⁊ le. re. ex ore eius: quia ăgelus dñi exer. rē.

Utrum distinctio ordinum sit a natura.

Ad septimum sic ꝓcedit. vr̄ q̄ distinctio ordinū non sit a nā: ita q̄ a creatiōe iceperit. Loſozmitaꝭ enī mētis ad deū ē per gr̄am: ſz hierarchia ē deiformie iquātū pole ē simulās. ḡ vr̄ q̄ ordines hierarchie nō distiguāt nisi p gr̄am. P. scōz Dionysiū p noīa ordinū oñdūt ꝓprietates eoꝝ: sed quedam noīa ordinū exꝑmūt gr̄am pcipue nomē seraphin qō ipo nit ab ardore charitatis. ḡ vr̄ q̄ distinctio ordinū sit p gratiaz. P. nr̄a hierarchia exꝑlata ē a celesti. sed ī nostra hierarchia nō ē distinctio ordinū p nām: ſz solū p gratiam sacrameālē q̄ auferr ī sacro ordis. ḡ vr̄ q̄ nec in celesti sit distinctio ordinū p nām. P. ad distinctiōem ordinū regriī gradus fm actiōes hierarchicas: vt vn aliuz purget illumiet ⁊ pficiat. sed ꝑ nō pōt ee nisi p diuinū lumē ī eis receptū. ḡ vr̄ q̄ añ collatiōem gr̄e nulla fuerit ordinum distinctio p naturam.

Sed contra est qō dr̄ ī diffōne ordinis ī lra posita q̄ ordo ē multitudo celestiū spirituū g̃ ꝓueniūt ī nālibꝰ datis ⁊ ī muneribꝰ gr̄e. ḡ videt q̄ ēt p nām sit distinctio ordinū. P. vbiq; ē diuersitas gradꝰ ſz superiꝰ ⁊ iferius: ibi ē diuersus ordo. ſz a pn̄ creatiōis añ ifusionē gratie si ī gr̄a creati nō sūt: fuit ī eis gradus supior ⁊ iferior fm q̄ gdā erant subtiliozis essentie ⁊ pspicatiozis itelligētie: vt supra dcm ē. ḡ vr̄ q̄ a principio creatiōis fuerit ī eis ordines distincti.

Respondeo dicēdū: q̄ donū gr̄e ē pfectiuz nāe ⁊ iō distinctio ordinū ē p diuersū donum gratuituz: sic̄ p ꝑn̄ fozmale: ⁊ p diuersū donū nāle sicut p ꝑn̄ quasi māle ⁊ dispositū. vñ diffō ordinis vtrūq; ꝓlectiē ꝓprehēdēs principia mālia ⁊ formalia: sic ergo quodāmō a pncipio creatiōis fuit distinctio ordinū: non tñ fm vltimū ꝓplemētū.

Ad primum ḡ dōm. q̄ ēt in nā ăgelica ē quedaz deiformitas fm q̄ pria ⁊ nobilior ē inter nās creatas ⁊ magis accedēs ad silitudinē diuinam fm ꝑpetates nāles: ſz ꝓpleta deiformitas ē p dōa gratuita. Ad 2m dōm: q̄ in ăgelis añ ifusionē gr̄e erat ēt dilectio ⁊ cognitio nālis a cꝰ ardore ⁊ plenitudie posset dici. Cherubin ⁊ Seraphin: q̄uis nō fm ꝓpletā rōnez. Ad 3m dōm: q̄ boies nr̄e hierarchie oēs sunt vnius spēi ⁊ nāe formalr: vñ tota diuersitas indiuiduoꝝ in eade spē causatur ex pncipys mālibꝰ: ⁊ iō scōm nām non ē distinctio ordinis in nobis: ſz fm ptātem gratis ꝓcessam: nec ops q̄ in oibꝰ nr̄a hierarchia cū celesti ꝓueniaꝝ: ⁊ si eam scōz modum suū imiteī. Ad 4m dōm: q̄ si angeli baberēt nālia tñ. ad huc lumē vnius excederet lumen alterius: ⁊ ita posset ee aliqua illuminatio ⁊ pfectio: ſz nō cōplete.

Utrum homines assumātur ad ordies angelorum.

Ad octauū sic ꝓcedit. vr̄ q̄ boies nō assumātur: q̄ fm Diony. 4. ca. ce. hierar. distiguūtur quatuoz gradus rerꝝ. ſ. intellectualiuz in quo ꝓhēdūtur angeli: rōnalium in quo sunt boies: sensibilium in quo sūt bruta aialia: ⁊ existētiū in quo sunt res ī sensibiles: sed sensitiua nunquā possunt

pertingere ad gradū rōnalium. ḡ rōnalia nūquā pōt pertingere ad gradū intellectualiū: ⁊ ita boies nō assumunt ad ordines ăgelorꝝ. P. plus distat nā hois a nā ăgelorum: ⁊ pcipue supiozū q̄ nā vnius angeli a nā alterius: ſz ăgelus iferiozis nāe nō fuit capax illius doni: ꝑ q̄ō superiozes ordinā ī suo ordie: nec breuiter ăgelꝰ vniꝰ ordinis pōt ptigere ad superiozē ordinē. ḡ vr̄ q̄ nec boies ad ordines ăgelorꝝ assumātur. P. quātūcūq; intellis perficiatur lumie gr̄e vl glie: semp oz q̄ itelligat sub lumie nāli: q̄ gratia nō rollit nām: sed pficit: ſz lumē nāle in nobis ē obumbratū respcū lumis nālis angeli ḡ homo semp magis obscure videbit q̄ angelis: ſz tota suba glie ē in visione. ḡ vr̄ q̄ homo nūquā ptingat ad gliam ăgelorꝝ. P. q̄cūq; dr̄nt ī hierarchia: dr̄nt ēt in ordine: ſz ăgeli ⁊ boies dr̄nt in hierarchia. ḡ vr̄ q̄ ēt in ordine: ⁊ ita boies nō assumātur ad ordines ăgelorꝝ. P. quicūq; ē in ordine aliq̄ hz acrū illi ordis: ſz actus alicꝰ ordinis ē custodire boies ⁊ mitti in misteriū: qui nō ꝓuenit aiabꝰ scis. ḡ vr̄ q̄ boies ad ordines ăgelorꝝ nō assumātur.

Sed contra ē qō dñs dixit Matthei. xx. q̄ erūt sicut angeli dei in celo. Diony. etiaz dicit ī ca. i. de di. no. Oz boies ăgelorꝝ gliam sortiūr. Hregoꝛ ēt dicit in omelia de cētum ouibꝰ q̄ boies ſz diuersitatē meritorꝝ ad diuersos ordines trāsferētur.

Respōdeo dicēdū: q̄ circa ꝑ ē triplex positio: gdā enī ꝓmētator grecꝰ eps eustrachiꝰ noīe dicit in ꝓmēto sup sexto etbicorꝝ Ar. q̄ nullus tñ aīe sue pfcm̄ sperare pōt: vt ad opatiōem itellectuū sepatorum ptingat: ⁊ fm hoc boium qui in glia assumūtur eē vn ordo decimꝰ inferior. 9. ordinibꝰ ăgelorum. Sz hec positio ē ōria dictis sctorꝝ: ⁊ vr̄ sapere bere fm. cū ēt bta virgo sup choros ăgelorꝝ exaltata sit: nisi forte dictum ꝓmentoris itelligaī quātū ad nālē opatiōem: inq̄tum. ſ. ex nālibꝰ ptingere pōt. Alia pō ē q̄ boium quidā assumuntur ad ordines ăgelorꝝ. Aly vero faciūt vnū ordinē decimū: vt sic implet silitudo de. io. dragma perdita q̄ ponitur Luce. 15. Sz ꝑ diuersimode assignaī: quā enim dicūt q̄ solū vgines ad ordines assumūr. eo q̄ cognata ē angel virginitas: vt dicit Diero. Aly vero electi ioīs ordinez cōstituūt: ſz hoc nō vr̄ vez: cū multi nō virgines: vt Petrus ⁊ Magdalena. multis ēt virginibꝰ eminētiores sint. vñ aly dicūt q̄ pfecti assumūr ad ordines angelorꝝ: sed illi q̄ sūt impfectorꝝ meritorꝝ decimū ordinē ꝓsumabūt. ſz cuz exboibꝰ ⁊ angelis futura sit vna ecclia ⁊ vna bierarchia nō ē ꝓbabile q̄ numerus ordinū q̄ celesti bierarchie cōpetit p tria terna distinct vt ipe numerꝰ ordinū exꝑmat trinitatis ī create vestigiū ꝑ boies augeaī: vñ 3a positio plus mihi placet: q̄ ēt dictis sanctorꝝ magis consonat. ſ. q̄ oēs electi assumāī ad ordines ăgelorꝝ: q̄daz ad superiores: q̄dā ad inferiores: quidaz ad medios ꝑ diuersitate suorꝝ meritoruz: ſz btā virgo Maria sup oēs. Sz vtrū assumātur tot de boibus quot ceciderūt angeli vl quot prestiterūt vl quot fuerūt vtriq; vel plures vl pauciores ille scit cui soli cognit ē nūer electorꝝ ī supna felicitate locād.

Ad primum ḡ dōm: q̄ plus distat rō a sensu q̄ intellectus a rōne: q: sēsus ⁊ ratio nō cōicant in vno obto: cū sensus apꝓhēdat intētiones rerum ꝓditiōibꝰ māe: rō aūt ⁊ intells itentiones a ꝓditionibus māe sepatas: vñ in obto cōueniūt. dr̄nt āt in modo: q̄ in cognitiōez veritatis rō inquirēdo peruenit: quā intells simplici intuitu videt. vñ rō ad intellectum termiatur: vñ ēt in demōrationibꝰ certitudo ē p resolutiones ad ꝑ boies in sui vltimo gradu ad gradū intellectualium pingūt. Ad 2m dōm: q̄ meritum hois est efficacius q̄ meritum angeli: tum pp difficultatē que est occasio maioris conatus: tum ēt pp continuum augmētū gr̄e: qō pōt ee in hoie: vt de virtute in virtutē ꝓficiat: cum hō sit diutius viator q̄ angelus fuerit: tuz ēt inq̄tū merita nostrā efficaciam bñt ex merito xp̄i cuius gratia est quodāmodo infinita. Nusq̄ enim angelos appzebēdit. sed semen abzae. hebze. i. Et ideo magis possunt hoies virtute meriti transferri in graduz altioris nāe: q̄ ēt angeli. Ad 3m dōm: q̄ in homine nālis actio nūq̄ pōt attingere ad eq̄litatem angelorum: sed lumē glie superabūdās omnem vmbrā euacuabit: non quidē tollēdo naturā: sed pficiendo lumē intellectuale: qō fm nām in nobis defectiue ꝓcipiatur. Ad 4m dōm: q̄ fm Diony. sicut se bz nostra bierarchia vel ecclia ad celestem: ita bierarchia veteris legis ad nostrā. vnde sicut vetus bierarchia erat via ī nostram ⁊ significabat eam: ⁊ propter boc veniente noua vetus assumpta est in illam ⁊ ad ordines eius. ita etiā nostra bierarchia est via in celestem ⁊ signum eius. vnde in patria non erit alia bierarchia hominum ⁊ angelorum: ſz vna ⁊ eadem: ⁊ homines in ordines angelorum distribuētur. Ad gntū dōm: q̄ actus angelorum in nos consequitur ordines angelorum magis quātum ad gradum nāe. quia angelica nā medium inter deum ⁊ nos: q̄ fm essentiales ꝓprietates ordinis. Ideo sicut anime dānatorum non dantur nobis in exercitium: ita nec aie sanctorum in custodiam. quia boc non competit ei fm gradum nature sue. Uñ Diony. rē. Sciendum q̄ magister in verbis sequentibus partim accipit sententiam Dionysy. ſ. quantum ad numerum ordinum: partim sententiaz Hregoꝛy q̄tum ad eorum dispositionem. quia fm Dionysium ꝓncipatus sunt de inferioribus ⁊ virtutes de medys: scōm Hregorium econuerso: sed ordo Dionysy est scōm q̄ ipe prius enumerauit incipiens ab inferioribus. ibi (Angelos archangelos rē.)

An oēs spūs celestes mittāī: ⁊ pōt duas opiniones ⁊ aūctates gbꝰ initūr.

Distin. X.

Hoc etiam inuestigandū est: vtrum omnes illi celestes spūs ad exteriora nūcianda mittantur. Quidam putant aliquos in illa multitudine esse qui foras pro officio exeūt: alios q̄ semper intus assistunt: sicut scriptum ē in Daniele. Milia milium ministrabant ei: ⁊ decies centena milia assistebant ei. Itez Dionysius ī hierarchia: q̄ sacer principatus dicitur: ꝺ prelatione spirituum ait. Superiora illa agmina ab intimis nunq̄ recedunt: quoniam ea q̄ preeminent vsum exterioris officij nūquā habent. His auctoritatibus nititur qui angelos mitti nisi inferiores inficiant. Quibus objicitur qō Esaias ait. Volauit ad me vnus de seraphin: qui ordo superior est ⁊ excellentior. Ideoq̄ si de illo ordine mittunt: nec est ambigēdū q̄n ctiaz ⁊ de alijs mittāī. Apostolꝰ quoq; ait. Omnes sunt administratorij spiritus ī ministerium missi. His testimonijs asserunt quidam omnes angelos mitti. Nec debet indignuz videri: si ēt supiores mittāī: cuz ⁊ ille qui creator ē oiuz ad hec iferiora descenderit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Oꝛ si omnes mittant: cur vn⁹ tantū ordo nomine angelorꝫ censetur.

Hic oritur questio si omnes mittuntur ⁊ nuncij dei existunt quare vn⁹ tantum inter nouem ordines angelorum nomine censetur. Ad quod quidam dicunt omnes quidem mitti: sed alios sepius: ⁊ quasi ex officio iniuncto: qui proprie angeli vel archangeli nominantur. Alios vero rarius mitti: scilicet maiores causa extra cōmunem dispensationem aborta: qui cum angelorum ministerium suscipiunt ⁊ nomen assumunt. Unde in ps. Qui facit angelos suos spiritus. quia illi qui natura spiritus sūt aliquādo angeli. i. nuncij fiunt.

¶ Putant quidam Michaelem Gabrielez ⁊ Raphaelem de superiori ordine fuisse. ⁊ sunt hec nomina spirituum non ordinum.

Et putant quidam Michaelē Gabrielem ⁊ Raphaelem de superiori ordine fuisse. Michael interpretatur quis vt deus. Gabriel fortitudo dei. Raphael medicina dei. Nec sunt ista nomina ordinum: sed spirituꝫ: ⁊ dicunt quidam singulū horum vnius proprie ac singulariter spiritus esse nomen. Alij vero non vnius singulariter ⁊ determinate: sed nunc h⁹ nūc illius esse nomen scōm qualitatem eorum ad que nūciāda vel gerenda mittūtur. Sicut ⁊ demonum quedam nomina sūt: que quidam putant vnius esse ꝓpria: alij vero pluribus communia. Diabolus quippe qui grece ita vocatur: ⁊ criminator interpretatur vel deorsum fluens: hebraice dicitur sathā: idest aduersarius. dicit ⁊ belial idest apostata ⁊ absq; iugo: dicitur etiā leniatham idest additamentum eorum. ⁊ alia plura reperies nomina q̄ vel vni⁹ spirit⁹ sūt ꝓpria: vel plurib⁹ communia.

¶ Quomodo determinent premissas auctoritates que videntur aduersari: qui dicunt omnes angelos mitti.

Qui autem omnes angelos mitti asserūt: premissas auctoritates Danielis scilicz ⁊ Dionysij ita ōtermināt. Dicūt superiora agmina deo assistere: ⁊ ab intimis nūq̄ recedere: non quin aliq̄n mittantur: sed qꝛ rarissime ad exteriora prodeunt: neq; tūc ab intimis recedūt: sed dei presentie ⁊ contēplationi semper assistūt. Ꝺ etiam faciūt q frequenter mittūtur.

¶ Ꝺ alij dicant mitti: ⁊ quos dicant nō mitti cum determinatione auctoritatum que videntur aduersari.

Alij vero dicūt tres ordines supēos .s. Seraphi: cherubin: ⁊ thronos. ita creatori deo assistere: q; ad exteriora non exeūt. Inferiores āt tres ad exteriora mitti. Tres vero medios inter vtrosq; consistere non modo dignitate vel loco: sed et officio: quia preceptum diuinū a superioribus accipiūt: ⁊ deferūt ad inferiores. Ideoq; cum supremi medijs: ⁊ medij imis atq; bi hominibus preceptū dei nūcient: merito omnes angelos nominari dicūt. Et ob id forte apostolus dicit omnes spiritus administratores esse filij ⁊ mitti in ministeriū. Uel per oēs non singulos ordines: sed de inferioribus ordinibus singulos angelos complexus est. Illud vero quod Esaias dicit: p verba Dionysij determinat dicentis. bi spiritus qui mittūtur percipiunt horum vocabuluꝫ quoruꝫ gerunt officium. Uñ dicunt illuꝫ angeluꝫ qui missus est ad Esaiam vt mūdaret ⁊ incēderet labia prophete: fuisse de ordine inferiorum: sed ideo dictus est forte de Seraphin: quia veniebat incendere ⁊ consumere delicta Esaie.

¶ Diuisio textus.

Posita distinctione ordinū. magister hic determinat quosdam actus qui ordines distinctos consequuntur: ⁊ diuiditur in partes duas. In prima determinat de quibusdā actib⁹ qui consequuntur omnes ordines. s. assistere ⁊ ministrare. In secūda determiat de actu custodie qui specialiter vni ordini competit. distinctiōe vndecia. (Illud quoq; sciēdum ⁊c.) Prima in tres ſm tres opiniones que i littera ponuntur. Secūda incipit. ibi (Quibus obycit ⁊c.) Tertia vero. ibi (Alij vero dicūt ⁊c.) ¶ Circa scōm tria facit. Primo ponit ea que sunt ad confirmationem scē positionis contra primam. Secūdo excludit quandā q̄stionem. ibi (Dic ozitur questio ⁊c.) Tertio respōdet ad probationes prime opinionis ibi (Qui autē omnes ⁊c.) Questio autem quam remouet sumitur ex nomine angeli. vnde primo remouet eam. secūdo exponit quedā nomina angelorum ostendens in quib⁹ conueniant ibi (Et putant illi michael ⁊c.) ¶ Questio. I.

Hic quatuor queruntur. Primo vtrū angeli assistant. Secūdo vtrum omnes ministrēt. Tertio si non. q assistunt ⁊ qui ministrent. Quarto vtruꝫ illi qui ministrant per ministerium: a contemplatione retardentur.

¶ Utrum omnes angeli assistant.

A primum sic proceditur. videt q oēs angeli assistāt. Assistere dicūtur regi qui eius vultū presentialr intuentur. sed Matbei. 18. dicitur de angelis ad custodiā deputatis q̄ semp vidēt faciem patris: qui tamē sunt inferioris ordinis. ergo videtur q oēs deo assistāt. ¶ Ꝑ. Fm Gregoriū illi dicūt assistere q̄ itima ꝓtēplatōe pfruūt: ſz oēs āgeli intime cōtēplātur cum eos a cōtēplatiōis acumine nec pōdus corporis nec culpa retardat. ergo videtur q oēs assistant. ¶ Ꝑ. cuicūq; cōuenit illud quod maius ē: videtur etiaz quod minus est sibi conuenire: si vtrunq; sit dignitatis: sed inter oēs actus patrie fruitio est nobilissima. ergo cū oēs fruantur. videtur multo fortius q oēs assistant. ¶ Ꝑ. a conspectu dei multo amplius distant mali angeli q̄ boni: ſz mali angeli etiaz dicūtur deo assistere vt habetur Job. i. q cū venirent filij dei vt as. co. do. affuit iter eos etiaz Sathan. ergo videtur q oēs angeli assistāt.

Sed contra Dani. septimo dicitur. Milia miliū ministrabant ei. vbi dicit Hzegorius q aly sunt qui assistunt: aly qui ministrant. ergo non oēs assistunt. ¶ Ꝑ. illi dicuntur regibus assistere qui in eoruꝫ palatys habitant: sed scōz Dionysium esse inuestigabilis diuinitatis est proprium prime hierarchie. ergo videtur q illi tantum assistant.

Respondeo dicēduꝫ q assistere dicitur in angelis ad similitudinē eorum qui regibus assistunt: assistere autez regi dicuntur qui circa eum sunt. Uñ cū proprium prime hierarchie assignet. Dionysius circa deum esse: eis tātu cōuenit assistere: dicūtur autē circa deuꝫ esse iquātuꝫ imediate illuminatōes percipere possunt in ipsa simplicitate diuini luminis: ⁊ hoc ꝑpter perspicacitatē sue intelligētie. Quanto eniz aliquis intellectus est perspicacior: tāto ex principio vniuersali cognito in plures cōclusiōes: ⁊ in plura scibilia potest deuenire: ⁊ illi qui minus sūt perspicacis itellectus: nō possunt qōnuꝫ veritates videre nisi i principys cōtractis ⁊ appropriatis ad materiaz illaz. Et ideo illi supmi itellectus prime hierarchie i ipso primo illuminationum principio ois illuminatiōis ratiōes percipiūt ⁊ propter hoc circa deum eē dicūtur ⁊ ei assistere: inferiores vero cognitionē accipiunt ex ipso lumine iam diuiso ⁊ multiplicato i ipsis supmis angelis respectu diuine simplicitatis: ⁊ propter hoc nō dicūtur circa deuꝫ eē: ⁊ sibi assistere.

Ad primum ergo dicēduꝫ q quāuis oēs imediate essentiaz diuinaz cōtemplentur nō tamē i ipsa oēs ispicere possunt hoc quod ad eoruꝫ ordinē idest hierarchiaz pertinet: ⁊ ideo nō assistūt ꝓprie loquēdo oēs. ¶ Ad secūduꝫ dicēduꝫ q itime contemplari potest dici ali quis tripliciter: vel scōz q eius cōsideratio nō distrahitur ad exteriora sensibilia: ⁊ sic oēs angeli boni ⁊ mali itime cōtemplātur: quia sciētiaz a sensu nō accipiūt: aut p hoc q nō idigēt exteriori similitudie i qua deū cōtemplātur: q̄. s. sit extra essentiaz eius: sed eū in essentia sua vidēt: ⁊ sic itime cōtemplātur oēs beati: nō autē i statu creatiōis: nec iteꝝ mali angeli: aut p hoc q nō tātū eēntiā dei vidēt: ſz ipaz penetrātes i ipsa ispiciūt eius effect⁹: qui i ipsa p similitudinē relucēt: ⁊ sic itime cōtēplari ē ꝓprie assistere: ⁊ hoc soluꝫ angelis ꝑme hierarchie cōuenit: scōz alios vero modos dr scōz qd assistere. ¶ Ad tertiuꝫ dicēdum q fruitio ē nobilissimus actus patrie: g quāuis oibus cōmunis sit: nō tamē equalr oibus cōtingit: sed sūt diuersi gradus fruitiōis: ⁊ altissima fruitio ē i assistendo. Uñ nō segtur q oēs fruētes assistāt. ¶ Ad quartuꝫ dicēdū q demōes dicūtur iter assistētes iquātuꝫ cū eis cōueniūt i primo modo itime cōtemplatōis.

¶ Utr oēs angeli mittāt i ministeriū. II.

A secundum sic proceditur. videtur q oēs angeli in ministeriuꝫ mittātur. Nulli enī dubiū ē quin dine pſone excedāt oēs angelos i infinituꝫ: sed dine pſone mittūtur: vt filius ⁊ spūssanctus: vt i primo libro dcm ē. ergo multo fortius oēs āgeli. ¶ Ꝑ. inter oēs ordines primus ordo ē seraphin: ſz seraphin legunt missi Esaie sexto. Uolauit ad me vnus ō seraphi. ergo videtur q misto fortius aly mittātur. ¶ Ꝑ. apostolus ad hebreos intēdit probare p ministeriū āgeloruꝫ xpum angelis maiorē eē p hoc q ipse nō sicut minister: ſz sicut verus heres i domo dei patris ē. Uñ dicit ad hebre. primo q oēs sūt administratorij spūs i ministeriuꝫ missi: ſz xpus simplr oibus angelis maior ē. ergo videt q scōz intētiōz apostoli oēs angeli i ministeriuꝫ mittātur. ¶ Ꝑ. oēs celestes spūs angeli dicūtur: ſz āgelus idē ē qd nuncius. ergo videtur q oēs ad exterioza nunciāda mittātur. ¶ Ꝑ. q angeli ministrēt nobis hoc ē pp eximiaz charitatē eoꝝ in nos: ſz quāto supiores sūt tāto maiori charitate feruēt. ergo vr q eis cōueniat magis nobis ministrare.

Sed contra fm Dionysiuꝫ: h ē lex dinitatis iuiolabilr stabilita q a primis vltia p media ꝓficiant: ſz iter nos ⁊ primos angelos sūt medij iferiores. ergo primoruꝫ actio imediate nō puenit ad nos: ſz ē p medios scōos. ¶ Ꝑ. iter agēs ⁊ recipiēs dicitur eē ꝓportio: ſz recipe dinas illuminatōes ꝓportionatas nobis: ⁊ p cōueniētiaz nostre hierarchie cōuenit iferioribus āgelis. q vr q tātuꝫ imediate ipsi ad nos mittātur.

Respōdeo dicēduꝫ q Hzegorius istaz q̄stionē mouet: ſz i neutraz partē assertiue ōtermināt. Quidā vo dicūt aliquos angelos ex officio ad ministeriū ōputari vt iferiores: ſz aliqua causa extra cōmunē dispēsatiōz exorta etiā supiores i ministeriū mittuntur. Sz istud nō vr necessariū: quia ad quātūcūq; maxia nūciāda vl exequenda iferiores ordines sufficiūt. Et preterea quāuis huiusmodi magna fiāt ꝑter cōmunē cursuꝫ nature: nō tñ fiunt ꝑter ordinē gratie scōz quē ordinē distinctio attēditur. Et iō scōz Dionysiū dicēduꝫ q supiores angeli nūq̄ imediate circa nos ministeriū habēt: ⁊ huius ratio ex tribus potest assumi. Primo ex dispositōe dine sapiētie cuius ordinatōe vl lege sancitū ē: vt a supioribus i vltia p medias actiōes pueniāt: vt sic sit ordinata ꝓnexio i oibus partibus vniuersi: ⁊ nulli sua nobilitas subtrahat: q̄ ē i h vt iferioruꝫ quodāmodo causa existat quātuꝫ ad aliqd. Secōo ex parte illuminationū. Sicut enī i actiōibus corporalibus regitur proportio inter agens ⁊ recipiēs: quod ꝑcipue i sensib⁹ pz: qui ab excellēti sensibili corrūpūtur: ita ēt ē in itellectualibus: Uñ itellus hebes ad subtilissimas vitates nō ptingit. cū ergo lumē intellectuale i supremis angelis sit simplicissimū ⁊ vniuersalissimuꝫ nō ē pro portiōatū itellectui nostro qui ē in vltio gradu itellectualiū substātiaruꝫ: nisi primus cōtrabatur ⁊ determinetur in ipsis iferioribus qui sūt minoris simplicitatis. Tertio ex parte ipsaruꝫ actionū quas circa nos exercēt: cū enī actiones ministerij sint ꝑticulares: ⁊ circa particularia: ops q earū cōsecutio sit p formas maxie cōtractas ⁊ particulares i supioribus: he aūt sūt forme q̄ sūt i angelis iferioruꝫ ordinū: ⁊ iō executio diuinoꝝ ministeriorū ptinet ad inferiores angelos: ⁊ hec ē causa quare philosophi posuerunt duplices motores orbium. s. quosdaz cōiunctos: quos vocabant orbiuꝫ aias: quoruꝫ cōceptiones sunt determinate ⁊ particularizate: ⁊ hos etiaz Auicē. dicit angelos ministrantes. Alios vero separatos quos intelligētias dicunt: in ḡbus sūt forme simplices ⁊ vlēs: ⁊ hos dicit angelos eē assistētes. Uñ pz q h positio ratiōabiliorē ē: tū qz Dio. hoc tradit q discipulus pauli fuit ⁊ dicit eius visiōes scripsisse Unde eum frequēter i auctorem inducit: ⁊ ꝑcipue in diuisione hierarchiaruꝫ: ⁊ sicut i decimotertio capitulo celē. hierarchie inuit: hec positio vulgata erat tēpore ꝓmitiue eccliē: tum etiā: qz dictis philosophoruꝫ magis cōsonat vt ab eis ea q̄ cōtra fidē nō sūt: accipiamus alys reiectis

Tú ex illo Ezech. venit ad me vno de principibus eius, q̄ oēs administrant. & Seraphim pme gauid. esa. 6. vidi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad primū ergo dōm.q̄ missio eguoce ꝓuenit diuinis ꝑsonis ꝛ ipsis angelis:diuine.n.ꝑsone nō mittunt̄ mutādo locū:ſz p nouū effectū gr̄e gratuz faciētis in sanctis aīabus: ſz angeli mittūtur mutādo locū ꝛ opando i nos nō sicut agēs primū:ſz sicut agētia secūda ōterminata ꝛ ꝓportionata respectū ꝓpriozuz receptiuorum:ꝛ iō ratio ꝓcedit ex eguoco. ¶ Ad scōm dicēdū.q̄ illā obiectionē soluit Dio.i.iz.cap̄lo cel.hierar.ouplr.primo vt dicat̄ q̄ ille qui missus ē ad purgādum labia Ysaie fuit de iferiozi ordine:ꝛ dictus ē ō serapḥin eguoce:q̄ per ignē purgare venerat.Scōo vt dicat̄ vere eū fuisse de ordine seraphin. Nō tamē ille angelus qui visiones reuelabat erat ō supiozi ordine:ſz ō iferiozi:ſz cuz virtus hierarchica q̄ ē in inferiozibus angelis sit ꝓpter a deo ꝛ ꝓsequēter a supiozibus angelis in iferiores descēdēs: angelus visionē formās reduxit ꝑphetā i cognitiōz nō solū virtutis immediate agētis:ſz ēt virtutis dine. Unū ostendit dn̄m supposuisse sedētē:ꝛ p ꝓsequēs virtutē supmozuz in angelis. Unū ostēdit seraphin circa thronū stātia ꝛ ostēdit virtutē purgatiuā ab eis p iferiozes āgelos vsq̄ i boies ꝺuenire: p b̄ q̄ seraphin videbat̄ ad eū volās ꝓuenire:ꝛ ponit exēpluz ō sacerdote qui absoluit ex ptāte a pontifice descēdēte ac si diceret:pōtifex te absoluit q mihi tradidit ptātē absoluēdi te:ita ꝛ āgelus ostēdit seraphin purgātē: quia ipse in virtute eius purgabat:ꝛ p hoc ēt ꝑs rn̄sio ad 3m q̄ oēs dn̄r ministrare iquātū iferiozes virtute supiozū ministerium exequunt̄.Ul'pōt dici q̄ apostolus itēdit ꝑbare ꝑeminēti am noue legis ad veterē ꝑ eminētiaz x̄pi qui nouā legē ōdit ad āgelos p quos vetus lex tradita ē.Un̄ loquit̄ quā tū ad āgelos vltimi ordinis p quos lex tradita ē:vt sic lex noua:cuius x̄pus ē auctor:legi veteri ꝓponat̄. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ oēs celestes spūs fm Dionysiū dicūtur āgeli:nō q̄ ad aliqd nobis nunciādū mittant̄:q̄ dīnū lumen q̄ō caligini ꝛ tenebris ꝑ sui simplicitatē ꝛ imensitatē fulgoris ꝓparat̄ scōz q̄ ē in suo fonte in ipsis recipit̄ cū minori simplicitate. Et iō magis ē ꝓportionatū itelligibilibus sequētibus:ꝛ ꝑ hoc dicunt̄ nūciare vl' manifestare lumen diuinū:ꝛ sic vnusquisq̄ āgelus iferior sui supiozis manifestiuus ē:sicut nubes nūciat lumē solis: q̄ō i suo fonte ispici nō pōt.Si aūt dicant̄ angeli ꝑ nūciationē exteriozes. vt Gregorius dicere videt:tūc ēt angelis supiozibus conuenit iquātū ō rebus nūciādis iferiozes illuminār. ¶ Ad quintuz dicēdū.q̄ supiozes angeli ꝑ charitatē quā i nos habēt iferiozes mouēt ꝛ dirigūt ad opandū nostrā salutē nec aliquid pfecte charitati detrahit̄ si ministerium immediate non exequuntur.

¶ Utr̄ oēs āgeli scōe hierarchie mittāt̄. III.

Ad tertium sic ꝓceditur. videtur q̄ oēs angeli 2e hierarchie mittant̄.Oēs enim angeli vel assistūt vel ministrāt:ſz assistere ē ꝓpriū prime hierarchie cuius ē circa deuz eē fm Dio. ergo oēs alij in ministeriū mittunt̄. ¶ ℙ.Fz Gregoriuz plures sūt q̄ mittunt̄ q̄ qui assistūt:ſz si angeli scōe hierarchie nō mittantur plures assisterēt:q̄ sex ordines: trib9 tm̄ ministrātib9. ergo illi ō media hierarchia mittūt̄. ¶ ℙ.cū null9 āgelus alteri sit equalis quilibz āgelus ꝑter p̄mū ꝛ vltimū ē medius iter aliquos duos:si ergo ō rōe medie hierarchie eēt q̄ i ministeriū nō mitteret̄ pari rōne nullus āgelus mitteret̄ i ministeriū nisi vltimus tm̄ quod dissonat ꝛ a veteribus scripturis ꝛ a dictis scōz.ergo videt̄ q̄ illi de media hierarchia mittant̄. ¶ Preterea omnis potestas ē ordinata ad executionē operis:sed noīa ordinuz scōe hierarchie imponunt̄ a gradu potestatis.ergo videtur q̄ eoruz sit mitti ad exequēduz ministeriuz.

Sed contra Ordines vnius hierarchie videntur esse equipotētes in modo accipiendi diuinas illuminatiōes: sed dominatiōibus que sūt in media hierarchia nō cōuenit in ministeriuz mitti:quia ministrare est cōtra rationē domini.ergo videtur q̄ nec alij ordines medie hierarchie mittant̄. ¶ Preterea. lex diuinitatis ē vt superiores reducāt vltimos p media: sed inter mediā hierarchiam angelorum ꝛ nostraz ē vltima hierarchia angelica.ergo videtur q̄ illuminationes non immediate pueniant ad nos a media hierarchia:ꝛ ita angeli illius hierarchie nō mittunt̄.

Respondeo dicēduz.q̄ quidaz dicūt angelos p̄me hierarchie nullo modo mitti: ſz assistere:angelos vero tertie hierarchie mitti ad nos: sed angelos medie hierarchie mitti ad illos de tertia.Et hec opinio tāgitur i littera:sed nō videtur ꝓueniēs: tum quia scōz hoc nō esset differētia iter primaz ꝛ mediam hierarchiaz:nō enim potest itelligi missio angeli ad āgeluz nisi p hoc:q̄ vnus aliuz illuminat:sicut autez secūda illuminat tertiaz:ita prima scōaz:tuz ēt quia dictis sanctoruz nō cōsonat qui assignāt ordinibus scōe hierarchie actus qui in executiōe exteriozis ministery cōplentur:vt miracula facere demones arcere ꝛ huiusmōi.Et ideo sequēdo rōnes noiuz in sacra scriptura nobis traditorum:ex quibus fm doctrinaz Dionysij ordinuz ꝓpr̄ietates ꝛ officia colligere oportet:dicimus q̄ medie hierarchie duo vltimi ordines.ſ.virtutes ꝛ potestates in exterius ministeriuz mittūtur:dominatiōibus autez mitti in ministeriuz nō competit:sed dirigere oēs iferiores i suis ministerys: hoc enī pertinet ad dignitatē dn̄i:vt ad nutuz eius dirigāt actiones subditoruz:ꝛ ipse actiōibus eoruz nō admisceat. Unde Gregorius ꝓcipibus ꝛ potestatibus ꝑesse dicitur. Et a Dionysio maior omni subiectiōe describitur dñationū ordo:ꝛ ita relinquitur q̄ ordo virtutuz sit supremus omniuz ordinuz qui mittūtur quasi ptingens ad vltimuz in diuinis ministerys:quod noī cōperit quia virtus dicitur vltimuz in re de potētia vt ponitur in primo celi ꝛ mūdi.

Ad primum ergo dicēduz q̄ nullus ordo medie hierarchie est:ꝓprie loquēdo: de dispositōe assistētiuz:ſz pertinet ad dispositionē ministrātiuz:sicut autē in artificialibus ꝟuenitur aliquis artifex: qui tātuz manu operatur:exequēs ꝓceptum alterius ꝛ nulli ꝛperans:sicut ille qui ꝓparat materiā:alius vo qui ꝓcipit ꝑparanti materiaz.ꝛ ipse operatur ad inducendaz formaz.Alius vero qui nihil operatur:sed ꝓcipit habēs ratiōes operis sūptas ex fine cuius est cōiectator:ꝛ talis dicitur architector quasi ꝓceps artificiuz:vel vsualis inquātuz vtitur ministerio subditoruz ad suū finē:vt ex secūdo physicoruz habetur:ita etiā i ministerys dīnis dñationes sūt quasi artifices dirigētes ꝛ ꝛperātes. Alij vero sicut exequētes scōz gradū ꝛ moduz suū: nihilominus oēs ministri dicuntur:sicut ꝛ isti omnes artifices. ¶ Ad secūduz dicēduz q̄ secūduz hāc positionez verificatur dictū Gregorij:q̄ plures erunt ordines ministrātium: q̄ sex: q̄ assistētiuz:qui sūt tres:vt ex dictis patet. ¶ Ad tertiuz dicēduz.q̄ mediuz iquātum huiusmodi nō est immediate operatiuum:quia actio est scōz cōtactuz vel scom situz in corporalibus:vel scōz ordinē i spūalibus:ſz si aliqd sit mediuz quātuz ad aliqd:ꝛ quātuz ad aliud vltimuz:potest immediate agere:hoc autez cōtingit quādo plures scōz gradū potētie differētes super idē operationē habēt:erit enī aliqua actio:qua circa illud potest efficere supior: quā nō potest iferior facere:ꝛ quātū ad illā actōez illud supremū est vltimū. ¶ Alia vero actio est quā poterit iferior facere ꝛ illa ē supmū operās:ꝛ nō vltimū: sed medium inter

primū dirigēs ꝛ vltimuz operās:vñ hāc actionē nō faciet mediū nisi mediāte vltimo:qō ꝑs i exēplo ꝓpus iducto: artifex.n.q̄ iducit formā:i hac operatiōe ē vltim9:q̄ null9 infra eū hoc pōt:vt vbi gr̄a:ꝓpaginare tabulas ad formā nauis ꝓplēdā.Et iō hoc imediate facit:ſz ꝑpatiōz māe ꝓ dolatiōz tabulaꝝ facit mediāte iferiozi artifice iquātū dat sibi regulas q̄les debeāt eē tabule apte ad cōpaginatiōez nauis:ita ē ēt i ordinib9 angelorꝝ:ptātes.n. bñt actū circa ea q̄ ptinēt ad trāquillitatē totius vniuersi iquātū bñt pōz nō limitatā:ꝛ talis ordo ptātuz ꝓ se facit. Alia vo sūt q̄ ptinent ad statū vnius ꝓuincie vl' regni:ꝛ hoc nō faciunt ptātes nisi mediātibus ꝓncipatib9:q̄ hec ꝓ se exeq̄ntur.Quedā vo sūt ptinētia ad aliquē vl' ad aliq̄s spāliter: ꝛ h ēt ꝓncipatus nō exequūtur nisi mediātib9 angelis:in ḡbus ēt q̄ maiora sūt fiūt imediate ꝓ supiozes:ꝛ q̄ minora sūt imediate ab iferiozibus. ¶ Ad 4m dōz.q̄ ex hoc q̄ ordies scōe hierarchie noiant̄ a pō:signāt q̄ ad ministratiuā dispōnē ptinēt:ſz nō oz q̄ oēs imediate misteriū exequāt̄. ¶ Ad alia ēt duo ꝑs rn̄sio ꝑ ea q̄ dicta sunt.

¶ Utrum angeli ipediātur a cōtemplatiōe per executione ministery. IIII.

Ad quartuz sic ꝓceditur: vr̄ q̄ āgeli ꝓ executiōez ministery a ctēplatiōe retardēt̄:q̄ vt habet.Thobie.iz. angelus i ministerio exn̄s dixit:tēpus ē vt reuertar ad eū q̄ me misit:ſz nō reuertit nisi ꝑ ctēplationē. ergo vr̄ q̄ ꝑ ministeriū a ctēplatiōe dei abscesserit. ¶ ℙ. vna pō finita nō pōt sil'i plures opatiōes:ſz pō angeli finita ē.ḡ vr̄ q̄ nō possit sil'i ctēplari ꝛ ministrare. ¶ ℙ.itellus creatus nō pōt sil'plura itelligere:ſz q̄ ministrāt angeli itellu ꝓsiderāt ea q̄ agunt.ḡ vr̄ q̄ tūc dīna ctēplari nō pñt ¶ ℙ.locus ctēplatiōis ē celū empireū:ſz cū sint hic fm Damas.nō sūt in celo.ḡ vr̄ q̄ exequēdo circa nos ministeriū a ctēplatiōe retardentur.

Sed contra est qō dicit Grego.q̄ sic ad exteriora ꝓdeūt:q̄ ab itimis nūquā recedūt.ḡ vr̄ q̄ sp ctēplent̄ vl' assistāt:si sūt idē ministrātes ꝛ assistētes. ¶ ℙ.btitudo angelorꝝ nō minuit̄ ex eoꝝ ministerio: ſz eoꝝ btitudo tota ē i ctēplatiōe dīnitatis.ḡ in nullo per ministeriū eoꝝ ctēplatio retardatur.

Respondeo dōm.q̄ angeli bt̄ nullā operationē bñt q̄ nō sit cēntialis btitudini:vl' in qua p ctēplationē btām nō diriganṫ.Et iō ctēplatio eoꝝ se hz ad eoꝝ ministeria q̄ exequunt̄:sicut i artifice ꝓsideratio regule ꝛ artis ad executionē operis: eo q̄ ipse deus ē finis oiuz operū hierarchicoꝝ:ꝛ a fine sumit̄ rō cuiuslibet opis.ꝛ ita se hz finis ad opabilia:sicut ꝓncipiū ad speculabilia vt i 2o phi.dr̄.Et iō sic artifex sil'ꝓsideraṫ rōnes artꝫ ꝛ exegt̄ op9 ita ꝛ āgel9 sil'ctēplaṫ deū ꝛ ministrat nobis.

Ad primuz ergo dōz.q̄ āgelus dr̄ discedere a deo nō ꝑ itermissionē ctēplatiōis:aut ꝑ locū.qz itra deū currūt quocūq̄ mittunt̄.vt dicit Beda.eo q̄ deus vbiq̄ ē:ſz ꝑ hoc q̄ ab inuisibilitate recedēs visibilis apparet:sicut filius exiuit a ꝑre:ꝛ venit i mūdū visibilis hoibus fcūs. Jo.16.ꝛ sil'r dr̄r reuerti ad deū quādo deposita visibili spē ad pristinā inuisibilitatē reuertunt̄. ¶ Ad 2m dōz.q̄ ctēplatio āgeloꝝ magis se hz p modū receptionis q̄ actiōis:ꝛ iō sicut luna sil'recipit lumen a sole ꝛ illuminat iferiora corpa:ita ēt āgelus sil'illuminat̄ i dīna ctēplatiōe ꝛ illuminat iferiozē vl' ministrat circa nos. ¶ Ad 3m dōz.q̄ ea q̄ cognoscūt̄ diuersis rōnibus:itellus nō pōt sil'ꝓsiderare: qz nō pt assignari diuersis sil'itudinibus sil': sicut nec coꝝ9 diuersis figuris:ſz ea q̄ cognoscūt̄ vna rōe vel q̄ꝑ vnū ē rō alteri9 nihil ꝓhibet sil'itelligi. ¶ Ad 4m dōz.q̄ celū empireū nō ē locus ctēplatiōis fm necessita-

te:ſz fm ꝓgruentiā sicut ꝛ eccl̄ia domus oꝝonis dr̄:ꝛ ideo ratio nō sequitur. ¶ Expositio textus.

Item Dio.tē.) Uerba q̄ sequunt̄ sūt Gregorij inducētis auctoritatez Dionisij nō q̄tū ad vba:ſz quātū ad sensuz. ¶ Et purāt illi Michael' tē.) Hoc exp̄sse cōtra dicit scripture:qz Michael Danielis.io.ponit̄ i ordine ꝓncipū. Gabriel aūt dr̄ de ordine archāgelorꝝ. Raphael aūt possz poni i ordine angelorꝝ scōm ea q̄ circa sīgulares personas exercuit.

¶ Oz quecq̄ aīa bz angelū bonū ad sui custodiā delegatū ꝛ malū ad exercitiū. ¶ Distin. XI.

Illud quoq̄ sciendū est q̄ angeli boni deputati sūt ad custodiaz hominū:ita vt q̄lib̄ electorum habeat Angelū ad sui ꝓfectū atq̄ custodiā spāliter delegatū. Un̄ in euangelio veritas a pusillorꝝ scādalo ꝓhibēs ait. Angeli eoꝝ semp videt̄ facie patris: angelos dicit eoꝝ esse q̄b9 ad custodiā ꝓputati sūt. Sup quē locū.Hieronym9 tradit vnāquāq̄ aiaz ab exordio natiuitatis b̄e angelū ad sui custodiā ꝓputatū:ingens ita. Magna dignitas aiaruz est vt vnaq̄q̄ b̄eat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatū. Gregori9 quoq̄ dicit q̄ vnusquisq̄ vnū bonuz angelū sibi ad custodiā deputatū: ꝛ vnū malū ad exercitiū habet. Cum enim oēs angeli boni nostrū bonuz velint:ꝓmuniter q̄z saluti oium studeāt:ille tamē q̄ deputatus est alicui ad custodiā eū spāliter hortat̄ ad bonū:sicut legit̄ de Angelo Thobie ꝛ de angelo Petri in actibus apl'oꝝ. Sit'r ꝛ mali angeli cū desideret malum boiuz: magis tamē boiem ad malū incitat ꝛ ad nocendū fortius istat ille qui ad exercitiū eius deputatus est.

¶ Utrum singulis hominibus singuli angeli an pluribus vnus deputatus sit.

Solet aūt queri vtrū singuli angeli singulis hoibus an vn9 plurib9 ad custodiā vel ad exercitiū deputatus sit:sed cū electi tot sint quot ꝛ boni angeli sē plures constat eē oēs sil'bonos ꝛ malos hoies q̄z boni angeli sint: ꝛ cū tot sint electi quot āgeli boni: ꝛ angeli boni pl'es sint q̄z mali pl'esq̄z sint hoies mali q̄z boni:nō ē ambiguū pl'es esse bonos hoies q̄z sint mali āgeli: ꝛ plures eē malos hoies q̄z sint mali angeli vel boni angeli.

¶ Cōfirmat vnū angelū plurib9 hoibus deputari:siue simul siue diuersis tēporibus.

Deoq̄ dici opz vnū eundēq̄ angeluz bonū vel malū pluribus hoibus deputari ad custodiā vel exercitium siue eodem tēpore:siue diuersis temporibus Ideo autem dicimus eodē tēpore vel diuersis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tēporibus q; videt gbusdā q; dicim⁹ oēs boies q fūt simul in aliquo tēpore singuli singulos angelos habere possint bonos vel malos: q; licz maior sit numerus boiuz cōputatis in vnū oibus q fuerūt ⁊ sūt ⁊ futuri sūt q̄z angelo;: tamē q; decedētibus boibus succedūt boies: ⁊ ideo nunq̄z simul sūt in hac vita. Angeli vero nunq̄z decedūt: sed simul oēs sūt: esse potest vt singuli boium dū in hac vita sūt singulos habeāt angelos bonos vel malos ad sui custodiā vel exercitiū destinatos. Ceterū siue ita sit siue nō: nō ē dubitandū vnūquēq̄z boiem habere angelū sibi deputatū: siue plurib⁹ simul deputatus sit siue vni singulariter. Hec est mirandū vnū angelū plurib⁹ boibus ad custodiā deputari: cū vni boi pluriū custodia ōputet: ita vt eo; q̄lēz sulū dicat̄ bre dñz vl' episcopuz vel abbatē.

¶ Diuisio p̄me partis textus.

POstquā determinauit de gbusdā actibus g cōsequūtur oēs ordines .ſ. assistere ⁊ ministrare: hic determinat ō quodā actu ad quē vnus ordo spāliter deputat̄ .ſ. custodire boies. Et diuidit̄ i partes duas. In p̄ma determinat de āgelis quātū ad offm̄ custodie. In scōa q̄tū ad pfectū pdictū offm̄ ꝓsequētes ibi. ¶ P. illud ꝓsiderari oz ⁊c. Circa p̄mū duo facit. Prio determinat veritatez. Scōo circa ōtermiata mouet qōnē ibi. (Solet ēt q̄ri ⁊c) Ubi tria facit. Prio mouet qōnē. Scōo excludit alteraz ptē ibi. (Sz cū electi tot sint ⁊c). 3⁹ excludit reliq̄ ⁊ exponit eā ibi. (Jō dici oz ⁊c.) ¶ Questio. I.

CIrca custodiā āgelo; q̄rūt hic q;nq;. Prio vt; ād custodiā ōputent. 2⁹ cui⁹ ordinis sit custodire. 3⁹ quoruz boiuz sit custodiri. 4⁹ vt; custodes āgeli sp custodiāt boies gb⁹ deputāt̄: vel q̄nq; eos derelinquāt. 5⁹. cū de salute boium gaudeāt angeli vtrum ecōtrario de perditiōe eoꝝ trist̄etur.

¶ Ut; angeli custodiāt boies. I.

AD p̄mum sic procedit̄. vī q; angeli boies nō custodiāt. De⁹ n. ē custos boiuz. vt dī Job 6⁹ sz pfectior est custos q; p se ipz sufficit ad custodiā q̄z q custodit mediātib⁹ alys: cū ḡ oē q̄ ē pfectissimuz deo sit attribuēdū: vī q; ipse nos p angelos nō custodiat. ¶ P. custodia ⁊ ꝓseruatio boiuz ē p gr̄az: sz gr̄az dat̄ imediate infundit aīe: ⁊ nō p āgelos. ḡ vī q; eis nō ꝓpetat custodire nos. ¶ P. vn⁹ effect⁹ custodie āgelo; ponit q; ōferāt oones nr̄as ad deū: sz B vī oino supfluū: cū dat̄ oia cognoscat. ḡ vī vanū ponere āgelos boium custodes. ¶ P. custos ponit alicui aut pp ibecillitatē: vt .ſ. inuet̄ ⁊ ōfendat̄: aut pp ignorātiā: vt istruat̄: sicut mulierib⁹ ⁊ pueris doctores ⁊ pedagogi dāt̄: sz hō p se pōt cognoscere ea q̄ sūt facieda vl' vitāda p legē nālē cordi ipressā ⁊ pōt ēt exeq pp arbitriū libertatē. ḡ vī q; custodia āgelo; nō egeat. ¶ P. custodis ē officiū retrahere custoditū ab his q̄ sibi sūt nociua: sz āgeli nō retrahūt boies a pctis: cū mltos i pctā p̄cipitari videam⁹ ḡ vī q; āgeli boiuz custodes nō sint. ¶ P. custodis ē istruere custoditū scōm modū eius: sz modus bois ē cognitōz a sensibilib⁹ accipe. ḡ vī q; visibilib⁹ apparitiōib⁹ nos deberēt istruere: boc āt nō faciūt nisi forte raro. ergo vī q; vel nō custodiunt vl' sunt negligētes in custodiēdo.

SZ cōtra ē q̄ dicit̄ in psalmo. angelis suis deus ⁊c. ¶ P. ōs ē p̄ncipioz ad miserēduz q̄z ad puniēdū: sz deus boibus dedit ōmones ad exercitiū vt habetur ad ephes. vltimo: non ē nobis colluctatio ⁊c. Ergo vī q; multo fortiⁿ ōderit angelos ad custodiēdum.

RESpōdeo dōm. q; secūduz Boetiū i libro ō ꝓsolatiōe: ōs puidētiā suā quā ō oibus rebz mediātibus gbusdā causis exequit̄: vt āt i p̄mo dixit ē: quānis oium rez puidētiā habeat: spāli tamē mō subrōnales siue p̄uidētie subdūt̄: iquātū altiozi mō p̄e ceteris finē dine bonitatis nate sūt ꝓsequi: ⁊ p altius p̄ncipiū: qō ē volūtas: q; ergo iter deū ⁊ boies media ē nā angelica: ⁊ scōm legē sapie siue boc ē ordinatū: vt iferiozibus p superioza prouideat: iō ipsi angeli exequūtur dinaz puidētiaz circa salutē boiuz adiuuādo ad tēdēdum in finē ⁊ liberādo ab his q̄ processiuz in finē impediūt: ⁊ h̄ executio dine puidētie p āgelos ō boib⁹ vocat̄ custodia angelo;.

AD p̄mū ergo dōm. q; ōs ē custos p̄mus ⁊ p̄ncipalis apud quē sūma puidētia resident: nec ē pp suaz isufficiētiaz q; suā prouidētiaz ō boib⁹ exequit̄ p angelos: sz pp ordinē sue sapie: tum q; cōgruit angelis: vt .ſ. eis h̄ dignitas nō negeāt: q; sint duces boiuz reductiōis in deū: ⁊ i boc deū quodāmodo imitāt̄ iquātū coopantur deo in itroductiōe boiuz in finē: tū q; cōgruit boibus q sūt in statu impfectiōis: qō pueritie Apls cōparat. p̄ma Cor. 13. Uñ eis custodes tāquā pueris assignāt̄: donec veniēte qō pfectuz ē euacueāt qō ex parte ē. ¶ Ad 2m dōz. q; sicut in opatiōibus artificialibus i gbus ist̄rumēta quodāmō disponūt ad formā: vt ignis mollificādo ferrū: ⁊ martell⁹ dilatādo: sz forma cultelli iducit̄ ab artifice p̄ filitudinez artis quā h̄z: ita ēt ōs q̄ ē p̄imus custos iducit vltimā pfectionē cōiungēte fini: ⁊ p boc ꝓseruante. ſ. gratiā ⁊ gloriā. Sz angelorum ē pparare boies ad susceptiōz gratie p illuminatiōes ⁊ alia huiusmōi. ¶ Ad 3m dicēdum. q; nō dicūtur deo oratiōes nostras ōferre: q̄si ipse ō hoc docētes: sz quasi ipsum orātes pro nobis: sicut ēt sacerdos offert deo orationē populi inquātum sua interuētiōe effectum orationibus impetret. ¶ Ad quartū dicēdū. q; lumē nālis cognitiōis impfectum ē: et p̄cipue ad dirigēdum in illa quē naturā excedūt: voluntas ēt eius potest ad maluz inclinari multis occasiōibus: ⁊ iō prouidet boibus angelorum p̄sidium. ¶ Ad quintū dicēduz. q; sicut prouidētie diuine ē sic impedire mala: vt tamen salutetur nature conditio: ita ēt ⁊ angelorum custodie: ⁊ iō ad angelos nō ptinet q; boies custodiēdo ad virtutē cogant: ⁊ a vicys retrahāt: quia sic periret libertas arbitrij ⁊ ratio meriti. ¶ Ad sextum dicendum. q; huiusmōi apparitiōes visibiles angelorum: eo q; sunt supza cursum nature stupozē quēdaz incutiūt: ⁊ quodāmodo violenter incutiunt ad consensum in quo periit aliquod bonuz hominis quantum ad conditionē nature: quod ē inquisitio rationis. Unde huiusmōi apparitiones nō omnibus fiunt: sz aliquibus facte sunt ad cōfirmationē fidei i multis: sicut ēt in miracula: nihilominus tamē p̄ modum nostrum istruunt nos illustrādo phātasmata ⁊ cōfortādo lumē intellectus nostri: ⁊ excitando ad aliqd rectius considerandum.

¶ Ut; ad oēs ordies 3ᶜ hierar⁹ ptineat custodiri boies. II.

AD secūduz sic proceditur. videtur q; custodire pertineat ad oēs ordies tertie hierarchie q; h̄z Diony. tertie hierarchie p̄p̄riū ē lumē dīnū accipe p̄ 3ueniētiā nr̄e hierarchie. i. proportionatū ad immediate transferendum in nos: sed ille angelus dicitur custos hominis qui immediate ipsum illuminat. Ergo videtur q; custodire ad omnes pertineat. ¶ Preterea angelus custos defendit hominē ab impugnatione inuisibilis hostis. Sed arcere ſm Grego. pertinet ad potestates. ergo videt̄ q; illi ordini p̄cipue conueniat custodire. ¶ P. missio ordinat̄ ad custodiaz: sz angeli quinq̄z ordinū mittunt̄ ad explendū exterius ministeriū vt dictuz est. ḡ oibus cōuenit custodire. ¶ P. in hominib⁹ iueniunt̄ diuersa officia: sed ſm diuersa officia distinguunt̄ ordines angelorum: quoz officioz alique similitudines inueniunt̄ in officys humanis: vt dicit Grego. ostēdens q̄liter boies ad ordines angelorum assumant̄. ergo videt̄ q; oēs ordines ad custodiaz deputentur.

SZ contra est q̄ dicit Grego. angelos esse qui minima nunciāt: sed minima sunt que ad singulares ꝓsonas pertinēt: q; quanto bonū est cōmuni⁹ tāto est diuinius ſm p̄hm in p̄mo ethicoz. ergo videt̄ q; illi qui singulis boibus p̄sunt: sunt tantū de ordine angelorum. ¶ P. Ber. dicit in lib. de ꝓsideratōe. Putem⁹ āgelos dici qui singulis hoib⁹ ꝓponunt̄ in ministerium missi ꝓpter eos qui hereditatē capiūt salutis. ḡ vī idē q̄ p̄us.

RESpondeo dicēdo: q; illi angeli dicunt̄ hominū custodes q̄ imediate illos illuminat̄ ⁊ habēt actus limitatos circa humana officia: ⁊ p̄curant q̄ ad ipsos spāliter ptinent. Et ex hoc q̄ imediate illuminant: excludunt̄ a custodia angeli assistentes. Ex hoc aūt q; habent actus limitatos ad dirigendū in humanis officys: excludit̄ media bierar. que h̄z potestatē nō limitatam ad humana officia. Per hoc aūt q; per custodiaz p̄curant ea que pertinēt ad aliquas determinatas ꝓsonas: q̄ est vltimū ⁊ minimū in actib⁹ angelo;. deputat̄ custodia vltimo ordini qui est ordo angelo;.

AD p̄mum ergo dōz q; tota tertia bierar. accipit illuminationes p̄p̄tiōatas ad act⁹: ⁊ officia humana: nō tñ ad banc vel ad illā ꝓsonā: sed hoc est angelo;. Et ita eis cōuenit custodire singulos boies. alys vero 3uenit custodire singulas p̄uincias vel regna. ¶ Ad scōm dōm q; inferiores angeli participāt virtutē superiorū inquātū ab eis illuminant̄: sicut ſm Diony. dicitur inferior angelus purgasse Ysaiaz per ignē virtute seraphin: ⁊ ita etiaz iferiores angeli virtute potestatū ōmones cohibēt: ⁊ similiter virtute aliorum superiorū ordinum possunt exequi aliqua q̄ ad eos ptinēt circa determinatas personas. ¶ Ad tertiū dōz q; oēs angeli custodes mittūtur: nō tñ oēs qui mittunt̄ custodiūt: sed vltimi tantū custodiunt vt dictū est: q; superiores exequunt̄ ea q̄ ad mltos pertinēt: ⁊ quāto ad plures tanto est ordo superior: ⁊ ideo virtutes sunt supremi iter exequētes ministeria: quia eoz actus se extendūt nō tātuz ad res humanas: sed etiā ad res nāles: vt p̄z in operatiōe signoz: ⁊ post potestates quoz actus nō tātū ad homines: sed etiaz ad demones se extendit: ⁊ post p̄ncipatus: quoꝝ ō opatio est circa totā multitudinem. Et vltimi angeli: q; operant̄ circa determinatas ꝓsonas. Archāgeli vō medy sunt hītes aliqd cōe cuz virtutiz: vt p̄us dcīm ē. ¶ Ad 4m dōm q; oia officia hūana ptinētia ad singulares ꝓsonas cū gbuscūq; ordinib⁹ filitudinē bēant: dirigunt̄ p̄ vltimū ordinē inq̄tuz p̄ticipāt virtutes supioz: vt dcīm ē. Sz illa officia q̄ ad multitudinē ptinēt dirigunt̄ p̄ p̄ncipat⁹ vl' archangelos: ⁊ iō hō in platiōe cōstitutus illuminat̄ ab angelo inferiozis ordinis debis que ad statum persone sue ptinent. Sz ab angelo p̄ncipe de his que spectāt ad regimē multitudinis.

¶ Utrum omnibus dominibus deputētur angeli ad custodiam. III.

AD tertium sic p̄cedit̄. videt̄ q; nō oibus dominib⁹ deputant̄ angeli ad custodiā. Custodia. n. angelo; valz boibus ad euitādū pericula: ⁊ ad istruēdā ignorātiā. Sz Adaz in p̄mo statu ab vtroq̄z liber fuit. ergo angelū custodem nō habuit. ¶ P. gratia cōfirmata in gbusdaz hominibus B efficit vt mortal⁹ peccare nō possint: vt p̄z in sanctificatis in vtero: sed cōtra ipedimentū salutis p̄ peccatum p̄ncipal⁹ ordinata est custodia angelo;. ergo videt̄ q; tales ea nō indigeāt. ¶ P. ante natiuitatē ex vtero sacramēta salutis puero cōferri nō possunt: sed boc ē q; angelus custos in homine p̄mouere itēdit. ſ. salutē. ḡ puerperio animato ante natiuitatē angelo; custodia nō ōbetur. ¶ P. custodia āgelo; est per boc q; boies illuminādo instruūt. sed pueri ante pfectā etatē non sunt capaces doctrine. ergo videt̄ q; careant angelo; custodia. ¶ P. scde Thesa. ii. dicit̄ q; ois actus antixp̄i erit p̄z operationem sathane. Sed custodia angelo; ordinat̄ cōtra tēptationes malignoꝝ spirituz. ergo videtur q; frustra ab angelo custodietur.

Sed contra videt̄ q; etiā x̄pus angeluz custodez habuit. Primo per hoc qō dicit Dionisius quarto cap⁹ celestis hierar. q; subdebaz paternis dispositiōib⁹ mediātibus angelis: sed vt dictū est: per custodiaz executio diuine dispositiōis fit de boibus p angelos. ergo videtur q; x̄ps angeluz custodez habuit. ¶ P. Luce. zz. dicitur q; apparuit angelus domini confortās eum. ergo videt̄ q; cum confortare sit vn⁹ act⁹ custodie q; angeluz custodem habuit.

RESpondeo dōm q; sicut in p̄mo libro dictū est. prouidētia p̄p̄rie est ad cōferēdū ea que p̄mouēt in finē ⁊ remouēduz ea que impediunt. Ultimuz aūt in his adiutoriis est id qō cōiungit fini: qō a solo deo est: ⁊ ideo ea q̄ ab angelis custodib⁹ per diuinā prouidentiaz circa singulares ꝓsonas exequunt̄: sunt q̄dā ppa rationes iuuātes ad cōsequēdū finē vltimū: pparās aūt nō h̄z operationē circa rez: nisi q̄ est ordinata ad finez aī finis cōsecutionē: ⁊ ideo oibus boib⁹ ab infusione anime rōnalis per quā ad finē salutis ordinant̄ custodia debet vsq̄ ad mortez q̄ terminat̄ via p̄ficiendi in finez. nulli ergo carent custodia angelo;: nisi vel per boc q; fiūt impenitibiles: vt dānati: vel p B q; finē glie cōsequūt̄: vt btī.

AD p̄mum ḡ dōm q; q̄uis in Adaz nō eēt periculuz ex potētia peccādi: ⁊ ex ōmone oppugnāte: ⁊ sil⁹ erat debiliozis cognitiōis q̄z angel⁹: ⁊ ideo indigebat p̄sidio custodis angeli. ¶ Ad 2m dōm q; ēt si cōfirmati peccare nō possint: pūt tñ, pficere: ⁊ eoꝝ pfect⁹ pōt ipediri: ⁊ pp boc idiget custodia angelorū ad p̄mouēdū in bonū ⁊ remouēdū ipedimēta. ¶ Ad 3m dicendū q; pueri in materno vtero nō recipiūt sacra eccl'ie: q; nō subdunt̄ actib⁹ mistroz: sz operib⁹ dīnis ⁊ angelorum subdunt̄: ⁊ iō eis ab ifusiōe aie rōnalis custos āgelus assignat̄: per quē p̄hibet̄ vtus demonis ab ei⁹ nocumēto. ⁊ pp multa ipedimēta gb⁹ pōt ei⁹ ꝓplexio deteriozari vt efficiat̄ p̄nioz ad peccādū: vel etiā ipsa vita extīgui: ⁊ in boc ēt p̄sunt paruulis natis: q̄uis eos nō illuminent. ¶ Uñ p̄z rñsio ad q̄rtū. ¶ Ad 5m dōm q; antix̄ps ēt habebit angelū custodē: q; lex cōis p̄pter vnū mutari non dz: ⁊ in B ei⁹ pena iustioz appebit: q; bñficia toti nāe būane p̄uisa sibi nō subtrabunt̄: nec tñ est oio frustra custodia: q; ⁊ si ad bonū nō 3uertat̄: a mltis tñ malis cessabit retract⁹ ab angelo custode. hūc. n. effectū ad min⁹ semp ꝓsequit̄ āgelus p̄ custodiā in q̄cūq; obstiato. ¶ Ad 6m dōz q; x̄ps nō habuit angelū custodē. Tū q; aīa sua oib⁹ āgelis supioz fuit imediate a vbo sibi vnito illuminata. Tum q; erat ver⁹ ꝓphēt̄oz. vñ ei⁹ bonū nec ipediri nec iuuari poterat. Dī vo subdi paternis dispōnib⁹ p angelos q̄dā-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo ldirecte inčtū angeli lstruebāt ioseph ⁊ matrē ei⁹ de his q̄ circa ip̄z puerū existētē agēda erāt: vt hr̄ Mat. 2°. ¶Ad 7ᵐ dōm q̄ angelus dr̄ ꝓfortasse eu⁹ nō aliqd in ip̄m ip̄umēdo:sed p modū mistery inčtū cōgratulabat fortitudini ei⁹:sic̄ bō nāliter in tribulatiōe ꝓfortat ad p̄sentiaz amicoꝝ:⁊ ita p modū quo fuerat va trīstitia: fuit ꝓfortatio va:⁊ nō apparēs tātuz:vt quidā dicūt.

¶Utr̄ angelus q̄cq̄ relinquat boīez cui ōputat̄. IIII.

AD quartū sic ꝓcedit.videt̄ q̄ angelus q̄cq̄ relinquat boīez cui ōputat̄ custos.ꝓmo p boc qō hr̄ Jere.5i. Luratum⁹ Babilonē ⁊ nō est curata.derelinquam⁹ g̃ eā:sed hoc dr̄ ex ꝑsona angeloꝝ:vt dicit glo. g̃ vr̄ q̄ relinquat q̄n apctō non corrigit. ¶Ꝑ. Isa.5°.dr̄. Auferā sepē eius ⁊ erit in direptionē.gl.i.custodiaz angeloꝝ.g̃ idē qō ꝑus. ¶Ꝑ. efficaci⁹ custodit deus boīez q̄ angelus:sz de⁹ q̄cq̄ reliquit boīez: vt in psal.dr̄. Quare me dereliqsti ⁊c. g̃ multo fortius angelus. ¶Ꝑ. Zacharie ꝑmo dr̄. Oꝝ reuersus ē angelus q loquebat ad eū.Et sil'r ēt Danielis.10. Sz nō reuertit nisi q̄ abscedit. ergo videt̄ q̄ angelus q̄cq̄ boīez reliquat. ¶Ꝑ.angeli q̄cq̄ sūt in celo empireo:sed cū sint ibi. nō sunt circa nos fm Dama.g̃ videt̄ q̄ aliq̄ nos relinquūt. ¶Ꝑ.medic⁹ sapiēs ifirmū desperatū relingt: sed angeli custodes p̄nt scire aliquē eē p̄scituꝝ p reuelationē ⁊ videre aliquez obstinatuz in pctis:talis aūt ē sic̄ ifirm⁹ desperat⁹.g̃ videt̄ q̄ etiā angelus q ē q̄si medic⁹ spūalis talē relinquat.

Sed contra boni angeli sūt magis ꝑni ad iuuandū q̄ mali ad ifestandū: sz mali nūq̄ cessant ab ifestatōe.g̃ nec boni a custodia. ¶Ꝑ.de nemie est desperādū q̄diū ē in statu vie: sz ifirm⁹ nō relingtur a medico:nisi ꝓ desperatiōnē.ergo videt̄ q̄ angelus nō dimittat boīem quātūcūq̄ peccatoꝝ.

Rēdeo dōm q̄ cū custodia angeloꝝ sit q̄dam executio dine ꝓuidētie: opz eē idē iudiciū de vtroq̄:dina aūt ꝓuidētia nūq̄ relingt boīez ex toto:qz oīo in nihilū redigeret̄:sed vez̄ est q̄ magis ⁊ minus ꝓuidet diuersis fm eoꝝ ꝓditioēz: ⁊ iō oculi dei sup iustos dr̄:⁊ aures ei⁹ ⁊c.quib⁹ adeo pfecte prouidet:vt oīa eis cooperent̄ in bonū:vt dr̄ Ro.8. Sz malos fz aliquid dreling:inčtū p̄mittit eos subiacere tribulatiōib⁹: ⁊ qō graui⁹ est ēt in peccata ruere. Un̄ ad Ro.p. Propte rea tradidit eos de⁹ i reprobū sensuz ⁊c.Simil'r ēt angeli dr̄ aliq̄s derelinq̄re fm qd inčtū exponunt tribulatio nib⁹:vel ēt iusto dei iudicio ab aliq̄ pctō nō retrabūt:nūq̄ tn̄ ita relinquūt gn sit aligs effect⁹ custodie inčtū aliquod malū ꝓbibēt ⁊ ad aliqō bonum ꝓmouēt.

Ad primū g̃ dōm q̄ h itelligit eē vox angeloꝝ discedētiū ab boīe pctōe i hora mortis:qz tūc p̄ desperat̄ de ei⁹ salute:vel p̄t dici q̄ derelinquūt fm qd: vt dcm̄ ē:sic̄ ēt ⁊ de⁹. ¶Un̄ ps rn̄sio ad 2ᵐ ⁊ 3ᵐ. ¶Ad 4ᵐ dōm q̄ angelus ab eo recessat q̄tū ad aliquē effectū:qz.s.ip̄z de futuris nō illumināuerat:⁊ nō q̄tū ad oēm effcm̄ custodie. ¶Ad 5ᵐ dōz q̄ q̄ncūq̄ aliquod agēs ip̄rimit fortē ip̄ressionē remanet illa impssio i patiē te p aliqō tp̄s ēt ad absentiā agētis:vt ps in motib⁹ violētis.⁊ ita dico q̄ ad vnā actionē angeli i boīez p̄t hō bonaz dispōnē accipe q̄ manet in eo ad aliqō tp̄us. vt ps q̄n aligs semel deuote orat ad plēs dies remāet ide duotioꝝ: ⁊ ita angelus q̄nis nō sp sit p̄ns p̄t sp custodire: inčtuz effect⁹ ei⁹ manet post actionē suā. ¶Ad 6ᵐ dōm q̄ nlls i statu vie ē adeo obstiat⁹:gn possit post penitētiā cōuerti. vn̄ nō ē de eo dsperādū:⁊ si ag̃elus sciret eū p̄scitū:posset tn̄ multa mala in eo ipedire:sic̄ de antixpo dcm̄ est.

¶Utr̄ angeli poleāt de pānatōe boīuz q̄s custodiūt. V.

AD quintū sic ꝓcedit.videt̄ q̄ angeli doleāt de dānatiōe hominū quos custodiūt. Exterioꝝ.n. luct⁹ est signū iteriozis doloris:sz Ysa.33.dr̄.Angeli pacis amare flebūt.g̃ vr̄ q̄ doleant. ¶Ꝑ.amicoꝝ est ꝓpati sibi in nēcitatib⁹:sz angeli feruētissima charitate nos diligūt.g̃ videt̄ q̄ trīstent̄ boīuz dānatiōe cōpatiēdo. ¶Ꝑ.sapiētis est dolere de his p q̄ suū gaudium minuit̄:sz p dānationē boīuz miuit̄ gaudiū angeloꝝ:qō eēt de uersiōe eoꝝ:de q̄ hr̄ Luc.ii.Gaudiū ē angelis dei sup vno pctōre ⁊c.g̃ de boīuz dānatiōe dolēt. ¶Ꝑ.oē id qō est ꝑiū volito ⁊ repugnās fini est ꝑistās: sz dānatio est ꝑia saluti quā volūt:⁊ per officiuz custodie ꝓcurant. ergo damnatio hominum eos contristat.

Sed contra Apoc.20.dr̄.q̄ i celesti hierusalē nec ē luct⁹ nec ē dolor.illi⁹ āt vrbis ciues sunt angeli.g̃ de nullo dolēt. ¶Ꝑ.pfecta britudo nō cōpatitur secum miseriaz:sed ois tristitia ad miseriaz pertinet ⁊ fugiēda est:vt in septimo etbicoruz phs dicit. ergo angeli beati tristes esse non possunt.

Respondeo dōz q̄ cū angeli bti sint i dine volūtatis ꝓtinua ⁊ēplatiōe cui pfectissime ꝓformāt nihil pōt eē ɔ volūtatē eoꝝ:sic̄ nec ɔ voluntatē dei.pōt tn̄ eē aliqd ꝑter volūtatē eoꝝ:sz B ip̄z inčtū ē p̄missuz a deo ē volitū ab eis:sic̄ a deo:⁊ iō nihil pōt accidere de q̄ doleāt angeli:sic̄ nec de q̄ doleat de⁹. Et iō simpliciter dōm ē q̄ neq̄ de pctis boīuz tristant̄ neq̄ de dānatiōe:sed ytrobiq̄ letant̄ de iusta p̄missiōe ⁊ punitiōe.

Ad primuz ergo dōm q̄ illud fm lram itelligit̄ de nūcys Ezechie quos misit ad pacē ab assiryꝝ q̄rendaz:qui audiētes blasphemias Rapsacis scissis ⁊estib⁹ fleuerūt.Allegozice vo exponit̄ o apostolis in glo.Si āt ad angelos referat̄ itelligēdus ē doloz nō ꝑpe:sed metaphozice p modū quo ēt frequēter in scripturis deo attribuit̄. ¶Ad scōm dōz q̄ ꝓpati nō pōt: qz passibil'nō ē.Et iō ex ipassibilitate angeloruz hoc accidit q̄ cōdolere nō p̄t:nō ex caritatis defectu. ¶Ad tertiū dōm q̄ angeloꝝ gaudiuz nō minuit̄ ex dānatione:qz electoꝝ numer⁹ minui nō pōt. Uel pōt dici q̄ ipsi semp gaudēt de suis bonis opib⁹:q̄ custodiēdo egerunt:sz ille g custodit⁹ ē nō saluet̄. ¶Ad q̄rtū dōm:q̄ angeli volunt salutē bois volūtate anīe:sic̄ et de⁹:sed voluntate ɔsite volūt hominez dānari si meruerit.vn̄ ɔnis ē.vt de ei⁹ dānatiōe nō doleāt.

¶Expositio textus.

ET vnū malū ad exercitiū ⁊c.)¶Utr̄ iuste agi cum boīe.qz demones multo potētiozes sūt boib⁹:nō.n.ē ptās super terrā q̄ ei ꝓpareť:vt dr̄ Job.40.g̃ nīusti ē pugnā iter boīez ⁊ demonē ꝓstitui. ¶Et dōz q̄ cū libez arbitriū nō possit cogi ad peccāduz q̄tūcūq̄ sit demon fortis:bō resistere pōt. Un̄ dr̄ q̄ debilis ē bostis q nō pōt vincere nisi volētez:⁊ sup B boī adest p̄sidiū angeli ⁊ auxiliuz diuinū:si suscipere velit.

¶Utrum angeli proficiant in merito vel in premio vsq̄ad iudiciū. ¶Distin. XI.

PRēterea illud ꝓsiderari oz vtrū angeli boni i merito vel in ꝑmio ꝓficiant vsq̄ ad iudiciū. Oꝝ in meritis ꝓficiāt atq̄ quotidie magis ac magis mereant̄ q̄busdā vr̄ ex eo:quia quotidie boiuz vtilitatib⁹ in seruiūt eoruq̄ pfectibus studēt. Quibusdā ēt nihilomin⁹ vr̄ q̄ in

ꝑmio ꝓficiant.s.in cognitiōe ⁊ dilectōe dei. Lz .n. vt ailit in ꝓfirmatione britudinē acceperint eternā atq̄ pfectā.angeť tn̄ quotidie eoꝝ britudo: qz magis ac magis diligūt atq̄ cognoscūt: ⁊ ēoꝝ charitas q̄ deū ⁊ nos diligūt: ⁊ meritū ⁊ ꝑmiū. Meritū qz p eā ⁊ p obsequa ex ea nobis ipensa merent̄ ⁊ in beatitudine ꝓficiunt: ⁊ ipsa eadem est p̄miū quia ea beati sunt.

¶Auctoritatibus confirmant qō dicunt.

ET qñ angeli ꝓficiāt in cognitiōe: ac p b̄ i britudie restimonijs scōꝝ ꝓfirmāt Dicit.n. ysaias ex ꝑsona angeloꝝ xp̄i ascēdētis magnificētiā ammirātium. Quis est iste q venit de edon tinctis vestib⁹ de bosra:Et i ps. Quis ē iste rex glie. Ex qb⁹ apparet q̄ mysteriū xp̄i icarnati pleni⁹ cognouerit angeli post ipletionē q̄ añ. Et sicut i cognitiōe hui⁹ mysterij ꝓfecerūt:ita dr̄ eos in deitatis cognitōe ꝓficere. Oꝝ āt i hui⁹ mysterij cognitiōe ꝓfecerint euidēter docet aplꝰ dicēs. Que sit dispensatio sacri absconditi a seculis in deo: vt inotescat mltifozmis sapia dei p ecclias principib⁹ ⁊ ptātib⁹ in celestib⁹. Sup quē locū dicit Hieronym⁹.angelicas dignitates ꝑfatuz mysteriū ad puꝝ vl plenū nō itellexisse: donec ꝓpleta ē passio xp̄i ⁊ apl'oꝝ p̄dicatō¦ p gētes dilatata.

¶Oꝝ i hac snia vr̄ Aug.aduersari Hieronymo.

HIs āt vr̄ ꝺicere Aug.sup eundē locū epl'e dicēs. Nō latuit angelos mysteriuz regni celoꝝ:qō oportuno tpe reuelatū est pp salutē nr̄az. Illis ergo a seculis inotuit supza memoratū mysteriū:qz oīs creatura nō añ secula:sz a seculis ē. Attēde lector:qz videnť dissentire in hac snia illustres doctoꝝes. Jōcq̄ vt ois repugnātia ɔ medio tollat:p̄dicta ꝙba Aimonē sequētes ita determinemus: vt illis angelis q maioris sē dignitatis: ⁊ p quoꝝ ministeriū illa nūciata sunt:ex pte cognita a seculis fuisse: vtpote familiarib⁹ ⁊ nunciis. Illis vo q minoris dignitatis sūt: icognita extitisse dicam⁹:vsquequo ipleta sē p ecclias p̄dicata:⁊ tūc ab oib⁹ angelis pfecte fuerūt cognita. Cōstat itaq̄ oēs angelos in cognitiōe diuinoꝝ mysterioꝝ scōz pcessuz tēporis pcessisse Un̄ nō icongruēter ipsi idē dn̄t angeloꝝ sciam ac britudinē augeri vsq̄ ad futurā ꝓsumatiōez: quādo in scientia ac beatitudine pfectissimi erūt vt nec augeat amplius nec minuatur.

¶Alioꝝ opinio q dn̄t āgelos i q̄busdā p̄dictorum nō profecisse.

ALij aūt dicūt angelos in ꝓfirmatiōe tāta deitatis dilectiōe atq̄ notitia fuisse pdito s: vt in his vlteri⁹ nō pfecerint nec pfecturi sint: pfecerūt tn̄ in scia rez exterioꝝ:sicut i cognitiōe sacri:incarnatiōis ⁊ huiusmōi:sz nō i cōtēplatiōe deitatis:qz trinitatē i vnitate:⁊ vnitatē in trinitate nō plenius itelligūt siue itellecturi sūt q̄b ipsa ꝓfirmatiōe pceperint. Jta ēt dn̄t eos in charitate nō ꝓfecisse post ꝓfirmationez: qz eoꝝ charitas postea nō est aucta:⁊ sic dicūt eos nō ꝓfecisse in meritis. Sz boc q̄tū ad vim merēdi: nō quātū ad numeꝝ meritoꝝ. Plura .n. bona fecerūt postea q̄ tūc nō fecerāt:sz eoꝝ charitas ex q̄ illa pcesserunt: nec est aucta:ex q̄ tātum meruerūt anteq̄z ista adderent̄ quātum postea bis adiectis. Illud vo qō alij superius dicūt: pbabilius videť.s.q̄ angeli vsq̄z ad iudiciū in scientia ⁊ in alijs ꝓficiant.

¶Oꝝ q̄dā auctes videnť obuiar̄ pbabiliozi snie.

QUib⁹ tn̄ videt̄ obuiare q̄rundā auctoritatū ꝙba. Ait.n. Jsidoꝝ⁹ in libzo de sūmo bono. Angeli i ꝙbo dei oīa sciunt anteq̄z fiāt:sz nec oēs nec oīa pfecte angelos scire dixit:⁊ iō eos in scia pficere nō remouit. Greg. quoq̄ in libzo dialogoꝝ ait. Quid ē qō illi nesciāt:q scientē oīa sciunt. Ubi vr̄ dicere q̄ oīa sciāt angeli: ⁊ nihil sit qō nesciant. Sz accipiēdū ē boc de his quoruz cognitio beatū facit cognitoꝝ: vt sūt ea que ad mysteriū trinitatis ⁊ vnitatis pertinent.

¶Diuisio scōe partis textus.

HIc inquirit magister vtrū angeli dū officiū custodie durat in merito vel p̄mio proficiāt:⁊ diuidit in partes duas. Ꝓmo ponit duas opiniōes. Scōo eligit alterā illaz ibi. (Illud quoq̄ ⁊c.) Ꝓma i duas fm duas opiniōes:quarū secūda icipit ibi. (Aliq aūt dicūt ⁊c.) ¶Circa p̄mū tria facit. Ꝓmo ponit opinionē. Secūdo ꝓfirmat p auctoritatē ibi. (Et q̄ āgeli ꝓficiāt.) Tertio soluit ɔrietatē ibi. (Dis āt vr̄ ⁊c.) (Illō vo qō aliq ⁊c.) Dic eligit alterā opinionē:⁊ circa hoc duo facit. Ꝓmo eligit p̄mā opinionē. Scōo rn̄det ad q̄stā auctes q̄ sūt in ɔtrariū ibi. (In qbus tamē videť ⁊c.) ¶Questio. I.

HIc q̄runtur sex. Ꝓmo vtrū angeli proficiāt in cognitiōe dei que est p̄miū eēntiale. Scōo vtrū proficiāt i cognitiōe aliarū rez p illuminatiōez superioꝝ. Tertio vtr̄ accrescat eis aliq̄ cognitio p mutuā locutiōz. Quarto vtrū mysteriū icarnatiōis p ecclesiā didicerint. Quinto vtrum iter eos sit pugna ⁊ cōtradictio. Sexto vtrū ozdinuz distinctio maneat post diem iudicy.

¶Utr̄ angeli ꝓficiāt i visiōe dei. I.

AD primū sic ꝓcedit.vr̄ q̄ āgeli i visione dei ꝓficiāt. Perfectio.n. vtut̄ nō tollit:sz auget efficaciā merēdi:sz i angelis bt̄is ē pfcā charitas q̄ ē radix merēdi: q̄ oēs eoꝝ actꝰ ifozmāt.g̃ vr̄ q̄ sp magis ⁊ magis mereāt dinā visionē i eis augeri. ¶Ꝑ.Fz Aui. Dis actio creature ē ad aliqō ɔmodū agēt̄:vn̄ liberalitatē purā soli⁹ dei ꝑpaz dicit:sz angeli creati sūt.ergo ex actibus eoruñ

Universidad de Deusto
Biblioteca

circa nos aliqd ei accrescit:ꝛ ita vr̃ q̄ eoꝝ bonū semp magis ac magis augeat̃. ℂ P̃.quāto aliqs itellus est clarior tāto pficaci⁹intuet̃:ſz iferiores angeli ꝓtinue a ſupiozib⁹ illuminant̃.ergo vr̃ q̄ semp limpidius deū ꝓtēplet̃. ℂ P̃. ſi nō pñt pficere in dei visiõe:aut hoc est: qz puenerūt ad sūmā pfectionē:aut qz maiozis pfectiõis capaces nō sūt. ſz primū eē nō pōt:qz sūma pfectio solius dei est:qz scipuꝫ ꝓtebẽdendo videt:ſil'r nec scõz:qz sic boies eẽnt capaciores iferioribus angelis:qz boies.vt dcm̃ est possūt pueni re ad modū ꝓtēplationis supremoꝝ ordinuꝫ. ergo videt̃ q̄ angeli ẽt in dña ꝓtēplatiõe proficere possunt.

Sed contra magist̃er supra dixit q̄ perfectio nāe glorificate est qñ hꝫ q̄cd nata ẽ hr̃e sed angeli ſt̃ glorificati:ergo totū id qđ nati ſt̃ habere habēt. ℂ P̃.in termino motus nō ꝓtingit eē motū:ſz angeli nō ſt̃ in statu vie cui ꝓpetit motus:ſz i termino.ergo videt̃ q̄ ipſi pficere nō pñt:cū pfectus sit motus quidā.

Respōdeo dõz.q̄ ꝟz philosophū operatio ꝛ mot⁹ differūt:operatio.n.est actus pfecti:vt lucidi lucere:ꝛ itellus in actu itelligere: ſz motus est act⁹ ĩperfecti tendẽtis in pfectionē:ꝛ iõ id qđ est in sua vltima pfectiõe hꝫ operationē sine motu:sicut deus,qđ autē distat ab vltima pfectiõe hꝫ operationē ꝟiunctā motui:ꝛ qz proficere in btitudine est gdā motus nāe tendẽtis in pfectionē:iõ qñcūq; angelus vel hō ponit̃ in vltia sua pfectione: operatio eius nō est meritoria nec pficiens.Sz in hoc qñ.ſ. angelus sit in sua vltia pfectiõe ẽ duplex opinio.Una quā magī approbat.ſ.q̄ erit i die iudicy.Alia est q̄ in lr̃a tāgit̃ q̄ hoc fuit in ꝑma eoꝝ ꝓfirmatiõe:ꝛ hec vr̃ mihi ꝓbabili oz:tū qz vltia pfectio rei ẽ in termino sue vie. Terminus aũt vie angeloꝝ fuit eoꝝ ꝓfirmatio:nō.n.nūc viatores dicunt̃:nisi forte ſcõz qd:iquātū circa viatores operāt̃:tū qz idē iudiciū ẽ de hoibus post mortē ꝛ de angelis post cõfirmationē vel casu:hoi aũt statiꝫ post mortē vltia sua pfectio ꝓferr̃:nisi forte aliqd purgāduꝫ repugnet:nec differr̃ vsq; ad diē iudicy:vt greci errãtes dñt.ꝛ iõ dicimus q̄ angeli statiꝫ i ꝓfirmatiõe vltimā pfectionē btitudinis ꝓsecuti ſt̃:nec postmodū i visiõe dei proficiũt in qua eoꝝ btitudo essentialiter consistit.

Ad primū ergo dõz.q̄ pfectio ꝟtutis includẽs finē tollit rōnē meriti ꝛ mot⁹q repugnat fini. ſz i via ad finē auget efficaciā meriti. ℂ Ad 2ᵐ dõz. q̄ ois opatio creature ordinata ẽ ad pfectionē eius:ſz qñq; opatio nō est ad aliū finē:ſz ipsamet ẽ finis.vt i ꝑmo ethi.dr̃:ꝛ sic dico q̄ illuminare iferiores i angelis ẽ dignitas eoꝝ:qz in hꝫ maxie ꝓsequũt̃ dei ſilitudinē.Et iõ nō oz q̄ p hꝫ opationes aliqd mereāt̃. ℂ Ad 3ᵐ dõz.q̄ vnus angel⁹ nō illuminat aliū.vt dcm̃ ẽ de his q̄ ad eẽntiā btitudinis ptinẽt: ſz de alys:ꝛ iõ nō oz q̄ pp hoc limpidius videāt deū: ſz ea de qbus illuminãt̃. ℂ Ad 4ᵐ dõz.q̄ angeli sūmū graduꝫ ꝓtēplatiõis nō attingũt:ſz pp hoc dñr nō posse pficere: qz tota eoꝝ capacitas plena ẽ:nec ampliari pt illa capacitas angeloꝝ p meritū:sicut i hoibus q ſt̃ i statu vie.

℣ Utꝝ ãgeli iferiores illuminẽt̃ a ſupioribus. II.

Ad ſecũduꝫ sic ꝓcedit̃.vr̃ q̄ angeli iferiores ꝑ ſupioꝝ illuminationẽz i cognitõez rerꝝ siue diuinoꝝ effectuũ ñ ꝓficiãt.ois.n.opõ angeli aut ptiet ad nāz aut ad meritū:aut ad ꝑmiū:ſz i nāli cognitiõe ñ ꝓficiũt:quā totā sil'r i creatiõe receperũt:nec ẽt i merito aut in ꝑmio ꝓficiũt.ĝ vr̃ q̄ i eis cognitio diuinoꝝ effectuũ nō crescat. ℂ P̃.deus ẽ cā rerꝝ p eẽntiā suā.ergo i hꝫ q̄ vr̃ eẽntia sua cognoscit̃ ipse eē cā:ſz qñ cognoscit̃ aliqd iquātū ẽ cā:cognoscit̃ ẽt effect⁹ei⁹.ĝ vr̃ q̄ cũ ãgeli btī eẽntia dinaꝫ videāt:q̄ ẽt i ipsa effect⁹eius cognoscãt:ꝛ sic i cognitõe diuinoꝝ effectuũ nō crescũt. ℂ P̃.nihil ẽ cui⁹ rō nō sit i deiscia siue vbo ei⁹:qđ ẽ ars plena rōnũ vinẽtiuꝫ:vt dic̃ Aug. ſz angeli btī videt deiverbuꝫ.ĝ cognoscũt oēs dinos effect⁹. ꝛ sic idē qđ ꝑus. ℂ P̃.q̄ videt speculū necessario videt formas relucẽtes i speculo:nisi diuersitas ptiũ speculi impediat:vt dũ ituet̃ vnā partē speculi formas resultãtes in alia pte nō videat:ſz dei verbū:qđ ẽ sapia genita est speculū sine macula:vt dr̃ sapie.7.i quo oēs rerꝝ rōnes resplendẽt. ergo cũ vbũ sit idiuisibile ãgeli ituẽtes vbũ oia i eo cognoscũt: ꝛ sic idē qđ ꝑus. ℂ P̃.ſz pbuꝫ i.3.de aĩa. Intell's cũ itelligit difficilia nō min⁹ itelligit ifima:ſz magis altissimũ aut itelligibile ẽ eẽntia dina : ſz eā ãgeli videt.ĝ vr̃ q̄ oia alia cognoscere pñt:ꝛ ita eoꝝ cognitio nō crescit.

Sed contra ẽ qđ dixit Dio.i fine cel.hierar.q̄ mẽte rõnes sacramẽtoꝝ latẽt supernas eẽntias.i.angelos:ſz q̄cūq; latẽt aliquẽ:ipse pōt i cognitionẽ eoꝝ ꝑficere.ĝ angeli i cognitiõe ꝑficere pñt ꝛc. ℂ P̃. i 6° ca.eiusdẽ lib.dic̃ q̄ angeli iferiores p ſupiores a nesciẽtia purgant̃:ſz nō liberãt̃ aliqs a nescia nisi p scie acgsitionẽ.ĝ vr̃ q̄ ãgeli i acgrēdo sciam proficiant.

Respondeo dõz.q̄ angeli ꝑficiũt i cognitõe diuinoꝝ effectuũ p illuminatiões in iferiores a ſupioribꝰ descendẽtes:ꝛ hꝰ ꝑz sic.Cũ.n.de⁹ sit vltima cā oiuz entiũ i visiõe eẽntie eius nō cognoscunt̃ oēs effect⁹ipsi⁹de necessitate:nisi itell's totā vtutẽ ei⁹ ꝓprehendat:ꝛ quāto aliqs itell's limpidi⁹ eā videt:tāto plura in eo cognoscere pōt:sic̃ in ꝑncipijs ꝑmis speculatiuis:q ꝑspiciozis itells ẽ plures ꝓclusiões i eis vidz:ꝛ ita ſupiores angeli plures effectus i eẽntia dina cognoscũt q̄ iferiores:ꝛ de illis ſupiores iferiores illuminare ꝛ instruere pñt:ꝛ nō alig effect⁹ſt̃ quos oēs imediate i visiõe dine eẽntie pcipiunt:q̄uis ẽt hos ſupiores pfectius cognoscãt:sic̃ ꝛ dinam eẽntiā clari⁹intuet̃:ꝛ ynuſq; ordo ex illo nomẽ ꝛ rõnes recepit:qđ ẽ vltimū siue virtutis ad capiendū rerū cognitionẽ imediate in visiõe diuine essentie.

Ad primuꝫ ergo dõz.q̄ reuelatões dinoꝝ effectum ꝑtinẽt ad ꝑmiū:nō qdẽ eẽntiale: ſz accñtale:ꝛ dr̃ ꝑmiū accñtale ad qđ merita directe nō ordinãt̃:ſz supaddit̃ ex liberalitate retribuẽtis. ℂ Ad 2ᵐ dõz. q̄ p hāc rōnẽ ꝓbat Algazel deū creaturaꝝ sciaz bñe iquātū suā eẽntiā cognoscit:nō tñ sequit̃ q̄ videꝫ eẽntiaz eius oia sciat:nisi ipsaz pfca cognitiõe ꝓprehẽdat: ꝛ hoc ãgelis nō ꝟuenit.Et pp hoc ꝑz respõsio ad 3ᵐ:qz quātis vbuz videāt:nō tñ ipsuꝫ ꝑz modū rei cognite videt:ſz ꝑz modū cognoscẽtiuz.i.ſupꝑſoꝝ:ꝛ iõ nō oz q̄ oia q̄ i vbo ſt̃ cognoscãt. ℂ Ad 4ᵐ dõz.q̄ sic̃ dic̃ Boe.in lib.de tri. In dñis:nō oz ad imaginatiõz ꝺduci.Uñ nō ẽ imaginãdū rõnes rerꝝ resplẽdere i speculo eterno:sic̃ forme visibiles i speculo mali:ſz magis:sicut causatoꝝ rõnes ꝑexistunt in sua causa:vt Dio.dic̃ in lib.2o de dñis noibus:nō ẽ autẽ necessariuz:vt qui causaz videt boc ipso oēs rõnes effectuũ in ea cognoscat:vt dcm̃ ẽ:ꝛ iõ rō nō procedit.Uel dõz vt cõiter dr̃:q̄ speculū eternū volũtariū ẽ:qz in eo nō vr̃:nisi qđ ipse velit ondere:secus ẽ autẽ de speculo mãli qđ ex necessitate nature repꝛesentat formas in eo relucẽtes. ℂ Ad 5ᵐ dõz.q̄ qz nostra cognitio a ſensu icipit.ideo de minus notis i magis nota ꝑm nāz deuenimus : ꝛ iõ manifestissima nāe sūt nobis vltimo nota ꝛ difficillima ad cognoscẽduz.ſ.res ĩmāles:vt deus ꝛ angeli:ſz in angelis est ecõuerſo:quia ea que sūt magis nota simplr̃:sūt etiā notioza quo ad eos:ex ideo licz essentiā diuinā maxie cognoscant:vñ nō sequit̃ q̄ sī eā cognoscunt omnia alia cognoscãt:sed ꝑm q̄ perfectius ipsam vident ex ea in plurium effectuum cognitionem ꝓcedere possunt.

℣ Utꝝ angeli cognoscãt aliq̄ p mutuã loquutiõez. III.

Ad tertium sic ꝓcedit̃.Uidet̃ q̄ angeli nō accipiant cognitionẽ aliquoꝝ per mutuã locutionẽ. Dicit.n. Basil'. si nuda ꝛ intecta aĩa viueremus ex solis nutribus ĩtentionũ cogitatiões alterutrũ panderent̃: ſz angeli babẽt itell'z nō obtectũ corpoze.ĝ vn⁹ alteri⁹ cogitatiões videt:ꝛ iõ mutua locutiõe non egent. ℂ P̃. In omni locutione oportet esse aliquod signũ:qđ mẽtis occultũ ꝺceptuz exprimat.ſz tale signũ in angelis sensibile eẽ nō pōt nec intellectuale:nō sensibile:qz sensitiuā cognitionẽ nō bñt:nec iterũ manẽs in itellectu tñ:qz hoc eẽt eq̄liter ignotũ cum alio cõceptu mẽtis q manifestãdus eẽt.ĝ videt q̄ in angelis manifestatio per locutiõez esse nō possit. ℂ P̃. In oi locutiõe opz esse aliqđ mediũ p qđ itẽtio loquẽtis ad audientẽ deferatur.Sed tale mediũ in angelis ĩueniri non pōt.ĝ nec locutio. ℂ P̃. In locutiõe corpozali son⁹ ad aures perueniẽs excitat audiẽtẽ ad audiẽdũ:ſz in angelis nō pōt poni aliqđ tale excitatiuũ:cũ nihil sit in vno postmoduz in altero factũ:ꝛ tamẽ nec̃ia esset excitatio ad attẽdendũ si eẽt locutio:qz vnus angelus nō semp alterꝝ cõsideret. ĝ nō est ibi locutio. ℂ P̃.a loquente recipit̃ aliqd in audiente:sed superiores ab iferioribus nihil recipiunt.ĝ videt̃ q̄ ad minus iferiores ſupioribus loqui nō possint.

Sed contra est qđ dr̃ ꝑ° Coz.13.Si linguis hoĩz loquar ꝛ angeloꝝ:ſz locutio est act⁹ lingue.ĝ angeli loquunt̃. ℂ P̃.angelus est maioris ꝟtutis naturaliter q̄ homo:sed homo potest alteri loquẽdo suā cogitationẽ exprimere.ĝ multo fortius angelus.

Respōdeo dõz.q̄ in angelis est qđã locutio:q̄ tamẽ ab illuminatiõe differt i duob⁹. ꝓmo q̄tũ ad ea de qb⁹ sunt:qz illumiatio ꝑfit de his q̄ ſupioz angelus in lumine dine eẽntie apprehẽdit:q̄ iferior ibi nō videt.vñ indiget vt in lumine ſupioris angeli magis determinato ꝛ ꝺcto q̄ sit lumẽ dinum illa cognoscat:ſz locutio ẽ de motib⁹libe.ar.q̄s in vno ali⁹ nō videt.bis enī duob⁹ modis aliqd ꝑt eẽ notū vni angelo ꝛ ignotū alteri. Scõo q̄tũ ad modū quo vtrūq; ꝑficit̃ differẽtẽ ꝑm duo q̄ ad visionẽ itellectualẽ requirunt̃ ad ſilitudinẽ visiõis corꝑalis.ſ. ipsa res q̄ itellectui ꝑponit̃:ꝛ lumẽ sub quo videt̃: illuminatio ĝfit p hꝫ q̄ lumẽ itellectus vni⁹ angeli p ꝑfectius lumen superioris ꝓfortat̃ ad aliquoꝝ cognitionẽ:ſz locutio p hoc q̄ aliq̄ ꝑus occulta ꝑponunt̃ vt cognoscẽda sine hꝫ vtus cognoscẽtis fortificet̃:vt ꝑz in recitatiõib⁹ hystoriarũ:in qb⁹ aligs cognoscit qđ ꝑus nesciebat sine hoc q̄ suus itellect⁹ clarificet̃.Qualr̃ aũt aliqd possit ꝓponi angelo vt cognoscẽdũ ab ipso ꝑz ex simili nr̃e locutiõis. Est enī aliqd in homine qđ alius homo de ipso nāliter ꝓcipere pōt:vt ea q̄ exterioribus sensib⁹subiacẽt:aliqd vo qđ videri nō pōt sic̃ interiores ꝺceptus mẽtis.Spes ĝ ꝺcepte interius ꝑm q̄ manent in simplici ꝺceptõe itellectus habẽt rōnẽ itelligibilis tñ:ꝑm aũt q̄ ordinant̃ ab itelligente vt manifestãde alteri habẽt rōnez vbi.qđ dicit̃ verbũ cordis:ꝑm aũt q̄ aptantur ꝛ quodãmodo ordinant̃ signis exteri⁹ apparentibus.sī gdẽ sunt signa ad visuz dicunt̃ nutus.si vo ad auditũ dr̃ ꝓprie locutio vocalis.hi enī duo sensus disciplinabiles sunt. Sil'r in angelis iterioꝝ ꝺceptus mẽtis libe.ar.subiacens alio videri nō pōt.qnādo ĝ spẽs ꝺceptā ordinat vt manifestãdā alteri:or̃ verbũ cordis.quādo vo coordinat eaz alicui eoꝝ que vnus angelus in alio nāliter videre pōt: illud nāliter cognoscibile fit signũ expꝛessiuũ iteriozis ꝺceptus. ꝛ talis expꝛessio vocatur locutio:nō quidẽ vocalis: ſz itellectualib⁹ signis exꝑſſa:ꝛ vtus exꝑmẽdi dr̃ lingua eoꝝ.

Ad primuꝫ ĝ dõm:q̄ Basilius ĩtendit ab anima separata excludere idigẽtiaz vocalis locutiõis:nō autẽ spũalis:qualis dicta est in angelis esse. ꝛ sic etiã exponẽde sunt multe auctoꝛitates similes:que ad hoc ĩduci possunt. ℂ Ad scõm dõm:q̄ illud naturaliꝛ notuz in vno angelo ab alio est quasi signũ latẽtis iterius cogitationis:nō sensibile sed itellectuale. ℂ Ad tertium dõm:q̄ angeli nō debẽt cogitari vt distãtes ſm situm:sicut dicimus duo coꝛpora vel duo puncta:qz qđ facit in coꝛpoꝛalibus situs:hoc facit in spũalibus ordo:vt dicit Aug. Unde nō exigitur aliqđ mediũ p qđ deferaꝛ locutio vnius ad alterũ: ſz sufficit ad hoc solus ordo itentiõis vnius ad manifestãdũ alteri. ℂ Uel dõm:q̄ oēs cõtinuantur in radiatiõe diuini luminis vel naturalis:vel superadditi: vt supra dictuz est: qđ nō sit vnũ numero in oibus:ſz ab vno ꝑncipio ꝛ in vnuz finẽ:ꝛ ordinate in diuersis acceptũ. vñ ꝑ illud lumẽ vnius alterius locutionẽ cognoscit:sicut ꝛ essentialia eius. ℂ Ad quartũ dõm:q̄ angelus ꝓcipue beatus semp est in actuali cõsideratiõe suppsius:ꝛ per ꝺsequẽs eoꝝ que ad ipm ptinent:quoꝝ oium ipse est ratio cognoscẽdi.nihil enī ꝑhibet plura itelligi simul que vna rõne cognoscuntur.q̄ cito aũt vnus angelus ordinat locutionẽ suam ad alterũ efficit̃ locutio eius de pertinẽtibus ad illuz:ꝛ ita ab eo cognoscitur: ꝛ ide ꝑz: quomodo vn⁹ angelus plures sibi loquẽtes audire pōt:ꝛ vnus sanctus plures eum inuocãtes. ℂ Ad qntum dõm:q̄ iferioꝛ angelus pōt loqui superiori: ſz nō illuminare eum:qz loquẽs nō ifluit aliquid in audientẽ:sed solũmō ꝓponit sibi vt cognoscibile.

℣ Utrum angeli didicerint mysterium incarnationis per homines. IIII.

Ad quartum sic ꝓcedit̃. Uidet̃ q̄ angeli per hoies mysteriũ icarnatiõis didicerint.ꝓmo per hoc qđ habetur Eph.3. Ut inotescat ꝑncipib⁹ ꝛ potestatib⁹ in celestibus ꝛc. ℂ P̃.ſupioris est illuminare et ĩstruere iferiores:ſz quidã hoies gbusdaz angelis ſupiores sunt:qđ ꝑbat̃ ex hꝫ qđ dicit̃.2ᵉ Coz.5. Nōne angelos iudicabimus comparatiõe meliozis facti ſz Hlo. ergo angeli per hoies illumiari possunt ꝛ ĩstrui. ℂ P̃. illi q̄ imediate a deo recipiũt cognitiõez:alios ĩstruũt: sed apostoli imediate de mysterys ecclesie a dei filio ĩstructi sunt.ergo videt̃ q̄ de hoc etiã angelos ĩstruere possint. ℂ P̃. Paulus dicitur ad tertiũ celũ raptus.2ᵉ Coz.12. Et exponit quedã Hlo.tertiũ celũ:tertiã angeloꝝ hierarchiã:ſz illi qui sunt in tertia hierarchia ascẽdẽdo.i.in sūma:illuminãt̃ iferiores angelos.ergo videt̃ q̄ paulus iferiores angelos illumiare potuerit. ℂ P̃.angeli cognitionẽ aliquoꝝ accipiũt ꝛ per illumiationẽ ꝛ per locutionẽ:ſz loqui etiaz possunt iferiores superioribus.ergo videt̃ q̄ angeli ab hominib⁹ ꝛ si sint iferiores: cognitionem accipere possint.

Sed cõtra est qđ Dionysius dicit in 4.°cap.°ce.hierarchie q̄ angeli de natiuitate xp̃i ꝑmo edocti sunt:ꝛ ꝑ eos ad hoies deuenit. ĝ ipsi ab hoibus non didicerũt. ℂ P̃.mysteriũ icarnatiõis a ꝓphetis est ꝓnunciatũ:ſz reuelatiões facte ꝑtribus ꝛ ꝓphetis mediãtibus angelis a deo ꝓcesserũt:vt scī cõiter dicũt.ĝ vr̃ q̄ ipsi ꝓcognouerit mysteriũ icarnatiõis:ꝛ nō ab hoib⁹ didicerit.

Respōdeo dõm:q̄ in hoc videt̃ eẽ qđã cõtrouersia iter Diero.ꝛ Aug.ꝛ Dionysiũ. Diero.n. ponit duo.ſ.angelos añ icarnatõez mysteriũ humanitatis xp̃i nesciuisse.ꝛ q̄tũ ad hꝫ vr̃ Aug.sibi obuiare dicens eos a seculis.i.a ꝑncipio mũdi cognouisse.Scõo ponit Diero.q̄ hꝫ q̄ hoies didicerũt.ꝛ q̄tuz ad hoc vr̃ sibi obuiare Diony. ponẽs hoies de hoc ab angelis edoctos eẽ ꝑm ordinẽ dine legis iuiolabiliꝛ ꝛstitutũ. Ut aũt sciaꝫ qualr̃ vnũqõq; vitatẽ bñe possit:distinguẽdũ est q̄tũ ad ꝑmũ.q̄ mysteriũ icarnatiõis duplr̃ pōt ꝛsiderari.vel q̄tum ad subam facti:ꝛ sic omnes a ꝑncipio cognouerũt.ſ.icarnationẽ: passionẽ ꝛ hꝰ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ẽstum ad cõditiones circũstantias factum.ſ.q̃ ſub tali preſide vel tali hora ⁊ hꝺ.⁊ hoc a p̃ncipio nõ cognouerunt. bis etiã modis differẽter enarrãt ꝓphete ⁊ euangeliſta: qz ꝓphete annũciauit ſubſtãtiaz facti:ſz euãgeliſta recitat expletionis modũ. Quãtũ etiã ad ſcõm diſtinguẽdũ eſt: q̃ angeli dupl̃r accipiũt cognitionẽ aliquaruz rerũ:aut per illuminationẽ:⁊ ſic angeli per hoies nihil recipiunt:ſed iferiores a ſuperioribus illuminãtur:⁊ ſuperiores ĩmediate a deo: per quem modũ multas rõnes myſterioꝝ eccleſie edocentur:aut per moduz expletiõis rerũ:⁊ ſic futura ꝯtingentia cognoſcunt quãdo actu complentur. per hoc q̃ eoꝝ cauſe ad effectꝰ determinãtur: vt ĩ eis cognoſci poſſint:⁊ ita q̃daz que circa ĩcarnatõis myſteriũ neſciebãt qñ explebanꝝ predicãtibus aplis cognouerũt:nõ tñ ab aplis edocti.

Ad primum ergo dicẽdũ:q̃ Augu.vult vt dicit̃ in Glo.ſuper eundem locum:q̃ hec determinatio:per eccleſiam:nõ determinet hoc verbũ ĩnotescat:ſz precedẽs.ſ.illumiare omnes:vt ſit ſenſus: q̃ apoſtolo erat data gratia illuminãdi omnes per eccleſiã.i.oẽs de eccleſia. Dieronymus tamẽ vult q̃ determinet hoc vbuz ĩnotescat.⁊ tũc ĩtelligẽdum eſt modo predicto. vel poteſt ĩtelligi de eccleſia angelorum:vbi p̃ma fuit eccleſia:⁊ ibi vltimo noſtra eccleſia cõgregãda eſt: vt ſit ſenſus: ĩcarnationis myſteriũ fuit abſconditum in deo:ita tamẽ q̃ a ſeculis ĩnotuit p̃ncipibus per eccleſiam.i.in eccleſia celeſti.⁊ hanc expoſitionẽ ponit Auguſtinus ſuper Geneſim gnto. ¶ Ad ſcõm dõm:q̃ ſm cõditionẽ ſtatus quilibz angelus quolibz hoie ſimpl̃r viatore maior eſt. vñ dicitur Matth.ii.q̃ qui minor eſt in regno celorum maior eſt illo.ſcz Joãne baptiſta:quo tamẽ nullus maior iter natos mulieruz ſurrexit:ſz ẽstum ad cauſaz poteſt dici ſm quid aliquis homo aliquo angelo maior:inq̃tuz per gratiam quã habet meretur gradum quibuſdam angelis altiorem. ¶ Ad tertiuz dicendũ: q̃ apoſtoli immediate inſtruebantur a verbo ĩcarnato nõ q̃ eſſentiam verbi ĩmediate viderẽt:quã tamen iferiores angeli videbãt:⁊ ideo multo plura a vbo diſcebãt q̃z etiaz ipſi apoſtoli. ¶ Ad quartum dicẽduz:q̃ Paulus in illo raptu ſm quid participauit ſtatũ comprehẽſorum: nõ tamen tãta gloria perfectus fuit:vt lumẽ in angelos tranſfundere poſſet:qz vt dicitur: Factus eſt illius glorie particeps miraculoſe ẽstum ad actuz ⁊ nõ ẽstum ad habitum: quod eſt lumen glorie. ¶ Ad quintum dõm:q̃ angelus ab homine p locutionez quorundã cognitionẽ accipere poteſt:eoꝝ ſcilicet que ſubduntur libero arbitrio hominis:ſz talia nõ ſunt myſteria incarnationis.

¶ Utrũ iter angelos poſſit eſſe pugna. V.

Ad quintuz ſic ꝓcedit. Videtur q̃ iter angelos pugna eſſe non poſſit. Omnis diſcordia et pugna repugnat vnitati charitatis:ſz angeli ſunt perfecti in charitate.ergo iter eos pugna eſſe nõ poteſt. ¶ Ꝑ.quicunq̃ patrociniũ preſtãt cõtrarys cauſis:ita ſe habẽt q̃ alter eorũ iniuſtã cauſam defendit:ſz hoc ſanctis angelis cõuenire nõ poteſt:quorum rectitudo cõfirmata iniuſticiaz nõ patitur.ergo videtur q̃ nõ poſſint dici cõtrarys cauſis patrocinãdo pugnare. ¶ Ꝑ.vbicunq̃ eſt ordinata prelatio nõ poteſt eſſe pugna vel cõtrarietas.qz hoc eſt cõtra rõnem prelationis vt iferior ſuperiori reſiſtat:ſed angeli ordinantur omnes ſm ſuperius ⁊ iferius:vt ꝑius dictum eſt. q̃ videtur q̃ vnus alteri nõ repugnet. ¶ Ꝑ.cuz nullus angelus nitatur niſi ad hoc quod rectuz ſibi videtur:oportet q̃ ſi ad cõtraria nitantur q̃ cõtrarias opiniones habeãt:ſz ꝯtrariaꝝ opinionũ altera eſt falſa.ergo aliquis angelus habebit falſam opinionem.hoc autẽ eſt falſum:quia falſitas in nobis appropriatur fantaſie ſm pbm in 4°meta.qua tamẽ angeli carẽt.ergo ĩter eos nõ poteſt eſſe pugna.

Sed cõtra eſt qõ habetur Danielis ſeptimo:q̃ quatuor vẽti celi pugnabãt:per quos ſz glo. ĩtelliguntur quatuor angelice poteſtates regnis p̃ncipalibus ꝑlate.g̃ angeliũ ĩuicẽ pugnãt. ¶ Ꝑ.hoc expreſſe habẽt Danielis.io.vbi angelus ad euz loquẽs dixit.Princeps perſarum reſtitit mihi.xxi.diebus.ergo videtur q̃ etiaz lõgas cõcertatiões adinuicem habẽt.

Reſpondeo dicẽdũ:q̃ iſta verba Danielis. vñ tota dubitatio oriẽ a ſanctis diuerſimode exponunt Dieronymus.n.dicit.q̃ ille p̃ncipes perſaruz qui reſtiterat liberatiõi populi:erat malus angelus perſis prelatus:ſicut enim vnicuiq̃ homini datur ad exercitium vnus bonus ⁊ alter malus angelus:ita ſingulis gẽtibꝰ duo ſpiritus p̃eponũtur vnus bonus ⁊ alter malus. Sz in hoc nõ eſt minor dubitatio.cõſtat enim q̃ angelus Danieli loquẽs bonus angelus erat.quomõ autez ſibi efficaciter tot diebus malus angelus reſtitiſſet:niſi iuſtam cauſam haberet.nõ poteſt dici q̃ ſi iuſtam habebat:etiaz ĩpoſſibile erat illam reſiſtẽtiam multo magis per bonum angelum fieri. Et ideo dicẽduz eſt cuz Hzegozio:q̃ vterq̃z bonus angelus fuit:qõ etiã magis littere cõſonat:que in eadẽ locutiõis ſerie p̃cipem perſarum noĩat:⁊ michalem p̃ncipez iudeorum quẽ cõſtat bonũ angelum eſſe.hec autẽ pugna ſic ĩtelligẽda eſt ſm Hzegoziuz.cuz enim iudicia dei ſint abyſſus multa:p̃ofunditatẽ iudicioꝝ eius angeli comprehẽdere nõ poſſunt. Et iõ quid vnicuiq̃ genti vel homini debeatur ſm diſpõnem diuinaz nõ ſemper ĩtelligũt niſi eis reueletur.cõtingit autẽ quãdoq̃ q̃ in diuerſis gẽtibus ĩueniantur diuerſa merita:ſz quoꝝ diuerſitatẽ videẽ q̃ vna gens alteri ſubeſſe debeat vl̃ ab eius dominio liberari: ſicut tũc in iudeis erat:quia Danielis oratio ẽstum in ſe erat liberationẽ populi merebatur:ſed peccata populi ⁊ etiã vtilitas quã iudei faciebãt in regno perſarum:dum per eos dei noticia diffundebatur erãt in cõtrariuz.⁊ qz vnuſquiſq̃ angelus ſm officiuz ſuũ ad examen dine ſciẽtie referebat merita ſibi ſubditoꝝ.⁊ ideo relatio cõtrariozuz meritoꝝ per diuerſos angelos facta ſniaz dinam expectãtes pugna inter angelos vocatur.⁊ eozũ cõcordia eſt in diuine illuminationis p̃ceptiõe:per quã de diuina volũtate iſtruunt̃.hoc eniz oẽs cõcorditer volũt qõ percipiũt deum velle. vñ dr̃ Job xxv.de deo q̃ facit cõcordiam in ſublimibus.

Ad primum ergo dõm:q̃ ſm pbm in.9.etbic.amicitie vel cõcordie nõ repugnat diuerſitas opionum:ſed ſoluz diuerſitas volũtatuz. vñ talis pugna que eſt ſm iudicia ex diuerſis meritis ſumpta: nõ obſtat vnitati charitatis cuz volũtas eoꝝ ſit vna:vt dicta.ſ.p uidẽtia expleatur. ¶ Ad ſcõm dõm:q̃ nõ eſt ĩcõueniẽs cõtrariaruz cauſaꝝ vtrãq̃ aligd iuſticie br̃e:⁊ ſm Ъ vtrãq̃ a bono defendi põt:⁊ p̃cipue expectãdo dinaz ſniam. ¶ Ad tertium dõm:q̃ ordo prelatiõis angeloꝝ p̃ficiẽ p illumiatiões diuinitus receptas:⁊ iõ ea recepta vnus alteri nõ obſiſtit. ¶ Ad q̃rtũ dõm:q̃ q̃uis in angelis nõ poſſit eẽ falſa opio:põt tñ in eis eẽ quozũdã neſciẽtia: ex hoc q̃ ĩtellect⁹ eoꝝ ꝓpter potẽtialitatẽ admixtã nõ oino termiaẽ ad vnũ ⁊ ſm q̃ eoꝝ q̃ neſciũt cognitiões a deo vel ſupioribns angelis expectãt ĩterrogare ĩ ſcriptura dicunt̃:qz tñ ei qõ neſciunt per iudiciũ nõ adherẽt:ideo falli nõ poſſunt: ſed ſm contrarietatem rerũ que in iudicium diuinum veniunt cõtrarietates iter eos memorantur.

¶ Utrũ ordines durabũt poſt diẽ iudicy. VI.

Ad ſextum ſic ꝓcedit. Uꝺ q̃ ordies poſt diẽ iudicy nõ durabũt. Dr̃.ĩ p̃ Cor.xv. Qz cũ xp̃s tradiderit regnũ deo ⁊ p̃r: euacuabit oẽm p̃cipatũ ⁊ pratem:Ъ autẽ erit in

reſurrectiõe.ergo videtur q̃ eadẽ rõne alios ordines euacuabit. ¶ Ꝑ.quidã ordines actum ꝓprium habent in erctione diuinoꝝ miniſterioꝝ:ſicut p̃cipes: vt p̃ſint regnis ⁊ puincys:⁊ angeli vt cuſtodiãt hoies:ſz iſta miniſteria ceſſabunt poſt diez iudicy.g̃ ⁊ ordines. ¶ Ꝑ.maior perfectio erit in angelis q̃ĩ in coꝛpoꝛibus iferioꝛibus: ſz ĩ coꝛpoꝛibus iferioꝛibus poſt diẽ iudicy nõ erit actio:qz ceſſabit motus p̃mi mobilis:⁊ hoc ꝓpter perfectionẽ vniuerſi. g̃ multo minus in angelis:ſz hierarchia eſt ſciẽtia ⁊ actio. g̃ nõ erũt hierarchie ⁊ ordines poſt diẽ iudicy. ¶ Ꝑ.Poſt diem iudicy angeli in cognitiõe nõ p̃ficiẽt:ſed per purgationẽ ⁊ illuminationẽ ſuperioꝝ iferiores p̃ficiunt in cognitiõe:vt dictuz eſt. g̃ nõ erit illuminatio ⁊ purgatio:⁊ ita nec hierarchiaruz ⁊ ordinum diſtinctio.

Sed contra hoies aſſumũtur ad ordines angeloꝝ ſz fruſtra eſſet iam diſtincta ⁊ ordinata aſſumptio:ſi completo numero electoꝝ ordinata diſtinctio eẽ deſineret. g̃ videẽ q̃ ordines poſt diez iudicy remanebunt. ¶ Ꝑ.ad diſtinctionẽ ordinum duo cõcurrunt.ſcz gradus nature:⁊ diſtãtia gratie:ſed vtrũq̃ remanebit poſt diem iudicy. g̃ ⁊ ordinum diſtinctio.

Reſpõdeo dicendo:q̃ diſtinctio ordinum ⁊ hierarchiarum celeſtium poteſt ꝯſiderari vel quãtum,ad eſſentialia hierarchie ⁊ ordinis: ⁊ ſic ſemp erit qz ſemper manebũt diſtincti gradus nature in angelis: ⁊ diuerſe ſortes glorie:⁊ etiaz actiões hierarchie: qz vnus aliũ illuminabit:purgabit ⁊ p̃ficiet:vel ẽstũ ad actuz ꝯſequẽtẽ ſz q̃ mediãtib⁹ ordinib⁹ angeloꝝ hoies reducunt̃ in deũ: ⁊ ẽstũ ad Ъ p̃latio ordinũ ceſſabit ceſſante ſtatu viatoꝝ.

Et per hoc patet reſpõſio ad p̃mũ:qz ſcõm hoc vltimũ ĩtelligitur auctoritas. ¶ Ad ſcõz dicendum:q̃ actus eẽntialis ordinũ eſt p̃cipal̃r in receptione diuini luminis:⁊ cõſequẽter in tranſfuſione eiuſdem in iferiores:ſed q̃ hoc ordinetur ad reductionẽ hoĩum viatorum accidit ipſis ordinibus. vnde ceſſante ſtatu vie nõ opz q̃ ceſſet diſtinctio ordinum:nihilominus tamẽ remanebit modus recipiẽdi diuinum lumẽ ꝓportionatum ſtatui viatoꝝ reducẽdoꝝ ſi eſſent. ¶ Ad tertiuz dicẽdũ: q̃ actio coꝛpoꝛum que eſt per motuz tolletur:quia motus ceſſabit ⁊ omnis imperfectio euacuabitur:ſz actio que eſt ſine motu manebit.ſemper enim ſol illuminabit iferiorem aerez: ita etiaz ⁊ actiões hierarchice que ſine motu ſunt poſt diẽ iudicy remanebũt. Per hoc ẽt patet reſponſio ad quartũ: qz ſi nõ ſit illuminatio ⁊ purgatio ordinata ad quorundam nouoꝝ cognitionẽ per modũ p̃fectus: ⁊ motus cuiuſdã erunt tamẽ cõtinuatio illuminatiõis ſm q̃ iferiores in lumine ſuperioꝝ rationes ſecretoꝝ diuinoꝝ cognoſcent.

¶ Expoſitio textus.

Dicit enim Yſaias ex perſona angelorum ꝛc̃. Danc queſtionez Dionyſius dicit eſſe ſuperiorum angelorũ expectantium ab ipſo xp̃o illuminari de ſecretis myſteriꝝ ſue ĩcarnatiõis:nõ tamẽ ipſi chriſto queſtionez proponunt:ſed ſibiinuicem ad ſignãdũ reuerẽtiã eoꝝ ad xp̃m:ſicut diſcipuli mutuo diſputãtes determinationẽ magiſtri expectãt. (Quid ẽ qõ ibi neſciãt ꝛc̃.) hoc ſicut dicit magiſter poteſt ĩtelligi de his que ad beatitudinẽ p̃tinẽt. vel etiã qz nihil eſt ad cuius cognitionẽ mediuz illud nõ ſufficit.ſ.dĩna eẽntia. vñ nõ eſt ex defectu eiꝰ vt aliquid lateat ipſaz videntẽ:ſz ex defectu videntis q̃ ipſam pfecte nõ cõprehẽdit. ẽstũ autẽ ĩtellectus videntis perſpicacioꝛ eſt tãto plura in ipſa videt.ad altiorẽ aũt p̃ſpicacitatis gradũ nõ niſi dono ipſius dei viſi aſcẽdit:qõ gdẽ nõ cõicat nec eſſitate ſed volũtate:⁊ ideo dicit̃ illud ſpeculum voluntariuz eſſe vt in ſe hoc ſolum qõ vult oſtendat.

¶ Poſt cõſiderationez de angelis habitam agit de aliarum rerum creatione:⁊ p̃cipue de operum ſex dierũ diſtinctione. ¶ Diſtin. XII.

Hec de angelice nãe ꝯditione dicta ſufficiant. Nũc ſupereſt de aliaruz quoq̃z rerũ creatiõe ac p̃cipue de operũ ſex dierũ diſtinctiõe nõnulla in mediũ ꝓferre. Cũ deus in ſapia ſua angelicos cõdidit ſp̃ũs: alia ẽt creauit:ſicut oſtẽdit ſupza memoꝛata ſcriptura Geñ.que dicit:in p̃cipio deũ creaſſe celũ.i. angelos:⁊ terrã.ſ.mãm quattuoꝛ el̃ꝛoꝝ adhuc confuſaz ⁊ iformẽ:q̃ a grecis dicta eſt chaos:⁊ hec fuit ante oẽm diẽ. Deide el̃a diſtinxit:⁊ p̃pias atq̃z diſtinctas ſpẽs ſingulis rebus ſm genus ſuũ dedit:que nõ ſil̃ vt gbuſdã ſcoꝝ patruz placuit:ſz per interualla tempoꝝ ad ſex volumina dierum vt alijs viſum eſt formauit.

¶ Qz ſancti tractatoꝛes videnẽ ſuper hoc q̃ſi aduerſa tradidiſſe:alijs dicẽtibus omnia ſimul facta in materia ⁊ forma:alijs p̃ interualla tẽpoꝝ.

Quidã nanq̃z ſanctoꝝ patrũ q̃ ꝛba dei atq̃z archana excelleter ſcrutati ſunt: ſup hoc quaſi aduerſa ſcripſiſſe videntur. Alij q̃dez tradiderũt oĩa ſimul in materia ⁊ forma fuiſſe creata:qõ Augu.ſenſiſſe videẽ. Alij vero hoc magis probauerunt atq̃z aſſeruerũt: vt primũ materia rudis atq̃z iformis quattuoꝛ el̃ꝛoꝝ cõmixtionẽ atq̃z cõfuſionez tenens:creata ſit. Poſtmodũ vero per iteruallaſex dierũ ex illa materia rerũ coꝛporaliũ genera ſint formata ſm ſpẽs ꝓprias. Quã ſniaz Gregoꝛius Hieronymus: Beda: aliiq̃z plures cõmendant ac preferunt. Que quidem etiam ſcripture geneſeos: vnde prima huius rei cognitio ad nos manauit: magis ꝯgruere videtur.

¶ Quomodo per iteruallatẽporis res coꝛporales condite ſunt.

Ecũdũ hãc itaq̃z traditionẽ ordinem atq̃z modũ creatiõis formationiſq̃z rerũ iſpiciamus ſicut ſupza memoꝛatũ eſt. In p̃ncipio creauit deꝰ celũ.i. angelicã naturã:ſz adhuc iformẽ vt gbuſdã placz. ⁊ terrã.i.illã cõfuſaz materiã quattuoꝛ el̃ꝛoꝝ quã nomine terre: vt ait Aug.ꝓtra manicheos: iõ appellauit Moyſes:qz terra iter oĩa el̃ta minus ẽ ſpecioſa. Et illa inanis erat ⁊ incõpoſita pp oiuz el̃oꝝ cõmixtiõez. Eadẽ ẽt vocat abyſſuz dicẽs. Et tenebre erãt ſup faciẽ abyſſi: qz cõfuſa erat ⁊ cõmixta:ſpẽ diſtincta carẽs. Eadẽ ẽt materia iformis dcã eſt aq̃ ſup quã ferebaꝛ ſpi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritus dñi: sicut supferẽ fabricãdis rebꝰ volũtas artificis: qꝛ subiacebat bone volũtati creatoris: qđ formãdũ ꝓficiendũq; ꝯchoauerat: qui sic̃ dominus ⁊ cõditor ꝓerat fluitãti ⁊ cõfuse materie: vt distingueret ꝑ spẽs varias quãdo vellet ⁊ sicut vellet. Hec tõ dicta est aqua: qꝛ oĩa que i terra nascunt̃ siue aialia siue arbores vel herbe ⁊ similia: ab humore icipiũt formari atq; nutriri. His oibus vocabulis vocata est illa informis materia: vt res ignota notis vocabulis insinuaret̃ iperitioribꝰ ⁊ nõ vno tm̃. Nã si vno tm̃ significaretur vocabulo: hoc eẽ putauerũt qđ cõsueratꝫ hoies in illo vocabulo itelligere. Sub his ergo noibus significata ẽ materia illa inuisa ⁊ informis: q̃ nulla spẽ cerni aut tractari poterat. i. noibꝰ visibiliũ rex que ide future erãt ꝑ ifirmitatẽ parunlox: q min⁹ idonei sunt inuisibilia comprehẽdere. Et tũc erãt tenebre. i. lucis absentia. Nõ eni tenebre aliqd sunt: sz ipa lucis absentia. Sicut silentiuz nõ aliqua res ẽ: sed vbi sonꝰ nõ est: silẽtiũ dr̃. Et nuditas nõ aliqua res est: sz in corpe vbi tegumẽtũ nõ ẽ: nuditas dr̃: sicut ⁊ inanitas nõ est aliqd: sz ianis dr̃ esse locus vbi nõ est corpus: ⁊ inanitas absentia corporis.

¶ Quo sensu tenebre dicant̃ nõ esse aliqd: ⁊ quo dicantur esse aliquid.

Trẽde q̃ hic Aug. tenebras dicit nõ eẽ aliquid: cuz alibi tenebre iter creaturas ponant̃ que bñdicũt dñm. vñ dr̃. Bñdicite lux ⁊ tenebre dño. Jõq; sciendũ est tenebras diuersis modis accipi. s. vel ꝓ lucis absentia qua⁹ supra accepit Aug. iuxta quã acceptionẽ nõ sunt aliquid: vel ꝓ aere obscurato siue aeris obscura q̃litate: ⁊ sz hoc aliq̃ res creata sũt. Jõ q̃ dic̃ tenebras tũc fuisse sup faciẽ abyssi: qꝛ nõdũ erat lux. Que si eẽt supesset ⁊ superfunderet̃. Sz nõdũ lucis gratia opus suũ ds venustauerat: que postea primo die facta est.

¶ Duo hic cõsiderãda sunt q̃re illa materia confusa sit dicta informis. ⁊ vbi adesse prodijt quãtumq; in altitudinẽ ascenderit.

De qua priusq; tractem⁹ duo nobis discutiẽda occurrũt. Primũ q̃re illa materia ꝯfusa informis dicat̃. an qꝛ oĩ forma caruerit. an ꝓpter aliud. Secõ vbi ad eã ꝑdierit: ⁊ q̃tũ in altũ ascẽderit. Ad illud ꝺo qđ primo positũ ẽ breuiter rñentes: dicim⁹ illã primã materiã nõ iõ dictã fore informẽ: q nullaz formã oĩo habuit: qꝛ nõ aliqd corporeũ tale existere põt: q nullã bẽat formã: sz iõ nõ absurde informẽ appellari posse dicim⁹: qꝛ i cõfusiõe ⁊ pmixtiõe q̃dã subsistẽs: nõdũ pulchram aptãq; ⁊ distinctã receperat formã: qualẽ mõ cernimus. facta ẽ q̃ illa materia in forma cõfusiõis ante formã disponis. In forma cõfusiõis pri⁹ oĩa corpalia materialr̃ sil̃ ⁊ semel sũt creata postmodũ vero in forma disponis sex dieb⁹ sunt ordiata. Ecce absolutũ est qđ primo in discussiõe ꝓpositum fuit. s. q̃re illa materia dicatur informis.

¶ Hic ad id qđ secõ querebat̃ respondet.

Nunc supest qđ secõ ꝓponebat̃ explicare. vbi. s. illa mã substiterit: ⁊ q̃tus in altitudine porrigebat̃. Ad qđ nil temere asserẽtes dicim⁹: q illa prima rerũ oĩum moles q̃n creata ẽ: ibidẽ ad esse vr̃ pdijsse vbi nũc formata subsistit. Eratq; ẽreũ ẽ. i. tũ i vno loco eodẽq; medio subsidẽs: ceteris i vna ꝯfusiõe pmixtis: eisdẽq; circũquaq; i modũ cuiusdã nebule oppãsis: ita obuolutũ erat: vt apparere nõ posset qđ fuit. Illa vero tria in vna pmixtiõe ꝯfusa circũquaq; suspẽsa: eouslq; in altũ porrigebant̃ quousq; nũc sũmitas corporee nature ptingit: ⁊ sicut qbusdã vr̃ vltra locũ firmaméti extẽdebat̃ illa moles q̃ i iferiori pte spissior atq; grossior erat. In supiori vero rariorꝫ ⁊ lenior atq; subtilior existebat. Be q̃ rariori suba putãt qdẽ fuisse aq̃s q̃ sup firmamẽtũ eẽ dr̃ir. Talꝫ fuit mundi facies in principio priusq; reciperet formam vel dispositionem.

¶ O stẽso q̃lis fuit mũdi facies i ipo primordio icipit ꝓsequi operũ sex dierũ distinctiões.

Nunc supest vt dispõnẽ illã q̃lr̃ ꝑfecta fit ordie, pseq̃mur. Sex dieb⁹ sicut docet scriptura Geneſis: distinxit de⁹ ⁊ in formas redegit ꝓprias cuncta q̃ sil̃ mãliter fecerat: pfecitq; op⁹ suũ die sexto: ⁊ sic deinde die septimo requieuit ab oi ope. i. cessauit nouã creaturã facere. Sz. n. dieb⁹ sex rex genera distinxit: nihilq; postea fecit qđ i aliquo illoꝝ nõ ꝓtineat̃. O pat⁹ ẽ tm̃ postea sic̃ vitas i euãgelio ait. Pr̃ me⁹ opat̃ vsq; nũc: ⁊ ego opor illud.

¶ De quatuor modis dine operationis.

Quatuor. n. modis: vt ait Alcuin⁹ sup geneſi opat̃ ds. primo i ꝟbo oĩa disponẽdo. secõ i mã informi q̃tuor elemẽtorũ de nihilo eaz creãdo. Tñ q̃ viuit in eternũ creauit oĩa sil̃. oĩa. s. elẽta. vel oĩa corpora mãliter sil̃ creauit. Tertio per opera sex dierũ varias distinxit creaturas. Quarto ex primordialibus seminibus non icognite oriunt̃ nature sed note sepius reformant̃ ne pereant.

¶ Diuisio textus.

In parte pcedẽti determinauit magr̃ de nã pure corpali q̃tuz ptinet ad theologi ꝯsideratõez. s. ꝙm q a deo in opib⁹. vi.

dierũ ꝓmittus istitutã est. diuidit aũt in ptes tres. In pma determinat istitutionẽ corpalis nãe q̃tum ad opꝰ creationis. In. 2ª q̃tũ ad opus distinctiõis. iz. di. ibi. (Hierarchia rũ distinctiõis opatio ⁊c.) In tertia q̃tuz ad opus ornatũ. iz. distin. ibi. (Sequit̃. Dixit dñs fiãt lumiaria.) Prima in duas. In pma determinat de ope creationis ꝙm se. In scõa per ꝓparationẽ ad alia opa. ibi. (Nũc supest vt dispõnez il lam ⁊c.) Pria in duas. In pma ponit diuersas opiones de ope creatiõis. In scõa segtur ꝓpositũ ꝙm alterã illaz ibi. (Scõm hãc itaq; traditionẽ ⁊c.) ¶ Circa pmũ duo facit. Primo dicit de quo est itẽtio: ⁊ tãgit opinionũ diuersitatẽ. Scõo explicat eas. ibi. (Quidã nãq; sanctoz ⁊c.) (Scõm hãc vtiq; ⁊c.) Hic ꝓsegtur opꝰ creatiõis ꝙm alteraz dictarũ opinionũ. Et circa hũ duo facit. Primo manifestat creationẽ mãe pmo create q̃tũ ad nomẽ qđ in scripturis noiatur. Scõo q̃tum ad ipsius ꝺditionẽ ibi. (De qua pusq̃stra etemus ⁊c.) ¶ Circa pmũ duo facit. Primo manifestat ꝓpositũ. Scõo dubitationẽ excludit ibi. (Attende qꝛ hoc dicit Augustinus ⁊c.) (De q̃ pus q̃ tractemus ⁊c.) Hic ostẽdit mãe pmo create cõditionẽ: ⁊ pmo q̃tuz ad formã. scõo q̃tuz ad locuz. ibi. (Qꝛ scõo ꝓponebat̃ ⁊c.) (Sicut supest vt dispõnẽ ⁊c.) Hic determiat de ope creatiõis ꝓparationẽ ad alia opa. ⁊ circa hoc duo facit. Prio ponit operis vniuersalitatẽ. Scõo ponit dñoz opez distinctionẽ ibi. (Quatuor eniz modis ⁊c.)

¶ Questio. I.

Circa partem istã q̃nq; q̃runt. Prio vtrũ oĩum corpaliũ sit vna mã. 2º vtrũ oĩa corpa sint sil̃ creata in speciebus suis distincta. Tertio si sil̃ distinctioez receperũt quomõ accipiẽdi sunt dies q̃ in pncipio Geñ. numerant̃. Quarto si nõ sil̃ distincta sunt qualis fuit illa informis materia. Quinto de numero quatuor coeuorum.

¶ Utrũ oĩum corporalium sit eadẽ materia. I.

Ad primum sic pcedit̃. Uideꝫ q oĩum corpaliuz sit mã vna. quorũcũq; enĩ est forma vni⁹ rõnis eoz est vna materia cõis: eo q ꝓprius actus: in ꝓpria potentia fit vt dicit phs: sed forma corporeitatis est vni⁹ rõnis in oĩbus corporibus. q̃ videt̃ q vna mã sit supiorũ ⁊ iferioz corpoz. ¶ Ꝓ. i ſra dr̃: q ex mã informi ꝑmo creata oĩa corpora in formas distinctas formata sunt ꝑ opꝰ distinctiõis ⁊ ornatꝰ. q̃ oĩum corpoz est vna mã. ¶ Ꝓ. quozũcunq; est resolo actu vel itellectu in vnũ ⁊ idẽ: sic̃ i subm ꝑmũ eoz est mã vna: sz oĩa corpa sunt hꝺ. q̃ ⁊c. phõ mãe. illud in quo stat vltima resolo oĩum ẽ simplex mã sine aliq̃ forma: qꝛ q̃diu inuenit̃ aliq̃ forma in mã ꝓtingit vlterius resolure: sz in mã q̃ est sine oi forma non est aliq̃ diuersitas: qꝛ ꝑn cipiũ distinctiõis mãe est ex pte forme. q̃ oĩuz corpoz resolutio stat in vno vltimo. ¶ Ꝓ. phs in pmo phy. vnã tm̃ materiã ꝑmã ponit. cũ q̃ in illo li⁹ de mobili in cõi determinetur: videt̃ q oĩum corpoz mobiliuz sit vna mã. ¶ Ꝓ. ꝙm phm in scõo meta. necesse est imaginari mãm in re mota. q̃ quecũq; ꝯueniũt in aliquo motu: videnꝫ in mã conuenire: sed loci mutatio cõmunis est supioribus ⁊ iferioribꝰ corporibus. ergo ⁊ materia.

Sed contra quozũcũq; nõ est vna potẽtia nec vna mã: qꝛ sic̃ forma est actꝰ: ita mã est potẽtia: sz corpoz iferioz ⁊ supioz nõ est potẽtia eadẽ: qꝛ ꝙm phm in. ii. meta. ⁊ in. 8. in iferioribus est potẽtia ad esse: sed in superioribꝰ tm̃ ad vbi. q̃ videt̃ q nõ eoz tm̃ sit vna mã. ¶ Ꝓ. in quocũq; inuenit̃ aliqd opz inuenire illud a quo nun q̃ separat̃: sz mã pma q̃ est in inferioribus nunq̃ separat̃ a ꝙntiõe forme: qꝛ quandocũq; est sub forma vna adiungit̃ sibi ꝙntio forme alteri⁹, ꝙntio aũt adiuncta materie iduc corruptibilitatẽ. q̃ vr̃ q materia ꝑ⁹ iferioz corpoz nõ inueniat̃ i corpib⁹ celestib⁹ ꝑ suã naturã incorruptibilibus.

Respondeo dõm: q sup hoc inuenit̃ duplex phoz opinio: q̃rũ vtraq; sectatores hz. Auicẽ. enĩz videt̃ ponere vnã materiã eẽ oĩuz corpoz argumẽtũ ex ratiõe corporeitatis assumẽs: q̃ cũ sit vni⁹ rõnis vna sibi materia debeat̃. hãc aũt põnez ꝓmẽ. iprobare itẽdit in ꝑnce. ⁊ mũ. ⁊ in plurib⁹ alys locis: ex eo q cũ materia q̃tũ in se est sit in potẽtia ad oẽs formas: nec possit eẽ sub plurib⁹ sil̃. oz q ꝙm q est sub vna iueniat̃ in potẽtia ad alias. nulla aũt potẽtia passiua inuenit̃ in natura cui nõ rñdeat aliq̃ potẽtia actiua potẽs eã in actu reducere: alꝫ talis potentia frustra eẽt. vñ cũ nõ inueniat̃ aliq̃ potẽtia naturalis actiua q̃ subaz celi in actũ alterius forme reducat: qꝛ nõ hz Aristm: sic motus ostẽdit: qꝛ motui naturali ei⁹. s. circulari nõ est aliqd cõtrariũ: vt dr̃ in pmo ce. ⁊ mũ. oz q̃ in ipso nihil inueniat̃ de materia ꝑma ꝙriorꝫ corpoziũ: nec põt dici q̃ materia put est sub forma celi tota potẽtia terminet̃: ita q̃ nihil remaneat in eadẽ potẽtia ad aliã formã: nõ eni terminat̃ potentia nisi q adeptiõez forme ad quã erat in potẽtia. vñ cũ materia ꝑma ꝙm se ꝙsiderata sit in potẽtia ad oẽs formas naturales nõ poterit tota ei⁹ potẽtia terminari nisi q adeptionẽ oĩum formarũ. Nõ. n. vna forma recepta in materia ẽt si sit nobilior ⁊ magis pfecta tollit potẽtiã ad formã aliaz min⁹ nobilẽ. mã eni sub forma ignis exñs adhuc remanet i potẽtia ad formã terre. vñ ⁊ si forma celi sit nobilissima: nihilomin⁹ tñ recepta in materia ꝑma nõ terminabit totã potẽtiã ei⁹ nisi sil̃ cũ ipsa recipiant̃ oẽs alie forme: qđ est impossibile. Et ꝓterea si poneret̃ q forma celi q̃ suaz pfectionẽ totã materie potẽtiã termiaret: adhuc oporteret q materia stans sub forma el̃tari eẽt in potẽtia ad formaz celi: ⁊ reducere⁊ in actũ q̃ actionẽ ⁊tutis celestis: ⁊ ita celũ eẽt generabile ⁊ corruptibile: ⁊ iõ ipse vult q nllo mõ in materia ꝯueniãt supioza ⁊ iferioza corpa. ⁊ hꝺ vr̃. ꝑbabilius ⁊ magis ꝙsonũ dictis phi. Nec dico sic̃ qđã dicũt q ꝯueniũt in materia si sumaꝫ ꝑ fundamẽto. pmo qđ nec est albũ nec est nigrũ: vt dr̃ in pmo meta. sz differũt in materia ꝙm q materia determinat̃ q motũ. diuersitas eni motus est signũ diuersitatis materie ⁊ nõ cã: sz ecõuerso: qꝛ mot⁹ ẽ actꝰ exñtis in potẽtia. vñ oz q vbi inuenit̃ vna materia ꝑ eẽntiã inuenitur põ respcũ eiusdẽ mot⁹ sz q materia ẽ in põ ad plura.

Ad primuz q̃ dõm: q corporeitas sz itẽtionez logicã vniuoce in oĩbus corpib⁹ inuenit̃: sed ꝙm eẽ ꝙsiderata nõ põt esse vni⁹ rõis in re corruptibili ⁊ incorruptibili: qꝛ nõ sil̃ se habẽt in potẽtia eẽndi: cũ vnuz sit posse ad eẽ ⁊ ad nõ eẽ: ⁊ alterũ nõ: ⁊ p modũ istuz dic̃ phs in io. meta. q de corruptibili ⁊ incorruptibili nihil cõe dr̃: nisi cõitate nois: ⁊ p hoc ꝙmẽ. ibidẽ hãc rõnẽ soluit. ¶ Ad scõz dõm: q sic̃ oẽs res put mõ sunt in suo ꝑmẽto dñr vnus mũdus vel vnũ vniuersuz: ita ẽt put erãt informes ex defectu vltimi ꝑfẽti dicebant̃ vna materia informis: nõ qdẽ ꝑ tinuitatẽ tãq; oĩa ex vna mã nũero facta sint. ¶ Ad 3m dõm: q ꝙm Auic. nõ ẽ querenda dria q aliquos actꝰ: nisi in illis q̃ in vna potẽtia ꝯueniũt. spẽs eni q̃ ꝯuenũt in vna potẽtia generis distinguunt̃ specificis dr̃ntys: sz ipse dr̃ie que nõ ꝯueniũt in genere: sic q gen⁹ sit pars eẽntie eaz: seipsis distinguunt̃. sil̃ r̃ gña gñalissima nõ diuidunt̃ aliqb⁹ differẽtys: sz seipsis. Sil̃ r̃ ꝯposita q̃ conueniũt in mã distinguunt̃ ꝑ formas diuersas: sz diuersę mãe seipsis distinguũtur ꝙm analogiã ad diuersos actꝰ. put in eis diuersa rõ passibilitatis inuenit̃. ¶ Ad q̃rtũ dõm: q ꝓbs in li⁹ phy. nõduz ꝓbauerat eẽ gntã eẽntiã: qđ in ꝓncipio ce. ⁊ mũdi demonstrat. ⁊ iõ in li⁹ phy. nihil determinat de his q̃ sunt ꝓpria illi eẽntie: ꝓ qđ ẽt tractatũ õ ifinito replicat: vt cõmentator in pmo ce. ⁊ mũ. recitat. ¶ Ad qntuz dõm: q ficut in pmo

Universidad de Deusto
Biblioteca

de gene. dr̄ materia est imediate subm gn̄onis ⁊ corruptionis. alioz autē motuū p pus ⁊ posteri⁹. tanto plus quāto illud fm qđ est mutatio maiorē pfectionē motus psupponit: ⁊ ideo in illis trī est vnitas materie p̄me que i gn̄one et corruptiōe cōueniunt. ⁊ per ꝓsequēs etiā illa que cōueniūt tribus motibus. s. augmēto ⁊ diminutiōe ⁊ alteratiōe ꝫ q augmētuz ⁊ diminutio nō est sine generat oē ⁊ corruptiōe: que etiā alteratiōis terminus est. sed loci mutatio vt in. 8°. phȳsic. ꝓbatur est maxime pfecta: qz nihil variat de eo qđ est itraneu rei. vnde subm huius motus est ens cōpletuz in esse p̄mo ⁊ in oibus ꝓpetatibus itraneis rei. ⁊ talis motus conuenit corpori celesti: ⁊ iō mā eius est sicut subm cōpletuz in istis iferioribus: vt dicit cōmē. in lib°. de suba orbis. vnde remouet cōitas materie fm analogiam tantū.

¶ Utrū oia sint creata sil' ⁊ distincta spēs. II.

AB secunduz sic ꝓceditur. Uidetur q oia sint simul creata: ⁊ distincta p species. ꝓmo per hoc qđ habet ecclesiasticus. 18. Qui vivit in eternū creauit oia simul ¶ P. magl distat spūalis ⁊ corporalis creatura. q̄ due corporales: ꝫ spiritualis ⁊ corporalis simul facta cē ponunt. ergo multo fortius omnes corporales. ¶ P. vt̄ dicitur Deutro. 32. dei perfecta sunt opera: nec potest esse rō: quare perfectio ad tempus differtur quā creatura p se consequi nō poterat: nec ab alio: nisi a deo: cū g̃ creature fm suas perfectiōes in species distinguantur. videt q a ꝓncipio sub distinctiōe spērum creata sint omnia. ¶ P. opus creationis diuinā potētiā manifestat: ꝫ potētiaz agētis minus demōstrat effectus successiue ꝑpletus q̄ subito in sua perfectiōe ꝓduct⁹. ergo videt q a ꝓncipio omnia simul distincta creata sint. ¶ P. cōstat q deus totum opus vnius diei in vno momēto ꝓduxit. g̃ videtur ridiculū dicere q in toto die ab operādo cessauerit vsq; ad ꝓncipiuz alterius diei: quasi ex opere lassatus. g̃ videtur q nō per successiōes dieruz creature distincte sint. ꝫ a ꝓncipio creatiōis. ¶ P. partes vniuersi dependent adinuicē: ⁊ ꝓcipue iferiores a superioribus: ꝫ eoz que dependent adinuicē vnū nō est sine altero. g̃ videtur iconueniēter dici q ꝓmo fuerit aqua ⁊ terra: ⁊ postmoduz stelle facte sint.

Sed contra. Augustinus dicit super Genesim. ii. q maioz est hui⁹ scripture auctoritas q̄ habetur in ꝓncipio Genes q̄ omnis humani ingenij perspicacitas: ꝫ ibi scriptum est p senariū dierū creaturas distinctas esse. g̃ videt q ita necesse sit ponere. ¶ P. natura imitatur operationē creatoris: ꝫ operatiōe naturali est processus de imperfecto ad perfectū. g̃ videt qđ etiā in operatione creatoris. ⁊ ita videtur q nō omnia simul distincta sint in ipso creationis ꝓncipio.

Respondeo dicendo: q que ad finē ptinent dupl'r distinguunt. quedā enī sunt per se de substātia fidei: vt deū esse trinum ⁊ vnū: ⁊ hȳ. in q̄bus nulli licet aliter opinari. Unde apostolus ad Gala. p̄mo dicit. q si angelus dei aliter euāgeliçauerit q̄z ipe docuerat anathema sit. Quedā vero per accidēs trī in q̄ctum. s. in scriptura traduntur quā fides supponit: spiritu sancto dictāte. ꝓmulgatam esse: que qdem ignozari sine piculo possunt ab his que scripturas scire nō tenent. sic multa hystozialia: ⁊ i his etiā sancti diuersa senserūt scripturā dinam diuersimode exponētes. Sic ergo circa mūdi ꝓncipiū aliquid ē qđ ad substātiam fidei pertinet. s. mundū icepisse creatuz ⁊ hoc oēs sancti cōcorditer dicūt: quo autē modo ⁊ ordine factus sit nō pertinet ad fidē nisi per accidēs: in q̄ctuz in scriptura traditur: cuius veritatē diuersa expositiōe sancti saluātes diuersa tradiderūt. Augustinus enīz vult in ipso creatiōis ꝓncipio q̄sdā res p species suas distinctas fuisse in natura ꝓpria: vt elemēta corpora celestia: ⁊ substātias spūales. Alia vero in rōnibus seminalib⁹ trī: vt aialia: plātas: ⁊ hoies. que oia postmodū in naturis ꝓpriis ꝓducta sunt in illo opere quo post senariū illoz dierum deus nām ꝑus cōditaz administrat. de quo opere. Jo. 5. dicit. Pater meus vsq; modo operatur: ⁊ ego operoz nec in distinctiōe rez attendēdum esse ordinē rēporis: ꝫ nature ⁊ doctrine: nature. sicut sonus precedit cantū natura: ꝫ nō tēpore: ⁊ ita que nāliter ꝑora sunt. ꝑus facta memoratur: sicut terra ꝑus q̄ aialia: ⁊ aqua ꝑus q̄ pisces. ⁊ sic de alys. doctrine vero ordie: sic ꝑz in docentibus geometriam: q̄uis eni partes figure sine ordie temporis figuram cōstituāt tamē geometria docet cōstitutiones fieri. ꝓtrahēdo lineā post lineam. ⁊ hoc fuit exemplū Platonis: vt dr̄ in ꝓncipio ce. ⁊ mūdi. Ita etiā ⁊ Moyses rudē populū de creatiōe mūdi istruēs per partes diuisit que sil' facta sunt. Gregorius vero ⁊ alij sancti ponunt ordinē temporis in distinctiōe rerū seruatum. ⁊ hec qdē positio est cōmunioz ⁊ magis cōsona videt littere q̄tum ad superficiem: ꝫ ꝑoz est rōnabilioz: ⁊ magis ab irrisiōe ifideliuz sacram scripturam defendēs: quod valde obseruāduz docet Augustinus super Genesim libro ꝓmo: vt sic scripture exponantur. q ab ifidelibus nō irrideantur. ⁊ hec opinio plus mihi placet. tamē vtraq; sustinendo ad oia argumenta rūdēdū est.

Ad primum ergo dōz est: q fm Gregoriū dicunt oia simul creata per subam materie. ⁊ nō per spēm forme vel etiaz in sui similitudine: sic aia rationalis que angelis sil'is ē nō ex materia ꝓpagāda. ¶ Ad scōz dōm: q corporalia oia cōicant in materia siue sit vna siue plures: ⁊ qz materia nō ꝓcedit compositum: ideo vt ordo temporis ordini nature respōderet: ꝑus facta est materia corporalis: ⁊ deide p formas distincta nō aūt corporalis natura ex spirituali ꝓducitur. vl' sicut ex materia vel sicut ex efficiēte: ⁊ ideo nō est similis ratio. ¶ Ad tertium dōm: q sicut creatura nō hz esse ex se ita nec ꝑfectiōez: ⁊ ideo ad vtrumq; ostēdēduz voluit: vt creatura ꝑus nō esset ⁊ postmoduz esset. ⁊ similr' ꝑus esset imperfecta ⁊ postmodū perfecta. ¶ Ad q̄rtū dōz: q in creatiōe nō trī debet ostēdi potētie vtus: sed etiaz sapie ordo vt que ꝑus natura sunt ꝑus etiā istituant. ¶ Ad qntū dōm: q ad ostēdēduz diuersam distinctoz naturā voluit deus: vt vniuscuiq; rez distinctiōis dies vnus respōderet: ⁊ nō ex aliqua necessitate vel lassitudine agētis. ¶ Ad sextū dōm: q nō est eadē natura rei iaz pfecte ⁊ put est in suo fieri. Et ideo q̄uis natura mūdi cōpleti hoc exigat vt oēs partes eēntiales vniuersi sint simul: potuit tamē aliter esse ab ipsa mūdi factiōe: sic in hoie perfecto nō potest coz eē sine alys partibus: ⁊ tamē in formatiōe embryonis coz ante oia mēbra generatur. ¶ Ad septimū dōm: q auctozitati scripture in nullo derogatur dū diuersimode exponitur: salua tamen fide: qz maiozi veritate eam spiritussanctus fecundauit q̄ aliquis homo adinuenire possit. ¶ Ad octauū dōm: q hoc est ex imperfectione creature qđ ex iperfecto ad pfectiōez operando venit. q̄ p culdubio vltimā pfectionez daret q̄tūcunq; posset. seruata tamē operis cōditiōe. ⁊ ideo nō opz q in hoc diuinū op⁹ operationi creature sit simile.

¶ Utrum distinctio dierum saluetur fm expositionem augustini. III.

AD tertium sic ꝓcedit. Uidetur q fm expositiōez Augustini dierum distinctio nō saluetur. Dies enim noīat qđdam tempus: sed in rerum formatione fm Augustinū: nō fuit successio temporis. g̃ nec saluata est distinctio dierum. ¶ P. cum dies ponat illuminationem quādam oporteat q dies intelligantur. vel fm illuminationem lucis corporalis vel intellectualis. sed nō fm lucem corporalem: qz hoc nō facit dies nisi pluribus reuolutionibus que successione tempoz complentur: nec iterum fm lucez ītellectualem: qz lux ītellectualis creata nō ifluit per modum irradiatiōis ad cratione rerū: sed ratio diei requirit irradiationem aliquā. ergo videtur q dies illi nō cōueniēter assignentur. ¶ P. in illuminatione spūali non est iuenire diuersas partes: sed diei assignātur diuerse partes. s. mane ⁊ vespere. g̃ videt q nō possint ītelligi dies illi fm illumiationē lucis spūalis. ¶ Si dicaī q mane huius diei est fm cognitiōez rerū in verbo. vespere aūt fm cognitionē rerū in ꝓpria nā. ¶ Cōtra: qz in illo dr̄ res cognosci a quo similitudo rei accipitur: ꝫ angeli nō habēt rerū cognitionē per similitudines a rebus acceptas: ꝫ p species a verbo in eoz mentē influxas. g̃ tantum in verbo cognoscunt res creatas: ⁊ nō in ꝓpria natura: ⁊ sic habēt tantuz mane nō vespere. ¶ P. vbicūq; est res: ibi potest cognosci: ꝫ res creata hz triplex eē. s. in vbo ⁊ in mēte angeli ⁊ in ꝓpria natura: qō significaī fm Augu. sup Genes. p. per hoc: q dixit fiat. Quantū ad esse rei in verbo factū est. q̄tuz ad esse rei in mente angeli fecit. q̄tuz ad esse rei in ꝓpria nā. g̃ huius diei debēt tres partes assignari. ¶ P. sicut q libet dies vsitatus hz vespere ⁊ mane. ita ⁊ meridiez. g̃ sicut assignaī cognitio matutina ⁊ vespertina ita ⁊ meridiana. ¶ P. oēs dies debēt eē vnifozmes: ꝫ p̄me diei nō assignaī mane: qz mane quod post vespere ponitur nō pōt esse mane a qua incipit p̄mus dies sed in qō terminatur. Septima autē dies ponitur habere mane ad quod terminatur sexta dies ⁊ nō vespere. g̃ nec alys diebus mane simil' ⁊ vespere assignari debēt. ¶ P. de vespere in mane nō trāsitur nisi p noctez: ꝫ de nocte nulla fit mētio. g̃ insufficiēter tradit dierū ordo.

Respōdeo dōm: q fm Augustinuz illi sex dies sunt vnus dies sex reruz distinctionibus fm quas numeraī simul presentatus: sicut ēt vnū vbū est quo oia facta sunt. s. dei filius q̄uis frequēter legaī. dixit deus: ⁊ sicut illa opa saluanī in oibus sequētibus q̄ ex eis propagant opatiōe nature: ita etiā illi sex dies manēt in tota successiōe tēporis. quomō autē hoc sit videndū est. Natura angelica ītellectualis est: ⁊ lux est ⁊ ꝓprie lux est: ops q ei⁹ illustratio dies dicatur. Angelica aūt nā in ꝓncipio ꝓditionis rerū cognitionez earū accepit: ⁊ sic quodāmodo lux intellectus eius rebus creatis presentabatur in q̄ctuz cognoscebantur. vñ ipsa cognitio rerū dies dr̄: ⁊ fm diuersa genera cognitoz. ⁊ ordinē distiguunt: ⁊ ordinant dies: vt in primo die ītelligat formatio spiritualis creature per conuersionē ad vbū. In scōo die formatio corporalis creature quantū ad superiorē partē que firmamētū dicit. In tertia q̄tuz ad iferiorē partē. s. terre aque ⁊ aeris vicini. In q̄rta supioz pars. s. firmanentum ornatum. In quinta inferioz quātum ad aerez ⁊ aquaz. In sexta q̄tum ad terram. Luz autē de⁹ sit lux plena: ⁊ tenebre in eo nō sint vlle. p⁹ Joā. p. cognitio ipsius dei in se est plena lux: ꝫ qz creatura ex hoc q ex nihilo est: tenebras possibilitatis ⁊ imperfectiōis hz: ideo cognitio qua creatura cognoscitur tenebris admixta est. pōt aūt cognosci dupl'r. vel in verbo fm q exit ab arte diuina. ⁊ sic eius cognitio matutina dicitur: qz sicut mane est finis tenebrarū: ⁊ ꝓncipium lucis. ita creatura a verbo ēt ꝓncipiū lucis sumit posteq̄ ꝑus nō fuerat. cognoscitur etiā ꝓut est in natura ꝓpria existens: ⁊ talis cognitio dicitur vespertina. ꝓpter hoc q sicut vespere est terminus lucis ⁊ tēdit in noctem: ita ⁊ creatura in se subsistēs est terminus operatiōis verbi. quasi facta per verbuz: ⁊ de se in tenebras defectus tendēs: nisi vbo portaretur nihilominus hec cognitio dies dr̄: qz sicut in comparatiōe ad cognitionē verbi tenebrosa est. ita est lux in comparatiōe ad cognoscibilia. q̄ oīno tenebra est: sicut vita iustoz presens caligīosa dr̄ respectu future glorie: que tamē lux est in comparatiōe ad vitaz peccatoz: ⁊ sic attenditur. quedam circulatio iter mane ⁊ vespere ꝫ q angelus seipsuz cognoscēs in ꝓpria natura hāc cognitionē rettulit ad verbuz: sicut ad finē in quo sequentis operis cognitionē sumpsit: sicut in ꝓncipio: ⁊ sicut hȳ mane ē finis diei precedētis: ⁊ ꝓncipium sequētis: ⁊ hec qdem expositio subtilis ⁊ congrua est: dummodo lux ⁊ dies ꝓprie in spiritualibus dicaī: ⁊ nō metaphorice. vt Augustinus vult super Genesis. 4. aliter enim esset expositio mystica ⁊ nō literalis. Sed qz a pluribus negatur: ideo sustinēres cuz Augustino q omnia sunt sil' creata ⁊ in species distincta. possumus dicere q dies accipiuntur fm illustrationē lucis corporalis. ita tamē q ordo dierum attēdatur. fm ordinē eorū ⁊ distinctionē in que lux corporalis refulget: sicut enim oium creaturarū nālium cognitionē angeli acceperūt. ita etiā lux in oia corporalia se diffundit: vt Dion⁹. dicit. diuersimode in diuersis recepta fm diuersitatem recipientiū: ⁊ ideo sicut Augustinus distinguit sex dies fm pūtationē lucis spiritualis: que p̄mo die facta dr̄: sex rerū generibus: ita fm presentationē lucis corporalis sex rerū generibus possunt eodē mō sex dies distingui sine distinctiōe tpis. Et qz piodus vnicuiq; rei corporali ꝫ ifluētia lucis ꝑfigitur q̄sī inter duos terminos. cum quelibet virtus corporalis finita sit. ideo illi termini mane ⁊ vespere dicuntur: vltra quos virtus rei nō extenditur.

Ad primuz g̃ dōm: q dies ēt ē pars tpis ⁊ lucis effectus distinctio. g̃ p̄mo z dierū nō sumitur ex pte tpis: ꝫ ex parte lucis: ꝫ q diuersa per lucē declarantur vel q̄tū ad cognitionez angelicā vel q̄tum ad ifluētiā lucis corporalis in diuersa. ¶ Ad scōm dōm: q lux illa ⁊ corporalis ⁊ spiritualis potest ītelligi: ⁊ si ītelligaī corporalis dies distinguetur ꝫ diuersa illuminata: ⁊ nō fm illuminatiōis tēpus. Si aūt ītelligatur spiritualis nō est per ifluētiā lucis ad res creādas: ꝫ p fulgorem lucis ad res cognoscendas. ¶ Ad 3^m dōz: q ptes diei fm lucē spūalē non sunt fm diuersa cognita: ꝫ fm diuersos modos cognitiōis eiusdē rei: ⁊ sic dies nō sunt successiui: qz angelus in vbo sil' diuersa genera rerū intuetur: ita nec ptes diei vnius: qz sil' videt in vbo creaturas: ⁊ in ꝓpa nā. ¶ Ad q̄rtū dōz: q nō dicī cognitio vespertina que est rerū in ꝓpa natura. ex eo q ab ipsis reb⁹ spēs sumant p quas cognoscāt. Sz qz p species: quas a creatiōe receperūt res cognoscunt ꝓut in ꝓpa nā subsistūt. ¶ Ad qntū dōm: q spēs rez p̄mū hz eē in arte diua q̄ē vbū qō eē significaī cū dr̄. dixit deus fiat. i. vbū genuit in quo erat vt fieret. Scōm hz eē in ītelligētia angelica: qō significaī in hoc qō dr̄: factū est ꝑ ifluētia vbi. Tertiū eē habēt in rebus qō significaī in h qō dr̄ fecit: ⁊ iō ista triplex distinctio nō ponīt in ꝓductiōe lucis spūalis nec informatiōe hois: qz ēt ītellectualis ponīt: ⁊ sic ēt angelus triplicē de reb⁹ cognitiōez hz. s. ꝓut in vbo sunt. ꝓut sūt i mēte eius. ⁊ ꝓut sunt in ꝓpa nā: q̄tuis aūt nūq̄ cognoscat res in ꝓpa natura nisi p spēs q̄s hz apō se. trī differt cognitio q̄ cognoscit ꝓut sunt i seipso ⁊ ꝓout sunt in ꝓpa natura. pōt eni ītellect⁹ ꝓuerti ad spēm qua apud se hz dupl'r. Aut cōsiderādo ipsaz fm q est ens qōdā in ītellectu: ⁊ sic cognoscit de ea qō est ītelligibile vel vl'e vel aliquid hȳ. aut fm qō ē similitudo rei: ⁊ sic ītellectus cōsideratio nō sistit in specie: ꝫ per spēm trāsit in rē cuius similitudo est: sicut oculus p spēm que est in pupilla videt lapidem ⁊ est simile de imagine lapidea que potest cōsiderari fm: q est res quedam vel similitudo rei: ⁊ ita patet q due cognitiones dicte differunt: sed vtraq; est vespertina: qz etiā eē ipse ītellectus angeli creatura est: ⁊ in tenebras defectus tendēs q̄tū in se est. ¶ Ad sextū dōm: q cognitio meridiana nō ꝓt eē cognitio creature cui defectibilitati tenebra admixta est: ꝫ cognitio ipsi⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei qui est plena lux. Et ideo in opibus creatiõis meridies nõ nominatur. ¶ Ad septimum dicẽdũ: q̃ in p̃ma die ſm Augustinũ formatio narratur ipsius ītellectualis nature. cuius cognitio eẽ eius in ꝓpria natura naturaliꝝ ſequtur: ꝛ iõ sui ipsius cognitionem matutinam nõ bꝫ: ſꝫ vespertinam. Similꝫ ꝛ septima dies pertinet ad quietẽ dei in seipso ex oĩbus opibus que ꝓpter se fecit. ꝛ hec quies nullo defectu clauditur: ꝛ ꝓpter hoc i die illa vespere nõ noĩatur. ¶ Ad octauũ dõm: q̃ si angelus cognitiõe creature accepta: eam in laudẽ creatoris nõ referret: in ipsa creatura sistẽs nox in eo fieret. hoc enim esset querſe frui creatura. hoc autẽ non cõuenit beatis angelis q̃ p lucem significãtur: ꝛ ideo in illo dierũ senario nox nõ cõmemoratur. vel potest dici �fz aliã viaꝫ q̃ mane ꝛ vespere ponuntur: qz sunt p̃ncipia diei ꝛ no ctis. ibi autẽ ostẽditur institutio p̃ncipiorũ nature ex quibꝰ oĩa ꝓpagata sunt: ꝛ iõ ponunt extrema relictis medijs.

¶ Utrum p̃ma materia fuerit informis. IIII.

Ad quartuz sic ꝓcedit. Uidet q̃ p̃ma materia informis erat. Illa enim materia cõmunis erat oĩbus elemẽtis. qz ex illa oĩa facta sũt: ſꝫ elemẽta nõ cõueniũt ni si in materia iformi. q̃ p̃ma mã oĩo iformis erat. ¶ P. Augustinus dicit in libꝰ cõfessionum ad deũ loquẽs. Docuisti dñe famulũ tuũ q̃ ꝓſq̃ ista faceres ñ aliqd erat nec species nec color ꝛc. nec tamẽ oĩo nihil erat: qz iformitas quedã erat. q̃ p̃ma mã oĩno forma carebat. ¶ P. si illa mã formam aliquã habebat: aut habebat formã corporis mixti: aut corporis simplicis: ſꝫ nõ corporis mixti: qz sic eẽt mixtũ ꝑus corporibus simplicibus q̃ eẽt cõsonũ põt Anagoze. q̃ os q̃ haberet formã corporis simplicis: ꝛ sic redibit opinio antiquorꝫ nãliuz: q ponebãt vnũ elemẽtũ oĩum vel ignẽ vel aquã vel aerẽ. ¶ Si dicaꝫ q̃ non habebat aliquã harũ formarꝫ: ſꝫ aliam. ¶ Cõtra. omne q̃ generatꝫ: generatꝫ ex suo cõtrario: ſꝫ ex illa p̃ma mã existẽte sub forma corporali facta sunt elemẽta. q̃ ops q̃ habuerit cõtrarietatem ad elemẽta que ex ea facta sunt: ſꝫ cõtrarietas p̃morũ corporꝝ nõ põt extẽdi vltra quaternariũ numerꝝ: vt in scõo de gnõne ꝓbatur. q̃ oportuit mãm illam eẽ sub forma alicuius q̃tuor elemẽtorꝝ: si fuit sub forma aliqua corporali: ꝛ ita vnũ tm̃ eẽt elemẽtũ p̃mũ: q̃ ipꝛobat pbs. oportuit q̃ q̃ materia illa oĩno fuerit iformis.

Sed contra oẽ eẽ est a forma. si q̃ mã p̃ma fuit ante rerꝝ distinctiõez: ops q̃ formã aliquã habuerit. ¶ P. sicut se bꝫ corpus nãle ad diuersas figuras ita se bꝫ mã p̃ma ad formas substãtiales: ſꝫ impossibile est eẽ aliquod corpus absq̃ oĩ figura. ergo impossibile est esse mãm absq̃ omni forma.

Respondeo dõm q̃ materia p̃ma dr̃ duplr. vel ita q̃ p̃mũ importet ordinẽ nature: vl ita q̃ importet ordinẽ temporis: ſm q̃ importat ordinẽ nature materia p̃ma est illud in quo vltimo stat resolutio corporũ nãlium: q̃ ops esse absq̃ oĩ forma: qz omne subiectũ q̃ bꝫ formã est diuisibile ī formaꝫ ꝛ subm forme: ꝛ ideo qz oĩs cognitio est per formã: hec mã p̃ma est scibilis: vt dicit pbs in p̃mo phȳsic. ſm analogiã tm̃: ꝓut dicimus illũ eẽ mãm p̃mã: q̃ ita se bꝫ ad oĩa corpora: sicut se bꝫ lignũ ad lectum: ꝛ q̃uis mã p̃ma sic accepta nõ habeat aliquã formã partẽ eẽntie sue: nunq̃ tamen diuidit̃ ab oĩ forma: vt ꝓbat Auic. in sua metaphȳsica: imo quãdo amittit vnam formã acquirit aliam ſm q̃ corruptio vnius est generatio alterius. ꝛ iõ materia p̃ma sic accepta nõ potuit eẽ duratiõe ante corpora ex ea formata. Alio mõ dr̃ mã p̃ma ſm q̃ p̃mũ importat ordinẽ tẽporis: illud. ſ. q̃ duratiõe p̃cessit ordinatã disp̃sitionẽ partiũ mũdi: q̃lis nũc cernit ſm eos qui ponũt mundum nõ ſemper fuisse: nec a p̃ncipio creatiõis omnia distincta foze: ꝛ sic accipiendo p̃imam materiam: oportuit eam habere aliquam formam. Sed circa hoc antiqui philosophi diuersificati sunt. quidam enim posuerunt eam esse totam sub vna forma: ponẽtes vnum elementorum omnium p̃mam mãm eẽ vel aliquid iter ea. ꝛ ex isto oĩa generari cõstituunt densitate ꝛ raritate. ¶ Alij vero posuerũt eaz sub pluribus formis: nõ tamẽ ordinatis adinuicẽ: ſꝫ quadã confusiõe permixtis que creatoris operatiõe ad ordinẽ ꝛ distinctionẽ reducte sunt: ꝛ ꝑ tñ diuersimode posuerunt: vt pbs narrat: qõ ad presens nõ ꝓtinet. ꝛ he oẽs positiones a philosopho sufficiẽter ipꝛobate sunt. Moderni etiã in has duas vias diuiduntur. quidam enim ponũt materiam illam primam totam sub vna forma creataz: sed ne in antiquũ errorem labi videanꝫ: ponũt illam formã nõ esse vnũ quatuor elemẽtorꝝ: sed aliquid qõ se bꝫ in via ad eas: vt impfectum ad pfectũ: sicut forma embryonis se bꝫ ad aĩal ꝓpletũ: sed hoc nõ potest similꝫ dici in elemẽtis: qz ſm cõmẽtatorẽ in ii°. metaphȳsice. prima habilitas que est in materia est ad formã elemẽti. vnde nõ inuenitur aliqua forma media inter materiam primam ꝛ formaz elemẽti: sicut iueniuntur multa media iter materiam p̃mam ꝛ formaz aĩalis: quarũ vna alteri succedit quousq̃ ad vltimam pfectionẽ veniaꝫ: itermedijs multis generatiõibus ꝛ corruptiõibus: vt Aui, dicit. ¶ Et preterea cum tunc naturalia p̃ncipia instituta fuerint: oporteret etiã nũc in naturali elemẽtorꝝ generatione aduertere aliam formam ante formã elemẽti: qõ est cõtra sensum: nisi forte dicatur ſm positionẽ libri. fontis vite: esse vnã p̃mã formã: ꝛ sic in mã' p̃mo iductam foze formaz corporalẽ cõmunẽ: ꝛ postmoduz formas spãles distinctas. Sz hãc positionẽ Auic. improbat: qz omnis forma substantialis dat eẽ completum in genere sube. quicqd autẽ adnenit postq̃ res est in actu est accidẽs. est enĩ in subõ qõ dicibens in se completũ. vñ oporteret oẽs alias formas nãles eẽ accidẽtia: ꝛ sic rediret antiquꝰ error q̃ gnãtio eẽt idẽ qõ alteratio. vñ ipse vult q̃ ab eadẽ forma per essentiã: ignis sit ignis ꝛ corpus ꝛ substãtia. ꝛ ideo tenẽdo viaz alioꝝ sanctorum: qui ponunt succession̄em in operibus sex dieruz: videtur mihi dicẽduz q̃ p̃ma materia fuit creata sub pluribus formis substãtialibus: ꝛ q̃ oẽs forme substãtiales partium essentialiuz mũdi in p̃ncipio creatiõis ꝓducte sunt. ꝛ hoc sacra scriptura ostendit que celum terram ꝛ aquam in p̃ncipio cõmemorat. ꝛ hoc etiam magister dicere videtur ponens in illa iformi mã hoc terreum elemẽtũ in medio cõsistere: ꝛ aquas rariores fuisse in moduz nebule supra extensas: ſꝫ dico q̃ virtutes actiue ꝛ passiue nõdũ in p̃ncipio partibus mũdi collate fuerãt. ſm quas postmodũ distingui et ordinari dicũtur. ꝛ hoc eẽ possibile pz si sustinere volumus opionem Auicẽ. qui ponit elemẽta in mixto remanere ſm formas substãtiales q̃tum ad p̃imum eẽ. trãſmutari autẽ q̃tum ad zm̃: ſcilicet quantum ad qualitates actiuas ꝛ passiuas: est enim mixtio miscibilium alteratoruz vnio. vnde possibile est materiaz esse sub forma substãtiali sine hoc q̃ habeat qualitates actiuas ꝛ passiuas in sui complemẽto. ꝛ sic cũ eẽ p̃mũ nãliꝝ p̃cedat eẽ zm̃: exꝑsius ẽ ordo nãe ī successiõe tpis. duz res ꝑus fiunt ī esse p̃mo q̃s pficiant̃ ī esse scõo.

Ad primum g̃ dõm: q̃ illa materia p̃ma q̃ vna numero est in oĩbus elementis vt pars essentie eorꝝ: est oĩno informis in sua eẽntia cõsiderata: sed hoc nõ potuit elemẽta duratiõe p̃cedere. vñ illa materia q̃ duratiõe p̃cessit corporalis fuit nõ vna p̃ vnitatẽ eẽntie: sed per similitudinem iformitatis quãtuz ad formas secũdas. ¶ Ad scõm dicẽdum: q̃ cuz Augustinus nõ ponat ordinẽ duratiõis sed nature tãtum: ſm ipm oportet dicere q̃ materia p̃ma est omnino iformis. qõ non potest esse ſm aliorꝝ positionẽ sanctoruz. ¶ Ad tertiuz dicẽduz: q̃ nõ habebat

formam vnam: sed plures: non quidem formas corporum mixtorꝝ: quia be consequuntur virtutes actiuas ꝛ passiuas p̃ncipiorũ mundi: ex quibus eẽntialiꝝ itegrat̃. Et per hoc patet responsio ad quartum.

¶ Utꝝ q̃tuor coeua ꝓueniẽter assignant̃. V.

B quintuz sic ꝓcedit. vr̃ q̃ icõueniẽter assignent̃ q̃tuor coeua s. celũ empyreũ: angelica nã: mã q̃tuor elꝛ ꝛ tps: locus. n. ꝓsequtur gñationẽ rerꝝ sic ꝛ tẽpus. sed de loco nulla fit mẽtio inter p̃ma creata. q̃ nec de tpe. ¶ P. tps est accidẽs qõdã. ſz de alys accñtibꝰ nõ fit mẽtio: sed itelligunt̃ cũ suis subiectis creata. q̃ vr̃ q̃ nec de tpe dz fieri. ¶ P. tps est mẽsura motꝰ p̃mi mobilis sed p̃mũ mobile. ſ. firmamẽtũ factuz est zº die. q̃ tps in p̃nº creationis nõ fuit. ¶ P. supiorꝝ ꝛ iferiorꝝ corporꝝ nõ eadẽ est mã. sed in p̃nº creationis istituta est oiuz corporꝝ mã. q̃ vr̃ q̃ debeãt esse. v. ſ. celũ empyreuz: mã firmamẽti: mã q̃tuor elemẽtorꝝ ꝛc. ¶ P. in q̃lz sex dieꝝ dr̃ dixit deꝰ: fiat: vt ostẽdat opꝰ illius diei p vbũ factũ esse. cũ q̃ informis mã p verbũ facta sit. vr̃ q̃ in eius creatione debeat dici: dixit deus fiat celũ ꝛ terra. ¶ P. q̃rit̃ �fz qd nũerus horꝝ sumat̃

Respondeo dõz ad hoc vltimũ. p̃ q̃ p opꝰ creatõis istituta est tota creatura q̃tuz ad esse suũ informe. vñ que nõ pñt duci ad vnũ iforme pñm q̃ est mã: faciũt numerũ in opatõe creatõis. Suba. n. ꝛ accñs nõ reducunt̃ in vnã mãz: qz accñtis ps mã nõ est. ꝛ iõ nõ ꝓueniũt in mã ex qua: põt tñ dici aliq̃ mõ accñs cõuenire cum suba in mã in qua: ſm q̃ accñs est in suba: ꝛ ideo illõ accñs qõ est sicut ex mẽsurãdo denoĩans sube cõnumerat̃. s. tps Silr suba spãlis ꝛ corpalis nõ reducunt̃ in vnã mãz: cuz spãlia mã careãt: ꝛ ita cõnumerat̃ angelus. Silr et corporum celestiũ ꝛ iferiorꝝ nõ est vna mã: ꝛ iõ numerat̃ celũ ꝛ mã q̃tuor elꝛ: ꝛ sic opz in creationis opere quatuor predicta cõnumerari.

Ad primum g̃ dõz. q̃ locus est supficies corpis locantis: ꝛ iõ creatio loci cũ creatõe corporalis nature itelligit̃. ¶ Ad zm̃ dõz. q̃ accñtia quedam denoĩant illõ in qõ sunt: sic albedo: ꝛ talia itelliguntur creata in creatione suoꝝ suboꝝ. si sũt deillis q̃ eẽ p̃mũ ꝓsequũtur. vt figura ꝛ q̃titas ꝛ bꝫ: qdã qũt denoĩant ẽt illud in q̃ nõ sunt vt in subto: sic locꝰ. Nõ. n. est locꝰ corpis cõtinẽtis in quo ẽ vt subiecto: ſz corpis cõtẽti: ꝛ tps est nũerus oĩum motuũ: ꝛ si p ei°in quo est: vt ī subto. ſ. motꝰ p̃mi mobilis p quez oẽs alij numerant̃: vt in io° meta. dr̃. sed tñ alia est rõ de tpe: ꝛ de loco: qz locꝰ est idẽ p eẽntiã: qõ supficies corpis locãtis: tps aũt nõ est idẽ nũero cũ aliq̃ accidẽte in suba fũdato. ¶ Et ꝓterea locꝰ totũ cõplemẽtũ suũ bꝫ in re: ſz tpis rõ aliquo mõ cõpleꝝ ex actione aĩe nũerãtis. vñ magis bꝫ rõnẽ extrinseci q̃ locꝰ: ꝛ iõ potius ꝓnũerat̃ p creatis q̃ locꝰ: vel ali q̃ aliqõ accñs. Et p̃cipue hoc factũ puto ad remouẽdũ antiquũ errorẽ pbꝝ qui tps posuerũt eternũ ꝓter platonẽ. vt in 8° phȳsicorꝝ dr̃. ¶ Ad zm̃ dõz. q̃ motꝰ celi icepit scõa die, ſz nõ oĩa sil' creata sunt. vñ non põt ītelligi de tpe q̃ est nũerꝰ motꝰ p̃mi mobilis: ſz os q̃ vel p tps significet̃ eiuz: vt q̃dam dicunt vel tempus large sumat̃ p numero cuiuscũq̃ successionis: vt sic tps p creatũ dicat̃ q̃ mẽsurat ipsam creationẽ rerꝝ qua post non esse ī esse res ꝓdierunt. ¶ Ad 4m̃ dõz. q̃ firmamẽtũ ſm quosdã est de nã iferiorꝝ corporꝝ: ꝛ sic mã eius itelligit̃ in mã q̃tuor elꝛ: ꝛ sic solũ celũ empyreũ erat alterius nature: ꝛ q̃nta eẽntia: sed si dicamus firmamẽtũ eẽ q̃ntã eẽntiã: tũc p celũ itelligit̃ empireũ celũ: ꝛ celũ cristallinũ ꝛ celũ sidereũ: sed q̃tũ ad nãz informẽ boꝝ duoꝝ: celũ. n. empyreũ statim in sua creatõe vltimũ cõplemẽtũ habuit. ¶ Ad 5m̃ dõm. q̃ vbũ, ꝑpe loq̃n do ipoꝛtat rõnẽ forme exẽplaris ad creaturas: eo q̃ vbum est ars. vt Aug. dicit. ꝛ ideo in senario dieruz vbi formatio creature narrat̃ ꝓuenienter mẽtio de vbo fit. vbi aũt narrat̃ ꝓductio informis materie filius ostẽdit̃ causa vt p̃nm̃: ꝛ nõ vt vbum. vñ diuersimode vtrobiq̃ totius trinitatis causalitas ostẽdit̃. Jn creatione siq̃dem informis mãe desiꝛ gnat̃ pr̃ noĩe dei qui creauit: filius noĩe p̃cipy: spũssanctꝰ noĩe. ꝓpo: cũ dr̃ spũs dñi. Jn formatione vo rerꝝ significat̃ pr̃ vt dicẽs: filius vt vbũ: spũssanctꝰ vt benignitas q̃ approbat q̃ factũ erat. eodem nãq̃ amoꝛe quo deus voluit vt creatura fieret ei placuit vt maneret.

¶ Expositio textus.

Quia nomine terre ꝛc.) Sciendũ q̃ ſm Aug. qui ponit ī distinctõe rerꝝ ordinẽ tpis: os q̃ mã p̃ma itelligat oĩo informis: vt dcñ est: ꝛ sic vocabit̃ nomine aq̃ vel terre: ꝓpter silitudinẽ tñ. vt dicat̃ terra ꝓpter carẽtiam forme: terra. n. iter oĩa elta minus bꝫ de spẽ cũ sit magis eltuz grossum: aq̃ vo ꝓpter receptibilitatẽ formarꝝ: qz humidũ est bñ receptibile ꝛ termiabile: sed abyssus dr̃ ex hoc q̃ est turpis p accñs vt in p̃ phȳsicorꝝ dr̃. Abyssus. n. dr̃ ab. a. qõ est sine: ꝛ byssos: qõ est genus lini cãdidissimi. i. sine candore: ꝛ hoc accidit materie rõne ꝓuationis. vel dr̃ abyssus q̃si sine basi ꝺ aliq̃ magna, pfũditate: ꝛ ꝑcipue aquarꝝ ſz Augustinũ: ꝛ silr materia p̃ma abyssus dr̃: inq̃tũ ꝓuat̃ forma. p quã eẽ substãtificuz recipit. Sed ſm alios sanctos possum̃ dicere: q̃ ad litteraz erat sub forma substãtiali terre vel aque. (Terra autem erat inanis ꝛ vacua). Si intelligit̃ per terraz materia iformis: sic oportet exponi receptibilitas materie quodãmodo esse similis receptibilitati loci inquantũ in vna materia manẽte succedit sibi diuerse forme: sicut ī vno loco diuersa corpora: ꝓpter qõ plato locũ: ꝛ mãm: idem esse dixit. vt in quarto phȳsicorꝝ dicit̃. ꝛ ideo ea que sunt loci. similitudinarie de materia dicunt̃. vt materia dicat̃ inanis: ꝛ vacua ſm carentiã forme: sed vacua inquantum forma implet capacitatẽ materie inanis: inquantũ forme est finis in quem tẽdit appetitus materie. Si autem terra sumat̃ ꝓ elemẽto adhuc informi sic ad litterã dicit̃ vacua ꝛ inanis: ꝓpter carentiã corporꝝ mixtorꝝ: quorꝝ ipsa est locus: ꝛ ad que quasi ad finem ordinat̃. Sine aeris obscura qualitate ꝛc. ¶ Sciẽdum q̃ omnis ꝓuatio quantũ ad id qõ significat̃ per nomẽ est nõ ens: sed tamẽ oportet q̃ aliquid ꝑsupponat̃: quia enim ꝓuatio est negatio in subiecto vt in 4°. metaphȳsice dicit̃: vnde ꝑsupponit̃ subiectũ ꝛ habilitas ipsius ad receptionẽ forme que ꝓuat̃: ꝛ ideo cuz tenebra opponat̃ luci ꝑ modũ ꝓuationis pũt tripliciter sumi aut ꝓ ipso subiecto ꝓuato: qõ est aer obscurus: ꝛ sic constat tenebras aliquid esse ꝛ creaturas esse. Secũdo modo potest sumi ꝓ ipsa ꝛtute aeris: per quã est receptiuus lucis: que est diaphonitas ſm q̃ non est pfecta per lucem: ꝛ sic tenebra põt dici obscura qualitas aeris: que aliqd creatum est. Tertio modo sumit̃ ꝓprie ꝓ eo qõ significat̃ per nomẽ: ꝛ sic ꝓuatio est non ens: ꝛ hoc modo per se loquẽdo nõ põt dici creata a deo: sed solum per accidẽs: inquantuz fecit nãm opacã ex cuius oppositione ad corpus luminosuz tenebra relinq̃t̃: sic dr̃ tenebras in domo facere q̃ claudit fenestrã (Primo ivbo oĩa disponẽdo ꝛc.) vr̃ hoc eẽ saluz: qz nihil qõ fit in vbo est fcñ: ꝛ ita ī vbo deꝰ nihil opat̃. ¶ Ad qõ dõz q̃ �fz quosdã alicui ipꝛopẽ locutꝰ est: ꝛ est exponẽdũ opat̃ in vbo. i. genuit vbũ qõ est ars oĩuz opandoruz ꝑ ipm. Hoc aũt iõ dicũt: qz nõ faciũt dñiz iter opari ꝛ facere: cũ multũ differãt. qz facere ꝓpe est act° rei trãſiens in exteriorẽ mãz. vñ phs dicit in 6° ethicorꝝ artificialia eẽ factibilia: ꝛ sic deꝰ nõ fecit aliqd ab eterno. Sed opatio dr̃ qlz actꝰ rei ẽt si exterius nõ trãſeat: ſic itelligere est opatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

stellect⁹:t pōt eē sine motu.vñ pōs in 7°ethycox.dicit:q deus vna simplici opatione gaudet:t p hūc moduz de⁹ ab eterno in verbo operatur. sicut artifex excogitando formas artificialium.

¶Que prima fuerit distinctionis operatio.

¶Distin. XIII.

RIma aūt distictionis opatio fuit formatio lucis:sicut ostendit scriptura:que cōmemorata rez informitate eaz dispōnē a luce icboauit subdēs.Dixit deus:fiat lux:t fcā est lux:t diuisit lucē a tenebris:appellauitqz lucem diē:t tenebras noctē:t factuz est vesp̄e t mane dies vnus.Cōgrue mūdi ornat⁹a luce cepit.vñ cetera que creāda erāt viderent.

¶Qual' fuit iux illa:spūal':an cōpal'. Jqrit qlis illa lux fuerit:corpal'.i.an spūalis:id rñdem⁹qđ a scis traditū legimus.Dixit.n.aug.q lux illa corporal' vl spūal' itelligi pt.Si spūal' accipit:āgelica nā itelligit:q p̄i⁹informis fuit:z postea formata ē cū ad creatorē suū cuersa:ei charitate adhesit:cui⁹informitatis creatio supius significata ē. vbi dcm ē.In pricipio creauit de⁹celū t terrā. Hic vo eiusdē formatio ostēdit cū ait.Fiat lux t facta est lux.Hec ḡ angelica nā p̄i⁹tenebre t postea lux fuit:q p̄i⁹habuit informitatē t imperfectionē:deide formatōis pfectionē:t ita diuisit de⁹lucē a tenebris.Nā vt ait Aug.sup Gen. Hui⁹creature informitas imperfectio fuit añqz formaret i amore conditoris.Formata vo ē qñ conuersa ē ad icōmutabile lumē verbi.Si vo corporal' fuit lux illa:qđ vtiqz pbabile est corp⁹luci dū fuisse itelligit:velut lucida nubes:qđ nō de nihilo:z de placēti mā formal'r factū est:vt lux eēt:t vi lucēdi hret.Cū q dies p̄ia exorta ē:q añ lucez:nec dies fuit:nec nox:z tps fuerit.

¶Quod lux illa facta est vbi sol apparet que inter aquas lucere poterat.

Jaūt qrit vbi fcā est lux illa cū abissus oēm terre altitudinē tegeret:dici pōt i ill' ptib⁹fcā:qs nūc illustrat sol' diurna lux.Nec mitz lucē i aqs posse lucere:cū ēt nautaz opatōe sepi⁹illustrētur.q in pfū dū mersi misso ex ore oleo aqs sibi illustrāt:que multo rariores fuerūt in pricipio qz mō sint:q nōdū congregate fuerāt i vno loco.fcā ḡ lux illa vicē:t locū sol' renebat.q motu suo circūagitata noctē diēqz discernebat.Ibi ergo p̄imū lucem appuisse verisile ē.vbi sol quotidiāo cursu circū uect⁹appz:vt eodē tramitte lux circūcurrēs:ac p̄io ad occasū discēdēs:vesperā faceret.Deide revocata ad ortū:auroraz.i.mane illustraret t ita

disit dies lucē t tenebras:t appellauit.l.d.t.t.n.

¶Q dies diuersis modis accipitur.

Jc notādū ē q dies diuersis mōis accipiri scriptura.Bē.n.dies lux illa q̄ illo triduo tenebras illuiabat.t dī dies illuminatio ipsa aeris.Bī ēt dies spacium xxiiij.horaz q̄ sīr accipitur cū ait.Fcm ē vespe t mane dies vn⁹.Qđ ita distiguēdū ē.Fcm ē vespere p̄i⁹:t postea mane:t ita fuit dies vn⁹explet⁹.xxiiij.horaz.dies.s.nālis q būit vesperaz: z nō mane.Mane.n.dī finis p̄cedētis:t initiū sequētis diei:qđ ē auroza:q nec plenā lucem:nec oio tenebras hz.Mane ḡ p̄im⁹ dies nō būit:qa nec dies p̄cesserat q seqntis diei initio termiaretur:t eo p̄cipue:q luce appente mox sup terrā plen⁹atqz p̄clar⁹dies extitit:q nō ab auroza:z a plena luce icboauit:t mane seqntis diei cōsumat⁹ē.Vñ Beda sup gen.Dicebat vt dies luce iciper:t i mane seqntis diei tēderet:vt ope dei a luce icboasse:t in lucem cōpleta esse figuraretur.Relīq aūt dies mane habuerūt t vesperaz: quoz quisqz a suo mane incipiens vsqz ad alterius diei mane extendebatur.

¶De naturali ordine cōputationis sex dierum: t de illo qui p̄o mysterio introductus est.

Jc ē nālis ordo distictōis dierū:vt distiguant atqz computētur dies a māe vsqz ad māe.Postea vo i mysterio fcm ē. vt dies computētur a vespa in vesperā:t adiūgat dies p̄cedēti nocti i computatiōe:cū iuxta nālē ordinē p̄cedēs dies seqnti nocti adiūgi debeat:qz bō a luce p pctm corruit i tenebras igrātie t pctōrū:Deide p rez a tenebris ad lucē rediit.Vñ apls.Eram⁹aliqñ tenebre:nūc aūt lux in dño.Prim⁹itaqz dies nō ab auroza:z a plena luce icipiēs.Et post paulati vesperā occidēti luce excipiēs:māe seqntis diei completus ē.Vñ beda.Occidēte luce paulati:t post spaciū diurne lōgitudis t iferiores ptes subeūte:fcm ē vespe siē nūc vsitato cursu sol' fieri solet.Fcm ē āt mane eadē sup terrā redeūte:t aliuz diē icboāte:t dies expletus ē vn⁹.xxiiij.bo.fuitqz nox illo triduo omnino tenebrosa:que post creata sidera aliqua luce claruit.

¶Cur sol factus est si lux illa sufficiebat.

Solet aūt qri qre factus ē sol:si lux illa faciēde diei sufficiebat.Ad qđ dici pōt qm̄ lux illa forte supiores partes illustrabat:t ad illuminatiōē inferioruz solem fieri oportebat.Vel potius iō:qa facto sole diei fulgor auctus ē.Ampliozi eni mīro luce radianit dies postea qz añ.Si vero queritur

quid de luce illa factū sit cum modo non appareat.Pōt dici aut de ea corpus solis formatū: aut in ea pte celi eē i qua sol est:nō q ipsa sit sol: sed sic ei vnita vt discerni non valeat.

¶Quomodo accipiēdū sit illud:dixit deus:an sono vocis id deus dixerit:an aliter.

REterea inuestigāduz est quomodo accipiendū sit quod ait.Dixit deus. vtrum tēporaliter vel sono vocis illud dixit:an alio modo:Aug.super Genesim tradit:nec tēporaliter:nec sono vocis deū fuisse locutū:quia si tēporal'r t mutabil'r:t si corporal'r dicat sonuisse vox dei: nec lingua erat qua loqueret:nec erat quē oportebat audire t itelligere.Bene ergo vox dei ad naturā ꝓbi per quod oia facta sunt:referē.Dixit ergo deus.fiat t̄.non tēporal'r non sono vocis:sed in verbo sibi coeterno.i.verbum genuit non tpaliter i quo erat t disposuit ab eterno vt fieret in tempore:t in eo factū est.

¶Quomō accipiēdū est qđ dicit pater opari in filio:vel per filiuz:vel in spiritu sancto.

Jc queri solet quomō accipiēduz sit qđ dicit pater opari in filio:vel p filiuz:vel in spiritu sancto.Hec.n.scriptura frequēter nobis proponit:vt illud.Omnia in sapiētia fecisti domie.i.in filio. Et in principio.i.in filio creauit deus celum t terrā.Et illud.Per quē fecit t secula. Super illum quoqz ps.locuz.Verbo domini celi firmati sunt ⁊c.dicit Aug⁹.q pater operatur per verbum suuz t spiritū sanctum:quomodo ergo hoc accipiendū est?Putauerūt quidam heretici q pater velut auctor t artifex filio t spiritu sancto in reruz opatione quasi instrumēto vteret:ex p̄dictis verbis errādi occasionem sumentes q velut blasphemuz atqz sane doctrine aduersum abijcit pia fides.Non est itaqz in telligendū ideo scripturam frequēter cōmemorare patrē operari in filio vel per filiū tanqz filiū non posset facere:si ei nō porrexisset pater dexterā:vel tanqz aliquod instrumētū fuerit patris operantis:sed potius illis verbis patrem intelligi voluit cum filio t cum spiritu sancto operari:t sine eis nihil facere.

¶Cōtra hāc expositionē surgit hereticus.

Sed dicit hereticus hac ratiōe posse dixisse filium operari per patrem vel in patre:t spūs sanctuz cum vtroqz vel per vtrūqz:quia filius cum patre t spūs sanctus cum vtroqz operat.Cui breuiter respondet:ideo illud dictū esse:t nō istud vt in patre monstraret auctoritas.Non enim pater a filio sed filius a patre operatur:t spūs sanctus ab vtroqz.Ideoqz filius etiam p spiritum sanctum legit opari:qz cum spū sancto opatur hoc ipsum a filio habēti operetur.

¶Alia predictorum expositio.

Potest t aliter illud accipi vt dicatur pater in filio vel per filiuz opari:quia eum genuit omniuz opificem:sicut dicitur per eum iudicare:quia genuit iudicem.Ita t per spiritum sanctuz dī opari siue pater siue filius:quia ab vtroqz procedit spūssanctus factor omnium.Unde Joānes chrisostomus in expositione epistole ad hebreos sic ait. nō vt hereticus inaniter suspicatur tanqz aliqđ instrumētum patris extiterit filius:neqz per eū pater dicitur fecisse tanqz ipse facere non posset sed sicut dicitur pater iudicare per filium:quia iudicem genuit:sic etiam dicitur operari per filium:quia eum constat opificem genuisse:si.n. causa eius pater est ꝓm q pater est:multo amplius eorum causa est que per filium facta sunt hec de opere p̄me diei dicta sunt.

¶Diuisio textus.

Dicto de ope creatōis hic psequit distictionis op⁹.Et diuidit in ptes tres. In p̄ma determiat ō ope p̄me diei.In z°de opescōe.i4.di.ibi.(Sequit dixit de⁹fiat firmamentū).In z°de ope tertie diei.ibi.(Sequit dixit de⁹congregent aq ⁊c.)Pria diuidit in duas.In p̄ma determiat p̄mū op⁹ distictōis p lucis productionē.In scōa exponit qđā dubia q possent eē i his q̄ boc op⁹dicunt:t circa opa.z°ibi.(Preterea inuestigādū ⁊c.)Circa p̄mū tria fac.p determiat lucis productionē.Scōo eius additiones.ibi.(Sz qrit qlis illa lux fuerit ⁊c.)Tertio lucis effectū ⁊c.ibi(Dic notāduz est q dies ⁊c.)Scōa i duas.In p̄ma ostēdit additionē lucis qtū ad eius nām vel gen⁹.In z°qtū ad ei⁹locū.ibi(Si aūt qrit vbi facta est ⁊c.)Tertia ps in q determiat effectū lucis q ē dies diuidit i tres.In p̄ma distiguit die qtū ad variā acceptionē.In z°qtū ad ordinē ptiū.ibi(Dic est nālis ordo ⁊c.)In z°qtū ad cāz efficiētē.ibi.(Solet ēt queri ⁊c.)(Inuestigādū ⁊c.)Dic expōit quō itelligēdū sit qđ dī. Dixit de⁹.Et p ponit expōnē.Scōo mouet dubitationem circa ñtē.ibi(Dic qri solz ⁊c.)Circa qđ tria fac.p mouet qōnē Scōo qrūdā errorē ponit.ibi(Putauerūt qdā hrtici ⁊c.) Tertio determiat fz vitatē.ibi(Nō ē itaqz itelligēdū ⁊c) vbi duas ponit solones.Quaz scōa incipit ibi.(Pōt t aliter ⁊c.)Circa p̄mū duo facit.p ponit rñsionē.Scōo excludit hereticoz obuiationē.ibi(Sz dic hrtic⁹ ⁊c.) Nō I.

Jc querunt quoqz.p de ope distictiōis p dñiaz ab aliis op⁹.z° vtz lux p̄e i spūalib⁹ fueriat.3°vtz lux corporalis sit suba:aut accīs.4.°de lucis productione. Quito quō pr dī p filiū opari.

¶Utz op⁹distinctōis fuerit necīū post op⁹creationis. I.

Ab primuz sic procedit.videtur q post opus creationis distictionis opus necessariuz nō fuerit:distinctio enim nō est nisi pus ꝑfusoz t cōmixtoruz.si ergo post creationē facta est reruz distinctio opor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tet res prius mixtas foze creatas:ꝛ sic redibit opinio anagoze ꝛ anaximādri ꝙ res fiāt per extractionē ex vno cōfuso ꝛ mixto. ¶ P.creatio terminat ad esse:ens enim vt dicitur in libro de causis est per creationem:sed materia ꝑm esse distincta est:q̄uis ꝑm essentiaz sit vna.ergo videt ꝙ post creationē distinctione opus non sit. ¶ P.eoz ē distictio:quoz pōt esse cōmixtio ꝛ cōfusio ꝑm locū:sed hec nō possunt cōuenire:nisi cōmunicantibus in materia.ſ. ergo superiozibus ꝛ inferiozibus cozpozibus materia cōmunis nō sit:videt ꝙ supioz ab inferiozibus nulla sit faciēda distinctio. ¶ P.quodlibet cozpus est distinctuz ab alys cozpozibus.Luz ergo describat in textu distinctio celi cristalini:ꝛ celi syderei videt ꝙ inconueniēter subticeat distinctio celi empirei. ¶ P.supza dictuz est in littera ꝙ sex diebus deus creaturas per spēs distinxit.ergo videt ꝙ totuz opus sex dierū ad distinctionē ptineat:ꝛ ita ornatus videtur a distictionis ope nō differre.

Respōdeo dicēdū:ꝙ natura in operibus sex dieruz taliter ꝛ instituta est vt nature ꝓncipia:tūc ꝛdita in se subsisterēt:ꝛ ꝙ ex eis alia ꝓpagari possent ꝑ mutuam actionē ꝛ passionē:ꝛ ideo oportuit eis:tūc esse ꝛferri ꝛ vtutes actiuas ꝛ passiuas quas Aug. vocat rōnes seminales quibus ex eis effectus ꝛsequētes producerētur.quātū ergo ad esse ipsoz ꝓncipioz sumit opus creationis:per qō subst̄atia elemētoz mūdi in esse ꝓducta est.Sed vtutum actiuaz ꝛ passiuaz quedā sunt mouētes ad determiatas species:vt virtus que est in semine leonis ꝛ equi:quedā vo sunt,cōes mouētes ad oēz speciē vt calidū frigidū ꝛ huiusmodi.per opus ergo distictionis attribute sunt rebus creatis virtutes actiue ꝛ passiue cōes mouētes ad oēm speciē. Sed per opus ornatus collate sunt rebus virtutes mouētes ad determinatas species:sed distinctio nō pōt nisi tripliciter variari.Luz enī motus alterationis ꝑm quē fit generatio ꝛ cozruptio reducaī in vnū ꝓmū alterās nō alteratum.ſ.celuz:opz enīz ī ꝓncipys essentialibus mūdi eē tria. Primū qō est alterās nō alteratū vt celuz:z^m qō est alterans alteratū:vt media elemēta que sunt ignis aqua ꝛ aer Tertiū qō est vltimū ꝛ minimū habēs de vtute alterandi .ſ.terra. Primo ergo oportuit distīgui ꝓmū ab vltimo:ꝛ ꝟ factuz est per lucis ꝓductionē que quidē formaliter est in celo:ꝛ participaī in medys elemētis ꝛ plus ꝛ minus. Sz vltimuz elemētum.ſ.terra caret luce vel minimuz de ipsa habet.Secūdo oportuit esse distinctionez ꝓmi a medio:ꝛ ꝟ factū est secūda die quādo diuise sunt aque inferiores a superiozibus facto firmamento.Tertio est diuisio medy ab vltimo.ꝛ ꝟ factum est tertia die:quādo cōgregate sunt aque in vnum locuz ꝛ apparuit arida.

Ad primuz ergo dicēdū.ꝙ distinctio partiū mundi nō est itelligēda per extractionem materialē ab aliquo mixto:ſz formaliter per hoc ꝙ diuersis rebus diuerse virtutes collate sunt. ¶ Ad z^m dicēduz. ꝙ per opus creationis ꝓncipia mūdi distincta sunt quātū ad esse ꝓmū:quod est per formas substātiales. Sed oportuit aduenire opus distinctionis vt distinguerentur etiaz quātuz ad agere ꝛ pati ꝑm diuersas virtutes rebus collatas. ¶ Ad tertiuz dicendum ꝙ in istis distinctionibus est quedaz diuersitas:quia enim cozpora superiora non sunt eiusdē materie cū inferiozibus:ꝛ per cōsequēs ꝑm locum confundi non possunt:ideo prima distinctio que est primi ab vltimo:ꝛ secūda que est ꝓmi a medio:est tantū ꝑm collationem diuersarū virtutuz ad agendū ꝛ patiēdum.Sed tertia que est medy elemēti ab vltimo que cōmisceri possunt ꝛ ꝑm locum confundi:est ꝑm vtrūq; inquantum elemētis collate sunt qualitates que sunt principia alteratiois vt caloz ꝛ frigus ꝛ huiusmodi.Et illa que sunt ꝓncipia motus localis vt grauitas ꝛ leuitas:ꝛ ideo in tertio die facta est mētio de loco.Cum dicit congregent aque in vnū locū ꝛ non in alys precedētibus. ¶ Ad quartuz dicēdum ꝙ celuz empyreum:vt supza dictū est:non habet influentiam super inferiora cozpora:ꝛ ideo inter opera distinctionis cōmemozari non debuit per quaz rebus virtutes actiue date sunt:sed celuz empyreū ozdinatuz est ad gloziam beatoz.ꝛ ideo in ꝓncipio creationis sue totuz cōplementuz suuz habuit. ¶ Ad quintū dicēduz ꝙ opus distinctionis supza acceptuz est cōmuniter ꝓut dicit discretionē ꝑm quācūq; virtutis differentiā:ꝛ sic in se includit etiā ornatuz:alio aūt modo ab ornatu differt vt dictū est.Et hec differentia pōt sumi ex mō loquēdi ipsi⁹ scripture:que in opibus triū dieꝝ quādā diuisionē insinuat.

Utrū lux ꝓprie iueniaī in spūalibus. II.

Ad secundū sic ꝓcedit.videtur ꝙ lux ꝓprie in spiritualib⁹ iueniaī. Primo per id qō dicit. Jo.ꝑmo. Erat lux vera ꝛc.Quod de deo itelligit:qui maxime spiritualis est.ergo videt ꝙ lux ꝓprie in spūalib⁹ substātys iueniaī. ¶ P.Aug⁹.dic.4.sup Gen. Nō xps sic dr lux quō dr lapis:ſz illud ꝓprie:ꝟ vtiq; figurative:nō ait xps ꝓprie diceret lux:nisi lux ꝓprie in spūalib⁹ inueniret. ergo ꝛc. ¶ P.iter alias creaturas spūalis suba nobilioz ē q̄ deo ꝓximioz:sed nō est pbabile scripturā diuinā nobilissime creature creationē subticuisse.Cū ꝙ de creatōe angeloz mētionē non faciat.vī ꝙ ad lr̄az:ꝛ ꝓpe ꝙ lucis ꝓductionē creatio nāe angelice sit itelligēda. ¶ P.luci ꝛueīt maxime actiuū cē.Uñ luci attribuit diffusiuū eē:ſz actio ꝛuenit veri⁹ spūalib⁹ q̄ corpalib⁹.ꝙ ꝛ lux. ¶ P.act⁹ ꝓpius lucis est manifestare:ſz manifestatio magis ꝓpe ē i spūalibus vbi est nobilioz cognitio.ergo videtur ꝙ ꝛ lux verius in eis inueniatur.

Sed cōtra est qō dic Ambro.ꝙ iter ea q̄ trāsūptine ō deo dr ponit splēdoz:ē ꝙ tigit ex multiplicatōe lumis.ꝙ vī ꝙ lux in spūalib⁹ nō nisi metaphorice iueniaī. ¶ P.Dyonisi⁹.dic in 4.°ca°de dinis noib⁹:ꝙ de⁹ dr lumē ex hoc ꝙ similitudo ei⁹ maxie resultat ī radio solari q̄tū ad causalitatē. Sz oē nomē qō dr de deo ꝑ similitudinē a creatura cozpali sumptā ꝛuenit sibi metaphorice.ꝙ ꝛc.

Respondeo dōz.ꝙ i hoc vī eē q̄dā diuersitas iter scōs. Aug⁹.n.vī velle ꝙ lux i spūalib⁹ verius iueniaī q̄ in cozporalib⁹. Sed ambr.ꝛ Dionysius videī velle ꝙ in spūalib⁹ nō nisi metaphorice iueniaī. Et hoc qdē videt magis verū:qz nihil per se sensibile spūalibus cōuenit nisi metaphorice:qz q̄uis aliqd cōe possit iueniri analogice in spūalib⁹ ꝛ cozpalib⁹:nō tn aliqd ꝑ se sensibile:vt ꝑz in ente ꝛ caloze:ens enī nō est per se sensibile:qō vtriq; cōe est:caloz aūt qō per se sensibile est in spūalibus ꝓprie nō iuenīt. Uñ cū lux sit q̄litas per se visibilis:ꝛ spēs q̄dā determinata in sensibilib⁹ nō pōt dici in spūalib⁹ nisi vel equiuoce vl metaphorice. ¶ Sciēdū tn ꝙ trāsferunt cozpalia in spūalia ꝙ quādā similitudinē que qdē est similitudo ꝓportionabilitatis:ꝛ hāc similitudinē oz reducere ī aliquā cōmunitatē vniuocationis vel analogie:ꝛ sic est in ꝓposito:dr.n.lux in spūalib⁹ illud qō ita se habet ad manifestationē itellectiuā:sicut se hz lux cozpozalis ad manifestationē sensitiuā. Manifestatio aūt verius est ī spūalib⁹. Et quātuz ad hoc verū est dictum augu.ꝙ lux verius est in spiritualibus q̄ in cozpozalibus non ꝑm ꝓpriam rōnez lucis:sed ꝛ rōnē manifestationis.put dr in ꝓma can. Jo. ꝙ omne qō mājfestaī lumē est.ꝙ quē modū omne qō manifestū est clarū dr ꝛ omne occultū obscurum.

Ad primum ergo dicēduz.ꝙ deus dicit lux vera quātuz ad veritatē eius a quo sumit

similitudo:ꝛ non quātum ad veraz naturā lucis per quem etiam modū dicit vitis vera Jo.15. ¶ Ad scōm dicēdū ꝙ Aug. attēdit quātuz ad rationem manifestationis magis q̄ ad nomē lucis. Uel dicēdum.ꝙ ea que ibi dicit vt ipse ibidē protestaī non asserēdo:sed inquirendo dicit. ¶ Ad tertiuz dicēdum ꝙ ꝑm Dyonisiuz scriptura diuina proponit nobis spiritualia sub similitudine rerum cozpozalium ꝛ ideo non decuit vt creationē angeloz expresse describeret:sed dedit eam intelligere ex productione cozpozalis lucis. ¶ Ad quartuz dicēduz ꝙ ad propriaz naturā lucis non pertinet quelibet actio:sed talis que est in cozpozalibus:ꝛ similr nō quelibet manifestatio:sed que est ad sensuz visus.vñ ꝑz rīsio ad gntū.

Utruz lux sit accidēs. III.

Ad tertium sic ꝓceditur.videtur ꝙ lux nō sit accidens. Primo per auctoritatē August. qui dicit in lib.de li.ar.ꝙ lux in cozpozibus tenet ꝓmuz locum ꝛ multa huiusmodi in libris suis dicit:sed nullum cozpus est accidēs.ergo ꝛc. ¶ P.quecūq; cōiungunt̄ ꝛ separant̄ abinuicez manētia eadē numero non sunt accidentia:quia accidēs de subiecto in subiectū nō transit nec duo accidētia eiusdē speciei distincta in eodē subiecto esse possunt:sed duoz luminariū lumia cōiungunt̄ ꝛ separant̄ abiuicē.vt dicit Dyonisius in secūdo capitulo de diuinis noibus.ergo lux nō est accidēs. ¶ P.quicquid predicaī de genere ꝛ de specie sed ꝑm philosophū lux est species ignis.Cum ergo ignis sit cozpus ꝛ substātia:videt ꝙ similr ꝛ lux. ¶ P.nihil mouetur:nisi cozpus.vt ī septimo phȳsicoz ꝓbatur.sed rady mouent:desēdētes de sole ad nos.ergo sunt cozpus. ¶ P.nihil reuerberatur ad cozpus:nisi cozpus:quia accidēti cozpus nō obsistit.Sed rady solares reuerberantur ad cozpus solidū.ergo ꝛc. ¶ P. cozporum est vt ex eoruz confricatione ꝛ compssione caloz sequaī:sed ex intersecatione radioz solis ꝛ multiplicatione sequitur caloz.ergo ꝛc. ¶ Item nihil agit vltra speciem suam:quia effectus nō est altioz agēte:sed per lumen solis producūtur forme substātiales in iferiozibus:vt patet ex Dyo.in quarto capitulo de diuinis noibus.vbi dicit ꝙ lumē solare cozporum visibilium generationi cōfert:ꝛ ad vitam ipsam mouet.Cum ergo forma substantialis sit vltra naturam accidētis in pfectione ꝛ dignitate:videtur ꝙ lumē accidēs esse nō possit. ¶ P.si accidēs est:oportet ꝙ ad aliqō accidētis genus reducaī:nec pōt ad aliō reduci q̄ ad genus qualitatis:cuius sibi nulla species competere videtur nisi tertia.Si ergo in tertia specie qualitatis nō sit:videt ꝙ nō sit accidēs.ꝙ aūt non sit in tertia specie qualitatis sic ꝓbaī. Jn illa enim specie est passio vel passibilis qualitas:sed cuilibet passibili qualitati est aliqd cōtrariū.cū ergo luci nihil ꝛtrarie opponaī:sed solū ꝓpriue .ſ.tenebra:videtur ꝙ lux nō sit in tertia specie qualitatis. ¶ P.ois qualitas passibilis itroducīt successiue in materiam:quia ꝑm eam cōtingit alterationis motus qui successiuus est:illuminatio aūt fit subito.ergo lumē nō est buius modi qualitas. ¶ P.qualitates passibiles impsse in subiecto ab aliquo agēte remanēt per aliquod tēpus:etiā agēte remoto.vt ꝑz in aqua calefacta:sed lumē factū in aere ista,tiz eē ōsinit ad absentiā solis illuminātis.ergo ꝛc.

Sz contra est ꝙ dicit Damascen⁹ lucē esse qualitatez ignis:qualitas aūt est accidēs.ergo ꝛ lux. ¶ Itē Aui.dicit ꝙ lux est q̄litas cozpis lucidi inq̄tuz huiusmōi:ꝛ ꝙ lumen est qualitas quā mutuat cozpus dyaphanum a cozpore lucido.ergo videtur ꝙ tam lumen q̄ lux sit accidens.

Respondeo dicendum ꝙ ista quattuoz differunt

lux.lumen:radius: et splendoz. Lux enim dicitur ꝑm q̄ est in aliquo cozpe lucido i actu a quo alia illuminant̄ vt ī sole. Lumē aūt dr ꝑm ꝙ est receptū in cozpe dyaphano il luminato. Radius aūt dr illumiatio ꝑm directā lineā ad cozpus lucidū. Et ideo vbicūq; est radius ex lumē:sed nō ꝛuertit̄. Lōtingit.n.lumē esse in domo ex reflexiōe radiorū solis:q̄uis nō ex directa oppōne:ꝓpter aliqō cozp⁹ iteriacēs. Splēdoz aūt est ex reflexione rady ad aliqō cozpus tersuz ꝛ politū:sicut ad aquā ꝛ ad argētū vel ad aliqō hȝ. ex qua reflexiōe ēt rady ꝓcediunt̄. ¶ Dis ergo visis sciendum est ꝙ circa naturam lucis ꝛ lumis est multiplex opinio. Quidā enim dixerūt ꝙ lux est cozpus qō est ipsa suba solis ex quo fluūt quedā cozpora:ꝛ illa cozpa dicunt̄ lumē vel radius. Dec aūt positio mltiplr a philosophis improbata est. Primo quia sequeret̄ ꝙ illuminatio esset motus localis cozpozum a sole fluentium cum motus vocalis nō possit esse subito:sequeret̄ illuminationē fieri successiue:q̄ successio nō posset sensum latere ꝑm maximū spacium ab oriēte.ſ.in occidētē:ꝛ a sole ad nos. Scōo quia sequeretur duo cozpa esse simul in eodē loco:cum totū spaciū qō illuminatur sit plenū aere:q̄uis hec ꝓ incōueniēti quidam eoz nō habeāt:oio sensum negligētes. Alij vo dicūt lumē recipi in pozos aeris. Sed hoc ridiculū est:oporteret enīz obtenebrato aere pozos vacuos remanere ꝛ aerem nō totum illuminari.ꝛ multa huiusmodi. Tertio:ꝙa illa cozpa aut decidunt̄ de substātia solis:ꝛ sic oporteret eum quotidie minozari:ꝛ quādoq; consumi:nisi forte dicaī cibari vapozibus ex aqua ꝛ terra ascendētibus:vt sic deperdita restaurent̄:qō est omnino fabulosū. Aut oporteret ꝙ ꝛtinue illa cozpa de nouo fiāt:ꝛ hoc vel ex materia preiacēte:ꝛ sic fierent cozruptis quibusdā alys:ꝛ cum in celo sit illumiatio sequeretur aliqua cozpa ibi cozrūpi vt alia generentur ꝛ multa alia absurda. Aut ꝙ fiāt per creationem noue materie ꝛ nature:nec poterit esse tūc illuminatio nisi per miraculum a deo. Sequeretur etiam cum cozpora creata in nihilum non reducantur ꝙ quātitas mūdi semper augmētaretur nouis cozpozibus quotidie creatis.et huiusmodi multa absurda. ¶ P.contra hȝ Aristo.multas rationes ponit in sexto de naturalibus.vnde hec positio tanq̄ absurda:ꝛ extranea relinquēda est:nō enim potest sustineri nisi alys ꝓncipys naturalis philosophie inētis. Aly aūt dicūt ꝙ lumē qō est receptum in cozpore dyaphano est accidēs quia post esse completū aduenit ꝛ recedit rebus manentibus:sed in cozpe lucido lux est substātia:vel ipsum cozpus lucidum ꝑm quosdaz.vel forma substātialis eius ꝑm alios:hoc iteruz stare nō potest. Illuminatio enim est actio in aliud:quia lucidum illuminat.vnde si lumen in hoc aere est accidēs:opz ꝙ ꝓncipiū illuminationis in cozpe lucido sit accidēs:sicut etiā cōmē.ꝓbat ꝙ caloz nō est forma substātialis ignis:qz ī cozpozibus calefactis est accidens. ¶ Preterea.nulla substātia est per se sensibilis:quia quod quid ē obiectuz intellectus. Unde oportet ꝙ lux que per se videtur nō sit forma substātialis. Et si dicaī ꝙ illud qō videt non est lux:sed fulgoz quidam.dicēdum ꝙ illud qō nos appellamus lucē est illō quod per se videt:ꝛ si forma substātialis solis dicaī lux nō erit nisi equiuoce:quia accidens ꝛ substātia nō vniuocant̄ ī aliquo:ꝛ sic nihil prohibet etiam lapidē vocari lucē aut tenebras:quia etiam ꝑ philosophum in quarto metaphysice non est inconueniens ꝙ eodem nomine apud nos significetur homo.ꝛ apud alios nō homo. Aly dixerūt ꝙ lux nihil addit supra colorez: sed ipsa euidētia colozis vocaī lux vel lumē:ꝛ hāc positionem auicē.multipliciter improbat accipiēdo omnes modos quib⁹ itelligi pōt. Sensibilr tamē apparet esse falsuz ī noctilucis:quoz caloz ī nocte occultaī qū lux apparet ꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quādo color videt in die lux non sentitur:sed verum q̄ p lucem videt color:quia facit co'orem esse visibilē in actu. Aly dicūt q̄ lux non habet esse firmum ⁊ ratum in natura sed est tantum intentio:sicut enim dicit q̄ species colozis per aerē ad pupillam delata in aere non habet esse naturale:ſz spūale. vnde ⁊ per eandē partē aeris spēs albedis ⁊ nigredis deferunt:ita etiā intētio corpis lucidi i aere relicta est lumē. Et hec opinio valde ꝓbabilis est. ¶ Primo quia cum lumē det esse spirituale colozi multo fortius videtur q̄ ipsum spūale esse habeat. ¶ Secūdo:q̄ nulla qualitas habēs esse naturale imediate suppositā organo visus pōt videri:lumē autē videt cōtingēs pupillam:vnde videt q̄ esse spirituale habeat:sed hoc nō videt vsq̄q; verum:ga per illud quod habet esse intētionis tantū non sequit trās/mutatio nisi fm operationem anime vt in vidēdo ⁊ audiē do:per illuminationē autem videmus sensibiliter natura/les transmutationes fieri per caliditatē ex radys solis cō/sequētem. vnde non pōt esse q̄ habeat esse intētionis tan/tum. Et ideo dicūt aly quibus consentiēdum videt mihi q̄ lux est forma accidētalis habēs esse ratum ⁊ firmum in natura:⁊ q̄ sicut calor est qualitas actiua ignis:ita lux est qualitas actiua ipsius solis:⁊ in alys est fm q̄ magis cum sole cōmunicant qui totius luminis est fons. Unde Auic. dicit q̄ nulla actio est a corpozibus supiozibus in iferiora nisi mediāte luce:sicut ignis etiaz agit mediāte caloze:vñ lux ⁊ lumē differunt:sicut calor in subiecto per se calido ⁊ in calefacto. Et quia celum est primum alterās:inde sequi tur q̄ omnis alteratio que est in inferiozibus perficiatur per virtutez lumis:siue sit alteratio fm esse naturale:siue fm sensum:⁊ ex hoc habet lux q̄ omnibus corpozibus ge/nerationē conferat:vt dicit Dyonisius:ex hoc etiam est q̄ colozibus esse spūale cōfert:scōm qō esse recipiunt in me/dio ⁊ in organo. vnde ⁊ ipsum lumē virtutem spiritualem habet:⁊ inde est etiam q̄ fm Augustinum lumen est me/dium in omni sensu:sed i visu pmo ⁊ imediate. qualitates enim visibiles sunt pozes ceteris put fm esse formale sunt inuēte in corpozibus inferiozib⁹ fm q̄ cōueniūt cum corpoze celesti:vt patet in secūdo de anima. ⁊ in z°de gnatio/ne:sed alioz sensuum mediātibus alys qualitatibus.

Ad primuz ergo dicēdum:q̄ sicut tenebra sumit quādoq; pro aere obscurato:vt supra dictū ē:ita etiaz lux pro corpoze lucido sumit:⁊ sic potest i/telligi q̄ Augustꝰ. lucē alys corpozibus cōnumerat per mo dum loquēdi:quo etiam cōmenta. in secūdo de aia calorē naturalem corpus esse ꝓbat:nihilominus Augustinus nō intendit hoc asserere quasi fidei cōueniēs:sed sicut vtens bis que philosophiā addiscēs audierat. Et ideo ille aucto/ritates parū cogūt. ¶ Ad z^m dicēdum:q̄ non intelligitur coniunctio ⁊ separato luminū:nisi fm intēsionem ⁊ remis/sionem luminis multiplicatis vel subtractis luminaribus quozum rady confusi esse ꝓdicunt ꝓpter luminarium di stinctionem. ¶ Ad 3^m dicēdum:q̄ illa diuisio ignis sic in/telligēda est:vt p lucem intelligat ignis fm q̄ in propria materia est:vt sic ꝓiūctiue sumat. per alia vo fm q̄ est in materia aliena:per carbonē quidem fm q̄ est in sicco ter/restri:per flāmam autem fm q̄ est in humido aereo:⁊ sic ipsemet se exponit in libzo de animalibus. sed tamē aucto ritates Aristotelis que exemplis iductis sumunt nihil va lent. quia ipsemet testat in pncipio de generatione q̄ i eis non querit subiectū sed modū:vnde inducit ea nō ad asse/rendū:sed quia erant suo tēpoze apud quosdam ꝓbabilia. ¶ Ad quartū dicēdū fm Auic. q̄ cum dicit radius mouē ri vel descēdere nō ꝓprie dicit:sed trāsumptiue:ex eo. s. q̄ alteratio illuminationis incipit ab eo qō supra nos est:per quē etiā modum possumus dicere calorē ascēdere vel de/scēdere. ¶ Ad 5^m dicēdum:q̄ radius non dicitur reuerbe/rari ad corpus solidum:sicut repulsum fm motum localē sicut pila quedam:sed inquātum obsistit sua densitate il/luminationem:per quem etiam moduz alie qualitates re/flectunt. ¶ Ad sextum dicendum q̄ ex interfectione ra/diozum non sequit calor sicut ex confricatione corpoz; sed quia ex ꝯcurrentibus multis radys:ad vnum punctū oportet multiplicari lumen ⁊ ex hoc multiplicat calor in/quantum lumē:ex hoc q̄ est qualitas pmi alterātis:habet q̄ ad alterationem iuuet:⁊ pcipue fm illam qualitatē que est simpliciter:⁊ maxime actiua. s. caloz:ac per hoc virtu ti pmi alterātis maxime conformis. ¶ Ad septimuz dicē dum:q̄ forma substātialis educit in actum per virtutem celi:⁊ ideo oportet q̄ lumen quod per celum in inferiora agit generationem rebus conferat. ⁊ ad formam substātia lem moueat inquantum agit in virtute ipsius celi: sicut etiam calor ignis mouet ad formam substantialem ignis fm q̄ agit in virtute forme substātialis a qua fluit. ¶ Ad octauum dicēdum:q̄ lux:⁊ etiam lumen in genere quali/tatis est:vt dicit Auicēna:⁊ quia passionem in sensu infert oportet q̄ sit in tertia specie:nec tamen oportet q̄ contra/rium habeat:eo q̄ est qualitas illius corpozis:quod a con/trarys natura remouit:vt sit vniuersaliter mouēs alterās. ¶ Ad nonum dicēdum:q̄ successio que est in alia ratione aliarum qualitatum contingit ex hoc q̄ in patiente est q̄/litas contraria que resistit actioni alterantis:quā oportet successiue expelli. Sed cum lux non habeat contrarium sicut nec forma substantialis:ꝺyaphanum ad presentiam illuminantis statim lumen recipit:sicut materia facta ne/cessitas per alterationez precedentē recipit formam sub/stantialem. Et ideo sicut generatio est terminus alteratio nis:ita illuminatio motus localis:quo illuminās sit ꝓsens illuminato. vt dicit Cōmen. in sexto phyſicozuz. ¶ Ad de cimum dicēduz:q̄ sicut dicit Dyonisius in quarto capitu lo de diuinis nominibus lumen solis recipitur in diuersis corpozibus diuersimode fm diuersam capacitatem eoꝝ⁊ ideo aliqua sunt que illuminantur in superficie tantum vt corpora opaca. Aliqua vero sunt que illuminantur etiā in profundo:sicut ꝺyaphana:que tamē lucez non retinēt: quia impfecte lumen recipiunt. vnde oportet q̄ lumen in eis cesset absente illuminātē. Alia vo sūt que pfecti⁹ lumē recipiūt:⁊ lumē tenēt vt carbūculus ⁊ huiusmodi.

¶ Utrū productio lucis cōueniēter recitet. IIII.

Ad quartuz sic proceditur. videtur q̄ inconuenienter lucis productio recitetur. Cum enim deus lux sit:nō decet eum vt a tenebris opera sua inchoet:sed ante lucez tenebre fuerūt. ergo videtur q̄ lux debeat esse de primo creatis:non ad opus distinctionis:ſz ad opus creationis pertinens. ¶ Preterea. lux inuenitur in pluribus corpozibus:nec omnium corpoꝝ est lux vna. ergo videtur q̄ inconuenienter vnius tantum lucis pro ductio describatur in illo tantum loco existentis:vbi nūc est sol vt in littera dicitur. ¶ Preterea. dies et nox non fuerunt nisi fm accessum ⁊ recessum luminarium:sed hoc nō potest esse:nisi per motum circularem lux deferatur: cum ergo firmamentum quod circulariter mouetur secū da die sit factum:videtur q̄ inconuenienter in prima die fm lucem:tunc creatam fuisse dies ⁊ nox commemora/tur. ¶ Preterea. omne quod fit ex aliquo:fit ex incontrā genti:id est contrario. vt ex primo phyſicozum patet:sed soli non est aliquid cōtrarium. ergo nō potest esse q̄ ex lu ce tūc creata sol factus fuerit. ¶ Preterea. vt in secundo metheozum habetur nubes ex vaporibus congregatur. qui ex terra ⁊ aquis resoluti superius ascēdūt:sed corpoꝝ superiora non cōmunicant in materia cum iferiozibus vt supra dictū est. ergo lux ex qua sol q̄si ex materia postmo dum fact⁹ oꝝ nubes eē nō potuit.

Sed in cōtrarium sunt que in littera dicun/tur.

Respōdeo dicēdū q̄ sicut dictū est lux est qualitas actiua corpozis celestis:sicut calor est q̄/litas actiua ignis. Caloz autē habet quādā actionē cōmu nem in quantuz est caloz:q̄ fm q̄ in diuersis reb⁹ inuenit determinat sua actio ad determinatos effect⁹:sicut caloz qui est in boue operat ad cōuersionē cibi in carnē humanā ⁊ in plāta ad substātiā plante:ita etiam ⁊ lux:q̄uis habeat actionē ꝺsequētē naturā lucis in quātū huiusmodi:deter/minat tñ sua actio fz q̄ in diuersis recipit ad diuersos ef fectus. vñ aliū effectū habet radius saturni q̄z Iouis. scōz hoc g̃ dico q̄ ipsa lux fm vtutē cōem ptinet ad opus distī/ctionis sicut ⁊ caloz:sed ideo iter opa distictionis pmo po/nit:q̄ pmi corpozis q̄litas actiua est. Sed postea determi natio ad diuersos effect⁹ fm diuersas vtutes corpozib⁹ ce/lestib⁹ collatas ptinet ad opus ornatus:Et iō dic Dionysi⁹ in 4.°ca°de diuinis noib⁹ q̄ lumen solare est illud lumē qō Moyses in trib⁹ dieb⁹ nostri tpis narrat:q̄uis tūc iforme esset:q̄. s. terminatio vtutis nō aderat.

Ad primuz ergo dōm. q̄ circa hoc est duplex opio. Quidā .n. dicūt q̄ opus distinctionis statim cū ope creationis incepit:⁊ ideo stati lux creata est cū pmo creatis. Et sic patet q̄ nō a tenebris op⁹ dei ichoa uit. Et hoc qdē oz dicere fm expositionē Augustini:q̄uis etiā Augustinus velit q̄ ꝓductio iformis māe itelligatur ante oēm diē nō tpe:sed natura. Aly vo dicūt q̄ ꝑus rēpo re fuit opus creationis:⁊ postea per aliqō iteruallum tpis formata est lux:⁊ tūc dies pmo icepit. vñ dicūt opus crea tionis añ oēm diē fuisse. Et hoc qdē magis ꝺsonat lre Ge/nesis fm suū sensum planū:statim .n. posita creatione tene bras sup faciē abyssi ꝑmemorat:⁊ postmodū de lucis ꝓduc tione dicit:nec tñ est incōueniēs tenebras ꝓcedētes non i gñe ꝓuationis ponere:q̄ ꝓuatio eē nō potuit anteq̄ natu ra habitus oppositi. s. lucis corpozib⁹ indita esset:sicut nec catulus añ nonū diē cecus vel priuatus visu dicit. vñ p te nebras ꝓcedētes lucē impfectio corpozalis nāe ostēditur. quā qdē ex ꝺo nō hz a quo hz oīo id qō pfectōis est:decēs est autē vt ab impfectione ad perfectuz diuina opa adduce rētur:vt sic ab ipso ois pfectio esse ostēderet. vnde dicit Augustinus in z°sup Geneſiz. q̄ si aliquid impfectū deus fecisse dicat qō postmodū ipse pficeret:nihil reprēhensionis habz ista īnia. ¶ Ad z^m dōm q̄ in lucis ꝓductiōe itelligit ꝓprietas luciditatis ⁊ ꝺyaphaneitatis que ad lucis genus reducit oībus corpozib⁹ lucidis ⁊ ꝺyaphanis collata fuisse: sed tamen fm Dyonisium in 4.°ca°de diuinis noib⁹ sol est pncipiū ⁊ fons lumis illuminās supiora ⁊ iferiora corpora: ⁊ ideo ꝑ lucē illā ipse itelligit lumē solis:tūc iforme:⁊ ma/gister etiā dicit in littera q̄ ex ea formatū est corpus solis. ¶ Ad 3^m dōz. q̄ circa hoc est duplex opio. Damascenus. n. dicit q̄ in illo die fiebat dies ⁊ nox per ꝺtractionem lumi nis ⁊ emissionē. sicut etiā suos radios retraxit in terra egy pti cum alibi lux eēt. vt dr Exo. 10°. Et sīlr in passione dñi qñ tenebre facte sunt sup terrā. vt habet Math. 27°. Sz hoc nō pōt eē:quia illuminare est actio a corpoze lucēte p/ueniēs fm necessitatē nature:⁊ ideo opz q̄ semp illumiet corpora sibi directe opposita:nisi forte poneret habere ali qua coopcula:sicut sunt palpebre oculoꝝ:q̄bus se tegeret: qō est ridiculū dicere. Aut nisi ponat hoc vtute diuina fie/ri:⁊ quasi miraculose:⁊ hoc nō ꝺuenit ponere in pma insti tutione nature. vt Augustinus dicit. Et ꝓterea exēpluz de passione chriſti nō est ꝺueniēs:quia obscuritas illa nō fuit facta per cōtractionē radioꝝ solis:sed per īterpositionem corpozis lunaris. vt Dyonisius in epistola ad policarpum dicit:sicut etiam fit in eclypsi solis:q̄uis tūc tēpus nō essz eclypsis:vnde miraculosa fuit. Et ideo aly dicūt vt in lra dicit q̄ dies ⁊ nox fiebāt per motū circularem illius lucis q̄ accedebat ⁊ recedebat:nec ē icōueniēs subas spheraꝝ q̄ lucē reuoluerēt a pncipio creationis fuisse gbus postmo dum alique virtutes collate sunt in opibus distinctionis ⁊ ornatus. Aut si substātie spherarum nō erāt suis figuris determinate ipsum corpus lucidum naturaliter circulari ter mouebatur:cum essz de natura quinte eētie:⁊ ita suo motu circulum describebat sicut lapis suo motu lineam rectam facit rectius etiam q̄z ars. ¶ Ad quartū dicēdum q̄ substātia corpozis solaris a pncipio creatiōis in sua fo/ma substātiali fuit:vñ ipsum corpus lucidum substātia so lis fuit:sed dicit ex eo sol quarta die factus ꝑ additionem noue vtutis:sicut dicitur ex homie nō musico fieri homo musicus. ¶ Ad quintū dicēdum:q̄ nō fuit nubes fm ve/ritatē substātie. sed fm similitudinē proprietatis:quia sic nubes lucida recipit lumē a sole in minozi claritate q̄z sit i ipso fonte:ita etiā suba solis habuit pmo lumē impfectū: qō postmodū quarta die ꝺsūmatum est.

¶ Utrum pr̄ faciat oia per filium. V.

Ad quintuz sic proceditur. videtur q̄ pater non faciat omnia ꝑ filium. Illud enim per quod fit aliquid īme/diatius se habz ad effectum q̄z faciēs per ipz. sed filius nō est immediatius pncipium rerū q̄z pater cum ambo eque immediate operentur. ergo pa/ter per filium non operatur. ¶ P̄. per. denotat habitudi/nem cause:sed filius respectu nullius quod est i patre cau/sa vel pncipium dici potest. ergo filius non est per quem pater operatur. ¶ P̄. fm Damascenum:ex cogitatio dei est opus eius:sed non potest dici q̄ pater sit sapiēs per fi/lium vel intelligēs:ergo videt q̄ nec per filium opetur: cum idem sit deo esse quod operari. ¶ P̄. per. notat cau/sam mediaz:filius autē est causa pma. ergo videt q̄ nō cō/uenieter dicatur pr̄ per filium opari.

Sz contra est qō dicit ad hebr. pmo. Quez consti/tuit he. vni. per quē fecit ⁊ secula. ¶ P̄. quilibet artifex per suam artem opatur. sed fm Augusti num filius est ars patris plena rationū viuētium. ergo pa/ter per filium operatur.

Respondeo dicēdo q̄ operari per aliquez dicitur dupliciter. Uno modo operari ꝑ vir/tutem alicuius:sicut dicitur baliuus opari per regem. s. ꝑ potestatē regis sibi cōmissaz que immediatioz est operi q̄z virtus eius:⁊ hoc modo nec pater per filiuz:nec filius per patrē dicitur opari:quia vna ⁊ indiuisibili virtute ambo operantur. Alio modo dicit aliquis operari per aliquem: sicut per operantē. Et hoc modo rex per baliuum operari dicit. ⁊ huius distinctionis ratio est:quia cum operatio sit medium inter operantez ⁊ opatum causalitas importata per prepositionē. per. potest referri ad operationem fm q̄ exit ab operāte:⁊ sic dicitur aliquis opari per illuz qui est causa q̄ iste opetur:⁊ est ille cuius virtute operatur. vl̄ po test referri ad operationē fm q̄ terminatur ad opatum:⁊ sic dicitur aliquis operari per illud quod est ab opante oz dinatum ad operatuz:vt causa. vnde designatur auctori/tas in operante respectu eius per quem operatur:in quo ē causalitas respectu operati:sed hoc contingit dupliciter. Uno modo quādo illud quod ordiatur ab opante:vt cau sa operati est causa eius fm virtutem aliam a virtute ope rantis:quaz tamē ab ipso recipit:⁊ hoc oportet esse instru mentum operantis: inquantum est motum ab operante

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel per impiū:sicut seruus:vl motu corporali:sicut res inanimate vt securis. Unde pbs dicit in 8° ethycorꝝ. q̄ huius est sicut organū aiatū ꝛ organa sunt:sicut seruii aiati:ꝛ hoc modo pater per filiū nō operaꝫ sicut heretici itelligebāt ¶Alio modo q̄ eadē vtute opaꝫ:quā tñ ab operāte recipit:ꝛ sic dicimus patrē per filiū opari:qz est causa ipsorum operatorum vna ꝛ indiuisibili vtute cum patre:quā tamē a patre nascendo recipit.

Ad primuꝫ ergo dicēdū q̄ huius deus opet effectꝰ nature p causas nāles:ipse tñ imediate in oibꝰ effectibꝰ nature opaꝫ:vñ multo fortius imediate opaꝫ in his que per filiū facit:cuius est eadē numero vtus que est ꝛ patris. ¶Ad 2ᵐ dicēdū. q̄ causalitas p̄positionis nō refert ad operātē:sed ad opatū:vt dictuꝫ est. ¶Ad 3ᵐ dōm. q̄ cuꝫ dr pater itelligit nō notaꝫ aliqd:respectu cuius filius possit esse p̄cipiū:ꝛ ideo nō pōt dici q̄ pr p filiuꝫ itelligat vel sciat:sicut dr i illis que effectū in creatura importāt. ¶Ad 4ᵐ dōm. q̄ primū dr quo nō est aliqd p̄us:illa aūt auctoritas patris respectu filij inquantū filius a patre hꝫ ꝛ esse ꝛ opari:rōne cuius pater p filiū opaꝫ non facit patrem filio maiorē vel priorē esse. vnde nō segꝫ q̄ filius nō sit p̄ma causa ex hoc q̄ pater per filium opaꝫ.

¶Expositio textus.

Jc notāduꝫ est q̄ dies ꝛc.) Hic ponit acceptiones diei. vna est sm q̄ dicimus diē nāleꝫ qui hꝫ. 24. horas. ꝛ sic sumit q̄ habeꝫ Bene. i. factū est vespere ꝛ mane dies vnus. Alio modo sm q̄ dicit artificialis. s. tēpus quo sol nostꝝ hemisperiū illumiat. ꝛ hoc modo sumiꝫ cum dr q̄ tenebras appellauit noctē ꝛ lucē diē. Nō ab aurora:sed a plena luce ꝛc.) Uideꝫ hoc esse falsuꝫ:quia a plena luce que est in meridie vsq̄ in mane:alterius diei nō sunt. 24. horę:ꝛ ita p̄mus dies non habuisset tot horas:sicut in lra dicitur. ¶Ad q̄ dōm:q̄ in p̄mo die dicit dies nō habuisse auroraꝫ:nō quin luxꝫ illa que suo motu diem faciebat in oziētem creata non fuerit. sed qz p̄me illi illuminationi tenebre cōmixte nō erāt:sicut modo est:eo q̄ aurora nūc est finis noctis ꝛ p̄ncipiū diei:q̄ tūc nō ptigit. (Potest etiaꝫ illud accipi ꝛc.) Hec expositio differt a p̄dicta in hoc q̄ p̄dicta sumebaꝫ sm opationē quā filius a patre hꝫ: hec vo sumiꝫ ex parte operātis sm q̄ filius qui est operās a patre est (Si enim causa eius pr est ꝛc.) Dic cōiter ꝛ ipse p̄cie Chrisostomus logtur. Non enim ppcie in diuinis psonis causa recipiꝫ:sed noīe p̄ncipij vtimur ad signādū ozigi nem psonaꝝ:ꝛ de hoc in p̄mo libro dictū est.

¶De opere secunde diei qua factum est firmamentum. ¶Distin. XIIII.

Dixit quoq̄ deus fiat firmamētum in medio aquarū: ꝛ diuidat aquas ab aqs. Diuisitq̄ aquas que erant sub firmamēto ab his que erāt sup firmamētuꝫ. Sciendū est q̄ illius celi hic describitur creatio:sicut ait Beda super Genesim:in quo fixa sunt sidera: cui superpositę sunt aque in aere ꝛ in terra: ꝛ superpositę alie:de quibꝰ dicit. Qui tegis aquis superiora eius. In medio ergo firmamentuꝫ est: idest sidereū celum:quod de aquis factum esse credi potest. Crist allinus enim lapis cui magna est firmitas ꝛ perspicuitas:de aquis factus est. Si quē vo mouet quomodo aque natura fluitde ꝛ in ima labiles super celū possit cōsistere de deo scriptū esse meminerit:q̄ ligat aquas in nubibus suis. Qui enī infra celū ligat aquas ad ēpus vaporibꝰ nubiū retentas:pōt etiam sup celi spheraꝫ non vaporali tenuitate:sed glaciali soliditate aquas suēspdere ne labant. Quare aūt ꝛ ad qd condite sint:ipse nouit qui cōdidit. Ecce ostēsum est his verbis q̄ celum factū sit. s. illud in quo fixa sunt sydera:idest qō excedit aerē ꝛ de q̄ materia. s. de aqs:ꝛ q̄les sint aque que sup illud celū sunt. s. vt glacie solidate sunt.

¶Alij putant celum illud esse ignee nature:qbꝰ consentit Augustinus.

QUidam vero celuꝫ qō excedit aeris spaciuꝫ:ignee nature dicūt:asserētes sup aerē purū ignem esse qui dicitur esse celū:de quo igne sydera ꝛ luminaria facta esse coniectāt:qbꝰ Augustinus consentire videt. Utrū vero nomine firmamenti celū qō excedit aerē:an ipse aer hic intelligaꝫ:idem Augustinus querit nec absoluit. Magis tamē approbare videt celū illud hic accipi:qō spacia aeris hic excedit:aquas vero que sup illō celū sunt dicit vaporaliter trahi:ꝛ leuissimis suspēdi guttis. Sicut aer iste nubilosus ex allatione terre aquas vaporaliter trahit:ꝛ per subtiles minutias suspēdit:ꝛ post corpulētius conglobatas pluuialiter refundit. Si ergo pōt aqua sicut videmus ad tātas minutias puenire:vt feratur vaporaliter super aerem aqs naturaliter leuiorem cur non credemus etiā super illud leuius celū minutioribus guttis ꝛ leuioribꝰ imanare vaporibꝰ. Sed quoquo modo ibi sint ibi esse non dubitamus.

¶Quales sint aque:ꝛ que sit figura firmamēti.

QUeri etiam solet cuiꝰ figure sit celū. Sed spiritꝰ sanctꝰ:cuius auctores nostri sciuerit per eos dicere noluit:nisi qō ꝓfit saluti. Queriꝫ etiaꝫ si stet:an moueaꝫ celū:si mouet iquiūt:quomodo est firmamentū:si stat:quomodo fixa sydera in eo cir cūeūt:sed firmamentū dici potest:non propter stationem:sed propter firmitatē vel terminum aquaꝝ intransgressibilē:si aūt stat:nihil impedit moueri ꝛ circuire sydera.

¶Quare tacuit scriptura de opere secūde diei: quod in alijs dixit.

POst hec queri solet:q̄re hic nō est dictuꝫ sicut in alioꝝ dieꝝ opibꝰ. Uidit deus q̄ esset bonuꝫ:sacrm aliqō hic cōmendaꝫ. Ideo enim fortassis non est dictū:quod tñ sicut in alijs factum est:quia

binarī pncipiū ē alteritatis ꝛ signū diuisiōis. ¶De ope tertie diei qñ aq̄ congregate sūt i vnū.

Egit. Dixit deꝰ. Cōgregēt aq̄ i vnū locuꝫ:ꝛ appareat arida. Tertij diei opꝰ ē congregatio aq̄ꝝ in vnū locū. Cōgregate cniꝫ sunt oēs aq̄ celo inferiores in vnā matricē:vt lux que ꝓterito biduo aquas data luce illustrauerat:i puro aere clariꝰ refulgeat:ꝛ appeat terra q̄ coopta latebat: ꝛ q̄ ags limosa erat fieret arida ꝛ germinibus apta. Eodē enī die ptulit terra herbā virentē: lignūq̄ faciens fructū. Si aūt q̄raꝫ vbi congregate sūt aque q̄ totū texerant spatiū vsq̄ ad celuꝫ: potuit fieri vt terra subsidens cōcauas partes ꝓberet vbi fluctuantes aquas reciperet. pōt et credi pthariasas aq̄s rariores fuisse: q̄ sic nebule tegerēt terras: sed congregatiōe esse spissatas: ꝛ ideo facile i vnū posse redigi locum.

¶Quo oēs aque sunt in vnū locū congregate: cū multa sint maria ꝛ flumina.

Cum q̄ ꝓstet eē multa maria ꝛ flumina:in vnū rñ locū dicit aquas cōgregatas pp ꝓtinuatiōem oium aquarū que in terris sūt. Quia cincta flumina ꝛ maria magno mari iungūt. Ideoq̄ cū dixerit aquas congregatas in vnū locuꝫ:deinde dicit pluraliter congregatiōesq̄ aq̄ꝝ pp multifidos finꝰ eaꝝ:qbꝰ oibꝰ ex magno mari pncipiū est.

¶Diuisio textus.

Determinato prio ope distinctiōis q̄ luxꝫ formata ē. Dic determiat de ope scde distinctiōis:qō secūde diei ꝓpetit:i q̄ firmamētū eē fern describitur. Diuidit aūt hec ps i ptes duas. In pria oñdit distictiōem scdo die factam. In 2ª mouet q̄stiā qōnes. ibi (Queri ēt solet cuiꝰ figure ꝛc.) (Circa pmꝰ duo facꝫ. Prio determiat opꝰ prie distinctiōis sm pōnes q̄rūdā dicētiū firmamētū ex aqs fern eē. 2° scdo exponē eoꝝ q̄ dicūt firmamētū eē de nā ignis. ibi. (Quidā vo celū ꝛc.) (Queri ēt solet ꝛc.) Dic mouet tres qōnes. Primaꝫ de figura celi. 2ᵐ de motu eiꝰ. ibi (Querit aūt si ster ꝛc.) Tertiā quaꝫ ptermittit hꝰ diei bñdictio. ibi (Post hāc solet ꝛc.) (Secundo dixit deus ꝛc.) Dic ponit opꝰ 3ᶜ distinctionis:ad qō 3ª dies deputaꝫ. Et circa hꝰ duo facꝫ. Prio describit opus tertie diei. 2° mouet q̄stiā qōnes circa hꝰ ibi (Si aūt queritur ꝛc.) Ubi p̄mo ostendit ō congregatiōe aq̄ꝝ. 2° ō vnitate ꝛ plalitate eaꝝ. ibi (Cuiq̄ mixta ꝓstat eē maria ꝛc) ¶Qō I.

Jc querūtur quinq̄ꝫ. Primo vtrū sua firmamētū sint alique aque. Scdo cuius nāe sit firmamentum. Tertio a quo moueatur. Quarto de numero celorum. Quinto de opere diei tertie.

¶Utrum aque sint super celos.

Ab primum sic pcedit. vt q̄ aque sint super celos sint:qz vt dicit Augu. maior ē sacre scripturē auctoritas q̄ oīs humani ingenij pspicacitas:hꝫ scriptura i pluribus locis aq̄s sup celos eē memorat. q̄ vt q̄ nulla rōne negādū sit. ¶P. bō dr minor mūdus:qz in eo ē similitudo totiꝰ vniuersi:hꝫ i corpe humano cerebrū i quo ē frigiditas sm pbm ē positū supra cor:qō ē fons totiꝰ caliditatis. q̄ vr q̄ in vniuerso aqua sit supra ignē collocata ꝛ supra solē. ¶P. sm pbm in scdo celi ꝛ mūdi:corpa celestia per velocitatē sui motꝰ in inferioribꝰ calorē generāt. sed saturnꝰ iter alios planetas velocissime mouet motu diuturno. qz i ptibꝰ sphere q̄to ps plus distat a centro:tāto velocius mouet: q̄ oportebit sm B q̄ saturnꝰ sit calidissimi effcūs:cuiꝰ ōriū ab astrologis dr. opꝫ q̄ ibi eē aq̄s: p quaꝝ ppinquitatē calor saturni minuaꝫ. ¶P. oē cōtinuū diuisibile ē in infinitū:hꝫ qz aqua aliquo mō diuisa p rarefactiōem ad aliquod spaciū aeris ascēdit: vt qñ vapores eleuaꝫ. q̄ tñ poterit diuidi:q̄ supra celū ascendet: et ita vr aquas sup celū eē.

Sed contra corpi eiusdē spēi debeꝫ vnꝰ locus nāl is sm nūeꝝ. vñ in 3° physicoꝝ dr q̄ ad eūdē locū mouet pars terre ꝛ tota terra:sed oīs aq̄ oī aq̄ ē eadē sm spēm:vt pbs dicit. Cū q̄ nālis locus hꝰ aque sit sub aere ꝛ sup terrā:qō motꝰ eiꝰ oñdit:vr q̄ supra celū locꝰ nālis aque eē nō possit. ¶P. sm pbm in q̄rto physicoꝝ:corpꝰ ptinēs se habz ad corpꝰ ptentū sicut totum ad ptē:ꝛ sicut forma ad mām:qz ptinēs inuenit bñe plus de spē q̄ ptētū:vñ in scdo de gñatiōe dr. q̄ spēs in terminis ē:hꝫ aqua hꝫ minꝰ de spē q̄ aer ꝛ ignis:qō eius grossities oñdit. q̄ vr q̄ nullo modo aqua naturaliter possit esse super ignem ꝛ aerem.

Respondeo dōm:q̄ circa hoc varia dcā sūt. Ambro. enī i libro ō spū scō vr dicere q̄ p aq̄s que supra celos sūt:spūsanctꝰ itelligit:hꝫ hoc magis ad analogiā exponē ptinet:q̄ ad lrām:siue ad spūsanctū siue ad angelos referaꝫ. Alij vero dicūt aquas de nāture elemēti:qō apud nos ē:sup celos vtute diuina contineri. Sꝫ hoc remouet Augu. qz in opibus sex dieꝝ: quibus nā instituta ē:nō queritur qd deꝰ facere possit sua vtute:sed qd rez nā patiaꝫ. Aug. ēt inquirēdo tangit aliū modum: vt. s. firmamētū dicaꝫ aer iste sup quē aq̄ p vapores ascēdunt:hꝫ hoc nō vr sacre scripture cōuenire:q̄ in firmamēto celi stellas positas dicit:nisi forte firmamētū equiuoce sumaꝫ. sicut Raby moyses dicit:q̄ ēt hāc exponez inuit. Sꝫ tñ meliꝰ possumꝰ dicere q̄ itelligaꝫ de firmamēto: qō ē celum sydereū. supra qō sūt aque:nō qdē de nā buiꝰ aq̄ que apud nos ē:hꝫ de nā gnte eēntie habētes filitudinē cū hac aqua:rōne cuiꝰ nomē aque scriptura eis attribuit occulta p sensibilia nota manifestans. Hec aūt filitudo non pōt attēdi in se sm lucidum ꝛ diaphanū in qbꝰ inferioꝝ corpora cōueniunt cū celestibꝰ. vt in secūdo de aīa dicit. Et ideo sicut celū empyreū dicit quod ē simile igni in hoc q̄ ē lucidū totum. ita etiaꝫ celū cristallinū vt aqueum dicit inquātū conuenit cū aqua in hoc quod est diaphonū:siue q̄ sit aliqua pars eius lucēs:sicut ē i celo sydereo:cuius quedam ptes lucent. s. stelle. Et aliqua ps ē diaphona:huic ēt videt consonare quod supra dixerat magister:q̄ p aquas intelligit prima mā:de cuius subtiliori pte facte sunt aque que sup celos sūt:vt sic nō cogamur ponere aquas elemētū supra celos eē:hoc aūt celuꝫ aqueum ē noua sphera:ad quā primo reducūt astrologi motū ozbis signoꝝ cōcm oībus stellis qui ē de occidente in oziētem:ꝛ itez sphēram decimam ad quā reducūt motum diurnū:qui ē de oziēte in occidēte.

Ad primum q̄ dōm:q̄ i hoc nihil auctoritati scripture derogatur si diuersimode exponitur:dūmodo hoc firmiter teneaꝫ:q̄ sacra scriptura nihil falsum contineat:constat tñ in scriptura sacra multa metaphorice tradita:que scōm planam superficiē lre

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligi nō valēt. ¶ Ad scōm dōm: q nō opz eē eundem situ ptium in vniuerso qui ē in boie: qz in vniuerso ordinātur corpora super nos: ſz q minus sūt immālia: sed in boie ſm q expedit ad conseruatiōem vite ꝛ ad ꝓuenientē executiōem aīe: ꝛ pp hoc illud qō ē ꝑncipium vite: i homine. ſ. cor ē in medio positū: vt ab oi lesione ꝺseruetur: ꝛ vitam ꝓportionalr in oēs ptes corpis diffundat: sed celū qō pp suā impossibilitatē ē ꝺseruās nō ꝺseruatuz a corpe alio: ē in extremo positū: quasi ꝺtinēs: cui⁹ tñ mot⁹ ē vt vita quedam natura existētib⁹ oib⁹: vt in octauo physicoz dr ad similitudinē mot⁹ cordis in aiali: vt dicit Raby moyses. ¶ Ad tertiū dōm: q saturnus hz infrigidare ex ꝓpa nā ꝛ virtute ꝓprie spēm suam: vñ nō opz q ad ei⁹ infrigidatiōem aque sup celos ponātur: qa si ibi eēnt ipm nō infrigidarent: cū sint de nā gnte eentie nō susceptibilis peregrine impressionis: qō ite ꝛ si eēt possibile magis infrigidarēt stellas octaue sphere: velut sibi ꝓpingozes: quaruz tñ qdam inueniūt eē calidissime effcūs. ¶ Ad q̄rtū dōz: q corpa nālia in infinitū diuidi nō pñt: qz oium nā consistētiū: vt in scdo ō aīa dr: ē terminus magnitudinis: nec tñ in augmēto: scd ēt in diminutiōe. ꝛ iō ēt ē inuēire minimā carnē ꝛ minimā aquā: vt in prio phycoz dr: ꝛ ideo i qualibet spē oz eē terminū quēdā rarefactiōis vltra quē spēs nō saluaī. Uñ vltima raritas ad quā pōt pueniri: est ſm q mā ſtat sub forma ignis: vt dicit ꝓmentator in 4° physicoz. Uñ posset aq̄ tñ rarefieri: q iā non eēt aq̄: nec vapor. sed aer vel ignis. ¶ Ꝑ. cū ignis sit maxie actiu⁹ nō posset pertrāsire regionē ignis vapor ille qui cōsūmaretur: ꝛ adhuc min⁹ possibile eēt: vt suba orbiū penetraret: q ſm oēs sūt indiuisibiles: nisi metaphorice diuidi dicāt.

¶ Utz firmamētū sit de nāinferioz corporum. II.

Ad secundus sic ꝓceditur. vr q firmamētum sit de nāinferioz corpoz. Dicit eni Basili⁹ in examerō. q ē de nā ignis. Jn lra ēt dr q est de aqua in modū cristalli cōgelata: que duo constat eēe nā inferioz corpoz. g̃ et firmamētū. ¶ Ꝑ. ignis ē nobilissimū corp⁹ inter elementa: sed nō ē ꝓbabile vt nobilissimum corp⁹ in opibus creationis ꝓtermitteretur: cum g̃ scriptura spālem mētionem de igne nō faciat: vr q nomine firmamēti intelligat. ¶ Ꝑ. oē agens agit simile: ſz corpora supiora in inferiorib⁹ habēt effcū caliditatis ꝛ humiditatis. g̃ vr q qualitatib⁹ efficiant: ꝛ ita vr eē de natura inferioz corpoz. ¶ Ꝑ. ꝓprium ignis est ſm ꝓm esse spē subtilissimū corpoz: sed nihil corpoz ē celo subtilius ꝛ nobilius. ergo videtur q celum sit ignis: ꝛ sic idē qō ꝑ⁹.

Sed contra Dionysi⁹ dicit in 4° cap. de di. no. q celi ꝛ stelle habēt subam ingenerabilem ꝛ invariabilem: sed inferiora corpora sūt generabilia ꝛ variabilia. g̃ firmamētū nō ē de nā inferioz corpoz.

¶ Ꝑ. cum nā sit ꝑncipium mot⁹ ꝛ getis: opz q per motū iudiciū de nā corpis accipiam⁹: sed mot⁹ circularis nālis celo est: qz est ꝓmus mot⁹: mot⁹ āt violētus nō pōt eē primus: nulli aūt inferioz corpoz nālis est mot⁹ circularis: g̃ opz q celum nō sit de nā inferiorum corpoz nec bēs ꝓrium: sicut nec motus eius.

Respōdeo dōm: q circa banc qōnem fuit ꝓborum diuersa positio. Oēs eni ante Aꝛ. posuerunt celum eē de nā quatuor elementorum. Aristo. aūt prim⁹ hāc viam improbauit: ꝛ posuit celū eē gntam essentiā sine grauitate ꝛ leuitate: ꝛ alys cōtrarys: vt ꝑ⁹ in prio celi ꝛ mundi: ꝛ pp efficaciam rōnuz eius posteriores phi ꝺsenserunt sibi: vnde nūc oēs opinionē eius sequuntur. Sil'r ēt exposītores sacre scripture i hoc diuersificati sūt ſm q diuersorum phoz sectatores fuerunt: a quib⁹ ꝑ phi-

losophicis eruditi sunt. Basilius enim ꝛ Augu. ꝛ plēs sanctorum sequūt in philosophicis que ad fidē nō spectant opiniones platōis: ꝛ ideo ponūt celū de nā q̄tuor elementorum. Dionysi⁹ aūt fere vbiq; segtur Aristo. vt ꝑ⁹ diligēter inspiciēti libros eius: vnde ipse sepat corpora celestia ab alys corpib⁹. ꝛ ideo banc positiōem sequēs dico: q celum nō ē de natura quatuor elemētorum: ſz ē gntū corpus.

Ad primum ergo dōm: q aly sancti hoc tradiderunt non quasi asserētes: sed sic vrē tes his que in phia didicerant: vnde nō sunt maioris auctoritatis q̄ dcā phorum: quos sequūt nisi in hoc q sunt ab oi infidelitatis suspitiōe separati: vl pōt dici q sumūt ignē ꝛ aquā ſm similitudinē lucis ꝛ diaphanitatis. ¶ Ad secūdū dōm: q 'Raby moy. dicit q ignis intelligitur p tenebras: que in ꝑncipio creationis ꝓmemorātur. vt sic numerus ꝛ ordo elementorum designetur: dum sup terraz aq̄ super aquā spūs. i. aer super spm qui est facies abissi tenebre describūt: eo q ignis in sua sphera nō lucet: vt a phis ꝓbarum est: Sed quia hec expositio videt nimis extranea: Ideo pōt melius dici q ibi non tangūtur nisi creature que habēt manifestā apparentiā ꝛ vtilitatē apud nos oēs: ꝛ pp hoc ēt de aere nō fecit mētionē. qz aer eē corp⁹ a vulgo non ꝑcipitur. vnde quidā vacuum plenum aere dixerunt, Sil'r ꝛ ignis elementū ſm q in sphera sua ē: nō sensu: sed rōne dephenditur. ꝛ ideo horū creatio rudi populo explicite nō ꝓpōnitur: sed p aquā oia tria intelligūtur: quasi mediū corp⁹ inter celū ꝛ terram. ¶ Uel dicendum ſm Aug. q aer quantū ad superiorē partē pp tranquillitatē cū celo computatur qō ē ignis ſm eius positionez: ꝛ idem nos possumus dicere de igne ex quo nō ponimus celuz de natura q̄tuor elementorū. ¶ Ad tertiū dicēdum: q q̄n materia ē ꝓportionata ad recipiendā actionem ſz virtutē agentis: tunc agens facit sibi sile i specie: ꝛ dicitur agens vniuocū: q̄n aūt materia non ē ꝓportiōta ad recipiendam actiōem ſm virtutē agētis: seruatur quidē aliqua similitudo effectus ad agētē ſm q dic⁹ Dionysi⁹ in scdo cap. de di. no. q habent cāta causarum suaꝛ ꝓtingētes imagines; ꝛ tamen non opz eodē modo inueniri aliqd in cā quo ē in effectu: sed eminētiori: ꝛ ita etiaz corpus aliquo modo ē in sole nō qdem denominās ipsum vt dicatur calidus formalr sed effectiue ſm virtutē calefaciēdi que in eo est. ¶ Ad q̄rtum dicendū: q subtilitas et raritas nō inuenitur vniuoce in corpib⁹ celestibus ꝛ inferioribus: vt dicit ꝓmenta. in li. de suba orbis. vnde ignis dicitur eē subtilissimū corpoz ſm illam acceptionem q̄ subtilitas in inferioribus corpibus inuenitur: tamen auctoritates ex exēplis sumpte paꝛ cogunt.

¶ Utz motus celi sit ab intelligentia. III.

Ad tertiū sic ꝓceditur. videtur q motus celi non sit ab aīa vl intelligentia. Motus enim celi est mot⁹ nālis vt in prio celi ꝛ mūdi dicit phus. sed mot⁹ nālis est cuius ꝑncipium ē forma corpis naturalis. ergo vr q motus celi sit a forma naturali eius: ꝛ nō ab aliquo mouēte per apprehensionem. ¶ Ꝑ. ois motus ab aīa est cum laboze ꝛ pena: vt in secūdo ce. ꝛ mū. dicit: sed motus celi non ē hz: quia non posset esse continuus ꝛ vniformis. ergo non mouetur ab anima. ¶ Ꝑ. anima intellectiua non ꝺiungitur corpori: nisi mediante sensitiuo ꝛ nutritiuo: vt ꝑ⁹ ex comparatiōe partium aīe ad spēs figuraꝛ in secūdo ō aīa. sed corpa celestia nō pōnt hr aīaz sēsitiuā vl nutritiuā: qz nō hñt cōp⁹ ꝓplonatū: q̄le exigit vt sit instrm opationū aīe vegetatiue ꝛ sensitiue. ergo vr q nec ab aīa intellectiua moueri possit. ¶ Ꝑ. oē corpus motuz ab aīa habet dextrū ꝛ sinistrū ꝛ alias differētias positionis: sed corpus celeste cum sit totū vniforme non habet hz diuersitatē in partibus. ergo videt q nō possit eē motū ab anima.

Sed contra ē qz ꝑbat in 7° phicoz: q oē qō mouet localr opz reduci in primū quod ex se mouetur: sed ex se motū non pōt eē: vt ꝑbatur ibidē nisi illud cuius vna pars ē mouēs: ꝛ altera mota: ꝛ ois talis motus ē motus vtutis apprehēdētis. g̃ opz motū celi eē ab aliqua virtute apphēdente. ¶ Ꝑ. ois motus nālis ē corpus extrīs extra vbi suum. hoc āt ē ipole in celo ponere. g̃ motus celi est ab aliqua apprehēsione.

Respondeo dōm: q circa hoc est multiplex opinio. Quidā enim dicūt: q sicut mot⁹ aliorz corporz simpliciū est ex naturis eorz corpalib⁹: ita ēt motus corpis celestis. Illud aūt non vr esse verum qz ois motus est ab aliquo motore: Jn motu āt corporū simpliciū: q̄uis forma nālis sit ꝑncipiū motus: non autem ē motor. Sed eentialis motor ē generās qō dedit formaz ꝛ accītalis ē remouens ꝓhibēs: vt ꝑbat in octauo physicoz, que nullo modo ꝓpetunt corpori celesti. ¶ Et preterea mot⁹ nālis ē ad vnam partē tñ ꝛ perficitur quiete naturali: ꝛ est corporis existentis extra vbi naturale quoia ēt a corpore celesti aliena sunt. Et ideo alij dicunt q opz motū corpis celestis eē ab aliquo intellectu ꝛ voluntate: ſz imediate ab ipso deo: hoc ēt ordini diuine sapientie nō congruit: cui⁹ effect⁹ ab vltima per media ꝺueniūt vt Dion⁹. dicit. Et ideo Gregori⁹ dicit in q̄rto dialogorū q corpalis creatura per spūalem admīstratur: ꝛ ideo probabile ē: q aliquis intellectus creat⁹ sit motor ꝓximus celi. Sciendū tñ q ꝓbi posuerunt diuersos motores diuersis motibus ꝛ mobilibus. vnde ſm eoz numerum ꝓbauerunt numeꝛ intelligentiarū mouentiū: vnicuiq; tñ orbi assignauerūt duos motores: vnū coniūctū: quē dixerūt aiam orbis: ꝛ alterū separatum quē dixerūt intelligentiam: cuius pōnis rō fuit: quia intelligētia ſm eos hz formas vles que non ꝺueniūt: vt imediate dirigāt in renouationibus diuersis motus celi: ꝛ in his que per motum celi educūtur. ꝛ ideo opz hēre motorē in quo sint forme particulares dirigentes in motu: ꝛ hūc dicūt eē animaz orbis. Dec aūt positio partī est hereticа ꝛ ptim catholice sustineri pōt. Jpsi. n. ponūt q res ſm ordinē exeūt a deo: ita q a cā prima que deus ē: creat imediate intelligentia a qua iterū erit aīa orbis: ꝛ ab illa pducitur suba ipsi⁹ orb. ꝛ ꝓ tāto pōt dici motor ꝓprim⁹ forma eius vel aīa: qz dat sibi eē sicut cā sibi ꝓportionata. Doc aūt fides nr̄a nō patitur: que solum deū rez creatorem ponit: vt supra dictum est. Et ideo angelos qui mouēt orbes: proxime possum⁹ motores dicere non formas vel aīas: qz orbes recipiūt ab eis motū tñ: non aūt eē. Jn hoc aūt sustineri pōt vt dicamus supiores angelos qui hñt formas magis vniuersales eē motores sepatos ꝛ remotos: angelos autem inferiores qui hñt formas magis ꝑticulares: vt ꝓpi⁹ dcīs eē motores proximos. Unde ēt Auicen. dicit: q intelligentie apud phos sunt: qui in lege vocāt supiores angeli vt cherubin ꝛ serapbin: aīe vero orbiuz dicūt inferiores qui dicūt angeli ministery.

Ad primum ergo dōm: q sicut ꝓmētator dicit in primo celi ꝛ mū. q mot⁹ celi dicitur nālis: nō qz ꝑcipiū eius actiuū sit aliqua forma naturalis. Sed qz ipm corpus celeste ē talis nature: vt talē motū natū sit suscipere ab aliquo intellectu. nō bñs naturaz repugnātē huic motui volūtario: sicut ē in nobis. Nā eni nō tñ dr de forma: ſz ēt de mā. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q ꝑ⁹ log tur ꝓtra illos qui ponebāt celū de nā inferioz corporum: nūc eni mot⁹ ille eēt ab aīa cōtra nām corpis moti: ꝛ ideo oporteret laborē ꝛ penā eē in mouēdo. Sed si ponaī motus ille ab intellcū ſm ꝺiriōez corpis moti: nō ē ibi violētia nec labor. ¶ Ad 3ᵐ dōm: sicut dicit ꝓmētator i lib. de suba orbis: q corp⁹ celeste nō ē gñabile nec ē corruptibile: sicut corp⁹ nr̄m: ꝛ iō nō indiget aliqua forma vegetatiua te ipm. Sil'r ēt motor eius nō acquirit cognitionem a re b⁹: ſz hz scīam quasi actiuā: ꝛ ideo nō indiget aīa sensitiua ꝛ iō ēt ſm ꝑ⁹ nō dr vniuoce aīa celi ꝛ bois. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q ſm ꝑm in scdo celi ꝛ mū. in corpe celi ē assignare orias pōnum: ita q dextrū ei⁹ dicat oriens. vnde incipit mot⁹: ꝛ sinistrū occidēs: ꝛ superi⁹ polus meridionalis ꝛ inferius polus septētrionalis: ꝛ anteri⁹ supius hemisperium: ꝛ posteri⁹ iferi⁹: tñ iste ptes vt idē ꝓmētator dicit: diuersimode assignātur in corpe celesti ꝛ in corpib⁹ nostris q̄tū ad duo: Prio qa in nobis iste partes figura ꝛ virtute diuersificātur: nō āt in corpe celesti: cū vndiq; sit sphericū. Scdo: qa in nobis determinata pars ē dextra: que nūq; fit sinistra. Jn corpe āt celi illa pars orbis que nunc est dextra post modum fit sinistra: quia pars que nunc ē in oriente postmodū est in occidēte: qō contingit ex hoc: q virtus exequēs motū in nobis ē actus corporis cuiusdam affixa organis. ſ. musculis ꝛ neruis: quod non contigit in corpore celesti.

¶ Utz numer⁹ rez ꝺueniēter assigneī a Rabão. IIII.

Ad quartum sic ꝓceditur. vr q incōuenienter a Rabão numerus celoz assignetur. Ponit eni septem celos. ſ. empyreū: cristallinum: sydereū: igneum: olympiū: etherеū: ꝛ aereū. Est. n. celū sācte vitatis in qō lucifer ascēdere voluit: vt supra dcm est: hoc aūt ab oibus enumeratis differt. ergo insufficiēter videtur celi enūerari. ¶ Ꝑ. sicut in spera aeris ꝛ ignis differt cōuexum ꝛ ꝺcauū: ita etiā in sphera celi empyrei ꝛ cristallini: sed penes conuexū ꝛ ꝺcauum ignis ꝛ aeris sumīt duplex celū: vt infra dicēt. g̃ sil'r in celo empyreo dz duplex celū assignarse. ¶ Ꝑ. preter celū sydereū i quo sūt syderа fixa: sūt ēt orbes septē planetaꝛ: qui ēt celi nomē sortiuntur: cū g̃ de eis mētiōem nō faciat: vr̄ insufficiēter celos assignare. ¶ Ꝑ. sicut aer ꝛ ignis cōicāt cū celo in luce et diaphaneitate: ita ēt ꝛ aqua: ſz rōne hr ꝓuenientie aer et ignis celū dicūtur. g̃ vr q oportuisset sil'r aquam elemētum iter celos computare.

Sed contra vr q nō sint tot celi: ſz solū tres: per hoc q̄ legitur ꝓie Lozin. zo. Paulus vsq; ad tertiū celum raptus.

Respōdeo dicēdo: q celū pōt notari: aut solū ab aliq celesti ꝑtate: aut sil'a ꝓprietate ꝛ nā. Nā eniz corporis celestis est vt separatū sit a corruptiōe ꝛ a cōtrarys: ꝓprietates āt eius ꝑcipue attendūtur in altitudie situs ꝛ claritatis participatione. Si ergo noiemus celū a nā ꝛ ꝓprietate celesti sic ē triplex celum: quoz vnū ē vniforme ꝛ imobile. ſ. empyreū. Scōz vniforme ꝛ imobile. ſ. celū cristallinū. Tertiū diffforme i partibus ꝛ mobile. ſ. sydereū. Si aūt dicatur celū a ꝓprietatibus celestibus tātuz: sic erit q̄druplex celū. Sūt enim duo elemēta que simul claritatē lucis participant ꝛ altitudinē situs. ſ. aer ꝛ ignis: in quoꝛ vtroq; distinguīt pars superior quātū ad cōuexū sphere ipsius: ꝛ pars iferior quātū ad cōcauuz: pars ergo superior sphere ignis dr celum igneū: eo q ignis ibi purissimus est ꝓpriā nāz seruās: ps aūt iferior ei⁹ celū olympiū dicīt a quodā mōte q noīat olympus in macedonia q vltra nubes i altū dr porrigi: superior vo ps aeris dr celū etherеū pp iflamatiōem illius ptis ex propingtate ignis: qz vt i prio ce. ꝛ mū. dr nomen etheris designat corpus velocis motus cito inflamabile

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel inflamãs:iferioꝛ vero pars aeris dr̃ celum aereum ī q̃ ẽ aer ℞uãs ꝓprietatẽ acris nobis noti:ꝛ ī vſu nr̃m veniẽtl.

Ad primum g̃ dom:ꝙ celũ ſancte trinitatis nominaꝛ metaphoꝛice ipſa celſitudo dine maieſtatis ꝛ trãſumptiua ſilitudine q̃lis pōt eẽ coꝛporaliũ ꝛ ſpũaliũ ſm ꝓportionabilitatẽ.ꝛ iō nō oportuit vt in eandẽ diuiſionẽ cũ celis coꝛpalib⁹ vẽiret. ¶ Ad 2ᵐ dom:ꝙ coꝛp⁹ illud qō nã celũ dr̃:nō ẽ alterabile ex cōtactu alteri⁹ coꝛpis.ꝛ iō eandẽ nām retinet ī q̃libet ſui eternitate.ꝛ iō ī talib⁹ coꝛpib⁹ nō diſtinguiť duplex celũ ſm ſupioꝛẽ ī ferioꝛẽ ptẽ:ſĩ ī aere ꝛ igne:cui⁹ extremitates ex alteratiõe coꝛpoꝛ ꝫtigẽtiũ diuerſis ꝓpetatib⁹ diſponũtur. ¶ Ad 3ᵐ dom:ꝙ ſub celo ſydereo icludũť celi ſeptẽ planetaꝛ:cui oẽs in B ꝺueniũt cũ ſphera ſtellaꝛu fixaꝛ ꝙ hñt diffoꝛmitatẽ in ptib⁹ ex eo ꝙ aliq̃ ps eſt lucida vt ſtella:ꝛ altera ps diaphõa:vt ſũt relique alie ptes oꝛbis. ¶ Ad 4ᵐ dom:ꝙ q̃uis aqua pticipet diaphonitatẽ: nõ tñ pticipat altitudinẽ ſit⁹:cũ in plurib⁹ ſit graue q̃ leue: eſt enī graue in loco ignis ꝛ aeris:leue vo in loco terre totũ:ignis vo ẽ leuis ſimplr̃:aer ãt in plurib⁹ leuis q̃ grauis vt dr̃ in 4.ᵒ ce.ꝛ mũ.ꝛ iō elemẽtũ aque nõ ꝓſeq̃ť nomẽ ce li. ¶ Ad 5ᵐ dom:ꝙ p triplex celũ itelligiť ꝫ glo. triplex gen⁹ viſionis:vel ẽt triplex hierarchia:vl̃ pōt dici:ꝙ tertiũ dr̃ empyreũ vt tñ triplex celũ ſumať qō nām celeſtẽ hz.vt dcm̃ ẽ.ſ.empyreũ criſtallinũ:ſydereum.

¶ Utr̃ op⁹ tertie diei ꝺueniẽter deſcribať. V.

A D quintũ ſic ꝓcediť. vr̃ ꝙ incõueniẽter op⁹ tertie diei deſcribatur. In 3ᵒ enī die fcã ẽ diſtinctio medy elementi ab vltio: ſed ſub medio elemẽto includitur ignis aer ꝛ aq̃:vt dcm̃ eſt:cuꝫ g̃ ignis ꝛ aer ſint nobilioꝛa q̃ aq̃:vr̃ ꝙ incõueniẽter eoꝝ mentiõem ꝓtermiſit. ¶ P. cuilibet coꝛpi debeť loc⁹ nãlis ſm exigẽtiaꝫ ſue fozme. Unꝺ ꝺmen. dicit in octauo phȳcoꝛ: ꝙ quanto ignis accipit de ſpẽ in gñatiõe tñ hz de vbi:ſz aqua etiaꝫ añ tertiũ diẽ fozmã nãlẽ habuerat: qō ps ex ſcriptura: q̃ ipſi⁹ aq̃ in ꝓncipio mentiõem facit.g̃ a p̃n⁹ ſue crationis ī ſuũ locũ tẽdebat.g̃ nō vr̃ 3ᵉ diei op⁹ ꝺgregatio aq̃ꝛ ī vnũ locũ. ¶ P. i elemẽtl ẽ talis ordo ꝙ ſubtili⁹ ſe hz ad min⁹ ſubtile:ſĩ ꝺtinẽs ad ꝺtẽtũ, vñ ignis ꝺtiet aerẽ:ꝛ aer aquã ſz aq̃ ẽt ẽ ſubtilioꝛ terra.g̃ aq̃ hz tõtã terrã ꝺtinere:ꝛ nō ī vnã ptẽ ei⁹ cõgregari. ¶ P. a loco in quẽ mouer̃ coꝛpus nãliter:nō pōt mouꝛi niſi violẽter:vt ī 2ᵒ ce.ꝛ mun. ďr̃. Si g̃ aq̃ nãliter ꝺgregať in vnaꝫ ptẽ terre:vr̃ ꝙ ad alias ptes defluere nō poſſet:niſi violẽter. Nullus ãt mot⁹ violẽt⁹ ẽ ꝓpetu⁹:vt in p̃ ce.ꝛ mũ. dr̃. Cum g̃ ex mari:qō dicit loc⁹ ꝺgregatiõis aq̃ꝛ:indeficiẽter aq̃ ad reliq̃s ptes terr̃ deriueť:qō ipa perẽnitas fluuioꝝ oñdit:vr̃ ꝙ nō nãlr aq̃ in vnũ locũ ꝺgregẽť:ꝛ ita incõueniẽter talis ꝺgregatio in inſtitutiõe nãe ꝺmemoꝛať. ¶ P. i loco nãli vnũqꝺq; elemẽtũ ẽ puꝛ ꝛ ſimplex:ſz aq̃ in mari nō vr̃ eẽ puꝛ elemẽtũ:qō ipa ſalſedo oñdit:cũ aq̃ de nã ſua ſit iſipida.g̃ vr̃ ꝙ nō nãliter in locum vnum.ſ.in mare aque congregentur ꝛ ſic idem quod ꝓius. ¶ P. plante videtur ad ornatum terr̃ ptiere:ſz ad oꝛnatũ deputãť tres yltimi dies.g̃ i ope tertie diei ꝺ ꝓductiõe plantaꝝ mẽtio faciẽda nō erat.

¶ P. herbe q̃dã vl̃ plãte nō videẽť i 3ª die eẽ ꝓducte:ſz p⁹ pctm̃ hois:vt hr̃ Heñ. 3.º Spias ꝛ tribulos germiabit tibi.g̃ vr̃ ꝙ incõueniẽter i 3ª die dicať terrã herbã virentẽ ꝓtuliſſe:cũ B nõ ſit vltr vez. ¶ P. ſicut plãte gñanť i terra:ita ẽt ꝛ coꝛpa mineralia.g̃ vr̃ ꝙ inſufficiẽter rez ꝓductiõem determinet ſcriptura:cum in hac die de mineralibus mentio nonfiat.

Reſpõdeo dicẽdũ:ꝙ op⁹ diſtinctionis attenditur ſm hoc ꝙ coꝛpib⁹ q̃ ſť elementa mundi:conferũť virtutes actiue ꝛ paſſiue elementoꝝ:ꝛ iō hȝ qualitates in inferioꝛib⁹ elemẽtis tertia die collate intelligũtur:gh⁹ adinuicẽ ꝛ ꝓprietate ꝛ ſitu ſeparãtur:eo ꝙ inter q̃litates elementares ẽt grauitas ꝛ leuitas ꝺtinẽť:que ſũt p̃n⁹ mot⁹ elementoꝝ ad ꝓpria loca:ꝛ ẽt quietis nãlis eoꝛũ in eiſdẽ ſicut caliditas ꝛ frigiditas ſunt ꝓncipia alterationis:et ideo ex collatione talis virtutis dicũtur aque tertia die in vnum locum congregate.

Ad primum g̃ dom:ꝙ ignis ꝛ aer ſunt elementa magis latentia:eo ꝙ non ita ſenſu percipiũtur:ſicut aqua:ꝛ ideo legiſlatoꝛ rudi ꝓpl̃e legem ꝓponẽs ex manifeſtis que tetigit:occulta intelligẽda reliquit. ¶ Uel dom vt ꝓius dcm̃ eſt:ꝙ aer quantũ ad ſuperioꝛẽ ptem ꝺprehẽdiť noie celi:quãtũ vo ad inferioꝛẽ noie aq̃ ꝓp ſilitudinẽ humiditatis quã cũ aqua hz: cuius vapoꝛib⁹ reſolutis quodãmodo aer inſpiſſať. ¶ Ad ſcũz dom:ꝙ ſicut caloꝛ ꝛ frigus non ſunt fozme ſubales elemẽtoꝝ:ita nec grauitas ꝛ leuitas:quia nõ poſſent eẽ alys coꝛpibus accidẽtales. vnde ſicut ſubalis non ẽ ꝓncipium alteratiõis:niſi mediante caloze vel frigoze:ita nec ẽ p̃n⁹ motus vl̃ quietis localis:niſi mediante grauitate ꝛ leuitate.ꝛ ideo q̃uis aqua fozmã ſubalẽ ex ope creatiõis habuerit:non tñ ex hoc in ꝓprium locũ ꝺgregabať.ſed per op⁹ ſue diſtinctionis intelligũtur hec opa ordinata ꝫ tẽpus ſiue ſm naturã. Uerbũ ãt ꝺmentatoꝛis intelligẽduz ẽ de coꝛpibus ſm ꝙ ſunt in ſui cõplemento quãtũ ad primũ ꝛ ad ſcũz eẽ. ¶ Ad tertiũ dr̃:ꝙ quãto aliquod elementũ ẽ ſubtilius:tanto eſt maius in quantitate.ꝛ iō aer ẽ maioꝛ q̃ aqua:ꝛ aqua q̃ terra.ꝛ ideo aer complectitur iſta duo vndiq; ꝛplexus ſpericã figurã.a quo defiť aq̃que gdẽ terrã cingit non totã operiẽs ipſam:complexus quidẽ circulũ:ſed deficiẽs a ꝛplexione ſphere:ꝛ hoc eriã ſegtur neceſſitatẽ finis:vt in terra poſſit eẽ habitatio aialiũ reſpirantium ꝛ generatio plantaꝝ:terra vero quaſi minima in centro concluditur. ¶ Ad q̃rtũ dom:ꝙ coꝛpora inferioꝛa ꝓter motus ꝓprios ſequũtur quodãmõ motus ſuperioꝝ:ꝛ quãto ẽ ꝓfectius coꝛpus inferius:tãto magis cõſequiť de motu ſuperioꝛis:qõ ꝓz ex hoc ꝙ in coꝛpibus celeſtibus oꝛbis inferioꝛ ꝓter motũ ꝓprium retinet motum ſupioꝛis oꝛbis quo deferť:ita ẽt eſt in elementis: ꝙ ex motu coꝛpoꝝ celeſtiũ aliquid cõſequũtur de motu circulari ꝓter motus ꝓprios nãles:qõ euidentiſſime appet in reflatu maris qui ſegť motũ lune:non tamen hoc fit ꝙ motũ violentũ:qz dicit ꝺmen. in q̃rto ce.ꝛ mun. ꝙ motꝰ quibus elemẽta ſequũtur impꝛſſiones coꝛpoꝝ celeſtium non ſunt violẽti:cum ſit ſm naturalem ordinẽ coꝛpoꝝ: ꝙ inferioꝛa impꝛeſſionẽ ſuperioꝝ ſequantur:ꝛ tanto pꝰ q̃to ꝓfectius fuerit in natura coꝛpus inferi⁹:ꝛ per hunc modũ ex impꝛeſſione celi mouentis elemẽta ad mixtionẽ aqua ſubingreditur terrã; vt ſit apta ad gñationẽ mineraliũ ꝛ animalium ꝛ plantaꝝ:ꝛ exinde in locũ ꝓprium naturali motu reuertiť: vt dr̃ eccle. ꝓio. Ad locum vñ exeunt flumina reuertũtur. ¶ Ad quintum dom.ꝙ oia elemẽta in loco vbi cõtingunt ſe alterãtur a ſua natura: vt ſit quidam mot⁹ cõiunctionis inter ea:ꝛ exinde in mari cãtur ſalſedo ex admixtione vapoꝛis terreſtris ſimul cũ aduſtione rady ſolaris:ꝛ hoc ꝓcipue prope terram ꝛ ī ſuperficie. In ꝓfũdo enīs pelagi inueñtur aque dulcis vt ꝓz ex vbis phi dicẽtis in lib. de aialibus ꝙ quidam piſcis qui dicitur malarie:iueñtur valde magnus in locis pelagogis: in quibus abundant aque dulces. ¶ Ad ſextum dom:ꝙ de productione plantarũ vr̃ eẽ diuerſitas inter Aug.ꝛ alios ſanctos. Augu. enim videtur velle:ꝙ auz dr̃ producat terra herbam vtrentem ꝛc̃. Non intelligiť

nãc plãtas eẽ ꝓductas in ꝓpria nã:ſz tũc terre datuz eſſe virtutẽ germinatiuã ad ꝓducẽdũ plantas ope propagationis:alys ãt vr̃:ꝙ tũc ẽt plãte ꝓducte ſunt:vtroq; autẽ mõ ꝺueniẽter ꝓductio plãtaꝝ ad op⁹ diſtinctiõis pertinẽt:qz ad eaꝝ pullulatiõem ſufficit virt⁹ celeſtis loco patris.ꝛ vtus terre loco matris vt phs dicit. Et ſic ꝓncipia cõia actiua que ad op⁹ diſtinctionis ptinẽt:ſufficiunt ad gñatiõez plãtaꝝ: nõ ãt ad ꝓductionẽ aialiũ:ad quã regiť virt⁹ formatiua in ſemie exñs:vl̃ qz q̃libet res ptinet ad ornatũ illi⁹ loci in quo moueť:ꝛ nõ in quo geſcit. ꝓlãte ãt radicit⁹ infixe terre adherẽt:ꝛ iō ad ornatũ ei⁹ non ptinẽt:ſz cũ ipa cõputãť:ſicut dicit Aug. ſup Geneſim. ii. ¶ Ad 7ᵐ dom:ꝙ plãte nociue ſil ẽt cũ alys ꝓducte ſũt: nõ tñ boi añ pctm̃ nociue fuiſſent dina ꝓuidẽtia ipm ꝓtegente:ſz poſt pctm̃ in nocumẽtũ hois eẽ ceperũt. vnde ſi gñater dr̃ germinabit tibi. ¶ Ad octauũ dom:ꝙ gñatio mineraliũ ẽ occulta in viſceꝛib⁹ terre:ꝛ iō non oportuit de his ꝑpl̃o facere mẽtiõem:ſz de his ſolũ q̃ mãifeſta ſũt. ¶ P. mineralia nõ pticipant aliquẽ gradũ dignitatis in entib⁹ ſupra elemẽta cũ vita careãt:ꝓp qõ non oportuit de his ſpecialr̃ fieri mẽtionẽ. ¶ Expoſitio textus.

Quod de aquis factum eſſe credi poteſt ꝛc̃.) Doctis itelligẽdũ eſt quantũ ad ꝓprietatem perſpicuitatis:ꝛ nõ q̃tum ad nām coꝛpis elemẽtaris:ſz boc ẽt credi pōt:qz ꝺtra fidem non eſt. Sed ſpũs ſcũs q̃uis ꝛc̃.) Notandum ꝙ hic auctoꝛes noſtros noiant eos qui libꝛos canonicos ediderunt.ſ.apoſtolos ꝛ ꝓphetas:g hec ſcribere nõ curauerũt ſz ab alys ſanctis aſſeritur ꝛ phs ꝓbať celum eẽ ſpherice figure:quod rõnib⁹ nãlibus:ꝛ ẽt mathematicis ꝺmõſtratur. (Quẽ ãt ſiſtet ꝛc̃) De hoc ẽt apõ phos ẽ duplex opinio. Ariſto. enī vult:tñ oꝛbes moueri:ꝛ nõ ſtellas bre:ſz ptbole. vult ſtellas bre ꝓprium motũ ꝑter motũ oꝛb. q̃uis aũt vtroq; mõ mot⁹ localis celeſtib⁹ oꝛbibus aſcribatur.mot⁹ tñ variãs aligd in ei⁹ ſuba ab eo excluditur. ex cui⁹ ꝓuatiõe firmamẽtũ vocať. (Poſt ꝑ q̃ri ſolet ꝛc̃) Preter hãc rõnez myſticã que in lr̃a tãgiť:aliã lr̃alẽ magiſter in hiſtoꝛys aſſignat.quã ẽt et Raby moyſes tãgit. q.ſ.in ſcda die mediũ elemẽtũ a ſupremo diſtinguebať: ꝛ ita nõ erat pfcã diſtinctio medy elemẽti:niſi etiam ab infimo diſtingueret:ꝛ ſic pz opus ſcõe diei in tertia die cõſũmatũ eẽ:ꝛ iō bñdictio tertie diei ad vtrũq; referť.

¶ De opere quarte diei :quando facta ſunt luminaria. ¶ Diſt. xv.

Dixit ẽt deus ꝛc̃. Fiant luminaria ī firmamẽto celi:ꝛ diuidãt diẽ ac nocte. In ꝑcedẽti triduo diſpoſita ẽ vniuerſitatis hȳ mũdi machina ꝛ ꝑtibus ſuis diſtributa. Formata enī luce ꝓpria die que vniuerſa illuſtraret duo ſequẽtes dies attributi ſũt ſupreme ꝛ infime ꝑti mũdi:firmamẽto.ſ.ꝛ aeri ꝛ terre ꝛ aq̃. Tã ſcda die firmamẽtũ deſuper expanſuz ẽ. Tertia vero aq̃ꝛ molib⁹ intra receptacula ſua collectis terra ẽ reuelata atq; aer ſereat⁹. Quatuoꝛ igitur mundi elementa illis dieb⁹ ſuis locis diſtincta ſũt ꝛ ordinata. Trib⁹ aũt ſequẽtibus dieb⁹ ornata ſunt illa quatuoꝛ elementa. Quarto enī ornatũ ẽ firmamẽtũ ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis. Quinta aer in volatilib⁹ ꝛ aq̃ ī piſcibus ornanꝛ̃ta acceperũt. Sexta accepit terre iumẽta ꝛ reptilia ꝛ beſtias:poſt q̃ oia factus eſt hõ de terra ꝛ in terra:non tñ ad terrã:nec ꝓpter terram:ſed ad celum ꝛ ꝓpter celum.

¶ Añ alia ỏ ornatu celi agiť ſic ꝓi⁹ factum eſt.

Alia g̃ celũ ceteris elemẽtis ſpẽ p̃ſtat priuſq; alijs fcñ ẽ.iō añ alia ornatur ī q̃rto die quo fiũť ſydera. Que iō facta ſũt. vt per ea illuſtrareť iferioꝛ ps ne eẽt hitãtib⁹ tenebroſa. Infirmitatiq; boiuz puſſũ ẽ: vt circũeunte ſole potirenť hoies dei noctiſq; viciſſitudine pp dormiendi vigilãdiq; neceſſitatẽ:ꝛ ẽt iō ne noꝛ indecoꝛa remaneret: ſz luna ac ſyderib⁹ ꝓſolareť hoies:qb⁹ in nocte opandi neceſſitas icũberet:ꝛ qz q̃dã aialia ſũt q̃ lucẽ ferre nõ pñt. Qͦ ãt ſubdiť ꝛ ſint ī ſigna: ꝛ tpa ꝛ dies ꝛ ãnos:qlio accipiẽdũ ſit:queri ſoler. Ita enī dictũ vr̃:q̃ſi quarto die cepiſſent tẽpoꝛa:cũ tñ pri⁹ triduũ ſine tpe non fuerit. Jõq; tpa q̃ fiũť ꝑ ſydera nõ ſpacia morarũ: ſz viciſſitudinem aeree q̃litatis debem⁹ accipe:qz talia motib⁹ ſyderꝝ fiunt ſicut dies ꝛ ãni quos vſitate nouim⁹. Sũt.n.ī ſigna ſerenitatis ꝛ tẽpeſtatis:ꝛ in tpa:qz ꝑ ea diſtinguim⁹ quatuoꝛ tẽpoꝛa anni.ſ.ver:eſtatẽ:antũnũ:ꝛ hyemẽ. Uel ſũt in ſigna ꝛ tpa.ſ.in diſtictiõe bozarũ tpis:qz priuſq; fierẽt ordo tẽpoꝝ nullis notabať indicijs. vel meridiana boza vel qualibet boza hec quarta die ſacra ſunt.

¶ De opere qnte diei qñ creauit deus ex aquis volatilia ꝛ natatilia.

Dixit ẽt deus, Producãt aque reptile aie viuẽtis:ꝛ volatile ſup terrã ꝛc̃. Opus qnte diei eſt fozmatio piſciuz ꝛ auiũ:quib⁹ duo elemẽta ornanť:ꝛ de eadẽ mã.ī.de aquis piſces ꝛ aues creauit. Uolatilia leuans ī aera:ꝛ natatilia remittens gurgiti.

¶ De opere ſexte diei quãdo creata ſunt aialia ꝛ reptilia terre.

Dixit deus. Producat terra aiam viuentẽ:iumẽta ꝛ reptilia ꝛ beſtias terre ſm ſpecies ſuas ꝛc̃. Sexte diei op⁹ deſcribitur cuz terra ſuis animalibus ornari dicitur.

¶ Utr̃ poſt peccatũ venenoſa aialia noxia fcã fuerint an ꝓpter peccatum nocere ceperint ꝓius facta innoxia.

Queri ſolet de venenoſis aialib⁹ ꝛ pniciosis:vtr̃ poſt peccatum hois ad vindictã creata ſint:an poti⁹ creata innoxia pcrõib⁹ nocere ceperit. Sãe

Universidad de Deusto
Biblioteca

diel pōt q creata nihil boi nocuissēt si ñ peccal set. Puniēdoꝝ nāq vicioꝝ ⁊ terrēdoꝝ: vl̄ p bāde ⁊ pficiēde ꝛrutis cā nocere ceperūt. Fu erūt ḡ creata inoꝛia: ſz p pcm̄ ferā ſunt noꝛia.

¶ Utrum minuta aialia tunc creata fuerint.

Deq busdā ēt minutis aiantib⁹ q̄stio ē vtꝝ i primis ꝯditionib⁹ creata ſint: an ex reb⁹ cōꝛuptis poſtea oꝛta ſint. Pleraq. n. de hūidoꝝ coꝛpoꝝ vicijs vel exaltationib⁹: ſiue ō cadauerib⁹ gignūt. Quedā ēt ō coꝛruptiōe lignoꝝ ⁊ herbaꝝ ⁊ fructuū: ⁊ de⁹ actoꝛ oīuꝫ ē. Pōt āt dici q ea q̄ ō coꝛpib⁹ aialiū maxie moꝛtuoꝝ naſcūt cū aialib⁹ creata nō fuerit niſi potēt̄aliꝛ ⁊ mālr. Ea ꝯo q̄ extra vl̄ags naſcūt vel ex herbis que terra germināte oꝛta ſūt: tūc creata fuiſſe ñ icōgrue dici p̄t.

¶ Quare poſt omnia facꝛus eſt homo.

Adnib⁹ āt creatis atq; diſpoſitis nouiſſime feūs ē hō tāq; dñs ⁊ poſſeſſoꝛ q ⁊ oib⁹ pferēdus erat. Uñ ſeq̄. Uidit de⁹ q eēt bonū ⁊ ait. Faciam⁹ hominē ⁊c. Sz añq; de bois creatiōe tractem⁹: qō ſupra breuiter tetigim⁹: pleni⁹ ꝛſantes: clari⁹ faciam⁹. In hac. n. rex diſtictione catholici tractatoꝛes diſſētire: vt ſupra dixim⁹: inueniū tur. Alijs dicētib⁹ res creatas atq; diſtictas ſz ſpēs ſuas p iterualla. vi. dieꝝ. Quoꝝ ſnie. quia ſra geneſis magis iſeruire vꝛi atq; catholica eccleſia magis appꝛobat. ió bacten⁹ ſtudioſe docuim⁹ qūo ex illa cōi mā pri⁹ iformiter fcā: poſtea reꝝ coꝛpaliū gña p ſex dieꝝ volumia diſtinctim ſint formata. Alijs āt vī q nō p interualla ꝛpoꝝ fcā ſint: ſz ſil̄ ita formata ad eē ꝓdiderit. Ad ō Aug. ſup geneſiz plurib⁹ modis nitit oñdere. dicēs elemēta q̄tuoꝝ ita formata: ſic mō apparēt ab initio extitiſſe: ⁊ celū ſyderib⁹ oꝛnatū fuiſſe. Quedā ꝯo nō formaliꝛ ſz mālr tunc fcā fuiſſe: q̄ p⁹ p tp̄us acceſſū formaliꝛ diſticta ſūt: vt herbe: arbores: ⁊ foꝛte aialia. Q ia ergo in ipō tpis initio fcā eē dicūt. ſz q̄dā formaliꝛ ⁊ ſz ſpēs q̄s hꝛe certim⁹: vt maioꝛes mūdi ptes: q̄dā ꝯo mālr tñ: ſz vt dicūt: Moyſes loquēs rudi ⁊ carnali ppło locutiōis modū tēperauit de deo loquēs: a ſil̄i hois q p moꝛas tempoꝝ opa ſua pficit: cū ipe oīa opa ſua fecerit. Unde Aug. Jēq; ingt moyſes diuiſim refert deū illa opa feciſſe: ga nō potuit ſil̄ ab boie dici. quod deo ſil̄ potuit fieri. Jtē potuit diuidere ſcripturа loquēdi tpib⁹: q̄ de⁹ opandi tpib⁹ ñ diuiſit. Illi q bis auctoꝛitatib⁹ ⁊ alijs buiuſmōi inhereres dicūt q̄tuoꝝ elemēta atq; celi luminaria: ita formata nil̄ eē ⁊ būſſe illos ſex dies: quos ſcriptura memoꝛat ſex reꝝ gña. xij. diſtinctiones appellāt: q̄ ſil̄ facte ſunt: partiꝫ formaliter partim cauſaliter.

¶ Quo itelligēdū ē deū requeuiſſe ab oi ope ſuo

Az ō ſeptio die rege aligd nos elogoꝛ. Scriptū ē q: ꝛpleuit de⁹ die ſeptio op⁹ ſuū ⁊ requeuit die ſeptio ab vniuerſo ope q̄ patrarat. Requeuiſſe dī de⁹ ſeptio die nō q̄ſi opando laſſus: ſz ab vniuerſo ope requeuit: q: nouā creaturā facere ceſſauit. Regeſcere. n. ceſſare dī. Uñ i apocall pſi. Nō bēbāt regē dicēria. Scūs: ſcūs: ſanct⁹. i. dicere nō ceſſabant. Requeuiſſe igr̄ deus dī q: ceſſauit a faciēdis gñibus creature: q: vltra noua nō ꝓdidit. Uſque nūc tñ vt veritas i enāgelio ait. Q pat̄ pī cū filio. ſ. āminiſtrationem eoꝝdē genꝝ q̄ tūc inſtituta ſūt. Creatoꝛis enī ꝛrⁱ cā ſubſiſtēdi ē oi creature. Q ō ḡ dī pī meus vſq; mō opaī: ⁊ ego operoꝛ illud vniuerſe creature cōtinuā admiſtratiōem oñdit. Die ḡ ſeptio requeuit: vt nouā creaturā nō faceret vlteri⁹: c⁹ mā vl̄ ſilitudo nō pceſſerit: ſz vſq; nūc opaī. vt q̄ ꝓdidit ꝛtieī ⁊ gubernare ñ ceſſet.

¶ Qualr accipiēdū ſit q deus dī ꝛpleſſe opus ſuū ſeptio die cū tūc requeuit ab oi opere ſuo.

Ed querit qūo ſeptio die dicaī de⁹ ꝛpleuiſſe opus ſuū cū ab oi ope illo die requeuerit; nec aliq̄ gen⁹ nouum rex fecerit. Alia trāſlatio hz. Cōſtituit de⁹ die ſeptio opa ſua: q̄ nihil qōnis affert: qa mālfeſta ſūt q̄ i eo fcā ſunt ⁊ eo die oīuꝫ cō ſūmatio pfcā ē: ſicut ſcriptura oñdit. cum ait. Uidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erāt valde bona. Q ia qdē nāliter bona erāt: nihilq; in ſui nā vicij habētia. Et ſunt bona q̄ ꝓdidit de⁹ ēt ſingla ſil̄ ꝛo vniuerſa valde bona: q: ex oīb⁹ cōſiſtit vniuerſitas āmirabilis pulchꝛitudo i q̄ ēt illud q̄ malū dr̄ bñ ordinatū ⁊ loco ſuo poſitū emineri⁹ ꝓmēdat bona vt magis placeant ⁊ laudabiliꝛa ſint dū ꝓpanr̄ mal̄. Sexta ḡ die fcā eſt oīum opeꝝ ꝓſūmatio. Jō pmiſſa oꝛit q̄ſtio. ſ. quō dicaī de⁹ die ſeptio op⁹ ſuū cōpleſſe: q̄ bꝛaica ꝛitas hz: i quo tñ nihil nouū creaſſe dī. niſi foꝛte dicaī die ſeptio cōpleſſe op⁹ ſuuz: ga ipz bñdixit ⁊ ſāctificauit: ſic ſubĵcit ſcriptura. Bñdixit die ſeptio ⁊ ſcificauit illuz. Q p⁹. n. ē benedictio ⁊ ſanctificatio: ſicut Salomon aliq̄d operis fecit cū templū dedicauit.

¶ Que ſit ſcificatio ⁊ benedictio ſeptimi diei.

Uli āt die ſcificaſſe ⁊ bñdixiſſe legit: q: myſtica p ceteris bñdictōe ⁊ ſcificatiōe eū dōauit. Uñ i lege dr̄. Deme

to ſcificare diē ſabbari. Et ide ē q numerādo dies vſq; ad ſeptimū ꝓcedim⁹: ⁊ dicim⁹ ſeptē eē dies quoꝝ repetitiōe oē tp̄s agit̄: nō qn ali⁹ ſit ab illis dies octau⁹ ⁊ non⁹: ⁊ ſic de ceteris: ſz q: i ſex dieb⁹ reꝝ gña diſtincta ſūt. Et i ſeptimo lz nō fuerit nouū gen⁹ reꝝ inſtitutū: tñ fuit i eo q̄ſi qdā nou⁹ ſtatus ſcificatiōis opeꝝ: ⁊ req etiōis opificis. Pōt ēt ſic expōi illō. Cōpleuit die ſeptio op⁹ ſuū. i. ꝓpletū ⁊ cōſūmatū vidit.

¶ Diuiſio textus.

Post opus creatiōis ⁊ diſtinctiōis. Hic incipit magiſter ꝓſeq op⁹ oꝛnatū. Et diuidit in ptes duas. In pria determinat de opib⁹ triū vltimoꝝ dieꝝ qui ad oꝛnatū deputāt̄. In 2ª determinat de gete ſeptime diei: in qua totⁱ⁹ opis ꝓſumatio oñdit̄. ibi (Jā de ſeptie diei requie ⁊c.) Pria in duas. In pria ꝓſeq̄t op⁹ oꝛnatū ſm ſententiā aliq̄ꝝ ſanctoꝝ. In 2ª ꝓſeq̄t ſniam Augu. de opib⁹ ſex dieꝝ. ibi. (Sed añq; de bois creatiōe ⁊c) Pria i tres ſm tres dies gb⁹ op⁹ oꝛnatū pficit̄. In pma. n. determiat de ope q̄rte diei. In 2ª de ope gnte. ibi (Dixit deus: pducāt aq̄. ⁊c.) In 3ª de ope ſexte diei. ibi (Segr̄ dixit de⁹ producat terra ⁊c.) Circa pma duo facit. Primo diſtinguit opa oꝛnat⁹ abinuicē ⁊ ab opib⁹ diſtictiōis. 2º ꝓſeq̄t ſpāliter op⁹ q̄rte diei. ibi (Qz ḡ celū ⁊c.) 3º mouet quādā dubitatiōem ⁊ ſoluit ibi. (Qō āt ſubdit ⁊ ſit in ſigna ⁊c) (Segr̄ dixit de⁹ ⁊c.) Dic deſcribit̄ op⁹ ſexte diei. Et circa b tria facit. Primo ponit op⁹ qō ſexto die ſcīm ē. Scdo mouet circa b duas qōnes: vnam de aialib⁹ nociuis. ibi. (Queri ſolet ō venenoſis ⁊c.) Aliā de aialib⁹ ex putrefactione gñatis. ibi (De qbuſdā ēt minutis ⁊c) 3º aſſignat rōnez oꝛdinis ei⁹: qō vltimo ſcīm ē ad opa pcedentia. ibi. (Oib⁹ āt creatis ⁊c.) (iā de ſeptie diei rege ⁊c.) Dic magiſter ꝓſeq̄t ea q̄ ad ſeptimū diē ptinēt. Et circa hoc tria facī. Primo oñdit quō itelligaī auctoꝛis reges. 2º quō intelligaī opis ꝓſumatio. ibi. (Sed q̄rit quō ſeptia die ⁊c) 3º oñdit quō itelligaī ipi⁹ diei ſcificatio. ibi (Illum aut̄ diem ſanctificaſſe ⁊c.)

¶ Queſtio I.

Hic tria querūt. Prio de pductiōe ſtelarū q̄ ad q̄rū diē ptinet. 2º de pductiōe aialiū q̄ ptinet ad gnrū ⁊ ſextum. 3º de gete opificis que pertinet ad ſeptimuz.

¶ Circa pm̄ q̄rūt tria. Prio de ipa pductiōe ſtellarum. 2º de effectu earum in inferioꝛa coꝛpoꝛa. 3º de effectu eaꝝ in ea que ſunt ex libero arbitrio.

¶ Utꝝ pductio ſtellaꝝ ꝓueniēter deſcribatur.

Ad primum ſic pceditˇ. vr̄ q̄ ſtellaruz pductio incōpetēter deſcribaī. Ea. n. q̄ ſunt prioꝛa ſm nām p priⁿ ab oꝛdinatiſſimo auctoꝛe ꝓdiere: ſed ſol ⁊ alie ſtelle nāliter pceduūt iferioꝛa coꝛpa: ſicut mouēs precedit motū ⁊ agēs paſſū: ḡ icōueniēter deſcribit̄ pductio ſolis ⁊ aliaꝝ ſtellaꝝ p⁹ diſtinctiōem inferioꝝ elemēꝛoꝝ.

¶ P. ſm phm i ſcdo celi ⁊ mūdi. Stelle ſūt ptes oꝛbiuz imobiles i oꝛbib⁹ pmanētes p eoꝝ motū delate. Sz plāte dr̄ ad oꝛnatū nō ptinere: q: terre affixe ſūt: ḡ videt q nec ēt ſtelle. ¶ P. ſicut ꝓbāt aſtrologi multe ſtelle ſunt maioꝛes luna. Sz cū dr̄ eē duo magna lumiaria diſcretiue itelligit excedēs magnitudo. ḡ vr̄ q incōueniēter hec de luna dicaī. ¶ P. lumiare vr̄ dici q̄ ē vas luminis: ſz illud coꝛp⁹ dr̄ vas lumis q̄ a ſe lumē hz: q̄ lune nō ꝛpetit: quā a ſole illuminari eclypſis lune ⁊ augmētatio ⁊ diminutio oñdit. ḡ vr̄ incōueniēter luna luminare dici.

¶ P. vnūq̄q; luminare tpi illi preeſſe vr̄ i quo appareat: ſz luna q̄lib⁹ ēt in die appet: ḡ nō oꝛ dici ſolū nocti preeſſe. ¶ P. nobili⁹ nunq̄ ē pp vili⁹e: ſz nō niſi abſurde dici pōt minuta aialia: q̄ lucē ſolis ferre nō pñt: luna ⁊ ſyderib⁹ dignioꝛa eſſe: ḡ vr̄ incōueniēter in ſra dici iō factā eē lunā ⁊ ſydera: vt lucerēt ꝓpter talia aialia.

Respōdeo dōm. q ſicut ſupra dcm̄ ē ꝓter ꝓncipia ⁊ cōia actiua in tota nā exiguntˇ determinate virtutes mouētes ad determinatas ſpēs: ⁊ hꝰ virtutes p op⁹ oꝛnat⁹ reb⁹ indite ſunt. Sicut āt actio vtutuz inferioꝝ cōiter agentiū reducīt in virtutē celeſtē actiuā vl̄r: ita ēt virtutes que ſunt in inferioꝛib⁹ mouentes ad determinatas ſpēs reducūtur in aliq̄s virtutes celeſtes ꝺterminatas: ⁊ hꝰ virtutes determinate cōſiſtunt ꝓxi pue in ſtellis que ꝛz diuerſes aſpect⁹ ⁊ ꝺiuctōes impm̄ūt ad determiatas ſpēs: vt dicit ꝓmētatoꝛ in vndecio meta phyce. vñ virtutes inferiores ſunt ſicut inſtra virtutum ſuperioꝝ: vt dicit ꝓmētatoꝛ in 8º phycoꝝ: ⁊ ideo vt ordo oꝛnat⁹ diſtinctiōis ordini rñderet. primo ponitur oꝛnat⁹ ſupmi elemēti ſm ꝓductionē luminarum in gb⁹ determinate virtutes conſiſtunt: ſcdo oꝛnatus medy elementi p formatiōem piſciū ⁊ auiū. tertio oꝛnatus infimi elemēti in ꝓductione aialium terreſtrium.

Ad primum ḡ dōm: q hoc q̄ dr̄. Fiant luminaria in firmamēto celi: nō intelligiī q hꝰ coꝛpa luminariuz; ſm eē ſuum ſpecificum ex preiacenti mā facta ſint: ſed eoꝝ ſuba ꝓpus exiſtente: tunc prio virtutes determinate eis collate ſunt: ex quo vltimuz cōplemētum ſui acquiſiere. De aūt determinate virtutes coꝛpoꝝ celeſtium non reſpondēt cōibus virtutibus que ſunt in elemētis: ſed ꝓpꝛys que ſunt in determinatis rebus: vt ſicut lucis ꝓductio elemētoꝝ diſtinctionem pceſſerat: ita luminarium inſtitutio pꝛecederet naturaliū ſpecierum diuerſitatem. ¶ Ad ſcām dicēduz: q̄ ad ꝓductionē plantarum ſufficiunt cōmunes virtutes elementoꝝ que ex diuerſa cōmixtione elemētoruz diuerſimode ſpeciem ſortiūtur: qō in animalibus pfectis accidere nō poteſt: cuius quidam philoſophi hoc poſuerint: ⁊ hec ē cauſa quare plante ad opus diſtinctionis ptinent. Unde nō opꝛ q̄ ſtelle ptineant ad opus diſtinctionis: in quib⁹ ſunt virtutes mouentes ad determinatas ſpecies. Uel poteſt dici: q̄ ſtelle: ⁊ ſi non mouētur in celo p ſe mouentur tamen cum oꝛbibus ſuis. plante vero nec p ſe: nec cum alio mouētur. ¶ Ad tertium dicēdum: q̄ ſol dicitur magnuz luminare: ⁊ ꝓpter quantitatē: ⁊ ꝓpter virtutem. Luna vero dicitur magnum: non tam ꝓpter quātitatē veram q̄z ꝓpter quantitatē apparētem ⁊ ꝓpter exceſſum claritatis reſpectu aliarum ſtellarum ex ꝓpinquitate ei⁹ ad nos: ⁊ ꝓpter euidētiam effcūs que habet in rebus humidis. ¶ Ad quartū dicēdum: q̄ ſicut ꝓbāt ꝓbant: ⁊ etiam Dionyſius aſſerit in quarto capꝛo de diuinis nominibus a ſole illuminantur oīa coꝛpoꝝ ⁊ ſuperioꝝ ⁊ inferioꝝ: ⁊ non tantū luna: nec tamen hoc impedit quin alia coꝛpoꝝ luminaria dicātur: quia cum lumen ſolis vt Dionyſi⁹ dicit recipiatur diuerſimode in diuerſis coꝛpibus ſcōm eoꝝ ꝓpoꝛtionem quedam coꝛpoꝝ recipiunt lumen ꝓdictum. vt lucentia ⁊ radios emittentia: ſicut luna et ſtelle: ⁊ talia poſſunt luminaria ⁊ vaſa luminis dici. q̄daz autez recipiunt non vt radios ex ſe emittentia. ⁊ hoc dupliciter: vel in profundo vt aer: vel in ſuperficie vt coꝛpoꝛa opaca: quoꝝ neutrum luminare dici poteſt. ¶ Ad qntū dōm: q̄ cuius luna in die appareat: non tamē lumē ei⁹ in die oñat ꝓp ꝓtiam maioꝛis luminis: ⁊ iō dr̄ nocti preeſſe nō dici. ¶ Ad ſextum dōm: q̄ aliquid poteſt eſſe ꝓpter aliud dupl̄r: aut quia oꝛdinatur ad ipm ſicut ad fi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nē ꝓpriū ꝫ ꝑncipalē:ꝫ sic incōueniēs ē dicere ꝙ aliqd sit ꝓpter vilius sc:vt luna ꝫ stelle ꝓpter noctuas ꝫ vesperti liones:cū finis potior sit bis que sunt ad finē. Alio modo pōt dici aliqd eē ꝓp aliud:cui ex ipso ꝓuenit aliqua vtili tas:eo mō quo posset rex dici pp rusticū:ex cui⁹ regimine ꝓuenit ei pax:ꝫ per hūc modū ē intelligēdū qō in lra dici tur. oēs enī vtilitates que ex corpib⁹ celestib⁹ ꝓueniunt i inferioribus sunt a deo ꝓuise qui corpa illa instituit.

¶ Utrum corpa celestia bēant aliquem effectum in cor poribus inferioribus. II.

Ad secundum sic ꝓcedit. vī ꝙ corpora celestia nō ha beant aliqué effcm in inferioribus corpibus. Primo per hoc ꝙ in lra dr:ꝙ facta sūt hȝ corpora vt sint in signa. Signū ār ꝫtra cām diuidi tur:ergo vī ꝙ nō sint cāe aliquorum que in inferioribⁿ cōtingūt. ¶ Preterea Damascenus dicit. Nos aūt dici mus ꝙ ipsa. s. corpa celestia nō sūt causa ḡnatiōis eorum que generār neq; corruptiōis eoꝝ que corrūpunt: ſz gnā tio ꝫ corruptio ad corpoalia ptinēt. ḡ vī ꝙ nec i corpalib⁹ effcm habeant. ¶ Ꝑ. necessitas effect⁹ procedit ex ne cessitate cāe: vt in gnto metaphice phs dicit. Sȝ motus corpoꝝ celestiū ꝫ dispōes eoꝝ sunt de rebus necessarys ꝫ innariabilibus: vt ēt dicit Dionysi⁹ in epla ad Policarpum. Sic ergo ex corpib⁹ celestib⁹ cārentur alterationes ꝫ mot⁹ corpoꝝ inferioꝝ oporteret ꝙ in inferioribⁿ oīa ex necessitate contigerēt. Hoc ār apparet eē falluz: ergo ꝛc. ¶ Ꝑ. oē agens agit sibi sile: sed corpora supiora nō affici untur qualitatibus inferiorum corporum. s. caloze ꝫ frigore: vt phūs probat. ergo videtur ꝙ non possint eē causa motuum ꝫ alterationum ab bas formas. ¶ Si dicatur ꝙ causant calorem per motum ꝫ per naturam lucis. ¶ Contra vbi est eadem causa ꝫ idem effectus. Sed oīa corpora celestia cōmuniter motus ꝫ lumen habēt. ḡ oīa haberent eundem effectum: qō ē contra oēs qui ponunt causalitatē corporū celestiū super inferiora cū quedam eorum dicantur effectiue calida vt sol: quedam vero frigida: vt saturnus ꝫ luna. ¶ Preterea. cum mouens ꝫ motū oporteat esse simul ꝫ agens ꝫ passum: vt probatur i septimo physicorum non potest ab vno extremo prouenire actio in alterum nisi per impressionem factam in medio: sed inter stellas superiores ꝫ corpora inferiora sunt medy orbes planetarum. cum ergo illi orbes non recipiant impressionē caloris ꝫ frigoris: non videtur ꝙ admirandum sit a superioribus stellis aliqua impressio i inferiora corpora fiat: nec ēt ab aliquo planeta ꝑ: nisi forte a luna.

Sed contra est quod dicit Augustinus i libro de ciuitate dei. Non vsquequaq; absurde dici potest ad solas corpoꝝ differentias afflatus quosdam sydereos peruenire. Dionysius etiam dicit in quarto capitulo de diuinis nominibus de radio solari tractās generationē visibilium corpoꝝ confert. et ad vitam ipaz mouet ꝫ auget ꝫ nutrit ꝫ perficit: hoc etiā ipe sensus ostēdit ꝑcipue quātū ad effcm solis ꝫ lune

Respōdeo dicēdum: ꝙ circa hanc qōnē fuit multiplex error. Quidam enim antiq naturales non intelligētes aliquam substantiam preter corpora esse ea que sunt nobilissima in corporibus posuerūt eē nobilissima in entibus. vnde etiam sciam naturalem primaz scientiarū dicebant: vt in quarto metaphyce dicitur: ꝫ ꝓpter hoc corpa celestia deos appellabāt credētes etiam ea esse animata: quia ipsam aiam corpus esse dicebāt vt in ꝓmo de anima ꝑz: ꝫ ideo sequebatur corpora celestia habere ꝑmaz influentiam in inferiora corpora ex se ꝫ nō ab alio. ꝫ hec fuit causa inducens ydolatriaz. Sȝ B positio ostenditur erronea non tantū per scripturas sāctas: sed etiā per rationes philosophoꝝ qui substantias intellectuales ꝑmas esse ꝓbauerunt quarū vnā eē ꝑmā oīum causam ostendunt. s. deuz. Alia positio est quorundam philosophorum qui quidam concedunt nobiscum corpa celestia non esse ꝑmas causas inferioruz: sed ipa eē ab alio habere ꝫ virtutem agendi. dicunt tamen ꝙ eē corpoꝝ inferiorum procedit a deo mediantibus corporibus celestibus. vnde et materiam elementoꝝ Auicenna dicit a substantia celi causari: ꝫ hoc vt ostendat omnia a deo scōm ordinē processisse. s. animas mediantibus intelligentys ꝫ corpalia mediātibus spiritualibus ꝫ corruptibilia mediantibus incorruptibilibus. Sȝ hec positio erronea est ꝫ contra fidem que ponit deum solum materie ꝫ omnium rerum creatorem esse vt supra dictum est. Aliorum positio est ꝙ omnino nullum effectum in corpibus habent. Sed hoc omnino est contra sensum ꝫ cōtra sanctorum auctoritates. Et ideo aliter dicendum est ꝙ fm Auicennam duplex est agens. s. agens diuinum qō ē dans esse ꝫ agens naturale quod est transmutans. Dico ergo ꝙ ꝑmus modus actionis soli deo conuenit: sed secūdus modus etiam alys conuenire potest: ꝫ per modum istum dicēdum est corpora celestia causare generationē ꝫ corruptionem in inferioribus inquantuz motus eoꝝ ē causa oīum inferioruz mutationuz. Sed cuz omnis motus sit actus motoris ꝫ moti: opz ꝙ in motu relinquatur virtus motoris: ꝫ virtus mobilis. vnde ex ipso mobili qō corpus ē habet virtutē mouēdi inferiora corpa ad dispositiones corpales. ex ꝑte aūt motoris qui est suba spūalis quecūq; sit illa hȝ virtutē mouēdi ad formas subales ſz quas ē eē specificū qō diuinū eē dr: relinquitur aūt vtus spūalis subē in motu corpis celestis ad modū quo virtus motoris relingtur i istr: ꝫ per hūc modū oēs forme nāles descēdūt a formis que sūt sine mā: vt Boet⁹ dicit in libro de tri. ꝫ ꝓmē. in xi. metaph. sicut forme artificiatorum ab artifice.

Ad ꝑmum ḡ dōz: ꝙ ꝫtingit aliqū idē eē signuz ꝫ cāz: cāz inquātū operāt ad effcm signū inq̄tū sensibus repūtatū in cognitōez effcūs ducit. Uñ ꝑ hoc ꝙ dicūr signa nō excluditur eorū cālitas quā tamē scriptura subticuit ne ydolatrādi aliqua occasio daretur ad quā tūc ꝑtis boies ꝓni erāt. ¶ Ad scōm dicēdū ꝙ Damas. intēdit negare a corpibus celestib⁹ illam causalitatem que ydolatriam inducebat vt ꝑz ex ꝓdictis. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ impssio alicui⁹ agētis nō recipit in aliq̄ nisi ꝑ modū recipiētis: ꝫ qz nā iferioz ē talis q̄ ipediri pōt deficere in miori ꝑte. Jō impssiones corporum celestium non recipiuntur i corpib⁹ inferioribⁿ fm necessitatem vt semp: ita eueniat: ſz vt i plūr⁹: sicut expsse hr a phō i fine de somno ꝫ vigilia. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ silia sūt que i eadē forma cōicant: ſz contingit ꝙ illam formā non vniformiter participant quedam: quia quod est in vno deficiēter in altero est eminentius: ꝫ hoc opz inueniri scōm Dionysium in omnibus causis essentialibus: ꝫ ideo ipse dicit ꝙ sol vniformiter ꝓ accepit in se omnia ea que diuisim ꝑ eius actionem in alys causantur: ꝫ secūdum hoc dico ꝙ calor et frigus ꝫ hȝ inueniuntur in corporibus celestib⁹ nobiliori modo q̄ in elementis non ꝙ istis qualitatibus afficiantur ꝫ denominentur: sed sunt in eis sicut in virtute actiua: ꝫ talis similitudo sufficit ad actionem agentis non vniuoce. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ lux quantum est de se semper est effectiua calozis etiam lux lune. Unde dicit philosophus in libro de animalibus. ꝙ noctes pleni luny sunt calidiores: sed ꝓter naturam lucis que communis est omnibus corporibus celestibus quelibet

stella habz virtutem determinatā consequētē suā speciē: rōne cuius lux eius ꝫ motus hȝ vel infrigidare vel humectare: ꝫ sic de alys: sicut etiā ꝫ ꝓter motū cōmunē qui ē motus diurnus quilibet orbis hȝ motuz ꝓprium. ¶ Ad sextū dicēduz ꝙ cuiuslibet agētis habētis situz actio ꝑfs recipitur in medio q̄ in termino: nō tamē oportet ꝙ recipiatur i vtroq; eodē modo: ſz scōz ꝙ exigit dispositio vtriusq; sicut ponit expluz cōmē. in octauo physicoruz de pisce qui retētus in retibi stupefacit manū ꝓter hoc ꝙ stupefaciat rethe q̄ stupefactiōis capax nō ē: ꝫ tamē scōz aliquē modū rethe alteratur ex virtute piscis: ita etiā oportet ꝙ virtutes superiorum stellarum ꝑius recipiantur in medys orbibus q̄ in inferiora corpora: quāuis non eosdem effectus vtrobiq; habeant.

¶ Utrū corpora superiora habeant causalitatē super motus liberi arbitry. III.

Ad tertium sic ꝓceditur. videt ꝙ corpora superiora habeant causalitatē etiā super motus lib. arbi. Dionysius enim in q̄rto capitulo de diuinis noibus de corporibus celestibus tractās ea inquit q̄ sunt in tēpore determināt ꝫ numerāt ꝫ ordināt ꝫ cōtinēt: ſz opera que sūt ex lib. arb. sunt in tēpore. ergo determinātur: ꝫ ordinātur virtute corporuz celestiū. ¶ Ꝑ. omne qō nō ē eodē modo se habēs: oportet reducere in causaz sem ꝑ eodē modo se habētē: quia contingētia procedunt ex necessarys ꝫ difformia ab vniformibus: sed actus ex lib. ar. dependentes maxie sunt variabiles. ergo oportet eos reducere in motus celestes: sicut i causas vniformes. ¶ Ꝑ. sicut se hȝ mouēs ꝫ mobile ad aliud mouēs ꝫ mobile: ita se hȝ motus ad motuz: ſz motor corporis celestis ē nobilior motore corporis hūani ꝫ potēs in ipsuz ipzimere ꝫ similiter corpus celeste in corpus hūanū. ergo ꝫ motus celestis est aliquo modo causa operū hūanorum q̄ ex li. dependent ar. ¶ Ꝑ. ꝓcognitio aliquoruz futurorum nō potest accipi nisi ex illis in quibus illa futura sūt aliquo modo: sicut in causis siue ꝑ se cognoscāt cause ille siue ꝑ aliquos effect⁹ qui dicūtur eoruz signa ꝫ ꝑ consequēs aliorū effectuuz: ſz ꝓcognitiōes operū hūanoruz ex libertate arb. dependētiū accipiuntur ex motibus celestibus: sicut pz ex astrologis qui multa de bis diuinādo ꝓdicunt. ergo vī ꝙ corpora celestia bēant cālitatē sup ea q̄ ex libertate ar. dependēt.

Sed contra sicut dicit phūs in tertio de aīa. agēs oz eē ꝑstantius paciēte: ſz corpus celeste ē multo inferius in ordine entiū q̄ aīa rōnalis. ergo nō pōt in ipsa agere. vt causet aliquē effectū eius. ¶ Ꝑ. vt phūs in tertio ethicoꝝ in nobis ē bonos vel malos eē: ſz boni vel mali efficimur ꝑ actus nros. ergo in nobis ē ꝙ nos actus nros faciam⁹. ergo nō causant ex aliq̄ virtute ipressione virtutis celestis.

Respondeo dōz ꝙ cū ꝓpria rei opatio seq̄tur nāz ipsius: illud tātū cā operatiōis eē pōt qō aliquo mō nāz in eē ꝓducit: ꝫ iō cū act⁹ ex libertate ar. ꝓcedētes ex hoc ꝙ volūtary sūt ꝫ in ptāte nra actus būani ꝓprie dicātur: nō possūt in aliquā cām directe reduci q̄ ipsius aie cā nō sit: ꝫ iō scōz diuersas positiōes de cālitate rōnalis aie cōsecute sunt diuerse opiniōes de opibus hūanis. ¶ Quidā. n. antiq phi sensuz ꝫ itellz idē eē dixerūt in tñ ꝙ sicut ex trāsmutatiōe corporis trāsmutat sensus: ita ēt mutaret itellus. vt ō Democrito phs narrat ꝫ cū oēs virtutes corpales ex corpe dependētes reducāt in ꝓtutes primoꝝ corpoꝝ: sicut in causis: seq̄bat ꝙ corpa celestia dirēte cālitatē haberēt sup aiaz rōnalē ꝫ ꝑ ꝑs supra opationes eius: vñ ponebāt ꝙ q̄lis vnusquisq; ē scōz dispositōez quā ex natiuitate sortiebat scōz ipressionē supioꝝ corpoꝝ talis finis videbat ei: ꝫ scōz hoc diuersificabant electōes hoīum: qbusdā boc qbusdā aliud eligēribus: hec aūt positio reprobata ē a phīs ꝫ quātū ad cām: qz pbauerunt itellectū nō eē virtutē corporalē nec actū eius ꝓpriuz corporali expleri: tum etiā quātū ad id qō sequit oīdētes bonā vel malā electionez in nra potestate eē alias iniuste darētur pene vel ꝑmia. Simil⁹ etiā dānata ē a sanctis tāquā fidei cōtraria. Alu vero phi ponētes intellectū a sensu differre in hoc ꝙ ad corpus nō dependet nec corporali organo suū actū explet dixerunt nullā virtutē corporalez causalitatē sup intellectū būanū habere: ſz oīno ab extrinseco eē: ꝫ ideo etiā electionē būanaz nō dependere ex corporibus celestibus nisi per accidēs: inquātuz. vz. ex dispositione corporis quā impssio celestis relingt aliquo modo aīa inclinatur ad sequēduz affectiōes corporis ꝑ modum quo passiōes corporales rōnē inclinant: ꝫ qñq; deducunt. Sed tamē: qz ponūt aias humanas creari a deo mediantib⁹ itelligētys ponūt ꝙ motores orbiū causent ipsos motus voluntatis ꝓter ordinē motus. vt Auicē. dicit in fine meta. sue ꝙ varietas opez volūtatis reducīt: sicut in cāz in cōceptiōes vniformes motoꝝ celestiū: nec tamē ponūt ꝙ tollat libertas electiōis cū impssio recipiat ꝑ modū recipiētis. Dec etiā positio falsa ē et cōtra fidez q̄ imediate aias būanas a deo creari ponit: vnde relinquit ꝙ electionis būane nō sit cā ꝑ se loquēdo nec ꝙ corpus celeste nec aīa eius vl itelligētia mouēs ips: ſz solus deus q̄ operatur

Ad ꝑmū omnia in omnibus. ergo dōz ꝙ actus li. ar. nō sūt tēporales nisi ꝑ accidēs iquātū. s. hñt ordinē ad virtutes corporales a qbus rō sciam accipit ꝫ volūtas earū passiōibus iclinatur. ¶ Ad scōm dōz ꝙ motus voluntatū reducīt in vnaz cām vniformē: sed illa causa nō est motus celestis aut aliq̄ virtus creata: ſz ipsa volūtas dīna aq̄ est oīs voluntas. ¶ Ad tertiū dōz ꝙ actuū qui dependēt ex li. ar. quidā in sola electiōe cōsistunt: sicut iteriores actus ꝫ in bos nō habēt cālitatē celestia corpora nisi forte ꝑ modū dispositionis fm ꝙ ex q̄litate corporis inclinat aīa ad hanc vel ad illā electionē: ꝫ si etiā ponerēt ꝙ eēnt ex impressiōe supioꝝ motoꝝ hūeēt ꝓter ordinē motus: qō tamē falluz ē nisi deū imediate celos mouere dicamus. ¶ Alu vero motus sūt ꝑ organa corpalia ꝓpleti vt ambulare ꝫ hȝ: ꝫ sup hos act⁹ nō ē dubiū motus corpoꝝ celestiū causalitatē habere nō quidē a ꝓte illa q̄ sunt a volūtate impati: ſz ex volūtate in executiōe corporis: cū oīs motus inferioꝝ reducat i superiores mot⁹: sicut in cās. ¶ Ad q̄rtū dōz ꝙ sicut dcīm ē electio aie multū inclinat ex cōplexione corporis: vñ etiā medici iudicāt aliquē esse inuiduz vel tristez vel lasciuuz vel aliquid huiusmōi quorū iudicia frequēter ꝓueniūt: eo ꝙ vt i pluribus ratio passionib⁹ succūbit ꝫ ab eis deducitur quāuis nō de necessitate eo ꝙ ratio iperiuz sup passiones hȝ: ꝫ ꝑ hūc ēt modū ex motib⁹ corpoꝝ celestium aliq̄ possūt de opibus hūanis ꝓsciri cū nō sit dubiū dispositiones corporis hūani ipressiōes corpoꝝ celestiū seq̄ quāuis talib⁹ ꝓdictiōib⁹ nō sit tutū nimis intēdere. vt dicit Aug. z. sup Gen. cū plerūq; astrologi de futuris vera ꝓnūciēt nō tā ex signis celestib⁹ q̄ ex occulto demōis istinctu quē humane mētes iterdū nesciētes patiunt: ꝫ sic cū hȝ diuinationib⁹ q̄dāmō fedus inītitur. ¶ Questio. II.

Deinde queritur de productione animalium que ad quintaz ꝫ sextaz diem pertinet: ꝫ circa hoc q̄runtur duo. Primo de mā ipsoꝝ. Secūdo de locis que eis oruari dicuntur.

¶ Utrum quedam animalia sumpserint materiā ex aqua quedam ex terra. L

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD primum sic proceditur. videtur falsum eē quod dicitur quedā aialia ex aquis quedā ex terris materiam suscepisse. Corpus.n. cuiuslibet aialis opꝫ eē sensibile: sed nihil ē sensitiuū sine caloꝛe vt philosophus dicit ī scdo de aīa. ergo ī corporibus aialium pcipue dꝫ ignis dñari q ē fons calozis. ¶ P. inter omnia corpora inferioꝛa sunt nobilissima corpora aialium: quod pater ex hoc: q nobilissimā perfectionē sortiunt. s. animā cū ergo corpora rarioꝛa. s. ignis ꝛ aer sint nobilioꝛa quasi plus habētia de spē ꝛ minus de materia. videt q ex ipsis pcipue aialium corpora cōstare debeāt. ¶ P. vt dicit philosophus in quarto methauroꝝ quecūq; ex calido cōdensant terre sunt magis: q̄ vero ex frigido aq̄: sꝫ corpora oīuz aialium cōdensantur ex caloꝛe digerēte ꝛ humoꝛes in mēbra conuertēte. ergo nō videt eē aliquod aial ī quo domineť aqua. ¶ Preterea. vnicuiq; corpoꝛi mixto debeť locus scōm elemētuz pdominās in ipso. vt dicitur ī pmo celi ꝛ mūdi: sꝫ locus auiuz ē aer vt in lra dicit. ergo videt q nō aqua: sꝫ aer pcipue in auibus dominetur.

Sed contra est quod in lra dicit q ex aqua pisces ꝛ aues pducūť: ex terra āt alia aialia.

Respondeo dicēdu; q elemētū pdominari ī aliquo corpoꝛe pōt intelligi dupliciter vel scdz suū genus vel quātuz ad id quod ē pꝛopꝛium illi corpoꝛi in genere illo: cū.n. alicui gñi deputať aliqua complexio: hoc nō est scdz aliquē idiuisibilē graduz: sꝫ scdz latitudinē quādaz: ita q est inuenire aliquos terminos vltra quos nō saluať cōplexio illius gñis: sꝫ inter illos termios ē multa diuersitas scdz q accediť ad vnū vel ad alteruz. vbi gratia: cōplexio debita corpoꝛi hūano est cōplexio tēperatissima: ꝛ tamē sunt multi gradus tēperamēti: secūdū quos quidā dicūtur melācolici: quidā colerici: ꝛ sic ō alys scōm ꝓpinquitatē ad terminos cōplexōis hūane spēi vl in caloꝛe vl in frigoꝛe: ita tamē q est aliquis gradus caloris vel frigoris quez nō trāsit hūana cōplexio. Dico ergo q si loquimur de elemento pdomināte in corpoꝛe aialis quātū ad cōplexionez cōsequētez ipsuz genus: opꝫ q elemēta inferioꝛa grossioꝛa scōm quātitatē excedāt elemēta subtilioꝛa: que tamē excedunt scōm virtutē. s. scōm calidū ꝛ humidū in quo vita cōsistit: que sūt q̄litates pncipales ignis ꝛ aeris: cū.n. corpoꝛa aialium debeāt eē alys tēperatioꝛa vt magis a ↄtrarys remota per eq̄litatez cōplexionis nature corpoꝛi celesti assimilata: pfectionē magis similē sortiātur virtuti que mouet celos: opꝫ iferioꝛa elemēta: q̄ sūt minus actiua: eo q habent plus de mā ꝛ minus ō forma: scdz quātitatē excedere vt vtutis defectū suppleat quātitatis excessus: sꝫ tamē cōplexio in q̄ saluatur nā aialis bꝫ multas diuersitates: ꝛ scdz q accedit ad vnū extremū vel ad alterū dr in altero dñari hoc vel illud elementū.

Ad primum ergo dicēdu; q ignis dominatur sꝫ virtutē in corpoꝛe sensitiuo: eo q caloꝛ est instrumentū aie: nō tamē pōt esse q ignis domineť scdz quātitatē māe: eo q cuz sit maxie actiuus alia elemēta cōsumeret. ꝛ ideo nō dicit aialis corp⁹ ex igne māliter formatū. ¶ Ad scdz dꝫz q in quolibet genere tāto aliqd est nobilius quāto magis accedit ad nobilissimū in genere illo: ꝛ iō simpl'r loquēdo p respectū ad vltimā pfectionez corpus eq̄lis pfectiōis in quo secūduz quātitatē excedūt corpoꝛa grossioꝛa ē nobilius corpe ignis vel aeris: qz nihil ē corpoꝛi celesti sil'ius: sꝫ nihil, pbibet quātū ad aliq̄s vtutes corpales vt caloꝛē ꝛ frigus ꝛ hꝫ subtilioꝛa corpoꝛa nobiliora eē. ¶ Ad 3m dꝫz q ꝛ in corpoꝛib⁹ oīuz aialiū simpl'r dñatur terra scdz quātitatē eo q aq̄ est q̄si cōtinuās ptes vt ñ ↄmunionē: sꝫ ↄmixtiōz faciāt: sꝫ illa aialia q̄ pl⁹ hūt de aq̄ alys aialibus dicūtur ex aq̄ cōstare pēsata eoꝝ ppa cōplexione scdz compationē ad complexionez debitā generi cōmuni: ꝛ scdz hec ex aq̄ dicunť esse pisces quātuz ad id qō in ea grossius est. Aues āt quātū ad id qō in ea subtilius ē: qō quidē in vapoꝛe resolutū est: q̄si mediū iter aerē ꝛ aquā. ꝓpter hoc aues in aere eleuātur ꝛ pisces gurgiti remittūtur. ¶ Ad q̄rtum dicēduz q philosophus loquitur de loco nāli qui est terminus motus nālis: ꝛ in quo nāliter quiescit corpus. sic āt aer nō est locus auiū: qz non in aere: sed in terra quiescūt: sꝫ est locus eoꝝ scōm motū aialē cuius pncipiū non est gratuitas ꝛ leuitas.

¶ Utꝝ ornat⁹ elementoꝝ ꝓueniēter describať sꝫ tria gña. II.

AD secundum sic, pceditur. vī q inconuenienter ornatus triū elemētoz scōm tria gña aialium describatur. Ignis eniz est pncipalioꝛ inter elementa: sꝫ ei nullus ornatus assignať: ergo vī q insufficiēter ornatus elemētoz assignet. ¶ P. locus nālis est locus quietis: sꝫ aues nō quiescūt in aere: vt dcīt est. q̄ videt q aer auibus nō ornet. ¶ P. reptile est genus terrestris aialis: sed diuersoꝝ elementoꝝ diuersus est ornatus. ergo videt q ꝛconueniēter in ornatu aque reptile cōmemorať. ¶ P. nobiliori corpoꝛi debeť nobilioꝛ locus: sꝫ aialia gressibilia sūt nobiliora auibus vel piscibus: qz sūt magis completa vt eoz generatio oīdit ꝛ mēbroꝝ dispositio. ergo cū aer ꝛ aq̄ sint nobiliora elemēta q̄z terra: videtur q ꝛconueniēter aues ꝛ pisces aeri ꝛ aque: aialia vō gressibilia terre describāt. ¶ P. scdz pbum in libro de aialibus q̄daz aialia sunt media inter terrestria ꝛ aq̄tica que vtrobiq; mouātur: horum āt mentio nulla fcā est. ergo vī insufficiēter elementoꝝ ornatus describi p aialia. ¶ P. plus distat homo a gressibilibus q̄z gressibile a volatili q̄ est in alio gradu entium. s. rōnalium cum oia bruta ī vno gradu entiuz. s. sensibiliū computenť: sꝫ nō eadē die pducta sūt gressibilia ꝛ volatilia. ergo videtur q nec eadē die debuit hō cum alys aialibus fieri. ¶ P. quoꝝ est maioꝛ similitudo: est etiā maioꝛ cōtinuatio: sꝫ vt dicit Auicē. corpus humanū est simillimū corpoꝛibus celestibus. ergo videtur q statim post ornatum celoꝝ corpus hominis formari debuit ante alia animalia.

Respondeo dicēdo q aialia nō dicunť ornamenta elemētoꝝ nisi scōm q cōparāť ad elemēta vt locatū ad locū. Compatio āt corpoꝛis ad locū suū est scdz motū ꝛ quieť: motus āt aialis est duplex vn⁹ cōsequēs nām corpoꝛis eius scdz virtutē eleméti dñantis ī ipso. Alⁱ⁹ ↄseqū appēbensionē ꝛ appetitū: ꝛ hꝫ ē mot⁹ ppⁱ⁹ aial' iq̄tū ē aial. ꝛ iō ad illⁱ⁹ el'enti ornatū al' ptinet ī q mōtū aialē hꝫ, ppuz nō ad qō motu ↄnte nāz sui corpis hꝫ. n. mot⁹ nō seqūt al'inq̄tū hꝫ: sꝫ q ↄponiť ex grauib⁹ ꝛ leuib⁹. ꝛ iō aialia gressibilia ad ornatuz terre ptinere dñr: qz ī ea motū aialē hūt ꝛ pari rōne natatilia ad ornatū aq̄ ꝛ volatilia ad ornatū aeris.

Ad primum ergo dꝫz q q̄tus aliq̄ res cōmixte possint ad tēpus sine lesiōe in igne seruari: tñ nulla res est que tādem ab igne non cōsumatur si diu in eo permāeat. vt Halien⁹ dicit in lib. de simplici medicina: ꝛ iō nō ē pone aliqō aial viuere ī igne. vt ī li. de ppietatib⁹ el'entoꝝ pbꝫ dicit nisi forte ad modicū tps. vt ō salmādra dr. ¶ Ad 2m dꝫz q aīa auis ī motu aialī mouet corp⁹ sū nāz corpis: ꝛ iō tal' mot⁹ ē cū labōr ꝛ pena. vt ī 2° ce. ꝛ mū. dr. ꝛ iō ex q ges q̄ buic laboꝛi succurrit sit ī loco ꝓueniēti nāe corpis: ex q tñ non habetur q terra sit pꝛopꝛius locus auis inquātum ē animal. ¶ Ad tertiū dicēdū q reptiliū q̄dā gña sūt terrestria: q̄dā aq̄tica: ꝛ iō reptile cū vtroq; ↄmemorať. dr. n. reptile qō se rapit: B āt ↄtigit multiplr: qōdam eniz rapit sū

virtute cōstaturz vt serpētes: qōdā vi quoꝛūdā anuloꝝ vt aialia anulosa: quoddaz vi oris vt quidaz vermes qui oꝛe terre affixo totuz coꝛpus post se trahunt: quoddam vō vi pēnularuz quarundā se mouet vt pisces ꝛ vlr oē aial vt reptile dici cuius coꝛpus nō multuz a terra eleuatur p instrumēta motus. ¶ Ad quartuz dicēduz q nobiliozibus aialibus ōbetur nobilioꝛ locus p cōparationē ad ipsa aialia: quāuis autē aer sit nobilioꝛ terra in natura sua: tñ terra iquātuz cōpetit ī dispositiōibus aialiū ē nobilioꝛ aqua vl aere: qz in ea nutrimēta aialiuz magis abūdat ꝛ magis cōpetit locus iste equalitati cōplexiōis. ¶ Ad quintuz dicēdū q aialia mea cōputantur cū illo extremoꝝ cū quo magis cōicant. nō.n. inuenitur aliquod aial quod alterius naturā nō magis sapiat. ¶ Ad sextū dicēdū q illud boꝛis quo ceteris aialibus aſponiť non ē aliquid coꝛporale vel coꝛporalis forma: sꝫ itellus: sꝫ quātuz ad naturā coꝛporis sui nō ē iconueniēs q magis ꝓueniat cū quibusdaz aialibus q̄daz cū alys sꝫ materiā. Aialia.n. ōputātur diuersis diebus vl' vni sꝫ māz ex qua coꝛpus producitur: diuersis vō eltis in oꝛtum scdz diuersuz motū qui ēt coꝛporalibus oꝛganis cōpleť. ¶ Ad septimū dicēduz q in via gñatiōis quāto aliquid ē pfectius ꝛ magis assimilatuz agenti tāto tpe posterius q̄uis sit pꝛius natura: ꝛ iō qz homo pfectissimuz aialiuz ē vltimo inter aialia fieri ōbuit: ꝛ nō imediate post coꝛpora celestia que cum inferioꝛibus coꝛporibus non oꝛdinantur scōm viam generationis cum in materia nō cōmunicent cum eis. ¶ Questio. III.

Deinde queritur ō bis q̄ ad. 7. die ptinēt: ꝛ circa B queruntur tria. ꝓmo de consūmatione operum diuinoꝝ. Secundo ō quiete dei. Tertio de sanctificatione. 7. diei.

¶ Utꝝ ōs cōpleuerit opus suū 7° die. I.

AD primuz sic proceditur. vī q deus nō ↄsūmauerit. 7. die opꝰ suū: pfectus.n. numerus cōsūmatiōi operum diuinoꝝuz cōueit: sꝫ senarius numerus pfect⁹ ē ꝛ nō septēnarius. ergo die sexto ꝛ nō septio ōs opus suuz cōsūmare ōbuit. ¶ P. cōsūmatio opis attēditur: scdz hꝫ q aliqua pfectio opi adycitur: sꝫ nulla perfectio pōt rei opate accrescere nisi ex actu opantis. cū ergo ōs die septia quieuerit vt scriptura dicit nō videť ista die opus suū cōsūmasse. ¶ P. quādiu artifex ab ope suo non cessat opus suuz nō cōsūmat: sꝫ ōs nunquā ab opatiōe sua cessat cū opatio sua sit eēntia sua q̄ eterna ē. ergo ōs die. 7. opus suū nō cōsūmauit. ¶ P. ſm Auicēnaz oē agēs quod nō agit p motuz nō hꝫ actionē in effectu solū quādiu fit: sꝫ quādiu in eo pdurat: cū non tātuz sit causa fieri sꝫ eēndi: sꝫ ōs ē causa agēs rei nō p motuz cū non requirat materiam ex qua agat quā oporteret eē subm motus. ergo vī q ipse quādiu mūdus durat sua actiōe eē mundo ifluat: ꝛ ita vī q. 7. die non cessauerit ab ope: ꝛ sic idē quod pꝛius. ¶ P. ōs non tātuz rex factoꝛ ē: sꝫ ēt cōseruatoꝛ: sꝫ nō pōt dici q cōseruet nisi p aliquā actionē in res. ergo vī q quādiu res in eē ↄseruanť: q ōs ī res opetur. ergo ꝛc. ¶ P. dies septimus creatura q̄dā ē: sꝫ ois creatura ē ex opatiōe dīna nec pꝛius die. 7. fecit q̄z eēt: qz eē successiuoꝝ ē in fieri. ergo vī q die septio nouā creatiōez fecerit: ꝛ ita ñ ab oi ope cessauit. vſ vt pꝛius. ¶ P. vt dicit pbus ī. 17. ō aialibus. freq̄nter apparēt noue spēs aialiuz q̄ pꝛius nūquā apparebant: vt pz in illis q̄ ex putrefactiōe gñantur. ergo vī q nec etiā ab instituēdis nouis spēbus ōs die. 7. cessauerit: ꝛ sic idez qō pꝛius. ¶ P. q̄dā sūt in qbus sola dīna virtus operatur sicut in creatōe aiarum in ifusione gratie ꝛ miraculoꝝ opatiōe. ergo vī q tūc nō cessauerit ab operatiōe ꝛ institutione nouarum creaturarum. ergo ꝛc.

Contra hec est qō dicit Heū. primo q cōsūmauit ōs die. 7. ꝛc. ¶ P. in pfectiōe opis cuiusliber diei. s. s. significat: cum dicit vidit ōs q eēt bonū. vt dicit Aug. in pmo sup Heū. sꝫ septenarius numerus. s. s. attribuit qui septiformis in munere dicit. ergo cōuenienter cōsūmatio operū. 7. diei ascribitur.

Respondeo dicēduz q sicut magister dicit in lra in hoc discordat nostra trāslatio ab alia: quā Aug. exponit. Jn nostra.n. trāslatione cōsūmatio operū ascribit diei. 7. in alia vō diei. 6. vtraq; autē veritatē hre pōt siue itelligatur septimus dies sequi alios. 6. successiōe tēporis vt alij sancti volūt: siue ponāt. 7. dies vnus dies. vt Aug. vult septēplr rebus pſentatus. s. cognitio angelica: loquēdo.n. ſm Aug. distinguēda ē rei duplex perfectio. Una.n. ē pfectio totalitatis quā res hꝫ: ex B q ex oībus partibus suis eēntialibus integrata est: ꝛ talis pfectio mundi sexte diei cōpetit: qz post sex pmos dies nulla creatura mūdo addita ē q̄ non aliquo modo in opibus. 6. dierū eēt. vt patebit. Alia vero perfectio rei ē quā hꝫ ex rōne finis q̄ ē vltima pfectio ꝛ talis pfectio mundi debetur. 7. diei: in qua ōs ab oībus opibus regeuit in se sicut in fine: sꝫ sequēdo alios sanctos diſtinguēda ē iteruz duplex pfectio. vna ē pfectio pma: quā. s. res hꝫ scdz eē suū: ꝛ B pfectio mūdi cōpleta ē. 6. die. qz nulla pars mūdi postmodū addita ē q̄ ī pmis sex diebus nō pcesserit aliquo mō. Alia ē pfectio scda q̄ ē opatio rei. vt dicit. 2. de aīa. ꝛ talis pfectio mundi fuit in. 7. die: qz ex tūc cessante opatione qua deus naturā instituit icepit opatio ppagatiōis in toto vniuerso sꝫ q ex naturis iam conditis res alie producūtur: quā operatōez in rebus omnibus deus vsq; nūc facit Jo. 5. Pater meus vsq; modo operatur ꝛ ego operoꝛ.

Ad primū ergo dꝫz. q senarius numer⁹ rōe partiū pfectus dr: qz ex oībus ptib⁹ ei⁹ aliquot aggregatis ↄsurgit: ꝛ iō pfectio senary cōgruit illi pfectiōi mūdi q̄ ↄsistit ī totalitate partiū quātū ad eē pmū: ꝛ sicut ptes aliquote senary ordinati: ꝛ ↄtinue sibi succedūt sine alteri⁹ nūeri iterpositiōe. s. vnuz duo tria: ita ēt ī pductiōe partiū vniuersi ordo seruat⁹ ē vt post pductiōez pme ptis stati narraret pductio scde ptis: ꝛ sic ōinceps vsq; ad sextā. ¶ Ad 2m dꝫz. q ↄsūmatio opis itelligit sꝫ aliqd pfectiōis ipsis reb⁹ collatū: qō ē ipsa opatio p quā nā ppagat. Nec āt opatio ē a deo ꝛ a vtute creature: ꝛ iō ꝛ dr cōsūmasse op⁹ cui⁹ vtute nā mota in opatiōez exit: nec tñ aliqd nouū ī nā efficit: qz opatio cōsequtur ex vtute nāe pri⁹ reb⁹ collata. Cōsūmatio āt q̄ ē ex pte finis nō ē ſm aliqd additū ī re. ¶ Ad 3m dꝫz. q ōs nō dr cessare ab opatiōe nisi ex pte effect⁹ ↄntis: ipse.n. nō agit aliq̄ opatōe media vl' itrinseca vl' extrīseca q̄ nō sit sua eēntia: qz suū velle ē suū facere: ꝛ suū velle ē suū eē: nec tñ ab eterna opatōe segť effect⁹ nisi sꝫ ōterminatiōez volūtatis. vt pus dcīm ē. vñ dr icipe opari vl' ab opatiōe ccssare ex pte effect⁹. ¶ Ad 4m dōm. q sic ifluētia sol⁹ p irradiatōez ē sp q̄diu aer illuminať vt possit dici sp sol facit lumē ī aere: ita dīna bonitas sp eē reb⁹ ifluit nō aliud ꝛ aliud: sꝫ vnū ꝛ idē: nec tñ res dīr sp fieri vl' creari vl' istitui apō nos: sꝫ tūc cū pmo eē acceperint. Et iō dr q cessat creare vl' facere mūdū. ¶ Ad 5m dꝫz. q ↄseruatio rez ī eē nihil aliud ē q̄z ifluētia eē rei sꝫ q dcīm ē. s. q ōs q̄diu res ē causat ꝛ efficit eē rei: nec tñ talis ↄseruatio repugnat pdcē cessatōi: qz eē rei ↄsegť pncipia eēntialia: sic opatio vtutē. ¶ Ad 6m dꝫz. q dies ille septimus pcesserat sꝫ sil'itudinē ad min⁹ ī pmis sex dieb⁹. ¶ Et pte rea eē diei cāť a pncipys nālib⁹ p⁹ nāe collat': qz mot⁹ ē cā tēporis vel est idē dies cū pcedentibus ſm Augustinū. ¶ Ad septimū dꝫz q ille noue spēcies pducunť ex vtute

Universidad de Deusto
Biblioteca

celesti que tenet locum virtutis formatiue in alalibus ex putrefactione generatis: ꝛ ideo iste species fuerũt producte in opibus sex dierum in suis principys. s. materia ꝛ irrationibus seminalibus sicut etiaꝫ alia que p operationẽ nature producuntur. ¶ Ad octauum dicẽdum ꝙ nihil facit deus in creatura quod aliquo modo in primis diebus non pcesserit: sꝫ diuersimode. Quedaꝫ enim fuerũt in operibus. 6. dierum vt in principys actiuis ꝛ materialibus et scõm multitudinẽ spẽi: vt ea q̃ generãtur ex sibi similibus in natura: q̃dam vero sicut in pricipys actiuis ꝛ mãlibus: sed nõ ꝑm similitudinẽ spẽi: sicut q̃dam alalia ex putrefactione gñata: q̃dam vero sicut ex principys disponẽtibus ꝛ nõ actiuis ꝛ scõm similitudinẽ specici: sicut alia rationalis; quedam vero vt in potentia obedientie tantum: sicut ea que p miraculuꝫ fiunt.

¶ Utꝛ deus conuenienter dicaꝫ geuisse septima die. II.

Ad secũdum sic proceditur. videtur ꝙ inconueniẽter dicatur deus die septima requieuisse. Oppositum enim nata sũt fieri circa idẽ. Sꝫ quies opponitur motui. ergo cuꝫ deus nõ moueatur. Ja. primo. Apud quẽ nõ ẽ trãsmutatio ꝛc̃. Uidetur ꝙ nec possit dici quiescere. ¶ Si dicaꝫ ꝙ quies dicitur de deo non ꝑm ꝙ opponitur motui: sꝫ ꝑm ꝙ opponitur labori. ¶ Cõtra. scõs philosophuꝫ in septio ꝛ octauo ethicorũ operatio cui nõ adiũgitur motus ẽ ꝑm se delectabilis: ꝛ nullo modo laboriosa: quia labor in opatiõe causatur ex motu innãli sꝫ opatio dei ẽ oino sine motu: qꝛ ĩmobilis manẽs dat cuncta moueri. vt dicit Boetius. ergo nullus labor sibi accidit in hoc ꝙ res creauit. ergo nec quies que opponitur labori sibi ꝓuenit. ¶ Si dicaꝫ ꝙ deus dicitur requieuisse ĩ quãtum facit nos ĩ se requiescere: sicut dicitur cognoscere aliquẽ quãdo facit nos illud cognoscere. vt Genesis. xx. dicit abrahe nũc cognoui ꝙ timeas deuꝫ. ¶ Cõtra. requies septime diei condiuiditur contra opationẽ sex dierum. sꝫ in sex diebus dicitur deus fecisse: quia ipsemet fecit. nõ quia fecit nos facere. ergo ꝛ ĩ. 7. die ipsemet requieuit nõ soluꝫ fecit nos requiescere. ¶ Si dicaꝫ ꝙ deus quieuisse dicitur sicut volũtas quieuit in fine. ¶ Cõtra: sicut quies corporis opponitur motui eius: ita quies volũtatis opponitur motui eius: vt utrũqꝫ p similitudinẽ de volũtate dicatur: sꝫ motus volũtatis nõ potest eẽ nisi scõm ꝙ procedit ꝺ his q̃ sunt ad finẽ in finẽ ipsum: cum igitur talis motus deo nõ cõueniat qui ex rebus alys nec in sui cognitionẽ nec ĩ sui amorẽ venit: videtur ꝙ nec quies voluntatis sibi cõuenire possit. ¶ Preterea ea que sũt eterna nõ conueniẽter cõnumerãtur inter ea q̃ ex tẽpore ĩceperunt: sed quies volũtatis dine ĩ suo fine est eterna. ergo iconueniẽter dies quietis dine cõnumeratur diebus creatiõis rerũ q̃ ex tẽpore inceperunt. ¶ Preterea. finis dine volũtatis nõ ẽ aliud a deo. Si igitur itelligitur requieuisse propter voluntatẽ quiescẽtẽ ĩ fine: videtur iconueniẽter dici ĩ die .7. requieuisse cum dies. 7. creatura sit. ¶ ¶ Si dicaꝫ ꝙ nõ requieuit ĩ die. 7. sicut in obiecto quietis: sꝫ sicut in tẽpore quietis. ¶ Contra. illud qꝺ ẽ eternum nõ ẽ in tẽpore sꝫ supra tẽpus: sꝫ quies dine voluntatis ẽ eterna igitur nõ ẽ in. 7 die sicut i tẽpore. ¶ Preterea. sicut quies dei qua in se quiescit nõ bꝫ finẽ: ita nõ bꝫ pricipium: sꝫ sicut vesperum ẽ finis diei: ita mane ẽ pricipium eius. ergo dies. 7. si dicto modo accipiatur quies nõ bꝫ bñe mane: sicut nec bꝫ vespe. ergo cum assignetur sibi mane nõ põt dici deũ die. 7. modo ꝑdicto quieuisse.

Sed contra deutro. vigesimoscõ. Dei pfecta sũt opa: sed oĩs artifex pfecto ope suo gescit: ergo deo post nature istitutiõꝫ q̃ fuit ĩ sex diebus gescit: ergo deo post nature istitutiõꝫ q̃ fuit ĩ sex diebus gescit: ergo deo post nature istitutiõꝫ q̃ fuit ĩ sex diebus ges die septima cõuenit. ¶ Preterea. homo bñ dispositus dicitur ex opibus suis ĩ deo requiescere: quia opa sua ad dei bonitatẽ refert. Cum ergo ꝺus oĩa propter bonitatẽ suam opetur. vt dicit Augustinus: ꝛ dictum ẽ ĩ prima di. ꝑmi li. vꝝ ꝙ sibi cõueniat ex his q̃ fecit ĩ seipso requiescere.

Respondeo dicẽdum ꝙ quies proprie loquendo motui opponitur: quia ꝺ motus caret labore ĩ opatiõibus nostris. vt dicit philosophus: inde cõsecutum ẽ vt quies laboꝛi oppõatur: ꝛ ex his duabus significatiõibus quietis trãsumpte sũt alie due: quia. n. nostris opatiõibus motus adiũgitur ide ĩ vlum venit: vt dis opatio motus dicatur: quãuis ĩpropie: ꝛ scõm hoc ois cessatio a quacũqꝫ opatiõe quies dicitur ꝛ ꝺ significatio trãsumitur a prima. Sꝫ quia nihil laborat nisi ex hoc ꝙ pfectiõe propie nature distat. vt pꝫ ĩ motibus violẽtis: ide ẽ vt ĩ illo res requiescere dicatur ĩ quo sufficiẽtiam inuenit: ꝛ scõm hũc modũ volũtas quiescit ĩ vltimo fine: ꝛ ꝺ significatio quietis trãsumitur a scõa. ¶ Cõstat ergo ꝙ deo si põt quies attribui quãtũ ad primaꝫ vl̃ scõaꝫ significatõꝫ: sꝫ quãtuꝫ ad tertiam vl̃ quartaꝫ põt. Sꝫ quãtum ad tertiam sciẽdum vt ex pcedẽti articulo pꝫ: ꝙ ꝺus ab opatiõe cessare nõ dicitur: quasi ipsa opatio qua opatur ꝺficiat cui sua opatio sit eẽntia eius: sꝫ ratiõe effectus ꝺ dicitur: quia opatiõe eterna facit vt aliquis effectus tẽporalr̃ sit. Nec sic tamẽ ex parte effectus opatio eius cessare dicitur die .7. quasi nihil ĩ rebus fecerit postea vl̃ saltẽ ĩ die. 7. quia si opatio eius ĩ creatura vl̃ ad momẽtum cessaret: creatura eẽ ꝺsineret. vt dicit Augustinus. 4. sup Geñ. sꝫ sic dicit ab ope cessasse die. 7. quia a die. 7. ꝺinceps nouam creaturaꝫ nõ fecit: q̃ nõ aliquo modo in opibus sex dieruꝫ pcesserit: vt supra dictum ẽ. ¶ Sꝫ quãtum ad quartuꝫ notandum ꝙ quies volũtatis diuine in fine põt accipi dupl̃r vl̃ absolute scõm ꝙ in seipso sufficiẽtiam inuenit: ꝛ sic quies eterna ẽ. ¶ Alio modo põt intelligi p relationẽ ad creaturas ꝑm ꝙ creatura deo placꝫ: nõ tamẽ ita vt ea idigeat q̃si in ea sufficiẽtiam sue bñtudinis ĩueniẽs: sꝫ eam ad seipsuꝫ ordinans ĩ seipso sufficiẽtiam ĩuenit: ꝛ sic quiescere dicit ꝺs propie a rebus cõditis: qꝺ nõ põt intelligi nisi rebus iam conditis: quod est post senarium diem: ꝛ ita quies dei secundum duas vltimas acceptiones conuenienter septimo diei ascribitur.

Primum ergo ꝛ scõm concedimus: quia deo non attribuit quies opposita motui vel labori. ¶ Tertium similiterr cõcedimus: quia non solum illo modo dicitur ꝺus quieuisse. 7. die: sꝫ vt dictum ẽ aliys modis. ¶ Ad quartuꝫ dicẽdum ꝙ motus volũtatis dicit ne metaphorice dicitur nõ ex hoc ꝙ volũtas eius finem consequatur p aliqua media: sꝫ quia ea q̃ ab ipso sunt in se ipsum ordinat. ¶ Ad quintuꝫ dicẽdum ꝙ quãuis ꝺus ab eterno in seipso quieuerit: nõ tamẽ quieuit a creaturis cõditis in seipso: sꝫ solum quieuit sic quando iam creature fuerant condite. ¶ Ad sextum dicẽdum ꝙ dies septim⁹ nullo modo ponitur vt obiectum quietis: sed vel secũdus Augustinum ꝺus dicitur in septimo die quieuisse iquãtũ quietẽ propriaꝫ qua in seipso a rebus conditis quiescit ostenture angelice monstrauit: cuius cognitionẽ diẽ appellant: vel secundum alios sanctos: dies septima significat tempus quoddam: non ita ꝙ quies diuina tempore mensuretur: sed quia simul cum tempore est: per quẽ modum verba tempoꝛalia de deo dicuntur. Unde patet responsio ad .7m. ¶ Ad octauuꝫ dicẽduꝫ ꝙ quãuis quies dei principium non habeat: tamẽ quies creature a deo secũdũ ꝙ ĩ ea stabiliẽ principiũ bꝫ: sꝫ nõ finẽ: quia qualitercũqꝫ creatura mutetur nũquã ĩ nõ ens simpl̃r credit. vt dicit Augustinus. 4. sup Geñ. Ul̃aliter dicẽdũ ꝙ etiam ipsa quies que

deus quiescit quodãmodo principiuꝫ habet: nõ inquantũ quiescit in seipso absolute: sed inquãtum quiescit in seipso a rebus conditis eis nõ egẽdo: quod tamẽ finẽ non habet quia eis nunquã egebit: ꝛ ideo dies septima habet mane: sed non vespere.

¶ Utꝛ ꝺs ꝺuerit sanctificare septimũ diẽ p alys. III.

Ad tertium sic proceditur. videt ꝙ diẽ septimũ deus p alys sanctificare nõ debuit. Operatio enĩ nobilior est ocio. vt dicit. io. ethi. Uñ nõ in ocio: sed in operatiõe felicitas cõsistit: sed. 6. diebus deus operatus ẽ. 7. vero die ab opere cessauit. ergo .6. diẽ potius q̃. 7. sanctificare debuit. ¶ P. sanctificatio ꝛ bñdictio cõgrue bonitati respõdet: sed bonũ ẽ cõmunicatiuũ sui. vt dicit Dionysius. Lũ ergo deus in. 6. diebus bonitatẽ sua cõmunicauerit res in eẽ producẽdo. videtur ꝙ eisdẽ. 6. diebus magis q̃. 7. sanctificatio cõpetat. ¶ P. vt dicit Raby moy. Obseruatio sabbati in lege fuit institura vt i fide populi firmiter permaneret nouitas mundi ex qua facillima probatio sumitur ad ostẽdẽduꝫ deũ esse ꝛ oipotẽtiaꝫ eius ꝛ alia huiusmõi. ¶ Sed scõm apostolũ Ro. i. p ea que facta sũt in inuisibilia dei deuenimus. ergo potius. 6. dies in ꝙbus creature facte sũt: sanctificari ꝺbẽrẽt q̃ dies. 7. ¶ Preterea. ei cui nihil decrescit in operãdo aliquid exterius nõ ẽ acceptior quies q̃ operatio: sꝫ deo nihil descrescit in faciẽdo creaturas: qꝛ faciẽdo nõ laborat. vt dictuꝫ ẽ: neqꝫ virtus eius exhauritur: quin semp in ifinita possit: nec itell⁹ eius distrahitur quin semp ĩ sui cõtemplatiõe pfecte maneat. ergo nõ debuit magis scifi/care diẽ quietis q̃ dies in ꝙbus operatus ẽ. ¶ Preterea magis ĩdicat diuinaꝫ potẽtiaꝫ opatio qua deus operatur instituẽdo naturã q̃ illa qua opatur in natura opante ad nature propagationẽ: sed in ꝑmis. 6. diebus deus operat⁹ ẽ natura instituẽdo nullo mediãte. Ja. 7. vero die ꝛ deinceps opatus ẽ naturã conseruãdo ꝛ mouẽdo motibus nature ꝛ pricipys. ergo senarius dierũ magis manifestat diuinaꝫ põ q̃ dies septimus: ꝛ ita magis scificari ꝺbuit.

Sed contra sanctificatio ꝛ bñdictio bonitati debetur: sꝫ bonum scõm philosophum in. 3. metaphisice dicit ex rõne finis: cũ igit pfectio rerũ q̃ ẽ ex ordine ad finẽ ꝺbeat diei. 7. ille dies p alys sanctificari ꝛ bñdici ꝺbuit. ¶ P. vita cõtemplatiua actiue pferẽ Uñ luc. io. Optimã partẽ elegit sibi maria: p quã vita cõtẽplatiua signat: sꝫ senarius dieruꝫ attribuitur actiõi qua ꝺs res produxit: septimus autẽ quieti dine contẽplatiõis qua seipso ꝺs pfruitur. ergo sanctificatio ꝛ benedictio precipue diei septime debetur.

Respondeo dicẽdum ꝙ septime diei duo attribuuntur. s. cõsũmatio operũ ꝛ quies opificis. quãtuꝫ vero ad primũ ꝺbetur diei septime bñdictio: quia ꝑm Gregoriuꝫ bñdictio dei significat collatiõẽ donoꝛuꝫ eius ꝛ multiplicatiõꝫ eoꝝdẽ: multiplicatio autẽ creaturaruꝫ psupponit duplicẽ pfectionẽ rerum: illam .s. qua vniuersuꝫ pfectuꝫ ẽ ex oĩbus suis partibus essentialibus constans. Uñ philosophus ĩ quarto metbaurorum dicit ꝙ pfectum ẽ vnumquodqꝫ quãdo põt facere alterũ quale ipsum ẽ: ꝛ aliam: qua. s. vniuersuꝫ pfectuꝫ ẽ ex ordine ad finẽ: quia multiplicatio creaturaruꝫ p generationẽ est ad hoc vt diuinuꝫ esse quãtuꝫ possunt participẽt: vt in scõ de gñatione dicitur. Ois etiaꝫ creature operatio naturalis ad finẽ ordinata ẽ: ꝛ ideo benedictio diei septime debetur in qua post pfectionẽ primaꝫ vniuersi q̃ sexto die completa ẽ: etiaꝫ in ordine ad finẽ vniuersum pfectum ẽ: sed quãtuꝫ ad scõm quod ẽ quies opificis ꝺbetur diei septime sanctificatio. In sacra enim scriptura sanctificatio interdum dicitur ex hoc ꝙ aliquid ad cultum dei dedicatur: sic enim dicitur tabernaculuꝫ sanctificari ꝛ vasa eius ꝛ ministri: ꝛ ita etiam dies septimus sanctificatus est. i. ad cultum dei dedicatus ẽ: vt sicut. s. deus qui res cõdidit nõ in ipsis rebus conditis quasi in fine quicuit: sꝫ a rebus cõditis in seipso in quo beatitudo sua cõsistit cum nõ sit beatus ex hoc ꝙ res fecerit: sed ꝙ factis nõ eget in seipso sufficiẽtiam habẽs: ita etiaꝫ ꝛ nos nõ in operibus eius aut in operibus nostris discamus quiescere sicut in fine: sed ab operibus in ipso ꝺs in quo beatitudo nostri consistit: propter hoc enĩ institutuꝫ est vt homo sex diebus laborans ĩ operibus proprys septimo die quiesceret eius cultui vacans. hec autẽ quies in deo xpianis nõ ad tẽpus: sed ppetue indicitur: quibus indicitur fine itermissiõe orare. i. tes. .5. Et iõ illa tẽporalis obseruatio ĩ lege noua cessauit.

Ad primum ergo dicẽdum ꝙ felicitas dei nõ cõsistit in operatiõe qua creaturas cõdidit: sed in opatõe qua seipso pfruitur creaturis nõ egẽs. ꝛ hec opatio ad quietẽ septime diei pertinet. ¶ Ad secũdum dicẽduꝫ ꝙ quãuis bonitas dei manifestetur in hoc ꝙ eẽ cõmunicauit rebus: p creatiõꝫ tamẽ perfectio bonitatis ostẽditur in hoc ꝙ rebus conditis deus non eget: sꝫ in seipso sufficiẽtiam habet. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ creature sunt sicut via p quã ꝺuenitur in cognitionẽ creatoris. pfectio autẽ non ꝓsistit in via: sꝫ in termino vie. Uñ non ꝺbuit sanctificari dies in qno creature sunt condite: sꝫ dies in quo sicut in finẽ quiescitur. ¶ Ad quartum dicẽdum ꝙ quãuis p operationẽ qua res in eẽ producit nihil deo decrescat: tamen hec potius apud eum est ꝙ alys non eget in seipso quiescens q̃ ꝙ alia facit: ꝛ ideo dies getis magis bñdicitur q̃ dies productionis creature. ¶ Ad quintum dicẽdum ꝙ deus eadem virtute qua esse rebus tribuit eas in esse proprio conseruat. Uñ non magis ostẽdit diuinam potẽtiam productio creaturarum q̃ earum conseruatio. ¶ Expositio textus.

Iumenta ꝛ reptilia ꝛ bestias.) Quid sit reptile dictum est. Jumenta vero dicuntur que adiutorium homini cõferunt: precipue vehendo ipsuꝫ vt equi vel asini ꝛ huiusmodi. Bestie dicuntur propter crudelitatẽ q̃si vastie vt leões vrsi: ꝛ huiusmõi creata nõ fuerunt nisi potẽtialr̃ ꝛ materialr̃ vt intelligaꝫ tam ꝺ potẽtia actiua q̃ ꝺ mãli. (Quia nõ potuit fil̃ ab boe dici ꝛc̃.) Uideꝫ ꝺ nihil eẽ: qꝛ ꝺs nõ potuerit simul pnũciare potuit tñ dicere ea q̃ successiue narrabat fil̃ eẽ facta. ¶ Sꝫ dicẽdũ ꝙ dicit nõ potuisse dicere: nõ qꝛ nõ simpl̃r nõ potuit dicere simul eẽ facta: sꝫ quia nõ potuit ꝺ dicere scõm conuenientiam discipline: vt facil̃r quod dicebatur a rudibus caperetur: vt faciũt geometre in ꝺscriptionibus figuraꝝ linea post lineã ptrabẽtes: q̃ tamẽ fil̃ figurã cõstituũt. Alia trãslatio bꝫ cõsũmauit ꝺs die septio: vtraqꝫ trãslatio veritatẽ ꝓtinet si vt ꝑdictũ ẽ cõpletio distinguatur.

¶ De hominis creatione: vbi considerandum est quare creatus sit homo: ꝛ qualiter sit institutus: que duo supra tractata sunt: ꝛ q̃lis factꝰ ꝛ q̃liter lapsus: postremo quo sit tẽperatꝰ: que discutienda sũt. Distin. XVI.

His excursis qꝺ supra de hominis creatiõe ꝑmisimus: effectui manci pare atqꝫ ordine explanare nũc suscipimus. Ubi hec considerãda videnť. s. quare creatus sit hõ: ꝛ qua-

Universidad de Deusto
Biblioteca

liter instit⁹tus: ⁊ qlis ⁊ quomodo factus: dein de qliter sit lapsus: postremo qliter ⁊ per quez sit reparatus. Horū autē ꝓmo loco ⁊ secūdo positam causaz creatiōis būane: ⁊ modū instituōis superius ꝓ modulo nostre facultatis tractauimus. Ideoqz superest vt qlis vel quomodo factus sit: discutiamus. In genesi legit. Faciamus hoiem ad imaginez ⁊ silitudinez nostrā. In eo q dicit faciamus: vna operatio triū personaz ostendit. In hoc vero q dicit ad imagi. ⁊ si. no. vna ⁊ eqlis substātia triū personaz monstratur. Ex persona eniz ꝑis hoc dicitur ad filiū ⁊ spiritū sanctū. non vt quidā putāt angelis: q dei ⁊ angelorū nō est vna ⁊ eadē imago ⁊ similitudo.

¶ Q imago ⁊ silitudo ba diuersis accipitur varie: a qbusdaz increata ab alijs creata ⁊ increata vel essentia trinitatis: vel filius ⁊. s. s.

Imago aūt ⁊ similitudo in hoc loco vl increata itelligit. i. trinitatis essentia ad quā factus est hō vel creata in qua factus est hō: ⁊ ipsa hoi cōcreata. Increatā. n. imaginez q̄ deus est videt intellexisse Beda cū dicit nō esse vnā imaginē dei ⁊ angelox: sed trium psonarū: ⁊ iō psonis nō angelis fit ibi ꝓmo. Imꝓꝓrie tñ imago dr: q imago relatiue ad illud dicit cuius silitudinē gerit ⁊ ad quod repsentandū facta est: sicut imago cesaris que ipsius silitudinē ꝓferebat: ipsumqz quodāmodo repsentabat. Imꝓꝓrie aūt imago dicit id ad qd̄ aliud fit: sicut exēplus ꝓꝓrie dicit qd̄ sumit ex aliquo ⁊ exēplar ex quo sumit aliquid. Ponit tamē aliqñ abusiue alterꝫ ꝓ altero. Ita ⁊ minus ꝓꝓrie accipitur imago essentia trinitatis: si tamen ea nomine imaginis in hoc loco intelligitur.

¶ Opinio eoꝝ qui putauerunt filium p imaginem ⁊ similitudinem hic accipi.

Filius ꝺo ꝓꝓrie imago patris dr: sicut supra i tractatu de trinitate diximus. Ñ fuerūt nōnulli q ita distinxerūt: vt imaginē i hoc loco itelligerēt filiū: hominē ꝺo nō imaginē: sz ad imaginē fcm̄ dicerēt quos refellit apls dicēs. Vir qdē imago ⁊ glia dei: hec nāqz imago. i. hō cū dicit fieri ad imaginē: nō q̄si ad filiū dr fieri: aliogn nō diceret ad imaginē nostrā: qūo. n. nostrā diceret: cū filius solus ꝑis imago sit. Fuerūt aūt ⁊ alij ꝓspicaci⁹ hec tractātes: q per imaginē filiū: ⁊ p silitudinē spm̄ scm̄ itelligerēt: q silitudo est ꝑis ⁊ filꝰ: ⁊ iō pluraliter putauerūt dici nāz id referētes ad similitudinē tm̄: ad imaginē vero subintelligēdū esse meā. Hoiem ꝺo ⁊ imaginē eē: ⁊ ad imaginē ⁊ similitudinē factuz esse tradiderūt: ⁊ imaginē imaginis esse ⁊ similitudinis.

¶ Hecqz hoꝝ sniam approbat: sz imaginē ⁊ silitudinem dei in hoie q̄rendā ⁊ ꝓsiderādā docet vt imago ⁊ silitudo creata intelligatur.

Verūtamē hec distinctio lz reꝓbabil penitus nō videat: q tñ ꝺ medio mōtiū i auctoritatibus sanctoꝝ nō manet cōgruētius i ipso hoie imago ⁊ silitudo dei querēda ē ⁊ ꝓsiderāda. Fact⁹ ē ergo hō ad imaginē dei ⁊ silitudinē ꝑz mētē q̄ irrōnalibus aficellit. Sz ad imaginē fm̄ memoriā itelligētiā ⁊ dilectionē. Ad silitudinē fm̄ innocētiam ⁊ iusticiā que i mēte rōnali nāliter sūt. Vl imago ꝓsiderat i cognitōe veritatis: silitudo i amore ꝺrutis. Vel imago i alijs oibus: silitudo in eēntia: q immortalis ⁊ idissolubilē fecit eā deus. Imago ergo ptinet ad formā: silitudo ad nāz. Fact⁹ ē ergo hō scōz aiaz ad imaginē ⁊ silitudinē dei nō ꝑis vl filij vl spūssci: sz toti⁹ trinitatis. Ira ⁊ ꝑz aiaz dr hō eē imago dei: q imago dei i eo ē. Sicut imago dr ⁊ tabula ⁊ pictura q̄ i ea ē: sz pp picturā q̄ i ea ē simul ⁊ tabula imago appellatur. Ita ꝓpter imaginē trinitatis etiā illud in quo ē hec imago: noie imaginis vocat.

¶ Quare homo dicit imago ⁊ ad imaginē: filius vero imago ⁊ non ad imaginem.

Quocirca hō ⁊ imago dr ⁊ ad imaginē ē: filiꝰ aūt imago: nō ad imaginē: q natꝰ ē: nō creatus: eqlis ⁊ i nullo dissimilis hō creatꝰ ē a deo: nō genitus: nō pilitate eqlis: sz q̄dā silitudie accedēs ei. Unde Aug. i. vij. lib. de tri. In Genesi legit: faciam⁹ hoiez ad imaginē ⁊ silitudinē nāz. Faciamus ⁊ nāz plr dixit. Et nisi ex relatiuis. i. psonis accipi nō opz: vt facere itelligant ꝑ ⁊ filiꝰ ⁊ spūs scūs. s. ⁊ imaginē ꝑis ⁊ filij ⁊ spūs sci: vt subsisteret hō imago dei. Sz q nō oīno eqlis fiebat illa imago tanqz nō ab illo nata: sz ab eo creata ⁊ ita imago dr q̄ ⁊ ad imaginē: q non equat parilitate: sz accedit q̄dā silitudine. Filius aūt ē imago: sz nō ad imaginē: q equalis est ꝑi. Dictus ē ergo hō ad imagine pp imparē silitudinē ⁊ ideo nostrā vt imago trinitatis esse hō itelligat ñ trinitati eqlis: sicut filius patri. Ecce oīum est scōz quid hō sit silis deo. s. scōm aiam. Sed in corpore quadā, ꝓꝓrietatē hz que hoc dicat: q est erecta statura: scōuz quā corꝑ aie rōnali congruit: q in celum erectū est.

¶ Ditisio textus.

Determinato de nā pure spūali. i. angelica: ⁊ ō nā pure corꝑali. Hic tertio multiplr ꝓsequit de nā cōposita ex spūali ⁊ corꝑali. s. de hoie. Dinidit ergo pars ista i partes duas. In ꝓma determinat de hoie quātū ad ꝓmā sui istitutionē. In scōa quātū ad eius casuz quātū ad ꝓmā sui istitutionē. Incipit ibi. (Uidēs ergo dyabolus ⁊c.) Ꝓria i duas. In ꝓma determinat ꝺ tribus būane ꝓcipius. In scōa ostēdit hois cōditi statuz. i. ꝺ. ibi. (Solēt plura q̄ri de ꝓmi hois statu ⁊c.) Ꝓria i duas. In ꝓma ostēdit formatōez hois fz q̄ exit a sua causa: ⁊ i silitudine eius vt ostendatur quodā modo esse actio vniuoca. In scōa determinat istitutionē hois fm q̄ ex suis partibus cōstat. i. ꝺ. ibi. (Dic de ozigine aie.) Ꝓria i tres. In ꝓma ostēdit hoiez ad imaginem ⁊ silitudinē dei istitutū. In scōa ponit hoiuz expositionem ibi. (Imago aūt ⁊ silitudo ⁊c.) In tertia ostēdit fm quā partē hois cē ad imaginē sibi ꝓueniat ibi. (Factus est hō fm aiaz. Scōa pars diuiditur i tres. In ꝓma ponit suā expositionē. In scōa excludit alias quozūdaz expositiones. ibi. (Filius vero imago patris dicit. In tertia supplet qōdā ad suā expositionē: qō i alijs expositiōibus tāgebatur s. i quo imago ⁊ silitudo differāt ibi. (Uerūtamē hec distinctio) (Fact⁹ est hō ⁊c.) Dic ostēdit fz quā partē i hoie sit imago assignāda. Et ꝓmo ostēdit q fz aiaz. Scōo ostēdit q huiusmōi idiciū etiā i corꝑe ostēditur ibi. (Sed i corꝑe q̄dā habet ⁊c.) ¶ Circa ꝓmū duo facit. Ꝓmo ponit hoiez esse ad imaginē trinitatis nō solaz patris vel filu: vt alij dicebāt: ⁊ hoc fz aiaz. Scōo ostēdit quomodo differēter imago fz aiaz hoi ⁊ filio dei ꝓueniat ibi. (Quo circa homo ⁊ imago.)

¶ Questio. I.

Hic quatuoꝝ querūtur. Ꝓmo vtruz in aliqua creatura imago dei inueniri possit. Scōo i qbus inueniat. Tertio vtruz i illis i quibus inuenitur: equal⁹ inueniat. 4⁹ de differētia imaginis ⁊ silitudinis.

¶ Utꝝ aliq̄ creatura possit dici eē ad imaginē. I.

Ad ꝓmuz sic ꝓceditur. videt q nulla creatura possit dici ad imaginē dei eē. Cuiuscūqz ē aliq̄ imago creata ei ꝛtingit aliquā imaginē ponere: sz deo nō ꝛtingit aliq̄ imaginē ponere. Esa. 40. cui simulez fecisti deū: aut quā imaginē po. ei. ergo ⁊c. ¶ Ꝑ. ꝓprietates vni⁹ nō inueniūt i alio: sz imago idicat ꝓprietatē filij vt i ꝓmo dat̄ ē: q icreat⁹ ē: ergo nulli creature ꝓuenit. ¶ Ꝑ. i imagine ipoztat ꝓueniētia q̄dā i aliquo vno: vñ dicit Dylarius imaginē eē spēz nō differētē ei⁹ rei ad quā imaginatur: sz q̄cūqz ꝓueniūt i aliquo vno habēt aliqd ꝓius ⁊ simplicius se: siue sit ꝓueniētia analogie siue vniuocatōis: est .n. ens ꝓius substātia ⁊ accīte: sicut aial ꝓius hoie ⁊ equo: deo aūt nihil ē ꝓius ⁊ simplicius. ergo nō pōt eē eius imago i creatura. ¶ Ꝑ. de rōne imagis est eqlitas. Dicit enim Dylarius imaginē eē rei ad rē coequādā: sz nulla eqlitas pōt eē creature ad deū. ergo nec imago ei⁹ eē pōt. ¶ Itez ifinite distātiuz nō pōt eē idiscretio ⁊ vnio: sz imago vt dicit Dylarius ē silitudo idiscreta ⁊ vnita. ergo creatura nō pōt eē ad imaginē dei a quo in ifinitū distat.

Contra est qō hētur Genesis ꝓmo. Faciamus hominē ad imaginē ⁊ silitudinē nostraz.

¶ Ꝑ. ad perfectiōez operis exigitur vt perducat i silitudinē agētis: sed dei perfecta sūt opera. Deutro. 32. ergo oz eē aliqō operū eius i quo ipsi⁹ imago repītetur.

Respondeo dicēdo: q imago ꝓprie dicit qō ad alterius imitationē ē: nec tamē quelibet imitatio rōnez imaginis perficit: vt si hoc sit album ⁊ illud albū: nō ex hoc dicitur eius imago: sz ad rōnē imaginis exigitur imitatio i aliquo quod spēz exprimat ⁊ eēntiā: ꝓpter quod ab Dylario dicitur species idifferens. Et inde est q i corꝑalibus scōz imitatōez figure potissimū imago attēditur: q̄ figura est q̄si certuz signū ostendens vnitatē ⁊ differētiā speciei: h āt imitatio pōt eē duplr: aut simul quātū ad speciē ⁊ signū speciei: ⁊ sic imago hois est in filio suo qui ipsuz i būana spē ⁊ figura imitatur. ⁊ hec ē ꝓfecta imago: ant quātū ad signū tāntuz: ⁊ nō quātū ad veritatē speciei: sicut imago hois est statua lapidea: ⁊ hec est imꝑfecta imago. Et ꝓmo mō filius ē imago ꝑis: sicut i nāturalibus cōicans. Scōo āt mō imago dei est i creaturis: ⁊ ideo creatura pōt eē imago dei: licz nō perfecta.

Ad ꝓmum ergo dicēduz q ꝓpheta loquit̄ contra ydolatras qui deū i corꝑalib⁹ figuris imaginari nitebātur: ⁊ ideo nō est ad ꝓpositum.

¶ Ad scōz dicēdū q imago scōz ꝓfectā rōnē idicat ꝓprietatē filij: ⁊ sic creature nō cōuenit: sz scōz iperfectā significationē: vt sic nomē imaginis a filio i creaturas descēdat sicut a ꝑe nomē ꝑnitatis: ad ephesios tertio.

¶ Ad 3ᵐ oi cēduz: q cōueniētia pōt esse duplr: aut duozū participātium aliqō vnū: ⁊ talis ꝓueniētia nō pōt eē creatoris ⁊ creature: vt obiectū est: aut scōz q vnū p se est simplr ⁊ alterū participat de silitudine eius quātū pōt: vt si ponerem⁹ calozē esse sine mā ⁊ ignē ꝓuenire cū eo: ex hoc q aliquid calozis ꝑticiparet: ⁊ talis cōuenientia esse potest creature ad deū: q deus dicitur ens hoc modo: q ē ipsuz suuz esse, creatura vero nō est ipsuz suū esse: sed dicit ens: q̄si eē ꝑticipās: ⁊ hoc sufficit ad rōnez imaginis.

¶ Ad q̄rtuz dicendū q ad rōnez imaginis nō exigitur eqlitas equiparātie cū magni hois i pua pictura imago exprimatur: sed exigitur eqlitas ꝓꝓrtiōis: vt. s. eadē sit ꝓportio ptium ad inuicē i imagine que est i imaginato: ⁊ talis eqlitas inuenitur i aīa respectu dei: q̄ sicut ex ꝑe filiꝰ ⁊ ex vtroqz. s. s. ita ex mēte notitia: ⁊ ex vtroqz amoꝝ ꝓcedit.

¶ Ad quintū dicēdū q ꝑbi ē perfecta imaginis rō: ibi est perfecta idiscretio ⁊ vnitas: vt ꝑz i filio ad ꝑez: creatura aūt quātū ad hoc q deū imitatur nō discernit̄: sed quodāmō sibi vnit̄ vnitate cōueniētie: q̄uis sp remaneat maioꝝ differētia: ⁊ sic nō ex toto tollit̄ rō imaginis: sz solū imaginis ꝓfecte.

¶ Utꝝ imago dei inueniat̄ tm̄ i creaturis rōnalib⁹. II.

Ad secundum sic ꝓceditur. videt q nō tātū in rōnalibus creaturis imago dei inueniatur. Ad rōnē eniz imaginis q̄lis in creaturis esse potest nō exigitur perfecta silitudo vt dictum est: sed sufficit imperfecta imitatio: sed quelibet creatura ex hoc esse habet: q diuinā perfectionez imitatur. ergo quelibet creatura dici debet ad imaginem dei. ¶ Preterea. dicit Boeti. in libro de consola. philosophie de deo loquens. Mundū mente gerens similiq imagine fozmās. sed quelibet creatura in esse ꝓdu⁹t: ex hoc q in mente diuina per suā ideam gestabat̄. ergo quelibet creatura potest dici facta ad imaginez dei. ¶ Preterea. vbi est expressio: silitudo ibi magis saluat̄ rō imaginis: sed ꝑfectio diuine bonitatis exp̄sius repsentat̄ in toto vniuerso q̄z in aliq̄ ꝑte eius. ergo totū vniuersuz magis debet dici ad imaginez dei q̄z aliqua creatura rationalis.

¶ Preterea. Dionysius in q̄rto capitulo de diuinis no. ostendit similitudinē diuine bonitatis maxie apparere i radio solari: sed expressio similitudinis causat imaginē. ergo radius solaris oz dici eē ad imaginē dei.

¶ Preterea. illud quod maxie exprimit ꝓprietatem alicuius: maxie videtur ad ipsuz cōuenientia habere: sed in fine cele, hierarchie dicit Dio. q in igne maxime oñdūt diuine ꝓpetates. ergo ignis maxie oz dici ad imaginē dei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed contra ex hoc ala dicitur imago dei: qz eius capax ē. vt Aug. dicit: sz sola creatura rōnalis ē capax dei. ergo ipsa sola ē ad imaginē dei. ¶ P. quāto aliq̄ creatura ē pfectior tanto est deo silior: sz inter alias creaturas rōnalis nā altissimū gradū tz: in ipsa ergo pcipue imago dei iuenitur.

Respondeo dicēdū q̄ vt dictuz est illa imitatio rationē imaginis cōstituit q̄ ē in aliquo ad spēz pertinēte. ex pmo autē z cōmuni nihil sortitur spēz: sed ex vltio z pprio: sicut ē differētia cōstitutiua. Cōsideratis aūt dīne bonitatis pcessibus i creaturis: qb⁹ nāe create cōstituūtur i silitudinē nature increate vltia iueniēt itellectualis dignitatis participatio: z q̄ oēs alias pluppo nat: z ideo itellectualis nā attingit ad imitationē diuinaz in quo quodāmodo cōsistit spēs nāe eius: z ide est q̄ in ea dē operatiōe ponimus vltimā felicitatē itellectualis creature: in qua ē felicitas dei. s. in cōtemplatiōe itellectiua: z ideo sola intellectualis creatura rationabiliter ad imaginem dei dicitur esse.

Ad primum ergo dicēduz: q̄ quāuis q̄libet creatura aligd participet de rōne silitudinis dīne: nō tamē potest dici eius imago rōne predicta.

¶ Ad scōz dicēdū q̄ silitudo opis potest dici ad operantē dupl̄r: aut quātū ad id qō hz in nā sua: sicut hō gnāt homine: aut quātū ad id qō hz in itellectu suo: sicut artificia tū ab artifice i silitudinē artis sue pcedit: vtroq; mō pcedit creatura a deo i silitudinē eius. Prio mō: qz ab ente sē entia: z a viuo viuētia. Scōo mō: qz procedunt a rōnibus idealibus: cū ergo vnaquēq; res ptingat ad pfectā imitationē eius: qō ē in itellectu dīno: qz talis ē qualē eā ee disposuit: z ideo quātū ad būc modū silitudinis q̄libet creatura potest dici imago idee i mēte dīna existētis: vñ dicit Boetius i libro de trinitate: q̄ forme q̄ sūt i materia possunt dici imagines: eo q̄ ab his formis venerūt: q̄ sine materia sūt: sed quātū ad aliū modū sola itellectualis nā pertingit ad vltimū graduz imitatiōis: vt dcm ē: z iō ipsa sola dicīt imago dei. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ silitudo dīne bonitatis quātū ad nobilissimas participatiōes ipsius nō resultat i vniuerso: nisi rōne nobilissimaz partiū eius q̄ sunt itellectuales nāe: nec p se de toto pōt dici: z pmo qz nō cōuenit sibi rōne oiuz partiū: vt i. 6. phi. dr frequēter: z ideo vniuersuz nō pōt dici imago dei: sz itellectualis nā. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ silitudo radij solaris ad dīnā bonitatē tota attēdit quātū ad causalitatē: z nō quātū ad dignitatez nāe q̄ rōe imaginis pficit. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ pprietates dīne ostēdunt i creaturis dupl̄r: vel scōz silitudinē analogie: sicut vita sapia: z hm̄: q̄ analogice deo z creaturis ꝓueniūt: z sic dīne pprietates pcipue oñdunt i rōnali natura: vel scōz silitudinē pportiōis: sm q̄ spūales pprietates corporalibus metaphorice designāt: z hoc mō in igne oñdunt pprietates dīne: vt i pmo lib. di. 33. dcm ē: sz h̄ silitudo nō facit rōnē imaginis. Vñ Dio. vocat eā in scōo capitulo cele. hierar. dissimilē similitudinē.

¶ Utrum imago dei magis reperiatur in angelis q̄ in hominibus. III.

A tertium sic pcedit. vr̄ q̄ imago nō magis i angelis q̄ in hoībus iueniat. Ea. n. q̄ sequūt nāz equal̄r iueniunt i oībus hūtibus nāz illā: vt visibile i hoībus: sed eē ad imaginē dei ꝓsequit itellectualē nāz. ergo i oībus hūtibus itell'z ē equal̄r. ¶ P. sz Aug. eo ipso est aia imago dei q̄ capax eius eē pōt: sz nō magis capax dei est āgelus q̄ hō: cū in fruitiōe dīnitatis hoīes āgelis equēt. g̃ eē ad imaginē nō magis āgelis q̄ hoībus cōuenit. ¶ P. vt dicit Aug. inter mentē nr̄az z deū nihil est mediū: sz q̄ō magis imitat deū: cadit mediū inter ipsuz: z id qō imitat ipz: ergo āgelus nō magis ē ad imaginē dei q̄ mūdus. ¶ P. ad hebr. xi. dicit gl. q̄ nā mētis būane quā xp̄s assūpsit nihil post deū ē melius: sz xp̄s assūpsit mētez eiusdē nāe cū nr̄is mētibus: cū ergo vnūqdq; tāto sit melius quāto expressior imagie deū imitat: vr̄ q̄ eē ad imaginē nō magis āgelis q̄ hoībus ꝓueniat. ¶ P. de btā v̄gine dicit Dieronym⁹: q̄ exaltata ē sup chozos āgelozuz ad celestia regna: sz hoc nō posset eē: si ipsa eēt minus ad imaginē dei q̄ āgeli: ergo cū ipsa vere z pure nāz būanā habeat videt q̄ imago nō plus in āgelis q̄ in hoībus iueniat.

Sz cōtra est qō dicit Hzego. qō āgelus dr signaculū silitudis: qz i eo dīne imagis silitudo manifestat expssa. sed scōuz hoc aligd dr eē magis ad imaginē scōuz q̄ expssius imago dei in ipo relucet. ergo āgeli sūt magis ad imaginez dei q̄ hō: silr ēt vr̄ q̄ vir magis q̄ mulier p id q̄ pme coz. xi. gdā gradus iter vir̄ z mulierē ꝓstituit: dū dr: vir imago dei: z mulier imago viri: z ita nō in oībus habētibus imaginē imago equal̄r inueni.

Respondeo dōz q̄ de imagine possumus log⁹ tu plr: aut quātū ad id i quo pprie cōsistit imaginis rō: aut quātū ad id ad qō secūdario assignat silitudo imagis. pp̄e. n. z pncipal̄r imago itellectualē nāz ꝓsequit. Uñ oz q̄ vbi itellectualis nā pfectius iueni: ēt ibi sit imago expssior: z sic cū nā itellectualis multo sit dignior in āgelis q̄ in hoīe: eo q̄ pp obūbrationē itellectualis luminis hō rōnalis dr: cū rō sit qdā itellectus obūbratus: opz q̄ in āgelis sit expssior dei imago q̄ in aīa z āgelis supiozibus q̄ in iferiozibus z in viro q̄ i muliere. Quia ista diuersitas sit minor q̄ pma: qz nō sequit diuersitatez nāe fz spēz: assignat ēt imago dei in hoīe: sed nō ita pprie q̄tū ad alīq̄s pprietates ꝓsequētes: sicut q̄ hō dr̄ natura superioribus creaturis sicut etiā deus i toto vniuerso: z ē quidām finis eaz: z hoc innuit Hene. i. vbi post id qō dr faciam⁹ hoiez ad imaginē z̄c. subiūgit. Ut pīs piscib⁹ q̄. Et silr sicut deus ē totus i q̄libz pte vniuersi: ita aia i q̄libet pte corporis: z fz hoc z hm̄ alia nihil phibet hoiez magis ad imaginē dei eē q̄ āgelū: sed hoc ē scōz qd z nō simpl̄r: qz iudiciū silitudinis vl diuersitatis qō sumit ab essentialibus rei est multo firmius.

Ad primū ergo dicēduz. q̄ ea que ꝓsequūtur nātu eq̄liter iueniūtur in oibus hūtibus nāz illā eq̄liter: nā āt itellectualis nō eq̄liter iuenitur in āgelis z in hoībus: sed in āgelis multo nobiliōr. ¶ Ad scōz dicēduz q̄ imago iuenitur in hoīe z in āgelo quātū ad nālia sua: nō quātū ad habitū gratie vel glie. Cōsideratis ēt nālibus āgeli z hoīs magis ē capax dīne cognitōis āgelus q̄ hō: z q̄ hō ad eq̄litatē āgeloz pducitur i dīna fruitiōe est gr̃e z nō nāe: z iō obiectio nō pcedit. ¶ Ad 3m dicēdū. q̄ iter mentē nostrā z deū nihil est mediū q̄si oz beatitudinis: sz imediate in deū nr̄a mens tēdit: a quo etiā imediate p gr̃az vnificat: z tamē ē aligd mediū quātū ad gradū nāe. s. angelica nā: vt pz ex Dionysio. i. 4. caplo. cel. hier. Augustinus etiā dicit angelu pope deum factum z materiā pope nihil: z ideo obiectio nulla est. ¶ Ad quartuz dicēduz q̄ natura humana quā xp̄us assūpsit ē multo nobiliōr q̄ quelibet creatura: sed hoc habet ex vnione diuinitatis: z nō ex pricipijs eētialibus: z ideo nō sequitur similis ratio de mentibus humanis nō vnitis. Assūpsit enī dei filius humanā naturā: vt Damascenus dicit in ar̄bo mo. i. in individuo z nō in specie: z sic etiā natura mentis humane in gloria ꝑdicta accipitur. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ exaltatio beate virginis sup chozos angeloruz: nō fuit nature sed gratie: z ideo per hoc nihil ꝓbatur.

¶ Utr̄ imago z silitudo ꝓuēienter distinguāt i scr̄a. IIII.

B quartuz sic pcedit. vr̄ q̄ inconueniēter imago z silitudo in scr̄a distinguant. Illud. n. qō ponit in diffone alicui⁹: vt genus nō distinguit ab ipso: sic aial ab hoīe: sed sm Ilariū imago est rei ad rē coequandā imaginata z idiscreta silitudo. ergo imago z silitudo in gratuitis creat⁹ nō est. sed inocētia z iusticia ad gr̃az ptinent. g̃ icōueniēter silitudo in qua hō fact⁹ est p iusticiaz z inocētiā. exponit in scr̄a. ¶ P. cognitio z amor nō iant actū vel passionē: sed act⁹ z passio nō semp remanēt in aīo. Cū g̃ imago semp maneat: vr̄ q̄ icōueniēter imago fz dilectionē vel cognitionē assignet. ¶ P. amor ad volūtatē ptinet. volūtas aūt est pars imaginis. g̃ icōueniēter distinguit silitudo ab imagine: p hoc q̄ silitudo in amore vtutis ꝓsistit. ¶ P. volūtas ad cognitionē nō ptinet: z tñ pars imaginis ab Augustino ponit. g̃ vr̄ q̄ icōueniēter dicat imago ad cognitionē veritatis ptinere. ¶ P. nā itellectualis ad essentiaz aīe ptinet: sed nām itellectualē segt imago: vt dictuz est. g̃ vr̄ incōueniēter dici q̄ silitudo ad essentiaz ptineat. imago vo ad alia que sunt in anima.

Respondeo dōz: q̄ in rōne imagis icludit silitudo z nō econuerso. vñ si silitudo ꝺ imaginez distinguat: oz spāl̄r sumi silitudinē que deficit ratiōe imaginis: sic ꝑ ꝓpriū ꝺdiuidit diffōni nomē cōe qō de diffone ꝑdicat: sed sm illā rōnē determiate acceptū qua deficit a pfectione diffōnis. cū ergo imago ipozter imitationē in his que ptinēt ad speciē demōstrādā: opz q̄ similitudo accipiat in eo q̄ deficit a demōstratiōe spālis nature: hoc aūt cōtingit dupl̄r: aut qz est ꝑs z cōius q̄ sit natura spēi: sicut ꝓprietates ꝓsites nāz generis: aut qz est posterius his que speciē demōstrāt: vt accūtiā ꝓsequentia pncipia idiuidui. Si ergo accipiat defect⁹ p modo: sic est vltima distinctio que in scr̄a assignat: sm hoc eni dicet silitudo sm cōuenientiaz in illis que ꝓsequunt essentiā inquantū est essentia: z nō inq̄tū est itellectualis: vt in corruptibile z indiuisibile: z hm̄. imago aūt attēdit fz ea que ꝓprie intellectualē nāz ꝓsequit. Si aūt attēdat defect⁹: ex hoc q̄ est posteri⁹: hoc est dupl̄r: quia aut hoc est sm ordinē potētie nālis ad potētiā: z sic ꝑmū demonstrās naturā intellectualē est potentia cognoscitiua z actus eius z posterius erit volūtas z actus ei⁹ que ꝓsequit apꝑhēsionē cognoscitiue vtutis: z sic erit scōa dist. qz imago pertinebit ad cognitionē veritatis que est ꝑmū demōstrās nāz intellectualē: silitudo autem ad amorē vtutis: aut fz ordinē potētie ad habitū: z sic erit ꝑma distinctio sm q̄ imago ptinet ad potentias. s. memoriaz: intelligētiā z volūtatez. Silitudo vo ad habit⁹ ꝓtes. s. innocētiam z iusticiam.

Ad primuz ergo dōz: q̄ silitudo cōiter sumpta nō diuidit cōtra imaginē: sed silitudo deficiēs a rōne imaginis: sicut ꝓpriū ꝺ diffōnē. ¶ Ad 2m dōz. q̄ etiā si ponat hō nō creat⁹ in habitib⁹ gratuitis: cōstat tñ eū esse creatū in habitib⁹ nālib⁹ itegris z pfectis: z q̄tū ad hoc silitudo attēdet. ¶ Ad 3m dōz. q̄ potētie innotescūt p actus z passiones: z ideo p cognitionē z amorē dz intelligi potētia cognoscitiua z amatiua que est volūtas. ¶ Ad 4m dōz. q̄ rātio illa non valet: qz pcedit ex diuersis distinctionibus: nec est incōueniēs: vt sm vnā dist. aligd ptineat ad imaginē: z sm aliā ptineat ad silitudinē: qz in vna cōparatione pōt aligd accipi vt ꝑs aliquo qō in alia accipiat vt posterius respectu alterius sm quē modū pōt cōparari potentie intellectiue nature ad habitus: qb⁹ iueniunt pōres. vel vna ad alteram: z sic est vna ꝑ altera. Et ita sicut aliquid est ꝑs z posterius in alīq̄ cōparatione diuersimode acceptū: ita etiā pōt ad imaginē z silitudinez ptinere rōne ꝑdicta. ¶ Et silr dōz est ad gntū. ¶ Ad 6m dōz. q̄ intellectualitas: q̄tuis ptineat ad essentiā nature intellectualis: nō tñ est de rōne essentie inquantū essentia: z ideo nō ptinet ad silitudinez que assignat sm cōes dr̄ias entis. s. simplex z cōpositū: corruptibile z incorruptibile z hm̄.

¶ Expositio textus.

Quare creatus sit hō. i. causa finalis hoīs: z qualr institutus: qz ex anima z corpore. hec duo in ꝑma distinctiōe huius libri dicta sunt. Et qualr z quō fact⁹ hic icipit psequi. Deinde qualr sit lapsus hoc psequitur. zi. distin. Et deiceps postremo qualr z̄c. h̄ in tertio libro z in quarto. Que in mēte rōnali nālr sunt: h̄ pōt itelligi ēt de habitib⁹ gratuitis ad quos aīa nālr est ordinata non q̄ per pncipia nature causent. vel pōt intelligi de habitibus inatis: sicut phs in 6° ethy. coz ponit ēt quasdam vtutes nāles. imago g̃ ptinet ad formā. s. spāle. silitudo ad naturā. s. cōem: z hoc sm vltimā distinctionē quam posuit. (Quocirca homo z imago z̄c.) Ratio huius est: qz hec ꝓpositio ad. notat distātiā: qz vt dicit Augu. Filius est imaginatio patris nulla ex parte ei dissimilis: ideo ita dr̄ imago q̄ nō ad imaginē: homo aūt: qz ipse deū imitat i natura intellectuali z a pfecta imitatione filij distat in quaz tamē tēdit vt pōt. ideo imago dr̄: z ad imaginem.

¶ Hic de creatione anime vtruz de aliquo facta sit: vel non: z quādo facta: z quam gratiam habuerit in creatione. ¶ Dist. XVII.

Hic de origie anime plura queri solet. s. vnde creata fuerit: z quā gratiam habuerit in creatione. Sicut hominis formatio sm corpus describit: cuz dicit. Formauit deus hominē de limo terre: ita eiusdem sm animam describit factura: cum subdit. Et inspirauit in faciem eius spiraculum vite. Corpus enim de limo terre formauit deus: cui animam inspirauit. Vel sm aliam litteram: flauit vel sufflauit. Non q̄ faucibus sufflauerit: vel manibus corporeis corpus formauerit: spūs enim deus est: nec lineamētis membroz compositus est. Nō ergo corporal̄r putemus deum corporeis manibus formasse corpus vel faucibus inspirasse animā: sed potius hominē de limo terre fz corpus formauit: iubēdo: volēdo. i. voluit: z ꝑbo suo iussit: vt ita illa fieret. Et inspi. i fa. eius spi. vite. i. substantiaz anime in qua viueret creauit non de materia aliqua corporali vel spirituali: sed de nihilo. Putauerūt enim quidam heretici deum de substātia sua animā creasse: verbis scripture peruicaciter inhērētes quibus dicitur Inspirauit vel sufflauit z̄c. Cum flat inquiunt vel spirat homo: de se flatum emittit. Sicut ergo cum dicit deus flasse vel spirasse spiraculum in faciem hominis ex se spiritum hominis emisisse intelligitur. i. de sua substātia. Qui hoc dicunt non capiunt tropicā locutione dictuz esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

sufflauit vel flauit.i. flatum hominis. ſ. animaz fecit. flare enim eſt flatum facere: flatum facere eſt aiaz facere. Unde dñs per Iſaiam. Omne flatum ego feci. Non ſunt ergo audiẽdi qui putant animã eſſe partẽ dei. Si eniz hoc eſſet: nec a ſe nec ab alio decipi poſſet: nec ad malum faciendũ vel patiendum cõpelli: nec in melius vel deterius mutari. Flatus ergo quo hominẽ animauit: factus eſt a deo: non de deo: nec de aliq̃ materia: ſed de nihilo.

¶ Hic queriẽ quãdo facta ſit anima: an ante corpus an in corpore.

SEd vtrum in corpore: an extra corp⁹ etiaz inter doctores ſcrupuloſa queſtio eſt. Auguſtinus eniz ſup geneſiz tradit animam cum angelis ſine corpore fuiſſe creatam: poſtea vero ad corpus acceſiſſe: neczꝫ compulſa eſt incorporari: ſz naturaliter illud voluit. i. ſic creata fuit vt vellet: ſicut naturale nobis eſt velle viuere. Male autẽ velle viuere non nature: ſed voluntatis eſt peruerſe. Alij vero dicũt animã primi hominis i corpore fuiſſe creatã: ita exponẽtes verba illa. Inſpi. in faciẽ ei⁹ ſpiraculũ vite. i. aiaz in corpore creauit: que totum corpus animaret: faciem tamẽ ſpecialiter exp̃ſit: q̃ hec pars ſenſibus ornata eſt ad ituẽda ſuperiora. Sed quicqd de anima primi hominis eſtimeẽ: de alijs certiſſime ſentiendum eſt q̃ in corpore creenẽ. Creãdo eniz infundit eas deus: et infundẽdo creat. Dicendũz eſt etiã animã illã non ſic eſſe creatã: vt preſcia eſſet opis futuri iuſti vel iniuſti.

¶ In qua etate deᵖ hoiez fecerit: in etate virili factus eſt homo p̃m ſuperiores cauſas.

SOlet etiaz queri vtrum deus hominem repente in virili etate fecerit: an p̃ficiẽdo et etates augẽdo: ſicut nunc formatur in matris vtero. Aug. ſup geneſim dicit q̃ Adam in etate virili ꝓtinuo factꝰ eſt: et hoc p̃m ſuperiores: nõ inferiores cauſas. i. p̃m volũtatẽ et potentiã dei: quã nature generibus non alligauit: qualr et virga moyſi cõuerſa eſt in draconẽ. Nec eni talia ꝓtra nãm fũt: niſi nobis q̃bus aliter nature curſus inotuit: deo autẽ natura eſt qđ facit: nõ ergo cõtra diſpoſitionez ſuã illud fecit deus. Erat enim in prima cauſarum ꝓditione ſic hoiem poſſe fieri: ſed non ibi erat neceſſe vt ſic fieret: hoc enim non erat in cõditione creature: ſed i beneplacito creatoris cuius volũtas neceſſitas eſt. Hoc enim neceſſario futurũ eſt: qđ vult et preſcit. Multa ꝙo p̃m inferiores cauſas futura ſunt: ſed in p̃ſciẽtia dei futura non ſunt. Si aũt aliter ibi futura ſunt: potius futura ſunt ſicut ibi ſunt: vbi p̃ſcit ille qui nõ poteſt falli. Sic ergo factus eſt Adam non p̃m inferiores cauſas: q̃ nõ erat in rerum cauſis ſeminalibus vt ita fieret: ſed p̃m ſupiores non cõtra nãm operãtes: quia in rerum cauſis naturalib⁹ erat vt ita poſſet fieri.

¶ Qz homo extra paradiſuz creatus in paradiſo ſit poſitus: et quare ita factum ſit.

HOminẽ aũt ita formatũ tulit deus vt ſcriptura docet: et poſuit in paradiſo voluptatis quã plãtauerat a principio His verbis apte moyſes inſinuat q̃ homo extra paradiſũ creatꝰ eſt: poſtmodũ in paradiſo ſit poſitꝰ: qđ ideo factũ dicit quia nõ erat p̃manſurus in eo: vel vt nõ nature ſed vt gratie hoc aſſignareẽ. Intelligiẽ aũt paradiſus localis et corporalis in quo homo locatꝰ eſt. Tres eniz generales de paradiſo ſnie ſunt. Una eoz qui corporalr intelligi volũt tantuz. Altera eoz qui ſpialr tantũ. Tertia eorum qui vtroq̃ modo paradiſum accipiũt. Tertiã mihi placere fateor: vt homo in paradiſo corporali ſit poſitus. Qui ab illo principio plãtatus accipi põt: quo terrã oẽm remotis aqs herbas et ſigna pducere iuſſit. Qui et ſi p̃ſentis eccleſie vel future typum tenet: ad litterã tamẽ itelligẽdum eſt eſſe locũ ameniſſimũ: fructuoſis arboribus magnũ: et magno fonte fecundũ. Qđ aũt dicimus. a. p. eẽ. p. a. antiqua trãſlatio dicit ad orientem. Unde volũt qdã in orientali parte eſſe paradiſum longo iteriacẽte ſpacio vel maris vel terre a regionibus quas incolũt hoies ſecretũ et in alto ſitũ vſq̃ ad lunare circulum ptingentẽ: yñ nec aque diluuij illuc peruenerũt.

¶ De lignis paradiſi inter que erat lignum vite et lignum ſcientie boni et mali.

IN hoc autẽ paradiſo erãt ligna diuerſi generis: inter que vnũ erat qđ vocatur eſt lignum vite: alterꝫ ꝙo lignũ ſcientie boni et mali. Ligni vite dictũ eſt: ſicut docet Beda et Strabus: q̃ diuinitus accepit hãc vim: vt qui ex eius fructu comederet: corpus eius ſtabili ſanitate et ꝑpetua ſoliditate firmareẽ: nec vlla infirmitate vel etatis imbecillitate in deterius vel in occaſum laberetur: lignum autẽ ſcientie boni et mali nõ a natura hoc nomẽ accepit: ꝫ ab occaſione rei poſtea ſecuture. Arbor. n. illa nõ erat mala: ſed ſcie boni et mali: ꝙ dicta eſt: q̃ poſt ꝓhibitionẽ erat in illa trãſgreſſio futura qua homo experiẽdo diſceret: qd eſt inter obediẽtie bonũ et inobediẽtie malũ. Non ergo de fructu qui naſceret idẽ poſituz eſt illud nomẽ: ſed de re trãſgreſſionẽ ſecuta. Cognouit enim homo priuſq̃ tãgeret hoc lignũ bonum et malũ: ſed bonũ per prudẽtiã et experiẽtiam: malũ vero per prudẽtiã tm̃: q̃ etiã p̃ experientiaz nouit vſurpato ligno vetito: q̃ p̃ experiẽtiam mali didicit qđ ſit iter bonũ obediẽtie et malũ inobedientie. Si nõ primi parẽtes obediẽtes eſſent: nec cõtra petm̃ peccaſſent: nõ ideo tamẽ minus diceret lignũ ſciẽtie boni et mali: q̃ hoc ex eius tactu accideret ſi vſurpareẽ: a ligno ergo homo ꝓhibitus eſt: qđ malũ non erat. vt ipſa p̃cepti obſeruatio bonũ illi eẽt: trãſgreſſio malũ: nec melius ꝓſideraẽ q̃ntũ malũ ſit inobediẽtia q̃z hoc mõ: cũ ideo. ſ. reus factus eſſe homo: itelligiẽ q̃ ꝓhibitus rẽ tetigit: quã ſi nõ ꝓhibit⁹ tetigiſſet non peccaſſet: nec penaz ſenſiſſet: ſi. n. venenoſam herbam ꝓhibitus tetigeris: pena ſequiẽ: et ſi nemo ꝓhibuiſſet ſilr ſequereẽ. Si etiam ꝓhibetur res tãgi: que non tangẽti tantũ: ſz ꝓhibẽti obeſt: ſic aliena pecunia. ideo ꝓhibitũ eſt peccatũ: quia ꝓhibenti eſt damnoſum. Cum vero tangiẽ qđ nec tangẽti obeſt ſi non ꝓhibetur: nec cuilibet ſi tangatur: ideo ꝓhibetur vt p̃ ſe bonũ obediẽtie: malũ inobediẽtie monſtretur. Sicut primꝰ homo a re bona ꝓhibitus: penaz incurrit: vt nõ ex re mala: ſed ex inobediẽtia pena eſſe mõſtretur: ſicut ex obediẽtia palma.

¶ Diuiſio textus.

Stenſo q̃ homo pduꝛ a deo in ſilitudine eius: ſic a cã quodãmõ vnino ca. Vic determinat pductionẽ hois in ſz q̃ ex ſuis ptib⁹ ꝓſtat. Et diuidiẽ hec pars in duas. In p̃ma determiat pductionẽ viri. In zª pductionẽ femie is. diſt. ibi. (In eodez quoq̃ paradiſo ꝛc.) Prima in duas. In p̃ma determinat ꝓſtitutionẽ hois. In ſcõa determinat locũ qui ſibi cõſtituto in eſſe aſſignatꝰ eſt: ſicẽ et in nãlib⁹ rei gñate debeẽ aliqs locus ibi. (Hoiez aũt formatũ ꝛc.) Prima in duas. In p̃ma determinat pductionẽ hois ex parte aie. In ſcõa ex parte corpis. ibi. (Solet q̃ri vtr̃ deᵖ hominẽ ꝛc.) Circa p̃mũ tria facit. Primo ꝺtermiat aie pductionez a deo. Scõo excludit circa hoc quozũdã errores. vnuz ex pte creatis ibi. (Nõ ergo carnalr putemus). Alterũ ex pte creati. ibi. (Putauerũt enĩ qdã ꝛc.) Tertio determiat quãdã dubitationẽ. ibi. (Sed vtr̃ in corpe an ex̃ corpᵒ). Hoiez aũt ita formatũ ꝛc.) Dic determiat locũ q̃ hoi creato ẽ aſſignatꝰ. ſ. padiſũ. Et diuidiẽ i duas ptes. In p̃ma deſcribit padiſũ. In zª ligna padiſi. ibi. (In B aũt padiſo ꝛc)

¶ Queſtio. I.

Hic duo q̃rũt. p̃ ō creatione hois ex pte aie. zº de formatõe eiꝰ ex pte corporis. Circa p̃mũ q̃runt tria. Prio vtr̃ aia humana ſit de eẽntia diuia. zº ſi nõ: vtr̃ ſit ō aliq̃ (mã creata. 3º vtr̃ aia ex̃ corpus creata ſit.

¶ Utr̃ aia hũana ſit ō eẽntia diuina. I.

Ad primuz ſic proceditur. vr̃ q̃ anima ſit de eſſentia diuina q̃ id qđ dr̃ Heñ. p̃. Inſpirauit in faciẽ eiꝰ ꝛc. ſed illud qđ inſpiratur aliqd: flatũ de ſe emittit. ergo aia eſt de eẽntia dei. ¶ P. dr̃ Actuũ. 18. Nos. n. genus dei ſumus: hoc autez nõ ꝓuenit hoi: niſi p̃m aiaz: q̃ ab alijs ſenſibilib⁹ ſecernit. ergo vr̃ q̃ aiaz ſit de ſuba nature diuine. ¶ P. cum nãlis operatio ꝓſequat naturã: oz ea que in operatione ꝓueniũt i nã vel eſſentia ꝓuenire: ſed aia rõnalis ꝓuenit in opatione intellectus cũ deo: vt pbs in. 10º ethicoz dicit. ergo cõicat cũ ipſo in eſſentia. ¶ P. oẽ qđ intelligiẽ: itelligiẽ p ſilitudinẽ vel idẽtitatẽ: oz. n. q̃ itellectꝰ in actu ſit intellectũ in actu: qđ non ꝛtingit: niſi vel q̃ ſunt idẽ per eſſentiaz: ſicut deus ſeipm̃ itelligit: vel q̃ ſilitudo itellecti recipiẽ in itelligẽte: vt pfectio eius: ſed itellectꝰ noſter itelligit deũ: et ſilr nãm p̃mã. ſed hoc nõ põt eſſe p̃ ſilitudinẽ abſtractã ab eis: q̃ a ſimpliciſſimo nihil põt abſtrahi. ergo oz q̃ itelligat ipſa p idẽtitatẽ: et ſic eſt idẽ per eſſentiã deus: et mã p̃ma: et aia itellectiua. ¶ P. quecũq̃ ſunt et nullo modo differũt ſunt penitus idẽ: ſed itellectꝰ et mã p̃ma: et deus ſunt et nullo modo differũt: ergo ſũt penitꝰ idẽ. Probatio medie: q̃tũ ad ſecũdaz partẽ: q̃ p̃ma ꝓſtat. quecũq̃ differũt: aliq̃ dr̃ia differũt ſed omne qđ differt ab altero aliq̃ dr̃ia: eſt cõpoſitũ ex differentia: et quodã alio. Cum ergo p̃dicta rõia ſint penitus ſimplicia. videẽ q̃ nullo mõ differãt. ¶ P. illud qđ participatur ad eſſe cuiuſlibet rei eſt de eſſentia cuiuſlibet rei. Sed ſicut dicit Dionyſius in 4.ºca.º de diuinis noib⁹: participatiõe dine bonitatis aia: et oẽs alie res ſũt: et bone ſũt. q̃ videtur q̃ diuina bonitas ſit eſſentia cuiuſlibet aie et cuiuſlibz rei: ſed diuina bonitas eſt ſua eſſentia: ergo eẽntia diuina ẽ ipſa eſſentia aie vel aliqd eius.

Sed cõtra. Illud qđ eſt in ſe tantũ actꝰ nõ eſt poſſibile ad ſpẽz alterã vel ad eſſe aliud: ſed eſſentia diuina eſt actꝰ purus cui nulla potẽtia p̃miſceẽ. ergo nõ eſt poſſibilis adhuc vt trãſformeẽ in nãm aie vl̃ aliquius alterius vel additionẽ aliquã recipiat. ¶ P. ei qđ ẽ actus purus nõ admiſceẽ aliq̃ ꝓuatio: q̃ ꝓuatio eſt eius qđ eſt natũ haberi: et nõdũ habeẽ: ſed aie adiũgunt multi defectus vel ꝓuatões: vt ignorãtia: malitia: et hꝺ. ergo anima non eſt de eſſentia diuina.

Reſpondeo dꝺz. q̃ quozũdã antiquoz pbozer roz fuit q̃ deᵖ ceẽt de eẽntia oĩz rez. ponebãt. n. oĩa eſſe vnũ ſimplr et non differre: niſi forte p̃m ſenſum vel extimationẽ. vt Parmenydes dixit: et illos ẽt antiquos pbos ſecuti ſunt qdã moderni. vt Dauid linãdo Diuiſit. n. res in ptes tres: in corpa: aias: et ſubas eternas ſeparatas. Et p̃mũ indiuiſibile ex quo ꝓſtituunt corpa: dixit yle. Primũ aũt idiuiſibile ex quo ꝓſtituunt aie: dixit noym vel mẽtẽ. Primũ aũt idiuiſibile in ſubſtãtijs eternis: dixit õm. Et hec tria eſſe vnũ et idẽ: ex quo iteꝛ coſegiẽ eſſe oĩa p eſſentiã vnum. Uerũtñ hec poſitio et ſenſui ꝺicit: et a pbis ſufficiẽter ꝓbata eſt. ¶ Alij vo minus errãtes dixerũt deum eſſe: nõ qdẽ eſſentiã oĩz: ſed ſubſtãtiaz itellectiuaruz ꝓſiderãtes ſilitudinẽ opationis et dignitatẽ itellectus et imãlitatẽ eius: que erroz ortũ hr̃e potuit ex opione Anaxagore qui poſuit itellectũ mouẽtẽ oĩa. Et fulcimẽtũ hẽre potuit ex aucte Hen. p̃mo. inducta male itellecta: hoc etiã fidei ꝛriat et pbozꝫ dictis q̃ ſubas itellectuales in diuerſis ordinib⁹ ꝓſtituũt et itellectũ humanũ vltimũ in ordie oĩz intellectualiũ: inter quos p̃mũ ponũt itellectũ diuinum: et hũc qdẽ eſſe oĩa imobilẽ: et fides tenet: et ratio demõſtrat. aia aũt humana aliquo modo variabilis eſt. ſ. p̃m vtutez et viciũ et ſciẽtiã et ignorãtiã. Dozꝫ aũt oĩz errozũ et ſimiliuz vnũ vr̃ eſſe p̃mꝫ et fundamẽtũ: quo deſtructo nihil ꝓbabilitatis remanet. Plures enim antiquoz ex intẽtionibus intellectis iudiciũ rerũ nãliũ ſumere volũt: vnde quecũq̃ inueniunt ꝓuenire in aliqua intẽtione itellecta: voluerũt q̃ cõicarent in vna re: et inde ortus eſt erroꝛ Parmenidis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ Melyssi:qui videtes ens ꝑdicari de oibus locuti sunt de
ente:sicut de vna quadā re ostēdētes ens esse vnum ꝛ nō
multa;vt eoꝝ rōnes indicāt ī ꝓmo phy.recitate. Ex hoc ēt
secuta est opio ꝓictagoze ꝛ platonis ponētiū mathemati-
ca ꝛ itelligibilia ꝑncipia sensibiliū:vt qz numerus iuenit ī
his ꝛ in illis que cōicāt in numero:sicut in quadā essentia
vna:ꝛ silr qz soztes ꝛ plato sunt homo ꝙ sit vnus hō ꝑ eē-
tiam qui de oibus ꝑdicaī. Ex hoc ēt procedūt ꝓles rōnes:
Auicebrō in libro fontis vite q semp vnitatez māe venaī
ex equali cōitate ꝑdicatiōis. Ex hoc etiā deriuaī opio que
dicit vnā essentiā generis esse in oibꝫ spēbꝫ re nō fm rōnē.
Sed hoc fundamētū est valde debile:nō.n.opz ꝙ si ℔
est homo:ꝛ illud hō:ꝙ eadē sit humanitas numero vtriusq;
qz:sicut in duobꝫ albis nō est eadez albedo numero:sed ꝙ
hoc similiter illi in hoc ꝙ hz humanitatē:sicut illud itelle-
ctus accipiēs būanitatē:nō fm ꝙ est huiꝰ:sed vt est huma-
nitas formāt itētionē cōez oibus;ꝛ ita ēt nō est neeessariuz
ꝙ si in aīa est nā itellectualis:ꝛ i deo:ꝙ sit eadē itellectua-
litas vtriusq; ꝑ eēntiā ꝑ quā eādē eēntiā vtrūq; dicaī ens.

Ad primuz ergo dōz:ꝙ sic dicit Augꝰ.7.sup Heñ.
illa auctozitas nō cogit ponere aīaz ō
suba dei esse. Primo:qz hoc qō hō flādo emittit:est de ae-
re exteriozi quē respirādo attraxit:nō de suba eius. Secū
do:qz ꝛ si esset de suba sufflātis.nullo mō esset de suba aīe.
Et si etiā poneret ō suba cozpis:deus aūt hoc modo se hz
ad totū vniuersum regēdo ips;sicut aīa ad cozpꝰ. vñ nō se-
quit aīaz hois esse de suba dei. Tertio:qz aīa trīmō cozpo
ri dñaī:vñ flatū nō nisi de cozpoze facere pōt:deus aūt est
supza oēm naturā. vñ nō oz vt de cozpalibꝰ elt;is animā fa-
ciat:sed de nihilo eā creat imensitate ptātis sue. vñ figura
tiue dr̄:flare:quasi flatū facere. Jsaie.58.oēm flatū ego fe-
ci. ¶ Ad zᵐ dōz.ꝙ dicimur nos esse genꝰ dei ēt̄ū ad aiam
nō ita ꝙ aīa sit de diuina eēntia:sed qz ꝑticipat nāz itelle-
ctualē que ēt in deo est fm ꝙ ēt dr̄ ad imaginē dei. ¶ Ad
3ᵐ dōz:ꝙ cū aīa nō bēat eādē opationē numero quā deꝰ hz
sed similē:nō segr̄ ꝙ bēat eādē nāz:ꝛ silez:nec ex tali si-
tudine vnitas eēntie ꝛcludi pōt:vt dictū ē. ¶ Ad 4ᵐ dōz.
ꝙ itellectꝰ creatꝰ intelligit deū nō ꝑ idētitatē nature:ꝛ per
vnionē ad ips que ē vel ꝑ aliquā silitudinē nō qdē abstra-
ctā:sed efflurā a deo in intellectū:ꝛ būc modū intelligēdi:
vocat Aui.ꝑ impssionē dicēs intelligētias in nobis esse:ex
hoc ꝙ impssiones eaꝝ in nobis sunt. vel ꝑ vnionē ad ipsaz
essentiā lucis in create:sicut erit in patria:mā aūt ꝓma co-
gnoscibilis est:nō ꝑ aliquā spēm ab ipsa recepta:ꝛ ꝑ analo
giā ad formā:vt dr̄ in ꝑ phy.ꝛ iō est de illis que suo ōfectu
pfecte itelligi nō valēt. vt dicit Boe.in lib.de duabꝰ natu-
ris. ¶ Ad 5ᵐ dōz.ꝙ fm phm in.io°meta.nō est idē esse di-
uersum ꝛ esse differēs:qz differēs ad aliqd dr̄.vñ oz omne
differēs ꝓprie loq̄ndo aliq̄ differre:diuersuz aūt absolute
dr̄.vñ que diuersa sunt nō oz aliquo diuersa esse:ꝛ seipsis.
Si.n.oporteret oīa diuersa in aliquo differre:in infinituz
abireī.ꝛ iō oz ꝺuenire ad ꝓma simplicia que seipsis diuer-
sa sunt:vt pz in dr̄yz gbꝰ spēs distinguunt. si g̃ differēs stri-
cte sumaī ꝛ ꝑdictā acceptionē.sic ꝓ̄ª ꝓpositio falsa est:eo
ꝙ aliq̄ nō differūt que diuersa sunt. Jdez aūt nō differēti:
sed diuerso opponit. Si aūt sumaī differēs large ꝑ diuer-
so ꝛ differēti:sic ꝓma ꝓpositio vā est:sed media est falsa:vt
ex ꝑdictis pz. ¶ Ad 6ᵐ dōz.ꝙ creature nō dicunt diuinaz
bonitatē ꝑticipare q̄si ꝓtē essentie suc:sed qz silitudine di-
uine bonitatis in eē ꝛstituunt fm quā nō pfecte diuinam
bonitatē imitanī:sed ex parte.

Questio II.

¶ Utr aīa būana sit ꝛstituta ex aliq̄ mā.

Ad secundū sic ꝓcedit.vr̄ ꝙ aīa ex aliq̄
mā ꝛstituta sit. Omne eni
qō est ℔ aliqd in nā:est cōpositū ex mā ꝛ forma
vt in scō de aīa pz.sed aīa rōnalis est hō.qz est per se sub
cozpoze existēs ab alia aīa eiusdē speciei numero distincta.
ergo zc. ¶ Ꝑ.in quocūq; inueniūtur ꝓprietates materie
oz materiā inueniri:cum ꝓprietates rei a re nō separent:ſ
in aīa inueniunt quedā ꝓprietates materie:vt subyci:reci-
pere pati ꝛ hō.ergo vr̄ ꝙ sit ex mā cōposita. ¶ Ꝑ.fm phm
in scō meta.necesse est imaginari materiā in re mora:sed
aīe mutabilitas ostendit ex hoc ꝙ vicys ꝛ fallacys defor-
mis reddit.formaī aūt ꝝtutibus veritatisq; doctrina fm
Aug.7.sup Heñ.ergo in aīa est materia. ¶ Ꝑ.fm phm in
8ᵒ metaphysice:nullius agentis actio terminaī:nisi ad cō-
positū:sed actio creātis dei terminaī ad animā quā in esse
ꝓducit.ergo est ex materia ꝛ forma ꝛposita. ¶ Ꝑ.nihil vi
uit seipso nisi deus:sed aīa nō tm̄ viuificat cozpus:sed etiā
viuit.ergo seipsa nō vivit:sed aliquo sui.sed omne illud in
quo est ꝑncipiū vite ꝛ recipiēs vitā:est ex materia ꝛ forma
ꝛpositū.ergo zc. ¶ Ꝑ.in omni creato differt qō opatur ꝛ
quo opatur:quia solū ꝓmo agēti cōuenit per essentiā age-
re:alys aūt per participationē alicuius qō ad essentiā ad-
ditur.sed aīa hz opatiōes ꝓprias:ꝛ sic illis opationibꝰ ipsa
est operās.ergo nō est quo operaī:ꝛ sic nō videt eē forma
simplex:sed materiā habēs:qz forma est ꝑncipiū quo ope-
ratio ꝓducitur.

Sed contra. quāto aliqd est ꝓpinquius vni ꝓmo ꝛ
simplici:tāto magis est vnū ꝛ simplex
vt in lib.de causis dr̄.sed iter formas naturales aīa deo est
ꝓpinqoz.q̄ cū alie forme sint simplices:multo foztius aīa.
¶ Ꝑ.forma substātialis nō est forma substātialis:sic nec
qualitatis qualitas:sed omne qō habet materiā:habet ēt
substātiale formā dātē esse materie.cuz ergo aīa sit forma
substātialis:videt ꝙ ex materia cōposita nō sit. ¶ Ꝑ.Au
gust.sup genī.7.ōducēdo per singula ostēdit animā ex ma
teria nō esse factā. Nō.n.pōt facta fuisse ex materia ſpūa
li rōnali:qz si natura rōnalis ex qua fit beata fuisset nō in
penis imitata esset:quia materia cum formaī a deo in me
lius formaī. Si vo misera fuit:opz ꝙ ꝑcesserit culpa:qō ē
cōtra aplm ad Ro.9°.cuz nōdū aliquid boni egissent aut ma
li zc. Si aūt nec beata nec misera:tūc vsum rōnis nōdum
habebat:sicut in pueritia ꝛtingit:ꝛ sic ociosa erat. Simili
nec ex materia spirituali irrōnali:quia hoc esset ꝓpinquus
opinioni que ponit animaꝝ de cozpoze in cozpus transitū.
Et ꝑterea adhuc:quia illa positio non dicit animā bestie in
hominē trāsire:sed ecōuerso. Silr nec ex materia cozpora
li:nō enim ex eodem facta est anima exquo facta est caro.
Et ꝑterea.cum anima aliquid intelligit ab omnibꝰ cozpo-
ralibus se retrahit qō nō cōtingeret si de natura cozporis
esset.sed ex omnibus ꝑdictis sic pōt argui:omne qō habet
materiā fm Augu.dicit ex materia factū:quāuis materia
tpe nō ꝑcesserit.Si ergo anima nō pōt dici facta ex mate-
ria.vt pbatū est aīa materiā nō habet.

Respōdeo dicēdū.ꝙ mihi nō videt in anima vel i
aliqua spirituali substātia aliquo modo
esse materiam:sed ipsas esse simplices formas ꝛ naturas:
q̄uis quidā aliter dicant. Et ꝑter alias rationes quibꝰ hoc
de angelis impossibile videt.vt supra dist.4°.dictum est
etiā quadā speciali ratione:materia a rōne anime secludi-
tur:cum enim anima sit forma cozporis:opoztet ꝙ vel to-
ta essentia sua sit cozporis forma vel ꝑ partē essentie sue
si fm essentiā suam totam:impossibile est ꝙ pars essentie
sit materia:quia id qō in se est potētia pura non potest esse
forma vel actus alicuius:omnis aūt potētia in genere sub
stantie est potētia pura:quia est ꝛmediatū subiectū substā
tialis forme ꝛ generationis:vt in ꝓmo de generatione di-
cit. Si aūt fm partē substantie sue est forma cozporis per
quā est in actu:ꝛ nō fm alterā que est materia eius:sequi-

retur duo incōueniētia:vnum est:ꝙ vnus actus numero est
forma diuersaꝝ materiaꝝ.ſ.materie cozporalī ꝛ materie
spiritualis ex qua essentia anime cōstituitur. Aliud est ꝙ i
potētys non vnius generis est vnus actus perficiens:cozpo
ralis enim materia ꝛ spūalis nō possunt est vnius ratio-
nis. ¶ Et ꝑterea.illud qō est tm̄ actus cozporis viuentis
animam vocamus. Et silr rōne Auicē.ostēdit in sua meta
physica itelligētias esse simplices:nec tamē negamus ani-
maz rōnalez quēdam moduz cōpositionis habere.ſ.ex eē
ꝛ qō est:vt supza di.iy.de angelis.ꝛ in ꝓmo di.8.de ipsa aīa
expositū est:qui tamē cōpositionis modus in alys formis
nō inuenitur:quia nō possunt esse subsistentes:quasi in esse
suo:sed sunt per esse compositi:ꝛ in hoc aīa deficit a simpli
citate diuina:hoc ēt in ꝓmo.di.8.plenius expositū est.

Ad primum ergo dicēduz:ꝙ hoc aliqd in natura
pōt dici ex duobꝰ:aut ex eo ꝙ habet
esse subsistēs in natura:ꝛ sic anima rōnalis est ℔ aliquid:ſz
ex hoc nō sequit ꝙ ex materia componaī:hoc enim subsi-
stenti accidit.ſ.ex materia ꝛponi. Alio modo pōt dici hoc
aliqd per hoc ꝙ aliqd qō est pars essentie sue indiuidua-
tur:ꝛ sic anima nō est hoc aliquid:ꝑncipiū enim indiuidua-
tionis animarū est ex parte cozporis:ꝛ tamē etiā post sepa-
rationē cozporis remanēt indiuiduate ꝛ distincte:vt in ꝓ-
mo lib.dictū est.di.8.ꝛ sic accipit ꝓbs hoc aliqd in scō de
aīa.vnde ibi expsse negat aīaz esse hoc aliqd. ¶ Ad zᵐ di-
cendum.ꝙ pati ꝛ recipe:ꝛ oīa hō.dicūtur de aīa:ꝛ de rebꝰ
materialibus equiuoce:vt pz ex ꝓbo i 3°de aīa:ꝛ ex cōme.
ibidē.vñ nō oz ꝙ materia in aīa inueniatur:sed sufficit ꝙ
sit ibi aliqua potētialitas:qualis aūt illa sit supza tertia di.
de angelis dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdū:ꝙ nō requiritur
materia eiusdē rōnis ad omnes motus:qz ad motū localē
nō requirit materia que sit in potētia ad esse:sed solū que
est in potētia ad ybi. Simili etiā ad variationē que est de
vicio ad virtutē:vel ecōuerso nō requirit materia que sit
in potētia adesse quasi pars essentie ipsius mobilis:ſz reg
ritur materia tm̄:que sit in potētia ad virtutē:ꝛ hec est ipa
substātia anime. ¶ Ad quartū dicēdum:ꝙ ꝓbs loquit de
agēte naturali qō ex materia operaī.vt rationes sue ostē-
dunt que ex hoc ꝑncipio ꝓcedūt:ꝙ in omni factiōe opz eē
tria.ſ.ex quo fit:ꝛ in id in quod factio terminaī:ꝛ ipsum fa-
ciēs:ꝛ ex hoc ꝛcludit ꝙ fieri nō est formaꝝ:nisi per accns.
ista aūt ꝑncipia nō cōcedimus in actione diuina per quaz
animā creat:ꝛ ideo nō oz animā vel aliā substātiā spiritua
lem a deo creatā:ex materia cōpositā esse:qz etiā fm Aui.
agēs diuinū nō agit per motū vt materiā exigat. Cōmē.ēt
dicit in.ii.meta.ꝙ actio equiuoce dicit de actione qua de-
agit ꝛ de actione naturali. ¶ Ad qntū dicēdū:ꝙ fm phm
in scō de aīa.viuere nihil aliud est q̄ esse viuētium. vnde
sicut anima rōnalis est:nec est illud quo est:ita etiaz viuit:
nec est illud quo vivit:sed sicut illud qō est formalr nō est
aliqua forma que sit pars essentie eius:sed ipsuz suū eē:ita
id quo viuit formalr:nō est aliqua forma que sit pars eēn-
tie eius:sed ipsuz suū viuere:sed id quo est:ꝛ quo viuit effe-
ctiue est ipse deus que oibus esse:ꝛ vitā influit in rebꝰ qdē
cōpositis mediāte forma que est pars essentie eaꝝ.in sub-
stantys aūt simplicibꝰ per totā essentiā eaꝝ.deus aūt nō ē
nec viuit ab aliquo efficiēte ꝑncipio:sed ipse etiā est suū vi-
uere ꝛ suū eē:ꝛ in vtroq; boz deficit aīa a pfectione diuīe
vite. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū.ꝙ illud quo operaī aīa dnplr acce-
ptū differt ab ipsa. Operaī eni aīa aliquo influēte sibi esse
viuere:ꝛ opari.ſ.deo qui operaī oīa in oibus:que cōstat ab
aīa differre.opaī ēt nāli sua potētia que ē ꝑncipiū sue opa-
tionis.ſ.sensu vel itellectu que nō est essentia eius:sed vr̄ª
ab eēntia fluēs. Neutro aūt modo deꝰ opaī alio a se:quia a
seipso opari bz:ꝛ ipse est sua vtus.nō aūt dicit aīa opari ali

quo qō nō sit ipsa:sed pars eēntie sue:sicut corpa nālia ope-
rant forma que est pars eēntie eoꝝ:ſz mediāte aliq̄ vtute
quasi instrō:sicut ignis mediante caloze.

¶ Questio. II.

Quertio querit:vtruz aīa extra cozpꝰ creata
sit. Et circa hoc querunt duo. Prio
vt̄ sit vna aīa vel itellectꝰ oiuz hoium:quasi q̄
dā suba sepata in oīa cozpa ifluēs. Scōo si sint
ples vtrū sint in cozpe an extra cozpꝰ create.

¶ Utrum aīa intellectiua vel itellectꝰ sit vnus in omnibus hominibus. I.

Ad primum sic ꝓcedit. videt ꝙ aīa
rōnalꝫ vl̄ itellectꝰ sit vnꝰ
numero in oibus. Nulla.n. forma multiplica-
tur fm esse ad diuisionē māe:nisi forma mate
rialis:sed itellectꝰ. vt in 3°de aīa ꝓbaī non est
forma mālis cū nō sit actus cozpis cuiusdā qō ex ipso suo
actu ꝓbaī:qz cognoscit oēs formas māles:qō nō posset eē
si aliquā eaꝝ bēret in nā sua:vel determiaret ad eā ex coz
poze:cuiꝰ eēt actus:sicut vr̄ visiua nō cognosceret oēs colo
res:si pupilla que est oziganū eius bēret determinatū colo
rem.ergo itellectꝰ nō multiplicaī fm eē ad diuisionē māe
ꝛ ita manet vnꝰ in oibꝰ idiuiduis humane spēi:que nō nisi
ꝑ māz diuidunt. ¶ Ꝑ.ipole est ꝙ ꝑncipiū sit mālꝫ q̄ ꝑnci
piatum:quia ꝑncipium opz eē simplicꝫ:sed sic ab omnibꝰ
ꝛcedit:aliq̄ sunt potētie aīe rōnalis que nō sunt actꝰ cozpo
ris cuiusdā nec ozganis affixe:cuiꝰ ꝑncipiuz ꝛ radix est ipsa
eēntia aīe.q̄ vr̄ ꝙ nec ipsa aīa rōnalis cozpi vniaī ꝑ eēntiā
suā:sicut actꝰ eiꝰ:ꝛ ita sequet vt vr̄ ꝙ ad diuisionē cozpoꝝ
aīa rōnalis nō distinguaī. ¶ Ꝑ.oē qō recipit in aliquo:re-
cipit in eo ꝑ modū recipiētis ꝛ nō ꝑ modū sui:vt ex Dio.ꝛ
ex lib.de causis habet. si ergo itellectus indiuiduet ad di
uisionē cozporis:vt sit aliꝰ ꝛ aliꝰ diuersoz:oz ꝙ forme in-
tellectuales in eo recepte etiaz sint indiuiduate.exquo vi-
dent sequi duo incōueniētia.vnū est cum nullū ꝑticulare
sit intellectū in actu sed in potētia:ꝙ hō spēs nō erūt intel-
ligibiles in actu:sed intelligebūt intelligi ꝑ alias spēs ꝛ sic
in ifinitū ꝓcedet. Aliud est ꝙ erit idē modus recipiēdi foz
mas in materia ꝓma ꝛ i itellectu possibili:qz vtrobiq; reci
piunt:vt sunt ifte ꝛ nō vt sunt forme simplr:ꝛ ita sic mate-
ria ꝓma nō est cognoscibilis ꝑ formas quas recipit:ita nec
intellectꝰ possibilis vt videt. ¶ Ꝑ.quecūq; distinguūtur
adinuicē opz ꝙ aliqd diuersum sit in natura vtriusq;.sed
cum intellectus nihil sit eoꝝ que sunt ante itelligere:vide
tur ꝙ nō sit aliqd diuersum inuenire in eo:nisi fm diuersi
tatē speciaꝝ intellectiuaꝝ.ergo nō differūt itellectꝰ isti°:ꝛ
illius per eēntiā:sed per spēs intellectas tm̄. ¶ Ꝑ.in oibꝰ
substātys per se existētibꝰ ꝛ imaterialibꝰ diuersitas fm nu
meraꝝ redūdat in diuersitatē spēi:qz si bīt esse suuz absolu
tum subsistēs nō possunt distingui essentialr per aliqd qō
sit extra eēntia eaꝝ sup qō deferanī:sicut forme corpora-
les sup materiā ōlate. In eēntia aūt eaꝝ nō est diuersitas
forme que diuersitatē spēi inducit:sed nō est dr̄ie ꝙ intel-
lectus diuersoz hoiuz differāt fz speciē:qz ꝛ ipsi hoies spē
differūt ad diuersitatē suaꝝ formarū. ergo cum aīa ratio-
nalis sit substatia in se subsistēs alias post cozpus non ma-
neret:ꝛ etiam sit imaterialis:videt ꝙ nec etiā numero in
diuersis hoibus differat.

Sed cōtra est qō impole est pluriū indiuiduoꝝ eē
vnā formā numero:sed aīa rōnalis ē for
ma cuiuslibet hois.si eniz homo bēret esse a subsātia sen-
sitiue vel nutritiue nō posset in hoie inueniri q̄tū ad suuz
esse ꝓmū. vñ alia aīalia excederet:qō est incōueniēs. ergo
ipossibile est vnā tm̄ esse aīaz rōnalē oiuz. ¶ Ꝑ.impossibi
le est inueniri diuersitatem quo ad esse zᵐ in illis:quorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nulla est diuersitas quo ad esse ꝑmum: qz diuersitas secūdarum pfectionū ⁊ cōtrarietas nō pōt esse simul cum vnitate pfectionis ꝑme: qz sic cōtraria cēnt in eodem: sed nos ināimus pfectiones vltimas ꝙtū ad esse fm ee in diuersis hoīb⁹ diuersas ⁊ Dias: quoz quidā sunt stulti ⁊ gdā sapiētes ⁊ gdā vicioſi: ⁊ quidā virtuoſi. ergo opz ꝑmā pfectionem. ſ. animā ꝙtū ad esse ꝑmum in diuersis variari. ¶ P. aia est forma corporis ⁊ motor: sed in corporib⁹ celestibus fm positionē pbor diuersis corporibus assignant diuersi motores. ergo videtur q multo fortius in diuersis hoīb⁹ sint diuerse anime.

Respondeo dicēdo: q circa vnitatē ⁊ diuersitatez aie rōnalis sūt plures pōes opiones ꝑtermissis illis qui ponūt intellectū esse vnū in tota natura intellectuali vel qui ponūt intellectū esse idē qō diuina essentia: ad quaz itellectū opz intelligere q distinguit fm pōos triplr intellectus. ſ. intellect⁹ possibilis: intellect⁹ agēs: ⁊ intellectus in habitu ⁊ dicit intellect⁹ possibilis q est in potētia ad recipiēdū oēs formas itellectas: sicut oculus est in potētia ad recipiēdū oēs colores: intellect⁹ autez agēs dicit qui facit intelligibilia in potētia esse in actu: sic lumē qō facit colores in potētia visibiles esse actu visibiles: intellectus aūt in habitu vel formalis ab eis dicit qñ intellectus possibilis iam perfectus est specie intelligibili vt operari possit: nulla enim potētia passiua habz opationē nisi per speciem obiecti sui perfecta fuerit: sicut visus non videt anteq recipiat speciē coloris. ¶ Dis ergo visis: sciēdum est q in hoc fere oēs pbi concordāt post Aristotelem q intellectus agēs ⁊ possibilis differūt fm substantiam: ⁊ q intellectus agēs sit substātia quedam separata ⁊ post rema in substātijs separatis: ⁊ ita se habet ad intellectū possibilem quo intelligimus: sicut intelligētie supiozes ad animas orbiū: sed hoc fm fidem nō potest sustineri. Si enim vt Anſelmus pbat reparationē hominis per angelū deus fieri noluit ne paritas hominis ⁊ angeli in gloria tolleret: dum angelus hominis fieret causa salutis. Simil⁹ si ponerētur anima nostra fm naturalē operationē dependere ab aliqua intelligētia vel angelo non posset rationabil⁹ sustineri: q anima angelis par sit in gloria futura: quia vltima pfectio vniuſcuiusq substātie est in cōplemēto sue operationis: ⁊ ideo vniri cum intelligētia agēte ponūt ꝓdicti philosophi vltimā felicitatē hominis. Et ideo quidam catholici doctores corrigētes hanc opinionē: ⁊ partim sequētes satis pbabiliter posuerūt ipsum deum esse intellectū agētem: quia per applicationē ad ipsum anima nostra beata ē ⁊ hoc confirmāt per hoc quod dicit Jo. ꝑmo. Erat lux vera ꝛc. De intellectu autē possibili simil⁹ fuit magna diuersitas inter philosophos sequētes Aristo. Quidam enim dixerūt intellectum possibilem esse diuersum in diuersis. g. dam vo esse vnum in omnibus. Eoz autem qui posuerūt eum diuersum esse in diuersis: sunt tres opiniones: quidaz enim dicūt intellectum possibilem nihil aliud esse q̄ preparationem que est in natura humana ad recipiēdam impressionem intellectus agētis: ⁊ hāc esse virtutē corporalē consequentē complexionem humanam: ⁊ hec fuit opinio Alexādri. Sed hoc non pōt stare etiam fm intētionē Aristo. qui vult q intellectus possibilis sit receptiuus specieꝝ intelligibilium. ꝑparatio autē nō est receptiua: sed magis ꝑparatiua: ꝓparatū aūt hac ꝓparatione est corpus: vel virtus in corpore: ⁊ ita illud quod recipit formas intelligibiles: esset corpus vel virtus in corpore: quod pbs improbat. ¶ P. sequeret q intellectus possibilis non esset vtus cognoscitiua. Nulla enim vtus causata ex cōmixtione elementoruz est cognoscitiua. quia sic qualitas elementoruz ageret vltra suam speciē: quod est impossibile. Et ideo alij dixerūt q intellectus possibilis nihil aliud est q̄ virt⁹ imaginatiua fm q est nata vt sint in ea forme que fuerūt intellecte in actu. ⁊ hec est opinio Auerpace. Sed hoc etiam est impossibile: quia fm pbm in tertio de anima. Fantasmata que sunt imaginatiua se habēt ad intellectum humanum: sic colores ad visum: ⁊ ideo oportet q fantasmata sint mouentia intellectum possibilē: sicut color mouet visum: vñ aptitudo que est in intellectu possibili ad intelligendum: est similis aptitudini que est in patiēte in potētia: vt si patiens in actu: aptitudo autem que est in imaginatiua est sicut aptitudo agētis in potētia: vt sit agēs in actu. Impossibile autez est q idem sit mouēs ⁊ motum: ⁊ agēs ⁊ patiēs. ergo impossibile est q virtus imaginatiua sit intellectus possibilis. ¶ P. adhuc sequeretur q virtus recipiēs intelligibilia in actu: que dicit intellectus possibilis esset vtens organo corporali: cuz virtus imaginatiua habeat determinatum organuz. ¶ Sciēdum est etiam: q fm has opiniones itellectus possibilis generatur generato corpore: ⁊ corrumpitur corrupto corpore: ⁊ cum non sit differētia intellectus in diuersis hominibus: nisi intellectus possibilis: qz agens est vnus: sequeretur q illud qō remanet de intellectu ex omnibus hominibus post mortē esset vnum numero. ſ. intellectus agēs: ⁊ hoc est valde hereticuz: quia sic tolleretur retributio meritoꝝ post mortem: ⁊ ideo tertia opinio est Auic. qui ponit intellectum possibilē in diuersis diuersum fundatum in eēntia anime rationalis: ⁊ non eēvirtutem corporalē: ⁊ cum corpore incipere: sed non cum corpore finiri. vnde quantū ad intellectum possibilē eius opinio est quam tenemus fm fidē catholicā: quāuis erret circa alios de intellectu agēte: vt dictum est. Eoz aūt qui ponūt vnum intellectuz possibilē in omnibus duplex est opinio. Una est Themisty ⁊ Theophrasti. vt Cōmē. eis imponit in tertio de anima. Dicūt enim q intellectus in habitu qui est tertius: est vnus in omnibus ⁊ eternus: ⁊ est quasi compositus ex intellectu agēte ⁊ possibili: ita q intellect⁹ agēs est sicut forma eius: ⁊ per continuationē intellectus possibilis: continuatur etiam nobis intellectus agens: ita q intellectus agēs est de substātia intellectus speculatiui: qui etiam dicit intellectus in habitu per quez intelligimus: ⁊ huiusmodi signū inducūt: quia illa actio intellectus que ē in potestate nostra ptinet ad intellectuz in habitu. Luz ergo abstrahere spēs a fantasmatibus sit i potestate nostra: opz q intellectus agēs sit intellectus i habitu: sicut forma eius. Et ad hāc positionē deducunt qui ex ōmonstratiōe Aristo. volūt hēre q intellectus possibilis sit vnus in oīb⁹ quia nō est hoc aliquid nec virtus in corpore: ⁊ p cōsequēs q sit eternus. Et dicūt iterum q itellectus agēs similr sit eternus: ⁊ q impossibile sit effectum esse generabilē ⁊ corruptibilem si agēs ⁊ recipiēs sit eternum. vnde posuerunt q spēs intellecte sunt eterne. ⁊ ideo non cōtingit q intellectus: quādoq intelligat: ⁊ quādoq nō: per hoc q fiāt noue spēs intelligibiles que prius nō fuerūt: ſz ex cōiunctione intellectus agētis cum possibili fm q continuatur in nobis per impssionē suaz. Sz hāc opinionē Cōmē. improbat: quia sequeretur q forme rerum naturaliuz que intelligūtur eēnt ab eterno sine materia ⁊ extra animā: ex quo spēs ille nō ponūtur in itellectu possibili vt forma eius: qz forma itellectus possibilis ponitur ab eis itellectus agēs: sequereť etiā q cuz vltima pfectio hominis sit fm intellectum in habitu: ⁊ ꝑma fm intellectuz possibilem: q homo nō differret ab homine: neq fm vltimaz perfectionē neq fm ꝑmaz: ⁊ sic esset vnū eē: ⁊ vna pfectio omniū hominum: quod est impossibile. Et ideo ipse tenet aliam viam q tam intellectus agēs q̄ possibilis est eternus ⁊ vnus in omnibus, sed spēs intelligibiles non sunt eterne. ⁊ ponit q

intellect⁹ agēs non se habet ad possibilem: vt forma eius: sed vt artifex ad materiaz ⁊ species intellecte abstracte a fantasmatibus sunt sicut forma itellectus possibilis ex q/bus duobus efficitur intellectus in habitu. Et per hāc positionem nitit euadere omnia incōueniētia que contingūt Themistio. Primo: quia ostēdit q nō est necessariuz q si intellect⁹ agēs est eternus ⁊ recipiēs eternū. ſ. intellect⁹ possibilis q facta sint eterna. ſ. spēs intelligibiles. Sicut enim spēs visibilis habet duplex subiectū. vnuz in quo habet eē spirituale. ſ. visum: ⁊ aliud in q̄ hz esse naturale. ſ. corpus colorat⁹: ita etiaz species intelligibilis habet duplex subiectum: vnū in quo habet esse materiale. ſ. ipsa fantasmata q̄ sunt i imagie: ⁊ fm hoc esse: iste spēs non sunt eterne: aliud est in quo habet esse materiale. ſ. intellectū possibilē: ⁊ fm hoc subiectū nō habet q sint generabiles ⁊ corruptibiles. Sed ista responsio nulla videť: sicut enī nō est eadē numero spēs colorīs que est in pariete: ⁊ que est in oculo: ita non est eadē numero spēs que est in imagiatione ⁊ in itellectu possibili. vnde adhuc remanet q illa species que est in itellectu possibili habeāt vnū subiectū tm. ⁊ illa que est in imaginatione generabilis ⁊ corruptibilis sit alia numero: nisi forte dicať q sunt eterne simpliciter: sed nō quo ad euz in quo ab eterno nō sunt fantasmata: quoz similitudines sūt apud intellectū possibilē: sed tamē cum nulla fantasmata sint eterna: adhuc sequereť q ille spēs que sunt ab eterno in intellectu possibili nō essent abstracte ab aliquibus fantasmatibus: ⁊ hoc est cōtra intētionez ⁊ verba philosophi. Secūdo aūt nititur ostēdere q ex hac positiōe nō sequit q omniū hominū sit vnum esse: ⁊ vna opatio fm quā oēs sint equaliter sapiētes. Dicit enim q cuz spēs intellecta se habeat ad intellectum possibilem quodāmodo vt forma ad materiā: hoc modo q ex eis quodāmodo efficit vnum cōpletū cōiunctio eius ad nos est per id quod est formale in dicta coniunctione. ſ. per speciē intellectaz: cuius vnum subiectū dicit esse fantasma: quod est in nobis: ⁊ ad ipsum intellectū possibilē. vnde cum in diuersis sint diuersa fantasmata diuersis hominibus cōiungitur intellectus possibilis diuersa cōiunctione: ⁊ ex hoc boies habēt esse diuersum: ex hoc etiaz vnus scit qō alter ignorat: quia fm vnaz speciē intellectaz cōiungitur vni fm quā non coniungitur alteri: quāuis quedaz intētiones intellecte sint. vt ꝑme cōceptiones intellectus fm quas omnibus cōiungitur a quibus itellectus possibilis nunq denudatur hominibus aeterno existētibus: vt ipse dicit. vnde cōcludit q illud qō est i nobis de itellectu quodāmodo est corruptibile: ⁊ quodāmodo est incorruptibile: quia ex parte illa:: vnde multiplicantur fantasmata accidit corruptio: sed ex parte intellectus possibilis est incorruptibilitas: vnde sequitur etiā ex hoc q post corpoz⁹ corruptionē nulla diuersitas animaruz remaneat. Sed hec ratio ostenditur esse friuola multipliciter. Primo: quia vt dictuz est species que est forma intellectus possibilis nō est eadē numero in fantasmate ⁊ in subiecto: sed est similitudo illius. vnde sequitur q intellectus nullo modo nobis cōiungitur: ⁊ sic per ipsuz nō intelligamus. Secūdo: qz coniunctio intellectus cuz specie intellecta est per operationē intellectus pertinēs ad perfectionez secūdaz. vnde impossibile est q mediāte tali cōiunctione acquiratur homini perfectio sua ꝑma ⁊ esse substantiale: ⁊ sic cuz homo ex tali coniunctione sit habēs intellectuz: vt dicit: homo nō esset homo in specie determinata per hoc q est habēs intellectū: quia illud medium. ſ. species itellecta: cuz vtroq extremoz cōiungit modo accidētis ad subiectū. ſ. cuz virtute imaginatiua: ⁊ cuz intellectu possibili: qō est cōtra philosophuz i octauo metaphysice: vbi dicit animā corpori nullo mediāte vniri: nec etiā mediāte sciētia. vt Licoston dicebat i quod ista positio redire videtur. Tertio: quia operatio nō egredietur ab obiecto: sed a potentia: non enim visibile videt sed visus. Si ergo non coniungitur intellectus nobiscum: nisi per hoc q species intellecta aliquo modo habet subiectum in nobis: sequitur q hic homo scilicet Sor. non intelligat: sed q intellectus separatus intelligat ea que ipse imaginatur et plura alia absurda non difficile est adducere. Et ideo remotis omnibus ꝓdictis erroribus: dico cum Auicē. itellectuz possibilē icipere quidē esse in corpore: sed cuz corpore nō deficere. ⁊ in diuersis diuersum esse: ⁊ multiplicari fm diuisionē materie i diuersis idiuiduis: sicut alias formas substātiales: ⁊ supaddo etiā intellectū agentē esse in diuersis diuersuz: nō enim videť ꝓbabile q in anima rationali nō sit ꝓncipiū aliquod qō naturalē operationez explere possit: qō sequitur si ponať vnus intellectus agēs: siue dicatur deus vel intelligētia. Nec iterū dico hec duo. ſ. intellectum agētem ⁊ possibile esse vnā potētiaz diuersimode nominatā fm diuersas opationes: quia quecūq actiones reducūtur in ꝓtraria ꝓncipia: impossibile est eas reducere in eandē potētiam: ꝓpter qō memoria a sensu distinguitur: quia recipere species sensibiliuz: qō est sensus: ⁊ tenere qō est memoria reducūtur in cōtraria ꝓncipia etiā in corporibus. ſ. humidum ⁊ siccuz. Luz ergo recipe spēs intelligibiles actu: qō est itellectus possibilis ⁊ facere eas intelligibiles actu: qō est itellectus agētis nō possint fm idē cōuenire: sed recipe cōuenit alicui fm q est in potētia: ⁊ facere fz q est i actu ipossibile est agētē ⁊ possibilē nō esse diuersas potētias. Sed quomodo possint radicari in vna substātia est difficile videre: nō enim videť q vni substantie possit cōuenire esse i potētia respectu oiuz formaꝝ intelligibiliū qō est intellectus possibilis ⁊ esse actu respectu oiuz illaruꝫ qō est itellectus agētis: alś nō posset facere oēs formas intelligibiles: cum nihil agat: nisi fm q est in actu. Sz tamē sciēdum q nō est inconueniēs aliqua duo esse: quoz vtruq fm diuersa est in potētia respectu alterius: sicut ignis est i potētia frigide: quod actu aque conuenit: ⁊ aqua est in potentia calidō: qō actu est in igne. vñ agūt: ⁊ patiūtur adinuicem. Similiter dico q se habz res sensibilis ē potētia itelligibilis ⁊ actu naturā distinctam habēs. in anima vo est actu lumē itellectuale: sed determinatio cognitiōis respectu huius vel illius nature est in potētia: sicut pupilla est in potētia respectu huius vel illius coloris: ⁊ ideo aīa virtutē habet q quā facit spēs sensibiles esse itelligibiles actu: que est itellect⁹ agēs: ⁊ habz virtutē per quā est in potetia vt efficiatur in actu determinate cognitionis a specie rei sensibilis facta itelligibilis actu: ⁊ hec virtus vel potētia dicit itellectus possibilis: ⁊ haruz duaruz virtutuz opationes sequitur oē nostrum intelligere: tam ꝓncipioꝝ q̄ cōclusionuz. vñ apparet falsum esse qō quidā dicūt habitum ꝓncipiozuz esse intellectum agentez.

Ad ꝑmuz ergo dicēdum. q intellectus nō negatur esse forma materialis quin det eē materie sicut forma substātialis quātum ad esse ꝑmum: ⁊ ideo oportet q ad diuisionē materie que causat diuersa i diuidua sequatur etiā multiplicatio itellectus. i. aīe itellective. Sed dicit ī materialis respectu actus secūdi qui est operatio: quia intelligere nō explet mediāte organo corporali: ⁊ hoc cōtingit: quia ab eēntia anime nō erit operatio: nisi mediāte virtute eius vel potētia: vñ cū habeat q̄ ſdaz vtutes que nō sunt actus alicuoz organoz corporis: oz q quedā opationes aīe sint nō mediāte corpe. ¶ Ad z^m dōs. q quādocūq cōiungūtur duo: quoz vnus est potētius altero ⁊ trahit ad se illud hz aliquā virtutē ꝑter illud qō sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

subycīt:vt patet in flāma:qz ignis vincēs vaporē cui ꝺiungīt hꝫ vtutē illuminādi vltra quaꝫ possit se extēdere actio vaporis icēsi calefaciēdo.Cū ergo in ꝺiunctione forme ad mām forma iueniat dominans:ḡto forma est nobilioꝛ ⁊ magis vincēs māz:tāto magis poterit bře vtutē ꝑter ꝺditionē materie.vñ quedā corpora mixta ꝑter vtutes q̄litatum actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ que tenēt se ex pte materie:habēt quasdā vtutes que ꝺsequunt speciem:vt q magnes attrahit ferrū:⁊ magis hoc iuenitur in plātis:vt pz in augmēto qō terminat per virtutē aīe:qō nō posset eē p virtutē ignis vt dicit scō de aīa:⁊ hoc adhuc inuenit plus in aīalibus: qz sentire oīo est supra virtutē qualitatū elemētariū:⁊ pfectissime in aīa rōnali que est nobilissima formaruz,⁊ ideo ipsa habet quasdā vtutes ī quibus nullo modo cōicat corpus:⁊ quasdā in quibus cōmunicat. ¶Ad tertiū dicēduz. q ſm Aui. ſpēs intellecta pōt dupliciter cōsiderari:aut ꝫ esse qō habet in intellectu:⁊ sic habet esse singulare:aut ꝫ q est similitudo talis rei intellecte, put ducit in cognitionem ei⁹:⁊ ex hac parte habet vniuersalitatē:quia nō est similitudo huius rei ſm q hec res est:sed ꝫ nāz in qua cuz alys sue ſpēi cōuenit:nec opz omne singulare esse intelligibile tātū in potētia:sicut pz de substantijs separatis:sed in alys que indiuiduanť per māz:sicut sunt corpalia:sed species ille idiuiduanť p indiuiduationē intellectus:vñ non ꝓdunt esse itelligibile in actu:sicut intelligo me itelligere q̄uis ipm meū intelligere sit quedā opatio singularis.pz etiā per se:q ſm incōueniēs nō sequit:qz alius indiuiduationis modus est per intellectū ⁊ per māz ꝑmā. ¶Ad 4m dicēdū. q sicut Cōmē. etiā dicit in 3o de aīa.illud quod est receptiuū aliquoꝝ non opz q sit ꝑuatuz qualibet natura determinata:sed q sit denudatū a natura receptoꝝ:sicut pupilla a natura coloꝝ:⁊ ideo intellectuz possibilē necesse est habere naturā determinatā:ſz añ itelligere:qō est p receptionem speciei non habet in natura sua aliquid eorum que a sensibilibus recipit:⁊ hoc est qō dicit q nihil est eoꝝ que sunt. ¶Ad quintū dicēdum. q quāuis aīa nō habeat materiā partē sui ex qua sit habet tamē materiā in qua ē: cuius pfectio est ad cuius diuisionē multiplicat ſm numerum:⁊ nō ſm speciē:secus aūt est in illis substātijs imaterialibus que nō habēt etiā mām:cuius sint forme:quia in eis nulla mālis multiplicatio esse pōt:sed tū formalis que diuersitatem speciei inducit.

¶Utrū aīe fuerint create extra corpora. II.

Ad secundū sic ꝓcedit.videtur q aīe fuerint create extra corpora.Beñ.ꝑmo dicit.q die septimo requieuit deus ab omni ope qō patrauit.i.cessauit aliqō opus nouū facere:sed nouū opus est:qō nec in se.vnq̄z fuit nec in mā ꝑcessit.cum ergo anima imaterialis sit:⁊ nō possit dici q ſm materiā ꝑcesserit in operib⁹ sex dierū:videť q ipsa in se ꝑcesserit:aļs deus nouū opus faceret in anime creatione.ergo videť q anime extra corpora create fuerūt:cuz corpora singulariū ab initio non fuerit. ¶Si di.q q̄uis aīa nō ꝑcesserit in materia in operib⁹ sex dierū:ꝑcessit tamē quātuz ad rationē seminalē. ¶Cōtra. si ratio seminalis anime ꝑcesserit;opz q in aliqua creatura ꝓcesserit vel corpozali vel spirituali.sed illud in quo ē ratio seminalis alicuius rei est effectiuuz eius.vnde pbus in scō phy si.ponit semē in genere cause efficiētis.ergo vel angelus esset factoꝛ anime.vt philosophi quidā posuerūt: qō falsum est:vel aliqua creatura corpozalis:qō est magis falsum.ergo ⁊ ꝑmū:est impossibile. ¶Ꝓ.opus creationis ꝑcedit distinctionē ⁊ oznatū:sed aīa educit in esse per creationem.ergo nō incipit eē post opa sex dierū in quibus res distincte ⁊ ornate sunt:⁊ sic idē qō ꝑmo. ¶Ꝓ.omne illō qō nō dependet ab altero ſm suū esse pōt incipe nō incipiēte illo:sed aīa rōnalis nō dependet ex corpore ſm suū eē:cū destructo corpe remaneāt.ergo nō videť incōueniēs ponere aīas extra corpora ꝑmo creatas. ¶Ꝓ.aīa ⁊ angelus cōueniūt in natura intellectuali.cū ergo nature intellectualis cōditio sit imaterialitas:videť q sic angeli ex sua creatōe bñt q corpori nō vniunť:q silr aīe rōnales in sua creatōe corpori vnite nō sint. ¶Ꝓ.magis ꝓtinet ad pfectionē vniuersi natura spūalis q̄ corpozalis.Si ergo aīe rōnales q̄ti die de nouo creenť.videť q a ꝓncipio vniuersuz pfectum nō fuerit:⁊ q quotidie ei⁹ pfectioni adyciat:cui⁹ ꝺriū haberet.geñ.ii°.igit pfecti sunt celi ⁊ terra ⁊c.

Sed contra. Propꝛius actꝰ ei⁹ ꝓpria potētia:ſz aia rōnalis est ꝓpius actꝰ corpis.ergo videť q nō sit nisi in corpoze. ¶Ꝓ.terminus motus nunq̄ ꝑcedit motū ꝑcipue in ḡnatione:sed aīa est terminus ḡnationis humane:sicut quelibz alia ſubalis forma rei ḡnate. ergo aīa ḡnatione corpis aīa esse non potuit.

Respōdeo dicēdū. q quozūdam antiquoꝝ opinio fuit animas esse extra corpora a ꝓncipio creatas:cuius errozis occasio fuit q animaz cozpozi vniri posuerūt quasi accidentaliter:sicut nautam nauī:vel sicut hominē indumēto:vt de Platone Hre.nisensus narrat.vñ dicebat hominē esse animā cozpoze indutam.Et ideo etiā ſm Pictagozicos de corpe in corpus trāsibat. Hoc autem Arist.reꝓbat ostēdēs animā cum det esse substantiale ⁊ specificū in tali corpe habere eēntialē habitudinez ad corpus intrīs q aīa que dat esse vni corpi aliud ꝑficere nō ꝑsit.Simiľr Auic.istum errozē reꝓbat satis efficaci rōne: ſuppoſita aīe imaterialitate:impossibile est eniz diuersitatem in numero sub eadē specie causari:nisi ex diuersitate materie.quia ad diuersitatē formaliū ꝓncipioꝝ sequit diuersitas ſpēz.si ergo anima vt dictuz est nō habet mām ex qua fit:nō possent plures aīe vnius ſpēi eē diuerse numero:nisi per diuersitatē materie in qua sunt.Unde si añ corpus create fuissent oportuisset eas vel esse diuersas in specie:⁊ sic oēs hoies specie differre ex diuersitate formaruz: aut q esset vna tantū in numero:⁊ sic rediret errozactus in ꝓcedēti articulo.Auguſt.tamē dicit.7.super Geñ.ad mam ꝑmi hominis creatam esse ante formationē corpis:qō tamen non asserit.

Ad ꝑmum ergo dicēdū. q ꝓ tāto deus dicitur ab ope septimo die cessasse:qz nihil postea fecit:qō nō aliquo modo in ꝑmis opibus ꝑcesserit: vel ſm mām ⁊ rōnē seminalē:sicut corpa que de nouo generanť:vel ſm silitudinē:sicut aīe que de nouo creantur. ¶Sciēdū aūt q similitudo aīe ꝑcessit etiā ī ope creationis aliquo mō cū oīa silr creata leganť. vt ecclici.18.dr.ſz hec similitudo fuit in natura cōmuni in qua aīa ⁊ angelus cōueniūt.s.in itellectuali:ꝑcessit etiā in opibus sex dierū. huius aīe que nunc creať similitudo in spē.qz iter alia sex dierū opa ēt homo creatus est:rationali anima perfectus ſm alios sanctos. q̄uis ſm Aug. 7.sup geñ.fuerit in illꝰ sex dieb⁹ factꝰ homo q̄tū ad mām ⁊ rationē seminalem rōne corpozis:ratione vō anime ipsa ꝓmi hominis anima fuerit in se facta. ¶Et ꝓ hoc pz rēsponſio ad scōm:quia cōcedimus q ratio seminalis aīe eius creationē i nulla creatura ꝑcedat. ¶Ad 3m dicēdū:q q̄daz creatio ē q̄ nō ꝑsupponit mām:nec ex qua:nec in qua illud qō creať fiat:⁊ talis ē creatio q̄ distinctionē ⁊ oznatū ꝑcessit:ſz creatio aīe:q̄uis non sit ex materia tamē ꝑexigit mām in qua creať:⁊ quia illa mā nō pōt disponi vt efficiať ꝑpria:nisi per actionem nature.ideo talis creatio sequitur distictionē ⁊ ornatum ſm que ꝓncipia actiua ī natura cōstituta sūt:vt ꝑus dictuz est. ¶Ad quartū dicēdū:q sicut Aui.dic aīa q̄uis nō dependeat a corpoze q̄tum ad suuz esse vel q̄tum ad suuz finem:dependet tamē quodāmodo q̄tum ad suum ꝓncipiū: cuius ratio est:qz cuz vniuersalia nō habeāt aliqō eē nisi in aīa:oportet q quicquid in eē nature ꝓducitur:ꝓducať ꝫ hoc q idiuiduatur.cuz g̃ anima eē idiuiduatū nō possit habere:nisi ſm q cōiungitur corpozi vt forma eius vt ꝓbatū est:oz q nō ꝉcipiat esse nisi in corpoze:ſz tñ in corpore acquirit sibi esse absolutū nō depſſum vel obligatū ad corpus ⁊ ideo etiā post destructionē corpozis manet ſm suū esse idiuiduata ⁊ distincta ab alia anima. ¶Ad q̄ntuz dōm:q aīa ⁊ angelus in hoc cōueniūt:q vtrūq; est substātia subsistens:eē absolutū habēs:⁊ q mām ꝓtem sui nō habēt:ex quibus cōsequitur itellectualitas in vtroq;: in hoc tamē differunt q cum natura angelica sit sublimioꝛ ⁊ deo ꝓpinquioꝛ acquirit sibi esse altius in cui⁹ participatione nullo modo corꝑ adduci potest:ac per hoc nec angelus pōt forma corpozis eē:ſz aīe acquirit esse inferius ⁊ minus nobile in quo corpus sibi vnitur:vt vnū sit aīe esse ⁊ corpozis:qō est eē cōiuncti:⁊ ideo est forma corpis ⁊ idiuiduatio sua est ex vnione eius ad corpus:⁊ de hoc etiā in ꝓmo lib.di.8. habitū est. ¶Ad 6m dōm.q eēntialis vniuersi perfectio cōsistit in speciebus:accidētalis vero in idiuiduis: cum g̃ multiplicatio aīaruz nō sit ſm diuersaz ſpēm:ſz ſm numerū tñ relinquitur q ꝑ hoc q multe aīe q̄ttidie creanť nihil ad eēntialē vniuersi pfectioez adiungit:ſz ad accītalez tñ: ⁊ hoc non est icōueniens. ¶Questio. III.

Deinde queritur de formatione hominis ex parte corꝑis. Et circa hoc queruntur duo.ꝓmo de q̄ natura corpus hois cōpositum sit. Secundo de loco corpozali in quo positus est.s.in paradiso.

¶Utruz in compositione hois sit aliquid de natura corꝑoris celestis. I.

Ad ꝑmum sic procedit.Videť q in compositōe corpozis humani sit aliq̄ pars de natura corpozis celestis. Eidez enim forme debeť idē pfectibile:ſz forma corpozis humani cōuenit in nā itellectuali cū forma separata que corpus celi mouet.g̃ videť q aliquid de natura celestis corpozis in cōpōne humani corpozis veniat. ¶Ꝓ. impossibile est cōtraria ad maximā equalitatē venire: nisi per aliquid cōcilientur:ſz nō potest cōtraria conciliare nisi quod est a cōtrarietate remotū:quale est iter corpora solū corpus celeste.g̃ opz ad compositionē corpozis humani:in quo ad maximā equalitatē eīta ꝓueniunt aliqd de natura corpozis celestis aduenire. ¶Ꝓ.Auicē.dic q ſpūs qui permēbra diffunduntť sunt de nā lucis:ħ aūt est nā gnti corporis.vñ ēt pbs dicit in 2o de aīa.q lucidum ⁊ dyaphonū iueniť in ꝑioꝛib⁹ corpozib⁹ ꝫ q cōicant cū supioꝛi corpoze. g̃ videť q in corpoze humano sit aliqd de eēntia corpis celestis. ¶Ꝓ.sicut dicit pbs in.16.de aīalibus: oz q in semie sit triplex calor.s.calor eltar].s.igneꝰ ⁊ celestis ⁊ vitalis qui est aīe:ſz accidētia:idicant nām vt in ꝓmo de aīa dr.g̃ videtur q ꝑter nām eltarem sit etiā in corpoze hois natura celestis ⁊ nā aīe. ¶Ꝓ.bō dr mioꝛ mūdus:qz in eo oīum creaturarū nāe ꝛcurrunt:ſz corpus celeste est maxia ps vniuersi.g̃ vr q aliqd de nā illius corpozis veniat in compositionem corpozis humani.

Sed contra. Quicquid venit in compositionē corpozis humani est aliquo modo perfectum ab aīa:ſz quicquid incipit eē sub aliq̄ forma substantiali est gnabile ⁊ corruptibile.aīa vero ſubalis forma ē. cū ergo natura corpozis celestis sit icorruptibilis ⁊ ignabilis. videť q ad cōpositionē corpozis humani nō veniat. ¶Ꝓ. vt in ꝓmo ce.⁊ mun.pbs dicit.idē est locus nālis totius corꝑoris ⁊ partis eius:sed locus corpozis celestis est supra elemēta.ergo nihil de natura illius corpozis potest ħ eē nisi sicut in loco in naturali:⁊ per motum violētum.Illius autē corpozis nō potest eē violētus motus cū motꝰ eius circularis ꝺriū nō habeat:vt in ꝓmo ce.⁊ mū.ꝓbať.cū tamē oporteat motū violētū nāli ꝺriuz eē. g̃ nihil de natura corpozis celestis ad cōpositionē hois venit.

Respondeo dōm q aliquid venire in compositionē alicuius cōtingit dupliciter. Aut ꝓ eēntiam suā ꝓ modū ꝓncipij mālis vel formalis:⁊ sic nullo mō aliqd de nā corpozis celestis venit in compositiōez humani corpozis:qz q plura corpora veniāt ad cōstitutionē vni⁹ ħ nō potest esse nisi tribus modis:vel per simplicem aggregationez:sicut ex lapidibus fit aceruus:vel per compositionem que est cum ordine partium determinato ⁊ ligamēto:sicut ex lignis ⁊ lapidibus fit domus:vel per mixtionez: sicut ex elemētis efficit mixtum.nullo autē istoꝝ modoꝝ potest aliq̄ pars corpozis de natura celestis corpozis in cōpositiōez humani corpozis venire:qz in ꝑmis duobus modis:oportet vnamquāq; partium esse distinctam ſm situz ab alia:non autē videmus ħ in compositiōe humani corpozis q sit ibi aliquid de natura corpozis celestis ab alys sicilicet elemētis ſm situm distinctum. Jn tertio autez modo oportet adesse alterationē componētium: quia mixtio est miscibilium alteratozum vnio:vt in ꝓmo de generatione dicitur natura autem celestis inalterabilis est. Alio autez modo venit aliquid in compositionē alicuius per effectuz virtutis sue:⁊ ħ modo natura corpozis celestis venit in cōpositionem corpozis humani ⁊ omnium mixtozum corpozum:quia nihil cōsequitur formam substātialē nisi per virtutem celesťe:eo q corpus celi est ꝑmum alterās cuius virtute omnes alterationes regulātur:⁊ ad fines ꝓprios ꝓducuntur.Quidam tamē dicunt aliquid de natura corpozis celestis venire in compositione humani corpozis essentialiter quasi concilians elemēta:⁊ ħ dicunt esse luceꝫ quā ponunt corpus esse.Sed hec positio falso fundamēto innititur dum ponit lucem esse corpus vt supra dictuz est: quo remoto veritatem haberet quodāmodo:qz vt supra dictū est virtutes corpozum celestiuꝫ participātur ab inferiozibus corpozibus mediāte luce:nec tamē adhuc eēt de compositiōe humani corpozis corpus celestis nature: quia illa lux nō est forma substātialis corpis humani:ſz aliquo modo est causa eius:⁊ de ħ supra dictū est di.13.

Ad ꝑmum ergo dicēdum:q aīa que mouet corpus humanum nō est eiusdē ſpēi cuz nā q̄ mouet corpus celeste:q̄uis sit simillima sibi iter oēs formas nāles.vñ nō oz q aliqd ō celesti corpe sit eēntialr pars humani corpozis:ſz q humanū corꝑ maxime celo similetur qō ꝓtingit in ħ q ē tēperatissime ꝓlonis ⁊ maxie recedēs a ꝺrietate dū ad mediū ꝓuenit qō neutrū ē ꝺrioꝝ. ¶Ad ſcōz dōm:q ad illā eltoꝝ ꝛciliatiōez sufficit effectꝰ virtutis celestis.vñ nō oz corꝑ celeste compositionē humani corpozis eēntialr igredi. ¶Ad tertiū dicēdū:q nō oportet omne qō est lucidū ꝑtinere ad nām quinte essentie nisi per similitudinem ⁊ cōuenientiaz quādā.vnde quāto corpus fuerit nobilius tāto magis ꝓticipat ꝓpetates eius. vñ in igne est plus de luce q̄ in aere:⁊ sic deficeps.nō g̃ intēdit Auicē.dicere ſpiritus eē de natura quinte essentie cuz post ipse dicat ex quibusdaz cibis vel potibus subtiliozes ⁊ clariozes ſpūs generari. ¶Ad quartū dōm:q in semine non est calor celestis corpozis qui sit in corpe celesti sic ī subto. sic.n.seq̄reť:corꝑ celeste ī semie eē:ſz q vtus corpozis celestis opať ī semie:sic vr motozis ꝑmi relingť ī istro. ¶Ad gntū dōm:q nō oia veniūt ī compositiōe humani corpis ꝓ essentiam:sed ꝓ similitudinē ⁊ conuenientiam quandam

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt dicit Gregorius q̄ homo intelligit cum angelis viuit cū arboribus: ⁊ sic de alijs.

¶ Utrum paradisus in quo fuit adam possit esse locus corporalis. II.

AD secundū sic ꝓcedit. Videt q̄ paradisus de quo fit hic mētio locus corporalis esse nō possit. Domo enī ab alys aialibus in re corporali nō distinguit. cū quibus vitā ⁊ sensum cōicat: sz ī re spūali. i. intellectu. cū q̄ ab alys animalibus in paradiso dicat distingui: qz alia aialia ibi posita nō fuerūt: videt q̄ paradisus sit locus tm̄ spūalis. ¶ P. nullus locus terrenus est vsq; ad lunarē globū ꝓtingēs cū circa lunā sit ignis maxie actiuus: ⁊ exnei corpis cōsumptiuus: sz in lra dr̄ q̄ ptingit paradisus vsq; ad lunarez globū. q̄ videt q̄ nō sit locus terrenus: sz spūalis. ¶ P. phi ⁊ ysto riographi iueniunt de diuersis terre locis scripsisse. de hoc aūt loco nullus ynq̄ scripsit. q̄ videt ꝓbabile q̄ nō sit locus corporalis. ¶ P. Da. dicit q̄ fons vñ dicunt egredi flumina paradisi est ipse occeanus: sz occeanus circuit totā terrā ⁊ nō aliquē locū determinatū. q̄ videt q̄ nullus locus determinatus in terra sit paradisus. ¶ P. quattuor flumina q̄ scriptura cōmemorat de paradiso egredi ex diuersis fontibus emanāt. Luz q̄ scriptura in vno fonte qui in paradiso est dicat horz fluminū ee originē videt q̄ nō possit itelligi de fonte ⁊ fluminib⁹ corpalib⁹: nec alia q̄ de paradiso dr̄. ¶ P. lignum vite est sapia vt dr̄ puer. 3. Cū igit sapia non sit qd corporale: videt q̄ nec hec nec alia que de paradiso dicunt corporaliter accipiēda sint. ¶ P. id qō debet homini damnato nō ꝓuenit ꝓprie nature īstitute: sz agricultura data est in pena hoi dānato Ge. 3°. In fudore vult⁹ tui ⁊c. q̄ videt q̄ nō nisi mystice dictū sit hoiem in paradiso positū vt operaretur illum. ¶ P. vbi nullus inuasor timetur nō est necessaria custodia: sz nullus paradisuz inuadere poterat. ergo non potest ꝓprie intelligi hominez in paradiso positū ad custodiendum illum.

Sz contra est qō in littera determinat ⁊ cōis ecclesie traditio tenet.

Respondeo dōm: q̄ Orige. posuit paradisuz nō ee locū aliquē corporalē: sz oia q̄ de paradiso dr̄ allegorice de paradiso spūali iterpretāda ee qō ꝓ erroze reprobat Epiphani⁹ cypri eps in q̄dā epla ꝓ Piero. trāslata. vñ simplr̄ ꝛcedēdū est paradisuz locū quendā corporalē ee in determiata pte terre sicut sitū tēperatissimū ⁊ amenū: vt bō nullis ꝓturbatiōib⁹ ipeditus spūalibus delitys gete frueret. Huc aūt locū extimāt sub eqnoctiali esse versus ꝓtem orientalē eo q̄ gdā pbi locū illū temperatissimū asserunt ex quo ēt loco Nilus vnus de quattuor flumi nibus paradisi fluere videtur.

Ad primuz q̄ dōm: q̄ ēt in virtute sensitiua bō alia aialia excedit: qz ēt meliozis tactus est: ⁊ magis vigent in eo iferiozes sensus: vt p eos opatio itellectus melius cōpleri possit: ⁊ iō etiā vt quietius opationi intellectuali vacaret locū tranquillum seozsum ab alys aialibus accepit: nō enī pbabile est illuc alia aialia ꝓuenire potuisse ex seipsis nisi aut virtute dīna ad tēp⁹ vt quādo adducta sunt aialia ad adaz vt videret qd vocaret ea: vt legitur Gen. y. nisi forte: h̄ p iteriozē reuelationē factū exponatur: vel etiā opatiōe demonis: vt p3 de serpēte. ¶ Ad 2m dōm: q̄ nō pōt itelligi paradisus terrestris vsq; ad lunarē globū se extendere ſm situm: sz ſm quādā similitudinē ꝓpter tēperātiā ⁊ icorporationē que loco illi debebat: et habitatoribus ei⁹: a luna vo ⁊ supra neq; ꝛietas neq; cor⁹ est. ¶ Ad tertiū dōm: q̄ locus ille vt in lra dr̄ est semotus ēt a nostra habitatiōe aligbus ipedimētis vt adiri nō possit vel motibus vel aquis vel etiā aeris intēperie in loco intermedio: ⁊ iō ei⁹ noticia haberi nō potuit nisi p reuelationē scripture.

¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ ꝑmū ꝓncipiū illoz fluminū: sicut ⁊ ceterarū aquarū est occeanus: sz ꝓncipiū ꝓximū est fons ille qui in illa parte terre surgit. ¶ Ad qntū dōm: q̄ sicut ꝛitigit in q̄busdā fluminibus: vt fontes a q̄bus originē hīt subterrā intrent postq̄ p aliq̄ spaciū fluxerūt: ⁊ iterū in alys locis erūpant: ita etiā dicit Aug. 8. sup Gen. ad h̄ in illis fluminibus cōtingeret q̄ ꝑmū ꝓncipiū coz ē fons paradisi q̄ in ali quo loco nobis ignoto terrā subitrat: ⁊ deide in alys locis aqua illa erūpit vbi vr̄ illoz fluminū ee ꝓncipiū. ¶ Ad 4m dōm: q̄ sic ꝑ Hiervm significat̄ ꝓsens ecclia: ⁊ ēt celestis pria: ⁊ tm̄ ad lram Hiervm ciuitas q̄dā fuit ita ēt q̄uis p lignū vite sapia significet nō remouet q̄n lignuz vite arbor q̄dā ad lram itelligatur. ¶ Ad septimū dōm: q̄ in statu innocētie nō fuisset agricultura laboziosa: sicut ē in statu peccati: sz delectabilis ex considerātiōe dīne ꝓuidētie: ⁊ nālis vtutis. ¶ Ad octauū dōm. q̄ hō est positus in paradiso ad custodiendū ipm̄ sibi nō ꝑ aliquē innasozez ne. s. per peccatū ipm̄ āmitteret. ¶ Uel dōz: q̄ h̄ nō sic itelligēdū est q̄q̄ hō debeat opari paradisuz vel custodire: sed iō positus est in paradiso vt deus ibi operaretur hoiem ⁊ custodiret eū. sicut enim homo operatur terram vt faciat eaz fructiferā: sic deus operaret hoiem vt iustus sit ⁊ custodit eū: qz sine eius adiutozio tutus ee nō pōt: vt dicit Aug. 8°. super Gen. Anima cum angelis sine corpore fuisse creata. Nec positio videt irrōnalis: qz eoz q̄ sunt vnius spēi est ēt vn⁹ modus originis. vñ si alie aie in corpe creant nō pōt rōnabiliter iusticneri q̄ anima ꝑmi hominis extra corpus creata sit: q̄uis Aug. sine assertione: h̄ dicat. 7. super Gen. deo aut natura ē quod facit. Ipse enīz per naturā suā oīpotens est: etiaz ipse naturarū institutoz ⁊ cōditoz est. sicut enim ex operatione hominis, forme artificiales ꝓueniunt: ita etiam ab intellectu dei forme naturales ꝓfluxere. vñ id quod ab eo fit nature rationem habet. Si autez ibi aliter futura sunt ⁊c. Huius ratio est: qz cause inferiozes impediri possunt vt nō omne contingat quod in eis futurum est: sed sciētia dei fallere non potest: ⁊ ideo nō potest esse vt ipse sciat aliquid futurum quod futurum non sit. Uñ nec aque diluuij illuc peruenerunt ⁊c. Nec non tantum fuit ꝓpter loci altitudinē q̄z ꝓpter loci puritatem qui purgatione nō indigebat.

¶ Distinctio. XVIII.

IN eodem quoq; paradiso mulierē formauit deus de suba viri: sic̄ postplantatuz paradisuz hoiemq; in eo positū. ⁊ post vniuersa aialia ad eū ducta: suisq; nominib⁹ designata. subnectit scriptura. Immisit de⁹ soporē in adā. Cūq; obdormisset. tulit vnā de costis ei⁹ ⁊ formauit eā in mulierē. Hic attēdēdū est quare nō creauit simr̄ virū ⁊ mulierē sic̄ angelos: h̄ prius virū: deide mulierē de viro: ideo. s. vt vnū esset humani generis ꝓncipiū. quatenꝰ in hoc ⁊ superbia dyaboli confunderetur: ⁊ hois humilitas dei similitudine sublimaretur. dyabolus quippe aliud a deo ꝓncipium esse cupierat. Ideoq; vt eius superbia reconderetur: hoc homo immunere accepit. quod dyabolus peruerse rapere voluit: sed obtinere nō potuit. ⁊ per hoc imago dei in homine apparuit. Qz sicut de⁹ omnibus rebus existit ꝓncipium creationis: ita homo etiā oībus hoibus ꝓncipiū gnōnis. Jō ēt ex vno hoie omnes esse voluit deus: vt dū cognoscerēt se ab vno esse: oēs se quasi vnū amarent.

¶ Quare de latere viri ⁊ non alia corporis parte formata sit.

CUm aūt bis de causis facta sit mulier de viro. non de qualibz parte corporis viri: sed de latere eius formata est: vt oīderetur: qz in consortiū creabat dilectionis ne forte si fuisse de capite viri facta: viro ad dominationez videretur ꝓferēda. aut si de pedibus ad seruitutē subijciēda. Quia q̄ viro nec domina nec ancilla parabat: sz socie: nec de capite nec de pedibus: sz de latere fuerat ꝓducēda: vt iuxta se ponendam cognosceret quā de suo latere sumptam didicisset.

¶ Quare dormienti ⁊ non vigilanti viro costa subtracta est.

NOn sine cā quoq; dormiēti viro potius q̄z vigilāti detracta ē costa de qua mulier in adiutoziū generatiōis viro est formata: sed vt nullā sensisse in eo penam mōstraretur: ⁊ diuine simul potētie opus mirabile ostēderet: qua hois dormientis latus aperuit: nec eū tm̄ a quiete soporis excitauit. In quo ēt ope sacrm̄ xp̄i ⁊ eccl̄ie figuratū ē. Qz sic̄ mulier de latere viri dormiētis formata ē: ita eccl̄ia ex sacrīs q̄ de latere xp̄i in cruce dormiētis ꝓfluerunt. s. sanguine ⁊ aqua: quibus redimimur a penis atq; abluimur a culpis.

¶ Qz de illa costa sine additamēto extrinseco fcā fuēit p vi potētiā sic̄. v. panes i se multiplicati sūt.

SOlet ēt q̄ri vtrū de costa illa sine adiectiōe rei extrisece fcā sit mulier. Qō q̄busdā nō placuit. Ceterū si ad pficiendū corp⁹ mulieris: vbi extrisecū augmētū addidisset: mai⁹ illō eēt q̄z ipsa costa. Jōq; potius de illo additō q̄z de ipsa costa mulier fcā deberet dici: de quo plēs accipisset subē ptes. Restat q̄ vt de sola ipsi⁹ coste su ba sine oi extriseco additamēto p dīnaz potētiā in semetipsa multiplicata mulieris corp⁹ factū dicat: eo sane miraculo quo postea de. v. panib⁹ Jesu celesti bñdictiōe multiplicatis. v. milia hoiuz satiata sūt. Illud ēt sciri oz q̄ cū angeloz misterio fcā sit mulieris formatio: nō eis tm̄ tribuēda ē creatōis potētia. Angeli. n. nullā pōt creare nām. q̄ nec formare costā i mulierē: nec carnis supplemētū i loco coste. Nō q̄ nihil agāt vt aliq̄d creet: sz nō ꝭ creatores sūt sic̄ nec agricole segetū aut arboꝝ. Solus ds. i. trinitas ē creator. Fcā ē q̄ femia a deo ēt si costa mistrata sit p angelos.

¶ Utrū ſm suplores: an ſm iferiores cās ita illa fcā sit mulier. i. an rō semialis id bñet vt ita fieret: an tantū vt illa fieri possit: sed vt sic fieret in deo tantū esset causa.

SEd q̄rit̄ an rō q̄z de⁹ primis opibus ꝓcreauit id bñet vt ſm ipsaz ex viri latere femina fieri neēe fozet an b tm̄ vt fieri posset. Ad qō sciēdū ē oium rez cās in deo ab eterno ee. Ut enīz bō sic fieret vel equus vel huiusmōi in dei potētia ⁊ dispōne ab eterno fuit. Et de dicūtur primozdiales cāe: qz istas alie nō ꝓcedūt: h̄ iste alias q̄ sūt cāe causarū. Cūq; vnū sit dīna potētia: dispō sine voluntas: ⁊ iō vna oiuz principalis causa: tamē ꝓpter effectus diuersos pluraliter dicit Augu. causas primozdiales oium rerū: in deo esse: iducens similitudinē artificis: in cui⁹ dispōne est q̄lis futura sit arcba. Jta ⁊ in dō vniuscuiusq; rei future cā ꝓcessit. In creaturis vo q̄rūdā rez sz nō oiuz cāe sunt: vt ait Aug. Qz iseruit dō semiales rōnes reb⁹: ſm quas alia ex alijs ꝓueniunt: vt de hoc semie tale granū. de hac arboze talis fruct⁹ ⁊ huiusmōi. Et he quoq; dr̄ primozdiales cāe ⁊ si nō a deo ꝓprie: qz habēt ante se cām eternā: q̄ ꝓprie ⁊ vr̄ prima est. Ille vo ad res aliq̄s dicunt prime: q̄. s. ex eis ꝓueniūt. Jō etiā primozdiales dr̄: qz in prima rerū ꝓditōe reb⁹ a deo i site sunt: ⁊ sic̄ creature mutabiles sunt ita ⁊ he cause mutari possunt. que autem in immutabili deo causa est mutari nō potest.

¶ Distinctio cārū rerū perutilis. s. q̄ q̄dā in deo ⁊ in creaturis: quedā in deo tm̄ sunt.

ADniū igit̄ rerū cause in deo sunt: sed quarūdā cause ⁊ in deo sunt ⁊ in creaturis. Quarūdā vo cāe in deo tm̄ sūt. ⁊ illarū rerū cāe dr̄ abscōdite in deo: qz ita est in diuina dispōne: vt hoc vel illud fiat: qō ñ ē i semiali creature rōe. Et illa qdē q̄ p3 cāz semialē fiūt. dr̄ nāl̄r fieri. qz ita cursus nāe hoib⁹ inotuit. Alia vo ꝓter nāz: quoꝝ cāe tm̄ sūt i deo. Hec aūt dicit Aug. ee illa q̄ ꝑ gr̄az fiēt: vel ad ea significāda ñ nāl̄r: sz mirabil̄r fiūt. Inter q̄ mulieris factura ō costa viri pōt: ita dices vt mulierez ita fieri neēe fozet: ñ i reb⁹ ꝓditū: sz i dño absconditus erat. Qis nāe cursus bz nāles leges: sup hūc nālē cursū creato: bz ap̄ō se posse ō oib⁹ facē aliud q̄z eoꝝ nāl̄r rō bz: vt Aga. s. arida repete flozeat fructū gignat. i. vt i inuēture steril femia i sene crute pariat. vt asina loq̄t̄ ⁊ bō. Dedit aūt natu ris, vt ex his ēt hec fieri possent: nō vt in nāli motu haberēt. bz ergo in se de⁹ absconditas quorūdā factoꝝ causas quas rebus cōditis nō inseruit

Universidad de Deusto
Biblioteca

casq implet non opere consuero,puidentie quo nature subsistūt vt sint:ſz quo illas administrat vt voluerit:quas vt voluit cōdidit. Ouium ergo que ad gratiā significandā nō naturali motu rerum:ſz mirabiliꝝ facta sunt:absc̄dite cāe in deo fuerūt. Quoꝝ vnū erat q̄ mulier facta est de latere viri dormiētis. Nō habuit prima rerꝝ cōditio vt femina sic fieret:sed vt fieri posset:ne contra causas quas deus volūtarie īstituit mutabili volūtate aliquid facere puteretur.

¶ De aīa mulieris q̄ nō est ex aīa viri vt q̄dā putauerūt dicentes aīas esse extraducе.

QUemadmodū mulieris corpus de viri corpore traductuꝫ fuit:ita putauerunt aliqui ipsius aīam de viri aīa ꝓpagatā:ꝛ oēs aīas p̄ter primā de traduce esse sicut corpora. Alij aūt putauerūt simul oēs aīas ab initio creatas. Catholica aūt eccl̄ia nec simul nec extraducе factas esse aīas docet:sed in corporibus p coitū seminatis arcq formatis ifundi:ꝛ infundendo creari. Vñ in ecclesiasticis dogmatibus aīas boium nō eē ab initio inter ceteras ītellectuales naturas: nec sil' creatas:sicut Origenes fingit:dicimus necq cū corporibus per coitū semiari sicut luciferiani ꝛ cirillus ꝛ quidā latinoꝝ p̄sumptores affirmāt Sed dicimus corpus tm̄ p cōiugij copulaz seminari. Creationē vero aīe solū creatorē nosse: einsq iudicio corp⁹ coagulari'in vulua:ꝛ compingi atq formari:ac formato iaz corpore aīaz creari ꝛ infundi:vt viuat in vtero hō ex aīa constans ꝛ corpore:ꝛ egrediat viuus ex vtero plenus in aīa ꝛ corpore humana substātia. Hieronymus etiā anathematis vinculo illos cōdēnat qui aīas extraducе dicunt: iducens auctoritatē ꝓphete. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. Hic satis iquit:innit ꝓpheta q̄ nō aīam de aīa facit ōs ſz sigillatim animas de nihilo creat.

¶ Diuisio textus.

POstquam determinauit oziginē hois ex pte ipsius viri. hic determinat de oziginе mulieris. Et diuidit in duas ptes. In p̄ma de oziginе ipsius ſm corpus. In scōa de oziginе ipsi⁹ ſm aīam ibi. (Queadmodū mlieris corpus ꝛc̄.) Prīa in duas. In p̄ma ostēdit modū ꝓductiōis mulieris ex pte corporis. In scōa ingrit ꝓducti corporis p̄n̄m ibi. (Solet etiā queri vtruꝫ de costa illa ꝛc̄.) ¶ Circa p̄mū duo facit. Prīo ꝓponit modū oziginis. Scōo assignat ꝓpositoꝝ cās. Ubi p̄mo oñdit q̄re de viro formata sit mulier,ibi. (Dic attēdēdū ē ꝛc̄.) Scōo q̄re de tali pte ibi. (Luꝫ aūt bis de causis.) Tertio q̄re de viro dormiēte ibi. (Nō sine cā q̄ſ) (Solet ēt q̄ri ꝛc̄.) Dic ingrit p̄ncipia ꝓducti corporis. Et p̄mo inquirit p̄n̄m māle. Scōo p̄n̄m actiuū ibi. (Illud ēt sciri opꝫ.) Ubi p̄mo ingrit vtrū corp⁹ mlieris ꝓductū fuerit per actionē angeli. Scōo vtrū ꝓ actionē nāe ibi. (Sz q̄ritur an rō q̄ deus.) Et circa B duo facit. Prīo p̄mittit q̄daꝫ nēcia ad solōnis manifestationē. Scōo q̄nis solōnē ꝓsequitur ibi. (Oium rerum ꝛc̄.) (Quēadmodū mulieris corpus ꝛc̄.) Dic ingrit modū oziginis mlieris ex pte aīe:vbi excludit duas hereses ꝛ astruit veritatē catholicā:vt p se pz in littera. Qō. I.

HIc ē duplex qō. Prima de ꝓductiōe mlieris ex pte corporis. Scōa de oziginе aīe. ¶ Circa p̄m q̄runt.ꝛ. Prīo vtrū corp⁹ mlieris de costa viri facta fuerit.ex qz dr̄ B nō fuisse factū actiue p rōnes seminales ſz p̄mordiales.q̄ritur scōo de dr̄ia barū rōnuꝫ. Et qz ea q̄ ꝓter rōnes seminales fiūt dr̄ i lra miraculose fieri. Tertio q̄riť cuiusmodi opa debeāt dici miracula. ¶ Utrū corp⁹ mlieris debuerit fieri de costa viri. I.

AD primum sic ꝓcedit. Uī q̄ corpus mlieris de costa viri fieri nō debuit. distinctio.n. sexus cōis ē boi ꝛ alteri aīalib⁹:ſz in alys aīalib⁹ mas ꝛ femina sil' ꝓducta sunt:ꝛ neutꝫ ab altero sumptū. q̄ vī q̄ nec femina bois de viro sumi debuit. ¶ P. mā nō pōt trāsmutari de pua q̄ſtitate in magnā nisi vel p rarefactiōez: sic ex vno'pugillo aq̄ gnant.ꝛ. aeris:vel p alteri⁹ additionē. Vñ dic Aug.io. sup Geñ.gd ē absurdi⁹ q̄ vllū eē corp⁹ manēte nāe sue q̄ſtitate.i. sine additiōe q̄ vndiq̄ crescat nisi rarescat:ſz nō potuit eē vt p rarefactionez vna costa in q̄ſtitate mulieris excresceret:qz inueniret corp⁹ mlieris ēt ipso aere rari⁹. q̄ oportebit B p additionē exteriozis fieri q̄ oportuit multo ampli⁹ eē q̄ costā ipsaꝫ.cū ergo vnūq̄q denoīnatū sit a maiozi pte vī q̄ non debeat dici ex costa viri corp⁹ mlieris formatū. ¶ P. cū i opib⁹ dīnis nihil sit supfluū:oz q̄ costa illa de pfectiōe corpis ade fuerit:ſz subtracto eo q̄ ad pfectōez rei ptinet seq̄t diminutio.cū q̄ois diminutio i resurrectiōe restaurēť:vī q̄ costa illa i corpe ade resurget. si q̄ de costa illa factū ē corp⁹ eue vī q̄ eua nō resurget q̄ ē icōueniēs.nō q̄ de costa viri fcā ē mlier. ¶ P.i corpe sensibili nō pt eē diſio ꝛtinui sine doloze:ſz corp⁹ ade pp nāe ītegritatē maxie sensibile fuit.q̄ cū nlls dolor i ipso p̄cederet culpā:vī q̄ ex ei⁹ costa mlier formata nō fit. ¶ P. vt dic̄ Aug.z.sup Geñ.i oīb⁹ opib⁹ creatiōis nō:qd ōs facere possit q̄riť:ſz qd rex nā patiať.cū q̄ nālis modus ꝓpagatiōis mlieris ñ fit de costa viri:ſz ex semīe:qz bis q̄ fuit eiusdē spēi debeť vn⁹ modus oziginis:vī q̄ icōueniēter ex costa viri mulier facta ponatur.

Contra ē qō dic̄ Boe.i li⁹ de ꝺlo.neče ē q̄ ipfectū a ꝓfecto sumat oziginē:ſz mlier ē vir ipfect⁹ sine occasionatus vt i.16. de aīalib⁹. pbs dic̄.q̄ ꝺgruū fuit vt ō corpe viri corp⁹ mlieris sumereť. ¶ P. p̄mū p̄n̄m ꝛ finis i idē reducuntur. vt idē ponim⁹:vniuersitatis finē ꝛ p̄n̄m:ſz mlier ꝓp virū fcā ē. qz in adiutoriū viri fcā legit Geñ.z. ergo cōgruū fuit vt ēt vir mulieris eēt p̄ncipiū:ꝛ sic idē qō pus.

Respōdeo dīm:q̄ apud catholicos dubiū eē nō dz gn mlier ō costa viri formata fuerit: q̄uis iudei ō B mlta fabuleť: nō.n. magl rōni resistit vī oīne po'mulierē ex corpe viri sūmi q̄ corpus viri ex limo terre formari cū vtrūq̄ a nāe vtute sepatū sit:modū tn̄ q̄ id fcm̄ ē nō oēs sil' assignant. Quidā.n. vt magr ꝛ Hugo de scō victore volūt ex costa viri sine alic⁹ exteriozis additiōe vī nouе māe creatōe corp⁹ mlieris formatū fuisse. Hoc aūt nō vī itelligibile.si.n.p mltiplicatiōez māe B fcm̄ dicāt oz mltiplicatiōez hāc aut ſm q̄ſtitatē tn̄ attēdi aut ſm eēntiā mterie. Si p̄mo mō sic:oz vt eadē materia nūero q̄ fuit ꝓmo sub paruis dimēsionib⁹ postmodū maiozes dimēsiones recipiat. Hoc aūt idē ē qō rarefieri:vt ex.4. phyſi.pz ꝛ ita quereť corp⁹ mlieris ex costa viri p modum rarefactionis

esse formatū qō expresse ipossibile est. Si vero multiplicatio essentiaz materie attingat:cū nihil aliud sit multiplicari q̄ aliqd fieri qō ꝓus nō erat:opꝫ qō aliqd materie sit sub forma corporis mulieris qō ꝓus sub forma coste non erat. Hoc aūt alr eē nō pōt nisi vel per cōuersionē alteri⁹ corporis in corpus mlieris cuius mā sub forma eius remaneat: vel per B q̄ aliquid materie sit de nouo creatū:ꝛ ita opꝫ q̄ p additionē alicui⁹ materie vel de nouo create vel sub forma alterius corporis p̄existētis ex costa viri corpus mulieris formatū sit ꝛ sic etiā panū multiplicatio ītelligi pōt. verius tamē videť q̄ p additionē māe p̄existētis B factū fuerit:cuꝫ omnia simul fuisse creata ad minus in materia sancti cōmuniter tradant.

Ad primum q̄ dōm:q̄ vt dicit phs in.8.ethic. mas ꝛ femina in hoibus ꝺiungunť:nō solū ꝓp ꝓlis generationē sicut ī alys aīalibus:ſz ēt ꝓpter cōiugalē operū in vita cōi vt sic sibi sufficiāt adinuicē ꝓpria opera cōferētes. vñ apparet diuersa esse opera viri ꝛ mulieris: qz ḡ in cōiugalī vite ꝛ regimīe domus vir caput est mulieris.ló mas in hoibus magis bz rōnē p̄ncipij respectu femine q̄ in alys aīalibus.ꝛ ꝓpter hoc magis decuit femīa hominis ex viro sumi q̄ in alys aīalib⁹. ¶ Et ꝓterea ī littera assignanť due rōnes q̄ p se patēt. ¶ Ad scōz dōz:q̄ per additionē rei exteriozis ex costa corpus mulieris factum est: nec tamē oz q̄ ex illo adiecto corpus mulieris factuꝫ dicatur:ꝛ si sit amplius in q̄ſtitate qz illud adiectuꝫ nō venit in māz mulieris nisi mediante costa:sicut ēt menstruū materia embryonis dr̄ q̄uis oporteat ēt ex cibis cōuersis corp⁹ embryonis maiorē q̄ſtitatē assumere:sicut ēt aq̄ in sanguinē xpi trāsferť mediante vino ēt si eēt maioꝛ q̄ſtitas aquе dīmō vtute potentiozis vini nā aq̄ absozberi possit. ¶ Ad tertiū dōz:q̄ aliqd dicit eē de pfectiōe alicuius dupliciter: vel qz est necessariū ad esse ldiuidui:ꝛ sic costa illa nō erat de perfectiōe corporis ade:aut qz est nēcium ad ꝺseruationē spēi:sicut semen in.i5.de aīalibus dr̄ esse supfluuꝫ respectu idiuidui:quo tamē idigetur ad spēi cōseruationē:ꝛ hoc modo costa fuit de perfectiōe corporis ade in q̄ſtum adam erat p̄ncipiū humani generis.ex quo pz q̄ costa illa resurget in eua ꝛ nō in adā cū sit de pfectiōe corporis eue etiam q̄ſtum ad esse idiuidui:ꝛ ita magis ad ipsaꝫ ptineat. ¶ Ad quārtū dōm:q̄ illud qō ordinatū est ad confirmationē speciei nō soluꝫ sine doloze:sed ēt cum delectatione rescindiť:ꝛ ita nō opꝫ q̄ in separatione illius coste dolorem senserit. ¶ Uel dōz:vt magister dicit hoc diuina virtute ꝛ miraculose factū vt doloꝛē vulneris non sentiret. ¶ Ad q̄ntuꝫ dicendū:q̄ ī̄stitutio rerū nālium potest cōsiderari dupl'r:vel q̄ſtum ad modū fiendi:vel q̄ſtum ad ꝓprietates cōsequentes res ī̄stitutas. Modus q̄dez fiēdi nālis eē nō potuit:cuꝫ nō p̄cesserint aliqua p̄ncipia naturalia quoꝝm actiōes ꝛ passiones sufficerēt ad effectus nāliter ꝓducendos:ꝛ ideo oportuit per virtutē supnaturalē p̄ma p̄ncipia in naturis ꝺstituere vt corpus bois formareť ex terra ꝛ corpus mlieris ex costa:ꝛ sic de alys:ſz ꝓprietates cōsequētes naturas institutas nō debent miraculo attribui vt q̄ aque miraculose super celos consistant.

¶ Utrum deus conueniēter indiderit materie rationes seminales. II.

AD secundus sic ꝓcedit. Uideť q̄ icōuenienter dicatur rōnes seminales materie deus indidisse.qō enim recipitur in mā sensibili est in ea p eē nāe ꝛ nō p esse ītentiōis:qz mā cognoscitiua nō est formaruꝫ quas recipit: ſz p eas in eē specifico pficiť:ſz rō nō nominat formā ſz eē nāe:ſz p modū ītētiōis.q̄ vtutes rebus sensibilib⁹ indite rationes dici nō debēt. ¶ P. semē vt ex z°phy. habeť p̄n̄m acti

Universidad de Deusto
Biblioteca

uū nolat:potētia aūt māe nō est actiua sed passiua: cū nihil agat nisi ſm q̄ est in actu.q̄ rō seminalis māe attributa nō est. ¶ P. qō est in aliquo nō ꝓducitur ab eo nisi p modum exitus.si q̄ oium rerū semina deus in nā ꝓus posuit: videť q̄ generatio rerū sit p exituꝫ vnius rei ab alia ꝛ sic redibit error Anaxagore q̄ posuit qōlibet eē in quolibꝫ:ꝛ nihil pure esse B vel illud vt os vel caro:ſz vnūqōq; noīari ex ꝓdominātе:qō in p̄ phy.improbať. ¶ P. ad gnōnē rerū nāliuꝫ nō tn̄ sunt necessarie virtutes actiue:ſz etiā passiue.cū q̄ in seminalibus rōnibus vtutes passiue nō icludanť: videť q̄ ꝓter rōnes seminales etiā alie rōnes rebus idite debeāt dici. ¶ P. in nā iferiozi effectus nō ꝓcedūt ex suis causis vt semp vel nēcio:ſz vt frequēter.cū q̄ in lra describanť rōnales seminales ſm quas neče est aliqd fieri videť q̄ ad minus in nā iferiozi rōnes semiales posite nō sint.

Sz contra qz vt dicit Hrego. bñdictio dei dr̄ bonorū eius collatio ꝛ eoꝛūdē multiplicatio. cū q̄ deus legať Gene.p. sua opa bñdixisse:vī q̄ eis dederit virtutes q̄bus fieret eoꝝ multiplicatio:B aūt ipoztat rō seminalis. q̄ rōnes seminales a deo rebus indite sunt. ¶ P. Deut.3z° dr̄. Dei pfecta sūt opa perfectū aūt vnūqōq; ē:vt i 4°methauroꝝ. dicit quādo pōt alterū tale ꝓducere quale ipꝫ est. q̄ virtutes q̄bus B fieri possit rebus attribute sūt: ꝛ be sunt rōnes seminales. q̄ ꝛc̄.

Respondeo dōm:q̄ emanatio creaturarū a deo ē sic̄ exitus artificiatoꝝ ab artifice. vñ sic̄ ab arte artificis effluunt forme artificiales in mā:ita ēt ab ydeis in mēte dīuina existētibus fluūt oēs forme ꝛ virtutes nāles. Sz qz vt Dio. dicit in.z.ca. de di.no.ea que sūt creatoꝝ abundāter p̄sunt causis forme recepte in materia nō adequāt virtutes vel artem icreatꝛ a qua ꝓcedūt. vñ apud artificē remanet ex arte sua virtus aliquid aliter operādi circa ipsa artificiata quibus vtus artis alligata nō est.ꝛ similr in virtute diuina est vt aliqd rebus creatis addat vel mutet vel abstrahat.in duobus autē differt operatio dei ab operatiōe artificis. ¶ Prīo ex parte materie: qz cum artifex materiā nō ꝓducat:ſz ex materia data operetur potētiaz materie nō cōfert ad recipiēdū formas quas materie ī̄didit nec iferre in materiā potest.deus aūt qui totius rei auctoꝛ est nō solū formas ꝛ virtutes naturales reb⁹ ꝺtulit:ſz ēt potētiā recipiēdi illō qō ipe in materia facere vult. ¶ Scōo ex pte forme:qz forme q̄s iducit artifex nō ꝓducūt sibi similes:qz lectus putrescēs nō pullulat in lectuꝫ:ſz in plantā:vt ex z°phy.pz:forme aūt naturales sibi similes ꝓducere possunt:ꝛ iō ꝓprietatē seminis habēt ꝛ seminales dici possunt:forme aūt rerꝫ ſz q̄ in arte dīna existūt p̄mordiales eē dicunť:eo q̄ ipse sunt p̄ma p̄ncipia simpl'r rerꝫ ꝓducendaꝝ:potētia aūt q̄ rebus idita est ad suscipiēduꝫ illō in se qō volūtas dei disponit: rōnes obediētiales a quibusdā dicunť:ſm quas inest materie vt fieri possit ex ea qō ōs vult. Ipse aūt virtutes in materia posite p quas naturales effect⁹ ꝺsequunť rōnes seminales dr̄:ſz qd sint ſz rē seminales rōnes a diuersis diuersimode assignatur.qdā enī dicūt q̄ forma speī nō recipiť in materia nisi mediāte forma generis adeo q̄ est alia forma nūero p quā ignis est ignis ꝛ p quā ignis ē corpus.illa ergo forma gñalis incompleta rō seminalis dr̄.qz ꝓpter talē formā ineſt materie q̄dā iclinatio ad recipiēdū formas specificas. Hoc aūt nō vī eē verū: qz oīs forma q̄ aduenit post aliqō eē subale:est forma accidētalis. Si enī post eē in genere subē cōstitutū aduenit.ergo ea recedēte adhuc remanet indiuiduū in genere substātie: qō est cōtra rōnez forme substātialis:sicut dicit in scōo de aīa. ¶ Et p̄terea cum oīs forma det aliquod esse:ꝛ im possibile sit vnam rē habere duplex esse substantiale: oportet q̄ si p̄ma forma substantialis adueniens materie det

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi esse substātiale q̄ scōa supueniens det eē accidētale: et iō nō est alia forma qua ignis est ignis: ꝛ qua est corpus: vt Auic. vult. Et si cōmē. dicat in scō meta. genus nō esse materiā: sz formā mediam iter mām ꝛ vltimā formaz. B nō dr ad significandū ordinē formarū fm rē: sz fm rōnē: qz genꝰ q̄uis significet totū: vt Auic. dicit significat tamē vt idistictū: ꝛ ita ꝓpinque se hz ad rōnē materie. ¶ Et preterea sequeret q̄ res signata p genꝰ eēt pars spēi ⁊ stitute p formaz supaddita: ꝛ ita de spē p̄dicari nō posset. Nec ēt B conuenit fm itentionē Augustini: qz ex vtute forme gnālis nō necio segtur forma spālis. vñ nō est talis vtus fm quā necesse sit fieri sed fm quā fieri possunt. Jō alij dicunt q̄ cum oēs forme fm philosophū de potētia materie educant oz ipas formas p̄existere in mā incōplete fm quādā quasi inchoationē: ꝛ qz nō sunt in eē suo pfecte nō hñt pfectā virtutē agēdi sed incōpletā: ꝛ iō nō possunt p se exire in actꝰ nisi sit agens exteriꝰ qō excitet formā incōpletā ad agēdū: vt sic coopere tur agenti exteriori: aliter enim nō esset generatio mutatio naturalis: sz violēta qz vt in. 3. ethic. dr violētū est cuius p̄n cipium est extra nil cōferēte vim passo. has g̃ virtutes incō pletas in materia p̄existētes rōnes seminales dicūt: quia sunt fm esse cōpletū in materia sicut vtus formatiua in semine. Doc aūt, verū non videt: qz q̄uis forme educant de potētia māe: illa tñ potētia materie nō est actiua sz passiua tñ: sicut enim vt cōmē. dicit in. 8. phys. in motu locali opz eē aliud mouēs ꝛ motū ita etiā in motu alteratiōis: ꝛ ponit exēplū q̄ quādo corpus nāliter sanatur corest sanās ꝛ alia membra sanata: ꝛ iō sicut in corporibus simplicibus nō dicimus q̄ sint mota ex se fm locuz: qz ignis nō pōt diuidi in mouens ꝛ motū: ita etiā nō pōt esse alteratū ex se quasi aliqua potētia existēs in mā aliquo modo agat in ipsaz mām in qua est educēdo eaz in actuz: sz vtrūq; cōtingit in animatis: qz sunt mota fm locū ex se ꝛ etiā alterata ꝓpter distinctionē orgaꝝ vel partiū: quaꝝ vna est mouens ꝛ alterās ꝛ alia mota ꝛ alterata: ꝛ iō nō hoc modo potest accipi vtus seminalis in alys rebus sicut in habētibus aiam: nec tamē segtur si in materia est potētia passiua tñ q̄ nō sit generatio nālis: qz mā coadiuuat ad gnōnem nō agendo sed inq̄tum est habilis ad recipiendū talē actionē. que etiā habilitas appetitus materie dr ꝛ ichoatio forme. Nō enim eodē modo oēs motus nāles dicunt vt in scō phy. ꝛ in ꝓmo ce. ꝛ mun. cōmē. dicit: sz qdā ꝓpter p̄ncipiū actiuū intus exīs vt motus localis grauiū ꝛ leuiū: ꝛ quidā ꝓpter p̄ncipiū pas siuū quod est fm potētiaz ab agente naturali natā in actū educi: vt in generatiōe ꝛ alteratiōe simplicium corpoꝝ. vn de ꝛ nā diuidit in mām ꝛ formā. ꝛ iō ꝓcedo q̄ in mā nulla potētia actiua est: sz pure passiua ꝛ q̄ rōnes seminales dicū tur vtutes actiue cōplete in nā cuz ꝓpriis passiuis: vt calor ꝛ frigus: ꝛ forma ignis: ꝛ virtus solis: ꝛ hȝ: ꝛ dicunt semina les nō ꝓpter eē impfectū qō habeāt sic vtus formatiua in semine: sz qz reruz idiuiduis ꝓmo creatis hȝ vtutes collate sunt per opera sex dierꝫ vt ex eis quasi ex quibusdā seminibus ꝓducerent ꝛ multiplicarent res nāles.

Ad primuz g̃ dōm: q̄ hȝ vtutes actiue in natura dicuntur rōnes nō q̄ sint in materia per modū itentionis sz qz ab arte diuina ꝓducuntur: ꝛ manet in eis ordo ꝛ directio itellectus diuini sicut in re artificiata manet directio artificis in finem determinatū. ¶ Ad secundū dōm: q̄ rōnes seminales dicunt materie indite nō qz sint intelligende p̄existere in materia ante aduentum forme complete quasi pertinētes ad essentiaz materie vel ad rōnem eius fm q̄ est materia: sz per modum quo etiaz forme complete in materia esse dicunt. ¶ Ad tertiū dōm: q̄ Anaxagoras ponebat in aere ex quo generabatur ignis p̄existere quasdā partes ignis in actu latētes per quaruz exitum ꝛ congregationē ignis generari videbat. Doc aūt nos nō ponimus: sed q̄ in materia aeris p̄ecessit aptitudo ad formā ignis ꝛ in igne generāte virtus actiua per quaz hȝ aptitudo in actuz reducitur: ꝛ B nō est inconueniens. ¶ Ad quartū dōm q̄ sub rationibus seminalibus comprehēdun tur taz virtutes actiue q̄ etiam passiue que perfici possunt per agentia nālia sicut ꝛ in generatione animalis semē ex tento nomine dicitur nō solum sperma: sz etiaz menstruū. ¶ Ad qntū dōm: q̄ ocurrētibus omnibus causis nālibus ex qbus oībus vna pfecta causa cōstat necesse est effectum seq nisi aliqd impediat. Et B modo logtur Aug.

¶ Utrū ea q̄ fiūt ꝓter rōnes semiales sint miracla. III.

A B tertium sic ꝓceditur. Uidet q̄ ea que ꝓter rōnes semiales fiūt nō oia miracula sint. In opus enim creationis virtus semialis nature nō potest nec tamē opus creatōis miraculosuz dr: qz miracula sūt ad manifestationē gre vt in littera dicit ad qō creatio non est ordinata: sz magis ad istitutionē nature. g̃ videt q̄ nos sit rō miraculi in hoc q̄ ꝓter causas semiales aliquid fiat. ¶ P. creatio aiarū ꝛ iustificatio impioꝝ cū frequēter fiat: miraculosa nō est: qz miraculū est aliq̄ arduū ꝛ isolitū: vt Aug. dicit. ꝛ tamē isti effectus ꝓter rōnes seminales ꝓcunt. g̃ idē qō ꝑus. ¶ P. resurrectio mortuoꝝ cuz in spē sit deliū sit miraculosa nō est: qz miraculū est ꝓter spez admirātis apparēs: vt Aug. dicit. ꝛ tamē resurrectio mortuoꝝ q nām fieri nō pōt. g̃ nō oia q̄ ꝓter virtutē nature fiunt. miracula dicunt. ¶ P. quedā quādoq; fiunt ꝓter rōnes seminales que facultatez nature nō excedunt: sicut q̄ aqua cō uertatur in vinum vt factum legitur Joā. scō. Sed miraculum est supra facultatem nature apparēs: vt Augst. dicit. ergo videtur q̄ non omnia que ꝓter rationes seminales fiūt miracula sint. ¶ P. omnes virtutes actiue creaturis collate rationes seminales dici possunt: sed angeli ꝛ homines dicunt miracula facere. g̃ videt q̄ nō oia miracula ꝓter rōnes seminales fiūt. ¶ P. mōstra in natura cōtingunt ꝛ ꝓter itensionem nature agētis: nō tamē miracula dicuntur. ergo nō in hoc ꝓsistit rō miraculi quod est ꝓter rōnes seminales fieri.

Sed contra. Illa opa miraculosa dicimus q̄ in admiratiōnē dine vtutis iducunt: sz mutare cursuz solitū nāe nō est nisi illius virtutis que nāz instituit. g̃ ea ꝓprie miracula dici debēt que ꝓter virtutes actiuas in naturam cōtingunt.

Respondeo dōm: q̄ sic ex vbis p̄bi habet in principio meta. admiratio ex duob⁹ causat .s. ex hoc q̄ alicui⁹ effectꝰ cā occulta est. ꝛ ex eo q̄ aliqd in re videt q̄ nō alr eē deberet. vñ i B q̄ ē dyametruz q̄drati nō posse cōmēsurari lateri: admiratio cātur ex B: q̄ hui⁹ causa ignoraf: ꝛ ex B q̄ ex quitate linearū vr q̄ vna alteri cōmē surari possit. ꝛtingit g̃ aliqd esse admirabile simplr ꝛ aliqd eē admirabile quo ad hūc admirabile huic ē esse id cui⁹ cā occulta ē sibi ꝛ cui videt fm suā extimationē aliqd obuiare: q̄re nō ita eē deberet q̄uis in re nihil sit repugnans nec cā in se sit nimis occulta: ꝛ B pōt dici miruz illi: admirabile aūt i se ē id cui⁹ cā simplr occlta ē ita ēt q̄ in re ē aliq̄ virtus fz rei vitatē ꝑ quā alr debeat ꝛtingere. hȝ āt sunt g̃ immediate a vtute dina cāntur g̃ est cā occltissima: alio mō g̃ se habeat ordo cāruz nāliū sic q̄ cecus iterū videat ꝛ q̄ mortuꝰ resurgat ꝛ hȝ: ꝛ hec ꝓprie miracula dicunt q̄si in scipis ꝛ simplr ꝛ mira. Dec aūt q̄q; sunt supra nām q̄q; ꝓter naturam quādoq; cōtra naturā. Supra naturā dicitur eē miraculum quando natura non potest in ipsam substātiaz facti: sicut diuisio maris rubri: suscitatio mortui ꝛ huiusmōi. illa vero dicunt ꝓter naturā fieri in quo quidem nā po-

test q̄tum ad substātiā facti: sz tamē ꝓter opationē nature fiūt iussu dīno ꝛ q̄ hec dicant miracula ꝛtingit ex trib⁹. primo ꝓpter excessum ꝛ singularē quēdā modū sicut rane ꝓducte in egypto in tāta multitudine sīc antea visum nō fuerat. Scōo ꝓpter hoc q̄ hoza determinata ꝛtingunt ad inuocationē diuini nominis: sicut q̄ manus ieroboā extensa ꝛtra ꝓphetaz arefacta fuit ꝛ ara eius diuisa. 3. Ro. 13. Tertio q̄ aliqd vlr cōtingit sicut in veteri lege de aqua çelotipie Nume. 5. q̄ post potū illius venter adultere dīno miraculo putrescebat. Lōtra nāz aūt dr fieri quādo in re est aliquid cōtrariū ei q̄ fit sic q̄ grauе surſum tenderet ꝛ q̄ vgo peperit vel aliqd huius ita q̄ miraculose sequat actꝰ manē re ꝛtia nā que. s. est ꝓncipium cōtrary actus.

Ad primum dōm: q̄ creatio ꝓprie loquēdo nō est opus miraculosum: qz deficit vna cōditio miraculi, q̄uis enim cām occultā habeat tamē nō est in re. vñ aliter eē deberet imo esse rerū nāli quodā ordine a ꝓmo ente ꝓducitur q̄uis nō per necessitatez nāe. ¶ Ad scōm dōm: q̄ nec etiam creatio animaꝝ vel iustificatio impiorū ꝓprie miracula debēt dici: qz q̄uis sint ꝓter ratiōes seminales agentes ad perfectionē effectus: nō tamē est ꝓter eas disponētes. dispositio enim corporis ad receptiōez aie ꝛ preparatio volūtatis ad susceptiōez gratie est per virtutem creature collatam. si tamē sine tali preeedēte preparatione vel aīa ifunderetur vel grā cōferretur ꝛ vtrūq; miraculū dici posset: vt pz in formatiōe ꝓmi hois ꝛ in ꝓuersione Pauli nec tamē segtur ex vi rōnis iducte: qz insolitum q̄ in diffōne miraculi ponitur nō dicit raritatem facti: sed excludit solitum cursuz nature. vñ si quottidie ceci illuminarent nihilominus miraculuz eēt: qz ꝓter cursuz nālez g nobis est cōsuetus cōtingeret. ¶ Ad tertiū dōz: q̄ resurrectio miraculosa erit q̄uis enī sit fz spez gratie est tamē supra spem nāe: ꝛ hec duplex spes distinguit in glosa Ro. 4. Qui cōtra spem in spem credidit ꝛc. ¶ Ad quartū dōz: q̄ q̄uis cōuersio aque in vinū nō fuerit supra facultatē nature q̄tum ad modū faciēdi. nō enī pōt natura aquā in vase existentē subito in vinū cōuertere: sz ꝑ digōnem ꝛ maturationem vite. ¶ Ad qntū dōm: q̄ miracula nō faciūt boies et angeli quasi eoꝝ vtute effectus ille agatur: sed boies impetrādo precibus: ꝛ angeli per ministeriū. ¶ Ad sextū dōm: q̄ q̄uis monstra ꝛtingāt in natura ꝓter itentionē vtutis formatiue que agit in semine: tñ reducunt in aliq̄ causas nāles. ꝛtingunt enī ex aliqua in dispōne māe sicut ex ꝓncipio ꝓximo vel ex impressiōe alicuius signi celestis: sicut ex ꝓncipio remoto.

¶ Questio. II.

Deinde queritur de formatōe mulieris ex ꝓle aie. ꝛ circa B querunt tria. ꝓmo vtruz aīa rōnalis sit extraducx vel ꝑ creationē si nō extraducē. Querit scōo vtruz creetur a deo imediate vel mediantibus angelis. Et tertio querit vtrum aīa sensibilis ꝛ vegetabilis sit extraducx.

¶ Utrū aīa humana traducata parentibus. I.

B ꝓmum sic ꝓceditur. Uidet q̄ aīa humana etiam a parentibus traducat. Dicit enim Heb. 7. Oēs anime que egresse sūt de femore Jacob ꝛc. Sz nō egreditur aliqd filij ex femore patris nisi ꝑ traductionez seminis. g̃ videt q̄ B modo aīa filij ex parentibus veniat. ¶ P. omne id qō dat cōplemētū operationi cooperatur operāti. si g̃ deus ꝑ hoc q̄ ifundit aīam adulteroꝝ operationez perficeret videt q̄ adulteris cooperetur. ꝛ B videtur iconueniens: qz qui operatur iniquo nō est ab iniq̄tate imunis. g̃ videt q̄ aīa rationalis nō ifundatur a deo: sz traducatur a patre. ¶ P. filij a parētibus originale peccatū cōtrahunt: vt Apostolus docet Ro. 5. Sz accidēs non potest traduci nisi traducatur subm eius. g̃ videt q̄ aīa rōnalis que est subm culpe originalis a parentibus traducat. ¶ P. in oi generatiōe vniuoca generās dat spēm suā generato: qz agens ꝛ finis generatiōis icidunt in idem spē: vt in scō physi. dr. sz cuz homo ex homine ꝓcedit est generatio vniuoca. cū g̃ homo spēz habeat ex aīa rōnali videt q̄ animā rōnalem ex parētibus recipiat. ¶ P. sicut dicit cōmē. in scō meta. impassibile est vt sint diuersi agētes quorum vnius actio terminet ad subm forme ꝛ alterius ad formā: qz ad subm forme actio agētis nō terminatur nisi fm q̄ recipit formā: sequeret enī vt ipse dicit q̄ subm ꝛ forma eēnt duo distincta ex quibus nō fieret vnuz si essent termini diuersarū actionū: sz corpus organicū est subm huius forme que est aīa rōnalis. cū g̃ per actionē virtutis formatiue corpus organicum: videt q̄ eius actio se extendat ad ipsaz rationalē aīam: ꝛ sic anima rationalis traducitur. ¶ P. vt in 4° methauroꝝ dicitur. pfectū vnūq̄q; est quando sibi simile potest ꝓducere. cuz ergo aīa rōnalis sit perfectior oībus formis nālibus videtur q̄ cu virtute aliarū formaꝝ educant similes forme in actuz: multo fortius aīa rōnalis B possit facere. ¶ P. deus die septima a condendis nouis creaturis cessauit: sz nouū est q̄ nullo modo in preexistentibus ꝓexistit. ergo oportet aīas singuloꝝ hoiuz g modo generātur in operibus. vi. dieꝝ ꝓexistisse. cū igitur in ꝓpria nā nō ꝓexiterint vt heretici dicūt videt oēs aīas i aīa ꝓmi hois extitisse. g̃ videt q̄ ex eius aīa oēs aīe traducant sicut ex eius carne ois caro humana traducitur.

Sz contra est q̄ dicit philosophus in. 16°. de aīalib⁹ q̄ intellectus ab extrinseco est ꝛ in lib°. de ꝓprietatibus elementoꝝ dicit q̄ in nāo fit spūs vite iussu dei: ꝛ ita videtur q̄ nō traducatur a patre. Doc ēt auctoritate sacre scripture ostēditur: qz Gene. 2. dicit. B nūc os de ossibus meis ꝛ caro de carne mea: multoq; carius amātius q̄ diceretur aīa de anima mea si sic esset aīa de aīa: vt caro de carne: ꝛ os de osse. ¶ P. Ysa. 42. dicitur ex persona domini: oēm flatuz ego feci. i. aiam: ꝛ sic videtur aīa nō extraduce: sed ex creatione esse. ¶ P. Eccle. vlti. dr. Donec spiritus reuertatur ad deum qui dedit illū ꝛ sic videtur humana aīa a deo creata esse. Et hoc Aug. disputādo inducit. io°. super Genes ad litteram.

Respōdeo dōm: q̄ traductio duo importat. s. originē ꝛ decisionē: nō enim ignis generatus ab igne generāte traduci ꝓprie dicitur. Similr nec ligniz diuisum in partes dicitur q̄ eius vna pars ab alia traducatur. vnde traductio ꝓprie dicitur in generatiōe animatoꝝ que est ꝑ decisionē seminis: ꝛ ideo non potest dici traduci ab aliquo illud qō ab eo originem non habet nec diuisionem recipit. diuiditur aūt aliquid dupliciter. s. per se vt corpus: ꝛ per accidēs vt forma corporalis materie ipressa: anima vero rōnalis nec corpus est nec virtus corpalis qō ipsa sua operatio ostēdit: que sine corpore est: ꝛ ideo traduci nō potest per modum diuisionis ꝛ in hoc consistit ratio Arist. 16. de animalibus. vult enim q̄ quozum principiozum operationes sunt sine corpore illa principia non traducātur ꝑ semen. Similiter etiam patet q̄ nullo alio modo originez potest habere anima filij ex anima patris: aut enim hoc eēt: quia intellectus filij ab intellectu patris oriretur mediante virtute generatiua ꝛ formatiua: aut immediate. Primū autem est impossibile: quia effectus non potest esse immaterialior sua causa. vnde cuz virtus generatiua sit potentia materialis non potest eius actio ad formam immaterialē determinari. Secundum etiam esse non potest: quia cum sit duplex agēs fm Auicē. vnum quod habet causalitatez

Universidad de Deusto
Biblioteca

respectu totius speciei sicut sol est causa generabilitz ↄ corruptibilitz: aliud aũt qõ est causa respectu vnius idiuidui tm: sicut ꝙ hic ignis est causa hui⁹: neutro aũt mõ aĩa vni⁹ potest esse causa anime alterius. In causis enim que essẽtialiter habẽt ordinẽ ad totã spẽz oportet ꝙ causa ↄ causatum nõ sint eiusdẽ ordinis nec eiusdẽ speciei: qz hꝫ directe causalitatẽ suam supra essentiaz speciei inq̃tum hꝫ. vñ fm hoc nõ omnes anime rõnales essent eiusdẽ speciei. Similr etiã nõ potest eẽ per alium modum quo aliquid in vna spẽ est causa alterius in eadẽ specie: qz hoc nõ cõtingit nisi fm hoc ꝙ agẽs mouet mãm ad talẽ formã: aĩa aũt rõnalis nõ est quid ex materia ad minus preexistente ↄ forma compositũ nec est forma materialis q̃ possit educi de potẽtia materie: sicut alie forme materiales: vt dictũ est. vnde relingꝫ ꝙ pncipium originis ipsius anime rõnalis sit aliqõ pncipiuz separatũ: ↄ hoc quidẽ cõmuniter cõceditur ↄ a theologis ↄ a philosophis.

Ad primuz g̃ dõm: ꝙ locutio illa est synedoca. ponit enim pars pncipalis. ſ. aĩa ꝓ toto homine: ↄ hic modus loquẽdi cõsuetus est in sacra scriptura ↄ apud philosophos. vñ phꝫ dicit. 9. ethic. ꝙ totus homo dicitur itellectus ꝓ modũ quo etiaꝫ tota ciuitas dicit rectos ciuitatis. ¶ Ad scõz dõm: ꝙ opatio adulteri põt dupliꝛ cõsiderari aut fm eẽ mortale: ↄ sic ꝓ vt est deformis nõ cooperat ad ipsam deus: ſz ꝓhibet. Aut fm ꝙ est in spẽ naturali: ↄ sic est bonũ quoddã. vnde nõ est iconueniens vt tali opationi inq̃tum bona est deus qui in oibus opatur complementũ apponat. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: ꝙ q̃uis petrũ originale sit in aĩa sicut in subto: tamẽ causat in aĩa ex ifectione seminis ↄ est in eo. ſ. in semine q̃uis nõ sicut in subto trãsiẽ in causa. ↄ ideo ꝓ traductionez seminis ↄ nõ aĩe petrũ originale traducitur. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ hoc ꝙ agens agat sibi simile cõtingit dupliꝛ: aut qz forma fm quã silitudo attẽditur per actionẽ de potẽtia in actuz educit: aut qz ꝓ actionẽ disponitur materia vt sit nećitas ad receptionẽ forme. ↄ pmus modus est quo ad oẽs in formis accidẽtalibus. Secundus aũt est etiã fm Auic. in oibus formis substãtialibꝰ qz ipse vult oẽs formas substãtiales eẽ a pncipio separato: ſz fm Aristo. ↄ cõmẽ. forme substãtiales materiales pertinent ad pmũ modũ ↄ aĩa rõnalis ad scõm. ↄ hic modus sufficit ad hꝫ ꝙ agẽs agat sibi simile: qz nõ ꝓprie forma generatur: ſz compositũ. ¶ Ad qntũ dõm: ꝙ rõ illa ꝓcedit de diuersis agẽtibus nõ ordinatis. ſ. quoꝝ vnũ non opatur in altero: ſz in ipsa operatiõe nature operat deus. vñ nõ est icõueniẽs ꝙ actio eius pertingat ad aliquẽ terminũ in quem nõ se extẽdit actio formate virtutis. sic enĩ ipse deus in natura operãs ẽt organiçatione corꝓis faĉ. vnde est q̃si actio cõtinua reducta in vnuz agẽs ↄ que terminatur ad vltimã dispõnem subiecti ↄ que terminat ad formaz q̃tum ad pmũ cooperet sibi natura ↄ non q̃tum ad scõm. ¶ Ad sextũ dõm: ꝙ aĩa rõnalis nec ex materia cõposita est nec eẽ forma materialis quasi in materia impressa: ↄ iõ nõ potest ꝓduci ab aliquo agẽte quod accidẽtalem causalitatem habeat ad ipsam ex parte materie que inducitur ad formã: sic̃ est in alijs formis materialibus: ſz oz ꝙ ꝓducat a pncipio qõ hꝫ causalitatẽ essentialẽ respectu eẽntie eius: ↄ hꝫ nõ potest esse vnius speciei. ¶ Ad septimũ dõm: ꝙ aĩe que nũc creãtur sunt eiusdẽ speciei cũ aĩa ade que in operibus. vi. dierũ creata fuit: ↄ iõ vt Aug. dicit. io. super Geñ. iam tũc aĩam fecerat quales: ↄ nũc facit: ↄ iõ nõ aliqõ nouũ creature genus nũc facit qõ tũc in suis cõsũmatis operibus nõ creauerit. ſ. qõ q̃tũ ad similitudinẽ spẽi nõ ꝓextiterint: etiã quodãmodo in illis pmis operibus fm causales rõnes: qz sicut ibidẽ subdit Aug. corꝓoribꝰ humanis quoꝝ ex istis opibus ꝓpagatio cõtinuata successiõe ꝓtendit tales congruit animas inseri quales nũc facit atq̃ cõserit.

¶ Utrũ aĩa rõnalis sit adeo mediantibus angelis. II.

Ad secundus sic ꝓcedit. Videt ꝙ aĩa rõnalis ꝓcedit a deo mediãtibus angelis. ↄ pmo ꝙ hoc qõ bñ in li. de causis: qz itelligẽtie pme influunt formas fixas stantes: sicut est aĩa: ſz itelligẽtias angelos dicimus. g̃ videt ꝙ a deo mediãtibus angelis ꝓducat. ¶ P. a cã ifinita nõ põt imediate ꝓcedere effectus finitus vt põt ꝓbari per demõstratiões phi in pmo ce. ↄ mũ. vbi ꝓbat ꝙ corꝓus ifinitũ nõ põt agere: sed deus est causa ifinite virtutis. g̃ cuz aĩa sit quid finituz nõ põt imediate a deo ꝓduci. ¶ P. nõ minoz est ordo in spũalibus q̃ in corꝓoralibꝰ: ſz videmꝰ in corꝓoralibus supioza iferioꝝ causas eẽ. g̃ multo fortius ꝫ in substãtijs spũalibus esse dz. g̃ cũ angeli sint altioris nature q̃ aĩe: videt ꝙ angelis aĩe ꝓducant. ¶ P. per eadez est reditus in finẽ vltimũ: ↄ exitus a pmo pncipio: ſz aĩa rõnalis in deũ reducit per angelos: vt Diony dicit. g̃ videtur ꝙ etiã mediãtibus angelis a deo ꝓcedat. ¶ P. cũ ois operatio sequat naturã rei: ab illo res hꝫ eẽ cui⁹ vtute ꝓpriam operationẽ ꝓticipat: ſz ꝓpe opatio aĩe rõnalis est operatio itellectualis: cũ g̃ hec operatio cõueniat sibi ex virtute intelligentie vt in libro de causis dr. videt ꝙ ipsa fm suum esse mediãtibus angelis ꝓducatur.

Sed contra est qõ Geñ. ꝓ. dicitur. ꝙ ispiranit deus in faciẽ eius spiraculũ vite: hꝫ aũt est aĩa rõnalis q̃ homo viuit. ergo videt ꝙ imediate a deo fit. ¶ P. Dama. dicit oẽs illos cuz patre suo dyabolo maledictos qui angelos aliquid creasse dicũt: ſz aĩa nõ põt educi eẽ nisi ꝙ creationẽ: cũ de potẽtia materie nõ educat: vt dr. ↄ nec ex materia ꝓposita vt sic possit gñabilis eẽ vl ꝙ se vel ꝓ accñs. ergo vr ꝙ mediãtibꝰ angelis ꝓducta nõ sit.

Respõdeo dõm: ꝙ sic supra dcm est res sub quodam ordine a pmo pncipio ꝓdysse quidam pli opinati sunt. posuerũt enĩ a pmo pncipio qõ de⁹ est. ea grẽ vnũ: ↄ simpliꝛ nõ potuisse imediate plura ꝓdire eo ꝙ ideo natũ est facere idẽ: ↄ iõ a pmo imediate ꝓcedit itelligentia pma in quã icidit ex eo ꝙ ab alio esse hꝫ q̃dã pluritas potẽtie ↄ actus: ↄ ita ab hac itelligẽtia ſz hoc ꝙ itelligit pmus pncipiũ dicũt effluere scõz itelligẽtiã que è miozis acumulatis q̃ pma cã: cũ causatũ sit deficiẽs a sua causa eẽntialiter fm aũt ꝙ itelligit se ꝓut est in actu fluit ab ea aĩa ozbis que mouet: ↄ fm ꝙ cõsiderat se q̃tũ ad id qõ est in ipsa potentia fluit ab ea ipsa substãtia ozbis: ↄ sic deiceps vsq̃ad vltimã itelligẽtiã q̃ mouet vltimũ ozbẽ quã dicũt itelligẽtiã agentẽ: ↄ ab hac dicit Auicẽ. effluere aĩas hũanas ↄ cetera alias formas substãtiales in istis iferioribus: ↄ materiã generabiliũ ↄ corruptibiliũ reducũt: sic̃ in causaz in subz oppbis ↄ diuersas variatiões q̃ circa materiã accidũt reducũt sicut in cãz in motus celestes ↄ oẽs has causas medias: sic̃ ↄ pmã ponũt agẽtia essentialia q̃ causant essentiam rei sine motu: nõ aũt sunt causa fiẽdi tm per motum: sic̃ cause agentes naturales: ↄ iõ oibus itelligentijs attribuũt quẽdã modũ creatiõis ſz ꝙ eoꝝ actio nihil ꝓsupponit ex pte rei que ꝓducit: ſz tm ex parte agẽtis cui⁹ actio firmatur sup actionẽ cause supioris: vt sic sola actio pmi pncipij ꝓsit vere dici creatio que nõ firmatur in alterius actiõe: sed in ipsa firmant cetere actiões. Dec aũt positio debile hꝫ fundamentũ: sic̃ etiã cõmẽ. ostẽdit in. ii. meta. qz cũ dr actio de genere de rebus naturalibꝰ est q̃si equoce dicta: qz in naturalibus agẽtibus actio segtur ex nećitate forme. vñ ſz vnitatẽ forme opz eẽ vnitatẽ in effcũ: ſz in dñis actio segtur itellectum iõ fm ꝙ diuersa ab vno põt itelligi ita diuersi effectus ab vno imediate ꝓcedere põt: ↄ fm hꝫ multitudo a deo ꝓcedit ꝓut se itellexit vt ydeã pluriũ. i. vt participales diuersi

moda ímitatiõe ipsa ẽt positio veritati fidei nõ ꝛonat q̃ solũ deũ creatorẽ enũciat in quo oĩs ydolatria tollit cui ꝓcul dubio maximũ fomentũ dcã opinio subministrat: vñ fz fidẽ nõ ꝓt poni aliqd eẽ cã alteri⁹ ꝓ⁹ deũ nisi ꝙ viã motus ↄ gñationis: ↄ ideo oĩum eoꝝ q̃ per gñatiõem nõ increatũ ↄ corꝓoralium: ↄ ideo imediatã cãm ponere vt sũt angeli: aie subcelorꝝ: ↄ mã elemẽtorꝝ: ↄ pie ypostases in oib⁹ spẽb⁹: dcã ẽt positio tollit honorẽ aiarꝝ sãctarꝝ qb⁹ ꝓmittit ãgelorꝝ eccl̃ias Mat. ii. in ꝓsecutiõe vltimi finis ꝙ nõ posset esse sicã eẽntialis aie ãgelus eẽt cũ eẽ cãti semꝑ dependeat a sua cã eẽntiali: sicut ↄ Anſel. ꝓbat ꝙ repatio hũani gñis ꝙ ãgelũ fieri nõ debuit ne dignitati aiarꝝ derogaret. Secret ẽt aliud incõueniẽs ꝙ vltia btitudo aiarꝝ non eẽt in dina fruitiõe: ſz poti⁹ in fruitiõe angelorꝝ: qz vltima perfectio ad quã res põt pueire ẽ h: vt ↄ iũgãtur suo pncipio. Et iõ a phis ponit vltimã felicitatẽ hois eẽ in continuatiõe intell⁹ polis ad intelligẽtiã agentẽ: siue talis ↄtinuatio sit inuita fz q̃sdã: siue ꝓ⁹ hãc vitam fm alios.

Ad primum g̃ dõm: ꝙ in hac mã auctoritates libri de cãis recipiẽde non sunt: quia ille g libꝝ illũ ꝓposuit hꝰ errozis auctor fuisse iueniꝫ nisi quis velit extorte expõere: qõ ẽ ꝓter nr̃z ꝓpositũ. ¶ Ad 2ᵐ dõm: ꝙ illa rõ si vim hẽat ↄcludit ꝙ nihil a deo imediate cãet. qz oẽ quod ẽ ꝓter ipm finitũ est nisi forte fm aliquẽ modũ subas sepatas infinitas eẽ ponam⁹ non sim plr. sed fm qd. ſ. versus iferi⁹: vt in libro de causis dr: hꝫ ẽ fm ꝙ eius vtus nõ limitat ad determinatos effcũs i his que sue opatiõi subdũt quo ẽt mõ infinitatẽ hꝫ aĩa rõnalis tã ex pte itells agẽtis quo ẽ oĩa facere: q̃ ex pte intellectus polis quo ẽ oĩa fieri: ↄ cui⁹ẽ formã vlem recipe i qua sũt põ infinita singularia: qõ ẽ ẽt euidẽs arguñtũ imãlitatis ipsi⁹ aie ↄ ꝙ exducẽ non sit: ga oĩs forma mãlis finita ẽ. vt in. 8. phꝫsicoꝝ. ꝓbat. Et iõ ad rõnez illã dõm ẽ ꝙ ẽt si de⁹ sit infinit⁹ simpliꝛ: effcũs tñ ei⁹ dupliꝛ limitatur ꝓ ↄncipalr ex ordine sapie eius que cuilibet rei certos terminos ꝓfigit. 2° ex pte recipientis: qz influentiã agentis recipit patiens ꝓ modũ virtutis sue: ↄ non ꝓ modum virtutis ipsi⁹ agentis. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ ẽt i corꝓalibus nõ ponimus superi⁹ eẽ cãm inferioris nisi per modũ mouentis ↄ gñantis: ↄ hꝫ in subys spũalibus non ponimus: quia per gñatiõem ↄ motũ ineẽ nõ ꝓducũtur: sed tñ sicut. supiora corꝓa mouẽt inferiora ad gñationẽ: ita supiores subẽ spirituales mouẽt inferiores ad ꝓpriã opatiõem fm ꝙ Dionysi⁹ dicit inferiores angelos a supioribꝰ illuminari: ↄ homines ab angelis. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ quelibet res tendit in finẽ vltimũ per ꝓpriã opationez. ↄ iõ fm ꝙ per illuminatiõem superioꝝ inferiores illuminãt ad ꝓprias operatiões dicũt per eos in deũ reduci. Non ẽ enim inconueniẽs vt vna creatura ponat cã mot⁹ vel opãtionis alteri us. ſz nõ ẽ silis rõ de exitu reꝝ a pmo pncipio: qz res non erit a suo pncipio per hꝫ ꝙ aliqd opeř: sed solũ per hꝫ ꝙ aliqd a pncipio recipiat. ¶ Ad qntũ dõm: ꝙ si intelligatur aĩa ꝓticipare opatiõem intellectualem ab intellia hꝫ mõ ꝙ põ itelligendi insit aie ꝓvirtutez intelligẽtie bereticuz est ↄ redit in dcñ errorẽ: qz põ intelligendi segtur naturã aie: si aũt intelligatur hoc mõ ꝙ ania inuetur in sua operatione ꝓ illuminatiõem angelorꝝ: ex hoc non põt ↄcludi ꝙ aĩa fm suã nãm ab angelis creata sit non enĩ a quocũq̃ iunat res vel mouet ad opus ab eo esse habet.

¶ Utꝛ anima sensibilis sit extraduce. III.

Ad tertiuz sic ꝓcedit. vñ ꝙ ẽt aĩa sensibilis nõ sit ex traduce. Nulla enĩz suba simpliꝛ ꝓfecta in esse que sit hꝫ aliquid educitur in eẽ nisi per creationem: sed aĩa sẽsibilis ẽ hꝫ sba. ergo ↄ. ¶ Probatio medie.

illud qõ ẽ trñ forma: ↄ nõ hꝫ aliquid non põt eẽ motoꝝ. vñ in octauo phꝫcoꝝ phus vult ꝙ: forma ignis non sit motoꝝ in motu eius naturali: non enĩ põt habere perfectam ↄ absolutã actiõem que debetur motozi qui non hẽt esse perfectum: sed aĩa sensibilis est motoꝝ in aĩali. ergo est hꝫ aliquid habens eẽ perfectum ↄ ꝙ sit simpliꝛ per se ꝓz.

¶ Preterea cmentatoꝝ dicit in tertio de aĩa ꝙ non põt eẽ aliqua virtus cognoscitiua ex cõmixtione elementoꝝ sed ea que ꝓducũtur per actionez nature in inferioribus elemẽtis producũtur per actiõem qualitatum actiuarum ↄ passiuarum elemẽtoꝝ cmixtoꝝ: eo ꝙ nulla virtus actiua est in istis inferioribus nisi ꝓ qualitates eleñtares vt cõmen. dicit in vndecio metaphꝫce. cũ ergo aĩa sensibilis sit virtus cognoscitiua: videtur ꝙ nõ per opationem nãe traduci possit: sed per creationem in eẽ ꝓducat. ¶ P. omnis operatio nature inferioris reducitur in virtutem celestem: sicut in virtutẽ ꝑmi alterantis: sed ꝓ virtutem celi aĩa sensibilis educi non potest cũ corꝓus celeste inanimatũ sit: ↄ nihil agat vltra suã spẽm: qz effectus nõ põt eẽ potioz causa agente. ergo vr ꝙ non ꝓ operatiõem nãe sed ꝓ creatiõem in eẽ educatur. ¶ Preterea eoꝝ q̃ sunt idẽ fm subam nõ potest vnũ creari quin alterũ creetur: sed in hoĩe ania sensibilis: ↄ aĩa rõnalis sunt idẽ per essentiam. ergo vr ꝙ cum aĩa rõnalis non traducatur: sed creetur: ꝙ silr nec anima sensibilis: sed fm aĩam sensibilem non differt homo a bruto. ergo videtur ꝙ etiam in brutꝛ anima sensibilis sit per creationem. ¶ Preterea quãto aliquid est nobilius tanto nobiliozem cãm habet vt saltem non minus nobilẽ: sed aĩa sensibilis nobilioz ẽ i animalibus perfectis q̃ in generatis ex putrefactione. ergo cum in generatis ex putrefactiõe non possit poni anima sensibilis ex aliquo pncipio naturali ꝓduci: cum nõ generẽtur ex sibi similibus: ↄ ita opozteat ꝙ a pncipio supernaturali aĩam sortiantur: videtur ꝙ multo fortiꝰ hoc necessariuz sit in animalibus perfectis.

Sed contra ẽ qõ dicitur Geñ. i. Producant aque reptile anime viuẽtis: sed aque non ꝓducunt nisi illud ꝙ virtute nature ꝓducitur. ergo videtur ꝙ per virtutem feminalẽ rebus collatam anime sensibiles ꝓducãtur. ¶ Preterea phus dicit in. io. de aniaꝝ ꝙ intellectus solum ab extrinseco ẽ. ergo videtur ꝙ aĩa sẽsibilis nõ sit ab extrinseco.

Respondeo dicẽdum: ꝙ circa hanc q̃stionem diuerse inueniũtur opiniones ↄ philosophoꝝ: ↄ ẽt magistrozũ. Quidã enim philosophi vt Plato: Auicẽna ↄ Themistius posuerunt oẽs animas a pncipio separato eẽ: quod quidẽ pncipiũ Plato ydeã posuit: Auicẽ. Intelligẽtiam agẽtem. Et theologi banc viaz tenentes ipm deũ. Ratio aũt que ꝓdictos philosophos mouit vt ↄmen. narrat septio ↄ vndecimo metaphꝫce ẽ sũpta ex aniabꝰ putrefactis: q̃ ẽt obyciẽdo tacta ẽ. Et silr ex hꝫ ꝙ in nãlibꝰ nihil inueniꝫ agẽs nisi forma accidẽtalis vt caloꝝ ↄ frigꝰ quoꝝ actiõe nõ põt aĩa ꝓduci: cum nihil agat vltra suã spẽm. Sed tñ aduertẽdũ ẽ ꝙ nullus phus inter aiaz sensibilẽ ↄ alias formas subales distinxit q̃tũ ad oziginẽ: quia ꝓdicti phi oẽs formas subales eẽ a pncipio sepato posuerunt: tã aiam sensibilẽ q̃ formã lapidis vel ignis. Alij vero vt Aristo. ↄ ↄmẽ. eius qui ponũt formas alias mãles ex põ mãe educi virtute agẽtium naturaliũ: ponũt ẽt aĩam sensibilẽ extraduce eẽ eo ꝙ eẽ formaꝝ nãliũ nõ ẽ ipaꝝ absolute: sed ipozum cõpositoꝝ: non enĩ per se possũt subsistere: ↄ ideo ipsis formis ꝓ se loquẽdo non acgrit eẽ: ſz subys cõpositis: vñ forma per se loquẽdo neq̃ fit neq̃ gñatur: sed ↄpositum: et qz oẽ qõ gñatur: generatur ex sibi sili. ideo opz ꝙ gñans

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel inducens ad formā sit cōpositū ex mā ⁊ forma: ⁊ non forma tm̄ vl̄ suba separata: ⁊ i hoc sustētaī Arist. i 7° metaphice: ⁊ p eandē rōnē oñdit in. i 7. de aialib⁹ aiam vegetabilē ⁊ sensibilē nō ab extrinseco eē oñdēs eas eē formas māles: ex hoc q̄ opatiōes exercēt mediāte corpe: qō est bz cē absolutū a mā: bz ēt opationē a mā absolutam. Et iō valt q̄ oīa p̄ncipia vl̄ virtutes quaꝝ opatiōes nō exercētur sine corpe nō sint ab extrinseco: fz ab agēte corpali: ⁊ q̄ intell⁹ solus sit ab extrinseco: q̄ ei⁹ opatio ē sine corpore: ⁊ ēt eius eē absolutū ē. vnde sibi debeē factio nō tā tū p accidēs: fz ēt per se vt cē incipiat: ⁊ opz tūc q̄ h̄ sit z^m modū sibi competētem: ⁊ a p̄ncipio separato. Aliq̄ vō phi attēderunt ad ipas formas ac si eis per se fieri deberet: ⁊ iō posuerunt oēs formas esse a p̄ncipio formali sepato. Sz positio Arist. multo rōnabilior ē: q̄ nihil incipit vel fit vl̄ gñatur: nisi fm modū quo eē hz. Et iō concedimus aiam sensibilē ⁊ vegetabilē extraduce eē. Modus aut̄ traductionis talis ē. cū. n. oē agēs vniuocum ⁊ p̄mū i. ducat spēm suam in patiēte: ⁊ cibus fm q̄ ē patiēs: ⁊ alterātū in nutrimētum corporis cedat: q̄ nutrit fm q̄ ē pōcaro: vt in p̄io de gñatiōe: ⁊ in scō de aia dicitur: opz q̄ in fine spēm ⁊ virtutē nutrimēti recipiat. añ q̄ vltimā assimilatiōem q̄n efficiāt actu ps determinata: vt caro vel os ē in ea virt⁹ spēi indeterminate ad h̄ vel illud: q̄ determinatio ad h̄ vl̄ illud ē fm p̄piam virtutē determinate partis: ⁊ iō cū semē sit residuū vltimi cibi propinquissimi ad vltimā cōuersionē: ē in ea potētia totū: ⁊ nō actu aliq̄ ps: ante vō q̄ resoluat̄ p actū vtutis gñatiue sepatū a reliquo sui gñis ē in eo pō illa indistincta: sicut forma tot⁹ nī ē in parte nisi in pō: q̄n aūt separat̄ efficit̄ actu hns talem potētiā vl̄ formā: sicut ēt videm⁹ in aialib⁹ anulosis in q̄bus fm phm: vna ē aia in actu ⁊ plures in pō: vñ q̄n diuidūtur efficiūt quelibz pars aiata hns aiam distincta. Jn hoc tm̄ differūt: q̄ pp paruā dīam organoꝝ in illis aialibus ps ē fere toti ꝑsilis: ⁊ iō in parte remanet aia pfecta: sicut erat in toto: semē aūt decisum nōdū ē actu sīle toti sz in pō ꝓpinqua: ⁊ iō non remanet post diuisionē ania in actu: sz in pō pp q̄ō dr̄ vndecio de aia q̄ semē in pō viuit: ⁊ non actu. Dcc āt pō non ē passiua in semine maris: sicut dicim⁹ ligna: ⁊ lapides eē i pō dom⁹. Sic. n. ē pō i mēstruo mulieris: sz ē pō actiua: sicut dicim⁹ formā domus in mēte artificis eē pō domus vñ arti ꝓparat eā phūs in. i 7. de aialibus: ⁊ hāc pōm Auicē. ⁊ cōmē. in septimo metaphice vocāt virtutē formatiuā que q̄dē virt⁹ quātū ad modus opandi media ē inter intellectū: ⁊ alias vires aie. Alie tm̄ vires vtunt̄ in suis opationib⁹ determinatis organis. Jntellectus aūt nullo. h̄ āt vtiāt aliquo corpali in sua opatione quod nōdū hz determinatā spēm: subm aūt et organū h⁹ virtutis ē spūs vitalis inclusus in semine. vñ ad continēdū hm̄ spūs semen ē spumosum: ⁊ hec ē cā albedinis ei⁹. Duic aūt spūi coniūgitur virtus formatiua magis p modus motoris q̄ p modū forme. ⁊ si forma eius aliquo mō sit. vnde dicit cōmētator in septio metaphice: q̄ includit in semine virt⁹ illa quodāmodo sicut vniūt motores oribus. Illi āt corpali spūi coniūgitur triplex calor. ſ. calor elemētaris qui ē sicut instrm̄ resoluēs ⁊ consumēs: ⁊ hui⁹ opans: ⁊ calor aie qui ē viuificās: ⁊ calor celi cuius virtute mouet ad spēz determinatā: ⁊ virtute hui⁹ triplicis caloris virtus formatiua conuertit mām a muliere p̄parata in subaz mēbroꝝ per modū quo ē transmutatio corporis in augmēto. vt. i 5. de aialibus dicitur. ⁊ fz q̄ p̄ceditur in pfectione organoꝝ fm h̄ aia icipit magis ac magis actu esse in semine que p̄ius erat in pō. ita q̄ cōceptū p̄ticipat opa vite nutritiue: ⁊ tūc dr̄ viuere vita plāte ⁊ sic deinceps donec peruēiat ad cōpletā silitudis gñant.

Ad primum g̃ dicēdū: q̄ ania sēsibilis nullo mō ē h̄ aliqd: q̄ nec hz aliquā ptē sui p quē idiuiduetur: nec hz eē subsistens ⁊ absolutā cū nulla eius operatio sit nisi mediante corpore: nec hoc ipm̄ q̄ō ē mouere motu progressiuo facit sine organo corporali: ē eni duplex virt⁹ motiua: vna imparans: ⁊ altera iparata. Imparans est virtus appetitiua sensitiua cui⁹ actus constat q̄ nō est sine orgāo corporali: virtus āt motiua imparata: ⁊ exequēs motū ē vis quedā musculis ⁊ lacertis affixa quoꝝ motu totū corpus mouetur: ⁊ sic pz q̄ in motu aialis hec operatio que ē mouere non ē aie sensitie fz se: sed mediāte organo corporali: vnde non segtur q̄ eē absolutū hēat. Ad scōz dicēdū: q̄ ex actione q̄litatū elemētariū segtur aliquid dupl̄r. vno mō ex ipsis scōz se sicut sapor ⁊ odor: durū ⁊ molle. ⁊ alia que determinātur ī q̄rto methauroꝝ: ⁊ sic nec ania sensibilis nec aliq̄ forma subalis ex actionibus earū sequitur: q̄ sequeretur q̄ forme substātiales ex necessitate māe inducerentur. vt empedocles dixit: alio āt modo sequitur aliquid ex eis: sic ex instrumētis: vt dicit pphūs in scō de anima q̄ ignis i motu augmenti: est sicut instrumētuz regulatum: sed p̄cipaliter agens ⁊ regulās ē virtus aie dirigens indeterminatā quātitatem: ⁊ sil̄r dico q̄ ex actionib⁹ q̄litatum actiuarū ꝑsegtur aia sensibilis: ⁊ alie forme subales fz q̄ in eis vt instrumētis manet virtus aie vl̄ alteri⁹ substātialis forme: ⁊ ipsius celi: ⁊ ideo non opz cū non agāt i virtute sua tm̄: q̄ ex actionibus eaꝝ nihil seq̄tur vltra earū spēm: q̄ ex motu istrumēti sequitur effectus fz rōnē principalis agētis. Ad tertiū dicendū: q̄ suppōsito fm̄ fidē nostrā q̄ celū sit corpus inaiatū nihilominus tm̄ ponim⁹ q̄ motus ei⁹ fit ab aliqua suba spūali: sicut a motore: ⁊ cū motus sit actus motoris ⁊ mobilis opz q̄ in motu nō tm̄ relinq̄tur virtus corpalis ex pte mobilis: sed etiā virtus quedā spūalis ex pte motoris: ⁊ q̄ motor est vniꝰ nobilissima vita: ideo non est inconueniens si motus celestis inquantum est in eo intensio ⁊ virtus motoris per modū quo virtus agentis p̄ncipalis est in instrumento ē cā vite mālis q̄lis est p aiam sensibilē ⁊ vegetabilem.

Ad 4^m dōz. q̄ q̄uis bō ⁊ equus in hoc conueniūt q̄ ē sensibile: nō tm̄ opz q̄ aia sensibilis sit vnius rōnis in homine ⁊ equo: quia homo ⁊ equus nō sūt vnū anial in spē. vnde i hoie aia sensibilis ē multo nobilioz q̄ in alys animalibus quātū ad p̄ncipales actus: vt pz in actibus interioꝝ sensuum: ⁊ in operatiōe tactus qui ē p̄ncipalis sēsus: in omni enī toto potestatio pō inferior superiori coniuncta perfectioz inuenitur: vt potestas p̄positi multo excellentioz est in rege: aia āt sensibilis in hoie per eēntiam ꝺiūgitur aie rōnali: ⁊ ideo totū ē per creationem: sed tamen modus traductionis seminis est silis in hoie ⁊ i alys animalibus: q̄ in semine bois est ēt virtus formatiua sicut i alys aialibus: sed q̄ actio illius virtutis ē mālis: vt dcm̄ est: non potest actio eius pertingere ad eēntiā imāles: sed tm̄ per actionē huius virtutis p̄ius consequitur concepta vitā nutritiuā: ⁊ postea vitā sensitiuā. Sed quia vt Aui. dicit in hoc p̄cessu sunt plurime gñationes ⁊ corruptiones sicut q̄ semen conuertit̄ in sanguinez: ⁊ sic deinceps quādo venitur ad secūdā perfectionē: p̄ia perfectio nō manet eadem numero: sed acquiritur simul cum acquisitione scōe: ⁊ sic pz q̄ in infusione aie rōnalis simul consequitur in vna eēntia aie aiam sensitiuam ⁊ vegetatiuam: ⁊ priores perfectiones non manent eedē numero. Ad quintū dōm: q̄ in aialibus generatis ex putrefactione virtus celi: vt cōmen. dicit in septimo metaphice supplet locum virtutis formatiue in semine. hꝰ enim aialia ꝓper sui imperfectiōem non requirūt tot ad sui generationez

sicut aialia pfectioza in gbus opz q̄ cū virtute celesti ad sit in semine vtus aie a p̄re derivata. ē eni virt⁹ celestis in oib⁹ corpibus inferioribus sicut vtus motoris in moto: vt inducat vnūquodq̄ in spēm fm̄ māe disponez: ⁊ hec vtutes celestes in elemētis recepte vocātur a phō in. i 7. de aialib⁹ virtutes aie gbus oīa elemēta plena dicit eo q̄ hꝰ vtutes sūt sufficiētes ad aiatōem māe si ptigāt ad aliquā cōplexionis eq̃litatem. Aut si de pedibus ad seruitutem subyciendam. Expositio textus

NOn videtur hē eē vex p hꝰ q̄ dicitur Ben. 3. Sub viri potestate eris. Et dicēdum q̄ hꝰ in penā mulieris inobediētis inductū ē. Uel dōz q̄ non ē sub ptāte viri p modū seruitutis sed p modū gubernatiōis. (Jōq̄ potius de illo tē.) Dec cōclusio nō sequitur: cui⁹ rō in obiectionibus dcā est (Eo sane miraculo.) Dec sillitudo ēt ad p̄bādum eius p̄positū non valet ⁊ q̄ Aug. eo mō multiplicatiōem illā factā dicit sup Jo. sicut ex paucis granis crescunt multe segetes q̄ quidem per attractionem humoris a terra certuꝫ ē fieri. Angelorum ministerio facta sit tē. Qō quidē ministerium eē potuit in separatiōe coste ⁊ in congregatione māe ex cuius conditiōe corpus mulieris formatum ē. Tamē pp effectus diuersos tē. Et h̄ ē fm̄ q̄ dicūtur plures ydee fz diuersos respect⁹ ad creaturas: vt supra i p̄io lib⁹ dcm̄ ē.

Be p̄io hois statu añ pctm̄. ſ. q̄lis fuerit fm̄ corpus ⁊ fm̄ aiam. Distin. XIX.

SOlet q̄ri plura de primo hois statu añ pctm̄. ſ. qualis fuerit homo p̄iusq̄ peccaret ⁊ in corpore ⁊ in aia mortalis: an imortalis: passibilis: an ipassibilis. Be termio inferioris vite: ⁊ de trāsitu ad supiorē: de mō propagatiōis filioꝝ: ⁊ alia multa que nō inutiliter sciūtur: lz aliq̄n curiositate q̄rant̄. Et p̄iusquā ad animi q̄litatē ptinētia, psequamur: de q̄litate ei⁹ fm̄ corp⁹ ⁊ mō ꝓpagationis filioꝝ ⁊ p̄io aliꝰ q̄busdā inspiciam⁹. Prim⁹ igr̄ hō fz nāz corpis terreni ⁊ imortalis fuit quodā mō fm̄ aliqd: q̄ potuit nō mori: ⁊ mortalis quodam mō: q̄ potuit mori. Jn illo nāq̄ p̄io statu habuit posse mori ⁊ posse nō mori: ⁊ hec fuit p̄ima būani corpis imortalitas. ſ. posse nō mori. Jn scōo ꝺo statu p⁹ pctm̄ habuit posse mori: ⁊ nō posse nō mori: q̄ in hoc statu moriēdi est necessitas. Jn tertio statu hēbit posse nō mori ⁊ nō posse mori: q̄ ad illū statū ptinet moriendi ipossibilitas: q̄ō ex gr̄a erit: nō ex nā. Jn p̄imo statu fuit corp⁹ hois aiale. i. egēs alimonis ciboꝝ. Uñ ⁊ bō fcūs dr̄ eē in aiam viuētez: nō spūalē. i. in aiam corp⁹ sensificātē: q̄ō adhuc erat aiale: nō spūale. Qō egebat cibis vt p aiaz viueret. Fcūs ē igr̄ in aiam viuētē. i. vitā corpidantē: tm̄ p sustētamenta ciboꝝ. ⁊ tūc erat corp⁹ mortale ⁊ imortale: q̄ poterat mori ⁊ poterat nō mori. Post pctm̄ ꝺo factū ē mortuū: sicut dicit ap̄ls. Corpus ꝓp peccatū mortuum ē. i. necessitatē moriendi in se hz. Jn resurrectione vero erit spirituale. ſ. agile ⁊ cibis nō egēs ⁊ imortale: non sicut in statu p̄io tm̄ fuit. ſ. q̄ posset nō mori: sz ēt q̄ ñ poterit mori. Uñ Augu. sup Gene. ap̄l's ait. Corp⁹ quidā mortuū est pp. p. tē. Pri⁹ de limo terre formatum est corp⁹ aiale nō spūale: cū quali resurgem⁹. ⁊ renouabimur a vetustate: nō in corp⁹ aiale quale fuit: sed in meli⁹. i. spūale: cū boc mortale induet imortalitatē: in quā mutādus erat Adaz nisi mortem corpis aialis peccādo meruisset. Non eni ait ap̄ls. Corp⁹ mortale ē ꝓpter peccatū: sed mortuū. Illud eni ante pctm̄ mortale ⁊ imortale erat: q̄ poterat mori ⁊ non mori. Aliud ē aūt non posse mori. aliud posse non mori. ideo factū ē per peccatū non mortale: q̄ō erat: sed mortuum q̄ō non fieret nisi peccaret: aiale enim non ē boc corpus sicut p̄imi hominis fuit: sed iam deterius est. hz eni necessitatez moriendi. Ecce hic enidēter apit Aug. q̄ corpus hois ante peccatū mortale ⁊ immortale fuit: sed nō qualr̄ fiet in resurrectione. Be hoc eodē Beda super Genesim ait. Nō est credēdum añ peccatū ita fuisse mortua corpa nostra sicut mō. ait eni apostolus. Corpus ꝓpter peccatum mortuū ē: sed licet fuissent animalia nōdū spūalia nō tm̄ mortua: q̄. ſ. necesse eēt mori.

Utr̄ imortalitas quā habuit ante peccatum eēt in ꝺitiōe nāe: an ex gr̄e beneficio.

SOlet hic queri cū primus hō mortale ⁊ imortale corp⁹ habuerit: vtruz ex ꝺitione nāe ipsius corpis habuerit vtrūq̄: an alterū bñficium eēt gr̄e. ſ. imortalitatis. i. posse non mori. Ad q̄ō dici pōt: q̄a alterum hēbat in nā corpis. i. posse mori: alterū vero. ſ. posse non mori erat ei ex ligno vite. ſ. ex dono gratie. Unde Aug. super genesim. Quo creatus ē homo imortalis: q̄ō erat ei de ligno vite: non de conditione nāe. Mortalis erat conditione corpis anialis: imortalis beneficio conditoris. Non enim imortale erat q̄ omnino mori non posset. quod non erit nisi vbi fuerit spūale. Aperte dicit q̄ non ex nā: sed ex ligno vite habebat posse nō mori. Propter hoc aliqui dicunt q̄ nisi illo ligno vteretur: nō semp viueret: quia peccaret. Peccaret enim si illo ligno non vteretur: quia p̄ceptum erat ei vt comederet de omni ligno paradisi: nisi ō ligno scientie boni ⁊ mali. Sicut ergo peccauit comedēdo quod erat prohibitum: ita etiaz peccaret si non comederet q̄ō erat iussum.

Si nō foret p̄ceptū vt de illo ligno ederet: ⁊

Universidad de Deusto
Biblioteca

alijs ꝛ nó illo vteretur:an posset non mori.

SEd adhuc querit si non esset ꝓceptus vt de ligno vite ederet ꝛ alijs ꝛ non illo vesceret: nliqd posset non mori. Si sép viueret nó vtés illo ligno: nó erat ei ex illo lignoposse nó mori. si vo nó posset emp viuere: id erat ei ex illo ligno. Aliqui dicit q si non fuisset ei ꝓceptum vesci de illo ligno ꝛ alijs ꝛ nó illo vesceret: viueret semper: sic determinates illud qó supra dixit Augu. s. erat ei de ligno vite: nó de ꝺditióe nãe tm. s. qsi nó ex ꝺditióe nãe solúmó erat ei: sz êt ex ligno illo. Alijs ãt vi q ex ligno vite erat ei posse nó mori: nó ex nã. Jóqz eni dz potuisse si mori. qz poterat vti illo ligno: ó quo edés nó moreret.

¶Questio Aug. qúo imortalis factus sit hó.

DE hac vero hois imortalitate qualis fuerit. Aug. sup Genesim questionẽ monẽs: sic ait. Querit qúo imortalis fact⁹ sit hó ꝑ alijs aiantib⁹. ꝛ quomó cum illis cóem acceperit alimoniã. Sed alia ẽ immortalitas carnis quã in Adam accepim⁹ alia quã in resurrectione speram⁹ per christú. Ille factus ẽ homo imortalis vt posset nó mori si non peccaret. moreret ãt si peccaret. Filij vo resurrectionis nec poterunt vltra peccare nec mori. Caro nostra nõ túc egebit refectióe eibo⁹. qz nulla poterit eẽ defectio. Caro Ade ante peccatum ita imortalis creata est: vt per alimoniam adiuta esset mortis ꝛ doloris expers. sic ergo immortalis ꝛ incorruptibilis cõdita est caro hominis: vt suam imortalitatem ꝛ incorruptionem per obseruantiam mandato⁹ dei custodiret. In quibus mandatis hoc continebatur vt de illis lignis concessis manducaret: ꝛ ab interdicto abstineret: per hoꝛuz eduliuz immortalitatis dona conseruaret: donec corpalibus incrementis perductus ad etatem que conditori placeret multiplicaret progeniez ipso iubente sumeret de ligno vite quo perfecte immortalis factus cibi alimenta non vlterius requireret. Ecce bis verbis videtur Augustinus tradere q caro primi hominis imortalitatem i se habuerit que per alimonias cibozum conseruaretur vsq ad tempus sue translationis in melius quando de ligno vite comederet ꝛ ficret omnino immortalis ita vt posset mori.

¶Quod ex ꝓdictis consequi videtur hominẽ de natura sue conditionis aliquo modo fuisse imortalez. sed non omnino fieret imortalis nisi participato ligno vite.

HEc aliqui dicunt q imortalitatẽ de natura habebat qua poterat nó mori que alio⁹ lignoꝝ esu poterat conseruari. sed nó poterat cósumari nisi per assumptionem ligni vite. quod videtur Aug. sentire super Genesim dicẽs. Hoc quoq; addo talem cibũ illaz arborem pstitisse quo corpus hominis stabili sanitate firmaretur non sicut ex alio cibo sed in spiratióe salubritatis occulta. Hic inuere videtur q cuz alijs cibis posset corpus sustentari. hoc cibo indeficienti sanitate firmaretur. Ex quo consequi videtur q sicut in natura sui habuit immortalitatez quãdam. s. aptitudinẽ moriẽdi. ita aliquã imortalitatem in natura sua habuerit. i. aptitudinem quandã: qua nó poterat nó mori cibis aditus sed si per pstitisset imortalitatis perfectio esset ei de ligno vite. Sed qui hoc tradút qúo superiora Aug. verba qbus dicit q erat imortalis ex ligno vite: huic sentẽtie nõ ꝓtradicãt diligẽter inquirant.

¶Diuisio textus.

DEterminata superius institutione humane nature quantum ad vtrũq; sexum. Dic ꝓsequitur conditiones nature institute quãtum ad primũ statuz sui. Diuiditur autẽ in partes duas. In ꝑma determiat ea que pertinẽt ad conseruatõez indiuidui in eẽ p immortalitatẽ. In scõa ea que pertinẽt etiam ad multiplicatiõem spẽi per gnatiõem. zo. di. ibi. (Post ꝟ videndũ est qualiter primi parentes ꝛc.) Prima ī duas. In ꝑma ostẽdit imortalitatem hominis quãtũ ad primũ statũ. In scõa ingrit cãm ꝛ modũ eius. ibi (Solet ꝛ ꝟ ãri cũ homo ꝑmus ꝛc.) ¶Circa ꝑmũ tria facit. Primo manifestat intẽtionẽ. Scõo ꝓponit hois immortalitez: ibi. (Primus ergo hõ fm naturã corpis ꝛc) Tertio manifestat dñaz illius primi status ad duos status sequẽtes ibi (In primo statu fuit corp⁹ hois ꝛc.) (Solet ꝛ ꝟ queri.) Dic iquirit cãm imortalitatis: ꝛ moduz: vtrum. s. eẽt per gratiam vel p naturam. Et circa ꝟ tria facit. Primo monet qõnem. Scõo determinat eam ex verbis Augu. ibi. (Ad quod dici põt ꝛc.) Tertio inducit quozundã disceptationez super hac determinatiõe, ibi (Propter ꝟ aliq dicũt ꝛc.) Et circa ꝟ duo facit. Primo ponit quozundaz opinionem qui simplr dicte determinationi adherẽt dicẽtes solam gram eẽ cãm immortalitatis. In scõa obuicit in cõtrarium ꝛ ponit cõtrariã opinionẽ. ibi. (Sed ad hoc queritur ꝛc.) Et circa ꝟ tria facit. Primo ponit obiectiõem cõtra primã opinionem. Scõo ex ꝟ inducit opinionẽ cõtrariã. ibi (Aliqui dicũt ꝛc.) Tertio ponit q̃das verba Aug. ex quib⁹ scõa opinio firmamentũ habere vr. ibi. (De hac vero hois imortalitate.) Ubi primo verba Aug. põit qualitatẽ põe immortalitatis exprimẽtia. Secũdo ex his ꝛcludit scõaz opinionẽ ad quã firmãdã alia auctoritatẽ Aug. inducit ibi (Jõ aly dicũt ꝛc) ¶Qõ I.

HIc quinq querunt. Prio de immortalitate hois fm aiaz. 2° vtr hõ in statu inocẽtie fuerit imortalis fm corpus. 3° vtr fuerit ipassibilis. 4° suppositio q sic, vtr illa imortalitas ꝛ ipassibilitas fuerit per naturã. vel per gram. 5° vtrum illa immortalitas sit eadẽ cũ imortalitate resurgentium.

¶Utrũ aia humana corrũpat corrupto corpe. I.

AD primum sic proceditur. vr q̃ anima hois corrupto corpe corrũpat. Primo p hoc qõ dr eccl. tertio: vnus ẽ interit⁹ hoïs: ꝛ iumẽtoꝝ: sz iumenta sil in corpore ꝛ in ania intereũt. g̃ vr q̃ ẽt homo. ¶P. dñe supiores participant vniformiter ab his que conueniũt in aliquo inferiori: sicut oẽ aial equalr se hz vt dicat corporeũ: sz incorruptibile ꝛ corruptibile sũt dñe entis. ergo eodẽ mõ ꝓueniũt oib⁹q̃ sũt in aliquo determinato genere: sed in oib⁹ aialib⁹ accidit corruptio per hoc q forma eoꝝ in nõ ens secedit. g̃ vr q̃ silr ẽt i hoib⁹. ¶P. quoꝝcũq; ẽ vnũ eẽ nõ põt corrumpi vnũ sine corruptione alteri⁹: cũ corruptio sit mutatio de eẽ in nõ eẽ. sz forme ꝛ mãe ẽ vnũ eẽ cũ eẽ debeat ꝓposito quod ex vtroq; resultat. g̃ nõ põt eẽ corruptio mãe sine corruptione forme: sz aia ẽ forma corpis vt ī scõo õ aia br. ergo corrupto corpe ẽt aia corrumpit. ¶Si dicat q aia ẽt ẽ forma et suba ꝛ post mortẽ nõ manet inquãtũ ẽ forma: sed inq̃tũ ẽ suba. ¶Cõtra aut aia est forma per eẽntiã suã: aut per aliqõ accidẽs suũ. Si ꝑmo modo. g̃ cũ vnius rei non sint plures eẽntie: si anima post mortẽ nõ manet inq̃tũ ẽ forma eẽntia sua penit⁹ annihilabit. Si ãt scõo modo: cum ex aia ꝛ corpe nõ ꝓstituat vnũ quod ẽ homo nisi inq̃tuz aia ẽ forma corpis seq̃tur q̃ hõ sit ens per accidens: ꝛ nõ significet aliqd in pdicamẽto sube: quod ẽ valde absurdũ. g̃vr q̃ post mortẽ nullo mõ aia remaneat. ¶P. vt in ꝑmo celi ꝛ mũdi, pbat pbs. impole ẽ q̃ aliqd habeat virtutẽ ad eẽnduz semp quod nõ semp fuit: qz virtus que ẽ ad hoc vt sit semp determiatur ad tps infinitũ: ꝛ qõ ī tẽpore infinito põt eẽ nõ hz virtutem determinatã ad hoc vt qñq; sit ꝛ quãdoq; nõ sit: qõ inuenitur i oi eo quod eẽ cepit: sed aia rõnalis nõ semp fuit q̃nimo cũ corpe incepit. g̃ nec semp erit: sed cũ corpe finietur. ¶P. cũ nulla sit suba sine ꝓpa opatione: vt Damas. dicit. ipossibile est aiam separari a corpe si i oi opatióe sua indiget corpore: sz in intelligẽdo corpe indiget: ga nõ ẽ intelligere sine fantasmate: vt in ꝓio ꝛ tertio de ania dr ꝛ hz intelligere corrũpit corrupto corpe vt in ꝑmo de aia dr. de alijs ẽt operationib⁹ eius planũ ẽ q̃ sine corpe non exercẽtur. g̃ aiaz a corpe separatã remanere ẽ ipole. ¶P. omne quod est ex nihilo vt Damas. dicit vertibile est in nihil: sed aia cũ sit creatura ex nihilo ẽ. ergo vr q̃ ī nihil vertibilis sit: et ita ẽ corruptibilis. ¶In ꝺriuz ẽ qõ dicit pbs in secũdo õ aia q̃ reliquũ genus aie. s. intellcũs sepatur ab alijs partibus aie: sicut perpetuũ a corruptibili. Et in ꝑmo de aia q̃ intellꝰ videtur suba quedã eẽ: ꝛ non corrũpi. non eni corrũpitur per se. cũ ẽt inferiores vires vt sensitiue de gbus min⁹ vr debilitẽt tñ ex indispõne organoꝝ: nec etiam p accidens: cũ nõ sit forma sup aliud delata: sz suba quedã p se subsistẽs. ¶P. in. io. ethicoꝝ pbs, pbat felicitatẽ ꝛtẽ platiuã actiua digniorez eẽ: ga est diuturnior: sz felicitas actia extẽdit vsq; ad terminũ b⁹ corpalis vite. ergo contemplatiua remanet ẽt post hanc vitã. nõ ãt in corpe. g̃ in aia ¶P. ad deũ ptinet habere curam ꝛ ꝓuidentiam de oib⁹ que ī mundo fiunt: ꝛ ꝑcipue õ bis q̃ circa homines gerũt. ꝛ ꝑcipue circa bonos ꝛ qui sunt deo similimi: vt hr ex verbis pbi. io. ethicoꝝ q̃ homo sapiẽs ẽ deo similim⁹: et sibi amantissimus: sed non põt eẽ sine iniusticia ꝓuisoris ꝛ gubernantis: vt mali nõ puniãtur ꝛ boni nõ premiẽtur. Cum ergo iniusticia in deũ cadere non possit: ops oẽ malum puniri: ꝛ oẽ bonum ꝓmiari. hoc aũt in vita ista nõ contingit. cũ frequẽter bona malis eueniant: ꝛ ecõuerso. ergo videtur q̃ hoc erit post hanc vitam. ¶P: vt in tertio de aia pbs dicit. aia est locus spẽz: sed locus confuat locatum. ergo si similitudo bona est: ops q̃ in aia intellectiua de qua loquitur spẽs intelligibiles conseruentur: sed intellis põt intelligere pñtibus intelligibilibus: sicut sensus sentire pñtibus sensibilibus. ergo ania potest per se in actum intelligendi sine hoc q̃ aliquid a corpe accipiat: ꝛ ita videt q̃ sine corpe esse possit ex regula quam Aristo. in ꝓncipio de aia ponit: q̃ si ania hz operationem ꝑpam sine corpe est separabilis.

Respõdeo dicẽdo: q̃ circa hoc quatuor sunt positiones. Prima fuit antiquoꝝ naturalium qui intellectum a sensu non discernebãt. vnde sicut opatio sensus dependet a corpore: ita etiam ponebant intellectus operationem ex corpe dependere ꝛ animam intellectiuam consequi naturã corpalem. vnde quidam ponebant aiam esse ignem: quidam vapozem: quidã armoniam: ꝛ sic de alijs fm q̃ tantũ sensus ꝛ motus aialiũ considerabant: ꝛ ideo fm eos necessariũ fuit ponere animam post corpus nõ remanere. Danc autẽ opinionẽ Aristo sufficienter infringit ostẽdens intellectũ habere esse absolutum non dependens a corpe: ꝓpter quod dicit non eẽ actus corporis: ꝛ ab Aluicen. dicitur non eẽ forma submersa in mã. ꝛ in libro de causis dicitur non eẽ super corpus delata: huius autẽ ꝓbationis mediũ sumit ex parte opationis eius. cum eni operatio nõ possit eẽ nisi rei p se existentis. ops illud quod p se hz operationẽ absolutã etiã eẽ absolutũ p se bẽre. operatio aũt intellectus ẽ ipsi⁹ absolute sine hoc q̃ in hac operatione aliquod organuz corporale cõiter: quod pz ꝑcipue ex tribus. Primo quia hec operatio ẽ oium formarum corpalium sicut obozũ. vnde ops illud ꝓncipium cuius ẽ hec opatio ab oi forma corpali absolutum eẽ. Scõo: quia intelligere ẽ vlium. in organo ãt corpali recipi nõ possunt: nisi intentiones indiuiduate. Tertio: quia intellectus intelligit se: quod non contingit in aliqua virtute: cuius operatio sit p organuz corporale: cuius rõ ẽ: quia fm Auicẽ. cuiuslibet virtutis opantis per organũ corpale ops vt organum sit mediuz inter ipsam ꝛ obm eius. Uisus enim nihil cognoscit nisi illud cui⁹ spẽs põt fieri in pupilla. vnde cum non sit pole vt organũ corpale cadat mediũ inter virtutẽ aliquam ꝛ ipam essentiã virtutis non erit possibile: vt aliqua virt⁹ operans mediante organo corporali cognoscat seipsam. Et hec probatio tangitur in libro de causis in illa ꝓpositione. Omnis sciens qui scit eẽntiam suam est rediẽs ad eẽntiam suã reditione completa. Et ꝺiuiditur redire cõplete ad eẽntiam: vt ibi cõmen. exponit: c⁹ eẽntia est fixa stans non super aliud delata. Ex quibus omnibus pz. q̃ aia intellectiua habet esse absolutum non dependens ad corpus. vnde corrupto corpore non corrumpit. Secũda fuit Pictagoꝛ ꝛ Platonis qui videtes incorruptionem aie errauerunt in hoc q̃ posuerunt aias de corpore ī corpus transire. Et hanc positionem improbat pbs in ꝑmo de anima ostendens q̃ aia est forma corpis ꝛ motoꝛ eius ops autem vt determinate forme determinata materia debeatur: ꝛ determinato motori determinatuz organũ: sicut quelibet ars in agente vtitur ꝓpꝛijs instrumentis. vnde hec aia nõ põt eẽ forma ꝛ motoꝛ nisi huius corpis. Tertia positio est eorum qui dicunt aiam intellectiuaz fm quid corruptibilem eẽ: ꝛ fm quid incorruptibiles: qz fm hoc q̃ de aia est huic corpori propꝛium: corrumpitur corrupto corpore: fm aũt id quod omnibus est comune incorruptibilis est. Ponunt enim intellectum esse vnuz in suba oium: quidam agentẽ: ꝛ quidam possibilem: vt supra dctũ est: ꝛ hunc eẽ subam incorruptibilem: ꝛ in nobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

non eē nisi fantasmata illustrata lumine intellꝰ agētis ꝛ mouētia intellm possibilē: gbus intelligētes sum⁹ fm q̄ p ea ꝯtinuamur itellectui separato: exquo segtur: q̄ si id qō ē ꝓpriū ōseruiē tm̄ cōi: remanēte q̄ ex oibus aiab⁹ humanis vna tm̄ subz remaneat dissolutis corpib⁹. Dec ār positio qb⁹ rōnib⁹ innitat: ꝛ qūo improbari possit: supra dcm̄ est. i 7. distī. Quarta pō ē quā fides nostra tz q̄ ania itellectiua sit suba nō dependens ex corpe: ꝛ q̄ sint plures intellectiue sube fm corpoz multitudinē: ꝛ q̄ destructis corpib⁹ remanent sepate: non in alia corpa transeuntes; sz i resurrectione idē corp⁹ numero qō deposuerat vnaquecz assumat.

Ad primum g̃ dōm: q̄ Salomon ibi loquiē more cōcionatoris assumēs in se diuersoz hoium sñias ꝛ sapiētiū ꝛ stultoz: vt in fine oīb⁹ appareat que sit verioz sñia. vnde concludit quasi sñiam pferens dicēs finē loquendi oēs pariter audiam⁹ ꝛc. Et ꝟ ē vnū ex illis que ab eo i psona stultoz inducūt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ corruptio inuenit in oīb⁹ corruptibilib⁹ fm vnā rōnem cōem q̄tū ad id qō p se corruptioni ꝯuenit: sed nō q̄tū ad id qō accidit ei. cū enī corruptio sit ꝓpe compositi trāsmutatio de eē in nō eē hoc p se ad corruptiōez ptinet vt compositū eē desistat: ꝛ ga ꝓpositū hz eē ex ꝯiunctione forme ad mām: ideo diuisio forme a tali mā inuenitur in qualibet corruptiōe: sz q̄ forma in nihil cedat vl̄ nō: hoc corruptiōi accidit ex rōne ꝓpa hui⁹ forme vl̄ illi⁹ si enim sit forma talis cui⁹ eē sit absolutū ꝛ nō dependēs in cui⁹ eē pticipatiōem mā adducit ex hoc q̄ perficit tali forma cōtingit: vt ex defcū mām ꝓpositū hz eē amittat fm hoc q̄ iproportionata ad ipm efficit: ꝛ tm̄ ipa forma remanet in suo eē: ꝛ sic destructio ē compositi forma remanēte: si vo forma nō hēat eē absolutū in quo subsistat sed sit p eē compositi tūc ex quo ꝓpositū desinit eē: oz q̄ forma ēt eē amittat: ꝛ p accidēs corrūpaī. ¶ Ad 3ᵐ dōz q̄ sicut dicit ꝓmētator in tertio de aīa: intellꝰ non eodez mō dr̄ forma cū alys formis mālib⁹ qō q̄tū ad hoc dicoveꝛ eē: lz ipe aliud intēdat q̄ aia cum hēat eē absolutū: vt ei⁹ opatio oñdit nō hz eē per eē ꝓpositi quin poti⁹ ꝓpositū per eē ei⁹. ꝛ iō corrupto corpe nō corrūpit p accidēs aīa. sicut alie forme que nō sunt nisi per eē ꝓpositi nec aliquā opatiōem hīt nisi mediante mā. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ aīa rōnalis ꝑter alias formas dr̄ eē suba: ꝛ hoc aliqd fm q̄ hz eē absolutū. ꝛ qō dr̄ q̄ aīa pōt dupl'r cōsiderari. s. fm q̄ est suba ꝛ fm q̄ ē forma non est intelligendū q̄tū ad diuersa que in ipa sūt q̄si aliud sit essentia sua ꝛ aliud ipaz eē formā: vt sic eē formā accidat sibi: sicut color corpori: sed distinctio accipit fm eius diuersam ꝓsideratiōnē: nō enī ex hoc q̄ ē forma hz q̄ post corp⁹ remaneat: sz ex hoc q̄ hz eē absolutū vt suba subsistens: sicut ēt hō nō hz q̄ intelligat ex hoc q̄ é aīal: sed ex ꝟ q̄ ē rōnalis. q̄tus vtrunq; sit sibi cēntiale. ¶ Ad quintū dōm: q̄ ex ratiōe illa nō plus ꝓbatur q̄ boc. s. q̄ id quod hz virtutez ad ꝟ vt sit semp dū hz illā virtutē non terminat esse suum ad aliquod tēp⁹ ante vel post: quasi nō poterit per hāc vtutem plusq̄ certo tempe durasse: ꝛ boc etiam in aīa verū est: quia ꝓvirtutē quā modo hz: potuisset per mille milia annoz durasse: sed quia hanc virtutē a se non hz. sed ab alio tūc ex hac virtute incepit sua duratio quādo ꝟ virtus data est sibi. ¶ Ad sextū dōm: q̄ intelligere cū aliq̄ vel sine aliquo dr̄ dupl'r. vel ꝟ modo q̄ illud ēt intelligatur eē pticeps opationis sicut organū virtutis visiue sīl' cum virtute visiua videt: quia videre est compositi: ꝛ sic intellectus oīno sine corpe intelligit. quia hec operatio non perficitur mediante organo corpali vel ita q̄ illud sit oīm opationis: sicut visus non pōt videre sine colore ꝛ hoc modo ēt intellectus in statu vie non potest intelligere sine fantasmate qō se hz ad intellectum: sicut color ad visum: vt phs in tertio de aīa dicit. Et ex hoc non ostēditur q̄ aīa intellectiua hēat eē dependēs ad corp⁹ cum operatio egrediatur ab ipa absolute: sed post mortē aliū modum intelligendi habebit: de quo locus erit ingrēdi in fine quarti. ¶ Ad 7ᵐ dōm: q̄ vertibilitas i nihil: nihil aliud ponit in creatura q̄ dependentiam eē eius ad ꝑnᵐ a quo esse hz adeo q̄ si influentia eius cessaret quelibet creatura eē desisteret. sed ex hoc nō potest creatura corruptibilis dici: vt in ꝑmo libro dcm̄ ē: distinctiōe octaua.

¶ Utz bō i ꝑmo statu habuerit necessitatē moriēdi II.

A D secūdum sic ꝓceditur. q̄ homo in ꝑmo statu habet necessitatem moriēdi. fm corp⁹. Quicquid enī segtur ex necessitate materie: ē necessarium necessitate absoluta: vt in scdo physicoz dr̄. sed corruptio compositi ex ītys sequitur ex necessitate materie. ergo corpus hois quod ex cōtrarys cōpositum erat simpl'r ꝛ absolute erat necesse corrumpi.

¶ Ꝓ. quod est corruptibile fm ptem: est ēt fm totū dissolubile: sed corp⁹ hois in ꝑmo statu fm aliquā ptem dissolubile erat als cibo non uteretur: pcipue quia ē formatus in perfecta quātitate: cum nutrimētū sit ad restaurationem deperditi. ergo vī q̄ ēt totum corpus dissolubile fozet. ¶ Ꝓ. vt in ꝯto metaphysice dr̄. necessitas cibi ē de illis sine quibus non pōt eē vita. sed homo in ꝑmo statu hēbat vitā cibis indigentem: vt in lra dicitur. ergo sine cibis viuere nō potuisset: ꝛ ita videtur q̄ quantuz i se erat necessitatem mortis hēret. ¶ Ꝓ. ea que differūt fz genus nō sunt transmutabilia inuicē. sz cōruptibile ꝛ incorruptibile sunt hȝ. vt in. io. metaphy. dicitur. ergo non pōt esse: vt homo qui nunc est corruptibilis ꝑpus fuerit incorruptibilis. ¶ Ꝓ. mortale est vna de differentijs cōstitutis hominis. sed vt in octauo metaphꝫ. dicitur: qualibz differentia apposita vel amota fit alia species: sicut etiā numeris per additionem ꝛ subtractiōem vnitatis. ergo si homo ante peccatū fuisset immortalis: fuisset alterius speciei: quod ē inconueniens.

Sed contra apostō. Ro. 6. dicit. Stipendia peccati mors. ergo homo ante peccatuz mortuus non fuisset. Idem potest haberi ex hoc q̄ dicit sap. 3. Deus mortē non fecit: sed impi ꝛc. ¶ Ꝓ. pena nō ꝑcedit culpam: sed mors ē maxima penaꝛ. vnde a pbō finis terribilium dr̄ in tertio ethicoꝛ. ergo ante peccatū mortuus non fuisset.

Respondeo dōm: q̄ vt ex scdo phycoz habetur ea que sunt ad finem instituunt fz rōnem finis: vt pz ꝑcipue in artificialibus. cum ergo hō instītutus eēt ad finem beatitudinis excedētis omnem facultatem humane nāe. oportuit q̄ in ipa sui institutione aliquid sibi collatum fuerit supra facultatez ꝑncipiorum naturaliū. ex ꝑncipijs autez nālib⁹ eē perpetuū habere nō potest: cum ex contrarys componatur: quod est causa corruptionis in rebus cum forma materiā pficiat fm eius capacitatem. vnde hoc sibi supra conditionē nature sue collatum fuit. vt aia que in tam nobilem finem ordinabatur fm potestatē suam supra cōem nature ordinem quo materia recipit eē fm sui conditionem eē ꝑpetuum materie cōicaret. Et quia hec potestas aie supra corpus consequebatur ex ordinatione eius in finem nō poterat impediri eius effectus nisi p ordinationē eius a fine que sine peccato esse non poterat. ꝛ qz peccare poterat lib. arb. nondum in iusticia cōfirmato poterat impediri eius effectus: vt morte eē perpetuum intercipetur: ꝛ

ideo quodāmodo erat mortalis inquātum poterat mori: ꝛ quodammodo imortalis inq̄tū poterat non mori. Sed pō moriēdi nō poterat reduci statim in actū nisi p̄cedēte imutatione aīe fm actum peccati. iō simpl'r dōz: erat hō i statu illo imortal' ꝛ mortalis non nisi fm qd. s. si peccaret: qz vt i. 9. meta. dr̄. illō dr̄ simpl'r eē i pō ad aliqd qō ꝑt stati reduci i actū vno motoze: sic ñ dicim⁹ q̄ ex terra possit fieri statua: sz ex cupro: q̄uis ex terra fiat cuprꝫ.

Ad primum ergo dōm: q̄ rō illa ꝓcederet si cōpositū eē ꝓcepisset fz ꝓditōez māe: ꝛ nō fm ptātē forme: cui⁹ eē ꝑpetuum ē: ꝛ hoc idē anime in ꝑn⁹ sup cōez nāe cursuz collotū est. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ gdā dicūt q̄ nulla dissolutio vl̄ ꝓditio fcā fuisset in corpore ade ꝛ cib⁹ ab eo non sumebaī ad restaurationē deperditi. Sed contra hūc defcū cōem oī creature qui est vertibilitas in nihil. Sz hoc ridiculum vī: qz fm hoc ēt corpa celestia cibis indigerēt: ꝛ ēt incorporee sube: nec cōtra hūc defcū p cibos subuenit: vt vel tollaī dependētia sui eē p cibū vl̄ saltē minuaī. irrōnabile āt ē q̄ indigueriꝫ ꝑpter defcū aliqué: ꝑp quē illi defectui subueniri nō possit: ꝛ iō dōm ē: q̄ cib⁹ sumebatur ad restauratōem deꝑditi ꝛ ad augmētū corpis in q̄titate perfcā ꝛ ad multiplicatiōem spēi per viā seminalē fm q̄ nutritiua augmētatiue ꝛ vegetatiue deseruire dr̄. ꝛ iō ops ponere q̄ aliq̄ pticularis deꝑditio in corpe ade fieret: nō tī poterat sub sequi dissolutio in toto ꝑ virtutē regitiuā corpis: q̄ erat ex ꝑte aīe: vt dcm̄ ē: sicut ēt in ptib⁹ mundi contingit elemēto ꝛ in ptib⁹ corruptionē fieri: nō āt in toto contingit elemēta corrūpi ex eo q̄ inferioꝛū corpoꝛ ordo virtute superioꝛ ꝑseruatur. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ si Adam nō comedisset mozeret: nec tm̄ mori poterat añ peccatū: qz ꝟ ipm qō erat nō comedere ꝛpe determinato fuisset sibi ꝑcm̄. tū qz erat ꝓtra ꝓceptū dīni⁹ ꝑmulgatū: quo ꝓceptū erat sibi vt de oī ligno paradisi comederet. Heñ. ii. tum qz non exīte ꝓcepto fozet ꝓtra legem nāl'r insitā: tēpus autē determinatū comedēdi nō ꝑ experiētiā defcūs cognouisz sz iudicio rōnis. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ ipole ē q̄ de corruptibili in corruptibile trāsmutatio fiat vel econuerso: si sumatur vt opposita. i. supra ea eē ꝑncipia fundata. Incorruptibilitas āt illa quā ꝑm⁹ hō hūit non fuit in ꝑncipijs nāe fundata: sed in virtute aīe diuinitus cōcessa. ꝛ iō qñ nāe sue derelictus ē morte quā in nā sua habebat: necesse fuit in actū exire. que qdē dicte immortalitati opposita ñ erat. ¶ Uñ pz rñsio ad gntū: qz illa imortalitas ꝓcipia nāe in quib⁹ cōsistit mortalitas non tollebat. vnde nulla dr̄ia cōstitutiua diminuitur: dicebatur enī hō tunc mortalis: ꝑt mortale ē dr̄ia eius fm q̄ ex ꝓditiōe nature sue morte habuit.

¶ Utruz corpus ade fuerit passibile. III.

A D tertiuz sic ꝓceditur. vī q̄ corp⁹ Ade fuerit passibile. Sēti re enī fm pbm quoddā pati est: sed Adā hūit corpus sensibile. g̃ ꝛ passibile. ¶ Ꝓ. corpora supiora sunt cā motuū in inferioꝛib⁹ corpib⁹ sed corp⁹ ade aliquo modo mutabile erat ad minus fm augmētū: g̃ erat receptiuū impssionū supioꝛum corpoꝛū sed recipere impssionē agentis é pati: ergo habuit corp⁹ passibile. ¶ Ꝓ. somnus ē passio quedā ꝛ imobilitatio ozgāoꝛ sensibiliū: vt phs oñdit: sed adā i ꝑmo statu dormiuisset. Unde gen. ii. Immissus in eo sopor a dño dr̄. ergo corpus passibile habebat. ¶ Ꝓ. augmentū sine alteratione eē nō pōt: nec alteratio sine passione: vt in ꝑmo ō generatione dr̄. sed corpus ade erat augmētabile. ergo ꝛ alterabile ꝛ passibile. ¶ Ꝓ. oē molle obuians duro: ops q̄ cedat sibi. sed adam hūit in carne sua mollicie: g̃ ab aliq̄ corpore duro vt securi secari potuisset. Sīl' ēt viri vt dr̄ ab excelléti calido: ꝛ sic de oībus alys passibilib⁹ corpali

Sed contra. oīs passio magis fcā abycit (bus. a suba: vt dicit phs: sed quod abycitur a suba est via in corruptionem. ergo cum corp⁹ ade fuerit incorruptibile: nō potuit sīl' eē passibile. ¶ Ꝓ. cuz semper patiēs sit ignobilius agente passio. n. aliquē defectum ipoztat in patiente. sed corp⁹ ade nulli defectui subyci poterat. g̃ passibile nō erat.

Respondeo dōm. q̄ pati dr̄ dupl'r. vno mō cōiter. alio modo ꝓprie: cōiter dr̄ pati qcquid recipit aliquid quocūq; modo: ꝛ sic cū oē recipiēs careat eo qō recipit: ꝛ sit in pō ad illud: ꝛ econuerso. oē quod est in pō ad aliquid sit receptiuū alicuius a tali passibilitate nihil absoluitur: nisi illud qō ē actꝰ purus. s. deus: oīs enī creatura passibilis dici pōt fm q̄ alicuius pfectiōis receptibilis est. Sed qz illud qō pfectionē recipit: non ꝓprie dr̄ passum vel alteratum: sz magis pfectū. vt in. 7. physicozum dr̄. iō ꝓpe pati fz q̄ passio segtur alterationez qua aliquid transmutat ab eo qō ē sibi fm nām: sicut si aqua calefiat vel aer inspissetur: ꝛ si corpus aialis infirmeī: nō aūt si sanetur. Primo ergo modo accepta passione. corp⁹ ade passibile erat: sed scdo modo accepta: tunc dicēdum est corpus eius fuisse passibile fm quid. s. si peccaret ꝛ ꝑ passibile simpl'r: sicut de mortali ꝛ imortali dcm̄ ē.

Ad primum g̃ dōz: q̄ duplex ē passio. vna q̄ segtur actiōem nature: quādo. s. species agētis recipitur in patiente fm eē materiale: sicut q̄ aqua calefit ab igne. Alia que sequitur actiōem que est p modum anime: qñ. s. spēs agentis recipitur in patiēte fz eē spirituale: vt intentio quedam: fm quē modum res habet esse in anima: sicut species lapis recipitur in pupilla: ꝛ talis passio semper est ad perfectionez patientis. vnde talem passionem non excludimus a corpore ade. ¶ Ad scōm dōm: q̄ cum motus superiozū corporum sit vt vita quedam: nō natura existentibus omnibus: vt in octauo physicozum dicitur. passio illa fm quā corpora inferioza supiozum impressionem recipiunt: est ad perfectionem ꝛ ꝑseruationez eozum: vñ nec ēt talis passio a corpore ade excluditur. ¶ Ad tertium dicēdū: q̄ scōm quosdam homo in primo statu non dormiuisset. sed qz hoc ratione vl̄ auctozitate firmari non potest: probabili⁹ videtur: vt ex quo vitam animalē habebat ea que talem vitam consequuntur sibi non deessent. Somnus autē quādoq; conuenit ex causa naturali: sicut ex vaporatione alimenti vl̄ ex humiditate cerebri: vt in ꝑma etate: ꝛ sic vī vtraq; de cā potuisse eē sōnū i ꝑ statu: q̄ñq; vo ex cā ināli: sic ex labore aut egritudie: ꝛ sic ñ fuisset ibi sōn⁹. Sōn⁹. n. q̄tum in se est: ē passio ad perfectionez totius aīalis pertinēs: eo q̄ in somno intenduntur virtutes naturales ꝛ quietātur virtutes animales: vt postmodum fortiozes sint in actib⁹ suis. ¶ Ad 4ᵐ dōz: q̄ i augmēto ē alteratio ei⁹ qō addit qz ꝓuertit i subaz ei⁹ qō augeī: nō āt opz q̄ sit alteratio eius cui additur: per quam a perfectione nature sue trāsmutatur: et hoc quod augetur est illud cui additur alimentum. vnde ex augmento non potest concludi passibilitas corpis augmētati. ¶ Ad 5ᵐ dōz: q̄ q̄uis caro ade molle eēt ꝛ diuisibil' tm̄ ꝑ q̄uidētiā suā ꝛtinebaī a tali passione dū sibi a nociuis cauebat: qō si nō facerz peccaret. sz ꝑ diuinā ꝓuidētiā ab oi violētia ꝓtuabaī illesus.

¶ Utz bō i ꝑ statu fuerit ipassibil' ꝛ imortal' ꝑnāz. IIII.

A D quartum sic ꝓceditur. vī q̄ per nām homo i primo statu erat impassibilis ꝛ imortalis. Eiusdem enī z est infundere ꝛ continuare vitam: sed aīa na-

Universidad de Deusto
Biblioteca

turaliter vitā corpori infundit. ergo ēt naturaliʒ in ppetuū vitā in corpe ꝯtinuasset. ¶ P. vt dicit Aug. ii. super Geñ. ꝛ phs in. ʒ. de aīa. Agēs est nobiliꝰ patiente. sed corpus ade ē nobilissimū corpoꝝ: erat ergo a nullo corpe pati poterat. vt corrūperetur ēt ſm cōditionē nature sue. ¶ P. corruptio contingit in corpib⁹ mixtis: ex B q⁹ aliquod elemētoꝝ ꝓdominans armoniā mixtionis dissoluit. ſʒ corpꝰ ade erat tēperatissimū. g̃ vī q⁹ nō poterat ibi seq corruptio nālis p excessū alicuiꝰ ɔry. ¶ P. corruptio nālis aīalū ꝯtingit ex cōsumptiōe humoris nālis: sed in corpe ade si aliqd deꝑdebaī poterat p cibū assumptum restaurari: ꝓcipue cum ipe quātitatē deꝑditi ꝛ virtutem cibi assumpti cognosceret: ꝛ in edēdo modū ɔseruaret. g̃ vī q⁹ nūq̃ nāliter corrupt⁹ fuisset. ¶ P. illa dicim⁹ naturaliter cuenire que ex rōnib⁹ seminalib⁹ rebus ĩditis cōsequunt: sed p virtutē ligni vite immortalitatē ɔsecut⁹ fuisset: vt in lra dr̃. g̃ vī cū lignū illud eēt corpꝰ nāle q⁹ nāliter vitam conseruare potuisset.

Sed contra est: quia Diony. dicit in q̃rto capi. de diui. no. q⁹ data nālia demones perpetuū nō ꝑdiderūt: sed hō nō ampliꝰ q̃ demon peccauit. ergo si immortalitatem nāliter habuisset eam nullatenus amisisset. ¶ P. dr̃ie ɔsequunt ex p̃ncipys eēntialib⁹ ꝑficiei: ſʒ mortale ē dr̃ia bois. g̃ ex naturalibus p̃ncipys homo habet q⁹ sit mortalis: cum ergo naturaſ speciei eadez sit ante peccatū ꝛ post: videtur q⁹ ante peccatum etiam naturaliter mortalis erat.

Respondeo dicēdo q⁹ ĩmortalitas illa ꝛ impassibilitas quā hō habuit in primo statu non inerat sibi ex suis p̃ncipys nāe: vt dcm est: sed ex beneficio conditoris. vnde nālis ꝓprie dici nō pōt: nisi forte nāle dicatur oē illud qō natura incipiens accepit: sed ɔtra multiplices modos corruptionis ꝛ causas: pluribus remedys a corruptiōe ɔseruabatur. Est enī q̃drupler modus quo corpa aīalium corrūpūtur. ¶ primꝰ ē qui cōiter inuenit in oib⁹ generabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ ex B q⁹ res māles bñt virtutem finitā ad eēndum. vnde ops q⁹ oēs certo periodo corrūpātur: vt in sexto de generatione dr̃. Scōs ē cōis oibus corpibus mixtis ex excessu inordinato alicuius ɔriorum. ¶ Et contra. vtrūq̃ illoꝝ defectū subuenibatur homini p quādā virtutē aīe collatā ad B vt ſm cōditiōem suā mām perficeret: vt sicut ipa aīa bz eē indeficiens: ita indeficiens eē corpi tribueret ꝛ perpetuam eq̃litatē complexionis. Tertium modū corruptionis ꝓprium bñt corpora aīata: sicut ꝛ ꝑum modum generationis ex hoc. ſ. q⁹ calor qui est instrm aīe humidum cōsumit in quo est vita: ꝛ contra hunc defectū subueniebatur sibi duplici beneficio: qz per esum alioꝝ lignorum paradisi restaurabatur ɔtinua deperditio facta in corpore: sicut ēt in nobis fit per cibos gb⁹ vtimur: sed qz illud quod ex nutrimēto cōuertitur: non ē adeo perfecte substans virtuti speciei: sicut quod p̃us erat: eo q⁹ vtutes naturales semp debilitantur in agēdo: ideo in nobis ops q⁹ in fine sequatur diminutio quando virtus speciei adeo debilitatur ꝓpter mixtionem extranei: q⁹ non pōt fieri tanta restauratio quanta fit consumptio ꝛ sic in fine ops consumptionem esse: vt phs in primo de generatione dicit: ꝛ ponit exemplum de vino cui semper admiscet aq̃: quod tandem aquosum fit. Sed ad hoc subueniebat ei lignum vite: cuius virtute diuinitus concessa alimentuz assumptum iperfectam assimilationez adducebatur. ꝓp quod ēt a quibusdam dicitur: q⁹ ad restaurationē humidi radicalis deperditi conferebat. Quartus autem modus corruptionis est per violentiam ab aliquo extrinseco agēte: sicut per incisionem gladij: vel aduſtionē ignis: ꝛ hꝰ. Et ab hoc modo corruptionis conseruabat hominē illesum diuina prouidentia: per quam decretum erat. vt nullū nocumētū hō pateretur in corpe: nisi ꝑius a mentis innocētia deuiasset.

Ad primum g̃ dōm: q⁹ aīe nō ē nāle infūdere vitā: nisi tali corpi. ſ. qō est sic complexionatū ꝛ organizatū: ꝛ manēte tali dispōne corpis vita cōtinuatur ab aīa: sed hāc nō ē pole semp durare ſm potestatē inferioris nāe. vnde nō ops q⁹ ĩmortalitas sit naturalis. ¶ Ad ꝛm dōm: q⁹ impole est aliquod mixtū esse in quo nō ꝓdominetur altez ɔrioꝝ multis de causis. ¶ Prio cū nāe elementares se bēant q̃lis māliter ad formā mixti: nō posset mixtū cōseq vnā formam simplr: nisi elementa aggregarēt in vnū B mō: q⁹ vnū sit formale ꝛ ꝓdominās. Scōo: qz ad mixtionē exigit elemētoꝝ alteratio quam esse non contingeret si ponerentur eoruz equales virtutes: oporteret enim q⁹ virtus alterantis virtutem alterati excedat. Tertio: quia nullum locum naturalē haberet si nullum elementum in eo dominaretur: ꝛ ita nec motum naturalem in quo deficeret a ꝓprietate corporis naturalis. Quarto: quia in animatis specialiter calor est instrumentum anime: vt in secundo de anima dicitur. vnde ops calorem ꝓdominari: ꝛ sic ops q⁹ in quolibet mixto tandem sequatur corruptio. ¶ Ad tertiū dicēdū: q⁹ nihil ꝑhibet illud quod est nobilius simplr esse min⁹ nobile ſm aliqd: sicut caro humana q̃ quidē ſʒ nāz sue speciei nobilior est gladio: tñ ſm ꝓprietatem duri et mollis: est ignobilior: quia durum noīat pōm naturalem respectu illius rei: cuius molle in potentiaz ducit: ꝛ eodē modo ē ignobilior q̃ ignis cum habeat in potentia calorem quem ignis habet actu. actus vero semper potentia est nobilior: ꝛ ideo contingit corpus nobilius ab ignobiliori pati ſm nām: vt corpus aīalis ab igne. ¶ Ad q̃rtuz dōm: q⁹ illud quod ex nutrimento in carnem conuertit semp efficit minus ac minus habens de virtute speciei: tum quia virtus nālis ex actione debilitatur: eo q⁹ agens simul patitur: vt in sexto phicoꝝ dicitur: tuz quia perfectius recipit virtutes speciei quod per se gñat. q̃ qō generat per admixtōez ad altez: sicut vinū qui od generat in vite virtuosi⁹ est q̃ hoc quod adgeneratur ex additione aque transumpte in vinum: ex cuius etiā admixtōe totum vinum debilitatur. tum etiam quia omnis virtus quāto plus ē vnita tāto efficacior est ad agēdū: ꝛ quanto mā magis multiplicat: tanto calor naturalis magis diffunditur: vnde est minus potens ad conuertendum: sicut etiam in libro de aīalib⁹ dicit phs q⁹ animalia que bēnt magnum cor sunt timida: quia calor in magno corde est dispersus: ꝛ in paruo congregatus: ꝛ ideo in puero tantū de alimento conuertitur: quod sufficit nō solū ad restaurationem deperditi: sed etiā ad augmentū: sed postea cōuertitur solum B qō ad restaurationez deperditi sufficit. tandem vero non tantum natura potest ꝙuerere q̃tum deperditur. vnde ops q⁹ sequatur diminutio ꝛ tandē corruptio. Et ideo per virtutem naturalem hoc non pōt cōtingere: vt per sumptionem cibi vita hominis perpetuo conseruaretur. ¶ Ad quintuz dōm: q⁹ lignū vite nō erat p̃ncipalis cā immortalitatis sed coadiuuans ad cōtinuationem vite modo predeterminato: ꝛ ideo ĩmortalitas non est iudicanda naturalis propter virtutem ligni vite sed magis gratuita propter virtutem anime supra naturam collatam que p̃ncipalis cā ĩmortalitatis erat. ¶ Et preterea in rebus viuētibus nō dr̃ aliquid naturale nisi quod ex p̃ncipio intrinseco cōsequit: q̃uis ēt p actiōem q̃rūdā rez nālium extrinsec⁹ agentiū aliquid in eis efficiatur: vt ps in vstione ꝛ alys similibus.

¶ Utrum ĩmortalitas ade fuerit eadē cum ĩmortalitate resurgentium. V.

A quintum sic ꝓcedit. videt q⁹ ĩmortalitas Ade nō sit eadē cū ĩmortalitate resurgentiū. ¶ prio per B q⁹ Aug. dicit q⁹ alia est ĩmortalitas quā ĩ adā pdidimus ꝛ alia quā per xp̃m in resurrectione speramus. ¶ P. ō eodē in idē nō est aliqua trāsmutatio: sed infra dicet q⁹ si adā perstitisset trāsferendus erat de ĩmortalitate quā habebat in spūalez vitam. ergo ĩmortalitas spūalis q̃lis ē resurgentiū nō ē eadē cū ĩmortalitate ade. ¶ P. ipassibilitas resurgentiū est quedā ipsoꝝ dos: sed adā in primo statu doté nō habuit: cū dos nō debeat nisi ei qui traducitur in donū celestis sponsi per modum sponse. ergo ꝛc. ¶ P. ca que causant ex diuersis principiis: oz eē diuersa: sed ĩmortalitas ade cābatur ex innocētie gratia: ĩmortalitas aūt resurgentiuz causabitur ex habitu glie in beatis. ergo nō eadē ĩmortalitas ē vtrobiq̃.

Sed contra ĩmortalitas cōpozis cōsequit̃ libertatē arbitrij ſʒ eius diuersuz statuz: sed in oibus statibus est eadez libertas arbitrij. ergo eadē ē ĩmortalitas corpis ĩ p̃mo ꝛ vltio resurgentiuz statu. ¶ P. vna ꝛ eadē potentia est q̃ prius dispositia est ꝛ postmoduz efficit̃ necessitas: ſʒ corpus hois in p̃mo statu erat ĩmortale: q̃si ſʒ pōz dispositā tñ: eo q⁹ poterat mori ꝛ non mori. ĩ vltio vō statu erit ĩmortale ſʒ pōz q̃ ē necessitas ad vitā: qz ipole erit mori. ergo ē, vna ꝛ eadē ĩmortalitas.

Respondeo dicendū q⁹ ĩmortalitas dicit potētiam quādaz ad semp viuendū ꝛ non moriendū. hec autez potentia in natura būana ex parte corporis nō inuenit nisi in perfecta quasi potētia obediētie tñ: eo q⁹ p principia nature vite sempiternitas haberi nō pōt: sed cōplementuz huius potentie est ex aliquo diuino munere gratis collato. sic ergo ĩmortalitas dupliciter cōsiderari pōt: vel quātū ad potentiā incōpletaz naturalē: ꝛ sic est vna ꝛ eadez ĩmortalitas: sicut vna ꝛ eadē natura: vel quātuz ad minus gratie: q̃ est quasi formale complens dcāz pōz: ꝛ sic iuenit̃ differētia vtriusq̃ ĩmortalitatis ꝛ ipassibilitatis: qz ꝑma fuit p gr̃az ĩnocētie. vltima vō erit p donū glozie. In primo enīz statu talis erat victoria aīe sup corpus: vt nihil i corpore fieri posset q̃ aīe aduersaret̃: sed in vltio statu amplior erit victoria in hoc q⁹ proprietates aīe quodāmō in corpus redūdabunt: vt corpus agile ꝛ lucidū ꝛ spirituale efficiat̃ ꝛ ipassibile. Et p hoc ps respōsio ad vtrāq̃ partē. ¶ Expositio textus.

In primo statu fuit corpꝰ bois ꝛc̃). vide⁹ q⁹ tale etiā erit in tertio statu cū aīal genus bois sit ꝛ semper de specie predicetur. Et dicēdum q⁹ differt aīal ꝛ aīale quātuz ad nois significationez: qz aīal noīat naturaz generis que a specie nunquā remouetur: vñ semper bō dicetur aīal: sed aīale dicit aliqō denoiatum ex natura aīalis. cū autez denoiatio propriе sit ab eo qō est formale ꝛ perfectiuz rei: illi tantuz aīale esse cōpetit in quo proprietates aīalis quātuz ad aliquid denoiantur. De ut̃ sūt in quibus hō cū alys aīalibus cōuenit: ꝛ iō qui bruales mor⁹ segt̃. i. passiōes sensitiue ptis aīalis bō ab Apostolo dicit̃. ꝑme. Cor. z. qz ergo in primo statu boiem oportebat occupari circa opera nutritiue ꝛ generatiue sine q⁹ bus vitaz cōseruare nō poterat: ideo aīalem vitaz diceba tur babere. (Corpꝰ propter peccatum mortuū ꝛc̃.) Uidetur hoc esse falsum ꝛ expositio insufficiens que adiungit̃: quia quod in futuruz necessarium est: nondum tamen dicitur esse factum. ergo ꝛ si ex peccato necessitatez mortis homo incurrat: nō tamē corpus eius mortuuz dici debet. Et dicendum scōm quosdaz: q⁹ homo post peccatuz est in continuo actu deficiendi vsq̃ ad mortē: secūdū q⁹ dicitur sapientie quinto. Continuo nati desinimus esse: ꝛ ideo statim homo mortuus potest dici. Sed hoc videtur redire in opinionez Eraclīti qui ponebat oia moueri semper. volebat enīz oēm trāsmutationez que in lōgo tempore cōtingit: puta augmēti diuidere secūdū oēs particulas tēporis: vt in qualibet parte temporis esset assignare aliā partem motus: sicut est in motu locali: qui solus proprie ꝛ vere continuus est: vt in octauo physicoruz cōmentator dicit: ꝛ hoc satis a philosophis improbatur. ¶ Preterea. nō est impossibile q⁹ duo motus contrarij sint continui. Unde cum generatio ꝛ corruptio sint contraria: oportet iter tempus generationis ꝛ corruptionis eiusdem rei esse aliquod tempus in quo non corrumpitur nec generatur.

¶ Et preterea: adhuc non deberet dici mortuuz: sed mori. Et ideo aliter dicēduz est q⁹ expositio Augustini est sufficiens. vt. ſ. ex hoc mortuū dicatur: quia necessitatē mortis habet: quod enīz est in futuruz necessariuz: ꝛ si nonduz in actu in seipso: est tamen iā determinatuz in causa sua: vt quodāmodo possit dici esse. Unde ꝛ de ortu solis ꝛ luminariuz ꝛ occasu ꝛ eclypsibus fiunt demōstrationes. vt de his que sunt semper: quia causas determinatas habēt quas non cōtingit aliquomodo deficere. Unde dicit Augu. 9. super Geneſ⁹ q⁹ hoc modo dicitur corpus bois post peccatuz mortuuz: sicut a medicis homo infirmus desperatus propter ipossibilitatez euadendi dicitur mortuus. (Qō autē dicitur continuo nati ꝛc̃.) Nō ē intelligenduz quasi trāsmutatio corruptionis bois sit toto tēpore vite eius in actu: sed vel hoc dicit̃ propter breuitatez vite: qō enīz paruz est quasi nihil esse videtur. vt dicitur in secundo physicoruz: vel quia dies ad vitaz determinati a deo cōtinuo labuntur. (Qō erat ei de ligno ꝛc̃.) Uidet̃ q⁹ hoc dictuz redeat in fabulas antiquoruz quas philosophus deridet ꝛ improbat in tertio metha. qui dicebant deos q⁹ gustauerunt de quodaz cibo factos esse ĩmortales: alios autem remansisse mortales. Sed dicenduz q⁹ nō est simile: quia illi fabulose totaz causam ĩmortalitatis cibo conferebant. Augu. vero non intendit q⁹ lignum vite eēt p̃ncipalis causa ĩmortalitatis: sed quoddā ad ĩmortalitatez coadiuuans. vt dcm est. Non q⁹ posset nō mori ꝛc̃. Ad huius questiōis solutionē sciendum q⁹ ꝛ si preceptū exterius nō accepisset: tamen interior ratio dictabat terminato tē poze cibum sumendū esset: ꝛ ideo si cibuz nō assumpsisset tam de illo ligno q̃ de alys contra legez naturalez fuisſ⁹: ꝛ ideo peccasset ꝛ mortuus fuisset.

¶ De mō procreationis filiorū si nō peccassent ꝛ quales nascerentur filij. ¶ Distin. xx.

Post hoc videndū est qualiter primi parentes si nō peccassent filios procreassent: ꝛ quales ipsi filij nascerentur. Quidā putant ad gignēdos filios primos homines in paradiso misceri nō potuisse nisi post peccatū dicentes concubitum sine corruptiōe vel macula non posse fieri: ſʒ ante peccatum: nec corruptio nec macula in boie eē poterat: quoniaz ex peccato hec consecuta sunt: ad qō dicēduz ē q⁹ si ñ peccassent primi boies sine oi petō ꝛ macula in paradiso carnali copula ꝙuenissent. ꝛ eēt ibi thor⁹ imaculatus ꝛ mixtio sine concupiscētia

Universidad de Deusto
Biblioteca

atq; genitalibus mẽbris: sicut ceteris iparẽt vt ibi nullũ morũ illicitũ sentirent: ⁊ sicut alia mẽbra corporis alijs admouemus: vt manũ ori sine ardore libidinis: ita genitalibus vterent mẽbris sine aliquo pruritu carnis. Hic enim letalis egritudo mẽbris bũanis ex peccato ibesit. Si nuissent itaq; filios in paradiso p coitũ imaculatũ ⁊ sine corruptiõe. Vñ Aug. sup Gen. Cur nõ credamus primos boies añ petrũ genitalib⁹ mẽbris ad procreationẽ ipare potuisse: sicẽ ceteris i quolibet ope sine voluptatis pruritu vtũr. Incredibile. n. ẽ deũ talia fecisse illa corpora vt si nõ peccassent illis mẽbris: sicut pedibus iperarent: nec cũ ardore seminarẽt vel cũ dolore parerẽt: ſz post petrũ motũ illuz meruerunt quẽ nuptie ordinãt ꝓtinẽtia cohibet. Infirmitas. n. pna i ruinã turpitudinis excipit honestate nuptiali: ⁊ qõ sanis offñ esset: egrotis ẽ i remediũ. Emissi qdẽ de paradiso ꝓuenerũt ⁊ genuerũt. ſz potuerũt in paradiso ei⁹ cẽ nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus sine ardore libidinis: sine dolore pariendi.

¶ Qñ i padiso nõ coierũt duob⁹ modis soluit.

QUr ergo nõ coierunt in paradiso. Qz creata muliere mox trãsgressio fcã ẽ: ⁊ electi sũt de paradiso: vel qz nondũ inserat vt coirẽt ⁊ poterat diua expectari auctoritas: vbi ꝓcupiscẽtia non augebat. Deus ꝙo nõ iusserat: qz casuz corꝑ pscibat: de qbus hõ propagãdus erat. Ecce exꝑsse habes de modo procreationis filiorum.

¶ Determinatio illius iferioris vite vtrũ nati filij p successiões an sil' oẽs transferendi fuissent.

DEtermino vero tẽporis quo transferẽt ad spialem celestẽqz vitã: certuz aliqd scriptura nõ tradit: ⁊ iõ ambiguum ẽ: vtrũ parentes genitis filijs pfectaq; bũani officij iustitia ad meliorẽ statũ trãsferent nõ p mortẽ: ſz per aliquã mutationẽ. An patres in aliquo statu vite manerẽt ligno vite vtentes donec filij ad eundẽ statũ peruenirent. ⁊ sic ipleto nũero oẽs simul ad meliora trãsferẽt vt essent: sicut scti angeli dei in celis. De quo Aug. ambigue disserit sup Genesim ita iquiẽs. Potuerũt primi boies i paradiso filios gignere: nõ vt moriẽtibus pribus succederẽt filij: ſz in aliquo forme statu manẽtibus: ⁊ de ligno vite vigorẽ sumẽtibus: ⁊ filij ad eũdẽ pducerent statuz: donec ipleto numero sine morte aialia corpora in aliã q̃litatẽ trãsirẽt i q̃ oino regenti spũi deserviret: ⁊ solo spũ viuificãte sine corporeis alimẽtis viueret. Vel potuerũt parẽtes filijs cedere: vt p successiões numerus ipleret. Qui genitis filijs pfectaq; bũani officij iustitia ad meliora transferẽt: non p mortez: sed p aliquã mutationẽ. Ecce hic habem⁹ de trãsitu bois ad meliora: ſz incertuz nobis relinquit vtrũ simul transferent: an p successiones.

¶ Quales procreassent filios vtrum perfectaz staturam ⁊ vsum membrorum habentes qualis primus homo fuit conditus.

SI ꝙo querit q̃les si nõ peccasset bõ filios genuisset. vtq; videlicet: sicut ipe prim⁹ bõ ꝑm staturã corporis ⁊ vsus mẽbroz pfectus mox ꝓditus exiit: ita ẽt eius filij in ipso natiuitatis exordio pfecti existerent: q ambulare: ⁊ loq; ⁊ cetera cũcta facere possent. Rñderi põt q filios parvulos nasci oportebat pp materni vteri necessitatẽ. Sz vtrũ mox nati perfectionẽ stature ⁊ mẽbroruz vsuz haberẽt: an parvuli ⁊ in minori etate cõstituti vt possent mẽbrorũ officijs: an p iterualla temporũ eo modo quo nũc fit: pfectionẽ stature ⁊ vsuz mẽbroruz recepturi eẽnt: de auctoritatibus diffinitũ nõ habemus. Et sup hoc Augu. ambigue loquit. Adouet nos inqt si primi boies nõ peccassent: vtrũ tales filios eẽnt habituri: q nec lingua nec manibus vterent. Nam propter vteri necessitatẽ forte necesse erat parvulos nasci: ſz q̃nis exigua pars corporis sit cõsta: nõ tamẽ propter hoc parvulã viro cõingez fecit. Vñ ⁊ eius filios poterat oipotentia creatoris mox natos grãdes facer. Sz vt hic omittam: poterat certe eis prestare qõ multis aialibus prestitit: quoruz pulli quãuis sint parvuli: tamẽ mox vt nascunt currunt ⁊ matres sequũtur. econtra homini nato nec ad incessuz pedes idonei sunt: nec manus saltem ad scalpẽdũ habiles: ⁊ iuxta se mãmis positis nascentes: magis possunt esurientes flere q̃ surgere. propter vero infirmitati mẽtis cõgruit hec ifirmitas carnis. His ꝙbis videt insinuari q filij etiã parvuli officijs mẽbrorum valerent vti.

¶ Quibusdã nõ absurde placuit q filij pul nascerent ⁊ p accessuz tpis in statura ⁊ in alijs sicut nũc pficerent: qõ nõ eẽt vicio cõputandũ.

SEd cũ Aug. sub assertione de his nihil tradat: non irrationabiliter qbusdam placuit primoruz parentũ filios nascituros pvulos: ac deide p iterualla tẽporũ eadẽ lege qua ⁊ nũc natiuitatẽ humanã ordinatã cernimus: stature incrementũ ⁊ vsum mẽbroruz recepturos: vt in illis expectaret etas ad ambulandũ ⁊ loquendum: sicut modo in nobis: qõ vtiq; non eẽ vicio deputandum: sed conditioni nature: sicut a cibo non penitus abstinere valebãt: nec tamẽ illud erat ex vicio: ſz ex nã ꝓditiõis. Ad hẽ aũt opponit: ita si nõ peccarent nec morientur: sed non peccarent si non comederent. Poterant ergo sine alimonia viuere. Ceterum sicut supra diximus non solum peccarẽt si de ligno vetito ederẽt: ſz ẽt si ꝓcessis nõ vterent: qz sicut erat ei ꝑceptũ nõ illo ligno vesci ita alijs vesci. Preterea ⁊tra nãlẽ rõnẽ facerent q̃ intelligebãt de illis cẽ edendũ qõ ⁊ nãliter apperebãt. Itẽ opponit: cũ fames sit pena pcti: si nõ peccarẽt famẽ nõ sentirẽt: sed sine fame supfluũ viderẽt comedẽ. Vñ putãt qdã eos cibis nõ indiguisse añ petrũ: qz nõ poterãt esurire si nõ peccassent. Ad qõ dici põt q fames vere defectus ẽ ⁊ pena pcti. Est. n. imoderatus appetit⁹ edẽdi: cui nõ subiacuisset bõ si nõ peccasset: ſz, pculdubio peccaret nisi hũc defectũ cibo ꝓueniret: hẽbat. n. nãlẽ appetitum ⁊ moderatũ: cui ita satisfaciẽdũ erat ne defectuz famis sentiret: sicut ergo non ex vicio: ſz ex nãe ꝓditiõe erat: q añ petrũ bõ cibis idigebat: ita ñ ex vicio cẽt: ſz de nã: si bois ꝓditio in principio suo. i. prio parẽte a pfecto ichoata in subsequẽti, ꝓpagatõe a modico ad maiora pficeret. vt. s. p iterualla temporũ stature corporẽ incremẽta vsumq; mẽbrorum susciperet.

¶ Vtq; sicut statura corporis ita ⁊ sensu mentis puuli nascerẽt: ⁊ p accessuz tpis, pficeret i sensu ⁊ noticia ꝙitatis: an mox nati i bis eẽnt pfecti.

ET cũ de corpe bũano nõ sit absurdũ vel iconueniẽs hoc existimare: q̃ri solet: vtq; de sensu aie ⁊ cognitiõe ꝙitatis eodẽ mõ sentiẽdũ sit: vt. s. bi q sine pctõ nascerent: sensu ⁊ itelligẽtia mẽtis iperfecti existerẽt ⁊ per accessum temporis in bis proficerent vsq; ad perfectionẽ: an mox cõditi pfectionẽ sensus ⁊ cognitiõis peciperẽt. Illi q sentiunt puulos natos i statura corporis ⁊ vsu mẽbroꝝ p accessuz tpis, pfecturos: nõ diffitẽt eosdẽ i exordio natiuitatis sensu iperfectos existere ⁊ piternallũ tpis i sensu ⁊ cognitiõe, pficere vsq; ad pfectũ. Ad qõ qdã opponũt dicentes. Si mox nati ñ bẽrẽt pfectionẽ sensus ⁊ itelligẽtie ignorãtia i eis eẽt. ignorãtia aũt pcti ẽ pena. Sz q bẽ dñt ñ satis diligẽter ꝓsiderãt: qz nõ ois q aliqd nescit: vel minus aliqd pfecte scit statiz ignorãtiã bẽ siue ignorãs eẽ dicẽdus ẽ: qz ignorãtia nõ dr nisi cũ id qõ sciri ⁊ ñ ignorari dz nescit: taliscz ignorãtia pena pcti ẽ: cuz mẽs vicio obscurat ne cognoscer valeat ea q̃ scire ỏberet.

¶ De bois trãslatiõe i meliorez statũ ⁊ õ duob⁹ bonis altero hic dato altero ꝓmisso.

ALis erat bois istitutio añ petrũ scõm corporis ꝓditionem. De hoc aũt statu transferẽdus erat cũ vniuersa posteritate sua ad maiorẽ dignioremqz statũ: vt celesti ⁊ eterno bono in celis sibi parato frueretur. Sicut enim ex duplici natura compactus est homo: ita illi duo bona conditor a principio preparauit. Unum temporale: alterum eternum. Unum visibile: alterum inuisibile. Unum carni: alterum spiritui. Et quia primũ est quod est animale: deinde quod spirituale ẽ temporale ac visibile bonuz prius dedit. Inuisibile autem ⁊ eternuz promisit ⁊ meritis querendum proposuit. Ad illius autem concordiam quod dederat: ⁊ ad illud merenduz quod promiserat: nãli rõni in creatiõe aie bois idite q̃ poterat inter bonũ ⁊ malũ discernere: preceptũ addit obedientie: p cuius observantiã datuz nõ perderet: ⁊ promissum obtineret: vt per meritum veniret ad premium.

¶ Diuisio textus.

POstquã magr determinauit de imortalitate Ade p quã esse idiuidui p petuũ ꝓseruabat. Hic determinat de gnatione filioz p quã spes multiplicãtur i idiuiduis. Diuidit aũt i partes duas. In pma õterminat ea q̃ pertinẽt ad statũ gnatõis. In scda ondit i quẽ statũ post hoc trãsferẽdus erat ibi. (Talis erat bois institutio ⁊c.) Pria diuidit i duas. In pma determinat ꝓditõez gnationis ex parte gnantis. In scda determinat q̃litatẽ gnatorũ ibi (Si vo q̃re q̃les si ñ peccassent ⁊c.) ¶ Circa pmũ tria facit. Prio ondit modũ gnatiõis: qz per ꝓcubitũ sine pruritu libidinis. Scdo ondit gnatiõis pncipiũ: qz nõ in paradiso ꝓiuncti sũt añ peccatũ ad gnatiõz ibi. (Cur ergo i paradiso ⁊c.) 3° ingrit gnationis terminũ ibi.) (De termino vo tẽporis ⁊c.) (Si vo q̃re ⁊c.) Dic ingrit q̃litatẽ gnatorũ. Et pmo quãtuz ad corꝑ⁹. Scdo quãtuz ad aiaz ibi. (Et cũ de corpore bũano ⁊c.) ¶ Circa primũ duo facit. Prio determinat q̃litatẽ natoꝝ in pmo statu. Scdo mouet q̃sdã obiectiões ibi (Adhẽ opponitur ⁊c.) ¶ Circa pmũ tria facit. Prio mouet qõnẽ. Scdo ondit eã esse dubitabilẽ ex ꝙbus Aug. ibi. (Et sup hoc Aug. ambigue loquit.) Tertio determinat ipsam ꝓsentiendo in alteram partem ibi. (Sed cum Augu. ⁊c.) (Ad hoc autez opponitur ⁊c.) Dic mouet obiectiões õ determinata. Et pmo ostendendo q comestiõe nõ idigebãt. Scdo q cibũ nõ sumebãt: qz supfluũ non fuisset ibi. (Itẽ opponit ⁊c.) Et vtriusq; pz solutio in lra. Et ẽ de corpore bũano ⁊c. Dic ondit q̃litatez natoꝝ ex parte aie. Et circa hoc tria facit. Prio mouet qõnẽ Scdo determinat eã ibi. (Illi q sentiunt ⁊c.) In tertio mouet obiectionem in contrarium: ⁊ soluit ibi (Ad quod quidam opponunt ⁊c.

¶ Questio. I.

DIc queruntur duo. Primo de generatione primoruz parentũ. Secũdo de q̃litate natorũ. ¶ Circa primũ q̃runt duo. Prio an gnatio fuisset in primo statu. Scdo qs modus gnationis fuisset.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Utr in statu inocētie fuisset gñatio. I.

AD primum sic ꝓceditur. videt ꝙ in statu innocētie generatio nō fuisset. Hñatio.n. nō est nisi ad multiplicationē idiuiduorum: sed sicut dicit Damas. ꝓterat deus genus hoc.ſ.humanū sine gñatiōe multiplicare: cū ergo via cōpendiosior semp eligēda sit: videt ꝙ gñatio nō fuisset. ¶ P. fm philosophū oē generabile est corruptibile: ⁊ ecōuerso: vt probat i primo ce. ⁊ mū. ſz corpora humana in primo statu erāt incorruptibilia. ergo videt ꝙ gñationem in esse nō producerentur. ¶ P. finis gñationis. vt philosophus i scdo de aīa ostendit: est vt id qō nō potest cōseruari i esse perpetuo idem in numero ꝓpetuetur i esse ꝑz idē in spē: ſz corpus humanuz ꝑm idē in numero i perpetua vita cōseruari potuisset i statu innocentie. ergo videt ꝙ gñatio nō fuisset. cū in opationibus dei nihil sit frustra. ¶ P. corruz q̄ fūt idē in specie: ē etiā vnus modus originis: ſz primi parētes nō fūt ꝓducti in esse ꝑ gñatiōez nālē: ſz ꝑ operationē dīnā. ergo ⁊ eoꝝ posteritas sine gñatiōe nāli propagāda esset.

Sed contra est quod dicitur Hen̄. ꝑmo. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terraz: ſz imperiuz ad aliquos fcīn nō est: nisi de actibus quoꝝ ipsi fūt causa. ergo multiplicatiōis humani generis primi parētes naturali gñatiōe causa fuissent. ¶ P. imago diuinitatis i hoie per inocētiaz i nullo diminuta fuisset: ſz in hoc quodāmodo homo diuine imaginis silitudinem gerit: ꝙ oīum sui generis ꝓncipiuz est: ergo in statu inocentie ꝑ generatiōez nālem ꝓncipiuz fuisset, posteriozuz.

Respondeo dicēdum ꝙ ꝑ pctm nā specie variata nō est: vnde quecūq; ad pfectionem humane speciei pertinēt: oportet hoi i statu inocētie attribuere. In oībus autē ꝑ naturaz generabilibus ⁊ corruptibilibus ad pfectiōez ptinet vt vnūqōq; tale alterꝝ facere possit q̄le ipsuz ē: vt i. 4. methauroꝝ dicit pbus. ⁊ iō oportet i nā būana ponere aliquē statū nālis gñatōis: etiā si in ea nūquā pctm fuisset: ⁊ h̄ ē status inocētie ꝓiusq̄ homes transferendi erant in statu glorie: vbi oīno gñationis cessat officiuz. vt dicitur Mathei. zz. in resurrectione neq; nubent neq; nubentur.

Ad primuz ergo dōz. ꝙ quāuis deus potuisset sine operatiōe alicui⁹ nālis ꝓncipy humanū genus multiplicare: tamē hoc magis cōgruuz ex ordine sue sapie decreuit: vt rebus oīb⁹ operatiōes ꝓprie cōferret: in ḡbus ea ꝑfectio cōsistit: qz tāto i eis dīna bonitas magis relucet quāto res pfectiores sūt. ¶ Ad 2m dōz. ꝙ corpus būanū q̄nis i statu inocētie fuerit incorruptibile ꝑ graz inocētie: erat tñ corruptibile p nāz: ⁊ iō nāli vtute ad gñanduz nō ꝓuabat: qz ⁊ si quodāmodo imortalis eēt vt posset nō mori: alio tamē mō mortalis erat: qz poterat etiā mori. ¶ Ad 3m dōz. ꝙ oē ꝓpetuū est ꝑ se itentū in nā. vñ fm ꝙ aliq̄ se habēt ad ꝓpetuitatē hoc mō sūt de intentiōe nāe. Quedā igit sūt que nō habēt ꝓpetuitatē nisi ratiōe speciei: ⁊ i his multiplicatio idiniduoꝝ nō est per se intēta a nā: sed ꝑ accidēs: ꝓout. ſ. i tali multiplicatiōe spēi ꝓpetuitas cōseruat. vñ i his nō est gñatio: nisi vt cōseruet idē ꝑz spēm: qō ꝑz numeꝝ idē ꝛseruari nō pōt. i hoib⁹ autē secus ē: qz quātū ad aliquā partē sui. ſ. aīam incorruptibilē habēt etiā fm nām: ⁊ ideo hoīum multiplicatio ē ꝑ se itenta etiā sine hoc ꝙ ad cōseruatiōez speciei pertinet. ¶ Ad 4m dicēdū ꝙ i primis opibus nā istituenda erat: ⁊ iō oportebat illa opera imediate a ꝓncipio supernaturali esse: ſz postmodum natura instituta in ꝓprios effectus per naturalem operationem peruenire poterat: et hoc de perfectione ipsius erat.

¶ Utr i statu inocētie fuisset gñatio ꝑ coitū. II.

AD secūdum sic ꝓcedit. videt ꝙ i ꝑmo statu nō fuisset gñatio per coitū. Nō eniz pōt esse coitus sine ꝛginitatis corruptiōe: sed indecēs erat i primo statu virginitatis corruptiōez fuisse: quādo būana nā oīno integra erat ⁊ nulla dignitate priuāda. ergo videt ꝙ nō fuisset ibi gñatio per coitum. ¶ P. i meliori nā maior est delectatio: qz ⁊ maior cōsensus cōueniētis cum cōueniēti ex quo causat delectatio: sed nā humana i ꝑmo statu purior erat q̄ post peccatuz: cū ergo post pctm delectatio que est i coitu ꝓpter suam magnitudinē vsum rationis absorbeat: videt ꝙ multo amplius i statu inocentie fuisset: ⁊ ita fuisset peruersitas ordinis i partibus aīe qui originalis iusticia nō patiebat. ¶ Si dicatur ꝙ ratio poterat illam delectatiōez comprimere. ¶ Cōtra gñatiua ⁊ nutritiua potētia ⁊ augmētatiua ad eādē partez aīe reducūtur: quia sūt potētie vegetabilis aīe: sed rō imperare nō poterat nutritiue ⁊ augmētatiue: vt sine cibo hō nutriri ⁊ augeri possz. ergo nec gñatiue: vt delectatio actus eius cōueniēs remitteret. ¶ P. generatio que est ꝑ coitū cōplet per accessionē seminis: sed i corporibus naturalibus decisio est iductiua corruptiōis. ergo cū corpus humanū i ꝑmo statu incorruptibile fozet talis gñatiōis modus ibi esse nō poterat. ¶ P. scōz philosophū i. 15. de aialibus. Semē est supfluū alimēti: sed oīs supfluitas nutrimēti assumpti ꝛordinationi attestat que i primo statu esse nō poterat. ergo nec talis gñatiōis modus. ¶ P. alie superfluitates alimēti. vt egestiōes vrine: ⁊ huiusmōi vt videt i primo statu nō fuissent cuz turpitudinē quādaz habeāt que sine pena esse non potest. ergo cum eadē sit ratio de veyno superfluo ⁊ de alys. videt ꝙ nec gñatio per seminis decisionē ibi fuisset. cū semē semp sit supfluum. vt dctm est.

Sz cōtra ē qō dicit Hen̄. ꝑmo. mal. ⁊ fe. creauit eos ſz distinctio sexuū est ordinata i aialibus ad gñationē que est ꝑ coitum. ergo talis modus gñatiōis ibi fuisset. ¶ P. fm id qō cōmune est nō attendit aliquoꝝ differētia: ſz i vtute gñatiua homo cōuenit cū alys aialibus. ergo cū i aialibus ꝑfectis quibus perfectior est homo: sit generatio per coitum: videtur ꝙ etiā hoibus talis modus generationis cōnaturalis sit.

Respondeo dicēdum ꝙ ad quālibet gñationem: opz duo cōcurrere. ſ. agens qō iducit formā ⁊ patiens qō offert materiā nec h̄ duo i idē reducitur: cum nihil patiat vel moueat a seipso. in oībus. n. viuentibus perfectis i quibus est sexus distinctio femina se habet vt patiens: ⁊ materiam ministrans ⁊ mas se habet vt agens: ⁊ ad formam inducens: vt i. 15. de aialibus dicitur. Uñ nō poterat compleri generatio humana nisi per coniunctiōem maris ⁊ femine: ꝓpter quod mulier in actu ꝛiorum viri facta dicitur. Bene. ii.

Ad primuz ergo dōz. ꝙ ad perfectiōez virginitatis duo ꝛcurrūt. ſ. integritas carnis cū integritate mētis: quoruz alteruz. ſ. integritas mentis bonorabilius est reliquuz virginitati essentialius. dōm ergo ꝙ in oī concubitu soluitur virginitas quātū ad integritatem carnis etiam in primo statu: sed integritatem mentis contingit solui dupliciter. vel quātū ad habitum: ⁊ sic soluitur ꝑ illicitū ꝛcubitū ḡ tollit habitū castitat. vl̄ q̄tū ad actū ⁊ sic i statu p⁹ pctm̄ soluit ēt ꝑ cōcubitū mrimonialē. eo ꝙ pp vehemētiā delectatiōis rō in ipso actu absorbet. In ꝑmo vero statu neutro mō integritas mentis soluta fuisset. ſz sola integritas carnis cui ꝑponderasset fecūditas ꝓlis. ¶ Ad scōz dicēduz ꝙ quātitas alicuius pōt attēdi dupl̄ vel absolute: vl̄ ꝑz ꝓportiōez. dōz ergo ꝙ absolute loq̄ndo

maior delectatio coitus fuisset in primo statu q̄z etiā modo sit: sed scōz proportionē ad rōnez fuisset multo minor: qz ratio in suo actu fortiter persistēs delectatiōi penitus ꝛuaretur: ⁊ ideo nō fuisset superabūdās vel feruens delectatio: sicut modo ē: qz ꝑz ꝓbus in scdo ethicoꝝ. abūdātia ⁊ defectus in opib⁹ būanis sumit scōz proportionē vt aliqs cibus ē moderatus vni q̄ eēt supfluus alteri. ¶ Ad 3m dicēduz ꝙ potētie aīe vegetabilis in actib⁹ ꝓprijs nō obediūt rōni: vt in primo ethi. dicit: sed quidā actus sūt sensitiue partis vel motiue ordinati ad actus vegetatiue: ⁊ isti actus subiacēt rōnis iperio. delectatio āt nō est ꝑ se ad generatiuā ptinēs: ſz ad sensitiuā: qz scōz diffinitionē Platonis: delectatio ē gñatio sensibilis in nā. i. nāe conueniens.

¶ Ad quartū dōz ꝙ emissio semis nō ē ꝑ decisionē alicuius qō fuerit i actu ps: qz sic corrūpetur ⁊ nō h̄et virtutē spēi. vt i. 15. de aialibus dicit: ſz est ꝑ quādā resolutionē cuiusdā būiditatis ꝓpinquissime ad vltimā ꝛuersionē q̄ nō ē actu pars: ſz potētia totū. vnde ꝑ hoc nihil corporis būani corrūpebatur. ¶ Ad 5m dicēdū ꝙ sicut ꝑhus dicit in. 15. de aialibus. Semē est supfluuz quo idiget: qz supest ō eo quod ꝑ actū nutritiue i substātia mēbroꝝ cōuertit. vñ superfluuz dicit: ⁊ tamē idigetur eo ad gñationē: vñ tale supfluū ꝛdinatā cibi sūptionē nō ostēdit. tātuz eniz bō ordinate de cibo sumere poterat q̄tū necessarii erat ad actū nutritiue: augmētatiue ⁊ gñatiue. ¶ Ad 6m dicēduz ꝙ q̄dā supfluitates fūt q̄ attestant defectui nāe: vt putredines sudores: ⁊ huiusmōi. ⁊ tales supfluitates in ꝑmo statu esse nō poterāt. q̄dā vero supfluitates nāe pfectionē ostendūt sicut semē ⁊ egestiones: ⁊ hoc que ꝑz curſuz nālem fiūt: tanto melius quāto robustior nā fuerit: vnde etiā ad virtutē nālē reducūtur. ſ. expulsiuā: ⁊ tales supfluitates in primo statu fuissent: ſz absq; oi feditate.

¶ Questio. II.

DEinde queritur de qualitate' natuz. Et circa h̄ q̄runtur tria. ꝓmo q̄les fuissent scōz corpus. Secūdo quales fuissent scōm affectionem in amoze virtutis.

¶ Utr i statu inocētie hoies habuisset oēz pfectiōez corporis q̄ ad vtutē: ⁊ staturā ⁊ sexū statim post natiuitatē. I.

AD primum sic ꝓcedit. vī ꝙ hoies in statu inocentie statiz nati oēz perfectionē corporis habuissent: ⁊ quātū ad virtutē: ⁊ quātū ad staturā ⁊ quātū ad sexū. Sicut. n. ꝑhus dicit i. 16. de aialibus. Mulier ē vir occasiōatus. illud autē occasionatuz dicit: qō nō est ꝑ seintentū: ſz ex aliq̄ corruptiōe vel defectu ꝓueniens. Cū ergo in primo statu nullus defectus nālis opationis fuisset: videt ꝙ oēs nati fuissent in pfecto sexu. ſ. virili. ¶ P. agens pfectū iducit silitudinē suā in patiēte nisi sit defectus ex parte recipiētis: ſz in gñatōe hoīuz semē maris est agēs: ⁊ sanguis mulieris ē mā ⁊ patiēs: cuz ergo ex neutra ꝑte in statu inocētie aliqs ꝛdefectus fuisset: vī ꝙ semp ꝓles in silitudinē ꝑris ꝓducta fuisset i sexu virili. ¶ P. magis distat lim⁹ terre ab hūano corpe: q̄ mā a muliere āminstrata ad formationē cōceptus in nāli gñatiōe: ſz primus hō de limo terre formatus stati in pfecta quātitate ⁊ vtute mēbroꝝ ꝓductus ē. ergo multo forti⁹ filij ḡ ex eo nascerent. ¶ P. Aug. dicit i lra: ꝙ ifirmitas carnis q̄ est in pueris ꝛgruit ifirmitati mētis: ſz in statu inocētie nulla fuisset mētis ifirmitas. ergo nec i tali ifirmitate carnis pueri nati fozent. ¶ P. oīum aialiū nobilissimus ē hō: ſz quozūdā aialium filij nāliter statim nati officia mēbroꝝ hūt. ergo defectus q̄ in pueris nūc videt accidere: nō est naturalis: sed ex pctō iductus. ergo ante pctm nō fuisset.

¶ Questio. II.

Sed contra oīs virtus nālis multiplicata mā roborat ꝑz debitā ꝓportionē: qz in maiori quātitate maior ē virtus. ſz pueros oportebat pullos nasci ꝓpter materni vteri necessitatē: vt in lra dr. ergo oportuit vt coruz virtus motiua q̄ mālis ē ꝑfecta eēt. ¶ P. in pueris: oz expectari tēpus ad gñandū quousq; ꝛpletur tēpus augmēti: quādiu. n. est augmētū in suo vigore: sicut in duobus ꝑmis scrēnys gñatiua opus suū nō ꝛz: qz digestio ꝛpleta nō est vt semē debito mō maturari possit: tum etiā qz qō resiſtuū est ab opere nutritiue cedit i vsuz augmētatiue: ſz sicut gñatiue deseruiūt quedā mēbra ita ⁊ alis aīe viribus. ergo ⁊ ꝑ eandē rōnē nec aliqoꝝ mēbroꝝ vsū habuisset: ad quoruz actus exigitur aliquoruz membrorum fortificatio ⁊ completio.

Respondeo dōm. ꝙ in hoīs vita ē q̄dā circulatio ex eo ꝙ a defectu icipit in statū debite pfectiōis deueniēs ex quo iterū defectuz terminat: vñ ⁊ ꝓncipiū hois q̄dā defectus ꝛsequunt i pueritia: ⁊ fil⁹ finē in senectute. bō aūt aī pctm ⁊ si vite termino caruisset: tñ būisset vite ꝑn̄m ꝑ natiuitatē: vñ dos defect⁹ q̄ ordinat ad vite terminū: vt egritudines ⁊ dēfect⁹ feniles n̄ būisset. dēfect⁹ āt illos q̄ ꝑn̄m origin⁹ ꝛsequūt nihil ꝓhibz eū būisse: vt magr i lra dic nec bō fuiſſz ei i pena: qz ex B nullū incōmodū sentiret dīna ꝓuidētia eū gubernāte. Quidā vero dōt alr initētes vbis Aug. q̄ i lra ponūt. Sz cū Aug. ō bis nihil asserat vt i lra dr: ꝓbabili⁹ sustinebit illud qō nāt cursus habet vbi scripture auctoritas nō repugnat.

Ad primum ergo dōz. ꝙ quāuis mulier sit ꝓter intentionē nāe particularis q̄ agit i B semine itendēs plē adducere in pfectā silitudinē gñantis nō tñ est ꝓter itentiōez nāe vlis: sicut nec corruptio: qz sine femia nō posset eē gñatio: vt ꝓpetuitas spēi saluaret. ⁊ iō ēt ꝑ diuinā ꝓuidētiā ad officiū gñatōis mulieres aliqs nasci oportebat ⁊ in eq̄li nūero cū viris vt vna vnius eēt.

¶ Ad 2m dōz. ꝙ gñatio mulieris ꝛtingit. vt i. 18. de aialibus dr ex hoc ꝙ semē viri nō pōt vincere sup māz mulieris: vt digerat' ipsaz vltima digestiōe ⁊ iperfectū sexuz adducat. h̄ āt impōe cā pōt eē triplex. vna ē ex defectu nālis ꝓncipy agētis cū semie: qz caloz ē diminut⁹ i semie ꝑ ci⁹ indigestionē: vñ añ tertiū septēniū: vt pbs dicit viri vt in pluribus feminas gñant: ⁊ talis cā nō multū fuisset in primo statu: qz tps in quo ē pfecta gñatio nō anticiparetur. Alia causa ē ex vtute imaginatiua quā sequūt ēt virtutes corporales: sic ꝑz ꝙ ad imaginatōez alicui⁹ terribilis totū corp⁹ cōcutit ⁊ tremet: ⁊ ita videm⁹ ꝙ filij freq̄nter nascūt siles illis quos parētes imaginant in actu ꝛceptiōis: sicut ēt Piero. narrat de q̄dā muliere q̄ peperit filiū nigruz ꝑ hoc ꝙ in tpe coitus vidit imaginē nigrā: ⁊ talis cā gñationis femine potuit eē i statu inocētie: vt filij nascerent i h̄ vel in illo sexu ꝑz volūtatē parētū: ⁊ ꝓcipue ꝑpter magnā obediētiaz corporis ad aīam in statu illo. Tertia cā est ex aliquo ꝓncipio extrinseco: qz parua imutatio. vt pbs dicit in. 18. de aialibus vl̄ vēti vel tēporis vel h̄ sexus variationē facit. Unde dicit ꝙ expertū est apud paſtores: ꝙ q̄n flat vētus septētrionalis concipiūt mares: ⁊ q̄n flat meridionalis ꝛcipiunt femine ꝑp abūdantiā humiditatis. Et etiā si in tēpore coitus aspiciat ad partē septētrionalē vel meridionalē sequit etiā dicta diuersitas: vt frequenter ⁊ talis causa potuit esse i statu illo. ¶ Ad 3m dōz. ꝙ de limo terre cōp⁹ ꝓmi hois formatū ē vtute dīna: cuius ē statī ad pfectū adducere cū voluerit: ſz ꝓpagatio filiozū fuisset ꝑ vtutē nāe: cui⁹ nō est subito opari. ⁊ iō ꝑ successiōes tēporuz in vltimū pfectiōis statū ples ꝓducta fuiſſz. ¶ Ad 4m dicēdū ꝙ ifirmitas carnis nūc in pueris duo ꝛplect. ſ. defectū vsus mēbroꝝ: ⁊ hoc congruit nāli infirmitati mentis

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquãtum adhuc nõ peruenit ad vltimuz complementũ sciẽtie vel virtutis:quod etiã i primo statu esse potuit:cõplectitur etiã quãdaz penaz in esurie ⁊ sitim:⁊ talis ifirmitas cõgruit ifirmitati culpe.vnde neutruz horum i primo statu fuisset.s.nec pena nec culpa. ¶ Ad quintuz dicẽduz q hoc est ex nobili complexiõe hois q defectuz talem in pueritia pre quibusdaz aialibus patitur:quia eniz est mollis cõplexiõis:ideo mẽbra puerilia ex sui mollicie sunt in potẽtia ad suos actus exercẽdos ⁊ etiã propter humiditatẽ abundantẽ in pueritia:quod cõtingit in hoibus pre quibusdã aialibus:tum ex magnitudine cerebri quod homo maius pre aliis aialibus habet scdz proportionẽ sui corporis:tum etiã propter q̃litatez cõplexiõis a q̃ fi in humidiorẽ recedatur ꝓpter cõplexionẽ etatis inuenietur superabundans hũiditas que precipue impedit motuz neruoz. Unde aialia sicce cõplexiõis:vt capre nascũtur cum mẽbris ad motum habilibus.

¶ Utrum in statu inocentie pueri mox nati fuissent perfecti in cognitione. II.

Ad secũdum sic pcedit.videt q pueri mox nati perfecti in cognitiõe fuissent.Ois eniz virtus cuius actꝰ impedit ex iperfectõe corporis est virtus materialis:sed itellectus nõ ẽ actus corporis cuiusdaz.vt phs dicit.ergo nãliter nõ ipeditur a suo actu ꝓpter defectuz corporis.ergo videt q in statu integritatis nature pueri perfectã cognitionẽ habuissent etiã si defectũ mẽbrorum paterent. ¶ Si dicat q itellectus ipedit per accidẽs ex ipedimẽto corporis iquãtuz indiget accipere a vtutibus corporalibus. ¶ Cõtra q superiores vires ab iferioribus accipiãt:videt esse peruersitas ordinis:sed in primo statu nulla deordinatio in ptibus aie erat. ergo intellectus nõ accipiebat perfectionẽ suã ex viribus sensibilibus. ¶ Ꝓ.itellectus nõ indiget sensu nisi ad acquirẽdã sciẽtiaz:vnde qui priuat visu sciẽtiã de coloribus retinet quã per visuz accepit:ſz in primo statu habituz sciẽtie hõ habuisset imediate ex diuina ifluẽtia ⁊ forte per ministeriuz angelorꝫ.ergo ad itelligẽduz ⁊ sciẽdũ in actu sensibus nõ indigebat:⁊ sic idẽ quod prius. ¶ Ꝓ.sensus puerorum in primo statu nõ fuissent iperfectiores q̃ mõ sint:ſz mõ pueri pfecte possũt videre ⁊ audire:⁊ sic de alijs. ergo ⁊ tũc:⁊ ita p defectuz sensibiliũ viriuz actus itellectus nõ ipeditur. ¶ Ꝓ.pfectioris cognitiõis scdz suã nãz alijs aialibus est hõ:ſz alia aialia mox nata hñt cognitiõez quarũdã reruz q̃ prosunt eis vel nocẽt.vnde agnus sequit mẽz ⁊ fugit lupũ.ergo multo fortius hoc hõ scdz suã nãm hẽt:⁊ ita videt q defectus cognitõis qui est i pueris nõ est nãlis:sed ex pctõ iductus:⁊ ita videt q ante peccatũ perfectã cognitionem habuissent.

Sz cõtra vt dicit phus.7.phy. In quiescendo fit aia sciẽs ⁊ prudẽs:ſz i pueritia nõ põt esse pfecta quies corporis pp multos motus:⁊ pcipue ꝓpter augmẽtuz.ergo nec pfectã cognitionẽ ſm nãz habere potest. ¶ Ꝓ.ad hoc aia ifusa est corpori vt in ipso acgrat pfectionẽ sciẽtie ⁊ virtutis:ſz hoc nõ esset si per seipsaz scientiam pfectã haberet:quã per tẽporuz successionẽ i corpore acgreret.ergo nõ statim dum corpori ifunditur pfectã cognitionẽ hꝫ:ſz experiẽto idiget ⁊ tẽpore itellectualis virtus. vt phus i scdo ethicoruz dicit.

Respondeo dicẽdo q sicut magister dicit in lra: opz q positio de pfectiõe itellectꝰ cõsonet positioni de pfectiõe corporis.vñ cum posuerimus pueros in pricipio nõ habituros fuisse mẽbroruz vsum:oz ponere q nec vsum pfecte cognitiõis habuissent:qui autẽ mẽbroruz pfectiõz cõcedũt:pfectuz vsum rõnis etiaz cõcedere possũt. Inter alia.n.mẽbra corporis cerebrum humidissimũ ẽ.Uñ si propter humidtatez etatis mẽbroruz alioꝝ officio pueri bñe nõ poterant multo minus plenum vsum imaginatiue virtutis:cuius organũ ẽ in anteriori parte cerebri bñe poterãt.Abundãtia eniz humiditatis cõfusionẽ quãdã fantasmatũ creat:sicut pz in ebrijs ex multo vapore ad caput ascendẽte. Fantasmata autẽ vt in tertio de aia dicit se habẽt ad itellectum:sicut colores ad visuz. vñ sicut ad cõfusionẽ colorũ sequit ideterminatio ⁊ cõfusio in actu virtutis visiue:ita ad cõfusiones fantasmatum sequit quedã cõfusio in actu virtutis itellectiue:⁊ ide est q pueri in pricipio ꝓfusam cognitionẽ habẽt vniuersaliũ quorũdam ⁊ postmoduz per successiões tẽporis distincte vnũquodq̃ cognoscũt:vnde i primo physicorum dicit:q pueri in pricipio appellãt omnez virum patrez posteriusautẽ determinant vnũquodq̃.

Ad primum ergo dicẽduz q operatio itellectus nõ ipeditur ꝓpter defectum corporis p se:ſz per accidẽs. vt dictũ est.s.ex defectu viriuz a gbus itellectus accipit. ¶ Ad scdm dicẽdũ q pfectio intellectus possibilis ẽ per receptionẽ obiecti sui qõ est species intelligibilis in actu:sicut aũt in obiecto visus est aliqd q̃ si materiale qõ accipit ex parte rei colorate:ſz cõplementũ formale visibile iquãtũ huiusmõi ẽ ex parte lucis q̃ facit visibile in potẽtia eẽ visibile in actu:ita etiã obiectũ intellectus quasi materialr amministrat vel offert a virtute imaginatiua:sed i eẽ formali itelligibili cõplet ex lumine intellectus agẽtis:⁊ ſm hanc formã hꝫ q̃ sit pfectio in actu itellectus possibilis:⁊ ita nõ sequit deordinatio i partibus aie si intellus possibilis perficiat p species a fantasmatibus acceptas iquãtũ illustrant lumine itellus agentis que est potẽtia altioz q̃ intellus possibilis. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ q cũ fantasma sit obz itellus possibilis.vt dcm ẽ ꝫ statũ vie aia ad suũ actũ fantasmatibꝰ indiget:nõ solus vt ab eis sciaz accipiat ſz motũ q ẽ a sensibꝰ ad aiaz:ſz ẽt vt habitus cognitiõis quã hꝫ circa spẽs fantasmatũ ponat ſz motũ q ẽ ab aia ad sensus vt sic ispiciat i actu qõ p habitũ cognitionis tz in mẽte.Uñ etiã Dio.dicit in epistola ad Tim: q illi qui itellectuales reuelatiões accipiũt:eas gbusdaz figuris circũponũt.vñ lesa imaginatõe p lesionẽ orgãi:vt ẽ in freneticis intellus impedit ab actuali consideratione etiã eoruz que prius scribat. ¶ Ad quartuz dicẽduz q exteriorum sensuum actus in pueris distincti sunt:sed imaginatio cõfusa est propter cerebri humiditatez excedẽtem. ⁊ ita etiam oportet q operatio intellectus sit confusa:nõ eniz intellus imediate ab exterioribus sensibus accipit sed ab interioribus. ¶ Ad quintũ dcz.q alia aialia nõ ꝓsequunt ꝓpter quietes ⁊ fugiũt nociuũ per rõnis debilitationẽ:ſz per nãle instinctum extimatiue virtutis:⁊ talis naturalis instinctus est ẽt in pueris.vñ ẽt mamillas accipiũt:⁊ alia eis cõueniẽtia etiã sine hoc q ab alijs doceãtur.

¶ Utrꝫ i statu inocẽtie pueri nascerẽt i gra. III.

Ad tertiuz sic pcedit.vr q in statu innocẽtie pueri in gra nascerẽt: qz ꝑ ꝓsideratiõez phi si ꝓpositũ in ꝓposito ⁊ oppositũ in oppposito:ſz bõ corruptus p pctm trãsmisit peccatũ in posteros.ergo ẽt ⁊ gratiam ⁊ iustitiã quã habuit i posteros trãsmisisset. ¶ Ꝓ.bonũ est potentius q̃ malũ:qz malũ nõ agit nisi virtute boni. vt dicit Dio.4.ca.de diuinis noibus.Si ergo malũ primi hois a deo fuit potẽs vt totũ hũanũ genꝰ iterficeret:multo ampliꝰ eius gra totũ hũanũ genꝰ iustificasset. ¶ Ꝓ.adã si solũ sibi:ſz ẽt nob ẽmeruit:qz p vnũ hoiez pctm ⁊ mors in mũdũ intrauit. Ro.5. Sed meritũ ⁊ demeritũ ab eadẽ potẽtia pcedũt.ergo ⁊ ipe si pstitisset oibꝰ mereri potuisset ⁊ ita omnes p eius meritũ ꝑmã gratiã consecuti fuissent. ¶ Ꝓ.impossibile est eẽ penam sine culpa:ſz pena peccati originalis ẽ carẽtia visionis diuine.ergo cum in statu innocentie hoies sine peccato originali nati fuissent habuissent merituz visionis diuine:ſz hoc non potest haberi nisi per gratiaz.ergo nati fuissent in iustitia gratuita. ¶ Ꝓ.homo p peccatuz necessitatez peccãdi icurrit.ergo si perstitisset iniustitia cõfirmatus fuisset.Sz ſm Anselmum oportuit vt qualis ipse fuit tales etiam filios genuisset. ergo ⁊ oẽs iniustitia confirmati fuissent mox a natiuitate sua vt peccare non possent.

Sed contra illud qõ ifunditur imediate a deo:vt aia ratiõalis nõ trãsfunditur a parẽtibus:ſz gratia ẽ huiusmodi:vt i primo libro probatũ ẽ di. .14.ergo gratiam vel iustitiam i posteros nõ trãsfundit/set. ¶ Ꝓ. Hugo ẽ sancto victore dicit q homo si perstitisset generaliter filios sine peccato:sed tamẽ non necessario paterne beredes iustitie:⁊ ita videtur q iustitiam vl gratiam nõ transfundisset.

Respondeo dicẽdo.q sicut dicit phus i scdo de gnatione. In gnatione est q̃dam circulatio q̃ tamẽ nõ redit i idẽ numero:ſz ad idẽ spẽ. homo enim gnat hoiem:nõ sortes sortẽ:⁊ ide ẽ q gnatum gnanti assimilatur i oibus illis q̃ ad naturam spẽi pertinẽt nisi adueniat impedimẽtuz.vt i mõstris apparet:nõ aũt oportet q assimiletur i proprietatibus q̃ cõsequũtur idiuiduũ ratiõe idiuidui ⁊ si aliquãdo cõtingat q i aliquibus ꝓprietatibus etiaz psonalibus assimiletur filius patri:hoc tantum accidit i accidẽtibus corporalibus:sicut q albus genera albũ:⁊ podagricus podagricum nõ autez i perfectiõibus aie gnat sibi simile scdz actuz:vt grãmaticus generat grãmaticum:ſz forte scdz aptitudinẽ tãtum:scdz q ex complexiõe corporis vnus ẽ babilior alio ad sciẽtiam vel doctrinam:vel virtutẽ. Sciẽdum ẽ ergo q duplex iustitia primo hoi poterat cõuenire:vna originalis que erat scdz debituz ordinẽ corporis sub aia ⁊ iferioruz viriuz sub superiori:⁊ superioris sub deo:⁊ h quidẽ iustitia ipsam naturã humanã ordinabat i sui primordio ex diuino munere: ⁊ ideo talẽ iustitiã i filios trãsfundisset. Est etiaz alia iustitia gratuita q̃ actus meritorios elicit:⁊ õ hac ẽ duplex opinio. Quidaz eni dicũt q primus homo in nãlibus tãtum creatus ẽ ⁊ ñ i gratuitis.⁊ scdz hoc vr q ad talẽ iustitiã requirebat q̃dam ꝓparatio p actus psonales:vñ scdz hoc talis gratia proprietas psonalis crat ex pte aie:⁊ ideo nullo modo trãsfusa fuisset nisi scdz aptitudinẽ tãtuz. Alij vero dicũt q hõ i gratia creatus ẽ:⁊ scdz hoc videt q donũ gratuite iustitie ipsi hũane nature collatum sit:vñ cũ trãsfusiõe nature simul etiã ifusa fuisset gratia.

Ad primum ergo dõm.q peccatũ originale ẽ primo ⁊ p se pctm nature:⁊ p posterius psone actuale autẽ ẽ proprie pctm psone qõ p actum psonalẽ incurritur. Et iõ sicut pctm originale trãsfundit ⁊ non pctm actuale:ita etiaz iustitia originalis naturalis trãsfusa fuisset ⁊ forte nõ gratuita. ¶ Ad scdm dõz sicut ad primũ. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdum q pctm nõ transit i posteros a primo parẽte per modum demeriti quasi ipse olbus mortez meruerit ⁊ infectionẽ peccati:ſz per moduz traductiõis cõsequẽtis traductionẽ nature.nõ.n.vnius psone actus totã naturã mereri vl demereri põt nisi limites humane nature trãscendat:vt pz i xpo qui ẽus ⁊ homo ẽ:vñ a christo nascimur filij gratie nõ p carnis traductionẽ:ſz p meritum actiõis.ab Adã vero nascimur filij ire p propagationẽ nõ p demeritum. ¶ Ad quartuz dicẽdũ q carẽtia visiõis diuine põt duplr intelligi vel negatiue:⁊ sic nõ ẽ pena:ſz defectus nãlis:cuilibet eniz nãe create ꝓuenit vt ex se nõ habeat vñ i dei visiõez ascẽdere possit vel ꝓuatiue:⁊ sic ẽ pena scdz q ipsi debita quãdã obnoxitatẽ ad nõ videndum deũ. ¶ Ad ſm dõm.q probabile vr q si Adã i prima tẽtatiõe pstitisset:nõduz statiz ꝓfirmatõez iustitie fuisset adeptus ſz quãdo i spũalẽ vitã fuisz trãslatus simul imortalitatẽ accepisset i corpore ⁊ iustitie cõfirmationẽ i aia. Qõ ergo dicit:q qz tẽtationi succubuit peccãdi necessitatẽ icurrit: vez est de pctõ veniali qõ grẽ nõ opponit:ſz cuidã accidẽti grẽ.s.remoti:sed necessitatẽ peccãdi mortalr hõ etiaz i pctõ existẽs nõ hz nisi peccare itelligat i pctõ esse:sicut videre dr bñe visũ. Nõ.n.q in pctõ ẽ põt p se nõ esse i pctõ:vt possit a pctõ p se sine gratie ifusiõe resurgere:nec tamẽ sequit si hõ post peccatũ nõ potest in pctõ nõ eẽ:q i grã existens nõ possit in gratia nõ esse:qz homo p seipsuz peccare põt sed nõ p se resurgere. Si tamẽ concedat q adã cõfirmatus fuisset statiz post victoziã tẽtationis:adhuc nõ sequitur q filios cõfirmatos i iustitia genuisset:qz hoc seqbat actus psonales eius:⁊ ita erat pfectio ad psonaz pertinẽs quã nõ opz in filios propagari:sicut si adã donuz phie habuit vel miracula faciẽdi nõ opz q filij eius ẽ habuissent ¶ Ad aliam etiaz pz de plano solutio:qz nõ intelligit grã in posteros ꝓpagari a parẽtibus quasi p virtutẽ seminalẽ gratiam filij cõsequerent:sed quia cum trãsfusiõe nature cui ex prouisiõe diuina gratia debebat simul gratia infusa fuisset ſm vnaz opinionẽ. Alia etiã auctoritas inducta intelligit de iustitia gratuita ⁊ nõ de originali scdz vnam opinionem. Uel põt intelligi de operibus iustitie:quia si cum gratia nati fuissent poterant per lib.arb.a iustitia parentum deuiare. ¶ Expositio textus.

Excipitur de honestate nuptiali ẽ modo:vt.s.q sine nuptys turpitudinẽ culpe ⁊ pene bñet p hõestatẽ matrimony turpitudine pene remanẽte turpitudo culpe tollat. Sz potuerũt i padiso eẽ nuptie honorabiles:qz in statu illo nuptie simplr vginitate honorabiliores fuissent:eo q i illo itegritate mẽtis lesa fecũditas carnis i mrimonio sterilitati vginitatis pualuisset. ¶ Ut qz deus nõdũ insserat:vr hoc eẽ falsuz:qz actũ mrimonialem ꝓceperat deus dicẽs. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c. Sz qõ dicitur hic potest intelligi de speciali visione ad determinatũ tempus. Respõderi potest:q filios paruulos. In hac responsione magister vnum asserit.s.q oporteat pueros i principio natiuitatis paruos quãtitate esse:ſz tria sub dubio relinquit quorũ vnum est:si statim post natiuitatẽ in perfectam quãtitatem transformati fuissent:ſz hoc nõ potuit fieri operatione nature:sed solum diuino miraculo. Secundum est:an essent paruuli per aliquod tempus: ita q defectum quantitatis haberẽt:sed nõ virtutis quãtum ad mẽbroruz officiũ. Tertium si i vtroq; p aliqd tẽpus imperfecti fuissent.s.⁊ quãtitate ⁊ virtute.

¶ De invidia dyaboli qua ad hominem tentandum accessit. ¶ Distin. XXI.

Videns igit dyabolus hoiez p obedientie humilitatez posse ascendere. vnde ipse per superbiã corruerat:invidit ei. Et qui prius per superbiaz fuerat dyabolus.i. de desuz lapsus:zelo invidie factus est sathã.i. adversarius. Unde ⁊ mulierẽ tẽtauit:in q̃ minus q̃z in viro rationẽ vigere novit:eius.n.malicia ad tentandum virtutẽ timida: hũanã naturam in ea parte vbi debilior videbatur aggressa est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ut si forte illic aliquatenus ꝑualeret: postmodū fiducialius ad alteram q̄ robustior erat pulsandā: vel potius subuertendā accederet. Primū igit̄ solitariā feminā explorauit vt in ea primū oēm sue tentationis vim experiretur.

¶ Quare in aliena forma venit.

Sed q̄ illi p violentiā nocere nō poterat: ad fraudē se ꝙuertit: vt dolo hominē supplātaret quē virtute separare negret. Ne ār fraus illi⁹ nimis manifestaret̄: in sua spē nō venit: ne apte cognosceret̄: ⁊ ita repellerēt̄. Iterū ne nimis occulta foret fraus illius q̄ caueri nō posset: ⁊ bō sil̄ videret̄ iniuriaz pati si taliter circūueniri pmitteret: cū deus vt ꝑcauere nō posset: i aliena qdez forma pmissus ē venire dyabolus: sz in tali in qua eius malitia facile posset deꝑhendi. Ut igit̄ in ꝓpria forma nō veniret: volūtate sua factuz ē. Ut aūt forma sue malicie cōgruenti veniret: diuinitus factū est. Venit ergo ad boiez in serpētem q forte si permitteret in colūbe specie venire maluisset: sz nō erat dignum vt spiritus malignus illā formam boi odiosaz faceret: in qua spūs sanctus appariturus erat. Nō ergo nisi p serpentē tētare pmissus fuit dyabolus: vt p illō q̄ fozis erat: astutiam tētantis aiaduertere femina qret. Dyabolus. n. p serpentē tētabat in quo loquebaṫ. Jōq̄ serpēs dictus ē eē calidioz cūctis aiantibus terre. Quia vt ait Augu. mali angeli licz supbia delecti: nec tamē sunt excellētioꝛes oibus bestijs ꝓpter eminētiaz rōnis quā uis serpēs nō rōnali aia: sed spū dyabolico posit sapiētissimus dici. Non ergo mirū si dyabolus spū suo iplens serpentē: sicut nates iplebat sapientissimū reddiderat oium bestiarū: quē tamē ad tentandū non elegit dyabolus: sz per q̄ aial pmissus fuit: tentauit. Unde Aug. sup Genesim. Nō est putandū q̄ dyabolus serpentē p quē tentaret elegerit: sz cū decipere cuperet nō potuit: nisi p q̄ aial posse pmissus ē. Nocendi .n. voluntas inest cuiq̄ a se: sz potestas a deo. Sic āt loquebaṫ dyabolus per serpentez ignorantē: sicut ꝓ inerguminos vel p phanaticos loquiť. Serpēte. n. vult ozgano est vsus: mouēs nām eius ad exprimēdos sonos verboꝛuz ⁊ signa q̄bus suā monstraret voluntatē. Serpens ergo nec verba itelligebat: nec rōnalis ē factꝰ: calidissimus tamē dictus est, ꝓpter astutiā dyaboli. Locutus est aūt sicut asina Balaā: sz hoc dyabolicū: illud angelicū fuit. Boni. n. ⁊ mali angeli silr operāt̄ur. Hic queri solet q̄re mulier nō boꝛruit serpentem: Quia cū nouerit creatū eē: ēt officiuz loquēdi a deo accepisse putauit.

¶ De modo tentationis.

Tentatio aūt hoc mō facta est. Stās coꝛaz femina hostis supbus: non auderet in ꝙba psuasionis exire metuens deꝑhēdi. Sz sub interrogatiōe eā aggredit: vt ex respōsiōe colligeret q̄liter in malitia ꝓcedere posset. Cur inq̄t ꝑcepit vobis deus vt nō comederetis ỏ oi ligno paradisi: Cui rīdit mulier. De fructu lignoꝛ que sūt in paradiso vescimur. De fructu vero ligni q̄ ē in medio paradisi: ꝑcepit nobis deꝰ ne comederemꝰ: ⁊ ne tangeremus: ne forte moziamur. In quo ꝙbo dedit locū tentāti: cū dixit ne forte moziamur. Uñ mox dyabolus dixit ad mulierē. Neq̄q̄ moriemini. Sci. n. deꝰ q̄ in quocunq̄ die comederitis ex eo: aperient̄ oculi vestri: ⁊ eritis sicut dij: sciētes bonū ⁊ malū. Attende oꝛdinē ac ꝓgressum būane ꝓditiōis. Prio deꝰ dixerat: q̄cunq̄ die comederitis ex eo morte moziemini. Deide mulier dixit. Ne forte moziamur. Nouissime aūt serpens dixit. Nequaq̄ moziemini. Deus affirmauit. Adulier q̄si ambigēdo illud dixit. Dyabolꝰ negauit. Que igit̄ dubitauit ab affirmāte ꝛcessit: ⁊ negāti approꝑinq̄uit.

¶ De versutia dyaboli: q̄ vt facilius psuaderet malū remouit ⁊ bonū i pollicito duplicauit.

Qui ad suā persuasionē plenit̄ suffulciēdā. i. vt malū q̄ intēdebat libere psuaderet: ⁊ malū q̄ mulier timuit: negādo remouit ⁊ pmissionē addidit: ⁊ vt eius psuasio citius recipereť, pmissionez duplicauit. Una nempe comestionē suadēs: duo in premio ꝓposuit: sīlitudinez dei scientiāq̄ boni ⁊ mali spōdens. Ubi tribus modis boiem tentauit. s. gula in psuasiōe cibi: cū dixit. In q̄cunq̄ die comederitis. Inani gl'ia in pmissiōe deitatis cū dixit. Eritis sicut dij. Auaritia i pmissione scie: cū dixit. Sciētes bonū ⁊ malū. Sola est imoderata cibi auiditas. Uana gloria ē amoꝛ ꝓprie excellentie. Auaricia: imoderata habendi cupiditas: q̄ nō est tm̄ pecunie: sz ⁊ altitudinis ⁊ scie: cū supra modū sublimitas ambit̄.

¶ De duplici tentationis specie.

Prouro sciendum est duas esse spēs tētationis iteriozē. s. ⁊ exteriozē. Exterioꝛ tētatio ē quādo nobis extrinsecus malū visibil'r suggerit̄ verbo vl signo aliquo: vt ille cui fit ad ꝙsensuz peccati declinet: ⁊ talis tētatio tm̄ fit ab aduersario. Interioꝛ ꝙo tētatio est quādo inuisibil'r malum nobis itrinsecus suggerit̄. Et hec tentatio aliq̄n

fit ab boste: aliquando a carne. Nam ⁊ dyabolus inuisibiliter mala suggerit: ⁊ ex carnis corruptiōe subozit̄ motus illicitus ⁊ titillatio prava. Jdeoq̄ tentatio que est ex carne nō fit sine peccato. Que aūt est ab boste nisi ei cōsentiatur nō habet peccatū ꝫ est materia exercende virtutis. Tentatio aūt carnis interioꝛ difficilius vincitur q̄ interius oppugnās: de nostro contra nos roboꝛatur. Homo igitur qui sola exteriozi tētatione pulsatus cecidit: tāto grauiꝰ plectēdus erat: quāto leuiozi impulsu fuerat prostratus. Et tamen quia aliquā licet modicā cadēdi occasionē habuerit: iccirco per dei gr̄am iuuari potuit ad ventā: vt qui per aliū ceciderat: p aliuz erigeret̄. Qui q̄ incitatoꝛē habuit ad malū: nō iniuste reparatoꝛē habuit ad bonū. Dyabolus vero qui sine alicuius tentatiōe peccauit: p aliuz vt surgeret iuuari nō debuit: nec p se potuit: ⁊ iō irremediabile peccatū eius extitit. Peccatū vero boīs sicut per aliuz habuit initium ita per aliuz nō incongrue habuit remedium.

¶ Quare homo nō angelus sit redemptus.

Preterea angelica nā q̄n̄ non tota perierat: ꝫ ex parte perstiterat: nō ē redempta: humana vero tota perierat: ⁊ iō nec penitus perderetur: ex parte est redempta: vt inde ruine supplereť angelica. Uñ Aug. in ench. Placuit vniuersitatis creatoꝛi ⁊ moderatoꝛi: vt q̄n̄ nō tota multitudo angeloꝛ deum deserendo perierat: ea que perierat in perpetua perditione remaneret. Que aūt cū deo illa deferente pstiterat: de sua certissime cognita semper felicitate gauderet. At ꝙo creatura rōnalis que in hominibus erat: q̄n̄ peccatis atq̄ supplicijs tota pierat: ex pte reparari poterat. vñ angelice societati supplereť q̄ ruina illa minuerat. Ꝺ eni pmissuz ē scis q̄ erunt eq̄les angelis dei.

¶ Qđ nō soli viro ꝑceptum fuit datum.

Illud etiā notādū est q̄ nō soli viro preceptū videť eē datū: cū ipsa mlier testetur sibi etiā eē mandatū dicēs. Precepit nobis deus ⁊c. Supra tamē legiť. Ante factā mulierē: deuz dixisse viro. De ligno scie boni ⁊ mali ne comedas: nō dixit ne comedatis. Forte q̄ facturus erat mulierē: sic precepit vt per virū ad mulierē peruenirent mandatū: q̄ mulier que subiecta viro fuit: nō nisi mediante viro diuinū debuit accipere ꝑceptuz. Uñ ait apl's. Si quid voluerint discere mulieres domi viros suos interrogent. Si queritur quomodo loqui potuerunt vel loquētem itelligere: qui nō dicerāt iter loquentes crescendo vel magisterio. dicimus q̄ deus eos tales fecerat: qui possent loqui ⁊ discere ab alijs si essent.

¶ Diuisio textus.

Postquam determinauit magister istitutionez humane nāe. Hic determiat lapsuz ei⁹ ꝑ pctīm. Et diuidiť i duas partes. In ꝑma determinat būane nāe lapsuz in ꝑmis parētibus q̄tuz ad actuale pctīm ipoꝝ. In scōa determinat lapsuz humane nāe in posteris di. 30. ibi (In superioꝛib⁹ ꝛ insinuatuz est ꝛc.) Prima in duas. In ꝑma determinat ꝑncipiū pcti in ꝑmis parentibus. In scōa aūt ꝑncipiū quo cōtra pctīm iuuabaṫ. circa mediū. 33. di. ibi. (Et quidē ꝑm aīam rōnalis fuit bō.) Prima in tres. In ꝑma determinat tentationē hostis qui fuit ꝑncipiū pcti exterius. In scōa iquirit qđ fuit ꝑncipiū itrinsecuz 22. di. ibi. (Dic videť diligēter inuestigādū.) Itez inquirit de ꝑmissione dina que fuit cā sine qua nō. 23. dist. ibi. (Queri solet ꝛc.) Prima in duas. In ꝑma determinat modū ⁊ ordinē tētatiōis. In 2ª ex mō tētatiōis cōcludit grauitatē culpe ibi. (Porro sciēdū est duas eē spēs tētatiōis.) Circa ꝑmū tria facit. Primo oñdit motiuū ad tentādū. Scōo tentatiōis ordinē ibi. (Uñ ⁊ mulierē tentauit.) Tertio tētationis formā ibi. (Tentatio aūt est.) Circa scōz duo facit. Primo oñdit q̄re per mulierē virū tentare voluit. Secundo q̄re mulierē ꝑ serpētē ibi. (Sz q: illi ꝑ violētiā ꝛc.) Circa qđ duo facit. Primo assignat dicti rōnē. Scōo remouet duas dubitatiōes: ynā ibi. (Jōq̄ serpens dict⁹ ꝛc.) Alterā ibi. (Dic queri solet quare mlier.) Circa tertiuz tria facit. Primo ostēdit astutiaz tentātis inuestigādo cōditionē tētati. Scōo persuasionē sui ꝓpositi ibi. (Qz ad persuasionē suā ꝛc.) Porro sciēdum est ꝛc.) Dic ex ipsa tentatiōe ostēdit modū culpe. Et circa B tria facit. Primo distinguit tētatiōis modos: ⁊ quis eoꝝ sit grauioꝛ: q: ille qui est a carne. Scōo ostēdit q̄ ꝑncipiū Alde grauitatē quādaz hz: q: tm̄ exterioꝛi tentatiōe pulsatus cecidit: ⁊ tamē remissibile est: q: ꝑ aliuz tentatus fuit ibi. (Homo q̄ qui solo exterioꝛi.) Tertio remouet quasdā dubitatiōes ibi. (Illō ēt notādū ꝛc.) Circa scōm duo facit. Primo ponit rōnē quā ꝑncipal'r itēdit q̄re peccatū hoīs sit remissibile: ex predictis deductā. Scōo adiungit quādā aliā ibi. (P. angelica natura ꝛc.) Circa tertiū duo facit ꝑm duas qōnes q̄s mouet q̄ ꝑ se in lr̄a patēt. Scōa icipit ibi. (Et q̄rit quomodo loqui potuit.)

¶ Questio I.

Hic ē duplex qđ. Prima de tentatiōe in cōmuni. Secūda de tentatiōe ꝑmoꝝ parētū. Circa ꝑmū querūtur tria. Primo cuius sit tentare. Scōo vtruz oīs tētatio passiue accepta cū peccato sit. Tertio vtrū tētatio sit appetenda.

¶ Utrum deus tentet aliquē. I.

Arca primum sic ꝓcedit. Uidetur q̄ dei nō sit tētare. Tētatio. n. est ad sumēdū exprimētū alicui⁹ qđ nescit: sz deꝰ nihil ignorat. q̄ tētare sibi nō cōpetit. Itē videť q̄ nec demoni. Intētio. n. demonis est ad fallēdū: sz tētatoꝛis intētū hz nō est fallere: sz experiri. q̄ demonis ꝓpe offiū nō ē tētare. Item videť q̄ nec carni cōicat. Caro. n. cognitiōis ꝓticeps eē nō pōt: ꝫ ⁊ ei qđ nō cognoscit nō ꝙuenit expiri vel tētare. q̄ nullus ꝓprie ad peccādū a carne tentaṫ. Itē vr q̄ nec a mūdo. Nullus enī tētat eū quē abiectū reputat: q: tētatio de dubys fit: ꝫ mūdus sctōs q̄si abiectos reputat. q̄ mundus non tentat eos. ¶ P. ꝑma Thess. 3. dr. Ne forte tentauerit vos is q tentat. s. solus dyabolus cuius offiū ē tentare. q̄ videť q̄ nec mū-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dus nec caro nec ēt deus tentat.

Sz contra ēqđ dr̄ Heñ.zz. Tētauit deus Abraā ⁊c. ℂ Itē Jac.z.dr̄. Unusqsq; tētat a ꝓcupiscētia sua. cōcupiscētia autē est pctm̄ qđ in carne habitat. g̃ est aliqua tentatio a carne.

Respōdeo dōm q; ad perfectā rōnē tētationis tria cōcurrunt. Prio vt p tētationē alicuius dubij cognitio accipiat. Scdo vt ℔ sit itentū ab eo q tētat. Tertio vt ipsemet g tētat cognitionē illius rei accipere velit. ⁊ fm hūc modū inuenit tentatio in hoibus fz q; hō hominē tentat vt experimētū sumat scie vel alteri⁹ qđ in ipo est. Alia vero dr̄ tētatio in qua saluant duo ex his. s. manifestatio ignoti: ⁊ itentio eius: ⁊ ℔ modo tētare dr̄ de⁹: vt ps in tētatiōe abrae. ꝑceptū eni de imolatiōe filij tentatio ei⁹ dr̄: qz p ℔ manifestabat qualis eēt in obediētia ⁊ fide. Hāc ēt manifestationē deus itendebat: fz tertiū ꝓdictoꝝ huic tentationi defuit: nō eni ad ℔ tentauit deus abraā vt fidei ei⁹ cognitionē acciperet: quā ꝑus sciebat: fz vt alys manifesta esset in exemplū. Alia vo tētatio est in qua saluat vnuz tm̄ dictoꝝ. s. manifestatio tentati: ⁊ sic dr̄ caro tentare vel mūdus: qz in his cognoscit manifeste vtus vel ifirmitas mentis: fic in bello cognoscit vt⁹ militis: q̃uis hostes nō impugnent vt cognoscāt: fz vt vincant. vñ ipsa ipugnatio vtutis tentatio dr̄. ℔ aūt est, vel a ꝑncipio itrinseco. s. ex corruptione carnis: ⁊ sic dr̄ tentatio a carne. vl'a ꝑncipio extrinseco. ⁊ ℔ dupl'r: qz illud qō exterius est vl'ipugnat p modū obti: ⁊ sic est tētatio a mūdo cui⁹ reb⁹ cozda hoium alliciūt ad peccādū: vl'p modū agētis q trahit ad pctm̄. ꝑsuadēdo terrendo blandiēdo: ⁊ sic de alys: ⁊ sic dr̄ esse tētatio ab hoste. s. dyabolo: ⁊ ab his qui sunt membra eius.

Ad primum g̃ dōz: q; deus nō tentat vt sibi aliqđ ignotū manifestuz fiat: fz vt alys manifestet: vt dictū est. ℂ Ad scōm dōm: q; in tētatiōe demonis est duplex finis. Unus vltim⁹. s. iducere ad pctm̄: ⁊ q̃tuz ad ℔ hz rōnē tētatiōis fm q; q̃libet ipugnatio dr̄ tentatio. Alius est finis ꝓximus. s. expiri ad qō vitiū quisq; maxime ꝑnus est: vt ad illō ipugnādo trahat: ⁊ sic saluat ibi rō tentatiōis q̃tū ad ꝑmū moduz. vñ Hugo de scō victoze. diffiniēs dyaboli tentationē dicit sic. Tētare ē callide expiri: ⁊ ante violentā ipulsionē q̃si quibusdā blādis conatibus ꝑbare. ℂ Ad 3m ⁊ 4m ps solo p illud qō iam supra dictū est: qz nō saluat ibi tētatio fm q; icludit oīa tria ꝓdicta. ℂ Ad qntū dōm: q; solus dyabolus dr̄ tentare: nō qz ipe sit semp ꝺmediatus tentatoz: fz qz ipse ꝑmo tētauit hoiem ex qua tētatiōe parata est alys tentātibus via. Uel alr dōm q; dyabolus solus dr̄ tētare: qz illi soli ⁊ mēbris eius cōuenit ipugnare virtutē cū itētione occidendi hoiez p pctm̄: ℔ autez caro nō itendit: fz delectabili cognito perfruī: vel quia ipse vtitur rebus mundi ⁊ carne: sicut instrumentis ad tentandum hominem.

ℂ Utrū tentatio a dyabolo sit pctm̄. II.

B secundū sic ꝓcedit. Uidet q; tentatio q̃ ē ab hoste etiā sit peccatū. Potestas enī minoz nō pōt itentionē potestatis maiozis repellere: fz ptās demonis ē maioz q̃ ptās hoīs: vt dr̄ Job. 40. Nō est ptās super terrā que ei. po. cō. g̃ cuz itētio demonis sit vt iducat hoies ad peccādū: vī q; hō semp qñ ab eo tentat peccet. ℂ P. cū violētia excuset pctm̄: vbi est maioz violētia ibi minus peccatuz: fz sic in lra dr̄ grauioz tētatio q̃ ē a carne q̃ ab hoste. g̃ cū illa q̃ est a carne sit pctm̄ vt in lra dr̄ multo amplius illa q̃ est ab hoste peccatū erit. ℂ P. illud qō vitari non pōt non est in ptāte nra: sed q̃diu in hac moztali vita viuimus nō oīno tentationē carnis vitare possumus. g̃ nō est in ptāte nostra: ⁊ tamē peccatū est. g̃ ⁊ tētatio q̃ est ab hoste: q̃uis in ptāte nostra: nō sit peccatū erit: cū in idē illicituz tēdat. ℂ P. dyabolus tentare nō pōt nisi aliquid in hoiez imprimēdo: fz cum ipse sit pater inigtatis ⁊ mēdacy. Jo. 8°. Ipse est mendax: ⁊ pater eius ipressuz ab eo nō pōt eē nisi peccatū. g̃ videt q; semp qñ tentat in hoiem peccatū imprimat. ℂ P. motus vis cōcupiscibilis in illicituz tendēs tētatio carnis est que peccatū in lra dr̄: fz vis cōcupiscibilis cui⁹ sit affixa ozgano cozporali: cogi pōt ⁊ imutari per imutationē ozgani. g̃ videt q; demon tētādo nos possit facere in nobis peccatū eē: ⁊ ita tentatio que est tm̄ ab hoste peccatū erit.

Cōtra vt dr̄ Mat. 4. Xps a dyabolo tētatus fuit: fz in eo loc⁹ peccati nō fuit. vñ ipse dicit Jo. 14. Venit ꝓnceps mundi huius ⁊c. g̃ nō ois tentatio que est ab hoste peccatū est. ℂ P. vt Augu. dicit: nullus peccat in eo qđ vitare nō potest: fz hō nullo mō vitare pōt quin hostis eum tentet. g̃ tentatio que est ab hoste nō est peccatū.

Respondeo dōm: q; ꝑccatum vnius nō cōsistit in actu alterius: fz in actu ꝓprio pus dr̄ Ezech. 18°. Aia que peccauerit ipsa morieī. In tētatiōe aūt carnis ipse appetitus illicitus fm quez aliquis tētari dr̄ est actus ei⁹ qui tentat: nō enim sola caro cōcupiscit: fz cōiunctū: ⁊ iō talis tētatio ē pctm̄ in eo q tentat. tentatio aūt que est a mūdo vel ab hoste est a ꝓncipio extrinseco. vñ act̄ nō pertinet ad tētatū: fz passio tm̄. q; ꝑpter ℔ nō est pctm̄ in tali tentatione nisi per delectationē cōsensus: qz tunc tentatus incipit cooperari tentanti.

Ad primuz g̃ dōm: q; q̃uis ptās demōis sit simpl'r maioz q̃ potestas hois: tñ q̃tuz ad aliquid nō est maioz. s. q̃tū ad actus li. ar. qui cogi nō possunt: qz boꝝ actū ipse bō dīs est: ⁊ nō demon: ⁊ iō pōt bō tētationi eius resistere. ℂ Ad 2m dōz: q; tētatio carnis ꝑ tanto dr̄ eē grauioz: qz est ipsi tētato ꝓximioz fz q; ꝑ eaz quodāmō in diuersa desideria diuidit ꝺteriozis ⁊ exteriozis hois: nec tm̄ est ibi violētia absoluta: qz ꝺterioz hō nō cogit seq motū exteriozis hois. vñ adhuc remanet rō pcti: ⁊ magis q̃ in tētatiōe hostis fz q; ipm desideriū est act⁹ ipsi⁹ tētati: ⁊ quodāmodo in ptāte eius. ℂ Ad 3m dōm: q; q̃tuis bō nō possit vitare pctm̄ tētationē carnis: ita q; nullā bēat ꝑt tm̄ vitare hāc vel illā singulariter: ⁊ ita quodāmō ē in ptāte ei⁹: fz tētatio q̃ est ab hoste nullo mō. ℂ Ad 4m dōm: q; demon potestatē hz ipimēdi in imaginatione vel repm̄tādo aliq̃ sensibilia exteri⁹ vel ēt turbādo imaginē ꝺterius: ⁊ quō hoc sit supra in tractatu de angelis dictum ē. ⁊ iō fm q; hoc modo ipzimit in nos tētare dr̄. ℔ aūt ipressio ad ℔ nō hz rōnē pcti. cū nō sit in appetitu: fz ī apprehēsiōe tātū: fz ē tēdēs in peccatū q̃tū est de rone tētantis. ℂ Ad 5m dōz q; mot⁹ vis cōcupiscibilis pōt dupl'r ī surgere. vel ex q̃litate ozgani: sic calefacto cozpe ī surgit mot⁹ libidinis sine aliq̃ imagine: ⁊ ille mot⁹ ē pure nālis nec rōnē pcti hns: ⁊ ad hoc pōt vt⁹ demonis ex ptāte sue nāe q̃ in trāsmutatiōez cozpaliū p̄t nisi vtute dīna cohibeat. Alī mot⁹ ꝓcupiscibilis ē q ī surgit ex apphēsiōe delectabilis: ⁊ ex pte illa appetit⁹ cōcupiscibilis hz quādā libertatē: ad min⁹ ī hoīc: fz q; pōt obedire ꝑterionis ꝓhibētis: ⁊ sic in ꝓcupiscibili pōt eē peccatū: fz hunc motū dyabolus extoquere nō pōt.

ℂ Utruz tentatio sit appetēda. III.

B tertiuz sic ꝓcedit. Uidet q; tentatio sit appetēda. Prio per hoc qō dr̄ Ja. p. Oē gaudiū exi. ⁊c. fz illō ō quo gaudēdū ē q̃ hr̄ ē appetēdū cū nō hr̄. ergo tentatio ē appetēda. ℂ P. illō in q̃ manifestat⁹ bonū alicui⁹ ē appetēdū: fz vt⁹ mētis in tentatiōib⁹ oltēdit: sibi quodāmō reflozet. ergo idē qō ꝑus. ℂ P. illud qō ē mā ⁊ ozganū vtutis ē appetēdū: fz sic dr̄ Aug. tētatio cui nō cōsentit: ē mā exercēde vtutis. ergo est appetēda. ℂ P. illud

sine quo nō pōt pueniri ad regnū ē studio appetēdū: fz tentatio ē hō: qz nō cozonabit nisi q; legittime certauerit. scde Tbi. 2°. Certame aūt spūale sine tētatiōe nō ē. g̃ tētatio est appetēda. ℂ P. vt scribit. 2°. Coz. 12. Paulus petiuit stimulū carnis a se remoueri p quē carnis tētatio itell'r: fz ibi dicit glosa q; ipse boc petēs nescibit qd peteret. g̃ videt q; nō est desiderandū extra tentationē eē.

Sed contra. Illud qō debemus ozare debem⁹ desiderare: fz dīs Matt. 6. docet nos ozare dicēs. Et ne nos inducas in tētationē. g̃ debem⁹ desiderare tētatiōes a nobis remoueri. ℂ P. sic voluntas nra dz dine volūtati eē cōformis: ita a voluntate hostis dz esse discozdās: fz hostis vult ⁊ petit nos tētare: vt hr̄ Luce. 22. Ecce sathan expetiuit vos ⁊c. g̃ tētatiōez velle nō debem⁹.

Respondeo dōz: q; cū bonū sit obz volūtatis ⁊ desidery eo mō aliqd est adamādū quo ē bonū. Inter bona aūt iuenit aliqd qō est bonū simpl'r: et p se: sic bona honesta q̃ tā q̃ fines appetuntur sui gra: ⁊ sī in aliud ducāt: qz in oībus honestis vtilitas honestati coincidit nisi in vltimo: qō est finis finiū: qō pp se tm̄ appetendū est. aliqd tm̄ est qō in se bonitatē hz: nō tm̄ appetibile: sī absolute ꝺsidere: fz ex ordine ad finē bonitatē quādā sortit̄ que vtilitas noiatur. ⁊ hec sunt tm̄ pp aliud appetēda vt sectio membri pp sanitatē ⁊ hz. Sz sciēdū q; ad finē aliquē consequēdū ꝓtingit aliqd dupl'r ordinari p se. s. ⁊ p accidens. p se dico q; q̃tū ē in se: in finē debitū ductiuū ē. p accns aūt qō q̃tū in se est in aliud duceret: fz ex cōcursu alteri⁹ cause ducit ad finē ipm: sic q; comedit venenū: vt moziat: ⁊ cōtingit ex ℔ sanitas. Lū g̃ cā p accns nō sit ꝑportionata ad effectū fz solū cā p se ex ordine ad finē q; est p accidēs nō erit dōm aliqd bonū vel appetibile simpl'r acceptū: fz solū cōcurrentibus oībus q̃ ad hūc effectū determināt. Dico g̃ q; tētatio p se ordinata est ad hoīs pditionē: ad salutē vo nō ordinat nisi p accns. s. ex ℔ q; vincit per auxiliū gre dine: ⁊ iō tētari simpl'r nō est appetēdū: fz tētari ⁊ vincere sīl'acceptū appetendū est: fz qz pp nrām fragilitatē victoria nimis dubia ē: iō securius fugitur q̃ queratur.

Ad primum g̃ dōm: q; btūs Jaco. loqtur de tentatiōe tribulationū ad quarū patiētiā boztat: vt iter eas equanimitatē ⁊ gaudiū mētis seruēt: nō .n. alr eas vincere pñt nisi p patiētiā. vñ ipm gaudiū victoria q̃dā ē. qō qđ est nō de tētatiōib⁹ fm se: fz de patiētia q̃ tētationē vincit. ℂ Ad 2m dōz: q; in tētatiōib⁹ non relucet bonū hois nisi p̄suppōsito quodaz alio. s. eaꝝ victoria cū q̃ appetēde sunt. ℂ Ad 3m dōz: q; nō sunt mā vtutis tā q̃ p se ad vtutē ordinate: fz p accidēs tm̄. ℂ Ad 4m dōz: q; tentatiōes nō sunt necie vt pueniāt ad regnū: nisi necitate cōditionata: fic. s. vt sī tētatiōes aduenient nō veniāt ad regnū nisi vincant: fz tētatiōes aduenire nō ē necius absolute nisi fz corruptionē stat⁹ pñtis ex q̃ segt pugna carnis aduersus spm̄ q̃ tētatio dr̄. ℂ Ad 5m dōz: q; Paulus petēs a se stimulū carnis remoueri recte petyt hita ꝺsideratiōe ipsi⁹ stimuli absolute: sz qz ꝺsiderato euētu pugne in q̃ victoz futurus erat remotio stimuli nō sibi expediebat: g tm̄ euētus sibi certus nō erat: p tāto dr̄ nescisse quid peteret. vñ certificatus de victoria vbo dñi dicentis: sufficit tibi gratia mea:

(patiēter stimulum sustinuit. ℂ Qō. II.

Deinde q̃rit spāl'r ō tētatiōe ꝑmoꝝ parētū. Et circa ℔ q̃rit̄ .3. Prio de pgressu tētatiōis. 2° ō q̃titate pcti tētationē seq̃ntis. 3° vtz adā potuerit peccare veniāl'r aīq̃ moztal'r.

ℂ Utz dyabol⁹ ex iuidia ⁊ i forma spēt̄ tētauerit euā. I.

B primus sic ꝓcedit. Uidetur nō fuisse talis tētatiōis ꝓgressus q̃lis in lra describit. Jnuidia enī respcū supiozis ē. vñ dr̄ Job. 5. Parvulū occidit iuidia: fz adā nō erat supioz demone ad min⁹ reputatiōe demonis q; fuit superbissimus. g̃ nō ē ex iuidia stimulat⁹ ad tētādū. ℂ P. in p̄ statu aīa corpi oīo impabat. g̃ diuersitas q̃ erat ex pte cozpis nullo mō i aīaz reducbat: fz mīer differebat a viro fz cozporis dispōnē. vñ phs in. 10. meta. dicit q; mas ⁊ femina differūt dñtyꝰ mālib⁹. g̃ tūc tpis nō oportebat q; femina esset min⁹ sapiēs vel fortis q̃ vir: ⁊ ita nulla rō vī q̃re p mulierē ad vīz tētādo trāsierit. ℂ P. tentatio est assimilatio boni ad fallēdū: vt Lassi. supra ps dic. Si g̃ iniquus ꝑsuasoz tentare hoiem disponebat formā boni ꝑsuasozis. s. angeli assumere debuit. ℂ Si dicat q; nō fuit ꝑmissus ne bō q̃si violenter deciperet. ℂ Cōtra. Ad piū custodem ꝑtinet magis firmis maiozis defensiōis auxiliū exhibere. cū g̃ post peccatū q̃ nā humana est ifirmioz nō cohibeat sathanas q; in angelū lucis se trāsformet: vt dr̄. 2c Coz. 10. Multo min⁹ tūc cohiberi debuit. ℂ P. cōsideratio ꝑcepti in actu a pctō retrahit: ⁊ sic tētatiōis effectū ipedit. si g̃ tētatoz ad trahendū in peccatū venerat: videt q; icōueniēter mulierē in memoriam ꝓcepti adduxerit.

Sed contra est qō dr̄. Sap. 3°. Jnuidia dyaboli ⁊c. Et ita vī q; ex iuidia dyabolus cōmotus fuerit ad tētādū. ℂ P. vt Aug. dicit ozdo tētatiōis interiozis q; in nobis nūc agitur ꝑsentat ozdinē tentatiōis in ꝑmis parētibus seruatū: fz in nobis tētatio a sensualitate incipit: ⁊ p iferiozē rōnē in supiozē ꝓducit. cuz g̃ sensualitas serpētē repm̄tet: ⁊ iferioz rō mulierem: ⁊ supioz virū: videtur q; decentissimus fuit talis ozdo tētationis in ꝑmo pctō vt in eo possit pctō ꝛ sequētiū similitudo ostendi.

Respondeo dōz: q; sic magr dixit. 7. dis. demones q̃dā pñt p nāe sue ptātez q̃ nō pñt pp dei vel angeloꝝ cohibitionē: ita ēt ⁊ eoꝝ astutia ītellectus ⁊ negtia volūtatis in multis ipedit: vt nō faciant oē qō volūt: ēt qō ad finez sue intentiōis cōueniens astute videt. vñ in tentatiōe ꝑmoꝝ parentū dyabolus aliqd fecit qō voluit vt. s. a muliere tentatiōez iciperet: ⁊ vt aliena forma veniret. q; autem in forma serpētis veniret: nō sponte elegit: sed ex permissione dīna: que eum alias spēs in q̃bus magis posset latere assumere ꝓhibebat: vt in lra dr̄.

Ad primuz g̃ dōz: q; dyabolus boī inuidebat quē sibi supiozez futurum putabat si illuc ascenderet. vñ ipse descēderat: ⁊ in ℔ ipso ias supiozē q; ad bonū illud habēdū paratus erat bō: qō ipse demon in ꝑpetuuz amiserat: nec in ℔ aliqd ei⁹ supbie derogat̄: qz supbia potius est in appetitu excellētie q̃ in extimatione nisi ꝑsupposito quodaz alio. s. eaꝝ victoria cū q̃ appetēde sunt. ℂ Ad 3m dōz: q; nō sunt mā vtutis tā q̃ p se ad vtutē ordinate: fz p accidēs tm̄. ℂ Ad 4m dōz: q; tentationes nō sunt necie vt pueniāt ad regnū: nisi necitate cōditionata: fic. s. vt sī tētatiōes aduenient nō veniāt ad regnū nisi vincant: fz tētatiōes aduenire nō ē necius absolute nisi fz corruptionē stat⁹ pñtis ex q̃ segt pugna carnis aduersus spm̄ q̃ tētatio dr̄. ℂ Ad 5m dōz: q; Paulus petēs a se stimulū carnis remoueri recte petyt hita ꝺsideratiōe ipsi⁹ stimuli absolute: sz qz ꝺsiderato euētu pugne in q̃ victoz futurus erat remotio stimuli nō sibi expediebat: g tm̄ euētus sibi certus nō erat: p tāto dr̄ nescisse quid peteret. vñ certificatus de victoria vbo dñi dicentis: sufficit tibi gratia mea: patiēter stimulum sustinuit. ℂ Qō. II.

Deinde q̃rit̄ spāl'r ō tētatiōe ꝑmoꝝ parētū. Et circa ℔ q̃rit̄ .3. Prio de pgressu tētatiōis. 2° ō q̃titate pcti tētationē seq̃ntis. 3° vtz adā potuerit peccare veniāl'r aīq̃ moztal'r.

ℂ Utz dyabol⁹ ex iuidia ⁊ i forma spēt̄ tētauerit euā. I.

B primus sic ꝓcedit. Uidetur nō fuisse talis tētatiōis ꝓgressus q̃lis in lra describit. Jnuidia enī respcū supiozis ē. vñ dr̄ Job. 5. Parvulū occidit iuidia: fz adā nō erat

Universidad de Deusto
Biblioteca

penam peccati ℞ cõsecutum est:vt bõ qui dyabolo se sponte subiecit:violẽtius ab eo impugnet. ¶ Ad qntũ dõm:q̃ ſm plm in 3° ⁊ in 7° ethic.omnis malus quodãmodo ignorans est,oꝫ enĩ q̃ existimatio rõnis in peccãte corrumpat qui malũ ꝓ bono eligit. Hoc aũt cõtingit dupl'r. vel in vli. vel in particulari rectã aũt extimationẽ in particulari corrumpit delectatio:vt ꝓbs in 6° ethic.dicit.⁊ etiã alie passiones que tũc ineẽ homini nõ poterãt ꝓter regulã rõnis: ⁊ iõ oportuit vt in vli extimatio corrumperet:⁊ iõ ꝓceptum ad memoriã reduxit tentator:vt extimationẽ rectã falsis suasionibus corrumperet:⁊ sic ad peccãdũ inclinaret. ¶ Uel dõm:vt dicit Aug.ii°.super Heñ. Jõ ꝑus iterrogauit serpẽs ⁊ respõdet ℞ mulier:vt ꝑuaricatiõe esset inexcusabilis: nec vllo modo dici posset illud qõ ꝓceperat deus oblitã fuisse mulierẽ:q̃q̃ ⁊ oblitio ꝓcepti maxime vnius ⁊ tã necy ad maximã culpã damnabilis negligẽtie ptineret. vez tamẽ euidẽtior eius transgressio est cũ memorie retineret:⁊ tanq̃ in illo deus assistens presensq̃ cõtẽnitur.

¶ Utrũ pctĩ ade fuerit grauiꝰ oibꝰ alys pctis. II.

A D secundũ sic ꝓcedit. Uideť q̃ peccatũ ade grauiꝰ fuerit oĩbus alys pctis:qz sic dicit Augu.in lib°de ciui. dei. Magna ẽ enĩ in peccãdo inigtas: cui tãta est in nõ peccãdo facultas: ſz Adam facilĩ⁹ potuit vitare pctĩ q̃ aliqs sequẽtiũ. g̃ ipse grauius peccauit. ¶ P̃. Aug.dicit q̃ ex hoc aliqd est malũ:qz admit bonuz: ſz pctĩ p̃mi hois plus de bono ademit:totã naturã humanã corrumpẽs:q̃ aliquod pctõꝫ seq̃ntiũ. g̃ peius alys fuit. ¶ P̃.maiori culpe maior pena debeť:ſz pctĩ ade grauissime punitũ fuit a deo:qz ad oẽs posteros eius pena extendit. g̃ grauius alys fuit. ¶ P̃.videť q̃ ẽt irremissibile fuerit:qz bonũ gratie excedit bonũ nature:angelus aũt ꝑ peccatũ a statu nãliũ tĩ cecidit ſm opinionẽ illoꝝ qui dicunt eos in nãlibus tĩ creatos:homo aũt etiã a ſtatu gratie cecidit. Cũ g̃ tantũ casus sit grauior q̃tũ gradus sit altior:videtur q̃ irremissibili⁹ fuerit peccatũ ade q̃ etiã demonis. ¶ P̃. bonũ est potius q̃ malũ:ſz adam ꝑ peccatuz totã naturã humanã corrupit:qz in eo originalĩr erat. ſi g̃ penitere potuisset:⁊ sic remediũ peccati sui bñe videť q̃ totaz nãm humana reintegrare potuisset:quod falsuz est:qz ℞ solus filius dei potuit.ergo idem quod ꝑus.

Cõtra Illud qõ bz plures rõnes mali: magis est malũ: ſz adam peccauit faciẽdo illud qõ erat malũ solum:qz ꝓhibitũ:multi aũt peccãt faciẽdo illud qõ est vtroq̃ modo malũ ⁊ ſm se:⁊ qz ꝓhibitũ. g̃ videť q̃ multoꝝ peccata grauioza sint peccato ade. ¶ P̃.peccatũ qõ est ex certa malitia grauius est pctõ quod est q̃ ignorãtiã: ſz peccatũ p̃mũ hois fuit quodã modo per ignorantiam:vt infra patebit.ergo videtur q̃ eo mlta grauioza sint:que ex certa malitia generantur.

Respõdeo dõm:q̃ in peccato possunt multa cõsiderari:ex q̃bus peccatũ grauitatẽ trahere potest:⁊ contingit q̃ illud peccatum quod ſm vnuz est grauius ſm aliud leuius inueniatur:illud tamẽ simpl'r grauiꝰ considerandum est:quod ſm plura ⁊ potentioza grauius iuenitur:⁊ ꝓcipue ſm spẽm peccati:qz q̃titas consequens spẽm peccati est pctõ essentialioz q̃ que circunstãtias peccati segtur. Scõm ℞ g̃ dõm q̃ peccatuz ade q̃tum ad hoc grauius alys fuit q̃ minozi tentatiõe pulsatus cecidit:⁊ q̃ facilius resistere potuisset:ſz q̃tum ad spẽm peccati:⁊ q̃tũ ad alias circunstãtias:que peccatuz magis exaggerãt:multa grauioza pctã sunt secuta.

Et per hoc patet rñsio ad p̃muz. ¶ Ad secundum dõm:q̃ hoc fuit per accidẽs q̃ maiozez lesionẽ intulit:ex hoc q̃.s.naturã ĩtegrã inuenit. vñ nõ seq̃tur q̃ grauius ceteris fuerit:qz hoc idẽ etiaz sequẽtia pcta fecissent si talem naturam inuenissent.sicut ⁊ ſm peccatũ mortale gr̃am non ꝑuat:qz eam nõ inuenit: sed ꝑuaret si ĩueniret. ¶ Ad 3m dõm:q̃ pena peccati ade duplr dicť.vna q̃ debeť sibi inq̃tũ est quoddã singulare peccatũ ⁊ ꝓsonale:⁊ sic multis alys pctis grauioz pena debita fuit. Alia q̃ debeť sibi ĩdirecte rõne ifectionis originalis pctĩ ex ipso create:⁊ sic maxima pena ipm p̃mũ peccatũ secuta est. Sz grauitas huius pene non commensuraꝝ quantitati p̃mi pctĩ:vt fuit qõdã ꝓsonale peccatuz:ſz ſm q̃ corrupit nãm. ¶ Ad quartũ dõz:q̃ q̃uis gratia excedat nãm:tñ qz potẽtia nãlis est q̃ subam actus administrat:q̃ ex gr̃a informat:iõ defectus nãlis boni magis excusat pcti actuz q̃ etiã carentia gr̃e. gr̃a enim nõ eleuat hoiem:vt statim eliciat actũ ĩtellectus deiformis qõ tamẽ angelus ex nã bz:⁊ iõ magis facit ad irremissibilitatẽ pcti supiozitas nature q̃ excessus gr̃e. Cã tñ quare peccatum angeli est irremissibile ⁊ nõ peccatũ hois. supra:in tractatu de angelis dicta ẽ. ¶ Ad 5m dicendũ q̃ sicut homo ꝑ se gr̃am amittere põt: nec tamẽ ꝑ se põt gr̃am recuperare:qz gr̃a virtutẽ nature excedit:ita etiã homo potuit ĩtegritatẽ ĩocẽtie amittere q̃ cõditionẽ nature excedebat:vt dictũ ẽ: nec tamẽ potuit eaz recuperare nisi ille qui supra naturã erat:nã gr̃a que postmodũ ade reddita creditur nõ nisi ad actus ꝓsonales se extẽdebat. vñ nãz in illud qõ supra se est eleuare non poterat.s.in originalẽtia stitiam ⁊ impassibilitatẽ que supra conditionẽ p̃cipiozuz nature humane erat.

¶ Utrum adam in statu ĩocentie potuerit peccare venialiter. III.

A D tertiuz sic ꝓcedit. Uideť q̃ Adaz in primo statu venialiter peccare potuit. dispositio enim ꝓcedit ꝓfectionẽ: ſz veniale est dispositio ad mortale. g̃ videtur q̃ ꝑus venial'r q̃ mortal'r peccauerit. ¶ P̃.lib.ar.se bz ad oppos ta:⁊ ꝑcipue si cõfirmatum nõ sit:ſz li.ar.hois in p̃mo statu cõfirmatũ nõ erat. g̃ sic poterat nõ peccare venial'r.ita etiã poterat peccare venialiter. ¶ P̃. quicũq̃ põt id qõ plus ẽ potest illud qõ minus est:ſz plus est peccare mortal'r. q̃ venial'r.cum g̃ potuit peccare mortal'r potuit peccare venialiter. ¶ P̃.mortale peccatum magis repugnat rectitudini ⁊ gratie q̃ peccatũ veniale:ſz rectitudo ĩocentie nõ impediebat q̃n mortal'r peccare posset. g̃ multo minus impediebat quinetiam venial'r peccaret. ¶ P̃.impossibile ẽ q̃ aliquis credat vel extimet illud de cuius cõtrario certus est: ſz adam vt dicit Augu.credidit peccatũ qõ ipse cõmitteret veniale eẽ. g̃ ipse nesciebat se nõ posse venial'r peccare: ſz si nõ potuisset sciuisset se nõ posse:qz ℞ humilitatis in eo erat: ⁊ iconueniẽs ẽ nos bñe nobilissimos habitus ⁊ nos lateant vt philosophus dicit in scõo posterioꝝ.ergo adam venial'r peccare potuit. ¶ Si dicatur q̃ nõ potuit peccare venialiter:qz nõ poterant inferiozes vires auerti nisi ꝑus ratio superior auerteretur. ¶ Cõtra in rõne supiozi nõ tãtũ ẽ peccatuz mortale:ſz ẽt veniale.ergo potuisset deordinatio aliqua in supiozi rõne fuisse ꝑ veniale pctĩ sicut ⁊ quãdo aliquis aliquẽ motum ifidelitatis sentit.

Sz contra peccatuz veniale in nobis causatur ex penitatead peccandum:⁊ ex quadam ipulsione carnis corrupte:ſz hoc totum ꝑ pctĩ secutum est. ergo videtur q̃ ante mortale peccatum veniale peccatuz eẽ non potuit. ¶ P̃.paruum motiuũ nõ cõmouet magnã virtutẽ:ſz veniale pctĩ puũ ℞ motiuũ i q̃ appetit⁹ nõ vt in fine qescit.ergo cuz vtus hũana in p̃mo statu eẽt fortissima vt q̃ ꝑ veniale pctĩ cõmoueri nõ poterat.

Respondeo dõm:q̃ sicut supra dictũ est talis erat p̃mi status rectitudo vt supioz ꝑs rationis deo subyceretur cui subyicerenť iferiozes vires gb⁹ subycereť corpus:ita q̃ p̃ma subiectio erat cã scõe:⁊ sic deinceꝑ.manẽte aũt causa maneret effectus. vñ sic q̃dũt bõ erat subditus deo nihil in corpis ptibus ꝓtingere poterat ꝓut aĩe:ita etiã nihil in viribus aĩe ꝓtingere poterat:qõ supioz rõ nõ ordinaret in deũ:qõ aũt in deũ recte ordinatũ est veniale pctĩ nõ ẽ:⁊ ita veniale pctĩ in p̃mo statu ꝓtingere nõ poterat:sic nec moꝛs:nisi ꝑ⁹ ordo mẽtis ad deũ tolleretur:quod sine pctõ mortali fieri non potuit.

Ad primum g̃ dõm:q̃ duplex ẽ dispositio. q̃dã est que necessaria est ad eẽ ei⁹ ad qõ disponit:⁊ ℞ semp ꝓcedit illud ad qõ disponit:sic calor fozmã ignis. q̃daz vo dispositio ordinatur ad facilitatẽ eius ad qõ disponit qõ q̃dẽ sine ea eẽ põt:ſz nõ ita de facili: sic q̃ ligna pfundunť oleo vt inflãmenť citi⁹:⁊ sic veniale pctĩ est dispositio ad mortale. ¶ Ad 2m dõm:q̃ Adã in p̃mo statu habebat li.ar.ad peccãdũ venial'r:ſz ℞ nõ poterat in actũ exire nisi ꝑus peccaret mortal'r:⁊ rõ huius dicta est. vel põt dici q̃ comparãdo vnũ ordinẽ ad aliuz habebat quãdã ꝓfirmationẽ: vt.s.iferior ordo supiozẽ iuiolabilr sequereť. ¶ Ad 3m dõz q̃ differt in potẽtys actiuis ⁊ passiuis:qz in potẽtys actiuis qõ põt in plus etiaz in minus põt:vt q̃ põt ferre.ioo.lib.põt etiã ferre.io. Jn potẽtys aũt passiuis ẽ ecõuerso:q̃ enĩz põt pati a paruo põt etiaz pati a maiozi:vt si aliqs põt vinci ab vno põt etiã vinci a duobus:ſz nõ cõuertiť:⁊ talis potẽtia ẽ potẽtia peccãdi.qui enĩ peccat a pctĩ sui cõcupiscẽtia vincitur. ¶ Ad 4m dõz:q̃ rectitudo originalis iusticie in tantũ repugnabat culpe mortali: vt simul cũ ea eẽ non posset:tñ culpa mortalis q̃ ei opposita erat ipsam ꝑuare poterat. Uenialis aũt culpa nec ꝑuare iusticiã originalẽ poterat:cuius ꝓncipiũ erat in ordine supiozis ptis in deum a quo veniale pctĩ nõ sepat: nec simĺ poterat cũ ea eẽ ꝓpter ordinẽ inferiozẽ sub supiozi. ¶ Ad 5m dõm:q̃ Adã ꝛſi peccare nõ posset venial'r:tñ poterat de hoc certus nõ eẽ. q̃ enĩ habiť⁹ nobilissimi nos nõ lateãt ĩtelligiť de habitibus cognitiue partis:de q̃z pfectõe certitudo ẽ.nõ ãt de bitib⁹ affectiue: q̃ latent vt in charitate patet. Et preterea si sciuisset in vli poterat in ꝑticulari nõ cõsiderare. Uel melius dõm q̃ veniale dr tripl'r.s.veniale ex genere vt vbũ ociosuz. vẽiale ex causa:vt q̃ ex ifirmitate vl ignorãtia gerit:q̃ excusabilitatẽ quãdã bz:⁊ est veniale ex euẽtu:sic culpã ꝓcedẽtẽ mortalẽ cõfessio sequẽs venialẽ facit:vt Ambro.dicit: q̃ relinquit reatus temporalis pene.cum g̃ Aug.dicit q̃ credidit pctĩ eẽ veniale:ĩtelligiť veniale ex cã:q̃ quãdoq̃ etiã mortale est simpl'r. ¶ Ad 6m dõm:q̃ sic in ꝑte ĩtellectiua speculatiua suprema pars est q̃ p̃ncipys ꝑ se notis ĩberet:ita in rõne practica suprema ꝑs ẽ q̃ finis adheret: qz finis ĩopabilib⁹ est sic ꝑncipiũ p̃mũ ĩdemõstrabile in speculatiuis: vt in 6° ⁊ 7° ethic.ꝑbs dicit.⁊ hec pars nõ põt de ordinata eẽ nisi per peccatũ mortale:q̃ finẽ ꝛiũ ponit.ab ordine aũt bui⁹ partis totus ordo originalis iusticie depẽdebat:⁊ ideo nisi ꝑus mortal'r peccasset nulla ĩordinatio in eo eẽ potuisset.

¶ Expositio textus.

Dyabolus ꝑ serpentem tentabat in quo loquebať. Modus in quo angeli boni vel mali in assumptis corpibus log pñt. .ã.d.8.tact⁹ ẽ. (Serpẽs dict⁹ ẽ eẽ callidioz ⁊c.) Uť hoc eẽ falsuz: q̃ qõcũq̃ al' dyabolus assumpsisset eãdẽ calliditatez habuisset:si ꝑa calliditate assut⁹ nõ erat:vt ipse subdit. ¶ Sed dõz:q̃ in bis que visibl'r gerẽbãtur ea q̃ nõ videnť ĩtelligi poterãt.serpẽs aũt:⁊ si astutiam ad nocẽdũ homini spũal'r ex se non bñet:bz tamẽ astutiam ad nocẽdũ sibi corporal'r. vnde astutia exterior serpẽtis astutiaz spũalem demonis designat:et iõ callidioz alys aĩantibus dicit ꝑpter astutiam demonis qua mouebať:p quã ⁊ dyabolus designabať. (Sicut q̃ energumios ⁊ phanaticos) Energumini dicunť quasi iteri⁹ laborãtes ab eo quod est in ⁊ erge quod ẽ laboz.phanatici dicunť ex hoc q̃ in phanis vel templis ydoloꝝ a demonibus responsa accipiebant:ſz vtrũq̃ hic ꝑ arreptis a demone accipiť (Auaritia ĩmoderata bñdi cupiditas ⁊c.) Hoc quod ℞ dr de auaritia nõ est ĩtelligendũ de ea ſm q̃ est spãle vitiuz vnuz de 7.capitalibus:qz sic nõ differt a superbia:que est appetit⁹ĩ moderatus ꝑprie excellentie: ſz sumitur hic auaritia ꝑut est generale vitiũ ad oĩa peccata:que in appetitu quozũcũq̃ bonoꝝ nãlium cõsistunt:vt curiositas superbia ⁊ hꝺ:vt distinguit Aug.ii.super Hene.

¶ De origine illius peccati. ¶ Bi. XXII.

H Jc videtur diligẽter ĩuestigandũz eẽ que fuerit ozigo ⁊ radix illi⁹ peccati. Quidã putant quandã elationem ĩ animo hois precessisse:ex q̃ dyaboli suggestioni cõsensit. Sꝺ videť Aug.ĩnuere sup Heneſim ita dicẽs. Nõ est putanduz q̃ homo deꝛjceret nisi precessisset in eo q̃daz elatio compt̃mẽda: vt per humilitatẽ peccati sciret q̃ falso de se ꝓsumpserit: ⁊ q̃ non bñ se habet natura si a faciẽte recesserit. Jtẽ in eodẽ. Quomodo verbis tentatoris crederet mulier deum se re bona ⁊ vtili ꝓhibuisse:nisi ĩesset eius menti amoꝛ ille ꝓprie potestatis:⁊ de se supba ꝓsumptio? Que per tẽtationẽ fuerat conuincẽda aut perimenda. Beniq̃ nõ contenta suasione serpentis: aspexit lignuz bonum esu:decorum aspectu:nec credens se inde posse moꝛi forte putauit deum alicuius causa significationis illud dixisse. Jdeo comedit ⁊ dedit viro suo fortassis cuz aliqua suasione quã scriptura intelligenda reliquit. Uel forte non fuit suaderi necesse:cuz eaz mortuam esse illo cibo inuideret vir. Sicut ergo non est permissus dyabolus tentare feminam nisi per serpentẽ: ita nec virum nisi per feminã. Ut sicut preceptuz dei per viruz venit ad mulierẽ:ita dyaboli tentatio per mulierem ad virum transiret.

¶ Qz alr locut⁹ ẽ dyabolus ĩ mlĩere q̃ in ꝑte.

I N muliere ꝛo que rõnalis erat nõ est ipse locutus vt in serpente: ſz ꝑsuasio eius q̃uis ĩstinctu adiuuaret iterius quod per serpentez gerebat exterius. Ex predictis tentationis modus atq̃ progressus ĩsinuatur. Nec non etiam quod prediximus ĩnui videtur scilicet q̃ tentationez precesserit quedam electio ⁊ ꝓsumptio in mẽte hois.

¶ Obiectio cõtra illos q̃ dicũt elatiõez ꝓcessisse in mente.

Q Uod si illa fuerit:non igitur alterius suggestione posterius peccauit: cum auctoritas tradat. ideo peccatuz dya-

Universidad de Deusto
Biblioteca

boli incurabile esse: qz non suggestione: sz ppria superbia cecidit: bois vero curabile qz non per se: sz per aliū cecidit: z ideo per aliū surgere potuit. Quocirca predicta Aug. ꝟba peritū ac diligentē lectorē efflagitant: que sic itelligere sane quimus. Nō ducereť homo. s. inactū illius peccati: vt scilicet lignū vetitū ederet: z in bas miserias per tentationē dyaboli: nisi elatio cōprimēda precessisset: nō vtiqz tentationem: sed opus peccati. Talis eni fuit ordinis processus. Dyabolus tentando dixit. Si comederitis eritis sic dij: scientes bonū z malum: quo audito statim menti mulieris subrepsit elatio quedaz z amor proprie potestatis. Ex quo placuit ei facere qđ dyabol⁹ suadebat: z vtiqz fecit. Suggestiōe igitur peccauit: quia tētatio precessit ex qua in mēte eius orta est elatio: quā peccatum operis secutum est z pena peccati.

¶ Que fuit elatio mulieris.

ET talis quidem elatio in mente mulieris fuit pro certo: qua credidit z voluit habere similitudinē dei cuz equalitate quadam putās illud eē vez quod dyabolus dicebat: z ideo specialiter mulierez commemorat Aug. inquiens. Quomodo crederet mulier dyabolo nisi esset in mente eius de se superba presumptio. Et quod ibi sequiť. scilicet q̄ per tentationē fuerat conuincenda vel perimenda: ad mulierē referēdū est: vt itelligať: q̄ mlier non elatio fuerat per tentationē z̄c.

¶ Que fuit elatio viri: an crediderit z voluerit quod mulier.

SOlet q̄ri vtruz illa talis elatio z amor proprie potestatis in viro fuerit sicut in muliere. Ad qđ dicimus: qz Adaz non fuit seductus eo mō quo mulier. Non enim putauit esse verum quod dyabolus suggerebat. In eo tamē fuisse seductū credi potest q̄ commissum veniale putauerit quod peremptoriū erat. Sed nec prior seductus fuit: nec in eo in quo mulier: vt crederet deū illud lignuz ideo tangere prohibuisse: qz si tangerēt fierent sicut dij. Verumtamē prevaricator fuit Adaz vt testať apostolus. Potuit ergo aliq̄ elatio menti eius inesse ilico post tentationez ex qua voluit lignū vetitū experiri: cuz mulierem non videret mortuam esca illa percepta. Unde Aug. super Genesim. Cū apostolus Adam prevaricatorē fuisse ostēdat dicēs in similitudinē prevaricationis Ade: seductū tamē negat. Ubi ait. Adaz nō est seductus: sz mulier. Unde z interrogatus nō ait: mulier seduxit: me sz dixit. dedit mihi z comedi. Mulier vero inquit. serpens seduxit me. Hāc aūt seductionē proprie vocauit apostolus per quam id qđ suadebať cū falsum esset: verū putatū est. s. q̄ deus lignū illud ideo tāgere prohibuerit: qz sciebat eos si tetigissent sic deos futuros tanq̄z eis diuinitatem inuideret: q eos homines fecerat. Sed z si virū propter aliquā mētis elationē q̄ deū latere non poterat: sollicitauit aliqua experiēdi cupiditas: cuz mulierē videret: accepta illa esca non eē morituam: non tamē ei arbitroz si iā spūali mente p̄ditus erat vllo mō credidisse quod dyabolus suggerebat.

¶ Quis plus peccauit adam vel eua.

EX quo manifeste animaduerti pōt qs eorū plus peccauerit: Adā. s. vel eua Plus eniz videť peccasse mulier que voluit vsurpare diuinitatis eq̄litatez z nimia presumptione elata: credidit ita eē futurū. Adam vero nec illud credidit: z de penitentia z dei misericordia cogitauit dum vxori morem gerens eius psuasioni cōsensit: nolens eam cōtristare: z a se alienatā relinquere: ne periret: arbitratus illud eē veniale: nō mortale delictū. Unde Aug. Apostolus inquit. Adā non est seductus. Qđ vtiqz ita accipi potest: vt intelligať non eē seductus prior. s. vel eo in quo mulier vt. s. crederet illud esse verū. Eritis sic dij. Sz putauit vtrūq̄z posse fieri: vt z vxori morē gereret. z p penitentiā veniā haberet. Minus g̃ peccauit q de penitentia z dei misericordia cogitauit. postq̄z eni mulier seducta manducauit: eiqz dedit vt simul ederēt noluit eā cōtristare: quā credebat sine suo solatio cōtabescere: z a se alienatā oīno iterire. Nō qdez carnali victus concupiscentia. quā nondū senserat: sz amicabili quadaz beniuolentia. qua plerūq̄z fit: vt offendať deus ne offendať amicus: qđ eū facere nō debuisse: dixit ne snie iustus exitus idicauit. Ergo alio quodā modo ipse etiā deceptus est. Incxptus eni dine seueritatis in eo falli potuit: vt veniale crederet eē cōmissuz: sz dolo illo serpentino quo mulier seducta est. nullo modo arbitroz illū potuisse seduci. Ex his dať itelligi q̄ mulier plus peccauerit in qua maioris tumoris p̄sumptio fuit. Que etiā in se z in proximū z in deum peccauit. Vir aūt tantū in se z in deū peccauit. Unde ēt colligit q̄ mlier plus peccauerit: qz grauius punita est. Cui dictū est. In doloze paries filios z̄c.

¶ Qz p̄dicte sentētie aduersari videť.

SEd huic videť ꝟziū qđ Aug. sup Gen. de viro z muliere petrū suum excusantibus ait. Dixit Adam. Mulier quam dedisti mihi dedit mihi z comedi. Nō dic̄ peccatū. Superbia eni bz ꝯfusionis deformitatē: nō cōfessionis humilitatez. Nec etiam mulier cōfiteť peccatū: sed refert in alterū dicēs. Serpens decepit me: z comedi: in impari seru: sz pari fastu. Ecce hic dicit Aug. qz parem fastū habuit mulier cū viro. Pariter g̃ supbierūt z pariter peccauerunt. Sz hoc ita determinari potest vt dicamus parem vtriusq̄z fuisse fastuz in excusatione peti z in esu ligni vetiti: sz disparem z in muliere multo maiorē in eo q̄ credidit z voluit eē sic deus: quod nō vir. Verumtamē z de viro legit q̄ voluit esse sic deus. dicit eniz Aug. super illū locum psalmi. Qđ non rapuit tūc exoluebā. Rapuit eniz adam z eua presumēs vt dyabol⁹ de dinitate. Rape voluerūt dinitatē z perdiderunt felicitatē. Itē sup illū locū psalmi. Be⁹ qs similis tibi. Qui p se vult eē vt deus querit se vult eē similis deo: vt dyabolus q noluit sub eo eē z bō q vt seruus noluit teneri precepto: sed voluit vt nullo sibi dominante esse quasi deus. Itē super illū locū ep̄le. Nō rapinā arbitratus est eē se equalē deo. Qz nō vsurpauit qđ suū non eēt: vt dyabolus z primus homo.

¶ Quozundā snia q̄ adā ambierit esse vt deus: sed non credidit esse possibile.

IDeo quibusdā videť q̄ etiaz adaz ambierit eē sicut deus: nō tamen id credidit posse fieri: z iō falsum eē qđ dyabolus promittebat: cognouit: z sz diuinitatis equalitatē cōcupierit: nō tamē adeo exarsit: nec tāta est affectus ambitiōe: sic mulier q̄ illud posse fieri putauit: z iō magis illud ambiendo supbiuit. Virū aūt aliq̄ forte ambitiōis subreptio mouit: sz nō ita vt illud putaret verū vel possibile fore. Alijs aūt videť iō dictū eē q̄ adaz illud voluerit: qz mulier de eo sumpta illud voluit sic̄ iquiunt peccatū dī per vnū hoiem itrasse in mūdū. i. in humanā nām: cū tamē mulier ante virū peccauerit: qz p mlierē itrauit de viro ea tā. Uel potius iō p hoiez dī itrasse: qz etiā peccāte muliere: si vir nō peccasset humanū genus minime peccatis corruptuz periret. Minus ergo peccauit vir q̄z mulier.

¶ Obiectio ꝯ id quod dictum est virum minus peccasse.

IIs aūt opponi solet ꝟ mō. Trib⁹ mōis vt ait Isido. petrū gerit. s. ignorātia infirmitate z iduſtria. Et grauius ē ifirmitate peccare q̄z ignorātia. Grauius q̄z iduſtria q̄z ifirmitate. Eua aūt vī ex ignorātia peccasse: qz seducta fuit. Adā ꝟo ex iduſtria: qz nō fuit seduct⁹: vt ap̄l's ait. Ad qđ dicim⁹: qz sz Eua in ꝟ p ignorātiā deliquerit: q putauit vez eē qđ dyabolus suadebat: nō tñ in ꝟ qn nouerit illud dei eē mādatū: z petrū esse z ꝟtra agere: z iō excusari a petō p ignorātiā nō potuit. Est eni ignorātia q̄ excusat peccārē: z est ignorātia que nō excusat: z est ignorātia vincibilis: z est ignorantia invincibilis. Excusatio ois tollit vbi mādatum non ignoratur.

¶ De triplici ignorantia que excusat z q̄ non.

STār ignorātia triplex: eoz. s. q̄ scire nolūt cū possint. q̄ nō excusat: qz z ipa petrū ē: z eoz q volūt: sz non p̄nt. q̄ excusat z est pena peti z nō petū: z eorū q q̄si simplr nesciūt: nō renuētes vt ꝟponētes scire. que neminē plene excusat: sz sic forsasse vt min⁹ puniať. Un Aug. ad valentinū Eis auferē excusatio q mādata dī nouerūt. quā solēt hre bones de ignorātia: z licz graui⁹ sit peccare sciēter q̄z nesciēter. nō iō tñ ꝯfugiēdū est ad ignorātie tenebras vt in eis quiq̄z excusationez regrat. Aliud ē eni nescisse. aliud scire noluisse. qz in eis q itelligere noluerūt ipsa ignorātia peccatū ē. In eis ꝟo q nō potuerūt pena peti. Ignorātia ꝟo q̄ nō ē eoz q scire volūt: ꝟ eoz qui tāq̄z simpliciter nesciunt nullus sic excusat vt eterno igne nō ardeat: ꝟ forsasse vt minus ardeat. Nō igit mulier excusatiōez habuit de ignorantia cū z mandatum nouerit: z peccatū esse secus agere non ignorauit.

¶ Unde p̄cesserit cōsensus illius peccati cuz nā hominis esset incorrupta.

SOlet ēt q̄ri: cuz sine vitio eēt nā bois: vñ ꝯsensus mali p̄cesserit. Ad qđ rñderi pōt: qz ex lib. arb. ppie volūtatis fuit: z in ipso. n. z in alio cā extitit: vt fieret deterior. In alio qz ī dyabolo: q suasit: in ipso qz volūtate liberi arb. cōsensit: z cū lib. arb. sit bonuz. ex re vtiqz bona: malus ille ꝯsensus ꝓuenit: z ita ex bono malum manauit. De hoc aūt in sequēti pleni⁹ tractabimus: cū origo mali: z in q̄ re calescat: inuestigabiť.

¶ An voluntas precesserit illud peccatū.

SI ꝟo q̄riť vtrū volūtas illō petrū p̄cesserit. Dicimus qz petrū illud: z in voluntate z in actu ꝯsistit: z volūtas actū p̄cessit. Sz ipsaz volūtatē alia bois volūtas mala nō preit atqz ex dyaboli psuasione z hominis arbitrio illa voluntas mala prodijt: q̄ iusticiam deseruit: z iniquitatē inchoauit z ipa voluntas iniquitas fuit.

¶ Diuisio textus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Postquā determinauit p̄ncipium humani casus ex pte tentatoris. Hic determinat p̄ncipium itrinsecum ex parte ipi⁹ hois peccātis. Et diuidit in ptes duas. In p̄ma ingrit quod fuerit in hoīe p̄mum pctm̄ ozigo ꝛ redix pctō⁹ sequentiū. In scōa iquirit gd fuerit p̄ncipium illius p̄mi peccati. ibi. (Solet ēt queri ꝛc.) Prima diuidit in ptes tres. In p̄ma dicit q⁹ p̄mū pctm̄ in hoīe fuit elatio. In scōa ostendendo q⁹ diuersimode fuit in viro ꝛ muliere ibi. (Et talis gdez elatio.) In 3ª ex B̄ cōcludit pctm̄ mulieris grauius pctō viri fuisse ibi. (Ex quo manifeste aiaduerti pōt.) Circa p̄mū tria facit. Primo ponit quozūdā opiniōnē ꝛ rōnes eo⁹ ponentiū superbiā in cozde hois etiā tentationē demonis p̄cessisse. Scōo obycit i cōtrariū ibi. (Qz si ita fuerit ꝛc.) Tertio determinat vtrūē ibi. (Qz circa p̄dcā Aug.) (Et talis gdē ꝛc.) Dic oñdit q̄lis fuerit elatio viri ꝛ mulieris. Et p̄mo q̄lis fuerit elatio mlieris. 2º q̄lis fuerit elatio viri ibi. (Solet q̄ri vtr̄ talis) (Ex q̄ manifeste ꝛc.) Dic ꝛcludit ex p̄dictis q⁹ pctm̄ mulieris grauius fuit pctō viri. Et p̄mo oñdit ꝓpositū. Scōo obycit i contrariū ibi. (Sz B̄ videt ꝛriū.) q⁹ aūt pctm̄ mlieris grauius fuerit oñdit triplr. Primo ex motiuo ad peccādū: qz ex maiozi superbia. Scōo ex offensa: qz in plures peccauit ibi. (Que etiaz in se.) Tertio ex pena: qz grauius punita ē ibi. (Inde etiaz colligitur.) (Sz B̄ videt ꝛriuz ꝛc.) Dic obycit ꝛ hoc q⁹ dictū est. Et p̄mo ostēdit equale fuisse pctm̄. Scōo oñdit peccatū viri fuisse grauius ibi. (Dis aūt opponi solet.) Circa p̄mū duo facit ꝛm q⁹ duas auctates ꝛtra definita iducē. Scōa icipit ibi. (Uerūtamē ꝛ de viro ꝛc.) Quelz aūt ista ꝛ partiū diuidit i obiectionē ꝛ rnsionē. (Solet etiā q̄ri ꝛc.) Dic ingrit q̄ fuerit p̄ncipiū illius pcti ꝛ diuiditur in duas partes ꝛz q⁹ duas mouet q̄nes. Secunda incipit ibi. (Si vero queritur ꝛc.)

Circa p̄mū q̄runt tria. Primo q̄ fuerit p̄mū pctm̄ ꝛm genus. Scōo qd hō p̄cedāo appetyt. Tertio quis plus peccauit vtrū vir vel mulier.

Quæstio I.

Hic duo querunt. Primo de pctō p̄mi hominis. Secundo de ignorātia.

Articulus I.

Utruz p̄mū peccatū hois fuerit superbia.

Ad primuz sic p̄cedit. Uidet q⁹ superbia nō fuit p̄mū hois peccatum. Discredere. n. vba dīna pctm̄ ifidelitatis est: sed pctm̄ hois ex B̄ p̄cessisse vr⁹ vba di discredidit: vel de eis dubitauit: vt supra dictū ē. q̄ p̄mū peccatū hois fuit ifidelitas. Ⓟ. in spuali edificio p̄muz fundamētū est fides: vt Heb. ii°. dr. Sz fidei opponit infidelitas. q̄ etiā in ꝓgressu pditionis humane p̄mū pctm̄ fuit infidelitas: ꝛ nō superbia. Ⓟ. Ro. 5. dr. Per iobediētiā vnius hois pctōres ꝛstituti sunt multi: ꝛ logtur ibi de peccato p̄mi hois. per peccatū enī moz⁹ in mūdū intrauit. q̄ p̄mum peccatū est iobedientia. Ⓟ. spēs peccati determinat ex motiuo ad peccādū: ſz mulier mota fuit ad peccādū ex delectabili ꝛm gustuz. vñ dr Heñ. 3. Uidēs q̄ mulier lignū ꝛc. Cū q̄ circa delectabile ad esum sit gula: vr⁹ q⁹ p̄mū hois peccatū sit gulla. Ⓟ. p̄missio demonis mulierē ad peccādū instigauit: ſz demō p̄misit pfectiōez scie. q̄ ex appetitu scie peccauit: ſz ī moderat⁹ appetit⁹ sciēdi ē curiositas. q̄ p̄m peccatū ē curiositas. Ⓟ. gcūq; nō fac illō q̄ facere tenetur peccat pctō omissiōis: ſz tenebat hō i tētatiōe ꝛferre de precepto iniūcto: qz si ꝛtulisset nō peccasset. q̄ vr⁹ q⁹ pctō omissiōis p̄ peccauerit. Ⓟ. p̄m pctm̄ hois fuit radix ꝛ ozigo sequētiū pctō⁹: ſz sic dr p̄ Ebi. vlti°. Radix oium malo⁹ ē cupiditas. ergo vr⁹ q⁹ p̄mū peccatū fuit cupiditas: et non superbia vel elatio: vt in lra dr.

Sed cōtra ē q̄ dr Eccle. iii°. Initiū oīs pcti superbia ē. ſz i p̄ctō hois oē pctm̄ initiū supbie. Ⓟ. dyabol⁹ tētās hoīez sui imitatoz⁹ coact⁹ ē reddet: ſz ōnō p supbiā peccauit: vt. ā. dōz ē. q̄ ꝛ hō.

Respōdeo dōz: q⁹ ꝛingit q̄nq; in vno actu pluriū pctō⁹ deformitates inueniri: ſz illa deformitas ē p̄ncipalioz ꝛ formalioz ꝓlēs spēz pcti q̄ ex p̄ncipali motiuo relinquit in q̄ ordinant alia: qz finis ē id q̄ cadit in volūtate ex q̄ ē ozigo pcti: ꝛ ex fine actus mozales specificant. vñ pbs dicit. 6. ethic. q⁹ si aliqs mechat: vt accipiat lucrū magis auarus seu iniustus q̄ mech⁹ ē. Ex B̄ dico q⁹ in p̄ pctō hois multe deformitates apparēt. vñ magī superba in eo notauit gullā inanē gliaz ꝛ auariciā: pp q̄ vnum pctm̄ multiplex pōt dici: nihilomin⁹ tm̄ sunt oīa alia mālis respcū supbie: qz ad finē excellētie ꝓnde omnia ordinauit: sic p̄missio demonis oñdit: q̄ ad pctm̄ ist̄igauit. dic enī. Erbtis sic dy. Heñ. 3. ꝛ merito vtriusq; pctm̄ ꝛ demōis ꝛ hois ꝛcepit: qz oīum alioz⁹ pctō⁹ defect⁹ aliqs occasio solet eē. Sola vo supbia ē q̄ fundamētū ex pfectiōe sumit. vñ Aug. dic. q⁹ etiā bonis opibus ist̄idiatur vt pereant.

Ad primuz q̄ dōz: q⁹ nō crediderūt deū falluz dixisse. B̄. n. simplr ifidelitatis fuisset: ſz crediderūt forte alio mō ītelligēdū foze meta. vel ad aliqd significādū dictū. Uel dōz: q⁹ ex ipsa electiōe q̄ illō q̄ p̄mittebat appetebāt oculus mētis ipedit⁹ fuit ne actualr vtatē dīni dicti attēderēt ſm q⁹ oīs malus aliquo mō ignorās ē: ſz talis ignorātia vel dubietas ēt credēdoz ifidelitatē nō facit. Ad ꝛ^m dōz: q⁹ ordo ꝓnis est ꝛriº ordini rerū ꝓnis: qz q̄ ē p̄mū in ꝓpone ē vltimū in resolone: ꝛ ō nō segtur q⁹ si fides ē p̄ma in ꝓpone edificu spūalis q⁹ ifidelitas sit p̄ma in resolone eiusdē. Ad ꝛ^m dōz: q⁹ iobediētia dupl⁹ sumit. q̄nq; enī est spā ē pctm̄: q̄n. s. ex ꝛtēptu precepti aliqs spāl⁹ peccat: q̄nq; aūt sumit. put est ꝓditio gnālis ōnis oē pctm̄ mortale. cū. n. ꝓceptū legis act⁹ oīuz vtutū ordinet: ꝓnis est vt q̄libz vitiū trāsgressionē annexaz ꝓcepti hēat ꝛ iobediētiā: ꝛ sic vr⁹ p iobediētiā vni⁹ ꝛc. Ad q̄rtū dōz: q⁹ motiuū gule nō fuit p̄ncipale motiuū: ſz scōariū ꝛ ordinatū ad aliō: vt dictū ē. Ad 5^m dōz: q⁹ nō peccauit mulier in B̄ q⁹ appeteret sciaz eoz q̄ ad ipsaz nō ptinebāt: qz B̄ curiositas fuisset: ſz in hoc q⁹ in scia eminētiaz desiderauit vt in B̄ quodāmō deo equaret. Ad 6^m dōz: q⁹ nō tenebatur tūc ꝓferre: qz ēt sine collatiōe poterat tētatiōi resistere. Ut dōz meli⁹ q⁹ fuit ibi omissio nō put ē spāle pctm̄: ſz put ē ōnis oē peccatū. In oī. n. pctō cōe ē B̄ q⁹ aliqs nō facit q̄ ō in se ē ad resistēdū pctō: q̄ si faceret nō peccaret. Ad 7^m ol cēdū: q⁹ cupiditas triplr sumit. Uno°. put ē spāle peccatū: ꝛ hz māz spālē. s. bona ad vsuz vite ptinētia: put possidentē: ꝛ sic nō ē radix oīs pcti nisi ſz q⁹ ifra magī dic q⁹ nō est aliq⁹ gen⁹ pcti: q̄ nō īterdū ex auaricia oziat. Scōo mō dr cupiditas: vt ē gnāle peccatū. put ē ī moderat⁹ appetit⁹ habēdi q̄cūq; vel scīaz vel possessionē vel q̄libz aliud: ꝛ B̄ mō supra magī dixit in p̄ pctō hois eē auariciam: ꝛ hos duos modos ponit Aug. ii. sup Heñ. Tertio mō. put nō est peccatuz: ſz radix pcti. put dicit quādā. pnitatem appetit⁹ vt ī clinetur ad aliqd inordinate appetendū in actu: ꝛ cōstat q⁹ p̄mo modo vt cupiditas est speciale peccatuz homo ex auaricia non peccauit.

Articulus II.

Utrum peccatum hominis fuerit hoc q⁹ appetierit esse sicut deus.

Ad secundū sic p̄cedit. Uidet q⁹ peccatū hois non fuerit in B̄ q⁹ appetyt eē sicut deus. Cōpleta enī volūtas prudētis de ipoli eē nō pōt: ꝛ p̄cipue de illo q̄ in apprehensione nō cadit: ſz aliquā creaturā esse sicut deū ē ipossibile nec in ītellectu capi pōt. q̄ B̄ mō nō appetyt: cū

p̄dētiaz: ꝛ reliquas vtutes haberet: vt infra magist̄ dic. Si dicaī q⁹ nō appetyt esse sic deus per equalitatē: sed per similitudinē. Cōtra. sicut dicit Aug. amoz est eozū q̄ habent: sed appetit⁹ eoz⁹ que nō habent. cū ergo hō in sui creatione ad dei similitudinē fact⁹ sit: videt q⁹ B̄ hō nō appetyt. Ⓟ. ostat q⁹ malū p experientiā deus scire nō pōt: ſz scia boni ꝛ mali intelligit de malo p exp̄iētiā que ꝑus erat per cognitionē tm̄. ergo vr⁹ q⁹ ex hoc q⁹ appetyt sciam boni ꝛ mali dei similitudinē nō affectauit. Ⓟ. pbs dic in. io°. ethycoz q⁹ debemus nos in diuina trabere q̄tū possum⁹: q̄ ipse nobis diuina nō iuidet: vt quidaz poeta mētiebat. Dyo. aūt ꝛ Aug. dicūt q⁹ ad deū accedit nō loco: sed similitudine. cū ergo ad ipm accedere debeamus. vt in ps. dr. Accedite ad eū ꝛ illu. vr⁹ q⁹ non peccauit in hoc q⁹ dei similitudinem appetyt. Ⓟ. nullus peccat in appetēdo illud q̄ naturalr desiderat: sed oēs hoīes: vt pbs dicit: natura desiderant scire: cū ergo nō appetyt diuinā similitudinez: nisi in scia vt vba serpētis ostendunt: videt q⁹ in appetendo dei similitudinem non peccauit.

Sz contra est q̄ in lra dr p Aug. Qui puerse vult eē sic deus puerse vult esse filius deo vt dyabolus ꝛ homo. Hoc ēt videt ex ipoperio dei q̄ genz. 3º ponit. Ecce Adā quasi vnus ex no. ꝛc.

Respondeo dōm est. q⁹ hō q̄tuz ad aliqd appetyt esse sicut deus: quantum vero ad aliquid non. Si. n. sic dicat equalitatem in aliqua pfectione sic hō noluit q⁹ ipse bēret tantā sciaz: vel potētiā: vel bonitatē q̄tam hz deus: qz hoc ipm ipossibile ꝛ icogitabile est: sed q̄tū ad aliquē modū bñdi voluit deo parificari tā hō q̄ dyabolus: vt. s. vterq; bēret pfectionē sibi datā sicut hz deus ſm aliquē modū: sed differēter: qz superbus angelus appetyt talē equalitatē in ptāte: sed homo in scia: cuius rō est: qz p̄mus angelus iter alias creaturas excellētioz erat. vnde quodāmodo ex ordine sue nature influētiā sup alias creaturas hēbat: voluit ergo dignitati sue nature innixus: vt ipse p̄ncipiū quoddā creaturarū sequentiuz existeret: ꝛ gubernationis: ꝛ causalitatis cuiusdā modi: tamē sub p̄mo p̄ncipio a quo suā potentiā recognoscebat: sed hoc ſz dignitatē nature sue adipisci p̄sumebat: non ex diuino munere supaddito. homo vo qui creaturis inferiozib⁹ suppositas erat: vt eas regeret: ꝛ eis ytereī nō tā per potentiam q̄ per prudētiā: hoc modo appetyt vt per nature sue ꝓditionem: ꝛ ligni pbiti edulium tantā scientie plenitudinem cōsequeret: vt ex lumine ꝓprie rōnis: q̄ tū a deo sibi collatum esse credebat: ꝛ seipsum regeret in omnib⁹: ꝛ iferiora sibi subiecta. Unde Augus. dicit: q⁹ noluit vt seruus teneri esse p̄cepto quasi ab alio regula per lumē nāli lumini supadditū. Et hoc etiā vba serpētis ostēdūt: qui p̄misit sciam boni ꝛ mali q̄ ad actiōes ptinet: ꝛ ad gubernationē rez.

Ad primum ergo dōm q⁹ electio in tantum cecat oculos mētis: vt illud estimet eē possibile: q̄ possibile non est. vnde potuit eē: vt ad vba serpētis homo excellentiam inordinate appeteret in cōi: ex illo appetitu vo excecatus puersum iudiciuz de impossibili p̄ferret: ꝛ sic appetitus declinaret ad hūc excellētie modū. Uel dicēduz q⁹ equalitatē equiparātie: q̄ impossibile est ꝛ cogitari non pōt: non appetyt: sed assimilationem quādā vt dictum est: quam cogitare potuit. Ad secūdum dicēdum. q⁹ similitudinem naturalis dignitatis quam in creatione accepit appetendo non peccauit: sed quia ipse super B̄ aliam similitudinez appetyt: vt. s. sicut deus lumine sue nature omnia regit ꝛ gubernat: ita etiam homo per naturale lumen rationis sibi subdita gubernaret: ꝛ seipsuz sine adiutorio exteriozis luminis. Ad tertium dicēdum. q⁹ homo non appetyt mala per experientiam sciētie: sed per indicium: sed hoc ꝓsecutum est ex peccato suo q⁹ maluz p experimētum cognosceret vt sic: ꝛ demonis p̄missio verificaret incōplera: cuius cōsuetudo est vt dubijs verbis homines fallat: ꝛ vt nomen arbozi impositum non frustra videat. Ad quartum dicendum. q⁹ ad dei similitudinem accedendum est ſm modum ꝛ ordinem vnicuiq; a deo p̄stitum: sed qui proprio motu ad dei similitudinem accesserit peruerse vult esse similis deo. vt Augustinus dicit i littera. omnis enim peccator appetit similitudinē dei: cum nihil sit appetibile: nisi put eius similitudinem habet: sed in hoc peccat: quia querit eius similitudinem inordinate: ꝛ in quo querenda non est. Ad quintum dicendum. q⁹ non peccauit in hoc q⁹ scientiam appetyt: sed quia inordinate appetyt. vt dictum est.

Articulus III.

Utrum mulier grauius peccauerit q̄ vir.

Ad tertiuz sic procedit. videt q⁹ mulier grauius q̄ vir non peccauerat. Uterq; enim elationis vitio peccauit sed elatio illa non fuit: nisi in hoc q⁹ dei similitudinem peruerse appetierūt. ergo videtur q⁹ vterq; idē appetyt: ꝛ equalr peccauerunt. Ⓟ. infirmitas peccatum excusat: sed mulier infirmioz fuit viro: propter quod dyabolus vt dictum est supra: eaz p̄mo aggressus ē. ergo videtur q⁹ ipsa minus peccauerit. Ⓟ. propter hoc peccatum demonis grauius iudicatur q̄ peccatum hominis: q⁹ eminentiozem cognitionez de deo habebat: sed vir magis erat ꝓditus spirituali mente q̄ mulier. vt in littera dicitur. ergo videt q⁹ ipse grauius peccauerit. Ⓟ. Preterea. regimen mulieris ad virum pertinebat. vnde ꝛ supra dictum est q⁹ per virum ad mulierem ꝓceptum delatum est. ergo videt q⁹ etiam peccatum mulieris viro imputandum sit ꝛ magis aggrauandum. Ⓟ. peccare ex cōsideratione miserioz die diuine videt esse peccatum ꝓsumptionis que est species peccati in spiritū sanctū: q̄ est grauissimum. cum ergo vir peccauerit cogitans de dei misericordia. vt in lra dr: vr⁹ q⁹ ipe grauio⁹ peccauerit q̄ mlier.

Sed contra Peccatum a dyabolo puenit in mulierem: ꝛ a muliere in virum: sed dyabolus grauio⁹ peccauit q̄ mulier. q̄ ꝛ mulier grauio⁹ q̄ vir. Ⓟ. ad idē sunt ea que in lra adducunt.

Respondeo dicēdum. q⁹ sicut supra dictum est: nō est incōueniēs q⁹ duoz peccatoz vnū sit altero grauius diuersis circūstātijs consideratis. illud tamē simplr grauius dicēdum est q̄ in pluribus siue potioribus ꝓponderat: illud autem potissimum quolibz peccato est q̄ ad peccatū mouet vt ꝑus dcin est. ꝛ ideo ſm B̄ maxime grauitas peccati attēdēda est. ꝛ ſm hoc ps q⁹ peccatum mulieris grauius est: mulier enim ex sola elatione mētis ad peccandū mota fuit: vir autez non ex sola elatione: sed simul cum hoc ex quadā amicabili benignitate ad vxoz q̄ aliquo modo p̄ccatū eius mitigat. Ite elatio q̄ mouit mulierē maioz fuit q̄ elatio que mouit virum. In muliere enī talis fuit elationis progressus. vt ad verba serpentis tantum excellentie appetituz cōciperet: vt iudiciū rōnis puerteret: ꝛ crederet hoc possibile ꝛ verum: q̄ dyabolus dicebat: ꝛ propter hoc dicit esse seducta. In viro autem non tantum exercuit in p̄ncipio amoz proprie excellentie vt iudicium eius peruerteret quasi crederet hoc eē futurum: sed quia illud valet si possibile fozet: ꝛ ideo non dicit fuisse seductus: sed tamen talis elatio ad experiendum ipsum incitauit. vnde aliquam dubitationem elatio in eo fecit que in muliere firmam opinionē conceperat: ꝛ ideo etiaz voluntas mulieris perfecta consecuta est in appetitum diuine similitudinis: sed viri imperfecta. ī. sub conditione si possibile fozet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad primuz ergo dom.q sicut ex pdictis.pz:lz id quodāmodo vterq; appetierit:nō tñ equalr:qō enim credit esse possibile cōpletū desideriū bz: id vo qō impossibile credit esse possibile vel de cuius possibilitate dubitat bz desideriū ꝺditionatū tñ:qz homo illud vellet si possibile foret:qz ergo mēs mulieris p elationem ad vba serpētis ꝺceptā in tantū excecata est:vt illud possibile crederet qō dyabolus ꝓmittebat:cōpletū desideriū habuit:vir vo incōpletū:quia hoc possibile nō credidit ¶ Ad 2m dicēdum q in muliere nō erat tāta debilitas gn pctō resistere possz: vñ q̄uis debilitas mulieris sit aliqua circūstātia diminuēs peccatuz ipsius per cōparationē ad virū:nō tñ simplr minus peccatū fecit. ¶ Et sil'r dom ad 3m z 4m. ¶ Ad 5m dicēduz.q cogitare de dei misericordia cum ꝓposito penitēdi z resiliēdi a pctō nō facit ꝓsumptionis peccatū:sed magis peccatū alleuiat:sz cogitare de dei misericordia sine ꝓposito penitēdi hoc ꝓsumptionis est:z ꝺtemptus diuine iusticie:nec sic adam de misericordia cogitauit.

¶ Questio. II.

Deinde queritur de ignozātia de q̄ fit mētio in lra. Et querunt duo. Primo an ignozātia peccatuz sit Secūdo an peccatum excuset.

¶ Utrum ignorantia sit peccatū. I.

A primum sic.pcedit. vī q ignozātia pctī non sit. Omne enī pctm. vt Aug. dicit: ē in volūtate: ignozātia aūt est in itellectu. ergo non est pctm. ¶ P. oē pctm est oziginale vel actuale: sed ignozātia nō est oziginale pctm: sed magis ꝺcupiscētia: vt ifra dicet: nec etiā est actuale: qz nō est dictū vel factū vel ꝺcupitū cōtra legē dei. ergo ignozātia non est pctm. ¶ P. oē pctm ꝺsistit in defectu alicuius act⁹: z nō in defectu alicuius habitus: alias aliqs dormiēdo peccaret: ignozātia aūt magis opponit habitui q̄ actui. g idē qō ꝑus. ¶ P. ignozās in ignozātia sua ꝺtinue manet. si ergo ipm ignozare pctm esset: vī q ꝺtinue peccaret: nō. n. apparet rō: quare magis nūc sit peccatuz q̄ ꝑus: sed b vī graue dicere. g vī q ignozātia nō sit pctm. ¶ P. Aug. dicit q oē peccatū est volūtariū: ignozātia aūt nō est volūtariū: cum ab hoib⁹ nālr scia desideret ꝼm pbm. ergo non est peccatum.

Sed contra, est qō p⁹ Loz. 14. dr. Qui ignozat ignorabit: z logt de ignozātia reꝓbationis: sed nulli debet reꝓbatio: nisi p pctō mortali. g ignorantia est peccatū mortale. ¶ P. Ysa. 5°. dr. Propterea captiuus ducr⁹ est ppls meus: qz nō ha. sci. sed pena nō debet nisi culpe. ergo carere scia est culpa.

Respondeo q gdā dixerūt nullā ignozātiā q̄tuz in se est culpam esse: sed rōne alicuius annexi vel pcedētis vel sequētis: pcedētis vt cause. s. negligentie adiscendi: sequētis vt effect⁹. s. alicui⁹ ordinati act⁹ qui ignozātiā segt: sz qz de rōne culpe nō est plus: nisi q sit ꝑuatio alicui⁹ qō debitū est bre in ptāte eius q ꝑuat exīs: ideo ēt ipsam ignozātiā ꝼm se possum⁹ culpam dicere: si tñ ignozātia ꝑuatiue: z nō negatiue accipiat: z dico ignozātia ꝑuatiue acceptā: que est eius gdes qō gs nat⁹ est adiscere: q cq̄d sit illud: nō. n. idē est qō oēs scire teneāt: cū ad plura sciēda gdā magis alys teneat. vñ aliq̄ ignozātia est pctm vni que nō est peccatū alteri. vnicuiq; enī peccatū est ignorantia eoz que ad bonos mozes: z fidei vitatē ptinēt: sz alicui ī offō ꝺstituto est ēt peccatū ignozātia eoz que ad suū officiū ptinēt: nec est mirū: si b ipm q est scia carere pctm est ei q pōt: z tenet bre: cū ēt carere aliq̄ cozpali ad officiū ptinēre peccatū sit vt tōsura vel veste ad offm accōmodata: z q ista in se pcta sint: pēa ostēdit que p eis iuste iligit.

ignozantia ebry: quia ebrietas que est causa ignozantie in potestate eius fuit: non autem ignozātia consequens: cum ꝑsus rōnis impediat. Scō sumit diuisio ignozātie ex pte scibilis: est. n. quedaz ignozātia ei⁹ qō gs scire tenet: z b dr ꝼm pbm ignozātia vlis: z ꝼm iurispitos ignozantia iuris: z hec variat in diuersis: vt supra dictū est: qz quedā tenet scire vnus que nō tenet scire alius. Quedā vo ignozantia est eius qō gs scire nō tenet: z hec est scia pticulariū circūstantiū in actu: qnā plbs vocat ignozātiā pticularis. Juriste vo ignozātiā facti. Tertia diuisio sumit ex ozdine ad actum: quedā enī ignozātia est que est causa act⁹: qz si nō ignozaret nō faceret: z tūc dr per ignozātiā peccare: z hui⁹ signuz est penitēdo de actu: quedā vo est ignozātia que nō est causa actus: sed per accīs se bz ad actū. Et ꝼm hāc vt plbs i 4.° etbicoz. dicit. nō dicit aliqs p ignozantiā facere. sed ignorans. vñ in actu talis nō penitet: vt si aliqs credēs accedere ad vnā mulierem accedat ad aliā: ad quā tñ accederet si eam nō ignozasset. Quedā vo ignozantia est que quodāmodo affectū peccati ꝺsequit: vt q̄n ex ꝺcupiscētia peccati: quā volūtas nō reꝑmit: absozbet iudiciū rōnis z pticulari opabili: ꝼm q dr in 6°. etbicoz. q delectatio cozrūpit existimationē p̄udētie: z hec est ignozātia electionis ꝼm quā ois malus dr ignozās. ¶ Dis g̃ visis sciendū est q ignozātia nō excusat: nec minuit peccatū: nisi ꝼm q causat inuoluntariū. non enim pōt esse volūtarium qō est ignozatum. Ignozātia aūt que nō est causa actus nō causat inuolūtarium. vt plbs dicit in 3°. ethycoz. vnde illa nullo mō excusat: nec ꝺminuit peccatū: sed solū illa que est causa actus. Dec aūt pōt excusare peccatū vel in toto vel in pte: si enī sit talis ignozantia cui nullo modo admisceat rō culpe: ex eo q ignozātia est: sic excusat in toto: sīc ignozātia ī uincibilis: z ignozātia pticularis: adhibita tamē debita diligētia. Ignozātia vo que rōnē culpe bz excusat qdē quātū ad aliquid. s. inquātū ignozātia est: qz sic bz q inuolūtariuz causet: non aūt excusat inquātū culpa est: qz sic rōnē volūtary retinet: z ideo ignozātia vlis excusat peccatū sequēs nō ex toto: sed a tāto. Simlr etiā z ignozantia vincibilis: siue sit ꝼm se vincibilis: siue ꝼm causam suā: duz trī rei illicite operaz nō dederit q̄ ignozātiā icurrit. si. n. operā rei licite dedisset moderate ignozātia sequēs culpā nō bēret: z ita pōt sequēs peccatū ex toto excusare: vt pz in his qui exercitio spūaliū opationū in amētiam vertunt.

Ad primum ergo dōz. q ignozās dicit grauissime peccare: nō ꝓpter quantitatē peccati sed ꝓpter piculū: qz duz mozbū nō cognoscit medicinā nō querit. Vel dicendum. q Ambrosius loquit de grauitate peccati: qō est ignozātia ipsa beneficio z dei: qō est grauissimum inter ipēs ingratitudinis: cum. s. homo beneficiū nō recognoscit. ¶ Ad 2m dicēduz. q ebrius homicida duob⁹ peccatis peccat. s. ebrietate z homicidio: ꝓpter qō dicit duplices maledictiones mereri: nihil tamē ꝓhibet quin quātitas sequētis peccati per ignozātiā ex pcedēti ꝺsequente minuat. vnde i ꝑcessu argumēti est figura dictionis: quia mutat discretū in ꝺtinuum. ¶ Ad 3m dicēdum. q ignozantia ois que est peccatū est etiā in ītellectu: sicut in subiecto z in volūtate: sicut in causa: vt supra dictum est. vnde ꝼm hoc q est in intellectu: put. s. ꝑuat directā scientiā in actu minuit quantitatem sequētis peccati: nec ex eo habet q peccatū sit: sed put est in volūtate: sicut in causa habet q peccatū sit: z sic non habet qō excuset: sed qō ad peccatuz addat: z pōt esse quādoq; q plus ponderat ipsum peccatum ignozantie q̄ illud quod per ignozantiam de sequēti peccato minuit. ¶ Ad quartū dicēduz. q ignozantia que ꝺsequit omne peccatū non est causa peccati vt dictum est. z ideo non excusat: nec ꝺminuit peccatum. ¶ Ad quintū dicēdum: q ignozātia z ifirmitas habent q excusent peccatum vel in toto vel in parte ex hoc q causant inuolūtarium: malitia vo z ꝺcupiscētia magis volūtariuz augent: z ideo non excusant: sed aggrauāt peccatū. z hoc dico si ꝺcupiscentia sumat ꝓ actu volūtatis. si vo sumat ꝑ passione ꝺcupiscibilis trahente voluntatē quodāmodo renitentez: sic ꝺcupiscētia excusat: quia quāto aliquis maiori tētationi succūbit minus peccat: sed hoc ad infirmitatē reducit.

¶ Expositio textus.

De per tentationē fuerat ꝙincēd a) perimēda. s. spirituali mēte vl' etiam cozpali: vel a se: vel a viro: vel a deo: si de muliere intelligat: vt magister exponit (In eo tamē fuisse seductū credi pt: q cōmissum veniale tc.) Doc itelligit vt supra dictuz est de venia li ex causa: z non ex genere: putauit enī q quia fecit vt yxoris mozē gereret q peccatū suuz excusationis causam haberet z veniā de facili acciperet: z huiusmodi seductionis causa videt fuisse elatio mētis que ad suggestionē mulieris subrepsit: ex qua voluit lignū vetitū experiri. Cum enī experimētū non sit: nisi de dubys: pz q ex elatione in quādam dubitatione adductus est eius rei pnta experiri lignī vetiti: in quo etiam mulier seducta fuit (Tribus modis. vt ait Jsidorus tc.) videt q insufficiēter enumeret: qz quoddā peccatū est etiā ex cōcupiscētia: de qua mentionē non facit. Et dicēdum q peccatum ex cōcupiscentia ꝓueniens ad peccatū ex infirmitate reducit: non enim tuc solum est ex infirmitate peccatū quādo aliquis aliquo exteriozi impulsu peccat: sed etiam quādo per tentationē carnis in peccatum labitur. (Que etiam ipsa peccatū est tc.) Doc verum est si sit eozum que quis scire tenet: alias nō: qz etiā habere volūtatē nō sciēdi geometriā peccatū non est ei qui illā nō ꝓfitet ꝑ officiū magistery.

¶ Quare deus permiserit hominē tentari sciēs eum csurum. ¶ Dist. XXIII.

Preterea queri solet quare de⁹ hominem tentari permiserit quez decipiendum esse ꝓsciebat. Sed nō essz laudabile homini: si ideo bene viuere posset: quia nemo male viuere suaderet: cum in natura posse: z in potestate haberet velle: non consentire suadēti deo iuuante: z est gloriosius non consentire q̄ tentari non posse. Mouentur etiam quidam dicentes: cur creauit deus quos futuros malos ꝓsciebat. Quia ꝓuidet quid boni de malis eorum esset facturus. Sic enim fecit eos: vt relinqueret eis: vnde aliquid faceret: z si culpabiliter aliquid facerent illum de se laudabiliter operantem inuenirent: a se habebant voluntatem malam: ab illo naturam bonam z iustam penam. Frustra ergo dicitur: non deberet deus creare quos ꝓsciebat malos futuros. Sciebat enim bonis ꝓfuturos: z iuste ꝓ mala voluntate puniendos. Addunt etiam. talez deberet hominem facere qui nollet omnino peccare. Concedimus quidem meliorez naturā esse que omo peccare nollet. Cōcedant z ipsi non

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse malam: que talis facta est vt posset nō peccare si vellet: ⁊ iuste punitam que volūtate non necessitate peccauit. Cum ergo hec bona sit: illa melior: cur non vtrūq; faceret vt vberius laudaret de vtroq;? Illa enīz de sanctis angelis: hec de hoibus est. Item inquisit. Si deus vellet ⁊ isti boni essent: ⁊ hoc quidē ꝓcedimus: sed melius voluit vt quod vellēt essent. Et boni quidē nō ifructuose: male ꝙ non impune essent. Itē inquisit. Posset deus voluntatē eoꝝ vertere in bonum: quia omnipotens est? Posset reuera: cur non fecit? quia noluit: cur noluit? Ipse nouit: nō debemus plus sapere cū oporet sapere. Et quidem ſm animū rōnalis fuit homo: habens discretionē boni ⁊ mali. Sciētiā quoq; rerum creatarū ⁊ cognitionē veritatis: que prime perfectioni ꝓgrediebat: mox cōditus non incongrue accepisse petit: ⁊ ad illā non studio vel disciplina alia per iternallū tpis pfecisse: sed ab exordio sue ꝓditionis diuinitus illā pcepisse.

¶ Qz triplicem cognitionē habuit bō añ lapsum .s. rerū ꝓpter se factaꝝ ⁊ creatoris ⁊ sui.

Erit itaq; homo primus añ lapsum triplici cognitione preditus: reruꝫ .s. ꝓpter se factarum: ⁊ creatoris ⁊ sui. Rerum quippe cognitionē hominez accepisse perspicuū est: cum non ipse creator vel angelus aliquis: sed homo omniū animātibus nomina imposuerit: homo ipse habuit. Que enim ꝓpter illum creata erāt: ⁊ ab illo regēda ⁊ disponēda erāt: hoꝝ omniuꝫ deus illi ⁊ sciētiā tribuit ⁊ quidētiam atq; curaz reliquit. Quia vt ait Apostolus. Nō est cura deo de bobus. Quoꝝ alioꝝūq; animaliū deus homini curam reliquit ⁊ quidētiam: vt dominationi eius subijcerent: ⁊ rōni ipsius gubernarent: vt sciret illis necessaria, quidere: a quibus emolumentum debebat recipe. Hāc autē scientiā homo peccādo nō pdidit: sicut nec illā qua carnis necessaria quidētur. Et idcirco in scriptura homo de huiusmodi nō erudit: sed de scia anime quam peccando amisit.

¶ De cognitione creatoris.

Cognitionem quoq; creatoris prim⁹ homo habuisse creditur. Cognouit enim a quo creatus fuerat: nō eo modo cognoscēdi quo ex auditu solo pcipitur: quomodo a credentibus absens queritur: sed quadam interiori inspiratione qua dei psentiā ꝓemplabat: non tamē ita excellēter: sicē post hāc vitaz sancti visuri sunt: neq; ita in enigmate qualr in hac vita videmus.

¶ De sui cognitione.

Primo sui cognitionem idez homo tm accepisse videtur: vt quid deberet superiori: ⁊ quid equali: ⁊ quid inferiori non ignoraret. Conditionem quoq; suam ⁊ ordinem. s. qualis factus esset: ⁊ qualiter icedere deberet: quid agere: quid cauere intellexit. Si bonum noticiam non habuisset: non esset reus preuaricationis neq; seipsum cognouisset.

¶ Utrum homo prescius fuerit eorum que sibi futura erant.

Si autem queritur vtrum homo sciētiam habuerit eoꝝ que circa eum ventura erant. i. si ruinam suam presciuerit: ⁊ similiter si presciuerit bona que habiturus fuisset: si in inobedientia perstitisset. Responderi pōt ꝙ ei magis faciēda indita sunt q̄ futura reuelata. Accepit enim scientiā ⁊ preceptum eoꝝ que faciēda fuerant: sz non habuit p̄sciētiam eoꝝ que futura erant. Non fuit ergo homo prescius sui casus: sicut ⁊ de angelo diximus. Qō Augustinus sup Genesim asserit: rōne vtēs quā supra posuimus: hec de scientia hominis quantum ad primum statum pertinet dixisse sufficiat.

¶ Diuisio textus.

Postquā diffiniuit magr̄ p̄ncipiuz humane ꝓditionis: ⁊ ex parte tētatiōis ⁊ ex parte peccātis. In pte ista determinat de pmissiōe diuia: q̄ quodāmodo p̄ncipiū peccati dr̄ sicut causa sine qua non. Si enim deus nō pmisisset hō nō peccasset. Et diuidit i quinq; partes ꝑz quinq; qōnes q̄s mouet. Scōa icipit. ibi. (Mouent ēt qdā) Tertia ibi (Addūt ēt talē hoiez). 4ª ibi. (Item inquiūt) (Si deus vellet) Quinta ibi. (Itē iquiūt). (Posset deus ꝛc.) Deinde accedēdū ad partē alterā: in qua ostēdit quā pfectionē aīe habuit adaz: ex qua posset pctō resistere: que icipit. ibi. (Et qdē ſm animā) Et diuidit ibi p tres. In p̄ma ostēdit q̄lis fuit factꝰ ſm aīaz q̄tū ad sciaz. In scōa q̄tum ad nālē potētiā. z 4. dist. ibi. (Nūc diligēter iuestigāduz) In 3ª ostēdit q̄lis fuerit q̄tū ad gr̄az. z 6. di. ibi. (Nec ē gra operās ⁊ cooperās). Prima in duas. In p̄ma ostēdit q̄uz cognitionē hō in p̄ncipio sue ꝓditionis accepit. In secūda ostēdit qualē de his noticiā habuit. ibi. (Rex qppe cognitionē homo accepisset ꝛc.) ¶ Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit qualē cognitionē habuit de rebꝰ creatis. Scōo q̄lē de deo. ibi. (Cognitionē quoq; creatoris). In 3ª q̄lē ꝺseipso ibi (Pozzo sui cognitionē). ¶ Et circa hoc duo fac. Primo determiat veritatē. Scōo mouet dubitationē ⁊ solvit. ibi. (Si aūt querit vtz homo sciaz habuit ꝛc.) Qō. I.

Hic est duplex qō. Prima de pmissiōe diuina respectu peccati primi hois. Scōa de cognitione p̄mi hois q̄tū ad p̄mum statum. ¶ Circa p̄mum querunt duo. Primo vtz deus potuerit ꝓferre alicui nature create vt peccare non posset ex nature ꝓditione. Scōo vtz deus debuerit pmittere hoiez tētari ⁊ peccare.

¶ Utrum alicui nature create cōferri potuerit vt peccare non posset ex cōditione nature. I.

Primum sic ꝓcedit. vr ꝙ alicui nature create ꝓferri potuit vt ꝓditione sue nature peccare nō posset. ¶ Prio p hoc ꝙ Aug. dicit i lra. s. ꝙ illa natura que peccare non pōt est de hoibus: nec pōt dici ꝙ h̄ angelice nature p gr̄az ꝓueniat: qz in hoc ab hoīe nō differrēt aut ēt per gr̄am hoc ꝓuenit. ergo videt ꝙ p ꝓditionē nature sue angeli hēant ꝙ peccare nō pūt. ¶ P. nā spūalis est nobilioꝝ cū nā corporalis: sed aliq; nā corpalis est i qua nullo mō pctm̄ vel error accidere pōt etiā ſm nature sue ꝓditionē. s. celestis. q̄ multo fortius est aliq; spūalis in qua nullo mō peccatū accidere posset ſm nature sue cōditionem. ¶ P. vt Damascenus dicit: ex hoc ꝙ creatura est ex nihilo duplex varietas sequit ipsam in diuersis. vna ſm eē sic in his que corrūpunt. alia ſm electionē: sic in his que peccant: sed alicui rei ſm nāe sue ꝓditionē ꝓferr̄ vt sit inuariabilis q̄tū ad esse: sic substātys spūalibꝰ ⁊ corporibꝰ celestibus. q̄ alicui nature ꝓferri pōt. ꝙ ſm nālē ꝓditionē sit inuariabilis q̄tū ad electionē. ¶ P. cōstat ꝙ volūtas diuina hoc naturalr̄ hz ꝙ peccare nō pōt. cuz ergo ipse sit summe bonus: ⁊ summe potens. videt ꝙ alicui creature cōtulerit vel cōferre potuerit suā similitudinē: vt per naturā suam non possit peccare. ¶ P. constat ꝙ alicui creature hoc cōferi per gr̄az ꝙ peccare nō possit: sed potuit deus facere vt ille habitus gratie qui confirmationē in bono creat alicui nature pars essentialis esset vel etiā aliqd illo habitu perfectius. ergo videt ꝙ si esset talis natura ſm nāle sibi ꝓncipiuz bēret ꝓfirmationē in bono: ergo videt ꝙ alicui creature conferri potuit vt peccare nō posset.

Sed contra. Perfectio vniuersi in hoc consistit ꝙ oēs bonitates creaturaꝝ cōicabiles i genere cōmunicate sunt: sed hoc ꝙ est peccare nō posse ex natura, ꝓpria nulli nature cōmunicatū ē: quia nec hoī: nec angelo: qō vtrūq; peccatū, pbat. ergo videt ꝙ hoc creature cōicabile nō fuit. ¶ P. ꝓfirmatio in bono videt ꝺsequi ex perfecta adhesione finis: sed finis ille ad quē rectitudo voluntatis ordinat ⁊ potestatē ⁊ intellectū ⁊ desideriū cuiuslibet creature excedit. ergo videt impossibile ꝙ aliq; creatura sit que naturalr̄ hēat ꝙ peccare nō possit.

Respondeo dicēdo. ꝙ nulli creature cōmunicatū ē nec cōicabile fuit ꝙ peccare nō posset p ꝓditionē nature sue: cuius rō est: qz cū omne creatuz dependeat: sicut a causa sui esse a deo: ops ꝙ si sibi reliquat deficiat: q̄diu aūt cause influētiaz recipit ꝓseruat. sed applicatio causati ad causam suaz pōt esse dupliciter: vel ita ꝙ sit in potestate causati a causa sua recedere q̄tuz ad aliquid vel non recedere: vel ita ꝙ nō sit in potestate eius. ⁊ p̄mū pertinet ad li. ar. quia hoc est essentiale li. ar. vt possit facere vel nō facere: si aūt cause sue nō inheret: ꝺs ꝙ deficiat. Unde dicit Aug. 8ª sup gen̄. Homo deo sibi psente illuminat: absente aūt cōtinuo tenebrabit. ⁊ ideo impossibile fuit vt seruata libertate arbitrij alicui creature ꝓferret vt ſm ꝓditionē sue nature peccare non posset. est enīz quasi quedā cōtradictionis implicatio: quia si est li. ar. ꝺs ꝙ cause sue possit inherere vel nō inherere: ⁊ si nō pōt peccare nō pōt cause sue nō inherere: ⁊ sic sequit ꝺdictio: sed nature diuine: que ex se rectitudinē hz: ꝓuenit per cōditionem nature sue vt deficere non possit: sicut nec ab esse: ita nec a rectitudine bonitatis: et quibuscūq; hoc ꝓferr̄: vt p gratiam confirmentur in bono: habent per donum gratie per quod filij dei efficiuntur ⁊ quodammodo diuine nature consortes.

Ad primuz ergo dicēdū. ꝙ Aug. non intēdit dicere ꝙ angeli hoc habeant: vt peccare nō possint per ꝓditionē nature sue: sed per donū gratie: in hoc tamē ab hoībus secernunt̄: ꝙ gratuitā cōfirmationē quasi a p̄ncipio creationis acceperūt: que hominibꝰ per lōgum tēpus dat̄. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū. ꝙ natura spūalis etiam in esse inuariabilis est: sicut natura corporalis: sed hz electionem: vt possit ſm hoc in ea esse peccatū: vnde quantū ad potētiam electionis non stat cōparatio iter corporalez ⁊ spiritualē creaturā. ¶ Ad 3ᵐ dicēduz. ꝙ queliber res habet p̄ncipia determinata ad suuz esse ⁊ ꝓprietates naturales que p̄ncipia nō sunt de illis que sue potestati subiacēt. ⁊ ideo aliqua creatura in illis inuarietatē hz: sed electio ē eoꝝ que sunt in potestate eius. vnde qz in his creatura rōnalis aliquo modo sibi reliquit̄. vt dicit eccle⁹. 17. Reliqt eum in manu ꝺsilij sui: ideo deficere pōt. ¶ Ad 4ᵐ dicendum: ꝙ non est ex impfectione potētie diuine vt creature conferre nō possit quātuz ad hoc suam similitudinem: sed ex impfectione creature: partim ex hoc ꝙ recipe non pōt: ⁊ partim ex hoc ꝙ est quedā impossibilitas in implicatiōe cōtradictoriꝝ. vt dictū est. ¶ Ad 5ᵐ dicēdum: ꝙ q̄cūq; alicui nature cōuenit aliqō accidēs ex influētia superioris tm̄: nō pōt natura inferior illud accidēs per se habere: nisi efficiat̄ nature superioris: sicut si aer illuminat̄ in actu per ignem non pōt esse ꝙ sit de natura sua lucidus in actu: nisi fiat ignis. Dico ergo ꝙ cum cōfirmatio in bono insit creature rōnali solum per gratiā que est quoddā spūale lumē ⁊ similitudo increati luminis nō pōt esse ꝙ aliqua creatura ex natura sua cōfirmationē habeat vel gratiā: nisi efficeret̄ diuine nature: qō est oīno impossibile.

¶ Utrꝫ deꝰ debuerit pmittere hoiez tētari vl̄ peccare. II.

Ad secundus sic ꝓcedit. videt ꝙ deꝰ nō debuit pmittere hominē peccare vel tētari. Sapiētis. n. artificis est facere vnūqōq; q̄tūcūq; pōt fini cōpetentius. hō aūt ad btitudinē: sic ad finē factus ē. cū ergo cōpetētioꝝ btitudini fieret sine pctō. videt ꝙ non debuit pmittere eū in pctm̄ cadere. ¶ P. q̄bus dat̄ idem finis ꝺs dari eadē facultas ꝓueniēdi ad finē illū: sz homo ⁊ angeli ꝓpter vnū finē creati sunt. s. ꝓpter btitudinē participandā. vt p̄ma di. dictū est: cū ergo naturā angeli fecerit deus que peccare nō posset. vt in lra dr̄: vr ꝙ naturam hois talē facere debuit. ¶ P. ad puidētia spūs vt impediměta remoueat sui opis. cū ergo p tentationem demonis homo a sua rectitudine impedit⁹ fuerit: ⁊ puidētia diuina sit oīuz creaturaꝝ: ⁊ ꝓcipue rōnaliū: videt ꝙ hominē tētari pmittere nō debuit. ¶ P. q̄to aliq̄ efficit̄ cōpendiosius tāto certius ⁊ melius est. vnde ⁊ oīuz linearuz iter duo pūcta recta breuissima est: sed ꝓpēdiosioꝝ fuit via ꝓueniēdi in btitudinē ꝙ hō nō peccaret q̄ ꝙ hō post peccatū de pctō erut⁹ in btitudinē trāsferr̄. g̃ vr ꝙ deꝰ nō debuit pmittere hoiez peccare. ¶ P. minꝰ malum p maiori malo pmittēdū est: sz minꝰ malū est diminutio alicui⁹ laudis q̄ ipm pctm̄: qz minori bono opponit̄. g̃ vr ꝙ nō fuerit rō sufficiēs pmissionis diuine que in lra assignat̄. s. ꝙ gloriosius est nō cōsentire. q̄ tentari non posse.

Sed contra. ē. Jd ex quo apparet deus laudabil⁹ nō ꝺs penit⁹ ipediri: sz i pctis ēt appareat laudabilis deꝰ: cū p misericordiā parcit: ⁊ p iustitiā punit. g̃ vr ꝙ nō debuit oio peccatū impedire. ¶ P. oē bonū potētius est in sua bonitate q̄ malū in sua malitia. g̃ non ē cōueniēs vt aliqō malū talr̄ impediat̄. ꝙ per hoc aliquod bonū tollat̄: sed si deus non pmitteret hominem peccare tolleret̄ libertas arbitrij que coactionē nō patit̄. ergo conueniēter pmissus est homo peccare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respondeo dicēdo.q̄ ad ꝓuidētiā diuinā ꝑtinet vt vnūqōq; in ſua nā relinquaſ:qz vt Dio. dic̄.4°ca.de di.no.ꝓuidētia nō eſt corruptiua nāe:ſed ſalua tiua:cui⁹rō eſt:qz bonū vniuerſi excedit bonū ꝑticulare cuiuſq; nāe create:ſicut ēt bonū gentis excedit bonū hoīs: vt i ꝑmo etbi.dicit:ſi aūt aliqua natura a ſuo gradu trāſlata in altiorē per ꝓuidentiā muteſ:q̄uis aliq̄ bonū illi nature excreſceret:tñ bonitati vniuerſi aliq̄d detraheret:dū nō oēs gradus bonitatis impleti eſſent illo gradu ex quo nā illa trāſlata erat vacuo remanēte. Dico g̃ q̄ ſi pctīm oīno ſpedireſ ꝑ hoc multi gradus bonitatis tollerenſ:tolleret enī nā illa que pōt peccare t nō peccare que gdē bona eſt:tolleretur ēt hoc q̄ eſt de pctō poſſe reſurgere:t multa hōi:gb⁹ablatis bonitati vniuerſi multū detraheret:t iō ad ꝓuidētiaz diuinam pertinet t hominem tētari ꝑmittere t peccare ſi vellet.

Ad primuz ergo dōm.q̄ ſapiēs artifex nō tātum ꝓſideret gd cōpetat parti edificij ſm ſe accepte:ſed etiā ſz ꝑportionē ad totū edificiū:t iō ſicut vnā partē alia melioꝛē faſ:ita ēt deus vnūqōq; facit in illa ꝑportione ad finez ſm q̄ cōpetit nature ſue in ordine ad totū vniuerſum. ¶ Ad 2m dōm.q̄ nec ēt angeli de nā ſua hñt q̄ peccare nō poſſint:q̄ aliquoꝛ peccatū monſtrauit: ſed per gr̃az ꝓfirmatiōis quā ſtati poſt ꝑncipiū ſue ꝓditionis acceperūt ꝓfirmati ſunt vt peccare nō poſſint:ita etiaz hō cū ad terminuz vie recto tramite puenerit eandē ꝓfirmationē ꝓſequiſ:ſed q̄ angelo breuioꝛ aſſignata eſt via q̄ hoī diuerſitas nāruz faſ:vt ſupra dcm̃ ē:nec eſt neſe vt oībus ordinatis in vnū finē aſſignenſ eadē pducētia in finē t eodē mō:ſz vnicuiq; ſm ſuā ꝓditionez. ¶ Ad 3m dōm.q̄ ſapiētis eſt remouere hoc modo impedimētū q̄ nā nō tollaſ:q̄ nō fieret ſi hominē vel angelū in pctīm cadere non ꝑmitteret q̄ditu eſt in ſtatu vie. ¶ Ad 4m dōm:q̄ nō ſemp via breuioꝛ eligēda eſt:niſi qñ ꝑ eam oīa que ad rem ꝑtinent ꝓueniēter ſaluanſ:t hoc nō fieret ſi hoīez in pctīm nō ꝑmitteret cadere. ¶ Ad gntū dōm:q̄ nō tm̃ ꝑpter ꝑhibitionē pctī violēta tolleret laus:ſz ēt nālis ordo rez:q̄ nullo mō ꝓuidētia diuina pateret. Q̄. II.

DEinde queritur de cognitiōe quaz hō in ꝑ ſtatu hūit.

Et circa hoc q̄runt tria. Primo vtz deuz ꝑ eſſentiā viderit. Scōo vtz rerū oīuz ſciaz habuerit. Tertio vtrum potuerit falli.

¶ Utrum adam viderit deum per eſſentiā. I.

AD primum ſic ꝓcedit. vī q̄ adā deū per eſſentiā videbat. vi ſio.n. imediata dei dī viſio ꝑ eſſentiā. ſz adam in ꝑmo ſtatu videbat deū ſine medio:vt in ꝑncipio quarti magr̃ dicit. ergo videt q̄ videbat deū per eſſentiā. ¶ Ꝑ. Aug. dic̄ q̄ iter mētē noſtrā t deuz nihil eſt mediū ſm nām mētis:ſed omne mediū cognoſcē di eſt mediū iter cognoſcētē t cognitū. ergo videt q̄ cum in ꝑmo ſtatu hō eſſet in integritate nature ſue:q̄ deū imediate:t per eſſentiā viderit. ¶ Ꝑ. vt apls ꝑme Lozin. 13. dicit. Uidemus nūc per ſpeculū in eni. tunc autem fa. ad fa. ſed adam in ꝑmo ſtatu non videbat in enigmate:qz nulla obſcuritas in eo erat. ergo videt q̄ tūc videbat facie ad faciem. ¶ Ꝑ. quicūq; nō bz illud q̄ deſiderat affligit:ſz in ꝑmo ſtatu nō erat aliqua afflictio:qz pena nō potuit culpā ꝑcedere:cū ergo nāl⁹ viſionē diuine eſſentie hō deſideraret:videt q̄ deū per eſſentiā videbat. ¶ Ꝑ. illō q̄ eſt naturaliʳ ordinatū ad aliq̄d nō caret eo niſi per aliq̄d impediaſ:ſicut lapis q̄ ſit deorſum:ſz intellectus hoīs naturaliter ordinatus erat ad videndum deum per eſſentiā. cum ergo nō eſſz ibi aliq̄ impedimētū:qz nec culpa:nec pena: videt q̄ deum per eſſentiam videbat.

Sed contra eſt q̄ dicit Joā. ꝑ. Deum nemo vidit vnq̄. Et ſicut dicit quedā Hlo. Iſa. 6°. i. nullus hō in ſtatu vie exiſtēs:ſed adam erat viator:quia peccare poterat. ergo videt q̄ deū per eſſentiam nō videbat. ¶ Ꝑ. vt dicit Auguſtinus. viſio deitatis per eſſentiaz eſt tota merces. ſed cōſtat q̄ homo in ſtatu inocentie meredem beatitudinis non habebat. ergo t deum per eſſentiam non vidit.

Reſpondeo dōo.q̄ ſicut i ılra dicitur:modus quo adam deū cognouit:medius fuit iter cognitionē vie qua nūc deum videmus:t cognitionem patrie qua ſancti eum in gloria videbūt. ¶ Uñ ad hō q̄ditiam videdū eſt quot modis deus poſſit videri. ¶ Sciendum aūt q̄ tripl̃ videri pōt. Uno modo per ſuā eſſentiā. Alio mō per effectū aliquē eius effluentē in intellectuz videntis. Tertio mō per effectū aliquē extra intellectū videntis in quo diuina ſimilitudo reſultat. huius aūt exēplum i viſione corporali iſpici pōt. lux eniz nō videt ab oculo per aliquā ſimilitudinē ſui in ipſo relictā:ſz per ſuā eſſentiam oculū informās:t huic cōparat ꝑmus modus diuine viſionis qui eſt per eſſentiā:t hic quidē modus ex ꝓditione nature ſue nulli nature debeť:niſi diuine in qua eſt idē ſcies t ſcitū. Lapis aūt videt ab oculo corporali per ſimilitudinem ſuā in ipſo oculo relictā:t huic cōparat ſcōus modus qui eſt per effectū relictuz in ıtellectu videntis:t hic qdem modus videdi ꝓuenit angelo ſm cōditionē nature ſue:qz vt in lib. de cauſis dī. oīs itelligētiā ſcit q̄ō eſt ſupra ſe per illud q̄ō eſt cauſa ei. vñ cognoſcēs ipz lumē nāe ſue q̄ō eſt ſilitudo lumis icreati:deū videt. vultus aūt hoīs relucēs in ſpeculo videt ab oculo:nō q̄dē per ſilitudinē ei⁹ imedia te in oculo relictā:ſz per ſimilitudinē relucentē in ſpeculo ex quo reſultat in pupilla:t huic cōparat illa viſio qua deus videt per effectū extra intellectum videntis ſine per effectum nālem:ſicut per cognitionē creaturaꝛ nāli cognitione pñi in deū deuenerūt ſine per effectū ſpūalē:ſicut ē in viſione fidei illius q̄ adheret hīs que alys reuelata ſūt per influētiā ſpūalis lumis:t iō dicimur nūc in ſpeculo videre ſm apl̃m. Modus aūt iſte cōpetit homini ꝑ ꝓditionē nature ſue:qz ıtellect⁹ noſter:nec ſeipſum itelligere pōt niſi p ſpēs rez quas apud ſe hz:qz p obiecta venit in cognitionē actuū t p actⁿi cognitionē potētiaꝛ. ¶ Ad ꝑmum g̃ modū viſionis q̄ ſoli deo ex ꝓditione nāe ſue debeť eleuatur angelus t hō p gloriā. vñ illa eſt viſio beatoꝛ quā hō in ꝑmo ſtatu nō habuit. ¶ Ad ſcōm vo modū q̄ eſt nālis ipſi angelo:t ſupra nām hoīs eleuaſ hō p gr̃az etiā poſt ſtatu culpe:ſic etiā in viris ꝓtēplatiuis pz qui reuelationes diuinas merenſ:t multo amplius fuit in ꝑmo ſtatu per gr̃am originalis iuſticie. ¶ Tertius aūt modus eſt cōiter viatorum ēt poſt ſtatū culpe. vñ pz q̄ modus quo adaz in ꝑme ſtatu deum videbat medius eſt iter vtrūq;. Quidā vo alr dicētes errāt ponētes deuz nunq̄ per eſſentiā:nec in pria: nec i via videri:q̄ bereticū eſt t ſcripture ꝓtiū. vt pz ꝑme Lozin. 13. Et ꝑme Jo. 3. Quidaz vo econtrario dicūt deum per eſſentiā in omni ſtatu videri:t his etiam auctoritates ſanctoꝝ repugnant:quia Dionyſius dicit:q̄ ſi aliquis videns deum ſciuit quid vidit nō ipſum vidit:ſed aliq̄d eoꝝ que ſunt eius. Et Grego. dicit:q̄ quātūcūq; homo in ſtatu vie pfecerit:ad ſtatū tamē illum ꝓtēplationis quo deus q̄ eſſentiam videt non pertingit.

Ad primum ergo dōz.q̄ adaz in ꝑmo ſtatu dicit deū ſine medio vidiſſe:nō q̄ ipz per eēntiā videret:ſz q̄ nō ꝑ mediū argumētationis ex creaturis ſenſibilib⁹ ꝓcedens in cognitionem eius deueniebat: ſed mediāte effectu ſpirituali in intellectū eius reſultāte:

ſicut t angeli in ꝑmo ſtatu videbāt. ideo dicit̃:q̄ poſt peccatuz neceſſaria fuerūt ſacramētalia ſigna vt ex ſenſibilibus hoī ſpūalia pāderētur. ¶ Ad 2m dōz.q̄ cuz dr̃ nihil eē mediū iter deū t mētē noſtrā:itelligēdū eſt:nō ſm nature dignitatē:qz natura mētis angelice ſupra nām mentis humane eſt:vt Dio. expreſſe dicit. 4°ca. cel. hierar. t Greg. in omelia de cētū ouib⁹. Et Aug. ſup Jo. nec etiā ꝑ modū iſtoꝝ mantis ꝑuaſ medio:qz charitas creata eſt mediuz iūgēs mētes deo:ſed intelligiť q̄ ipſe imediate eā beatificat t iuſtificat:ſicut t creat. ¶ Ad 3m dōz.q̄ enigma importat obſcuritatē quādā cognitionis:eo q̄ enigma eſt ſm Donatū queſtio vbor obſcuritate inuoluta:obſcuritas aūt triplex pōt accidere alicui itellectui. Prima ex hoc q̄ ex nihilo ē: qz in hoc deficit a claritate itellectus icreati:t ſm hoc oīs itellect⁹ creat⁹ enigmaticus eſt. Scōa ex hoc q̄ intellect⁹ itelligit ingrēdo:t ꝑ ꝓtinuum t tps:t talis obſcuritas accidit itellectui humano in cōparatiōe ad itellectū angelicū qui deiformis eſt. Intellect⁹ vo human⁹ eſt rōcinatiuus et acceptiuus cognitōis a ſenſibilib⁹ ſm ꝓditionē ſue nature: t ſm vtrūq; modū ēt in ꝑmo ſtatu hō in enigmate videbaſz. Tertia vo obſcuritas itellectū ꝓſequit̃ humanum ex pctō ꝓſecuta ex corruptōe carnis aggrauāt laiaz. Sapie. 9°. t ſic in enigmate nūc homo videt:tūc aūt non vidiſſet. ¶ Ad 4m dōz.q̄ nō facit afflictionē vel penā carētia cuiuſq; deſiderati:ſed eius tm̃:qō dz haberi:t cum eſt tēpus hūdi. t ideo adam in ꝑmo ſtatu:t ſi deuz non videret qō ſūme deſiderabat:non tamē ide affligebaſ:qz nōdū erat tps ad illud pueniēdi:al⁹ ſeq̄reť q̄ omne qō itendit venire ad aliquē finē quē nōdū ꝓſequiſ:penā haberet. ¶ Ad gntū dōz q̄ aliquē actū pōt aliq̄d impedire duplr. vno modo ꝑ modum ꝓiū:ſicut calor violētus ipedit aquaz ne ifrigideť:t ꝑ hūc modū culpa t pena ipediūt viſionē dei:t tale impedimentū hō in ꝑmo ſtatu non hēbat. Alio mō ꝑ modū ſimplicis negationis:ſic ruſticus ipediť ab actu geometricandi:ex hoc q̄ habitū geometrie nō hz. t ita etiā adā ab actu viſionis dei ipediebaſ:qz nōdū intellect⁹ erat ad hūc actū ꝑ habituz glozie ſublenatus.

¶ Utrum adam habuit pfectam cognitionē rerum a creatione ſua. II.

AD ſecunduz ſic ꝓcedit. videtur q̄ adaz nō habuit a creatione rez pfectā cognitionē:qz ſz Anſel. qualis fuit adam in ꝑmo ſtatu:tales etiam filios gñaſſet. ſz ſupra habitū ē q̄ pueri nō fuiſſent nati pfecti in ſcia ſm vnā opinionē:cui magr̃ magis aſſentire viſus eſt. di. 20. ergo nec adam in ſciētia pfectus fuiſſet. ¶ Ꝑ. aug. dicit. 8° ſup geneſiz:q̄ adaz ideo poſitus eſt ad operandū in paradiſo vt naturas rez expireť:ſed exꝑimē tuz eſt ꝑncipiuz cognitionis accipiēde a ſenſibilibus t per inuētionē. ergo videt q̄ nō ſtati in ꝑncipio pfectā rez cognitionē habuiſſet. ¶ Ꝑ. ſm pbm in 3° de aīa. Intellectus nihil eſt in actu eoꝝ que ſunt anteq̄ intelligat: ſed non poteſt intelligere ſine fantaſmate:vt ibidem dicitur:ſicut nec viſus videre ſine coloꝛe:cū igit̃ nihil ſit eoꝝ que ſunt niſi ſm q̄ pficit̃ actu hūs ſpeciē alicuius rei in nā exīſtis: videť q̄ cognitionē a ſenſibilib⁹ accepiſſet mediāte ſenſu t imaginatione:t ſic nō ſtati fuiſſet pfect⁹ in ſcia. ¶ Ꝑ. ſm pbm:t ſicut etiā magiſter ſupra dixit. i. diſtin. aia infuſa eſt corꝑi vt in ipſo pficiaſ ſciētia t vtutibus:t ad hoc ſunt dati ſenſus t mēbra. ſed hoc fruſtra eſſet ſi per opationem ſenſus intellectus pfectionē non acgreret. Cum igit̃ nihil ſit fruſtra in nature opibus t ꝑcipue in cōpoſitione humani corꝑis:videť q̄ hō a ſenſibilib⁹ cognitionez rez acceꝑiſſet:ſicut t nūc:t nō ſtati pfectā ſciaz habuiſſet. ¶ Ꝑ. illi qui eſt in ſcia pfectus nō eſt neceſſe vt alio illuminātē pfi-

ciaſ. ſed adam in ꝑmo ſtatu etiā ꝑ angelos fuiſſet illumiatus:al⁹ pyſſet nālis ordo creaturaꝛ ſm quē natura angelica iter diuinā t humanā ponit ab vna accipiēs t in aliaz refundēs. vt in 4°ca°cele. hiarar. dicit̃. ergo non fuiſſet in ſcientia perfectus.

Sed contra. Nomia imponunt̃ rebus ex ꝓprietatibus earuz ſumpta:qz vnaquecq; res notiaſ ab eo q̄ō in ipſa eſt nobilius. ſz adam aīalib⁹ nomia iposuit. vt geñ. ii. dr̃. ergo in ꝑncipio ſue creationis aīaliuz naturas cognouit:t ꝑ ꝓſequēs aliaꝛ reruz. ¶ Ꝑ. quāto aliq̄d eſt nobilius tāto minus decet eſſe defectū in eo:ſed in corꝑore ade nulla fuit impfectio in ſtatu inocētie. ergo multo minus fuit impfectio in itellectu eius.

Reſpondeo dōo.q̄ illā ſciētiam neceſſe eſt hominī nobis in ꝑmo ſtatu attribuere ſine qua impfectus fuiſſz t nihil amplius:tūc aūt alicuius ſciētia impfecta dī q̄ſ non nouit aliq̄d eoꝝ que ad ipſum ꝑtinent. t ideo nulla noticia eoꝝ que ad hominē ꝑtinebant ī ꝑmo ſtatu homini defuiſſet. ꝑtinebat autem ad ipſum diſpoſitio ſuiipſius in actibus ꝓprijs. t ideo dicit̃ cognitionē pfectā habuiſſe eoꝝ que ab ipſo agenda vel vitāda erant. ſimilr etiā ad ipſum pertinebant alie creature inquātum ꝓpter ipſum facte erāt. vt vel ab ipſis emolumētum acciperet:vel eis preeſſet t ea gubernaret:t ideo tantum de vnaquaq; re cognoſcebat q̄tū ad vſuz hoīs ꝑtinebat:nec opꝛ plus cognitionis ſibi aſcribere in ꝑmo ſtatu. Dāc aūt cognitionē alr adam habuit:t alr ad eam ei⁹ poſteri pueniſſent:qz nā a ꝑfectis exordiū ſumit:vt Boeti⁹ dic̄. Et dei pfecta ſunt opa. vt Deutro. 32. dr̃. Ideo adam tanq̄ ꝑncipiū totius humane generis oēz pfectionē q̄ nature humane cōpetit in ſuo primordio accepit:ſic̄ ſm corꝑus ita t ſm animā vt eſſet potēs ad ꝓpagādū alios corꝑaliʳ:t inſtruendus intellectū. Cily aūt eius:qz cuz originali iuſticia naſcebant que ſine ꝓuidētia eſſe nō pōt:ſic̄ nec aliq̄ vtus:vt in ſexto etbicoꝛ phūs dic̄: Ideo opoꝛtuit q̄ ſtatim nati habitum habuiſſent cognitionis illius per quā cognoſcere poſſent gd agere t gd vitare deberēt:q̄uis forte vſus rōnis impediret ſm vnā opinionē ꝓpter organoꝛ indiſpoſitionez:ſz habit⁹ cognitionis aliaꝛ rez nō eſt neſe q̄ in ſua natiuitate habuiſſent:ſz p iuētionē t doctrinā vt tātū ſimul cū pfectiōe corꝑis t pfectio cognitiōis cōpleret. Unde phūs in 6°etbicoꝛ dicit. q̄ ꝓuidētia t habitus ad cognitionez rerū a nobis agēdaꝛ ꝑtinētes ſunt nobis magis nāles q̄ ſcia aliaꝛ rez. Quidā vo dicūt q̄ etiā habitus cognitionis oīuz rez mox nati accepiſſent. ſz hoc nō videť neceſſarium neq; quantuz ad integritatem nature:neq; quantuz ad originalem iuſticiam.

Ad primum ergo dōz.q̄ vt ſupra dcm̃ eſt nō oportuit vt filij ade ſibi ſimilarenſ:niſi in his que ad ſpeciē humanā ꝑtinebāt vel ex ꝓditiōe nature vel ex dei bñficio:hoc aūt q̄ adā in ꝑmo ordio ſue ꝓditiōis habitū oīuz rez accepit nō ꝓueniebat ſibi inquātū hō:ſz inq̄tū hō hūani gñis ꝑn⁹. vñ nō oz q̄ alys ꝓueniſſet. ¶ Ad 2m dōz.q̄ aliqs expiť aliq̄d duplr:vel vt ex ſenſibilib⁹:q̄z expiētia hūtuz cognitionis acgrit:ſic̄ in nobis fit q̄ ex multis expimētis vnū vle colligim⁹:qō ē ꝑn⁹ artis vl ſcie:t ſic adā expimēto nō idigebat. Alio mō vt illō qō gs ꝑ hūtum cognitōis tz ēt in reb⁹ videat:hoc.n. ſciēti delectabile eſt:t ſic adam experimēta de naturis ſumpſiſſet. ¶ Ad 3m dōm q̄ intellect⁹ nr̃ vt ſupra dcm̃ eſt indiget fantaſmate:qō eſt obiectum eius in duobus. ſ. in accipiēdo ſciam ſm motuz qui eſt a rebus ad animā:t in circūponēdo illud qō apud ſe tz fantaſmatibus:ſic̄ in quibuſdā exēplis pz ſm motuz qui eſt ab anima ad res. Dico ergo q̄ intellectus ade in ꝑmo ſtatu non indigebat fantaſmate q̄tuz ad ꝑmū mo dū

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed quātum ad 2m: nec oportebat q illud fantasma esset a sensu acceptū: als nō potuisset itelligere: nisi rē quā pus vidisset. cōtingit aūt p opationē interiox virtutū formari in imagine aliq̄ fantasma q̄ nunq̄ p sensum est acceptum. ¶ Ad 4m dz. q nō ppter hoc opationes sensuū in Adam frustra fuissent: si per eas cognitio rex ad se ptinētium nō accepisset: quia per opationē sensus exptus fuisset exteri⁹ q̄ intellectus interius tenebat per habitum cognitionis inate. ¶ Et pterea hoc sibi supza cōditionē nature sue collatum fuerat: vt sciētiaz nō a sensibilibus acciperet. z ideo oportebat vt ea que ad nature pfectionē fm sui cōditionē ꝓueniūt ei nō subtraherētur: sicut homini resurgēti membza apta ad comestionē nō subtrahunt: q̄uis cibis vlteri⁹ nō vtant. ¶ Ad 5m dōm. q adam nō hoc modo fuit in scia pfectus q̄ oīa sciret. z ideo in his que nesciebat p angelos illumiat⁹ fuisset. sicut z iferiozes angeli a supioz⁹ purgantur a nescia. vt in. 6. cele. hierar. Dionysius dicit.

¶ Utrū homo in pmo statu decipi potuerit. III.

A B tertium sic pcedit. videt q homo in pmo statu decipi potuerit. q sicut Apls dicit. i. Tim. 4. Mulier seducta est. Adam vo quāuis non fuerit seductus in hoc in quo mulier: tamē in aliquo seductus est: vt veniale crederet q̄ mortiferū erat vt in pcedēti dictū est. ergo in statu innocentie decipi potuit. ¶ P. magr supza di. 21. dixit: q mulier ideo serpentē nō dozzuit: quia quez a deo creatū sciuit: ab eo etiā loquēdi vsum accepisse credidit: hoc aūt falsum erat: quia log nō est: nisi intelligētis p pzie. videt igit q decipi potuerit. ¶ P. cōstat q adam in pmo statu secreta cozdis alterius bois scire non potuisset: cum nec angeli hoc sciāt: sed solus deus: potuit autē cōtingere vt aligs diceret se illud cogitare: q̄ nō cogitabat: nec adam eū mētiri credidisset cum hoc certitudinaliter non cognouisset. ergo videt q deceptus fuisset. ¶ P. sensus q̄z nūciant aliqd aliter q̄ sit: sicut q̄ a remotiozi videtur minus videt. sed de sensibilibus cognitionez p sensus habuisset. ergo videt q ibi quodāmō decipi potuerit: cū decipi nihil aliud sit q̄ falsum verū estimare.

Contra Augusti. dicit. q falsa p veris approbare non est natura bomis istituti: sed pena damnari: cū igit̄ hō in pmo statu omni pena caruisset: videt q decipi nō potuerit. ¶ P. deceptio sine ignoātia nō est. Ignorantia aūt vt Hugo de sancto victoze dicit: est z culpa z pena. hoc aūt in pmo statu esse nō potuit: q̄ nec aliq̄ deceptio.

Respondeo dicēdo: q sicut supza dictuz ē. pfectio totius bois pēdebat ex supiozi parte mētis qua hō deo per rectitudinē iusticie iherebat: z ideo illa pmanēte deo ꝓiūcta: sicut nec defect⁹ in cozpoze aligs vt passio z moz: ita nec deceptio in aīa esse potuit. vñ sicut supza dictū est. q adam quodāmō potuit mozi. i. si pus peccaret: erat tamē quodāmō imoztalis: qz i actu potētia moriendi nō exisset: nisi pus peccasset: ita etiā hō in statu innocentie ꝓsiderat⁹ poterat q̄dē decipi si pus peccasset: non tamen ante peccatum.

Ad primuz ergo dicēdū. q sicut supza dictū est: q elatio quedā mētem mulieris inuasit post verba serpētis per quā verū credidit q̄ serpēs suadebat. z ideo seductio illa secuta est elationē que fuit peccatum pmū: z sil⁹ est de viro vt dictū est. ¶ Ad 2m dicēdū. q mulier credidit serpētē vsum loquēdi diuinitus accepisse nō quidē per cōditionē nature: sed per ministeriū spūalis creature: nec ꝓtulit vtrum hoc fieret virtute boni vel mali angeli: aut vtrū fieret deo per imittēte vel deo iubente. ¶ Ad tertiū dicēdum. q sicut diuina, puidētia corpus hominis seruasset illesum ab omnibus exteriozibus lesuris: ita etiā seruasset intellectū bois indeceptum in omnibus que suā cognitionē impediebāt vt statim intelligeret si qs falsum p vero sibi diceret. ¶ Ad quartū dicēduz. q ꝑmis a sensibus fuisset ei aliqd: alio mō repsentatum q̄ rei natura haberet: nō tamē in eo fuisset illa deceptio: nec quātum ad sensum qui hoc modo recipiebat fz, pportionē suaz ad sensibile: nec quātū ad intellectū: cuius iudicio subiacebat illa discretio que inter sensum z rem erat. vt. s. sciret quare aliter res videretur q̄ esset.

¶ Expositio textus.

Sed non esset laudabile boi zc.) Uf boc esse falsuz: qz tūc si nec angelus: nec hō peccasset. actus bois laudabilis nō fuisset: cum tūc nullus esset ad malū pūsor. ¶ Et dicēdū q boc nō est intelligēdum: ita q laus humani actus dependeat a suasione mali: sed a potētia resistēdi: suadēdi que potentia manifestari potuit si tētatus fuisset z vicisset. Uñ signanter dicit. (Et iō zc.) vt quasi causa bene viuēdi ostēdat hoc q nullus ad malū pūadet. (Et est gloziosius nō ꝓsentire zc.) Uf boc ē falsum: quia cum deus z angelus tētari nō possint aliquid ēt in boie gloziosius q̄ in deo. ¶ Et dōm. q boc intelligēdū est supposita cōditione humane nature per quā pōt homo peccare z nō peccare: vel exponat vt pmū. (Deat aūt sciētia hō zc.) Uidet falsuz qz nūc nō habemus cognitionem oīuz rex: sicut adam habuit. ¶ Et dicēdū: q ēt ista scia aliquo mō per peccatū diminuta est: sed nō a deo q per hoc hō a via salutis ipediat. z ideo in salutari doctrina de his instruēdus nō erat. (Sed nō habuit pscietiā eoz zc.) Uf falsum: qz cum nos quozūdā futuroz pscientia habeamus: cognitio eius fuisz ipfectioz q̄ nra. ¶ Sed dz. q nos nō cognoscimus futura: nisi, put quodāmō sūt pscientia in suis causis que sunt determinate ad tales effect⁹: vel de necessitate vel in maiozi pte: z sic ēt adam in pmo statu futurorum cognitionē habuit multo plenius q̄ nos: nō tamē eorūz que causas determinatas nō habēt: sicut ea que ex libero ar. dependēt vt casus suus.

¶ De gratia hominis z potentia ante peccatuz.

¶ Distinctio. xxxiiii.

Nunc diligēter inuestigari opz quaz gratiam vel potētiam habuit homo ante casum: z vtruz per eam potuerit stare vel non. Sciendum est igit̄ q̄ homini in creatione sicut de angelis diximus datum est per gratiam auxilium z collata potentia per quam poterat stare. i. non declinare ab eo quod acceperat: sed non poterat ꝓficere in tantū vt per gratiam creationis sine alia mereri salutem valeret. Poterat quidem per illud auxilium gratie creationis resistere malo: sed nō perfectē bonum. Poterat tamē per illud bene viuere quodāmodo: quia poterat viuere sine peccato. Sed non poterat sine alio gratie adiutozio spiritualiter viuere: quo vitam mereretur eternam. Unde Augustinus in encb. Sic factus est homo rectus vt z manere in ea rectitudine posset: non sine diuino adiutozio z suo fieri peruersus arbitrio: vtrūlibet horum elegisset: dei voluntas fieret vel ab illo vel de illo. Et quia suam maluit facere voluntatē q̄ de illo fcā ē volūtas dei. Itez in eodē. Sic oportebat pz⁹ hoiem fieri vt z bñ posset velle z male. Nec frustra si bñ: nec ipune si male. Idē quoq̄ i libzo de correctione z gra ait. Si boc adiutoziū vel angelo vel hōi cū primū facti sunt defuisset: Qm̄ si talis nā fcā erat vt sine auxilio posset manere si vellet: nō vtiq̄ sua culpa cecidisset: Befuisset q̄ppe adiutoziuz sine quo mānere nō posset. Idē. Bederat de⁹ homini bonā volūtatē: in illa q̄ppe eū fecerat recti. Bederat adiutoziū sine quo nō posset i ea mānere si vellet z p q̄ posset: vt āt boc vellet: i ei⁹ dimisit arbitrio. In eodē. Accepat posse si vellet: sz non habuit posse quo vellet. Nā si habuisset pseuerasset. His testimonijs euidēter mōstrat q̄ hō rectitudinē z bonā volūtatē in creatiōe accepit. atq̄ auxilium quo starē poterat. Aliogn non sua culpa videret cecidisse.

¶ Qualis fuerit illa rectitudo z bonitas voluntatis in qua creatus ē.

Sed quo rectā z bonam volūtatē habuit hō: si p eā nec mereri vitam valuit: nec ea stare voluit. Qz nec aliquid mali ea tūc volebat: z ad tēpus starevoluit: sed nō pseuerāter: z iō recta z bona fuit tūc volūtas bois. Ad boc āt q̄ dixim⁹ boiem nō potuisse ꝓficere vel mereri p gratiā creatiōis: solet opponi sic. p illud auxilium gre creationis potuit stare in bono q̄ acceperat. Potuit g̃ resistere tētationi. Sz resistere tētationibus atq̄ suggestionib⁹ malis meritum ē ac bonū remunerabile. Q ē āt bonū meritū ꝓfectus ē. Per gr̃am igr̃ creationis ꝓficere potuit sine adiectiōe alterius gre. Ad q̄ dicim⁹: qz resistere malo z nō ꝓsentire tētationi: nō fecisset illi meritū z si nō ꝓsensisset: qz nihil in eo erat q̄ ad malū ipelleret. Sicut angelis q nō ceciderūt: nec fuit meritū q̄ steterunt. i. q̄ non corruerūt. Nobis aūt meritum ē aliq̄n si malū nō facim⁹: sed resistim⁹. Ibi dūtaxat vbi causa subest: q̄ nos facere id mouet: qz ex peccati corruptela ꝓni sunt ad lapsuz gressus nr̄i. Ubi āt non interuenit cā nos ad malū impellens: non meremur si ab eo declinamus. Declinare enī a malo semper vitat penam. sed non semp meretur palmam.

¶ De adiutozio homini in creatione dato quo stare poterat.

Ie ꝓsiderandū ē q̄ fuerit illud adiutozium homini datū in creatiōe quo poterat manere si vellet. Illud vtiq̄ fuit libertas arbitrij ab oī labe. z corruptela immunis atq̄ volūtatis rectitudo z oium nālium pōz anie sinceritas atq̄ viuacitas. Liberū arbitriū est facultas rōnis z volūtatis: q̄ bonū eligitur gr̃a assistēte: vl malū eadē exīte: z dī liber q̄tū ad volūtatē q̄ ad vtrūlibz flecti pōt. Arbitriū vo quātū ad rōnē cuius est facultas: vl potētia illa cui⁹ ēt ē discernere iter bonū z malū: z aliqñ qdem discretionez hīs boni z mali: q̄ malū ē eligit: aliqñ vero quod bonū ē. sed q̄ bonū ē nisi gr̃a adiuta nō eligit: malū vero per se eligit. Est enī in aīa rōnali voluntas nālis qua nāliter vult bonum lz tenuiter z exiliter nisi gratia iuuet que aduenīēs iuuat eam z erigit vt efficaciter velit bonuz: per se aūt pōt velle malum efficaciter. illa igr̃ rōnalis aie pō qua bonū vl maluz velle pr: vtrunq̄ discernēs libez arbitriū nūcupat: q̄ bruta animalia non hīt: qz ratione carent: habent tamē sensum z appetitum sensualitatis.

¶ Qz bruta aialia non habent libez arbitriuz: sed appetitum sensualitatis.

Est enī sensualitas q̄dā vis aie inferioz: ex q̄ ē mot⁹ q̄ intrēdit i cozpis sēsus atq̄ appetit⁹ rez ad cozp⁹ ptinētium. Rō vo ē vis aie supioz: q̄ vt ita dicamus duas hz ptes vl dīas: supiozē z inferiorē. Scom supiozē supius ꝓspiciēdis vl ꝓsulendis intēdit. Scom iferiozē ad tēporaliū dispositionē pspicit. Quicqd g̃ in aīa nr̃a nobis ꝓsiderātib⁹ occurrit: q̄ nō sit cōe cū bestijs ad rōnē ptiet. Q āt i ea repereris cōe cū bestijs ad sensualitatē ptinet: z vbi nobis gradatim i ꝓsideratiōe priū aīe ꝓgredientib⁹: primuz aliqd occurrit q̄ nō ē cōe cū bestijs: ibi icipit rō. Hec āt Aug. docet i. xij. lib. de tri. ita dicēs. Videam⁹ vbi sit q̄si quoddā bois iteriozis exteriozisq̄ ꝓfiniū. Quicqd. n. bēm⁹ i aīo cōe cū pecore: recte dr̃ ad exteriozē hoiem ptinere. Nō. n. solū cozp⁹ hō exterior deputabit: sz adiūcta q̄daz vita sua q̄ ꝓpages cozpis z oēs sensus vigēt: q̄b⁹ instruct⁹ ē ad exteriora sentiēda. Ascēdētib⁹ igr̃ introrsū q̄busdā gradib⁹ ꝓsideratiōis p anie ptes vbi icipit aliqd occurrere q̄ nobis nō sit cōe cū bestijs: ibi incipit rō: vbi hō interior iam possit agnosci. Rōnis āt ps supior eternis rationib⁹ cōspiciēdis vl consulēdis adheresci. Portio iferior ad tpalia gubernanda deflecti tur: z illa rōnis intētio q̄ contēplamur eterna: sapie deputat. Illa vo q̄ bñ vtimur reb⁹ tenporalib⁹ scie deputat. Cū vo disserim⁹ de nā mētis humāe: de vna q̄dā re disserim⁹: nec eā i hec duo q̄ cōmēoraui: nisi p officia gemiam⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

carnalis ãt vl̃ sensualis aie mot⁹ q i coꝛpis sensus itẽdit̃: nobis cũ pecoꝛib⁹ cõis est: q secluſus ẽ a rõne sapie. ℟ Rõni ãt scie vicinus est.

¶ Oꝛ talis est oꝛdo peccãdi vl̃ cadendi in nobis qualis fuit in pꝛimis hoibus.

ILlud quoq; ꝓtermittẽdũ nõ ẽ: q talẽ nũc in vnoquoq; hoie ẽ oꝛdo tẽrationis ⁊ pgressio: q̃lis tũc i pꝛimis ꝑents sit parẽt⁹: vt. n. tũc serpẽs mulieri malũ suasit: ipaq; consẽsit: deinde viro suo ꝺ̃dit: sicq; cõsũmatũ ẽ pctm̃: ita ⁊ nũc i nobis ꝓserpẽte ẽ sensualis mot⁹ aie. ꝓ muliere iferioꝛ poꝛtio rõnis. ꝓ viro supioꝛ rõnis poꝛtio: ⁊ hic ẽ vir q ꝑm aplz ꝺ̃ imago ⁊ gl̃ia dei. ⁊ illa est mulier q̃ ꝑm cũdẽ ꝺ̃ gl̃ia viri. Atq; iter hunc viꝝ ⁊ hãc mulierẽ ẽ velut qꝺ̃ã spũale ꝓiugiuz nãlisq; ꝑct⁹: quo supioꝛ rationis poꝛtio q̃si vir ꝺz ꝑesse ⁊ dñari: inferioꝛ vero q̃si mulier ꝺz subeẽ ⁊ obedire. Jõ vir ꝟz aplm nõ ꝺz bñe velamẽ: ſz mulier. Et sic i cũctis aialib⁹ nõ ẽ reptũ hõi adiutoꝛiũ sil̃e sibi: sed de illo sũptũ qꝺ̃ ei foꝛmaret̃ i cõiugiũ: ita i ptib⁹ aie q̃s cũ pecoꝛib⁹ bẽm⁹ cões nullũ mẽti nꝛe sil̃e ẽ adiutoꝛium. Uñ Aug. i. eodẽ. Illud nr̃m qꝺ̃ i actiõe tẽporaliũ tractãdoꝛ ita ꝟsat̃: vt nõ fit nobis cõe cuz pecoꝛe: rõnale ẽ qdẽ: ſz ex illa rõali mẽte q̃ subberem⁹ itelligibili ⁊ incõmutabili ꝟitati tanq; ductũ ⁊ iferioꝛib⁹ tractãdis gubernãdisq; deputatũ ẽ. sic. n. in oib⁹ pecoꝛib⁹ nõ ẽ inuẽtũ viro adiutoꝛiũ sil̃e illi: nisi de illo detractũ qꝺ̃ ei i cõiugiũ foꝛmaret̃: ita mẽti nꝛe q̃ supnã cõsuli m⁹ ꝟitatẽ: nullũ ẽ ad vsũ tempaliũ rer̃ q̃stũ nãe bois satis ẽ sil̃e adiutoꝛiũ ex aie ptibus q̃s cões cũ pecoꝛib⁹ bẽm⁹. Jõq; rõnale nr̃m nõ ad vnitatis diuoꝛtiũ sepatũ: ſz i auxiliuz societatis q̃si deriuatũ i suo disptiẽ offõ. Et sic̃ vna caro est duoꝝ in masculo ⁊ i femia: sic itellem̃ nostr̃ ⁊ actiõem siue rõnem ⁊ appetitũ rõnalẽ: vl̃ si aliquo mõ significãt⁹ dici pñt vna mẽtis nã complectit̃. vt sic̃ de illis ꝺc̃m est: erũt duo in carne vna. sic de his dici possit duo i mẽteuna. Ecce ex his itelligi pt̃ q̃liter in aia bois exĩstat imago illi⁹ coniugij: ⁊ qualr̃ in singulis nostr̃ spũaliter sint illa tria. s. vir mulier: serpens.

¶ Qualr̃ p illa tria i nobis cõtinet̃ tentatio.

NUnc supest oñdere qũo p illa tria in nobis cõsumet̃ pctm̃ vbi agnosci poterit: si diligẽter intẽdat̃ q sit in ania moꝛtale vl̃ veniale pctm̃: vt. n. ibi serpens ꝓsuasit mulieri: ⁊ mulier viro: ita ⁊ i nobis sensualis mot⁹ cũ illecebrã pcti cõcepit: q̃li serpens suggerit mulieri. s. inferioꝛi pti rõnis. i. rõni scie. Que si cõsẽserit illecebre mulier edẽt cibũ vetitũ. Post de eodez ꝺat viro cũ supioꝛi pti rõnis. i. rõni sapie eandẽ illecebrã suggerit. Que si cõsentit: tũc vir ẽt cũ femina cibũ vetitũ gustat. Si q̃ in motu sensuali tm̃ pcti illecebra teneat̃. veniale ac leuissimũ ẽ pctm̃. Si ꝟo iferioꝛ ps rõnis cõsenserit: ita vt sola cogitationis delectatiõe: sine volũtate ꝓficiendi teneat̃: mulier sola mãducauit: nõ vir: cui⁹ auctoꝛitate cohibẽt volũtas ne ad op⁹ vsq; ꝓueniat. Si ꝟo adsit plena volũtas ꝓficiẽdi: vt si adsit facultas ad effectũ perducat̃: vir quoq; mãducat: quia supioꝛ ps rõnis illecebre cõsentit: ⁊ tũc ẽ dãnabile ⁊ graue pctm̃. Uñ ãt mulier sine viro gustat: aliq̃ñ ẽ moꝛtale: aliq̃ñ veniale pctm̃. vt enĩ dictũ ẽ: tũc mulier sine viro gustat: cuz ita delectatiõe cogitatiõis pctm̃ teneẽ vt faciendũ nõ decernat̃: vl̃ cũ qꝺ̃ termin⁹ ⁊ mẽsura pctõ adhibẽt a viro vt nõ liceat mulieri effrenata libertate i pctm̃ ꝓgredi. Si q̃ pctm̃ ñ diu teneat̃ i ꝺlectatiõe cogitatiõis: ſz stati vt mulierẽ tergit viri auctitate repellat̃: veniale ẽ. Si ꝟo diu i ꝺlectatione cogitatiõis teneat̃: ⁊ si volũtas ꝓficiendi desit: moꝛtale ẽ: ⁊ ꝓ eo damnabit̃ sil̃ vir ⁊ mulier. i. tot⁹ hõ: qz tunc vir nõ sicut debuit mulierẽ cohibuit: vñ ꝑt dici consensisse.

¶ Re petitio summam perstringens.

TAq; vt breuiter sũmã pstringã: qñ pctm̃ ita in aia cõcipit̃: vt illud facere disponat vl̃ ẽt ꝓficiat: aliud frequenter: aliud vl̃ sel̃: vl̃ ẽt qñ cogitationis delectatiõe diu teneat̃ moꝛtale ẽ. ¶ Cũ ꝟo in sensuali moꝛu tm̃ ẽ: vt ꝓdixim⁹: tũc leuissimum ẽ peccatũ: qz rõ tũc nõ delectat̃. Jõ ãt supza dixit aliud frequẽter aliud sel̃: qz vt qbusꝺã placet: q̃ꝺã sũt q̃ si tãtũ sel̃ fiãt vl̃ facienda disponãtur dãnãt. q̃ꝺã ꝟo nõ nisi sepi⁹ fiãt vl̃ faciẽda ꝺcernãt̃: vt de ocioso ꝟbo: ⁊ huiusmõi. hec annez Aug. i. xij. li. de tri. tradit ita. Sicut i illo coniugio pꝛimoꝝ boiuz serpẽs mãducãdum ꝓsuasit mulier ãt nõ mãducauit sola: ſz viro suo dedit ⁊ sil̃ mãducauerũt. ita ⁊ in quoꝺã secreto cõiugio qꝺ̃ i vno hoie gerit̃ ⁊ ꝺnoscit̃: cũ rõni scie que in reb⁹ ꝓpalib⁹ agẽdis rõcinãdi vinacitate ꝟsat̃. aialis sẽsus igerit quãꝺã illecebrã: tũc volut serpẽs allogẽt femĩã. huic ãt illecebre cõsẽtire ꝺ ligno vetito ẽ edere. Sz ille consensus si sola cogitatiõis delectatiõe concept⁹ ẽ: supioꝛi sola cogitatiõis delectatiõe concept⁹ ẽ: supioꝛi ꝟo auctitate: ita retinent̃ mẽbra vt nõ exhibeãtur arma iniqtatis pctõ: sic babẽdũ estimo vel ut si lignũ vetitũ mulier sola comederit. Si ãt i cõsensu illo ita ꝺecernit̃ qꝺ̃ pctm̃: vt si ꝓ̃s

sit ẽt ope ipleat̃: intelligẽda ẽ mulier ꝺdisse viro suo sil̃ edẽdũ illicitũ cibũ. neq; enĩ põt pctm̃ nõ solũ cogitãdũ suauiter: verũetiã ꝓpetrandũ efficaciter mẽte ꝺcerni: nisi ⁊ illa mẽtis irẽtio penes quã sũma ptãs ẽ: mẽbza in op⁹ mouẽdi vl̃ ab ope cohibẽdi male actiõi cedat. Nec sane cũ sola cogitatiõe mẽs oblectat̃ illicitis: nõ gdẽ ꝺcernẽs eẽ faciẽda: tenẽs tñ ⁊ volẽs ſ. ꝺlectãs libẽter q̃ stati vt attigerũt aiuz respui ꝺbuere: negãdũ ẽ eẽ peccatũ. ſz lõge mĩn⁹ q̃z si et ope statuat̃ iplẽdũ. ⁊ iõ de talib⁹ quoq; cogitatiõib⁹ venia petẽda ẽ: pectusq; pcutiẽdũ ⁊ dicẽdũ. Dimitte nobis debi. no. si. ⁊. n. di. de. no. Necq; n. sicut i illis duob⁹ pꝛimis hoib⁹ pson̄ suã q̃sq; poꝛtabat. ⁊ iõ si sola mlier cibũ illicitum edisset: sola vtiq; moꝛtis supplicio plectereẽ. Ita põt dici in hoie vno si ꝺlectatiõib⁹ illicitis a qb⁹ ꝓtinuo se ꝺberet auertere: cogitatio libẽter sola pascat̃: nec faciẽda ꝺcernantur mala: ſz tñ suauiter in recoꝛdatõe teneãt̃ quasi mlierẽ sine viro posse dãnari. Absit hoc credere. Hic qppe vna pson̄ ẽ. vn⁹ hõ ẽ. totusq; dãnabit̃: nisi hec q̃ sine volũtate opandi. ſz tñ cuz volũtate ainz talib⁹ oblectãdi: soli⁹ cogitationis sentiũt eẽ pctã: ꝓ mediatoꝛis gr̃az remittãtur. Idẽ quoq; i li. ꝯ manicheos ꝺ boc eodez sic ait. Apl̃s ꝺic̃. Scõz pꝛincipẽ ptãtis ꝺeris h⁹ spũs q nũc opat̃ i filĩs ꝺiffidẽtie. Nũqꝺ q̃ visibl̃r eis appet: aut q̃si coꝛpoꝛeis locis accedit ad eos ⁊ opat̃. Sz miris modis p cogitatiõez suggerit qcq̃ põt: qb⁹ suggestiõib⁹ resistendũ ẽ. Nõ. n. ignoꝛam⁹ astutias ei⁹. Quo. n. accessit ad iudã q̃si ei psuasit vt dñm traderet. Nũqꝺ ſ locis aut p hos ocl̃os ei visus ẽ. Sz vtiq; vt dcm̃ ẽ i coꝛ ei⁹ intrauit. Repellit ãt illũ homo si padisũ mẽtis custodiat. Posuit. n. hoiez deus in padiso vt oparet̃ ⁊ custoꝺiret. Oꝛ sic ecclesie ꝺ̃ i cãticis cãticoꝝ. Oꝛt⁹ ꝯclusus fons signat⁹. Quo vtiq; nõ admittit̃ puersitatis ille psuasoꝛ: ſz tantũ p mulierẽ decepit. Nõ. n. ẽt rõ nr̃a ꝺduci põt ad cõsensionẽ pcti: nisi cũ ꝺlectatio mota fuerit i illa pte ai q̃ ꝺz obtẽpare rõi tanq; rectoꝛ viro: ẽt in vnoquoq; nostr̃ nihil aliꝺ agit̃ nũc cũ ad peccatũ q̃sq; ꝺlabit̃ q̃z tũc actũ ẽ i illis trib⁹: serpẽte: muliere ⁊ viro. Haz pꝛio fit suggestio siue p cogitatiõem siue p sensus coꝛpis vl̃ videꝺo vl̃ tãgẽdo vl̃ audiẽdo gustãdo vl̃ olfaciẽdo. Que suggestio cũ fcã fuerit si cupiditas nr̃a nõ moueat̃ ad peccãdũ excludit̃ serpẽtis astutia. Si ãt mota fuerit quasi tã mulieri psuasum erit. ſz aliq̃ñ rõ viril̃r ẽt cõmotã cupiditatẽ refrenat̃ atq; cõcupiscit. Qꝺ cũ fit nõ labimur i pctm̃: ſz cũ aliquãta luctatione coꝛonamur. Si ãt rõ cõsentiat: ⁊ qꝺ̃ libido cõmouerit faciendũ eẽ ꝺcernat ab oi btã vita tanq; ꝺ padiso expellit̃ hõ. Jã. n. pctm̃ iputatur ẽt si nõ subsequtur fctm̃: q̃n rea tenetur i consensione cõscia. Hec ꝺ aie ptib⁹ iterseruimus vt ipi⁹ aie nã pleni⁹ cognosceretur: ⁊ ꝑm quã sui poꝛtionẽ in ea sit libez arbitriũ itelligatur. s. ꝑm rõnem quo oẽ moꝛtale pctm̃ geritur: ſz nõ omne veniale illud. s. q in solo intuitu vel motu sensualitatis exĩstit.

¶ Oꝛ sẽsualitas sepe i scriptura alr̃ q̃z supza accipitur. s. vt iferior poꝛtio rõis eiꝰ noie itelligat.

NOn ẽ ãt silentio ꝓtereundũ q sepe in scriptura noie sensualitatis: nõ id solum in aia qꝺ̃ ẽ nobis cõe cum pecoꝛe. sed ẽt inferioꝛ poꝛtio rõnis: q̃ tem poraliũ ꝺispõni intẽdit itelligitur. Qꝺ̃ diligẽs lectoꝛ in locis scripturę vbi ꝺe ipsa fit mẽtio vigilanter annotet.

¶ Diuisio pꝛime partis textus.

POst q̃z ꝺeterminauit de scientia quam hõ i pꝛio statu bũit. Dic incipit ꝺetermiare de põ nãli per quã pectm̃ vitare poterat. Et diuiditur in partes duas. In pꝛima pte ostendit q homo bũit nãlem põm per quã poterat peccatũ vitare. In scꝺa oñdit q̃ sũt illa. ibi (Dic ꝯsiderãdũ: qꝺ̃ fuerit ad intoꝛium) Circa qꝺ̃ mouet duas dubitatiões. Pꝛima ibi (Sz ⁊ quo rectã ⁊ bonã volũtatẽ) z⁹ ibi. (Ad B ãt quod dixim⁹) (Dic ꝯsiderãdũ ẽ ⁊c.) Dic oñdit q̃ fuerit illa põnãlis. Et dicit q li. ar. Et diuiditur in ptes duas. In pꝛia oñdit qd sit lib. arb. In z⁹ oñdit quasꝺã li. ar. ꝺditiones. z⁹. ꝺ. i. ibi (Jã ad ꝓpositũ redeam⁹) Pꝛia diuidit̃ i duas. In pꝛma determinat qd ẽ lib. arbi. In scꝺa notificat q̃sdã vires aie vt ostẽdat i qb⁹ lib. arb. ꝯsistat ibi. (Est. n. sensualitas ⁊c.) Circa pꝛmũ duo facẽ. Pꝛio oñdit q illa põ q̃ pctõ resistere potuerit ẽ libez ar. Scõo diffinit ipz. ibi. (Libez ꝟo arbi. ⁊c.) (Est enĩz sensualitas ⁊c.) Dic notificat q̃sdã põs anime. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo notificat eas. Scõo oñdit qualr̃ in eis põt eẽ peccatum ibi. (Illud q̃z ꝓtermittẽdũ nõ ẽ ⁊c.)

¶ Questio. I.

ETpreterea pars cũ pcedẽtibus ẽ presentis lectõis. Circa quã duo querũtur. Pꝛio de li. ar. annexis. ¶ Circa pꝛmũ quatuoꝛ querũtur. Pꝛio vtz lib. ar. sit põ vel bitus. Scõo: si ẽ põ. vtrum sit vna vel plures. Tertio: si est vna vtz sit distincta a rõne ⁊ voluntate. Quarto vtrum homo in pꝛmo statu per libe. arb. peccato resistere potuit.

¶ Utrum liber um arbitrium sit habitus. I.

AD primum sic pcedit̃. vꝝ q li. arb. sit bit⁹. Pꝛio p B qꝺ̃ dicit Bernardus: q lib. arb. ẽ bit⁹ ai liber sui. ⁊ ita vꝝ eẽ bibitus ⁊ nõ põ. ¶ P. põ nõ efficitur facilis ad actuz nisi ex bitu. sed lib. arbi. ꝺ̃ in lr̃a eẽ facultas volũtatis ⁊ rõnis: cũ igr̃ facultas habilitatẽ quãꝺã ponat: vꝝ q lib. ar. sit bitus. ¶ P. sicut infra ꝺicit: phi diffiniũt lib. ar. libez ꝺe volũtate iudiciuz. iudiciũ aũt nõ ponat põm: ſz magis bitũ. q̃ vꝝ q nõ sit põ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ P. Aug. dicit: q̄ hō male vtēs lib. arb. ⁊ se pdidit ⁊ ipm: ſz p pctū nulla pō nālis tollit. g̃ lib. ar, nō ē pō ſz habit⁹.
¶ P. nulla pō recipit magis ⁊ min⁹: ſed lib. arb. intendit ⁊ remittit. vñ ⁊ supra. distin. 7. dictum est q̄ boni angeli lib. arb. hñt post ꝯfirmatiōem q̄ añ: ergo lib. arbi. non est potentia sed habitus.

Sed contra oīs pō determinatur p bitū ad aligd vnū vel simplr: sicut p bitū sciētie ad vnū vl ad min⁹: vt magis vni inhereat sicut opinio: ſz p lib. ar. hō equalr se hz ad vtrūlibet. g̃. lib. arbi. non ē bit⁹.
¶ P. bit⁹ nō pōt eē subm alteri⁹ bit⁹. sed lib. arb. ē subm gre q̄ ad ipm ꝯpat: sicut sessor ad equū: sicut Aug. dicit. g̃ liberum arbitrium non ē bitus.

Respondeo dicēdo: q̄ circa B̄ gdā dicūt lib. arb. ſm q̄ in vſū loquētiū venit nomen bit⁹ eē: q̄uis eodē noīe ⁊ pō ⁊ actus ſignificetur: sicut pz i noīe itellⁱs: qō ⁊ pōz ⁊ bitū ⁊ actū significare pōt: hūc ār bitū quē nomē li. ar. designat nō dicūt eē aliquā q̄litatez pōe supueniētē: ſz ipam habilitatē pōe ad actū vel facilitatē quā hz vna pō ex aditorio alterius. pp qō ſm eos facultas volūtatis ⁊ rōnis dr: ſz hec opinio nō recte vtiť noīe habit⁹: q̄ bit⁹ ſm ꝓpriē tatē sui noīs: ſignificat qualitatē quādā que ē ꝑn̄ actus ifōrmātē ⁊ pficientē potentiā. vñ opz ſi ꝓpe accipiat q̄ sit supueniēs pōe: sicut pfectio pfectibili. P. ſi cōsideretur rō ⁊ voluntas nō pōt eē nisi triplr. aut q̄ vtrūq̄z ſz se considereť: ⁊ sic constat q̄ vtrūq̄z ē pō: ⁊ ita quodcūq̄z eoꝝ ponať lib. arb. erit potētia: vl q̄ ꝯsidereť vnū in respcū alteri⁹: nec sic pōt dici q̄ vnū sit bit⁹ alteri⁹: q̄z pō non ē bitus pōe: vel relo vni⁹ ad alterꝝ. nec hoc nomē bitus hře pōt. vnde nō vī rōnabilr dcīm q̄ lib. ar. sit bitus. Et iō q̄dā dicūt q̄ lib. ar. noīat potentiā nō absolutā sed bitualē. i. put ē p bitum quendaz pfectu: nō q̄dē acquisitū vel infusum ſz nālē: p q̄ē bituz facilis ē in suū actū: i tm̄ vt dñiuz sui act⁹ hře dicať. Istō ēt nō vī ꝓueniēs: q̄z q̄ voluntas hēat dñium sui act⁹ ex ipsa nā pōe hz put ē imperans alys ⁊ a nullo impata. vñ hāc facilitatem ex se hz: ⁊ nō ex aliquo alio bitu. Et pterea vnuſq̄sq̄ bitus se hz ad actū vt quo nō simplr effi/citur act⁹: ſz bñ efficiť. lib. aūt arbi. ad electionis actuz se hz vt quo talis actus efficiť q̄ñq̄z bñ q̄ñq̄z q̄dē male ⁊ i/differēter. vñ nō vī bitū aliquē designare si bitus ꝓpe accipiať: sed illā pōm cui⁹ ꝓpe act⁹ ē eligere: q̄z lib. arbi. ē quo eligiť bonū vel malū: vt Aug. dicit.

Ad primū g̃ dōm: q̄ Bernardus large vtiť noīe bitus pro bitudine q̄dam: ex hoc eniz lib. ar. in hoīe dr: q̄ B̄ mō se hz eius aīus vt sui act⁹ libe/rā ptātē hēat. ¶ Ad 2m dōz: q̄ facultas ſm cōem vſū lo quēdi signat ptātē q̄ aligd hr ad nutum: vñ ⁊ possessiones facultates dicūtur: q̄z in dño sūt possidētis: ⁊ iō lib. arbi. facultas dr nō q̄si bitus q̄dam; sed q̄a actū suum in libe/ra ptāte hz: vñ ⁊ liberum noīatur. ¶ Ad tertium dōz: q̄ iudiciuz ꝓpe loquēdo non noīat pōm nec bituz: ſz actū. nō āt inuenitur vn⁹ bit⁹ p quē oē iudicium elicitur: cū ſz diuersos bitus in diuersis iudiciū ꝓcedat; nisi forte dica mus bitū illū pmoꝝ ꝓncipioꝝ: quoꝝ cognitio nāliter ē insita nobis ſm q̄ in oīb⁹ iudicijs dirigimur; quē nullus libeꝝ ar, diceret: q̄z nō ē ꝑpum ⁊ ꝓximū directiuuz i ele ctiōis actū; pōt āt ad vnā pōm reduci oē iudiciū electio/nis. ⁊ iō ꝯgruēr⁹ B̄ noīe act⁹ dať intelligi pō q̄ bitus.
¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ hō dr lib. ar. amisisse nō q̄dē eētia/liter: ſz q̄z quādā libertatē amisit: que q̄dē est a peccato ⁊ a miseria: vt infra dr. ¶ Ad q̄ntum dōm; q̄ ois pō in suo actu vigorať aut debilitatur p bitū supueniētē vel im/pedimētū aduenies. vñ lib. ar. non dr liberius vel minus libeꝝ: q̄a ipa pō in se intēdatur ⁊ remittať: sed q̄a vel im/

peditur per corruptiōem peccati: vel expeditur per ha/bitum gratie ⁊ glozie.
¶ Utz libeꝝ arbitriū dicat ꝑles pōs vel vnam. II.

A B secūdum sic ꝓceditur: videť q̄ lib. arb. nō noīet vnaz pōm sed plures. Aug. enī dicit cuz de libero arbi. loquimur: nō de q̄dā parte aīc dicim⁹: sed de tota aīa: totalitas aūt aīe in pluralita/te pōz consistit. g̃ libe. arb. plures potētias colligit.
¶ P. rō ⁊ voluntas sunt diuerse pōe: sed libe. arbi. ē fa/cultas voluntatis ⁊ rōnis vt in littera dr. ergo in se plēs pōas colligit. ¶ P. potētie distinguunť p actus. vt i scō de anima phs dicit: sed lib. ar. se extendit ad actus pluri/um potētiaꝝ: quia sicut Dama . dicit. lib. ar. inquirit: di/sponit: ⁊ sic de alys. ergo videť q̄ plures pōs colligat.
¶ P. electio nihil aliud est q̄ duobus ꝓpositis alterū alteri ꝓeoptare: sed hoc cuilibet pōe competit: cū quelibet pō conueniens appetat ⁊ nociuum refutet. g̃ cuiuslibet potētie est eligere: sed eligere assignať ꝓprie act⁹ li. arbi. in littera. ergo videť q̄ lib. arb. non sit determiata potētia. ¶ P. virtus ⁊ vicium non nisi in lib. arbi. eē po/test: inuenitur āt in ꝑtibus virtutibus anime q̄ in concu piscibili e tēpantia: ⁊ in irascibili ē foztitudo ⁊ vicia oppo sita. g̃ vī q̄ li. ar. determiatā pōm nō noīet: ſz ꝑles.

Sz cōtra act⁹ determinatus ē determinate potentie: sed eligere ē quidā determinat⁹ actus qui lib. ar. assignatur. ergo lib. ar. est determiata potentia. ¶ P. nihil q̄ē vnum simplr in natura cōstat ex plu ribus nisi illa vel alterꝝ eoꝝ a sui nā transimutetur. si g̃ lib. arb. ex pluribus potētys ꝑficiať: vel non erit aligd vnū vel hoc erit vnū cū cozruptione quarūdā potentiaꝝ aīe: quoꝝ vtrūq̄z est incōueniens: ergo libeꝝ arbitrium nō colligit diuersas potētias.

Respondeo dicēdo: q̄ q̄dā posuerūt lib. arb. nō eē determiatā pōm: sed colligere oēs vires rōnalis aīe: sicut totum vl̄e suas partes: B̄ aūt nō vī conueniēs: tum quia oporteret q̄ multiplicatis po tentys lib. ar. multiplicaretur ſm eē: multi eniz homines sunt multa aīa lia ⁊ non vnū. tum q̄z oporteret: q̄ rō lib. ar. in singulis potentys saluaretur: q̄ō non pōt eē: q̄z act⁹ qui lib. ar. assignatur: non ē cuiuslibet potētie. sed alicui⁹ determinate. Et iō aly dicunt q̄ lib. arbi. colligit plures potētias: sicut totū integrale partes suas. Nec hoc iterū ꝓueniēs vī: q̄z potentie non pñt eē partes integrales alicui⁹ vnius si accipiatur vnū simplr; nisi forte dicať vnuz q̄ē aggregatiōe vel ordine vnū. lib. aūt arbi. non dz sic eē vnum: sed simplr cū sibi yn⁹ actus attribuať. Quidaz aūt dicūt q̄ li. ar. colligit plures potentias. s. voluntatez ⁊ rōnem: sicut bitus vtriusq̄z: ꝑpter q̄ō facultas volūta/tis ⁊ rōnis dr. Sed ēt hoc ip: oꝑe dr: quia si non: si nomē bitus ꝓprie sumatur: non pōt eē imediate vnus habitus quarū pōz: quia yn⁹ bit⁹ ad vnum actū ordinať q̄ ē yni⁹ potētie. Et ideo alr ē dicēdū: q̄ aligd dicit colligere plu ra duplr. Uno mō eētialr: sicut totū colligit partes suas. Alio mō vtualr: sicut q̄ vtus plium rex in vno parti cipatur: ſm hoc ergo dico q̄ lib. ar. non colligit ꝑles pōs eētialr ſz vtualr quasi vna pō determinata. Sic enim ē in potētys aīe: q̄ cum oēs ab eētia aīe oziaň: quasi po ꝓpietates ab eētialib⁹ rei: est tm̄ gdā ordo hꝰ ozigis: vt s. ozigo yni⁹ pōe oziginē alterius ꝓsupponat: qua media/te quodam mō ab eētia aīe ꝓcedat. q̄ō ex actibus cōsi/derari pōt. Act⁹ enī vnius potētie necessario actum alte rius ꝓsupponit; sicut actus appetitiue actum apprehensi ue: ⁊ inde ē q̄ sicut vtus eētie aīe i potētia relinquitur: ita ēt vtus yni⁹ potētie ꝓcedētis relinquiť in subsequti.

⁊ inde ē q̄ aliqua pō vtutes plium pōz in se colligit: ⁊ sic ē in lib. ar. quod ex actu ei⁹ ꝑs. Eligere enim q̄ō act⁹ eius ponit impoztat discretionem ⁊ desiderium. vñ eligere ē alteꝝ alteri ꝓeoptare: hec aūt duo sine vtute volunta tis ⁊ rōnis ꝑfici non ꝑñt. vñ ꝑs q̄ li. ar. vtutē voluntatis ⁊ rōnis colligit ꝓp quod facultas vtriusq̄z dr.

Ad primum ergo dōm: q̄ contingit aliquā pōm in eē determinatā in se: que tñ vl̄e imperium sup oēs act⁹ hz: sicut ꝑs in volūtate. vnde lib. arb. ꝓp B̄ dr nō ꝑs aīe: sed tota aīa: nō q̄z nō sit determia ta pō: sed q̄z nō se extendit ꝑ imperiū ad termiatos act⁹: sed ad oēs actus hoīs qui lib. arbi. subiacent. ¶ Ad scōz dōm: q̄ lib. arbi. dr facultas voluntatis ⁊ rōnis: nō quia vtraq̄z eēntialr compbēdat: ſz vtualr: vt dcīm est. ¶ Ad 3m dōm: q̄ actus aligs attribuiť alicui pōe duplr: vl quia elicit ipm sicut ꝓpriū sicut visus videre: ⁊ intellⁱs intelli/gere: ⁊ sic lib. ar. assignať act⁹ ille qui est eligere. Alio mō ga impat ipm: ⁊ hoc mō act⁹ oīum viriū obediētiū rōni ꝑñt volūtati attribui: que ē motoz oīum viriū; ⁊ ita etiaz actus diuersaꝝ viriū li. ar. attribuūť. ¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ eligere nō ꝑtinet ad oēs vires: sed ad aliquā determi/nate: q̄uis ynaqueq̄z vis in suū ꝓueniens tēdat: ⁊ ꝓrium refugiat: B̄ eniz non fit ipa vi eligente: ſz vl̄ ꝓp ordinē na turalē pōe ad oīm: sicut lapis nālr descēdit: ⁊ nō ꝑ electi onem liberi arbitrij. q̄z sicut dicit Augu. intelligentia nō solū sibi intelligit: ſz toti aīe ⁊ sibi vol̄tas nō soli sibi vl̄t ⁊ sic de alys. ¶ Ad q̄ntū dōm: q̄ vt⁹ ⁊ vitiū dñr eē i aliq̄ duplr: vl sicut in cā: ⁊ hoc mō sunt in lib. arb. ⁊ voluntate vl q̄tū ad bit⁹: sicut in acgsitis bitib⁹: vel saltē quantū ad act⁹ q̄tū ad infusos. Alio mō vt in subo: ⁊ B̄ mō cōtin git i diuers potētys aīe vtutes: ⁊ vicia eē: vt supra dcīm ē.

¶ Utz libe. arbi. sit pō distincta a volūtate rōne. III.

A B tertium sic ꝓceditur. vī q̄ lib. arb. sit pō distincta a volūta te ⁊ rōne. Actus enī cuiuslibet pōe denomi/nať ab ipa pō: sicut velle a voluntate ⁊ intel ligere ab intellectu: sed eligere neq̄z a volū tate neq̄z a rōne denoiať. g̃ cū sit act⁹ lib. ar. vī q̄ lib. ar. sit pō ab vtraq̄z discreta. ¶ P. li. ar. impoztat ⁊ iudiciū: ⁊ libertatē: sed vtrūq̄z istoꝝ sil̄ nec voluntati ꝓuenit: cui⁹ nō ē iudicare: nec rōni q̄ violētia argumēti cogiť. g̃ libeꝝ arb. ēpō ab vtraq̄z discreta. ¶ P. vt phs dicit in 3° ethi coꝝ volūtas ē finis: electio aūt non ē finis: ſz eoꝝ que sunt ad finē. g̃ cū eligere sit lib. arbitriy: lib. ar. erit alia pō a vo lūtate. ¶ P. vt phs dicit in sexto ⁊ septio ethicozum. In opatiuis finis se hz p modū ꝓncipij in speculatiuis: ſz nō ad eandem vtutē pertinēt ꝓncipia ⁊ ꝯclones in specula tiuis: q̄z intellⁱs ꝓncipioꝝ est: ⁊ scia ꝯclusionū. g̃ nec i ope ratiuis ad eandē vtutē ꝑtinet finis; ⁊ id quod ē ad finez: ⁊ ita volūtas cui⁹ obm ē finis ⁊ lib. ar. quod ē electiuū ei⁹ q̄ō ē ad finē nō sūt vna pō. ¶ P. pō que hz iudicium de actib⁹ aliaꝝ ē discreta ab eis: sicut sensus cōis a sensibus ꝓpriis actib⁹: ſz lib. ar. hz iudiciū de actib⁹ oīum pōz: q̄ō ēt ipm nomē sonat a iudicādo impositū: ⁊ ēt sup actū ipius volūtat cū phs lib. ar. diffiniāt eē libeꝝ de volūtate iudi cium: g̃ vī q̄ lib. ar. sit pō discreta a voluntate: ⁊ ab alys

Sed contra per vtutes affectiuas ⁊ ap/ (virib⁹ phensiuas sufficiēter diuidūtur vi res intellectiue ꝑtis: ſz volūtas ⁊ rō ꝓhendūt sufficien ter apphensionē ⁊ affectiōem ⁊ intellectiuā. ergo lib. ar. non est aliud ab vtroq̄. ¶ Preterea. cōmentator dicit super vndecio metaphⁿ. q̄ substantie separate diuiduntur in voluntatem ⁊ intellectū solū modo: ꝯstat āt q̄ i substā tys separatis ē li. ar. sicut in deo: ⁊ in angelis. g̃ li. ar. non est pō separata a voluntate ⁊ rōne vl intellectu.

Respōdeo dōm: q̄ gdam dicūt li. ar. esse pōm di/stinctā a voluntate ⁊ rōne. Ad hoc aūt ponēdū diuersi diuersis vijs mouēť. Quidā enī ponunt li. ar. eē vnā pōm habētem iudiciū super act⁹ oīum pōz: pp qō lib. ar. noīatur qō iudiciū impoztat. Sed B̄ nō vī q̄ iudicare de actib⁹ oīum pōz nō pōt ꝓuenire alicui po tentie que sit aliud q̄ volūtas: vel rō precipue cum An/selm⁹ dicat q̄ voluntas est motoz oīum viriū: opz enī vt ea que ē liberrima super alias dñium ⁊ imperiū habeat. Aly vo alia via ad B̄ mouēť magis ydonea. s. ex diuersi/tate actuum: vident enī eligere quod ē actus lib. ar. esse aliud q̄ velle simplr: ⁊ aliud q̄ rōcinari: ⁊ iō iudicium hūc actum in quādā pōm a voluntate ⁊ rōne distinctaz: quā lib. ar. noīant: qō ponūt quodāmodo mediū inter volū tatem ⁊ rōnem: ⁊ quodāmō postremū vtroq̄: ſm enī oz/dinē nāe ⁊ dignitatis opz q̄ vtrāq̄z seq̄tur. s. voluntatez ⁊ rōnem: cum lib. ar. sit ab eēntia aīe ꝓcedens ꝑsupposi ta rōne ⁊ voluntate: qō ēt ipse actus ostendit: q̄z eligere nō ē nisi ꝑus apprehenso fine p rōnem: ⁊ desiderato per voluntatē deficit etiam a dignitate voluntatis: cui⁹ ob/iectum est principale bonum: scilicet finis. libe. aūt arbi. obm ē scōariū bonū: quod ē eligibile ad finē: sed quantū ad ꝓticipatiōem ꝓprietatis vtriusq̄z nām medy habet: vt ex rōne hēat iudiciū: ⁊ ex volūtate desiderium: ſm q̄ vtutes ꝓcedētium pōz in sequentib⁹ relinquunť: vt di/ctū ē. sed illud vī extraneum: ⁊ si ꝑbabilr dicať: q̄z ꝑhi q̄ pōs aīe subtilr scrutati sunt nullaz pōm i intellectiua pte ꝑter voluntatem ⁊ rōnem siue intellectū posuerūt. ⁊ iō nō vī mibi q̄ lib. ar. sit alia pō a voluntate ⁊ rōne: qō ēt ex suo actu ꝑs: dicit enim phs in sexto ethicoꝝ q̄ electio vel ē intellectus appetitiuus vl appetⁱ⁹ intellectiuus. ⁊ B̄ magis videtur sua vba sonare: q̄ electio sit actus appe titus volūtatis: ſm tm̄ q̄ manet in ea vtus rōnis ⁊ intel/lectus: qō sic ꝑs: qñcūq̄z enī ē aligs actus alicuius potentie ſm q̄ manet in ea vtus alteri⁹ semp ille actus illi po tētie attribuiť ex qua mediāte ꝓducitť. vbi gr̄a intellⁱs ꝓncipioꝝ est: rō āt ꝓprie: vt Isaac dicit ē faciens currere cām in causatum. vnde ꝓprie actus rōnis est deducere ꝓncipium in ꝯclusionē. B̄ g̃ qō ē ꝯclusiones elicere ē act⁹ rōnis ſm q̄ manet in ea vtus intellectus. vnde magis ꝓ ꝓprie attribuiť rōni q̄ intellectui: ita ēt electionem ꝓsece dit ꝑsiliū: vt in tertio ethicoꝝ dr: sicut disputatio ꝯclusi nē. ē enī electio ꝑcōsiliati appetitus: ⁊ ita eligere erit ꝑn/cipalr actus volūtatis: nō tm̄ absolute: sed ſm q̄ manet i ea vtus intellect⁹ vl rōnis ꝑsiliātis. vnde sic cōsideratā volūtatem noīat li. ar. ⁊ non absolute.

Ad primum ergo dōz: q̄ actus q̄ ē absolute act⁹ pōe denoiať ab ipsa pō: actus vo q̄ est yni⁹ ſm ordinē ad aliam nō denoiať ab aliqua earuz sicut: scire neq̄z a rōne neq̄z ab intellectu noiať: ita etiam eligere neq̄z a volūtate neq̄z a rōne. ¶ Ad scōm dōm: q̄ q̄tuis iudiciuz non ꝑtineat ad voluntatem absolute: iu/dicium tm̄ electionis: que tz locū ꝯclonis ad volūtatē ꝑ tinet ſz quā in ea vtus rōis manet. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ vnaqueq̄z pō diffiniť ex eo q̄ ē per se obm eius ⁊ for/malr: cū āt obm volūtatis sit bonū ꝑ B̄ a fine ꝓncipa/liter describiť: q̄z hz ꝑ se rōnem boni. Jd āt q̄ō ē ad finez nō ē bonū incḡtū hz absolute: sed ex ordine ad finem: ſz tm̄ ſm B̄ q̄ ꝓticipat rōnem boni est obm volūtatis: ſz. s. q̄ in voluntate est ins rōnis ordinātis. ¶ Ad quartū di cēdū: q̄ q̄tuis ꝓncipia ⁊ ꝯclones ꝓtineāt ad diuersos bitus aīe: nō tm̄ ꝑtinēt ad diuersas potentias. Uel me/lius dōm: q̄ si ēt rō ⁊ intellⁱus diuerse potētie ponaňť: nō tm̄ ꝑ B̄ segť q̄ voluntas ⁊ lib. ar. sint diuerse potentie nihil. n. diuidiť eētialr ꝑ id quod ē accidentale sibi: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

per id qđ ẽ eẽntiale. Conferre aũt ꝛ ordinare virtuti apprehensiue p se ꝓuenit: appetitiue ãt non nisi p accidens: ſm q ẽ in ea vis appꝓhensiue: ꝛ iõ virt⁹ appꝓhẽsiua ꝓueniẽter diuidit in vtutẽ q̃ absolute accipit veꝫ sicut ẽ intellectus: ꝛ q̃ ẽ cũ collatione sicut ẽ rõ: ſz appetitiua non debet diuidi in eã q̃ accipit bonũ absolute: ꝛ in eã q̃ accipit bonũ in ordie ad aliud: qz ille ordo nõ ẽ a voluntate: sed a rõne: vñ volũtas ẽ magis ordinati vł collati q̃ ꝓferens seu ordinãs. ¶ Ad 5m dõz: q nõ oz q iudiciũ act⁹ cuiuslibet põe ptineat ad aliã põz: qz sic abiret in infinitũ: ſz ẽ deueire ad sũmas põs que sup suos act⁹ reflectunt sicut ẽ volũtas: ꝛ rõ: ꝛ iõ nõ opz q sit alia põ iudicans de actu volũtatis ꝛ rõis: iudiciũ ãt lib. ar. itelligit iudiciũ electionis: vñ qđ dr libeꝫ de volũtate iudiciũ: ly de nõ denotat cãm mãlẽ: q̃si volũtas sit id õ quo ẽ iudiciũ: ſz originẽ libertatis: qz electio sit libera hoc ẽ ex nã volũtatis.

¶ Utꝫ adã potuerit vitare peccatum per liberum arbitrium in primo statu. IIII.

AD quartũ sic ꝓcedit. vł q Adaz in primo statu p lib. arbi. nõ poterat pctñ vitare: qz sicut dicit Aug. in li. de vera inocẽtia nã humana: ꝛ si i illa itegritate in qua ꝓdita ẽ pmaneret: nullo tñ modo seipz sine creatore adiuuãte ꝙnaret: ſz sua ꝓseruatio erat vt sine pctõ maneret: g̃ vł q per li. ar. pctñ vitare nõ poterat. ¶ Ꝓ. li. ar. vt in lra dr ẽ quo malũ eligit gra ꝺsistẽte: sed adã in pmo statu gram nõ büit: als ꝓficere potuisset ad meritũ vite. g̃ videt q oportebat ipm malum eligere. ¶ Ꝓ. vincẽti debet corona: ſz resistere tentationi ẽ tẽtatiõem vincere: si g̃ p li. ar. potuisset tentationi resistere. vł q p lib. arb. coronã mereri potuisset qđ falsum ẽ et in lra negat. ¶ Ꝓ. vitare pctñ ẽ quoddã laudabile: sed p op⁹ laudabile ꝓficit ad meritũ vite: qz op⁹ laudabile ẽ act⁹ virtutis. si g̃ pctñ vitare potuit p se: ẽt potuit ad meritũ vite ꝓficere qđ in lra negat.

Sed contra nulli imputãdũ ẽ si facit illud qđ vitare non põt: ſz bõi imputatũ ẽ ad penã q pctõ nõ resistit. g̃ pctñ vitare potuit. ¶ Ꝓ. in reb⁹ nãlib⁹ sil'dat rei gñate forma specifica ꝛ virtus sese conseruãdi in eẽ specifico: sed opa dei sunt pfectioza q̃ opera nãe: cũ g̃ bõi rectitudinẽ volũtatis dederit: vł q ẽdit ei põm ꝺseruãdi se i illa rectitudie: ſz B nõ potuit nisi peccatũ vitãdo. g̃ vł q li. ar. pctñ vitare potuit.

Respondeo dõm: q B q aliquis nõ possit vitare pctñ põt intelligi dupl'r. vno modo ꝛa q ad pctñ ꝓuiolẽtiam ipellat: ꝛ B oino libertati arbitrij repugnat que coactiõem nõ patit. Alio mõ qz lib. ar. ad malũ inclinat: vł q habitum aliquẽ: vł per passionem cui li. ar. succũbit: neutro aũt mõ põt dici de primo boie q pctõ resistere nõ posset: qz ꝛ veꝫ li. ar. hẽbat ꝛ itegruz. vñ nec passiones inerant que ad malũ ipellerẽt: nec bit⁹ puersus nãz corrũpẽs: q̃ oia ex pctõ cõsecuta sunt: ꝛ ideo nõ solũ bũit q pctõ resistere posset: ſz q ẽt illud facile potuit. qđ ẽt pctñ ei⁹ aggrauauit: vt supra dctñ est.

Ad primũ ergo dõm: q deus opat in voluntate ꝛ nã: sicut ꝓma cã in causis secũdis: ꝛ iõ sine ipo adiuuante nec lapis in eẽ conseruaret nec deorsum tẽderet: sil'r ẽt nec humana nã sine eo vł consistere põt: vł rectũ motũ volũtatis bre: nõ tñ pp B sequit q aliquo dono nãlibus supaddito: quod. ſ. in sui conditiõe acceperit: indigeret vt pctñ vitaret. ¶ Ad ſcõm dõm: q B est duplex opinio: qdã enĩ dicũt q hõ in gra creat⁹ ẽ: ꝛ isti dicũt q est duplex pfectus: vn⁹ ad meritum: ꝛ hunc bẽre poterat per id qđ iã accepat: ꝛ alius ad ꝛfirmatiõem beatitudinis: ꝛ hunc q id qđ tũc accepat bre non poterat. sed suppositio ẽt ſm aliam opinionẽ q gram gratũ facientez nõ büit adhuc nõ segtur q nõ potuerit pctñ vitare: cum enĩ dr q li. ar. eligit malũ gra delistente: non intelligitur obligatio li. ar. sine gratia cõsideratã ad malũ: ſz onditur q li. ar. p se sine gra põt in malũ: nõ ãt sine gra põt i bonũ meritoriũ. ¶ Ad tertiũ dõm: q nõ cuilibet victorie debetur corona vite eterne: sed ei q̃ ẽ gratia gratuz faciente informata. frequẽter enim ẽt peccatores alicui tentationi resistunt: p qđ tñ vitã eternã nõ mereẽt. ¶ Ad q̃rtũ dõz: q nõ ois actus laudabilis ẽ virtute informatus: quia et act⁹ qui sũt ad vtutẽ: vł sicut cãntes acgsitã: vł sic disponẽtes ad infusam sũt laudabiles: nec ẽt actus quacunq; vtute informatus ẽ meritorius: ſz ille tñ quẽ informat vtus gra gratũ faciẽti ꝛ charitati ꝓiucta. ¶ Qõ II.

DEinde queritur de virtutibus lib. arbi. annexis. Et queruntur quattuor. Primo de sensualitate quid sit. Secundo. de supiori ꝛ inferiori parte rationis. Tertio: de synderesi. Quarto: de conscientia.

¶ Utꝫ notificatio sẽsualitatis posita i lra sit ꝓueniẽs. I.

AD primum ergo sic ꝓcedit. vł q i cõueniẽter notificetur i lra sensualitas. Differt enĩ sensualitas a rõne: vt in lra dr: ſz inferior portio rõnis ẽ quedam vis ex qua ꝓcedit appetitus reꝫ ad corp⁹ pertinentiũ: qz tẽporalib⁹ ãministrãdis intendit: vt in lra dicit. g̃ incõueniẽter p B sensualitas describit. ¶ Ꝓ. vt in littera dicit gcgd cõe cũ bestijs habemus B ad sensualitatez ptinet: ſz vires sensitiue apꝓhensiue nobis pecoribusq; cões sũt. g̃ ad sensualitatẽ ptinẽt: ſz ex apprehensiuis nõ ꝓcedit appetit⁹ ꝛ mot⁹. g̃ incõueniẽter p B sensualitas describitur. ¶ Ꝓ. scõm ꝑm in scõo elenchoz eadez est rõ rei: ꝛ vnius rei: ſz sensualitas nõ ẽ vna vis anie: qz si colligit apꝓhensiuas ꝛ appetitiuas: ꝛstat q ꝑles sũt: silr ẽt si colligit appetitiuas tñ: qz appetit⁹ sensibilis g nobis et pecoꝛib⁹ cõis est in duo diuidit. ſ. in desideriũ: ꝛ aiuz: vt in tertio de aiã dicit siue irascibilẽ ꝛ concupiscibilem qđ idẽ ẽ. g̃ videtur q incõueniẽter dicat sensualitatẽ eẽ vis aie quãdã. ¶ Ꝓ. vni⁹ virtutis ẽ vn⁹ act⁹: sed ipse sensualitati duos act⁹ attribuit. i. appetitũ ꝛ motũ. g̃ incõueniẽter eã describit: sicut vnã quãdã vim. ¶ Ꝓ. si sensualitas ẽ vna vis nõ põt ẽ nisi q sit appetit⁹ sensibilis: ſz appetitus nõ ẽ ex appetitu. g̃ videt q incõueniẽter dicat sẽsualitatẽ eẽ ex q̃ ẽ appetit⁹ reꝫ ad corp⁹ ptinẽtiũ.

Respondeo dõm: q differt sensualitas ꝛ sensibilitas. Sensibilitas enĩ oẽs vires sensitiue ptis ꝓpendit: tã apꝓhensiuas de foris: q̃s apꝓhensiuas de intus: q̃s ẽt appetitiuas. Sensualitas ãt magis ꝓprie illã tñ ptẽ noiat q quã mouet al'r aliq̃ appetẽdũ vł fugiẽdũ: sic ãt ẽ in itelligibilibus: q illud qđ ẽ apꝓhensum nõ mouet volũtatẽ nisi apꝓhendat sub rõne: bõi vł mali: pp qđ intellus speculatiuus nihil dicit de ũitãdo vel fugiẽdo: vt in tertio de aia dicit: ita ẽt ẽ in parte sensitiua: q apꝓhensio sensibilis nõ cansat motum aliquẽ nisi apꝓhẽdat sub rõne ꝓueniẽtis vł incõueniẽtis. Et ideo dicit in scõo de aia q ad ea q̃ sunt in imagine hoc modo nos bẽm⁹ ac si eẽm⁹ considerantes aliqua terribilia i picturis que passionẽ nõ excitarent vł timoris vł alicuius hꝺ: vis aũt apꝓhendẽs hꝺ rõnes conueniẽtis ꝛ non cõenientis: videt virtus extimatiua p quã agnus fugit lupũ ꝛ sequit matrẽ: q̃ hoc modo se hꝺ ad appetitũ partis sensibilis: sic se hꝺ intellus practic⁹ ad appetitum volũtatis vñ ꝓpe loquẽdo sensualitas incipit ex cõfinio extimatie ꝛ appetitiue ꝓtis: vt B mõ se bẽat sensualitas ad partez sensitiuã: sic se hꝺ volũtas ꝛ lib. arb. ad ptem intellectiuã

B aũt ꝓueniẽs qđ sensualitatẽ mouet: aut rõ sue ꝓueniẽtie ẽ apꝓhẽsa a sensu: sicut sunt delectabilia ſm singulos sensus q̃ alia p se sequũt: aut ẽ nõ apꝓhẽsa a sensu: sic inimicitiã lupi nec q̃ videdo nec q̃ audiẽdo ouis ꝑcipit: ſz estimãdo tñ: ꝛ iõ motus sensualitatis in duo tẽdit: in ea. ſ. q̃ ſm exteriores sensus delectabilia sũt. Et B ẽ qđ dicit q ex sensualitate ẽ mot⁹ qui itẽdit in corpis sensus: aut ad ea q̃ nocitua vł ꝓueniẽtia corpi ſm solã estimationem cognoscũtur: ꝛ sic ex sensualitate dicitur eẽ appetitus rerũ ad corpus pertinentium.

Ad primum g̃ dõm: q ex rõne inferioꝛi ẽ ẽt motus ꝛ appetit⁹ eoꝛ q̃ ad corp⁹ pertinẽt: nõ tñ sicut ex primo ꝓncipio: ſz sic ex remoto inquãtum vires sensibiles p iperiũ mouet q̃ sunt aliqualr obedientes rõni: vt in pmo etbicoꝛ dicit. Uel dõm q rõ hꝺ motũ cãt nõ ꝺcernẽdo itẽtões ꝑticulares: ꝛ mãe concretas: sicut sensualitas: ſz magis vles: ꝛ a mãe appẽditus ſepatas. ¶ Ad 2m dõm: q ad sensualitatez aliquid pertinet dupl'r: vł sic exñs de eẽntia ei⁹: ꝛ sic videt tñ appetitiua ptẽ ꝓtinere: vł sic ꝑambulum ad ipm: sicut rõ ad lib. arb. ptinet: vt dcñ ẽ: ꝛ hoc mõ ẽt vires apꝓhensiue sensitiue ptinẽt ad sẽsualitatẽ: ſz fz quẽdã ordinẽ: qz extimativa ꝓme se hꝺ ad eam: sicut rõ practica ad li. arb. q̃ ẽt est mouẽs: imaginatio aũt simplex: ꝛ vires ꝓcedẽtes se bẽnt magis remote: sic rõ speculativa ad voluntatẽ. ¶ Ad 3m dõm: q sensualitas nõ noiat simpl'r ynam põm: ſz ynam fz genus. ſ. appetitiuã sensitiuã: q̃ tñ in irascibilẽ ꝛ concupiscibilẽ diuidit. ¶ Sed tamẽ sciẽdum q rõne differũt sensualitas ꝛ irascibilis: ꝛ concupiscibilis: Lum. n. vt dionysi⁹ dic septio capło de diui. no. Nã inferior in sui supremo attingat infinitũ supioris nãe: nã sensitiua in aliq̃ sui quodãmodo rõni cõiungat. vñ ꝛ q̃dam ps sensitiua. ſ. cogitativa alio nomine rõ dicit pp confinium eius ad rationẽ: sic ergo dico q irascibilis ꝛ concupiscibilis: noiant appetitum sensitiuum ſm q completus ẽ: ꝛ p diuersa distinctus ꝛ vsus rõnem tẽdens: vñ ꝛ i hoie irascibilis ꝛ concupiscibilis rõni obtẽperant: sensualitas aũt nominat sẽsitiuum appetitiuũ fz q est incompletus ꝛ indeterminatus ꝛ magis depssus: ꝛ iõ dicit q in ea nõ põt eẽ virtus: ꝛ q ẽ ppetue corruptiõis: ꝛ ex ipa sua indeterminatiõe quãdam vnitatẽ hꝺ vt quedã vis dicat. ¶ Ad q̃rtum dõz: q si p motum intelligat motus progressiuus exterioꝛ nõ i, conueniẽter motus ꝛ appetitus sensualitati attribuunt ẽt si sit vna põ: qz sunt act⁹ nõ eque primi: ſz ordinem ad inuicẽ bñtes: appetitus enĩ interioꝛ motuz exterioꝛẽ cãt: ꝛ sic vnus mediãte altero a sensualitate procedit: si aũt p motum intelligat mot⁹ interioꝛ appetit⁹: tunc distinguũtur isti duo actus ſm diuersa obiecta: que tñ potẽtiã non diuersificãt ſm genus: ꝛ hoc quodãmodo sic dictum est. ¶ Ad qntum dõm: q appetitus ẽ nomẽ põe ꝛ nomẽ act⁹ vnde non ẽ inconueniens q ex appetitu potentie procedat appetitus actus.

¶ Utꝫ rõ supioꝛ ꝛ inferioꝛ sit vna potentia. II.

AD secundum sic procedit. vł q rõ supioꝛ ꝛ inferioꝛ non sint vna põ: ſz diuerse. Jn ptibus enĩ aie non accipit supius ꝛ inferius aie ſm situz: ſz scõz dignitatẽ: ſz iter ptes aie itellectiue ẽ inuenire vnã ptẽ alia dignioꝛẽ: qz intellectus agens ẽ nobilioꝛ possibili: vt in tertio de aia dr. que diuerse põe sunt vt supra dctñ ẽ. g̃ vł q id qđ ẽ supius in rõne. ꝛ id qđ ẽ inferi⁹: sint diuerse põe. ¶ Ꝓ. eternum ꝛ necessariũ idẽ eẽ vł: et contingẽs ꝛ tẽporale: ſz ꝑhus in sexto etbicoꝛ dic q sciẽtificũ aie circa necessaria ẽ rõcinatiuũ: aut circa contingẽtia opata a nobis. g̃ vł q sciẽtificum sit illud idẽ quod rõ supioꝛ que eterna conspicit: ꝛ rõcinatiuum idem qđ rõ inferioꝛ q̃ tẽporalibus inheret: vt in lra dicit: ſz ꝛ rõcinatiuum ꝛ scientificum: vt ibidẽ dicit: sunt diuerse potẽtie. g̃ videt q rõ supioꝛ ꝛ inferioꝛ. ¶ Ꝓ. in superiori parte aie ẽ imago deitatis. vt in primo dctñ ẽ: sed supioꝛ ps aie est supioꝛ pars rõnis. ergo in supiori rõne ẽ imago: sed imago colligit tres põs: memoriã: intelligẽtiam: ꝛ voluntatẽ. g̃ rõ superioꝛ ꝛ inferioꝛ non dicũt ynã quãdã põm: ſz ples. ¶ Ꝓ. regulãs ꝛ regulatum: ꝛ impans ꝛ imperatum nõ pñt eẽ idẽ: sicut nec agẽs ꝛ patiẽs: ſz rõ superioꝛ se hꝺ ad inferiorẽ sicut regulans ad regulatum. ergo nõ possunt eẽ vna põ. ¶ Ꝓ. põe distinguunt ꝓ actus: sed officium actum noiat: vt Tullius dicit. ergo videtur q cum rõ supioꝛ ꝛ iferioꝛ ꝑ diuersa officia gemineẽt q̃ sint diuer

Sed contra se potentie.

Diuersitas põz cõstituit diuersitatẽ rei: ſz in littera dicit q cum de supiori ꝛ inferiori rõne loquimur: de vna quadam re dicim⁹. ergo vł q non sint diuerse põe. ¶ Ꝓ. põ p diuersos habit⁹ non diuersificat: ſz ratio supioꝛ dicitur ꝑ aut dono sapie ꝑficitur: inferioꝛ ꝑ aut dono scie: vt i lra dicit. ergo vł q̃ superioꝛ ꝛ iferioꝛ rõ nõ

Respõdeo sint diuerse põe.

dõm: q rõ hic accipitur que hoc modo se hꝺ ad voluntatẽ: ꝛ lib. ar. sicut se hꝺ apꝓhẽsio sensitiua ad sensualitatẽ: sicut enim dictum est: nullus appetitus mouetur in suum obm nisi fiat apꝓhensio alicuius sub rõne boni vł mali conueniẽtis vł nociui: hãc aũt rõnez conuenientis ꝛ boni aliter homo percipit aliter bruta. bruta enim non conferendo: sed quodam nãli instinctu sibi conueniẽs vel nociuum cognoscit. homo autem per inuestigationem quandam ꝛ collatiõem hꝺ ratiões cõsiderat: ꝛ ideo vis illa per quã in hꝺ rationum cognitionem venit conueniẽter rõ dicitur que inuestigativa est: ꝛ deductiua vnius in alterum: quia vero tota rõ põz ex obiectis sumitur: quoꝛ speciebus ꝺformant: ide ẽ q oz in rõne quẽdam gradum constituere ſm ordinem eoruz quibus intendit. Jn rebus aũt quas rõ considerat talis inuenitur distinctio ꝛ ordo: vt quedam eterna ꝛ necessaria a tẽporalibus discreta eis ꝓponantur. vnde ꝛ rõ ex hoc quẽdam gradũ consequit q̃ his vł alijs intendit. ſz qz ita ẽ in ordie reꝛ q supius ẽ directiuũ inferioris: ꝛ cã inde ẽ q̃ per eterna in his que tẽporalia sunt dirigũtur: sicut id quod vno modo se hꝺ ẽ mẽsura eius qđ multifarie ẽ: vt ex .10. metaphꝺ. accipitur. Et ſm hoc ꝑz q rõ eternis dupliciter inherere põt: vł considerando ipsa in se: vł considerãdo ipsa ſm q̃ sunt regula tẽporalium ꝓ nos disponendoꝛ ꝛ agendoꝛum. Et prima consideratio non exit limites speculatiue rationis: secunda autem ad genus practice rationis pertinet. vnde ꝑz q rõ superioꝛ ꝓtim est speculativa ꝛ ꝓtim practica: ꝛ ideo in littera dicitur q supnis conspiciendis inquãtum ẽ speculativa: ꝛ inquãtuz est practica supernis consulendis intendit. vñ ex hoc ꝑz q rõ superioꝛ ꝑ aut contra inferiorem diuidit: non distat ab ea sicut speculatiuum ꝛ practicum q̃si ad diuersa obta respiciant: ꝺ quibus fiat rõcinatio: ſz magis distinguũtur ſm media vnde ratiocinatio sumitur. ratio enim inferioꝛ consiliatur ad electionem tendens ex rõnibus rerum tẽporalium: vt q̃ aliquid ẽ supfluũ: vel diminutũ: vtile vł honestum: ꝛ sic de alijs conditiõibus: quas moralis phꝺ pertractat: superioꝛ vero consilium sumit ex rõnibus eternis ꝛ diuinis: vt quia est cõtra ꝓceptuz dei vel eius ostentionem pariter vł aliquid hꝺ. diuersitas aũt mediorum ex quibus ad idem genus cõclusionis proceditur: non potest facere diuersam potentiam. sed quãdoq; diuersum habitum: ꝛ ideo ratio supe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rior⁹ ⁊ inferior⁹ nō distinguūt: sicut diuerse pōe: ſz magis ſm bitum: vl quē iam actu bz: vel ad quē nāliter ordinatur: rō eni superior pficit sapia: ſz inferior scia.

Ad primū g̃ dōm: q rō supior ⁊ inferior nō dr̃nt: sicut agēs ⁊ possibile: qō sic pz: qz vt in ſra dicit: rō supior ⁊ inferior bñt act⁹ respcū diuersorum: agēs ār ⁊ pole semp occurrunt ad idē obm vel mediuz: qz impole ē nos in intellectiuā opatiōem pgredi sine opatione possibilis ⁊ agentis. opz enim vt spēs fantasmatum q̃ sunt obta intellus nostri efficiātur in actu itelligibiles quod ad agētē pertinet ⁊ intellectui cōiūgātur in eo recepte: quod ptinet ad possibilē. vnde ex diuersitate possibilis ⁊ agentis nō sequit diuersitas supiozis ⁊ inferiozis rationis: sed ex diuersitate medy vel obiecti. ¶ Ad secundū dōm: q sciētificū ⁊ rōcinatiuum nō oīno distinguunt sicut rō superior ⁊ inferior: qz sciētificū nullo mō ad praxim ptinet sicut pertinet rō superior: vt dcm̃ ē inquantū .ſ. eterna consulit ⁊ pter ꝺ scientificū ad q̃dam se extendit: quoz nō ē rō supior: put hic accipitur. ſ. ad res creatas necessarias: quia pbs scientificuz anime nō tm̃ sapia q̃ dinoz ē prope: ſz scia ⁊ intellectu q̃ creatoz sunt i sexto ethicorum pfici docet: cognitio aūt rez tēporaliū siue quātū ad ea que ad nos agenda pertinēt siue quātuz ad ea que in his necessarys demonstrationibus cōsiderant ad rōnez inferiorē ptinet q̃ scia pficitur: quā Aug. extendit tā ad specularīuā q̃ practicā cōsideratiōem rez temporaliū: vñ distinctio supiozis ⁊ inferiozis rōnis. nō ē idē cū distinctiōe specifici ⁊ rōcinatiui: q̃uis sciētificum ſm aliqd sui cū rōne supiozi ꝺueniat: ⁊ rō inferior cū ratiocinatiuo. ¶ Ad tertiū dōm: q rō supior nō ē oīo idem cuz illa pte mētis in qua consistit imago: sed includit eā ⁊ excedit: qō sic pz: imago eni potissime distinguit ſm boc q mēs tēdit in obm qō de⁹ ē: vt in prio dcm̃ ē. vñ pōe imagi nis put ad imaginē ptinēt respiciunt eterna solūmodo: vt obm: rō aūt superior cōsiderat ea duplr. ſ. vt obz inq̃tum cōspicit ea vt medium inq̃tū ipa ꝺsulit: nihilomin⁹ tñ ⁊ si imago plēs pōt ēntialr colligat: nō opz q rō superior in plurib⁹ potētys ꝺsistat: qz imago ꝑhēdit: ⁊ cognitiuā ⁊ affectiuā: ſz rō ꝑhēdit imaginē ſm cognitiuā tm̃: ⁊ excedit vt dcm̃ ē: ⁊ iō rō superior: ⁊ mēs in quo ē imago: se bñt vt excedētia ⁊ excessa: supioz eni rō ē speculatiua ⁊ practica: sed mēs ſm q in ea ē imago tm̃ ad speculatiuam ptinet: qz obm imaginis nō ē aliqd opabile a nobis: ⁊ sic rō supior excedit mētē: ⁊ exceditur a mēte inquātuz mēs ꝺphēdit affectionē ⁊ cognitiōem: cū rō cognitionem tm̃ importet. ¶ Ad q̃rtū dōm: q diuersitas regulantis ⁊ regulati nō demr̃at diuersā pōm: ſz diuersuz bitū: vnus eni bit⁹ ē regulatiu⁹ alteri⁹: sicut pz in sciētys speculatiuis: q oēs scias sapias metaph. dirigit ita ēt rō superior inferiorē dirigere dr̃. ¶ Ad qntū dōz q nō quelibet diuersitas actus ostendit diuersitatē pōe: sed q̃dz ēt ostendit tm̃ diuersitatē bitus: sicut geometrizare ⁊ syllogizare: q̃dz aūt neutz. ista āt sic patent: quia. n. ſuba vniuscuiusq potētie ē ſm q ē nata operari circa ꝓprium obm: vt de sensu dicit phs in scdo de aia: ideo actiones que differunt ſz diuersa obiecta ostendunt diuersitatem potentiaruz: vt tamen accipiatur differentia obiectoz ſm id quod ad ꝓpriam rationem obiecti pertinet: homo enim ⁊ lapis differunt genere: sed conueniunt ſm q sunt obiectuz visus in colore. ⁊ ideo visio hominis ⁊ lapidis pertinent ad vnā potentiam: sed sentire sonum ⁊ colores pertinent ad diuersas potentias: quia sonus ⁊ color scōm proprias rationes quibus adinuicem distinguuntur: sunt propria obiecta sensus. Quandoq; autem diuersitas actuum causat̃ ex diuersitate medy vel principy ex quo peruenitur ad idem genus obiecti: ⁊ talis diuersitas actuum ostēdit diuersitatem habituum: diuerse enim scientie ex diuersis principys procedunt. etiam si eaſdem conclusiones demonstrent: sicut astrologus ⁊ naturalis diuersis medys rotunditatē terre ostēdit: vt dicitur in scdo phisicorum. Simil⁹ etiam virtutes morales distinguuntur ex diuersis finibus qui sunt in opatiuis: sicut principia i speculatiuis: quandoq; vero diuersitas actuum causatur ex eo q̃ ē accidens actionis vel ex parte agentis ſm q est potentius vl infirmius in agendo: sicut debetudo vel subtilitas ingeny que differunt ſm velocitatem ⁊ tarditatem adiscendi: vel ex parte medy: vt credere ⁊ opinari q̃ differunt ſm efficaciam ⁊ debilitatem medy: vel ex parte obiecti: sicut videre boiem ⁊ lapidem: accidit enim colorato esse hominem aut lapidem: ⁊ talis diuersitas actionum neq; potentiam diuersam neq; diuersum habitum requirit: quia illud q̃ ē per accidēs non causat differentiam in specie: officium autem rationis superiozis ⁊ inferiozis non differunt penes diuersam rationem obiecti: cū vtraq; operabilia ꝺsideret: ſz penes diuersā rationez medy: quia ratio inferior procedit ex rationibus temporalibus: sed ratio superior ex rationibus eternis: ⁊ ita ēt hec diuersa officia non opz q diuersas potentias demōstrēt: sed diuersos bitus vt dcm̃ ē.

¶ Utrz sinderesis sit bius vel potentia. III.

A B tertium sic ꝓceditur. vī q sinderesis sit pō ⁊ non habit⁹. Ea enim que veniunt in eandē diuisionē videntur eē vnius rōnis: sed sinderesis diuiditur contra alias aie potentias. ſ. contra rōnalem ⁊ concupiscibilē ⁊ irascibilem: vt pz ex gl. Dicit enī Eze. i. g̃ videtur q sit potentia. ¶ Preterea. Dicit Malach scō super illud. Custodite spīm vr̃m ⁊. Spūs dicitur nō pars aialis: que nō percipit ea que sunt dei: sed rōnalis: hanc autem vocat sinderesim: sed rationalis pars potentiam nōiat. ergo videtur q sit potentia. ¶ Preterea. habitus non inscribitur nisi potentie: sed Aug. dicit q vl̃a iuris p̃cepta scripta in naturali iudicatorio sunt: quod est sinderesis. ergo cum vniuersaliū iuris sit aliquis videtur q sinderesis cui inscribitur sit potentia quedam. ¶ Preterea. ex identitate actuuz colligitur idētitas potentiaz: sed vt ex inducta auctozitate pz. ad sinderesim pertinet iudicium. cum ergo lib. ar. a iudicādo noīetur: vī q sinderesis sit idē qō lib. ar. ſz lib. ar. est potentia. ergo ⁊ sinderesis. ¶ Preterea habit⁹ amittitur per oblionem vel alio modo: sed sinderesis semp manet que etiam post mortem peccato remurmurat cuius murmur vermis dicitur. ergo sinderesis nōiat pōm ⁊ non habitum.

Sed cōtra. Potentia rationalis se habet ad oppo sita: sed sinderesis se habet determinate ad vnum: quia nunq̃ errat. ergo videtur q non sit potentia sed habitus. ¶ Preterea. opposita in idem genꝰ reducuntur: sed sinderesi opponitur fomes: sicut eni fomes semp ad malū illigat: ita ⁊ sinderesis semper in bonum tendit: cum igitur fomes sit habitus quidam: vt infra dr̃: vī ēt q sinderesis bitum nōiet.

Respondeo dōm: q sicut ē ō motu rez naturaliū q omnis motus ab imobili mouēte ꝓcedit. vt dic̃ Aug. 8°. sup Gene. ⁊ phs ꝓbat i septio ⁊ octauo phicoz: ⁊ oē dissimile se habēs ab vno eodemq; modo se habente: ita etiā opozt q fit in ꝓcessu rationis: cum enim ratio varietatem quādā hēat; ⁊ quodammodo mobilis sit ſm q ꝓncipia in ꝺclusiones deducit: ⁊ in cōferēdo frequēter decipit̃ opz q omnis rō ab aliqua

cognitione ꝓcedat que vniformitatē ⁊ quietē quādam habeat: qō nō fit p discursuz iuestigationis: ſz subito itellectui offerat̃: sicut. n. ratio i speculatiuis deducit̃ ab aliqb⁹ ꝓncipys p se notis quoz habitus itellectus dicit̃: ita etiā opz q ratio practica ab aliqbus ꝓncipys p se notis deducat̃: vt qō est maluz nō esse faciēduz: ꝓceptis dei obediēdū foze: ⁊ sic de alys: ⁊ boz. qdez habitus ē sinderesis. vñ dico q sinderesis a rōne practica distinguit̃ nō qdē p substantiā potētie: ſz per habitū q est quodā mō inatus mēti nr̃e ex ipso lumine itellectus agētis: sicut ⁊ habitus ꝓncipioz speculatiuoz. vt oē totū est maius sua parte ⁊ bō: ſz ad determinationē cognitiōis eoz sensu ⁊ memoria indigeamus. vt i secūdo posterioz dicit̃. Et iō statim cognitis terminis cognoscunt̃. vt i ꝓmo posteriozum dicitur. Et iō dico q sinderesis vel habitum tātum nōiat vel potētiam saltem subiectam habitui sic nobis inato.

Ad primum ergo dōz. q sinderesis diuidit̃ ꝓtra alias potētias nō q̃si diuersa p substātiā pōe: ſz p bitum quēdā: sicut si itellectus ꝓcipioz⁹ ꝓtra speculatiuā rōnē diuideret̃. ¶ Ad scōz dōz q rōnalis pars nō simpl̃r vocat̃ sinderesis: ſz ſz q talē habitum ꝓcernit. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q vl̃a iuris nō iscribūtur sinderesi q̃si habitus pōe: ſz magis q̃si collecta i habitu iscribuntur ipsi habitui: sicut ꝓcipia geometricalia geometrie inscribunt̃. ¶ Ad 4ᵐ dōz. q iudiciū nō eodē mō lib. ar. ⁊ sinderesi ꝺuenit: qz ad sinderesiz ptinet vl̃e iudiciū scōz vl̃a iuris ꝓncipia. semp. n. de ꝺclusiōibus p ꝓncipia iudicat̃. Uñ ⁊ scia resolutiua iudicādi ars dr̃: sed ad lib. ar. ptinet iudiciū ꝑticulare de boc opabili qō est iudiciū electōis. vñ sinderesis nō ē idē qō li. ar. ¶ Ad 5ᵐ dōz. q bitus nāles nūq̃ amittit̃: sicut pz de bitu ꝓncipioz speculatiuoz quē semp homo retinet: ⁊ sīle est etiā de sinderesi.

¶ Utrum cōscientia sit actus. IIII.

A B quartuz sic ꝓceditur. videtur q cōscientia non sit actus. Origenes eniz dicit q cōscientia est spūs corrector ⁊ pedagogus aie sibi sociatus quo separatur a malis ⁊ adheret bonis: ſz spūs: vel nominat potētiaz vel etiā ipsaz essentiā aie. ergo videt̃ q cōscientia nō sit actus. ¶ Ꝑ. conscientia secundum q a quibusdam describitur est dictamen rationis quo iudicat ⁊ ligat ad faciendum ⁊ nō faciēdum: sed iudicium de boc faciendo vel non faciendo. vt dcm̃ ē: pertinet ad lib. ar. g̃ cōsciētia est lib. arb. ſz li. ar. non est actus. ergo nec conscientia. ¶ Preterea i glo. Eze. ꝓmo dicit Dieronymus postq̃ de sinderesi locutus est: hanc autem conscientiaz interdū precipitari videmus. ergo videtur q conscientia sit idem qō sinderesis: sed sinderesis non nōiat actum: sed potentiam vel habituz. ergo videt̃ q etiā conscientia. ¶ Preterea. cōscientia est scientia quedam: sed scientia nōiat habitum. ergo ⁊ cōscientia. ¶ Ꝑ. Damas. dicit q ꝺsciētia ē lex intellectus nr̃i: ſz lex itellectus est ipsa lex nālis que ē habitus ꝓcipioz⁹ iuris. ergo vī q cōscientia sit bitus ⁊ nō actus. ¶ Ꝑ. ois actus vel gñat bitum vel saltē ex aliquo bitu est productus: si igit̃ conscia est actus qdā opz q multiplicatis actibus gñetur bitus q cōscia dicatur vel q saltē tales act⁹ ex bitu aliquo ꝓcedāt: qō i idē redit.

Sed contra Conscia peccatum aggrauare dr̃: sed aggrauatio pcti ē nō pōt nisi p ꝺ: q cōtradicit̃ actuali rōni cōsiderationi. ergo videt̃ q conscientia actualem rōnis considerationez nōiet. ¶ Ꝑ. vt dictum est: conscientia a quibusdam dictamen rationis dicitur: sed dictamen actum quendam nominat secūdum q ratio aliquid faciendum diiudicat. ergo videtur q cōscientia actum nominet.

Respondeo dōz q conscia multis modis accipi̇t̃ qñq; eni dr̃ conscia ipa res conscita ⁊ sic sumit̃ ꝑme Thymo. ꝑmo. Charitas, ꝓcedit ō cōscia bona. gl. i. spes: qz ex meritis que conscia tenet: motus spei insurgit. Quādoq; vero dr̃ bitus quo gs disponitur ad conscientiā: vel ſm boc ipsa lex nālis ⁊ bitus rōnis consueuit dici conscia. Quidam etiā dicūt q cōscientia quādoq; potētiam nōiat: sed boc nimis extraneuz ē: ⁊ iprope dcm̃: qō patet si diligēter oēs potētie aie ispiciantur: nullo autē horum modoz cōscientia sumit̃ ſm q i vsum loquētiuz venit: prout dr̃ ligare vel aggrauare peccatū: nullus eni ligatur ad aliqd faciēdum nisi per boc q cōsiderat boc eē agēdum. vnde quādam actualem cōsideratōez rōnis per cōsciētiam cōiter loquētes itelligere videtur: sed que sit illa actualis rōnis cōsideratio videduz est. Sciēdum est igit̃ q sicut i. 7. ethi. pbs dicit. rō i eligēdis ⁊ fugiēdis gbusdā syllys vtitur. In syllo aut̃ est triplex ꝺsideratio ſz tres ꝓpositōes: ex quarū duabus tertia ꝺcludit̃: ita etiā ꝓtingit in ꝓposito dum rō i operādis ex vl̃ibus ꝓcipys circa particularia iudiciuz assumit: ⁊ quia vniuersalia principia iuris ad sinderesim pertinēt: rationes aūt magis appropriate ad opus pertinent ad habitus: quibus ratio superior et iferior distinguūtur: sinderesis i boc syllogismo quasi maioz̃ mīstrat: cuius cōsideratio ē actus sinderesis: ſz minorē mīstrat rō supior vel iferior: ⁊ eius ꝺsideratio est ipsius actus: sed cōsideratio cōclusiōis elicite est cōsideratio ꝺsciētie. verbi gra. sinderesis banc ꝓponit: oē maluz est vitādum: ratio superior hāc assumit: adulteriū est maluz: qz lege dei ꝓhibitū siue rō iferior assumeret illaz: qz ei est malū qz iniustū: siue ihonestuz: ꝺclusio āt que est: adulterium ꝺ eē vitādum: ad ꝺsciētiam pertinet: ⁊ idifferenter siue sit de ꝑsenti vel de ꝓterito vel futuro: qz conscia: ⁊ factis remurmurat: et faciēdis cōtradicit: et inde dicitur cōscientia quasi cum alio scientia: qz scientia vniuersalis ad actū ꝑticulare applicat̃: vel ēt: qz p eam aliqs sibi cōsciuus est eoz que fecit vel facere itendit: et ꝓpter boc ēt dr̃ sinderesis frequēter ꝓ eodē accipiunt̃: ⁊ iudiciū vtriq; attribuit̃: ⁊ ꝑcipue iudiciū vl̃e qō p delectatiōez pcti nō corrūpit̃: ſz magis iudiciū ꝑticularib⁹: ⁊ iō nō dixit sinderesim ꝓcipitari: ſz ꝺsciaz. ¶ Ad quartuz dicēduz. q ꝺscientia ⁊ actū ⁊ habituz nōiare pōt: est eniz scire in habitu ⁊ scire in actu. vñ ⁊ cōscientia diuersimode accipi pōt. vt dictū est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ad quintum dicēdū q̄ cōscientia scōm q̄ accipitur p habitu potest dici lex naturalis: quia ex habitu illo precipue actus cōscientie elicitur. ¶ Ad sextuz dicēduz q̄ habitus ille ex quo nascit actus ꝟsciētie nō ē habitus separatus ab habitu rōnis ⁊ findere si: q̄ nō alius habitus ē ꝓncipioꝝ ⁊ cōclusionuz q̄ eliciunt ab eis: ⁊ pcipue earum que sūt circa singularia: quoꝝ nō ē bitus scie nisi ꝑz q̄ ꝺtinēt in ꝓncipys vniuersalibus. ¶ Expositio textus.

Sed nunc pfice bonū.) itelligēduz ē ō bono meritorio: q̄ nihil i eo erat: qō ad maluz ipelleret. videt ꝫ causa esse insufficiēs: q̄ in xp̄o ēt nihil fuit ad malū impellēs: ⁊ tamē resistēdo malo meruit. Et dōz ꝫm quosdā q̄ hoc itelligit nō de quolibet merito: ꝫ ō merito satisfactiōis: ad quā pena requirit: ꝫ hoc nō videtur eē ad ꝓpositu: q̄ Adā merito satisfactiōis nō indigebat. Et ideo aliter pōt dici q̄ ratio meriti ex duobus pōt sumi vel ex habitu ifozmāte: ⁊ sic oīs actus vel facilis vel difficilis gratia ifozmatus meritoziuz est: vel ex cōditiōe actꝰ ꝓcipue in quo est difficultas: ⁊ hāc rationē merēdi in resistēdo peccato non habuit.

¶ Diuisio secūde partis textus.

Illud quoq; ꝓtermittēdū nō ē qō talis in vnoq̄q; hoie ⁊c.) Ostēsa diuersitate quadā partiū aīe: hic oñdit quo mō ꝺtingat i eis pctm̄ eē. Et diuidit i ꝓtes tres. In ꝑma ostēdit qualr i vnaq̄q; parte aīe possit eē pctm̄ mortale ⁊ veniale. In scōa assignat hō disgressiōis quā fecit causaz. ibi (Dic de partibus aīe iferiuꝝ mus.) In tertia remouet quādā dubitationē q̄ posset accidere e distinguēdo sensualitatis nomē. ibi. (Nō est autē silētio ꝓtercunduz ⁊c.) ¶ Prima diuidit i duas. In ꝑma adaptat p quādam silitudinē processuz pcti i viribus aīe peccato priozum parētum quātuz ad vir ⁊ mulierē ⁊ serpētē. In scōa oñdit qualr i singulis ꝺtingat esse pctm̄. ibi. (Nūc supest oñdere ⁊c.) Et circa hec tria facit. Prio oñdit qualr ꝺtingat i ꝓtibus aie pctm̄ mortale vl veniale eē Scōo sūmati colligit ea q̄ dixerat. ibi. (Itaq; vt breuiter sūmā pstringā ⁊c.) Tertio iducit auctozitates ad ꝺfirmādū ibi. (Dic ät Aug. i li. iz. ō trinitate ⁊c.) ¶ Qō. III.

Hic queruntur .6. Prio qs mot⁹ sit sensualitatis ⁊ rōnis inferiozis ⁊ supiozis. Scōo vtz motus sensualitatis possit eē pctm̄. Tertio vtz i rōne possit eē pctm̄. Quarto vtz dlectatio rōnis iferiozis aliquo mō possit eē pctm̄ mortale: si diu ꝓmaneat. Quinto vtz i rōne supiozi possit eē pctm̄ veniale. Sexto vtz veniale p multiplicationē vl alio mō possit eē mortale.

¶ Utz mot⁹ sensualitatis ⁊ rōnis supiozis ⁊ iferiozis ꝺuenienter ⁊ sufficiēter assignat in lra. I.

Ad primuz sic ꝓcedit. vī q̄ insufficienter ⁊ iconueniēter distinguant i lra mot⁹ sensualitatis ⁊ iferiozis ⁊ supiozis rōnis. Dis. n. vtus nāl r i suū obz mouetur: ꝫ vt⁹ gñatiua: ⁊ nutritiua ē q̄dā nālis virtus. g̃ hz aliquē motū nālē i actū gñatiōis ⁊ comestiōis: ⁊ ita ꝓter motū sensualitatis ⁊ rōnis oz ponere motū nāles ¶ P. mot⁹ ꝑficat p terminuz: ⁊ actꝰ p obz: ꝫ aliqs actꝰ pcti ē actꝰ gñatiue: ⁊ obz alicuiꝰ actus pcti ē obz gñatiue ⁊ nutritiue. g̃ mot⁹ i istud obz ad gñatiuā ꝓtinet: ⁊ nō ad sensualitatē ⁊ rōnē: ⁊ ita isufficiēter motꝰ aīe diuidit. ¶ P. diuersaꝝ pōaꝝ diuersa sūt ōlectabilia: sicut ⁊ diuerse operatiōes dlectatio. n. operationē sequit. vt i. io. etbi. dī: ꝫ sensualitas: ⁊ iferioꝝ rō. sunt diuerse pōe. ergo dlectatio nē nō bñt circa idē: ⁊ ita icōueniēter rō iferioꝝ ponit circa idē ōlectari in quo delectaꝫ sensualitas. ¶ P. sicut supra dctm̄ est. rō supioꝝ ⁊ iferioꝝ nō differūt p essentiā pōe: ⁊ respectu eiusdē obiecti p diuersa media negociari baberi. ergo rōni inferiozi attribuit dlectatio circa sensibilia ex hoc q̄ de sensibilibus negociari hz p rōnes ciuiles: ⁊ a rebus creatis sūptas. vī q̄ etiā supiozi rōni possit aliq̄ delectatio circa sensibilia ascribi. Et hoc q̄ de eis p rōnes diuinas negociaꝫ ꝼm q̄ intēdit eternis ꝺsulēdis. vt dcm̄ ē. ¶ P. sensus ꝓtinet ad eū cuius ē iudiciuz: ꝫ eiusdē ē iudicare ⁊ regulare. cū igit rō supioꝝ sit regula rōnis iferioris. vī q̄ cōsensus in delectationē ad rōnē iferiozē nō ꝓprineat: ꝫ ad superiozē. ¶ P. eiusdē pōe nō sūt diuersi actꝰ: ꝫ rō iferioꝝ ē vna pōa. ergo videt q̄ iconueniēter assignēt ur sibi duo motus. s. delectari: ⁊ ꝺsentire i delectationez.

Sed contra est qō in littera determinatur.

Respondeo dōz q̄ motꝰ. vt dicit pbs: ē vīa i eneꝝ vñ in ꝓtibꝰ aīe motꝰ ꝓprie dī iclinatio ad aliqd: ⁊ iō gbus viribus iclinatio nō ꝺuenit eis pōe motꝰ nō attribuit. Inclinatio ät est i appetitu q̄ mouet in aliqd agēduz: ⁊ iō actus appetitiuaꝝ virtutū motꝰ vocāt nō autē ꝓprie actus appbēsiuaꝝ. Est aūt in nobis triplex appetitus. s. nālis sensitiuus ⁊ rōnalis. Nālis quidē appetitus puta cibi ē quē nō imaginatio gignit: ꝫ ipsa q̄litatis nāliuz dispositio: gbus nāles viresuas actiōes exercent. Dic ät motꝰ i nullo rōni subiacet: nec obedit. vñ nec in eo pctm̄ eē pōt. ⁊ iō hic ꝓtermittit. Appetitus ät sensitiuus ē q̄ ex ꝓcedēti imaginatiōe vel sensu ꝺsequit: ⁊ hꝰ vocāt motꝰ sensualitatis. Appetitus ät rōnalis ē q̄ ꝺsequit apbēsionē rōnis: ⁊ hꝰ dī motus rōnis q̄ ē actus volūtatis: ꝫ rōnis apbēsio duplr eē pōt: vna simplex: ⁊ absoluta: qñ. s. statiz sine discussione apbēsum ꝺudicat: ⁊ talē apbēsionē sequit volūtas q̄ dī nō deliberata. Alia ē ingsitiua: qñ. s. rōcinando bonū vel maluz: ꝺueniēs vel nociuū iuestigat: et talē apbēsionē sequit volūtas deliberata. rō ergo iferioꝝ: q̄ frenis disponēdis itēdit: vtroq; mō motuz volūtatis circa terrena elicere pōt: vel qñ subito apbēdit ꝺ eē ꝺueniens vel nociuuz coꝝpoi: ⁊ tūc sequit motꝰ rōnis iferioris: g dī delectatio: qz tūc accipit illud qō coꝝpoi delectabile ē vt faciendum: vel quādo ingrendo deliberat: ⁊ tunc nō pōt sequi appetitus añ deliberationē finitam: ⁊ tūc cōsentire dī in delectationē. ratio ät supioꝝ: qz p se rebus terrenis nō intēdit: ꝫ solū ꝑz q̄ regulaꝫ rōnibꝰ eternis nō sequit ipsaz aliqs motꝰ nisi deliberatꝰ respcū. s. boꝝ terrenoꝝ: ⁊ iō respcū eoꝝ nō attribuit sibi dlectatio: ꝫ solū vidimus ꝺsensus q̄ ē ꝺsensus in executiōe operis.

Ad primum ergo dōm q̄ sicut dictum est motus nālis: iō ꝓtermittit: qz in ipso peccatum esse nō pōt. ¶ Ad secundum dicendum est q̄ cum vires superiozes aliquo modo ozdinent inferiozes: circa actum generatiue ⁊ nutritiue contingit esse actus ēt aliorum potētiaꝝ vel sensus vel rōnis. verbi gratia. maturatio seminis ⁊ oꝛganizatio ꝓlis ⁊ hꝰ absolute ad generationē pertinēt: ⁊ qz gñatiua nullo mō rōni obedit: ideo in bis actibus nullo modo contingit esse peccatum: ꝫ appetitus delectationis ⁊ delectatio ipsa que in coitu accidit: ⁊ alia huiusmōi que ad virtutem sensitiuaꝝ ⁊ motiuaꝝ ꝑtinent possunt ozdinari a ratione vel vitari. vñ in bis peccatum est que nec ad potentiam generatiuaꝝ vel nutritiuā ꝑtinēt. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q̄ sicut ꝺtingit idē eē apbēsum per sensuz ⁊ rōnez ita etiā ꝺtingit idē esse desideratum p vtrūq;. ⁊ iō quāuis non sit eadē operatio vtriusq; tamen pōt esse circa idē: ⁊ p ꝺsequēs ēt delectatio q̄ operationes consequit. vnde nō est incōueniens si circa idem sensus ⁊ rō delectatur: nō tamē eodez mō: ꝫ sensus delectaꝫ in eo

sub rōne delectabilis in sensu: ratio vo inferioꝝ ꝼm q̄ accipitur i rōne boni vl ꝺueniētis ad regimē coꝝporis. ¶ Ad quartum dicēdum q̄ sicut dictum ē ratio superioꝝ nō hz motum circa res tēporales nisi deducēdo ad eas per modum ꝺsily rōnes eternas: ⁊ iō nō se hz nisi vt ōliberās de eis: ⁊ iō sibi ōlectatio in bis rebus nō attribuit que noiat quādam complacētiam nō ōliberatam: ꝫ tātum ꝺsensus qui ōliberationē ꝓsequitur. ¶ Ad quintum dicēdū q̄ ratio superioꝝ regulat iferioꝛē: ⁊ ratio iferioꝝ sensualitatem: ⁊ etiam seipsam aliquo modo dirigere pōt: quādocūq; aūt sūt plura ꝓcipia ozdinata semp ozdinatio i vltimū attribuitur ꝑmo ⁊ sūmo: sicut pz i artibus subalternatis: qz ciuilis ꝺsiderat vltimum finē humane vite. militaris aūt victoziaz q̄ ē citra būc finē: ⁊ sic ō alys: ⁊ ꝫ hoc dico q̄ ratiōi supiozi reseruatur iudicium respcū vltimi quod ē exercitio opis: ⁊ iō attribuit sibi ꝺsensus i opus: ratiōi vero inferiozi attribuitur iudicium respcū aliquoruz ad opus ordinatoꝝ: ⁊ iō attribuit sibi ꝺsensus i ōlectatiōe. nō tamē ē dubium quin etiā supioꝝ indicare possit ō hoc ō quo iudicat iferioꝝ. vñ ⁊ ꝺsensus i ōlectatiōe supiozis eē pōt si fiat iquisitio p rōnes eternas. ¶ Ad sextum dicēdum q̄ ōlectatio ⁊ ꝺsensus i ōlectationē nō sūt diuersi actus scōz genus qui diuersitatē potētie exigāt: ꝫ differūt p ōliberatum ⁊ nō ōliberatum. vt dictum ē. vñ nō ē inconueniens vtrūq; ratiōi inferiozi attribui.

¶ Utz i sensualitate sit pctm̄. II.

Ad secūdum sic ꝓceditur. videtur q̄ i sensualitate nō possit eē pctm̄. Sēsualitas. n. nobis pecozibusq; cōmunis ē. vt supra dictum ē: ꝫ in pecozibus nōē pctm̄. vt ō peccato agimus. ergo nec i nobis ꝼm sensualitatē peccatum ꝺuenit. ¶ P. omne peccatum i volūtate ē ꝼm Augustinum: ꝫ sensualitas a volūtate secluſa ē: cum volūtas sit i rōne ꝼm philosophum. ergo in sensualitate nō ē peccatum. ¶ P. virtus ⁊ vitium cum sint ꝛtraria sūt i eodē: ꝫ sensualitas cum sit ꝓpetue cozruptiōis ꝼm statum ꝑsentis vite subiectū virtutis eē nō pōt. ergo nec i ea peccatum eē poterit. ¶ P. nulli imputaꝫ aliquid ad culpam qō i eius potestate nō ē: ꝫ motus sensualitatis nō ē i potestate nostra cum ōliberationez rationis ꝓcedat. ergo nō pōt eē peccatum. ¶ P. actus ꝓprius et naturalis alicuius nō pōt eē peccatuz: ꝫ moueri i ōlectabilia secūduz carnez ē actus ꝓprius ⁊ naturalis sensualitatis: cum sit motus potētie i ꝓprziuz obiectuz. ergo in B nō pōt eē pctm̄. ¶ P. peccatuz post mortē etiam i aīa manet: ꝫ sensualitas nō manet. qz solus itellectus separatur. vt philosophus dicit i scōo ō aīa. ⁊. xi. meta. ergo i sensualitate nō est peccatū.

Sed contra Augu. dicit q̄ nōnullum vitiuz ē cum caro aduersus spirituz ꝺcupiscit: ꝫ boc nō ꝺtingit nisi ꝼm iordinatos motus sensualitatis. ergo i ea ē vitiuz ⁊ peccatum. boc etiā exꝑsse habetur per hoc quod i littera dicit q̄ si i motu sensuali tātuz peccati illecebra teneat venialē ac leuissimuz pctm̄ ē. ergo videtur q̄ saltez veniale peccatum i sensualitate eē possit.

Respondeo dicēduz q̄ oēs primi motus qui sensualitati ascribūtur. vt ꝟba Aug. assert: pctm̄ sūt: ꝫ motus ꝓcedētes quos supranāles dixim⁹ qui imaginē nō sequūtur: ꝫ solum naturaliuz qualitatuz actionē rōne peccati carēt ꝼm q̄ pōt verificari quorūdā dictum: qui dicūt q̄ motus primo primi nō sūt pctm̄: sed motus secūdo primi sūt peccatuz: vt p primo primos motus naturales: ⁊ p secūdo primos motus sensualitatis intelligamus: in qua peccatuz ē etiam: sicut i subiecto quod sic pz. Peccatuz. n. vt ꝑtinet ad ꝑsentē cōsiderationē nō ē aliud q̄ ꝺordinatus actus ad genus moris ꝑtinēs. nullus autē motus ponitur i gñe moris nisi habita ꝓpatiōe ad volūtatē q̄ ꝓcipiuz ē moraliū. vt ex. 6. meta. pz: ⁊ iō ibi incipit genus moris: vbi primo dīuz volūtatis ꝺuenitur: hz autē volūtas i gbusdaz dīuum ꝛpletum i gbusdā vero icōpletū. Cōpletuz dīuz hz i illis actibus q̄ ex iperio volūtatis ꝓcedūt: ⁊ bi sūt actus ōliberatione sequētes qui ratiōi ascribūtur: sed icompletuz dīuum hz i illis actibus qui nō per imperiū rōnis ꝓcedūt: ꝫ tamē voluntas eos impedire poterat: vt sic quodāmodo volūtati subiaceāt quātū ad ꝺ qō ē impediri: vel nō impediri: ⁊ iō ꝺordinatio q̄ in bis actibus ꝛtigit rationē peccati causat: tamē cōpleti. ⁊ ideo i bis actibus pctm̄ leuissimū ⁊ veniale ē: nō autem mortale: qō ē ꝑfectuz pctm̄. ōformitas aūt cuiuslibet actꝰ illi potētie attribuitur vt subiecto: q̄ actus ꝓcipiuz est: ⁊ ideo cū sensualitas sit ꝓcipiuz bonuz actuum conueniēter in ea peccatum esse dicitur. vt i subiecto.

Ad primuz ergo dicēduz q̄ quāuis sensualitas nobis pecozibusq; cōis sit: tamē aliqd cōuenit sensualitati i nobis: qō nō ꝺuenit sibi i bzutis. s. eē aliqualr subiectā rōni: rōne cuius in sensualitate hūana pōt eē pctm̄: nō aūt i sensualitate bzutali. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ oē pctm̄ ē in volūtate nō sicut i subiecto: ꝫ sicut i causa ꝫ volūtatē eē causam alicuius peccati ꝺtingit dupliciter. vel p se: vt quādo actus peccati ex iperio volūtatis ꝓcedit vel quasi p accidēs quādo nō ipedit qō ipedire pōt: sicut dicit aliqs facere id qō nō ipedit cū impedire possit: ⁊ hoc modo ē causa primoꝝ motuū. ¶ Ad 3ᵐ dōz q̄ electio ē ꝓncipale i vtute. vt pbs i etbi. dic. vñ oz oēz actū vtutis ex electiōe ꝓcedere: ꝓp qō ēt vtus habitus electiuꝰ dī ⁊c. etbi. ⁊ iō vtus nō pōt eē nisi i illis actibꝰ q̄ ex iperio volūtatis ꝓcedūt: q̄uis ēt sint sensitiuaꝝ ꝓtiū: ꝓp qō i irascibili ⁊ ꝺcupiscibili ponimꝰ eē vtutē: ⁊ silr ēt ē ō eo qō ꝑfectā rōnē pcti hz qō p se vtuti opponit: ⁊ iō actꝰ irascibilis ⁊ ꝺcupiscibilis pōt eē actꝰ vtutis: vl pcti mortal: ꝫ sensualitas: vt supra dctm̄ ē: noiat ꝓtē sensitiuā ꝫ q̄ magis ad carnē depssa ē put nō segt i opando iperiū volūtatis: ꝫ mouet ꝓpo motu: ⁊ iō i ea nō pōt eē actꝰ vtutis vl pcti mortalis: ꝫ gddā icōpletū i gñe moris: qō ē pctm̄ veniale. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ motꝰ isti q̄dāmō sūt i ꝓtāte nr̄a: ⁊ alio mō nō sūt. si. n. glibz eoꝝ sigillati ꝺsideret sic i ꝓtāte nr̄a sūt: qz quelibz eoꝝ ꝑueniēdo ipedire possumꝰ: si āt oēs sil ꝺsideret sic in ꝓtāte nr̄a nō sūt: qz dū vni obniare nitimur ex alia ꝓte pōt motꝰ illicit⁹ subrepe. nō. n. pōt eē sil itētio renitētis volūtat ꝺ diuersa i actu. ¶ Ad 5ᵐ dōz. q̄ aliqs actꝰ pōt eē ꝑpus sensualitatis simplr q̄ nō ē ꝑpus sensualitatis ꝼm q̄ būana ē qñ sensualitatis būane ē vt eiꝰ motꝰ nō sit ꝺ rectitudinez rōnis. vñ segt q̄ aliqs actꝰ i bzutis ē laudabilis q̄ i boie ē vitupabil. ¶ Ad 6ᵐ dōz. q̄ cūuis pōe sensitiue ꝫ q̄rūdaz opiniōnē p suā eēntiā nō maneāt pᵒ mortē: manēt tñ i sua radice. s. i eēntia aie a q̄ pōe fluūt: ⁊ sic manet pctm̄ sēsualitatis i aīa ꝫ q̄ pctm̄ vniᵒ pōe in totū redūdat.

¶ Utz in rōne possit esse pctm̄. III.

Ad tertiū sic ꝓcedit. vī q̄ i rōne ñ possit eē pctm̄. Rō. n. pōz cognitiuā noiat: ꝫ pctm̄ ad affectū ꝑtinet. g̃ i rōe pctm̄ nō ē. ¶ P. i 3°. ō aīa dicit pbs q̄ itells sp̄ē rectᵒ: ꝫ vbi ē rectitudo ꝓpetua ibi nō pōt eē pctī curuitas. g̃ i rōne q̄ ad itellz ꝑtinet pctm̄ eē nō pōt. ¶ P. Dio. dīc. 4. c. ō di. no. pctm̄ eē ꝺ rōnē. si ergo i rōne eēt pctm̄: in rōne aliqd ꝺtiū ratiōi existeret: qō est impoſe. ergo ⁊ ꝑmū. s. i ratione pctm̄ esse. ¶ P. supioꝝ rō bz būc actū vt contemplandis eternis inhereat: sicut supra dictū est: ꝫ ex boc q̄ aliquis inheret non peccat. ergo in ratione ad minus superioꝝ non potest esse peccatum. ¶ P. in ꝓtibus anime

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuenitur aliqua ppetue corruptiõis.ſ.ſenſualitas:inueniť ẽt aliqua in qua põt eẽ ꝛ peccati curuitas:ꝛ vtutis rectitudo.ergo ad pfectionẽ potẽtiaꝝ aíe oz eẽ aliqua que ſit ꝓpetue rectitudinis:ſed hoc nulli ↄgruentius aſcribitur q̃ ſuperiozi rõni.ergo i ea nõ põt eſſe pctñ.

Sed contra Eligere ad rõnẽ ꝑtinet: ſz ↄtingit eẽ electionẽ rectã ꝛ nõ rectã.ergo vide tur ꝙ i rõne poſſz eẽ pctñ. ¶ Ꝑ.ſicut ſe hz rõ ſpeculatiua ad ſcibilia:ita ſe hz rõ ꝓactica ad opabilia: ſz i ſcibilibus ↄtingit eẽ pctñ i rõne ſpeculatiua ex eo ꝙ gs nõ recte rõcinať.q̃ vť ꝙ ẽt in opabilibus ↄtingat eẽ in rõne pctñ ex

Reſpõdeo eo ꝙ nõ recte eligiť.

dõz ꝙ rõnis pctñ põt dici dupl'r. Uno mõ ex eo qõ é ipſius rõnis ſm ſe:ꝛ ſic dicim⁹ eẽ i rõne peccatũ qñ iudicãdo errat ſiue ſit i ſpeculatiuis ſiue i opatiuis:ꝛ h̃ é pctñ i cognitione ex eo ꝙ male ſyllogizať. Alio mõ dť eẽ pctñ i rõne ex parte volũtatis que p iudicium rõnis regulať:vt tũc i rõne pctñ eẽ dicatur quãdo ſequitur puerſa electio.Sciẽdum ẽ igiť ꝙ quidã phi poſuerũt ꝙ ſcõo modo nõ ↄtingit eẽ in rõne pctñ niſi ér primo mõ rõ erret dicẽtes.oẽ pctñ ignorãtiã eẽ ꝛ ſciẽtez peccare nõ poſſe:quoꝝ primus fuit ſocrates.vt i.7.ethi.dť:hac rõne inductus:ꝙ nõ videť ↄueniẽs vt nobiliſſimuz qõ eſt ſcia ab ignobilibus paſſiõib⁹ vincať.vñ ſi ſcia eẽt i nobis paſſiões viles nõ ſequereť:qõ qz ad ſenſuz falſuz apparet:iõ phs i eodẽ libzo oñdit qũo ↄtingat ſciẽtez peccare diſtinguẽs ſciaz i vl'i ꝛ particulari:ꝛ ſimil'r ſciaz i habitu ꝛ actu: ꝛ i habitu dupl'r:qz habitus aliquãdo ligatus ẽ ne i actionẽ exeat vt i ebrys pz:quãdoqz autẽ nõ ẽ ligatus.dicit ergo ꝙ ↄtingit peccãtẽ eẽ ſciẽtez i vl'i:ꝛ i actu.in particulari aũt nõ ↄtingit eẽ ſciẽtez i actu:ſz i habitu tñ ligato paſſione vel ire vel ↄcupiſcẽtie ne rõ in rectã electionẽ pr̃upat: ſz motum paſſiõis ſequať:ꝛ ſi etiã oze gs paſſiõi ſubditus ea q̃ ſm rectã rõnẽ ſunt ꝓferat i particulari: nõ tamẽ mẽte id tz:ſicut ebrius ſapiẽtuz vba põt oze ꝓferre que itellectu nõ capit:ꝛ iõ cum ratio i operãdis quodãmodo ſyllogizet:inueniť iudiciũ rõnis rectũ i maiozi ꝓpoſitiõe:q̃ vlis é:in minozi ãt ꝓpoſitiõe q̃ particularis é admiſceť paſſio q̃ circa particulare viget. vñ ſequiť corruptio rõnis in cõcluſiõe electiõis. vbi gratia.ſi dicať.nulla fornicatio ẽ cõmittẽda.i hoc iudiciũ rõnis pfectũ eſt. Itez ꝓponať alia. oĩs fornicatio ẽ delectabilis.ſub qbus duabus aſſumatur vna particularis:h̃.ſ.accedere ad hãc mulierẽ eſt fornicatio.ſi rõ ſit fortis:vt nec etiã in ꝑticulari paſſiõe vincať inducet ↄcluſionẽ negatiuã eligẽs fornicationẽ nõ ↄmittere:ſi aũt paſſiõe vincať elicíet ↄcluſionẽ affirmatiuã eligens i fornicatiõe delectari:ꝛ ſic ſumiť h̃ eẽ pctñ in rõne: qñ.ſ.poſt rõnis deliberationẽ:eo ꝙ rõ in ꝑticulari corrũpiť p paſſionẽ ſequiť ꝓtua electio:ꝛ ſi quidẽ deliberatio fiat p rõnes diuinas diceť eẽ pctñ i ſuperiozi rõne vt ſi procedat ex hoc ꝙ oẽ ꝓhibitũ lege dei eſt vitãdũ:ſi vo per rationes creatas dicit eſſe pctñ in iferiozi rõne vt ſi procedat ex hoc ꝙ oẽ in quod trãſcẽdiť mediuz virtutis eſt vi-

Ad primum (tãdum vel aliquid hz.

ergo dõm ꝙ ratio quãuis ſit cogniti ua potẽtia:tamẽ eſt directiua volũtatis.vñ nõ poteſt eẽ peccatuz i volũtate niſi ſit aliquo modo i ratiõe:precipue cum volũtas nõ ſit niſi boni vel apparentis boni:vñ malam volũtatem aliquo modo ꝓcedit falſa eſtimatio:ſed peccatum ↄtingit eſſe i ratione dupliciter.vt dictum eſt. ¶ Ad ſcõm dicẽdum ꝙ itellectus nõ eſt idez quod ratio Ratio eniz importat quẽdam diſcurſum vnius in aliud. Intellectus autez importat ſubitaz apprehẽſionez alicuius rei ꝛ iõ itellectus ꝓprie eſt pricipiozuz que ſtatim cognitioni ſe offerũt ex quibus ratio ↄcluſiões elicit que p

inquiſitionem inoteſcũt.vnde ſicut i ſpeculatiuis i itellectu pricipiozum nõ poteſt eẽ error:ſed i deductione ↄcluſionuz ex pricipijs:ita etiã i operatiuis itellectus ſemper eſt rectus:ſed ratio recta ꝛ nõ recta. ¶ Ad tertium dicẽdum ꝙ corrupta ratio nõ eſt ratio:ſicut falſus ſyllogiſmus ꝓprie nõ eſt ſyllogiſmus:ꝛ ideo regula humanoꝝ actuum nõ eſt ratio q̃libet:ſed ratio recta:ꝛ ideo philoſophus in.3°.ethicozum dicit ꝙ homo vtuoſus eſt menſura aliorum.vnde ex hoc nõ ſequitur ꝙ i rõne nõ ſit peccatus: ſz ꝙ nõ ſit i rõne recta. ¶ Ad quartum dicẽdum ꝙ ſicut ſupra dctñ eſt ratio ſuperioz nõ tantuz iberet eternis cõſpiciendis per contẽplationem:ſz etiam conſulẽdis ad directionez operis.contingit autez ꝙ deductio ratõis que eſt ex ratiõibus eternis corrumpať per paſſionem:ſicut etiã illa que ẽ ex ciuilibus rationibus.vnde i vtraq; peccatuz eẽ poteſt. ¶ Ad quintum dicẽdũz ꝙ i aia eſt aliqd quod eſt perpetue rectitudinis.ſ.ſindereſis q̃ quidem nõ eſt ratio ſuperioz:ſed ſe habet ad rationẽ ſuperiozẽ:ſicut itellectus pricipioꝝ ad rõcinationẽ de ↄcluſionibus.

¶ Utrum in delectatiõe rõnis inferiozis poſſit eſſe peccatum mortale. IIII.

B quartum ſic proceditur.videtur ꝙ in delectatione inferiozis rationis nõ ſit peccatum mortale. Non eniz eſt peccare mortaliter niſi eius cuius eſt aduertere rõnem diuini precepti cum peccatum mortale determinetur ex eo ꝙ eſt contra legẽ diuinam:ſz aduertere preceptum diuinum nõ eſt inferioris ratiõis:ſed ſupiozis que eternas rões conſulit. ergo peccatum mortale nõ poteſt eſſe in ratiõe iferiozi. ſed tãtum i ſuperiozi. ¶ Ꝑ.vt cõmuniter dicitur nulla circunſtãtia peccatum aggrauat i infinitum: quia quãtitas q̃ ex accidẽte relinquiť nõ poteſt eẽ maioz q̃ eſſentialis quãtitas peccati:ſz delectatio rationis inferioris ſi nõ diu teneatur ẽ peccatum veniale.vt i littera dicitur.ergo etiaꝝ ꝓ hoc ꝙ diu tenetur nõ efficitur mortale pctñ. ¶ Si dicatur ꝙ nõ dicitur diuturnalis vel moroſa a mora tẽporis:ſz ex ↄſenſu aduenienꝫte. ¶ Cõtra.Conſenſus i venialẽ nõ eſt niſi venialis:ſz delectatio per ſe ſumpta ẽ venialẽ vt dictum eſt.ergo cõſenſus i ea nõ erit mortalis. ¶ Ꝑ. nõ ẽ mortale quod nõ ẽ ꝓhibitum lege diuina:ſz cõſentire in huiuſmõi delectatiões dũmodo i opus nõ ↄſentiatur nõ ẽ ꝓhibituz lege diuina.ergo nõ ẽ peccatum mortale. ¶ Ꝑ.maius eſt peccatum homicidij q̃ fornicatõis. ſed ſi aliquis cogitet de occaſionibus multorum ꝛ in cogitatione delectetur ꝛ in delectationem conſentiat:non videtur peccare mortaliter.ergo videtur ꝙ nec etiam ſi cõſentiat i delectationẽ carnis:dũmodo i actũ nõ ↄſentiat.

Contra eſt quod in littera dicitur in pluribus locis. ¶ Preterea.ſicut vir poterat peccare mortaliter:ita ꝛ mulier in coniugio primozum parentum: ſed inferior ratio mulieris figuram exprimit. ergo in ea mortale peccatum eſſe poteſt:ſed non ſcõm ſubitaz delectationẽ.ergo ſcõm delectationẽ morozam.

Reſpondeo dicendum ꝙ ſic̃ ſupra dictuz eſt delectatio ratiõis iferiozis nihil aliud eſt q̃ complacentia voluntatis in eo quod apprehenditur conueniens per inferiozem rationem: hec autem delectatio eſt:vt in littera dicitur:ſi ſtatim vt mentem attigerit auctozitate viri expellatur veniale peccatum ẽ.hoc enim contingit quando talis complacentia ſequitur ſubitam rationis apprehẽſionẽ.ſi vero diu teneatur peccatũ mortale eſt. Dec autem diuturnitas nõ ẽ ex quãtitate temporis iudicanda:ſz magis ex deliberatione rõnis:ſi enim poſt deliberationẽ rõnis inferiozis adhuc delectatio illa

placeat moroſa delectatio diceť:ꝛ tũc erit i delectationẽ conſenſus:ꝛ tũc mortale pctñ eſt:vt magiſter dicit:ꝛ vere ba Aug.ſonare vidẽtur:quãuis quidam i hoc magiſtro cõtradicãt auctozitates Auguſtini exponẽtes. Sed opinio magiſtri valde ꝓbabilioz ẽ ꝛ ſecurioz:quod ſic pz.q̃dam eniz opationes ſunt q̃ ex ſuo gñe peccata mortalia ſunt vt fornicatio:furtum:ꝛ huiuſmodi:ꝙ autẽ aliqõ horum peccatorum mortale nõ ſit nõ põt eẽ niſi p accidẽs:iquãtum .ſ.eius ſubiectuz pcti mortalis capaz nõ ẽ:vt quãdo ẽ ignorãtia ſualitate tãtuz.phi loſophus autẽ vult i.io.ethi.ꝙ idẽ iudicium ẽ de operatiõe ꝛ delectatõe. Uñ ſi opatio ẽ p ſe bona: ꝛ delectatio eſt p ſe bona ꝛ ecõtrario:ꝙ ergo delectatio cõſequẽs ꝓ operationẽ q̃ eſt p ſe pctñ mortale nõ ſit mortalis boc nõ ẽ niſi p accidẽs.ſ.ex õfectu ſubiecti:vñ quãdocũq; mala delectatio vel opatio reducitur ad hoc i quo põt eſſe pfecta ratio pcti vel virtutis:ſz neceſſitate incipit eẽ pctñ mortale:pfecta autẽ ratio virtutis vel pcti mortalis non põt eẽ ſine electiõe ratiõis ꝓſiliãtis ꝛ õliberãtis:ꝛ iõ quicquid fornicatiõis añ hoc iuenitur p accñs pctñ mortale nõ ẽ:vbi autẽ ad hoc puenitur: ſtatim pctñ mortale eẽ incipit.vñ etiam ſi vnus exteriozum mẽbrozuz:ꝛ delectatio eoz eẽt ſine volũtate tali:pctñ nõ eẽt:ſicut beata Lucia dixit.Si iuitã me violari feceris:caſtitas mihi duplicabitur ad cozonaz:ſz ↄſenſus adueniens actui exteriozi facit pctñ mortale.Similiter appetitus ſenſualitatis ꝛ delectatio ↄſequẽs appetitum ante ↄſenſuz rõnis deliberate pctñ mortale nõ ẽ:ſz poſt ↄſenſum ratiõis õliberãtis peccatum mortale incurritur.

Ad primuz ergo dicẽdum ꝙ ſicut ratio iferioz regit iferiozẽ:vñ ſicut i viribus ſenſibilibus ẽ virtus:ꝛ vitium ex hoc ꝙ participãt regimẽ ratiõis:ita ẽt in iferiozi rõne põt eẽ pctñ mortale ex hoc ꝙ regitur a ratiõe ſuperioꝛi:cuius ẽ aduertere diuina ꝓcepta. ¶ Ad ſcõz dicẽdũ ꝙ ſicut dictuz ẽ nõ dicitur diuturna õlectatio ꝓpter moram tẽporis:ſz ex ↄſenſu ratiõis õliberate. ¶ Ad 3m dõm ꝙ ↄſenſus in veniale qõ ẽ veniale ex gñe: vt vbum ocioſum:nõ ẽ mortalis:ſz ↄſenſus in illud veniale qõ ẽ venialẽ p accidẽs bñ põt eẽ mortalis:quia p talẽ ↄſenſuz removetur illud accñs qõ rationẽ pcti mortalis auferebat.ſ.õlectationẽ ratiõis nõ attingere. ¶ Ad quartũ dicẽduz ẽt ꝙ iteriozi õlectatio diuino ꝓcepto ꝓhibetur vt p hoc qõ dicitur nõ ↄcupiſces rẽ ꝓximi tui:ſi tamẽ nulluz tale ꝓceptuz eẽt adhuc ratio nõ ſequitur:quia ex hoc ipſo ꝙ aliqua opatio ꝓhibetur:õſignatur eẽ p ſe mala in quocũq; ſit tam ipſa q̃ õlectatio eius niſi p accñs ꝓhibeatur.

¶ Ad qntuz dicẽduz ꝙ ſcõm diuerſitatẽ opationuz ẽ diuerſitas õlectationuz.vñ alterius nature ẽ õlectatio q̃ ſequiť opationẽ appetitiue virtutis:ꝛ õlectatio q̃ ſequitur opationẽ cogitatiue:ſicut eniz cogitatio õ homicidio vel luxuria ſine appetitu aliquo nõ reducíť:niſi iordiata ſint: ad genus luxurie vel homicidij:ſz ad aliud genus quod ẽ curioſitas vl'vanitas:ita etiã õlectatio ↄſequẽs talẽ cogitationẽ nõ ꝑtinet ad genus homicidij vl'fornicatiõis:vnde cõſenſus in talẽ delectationẽ nõ ẽ pctñ mortale:ſz veniale:quia eniz vanitas cogitatiõis nõ ẽ mortalis ex gñe ſuo etiam delectatio conſequens appetitũ homicidij vel fornicationis reducíť ad idem peccati genus:ſicut ꝛ appetitus ipſe.vnde ſicut in fornicatione ſi aliquis ↄſentiat in õlectationẽ q̃ appetituz concupiſcibilis reſpectu fornicationis ſequiť:erit pctñ mortale:ita ẽt:ꝛ multo amplius ſi ↄſentiat in õlectationẽ q̃ appetitũ iraſcibilis reſpectu homicidij ſequiť erit peccatuz mortale.

¶ Utrum in ratione ſuperioꝛi poſſit eſſet peccatum mortale. V.

A B quintum ſic ꝓcedit.videť ꝙ i ſuperioꝛi parte rõnis nõ poſſit eẽ pctñ veniale. Pctñ.n.ſupiozis rõnis nõ ẽ niſi ꝑ hoc ꝙ deflectiť a rõnibus eternis:ſz ad eis õflecti nõ ↄtingit niſi ꝙ pctñ mortale. ergo in rõne ſupioꝛi nõ erit pctñ niſi mortale. ¶ Ꝑ.cõtẽptus pctñ mortale facit:ſz nõ põt eẽ ꝙ aliqs poſt deliberationẽ in actũ pcti ↄſentiat ſine ↄtẽptu.ergo cũ ſupioꝛ ratio ſine õliberatiõe nõ peccet.videť ꝙ in ipſa nũq̃ ſit niſi mortale pctñ. ¶ Ꝑ.ↄſenſus in actum pcti mortalis ſemp eſt mortale pctñ:ſz motus ſupiozis partis rõnis dť eẽ cõſensus i actũ.ergo ad minus i gñe mortalis pcti ſupioꝛ rõ nũquã venial'r peccat. ¶ Ꝑ.i partibus aíe inueniť aliqd in q̃ nõ põt eẽ niſi veniale pctñ.ſ.ſenſualitas.inueniť ẽt aliqd in quo põt eẽ ꝛ veniale ꝛ mortale.ſ.iferioꝛ ratio.ergo ad ꝓpletionẽ partium aíe opz eẽ aliud i quo nõ poſſit eẽ niſi pctñ mõtale.hoc autẽ nõ ẽ ſinderesis: qz i ipa nõ ẽ pctñ. ergo relinquiť ꝙ ipſa ſit ſupioꝛ rõ. ¶ Ꝑ.pctñ veniale ex corruptiõe carnis oritur:quia ſicut ſupra ꝓbatuz ẽ:Adã in primo ſtatu venial'r peccare nõ poterat:ſz ſupioꝛ rõ ẽ in ſũmo remotõis a carne.q̃ i ipa pctñ veniale eẽ nõ põt.

Contra. Cõſenſus in actum venialis pcti nõ eſt gratuioꝛ q̃ ipſe actus:ſz quidã actus ſũt venialia pctã:vt loqui ociоſa:ꝛ hȝ.ergo cõſenſus i hȝ ẽ ẽt venialẽ:ſz ↄſenſus in actũ ꝑtinet ad ſuperiozẽ rõnẽ.ergo in ipſa põt eẽ pctñ veniale. ¶ Ꝑ.ſicut alioꝝ pctõruz ↄtingit eẽ aliquos mor⁹ ſubitãeos ex ſurreptiõe:ita ẽt ꝛ ifideliratis. ſz nõ ẽ dõm tales motus eẽ pctã mortalia:cũ ergo nõ ſint mor⁹ niſi ſupiozis ptis rõnis:cui⁹ ẽ dina cõſpicere:vť ꝙ in

Reſpondeo ipſa veniale pctñ eẽ poſſit.

dõz ꝙ aliquẽ motũ eẽ veniale pctñ ↄtingit ex duob⁹.aut ex ipſo gñe act⁹ qõ veniale eſt:ſicut vba ociоſa:aut ex pte ei⁹ cui⁹ ẽ mot⁹.iquãtũ.vz.motus ille electionẽ ꝓcedit:i q̃ ꝓncipalitas vtutis ꝛ vicy ↄſiſtit.Sciendũ ẽ igiť:ꝙ vnaqq; potẽtia quã aliquo modo poſſibile ẽ eleuari ad illud qõ ẽ ſupra ſe.põt hr̃e aliquẽ ſubitum motũ i id qõ ſibi ↄuenit ratiõe eius ꝙ ẽ eleuata i aliqd ſuperius: ſicut i appetitu ſenſibili pz.nã ipſe ſubitũ motũ hz i id qõ eſt cõueniẽs ſm ſenſuz.iquãtũ ãt ẽ regulatus rõne ꝛ pfect⁹ habitu virtutis:hz motũ poſt deliberatiõez i id qõ ẽ ſz rõnẽ ↄueniẽs:ſicut aũt appetitus ſenſibilis eleuať ꝑ regimẽ ratiõis i id quod ẽ ſupra ſe:ita etiaz ratio ſuperioꝛ eleuatur per lumen fidei i id quod eſt ſupra naturalem ſuaz cognitionem:ꝛ ideo ſubitus motus apprehẽſiõis ſuperiozis rationis eſt ſm naturaleꝛ ſuam cognitionẽ qui ſi i aliquo fidei obuiet erit motus ifidelitatis ex ſurreptiõe:ꝛ ita ꝓpter defectum deliberatiõis erit veniale peccatũ. ſz hoc ergo diſtinguẽdum eſt:quia aut motus ſuperiozis ratiõis eſt i id quod eſt veniale ex genere: ꝛ ſic etiaz motus eius venialis erit:aut eſt i id quod ẽ mortale ex genere. ꝛ hoc ↄtingit dupliciter:quia vel illud ẽ propium obiectũ ei⁹: ꝛ ſic habet circa illud duos motus:vnum ſubitũ:qui precedit deliberationez.ꝛ hoc erit veniale peccatum.alium deliberatum:ꝛ hoc erit mortale:vt i motibus infidelitatis patet:aut eſt obiectum inferiozis potẽtie:ſicut ſenſualitatis:vt patet i delectabilibus ſm carnez:ꝛ ſic ſuperioꝛ rõ nõ habet motũ i illud niſi ↄſultationis q̃ſi miniſtrans medium:qõ de illa re ſyllogizari põt:ꝛ ita circa illud non hz motum niſi deliberatũ:ꝛ iõ in talibus motus ſupiozis rationis ſemper eſt mortale pctñ:alys aũt duobus modis in ea ↄtingit veniale peccatum eſſe.

Ad primum ergo dõm ꝙ pctñ ſuperiozis rõnis eſt ꝑ hoc ꝙ deflectiť aliquo modo a rationibus eternis:ſz hoc ↄtingit dupl'r vl'ſimpl'r:ſicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

ī mortali pctō p qō deflectīt gs a lege dei actu ꝛ ītu nō tñ faciens ꝓter eam:ſz ↄtra eā:vel fm qd ſicut in venia/li pctō quo quis relingt legez dei actu:ſz nō habitu:nō cō tra eā:ſz ꝓter eam faciēs. ¶ Ad ſcōm dicēdum q deli/beratus ↄſensus ī veniale nō ſemp ꝓcedit ex tali ↄtem ptu vt mortale peccatū faciat. quādo enī hoc modo ī ve niale ↄſentīt vt ſi eēt ↄtra legē dei nullo modo fieret: ma net ītra limites venialis pctī: etiā ſi aduertat eē veniale pctñ. ſi autē hoc modo in ipſuz ↄſentiat vt etiā ſi prohi/bitum eēt p̄cepto: nihilominus fieret talis ↄſensus in ve/niale: ex gñe etiā mortalis eēt. ¶ Ad tertiuz dicēdum q in illud mortale qō ptinet ad obiectuz iferioris potentie nō bz superioz ratio aliū motuz niſi ↄſensum deliberatū: eo q ad ipſaz nō pertinet fm ſe ↄſiderare ↄueniētia coz/poris: ſz ſoluz cōſilliari de his: ꝛ ideo ī talibus nō peccat ni ſi mortaliter: ſecus aūt est in illis mortalibus q̄ circa pro priū obiectuz cōmittūtur: vt ſupra dictuz est. ¶ Ad quar tum dicēdū q hoc q ſensualitas nō peccat niſi venial'r ē ex impfectione eius: ſz pctñ veniale nō tātuz causatur ex impfectione agētis: ſz etiā ex ipſo gñe actus. ꝛ iō nō opoz/tet q potētia quātūcūq; ſit pfecta q motus eius nō poſ/ſit eē venialis: ſequeret autē ſi tātuz ex impfectiōe agen/tis veniale causaret. Sic eniz p oppoſitū ī perfecto perfe ctiſſimū reſpōderet. ¶ Ad quintū dicēdū q veniale pec catū nō est ex cozruptōe carnis: ſicut ex causa proxima: ſz ſicut ex cā prima: qz p B q caro cozrupta traducīt oēs aīe pōe quodāmō cozrūpunt. ꝛ ita cozruptio redūdat ī ipſaz rōnē ſuperiozē: quāuis a carne ſit remotiſſima.

¶ Utz pctñ veniale poſſit fieri mortale. VI.

AD ſextuz ſic proceditur. vī q veniale poſſit fieri mortale. Ita enī dicit Aug. ſup ꝑma can. Jo. de venialibus lo quēs. Iſta leuia noli negligere: ſi ꝑtēnis quā/do ponderas: expaueſce qñ numeras: leuia multa faciēt vnū grāde. multe gutte implēt fluuiū. multa grana faciūt maſſaz: ſz grande nō dicīt niſi peccatuz mor/tale: ergo ex multis venialibus fit vnū mortale. ¶ Item Aug. in li. de. io. chozdis. Nolite ꝓtēnere venialia: qz mini ma ſūt: ſz timete: qz plura ſūt: plerūq; n. beſtie miute mul ta necāt. Si pyciaī gſq; ī locuz pullicibus plenuz nunqd nō mozitur ibi: ꝛ minutiſſima ſūt grana arene: ſz ſi arena amplius ī nauim mittaī mergit illā vt pereat: q̄ minute ſūt gutte pluuie: nōne pluuie iplent flumia ꝛ domos dey ciunt: timēda est ergo ruina multitudinis ꝛ ſi nō magni/tudinis. ¶ ℙ. oē finitū oī finito ꝓportionabile ē: ſz cōpla cētia qua aliqs in pctō mortali ad bonū ↄmutabile ↄuertīt finita ē. ergo ꝓportionabilis ē ↄplacētie q̄ aliqs ī pctō veniali ↄuertīt ad cōmutabile bonū. ergo multiplicatuz veniale vnū mortale facit. ¶ ℙ. delectatio añ deliberatiōnē rōis ē vēiale pctñ. ſz pº ↄſēſū deliberatū efficīt mor tal'. g̃ veniale pctñ pōt fieri mortale. ¶ ℙ. vt i. ſ. phy. dī. Motus ē vnus q est ↄtinuº: ſz ↄtigit aliquē motū ioꝛdina tū ↄtinuuz ī ꝑma pte ſui nō ī ↄtēptu dei fieri: ꝛ ſic ē venia/lis: ꝛ poſtmodū in ↄtēptu dei ꝛ ſic erit mortalis. ergo illō qō ꝑus fuit veniale pōt fieri mortale. ¶ ℙ. diſpoſitio fit bitus: vt ī ꝑdicamētis pbs dicit: ſz veniale ē diſpō ad mor tale. ergo veniale pōt fieri mortale. ¶ ℙ. eadē est diſtan tia mortalis ad veniale ꝛ venialis ad mortale: ſz mortale p ↄfessionē fit veniale. vt Ambro. dicit ergo ꝛ veniale pōt fieri aliq̄ mō mortale. ¶ Ad hoc ēt est qō ī lra dicīt: q̄ q/dā nō dānant niſi ſepiº fiāt vel faciēda decernant. vt de ocioſo vbo ꝛ bȝ: ſz dānatio nō ē niſi p pctñ mortale. ergo ſi verbuz ocioſum ſepius iteret: erit pctñ mortale.

Sed contra Eoꝛ q̄ in infinitū diſtāt vnuz nō po test in aliud trāſmutari: ſz mortale ꝛ veniale in ifinituz diſtāt: qō eoꝛuz pena oſtēdit: qz venia/li debeī pena tēpoꝛalis: ꝛ mortali eterna. ergo veniale nō pōt fieri mortale. ¶ ℙ. iteratio actus nō diuerſificat ſpe cīē: ſz veniale ꝛ mortale diuerſa gña peccatoruz ſūt. ergo p hoc q veniale multiplicaī nō fiet mortale.

Reſpōdeo dōm q cum q̄ritur an veniale poſſit fie ri mortale: tripl'r potest itelligi: aut ita q vn9 ꝛ idē numero actus quādoq; fit veniale: ꝛ poſtmo dum fiat mortale: ꝛ hoc esse nō pōt: qz vn9 act9 nō ē niſi ſe mel: ex quo. n. ſemel trāſit itez reſumi nō pōt idē nume/ro: ꝛ iō ſi ſemel fuit veniale nūq; erit mortale. Uel ita q aligs actus: qui ex gñe ſuo vēialis ē: aliquo modo morta lis fiat: ꝛ hoc possibile est ſi tātuz placeat vt finis ī eo ↄſti tuaī: cū. n. impoſsibile ſit eē duos fines vltimos q̄ūq; poni/tur aliqō bonū ↄmutabile finis vltimus vite: oꝛ q deus nō p fine habeaī: ꝛ cū finis ſemp maxie ſit dilect9: opꝛ q illud ī quo finis ↄſtituīt ſupra deū diligaī: qō ↄſtat pctñ mortale eē. hō aūt ↄplacētie expreſſiſſimū ſignū est: qñ aliqs alicui rei ēt nō ꝓhibite tñ adheret vt ↄſentiat: ſi etiā eēt ꝓhibitū illud ſe nō relictuz: vt ꝑcipue pz ī gbuſdā ebrio/ſis q̄ totā vitā ſuā ī vino poſuerūt: ꝛ ī biſtriōibus q verbo/ioſa ſectant. Alio mō pōt itelligi vt mlta venialia ptin gāt ad quātitatē pctī mortalis: ꝛ hoc gdē p ſe loquēdo est impoſsibile: qz reatus ꝛ macula mortalis pctī ī ifinitū diſtat ab ea q̄ ē venialis: cū pctñ mortale ꝑuet ifinitū bonū: qō est bonū icreatū: p veniale aūt pctñ tollaī aliqō cātuz vt fer/uoꝛ charitatis. diſtātia aūt ꝑuationū mēſuraī ex bis q̄ ꝑtā tur: vni ēt coꝛ debeī pena eterna ꝛ alteri tēpoꝛalis. Sz p accīs poſsibile ē: cū. n. veniale ſit diſpō ad mortale ex B q̄ aliqs frequēter venial'r peccat: fit ī eo ēt ꝓnitas ad peccādū mortal'r: quāto. n. magis ↄſueſcit ī aliq̄ ope tāto magis ſi bi placet illō: qz signū bitus ē delectatio opis: vt ī 2º etbi. dī. B tñ nō de necessitate cōtingit quātūcūq; n. excrescat ꝓnitas ad peccādū p iteratōez vēialiū. ſp tñ maneī liber tas in volūtate ne ī peccatū mortale delabatur.

Et ſic pz reſpōſio ad duas ꝑmas auctoꝛitates. Nō. n. itelligīt q multa venialia faciāt vnuz mortale p ſe: ſz p accidēs: vt dcm est. ¶ Ad 3m dicēdū q nō opꝛ oīuz finito ꝛ accipere ꝓportionē aliquā: ſicut linee ꝛ numeri nlla ē ꝓportio: qz vt ī gnto euclidis dī: ꝓportio ē certitudo mēſuratōis duaꝛ quātitatū eiuſdē gñis: ꝛ ita quāuis ↄplacētia mortalis ſit finita: nō tamē opꝛ vt ſit p/ꝓportionata ↄplacētie venialis: qz ē alterius rōnis: alia. n. rōne placet finis ꝛ alia ea q̄ ſunt ad finē: semp. n. plus pla cet finis. vñ quātūcūq; multipliceī ↄplacentia venialis nō adequabit ↄplacētiaz mortalis. ¶ Uel dicēduz q cō placētia mortalis peccati potest cōſiderari dupliciter: vl ex parte eius cui placet: ꝛ ſic finita est: quia ex potētia fi nita nō potest ꝓcedere actus ifinitus vel ex parte eius q̄ placet: ꝛ ſic infinita est: quia placet vt finis qui deſide ratur vt ifinitū bonuz: quia ꝓpter finē vltimū oīa deſide rantur. ¶ Ad q̄rtuz dōm q motus delectationis qui est in ſensualitate nullo modo fit mortalis: ſed conſenſus ra tiōis aduenīēs qui est aliuz: cū diuerſaꝛ potētiarum nō fit vnus actus numero: vnde nō ſequitur q actus q ꝓius fuit venialis postea sit mortalis. ¶ Ad qntuz dicēduz q ille actus cōtinuus quāuis ſit vnus ſcōz eē nāe ↄſidera/tus: tñ nō est vn9 ↄſideratº in eē moꝛali: imo ꝑ duob9 acti/bus ↄputaī. ¶ Ad 6m dōm. q diſpoſitio ꝓprie dicīt illud qō ſe bz vt incōpletū in motu ad ꝑfectuz: quod est termi nus motus: ſicut qui adiſcit habet diſpoſitionē ſcientie q̄ perficīt in termino motus diſcipline: ↄtingit autē termi nū motus eē duplicē: qz vel eiuſdez gñis vel alterius. vbi gra: alteratiōis terminus ē q̄litas: ſicut eiuſdē gñis: ſz for ma ſubſtantialis: ſicut alterius generis: ſi ergo diſpoſitio

cōꝑretur ad id qō est terminus motus eiuſdē gñis: ſic cō ſtat q diſpoſitio pōt fieri illud ad qō diſponit: ſicut calor impfectus fit calor ꝑfectus. ſi aūt accipiaī terminus mo/tus alterius gñis hoc nūquā ↄtingit: ſicut calor iperfect9 quātūcūq; excreſcat nūquā fit forma ſubalis ignis. Dico ergo q veniale nō est diſpoſitio ad mortale: ſicut ad ter/minū eiuſdē gñis: ſz alterius: ꝛ iō veniale nūquā fit morta le. ¶ Ad 7m dōm. q ē equocatio in veniali. cū. n. dī q cul pa mortalis p ↄfessionē fit venialis: nō intelligīt de venia li ex gñe fm q̄ hic de veniali logmur: ſz itelligīt ō veniali ex euēnt qō quidē dī veniale p q̄dā ſilitudinē ad venia/le: qz. ſ. manet reatus ad penā tēpoꝛalē pro culpa mortali quā ↄfessio deleuit: nō ita q culpa in culpā muteī. ¶ Ad octauū dicendū. q hoc qō dicit magiſter intelligendum est nō per ſe: ſed per occaſionem: inquātuz. ſ. venialia fre/quenter occaſionaliter ī mortale inducunt inquātuz faci unt ꝓnitatem ad illud. ¶ Expoſitio textus.

ET ideo de talibus cogitationibus ꝛc.) Uideī hoc eē cōtra illud quod ꝓpus determinatū est: qz ꝑcuſſio pectoꝛis ꝛ pr̄ nr̄: valēt ad dimiſſionē pctī vēialis: ꝛ ē ſatiſfa ctio ꝓpria venialiū. ergo videī q moꝛoſa ōle cratio de q̄ hic loquiī sit veniale pctñ. ¶ Et dōz. q quā/uis bō ſit ſufficiēs ſatiſfactio p vēiali peccato ꝛ nō ꝑ moꝛ tali: tamē etiā ad dimiſſionē peccati mortalis valēt: vñ ēt p mortalibus pr̄ nr̄ dicere debemus ꝛ pecº tōdere. (Nō .n. rō nr̄a deduci ꝛc.) Uideī hoc eē falſuz: qz q̄daz pecca ta ſpūalia ſunt in gbus nō ē aliq̄ carnis delectatio. ¶ Sz dicēdū q hoc intelligīt in gñe pctōꝝ carnaliū quoꝝz appetitus ad ſenſualitatē ptinet. (Nō ē autē ſilentio pre tereūdū ꝛc.) Dic p ſcripturas nō canonē biblie: ſed dicta ſcōꝝ ſignat: rō aūt dicti ē pp conuenientiā ſenſualitatis ꝛ inferioris rōnis: qz vtraq; attēdit ea q̄ ad coꝛpus ptinent licz ratio inferioꝛ ſub rationibus vlibus: ꝛ ſenſualitas ſub rationibus particularibus ꝛ materie concretis.

¶ Redit ad lib. ar. ↄſiderationē. ¶ Bi. XXV.

IAm vo ad ꝓposituz redeamus. ſ. ad libe. arb. tractatū. Qō philoſo/phi diffiniētes dixerūt liberū de vo luntate iudiciū: qz poteſtas ipſa ꝛ habilitas volūtatis ꝛ rōnis quā ſu ꝑa diximus ē liberū arbitriuz: libera ē ad vtrūli bet. qz libere pōt moueri ad hoc vel ad illud. li/berū ergo dī ar. quātū ad volūtatē: qz volūtarie moueri ꝛ ſponteneo appetitu ferri ad ea pōt q̄ bona vel mala iudicat vel iudicare valet.

¶ Oꝛ liberum arbitriuz non pertinet niſi ad fu turum: nec ad omne futurum.

HOc aūt ſciendū ē q liberū arbitriū ad p̄ſens vel ad ꝑteritū nō refertur: ſz ad futura ↄtingētia. Oꝛ. n. in p̄ſenti ē de terminatū est: nec in ꝑāte nīa est: vt tūc ſit vel nō ſit q̄ñ est. Pōt. n. nō esse vel aliud eē postea: ſz nō pōt nō esse dum ē: vel aliud esse dū id est qō ē. Sz i futuro an hoc ſit vl illō: ad ꝑtātē liberi arb. ſpectat. Nec tñ oīa futura ſub ꝑtāte liberi arb. veniūt: ſz ea tñ q̄ p liberū arbi. p̄ſit fieri vel nō fieri. Si qs. n. tale quid velit ac diſponat facere qō in eius nullatenus ſit ꝑāte: vel qō ſine ipſius diſpoſitōe eque fieret: in hoc liberum arbitrium non habet.

¶ Oꝛ ſuprapoſita deſcriptio liberi arbitri nō cō uenit deo: nec his qui glorificati ſunt.

ET quidē ſcōm predictā aſſignationē in his tñ videī esse libe. arb. qui volū tatē mutare ꝛ cōtraria p̄ñt deflectere In quoꝝ. ſ. ptāte est eligere bonū vel malū: ꝛ vtrūliber ſcōz electionē facere vel di/mittere. ſcōz qō nec in deo nec in his hoibus q tāta btitudinis gr̄a ſunt roborati vt iā peccare nequeāt liberū arbitriū eē nequit. Sz q deus li/berū arbitriū habeat. Aug. docet ī libro. xxij. de ciui. dei: ita inquiēs. Certe deus ipse nunquid quoniā peccare nō pōt: iō liberū arb. bñe negan/dus est? Ambroſius quoq; in lib. de trini. ait. Paulus dicit: qz oīa operaī vn9 atq; idē ſpūs: diuidēs ſingulis ꝓut vult. i. ꝑ libere voluntatis arbi. non ꝓ neceſſitatis obſequio.

¶ Qualiter in deo accipitur liberum arb.

SEd alr accipiī liberū arbi. in creatore q̄ in creaturis. Dei eteniz liberū arb. dicīt eius ſapientiſſima ꝛ oīpotēs vo lūtas: q̄ nō neceſſitate: ſz libera volun tate oīa facit ꝓut vult. Joāz Hierōym9 attēdēs nō ita eē liberū arb. i deo ſicut est ī creaturis: ab ipſo vr excludere lib. ar. i homelia q̄daz de ꝑdi go filio dicēs. Solus deus ē in quē pctñ non cadit nec cadere pōt: cetera cū ſint liberi arbi. in vtrāq; partē flecti p̄ñt. Bñ alt cetera: indicat li/berū arb. ſicut est in ceteris nō esse in deo.

¶ Oꝛ angeli ꝛ ſancti qui iam beati ſunt libero ar bitrio non carent.

ANgeli vo ꝛ ſcti q iā cū dño feliciter viuūt atq; ita gr̄a btitudinis ↄfirmati ſūt: vt ad maluz flecti nec velint: nec poſſint lib. ar. nō carēt. Uñ Aug. i libro. xxij. de ciui. dei ait. Sicut ꝑia imortalitas fuit quaz peccādo adā pdidit posse nō mozi: ita ꝑimū li. ar. posse nō peccare: nouiſſimū nō posse pecca/re. Idē i ench. Sicut oportebat ꝑi9 boiez fieri vt bñ velle posset ꝛ male: postea vo sic erit vt male velle ñ possit. nec iō carebit lib. ar. Multo ꝙppe liberi9 erit arbitriū: qō oīno ñ poterit fuiſ/re pcō. neq; aut volūtas nō ē: aut libera dicen da nō ē: q̄ sic bti eē volum9: vt eē miseri nō ſolū nollim9: ſz neq; velle ꝑ ſus possim9. Sicut g aia nīa ēt nūc bz nolle ifelicitatē: ita nolle iniq/tatē ſp bitura ē. Sz oꝛdo ſeruādus fuit: quo ōs voluit oīndere q̄z bonū ſit aial rōnale qō ēt pec care possit: quāuis ſit melius quod peccare nō possit. Ecce bis verbis euidēter aſtruiī q post

al' de fide ad petrū l. 2. cā. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beatitudinis cõfirmationẽ: erit in hoie lib. arb. quo poccare nõ poterit: ꝛ nũc in angelis ẽ ꝛ in sanctis qui cum dño sunt ꝛ tanto vtiq; liberius quãto a peccato imunius ꝛ ad bonum ꝓnius. Quo. n. quisq; ab illa seruitute peccati de q̃ scriptum est: qui facit peccatũ seruus est peccati: lõgius absistit: tanto i eligẽdo bonũ liberius habet iudicium. Unde si diligenter inspiciatur liberum videbitur dici arbitrium: quia sine coactione ꝛ necessitate valet appetere vel eligere: quod ex ratione decreuerit.

¶ De libertatis ar. differentia ꝫ diuersa tpa.

EX predictis pspicuũ fit q; maior fuit libertas arb. prima q̃ secũda. ꝛ tertia multo maior q̃ secũda vel prima. Prima. n. libertas arb. fuit i qua poterat peccare ꝛ non peccare. Ultima vero erit i qua poterit nõ peccare: ꝛ nõ poterit peccare. Media vero est in qua potest peccare ꝛ non potest nõ peccare ante reparationem etiã mortaliter: post reparationem vero saltem venialiter.

¶ De quatuor statibus liberi ar.

ET possunt notari i hoie quatuor status li. ar. ante peccatũ. n. ad bonũ nil impediebat: ad malũ nil impellebat. Nõ habuit infirmitatem ad malum: ꝛ habuit adiutorium ad bonum. Tunc sine erroꝛe ratio iudicare ꝛ voluntas sine difficultate bonum appetere poterat. Post peccatuz vero ante reparationem gratie premitur a concupiscentia ꝛ vincitur: ꝛ habet infirmitatẽ in malo: sed nõ habet gratiã in bono. Et ideo potest peccare ꝛ nõ põt non peccare etiã dãnabiliter. Post reparationẽ vero ante cõfirmationẽ premitur a cõcupiscentia: sed nõ vincit: ꝛ hz q̃dez infirmitatẽ in malo: sed gratiaz in bono: vt possit peccare ꝓpter libertatẽ ꝛ infirmitatẽ ꝛ possit nõ peccare ad mortẽ ꝓpter libertatẽ ad gratiam adiuuantẽ. Modũ tamẽ hz posse oino nõ peccare vel nõ posse peccare ꝓpter infirmitatẽ nõdũ perfecte absoꝛptã ꝛ ꝓpter gratiam nõdũ perfecte ꝓsũmatã. Post ꝓfirmationẽ vo infirmitate penit9 ꝓsumpta ꝛ gr̃a ꝓsũmata: nec vinci poterit nec ꝑmi: ꝛ tũc hẽbit nõ posse peccare.

¶ De coꝛruptione liberi arbitrij ꝑ peccatuz.

INde manifestũ est q; preter alias penalitates ꝑ peccato illo incurrit homo penã incoꝛruptione ꝛ depꝛessione liberi arbitrij: per illud nãq; peccatum nãlia bona coꝛrupta sunt in hoie: ꝛ gratuita detracta: hic est. n. ille qui a latronibus vulneratꝰ est ꝛ spoliatus. Vulneratus qdem in nãlibus bonis qbus non est priuatus: Aliogn non posset fieri reparatio: Spoliatus vo gratuitis: q̃ꝑ gratiã nãlibus addita fuerãt. Hec sũt data optima ꝛ dona pfecta: quoꝛuz alia sũt coꝛrupta per peccatũ. i. nãlia vt ingeniuz memoꝛia itellectus Alia subtracta. i. graruita: quãq; ꝛ nãlia ex gr̃a sint. Ad gr̃alẽ qppe dei gratiaz pertinẽt. Sepe tamẽ huiusmõi distinctio fit: cũ gr̃e vocabuluz ad speciẽ nõ ad genus referẽ. Coꝛrupta ẽ ergo ꝑ peccatũ libertas arbitrij ꝛ ex parte pdita. Unde Aug. in ench. Libero arbitrio male vtẽs dõ ꝛ se pdidit ꝛ ipsuz. Cũ. n. libero arbitrio peccaret victoꝛe peccato ammissuz ẽ ꝛ libeꝛ arbitriũ A quo. n. quis deuictus ẽ huic seruus addictꝰ est. Ecce libeꝛ arbi. dicit hoiem amisisse: nõ qꝛ post peccatũ nõ habuit libeꝛ arbi. ꝫ qꝛ libertatẽ arbitrij pdidit: non quidem oẽm: sed libertatem a miseria ꝛ a peccato.

¶ De tribus modis libertatis arbi.

EST nãq; libertas arbi. triplex. s. a necessitate: a peccato ꝛ a miseria. A necessitate ꝛ ante peccatuz ꝛ post eque libeꝛ est ar. Sicut. n. tunc cogi nõ poterat: ita nec modo. Jõq; volũtas merito apud deũ iudicat: que semp a necessitate libera est: ꝛ nunq; cogi põt. Ubi necessitas: ibi nõ est libertas. Ubi nõ est libertas: nec voluntas: ꝛ iõ nec meritũ. Hec libertas in oibus est tã in bonis q̃ in malis. Est ꝛ alia libertas a pctõ. s. de q̃ dicit Apl'us. Ubi spũs dñi ibi libertas ꝛ vitas. Et i euangelio. Si filiꝰ vos liberauerit vere liberi eritis. Hec libertas a seruitute pcti liberat ꝛ suos iustitie facit. sicut ecõuerso seruit9 peccati libeꝛos iustitie facit. Un̄ apostol9. Liberati a pctõ serui facti estis iustitie. Et itẽ. Cũ serui essetis pcti liberi fuistis iustitie. Hãc libertatẽ põ peccãdo amisit. Jõq; Aug. dicit q; põ male vtens libero arbi. ꝛ se pdit ꝛ ipsuz: qꝛ pdita est ꝑ peccatũ libertas nõ a necessitate: ꝫ a pctõ. Qui. n. facit pcm̃ seruus est peccati. Jstã libertatez q̃ ẽ a pctõ illi soli nũc hñt: quos filius p' gr̃az liberat: ꝛ reparat: nõ ita q; penitus sint sine pctõ in hac mortali carne: ꝫ vt pctm̃ in eis nõ dñetur neq; regnet. Et hec ẽ vera ꝛ bona libertas que bonã parit seruiturẽ. s. iustitie. Un̄ Aug. in enche. Ad iustitiã faciendã nõ erit aliqs liber nisi a pctõ liberatus eẽ iustitie ceperit seruus: ꝛ ipa est vera libertas ꝑ recte facti leticiaz sil' ꝛ pia seruitus ꝑ precepti. obedientiã. Est alia libertas nõ vera male seruituti adiuncta: q̃ est ad malũ faciendũ: vbi rõ dissentit a volũtate iudicans nõesse faciendũ qõ volũtas appetit. Ad bonũ vero faciendũ ꝓcordat ratio voluntati: ꝛ ideo ibi vera libertas est ꝛ pia. De libertate autẽ ad malũ ꝛ seruitute mala ait Augustinus in ench. Serui additi peccato. s. que põt esse libertas: ni si qñ eum peccare delectat? Liberaliꝛ enim seruit qui sui dñi volũtatẽ libẽter facit: ac per hoc ad peccãdũ liber est qui peccati seruus est.

¶ Questio de libertate ad malum: an sit ipsa libertas lib. ar. an alia.

HIc queri põt. vtrum hec libertas qua quis liber est ad malũ: sit libertas arbitrij. Si enim libertas arbitrij ẽ: bonum quidẽ est: qz libertas arbitrij bonum naturale est. Quibusdã videtur q; sit ipsa libertas arbitrij que semp bona ẽ: sed ꝓpter peccati seruitutẽ ad malũ fit liberioꝛ ꝛ ꝓmptioꝛ: ꝛ ideo dr̃ non vera ẽ libertas: quia ad malũ ẽ. Alijs aũt videt q; hec libertas arbitrij ad malũ: quã supra ꝫmemoꝛauit Augustinus: nõ sit ipsa libertas arbitrij: sed sit quedaz ꝓnitas peccandi: ꝛ curuitas que ex pctõ est ꝛ mala est.

¶ Questio alia de libertate ad bonuz an ipsa sit libertas liberi ar. vel non.

SImiliter etiã queri solet vtrum ꝛ illa libertas vera que est ad iusticiã faciẽdam sit ipsa libertas arbitrij. Quidaz dicũt illã eãdem esse: sed ꝑ gr̃az reparatam qua iuuãte libera est ad bonũ: sine gr̃a vo non est libera ad bonũ. vñ Aug. in ench. Jsta libertas ad benefaciendum vnde erit homini addito ꝛ vendito: nisi eum redimat ille qui dicit: si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Quod anteq; fieri icipiat in hoie: quomodo q̃dq; de libero arb. gloziaꝛ qui nondũ est liber ad operandum bene? Ecce aperte ostẽdit liberũ arbi. per gr̃az liberari: vt per illud bene operẽ. qs. Jõq; dicũt illã libertatẽ verã que est ad bene faciẽduz cuius supra meminit Augu. esse libertatẽ ipsaz arbitrij gr̃a dei liberatam ꝛ adiutã. Alij vo putant non esse ipsam arbitrij libertatẽ: sed aliam quãdã que ex gr̃a ꝛ libero arbitrio i mẽte hois deo operãte icipit esse cum reparat.

¶ Certa determiatio vtriusq; qõnis qua dr̃ libertas ad bonũ ꝛ ad malum esse libras arbitrij.

VEruz nobis magis placet vt ipsa libertas arbitrij sit: ꝛ illa qua quis liber ẽ ad malum: ꝛ illa qua qs liber est ad bonũ faciendũ. Ex causis enim varijs soꝛtiẽ diuersa vocabula. Dicit̃ enim libertas ad malũ faciendum anteq; per gr̃az sit repata. Sed cuz per gr̃az fuerit reparata dicit̃ libertas ad bonuz faciendũ. qz ante gr̃az libera est volũtas ad malum: per gr̃az vero libera fit ad bonum. Semp igit̃ volũtas hois aliquo modo libera est: ꝫ nõ semper bona est. Non enim est bona: nisi a peccato liberata. Est tñ a necessitate libera. Unde Augustinus in lib. de gr̃a ꝛ lib. arbi. Semper i nobis volũtas libera est: sed non semper bona est: aut eni libera est iusticie qñ seruit peccato: ꝛ tunc est mala: aut ꝛ peccato libera est quãdo seruit iusticie: ꝛ tunc est bona.

¶ De libertate a miseria.

EST iterum libertas a miseria de qua apl's ait. Et ipsa creatura liberabit̃ a seruitute coꝛruptionis in libertatẽ glorie filioꝛ dei: hanc libertatẽ homo añ peccatũ habuit: qui omni carebat miseria: ꝛ nulla tangebat̃ molestia: ꝛ plenius habebit in futura beatitudine: vbi miser esse nõ poterit: sed in hac vita que est iter primum peccatum: ꝛ vltimam confirmationem nemo a miseria liber est: quia pena peccati nõ caret.

¶ Repetit ꝺ coꝛruptõe libi arbitrij: vt addat alia

EX predictis iam apparet in quo ꝑ peccatum sit iminutum vel coꝛruptum liberum arbitrium. Quia ante peccatuz nulla erat homini difficultas: nullũq; impedimẽtum de lege membꝛoꝝ ad bonum: ꝛ nulla impulsio vel instigatio ad malum. Nunc autem per legẽ carnis ad bonuz impedit̃: ꝛ ad maluz istigat̃ vt non possit velle ꝛ perficere bonum: nisi per gr̃am libereꝛ ꝛ adiuneꝛ. Quia vt ait apl's. Peccatum habitat in carne: liberum ergo arbitrium cum semp ꝛ in singulis sit liberum: non est tamen pariter liberum: ꝛ in bonis ꝛ in malis: ꝛ ad bona ꝛ ad mala. Liberius tamen est in bonis vbi liberatũ est q̃ in malis vbi liberatum non est. Et liberius est ad maluz qõ per se põt q̃ ad bonum: quod nisi gr̃a liberetur ꝛ adiuuetur non potest.

¶ De libertate que fit ex gr̃a: ꝛ que ex natura.

LIbertas ergo a peccato ꝛ a miseria per gratiam est. Libertas vero a necessitate per naturã vtrãq; libertatem nature. s. ꝛ gratie notat apostolus cum ex persona hominis non redempti ait. Velle adiacet mihi: perficere autez non inuenio: ac si diceret: habeo libertatem nature: sed non habeo libertatem gratie. Jdeo non est apud me perfectio boni. Nam voluntas hominis quam naturaliter habet non valet erigi ad bonum efficaciter volendum vel opere implendum: nisi ꝑ gratiam liberetur ꝛ adiuuetur: liberetur quidez vt velit: ꝛ adiuuetur vt perficiat. Quia vt ait apl's

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ē volētis velle neq; currentis currere: idest operari: sed miserentis dei qui operatur ī nobis velle ⁊ operari bonum. Cuius gratiam nō advocat hominis voluntas vel operatio: sed ipsa gr̄a volūtatē p̄uenit: p̄parādo vt velit bonū: ⁊ p̄paratam adiuuat: vt perficiat.

¶ Diuisio textus.

POstquā determinauit de libero ar. ostendendo qd sit: ⁊ ꝛsequēter de alijs potēcijs aīe: vt ostēderet in quibus lib. arbi. poneret. Dic determinat quasdā liberi arbitriū se habet ad vtrūq; oppositoꝝ, ſm q̄ est tantū futuroꝝ cōtingentiū ibi. (Hoc aūt sciēduz est ⁊c.) Et quidē ſm p̄dictaz assignationem. Diuidit hec pars in duas. In p̄ma ostendit quoꝝ sit lib. arb. quia dei angeloꝝ: ⁊ hominū. In secūda quomodo in hoibus diuersimode inuenit ſm diuersos status. ibi (Ex p̄dictis pspicuū fit ⁊c.) Circa p̄mū duo facit. Primo inducit obiectionē q̄ li. ar. non sit in deo nec in beatis. Secundo determinat veritatē ibi. (Sed q̄ deus li. arbi. ⁊c.) Et circa hoc duo facit. Primo determinat q̄tuz ptinet ad deū. Scōo quātū ptinet ad angelos. ibi. (Angeli vō ⁊ sancti ⁊c.) Circa p̄mum duo facit. Primo ostēdit q̄ libe. arb. est in deo. Secūdo q̄ non eodē modo est in deo sic̄ in alijs ibi. (Sed aliter accipit ⁊c.) (Ex p̄dictis pspicuuz fit ⁊c.) Hec pars diuidit in duas. In p̄ma ostēdit quomodo ſz diuersos status lib. ar. crescit vel minuit in oibus. Et q̄ hoc rōne diuersaꝝ libertatū contingit. ideo in secūda parte distinguit libertatē ar. ibi. (Est nanq; libertas ar. ⁊c.) Circa p̄mū tria facit. Primo ostēdit q̄ libertas ar. q̄ntū maior: q̄ntū minor inuenit. Secūdo distinguit statꝰ hois ſm quos libertas variat. ibi. (Et posset notari in homine ⁊c.) Tertio inducit quoddā corrolariū ex dictis ibi. (Unde manifestum est q̄ propter alias ⁊c.) (Nāq; libertas ⁊c.) Diuiditur hec pars in duas. In p̄ma ostendit multiplicem ar. libertatez. In secūda ostēdit que sit causa vniuscuiusq; ibi. (Libertas aūt a peccato.) Prima diuidit ī duas. In p̄ma ponit libertatis distinctionē. In secūda inducit quādā cōclusionez ex p̄dictis. ibi. (Ex p̄dictis iaz apparet ⁊c.) Circa p̄mū tria facit. Primo distinguit triplicez libertatē. ⁊ pſequit de p̄mo mēbro qō ē libertas a coactione. Secūdo pſequit de secūdo mēbro qō est libertas a peccato. ibi. (Est ⁊ alia libertas a peccato ⁊c.) Tertio pſequitur de tertio membro: quod est libertas a miseria. ibi (Est iterum libertas ⁊c.) Circa secūduz tria facit. Primo ostendit que sit libertas a peccato. Secundo quozum sit. ibi. (Istam libertatez ⁊c.) Tertio mouet quandā dubitationem. ibi. (Dic queri pōt ⁊c.) Et circa hoc duo facit. Prio mouet dubitationē: ⁊ ponit opiniones ad vtrāq; partem. Secūdo determiat ſm suā opinionē. ibi. (Uerum nobis placet ⁊c.) Iterū circa B duo facit. Primo mouet questionē de libertate ad malum. Scōo de libertate ad bonum. ibi (Similr etiā queri solet ⁊c.)

¶ Qō. I.

IScquerunt q̄nq;. Primo in quibus inueniat li. ar. Secūdo vtrū li. ar. semp sit libez a coactione: ita q̄ cogi non possit. Tertio vtrum ad omnia opera humana lib. ar. se extēdat. Quarto vtrum lib. arb. augeatur vel minuatur. Quinto de distinctiōe libertatis: que in littera tangitur.

¶ Utrū in deo sit liberū arbitriuz. I.

AD primum sic p̄cedit. vī q̄ li. ar. nō sit in deo: q̄z vt in lib. de som. ⁊ vigil. dicit pb̄s: cuius est potēcia eius est act⁹. ⁊ ecōuerso: ſz act⁹ lib. ar. qui ē eligere deo nō cōuenit cū electio sequat̄ ꝛsiliū. vt 13° etbi. dr̄. Cōsiliū aūt igſitio quedā est cū quodā rōnis discursu: qō deo nō cōpetit. ergo vī q̄ in deo nō sit li. ar. ¶ P̄. in his que ſm nām sunt determinata ad vnā partē nō est li. arb. Non. n. dicim⁹ q̄ lapis libero arbi. deoꝝsuz tēdat: sed deus ex nature sue ꝛditione semp determinate bonū vult. ergo vī q̄ li. ar. careat. ¶ P̄. vī q̄ nec in aligb⁹ creaturis sit: ad libertatē enī li. ar. ptinet vt aliqs sit dñs sui act⁹: sed cuiscūq; agētis actus ab aliquo ꝑore agēte causat̄: ipe agēs nō est dñs sui act⁹: cū igit̄ cuiuslibet creature act⁹ in cāz ꝑore reducat̄: que est ipe de⁹: q̄ oīa opa nostra in nobis opāt: vt ysa. 26. dr̄. vī q̄ li. ar. in creatura nulla inueniat̄. ¶ P̄. vī q̄ saltē in beatis nō sit: q̄z electio est eoꝝ que sunt ad finē: sed veniēte fine cessant ea que sunt ad finē. cū ergo beati sint vltimo ꝛiūcti sint: vī q̄ ad eos nō ptinet electio: ⁊ per cōs nec lib. arbi. Itē videt q̄ nec in viatoꝛib⁹ sit: q̄z electio eoꝝ que sunt ad finē ex rōne finis trahit̄: sed sicut i 3° etbi. pb̄s dicit. Qualis vnusq;q; est talis ēt finis vī ei: sed q̄litas alicuius est determinata ex nā. g̃ videt q̄ electio eoꝝ q̄ sunt ad finē determinet̄ alicui ex nā sua. g̃ videt q̄ li. ar. nō debeant boies ad eligēdū ea que ad ipsos ptinēt.

Contra. videt q̄ ēt in bzutis sit: in quibuscūq; enim est volūtariū in illis li. ar. est. ſz vt in 3° etbi. pb̄s dicit: volūtario ⁊ pueri: ⁊ alia aīalia cōicāt. g̃ vī q̄ alia aīalia li. ar. bēant. ¶ P̄. li. ar. ꝛsistit in electione ꝛueniēti ⁊ refutatōe nociuoꝝ: ſz alia aīalia fugiūt nociuū: ⁊ pſequūtur ꝛueniēs. g̃ vī q̄ li. ar. bēant p̄cipue cū spōte illō faciāt.

Respondeo dicendo: q̄ nihil agit: nisi ſm q̄ est in actu: ⁊ inde est q̄ oꝝ omne agēs eē determinatū ad alterā partē: qō enī ad vtrūlibet est equalr se hās est quodāmodo potēcia respectu vtriusq;: ⁊ ide est vt dicit Cōmētator in 2° physi. q̄ ab eo qō est ad vtrūlibet nihil sequit: nisi determinet̄. determinatio aūt agentis ad aliquā actionē: opz q̄ sit ab aliqua cognitione pstituēte finē in qbusdā qdē ꝛiuncta est: sic̄ bō finē sue actionis sibi pstituit. In qbusdā vō sepata est: sic̄ in his que agūt p nāz. rez enī nālīū actiones nō sunt frustra: vt in 2° phy. pbat. sed ad certos fines ordinate ab intellectu nām istituētes vt sic totū opus nature sit quodāmodo op⁹ itelligētie: vt pb̄s dicit. sic g̃ pz q̄ hec est differētia in agētib⁹: q̄z q̄daz determinat sibi finē: ⁊ actū in finē illū: qdā vō non: nec aliquod agēs finē sibi pstituere pōt: nisi rōnez finis cognoscat ⁊ ordinē eius: qō est ad finē ipm qō solū in babētib⁹ itellectuz est. Et inde est q̄ iudiciū de actione, ppria est solū in babētibus intellectū: quasi in ptāte eoꝝ ꝛstitutū sit eligere hāc actionē vel illā. vnde ⁊ dñiuz sui act⁹ bēre dicunt̄: ⁊ ꝑter boc ī solis itellectū hītib⁹ li. ar. inuenit̄: nō aūt ī illis: quoꝝ actiones nō determinant̄ ab ipsis agētibus: sed a qbusdaz alijs causis ꝓxibus.

Ad primuz ergo dōm. q̄ ea que dicunt̄ de deo ⁊ creaturis: vt in p̄ lib. dictū est semper eminētius in ipso inueniunt̄: ⁊ ideo electio saluat̄ in deo B modo q̄ abiciat̄ id qō impfectionis est: retento eo qō ad pfectionē ptinet: q̄ enī post ingſitionē ꝛsilij electio fiat: B impfectionis est ⁊ accidit li. ar. ꝑ̄t est in nā ignozante. vī ſm boc in deo nō saluat̄: sed q̄tuz ad B q̄ determiatio sui act⁹ nō est sibi ab alio: sed a seipso: vī ipe verissime sui operis dñs est: ⁊ ꝑter boc ēt in lſa d⁹: q̄ li. ar. alr in deo q̄ in alijs inuenit̄. ¶ Ad 2^m dōz. q̄ ad rōne li. ar. nō ptinet vt in

determiate se bēat ad bonū vel ad malum: q̄z li. ar. per se in bonū ordinatū est: cum bonū sit obiectū volūtatis: nec in malū tēdat: nisi ꝑter aliquē defectū: q̄z appbendit vt bonum: cū nō sit volūtas: aut electio: nisi boni aut apparētis boni: ⁊ ió vbi pfectissimū est li. ar. ibi in malū tēdere nō pt: q̄z impfectū esse nō pōt: sed B ad libtatē ar. ptinet vt actionē aliquā facere vel nō facere possit: ⁊ hoc deo ꝛuenit: bona. n. que fac̄ pōt nō facere: nec tñ malum facere pōt. ¶ Ad 3^m dōm. q̄ de⁹ opaī in oib⁹: ita tñ q̄ in vnoquoq; ſm ei⁹ cōditionē vīs in reb⁹ nālib⁹ opaī: sic̄ mīstrās vtutē agēdi: ⁊ sic̄ determinās nāz ad talē actionē. In libero aūt ar. boc mō agit vt vtutē agēdi sibi mīstret: ⁊ ipso operāte li. ar. agat: ſz tñ determinatio actionis ⁊ finis in ptāte li. ar. ꝛstituit. vñ remanet sibi dñiuz sui act⁹: ılz non ita sic̄ p̄ agēti. ¶ Ad 4^m dōz. q̄ illud qō est ad finē est duplex: quoddā. n. est distās a fine: ⁊ quoddā est ꝛiūctū fini: vt pz in gñatione nāli. Imperfect⁹. n. calor qui est disp̄ō ad formā ignis: dū est in alteratione p̄cedēte nō ꝛiungit ipsi fini: sed caliditas vltima q̄ est in termino alterationis ꝛiūgit formе subali: nec excludit p̄eā: ita dico q̄ quedā ordinata sunt ad finē vltimum beatitudinis que ipsi fini ꝛiūgūt: vt videre amare ⁊ hꝺ: ⁊ respectu boꝝ erit semiterna ⁊ libera electio: nō aūt impfectoꝝ que a fine distāt: vt fides: spes: ⁊ hꝺ. ¶ Ad 5^m dōm. q̄ q̄litas alicui⁹ est duplex: quedā ex habitu: ⁊ q̄dā ex nāli cōplexione: ⁊ ſm illā que est ex bitu vī alicui finis talis q̄lis est ipse. vbi gr̄a. ei qui bz bitū luxurie vī optimū delectabile venereū qō est ſz silitudinē sui bit⁹: puta boc qō est bēre vtuosum bituz vel viciosum est in ptāte nr̄a: ⁊ p̄r ei⁹ fieri. Sz ılz nālis cplo nō sit in ptāte nr̄a: tū adhuc fieri ei⁹ est in ptāte nr̄a: ex quo talis cōplexio vel ei⁹ q̄litas est solū disp̄ō finis. sed ei⁹ q̄ est tales esse vel nō tales est in ptāte nr̄a: ga vel opa causant bitū: sic̄ in acq̄sitis: vel saltē sunt disp̄ones ad bitū: sic̄ in ifusis: q̄litas aūt que est ex nāli cōplone non est ad boc q̄ faciat finē videri bō: sed est sic̄ disp̄ō ad illud: sicut pz in illis qui ex nāli cōplexione ad luxuriā, pni sunt: q̄ nō oēs delectabile venereū pſequunt̄: ılz eos ad B quodāmodo nālis cōplexio iclinet. ¶ Ad 6^m dōm. q̄ pb̄s accipit volūtariū large: nō ſm q̄ vī a volūtate: sed ſm q̄ diuidit ꝺ violētū. vñ cū violentū sit cui⁹ p̄ncipiū est ex: volūtarium erit cuius p̄ncipiū est intra: ⁊ inde est q̄ aialia q̄ mouent ex seipsis mot⁹ volūtarios bre dicunt̄: nec tñ electionem hīt: aut volūtatē: sicut pb̄s ibidē ostendit: vñ nec lib. ar. ¶ Ad 7^m dōm. q̄ aialia nō apphēdūt rōnē ꝛueniētis p collationē: sed p q̄dā nālē ıstinctū: ⁊ iō aialia hīt estimationez: ſz nō cognitionē: sic̄ ēt hīt memoriā: sed nō reminiscentiā: q̄uis oīa ꝺ ptis sensitiue sint: ⁊ iō ex determiatiōe nature act⁹ suos exercēt: nō aūt ex ppria determiatōe agētis: vñ oīa eiusdē ispēi sil̄es opatōes faciūt: sicut ois aranea sil̄ez facit telā: qō nō eēt: nisi ex seipsis q̄si p artē operātes sua opa disponerēt: ⁊ ꝑter boc in eis nō est lib. ar.

¶ Utrum liberū arbitrium possit cogi. II.

AD secundus sic p̄cedit. vī q̄ li. ar. cogi possit. Qō. n. imutat̄ ab aliquo agente cogit ab illo. sed vt dicit glo. ad 2^m Ro. De⁹ pōt imutare volūtatē hoiuz ī qōcūq; voluerit. g̃ vī q̄ volūtas a deo cogi possit ⁊ ita li. ar. ¶ P̄. omne agēs: qō nō pōt alr opari q̄ ab altero sibi determinat̄ cogit ab illo: sed li. ar. nō pōt alr opari q̄ de⁹ pſciuit vel p̄destinauit. g̃ videt q̄ li. ar. a deo cogat. ¶ P̄. vt⁹ supioꝝ pōt cogere iferioꝛe: sed in ordine vniuersi quedā vtutes sunt supiozes q̄ lib. ar. ergo ipm cogere pōt. ¶ P̄. intellectus est altioꝝ potēcia q̄ volūtas: sed intellectus cogit in demōstrationib⁹. vt ex 5° meta. apparet. ergo vī q̄ etiā volūtas ⁊ lib. ar. cogi possint. ¶ P̄. mot⁹ inferiores regulant̄ ſm mot⁹ supiozes: q̄z omne qō non vniformiter se bz regulat̄ ꝑ aliqd vniformiter se bñs: sed mot⁹ li. ar. maxime diffozmiter se bīt. ergo vī q̄ idigeāt regulari per actiones vniformiter se bñtes. bꝺ autez in nā nō sunt nisi mot⁹ celi. ergo per mot⁹ syderū regulant̄ opa lib. ar. ⁊ ꝑ eorum potēcias cogi pōt: qō pz ex boc q̄ astrologi per cursum syderū aliq̄ de opationib⁹ lib. arb. subiectis pnūciāt. ¶ P̄. omne qō vincit̄ ab aliquo cogit̄ ab illo: ſz incōtinētes qui ducunt̄ passionibus vincunt̄. vt ex 7° etbi. pz. ergo videt̄ q̄ lib. ar. cogi possit. ¶ P̄. difficilius est aliquē ꝑuare oīno suo actu: q̄z suum actū imutare. sed vsus li. ar. pōt per violētiam impediri: vt in freneticis pz. ergo ēt videt̄ q̄ per violentiam cogi possit ad aliqd agēdum.

Contra, vt dicit Aug. cōtra Tullīū in lib. de ciui. dei. Qō est necessariū nō est volūtariū: sed li. ar. in rōne sua voluntariū bz: cum sit facultas rōnis ⁊ volūtatis. ergo videt̄ q̄ nō possit per necessitatē cogi. ¶ P̄. quicquid cogit̄ nō bz dñiuz sui act⁹: sed ex boc li. arbi. in nobis dr̄. q̄ dñi sum⁹ nostroꝝ actuum. ergo videt̄ q̄ boc sit ꝺtra rōnem li. ar. q̄ cogatur.

Respondeo dicēdo: q̄ est duplex coactio. quedam sufficiēs que cōpulsio vocat̄: quedam vō insufficiēs que vocat̄ impulsio. ¶ Sciendū est igit̄ q̄ in ptib⁹ aīe quedā sunt que cōpelli pōt: sed dupliciter: quedam enim cōpellunt̄ ex subiecto: sicut ille vires que sunt organis affixe: cum enim sine organis opationes bre non possint cōpulsis organis ipse vtutes phibent̄ vel cōpelluntur eaꝝ actib⁹ violēter extoꝛtis: quedā vō sunt que qdem subo nō cōpellunt̄: qꝛ organis affixe sunt: cōpellunt tamē obo: sicut intellect⁹: ipse enim nō est act⁹ alicui⁹ ptis coꝛporis: vt pb̄s dicit in 3° de aīa: ⁊ tñ demonstrationis vi cogit. volūtas aūt neq; subo cogi pōt: cum non sit organo affixa: neq; obiecto: q̄tūcūq; enim aliqd ostēdat̄ esse bonū in potestate eius remanet eligere illud: vel non eligere. Cui⁹ rō est: qꝛ obm itellect⁹ est ꝺez: obm aūt volūtatis est bonum. Inuenit̄ aūt aliqō ꝺez in quo nulla falsitatis apparentia admisceri pōt. vt pz in dignitatib⁹. vñ itellect⁹ nō pōt subterfugere quin illis assentiat. Similr etiā inuenit̄ aliquod falsum: qō nullam veri apparētiā bz. vt pz in oppositis dignitatuz. vnde illi nullatenus intellect⁹ assentire pōt. Similiter etiam si ponat̄ volūtati aliquod bonū qō cōpletaz boni rōnē habeat: vt vltimus finis: ꝑter quem oīa appetunt̄: nō pōt volūtas B nō velle. vnde nullus nō potest nō velle eē felix: aut velle esse miser. In his aūt que ad finem vltimū ordinant̄ nihil inuenit̄ adeo malū: qn aliqō bonum admixtū bēat: nec aliqō adeo bonū qō in omnib⁹ sufficiat. vñ q̄tūcūq; ostendat̄ bonū vel malum: semp pōt adherere ⁊ fugere in ꝺziū rōne alteri⁹ qō in ipso est: ex quo accipit̄ si malū est simplr: vt apparēs bonū: ⁊ si bonū esset simplr vt apparēs malū: ⁊ inde est q̄ in omnib⁹ que sub electione cadūt volūtas libera manet in hoc solo determinationem hīs q̄ felicitatē naturalr appetit: ⁊ non determinate in B vel illo: q̄uis aūt cogi non possit: nihilominus tñ pōt inclinari ad agēdum aliqd per aliq̄s disp̄ones ⁊ habit⁹: ex q̄bus ꝓnioꝛ efficit̄ ad eligēdū alteram partem.

Ad primum ergo dōm. q̄ de⁹ operat̄ in volūtate ⁊ in li. ar. ſm eius exigētiā. vnde etiā si voluntatez bois in aliud mutet: nihilominus tñ boc sua oīpotētia facit: vt illud in qō mutat̄ voluntarie velit: ⁊ ita coactionis ratio tollit̄: alꝰ esset cōtradictionis implicatio: si diceret̄ nolle illud in quod mutat̄: ⁊ cogi ad illud: quia necessitas coactionis volūtati ꝺria est. vt in 5° meta. pb̄s dicit. ¶ Ad 2^m dōm. q̄ diuina pſciētia necessitatē lib. arb. nō imponit: q̄uis boc qō pſcitū est impole fit nō euenire: ⁊ boc quō esse possit in p̄mo lib. ostensum est. ¶ Ad 3^m dōm. q̄ ad actū li. ar. nulla vt⁹ est eo supioꝛ nisi deus: q̄uis forte

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliqua alia ⁊tus creata simplr potētioz sit. vnde nulla vir⁹ creata li.ar. cogere: nec imutare pōt: de⁹ aūt pōt qdē imutare: sed nō cogere eo mō quo dr nō posse facere vt duo ↄ dictoria sint sil. ¶ Ad 4.m dōz. q ꝯuis intellect⁹ sit supioz vr ꝯ volūtas rōne ordis. qz poz est: ⁊ a volūtate ꝑsupponitur: tñ volūtas ēt quodāmō supioz est fm q imperiū hz super oēs qe vires: ꝓpter hoc q eius obm est finis. vñ cōueniētissime in ipsa summū libtatis iuenit. Liber. n. dr q cā sui est: vt in ꝓmo meta. dr. ¶ Ad qntū dōz: q mot⁹ celestis se hz ad li.ar. sic iclinās ad aligd agēdū: sed inquātū ex impressione corpis celestis relinquit aliq dispō in corpe fm quā aīa efficit ꝓna ad hāc actionē vel illā: sic ex nāli cōplexione qdā sunt magis ꝓni ad vnū viciū ꝯ alt: ⁊ hoc modo possunt astrologi ꝓnūciare aligd ex his que ex li.ar. dependent cōiecturalr: ⁊ nō p certitudinē scie: qz ⁊tutē coactam sufficiēter sup li.ar. nō hīt corpa celestia. Unde ēt Ptolomeus dicit: q bō sapiēs dñat astris: qz per sapiaz suā pōt vitare ea ad que astra disponunt. Auicēna tñ vr velle: vt supra dictū est: q mot⁹ voluntatis reducunt: sicut i regulās i aīas corpoz celestiū: qz ponit q aie iferiores sunt ex aīab⁹ superioribus. vñ nō est mirū si impssionē hz aīa supioz in aīaz iferiorem: sed fm fidē catholicā hoc stare non pōt que ponit aīas imediate a deo creari. vñ ipse solus in volūtate opari pōt: ⁊ in ipsam impmere: ⁊ ideo diuersitates humane volūtatis in vniformitatē voluntatis diuine reducunt: sicut in ꝓmā regulā. ¶ Ad sextū dōm. q incōtinēs dr vinci a passionib⁹ nō qsi cogētib⁹: sed vehemēter inclinātib⁹ ad aligd agēdū. ¶ Ad 7.m dōm. q vsus li.ar. nō ipedit p se: sed p accidēs. inquātū. s. ad vsum li.ar. regrit vsus rōnis: ⁊ ad vsuz rōnis requirit vsus imaginatiue ⁊tutis qui per lesionem orgāni impeditur.

¶ Utruz liber arbitriuz se extēdat ad oīa opa būana. III.

Ad tertiuz sic ꝓcedit. vr q li.ar. non se extēdat ad oīa opa humana. Li. n. ar. cogi nō pōt: vt dictū est: sed quedā opa humana cogi ꝑnt. Impedit. n. bō a motu p violentiā. ergo nō oīa opa humana sūt li.ar. ¶ Ꝑ. in ꝓmo ethi. dr q quedam opa humana sunt fines: electio aūt nō est finis: vt in 3° ethi. dr. cū igr eligere sit actus liberi arbitrij: vr q li.ar. nō sit oīuz humanoz actuuz. ¶ Ꝑ. oēs act⁹ li.ar. sunt in ptāte nra: sed qdaz act⁹ sunt in nobis nō in ptāte nra existētes: sicut act⁹ gnātiue: nutritiue: ⁊ augmētatiue: ergo nō oēs act⁹ nri sunt lib.ar. ¶ Ꝑ. potētia determinata est ad determinatos act⁹. si igit li.ar. esset oīuz humanoz actuū nō esset determinata: sed vlis potētia: qđ supra falsum esse dictū est. ¶ Ꝑ. illud qđ est ꝓter volūtatē est ēt ꝓter li.ar. cū li.ar. sit facultas volūtatis ⁊ rōnis: vt supra dictum est. Sed vt Dyonisius dicit 4.° ca°. de diui. no. maluz est ꝓter volūtatē. q li.ar. boiuz ad mala opa nō se extēdit.

Sed contrariuz est qđ Damascenus dicit in 2° li. q hō libero ar. ingrit: eligit: impetū facit ad opus: ⁊ sic de alys. q vr q ad ipm ptineāt oēs act⁹ humani. ¶ Ꝑ. vt supra dictū est li.ar. est volūtas: sed oēs act⁹ humani sunt volūtary. q sunt ēt li.ar.

Respondeo dōm. q act⁹ alicuius potētie vel hīt⁹ pōt esse duplr. vel qz elicit ipm: vel qz impat cū. Ille aūt act⁹ ꝓprie a potētia elici dr: qui imediate ab ipsa potētia ꝓcedit: sicut ab intellectu intelligere: ⁊ B mō nō oēs actus humani sunt li.ar. sed ꝓprius actus ei⁹ est eligere: vt supra dictū est: sed per imperiū volūtatis ⁊ lib. ar. mouent ēt alie potētie in suos act⁹: vñ vt⁹ appetitiua dr mouēs: qz impat motū: ⁊ vt⁹ motiua affixa musculis ⁊ nervis: qz exeq̄t: ⁊ p modū istū oēs act⁹ humani sunt lib. arbi.

Ad primuz (quia ab ipso impati: sz non eliciti. ergo dōm. q lib. ar. nō pōt cogi in suo actu ꝓprio q est eligere: sed tñ pōt cogi in aligb⁹ actib⁹ imperatis ab ipso ꝓpter coactionē ⁊tutū exequentiū. ¶ Ad 2.m dōm. q illud qō est finis respectu quorūdā pōt esse etiā ordinatū ad ulteriorē finē: nisi sit ultim⁹ finis: nulla autez opatio humana est finis ultimus: nisi per accidēs. inquantum. s. finis ultimo ↄiūgit: ⁊ iō oīuz opationū humanaz pōt esse electio: nō qđē inquātū est finis: sed inquātū sunt ad finem: ꝯuis enim vincere sit finis militaris potētie: ordinatur tñ ad ulteriorē finē. vñ sub electiōe cadere pōt. ¶ Ad 3.m dōz. q bō ex hoc dr bō q rōnē hz: vñ illi tñ act⁹ dicunt act⁹ humani qui sunt viriū rōnaliū: vel p essentiā: vel p participationē: sicut actus cōcupiscibilis ⁊ irascibilis: ⁊tutes aūt nutritiue ptis nullo mō rōnē ꝑticipāt: vt in ꝓmo etbi. dr. vñ ea ꝑ actus opationes humane nō dicunt. ¶ Ad 4.m dōm. q rō illa sequeret si oīa opa humana essent li.ar. ꝯ elicita ab ipso: qō nō est ver. vt dctm est. vñ nō sequit q sit vlis potētia. ¶ Ad qntuz dōm. q malum in eo q malum est ꝓter volūtatē est: sz opatio humana ꝑ qđ apparet bona sub volūtate cadere pōt: ⁊ ita pōt esse eius electio ⁊ libero arbitrio subiacere.

¶ Utrū libertas arbitrij augeat vel minuat. IIII.

Ad quartuz sic ꝓcedit. vr q libtas arbitrij nō augeat: neq; minuat. Illud enim qō pertinet ad rōnem potentie nō variat ꝑ act⁹ vel hītus: cū ꝓra a posterioribus nō varient: sed eis subiaceāt: sed libertas ptinet ad rōnē potētie que libe. arbi. dr: ergo nō pōt ꝑ act⁹ vel hītus virtutis aut vicy augeri ⁊ minui. ¶ Ꝑ. illud qō sequit nām aliquā equalr iuenit in oīb⁹ hītib⁹ naturā illā: sed li.ar. cōsequit naturā intellectiuā: vt dctm est. ergo i eis nō auget nec minuit. ¶ Ꝑ. li.ar. dr: ex eo q cogi non pōt: sed negationes nō recipiūt magis ⁊ minus in diuersis: nec in eodē fm diuersos status. ¶ Ꝑ. illud qō est fortius non vincit: nec in seruitutē deducit ab eo qō est debilius. sed lib. arb. est fortius ꝯ sint passiones peccati: qz eis resistere pōt ⁊ sibi subiugare. q videt q non minuat li.ar. ꝑ seruitutem peccati. ¶ Ꝑ. in illud qō quilibet per se pōt vnus nō est altero liberior: sed in malū quilibet per se pōt: ⁊ in gra ⁊ sine gra. ergo videt q li.ar. alicuius nō sit liberius ad malum ꝯ alterius: ⁊ ita videt q li.ar. non augeat vel minuat.

Sz contra est qđ dr ad Ro. 7. Nō qō volo bonuz hago. B aūt i ꝑsona hois damnati dr vna glo. exponit: cum ergo in statu inocētie nihil ad bonuz impediret. videtur q lib. ar. augeatur ⁊ minuat. ¶ Ꝑ. nō redimit nisi qō in seruitutē fuit. sed per sanguinez christi de peccato redēpti sumus: vt ꝓma ꝑetri. i. dr. ergo per peccatū in seruitutē trahimur: ⁊ ita libertas minuit.

Respondeo dōm. q li.ar. dr: ex eo q cogi non pōt: coactio aūt vt ꝓus dictū ē: est duplex. vna cōpellēs: ⁊ alia inducēs vel impellēs. B aūt est naturale ⁊ essentiale li.ar. vt sufficiēter nō cogat coactione compellente: ⁊ B segtur ipsum in quolibet statu. vnde non augetur talis libertas: nec dimiuitur per se: sed per accidēs tñ. Omnis enim ꝓprietas que cōsequitur naturam aliquam ꝯto natura illa nobilius inuenitur in aliquo: tanto etiā ꝓprietas illa ꝑfectius participatur ab eo fm quē modum bō dr minus intelligēs ꝯ angelus: ⁊ ita etiā libertas a necessaria coactione nobilius iuenitur in deo ꝯ in angelo: ⁊ in vno angelo ꝯ in alio: ⁊ in angelo ꝯ in boie. Libertas aūt illa que est ab impellētibus ⁊ disponētib⁹ in vnam partē augeт ⁊ minuitur: ⁊ acgrit ⁊ amittit fm q illa dispōnentia augent ⁊ minuunt ⁊ acgrunt vel amittunt. vñ libertas talis p se ēt augeт ⁊ miuit i boie fm diuersos stat⁹.

Ad primum ergo dōm. q libertas a necessitate ē que ↄsequit nām potētie: ⁊ ideo per actus ⁊ habit⁹ nō variat: sed libertas a disponentib⁹ seq̄t habitū ⁊ actū: ⁊ ideo fm diuersitatē actuū ⁊ hītuū variat. ¶ Ad 2.m dōm. q in gb⁹ iuenit, natura vna equalr inuenit ēt equalr illud qō ↄsequit nām illā: sed natura itellectiua nō iuenit equalr in deo angelo ⁊ boie. vñ nec ēt libertas a coactione equalr in oibus est. ¶ Ad 3.m dōm. q ꝯuis negatio p se nō recipiat magis ac minus: tñ p accēs itēdit ⁊ remittit. s. p itēsionē ⁊ remissionē sue causе: sic dr maiores tenebre ꝯto est maius obstaculuz lucis: vñ ēt fm q causa libertatis que est natura intellectiua iuenit nobilior: ⁊ minus nobilis: fm hoc etiā ipsa libtas intēdit quodāmō ⁊ remittit. ¶ Ad 4.m dōz. q li.ar. nunq̄ ita vincit aut seruituti subiugat passionib⁹ peccati: vt ad peccandū cōpellat: qz iam sibi in potētiā nō iputaret: sed dr esse subm pctō inq̄tū ex pctō icliat ad peccādū: sic a disponēte: nō sic a ↄpellēte. ¶ Ad 5.m dōm. q ꝯuis gliz p se possit in malū: nō tñ pōt gliz eodē mō malū facere: sic ille q hz hītū malicie. vnicuiq; n. hīti hītū est delectabilis opatio que est fm habitū illuz: ⁊ ideo illi qui hīt hīt⁹ corruptos opa abhoīabilia delectabiliter: ⁊ sine abhoīatiōe exercēt: ⁊ iō libe illud facere dicūt inq̄tū p hītū corruptū repmit ↄdictio rōnis rōne obtenebrata: qō nō pōt esse in illis qui talib⁹ hītib⁹ carēt: ⁊ iō dicit pbs in 7.° ethicoz: q iustus nō pōt statim facere opera iniusticie: sicut iniustus facit.

¶ Utrum liber arbitriū distinguat tripliciter. V.

Ad quintum sic ꝓcedit. vr q icōueniēter distinguat li.ar. tripliciter: fm eniz diuersos stat⁹ libtas ar. variat. stat⁹ aūt bois ꝯtuoz in lra assignant. q ⁊ ꝯtuoz libtates ar. distingui debēt. ¶ Ꝑ. plus differt petrꝰ a iustitia ꝯ peccatū a miseria: cū ꝓma se bēant vt opposita. sc̄da vt cā ⁊ effect⁹. si g assignat: alia libtas a pctō ⁊ a miseria: multo fortiꝰ dr distingui etiā alia libtas a pctō: ⁊ a iustitia. ¶ Ꝑ. Ansel. dicit: q posse peccare: neq; ē libertas: neq; pars libtatis. sed libertas a iustitia est fz B qō ē posse peccare. q vr q icōueniēter libertatē talez assignet. ¶ Ꝑ. sic differt peccatū: ⁊ iustitia: sic differt gloria ⁊ miseria. si g ↄtra libertatē a pctō ponit libertatē a iustitia. vr q etiaz ↄ libtatē a miseria deberet ponere libertatē a glia. ¶ Ꝑ. necessitas quedā miseria est: sed pars non dr diuidi ↄ totū. g icōueniēter libertatē a necessitate diuidit ↄ libertatē a miseria. ¶ Ꝑ. Ber. distinguit triplicē libertatē. s. libertatem ar. libertatē ↄsilij ⁊ cōplacitі: cū igit boz magr mētionem nō faciat. vr i sufficiēs in libertatis distinctiōe.

Respondeo dōm. q libertas in sui rōne negatiōez coactionis includit: ois aūt ꝓuatio distinguit fm ea que ꝓuant. vñ fm ea que cogere pōt vr ipedire: oz libertatis distinctionē sumi. vt aūt ꝓus dictū ē: duplex est coactio. quedā ꝑfecta: que gdē simplr coactio dicit: ⁊ quedā: que est imꝑfecta: que potius ipulsio ꝯ coactio dr. Si g ↄsideret libertas fm q remouet ꝑfecta coactio: sic erit libertas a coactione ⁊ necessitate: que gdem p se et semp li.ar. sequit. vñ in lra dr. q in oibus inuenit sine qua pctꝰ iputari nō posset. Si aūt dicat libertas p remotionē ipellētis seu ipediētis: B est duplr: qz boc qō ipellit li. arbi. aut ipedit vel facit B p se: sic bit⁹ ⁊ dispōnes: que fiūt in ipa aia: ⁊ sic est libertas a pctō. vel p accīs: sic ipotētie vel penalitates que sunt ex pte corpis vsum li.ar. ipediētes: et sic est libertas a miseria.

Ad primum g dōm. q libertates nō distinguunt fm diuersos stat⁹ hoīs: cū ꝑa libtas in diuersis statib⁹ ꝓticipet. libtas. n. a necessitate oib⁹ statibus cōis est. Libertas aūt a pctō est trib⁹ statib⁹ cōis. s. ꝓmo statui inocētie. ⁊ tertio q est post reparationē gre. ⁊ 4.° q est in glia: tñ fm magis ⁊ minus: sic in lra designat: libtas aūt

a miseria duob⁹ statib⁹ cōis est. s. statui inocētie: ⁊ statui glorie. ¶ Ad 2.m dōm. q li.ar. ꝯuis possit in bonuz ⁊ in malū: tñ p se in bonū ordinatuz est. ⁊ iō illud qō ipedit ipm a bono simplr ipeditiuū ipsius est: ⁊ corruptiuū: ⁊ ꝓpter hoc libertas ab eo qō ipedit a bono simplr libtas dr: que est libtas a pctō. qō aūt ipedit illud a malo qō corruptio ei⁹ ē: nō est impeditiuū ei⁹: nisi fm qd: sicut ⁊ cū corrūpit ignorātia in boie dr corruptio fm qd. B aūt qō a pctō ipedit est iustitie rectitudo in rōne exīs: ⁊ ide est q libertas a iustitia nō est libertas simplr: sed fm qd. Et ideo iter ꝓncipales ptes libertatis assignari nō dz: sed tñ reducit ad illā libertatez que est a pctō ꝓpter silitudinē in mō: sicut eni peccatū p se ipedit a bono p modū hītus vel dispōnis: ita ēt iustitia ipedit a malo. ¶ Ad tertiū dōm. q nō est libtas simplr vt dictū est libertas a iustitia: sed fm qd: ⁊ ꝓpter hoc ēt non cōputat iter ptes ꝓncipales: sed quasi p ꝯis reducit ad alteram libtatū. vt dctm est. ¶ Ad quartū dōz. q de rōne beatitudis vel glozie est vt aligs oīa hēat que vult: ⁊ nihil mala velit. vt dicit Aug. ⁊ ideo glia in nullo ipedit vsum li.ar. ⁊ ꝓpter hoc nō assignat aliqua libertas a glia: nulla enī voluntas miseriā querit ⁊ gloziā fugit: cū oēs naturalr beati esse velint. ¶ Ad qntū dōm. q coactionē illā que p libertatem necessitatis excludit miseria nō icludit: eo q nunq̄ ad tantā miseriā deuenit. vt li.ar. cogi possit. ⁊ iō nō est incōueniēs: si libertas a necessitate ↄ libertatē a miseria distinguat. ¶ Ad sextū dōm. q magr: vt ex dictis ꝑz: distinguit li. arbi. fm ea a gbus est libertas: ⁊ hec est per se diuisio eius. vt dictū est. Bernardus aūt distinguit libertatez fm terminū ad quem: ⁊ B est illud qō sub electione cadit: cum igit nihil cadat sub electione: nisi fm q hz aliquā rōnem boni fm diuersos gradus bonitatis in humanis actibus diuersas libertates distinguit: est eni aligd in humanis actib⁹ q est licitū: qz nulla lege ꝓhibet: ⁊ respectu hz dicit libertatē arbitrij: qz in iudicio nro ↄsistit vt⁊ hoc seq̄mur vel non. vlterius est aligd qō nō tñ est licitū: sed etiā vtile est: qz oīa licēt: sed nō oīa expediūt: vt apls ait: ⁊ fm hoc assignat libertatē ↄsilij: qz ↄsiliuz est de meliozi bono: qō est expediēs ad saluté: est etiā aligd qō delectat: ⁊ respectu hz assignat libertatez cōplaciti. vñ dicit q libertas ar. discernere hz qd liceat: libertas aūt ↄsilij ꝓbare qd expediat: libertas aūt cōplaciti expiri qd libeat.

¶ Expositio textus.

Quod philosophi diffiniētes dicerūt ⁊c.) Sciendū q illa nō est vera diffinitio: sed quedaz notificatio. vñ large diffōnē sumit: differt aūt a ꝓdicta supius assignata: qz illa data est fz B ad qō est li.ar. qz. s. in bonum ⁊ malū: B aūt daт fm libtatis cām (vñ cū dr liber de voluntate ⁊c.) B ꝓpositio de. libtatis cām notat: qz volūtas: vt ꝓus dictū est: totius libertatis finis ē. (Et qz fz ꝓdictā assignationē ⁊c.) nō fm illā ꝓpoz quā ponūt fm suā expōnez: quā addidit dicēs: q libera est ad vtrūlibet ⁊c. Et fm illā quā supra ex vbis August. accepit. (Nō pōt nō peccare añ repationē ⁊c.) Intelligēdū est ꝯtū ad ꝑsens ptiet: qz de boc ifra quereт. nō peccare. i. nō in peccato esse: sicut etiā videre duplr sumit. p bēre visuz: ⁊ ꝓ vti visu. (Corrupta est g ⁊c.) Corruptā dicit ꝓpter libertatez a necessitate que nāli est: sicut etiā alia bona naturalia per peccatū corrūpunt: ⁊z semp maneāt: pditaz vo ostēdit ꝓpter libertatē a peccato: quē qdē ex toto aduenіē te peccato tollit: sic ⁊ alia innocētie ⁊ gre bona. (B q̄ri pōt. Et vtrū libertas ⁊c.) Sciēdū est q si libertas dicat facultatem ipsius potentie: sic eadē est libertas arbitrij: ⁊ a peccato ⁊ a iustitia: que quidem per illa: sicut per quosdā habitus disponit: si aūt dicat facultatē hīt⁹: tūc alia libertas

Universidad de Deusto
Biblioteca

est a peccato ⁊ a iusticia: ⁊ vtraq; supaddit libertati arbitry: sicut bit⁹ potētie. vñ ſm aliqd vtraq; opinio vez dicit (Liberi⁹ est ad malū): vt hoc esse falsuz: qz vt dcm est: ad malū nō est libertas: nisi ſm qd: ⁊ qō est simplr est magis: eo qō est ſm qd. Et dōm q; hec cōparatio non attēdit ſm pprietatē libertatis: qz libertas ad bonū magis est libertas q; libertas ad malū: sed attendit scōz sufficiētiā liber. ar. qō quidem per se in quodlibet malum potest: non autē in quodlibet bonum.

¶ De gr̄a operāte ⁊ cooperāte. Di. XXVI.

Hec est gr̄a operans ⁊ cooperans. Operans enim gr̄a preparat hois volūtatē vt velit bonum. Gr̄a cooperās adiuuat ne frustra velit. Vñ Aug. in li. de gr̄a ⁊ li. ar. Cooperādo deus pficit in nobis: qō operādo incipit. Quia ipse vt velimus operat icipiēs qō volētibus cooperat pficiēs. vt ergo velim⁹ operat. Cum autem volumus: ⁊ sic volumus vt pficiamus: nobis coopat. Tamē sine illo vel operāte vt velimus: vel cooperante cum volumus bona pietatis opera nihil valemus. Ecce bis verbis satis aperitur que sit operans gratia ⁊ que cooperans. Operans enim est que preuenit voluntatem bonam. Ea enim liberatur ⁊ preparat hominis volūtas: vt sit bona bonūq; efficaciter velit. Cooperās ꝯo gr̄a voluntatem iaz bonā sequit adiuuādo. Unde Aug. cōtra Julianū hereticū: qui bonam volūtatem ex libero ar. tantū esse dicebat: atq; boiez p liberuz arbitriū posse bonum velle ⁊ opari sine gr̄a asserebat: ait. Aptā de cōmēdatōe gr̄e ap̄ls ptulit sciaz cū ait. Non est volētis neq; currētis: sed miserētis dei. hoc si attēderes Juliane non extē deres cōtra gratiam merita volūtatis humane. Non enim ideo miseret deus alicui⁹: qz voluit ⁊ cucurrit: sed ideo voluit ⁊ cucurrit: qz misertus est deus. Preparat eni hois volūtas a deo ⁊ a dño gressus hois dirigunt. Jdeoq; cōgrue ait. Nō est volentis: neq; cur. sed mi. dei. Non qz hoc sine nostra volūtate agat. sed qz volūtas nostra nil boni agit: nisi diuinit⁹ adiuuet. Unde alibi Ap̄ls ait. Nō aūt ego: sed gr̄a dei mecum. Nō ideo hoc dicit: qz nihil boni agebat: sed qz nihil boni ageret: si illa non adiuuaret. His testimoniis aperte insinuat: qz volūtas hois gr̄a dei preuenit atq; ꝓparat vt fiat bona: nō vt fiat voluntas. Quia ⁊ añ gr̄am volūtas erat: sed non erat bona ⁊ recta volūtas. Voluntatem ipsam Aug. in lib. de duab⁹ aiab⁹ ita diffinit. Volūtas est animi mot⁹ cogēte nullo ad aliqd nō admittendum vel adipiscendum. Hec aūt vt non admittat malū vel adipiscat bonum: p̄uenit ⁊ preparat dei gr̄a. Unde ap̄ls: gr̄am p̄uenientem ⁊ subsequentē cōmēdans. i. operantē ⁊ cooperātem: vigilanter dixit. Nō est vo. neq; cur. ſ mi. dei. ⁊ non ecōuerso. Non est miserētis dei: sed volentis ⁊ currentis. Nam si vt quibusdā placuit: qō dcm est ita accipiat. Non est vo. n. cur. sed mi. dei. tanq; dicere. Nō sufficit sola volūtas hois: si non sit etiam misericordia dei: econtra dī. Non sufficit etiam misericordia dei si nō sit volūtas hois. At per hoc si recte dictū est illud: qz id voluntas hominis sola non impleat: cur non etiam ecōtrario recte dicit: non miserētis est dei: sed volētis est hois: cuz id misericordia dei sola non impleat. Homo enim credere vel sperare non poterit: nisi velit nec peruenire ad palmam: nisi volūtate currat. Restat ergo vt ideo ita recte dictū intelligatur: vt totū det deo qui hois voluntatē bonam p̄uenit ⁊ preparat adiuuādā: ⁊ adiuuat ꝓparatā. Volentē p̄uenit vt velit: volentē subsequit ne frustra velit. Ecce bis verbis ⁊ alijs p̄missis euidenter traditur q; volūtas hois preparatur ⁊ p̄uenitur gr̄a dei vt bonū velit: ⁊ adiuuatur ne frustra velit.

¶ Qz bona volūtas comitatur gratiam.

Itaq; bona volūtas comitatur gratiaz non gratia voluntatē. Unde augus. ad Bonifaciū papā scribēs ꝛtra pelagianos inquit. Cum fides impetrat iustificationem: sicut vnicuiq; deus partitus est mēsuram fidei: non gratiaz dei aliqd meriti precedit humani: ſz ipsa meretur augeri vt aucta meretur pfici volūtate comitāte: nō ducēte: pedisequa nō p̄uia. Ecce hic ex p̄sse habes q; gr̄a preuenit bone volūtatis meritū: ⁊ ipsa volūtas bona pedissequa est gratie non preuia.

¶ Que sit gratia voluntatē preueniens. ſ. fides cum dilectione.

Et si diligenter intendas: nihilominus tibi monstrat que sit ipsa gratia voluntatem preueniēs ⁊ preparās. ſ. fides cū dilectione. Jdeoq; Aug. in eodem tractans quomodo iustificati sumus ex fide: ⁊ nō gratis: vtrūq; enim dicit ap̄ls qui dicit iustificati ex fide. Alibi ait. Justificati gratis per gratiaz Hoc enim ideo dixit: ne fides ipsa ſupba fit: ne dicat sibi. Si ex fide iustificati: quomodo gratis? Qō enim fides meruit cur non potius redditur q; donatur? Non dicat ista homo fidelis quia cum dixerit habeo fidem vt merear iustificationem: respondetur ei. Quid habes qō non accepisti? Fides enim qua iustificatus es: gratis tibi tradita est. Hic apte ostēditur q; fides sit causa iustificationis: ⁊ ipsa est gratia ⁊ beneficiū

quo homis preuenit voluntas ⁊ preparatur. Unde Aug. in primo lib. retractationū. Volūtas est qua ⁊ peccat ⁊ recte viuit. Volūtas vero ipsa nisi dei gratia liberet a seruitute qua peccati serua facta est: ⁊ vt superet vicia adiuuet: recte pieq; viui a mortalibus non pōt: ⁊ hoc beneficium quo liberat: nisi eam preueniret: iam meritis daret: ⁊ non esset gr̄a: que vtiq; gratis dat. Preuenit ergo bona hois volūtas illo gr̄e beneficio quo liberat ⁊ preparat: ⁊ illud beneficiū recte fides x̄pi itelligit. Sicut aug⁹. i encb. ostendit dicēs: ipsum li. ar. liberādū est post illā ruinam a seruitute peccati: nec oīno per seipsuz sed per solam dei gr̄az: que in fide x̄pi posita est liberat vt voluntas ipsa preparet. Ecce aperte dicit gr̄am per quā liberat arbitrium: ⁊ p̄parat volūtas positā esse in fide x̄pi. Fides eni x̄pi vt in eodē ait: ipetrat quod lex imperat.

¶ Qz voluntas bona que preuenit gr̄a: quedam dei dona preuenit.

Ipsa tamē eadē voluntas quedaz gr̄e dona preuenit. Unde Augst. i encb. Precedit bona voluntas hois multa dei dona: sed non oia. Que aūt nō precedit: ipsa in eis est: ⁊ ipsa iuuat. Naz vtrūq; legitur in sanctis eloquijs ⁊ p̄ueniet me: ⁊ misericordia eius subsequet me. Volentē qppe p̄uenit vt velit: volentē subsequit: ne frustra velit. Cur. n. admonemur orare pro inimicis nostris nolentib⁹ pie viuere: nisi vt deus in eis operet ⁊ velle. Itēq; cur admonemur petere vt accipiamus: nisi vt ab illo fiat qō volumus: a quo fcm est vt velimus? Unde ap̄ls ait. Non est volētis: neq; cur. sed mi. dei. Ex his apparet q; bona hominis volūtas quedā dei dona p̄uenit: qz eā comitat gr̄a adiuuās: ⁊ qbusdā p̄uenitur: qz eam p̄uenit gr̄a operās. ſ. fides cum charitate.

¶ Que predictis videntur cōtraria. ſ. q; videtur dici fidem esse ex voluntate.

Non est tñ ignorāduz qō alibi Aug⁹. significare videt: q; ex voluntate si fides: de illo x̄po ap̄li. ſ. corde credit ad iusticiaz. Jta sup Joānē tractans. Jdeo nō simplr ap̄ls ait creditur: sed corde creditur: qz cetera pōt hō nolēs: credere aūt nō nisi volēs. Intrare ecclesiam: ⁊ accedere ad altare pōt nolens: sed non credere. Itē sup Genesim vbi laban ⁊ batuel dixerūt: Vocemus puellā ⁊ queramus eius voluntatē. dic exposito⁹. Quia fides est volūtatis: nō necessitatis. Ad qō rñdētes dicimus non hec ita accipiēda esse: vt ex voluntate hois fides itelligatur p̄uenire: cum ipsa sit propzie dei donum: vt ait ap̄ls: ⁊ ex ea bona hois merita icipiāt. p hāc eni vt ait augu. super psalmuz. lxvi. Justificatur ipius. i. de ipio pius fit: vt deide ipsa fides icipiat per dilectionē operari: vnde oia bona merita icipiūt. Sed potius hec ideo dicta sunt: qz non est fides: nisi in eo q; vult credere: cuius bonam voluntatē fides preuenit: non tēpore: sed causa ⁊ natura. Vñ aug. supza congruēter dixit: qz bona volūtas i eis donis est: que nō precedit: ⁊ ipsa iuuat: qz ea iuuat qbus preuenitur: dum eis cōsentit ad effectum boni: ⁊ i eis est: qz tpe ab eis nō preceditur.

¶ Quedā adhuc addit que graviorē faciūt questionem. ſ. q; cogitatio boni precedit fidē.

Eterū hanc questionē magis acuūt: ⁊ vrgente x̄po aug. qbus in lib. de predestinatione sanctoz vrit: ptractans illud verbū ap̄li. Non q; sufficiētes sim⁹ cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis. Attēdāt inqt hic ⁊ verba ista ppendant: q; putant ex nobis esse fidei iceptuz: ⁊ ex deo esse fidei supplementum. Cōmendās eni istam gr̄az que nō datur ſm aliqua merita: sed efficit oia bona merita: inqt. non q; sufficiētes simus cogitare aliqd boni. ſ. ex nobis. Quis autem non videat prius esse cogitare q̄ credere? Nullus quippe credit aliqd nisi prius cogitauerit esse credendum. Si ergo cogitare bonū non est ex nobis: vt hic apostolus tradit: nec credere: q̄ q̄ ⁊ ipsum credere nihil est aliud q̄ cuz assensione mētis cogitare. Hic videtur insinuare q; cogitatio bona p̄cedat fidem: ⁊ ita bona volūtas preueniat fidē: nō preueniatur: quod predictis aduersari videtur. Ad hoc autez dicimus q; aliquādo cogitatio bona siue voluntas preuenit fidē: sed nō est illa bona volūtas vel cogitatio qua recte viuit. Illa enim sine fide ⁊ charitate nō est. Nam vt ait aug. ad Anastasiū. Sine spū nō est volūtas hois libera cum cupiditatib⁹ vincatur: nō est libera ad bonū nisi liberata fuerit: nō aūt liberatur: nisi per spm̄ charitas diffundatur in cordib⁹. Nō est liba volūtas: nisi eā liberet gr̄a p legē fidei. i. nō est liba sine fide operāte per dilectionez: ⁊ illā sufficiēter habere bonuz est. Non est. n. fructus bon⁹ qui de radice charitatis ñ surgit. Si x̄o adsit fides operās per dilectionez: fit delectatio boni.

¶ De illa cogitatione boni que precedit fidē plene disseritur.

Illa autem cogitatio siue voluntas q̄ fidem charitatez: aliasq; iustificationes precedit: non sufficit ad salutem: nec ea recte viuit: ⁊ hac volūtate ꝛcu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

piscitur illa bona volūtas que est magnū bonū ista ꝙ non. Alia ergo est illa volūtas siue cogitatio: alia ista. Et sicut illa istam precedit: ita illam preuenit intellectus. Unde aug. istaz distinguens sup illū locū psalmi. Locupiuit aia. m. d. iusticie tuas. cōcupiuit desiderare ingt. non desiderauit: videmus enim rōne nōnunq̄ q̄ vtiles sunt iustificationes dei: sed infirmitate prepediti aliquādo non desideramus. Prevolat ergo intellectus: sequit tardus aut nullus affect⁹: scim⁹ bonuz: nec delectat agere: t cupimus vt delectet. Sic iste oliz desiderare ꝛcupiscebat: que bona esse cernebat: cupiēs eoz hr̄e dilectationē: quorum potuit videre rōnē. Ostendit vtiq̄ qb⁹q̄si gradibus ad eas queniatur. prius enim est vt videatur q̄ sint vtiles t honeste. deinde vt earuz desideriū concupiscatur. postremo vt pficiente gr̄a delectet eaz opatio: quaz sola rō dilectabat. Attēde hūc ordinē gr̄az quem hic distincte assignat aug. qualr. s. intellectus bonoz precedit cōcupiscentiā eozūdē: t ipsa ꝛcupiscentia delectationem que fit per fidē t charitatez. qua habita vere bona est volūtas qua recte viuitur: ipsaq̄ fidei comes t non prevnia. Qui ꝙba aug. p̄missa ꝑm hāc distinctionē cōsiderat: nullam illi repugnantiā fore animaduertit: non ignorās etiā ante gr̄am preuenientē t operantē: qua volūtas bona preparatur i boie: precedere quedā bona ex dei gr̄a t li. ar. quedaz ēt ex solo lib. ar. qb⁹dā vitaz nō meretur: nec gr̄az qua iustificatur. Illius enī gr̄e precipiēde que volūtatē bois sanat: vt sanata legē impleat: nulla merita p̄cedūt. Ipsa est enim qua iustificatur impius. i. fit iustus qui prius erat impius: meritis aūt impij non gr̄a: q̄ pena debetur: nec ista esset gr̄a. si nō daret gratuita: dat ēt gratuita: qz nihil boni añ feceram⁹ vñ ħ mereremur. Nō negam⁹ dā multa añ hāc gr̄az: t p̄ter hāc gr̄az ab boie fieri bona p li. ar. vt tradit aug. in responsionibus cōtra Pelagianos: vbi dicit homines per li. ar. agros colere: domos edificare: t alia plura bona facere sine ētia cooperante.

¶ Utrum vna eadem q̄ sit gratia q̄ dicitur gra operans t cooperans.

Hic cōsiderandū est cuz predictū sit per gratiam operantē t preuenientē voluntatem bois liberari ac prepararivt bonum velit: t per gr̄az cooperantem t subsequentē adiuuari ne frustra velit: vtrūvna ꝛeadem sit gratia. i. vnum munus gratis datū qō operetur t cooperetur: an diuersa: alterum operans: t alterū cooperans. Quibusdam nō irrationabilr videtur ꝙ vna t eadem sit gratia idem donum eadē virtus: que operatur t cooperatur: sz ꝓpter diuersos effectus dicitur operans t cooperās. Operans enim dicitur inquātum liberat t preparat voluntatē homis vt bonum velit. Cooperans inquantū eandē adiuuat ne frustra velit. s. vt opus faciat bonū: ipsa enim gr̄a non est ociosa: sed meretur augeri vt aucta mereatur t perfici.

¶ Diuisio textus.

Stenso quam scientiam t quam potentiam homo in primo statu habuit. Hic ostendit quam gratiaz accepit. Et diuiditur in partes duas. In prima determinat de gratia in se. In secūda determinat de ea i comparatione ad statum primi hominis. 29. distin. (Post h̄ considerandum est ꝛc.) Prima diuiditur in duas. In p̄ma determinat de gratia ꝑm veritatem. In secunda remouet quosdam errores circa gratiam. 24. di. (Hic vero inconcusse t incunctanter ꝛc.) Prima diuiditur in duas. In p̄ma determinat gratie potestatem distinguens eam per comparationē ad lib. arbi. In secūda ingrit gen⁹ gratie: t quomodo gratia mereri dicat. 27. di. ibi. (Si vero queritur quomodo ipsa gratia preueniens ꝛc.) Prima diuidit in duas. In p̄ma diuidit gratiā in operantē t cooperātem q̄ quidē diuisio sumit ꝑm effectum quem gratia lib. arbi. habet. Secundo inquirit de partibus diuisionis vtrum diuidant gratiaz per essentiā vel ꝑm rationē tñ. ibi (Hic considerādum est cum predictuz sit ꝛc.) In p̄ma ponit gratie distinctionem. In secūda remouet quasdam dubitationes. ibi (Non est tamē ignorandum ꝛc.) Prima diuiditur in duas. In p̄ma distinguit gratiam in operantem t cooperantem. In secūda ostendit ordinem gratie ad bonam voluntatē. ibi. (Ideoq̄ bona volūtas ꝛc.) Circa primum duo facit. Primo diuidit gratiā in operantez t cooperantem. Secūdo exponit diuisionis mēbra. ibi. (Operans enim est que preuenit ꝛc.) (Ita bona voluntas ꝛc.) Et h̄ ostēdit ordinē gr̄e ad bonam voluntatē. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit ꝙ quedā gr̄a que operās vel preueniens dr̄ bonā volūtatē p̄cedit. Scōo ostēdit que sit ipsa gr̄a ibi (Sed diligēter intēdas ꝛc.) (Nō est tñ ignorādū ꝛc.) Dic soluit que p̄dictis ꝺdicere vident. Et diuidit in duas ptes ꝑm ꝙ duas auctes iducit que vident p̄dictis aduersari. Scōa icipit. ibi. (Ceterū qōnē hāc ꝛc.) Et vtraq̄ diuidit in obiectionē t responsionem. ¶ Qō. I.

Jc queruntur ſex. Primo vtrum gr̄a ponat gd creatū in aia. Secundo si ponit vtrum sit substātia vel accidens. Tertio si est accīs in quo sit sicut in subo: vtrū in essentia aie vel in potētia. Quarto vtruz gr̄a sit virtus. Quinto de diuisione gr̄e in operantē t cooperātem vel p̄uenientē t subsequētem. Sexto vtruz gratia diuidatur per essentiam in diuersis virtutibus t donis: t huiusmodi.

¶ Utrum gr̄a sit aliqd creatū in aia. I.

Ad primum sic ꝓcedit. Uidet ꝙ gr̄a nihil creatum in aia ponat. Hr̄a acceptionē quādā ponit i eo q hr̄e gr̄am dr̄: vt. s. sit acceptus ei cuius gratiaz h̄z: sed ex hoc ꝙ aliquis dr̄ accept⁹ alicui nihil ponit in acceptato-

sed in acceptione. q̄ ex hoc ꝙ hō gr̄am dei hr̄e dr̄ nihil in eo ponit. ¶ P. vt dr̄ Sap. ii. Deus diligit oia q̄ sunt: sz gr̄a nō aliud q̄ acceptionē dilectionis significat. si ergo in boie aliqd ponit supra sua nālia p hoc ꝙ gr̄am hr̄e dr̄: videt ꝙ in oib⁹ creaturis aliquid supra sua nālia ponendum sit: per hoc ꝙ a deo diligi dr̄. ¶ P. ēto nā pfectioz est tanto expeditius suū finē cōseq̄ pōt: sz nā humana iter alias creaturas ad minus inferiores pfectioz est. si igit alie creature sola dei prudentia sine aliquo supaddito suis nālibus finē p̄priū cōseq̄ possunt: videt ꝙ multo fortius hec rōnalis creatura cōseq̄ possit. q̄ nullo superaddito nālib⁹ idiget qō gratia dici possit. ¶ P. eius est recreare cuius est creare: sed ipse deus solus sine medio aiam creauit. q̄ eius solius est recreare: si igitur gr̄a recreare dr̄: videt ꝙ gr̄a nihil creatū dicat. ¶ P. sicut aia est vita corporis: ita deus est vita aie: sz aia viuificat corpus nullo medio. q̄ t deus viuificat aiam imediate: non q̄ gratia aliquid creatū in aia est: cuz per gr̄az aie viuere dicant. ¶ Ad h̄ etiā p̄t induci qdā rōnes q̄ supra posite sūt in p̄mo lib. ꝛ 17. di. de charitate. vñ h̄ dimittantur.

Sed cōtra Isidorus dic. ꝙ gr̄a est diuine misericordie donuz p qō bone volūtatis fit exit⁹. sed dona que a deo ꝓcipimus quid creatum in aia ponunt. q̄ videt ꝙ gratia sit quid creatuz in aia. ¶ P. nullus dr̄ eē gratus alicui: si ille in diligēdo non errat nisi p h̄ ꝙ aliquid boni in ipso est: sz de⁹ in diligēdo hō errat. q̄ p h̄ ꝙ aliqs gratiā dei hr̄e dr̄ aligd in ipso ꝓre alys significatur.

Respondeo dōm: ꝙ nomē gr̄e quādā liberalitatez ꝛportat. vñ ex hoc qō gratis datur gr̄a dr̄. liberalis aūt donatiōis p̄ncipium est amor: t inde est ꝙ nomē gr̄e duplr sumitur. vno mō p ipsa acceptatiōe amoris ꝑm ꝙ aliquis gr̄am alterius habere dr̄ qui eum diligit. Alio mō p ipso dono qō liberaliter datur ex amore. vñ gratia dr̄ donū qō gratis datur. vtrolibz aūt modo gr̄a sumat ops ꝙ aliquid creatū in aia ſignificet: si enī p ipsa dīna dilectione gr̄a accipiat: ps ꝙ aliquē effectū eius in aia ponit: sic enī scia dei a nostra differt in hoc qz nr̄a scia causat a rebus: sua aūt est causa rerū: ita etiā noster amor ex bonitate dilecti causat q̄ ad amorē sui trahit. Amor aūt diuinus bonitatē reb⁹ pfundit. vñ Diony. dicit. 4. c. de di. no. ꝙ dīnus amor nō pmisit eū sine germine eē: vñ p h̄ ꝙ de⁹ dr̄ aliquē diligere: significat effectus dīne dilectionis in dilecto esse. Similr ēt si accipiat gr̄a donū gratis datū: oz ꝙ aligd creatū itelligat. est enī qdā donū gratis datū qō qdē increatū est: scz. s. s. Sz p h̄ donū nūc habeat cuz p̄us nō haberet h̄ nō ex sui mutatiōe ꝛtingit: sz ex mutatiōe eius cui datur. vñ oz ꝙ ex hoc ipso ꝙ. s. alicui dat aligd ipsi creature accrescat: qō p̄us nō habebat: ꝑm cui⁹ adeptionē spūscī hr̄e dr̄. vñ gr̄a q̄litercūq̄ ſignificet ostēdit aligd creatuz in aia eē ꝙ gratis dat: q̄uis etiā nomine gr̄e aligd increatū significari possit: vt vel ipsa dīna acceptatio: vel etiā datū increatū: qō est spūsscūs pōt dici gratia.

Ad primuz q̄ dōm: ꝙ qñ aliqs acceptus boi dr̄ aliquid in boie ſignificat. vñ acceptatur: sz tñ h̄ nō est causatū semp ab acceptatiōe: imo est acceptationis causa: sed cū aliqs deo gratus vel acceptus dr̄: ſignificat aliqd in ipso qō ex dei acceptatiōe causat. ¶ Ad scōz dōm: ꝙ cū dilectio dei bonitatē creature causet ꝑm diuersos gradus bonitatis in creaturis: diuersimode deus aliq̄ diligere dr̄ nulla diuersitate in ipo intellecta. vñ t diligere oēs creaturas dr̄ fz ꝙ bonū nature oib⁹ tradit: sed illa est simplr t pfecta dilectio quasi amicitie similis: qua non tñ diligit creaturā sicut artifex opus: sed ēt quadaz amicabili societate sic amicus amicū inq̄trum trahit eas in societatē sue fruitiōis: vt in h̄ eoz sit glia t beatitudo quo deus beatus est: t hec ē dilectio q̄ sctōs diligit q̄ antonomastice dilectio dr̄: t iō etiā effect⁹ hūj dilectiōis anothomatice gr̄a vocatur: q̄uis t oēs nāles bonitates gr̄e dici possint: qz gratl a deo dant. ¶ Ad tertiuz dōm: ꝙ si finis bois non esset altior fine ad quē peruenīt cetere creature sequeret ꝙ hō impfectioz alys esset si finē suū per nām suam ꝛsequi non posset qō cetera possunt: sed quia finis ad quē homo pertingit excellentioz est omni fine quē creature alie ꝛsequunt: t oēm facultatem nature excedit: h̄ ipso ꝙ homo talē finē cōsequi potest licet nō per se: sz aligbus auxilys diuinitus collatis: inueniāt ceteris dignioz: sicut ille qui pfectam sanitatē consequitur multis exercitys meliozis nature est q̄ ille qui nō nisi modicam sanitatē pauco exercitio ꝛsequitur vt in 2ᵒ ce. t mun. dr̄. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ creare t recreare effectiue dei est. vnde sicut creādo formā substantialez rei confert per quā in esse naturali subsistit: ita etiā recreando formam gratie confert per quā in esse gratie permanet: nō enim potest intelligi ꝙ aliquis sit agens nisi aliquid in effectu suo faciat vel formā aliquā inducat vel substantialem vel accidentalē. vnde gratia dicit recreare formalr: sed ōs effectiue. ¶ Ad q̄ntuz dōm: ꝙ anima quodāmodo similr se habet ad corpus: vt deus ad aiam: t quodāmodo dissilr. In hoc enim similitudo tenet ꝙ vtrūq̄ rationē cause efficientis habet: sed in hoc differt ꝙ anima est etiaz causa formalis corporis. vnde imediate corpus viuificat cū iter materiā t formā nō sit aliqd mediū: vt in. 8°. meta. p̄bs dicit. deus aūt nō est forma aie nisi exemplaris. vñ oz ꝙ mediāte aliqua forma in esse gratuito eam viuificet.

¶ Utrū gratia sit accīs. II.

Ad secunduz sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ gr̄a nō sit accīs. Accidēs enim nō transit de subō in subm̄. cuz indiuidua tionē a subō habeat: sed gr̄a de subō in subm̄ trāsit: vt dr̄ Numeri. ii. Tollā de spū tuo t dabo seniozibus ꝛc. Et iterū. 4. Reg. 2. Spūs helye requieuit sup helyseū. q̄ videt ꝙ gr̄a nō sit accīs. ¶ P. omne accīs habet aliqō subm̄ cuius p se accīs est: cū oē qō est p accīs ad p se reducat: sed gr̄e nō est assignare aliqō subm̄ p se: cuz oē accīs per se ex p̄ncipys subiecti causet: gr̄e vero nihil causatum sit causa nisi solus deus. q̄ videt ꝙ gr̄a nō sit accīs. ¶ P. nullū accīs est dignius suo subō: sed gr̄a dignioz est: q̄ ipsa anima: qz per ipsam gratiā sūmo bono cōiungitur. q̄ videt ꝙ gr̄a nō sit accidēs. ¶ P. nullus accīs agit in subō in quo est: ēt t si in alium exterius agat: sed gr̄a agit in ipsaz animaz gratificando eam: t mouendo in opus. q̄ ꝛc. ¶ P. omne accidens qō amitti pōt etiā corrumpi pōt: sed gratia amittitur: non tamē corrumpitur: cū sit expressioz similitudo dei q̄ etiā nālis similitudo anime rōe cui⁹ anima incorruptibilis dr̄. q̄ videt ꝙ gr̄a nō sit accīs.

Sed contra super illō ps. Ut exilaret faciē in oleo dicit Glo. Hr̄a ē nitoz aie ꝛcilians sanctū amorē: sed nitor accīs nominat. q̄ videt ꝙ gratia sit accidens. ¶ P. omne qō intēditur t remittitur est accīs: qz substātia nō recipit magis t minus: vt in predicamētis dr̄. sz gratia est h̄: vt ex littera ps: quia mereri augeri vt aucta mereatur t perfici. q̄ est accidens.

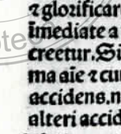
Respōdeo dōm: ꝙ exquo gratia creatum quid ponitur: necesse est ipsam in genere accidētiū poni. cui⁹ rō est: qz omne illud qō aduenit alicui post eē cōpletū: accītalr se h̄z ad ipm. vñ cū gratia post eē aie sibi adueniat: nō est aligd de ēntia ei⁹. vñ oz ꝙ accītaliter ad ipsam se habeat: sz tamē aliqd accītaliter ad aliud se habz qō tamē in se suba est: sicut indumentū ad corpus: sic etiaz econuerso aliquid substantialiter ad alterū se habet: qō tamen in se accidēs est: sic color ad albedinē: t sic non pōt de gratia accidere. cū enim ponat gratia eē cōiungens animaz

Universidad de Deusto
Biblioteca

fini vltimo:hoc nō potest itelligi nisi vel per modū formę vel p modū efficientis. Si per modū efficientis sic oportet aliquā substantiā creatā esse mediā iter aiam ⁊ deū: que eā deo coniungeret:⁊ sic aīa non imediate a deo gratificaret: ⁊ glorificaretur: qō est alienū a fide. oportet enī q̄ sicut aīa imediate a deo creatur effective: ita ēt imediate ab ipso recreetur. Si aūt itelligat formaliter: tunc opz q̄ gratia sit forma aīe ⁊ cum adueniat post esse completū: de necitate erit accidens. non enim inuenit aliqua forma in genere sube q̄ alteri accidentaliter adueniat.

Ad primum g̃ dōm: q̄ gratia eadem numero non transit de subō in subm: sed talis modus loquēdi itelligit in scripturis ꝓpter similitudinē gratie ad similes actus in specie. ¶ Ad scōm dōm: q̄ quedam accītia sunt p se quę semp actu ꝓsequuntur suū subm: q̄dā aūt nō semp in actu: semp aūt in habilitate. vnde cuz illud qō p se ineſt semp in ſit: subz aliquādo dī esse p se subm respectu ipsius accītis: sīc ignis est p se subz calozis: ⁊ tale accidēs ex p̄ncipijs subiecti causat nō solū q̃tuz ad habilitatē: sz etiaz q̃tum ad essentiā accidentis. Aliq̄n respcū habilitatis tm̄: sicut aer q nō semp illuminat in actu: semp tamē illuminabilis est: ⁊ hec illuminabilitas ex p̄ncipijs subiecti causat: q̃uis lumē ab extrinseco sit. Sīl'r dico q̄ lumē gr̃e ab extrinseco est: sz receptibilitas gr̃e semp subm ꝓsequit: ⁊ ex p̄ncipijs subiecti causat: sīc etiā pz in hoc qō est disciplina ꝑceptibile. ¶ Ad 3m dōm: q̄ simpl'r in eē suo ꝓsideratuz subm accīte nobilius est: sed quo ad qd nihil ꝓhibz accīs subō melius eē q̃tuz ad esse accītale: semp enīz illud qō se bz p modū actus nobilius est eo q̄ se bz p modū potētie in q̃tum hꝺ: sicut aūt forma substātialis est actus māe in esse substātiali: ita accīs est actus subiecti in esse accītali. vñ ſm hoc albedo est nobilior corpore: ⁊ gr̃a aīa. ¶ Ad 4m dōz: q̄ agere aligd dī dupl'r. f. formal'r: sicut albedo facit albuz parietē: ⁊ hoc mō accīs in subz agere pōt: ⁊ sic gr̃a in aīaz agit mūdando ipsaz ⁊ gratificando. Alio mō effectiue: sīc pictor parietē albū facit: ⁊ hoc mō nec gr̃a nec aliq̄ accīs in subiectū suū agit. ¶ Ad 5m dōm: q̄ ymago dei ⁊ similitudo dī de aīa ⁊ de gr̃a: sz diuersimode: q⁊ aīa dī ymago ſm hoc q̄ deū imitat: sz gr̃a dī ymago: sicut illud quo aīa deū imitat: sicut corpus figuratuz alio mō dī ymago q̃ figura ipsa. vnde cū nō eodē mō aīa ⁊ gr̃a dicant ymago: nō sequitur q̄ si anima est incorruptibilis q̄ gr̃a nō corrumpat: imo cum corrumpit simul etiaz in nibilum redit.

¶ Utrū gr̃a sit in potētia vel aīa sīc in subo. III.

B tertium sic ꝓceditur. Uidet q̄ gratia sit in poa aīe sīc in subō. Illud enī qō nālibus supaddit iter nālē cām: ⁊ effectū mediū nō cadit: sz gr̃a nālibus supaddit: cū igit pō sit effectus nālis ipsi' eēntie: vī q̄ gr̃a nō cadat mediū iter eēntiā ⁊ potētiā: ⁊ ita nō sit in eēntia: sīc in subō: sz magis in pō. ¶ P. illud qō ē imediatū p̄ncipiū act' est pō: q⁊ sīc pō ab essentia: ita opō a pō ꝓcedit: sed gr̃a imediate ordinat ad actuz qō ex diffone ei' pz: dī. n. gr̃a gratuitū dei donū qō bonū fac hītē: ⁊ op' ei' bonū reddit. g̃ vī q̄ gr̃a sit in pō: sīc in subō. ¶ P. Augu. dic in lra q̄ gr̃a ꝓparat volūtatē: nō aūt nisi sic accīs ꝓparat subm: alibi ēt dicit q̄ gr̃a se bz ad li. ar. sīc sessor ad equū. Cū igit volūtas siue li. ar. sit pō vī q̄ gr̃a sit in pō sīc in subō. ¶ P. gr̃a opponit culpe. sz oē vitiuz ad min' actuale ē in aliq̃ pō sīc i subō: cū igit opposita sint circa idez: vī q̄ gr̃a ēt sit in pō aīe sīc in subō. ¶ P. habit' ifusi ⁊ acq̃siti nō differūt nisi sz p̄ncipiū efficiēs. cōstat. n. q̄ ad eosdē act' i spē ordinant: sz habitus acq̃siti sunt p̄ pus in pō q̃ in essentia. nō enī sunt in essentia nisi mediāte potētia. ergo ⁊ habitus infusi. non igit gr̃a est in essentia aīe sicut in subō: sed magis in potentia.

Sed contra. gr̃a dī eē vita aīe: sz viuere viuentib' g eē: vt in z° dō aīa pbs dic. eē aūt eēntiā respicit. g̃ ⁊ gr̃a p̄ pus eēntiā q̃ potētiā respicit. ¶ P. nullius accīs extendit in agēdo vltra actionē sui subiecti: cū agēs nō ꝓpe dicat accīs: sz subm accītis: sz gr̃a nō determinat ad aliquē actū: cū ois act' humanus meritor' eē possit: nec B posset eē nisi a gr̃a: que merita bona in nobis causat: vt in lra dī. cū igit ois pō se habeat ad determiatos actus: videtur q̄ gr̃a nō sit in pō aīe sicut in subiecto.

Respondeo dōm: q̄ ab oibus cōiter dī q̄ gr̃a respicit essentiā aīe. vtus aūt potētiā: sz q̃libet istelligendū sit a diuersis diuersimode tradit. Quidaz enī B accipere volūt ſm appropriationē quādā: ⁊ nō ꝓprie dictū: cū enī vtus dicat id qō opōnis p̄n^m est: opatio aūt potentiā sequat cōueniēter vtus ad potētiā refert. gr̃e aūt effectus est: vt deo acceptū faciat. B aūt p̄ pus respicit ipsam aīam q̃ opōnem eius. vñ Beñ. 4. dī q̄ respexit ds ad abel ⁊ ad munera eius: q̃si p̄ pus acceptās offerētē q̃ ea q̃ offerebant. Quidā vo B accipiūt ꝓpe dcz dicētes q̄ ꝓpriū: ⁊ subz p̄mū gr̃e est eēntia aie: vtutis aūt potētia. et B rōnabilius ⁊ z dictis Dionysij ꝓsonat. Cū enī nullius opatio supra facultatē nature opantis extendat: opz q̄ si opatio alicui' supat id qō nāl'r pōt extendi: q̄ ēt nā quodāmō supra seipsaz eleuet. cū igit act' meritorij facultatē būane nāe excedat nō pōt isti act' ab boie ꝓcedere: q⁊ in eos solis nālib' bō nō potest nisi quodāmō nā humana ēt alti' eēt sublimata. Et iō dic Diony. in z° ca. cele. hier. q⁊ sic in reb' nālib' est q̄ illi qō nō bz spēz p gnōnē adeptā: nō potest bre opōnes species debitas: ita ille qui nō est adept' diuinū eē p spūalē regnōnē: nō pōt ꝓticipare dīnas opones: oz q̄ p̄mū donū: quod gratis homini ifundit: būc bēat effectū vt ipsaz eēntiaz aie in qōdaz diuinū esse eleuet: vt idonea sit ad dīnas opōnes ⁊ iō q⁊ vnūqōq; simpl'r dr: qō per p̄us dr sic substantia enī iō tale donū quod essentiā aīe nobilitat p̄ncipal'r gr̃a vocatur: tamē ēt: q⁊ nō determinat per aliquē spālem actus: vt de spāle nomen sortiatur: ⁊ iō ꝓpe ⁊ per se gr̃a respicit eēntiam anime sicut subiectum.

Ad primuz g̃ dōm: q̄ cuius gr̃a sit in eēntia aie sit i subō: nō tn̄ sequit q̄ itercidat media iter potentiā ⁊ eēntiā nisi eēt eiusdē ordinis. f. vt sic gratia esset ab essentia: ita potētia a gr̃a: per quē modū potētia cadit media iter eēntiā ⁊ operationē: sz B nō est ita: q⁊ potentia nō est p gr̃az: sed per nām. vñ obiectio nō ꝓcedit. ¶ Ad scōm dōm: q̄ sicut potētia nō bz q̄ sit p̄ncipiū talis operationis: nisi scōm q̄ manat a p̄nclpijs talis essentie: ita eiaz perfectio potentie bz q̄ infozmat actum ex virtute gratie perficiētis ipsam essentiam: ⁊ ideo gratia nō tātū dicit gratificans essentiam aie: sed etiā opus gratuz reddēs nō quidem sicut ꝓximū iformās: sed sicut p̄mū qō nām in altius esse eleuat. ¶ Ad tertiū dōm: q̄ iter potētias aie volūtas ⁊ lib. ar. maxime cōis est: eo q̄ eius imperio actus aliaruz potētiarū subiaceant: vt dictū est: ⁊ q⁊ gratia nō respicit aliquē determiatū actū: cū sit in essentia: que ad nullā operationē determinat: iō gratia imediatius voluntatē vel lib. ar. respicit: cū omnes actus gratia iformati quodāmō fiant voluntatis: ⁊ lib. ar. nō tamen sequit q̄ sit in voluntate vel li. ar. sicut in subiecto: sed ex gratia voluntas: ⁊ lib. ar. habit vt actū meritoriū educere possit. ¶ Ad quartū dicēdū: q̄ culpa actualis non est per infusionem vel imissionem: sed per aliquem determinatum actum nobis aduenit: ⁊ q⁊ ois operatio respicit determinatā potentiaz: que est eius ꝓpriū: inde est q̄ culpa per p̄us est in potētia q̃ in essentia aie. gr̃a aūt nō acquiritur p act' nr̄os: sz a supiori ifundit: vnde illud quod superius anime est. scz essentiam que est origo omnium potentiarum per prius respicit. ¶ Et per hoc

etiaz patet rñsio ad quintū: q⁊ habitus acquisiti per actus nostros aggenerant: ⁊ ita ad potētiam imediate ptinet. vñ magis ꝓportionant vtuti q̃ gr̃e. Sīl'r ⁊ culpa imediati' virtuti q̃ gr̃e opponit ſm q̄ in actu consistit.

¶ Utrum gr̃a sit virtus. IIII.

B quartuz sic ꝓcedit. vī q̄ gr̃a sit virtus. Luz enīz sit in genere accidētis ad nulluz genus reduci pōt nisi ad q̃litatē: nec inter qualitatis species nisi ad p̄mam vt deducendo in singulis pz: erit igit gr̃a vel scientia: vel vtus: nō enim iter habitus: vel dispōnes corporales computat: sz cōstat q̄ nō est scia. g̃ de necessitate est virtus. ¶ P. philosophus in 7° phys. dicit q̄ virtus nihil aliō est q̃ dispositio pfecti ad optimū: sz pcipue gr̃e competit q̃ aiam quā pficit ad optimū disponit. f. ad vltimum finē. ergo ipsa est vtus. ¶ P. in p̄mo ethy. philosophus dicit. q̄ B est vtus vniuscuiusq; q̄ bonū facit habētē: ⁊ opus eius bonum reddit: sz gr̃a bonā facit animā: ⁊ opus eius. cuz vtūq; gratificet: nec aliquid deo possit reddi acceptuz nisi per hoc q̄ bonū fit. g̃ videt q̄ gr̃a sit vtus. ¶ P. in littera dicit ab Aug. q̄ gr̃a p̄euenies eit fides p dilectionē operans: sz fides est vtus. g̃ ⁊ gr̃a. ¶ P. charitas dicit esse formā oiuz vtutum: ⁊ mater. cuz igit informatio vtutū sit p gr̃az p quā opa meritoria reddunt: videt q̄ gr̃a sit idē quod charitas. sz charitas est virtus. ergo ⁊ gratia.

Contra. Dis vtus est sicut in subo in aliqua determinata potētia: gr̃a aūt nō: sz eēntiā anime respicit. g̃ videt q̄ gr̃a non sit vtus. ¶ P. illud in quo cōueniūt diuersa in specie: ⁊ illud in quo eadē distinguunt nō possunt esse idem p essentiam: sz omnes vtutes conueniunt in B: q̄ est opera meritoria reddere. distinguunt aūt ē in hoc q̄ determinatos actus educunt. g̃ illud qō est p̄ncipium merendi est aliud p essentiam ab eo qō est p̄ncipium distinctiōis actuz: sed p̄ncipium merēdi est gr̃a vt in lra dicit. p̄ncipiū autem distinctionis in actu est determinata species vtutis q⁊ qualis est virtus tales habitus reddit. ergo gratia: ⁊ virtus per essentiam differunt.

Respondeo dōm: q̄ circa B sunt diuerse opiones. Quidam enīz dicunt q̄ gr̃a: ⁊ vtus sūt oīno idem p essentiaz ſm rē: sz differunt tn̄ rōne: q⁊ gr̃a dicit ſm q̄ deo boiem acceptū reddit. vtus autem dicit ſm q̄ est p̄ncipium recti operis. Sz B nō videt cōueniens: q⁊ si vtus ab eodem haberet q̄ eēt vtus: ⁊ q̄ gratum deo redderet: opz q̄ omnis vtus hoc faceret: ⁊ cū quedaz vtutes p actus acquirant: sequeret ſm beresim pelagij q̄ ex li. arb. homo gratus deo efficeret. Si aūt ab alio bz q̄ sit vtus: ⁊ q̄ gratū deo reddat: opz q̄ gr̃a ⁊ vtus non sint oīno idez: sz rem. diuersis enim effectibus qui diuisim inueniunt diuersa p̄ncipia respōdent. ¶ Et iō alij dicunt q̄ vtus ⁊ gr̃a realiter differunt: non ita q̄ sint diuersa p essentiam: sz q̄ ex gr̃a ⁊ vtute efficit vnuz sicut ex forma: ⁊ eo cuius est forma. dicunt. n. q̄ B mō se habet gr̃a ad vtutem: sicut lumen manifestans colorē ad colorē ipsum. vnde sīc lumen efficit quodāmodo vnum cuz colore existente cum eo in eodē subiecto: ita etiā dicunt q̄ gratia vnitur vtuti in eodez subiecto: vt ifozmans ipsam. Ponunt enīz q̄ ꝓprie loquendo subm gr̃e est potētia. Sed istud etiā non videt conueniēs: q⁊ cuz dicit q̄ ex lumine ⁊ colore efficit vnum: aut accipit lumen qō est de compositione colozis: cū ypostasis colozis sit lux: ⁊ sic redirēt in p̄mā opinionē. f. q̄ gr̃a ⁊ vtus eēnt idem ſm rem. nō enī lumen qō est de compositiōe colozis re differt a colore. Aut accipit lumen quod est in aere circunstante: ⁊ hoc constat q̄ in alio subiecto est a colore: ⁊ per essentiaz ab eo differt. Similiter etiam si accipiat lumen prout participatur in superficie corporis terminati in qua est color de

necessitate p essentiaz a colore differt: quod patz ex hoc: q̄ adueniente ⁊ recedente lumine: nihilominus color idē manet: qō nō esset nisi per essentiam differret a colore. Similiter etiam oportet q̄ vel vtutes efficiantur deo grate per aliquod adeo influxum: ⁊ sic oportet id per essentiam differre a vtute: cum etiaz quedā vtutes infuse vt fides ⁊ spes recedente gratia remaneant informes: vel oportet q̄ virtutes deo sint grate sine hoc q̄ aliquid addat a deo infusuz: ⁊ sic vel gratia nihil creatum in anima ponet vel nihil aliō realiter a vtute distinctū. Et ideo alij dicūt q̄ gr̃a essentialiter a vtute differt. oportet enim pfectiones pfectibilibus ꝓportionatas esse. vnde sicut ab essentia anime fluunt potentie ab ipsa essentialiter differētes: sicut accidens a subiecto: ⁊ tamen omnes vniunt in essentia anime vt in radice: ita etiam a gratia est pfectio essentie vt dictum est: ⁊ ab ea fluunt vtutes que sunt pfectiones potentiarum ab ipsa gratia essentialiter differētes: in gr̃a tamen coniuncte sicut in sua origine per modū quo diuersi radij ab eodē corpore lucente ꝓcedunt: ⁊ B ſm predicta cōuenientius videtur.

Ad primuz ergo dicēdum: q̄ gratia ad genus qualitatis reducit: ⁊ ad p̄mam speciem qualitatis: nec proprie tamen naturam habitus habet: cum nō immediate ad actum ordinet: sed est velut habitudo quedaz sicut sanitas se habet ad corp'. Et ideo dicit Chrys. q̄ gratia est sanitas mentis. vnde nō computatur: nec inter scientias: nec inter vtutes: nec inter alias qualitates: quas philosophi numerauerunt: quozum non fuit tractare nisi habit' naturales ⁊ acquisitos. ¶ Ad secundum dicendum: q̄ virtus dicit dispositio perfecti ad optimum inquantum elicit operationem: per quaz res suum finem consequitur. vnde per hunc modum gratia non est dispositio perfecti ad optimum cum non primo operationem respiciat sicut effectū proximum: sed potius esse quoddam diuinuz quod anime confert. ¶ Ad tertiū dicēdū: q̄ bonitas quā virtus habenti confert est bonitas perfectionis in ꝓparatione ad opus. sed gratia confert anime perfectionem in quodam diuino esse: ⁊ non solum respectu operis: ſm q̄ quodāmodo gr̃am habētes deiformes constituuntur: ꝓpter qō sicut filij deo grati dicunt. ¶ Ad quartū dōm: q̄ gratia preuenies dicitur fides: non q̄ per essentiaz gr̃a a fide non differat: sed q⁊ in iustificatiōe quā gr̃a creat: p̄mus mot' fidei inuenit: ⁊ iō cuz habitudines ⁊ habitus p effectus nobis inotescāt: illō in quo p̄mo gr̃a manifestat: est fides: ⁊ ꝓpter B fidē gr̃am p̄uenientē dicit. ¶ Ad quintum dicēdum: q̄ charitas alio modo dicit forma vtutum q̃ gr̃a. charitas enim est forma vtutū ex pte actus: in q̃tum. f. omnes actus vtutuz in suum finē connectat: eo q̄ eius oīm est finis vltimus: sic enī est in oibus potentijs ⁊ actibus ordinatis: q̄ illa que altiorem finem respicit: largit formā arti que sub ipsa est: cuius actus in suum finem ordinat: sicut pz: q⁊ gubernator ostendit factori nauis qualis oportet eē forma timonis. vnde charitas informat alias vtutes: sicut vtus vtutem: sed gr̃a informat p modum originis: q⁊. f. ex ipsa gr̃a quodammodo formal'r oriunt habitus vtutū p diuersas potētias diffusi. Illud autē qō ab alio orit formā ⁊ spēm ab eo trahit: ⁊ in suo vigore consistit q̃diu origini cōtinuat: ⁊ iō nō opz q̄ gr̃a sit idez qō charitas q̃uis charitas nūq̃ possit esse sine gr̃a.

¶ Utrum gratia diuidatur conuenienter in gratiā operantem ⁊ cooperantem. V.

B quintum sic ꝓcedit. Uidet q̄ icōuenienter gratia per operantem ⁊ cooperantez diuidatur: quia: vt dictū est: gr̃a nō per se respicit opus: sed vnumquodq; diuidendum est ſm hoc quod sibi per se conuenit: vt in septimo metaph̄. dicit. ergo videt cum opans ⁊ cooperās re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

spectu operis dicanť ꝙ inconueniēter gratia per hec duo distinguatur. ¶ P. si grā est operans oz ꝙ aligd in aīa operetur: aut ꝯ seipsam aut aligd aliud: ſz seipsa nō facit: cum nihil sui ipius causa sit. nec est signare aligd aliud qō in aīa operet. ergo videtur ꝙ incōuenienter aliqua grā operans dicať. ¶ P. nullum opus est tantū grē qō etiam lib. ar. nō fit. si ergo gratia cooperās dicitur per b ꝙ simul cū libero arbitrio operať: videtur ꝙ grā quelibet cooperās dici deberat. ¶ P. illud qō cooperatur alicui nō se habet: sicut p̄ncipale in operatiōe: sed in omni operatiōe in qua lib. arb. ⁊ grā cōueniunt: grā p̄ncipalem obtinet. ꝯ incōuenienter grā cooperās nominatur. ¶ P. Augu. dicit in lib⁹ de natura ⁊ gratia. ꝙ grā preuenit: vt pie viuamus ⁊ subsegtur vt semper cuꝫ illo viuamus: ⁊ tūc preuenit vt vocemur: ⁊ tūc subsequetur vt glorificemur: ⁊ illa grā preueniēs statum p̄sentis vite respicit: ⁊ grā subsequens statuꝫ glorie: cum igitur operans ⁊ cooperans ad pñtem vitam pertineant: videtur ꝙ gratia operans ⁊ cooperans nō sint idem qō preueniēs ⁊ subsequens vt magister innuit.

Respōdeo dōm: ꝙ grā habet in nobis diuersos effectus ordinatos. ⁊ primū eniꝫ qō facit est b qō dat esse quoddā vinuꝫ. Secūdus aūt effectus est op⁹ meritoziū: qō sine grā esse nō pōt. Tertius effectus est premiū meriti. i. ipsa vita beata ad quā per grām peruenit. In actibus etiā est quidā ordo: qz p̄mum est opus interius voluntatis. Scōm est opus exterius quo voluntas complet ⁊ fm b gnꝫ Aug. diuersimode: videt accipere grāz preuenientem ⁊ subsequentem: qz cōsiderato ordine meriti ad premiū qō segtur nominat gratiam preuenientem: que p̄ncipium est merendi. gratiam vero subsequentem ipz babitum glorie: qui in nobis beatam vitā efficit: vt pz in auctoritate inducta: fm vero ordinez actus iteriozis ad exteriō ponit grām preuenientē: que causat motū bone volūtatis: grāz vero subsequentē: que opus exterius complet. vnde dicit ꝙ preuenit voluntatē vt velit bonuꝫ. subsegtur vt compleat siue p̄sistat: ⁊ sic q̄si in littera videť per totū accipere preuenientē ⁊ subsequētē: ſz vo ordinē esse qō dat ad actum qui est operatio: sic ponit grām preuenientez que aīe quoddam eē salubre confert: ⁊ grām subsequētē que opus meritoziuꝫ causat. vñ dicit ꝙ preuenit vt sanemur: ⁊ subsequitur vt sanati negociemur. Sz distinctio grē operātis ⁊ cooperātis. p̄tie accipiť tantum. put pertinet ad statuꝫ vite p̄sentis. vñ dupl'r distingui potest. vno modo vt p gratiam operantē significetur ipsa grā: put esse diuinuꝫ in aīa operatur: fm ꝙ gratum facit habentē: ⁊ per grām cooperātem significetur ipsa grā fm ꝙ opus meritoziū causat: put opus bois gratum reddit. Alio modo fm ꝙ grā operās dicitur. put causat volūtatis actuꝫ: ⁊ cooperans fm ꝙ causat exteriozem actum in quo voluntas completur: p̄seuerantiā in illo: ⁊ vtroqꝫ modo cooperās ⁊ operās: dicitur idem qō preueniēs ⁊ subsequēs.

Ad primuꝫ ḡ dōz: ꝙ cuius nō imediate grā ad op⁹ referať tamē est p se causa operis meritozy: licꝫ mediāte vtute: ⁊ ideo nō est icōueniēs si per operantem ⁊ cooperantē distinguatur. ¶ Ad scōz dōm: ꝙ gratia operās fm vnā acceptionē dr operari in aīa: nō effective: ſz formal'r fm ꝙ quelibꝫ forma facit esse aliqō in subo: sic albedo: facit esse album. vñ per hunc modū grā dr operans: qz formal'r boiem deo gratū facit. fm vero aliā acceptionē dicitur opans effectiue fm ꝙ habitus effectiue causat opus: ita enim gratia motuꝫ meritoziū voluntatis operatur eliciendo ipsuꝫ licet mediante vtute p̄pter qō operans dicitur. ¶ Ad tertium dicendum: ꝙ si accipiatur gratia operans fm primam acceptionem tunc planum est ꝙ effect⁹ q̄s operatur formaliter ipa sola operatur: sicut eniꝫ sola albedo formaliter facit albuꝫ parietem: ita sola gratia formaliter gratum facit: sed fm aliam acceptionem verum est ꝙ ipse motus voluntatis non est a gratia sine libe. arbitrio ⁊ tamen quia se habet gratia vt p̄ncipale: quia inclinat ad talem actum per modum cuiusdā nature: ideo ipsa sola ꝙlem actū dicitur operari: nō ꝙ sine libero arbitrio operet: sed quia est p̄ncipalioz causa: sicut grauitas dicitur operari motum deorsum. ¶ Ad quartū dicēdū: ꝙ si dicatur gratia cooperās fm ꝙ causat quēcunqꝫ motuꝫ vel extrinsecū vel intrinsecum: sic dicit cooperās: non quia non sit p̄ncipalis causa in agendo: ſz quia lib. arb. ministrat subam actus: ⁊ a grā est forma p quā meritozius est. vnde illō quod gratia ministrat est sicut vltimum completum: ⁊ propter hoc dicit cooperās quasi complens illud quod p̄li. arb. vt p̄iacens exhibeť. Si autē accipiatur cooperans. put respicit actum exteriozē tantum: sic dicit cooperans: non ꝓpter p̄ncipalitatem lib. arb. ad gratiam: sed propter p̄ncipalitatē actus ad actuꝫ. actus enim interiozes in mozalibus potiores sunt exteriozibus: vt in decimo ethicoruꝫ philosophus dicit. vnde cōueniēter gratia fm ꝙ causat p̄ncipale actus dicitur operans: ⁊ fm ꝙ causat secundariuꝫ dicitur cooperans. ¶ Ad quintuꝫ dicendū: ꝙ quāuis quantum ad illuꝫ modum acceptionis gratie preueniētis ⁊ subsequētis operans ⁊ cooperans preueniēti ⁊ subsequenti nō respondeat: tamen ſz alias acceptiones penitus idē sunt: ⁊ hoc mō magister in littera sumit.

¶ Utrum gratia sit multiplex in anima. VI.

Adsertum sic proceditur. Uidetur ꝙ gratia in anima multiplicetur. Diuisiones enim gratiaruꝫ sunt: vt p⁹ Lor. .iz. dicitur. Sz diuisio est causa numeri ⁊ multitudinis. vnde fm Isidoruꝫ. numerus dicitur quasi nutus memoris. i. diuisionis. ergo videtur ꝙ in vna anima inueniantur multe gratie. ¶ Preterea. non potest idem esse p̄ius ⁊ posterius precedens ⁊ subsequēs. ergo cū in vno homine inueniatur gratia preueniens ⁊ subsequēs videtur ꝙ oporteat plures gratias in vno ⁊ eodem homine esse. ¶ Preterea. omnis forma multiplicatur fm differentiam eoꝝ que informat: cum diuersoruꝫ diuerse sint forme: sed gratia est forma virtutum. ergo videtur ꝙ cum virtutes sint diuerse ꝙ oporteat gratias eē multiplicatas. ¶ Preterea. ea que differūt fm genus non reducuntur in idem p̄incipium: sed virtutes a dōnis etiam fm genus differunt: ⁊ similiter a gratys sacramentalibus. ergo videtur ꝙ a diuersis gratys oriuntur. ¶ Preterea. gratia datur in diuersis sacramentis: ⁊ vna habita non habetur alia: quecunqꝫ aūt boc modo se habent ꝙ vnum est sine altero: opz esse numerata ⁊ distincta. ergo videtur ꝙ gratia nō manet tantum vna: ſz per essentiam multiplicatur.

Sed contra. Perfectio proportionatur perfectibili: sed gratia perficit immediate essentiam animi: vt dictū est. Cum igitur essentia anime sit vna multiplicata in potentys: videtur ꝙ etiam gratia sit vna multiplicata in virtutibus. ¶ Preterea. illud quod contingit diuersis fm eandem rationem: oportet ꝙ ab vno p̄ncipio procedat: sed eadē ratio merendi est in omnibus actibus meritozys: cum igiť grā sit p̄ncipium merendi: videtur ꝙ grā sit vna tantuꝫ: non multiplicata.

Respondeo dicendū: ꝙ fm illos qui dicunt ꝙ gratia ⁊ virtus realiter non differunt: sed solum ratiōe necesse est ponere ꝙ gratia multiplicetur per essentiam fm numerū vtutū. cuius. n. possint dicere ꝙ multiplicatio nō cōtingit in vtutibus fm ꝙ habēt rationē gratie: ſz fm ꝙ habēt rationē vtutū: nihilominus tamē opz dicere ꝙ sint plures grē p̄cē diuerse. Sz fm opinionem que

ponit gratiam a virtute differentem est multiplex modus dicendi. Quidā eni qui ponūt grām nō esse sicut in subo in essentia anime: neče habēt ponere ꝙ sint plures grē ſz numerū virtutū distincte: nō eni pōt eē vt idē accīs numero in diuersis subis sit. Si aūt grā ex eo ꝙ est forma vtutū ponit in eodē subo in quo ē vtus: neče est ꝙ sit in q̄libꝫ potentia in qua est vtus vel p̄ pus vel per posterius fm ꝙ q̄dam vtutes p̄ pus a grā informanť q̄ alie. nō. n. pōt dici ꝙ sit idē lumē numero qō colores diuersoꝝ corpoꝝ i forma nisi ſz ꝙ accipiť in vno subo cōtinuo qō est aer. Si eni cōsideret: vt receptū in supficieb⁹ diuersoꝝ corpoꝝ oz de nēcitate p fm numerū multiplicet cū accīs multiplicet multiplicato subo. Quidā vo dicūt ꝙ grā est sic in subo in eentia aīe in q̄ oēs potētie sic i cētro colliguntť. vñ sic linee: ⁊ radij in cētro vniunť: ⁊ fm ꝙ magis a centro elongant plus abinuicē dividunť: ita et grā fm ꝙ in eentia aīe cōsistit est vna multiplicať: aūt fm ꝙ in diuersas potētias diffundit in qbus ratione vtutis accipit. Sz ista opinio: videť sub ponere ꝙ grā ⁊ vtus nō differāt fm spēm vel rōnē: ſz solū fm diuersitatē subiecti. Si eni alteri⁹ rōnis est vtus a grā tūc ex multiplicatiōe vtutū in potentys nō sequeret multiplicatio grē: qz diffusiones gratie in potētys nomē ⁊ rōnē grē amitterent: sic si lumē a centro diffundať p diuersos radios: q̄diu manet in rōne luminis dr lumē multiplicari ⁊ diuidi: ſz si fm diuersas lineas diffusiōis luminis linee rōnes diuersoruꝫ coloꝝ acciperēt: tūc dicerēt ꝙ lumē eēt trīn vnū. i. qō est in centro: ⁊ ꝙ colores in diuersis lineis causati eēnt multi: nisi forte dicāt ꝙ diffusio grē in potētias est p̄ter eentiaꝫ vtutū: sic diffusio lucis sup colores ꝙ efficiunt p eam visibiles actu fm quoꝛūdā opinionē est p̄ter eentiā coloris: vt dictū est. vt sic lux sup colores diffusa prebet colorib⁹ ꝙ sint visibiles actu: ita diffusiōes grē q̄si qdā radij ei⁹ prebeāt vtutibus efficaciā merēdi: sic eni radius grē receptus in potētia retineret rōnē lucis: ⁊ differet ꝙ grā q̄ est in eentia aīe: sic lumē a luce: ⁊ ita grā p̄ut eēt in eentia aīe eēt vna: ſz grē diffuse in potētias essent multe. Sz b nō pōt stare: qz ad actum meritoziū nō regrunť nisi duo: vnū est vt agens actū dign⁹ vita eterna habeať: ⁊ ad b sufficit grā que est in eentia aīe aīam gratificās. Aliud est vt act⁹ ipse sit in debitū finē relatus: ⁊ debitis circūstātys vestitus: ⁊ ad b sufficit vt⁹. vnde ad eliciēdū actū meritoziū nō regriť aligd p̄ter grām q̄ est in eentia: ⁊ vtutē q̄ est in potētia aīe q̄si aliq̄ diffusio grē ab eentia aīe perueniat in potētiā p̄ter vtutē. Et iō aly melius dicūt. qꝫ. f. grā est vna tm̄ nō multiplicata: vtutes aūt sunt multe q̄ qdē vtutes in aliud genus cadunt: q̄uis a grā p̄cedāt: sic etiā potētie aīe ab vna eentia p̄cedūt: nec tm̄ ē eadē rō potentie ⁊ eentie: ⁊ iō potētie multiplicanť: ſz essentia manet tm̄ vna: que oēs p̄ueniūt in b qō cōuenit eis fm ꝙ sunt in tali eentia. distinguunť aūt ſz diuersas rōnes potentiarū: ita etiā ⁊ vtutes veniūt in rōne merendi: que conuenit eis fm b ꝙ a grā oriunť. differūt aūt fm p̄opias rationes in q̄tum virtutes sunt.

Ad primuꝫ ḡ dōm: ꝙ Apostolus large accipit grāz pro quolibꝫ dono qō nobis gratis a deo ꝓferť: ⁊ hec qdē dona plura: ⁊ diuisa sunt. Sz nos hic loquimur de grā p̄ut est p̄mū donū gratā faciēs aīam. ¶ Ad secūdū dōm: ꝙ quocunqꝫ mō distinguať maxie q̄tū ad duas distinctiōes operās ⁊ cooperās: p̄ueniēs ⁊ subsequēs: nō differūt p essentiā: ſz rōne tm̄. vna enim forma ē q̄ dat eē: ⁊ que est p̄ncipiū operis. vnus etiā habit⁹ est q̄ elicit actū extrinsecū ⁊ intrinsecū. vñ eadē grā ē operās ⁊ cooperās. nec dr p̄ueniēs ⁊ subsequēs ꝓpter ordinē grē ad grām: ſz ꝓpter ordinē effect⁹ ad effectū. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ rō illa p̄cedit de forma q̄ est itrinseca rei ⁊ q̄si cōstitutiua ei⁹: sic aūt grā nō dr eē forma virtutū: ſz q̄si p̄ncipiū a quo vtutes formaliter oriunť. ¶ Ad q̄rtū dōm: ꝙ diuersitas vtutū ⁊ donoꝝ accipiť tm̄ fm diuersitatē actuū: cōueniūt aūt actus in rōne merendi. vñ oz ꝙ p̄mū p̄ncipiū: a quo rōnē merēdi habēt: sit vnū: ⁊ ꝙ diuersitas eoꝝ in genere ⁊ in spē sit ex diuersitate actuū ⁊ oboꝝ. ¶ Ad 5ᵐ dōz: ꝙ grā i diuerſ sacīs dať ad diuersos effect⁹ fm ꝙ plures ifirmitates ex pctō consequunť: q̄ quas p̄cipue grē sacrales ordinanť: ⁊ iō sic differt vtus a vtute per hoc ꝙ ordinať ad diuersuꝫ actū: ita ēt differt vna grā sacrā alis ab alia per hoc ꝙ ad diuersos effect⁹ ordinať. vñ sic ex multiplicatiōe virtutū nō segtur multiplicatio grē: ita etiā ex multiplicatiō e sacroꝝ non sequitur multiplicatio illius grē de qua nūc loquimur: qz ille et perfectiones que in diuersis sacramētis cōferunť quedā emanationes sunt illius grē de qua nunc loquimur: sicut ⁊ virtutes. Sed quia non habēt p̄pria nomina: ideo cōmuniter nomine gratie nuncupantur.

¶ Expositio textus.

Hec ē gratia operās ⁊ cooperans ⁊c. (De qua. ſ. s. mētionez fecū dixit (ipsa grā p̄uenit ⁊c.) (Uolūtas ē cum motus ⁊c.) Sciēdū ꝙ b nō diffinit volūtatē q̄ est potētia: ſz volūtatē q̄ est actus. b eni cōmune est fere in oibus potētys aīe vt eodē noie potētia ⁊ act⁹ nominetur: ⁊ sic fere per totuꝫ hic volūtas accipitur. (Sz ipsa meretur augeri ⁊c.) De augmento gratie eodem modo potest disputari: sicut de augmēto charitatis de quo supra dictum est. p̄imo libro. dilti. i 7. (Cetera potest homo volens ⁊c.) Intelligenduꝫ est de actibus exteriozibus nō autem de iteriozib⁹: quia diligere nullus potest nisi volēs: (Sequitur tardus aut nullus affectus ⁊c.) Iste affectus est per modum operationis precedentis habitum virtutis que ex sola deliberatiōe rationis procedit: sed affectus perfectus qui delectationem habet est in operatione que sequitur habitum: quia signum oportet habitus accipere fientem in opere delectationem: vt in secundo ethicorum. philosophus dicit.

¶ Quid sit ipsa gratia ⁊ quomodo mereatur augeri queritur. ¶ Bi. XXVII.

Si vero queritur quomodo illa gratia preueniēs mereatur augeri cum nullū meritū sit sine li. ar. ⁊ quid sit ipsa gratia: an virtus: an non. Et si virt⁹: an act⁹ vel non. Ut boc aperte insinuari valeat: premittendū est tria eē genera bonoꝝ. Alia nāq̄ sunt magna. alia minima. Alia media: vt Aug. ait i p̄i. li. de retractationibus. Uirtutes iquit quib⁹ recte viuitur magna bona sunt. Species autem quoꝛūlibet corpoꝝ sine quib⁹ recte viui potest: minima bona sunt. Potentie vero animi sine quib⁹ recte viui non potest media bona sunt. Itē virtutib⁹ nemo male vtitur. Ceteris aūt bonis. i. medijs ⁊ minimis non solum bene ſz etiaꝫ male quisq̄ vti potest. ⁊ ideo. virtute nemo male vtitur: qz opus virtutis est bon⁹ vsus istoꝝ: quib⁹ etiā non nisi bene vti possum⁹. nemo aūt bene vtendo male vtitur. non solū autem magna: ſz etiaꝫ media ⁊ minima bona esse p̄stitit bonitas dei. Ecce habes tria genera bonoꝝ distincta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ In qbus bonis sit liberum arbitrium.

QVerit aũt in qbus bonis ꝓtineaꝯ li.ar. de hoc Aug.i ꝓio li.retractationũ ait ita. In medijs qdez bonis iuenit liberũ voluntatis arbitriuz: qz t male illo vti possumus: ꝯ tamẽ tale ẽ vt sine illo recte viuere nequeamus. Bonus aũt vsus eius iaz virtus est: q̃ in magnis reperit bonis: quibus male vti nll's põt: t qz bona t magna t media t minima ex deo sunt: segtur: vt ex deo sit etiam bonus vsus libere voluntatis q xtus est: t in magnis numeraꝯ bonis. Attende diligẽter q̃ dicta sunt t ꝓfer in vnũ. Sic.n.aperiet qõ supza querebaꝯ. Dixit equidẽ opus xtutis eẽ bonũ vsum illoz bonoz: qbus etiã nõ bñ vti possum⁹. i. medioz: in qbus posuit li.ar. cui⁹ quocz bonũ vsuz dixit eẽ xtutẽ. qõ si ẽ: nõ ẽ ḡ opus xtutis qõ supza dixit: qz aliõ est xt⁹: aliud opus eius.

¶ De virtute quid sit t quid actus eius.

QVic videduz est qd sit virt⁹ t qd sit act⁹ vel op⁹ ei⁹. Virt⁹ est: vt ait Aug. bona q̃litas mentis: q̃ recte viuit: t q̃ nullus male vtit. quã de⁹ solus i hoie opatur: iõcz op⁹ dei tm̃ est: sic de xtute iusticie Aug. docet sup illũ locũ psalmi. Feci iudiciũ t iusticiaz: ita dicẽs: iusticia magna virt⁹ animi ẽ: quã nõ facit in hoie nisi de⁹. Jõcz cũ ait ppha ex persona ecclie. Feci iusticiã: nõ ipaz virtutẽ quã nõ facit hõ: ꝯ op⁹ ei⁹ itelligi voluit. Ecce apte insinuaꝯ h̃ q iusticia in hoie nõ ẽ op⁹ hois: sed dei: qõ t de alijs virtutibus itidem intelligendum est.

¶ De fide itidem dicit q non est ex hoie: sed ex deo tantuz.

IAz õ gr̃a fidei ephesis scribẽs ap'ls: sil'r fidẽ ñ ex hoie: ꝯ ex õo tm̃ eẽ asserit igẽs gr̃a estis saluati ꝑ fidẽ. t hñ ex vob. dei .n. donũ ẽ. qõ a scis ita exponiꝯ. h̃. i. fides nõ ẽ ex vi nãe nr̃e: qz donũ dei pure ẽ. Ecce t h̃ manifeste tradiꝯ q fides nõ est ex libtate arbitrij: siue ex arbitrio volũtatis. qõ supioz⁹ ꝓsonat: vbi dcz ẽ gr̃az ꝓueniẽtẽ vel opantẽ eẽ xtutẽ q̃ volũtatez hois liberat t sanat. Uñ Aug. i li. de spũ. t lr̃a ait. Justificati sum⁹ nõ ꝑ liberã volũtatẽ: ꝯ ꝑ xp̃i gr̃az. nõ q sine volũtate nr̃a fiat: ꝯ volũtas nr̃a ostẽditur ifirma ꝑ legẽ: vt sanet gr̃a voluntatez t sana voluntas impleat legem.

¶ De gr̃a que liberat volũtatẽ que: si xtus ẽ: virtus nõ ẽ ex li.ar. t sic nõ ẽ motus mẽtis.

SIgr̃ gr̃a q̃ sanat t liberat volũtatem hois: xt⁹ ẽ vl' vna vel pl'es cũ ipa gr̃a nõ sit ex arbitrio volũtatis ꝯ eaz pori⁹ sanet ac ꝑparet vt bona sit: ꝓsegtur vt xt⁹ nõ ex li. sit ar. t ita nõ sit mot⁹ vl' affect⁹ mẽtis: cũ ois mot⁹ vl' affect⁹ mẽti sit ex li.ar. ꝯ bon⁹ ex gr̃a t li.ar. mal⁹ ño ex li.ar. tm̃. vt.n. ait Aug. i ꝑi. li. retractationũ. lõ spõte t li.ar. cadẽ potuit: ñ ẽt resurgẽ. Jtẽ i lib. de duab⁹ aiab⁹. Aic si libo ad faciẽdũ t ñ faciẽdũ motu aĩ carẽt: si deniqz bis abstinẽdi ab ope suo ptãs nll'a cõcedit: eaz pctiõ tenere ñ possum⁹. lDic apte ostẽdit q mot⁹ ai siue ad bonũ siue ad malũ ex li.ar. ẽ. Jõcz si gr̃a vl' xt⁹ mot⁹ mẽtis ẽ: ex li.ar. est. Si ño ex li.ar. vl' ex pte ẽ: tã nõ solus õs sine hoie eã facit. Propterea qdã nõ icrudite tradũt xtutẽ eẽ bonã mẽtis q̃litatẽ siue formã q̃ aiaz ifozmat: t ipa nõ ẽ mot⁹ vl' affect⁹ ai ꝯ ea li.ar. iuuaꝯ vt ad bonũ moueaꝯ t erigaꝯ. t ita ex xtute t li.ar. nascitur bon⁹ mot⁹ vl' affect⁹ ai. Et exide bonũ op⁹ ꝓcedit exteri⁹. Sic pluuia rigaꝯ t̃ra vt germiet t fructũ faciat: nec pluuia ẽ terra nec germẽ nec fruct⁹ nec terra: germẽ vl' fruct⁹: nec germẽ fruct⁹. Jta gratis terre mẽtis nr̃e. i. arbitrio volũtatis ifundit pluuia dine bñdictiõis. i. ispiraꝯ gr̃a. qõ sol⁹ õs faẽ. nõ bõ cũ eo: q̃ rigaꝯ volũtas bois vt germiet t fructificet. i. sanaꝯ t ꝑaraꝯ vt bonũ velit ꝯ qõ dr̃ operãs: t iuuaꝯ vt bonũ faciat. ꝯ qõ dr̃ coopans t illa gr̃a xt⁹ ñ icõgrue noiaꝯ qz volũtatẽ hois ifirmã sanat t adiuuat.

¶ Quo sensu dr̃ ex gr̃a icipere bona merita: t de q̃ gr̃a b̃ itelligatur.

QVz ño ex gr̃a dr̃ eẽ bona merita t̃ icipere: aut itell'r gr̃a gratis dãs. i. de⁹ vel pori⁹ gr̃a gratis data: q̃ voluntatẽ hois ꝓuenit. Nõ.n. magnũ eẽt si hã a deo dicerent eẽ: a quo sũt oĩa: ꝯ pori⁹ ei⁹ gr̃a gratis data itell'r ex q̃ bona merita iciplũt. q̃ cũ ex sola gr̃a eẽ dicant: nõ excluditur li.ar. qz nullũ meritũ est i hoie qõ nõ sit ꝑ li.ar. Sz in bonis merẽdis cãe ꝓcipalitas gr̃e attribuitur: qz ꝓcipalis cã bonoz merit⁹ est ipsa gr̃a q̃ excitatur li.ar. t sanatur atcz iuuatur volũtas hois vt sit bona.

¶ Qz bona volũtas gr̃e ꝓcipal'r ẽ t ẽt gr̃a ẽ: sic t omne bonũ meritũ.

QVe ipa ẽt donũ dei est: t hois meritũ: imo gr̃e: qz ex gr̃a ꝓcipal'r ẽ t gr̃a est. Uñ Aug. ad Sixtũ ꝓbm. Qõ ẽ meritũ hois añ gr̃az: Cũ oẽ bonũ nr̃z meritũ ñ i nob faẽ nisi gr̃a: Ex gr̃a.n. vt dcm ẽ q̃ ꝓuenit t sanat arbitriũ hois: t ex ipo arbitrio ꝓcreatur i aia bonus affect⁹ siue bon⁹ mot⁹ mẽtis: t hẽ ꝓmuz bonũ hois meritũ. Sic xbi.g. ex fide virtute t hominis arbitrio generatur in mẽte motus quidam bonus t remunerabilis. scz ipsuz credere. Jta ex charitate t li.ar. alius quidã motus pro-

uenit. s. oligere bon⁹ valde. Sic de ceteris virtutibus itelligẽdũ est: t isti boni motus vel affectus nisi merita sunt t dona dei: quibus meremur t ipsoz argumentationẽ t alia que ꝓsequẽter hic t in futuro nobis apponunt.

¶ Ex qua ratione dicitur fides mereri iustificationem t alia.

QVm ḡ dicit fides mereri iustificationem t vitã eternam: ex ea rõne dictũ accipit: quia per actuz fidei meretur illa. Simil'r de charitate t de iusticia t de alijs accipit. Si enim fides ipsa xtus preueniens diceretur eẽ mẽtis actus qui est meritũ iam ipsa ex libero ar. oziginez haberet: quod qz si est sic dicitur esse merituz: quia actus eius est meritũ: si tamẽ adsit charitas sine qua nec credere nec sperare meritum vite est. Unde apparet vere quia charitas est spũscũs: que anime qualitates ifozmat t sanctificat vt eis aia ifozmetur t sanctificetur. Sine q̃ anime q̃litas nõ dr̃ virt⁹ qz non valet sanare animam.

¶ De muneribus virtutuz t de gr̃a que nõ est: sed facit meritum.

EX muneribus itaqz vel actib⁹ xtutuz boni sumus t iuste viuim⁹: t ex gr̃a: q̃ nõ est meritũ: ꝯ faẽ: nõ tm̃ sine li.ar. ꝓueniũt merita nr̃a. s. boni affect⁹ corũqz ꝓgressus atqz bona opa q̃ de⁹ remunerat in nobis: t hec ipsa sunt dei dona. Uñ Aug. ad Sixtũ ꝓbm. Cũ cozonat merita nr̃a: nihil aliud cozonat cz munera sua. Uñ vita eterna que in fine a deo meritis ꝓcedentibus redditur: qz t eadez merita qbus redditur nõ a nobis sunt: ꝯ in nobis facta sunt ꝑ gr̃az: recte t ipsa vita gr̃a nuncupatur: qz gratis daꝯ. Nec iõ gratis: qz nõ meritis daꝯ: ꝯ qz data sunt ꝑ gr̃am t ipsa merita qbus datur. Ex pmissis iam innotescere nobis aliquatenus põt: qual'r gratia preuenies meretur augeri: t alia: t qd ipsa sit: an xtus: an aliud. Et si virtus: an sit actus vel nõ. Ostẽsuz est enim supza ex pte quozundam q ipsa est virtus: t virtus nõ est actus: sed eius causa: non tamen sine li.ar. vnde quod supza Augu. dixit bonum vsuz liberi arbitrij esse virtutem ita accipi põt. i. actum virtutis. Alioquin sibi cõtradicere videretur qui etiã opus virtutis supza dixit esse bonũ vsum eoz qb⁹ nos bene vti possumus: in qbus posuit etiã li.ar. Si ño bonus vsus li.ar. opus xtutis est: iaz xtus non est. Cuz ergo bonum vsuz eius virtutẽ esse dixit: nomine xtutis ipsius vsum significauit.

¶ Qz idem vsus est virtutis t liberi arb. sed virtutis principaliter.

IDẽ nẽpe vsus bon⁹ ex xture ẽ t ex li.ar. ꝯ ex xtute ꝓcipal'r. t bonus ille vsus i magnis bonis ãnumerãdus ẽ. Illa ãt gr̃a ꝓueniẽs: q̃ t xt⁹ ẽ: nõ vsus li.ar. ẽ: ꝯ ex ea pori⁹ bon⁹ vsus li.ar. q̃ nobis ẽ a deo: nõ a nobis. vsus ño bonus ar. t ex deo ẽ t ex nobis: t iõ bonũ meritũ ẽ. Ubi.n. solus deus operaꝯ. hic de⁹ t hõ. hmerituz ex illa purissima gr̃a ꝓuenit: qõ apl's notauit dicẽs. Gr̃a dei sum id qõ suz: t gra. e. i me. u. n. fuit. Sup quẽ locũ Aug. ita ait. Recte gr̃az noiat. primũ. n. sola gr̃a dat õs: t nõ nisi gr̃az noiat: cũ nõ precedũt nisi mala merita. Sz post p gr̃az icipiũt merita bona: t vt oĩderet ẽt li.ar. addit t gr̃a ei⁹ in me vacua nõ fuit. t ne ipsa volũtas sine gr̃a dei putet aliqd boni posse: subdit non autem ego solus. s. gr̃a dei mecũ. i. cũ lib.ar. Plane cuz data fuerit gratia icipiunt eẽ nostra merita bona: per illã tamẽ qz si illa defuerit cadit homo.

¶ Alioz sñia hic ostẽditur q dicũt xtutes eẽ bonos vsus li.ar. i. act⁹ mẽtis.

ALij ño dicũt virtutes eẽ bonos vsus nãlũ potẽtiarũ: nõ tm̃ oẽs: ꝯ tm̃mõ iteriozes q in mẽte sũt: exteriozes ño q p coz⁹ gerunt: nõ xtutis eẽ dicũt: ꝯ opa xtutuz: t iõ qõ Aug. dicẽ op⁹ xtutis eẽ bonũ vsuz nãlũ potẽtiarũ: de vsu exteriozi accipiũt. Qõ ño dicẽ bonũ vsuz li.ar. xtutẽ eẽ: t i magnis nũerari bonis: de vsu iteriozi itelligunt: t xtutes nihil aliõ eẽ q̃z bonos affect⁹ vl' mot⁹ mẽtis asserũt: quos õs i hoie faẽ: nõ hõ: qz licz illi mot⁹ sint li.ar. nõ tm̃ queũt nisi õs ipz liberet t adiuuet gr̃a sua operãte t coopante: quã dei gratuitã volũtatẽ accipiũt: qz õs ẽ q t opaꝯ i nob velle t opari bonũ.

¶ Quib⁹ auctoritatibus muniant qõ dicunt.

QVod ãt xtutes sint mot⁹ mẽtis testimõijs scoz astruũt. dicẽ. n. Aug. sꝛ Jo ãnẽ. Quid ẽ fides: credẽ qõ ñ vides: credẽ ãt mot⁹ mẽtis ẽ. Jõ i li. iij. õ doctria xp̃i. Charitatẽ ãt voco motũ ai. si ño charitas t fides mot⁹ ai sũt: xtutes ḡ mot⁹ ai sunt. Quib⁹ alij rñdẽtes: pmissa ño ba Aug. ita itellinda foze igũt. Fides ẽ credẽ qõ nõ vides. i. fides ẽ xt⁹ q̃ credit qõ ñ vt. Jtez charitas ẽ mot⁹ ai. i. gr̃a q̃ mouet aĩus ad diligẽduz. t qz h̃ t his silia ita accipiẽda sunt: ex his conijcit q̃ alibi Aug. ait. Nã i ꝓio li. qõnũ euãgelij igt. Est fides q̃ creditur ea q̃ nõ videt. q̃ ꝓprie dr̃ fides. Jõ i. xiij. lib. de tri. Alia sũt ea q̃ creditur. aliud ẽ fides q̃ creduntur. Ex qbus xbis sic argumentãdo proceditur. Aliud est credere aliud est illud quo cre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditur. Predecñ est aũt fidez esse id quo credit. Sic ḡ credere nõ est fides: qz credere non est id quo credit. Addit quoꝫ virtus opus dei tãtũ est: quã ipse solus facit in nobis. Jpa ḡ nõ ē vsus vel actꝰ liberi ar. ſz credere ē actus libe. ar. non ē itaqꝫ ỽtus. Premissis aliſcꝫ rõnibꝰ ac testimoñjs initunt vtriqꝫ. boꝫ aũt iudiciuꝫ diligẽtius lectoris relinquo examini ad alia ꝓperans.

¶ Diuisio textus.

Postquã distinxit gratiã in operãtẽ ꝛ cooperantẽ. Dic querit ad qõ genus reducat: vtrũ. ſ. sit actus vel q̃litas mẽtis: ponens eandẽ qõnẽ de gra ꝛ vtute: vel qz eadẽ rõ est de vtroqꝫ: ꝛ forte: qz bꝰ opinionis fuit q̃ gra a virtute nõ differt. Diuidit aũt in ptes duas. Jn ꝑma mouet dubitatiõez. Jn scda determinat eaz ibi. (Dic videndũ est quid sit virtus ꝛc.) Ubi etiã ſm quosdã. z7. distinctio icipit. ¶ Circa ꝑmũ duo facit. Primo mouet qõnem. Secdo ostẽdit qõnis dubitationẽ ibi. (Ut aũt ꝑ aperte insinuari valeat ꝛc.) Ubi quãdã ỽrietatẽ ex dictis Augustini colligit. Primo. n. ponit vba eius in qbus dr opus virtutis esse bonũ vsuꝫ li. ar. Scdo ibi. (Jngrit in qbus bonis ꝛc.) ponunt q̃dã vba eiusdem in qbus dicit bonũ vsum lib. ar. eẽ vtute. que duo aduersant: qz opus virtutis non est vtus. vñ si vsus li. ar. est vtus non est opus vtutis. (Dic videndũ est quid sit vtus ꝛc.) Dic determinat dubitationẽ. ꝛ primo determinat ſm vnã opinionẽ q̃ vtus siue gra nõ sit actus. Scdo determinat ſm aliaꝫ opinionẽ q̃ vtus sit actus ibi. (Alij vo dicũt vtutes eẽ ꝛc.) Prima pars diuidit in duas. Jn ꝑ̃ ostẽdit q̃ vtus seu gra nõ est actus. quo supposito oñdit scdo quomõ ꝑ graz quis mereri dr. qõ dubiũ ex ꝓdicta determinatiõe relinquit: cũ omne meritũ in actu cõsistat. ibi. (Lũ ḡ ex gra dr esse ꝛc.) ¶ Circa ꝑmũ itendit taleꝫ rõnẽ. Uirtutis cã deus in nobis est: ꝛ nõ nos: ſz cuiuslibz actꝰ nostri cã nos sumus. ḡ nullus actus est vtus. si ḡ gra est virtus vel aliqd simile vtuti gra nõ est actus. Circa ꝑ aliter ꝑ modo ꝓcedit. Primo, ꝓbat hanc q̃ vtutẽ solus deus in nobis operet. Scdo assumit hanc: q̃ actus qlibz in nobis causat ex li. ar. ibi. (Si igit gra q̃ sanat ꝛc.) Tertio ꝛcludit ꝓpositũ ibi. (Propterea qdã nõ inerudite tradunt ꝛc.) Primũ oñdit triplr. Primo de vtute in cõi p eius diffinẽ. Secũdo de vtute iusticie p auctatẽ Aug. ibi. (Sic de vtute iusticie ꝛc.) Tertio de vtute fidei quã et gram noiari dic ibi. (Mã de gra fidei ephesis scribẽs ꝛc.) (Lũ ḡ ex gra dr ꝛc.) Ostenso q̃ gra nõ sit actus. Dic oñdit quõ p eã quis mereri dr. Et diuidit in ptes duas. Jn ꝑma ostẽdit ꝓpositus. Jn scda ex dictis colligit dubitationis solonẽ ibi. (Ex ꝑmissis iã inotescere nobis ꝛc.) ¶ Circa ꝑ̃m tria facit. Prio ostẽdit q̃ ꝑncipalr cã meriti ẽ gra. Scdo oñdit quõ p eaz gs mereri dr. inq̃tum. vz. p eiꝰ actũ gs mereẽ ibi. (Lum ḡ dr fides mereri ꝛc.) Tertio ꝛcludit ꝓpositũ ibi. (Ex muneribꝰ itaqꝫ vtutũ ꝛc.) (Alij vo dicũt ꝛc.) Dic determinat qõnẽ ſm aliã opionẽ i ỽiã ptẽ. Et circa ꝑ tria facit. Prio põit eoꝝ opinionẽ. Scdo ponit ꝓbationes ipsoꝝ ibi. (Quidam vtutes sint nutus ꝛc.) Tertio ponit respõsiones ad illas ꝓbationes ſm ꝑmam opinionem ibi. (Quibus alys rñdẽtes ꝛc.)

¶ Questio. I.

Jcq̃runt .6. Prio i q̃ gñe sit vtus: vtrꝫ .ſ. in genere actus vel habitus. Scdo de diffone vtutis quã Aug. in lra ponit. Tertio vtrũ ꝛtingat ſm actuꝫ vtutis ꝛ gre ex cõdigno vitã eternã mereri. Quarto vtruꝫ possit aliqs sibi mereri graz. Quinto vtrꝫ possit aliquis sibi mereri gratie augmẽtũ. Sexto vtruꝫ vnꝰ possit alỽ ꝑmã gratz mereri.

¶ Utrum virtus sit habitus. I.

Ad primum sic ꝓceditur. Uidet q̃ vtus nõ sit habitus. vltimũ entium rei nõ ponitur in alio genere q̃ res ipsa: ſz vt in primo celi ꝛ mun. phs dicit. virtus est vltimũ in re potẽtia. ḡ nõ est in genere habitus: ſz in genere potentie. ¶ P. potẽtie nãles nõ sunt magis perfecte q̃ potẽtie rõnales: sed potẽtie nãles possunt in suos actus sine habitibus medys: vt ꝑs in duro ꝛ molli. ergo multo fortius ꝑ possunt rõnales potentie. ergo vtus vel est potentia vel est actus. ¶ Si dicatur q̃ in potentys rõnalibus requiruntur habitus vt potentie determinent ad vnũ. ¶ Cõtra. Potẽtia determinata ad vnũ semp est in suo actu nec in alterum ꝓtem iclinari põt: ſz potentia rõnalis ꝓfecta p vtutem acquisitam nõ est semp in suo actu: cũ nõ contingat semp agere. ſz phs in ꝑmo de somno ꝛ vigilia. ꝛ q̃uis etiã esset in aliquo actu: põt nihilominus in cõtrariũ actũ inclinari. ergo potentia rõnalis nõ determinat ad vnũ p habitũ. ¶ P. premiũ respondet merito: sed meritum est ipse actus bonus lib. ar. cũ igit vtuti ꝛ gre debeat premiũ: videt q̃ vtus vel gra sit actus. ¶ P. mediuꝫ est eiusdem generis cuꝫ extremis: sed vtus est media inter passiones: vt in ꝛ°. ethy. ꝑ. ergo videt q̃ vtus nõ sit in genere habitus: ſz in genere passiõis vel actꝰ. nã ꝛ actiones aie passiões dicunt: vt in. 6. ꝑhn. dicitur.

In cõtrariuꝫ est qõ phs in ꝛ°. ethic. dicit q̃ vtus ē habitus electiuus imediate ꝛistẽs ꝛc.

¶ P. ex vtutibus sumus boni: ſz bonitatẽ gratuitã nõ habemus ex actibus. ergo vtus ꝛ gra nõ est actus.

Respondeo dõz: q̃ cũ effectus ꝓportionet sue cause oz actũ potẽtie rõnalis ipsi potẽtie ꝓportionatũ eẽ. In actu aũt vtutis nõ soluꝫ considerat habitus ipsius actus: ſz etiã modus agendi: nõ eniꝫ qui caste operatur quocũq; modo castus est: ſz qui faciliter ꝛ delectabiliter. vt ex ꝑmo ethy. habet. delectatio aũt ex ꝛuenientia cãtur: sicut ꝛ in sensibilibus ꝑz q̃ cõiunctio ꝛueniẽtis cũ ꝛueniẽti facit delectationẽ. Oꝑz ergo q̃ actꝰ vtutis ꝓcedat a potẽtia adaptata ꝛ assimilata ad hũc actũ. Hoc aũt potẽtia rõnalis nõ habz ex se ipsa cũ sit ad vtrũlibz. Oꝑz ergo aliqd ponentie superaddi vt pfectionẽ eius p qõ talẽ actuꝫ educat. vndecũq; causet. ꝛ ꝑ dicimus eẽ habitũ virtutis: ꝛ iõ dicit phs in ꝛ°. ethi. q̃ si nõ generati habitꝰ opꝰ accipe hiẽtem ope delectationẽ: binc etiã est q̃ potẽtia ꝓfecta p habitum vtutis tendit in actũ cõsimilẽ p modum cuiusdã nãe. ꝓpter qõ dicit Tullius q̃ vtus est bitus mõ nãe rõni ꝛsentane. sicut eni grauitas deorsum tendit: ita castitas casta operatur: binc ẽt est q̃ in nã cõpleta: cuiꝰ potẽtia ad malum flecti nõ põt: nõ regritur habitus quo mediãte agat: qz ipsa potentia ex se ipsa ꝓportionata est ad actũ pfectũ vt in deo ꝑz sic ꝑz: q̃ ꝑma opinio veritatẽ cõtinet. Scda vo ꝛ a dictis sanctoꝝ discordat: ꝛ phie nõ ꝛuenit: ſz ex quibusdam auctoritatibus ꝓaueitellectis oꝛtũ habuit.

Ad primum dõm: q̃ vltimũ qõ est aliquid rei non reducit in aliud genus: ſz est in eodem genere: vel p se sic vltima pars linee. vel per reductionem: sic punctus ad lineã: sic aũt vtus nõ est vltimũ potẽtie: sed dr vltimũ eius per respectũ ad actũ: qz altissimũ in qõ potẽtia eleuari põt: est actus quẽ vtus elicit. ¶ Ad scdm dõz: q̃ potẽtie nãles sunt determinate ad suos actus ex seipsis. vñ nõ idigent habitu determinante: sicut potẽtie rõnales q̃ ad vtrũlibz sunt. ¶ Ad tertiũ dõm: q̃ qdaz dicũt q̃ virtutes habẽt quosdã actus q̃ continui sunt: nec in eis est interpolatio: q̃uis a nobis nõ sentiatur: nõ enim vtutes ponẽtes se ociosas eẽ extimãt: ſz actus est duplex. ſ. ꝑmus vt esse et actus fozme: ꝛ talis actus vtutis cõtinuus est: manẽte habitu

castitate ꝛtinue manet eẽ castũ. Et actꝰ scdus q̃ ẽ opatio. ꝛ huc nõ ꝛtingit ꝛtinuũ eẽ. Dic. n. actus nõ tm ẽ vtutis: ſz põe quã ꝑficit: sicut nulla forma q̃ nõ ẽ p se subsistẽs habz opatiõem ꝓter cõicatiõem subi: nec ꝛtingit actũ aliquez eẽ vl opatiõem ex lib. ar. et ꝑcipue cum electione sine q̃ virtutis actus eẽ nõ põt: quin a nobis ꝑcipiatur. Et iõ alr dõm ẽ: q̃ nã potẽtie p bitum nõ tollit: põe autẽ rõnalis nã ẽ vt cogi ad vnũ nõ possit. vñ ẽt si virtute ꝑficiat i ipa erit agere vl nõ agere: vl boc aut ỽrium agere: et nõ opz q̃ ꝛtinue sequat iclinatiõem virtutis: habz eni actus vtutis aliquid i põ: vt ſz ex necessitate nõ sit. ꝛ aliqd ab bitu vt. ſ. facilr fiat. ¶ Ad q̃rtũ dõm: q̃ alio mõ rñdet ꝑmiuꝫ gre et merito: gra. n. rñdet et vtuti sicut ei vñ i actu ẽ efficacia meredi. vñ ſm q̃ ex maiozi gra ꝓcedit actus vtutis efficacioz ẽ i meredo: ipi ãt actui qui meritũ dr respondet sicut ei quo p se mereꝛ: qz vt in ꝑmo etbicoꝝ dicit: q̃ quẽ admodũ in olimpiadib⁹ nõ optimi et fortissimi coronãt: ſz agonizãtes: boꝝ ãt quidã. ſ. qui vicũt: ita et eoꝝ qui in vita bonoꝝ et optimoꝝ operãtes illustres fiũt: qõ ẽt snie Apostoli cõgruit. z. Tym. ii. Non cozonabitur nisi qui legitime certauerit. ¶ Ad qntũ dõm: q̃ mediũ dicit de vtute duplr. ſ. eẽntialr et effectiue. eẽntialr quidẽ nõ ẽ mediũ iter duas passiones sed iter duos bitus vicioso gbus aliqualr ad passiones nos bẽmus: nec boc ẽ eẽntia virtuti: cũ aliqua vtus iueniaꝫ q̃ boc mõ nõ ẽ medium. ſ. iusticia: vt ex qnto ethi. ꝑ. Justicie. n. quasi equalitati et medio opponitur ãbundãtia eius qui plus habet q̃ iustum sit: qui ex boc ipo iniustus est vicio iniusticie bis: et ẽt defcũs illius q defraudat⁹ ẽ: qui defcũs vicium i eo nõ ẽ: et ita iustitia nõ ẽ mediũ iter duo vitia. Effectiue vo dr mediũ iter passiones: qz i passionib⁹ mediũ inuẽit. vñ nõ opz q̃ sit in gñe passionis.

¶ Utrꝫ diffinitio virtutis posita ab Aug. sit ꝛueniẽs. II.

Ad secunduꝫ sic ꝓcedit. vr q̃ Aug. incõueniẽter vtutem diffiniat. Sicut eni i scdo thopi. dr. Nullũ genus denoiatiue ꝑdicat de sua spẽ: sed bõitas ẽ genꝰ virtutis. est eni virtus: vt phs in ꝑmo ethi. dicit: qua quis bonꝰ ẽ: ꝛ que opꝰ bonũ reddit. ḡ incõueniẽter dr vtus bona qualitas. ¶ P. illud quod trãscẽdit genꝰ nõ dz poni vt dria gñis: sed bonũ transcẽdit genus q̃litatis: cũ sit ꝛuertibile cũ ente. ḡ incõueniẽter ponitur vt dria q̃litatis cũ dr bona qualitas mentis. ¶ P. subm qõ ponit i diffinitõe alicuius accidẽtis dz eẽ ꝛuertibile cum illo: sed mẽs nõ boc modo se habz ad virtutem: non eni ois virtus ẽ in mẽte sicut in subo: sed quedã in cõ cupiscibili: q̃dã in irascibili: ꝛ sic de alys: ergo inconuenienter ponitur mens vt subiectum cõe virtutis in eius diffinitione. ¶ P. illud quod ẽ alicui⁹ spẽi ꝓpium nõ dz poni in diffone generis: sed rectitudinẽ apꝓpriat sibi iustitia. Uñ Anſel. dicit q̃ iustitia ẽ rectitudo voluntatis pp se seruata. ergo incõuenienter in diffinitione virtutis cõmunis ponitur qua recte viuitur. ¶ P. quicũq; ſupbit ꝛ aliqua re: male vtitur ea: sed multi de virtutib⁹ ſupbiũt quia vt Aug. i regla dicit. Superbia etiã bonis operibus ſidiatur vt pereant. ergo falsum est quod dr: qua nullus male vtitur. ¶ P. qcunq; recte viuit non male vtitur: cũ ergo dr ex virtute eẽ qua recte viuitur: superflue addidit qua nullus male vtit. ¶ P. aug. dicit. Qui creauit te sine te nõ iustificabit te sine te. sed iustificatio nõ ẽ nisi ꝑ virtutem. ergo falsum ẽ qõ ſegtur: quã de⁹ in nobis sine nobis opatur. ¶ P. cuicunq; diffinitio conuenit ꝛ diffinitum: sed gratia non ẽ vtus: vt supra dictuꝫ est: ꝛ tamẽ bꝰ diffinitio cõuenit sibi. ergo bec nõ est diffinitio vtutis

¶ P. vnius rei vnica dz eẽ diffinitio: sicut ꝛ vnum esse. si ḡ q̃dã alie diffones de virtute assignẽtur: si ille ꝛueniẽtes sũt: videtur q̃ ista sit incompetẽs.

Respondeo dõm: q̃ Augu. hic nõ itẽdit diffinire quãlibet vtutẽ: ſz vtutẽ infusã: ꝛ hãc ꝛpletissime diffinit ponẽdo formalia ipi⁹. ſ. genꝰ ꝛ dr̃iam cũ dicit. Bona qualitas. ꝛ subm qõ ẽ mã i qua cum dicit Mẽtis ꝛ actũ q̃ ẽ ẽt finis virtutis: cũ dicit. Qua recte viuit ꝛc. Et cãm efficiẽtẽ: cũ dicit. Quã de⁹ in nobis ꝛc.

Ad primum ḡ dõm: q̃ alr ẽ in noib⁹ illis que ꝑmunt formas ſpales. Forma. n. ſpalis q̃ ifozmat subm aliquod nõ ifozmatur alia forma eiusdẽ rõnis: sicut color nõ ifozmat colozem: ſz forte luce. vñ nõ põt dici colos colozatus: ſz forte clarus. Et similiter nec albedo colozata: contingit ãt q̃ illud quod ẽ ꝑfectio vni⁹ ſm vnam rõnẽ sit ꝑfectus ab alio ſm rõnem aliam: sicut lux ꝑficit colorẽ: ꝛ color ꝑficit superficiem: ꝛ superficies corpus: cuius terminus est: ꝛ iõ perfectio põt dici ꝑfecta. Et silr in oibus alys que ex primũ ꝑfectionem in cõi: sicut ẽ boc nomẽ bonum: ꝛ inde ẽ q̃ virtus q̃ dicitur bonitas aie ſm q̃ ꝑficit eam: põt dici bona ſm q̃ ẽ ꝑfecta quodam alio vt ordine ad finez ꝛ regula rõnis a quibus formam habz ꝛ in spẽm trabitur.

¶ Ad scdm dicẽdum: q̃ q̃uis bonuꝫ ꝛuertatur cũ ente: tamẽ quodam spãli modo iuenitur in reb⁹ aiatis ꝛ habẽtibus electiõem: vt in quito metaꝑ. Cui⁹ rõ ẽ quia bonũ dicitur ex ratiõe finis. ꝛ ideo q̃uis inueniatur i oĩbus i quibus ẽ finis: tamẽ ſpãlius inuenitur i illis que finẽ sibi ꝑstituũt: ꝛ itẽtionem finis cognoscunt: ꝛ inde ẽ q̃ habitus electiui ex fine spẽm sortiuntur: ꝛ ꝓpter ꝑ bozũ bitũ bonum ꝛ malũ sũt dr̃ie constitutiue: nõ quidẽ put cõiter sumũtur: sed p modum iam dictũ. ¶ Ad tertium dõm: q̃ in diffõne accidẽtis nõ dz poni nisi p subm eius. q̃uis autem ꝛtingat virtutẽ in aliqua potẽtia: vt in subo eẽ que eẽntialr mẽs non ẽ: non tñ bz q̃ sit subm virtutis nisi inq̃tum aliqd mẽtis ꝛ rõnis participat. vnde ꝑhs i ꝑmo ethi. dicit q̃ rõnale ẽ subm virtutis vl rõnale eẽntialiter: vl rationale p participationẽ. ¶ Ad q̃rtum dõz: q̃ Anſel. vr diffinire iusticiã nõ q̃ ẽ spãlis virtus: sed iustitiam gñalẽ q̃ a phlo legalis dr: ꝛ ẽ idez subo cum virtute differẽs rõne tñ: vt ex qnto ethi. ꝑ. Si tñ ꝑ iustitia spãli sumaꝛ: sciẽdũ ẽ q̃ rectitudo põt accipi duplr: vl ꝛ ꝓmẽ surationẽ rei ad rem: ꝛ sic rectitudinẽ vendicat sibi iustitia que equalitatẽ in datis ꝛ acceptis cõstituit: vt i qnto ethi. dr: aut ſm cõmẽsuratiõem actus ad finem ꝛ ad iudicium rõnis: ꝛ sic rectitudo cuilibet virtuti conuenit: ꝛ ita sumitur hic. ¶ Ad quintuꝫ dõm: q̃ vti aliquo dr duplr: vl sicut forma q̃ ẽ ꝓncipiũ vsus: ꝛ boc mõ virtute nullus male vtit: quia ex boc ipo q̃ ẽ vsus a vtute ꝓcedẽs malꝰ eẽ nõ põt: vl sic obto: ꝛ boc modo virtutibus male vti cõtingit: sicut ꝑz de illis qui de eis superbiunt. ¶ Ad sextũ dõm: q̃ recte viuere cõtingit duobꝰ. ſ. virtute ꝛ libe. arb. sed lib. ar. cõtingit male vti: ꝛ iõ ad dr̃iam eius additur q̃ nemo male vtit: q̃uis enim q̃ recte viuit non malevtat: nõ tñ q̃ocunq; recte viuit: tale ẽ vt eo nullus male vtatur. ¶ Ad septimũ dõm: q̃ deꝰ nõ iustificat nos sine nobis ꝛsentientibus: quia non cogit ad virtutẽ. vt Damas. dicit Justificat tñ nos sine nobis virtutẽ causantibus. ¶ Ad octauũ dõm: q̃ si stricte accipiat ꝑ diffinitio gre ñ cõuenit: quia per boc q̃ dr: q̃ recte viuit ostendit virtus esse ꝓncipium recte opationis: non enim sumit ꝑ recte viuere ſm q̃ ẽ eẽ viuẽtis. sed ſm q̃ ẽ opatio rei viue: gra aũt nõ ẽ ꝓncipiũ recti opis. nisi mediante virtute: ꝛ iõ non est illud quo imediate recte viuitur. ¶ Ad nonũ dicẽdũ: q̃ si accipiat diffõ rei que cõplectit totum eẽ rei ſm q̃ ex oibus causis cõstituitur que ẽ ꝑfecta diffinitio: tũc vni⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

rei nõ põt eẽ nisi vna diffinitio. dicta aũt diffinitio virtutis complectitur oẽs cãs eius: vt dcñ ẽ: inueniunt aũt et alie que aliqs barũ exprimũt: sicut illa phi: bitus electiuus i medictate cõsistens ꝛc. que exprimit formalia virtutis ꝛ actũ eius: ꝛ illa q ẽ in septio phi. dispositio perfecti adoptiuũ exprmit ordinẽ ad finẽ: ꝛ diuerse descriptiones diuersas conditiones virtutis exprimunt. ꝛ sic non ẽ incõueniẽs si de virtute plures diffões dantur.

¶ Utr aliqs possit mereri ex condigno vitam eternã per actus virtutis. III

A D tertium sic pcedit. vī q aliqs nõ possit ex condigno vitam eternam mereri p actus virtutis. Primo per id qõ bñ ad Ro. 8. Non sunt cõdigne pas. ꝛc. sed per passiones quas sancti sustinẽt maxime mereñt. ergo vī q nullus ex condigno vitam eternã mereatur. ¶ Ꝑ. condignũ importat equalitatẽ dignitatis: sed ipole ẽ q actus humanus equet in dignitate premio vite eterne: qõ ẽ ipse deus. ergo vī q nullus ex condigno vitaꝫ eternã mereri possit. ¶ Ꝑ. ille qui reddit quod dꝫ non meretur vltimũ pmiũ: sꝫ homo bñ opans reddit qõ dꝫ vt dr Luc. 17. Cum feceritis oia que pcepta sunt vob dicite serui inutiles sum⁹ ꝛc. ergo vī q nullus ex ꝺigno recte viuẽdo vitã eternã mereat. ¶ Ꝑ. a quocunq; gs meretur. ille debitor sibi efficitur: q; pmium merito debetur: sed deus nõ põt effici debitor. ergo apud ipꝫ nihil ex condigno mereri possumus. ¶ Ꝑ. nullus mereꝫ premium apud eũ qui ei⁹ opere nec iuuatur nec iuuari põt: sed de⁹ nris bonis operib⁹ nõ iuuatur: q; bonoꝝ nostroꝝ non eget: vt in psal. dr. ergo videt q apud ipm mereri nõ

Sed contra nihil ex iusto iudicio redditur nisi quod gs meretur. sed vita eterna que corona iustitie dicit: q; pro ea redditur ex iusto iudicio: sicut depositum reddit. scde Thymo. quarto. In reliquo reposita ẽ m. ꝛc. ergo aliquis coronam iustitie meretur. ¶ Ꝑ. sicut se hꝫ culpa ad penam: ita ꝛ opus virtutis ad gl̃iam: sed culpa ex codigno penam eternaꝫ meretur. ergo ꝛ actꝰ virtutis ex ꝺigno vitã eternã mereꝫ.

Respõdeo dicẽdo q; circa hoc sunt due opiniões. Quidam enim dicũt q; aliquis vitam eternam nõ põt mereri ex condigno: sed ex congruo. Alij vero dicunt q; ẽt ex condigno põt quis vitam eternã mereri per actꝰ virtutum: dicitur ãt aliquis mereri ex condigno qñ inuenit equalitas inter pmium ꝛ meritũ fꝫ rectã extimationem. Ex congruo ãt tñ qñ talis equalitas nõ inuenit: sed solũ fꝫ liberalitatẽ dantis munus tribuitur qõ dantẽ decet. videt aũt vtriq; ẽtum ad aliquid verus dicere. Est enim duplex equalitas. s. ẽtitatis: ꝛ equalitas ꝓportionis. fm quãtitatis equalitatem ex actibus virtutum vitã eternam ex condigno nõ meremur. nõ eniꝫ tñ bonũ ẽ i ẽtitate actus virtutis ẽtũ pmiũ g lie: qõ ẽ finis eiꝰ: fm ãt eq̃litatẽ ꝓportionis ꝛ ex ꝺigno meremur vitã eternã. Attẽditur enĩ equalitas ꝓportionis qñ equalr se hꝫ hꝫ ad illud: sicut alius ad alterꝫ: non aũt maius est deo vitam eternã tribuere q; nobis actum virtutis exhibeꝫ. sed sicut hoc cõgruit huic: ita illud illi: ꝛ iõ quedã ꝓportionis equalitas inuenit iter deum premiãtẽ ꝛ hoiem merentẽ: dũ tñ pmium referat ad idẽ gen⁹ in quo ẽ meritum: vt si pmiũ ẽ qõ oẽm facultatẽ humane nature excedit: sicut vita eterna: meritũ ẽt fit per talẽ actum in quo refulgeat bonũ illius hitus qui diuinitus ifũdit deos nos cõsignans. Illi tñ q dñt nos ex condigno vitam eternã posse mereri verius dicere videtur. Cum enĩ sit duplex spes iustitie: vt in gnto ethi. phs dicit. s. iustitia distributiua ꝛ cõmutatiua q ẽ in cõtractibus: vt in emptoꝛe ꝛ vendito-

re. Justicia ꝓmutatiua respicit eq̃litatẽ arismeticã q; tendit in eq̃litatẽ ẽtitatis. Justicia vero distributiua equalitatẽ respicit geometricã q ẽ eq̃litas ꝓportionis. In reꝺitiõe ãt premy ad merita magis seruat forma distributionis; cũ ipe vnicuiq; fm opera sua reddat: q; cõmutationis: cum deꝰ a nobis nihil accipiat: q; bonis opib⁹ regnum celoꝝ emitur: in q; tum deꝰ accipit opa nostra vt acceptãs ea: ꝛ ideo verius dicitur q; ex condigno meretur q; q; nõ ex condigno.

Ad pmũ ergo dicẽdum: q; Apls per dcñ suã intendit exclud ere equalitatẽ ẽtitatis: q; nõ ẽ tanta acerbitas pñtium passionũ q; gaudiũ future glie. ¶ Ad scõm dõm: q; nõ regritur ad condignitatem distributiue iustitie eq̃litas ẽtitatis: sꝫ ꝓportionis tãtũ: vt dcñ est. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: q; ẽt reddendo qõ dꝫ meretur aliqs: in hoc enim aliqs apud deũ mereꝫ: in quo ẽt vite laudabilis apud hoies constituiꝫ: actus ãt iustitie ẽ laudabilis sicut ꝛ alia q; vtutũ: vñ ẽt actus iustitie meritorius ẽ: q; gdã hoc quodã negauerunt: ꝛ tñ actus iustitie in redditione debiti ẽt quod hõi debetur consistit: q; enĩ illud qõ reddit qõ debituꝫ ẽ alteri suum nõ fit: nihilominus tamẽ modus opationis in quo fundatur eius merendi ꝛ laus ipius reddentis ẽ qui volũtarie: ꝛ pp bonum iusticie reddit. ¶ Ad q; tum dõm: q; deus nõ efficit debitor nob: nisi forte ex pmisso: q; ipe bona opanti bus pmium repromisit. ꝛ ideo nõ ẽ inconueniẽs si ab ipo gs mereri possit: ex quo aliquo mõ debitor ẽ. Uel dicẽdũ q; in iusticia ꝺmutatiua ille apud quẽ quis meretur efficitur debitor ei qõ meretur: vt pꝫ i illis qui opationes suas locant in seruitiũ aliozũ: sꝫ in iusticia distributiua nõ regritur rõ debiti ex parte eius q; distribuit. põt enĩ ex liberalitate aliqua distribuere: i quoꝝ tamẽ distributione iusticia exigitur fm q; diuersis: put eozum gradꝰ exigit: ꝓportionabiliꝫ tribuit. ¶ Ad q; tum dõm: q; illud qd in iusticia ꝺmutatiua: sꝫ i distributiua nõ ẽ necessarium.

¶ Utr aliqs possit mereri gr̃am. IIII.

A D quartũ sic pceditur. vī q; aliquis gr̃am mereri possit. Justificatio enim non fit nisi per gr̃az: sꝫ i lr̃a dr q; fides mereꝫ iustificationem. ergo per actum fidei aliqs gr̃am meretur. ¶ Ꝑ. aliqs bene ytẽdo re tpali quaꝫ ab aliquo domino accepit mereꝫ rẽpus acceptã: vt equum aut aliqd hõ. sꝫ vius gratie non ẽ minozis efficacie in merendo q; vsus rei tẽporalis. q; aliqs bene vtens gr̃a quam accepit ipsã mereꝫ. ¶ Ꝑ. oro q; gs orat pro se: ꝛ de his que expediũt ad salutem meretur exaudiri a deo. vt Aug. dicit: sꝫ si aliqs in gratia existens oret: vt si contingat eum a gratia decidere q; gratia sibi reddatur. p se petit maxime expediens ad salutem. ergo mereꝫ gratiã recupare. ¶ Ꝑ. si deus dat alicui gratiam aut dat digno aut indigno. Si dat indigno inspiciens ꝛ iustus ẽ: qõ impole ẽ. ergo dat digno: sed nullus ẽ dignus habere aliqd nisi qui hoc meruit: q; quicũq; accipit gratiam pus meruit eã. ¶ Ꝑ. non ẽ minoꝝ ordo iusticie apud deum in distributione gratie q; in distributione bonoꝝ nãlium, sed Plato dicit q; forme non danꝰ a datore nisi fm merita nãe. ergo nec gratia infunditur nisi fm merita recipientium.

Sed contra Illud qõ meritis redditur non gratis datur, sꝫ qõ gratis non datur non ẽst gratia. ergo gratia meritis non redditur. ¶ Ꝑ. illud qõ ẽ pncipium ois meriti nõ cadit sub merito: sꝫ gratia ẽ hꝺ. q; ꝛ.

Respondeo dõm: q; in oi qui meretur exigitur vt actus eius sit aliquo modo ꝓportionatus ad id qõ meretur: nullus enĩ meretur nisi id qõ fꝫ sua ꝺitiõem põt eum ꝺtingere: sicut seruꝰ nõ meretur a dño: vt in hereditate filioꝝ admittaꝫ: sꝫ vt mercedẽ suaꝫ recipiat. gr̃a vo oino ꝺitiõem humane nãe excedit: qõ pꝫ ex eiꝰ effectu: q; ducit in finẽ quẽ nulla creata nã p se attingere põt: pp qõ dr pme Cor. ii. Qe ocl's non vidit ꝛc. Uñ donũ gratie nullo mõ sub merito cadere põt ei⁹ q; in puris nãlib⁹ ẽ: ꝛ multo minꝰ eius q; pctõ deꝑmitur: sed tñ opa bona añ donũ gr̃e fcã pmio suo sibi ꝓportionato nõ carẽt: cãnt enĩ quãdã abilitatẽ ad gratiã: ꝛ secũ ẽt quãdã honestatẽ ꝛ iocũditatẽ ꝛ pulchritudinẽ hñt: in q;⁹ preciꝓue eoꝝ pmium cõsistit: ꝛ aliqua ẽt p accidẽs cãnt: vt bonozũ tpalium affluẽtiam: aut aliqd hꝺ: q; frequenter vt Grego. dicit. deꝰ i hoc mũdo remunerat eũ qui pmiũ future glie nõ meretur: vt sic nullũ bonũ irremuneratũ in-

Ad pmum g; dõꝫ: q; p tãto fides dr (ueniaꝫ. mereri iustificationẽ: q; in iustificatione pmo appet motꝰ fidei. Opꝫ enĩ accedẽtẽ ad eũ credere quia ẽ. Heb. ii. Non ãt ita q; iustificatio sub merito cadat. ¶ Ad scõm dõm: q; in iusticia cõmutatiua ꝺtingit q; q; pmium vl'id qõ ẽ loco pmy p̃cedat mereri: vt pꝫ in emptione ꝛ vẽditiõe. qui enĩ rẽ emptã prius accipit q; pmiũ soluat: quod ãmõ pmiũ añ merituꝫ accipit: qõ ẽt magis pꝫ in eo q; pri⁹ accipit pmium laboꝛi sui q; laboꝛeꝫ impẽdat i obsequm alicui⁹. In iusticia ãt distributiua hꝫ nõ põt accidere: eo q; ibi pmiũ reddit fm gradũ ꝛ dignitatẽ pone. ꝛ iõ fm illud qõ pceꝺit meritum opꝫ q; pmiũ attẽdaꝫ: ex quo gdã ꝺstituit in tali dignitate. vñ cuꝫ gr̃a p modũ iusticie distributiue diuersis hoib⁹ a deo detur: nõ põt ẽ q; aliqs ex sequẽtib⁹ actib⁹ mereaꝫ gr̃az pus accepta. ¶ Ad 3m dõm: q; indignũ põt sumi duplr: vl negatiue tãtũ: ꝛ sic deꝰ dat gr̃am indignis: q; bis q; nõ sunt sufficienter ad hoc digni: sꝫ tñ hñt aliquã dispõnem ad recipiẽdũ ex quo dicit quodãmodo ex cõgruo gratiã merere i: nec ex hꝫ segtur q; sit iniustus sꝫ liberalis. Uel sumit Srie. vt dicãt idigni q; hẽnt volũtatẽ resistẽtẽ gratie: ꝛ talib⁹ gratiã nõ infudit: q; ad virtutẽ nõ cogit: vt Damas. dicit.

¶ Ad q; tũ dõm: q; põ mãe ẽ ꝓportionata ad receptionẽ forme: ꝛ iõ dispõnes ipsi⁹ ꝛ habilitates ꝺueniẽter pñt merita noiari. sꝫ gratia excedit oẽm ꝓportionẽ nãe. vñ actus naturales nõ possunt merita respcũ gratie dici: sed dispositiones remote tantum.

¶ Utr aliqs possit mereri augmentum gr̃e. V.

A D quintum sic pceditur. vī q; aliqs nõ possit gr̃e augmẽtũ mereri. Efficacia enĩ merẽdi attẽditur fm ẽtitatẽ radicis: sꝫ si aliquis p actuꝫ minozis gratie maiozẽ gr̃am meretur: efficacia merendi excederet radicẽ gratie. q; nõ ꝺtingit augmẽtũ gr̃e mereri. ¶ Ꝑ. cuilibet actꝰ meritoriꝰ mereꝫ hoc qõ sub merito cadit. si q; ꝺtingit augmẽtũ gratie mereri: segt q; quilibet actus meritorio gr̃a augmẽtabitur: qõ fallum ẽ. ¶ Ꝑ. ex eisdẽ pncipijs ex q⁹ aliqd inascitur: ꝛ augmẽtaꝫ. Cũ igit pm⁹ gr̃e sub merito nõ cadat: vī q; nec augmentum eius. ¶ Ꝑ. nullus mereꝫ illud qõ ẽ i ei⁹ ptãte: sed in ptãte habẽtis gr̃am ẽ vt nõ tñ in eo qõ ẽ pfectus: sed vt i meli⁹ pficiat: q; ipm. pfcñ gratie non contingit mereri. ¶ Ꝑ. actꝰ remuneratus non expectat vlterius premium: sꝫ si cõtingeret augmẽtum gratie mereri gr̃a augñtata actꝰ ille remuneratus foret. ergo ei vlterius pmium non deberet: quod est inconueniens.

Sed cõtra ẽ qõ Aug. dicit: q; gratia mereꝫ augeri: vt aucta mereaꝫ ꝛ pfici: ꝛ ita augmẽtũ gr̃e sub merito cadit. ¶ Ꝑ. magis ẽ gratiã pfici q; gr̃am augeri: sꝫ glia cadit sub merito q; nihil aliud est q; pfecta gratia. q; ꝛ augmẽtum gr̃e sub merito cadit.

Respondeo dicẽdo: q; sicut culpe reddit duplex pena. vna quo comitatur ipaꝫ culpam: vt ꝺscie remorsus: ꝛ hꝺ fm q; Aug. dicit in lib. ꝺfes. q; inordinatus aĩus sibi ipi ẽ pena. alia que infligitur exterius a iudice deo vl' hoie: ita ẽt duplex ẽ pmiũ rñdens merito. vnũ qõ comitatur ipm actũ meritorium: vt ipa delectatio boni opis ꝛ filia. aliud qõ p bono ope redditur a deo vl' hoie: vt vita eterna ꝛ q; cquid hoc mõ redditur. Ad hoc ãt duplex pmiuꝫ diuersimode actꝰ meritoriꝰ ordinaꝫ: q; ad pmũ pmiuꝫ ẽ ꝓportionatꝰ fm formã suam: vbi gr̃a ex hoc ipso q; ẽ actus ab hitu pfecto ꝓcedens ꝺlectabilis ẽ. vñ in pncipia actꝰ reducitur sicut in causã: sed ad pmiũ qõ exterius redditur: ordinaꝫ fm ꝓportionẽ dignitatis tñ. vt qui tñ meruit tantũ remuneretur i quocũq; bono: ꝛ qui tantũ peccauit tantũ puniatur. fꝫ hꝫ q; dico q; p actum meritorii contingit mereri augmentũ gratie: sicut pmium cõcomitans nãꝫ actus meritorꝫ: cũ naturale sit: vt ois actus possit in acquisitionem vel augmẽtum sibi habitus vl' effectiue: vl' dispositiue.

Ad pmum g; dõm: q; q; quis pmiũ qõ quis meretur sit maius q; gratia qua meretur: non tñ segtur q; sit maioz efficacia merendi i actu q; exigat gratia informans actũ. Constat enĩ q; p actũ meritoriuꝫ charitate informatũ meretur quis charitatẽ perfectã: qualis ẽ charitas patrie que longe maioꝛ ẽ charitate vie eliciente actũ meritorii. Cum enĩ dicitur q; efficacia merẽdi in actu meritorio respõdet q; titati gratie: non intelligitur cõmensuratio q; titatis premy ad pncipiũ merendi fm equalitatẽ: sed ꝓportionalitas qdã actꝰ meritorꝫ ad pncipiũ merendi: q; q; to charitas ꝛ gratia maioꝛ est: tanto contingit per actuꝫ meritoriũ maiꝰ pmium mereri. ¶ Ad scõꝫ dicẽdũ: q; qñ actus meritorius se hꝫ ad premiuꝫ soluꝫ in rõne meriti: tunc verũ est q; sicut quis per vnũ actũ eiusdeꝫ rõnis mereꝫ pmiuꝫ: ita ꝛ per aliũ. Secus aũt ẽ qñ actus meritorius se hꝫ ad pmiũ nõ solum vt meritũ: sed quodãmodo vt causa: ꝛ sic se hẽt actus meritorius ad augmẽtũ gr̃e. vñ nõ opꝫ q; quilibet actus meritorius augmẽtũ gr̃e mereaꝫ: q; non in q̃libet actu meritorio inuenitur illa cõditio per quã ex actu cõsegtur augñtuꝫ hitus: sed solũ in illo actu quo gs vtitur accepta gr̃a scõꝫ ꝓportiones suaruꝫ viriuꝫ: vt in nullo gr̃e deꝰ desit p negligentiã: vt in prio lib. 20. distin. 17. dcñ ẽ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ: q; tã augñtuꝫ gr̃e q; etiã ipsi⁹ infusio est a deo: sed tñ aliter se habent actus nostri ad infusionẽ gratie: ꝛ augñtũ ipsius: quia ante infusionẽ gr̃e hõ nondũ ẽ particeps diuini eẽ. vnde actus sui sunt oino ꝓꝓportionati ad merẽdũ aliquod diuinũ quod facultatẽ nature excedat. sed p gr̃az infusaꝫ constituitur i eẽ diuino. vnde iã actus sui ꝓportionati efficiuntur ad ꝓmerẽdũ augñtuꝫ vl' perfectionẽ gratie. ¶ Ad quartũ dõꝫ q; hõ habẽs gratiã nõ dicitur posse ꝓficere in meli⁹: q; sic ipe gratiã sibi augñtet: cũ augñtũ gr̃e a deo sit. Sed q; hõ põt per gratiã acceptã augñtũ gr̃e mereri disponẽdo se: vt maioꝛis gratie capaciꝛ fiat. ¶ Ad q; tũ dicẽdũ: q; pmiũ ꝺcomitans actũ nõ excludit vlteriꝰ pmiũ quod per actũ reddit sicut per hoc q; aliquis delectatione ex actu virtutis sentit nõ amittit vite eterne premiũ: cuꝫ non sit cadẽ rõ premy vtrobiq;: ita etiã per hoc q; actum meritoriũ sequitur augmẽtuꝫ gratie non ipeditur remuneratio que consistit in adoptione glie.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Utz aliquis possit mereri alteri primā grām. VI.

Adsertum sic pceditur. vr q vn⁹ non possit alteri primā grāz p mereri. Accidēs enī nō extēdit se vltra suum subm: sz grā q̄ pncipiū merēdi est accidens ē, g̃ efficacia merēdi in aliū nō transit: vt. s. vn⁹ alteri grāz mereri possit. ¶P. xpi meritū fuit perfectissimū. si g̃ per alicuius meritū alicui grā acgratur: multo fortⁱ⁹ hoc p meritū xpi cōtinget. Cū ergo meritū xpi sit sufficiētissimū: vr q quil⁹ p meritū xpi grā nō acquiritur q nullius meritis grā acgratur: pcipue qz p oibus passus ē: qui vult oēs hoies saluos fieri. ¶P. iter alios act⁹ maxie oro meritoria vr: sz vna ꝺditio oronis quā Augu. ponit: ē vt hō p seipso ozet. g̃ vr q nullū meritum valeat nisi ei q mereť. ¶P. act⁹ hōis magis ꝓdest opanti q̄ aliis. Sz hō sibi ipi primā grāz mereri nō pōt: g̃ multo min⁹ alys. ¶P. illud quo posito vl remoto nihilomin⁹ aliqd accideret nō ē cā ei⁹: sed si iste pat⁹ ē ad grām ꝺsequeť eā t si nō ē parat⁹ nō habebit siue all⁹ mereat siue nō: g̃ videtur q bonus act⁹ vni⁹ nō sit cā meritoria grē alterius.

Sed contra ē illud qō Aug dicit in lib. de prede/stinatiōe sanctoꝝ: q vn⁹ aly primaz grāz mereť. ¶P. Jac. vl. dic. Orate p inicē vt saluemini: sz salus nō ē sine grā: cū igr oro eccl̃ie cessa eē nō possit vr q vn⁹ grāz alteri mereri possit.

Respōdeo dicēdo: q insufficiētia cause ex duob⁹ cōtingere pōt: vl ex iperfectiōe cāe: vt quādo ignis ē parv⁹ q calefacere nō pōt: aut ex ipedimēto qō accidit circa effectū: vt si ligna aqua humectātur: t ita cū meritū quodāmō sit cā premy duplr contingit: vt act⁹ meritorⁱ nō sufficiat ad p̄my consecutionē: vna ex iperfectiōe act⁹: alia ex ipedimēto eius q p̄miū cōseq dz. Sz iperfectio actus pōt eē duplex. aut ita q actus sit ex̄ gen⁹ talis pfectiōis q̄ meritū cāt: sicut sūt act⁹ grāz precedētes: t hoc mō dr q actib⁹ talib⁹ nō mereť gs gratiā sibi ex ꝺdigno: sz solū ex ꝺgruo: aut ē in genere talis perfectiōis: q tñ pp sui paruitatē nō sufficit ad merendū: t B mō dico q act⁹ hñtis grāz se hñt ad acgrēdā grām alteri. sufficit enī grā ad hoc vt bō p eā sibiipsi mereať: sed q alteri mereat ad B nō sufficit nisi sit perfectissima gratia q quodāmō in alios redūdet. Et pp B dr q xpus de cuius plenitudine oēs accepim⁹. Jo. i. Oib⁹ ex condigno meruit: sed nullus alius alteri ex cōdigno mereť: sz solū ex cōgruo. ita tñ q ē hoc plus de rōne meriti: q̄ quando aligs dr sibi mereri grāz ex ꝺgruo. Quātūcūq; aūt gratia perfecta sit que op⁹ meritoriū cāt: pōt ipediri effect⁹ meriti vl p̄my: dūmodo dicať vn⁹ alteri mereri: sz dicit aliquis alter vl alius duplr: vel fm subm: sicut sūt diuerse persone: t B mō cōstat q ēt merituꝫ xpi: ne dū merita aliorum in multis effectū nō consequtur pp eoꝝ idispōnē: aut fm accidēs t fm rōnē: sicut dr q sortes i fozo ē alter a seipso in domo; sicut ipse hodie ē alter a seipso cras: t inde est q q̄ aliquis hodie meretur vitā eternā vt bēat eā in fine vite sue: licet meritū sit sufficiens quātū in se ē: tñ pōt impediri ne effectū ꝺsequatur per petiñ qō interueniat cras et post cras: rōne cui⁹ dr peedēs mortificatū meritū eē: sed p̄miū illud quo quis sibi meretur qō ē ꝺcomitās meritū ipedire nō pōt: fm hoc g̃ bz ex dictis q aliquis alteri gratiā mereri pōt ex ꝺgruo: t nō ex ꝺdigno: nec tñ necessarium ē q ille gratiā accipiat. cū aligs grām meretur.

Ad primū g̃ dōm: q cū dr q accidēs non excedit suū subm nō itelligit q accidens ñ possit eē p̄n̄ actiōis in aliud subz tēdētis: qz hoc ēt falsuz ē i oib⁹ actiōib⁹ nālib⁹: sz qz accidēs nō bz eē extra ꝓpriū subz: nec ēt bz virtutē agēdi: nisi fm conditiōem sui subi,

¶Ad 2ᵐ dōm: q meritū xpi ē sicut radix oium meritorū a quo oiuz merita efficaciā trabūt: vñ ē quodāmodo sicut cā vlis quā opz ad effectus determinatos applicari p cās pticulares. sicut sūt sacra t oīones eccl̃ie: t inde est q nō tñ xpm ozam⁹: sz ēt sanctos ei⁹: quoꝝ meritis t p̄/cib⁹ auxiliū ei⁹ pcipim⁹. ¶Ad tertiū dōz: q augu. ponit ꝺditiōes ozatiōis quā necesse ē modis oīb⁹ exaudiri: t qz oratio que p altero fit: pōt ipediri per idispōnē alterius: inde ē q ozatiōis cōditiōez ponit vt p se quis ozet: nec tamē sequitur q ozatio vni⁹ alteꝝ nō iuuet si ipedimētuz nō intercueniat. ¶Ad q̄rtū dōz: q̄ cuius plus prosit alicui suū opus q̄ alienuz: dūmodo sit eq̄litas in vtroq; tñ opus alienū informatū gra plus accedit ad meritū cōdigni: inquātū ex radice gratie ꝓcedit q̄ op⁹ ꝓpriū: qō expuris nālib⁹ cātur. ¶Ad qntū dōz: q frequenter contingit: q per ozatiōes sanctoꝝ hoibus offerunt occasiones: vt se ad deū ꝺuertāt: t ad grāz recipiēdā ꝓparent: quo ratione facta gra eis infūditur. Quāuis āt sanctis nō ozātib⁹ hoies saluarent̃ si se ꝓparet ad grāz: nō tñ segtur q ēt ꝓparatis suffragia sctoꝝ nō ꝺferant: qz deus boc mō ꝓuidit t ordiauit: vt p bonoꝝ merita illam gratiaz accipiat.

¶Expositio textus.

Premittenduz est tria esse genera bonoꝝ t Sciēdū ē q ista diuisio boni ē fm quātitatē ipi⁹ nō absolutā: sz in cōparatione ad hoiem. vñ ꝺtingit q idē sz diuersas ꝺparatiōes sub diuersis mēbris cadat: pōe enī nāles hōis comparate ad ipm: cui⁹ sūt media: bone sunt: qz sine eis nō recte viuitur: ꝺtingit tñ eis recte nō vti. ꝺparate vero ad gliū cadūt sub minimis bonis: qa sine auxilio alteri⁹ hois bō pōt bene viuere. Sumit g̃ diuisio ista fm diuersos gradus in approximatione ad vltimā pfectiōem hois que cōsistit i opatiōe perfecta: fm quā ꝺtingit recte viuere: ad quā bō ghuscdā iuuatur q̄si ozganice t instraliter: vt pbs dicit in ꝓio ethi. coꝝ: sicut sūt bona fortune: q̄ qdē nō ptinēt ad necessitatē recte viuēdi: cū sine eis recta vita eē possit: sed sunt sūt expedientia ad rectā vitā: vt bō facilius opetur bis quasi adminiculis sustentat⁹. Quedā vo sūt q̄ per se ꝺferunt ad rectā vitā: sicut mīstrātia subam actus t hꝺ cōputāt inter media bona: sine qbus nullus recte viuit: quibus tñ aligs pōt ēt peruerse viuere: aliqua vero sunt q̄ conferunt ad rectā vitā: quasi dantia pfectiōem ipi actui recte informando ipm: sicut sunt hitus virtutū t gratiarum: t hec magna bona dicunt̃: qz ꝓpinquissima sunt operationi perfecte in qua ē vltia hois perfectio. (Virtutib⁹ nēo male vtitur) vez ē quasi hitu i formāte vsū: vtit tñ eis aliquis male quasi obiecto. (Et bonus vsus libere voluntatis qui virtus est ꝛc.) idest actus virtutis: vt magister infra exponet. (Si igitur gratia que sanat t liberat ꝛc.) Dic exp̄esse videtur magister hꝺ opiniōis esse q gratia t vt⁹ sint idē: nisi forte B exponereť: qz gra i opatiōez nō nisi mediāte vtute, pcedit: sz tñ supposito q gra nō sit vt⁹ eadē magri rōne vt⁹ erit: non. n. min⁹ ē manifestū de gra q̄ō vtute q a solo deo i nob fit (Uñ appet vere: qz charitas est spūs scūs. ꝛc.) Dic logr magr ꝑz suā opinionē quā in ꝓio libro supponit. s. charitatē i nob nihil aliud q̄ spirituz scñ eē: nō aūt opz B de charitate opinari: qz ipa virtutes informat t sanctificat sicut hic concludere vr. hoc enī ꝺtingit ex B q charitatis obm est finis vltimus. vñ ipa mediāte oēs virtutes vltimum ordinātur.

¶Predicta repetit vt alia addat diffinitā assertionem ponēs de gra t libero arbitrio contra pelagianos. ¶Distin. XXVIII.

Ib vero incōcusse t incūctāter teneam⁹ li. ar. sine grā p̄ueniēte t adiuuāte nō sufficere ad iustitiā t salutē obtinēdā: nec meritis p̄cedēribus grāz dei aduocari: sicut pelagiana heresis tradidit. Nā vt ait Aug. i ꝓio libro retractationū. Noui heretici pellagiani liber sic asserūt volūtatis arbitriū: vt grē dei nō reliquerēt locū: quā ꝑz merita nra dari asserūt. Pellagianoꝝ. n. heresis oium recentissima a Pellagio mōacho ē exorta. hi dei grē q̄ pdestinati sum⁹: t q̄ meruim⁹ de ptāte tenebraꝝ erui i tñ inimici sūt vt sine hac credāt hoiem posse facere oia dīna mandata. Beniqz Pellagi⁹ a frib⁹ increpat⁹ q nihil tribueret adiutorio grē dei ad ei⁹ mādata faciēda: nō eē li. ar. ꝓpōebat ꝑz ifideli calliditate suppōebat dicēs ad hoc eā dari hoib⁹ vt q̄ facere p li. ar. iubēť facili⁹ possit iplē p grāz. Dicēdo itaqz: facili⁹ possint iplere p grāz: voluit credi ēt si difficili⁹: tñ posse homies sine grā facere iussa dīna. Illa vo p grāz dei fine q̄ nil hōi possum⁹ facere nō eē dicūt nisi i li. ar. qō nullis suis p̄cedētib⁹ meritis ab illo accepit nra nā. Ipō ad hoc iuuante nos per suā legē atqz doctrinā vt discam⁹ q̄ facere t q̄ spare debeamus. Nō āt ad hoc p donū spūs. s. vt q̄ didicerimus eē faciēda faciamus. Ac p hoc dinitus dari nob sciaz ꝓfitēť q̄ ignorantia pellit. Charitatē āt negāt dinitus dari q̄ pie vit. vt. s. sit donū dei scia q̄ sine charitate inflat t nō sit donū dei ipa charitas: q̄ vt scia nō iflet edificat. Destruūt ēt oīones q̄s facit eccl̃ia: siue p̄ fidelib⁹ t doctrie dei resistētib⁹ vt cōuertant ad deū: sine p fidelib⁹ vt augeat eis fides t pseuerēt in ea: hec qppe nō ab ipo accipe: ꝑz a seipis hoies bñe cōtendūt grām dei: q̄ liberamur ab ipietate dicētes ꝑz merita nra dari. parvulos etiam sine vllo peccati origialis vinculo asserunt nasci.

¶Hic ponit ea quibus suum confirmāt errorē verbis Aug. contra ipsum vtentes.

Quod vo dicūt sine grā hoiez p libe. arb. oia iussa iplere: huiusmōi inducti onib⁹ muniūt. Si inquiūt non pōt ea facere bō q̄ iubēť: nō ē ei iputādū ad mortē. Sicut tu ipse augustie in libro ō lib. ar. asseris. Quis inqs peccat i eo qō nullo mō cauere pōt: Peccat āt. caueri igit pōt. Hoc testionio Aug. Pellagi⁹ vsus ē disputās aduersus eū: imo aduersus grāz: sicut aug. in libro retractationū: t illō t alia huiusmōi retractās ꝓmemorat ingens. In bis arqz huiusmōi ꝓbis meis: qz grā dei cōmemorata nō ē: de q̄ tūc si agebať: putāt pellagiani suā nos tenuisse sniam: ꝛz frustra hoc putāt. Uolūtas quippe ē q̄ peccať t recte viuit: qō bis ꝓbis egimus: ꝛz ipsa nisi grā dei liberet: t vt vicia supet adiuuetur: recte a mortalib⁹ viui nō pōt. Ecce apte determinat ex quo sēsu illa dixerit inimicos grē ffellēs.

¶Alīō testionīū aug. quo pellagi⁹ p se vtebať.

Similr t initebať Pellagi⁹ ꝓbis augu. ꝺ grām: q̄ in libro de duab⁹ aiab⁹ dicit. Pcti ingt reū tenere quēq; z: qz nō fecit qō facere nō potuit: sūme inigtatis t insanie ē. His auditis exilit Pellagi⁹ dicēs. Cur g̃ puuli t illi q nō bñt grām sine q̄ nō p̄sit facere mādata dīna rei tenēt̃ur: hoc āt q̄ occasiōe dixerit i libro retractationū Pellagio rñdēs aperit. Jd. n. ꝺ māichēos dixit. Qui in hoie duas nās eē cōtendūt: vnā bonā ex deo: alterā malā ex gēte tenebraꝝ: que nūq; bōa fuit: nec bonū velle pōt. Qō si eēt: nō videretur ei imputandum eē si non bonum faceret.

¶Aliud quod vī ꝺdicere gratie dei addit.

Libi ēt Aug. dicit q̄ huic grē ꝺdicer videtur q̄ iustificamur. Air. n. in lib. ꝺ adamātiū māichei discipulū. Nisi qsq volūtatē suā mutauerit bonuz opari nō p̄t: qō in nra ptāte eē positū dīs docet: vbi air. Aut facite arborē bonā t c̄. Quod aug. in retractatiōib⁹ nō eē ꝺ grām dei quā predicam⁹ oñdit. In ptāte qppe bois ē mutare in meli⁹ volūtatē: ꝛz ea ptās nulla ē nisi a deo detur: de quo dcm̄ ē. Bedit ei ptātē filios dei fieri. Cū. n. hoc sit in ptāte nra: qō cū volum⁹ facimus: nihil tā in ptāte q̄ ipsa volūtas ē. ꝛz preparatur a dño volūtas. eo g̃ mō dat ptātem.

¶Aliud testimoniū eiusdē quod vī aduersuz.

Hic ēt intelligēdū ē qō in eodez ait. s. in nra ptāte eē vt vel inseri bonitate dei vel excidi eius seueritate mereamur. Qz in ptāte nra nō ē nisi quod nram sequtur volūtatē. Que cū p̄cepatur a dño: facile fit opus pietatis ēt qō ipole t difficile fuit. In expōne quoqz quarūdā ꝓpositionū epistole ad romanos: q̄dā aug. interserit: que videntur huic doctrie gratie aduersari: ait. n. Quod credim⁹ nostrū ē: qō āt bonuz opamur illius ē q credētib⁹ dat spm̄ scm̄. Et paulopost. Hm̄ ē q credere t velle: illius aūt dare credentibus t volentibus facultatē bene opandi spm̄ scm̄. Que q̄liter intelligi debeant aug. in libro retractationū aperit dicēs. Uez ē quidē a deo eē qō operamur bonū: sed eadem regula vtriusqz ēt

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ volēdi.ſ.ꝛ faciendi:ꝛ vtrunqꝫ ipſius eſt: qꝛ ipſe ꝓparat voluntatē:vtrunqꝫ noſtrū:quia non fit niſi volētibus nobis. Illa tꝛaꝫ ꝓfecto non diꝛiſſem:ſi non ſcirē ēt ipſam fidē iter ſpiritus ſancti munera reperiri. Illud ēt diligenter ē inſpiciendū qō aug.in libꝛo ſniaꝛ ꝓſperi ait.ſ.q posse hēre fidē ſicut posse hēre charitatē nā eſt boium.hēre aūt fidē ſicut hꝛe charitatem gratia ē fideliū:quod non ita dictum eſt tanqꝫ ex lib.ar. valeat haberi fides vl charitas ℞ qꝛ aptitudinē nāiem hꝫ mens hōis ad credēdum vl diligēdum:que dei gratia ꝓuēta credit ꝛ diligit:quod ſine gratia non valet.

¶ Teſtimonio Hieronymi aſtruit qd tenēdū ſit de gratia ꝛ libero ar. vbi triplex hereſis indicatur.ſ. Jouiniani:manichei: Pellagij.

HEc q̄ de gratia ꝛ lib.ar.indubitanter tenemus quod Hiero.in explanatione fidei catholice ad Damaſum papā Jouinianū ꝛ manichei ac pellagij errores collidens docet. Libeꝛ inquit ſic confitemur arbi. vt dicamus nos ſemp indigere dei auxilio. Et tam illos errare q cū manicheo dicunt hoiem pctm̄ vitare non poſſe:q̄ illos q cū Jouiniano aſſerūt hoiem non poſſe peccaꝛ. Uteꝛqꝫ tollit arbitrij libꝛatē. Nos ℣o dicim⁹ hoiez ſp ꝛ ñ peccare ꝛ peccare poſſe:vt ſemp nos liberi confiteamur eē arbitrij: hec ē fides quam in catholica eccleſia didicimus;ꝛ quaꝫ ſemper tenuimus.

¶ Diuiſio textus.

POſtq̄ determinauit de gra ℔z veritate.

Hic excludit quoſdā errores circa gr̄az.Et diuiditur in ptes duas. In pria excludit errorez Pellagy qui gratie derogabat: In ſcōa excludit errorē Jouiniani ꝛ mānichei qui negabāt lib.arbi.ibi. (Id g̃ de gr̄a ꝛ li.ar.ꝛc.) Prima diuidit in duas. In pria narrat pones pellagy. In ſcōa inducit rones ipſius ibi. (Quidā vero dicūt hoiem ſine gr̄a ꝛc.) Ponit g̃ q̄tuor pones.quaꝫ pria ē q ſine gr̄a pōt hō pfecte legē dei ipleꝛe ex ſolo li.ar.q̄uis gratia ad hoc detur:vt facili⁹ homo impleat:ad q̄ ēt nos de⁹ iuuat inſtruēdo per ſuā legem. Scōa poſitio ꝓis ex prima eſt q nō oportebat oꝛare neq̄ pro fidelibus neq̄ pro infidelibus:cum ex ſeipſis homines bene vel male opari habeāt. Et hoc ibi. (Deſtruūtur ꝛ oꝛoes ꝛc.) Tertia eſt quā dicūt q homo ex ꝓpꝛijs actib⁹ gr̄am dei meꝛeꝛ.ibi (℟ram dei qua liberamur ab impietate ꝛc.) Quarta ē:qꝛ hoiem ſine peccato originali naſci dicūt:ꝛ hoc ibi (Paruulos ēt ſine vllo ꝛc.) (Quid vo dicūt ꝛc.) Hic ponit cōfirmatio p̄dcāꝫ poſitionū. Et diuiditur i ptes ſex ℞m ſex auctates Aug.q inducunt ex quibus erroꝛ Pellagy confirmari videtur. Secūda incipit.ibi (Aliter etiā innitebatur ꝛc.) Tertia ibi. (Alibi ēt Auguſtinus dicit ꝛc.) (Quarta ibi. (Sic etiam intelligēdum ꝛc) Quinta ibi. (In expoſitione quoq; ꝛc.) Sexta ibi (Illud etiam diligenter ꝛc.)

¶ Qō I.

HIc quinq; querūtur. Primo vtrum ſine gratia hō aliq̄ bonū facere poſſit. Scōo vtꝛ ſine gr̄a poſſit homo vitare peccatū. Tertio vtꝛ homo ſine gratia poſſit mādatū legis iplere. Quarto vtꝛ ſine gr̄a ſaltē gratis data poſſit ſe hō ad gr̄am ꝓpare. Quinto vtꝛ ſine gr̄a poſſit homo ſciam veritatis habere.

¶ Utꝛ hō poſſit face re aliquod bonū ſine gr̄a.

AD primum sic ꝓceditur. vī q̄ hō ſine gr̄a nullū bonū facere poſſit:qꝛ ſic Jo.i5.dī q xp̄o.Diſciplis.Sine me nihil potestis facere:ſed de⁹ nō habitat in nobis,niſi per gr̄am.g̃ vī q ſine gr̄a homo nihil boni facere poſſit. ¶ P.cogitatio boni ꝓcedit operationem ciuſdē:ſed vt dicitur ſcōe Loꝛ.3°. Non ſumus ſufficientes aliquid cogitare a nobis quaſi ex nobis, ergo vī q multo minus ſine gr̄a bonū opari poſſim⁹. ¶ P.ſicut dicit Aug.ad Bonifaciū papā. Non pōt homo aliq̄d bonum velle niſi iuuetur a deo qui malū velle nō potest:ſz adiutoꝛium ei⁹ q malū velle nō pōt.ſ.dei ē gratia ipſius. ergo homo ſine gr̄a bonū velle nec facere pōt. ¶ P.nō pōt hō eē iuſtus ꝛ bonus ſine gr̄a:ſed in hoc q aliquis bona ꝛ iuſta opatur iuſticia ꝛ bonitas hominis attēditur.g̃ homo ſine gratia non pōt aliquod bonū facere. ¶ P.nihil pōt in effectum qui ē vltra ſuā perfectionez:ſed bonū actus exceditꝫ bonitatē nālium potētiaꝝ:qꝛ computant⁹ inter magna bona:cū pōe inter media bona ꝓpꝛiē.ergo hō p pōs nāles ſine additione gratie nō pōt in bonā opē.

Sed cōtra nulli fit admonitio vl ꝓcep (ratōez ptum de eo qō facere nō pōt: ſed quotidie hoies admonētur vt bona faciāt.ergo bona facere ē in eoꝝ ptāte:ēt ſine gr̄a. ¶ P.ℑm Da. Nulla res destituit ꝓpa opatiōe:ſz bona opatio hois eſt que ē ꝓpa eius .i.ℑm r̄onem ordinatā:ſicut ꝛ malum hōis ē ꝑtra rōnem eē:vt Dion⁹.4.ca.de diui.no.dicit. ergo homo p ſe ſine gr̄a adiuncta pōt in bonā opatiōem.

Reſpondeo dicēdo:q cū virtus eēntiā ꝓſequat̄ ꝓs q ℑm diuerſitatē nāꝝ ſit diuerſa facultas ad operandum:qō quidā nō attēdētes pari modo opatiōem li.ar.ꝛ reꝛ naturaliū determinauerunt credētes q ſicut lapis de neceſſitate ſuā opationē hꝫ vt eat deorſum niſi aliqd impediat:ita ēt homo neceſſario operationes ſuas exerceat ℑm q̄ruētiam alicui⁹ nature in ipo exiſtētis: ꝛ qꝛ in hoie conſideraꝫ duplex nā. vna.ſ.intellectualis:ex qua ineſt homini inclinatio ad appetendum per ſe deſiderabilia ꝛ honeſta:ꝛ altera ſenſibilis ℑm quā ꝑtes ē ad appetēdū ꝛ ad concupiſcēdū ea que ſunt delectabilia ℑm ſenſum:iō ad hec duo reſpiciētes heretici cōtrarias hereſes ex eadē radice ꝓdeuntes ꝓfecerunt:q̄rum quidā.ſ. Jouiniani attēdētes ad intellectualē nām boiem de neceſſitate bene opari ꝛ nunq̄ poſſe peccare aſſerebant. Alij vero.ſ. Manichei reſpiciētes ad naturā ſenſibilē:quā ℑm ſe malā eē dicebant:ꝛ a malo deo originē habuiſſe dixerunt:q homo de neceſſitate peccat:nec bonū facere pōt. Jn hoc penitus li.ar. vtriq; deſtruētes: non enī eēt homo li.ar.niſi ad eius determinatio ſui opis ptineret:vt ex ꝓpꝛio iudicio eligeret hoc aut illud:vt ſupra dcm̄ ē. Et ideo alij naturā li.ar.ſaluare volētes ſalſi erroꝛē ꝓlapſi ſunt.ſ.pellagiani facultatē li.ar. ampliantes. Dicunt enī q quia li.ar.de ſe non ē terminatū ad aliq̄d opus:ſed ex ipo pendet determinatio cuiuſcunq; operis.ideo homo per li.ar.in quodlibet bonum op⁹ pōt ſine aliqua gratia ſuperaddita: ēt in opus meritoꝛium:nō attēdētes q opus meritoꝛium nō determiner gen⁹ act⁹: ſz efficaciā,ℍña.n.actuū diſtinguūt ſz diuerſitatē obiectoꝝ ꝛ qꝛ lib.ar.ad nullū oīm determinatū ē:iō in quodlibet genus act⁹ ex ſe pōt:vt.v3.facere fortia ꝛ iuſta:ꝛ hꝫ. Sed actus meritorī⁹ hꝫ efficaciā excedētē naturalē vtutem: inq̄tū eſt efficax ad illud ꝓmiū ꝓſequēdū:qō facultateꝫ nāe excedit:ꝛ iō q op⁹ ſit meritoꝛiū nō pōt lib.arb.ex ſe ipſo niſi ſubleueē per habitum:qui ēt nāe facultatē excedat:q gr̄a dī. Et iō ℑm fidē catholicā in medio ꝛtrariarū bereſum intēdēdū ē.vt.ſ.dicam⁹ hoiez per li.ar.ꝛ bona ꝛ mala facere poſſe:nō tm̄ in actū meritoꝛiū exire ſine hitu gr̄e:ſicut ēt nō pōt hō ſine hitu virtutis acq̄ſite talē actū facere qualē facit virtuoſus ad modū agendi:ſz possit talē facere: q̄tum ad gen⁹ operis:vt ly per ſe non excludit vīnā cālitatē ℑm q ipſe deus in oib⁹ opatur:vt vniuerſalis cā boni:vt dī Eſa.26.Oīa opera nr̄a opar⁹ es in nob dñe.Sed excludit hitum aliquem creatum naturalib⁹ (ſuperadditum.

Ad ꝓmū g̃ dom̄:q ſicut ſupra dixit magr̄. Hr̄a duplr dī.Uno mō donū gratuitū.alio mō ipſe de⁹ gratis dans.Dona aūt gratuita ꝓprie dicūt que nālibus ſuperaddita ſunt:ſine q̄bus bonis hō multa bona facere pōt: q̄uis non meritoria:nihil tm̄ boni pōt facere ſine gr̄a dei ℑm q intelligitur gr̄a ipſe deus gratis dans:eo q ipſe eſt ꝓncipiū oīs boni:nō tm̄ in hoib⁹:ſed ēt in alijs creaturis: ꝛ ſic intelligendū ē q̄ dī. Sine me nihil potestis facere. Et ſic ēt pōt intelligi q̄ Apl̄s dicit:q non ſum⁹ ſufficientes cogitare ꝛc. Uel intelligēdū ē de cogitatione illozum q̄ ad fidē ptinēt:qui capacitatē nālis rōnis excedūt:ꝛ ad hoc hō ſufficiēs nō ē ſine gr̄a fidei. Unde ꝑz reſponſio ad ſcm. ¶ Ad tertiū dom̄:q de⁹ nō tm̄ iuuat nos ad bene agēdū per hitum gr̄e:ſz ēt interi⁹ opando ī ipſa volūtate: ſicut in qualibet re opaī:ēt exteriꝰ occaſiones ꝛ auxilia ꝓbēdo ad bñ agēdū:ꝛ ſine bis oībus nullus bñ facere ꝓt. ops enī q ſicut motus diffoꝛmes regulantur a motu vniformi:ita volūtates nr̄e.q̄ in bonū ꝛ malū flecti pñt:diriguntur ab illa volūtate:que nō niſi recta eē pōt. Uel dicē dū:q intelligit de bono meritorio. ¶ Ad q̄rtuꝫ dom̄:q aliquis pōt dici iuſtus dupl̄r.vel iuſticia ciuili vl̄ inſticia ifuſa. Juſticia aūt ciuili pōt aliqs iuſtus effici ſine aliq̄ gr̄a nālibus ſupaddita: nō aūt iuſticia ifuſa neutra tamē iuſticia ꝓſiſtit in hoc q̄ ē iuſta opari:nō.n.gcūq; iuſta opaī iuſt⁹ ē ſz q ℔ opaī ſic iuſt⁹: vt i.z.ethi.dī. Un ñ ſeq̄t:q ſi ēt iuſticia ciuilis ſine gr̄a hr̄i ñ poſſet:q hō per lib. ar.nō poſſet iuſta operari. ¶ Ad qntuꝫ dicēdū:q bonū op⁹ dī dupl̄r.vel op⁹ q̄ ē a virtute ꝓcedēs ea informatū:ꝛ hoc op⁹ bonū nāle pfectiōem rōnis excedit:ſiue ſit virt⁹ acq̄ſita ſiue infuſa:vī talis act⁹ nō eligitur a pō niſi ſit p habitū virtutis perfcā:ē ēt aliud bonū opus:ēt virtutē antecedēs: q̄ virtutē acq̄ſitā cāt:ꝛ ad infuſaz diſponit: vt ꝑz in eo q iuſta opatur:nō ſicut iuſt⁹:qꝛ indelectabiliꝛ:ꝛ talis opatio nāle pfectiōez rōnis nō excedit:qꝛ tota rectitudo b⁹opis eſt ℑm regulā tōnis in qua ſūt ꝓncipia iuris:q̄bus op⁹ bonū regulaī:niſi forte ℑm q quelibet operatio excedit pōm ſicut complementum eius.

¶ Utꝛ hō ſine gr̄a poſſit vitare pctm̄. II.

AD ſecundum sic ꝓceditur. vī q homo ſine gr̄a nō poſſit pctm̄ vitare. Primo per hoc q̄ ſupra magiſter dixit:q hō añ repatiōem gr̄e p li.ar.nō pōt nō peccare ēt mortaliꝛ:g̃ ſine gr̄a hō vitare nō pōt pctm̄. ¶ P.p pctm̄ in aliquo libertas ar.imutata ē:ſz hō in ꝓio ſtatu ℔ būit q bonū facere poterat:ſed nō meritoziū:in ſtatu nāliū ergo ſaltē in hoc p pctm̄ ēt imutatū ē li.ar.q hō vitare pctm̄ nō poſſit. ¶ P.aug. dicit in libꝛo ō vꝛa relig.q natura ſupba neceſſe hꝫ aly inuidere:eadē aūt rōne q ē in vno pctō neceſſe hꝫ in aliud pec-

catū cadere:ſz quātū ad preſentē ſtatū quilibet hō vel ē in pctō vl̄ in ſtatu gr̄e.g̃ vī q ſi nō ē in gr̄a q pctm̄ vitare nō poſſit. ¶ P.hīs pedē claudum nō pōt ambulare niſi claudicādo:ſz pctm̄ ē ſicut quedā curuitas volūtatis.ergo hō ī ſtatu peti exiſtēs nō pōt non peccare. ¶ P.mors ex pctō ꝓſecuta ē:vt ℟o.5°. dī.g̃ vbi ē neceſſitas moriēdi:ibi ē neceſſitas peccādi.ſz in ſtatu iſto ineſt nobis neceſſitas moriēdi.g̃ ꝛ neceſſitas peccādi. ¶ P.quicūq; tētatiōi reſiſtit tentātem vincit:ſz vincēti p̄miū eternū ꝓmittitur. Apo.2.ꝛ.3. Cum ergo ad p̄miū eternū nullus ſine gr̄a venire poſſit:vī q nec ſine ea aliquis poſſit tentationi reſiſtere peccatū vitādo.

Sed contra Brego.dicit q debilis ē boſtis q nō pōt vincere niſi volētē:ſz qō ē per volūtatē nō ē p neceſſitatē.g̃ hō nō neceſſario a pctō ſupatur:ſz illud vincere ꝑt. ¶ P.vbicūq; ē neceſſitas agēdi ibi ē virt⁹ actiua determinata ad vnū:ſz hoc ē ꝑtra rōnem li.ar.g̃ hō in peccato exīs nō hꝫ neceſſitatē peccādi:ſz pctm̄ vitare poteſt.

Reſpondeo dicēdo:q vt ſupra dcm̄ ē: quidā heretici poſuerūt in nobis nām quādā eē malā que hoiem neceſſario ad peccādum ꝓellit. Dic aūt erroꝛ vt dcm̄ ē oīno li.ar.excludit ꝛ nām rōnis ꝛ volūtatis.vñ nec fidei nec pbie conſonat. Alij vo nām lib.ar. ſeruare volētes:dicūt qdē q hō ℑm nālē ſuā vtutem hoc modo ꝓdit⁹ ē:vt pctm̄ vitaī poſſit: ſed per pctm̄ vtus illa adeo īmutata ē:vt hō ī pctō exiſtēs vitare pctm̄ nō poſſit ſed in aliud pctm̄ ꝓcipiteē niſi p gr̄am liberetur:ne aūt oio peccatū neceſſariū ponere videāī: dicūt q hō ī pctō moꝛtali exiſtēs pōt quidē hoc vel illud peccatū vitare: nō tm̄ oīa:ſicut ēt de venialib⁹ dī. Dicūt ēt q pōt homo ī pctō moꝛtali exīs ad tps ſtare ne in pctm̄ cadat:ſed non diu. Iſta aūt pō multipl̄r apparet falſa. Primo:qꝛ cū peccatū bōa nālia nō tollat:ſz diminuat: illud q̄ ad naturā pōe nālis ptinet:hō p pctm̄ amittere nō pōt:ꝛ ſi in illo infirmeī. Cū igī libera electio vl̄ fuga boni ſeu mali ad naturā li.ar.ptineat.nō ꝑt eē vt p pctm̄ ſubtrahaī hōi facultas fugiendi pctm̄:ſz ſolū q minuaī:ita.ſ.q illud peccatū q̄ hō añ vitare de facili poterat.poſtmodum difficulter vitet. Sil̄r ēt q̄ inducūt de pctō veniali nō ē ſil̄e: q enī nō poſſum⁹ oīa venialia pctā vitare:ſz ſingula:ꝑcipue pp p̄mos mot⁹ dī:ad q̄s nō regriī deliberatio ꝓſiſus:ſz ſūt gdā ſibi mot⁹:vñ dū homo vni obſtare nitiī ex alia pte alius mot⁹ inſurgit:ſz peccatū moꝛtale ingrit cōſenſū de terminatū.vñ ſi pōt vitare ℔ ꝛ illud:pōt eadē rōne vitare oīa:nec itez pōt dici q ad tps vitet ꝛ nō diu:qꝛ lib. ar. reſiſtēs malo nō efficitur infirmus ad malū vitādū: ſed multo foꝛti⁹.vñ multo magis poſtea pōt vitare peccatū q̄ añ. Et iō cū alijs dicēdū eſt:q vitare pctm̄ intelligi ꝑt dupl̄r.aut pctm̄ iā cōmiſſum:aut pctm̄ ꝓmittendū. Si i telligaī de pctō iā ꝓmiſſo:ſic hō in pctō moꝛtali exiſtens nō pōt peccatū vitare ſine gr̄a:qꝛ nō pōt ſe a peccato ꝑterito abſoluere:ꝛ a reatu culpe:niſi per gr̄am liberetur:ꝛ ī hoc errabat Pellagi⁹ eſtimās hoiem ꝓprijs vtutib⁹ ſine gr̄a poſſe ſe a peccatis ꝑteritis abſoluere:ſatiſfaciēdo peccatum aūt ꝓmittēdū pōt hō vitare ēt ſine gr̄a q̄tuncūq; in pctō moꝛtali exiſtat. Si tm̄ gr̄a intelligatur aliquis habitus infuſus:ꝛ nō ipſa dīna voluntas:per quā oīa bona cāntur:ꝛ mala repellūtur.

Ad ꝓmū g̃ dom̄:q ſic̄ videre dī dupl̄r. ſ. bñe viſus ꝛ vti viſu:ita ꝛ peccare: vnde cū dī q hō nō pōt nō peccare a ñ repatiōez intelligiī nō bñe pctm̄:ſz nō ꝑt itelligi q nō poſſit nō vti pctō. ¶ Ad z^m dom̄:q libertas arb.imutata ē p peccatū.ſed nō ablata. Nō aūt dī vt lib.ar.oīno non poſſit quod ꝑus poterat ℔ ablatiōem facultatis deſignat:ꝛ non ſolū diminutionez:

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed hoc ad diminutionē ptinet: vt qō pri⁹ facile poterat: postmodū non sine difficultate ꝛ pugna possit ꝯtum ad vitationē mortaliū: sed venialia oia non pōt vitare pp rebellionem carnis ad spm. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ vbuꝫ Aug. nō est intelligēdū de necessitate absoluta: sed condicionata: que est necessitas finis: vir enī supbus si fini suo inherere vult: vt. s. propriam excellentiam querat: necesse habet vt inuideat excellentie aliorum: que ꝑpe excellentie derogat: sed qui semel p supbiam peccauit mortaliter: nō pp hoc necesse hꝫ vt semp in actuꝫ supbie exeat. pōt n. de vno peccato in ītium peccatum transire vel in bonum ex genere: ꝛ ideo non est necessarium ꝙ iuideat.

¶ Ad ꝯtum dōm: ꝙ rō illa tꝫ in illis que agūt ꝓpter necessitatem nature: in quibus de necessitate operatio segt fm exigentiam pfectionis ꝛ defectum opantis: non autē tꝫ in voluntarijs: quia homo habens virtutes potest nō vti vtute: sed in contrariū vsum exire: ꝛ sil⁹ hūs habituꝫ viciosum: potest non vti habitu illo. ¶ Ad quintum dōꝫ ꝙ moꝛs non respondet pro pena cuilibet pctō: sed peccato ꝑme träsgressionis: ex quo tota natura infecta ē. vnde sicut a necessitate moriēdi homo nō liberatur nisi p gratiam: ita ꝛ a necessitate subiacēdi illi pctō per oziginem a parentib⁹ in posteros transfuso: non tñ oꝫ ꝙ homo necessario in peccatū mortale actuale labatur. ¶ Ad secūduꝫ dōm: ꝙ aliud est resistere pctō: ꝛ aliud victoziam de peccato hre. Quicūq; enīꝫ vitat peccatū peccato resistit: vñ hoc pōt fieri ēt sine gratia: nec opꝫ ꝙ tūc homo resistendo pctō mereatur ꝓmiū eternum: sed ille ꝑpie vincit petiñ: qui pōt pertingere ad hoc contra qō est pugna peccati: hoc ät non potest ee nisi in eo q op⁹ meritoziū opat: vñ talis victoria vitā eternā meret: ꝛ sine gra non fit.

¶ Utꝛ homo possit implere ꝓcepta dei sine gra. III.

Ad tertium sic ꝓceditur. vī ꝙ hō sine gra dei ꝓcepta iplere non possit. Qui. n. mādata dei fuat vitā eternā meretur. vt dī Matb. 19. Doc fac ꝛ viues. sꝫ B nō pt hō sine gra. gnec mādata legis iplet. ¶ P. charitas ñ pt sine gra bri: sꝫ dilectio charitat ē i ꝓcepto. Matb. zz. g ꝓcepta nō pūt sine gra ipleri. ¶ P. vt supra aug. pbauit: vtutes in nobis solus de⁹ opatur. sed actus vtutū sūt in ꝓcepto: g ꝓcepta ex nobis ipsis iplere nō possum⁹. ¶ P. expsse B vī per illud Actuū. 15. Doc ē on⁹ qō neꝫ nos neq; patres nr̄i ꝛc. sed onus illud sunt ꝓcepta legis. g ꝓcepta legis hō per se iplere nō pōt. ¶ P. null⁹ dānatur nisi p pctō omissionis vel transgressionis. sꝫ nullus dānatur qui ꝓcepta legis iplet: si ergo homo pōt sine gra ꝓcepta legis implere: cum ēt possit sine gratia: vt dictum est: peccatum moꝛtale vitare: vī ꝙ homo possit sine gra dānationē penit⁹ vitare: sꝫ gcūq; non dānat ē i glia. g hō sine gra poterit ad gl'iam puēire: qō ē oīno hereticum.

Sed contra Hiero. dic. Qui deū dicit ꝓcipe ipos sibilia anat hema sit: sed ipole est hōi illud qō iplere nō pōt. g mādata dei hō per se iplere pōt. ¶ P. deus non ē magis crudelis ꝯ homo: sꝫ hoi imputatur i crudelitatē si obliget aliquē per ꝓceptuꝫ ad id qō i plere non posset. g hoc de deo nullo mō ē extimādum: et ita sine gratia homo per se legis ꝓcepta implere potest.

Respondeo dicēdo: ꝙ de ꝓceptis legis dupl'r cōtigit loqui: aut ꝯtū ad id qō directe cadit in ꝓcepto: aut ꝯtum ad intentionem legislatoꝛis. Directe aūt cadit in ꝓcepto actus virtutis ꝯtum ad substantiā opis: ꝛ nō ꝯtum ad modum agēdi: quē circa ipm virtus ponit. hoc enim directe alicui precipitur: qō statiꝫ in ipso est: vt faciat illud: non aūt est in homine vt faciat actū vtutis. eo modo quo vtuosus facit ꝓiusꝫ virtutes

bēat vl' acquisitam vl' infusa m: sed intētio legislatoꝛis ē vt in scō ethi. dicitur. ciues facere bonos: ꝛ per assuetudines opeꝫ que ꝓcipiuntur id ducere ad vtutē: ꝛ huic consonat vbū apli ꝑme Tym. i. Finis ꝓcepti charitas ē. ad hoc enim data sunt precepta legis: vt hoies in dilectionē dei ꝛ ꝓximi instituātur: ē ergo intentio legislatoꝛis non tātū vt hec opera fiant: sed vt ex charitate fiant. Dicenduꝫ ē ergo ꝙ precepta legis ꝯtū m ad id quod directe sub ꝓcepto cadit: potest aliquid implere per lib. arb. sine gratia gratis data vel gratum faciente. si tñ gra accipiatur pro aliquo habitu infuso: sed ꝯtū ad intētionem legislatoꝛis sine gra ipleri nō pñt: qz dō ñ charitatis nō inest nob ex nobis: sꝫ a deo infusū: sꝫ si gra pro diuina voluntate gratl in nobis oia bona causante accipiatur: tūc dicēdū ꝙ neutro mō homo sine gra ꝓcepta implere potest. ꝛ iō Pellagius errauit g simp'r ipleri precepta legis posse sine gra

Ad primum ergo dōm: ꝙ ꝓcepta legis (posuit. non qualitercunq; obſuata in vitā eternā inducunt: sed solum fm ꝙ opera que precipiuntur charitate infoꝛmata sunt: fm ꝙ cadunt sub intentiōe legislatoꝛis: ꝛ hoc modo planum est ꝙ sine gratia fuari nō pñt. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ sicut aliaꝫ vtutū actus dupliciter considerari possunt: vel scōm ꝙ sunt a virtute: vl' fm ꝙ antecedunt virtutem: ita ēt ē de charitate: pōt eni aliquis ē charitate m nō habens diligere ꝓximum ꝛ deuꝫ ēt super omnia: vt quidaꝫ dicunt: ꝛ hoc diligere intelligitur actus charitatis sub precepto directe cadere: ꝛ nō solum fm ꝙ a charitate procedit. ¶ Ad tertium dicendū: ꝙ actus virtutum non sūt in ꝓcepto fm ꝙ a virtute ꝓcedunt: sed quātum ad substantiam operis vt dictum ē fm ꝙ contingit aliquem facere iusta etiam si non faciat: vt iustus facit. ¶ Ad quartū dicēdū: ꝙ hoc dictum ē ꝓpter multitudinem ꝓceptoꝝ veteris legis: precipue quantum ad cerimonialia: que nunquā multitudo populi obseruauerat: ꝛ non nisi cum magna difficultate obseruari poterāt. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ hō ꝛ si nūq; trāsgrederet vl' omitteret: nihilomin⁹ tñ peccato oziginali subiect⁹ eēt: a q̄ ñ nisi p graꝫ libari pt: p q̄ merito subiret dānationē: ꝛ ēt ad legitimam etatē deueniens in hoc ipso peccaret: ꝙ se ad gratiam non preparet. vnde etiam pro tali negligentia puniret. Si aūt prepararet se faciendo quod i se ē proculdubio gratiā consequeretur: per quam vitā eternam meret⁹ posset.

¶ Utꝛ hō possit se ꝑparare ad graꝫ sine aliq̄ gra. IIII.

Ad quartū sic ꝓceditur. vī ꝙ hō non possit se ꝑparare ad graꝫ sine aliqua gra. Primo per id qō dicitur Diere. io. Non ē in hoie via eius: nec viri ē vt dirigat gressus suos. sꝫ nullus q̄ paratur ad gram: nisi gressus eius dirigantur: ꝛ viam salutis querat. ergo nō ē in ꝑte hominis vt se ad gratiaꝫ ꝓparet. ¶ Preterea. illud quod est in potestate hominis non est necessariuꝫ. vt homo ab alio petat: sed ꝙ homo ꝓparetur ad gratiam petendum est a deo: vt patet in psal. Deduc me domine ꝛc. ergo preparatio ad gratiaꝫ non est in potestate hominis. ¶ Preterea. illud quod visibiliter factum est in quibusdā: q gratiam consecuti sunt: probabile est etiam in alijs saltem inuisibiliter fieri: cum eadem ratio sit de vno ꝛ de omnibus: sed quidam cum etiam gratie resiste rent per speciale munus gratie ad gratiaꝫ ꝓparati sūt: vt patet in conuersione Pauli. ergo etiaꝫ aly sine gratia saltem gratis data ad gratiam ꝓparari non possunt. ¶ Preterea. Deb. io. Oportet accedētez ad deum credere quia est: sed fides nō potest haberi nisi per gratiā. deꝫ enim donuꝫ est, vt ad Ephe. ii. dicitur. ergo cuꝫ nullus se

ad gratiam ꝓparet nisi accedendo ad deum. videtur ꝙ sine munere gratie homo se ad gratiaꝫ ꝓparare nō possit. ¶ P. Augn. dicit. ꝙ timoꝛ seruilis inducit charitatez: sicut sera liniuꝫ: sed timoꝛ seruilis ē donuꝫ. l. l. ergo per gratiā gratis datā hō ꝑparatur ad graꝫ gratū faciētem.

Contra. Zacha. ꝓmo dicitur. Cōuertimini ad me et ego cuertar ad vos: sed cōuersio quā nobis indicit. nō videtur ee aliud q̄ ꝑparatio ad receptionē gratie. ergo hoc primo a nobis exigitur: vt ad gratiā ꝓparemur q̄ ꝙ deus ad nos gratiā infundēdo cōuertat. ¶ P. Anſel. dicit. ꝙ aliquis nō habeat gratiaꝫ nō ē ex hoc ꝙ ds nō velit eam dare: sꝫ quia hō nō vult accipere. ergo si homo vult accipere: deus eā dabit: sꝫ illud quod i volūtate hois cōstitutū ē i potestate lib. ar. est. ergo i potestate libe. arb. ē vt hō ad gratiaꝫ se ꝓparet.

Respondeo dicēdū ꝙ gratia dupliciter potest accipi: vel quodcūq; excitatiuuꝫ volūtatis exhibitum hoi ab ipsa diuina prouidētia: qua oibus rebus gratis impēdit ex sua bonitate ea que ipsis conueniūt: vel aliquod donuꝫ habituale in aīa receptum: quod gratis a deo cōfertur. Si ergo primo modo accipitur gratia: nulli dubiuꝫ ē ꝙ hō sine gratia dei nō potest se ꝓparare ad habendū gratiaꝫ gratū faciēte. vt eniꝫ i. s. phys. ostēditur mutatio volūtatis effici nō pōt sine aliquo mouēte per modū excitātis. oē eniꝫ motuꝫ necesse ē ab alio moueri: nec differt quicquid sit illud quod huiusmōi variationis occasionē prebeat: quasi volūtatē excitādo: sine sit admonitio hois vel egritudo coꝛporis: vel aliquid huiusmōi que oia cōstat diuine prouidētie subiecta ee: ꝛ i bonū electoruꝫ ordinata. Unde quicquid illud fuerit qō hoiez excitauerit ad cuertēduꝫ se: vt gratiaꝫ gratuꝫ faciētem acciat gratia gratis data dici pōt: ꝛ sic sine gratia gratis data hō se ad gratiam nō ꝓparat: ꝛ etiaꝫ si gratia gratis data dicatur ipse actus lib. arb. quē deus in nobis facit: quo ad gratiā gratuꝫ faciētē ꝓparamur. Si aūt accipitur gratia ꝓ aliquo munere habituali aie ifuso: sic duplex ē opinio Quidaꝫ eniꝫ dicūt ꝙ nullus potest se ad gratiā gratū facientē ꝓparare: nisi ꝙ aliqō lumē mēti ifusuꝫ: qō est donum gratie gratis date. Istud aūt nō videt cōueniēs: qz ꝓparatio que ē ad gratiā nō est ꝙ actus q̄ sint ipsi gratie equādi equalitate ꝓpoꝛtiōis: sicut merituꝫ equatur ꝓmio: ꝛ ideo nō opꝫ vt actus quibus homo se ad gratiā babēdā ꝑparat: sint naturaꝫ hūanam excedētes: sicut eniꝫ natura hūana se habet i potētia materiali ad gratiā: ita actus virtutū naturaliū se hñt vt dispositiōes materiales ad ipsaꝫ. vnde nō exigit ad hoc vt hō ad graꝫ se ꝓparet aliqō aliud lumē gratie precedēs. ¶ Et ꝓterea fꝫ hoc eēt abire in infinitū: qnia illud etiā lumē gratie gratis date nō daf alicui: nisi qui ad illud recipiēdū ꝑparauit alis oibus daretur: qō nō pōt itelligi nisi forte gratia gratl data dicatur naturale lumē rōnis: qō ptinet ad bona nālia ꝛ nō ad gratuita nisi large accepta. Si aūt ꝓparatiōe idiget talis gra gratis data: tūc redibit questio de ista ꝑparatiōe vtruꝫ i eam possit homo ex se vel nō: ꝛ sic vel abiretur in infinitum: vel erit deuenire ad aliquā gratiam ad quā homo per se ꝓparare potest se: ꝛ nō est ratio efficax quare hoc magis i vna gra sit ꝯ in alia. Et ideo alijs consentiēdo dicimus ꝙ ad gram gratuꝫ faciētē habendā ex solo libero arbi. se homo potest preparare. faciēdo eniꝫ quod in se est gratiā a deo consequitur: hoc autem solum in nobis ē quod in potestate lib. arbi. constitutum est.

Ad primum ergo dicēdū ꝙ directio gressus specialis nō potest ee nisi a deo: sine cuius prouidētia nulluꝫ bonum contingit: nec tamē oportet ꝙ hoc per aliquē habitum infusuꝫ fiat si directio gressuū ad

ꝓparationē ad graꝫ gratuꝫ faciētez ꝓcedētez referat. ¶ Ad scōz dicēduꝫ ꝙ homo nō pōt se ad gratiaꝫ ꝓparare nec aliqō bo nū facere sine dei auxilio: ꝛ iō rogādus est vt nos ad se conuertat ꝛ etiā alios: nec tamē oportet ꝙ illud auxiliuꝫ semp sit per aliquē habitum infusuꝫ: sed pōt ee ꝑ multa q̄ exterius sunt salutis occasio: ꝛ p ipsuꝫ actuꝫ interioꝛē quē deus in nobis causat. ¶ Ad tertiuꝫ dicēdū: ꝙ claritas illa q̄ circūfulsit Paulum: fuit claritas coꝛporalis q̄ fuit q̄dā occasio q̄ ipsuꝫ induxit. vt se ad graꝫ hūdaꝫ ꝓpararet: deuciēdo ipuꝫ ꝛ cōterēdo: ꝛ cum se ad gram ꝓparauit gram cōsecutus ē. nō tamē oportet ꝙ anteq̄ graꝫ gratum facientez acceperit sibi aliquod lumē gratie gratis date infusum fuerit. vnde non dicitur ꝙ intus in ipso fulserit claritas: sꝫ qz eum circūfulsit q̄si exterius: ita etiā alijs qui ad deum cōuertuntur occasiōes salutis deus preparat. ¶ Ad ꝯtuꝫ dicenduꝫ ꝙ etiā ad fidē hūdā aliquis se ꝓparare pōt per id qō in nāli rōne est. vnde dicitur ꝙ si aliquis i barbaris natus natiōibus qō in se ē faciat: deus sibi reuelabit illud quod ē necessariū ad salutē: vel ispirādo: vel doctoꝛē mittēdo. vñ nō opꝫ ꝙ bītus fidei ꝑdat ꝑ parationē ad gram gratū faciētē: sꝫ sil'r hō se ꝓparare pōt ad fidē hūdā: ꝛ ad alias vtutes ꝛ gram hūdā. ¶ Ad quintū dicend ū ꝙ quāuis p timoꝛē seruilē charitas ducatur: tamē nō est necessariū vt timor seruilis charitatē ꝓcedat. timoꝛ. n. seruilis semp cū pctō moꝛtali bētur. multi autez charitatē consecuti sunt: qui nunq̄ moꝛtal'r peccauerunt. vnde obiectio nihil pbat ad ꝓpositum.

¶ Utꝛ hō possit scire aliqd vez sine gra. V.

Ad quintum sic ꝓceditur. videtur ꝙ sine gra hō nihil veruꝫ scire possit. Primo p id qō dī pme Coꝛ. 12. Nemo pōt dicere dñs ihesus nisi i spū sctō. vbi dicit Ambro. ꝙ oē verū a quocūq; dicat a spū sctō ē: sꝫ spūssanctus nō hitat i nobis nisi p graꝫ. ergo nullū verū dici aut sciri sine gra pōt. ¶ P. reuelatio dīna nō fit nisi p ifusionē alicui⁹ luminis gratis dati: sꝫ Ro. ꝓmo dī ꝙ ds illis. s. pbis reuelauit ea q̄ ēt nāli rōe cognouerūt. ergo nulla cognitio veritatis pōt ee sine aliquo lumie gre ifuso ¶ P. facilioꝛ via ē cognoscēdi aliqd p doctrinā q̄ p inuētionē: sꝫ sicut Aug. i lib. de magō dicit: nullus pōt dicere exterius nisi iterius ds doceat. vñ pz ꝙ p doctrinā cognitionē vitatis hō hre nō pōt nisi p gre auxiliuꝫ iteri⁹ operātis. ergo multo minus p inētionē: ꝛ ita nullo mō: qz oē qō gs nouit discēs vl' iueniēs nouit. vt pbus dicit. ¶ P. sicut se hꝫ lux coꝛpalis ad visuꝫ: ita se hꝫ lux spūalis ad itell'z: sꝫ nihil pōt videri coꝛpal'r nisi p influxū lucis coꝛpalis: ꝛ pcipue maxie lucētis qō ē sol. ergo nihil pōt itelligi nisi p influxū lumis spūalis a deo: ꝛ hoc ē gra. ergo nullū verū sine gra sciri pōt. ¶ P. q̄cūq; sūt in gñe aliquo reducūtur: sicut in cām: in vnū primū qō est maximū in gñe illo: sed ꝓmū in gñe itellectivoꝛ ē ipse ds. ergo est maxie itelligēs: ꝛ cā intelligēdi oib⁹ itelligētibus: sꝫ nō causat aliqd i nobis nisi aliqd ifluendo. g nō possumus aliqō vez intelligere sine (infusione alicuius gratie.

Contra. Damas. dicit ꝙ nulla res destituit proꝑia operatiōe: sꝫ intelligere vez est ꝓpria opatio itellectus. ergo sine oi gra supaddita veri cognitionem hre pōt. ¶ P. nō est impotentioꝛ itellectus i itelligēdo q̄ sensus i sentiendo: sꝫ sensus sine gra pōt sentire sensibilia. ergo ꝛ itell's sine gra potest intelligere intelligibilia.

Respondeo Dicendum ꝙ verozum quenam sūt nāli rōni ꝓpoꝛtionata. quedaꝫ nālez rōnem exceedunt. Illa nālem rōnem excedunt q̄ non posūt ꝯcludi ex ꝓmis ꝓncipijs ꝑ se notis. cū. n. ꝓpria ꝓncipia sint sicut instrumēta itellus agētis, vt cōmētatoꝛ dicit in

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertio de anima:oportet ea eē proportionata virtuti eius sicut organa corpozalia sūt proportionata virtuti motiue vnde que ex primis principys cōcludi nō possunt natura le lumen intellectus excedūt.huiusmōi autē sunt ea que fidei sūt ⁊ futura cōtingentia ⁊ huiusmodi.⁊ ideo horum verorum cognitio sine lumine gratie gratis date haberi non potest:sicut est lumen fidei:⁊ etiā prophetie ⁊ aliquid huiusmodi.Si autem loquamur de illis veris que naturali ratione proportionata sunt:sciendum est q̄ circa hoc est duplex opinio.Quidam enim dicunt.vt supra dictum est q̄ intellectus agens est vnus oīum:intellectum agentē deuz esse dicētes:⁊ cum intellectus agēs se habeat:hoc modo ad intelligibilia:sicut luciduz ad visibilia:volūt q̄ sicut nō potest videri aliquid visibile nisi per emissionez radij corpozalis:ita nō possit intelligi aliq̄ intelligibile sine noua emissiōe radij spiritualis:q̄ ē gratia gratis data.Sed hec positio ꝓueniēs nō est.vt supra dictum est.nō enim intellectus agēs est aliqua substāa separata:vl̄ deus:vt quidā theologi dicūt:vel intellectiua vt plures philosophorum.vt supra dictum ē:sz nāalis virtus ipsius rōnalis aie:nec tamen oporteret hac positiōe suppposita vt semp noua infusio gratie fieret i cuiuslibet veri cognitiōe:eo q̄ infusio ⁊ emanatio spūaliū donorū nō est successiua per modū motus:sz ē fixa:⁊ pmanēs.vñ sm vnā irradiationē spiritualez intellectus possibilis ad oia sibi proportionata cognoscenda pficeret.Alioꝛ vero opinio est q̄ intellectus agēs sit quedaz potētia aie rōnalis.⁊ hec sustinēdo nō pōt rōnabiliter poni q̄ oporteat ad cognitionez veri talis de quo loquimur aliquod aliud lumen superinfundi.Quia ad hoc verū intelligēdum sufficit recipiēs speciē intelligibilē:⁊ faciēs speciē esse intelligibilē in actu:⁊ vtrūq̄ ē per virtutē nālē ipsius aie rōnalis nisi forte dicat:q̄ intellectus agēs insufficiens ē ad ℔:⁊ ita nā būana alys iperfectioꝛ eēt que nō sibi sufficeret in naturalibus operatiōibus.Et ideo dicēdū ē q̄ hec vera sine oī lumine gratie supaddito p lumen nāle intellectus agentis cognosci possunt.

Ad primuz dicendū q̄ sicut deus operat̄ in nā et otinet virtutē nālē:ita ēt opat̄ i intellectu ⁊ continet virtutem intellectiuam.vnde sicuti nullum opus naturale est nisi i deo:sicut i continente nec ambulatio.nec aliquid huiusmōi:ita etiam nec cognitio veritatis est nisi i spū sancto qui i intellectu operat̄:⁊ ipuz cōseruat.

¶ Ad zm dicēd ū q̄ sicut ibidē i glo.exponitur:pro tāto dr̄ eis deus reuelasse:quia nālem rōnem eis dedit:⁊ creaturas cōdidit i q℔ maiestas creatoris cognosci poterat:⁊ nō p aliq̄ lumē gratie nāli lumini superadditum.¶ Ad tertiū dicēduz q̄ sicut dicit Aug.i p̄mo de doctrina xp̄iana:ille q̄ docet signis est ei qui mouet digitū ad aliqd ostendēdum.vnde sicut hō pōt exterius mouere digitū vt aliquid ostēdat nō autē pōt ꝓferre virtutē visiuam per quā ille qui docet doctrinā visibilē aduertat:ita etiaz pōt hō exterius v℔a pferre que sūt signa veritatis.nō tñ veri intelligēdi virtutē p̄bere q̄a solo deo ē.p tāto.ergo dr̄ ipse solus deus docere:q̄ vim intelligēdi i nobis otinet ⁊ causat:nō ex hoc q̄ i q̄libet cognitiōe vitatis nouū lumē gr̄a supinfundat:q̄liter autē diuersimode deus angeli ⁊ hō docere dr̄ dictum ē supra.di.9.¶ Ad q̄rtū dicendū:q̄ ipsum lumē intellectus agētis est quedam irradiatio p̄me lucis sm q̄ Dio.4.capl̄o de.di.no.dicit q̄ oēs bonitates i creaturis participate sūt quidam radij diuine bonitatis.⁊ ideo nō oportet q̄ huic irradiatiōi aliud lumē superaddatur i his que naturali ratiōi sūt subdita.¶ Ad quintum dicendum q̄ ipse deus est causa cuiuslibet nostre cognitōis:nō tñ oz q̄ ℔ fiat p ifluxū alicuius gr̄e:sz p ifluxū nālis luminis:q̄ dē lumē ab ipso ē. ¶ Expositio textus.

T Sine hac credāt hoiem posse facere oīa dei mandata ⁊c.) Intelligebāt vt simpl̄r impleri possint sm q̄ sūt efficacia ad vitam eternaz promerēdaz.(Ad hoc tamē iuuāte nos per suaz legē ⁊c.) Ex hoc patet q̄ Pelagius ponebat eoꝛ que in lege sunt aut que ad fidez pertinent cognitionē a nobis habere nō posse per naturalē virtutē ratōis:⁊ i hoc recte sentiebat.(Recte a moztalib⁹ vi ñ potest ⁊c.) Ut itelligatur rectitudo que ē necessaria ad opus meritoziū:nec tamē sequit̄ si ℔ nō potest hō sine gratia q̄ nō possit cauere transgressionem futuram:sicut pelagius videbatur arguere ex vno aliud volens concludere.(Id enim ꝓtra manicheos dixit ⁊c.) Uidetur q̄ hec responsio nihil valeat:quia dictuz Augu.⁊ si obuiet positioni istoꝛum:nihilominus potest cōfirmare positionem quā pelagius astruere videbat̄.vñ q̄ obuiet p rōnē eādē Sed dicēdum q̄ nō sequitur:quia opinio manichei erat q̄ volūtas erat determinata ad vnū faciēdū:q̄ si eēt ab ea rō culpe ⁊ laudis ⁊ vitupery auferretur:sicut ab illis q̄ agunt per necessitatem nature:sed q̄ fides catholica ponit hoiem non posse se a peccato liberare:qđ incurrit vel per actum ꝓpzium vel per oziginē viciatum:non est ex determinatione volūtatis ad vnum:sz ex eius insufficiētia ad p se acquirēdū illud sine quo a peccato liberari nō potest:nec diuina mādata implere pfecte sine gratia.Unde ñ eodē modo auctoritas Aug.vtriq̄ obuiat.(In potestate quippe hominis ⁊c.) Sciēdū q̄ imutatio volūtatis in melius dupl̄r potest itelligi vel sm bonitatē ciuilem:⁊ sic hō p potestatez naturalē quā a deo accepit:pōt voluntatē mutare i melius:sicut i pdicamētis dr̄ pmus ad meliozes exercitatiōes deductus:⁊ doctrinas pficit vt melioꝛ fit:vl̄ sm bonitatē gratuitā.vt.s.acgrat gr̄am quā pius nō habuit:⁊ ℔ nō potest ex potestate nāli: sed ex pāte gr̄e p quā mereat gr̄e augmētum ⁊ ꝓsumationem.

¶ Utrū hō ante pctm̄ egerit gr̄a operāte ⁊ cooperāte.⁊ q̄ operāte ⁊ cooperante gr̄a egerit:sz operāte nō egit secūdum omnem modum quo ipsa operatur. ¶ Distin. xxxix.

Post hec cōsiderandū ē:vtrū hō ante pctm̄ egerit gr̄a operāte ⁊ cooperāte.Ad qō breuiter dicim⁹:q̄ nō cooperāte tm̄:sz etiam operāte gr̄a indigebat:nō quidē sz oēz operandi modū operātis gr̄e. Operat̄.n.liberādo ⁊ ꝑparando volūtatez hois ad bonū. Egebat itaq̄ hō ea:nō vt liberaret volūtatē suā q̄ peccati serua nō fuerat:sz vt ꝑpararet ad volēdū efficaciter bonū q̄ p se nō poterat:non.n.poterat bonū mereri sine gr̄a.vt Aug.in ench.euidenter tradit. Illā ingr̄i imoꝛtalitatē in q̄ poterat nō moꝛi nā būana pdidit p li.ar.Hāc vero in q̄ nō poterit moꝛi acceptura ē p gr̄az:quā fuerat si ñ peccasz acceptura p meritū q̄uis sine gr̄a. nec rīc vllus meritū eē potuisset:qz ⁊ si peccatuz in solo erat arbitrio cōstitutū:ñ tñ iusticie habēde vel retinende sufficiebat lib.arbi.nisi diuinum ꝓeberetur adiutoziū. Ecce his verbis satis ostenditur q̄ ante peccatum homo indigebat gratia operāte ⁊ cooperāte.Nō.n.hēbat quo pedem mouere posset sine gratie operātis ⁊ cooperātis auxilio.habuit tñ quo poterat stare.

¶ Qz homo ante lapsum virtutes habuerit.

Peterea q̄ri solet vtz hō añ lapsū ℣rutē hūerit.Quibusdā vr̄ q̄ nō hūit:id ita pbare conātib⁹.Justitia iquiūt nō hūit:qz ꝓceptū dei ꝓtēpsit.nec ꝓuidētia:qz sibi ñ puidit.nec tpantia:qz aliena appetit.nec fortitudinē:qz ꝓaue suggestiōi cessit Quib⁹ rñdētes dicim⁹ eū qdē nō tūc hūisse has ℣rutes q̄s peccauit:sz añ:⁊ tūc amisisse.Qz mltis testimōijs sctoꝛ ꝓbat̄.ait.n. Augu.i q̄dā homelia.Adā pdita charitate mal⁹ iuēt⁹ē. Itē Priceps viciozū dū vicit Adā ō limo terre ad imaginē di fcm̄:pudicicia armatū:tpantia ꝓpositū:charitate splēdiduz:pzios pentes ill̄ donis actātis bōis expoliauit pariterq̄ pemit. Be ℔ eodē. Amb.ad sabinū ait.Q̄ñ Adā sol⁹ erat ñ ē ꝑuaricat⁹:qz ei⁹ mēs deo adherebat. Sup psalmū quoq̄ dic̄ q̄ hō añ pctm̄ btissim⁹:aurā carpebat etereā.sz qđo sine ℣rute btissim⁹ erat:Aug.quoq̄ sup Genesiz dic̄. Adam añ pctm̄ spūali mente p̄ditū fuisse.Nō est ergo dubitandū hoiez ante pctm̄ virtutibus fulsisse:sed illis per peccatum spoliatum fuisse.

¶ De electione hominis de paradiso.

In illi⁹ quoq̄ pcti penā eiect⁹ ē de paradiso i istū miseriaz locū:sic̄ i genesi legit̄.Nūc g̃ ne forte mittat manū suam:⁊ sumat ō ligno vite:⁊ comedat ⁊ viuat in eternū:e misit eū de⁹ de paradiso voluptatis.His verbis insinuari vr̄ q̄ nunq̄ moreretur si postea de illo sumpsisset ligno.

¶ Qđo intelligenduz sit illud ne sumat de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat i eternū.

Sed qz p pctm̄ iā moztuū corp⁹ hēbat illa ℣ba ex tali itell'u accipi pñt. Deus mō irati loquēs ō hoie supbo ait. Uidete ne forte mittat ma.su. ⁊c̄.i.cauete vos āgeli ne comedat ō ligno vite quo idign⁹ē. Be quo si pstitisset cōederet ⁊ viueret i eternū. Sz mō pp iobediētiā idign⁹ē comedet̄.Et sic̄ ℣bo dixit ita ope exhibuit.Emisit.n.eū de⁹ ō paradiso voluptatis i locū sibi ꝓgruū:sic̄ plerūq̄ mal⁹ cū inter bonos viuere ceperit:si in melius mutari noluerit:de bonoꝛū cōgregatione pellitur pōdere ꝓaue consuetudinis pressus.

¶ De flāmeo gladio añ paradisum posito.

Ne ho possz ad illud accedere collocauit de⁹ añ paradisuz Cherubin:⁊ flāmeū gladiū atq̄ ℣satilē ad custodiēdā viā ligni vite.qđ inxta ir̄am pōt ℔ mō accipi.Qz p ministeriū āgeloꝛ ignea custodia illi ꝓstituta fuit.Hoc.n.p celestes prātes in paradiso visibili factū cē credēdū ē:vt p angelicū misteriū ibi eēt q̄dā ignea custodia:ñ tñ frustra:sz qz aliqd signāt de paradiso spūali. Cherubi.n.interꝑtat plenitudo scie.ℏ ē charitas:qz plenitudo legis ē dilectio.Gladi⁹ āt flāme⁹ pene tpales sūt q̄ ℣satiles sūt.q̄ñ tpa voluibilia sūt Illa g̃ ad custodiā ligni vite.iō posita sūt añ paradisū:qz ad vitā nō redit̄ nisi p Cherubi.s.plenitudinē scie.i.charitatē:⁊ p gladiū versatilē.i. tolerantiā passionum temporalium.

¶ An hō ante pctm̄ comederit de ligno vite.

Potest āt q̄ri vtz de ligno vite añ pctm̄ comederit hō.De hoc aug.i li.ō bap. puu loꝛ sic ait. Recte,pfecto itelligūt p̄imi hoies añ malignā dyaboli psuasionē abstinuisse a cibo vetito:atq̄ vsi fuisse cōcessis.His ℣bis oñdit̄ q̄ de ligno vite añ pctm̄ sumpserint:qbus p̄ceptū erat vt de oī ligno paradisi comederēt: nisi ō ligno scie boni ⁊ mali.

¶ Quare non sunt facti immortales si comederint de ligno vite.

Quare g̃ ꝓpetua soliditate ⁊ btā imoꝛtalitate vestiti ñ sūt:vt nulla ifirmitate vl̄ etate i ēteri⁹ mutarēt̄.Hāc.n. ℣rutē nāl̄r illud lignū hūisse dr̄. Sz forte ñ ℔ cōferebat:nisi sepe de illo sumeret̄.Potuit g̃ fieri vt ō illo sumeret femel ⁊ ñ sepi⁹:q̄ p aliq̄z moza i paradiso fuisse intelligit̄:cū scriptura dicat eū ibi sopoꝛatū fuisse quādo costa de latere eius assumpta ē:⁊ inde formata mulier.⁊ alia ante eū ducta:q̄bus nomina imposuit.

¶ Diuisio textus.

Postquā determinauit de gr̄a absolute. Hic determinat de ea p ꝓparationez ad statū p̄mi hois i p̄mo statu.Et diuidit̄ in duas.In p̄ma inquirit an hō i p̄mo statu gr̄am habuerit.Scō determinat quā penā p peccato incurrerit.ibi.(In illi⁹ quoq̄ pcti pena ⁊c.) ¶ Circa p̄mū duo facit.Pzio inquirit an hō i p̄mo statu gr̄a eguerit. Scō an ℣tutes gratuitas habuerit.ibi(Pzimū queri solet ⁊c.) (In illi⁹ quoq̄ ⁊c.) Hic determinat penā quā hō incurrit p pctō quo gr̄az ⁊ virtutē amisit.Et diuidit in duo. Pzio determinat penā.Scō oñdit veritatē cuiuslibā qōnis ex pdictis occasionate.ibi.(Pōt et q̄ri ⁊c.) ¶ Circa p̄mū duo facit.Pzio oñdit q̄ Adā p pctō ⁊ locū delitiarū ⁊ cibū saluberrimū amisit.Scō qđo ipeditus ē ab ei⁹ recuperatione.ibi. (Ne ho posset ad illud accedere ⁊c.) ¶ Circa p̄mū duo facit.Pzio oñdit penā ex ℣bis scripture.Scō mouet q̄sdaz dubitatiōes ex ℣bis illis: quā pzio mouet.ibi.(His ℣bis insinuare ⁊c.) Scō soluit.ibi.(Sz qz p pctm̄ ⁊c.) (Pōt aūt q̄ri ⁊c.) Hic mouet quādā dubitationē ex pdictis occasionataz.s.an hō añ pctm̄ de ligno vite comederit.Et p̄imo determinat q̄ sic.Secūdo mouet iterum dubitationē cōtra hec ortam ⁊ determinat eā ibi.(Quare ergo perpetua soliditate ⁊c.)

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Questio. I.

Hic .v. q̄runtur. Prio an hō in statu innocentie gr̄a idiguerit. Secūdo an gratiā habuit. Tertio si habuit vtrū gratia hūani gr̄is si innocētia pstitisset fuisset maioz q̄ modo sit. Quarto vtruz actus hūani fuissent efficaciores ad merendū. Quinto de pena que in lr̄a ponit hoiem propria transgressione consecuta.

¶ Utz nā i statu innocētie eguerit gr̄a. I.

Ad primuz sic pcedit. videtur q̄ hō i statu innocentie gratia nō eguerit. Ad hoc. n. gr̄a dat hoibus vt deo sint accepti: sz cum hūana nā itegra erat sine aliq̄ corruptiōe pcti hō ex bonitate nāli deo acceptus erat. oē. n. bonū z pcipue malo ipmixtū deo acceptū ē. g̃ gr̄a supaddita ñ idigebat. ¶ P. gr̄a diuidit i operātē: z cooperātē: sz nō idigebat i statu illo gr̄a operāte: qz ipe ñ erat: cū tñ effect⁹ gr̄e operāt sit ō ipio facere piū: nec iterū cooperāte: qz nulla difficultatē ad bonū agendū patiebat: gr̄a vō cooperās ad hoc dat: vt hō bonū facile facere possit. ergo nulla gr̄a indigebat. ¶ P. vt dicit deutro. 32. dei pfecta sūt opera. nō aūt eēt i dīnis opibus pfectio: si aligs gradus nobilitatis polis eēt i creaturis g istitut⁹a deo nō eēt. ergo oīs gradus bonitatis polis i creaturis i rez nā iueniē: sz poterat ds talē nāz ordere q̄ p ppria nālia vitam eternā mereret: alias nō eēt oipotēs: cū igit nlla alia creatura b̄ magis b̄re videat q̄z hō vel āgelus. vī q̄ b̄ eis ꝓueniat: z ita si nā hūana pura eēt: sic i pmo statu erat hō: gr̄a nō idigeret ad vitā eternā pmerēdā. ¶ P. pena nūquā p cedit culpā: cū sit effectus eius: sz carētia visiōis dine ē pena originalis culpe. ergo si i nā hūana nō fuisset culpa nec ēt ibi fuisz carētia dine visiōis: sz poterat hō i statu innocētie oi culpa carere absq̄ gr̄a. ergo z gr̄a nō indigebat ad b̄ vt ad dei visionē pueniret. ¶ P. ad b̄ gr̄a dat hoi vt deo ꝓfigureť z assimileť: sz ex additiōe nāe sue hō ad imaginē z sīlitudinē dei factus eſt. ergo si natura in eo itegra maneret alia gratia nō indigeret.

Contra. Ro. 6. dr. Hr̄a āt dei vita eterna: sz necesse erat homini vt ad vitam eternā pueniret. ergo idigebat gr̄a p quā ad eā puenir̄. ¶ P. pctm̄ nāz humanā nō mutauit: sz eadē manet añ z meritū vite eterne excedit virtutem nature post peccatum. ergo etiā excedebat vires eius ante peccatum. ergo indigebat gratia per quā vitam eternam mereretur.

Respōdeo dōz q̄ duplex ē necessitas. Una absoluta q̄ ē ex priozibus causis vt ex māli et formali: ex gb⁹ ꝓponūtur res: vt q̄ oē ꝓsituz ex ȝzys necesse ē corrūpi z bȝ. Alia vō ē additionata ex suppositiōe finis: vt si serra ōbeat facere serre opus. s. sectionē: necesse ē eā dētes ferreos b̄re. Dec āt necessitas ē duplex: q̄dā. s. sine q̄ nō pōt b̄ri finis itentus: sicut sine cibo nō pōt b̄ri cōseruatio vite: q̄dā vō sine q̄ nō pōt aligs ad finez de facili ptingere: sicut dr̄ equus necessarius hoi ad pagēdū iter: z nomē vtilitatis cōe ē vtriq̄z modoz necessitatis vltimo positoz: sz nomē idigētie magis se habz ad pmū modū eoz. Illo. n. ppie dicimur idigere: sine quo finē ꝓseq̄ nō possumus: sz b̄ dico q̄ hō añ pctm̄ gr̄a idigebat: qz sine gr̄a finē vite eterne nullo mō ꝓseq̄ potuisz: ad finē. n. nō pueniť nisi p opa pportiōata fini. vita āt eterna ē finis oīno nāe humane facultatē excedēs. vñ ēt itell'z z ōsideriū supat prime Loz. Oculus nō vidit z auris nō audiuit ꝛc. Ideo opz q̄ opera p q̄ ad vitam eternam puenitur vires nature humane excedāt. vnde in ea homo nō potest sine aliquo dono naturalibus addito: z ideo quātucunq̄z natura humana sit itegra: nihilominus homo gratia indiget ad vitam eternam consequendam.

Ad primum ergo dōz q̄ vnūqōq̄z bonū ds accepta pt̄ fz mēsurā sue bonitatis: sz illā simplr̄ a deo acceptari dr̄: cui ab ipso ꝓparať illa gl̄ia quā ipse gloriosus ē. s. visio eius p eēntiā. ¶ Ad 2m dōm. q̄ hō añ pctm̄ z operāte gr̄a egebat: gr̄e. n. operāti aliqd p se cōuenit: z aliqd p accīs. p se. n. sibi ꝓuenit vt boiez iustū faciat: z malr̄ faciat: z deo gratū: sz hoc accidit sibi vt iustū ex iniusto faciat ex pte subiecti i quo i iustitia inueniť. B ēt p se est sibi ꝓueniēs vt ex nō iusto iustū faciat vl' ex nō grato gr̄atū: sicut albedinis ē ex nō albo facere albū: sz B albedinis accidit vt ex nigro albū faciat. Silr̄ ēt gr̄e cooperātis nō ē vt solā facultatē faciat i operādo. B. n. heresis pelagiana ponebat: sz vt efficaciā z virtutē quādā nouā opib⁹ boiez ꝓbeat. s. meredi vitā eternā. ¶ Ad 3m dōm. q̄ nō pōt esse aliq̄ creatura q̄ ex ppriis nālib⁹ vitā eternaz pmereri possit: sicut nō pōt eē aliq̄ creatura q̄ nāe dine eq̄tur: nec hoc potētie dei ōrogat. Et b̄ pz ex his q̄ supra dicta sūt. ¶ Ad 4m dōz. q̄ carētia dine visiōis pōt itelligi dupl'r: vl' negatiue: z sic nō ē pena: sz ōfectus nāz creataz ꝓis: nulla. n. nā creata ex se sufficiēs ē ad dei visionē: z sic fuisz carētia dine visiōis i hoie añ pctm̄ si gr̄am nō habuisset. Alio mō pōt sumi p̄uatiue vt itelligať aliq̄ obnoxietas ad carētiā dei visiōe: z sic ē pena pcti z i pmo statu ñ fuisz. ¶ Ad 5m dōz. q̄ sīlitudo dei q̄ ꝓuenit hoi fm suā nālia ē alia ab illa q̄ hō assimilať deo p gr̄az: nec ē icōueniēs vt hō i pluribꝰ deo assimileť: eo q̄ scōz q̄libet gradū bonitatis supaddit⁹ noua sīlitudo i creaturis ad deū ꝓsurgit.

¶ Utz hō añ pctm̄ habuerit gr̄am. II.

Ad secūdum sic procedit. vī q̄ hō añ pctm̄ gr̄az nō habuerit. Quicūq̄z. n. hz gr̄az pōt pficere ad merituz vite, eo q̄ p gr̄az mereť gs augmētū gr̄e z ei⁹ ꝓsummatiōez: sz ut supra magr̄ dixit. z 4. di. Dō i p statu nō hūit. vñ ad meritū vite pficere possz. ergo gr̄az ñ hūit. ¶ P. maioz ē ptās gr̄e q̄ nāe: sz quāto peccās ē maioris ptātis tāto grauiꝰ ē pctm̄ ei⁹. si g̃ hō a statu gr̄e cecidisz cū āgelus. añ lapsuz gr̄az nō hūerit vt multi dīt. vī q̄ pctm̄ hois grauiꝰ q̄ pctm̄ dmōis fuisz: qō supra negatū ē. ¶ P. gr̄a magis ꝓuenit cū gl̄ia q̄ cū nā: sz gr̄a tpe i hoie gl̄az ꝓcedit. ergo multo fortiꝰ nā gr̄az z sic i p statu gr̄az nō hūit. ¶ P. gr̄a q̄tū i se ē hoiez i deuz pmouet. cū igit i hoie añ statū pctī nihil eēt trahēs ipm̄ iferius. vī q̄ si gr̄az hūisset q̄ nūq̄ peccauisset: peccauit aūt. igitur gratiā nō habuit. ¶ Preterea. ea que hō per primuz peccatum amisit sibi restituta nō sunt: sicut impassibilitas z huiusmōi. si ergo gratiam in statu innocentie habuisset: eam per peccatum amissaz per penitētiaz nō recuperasset: hoc aūt falsuz est: quia sic totum humanū genus periret. ergo gratiā in pmo statu non habuit.

Contra. Nullus spoliatur illis que nō habet: sed homo per peccatum fuit vulneratus in naturalibus z spoliatus gratuitis. vt dicitur in glo. Luce. 10. ergo gratiam habuit. ¶ Preterea. charitas nunquā est informis. in littera autem ꝓbatur q̄ Adam in pmo statu charitatē habuit. ergo z gr̄am sine qua nō ē charitas.

Respondeo dicēdum q̄ circa hoc est triplex opinio. Quidam enim dicunt q̄ homo in primo statu gratiaz nō habuit: nec virtutes gratuitas. oēs aūt auctoritates sctōrum: quas magister i littera inducit ad pbādum hoi virtutes ifuisse: exponūt de virtutibus naturalibus: que in ipso propter itegritatem humane nature excellētissime erāt. Sed hoc nō videtur auctoritatibus cōuenire: i gbus ponit⁹ q̄ Adā charitatē hūit q̄ sine gr̄a nō bētur: z plura alia dīr̄ que nō nisi extorte ad

virtutes naturales referri possūt. Alij vero distinguūt statum innocentie i duos status: dicūt. n. q̄ hō in pricipio creatiōis sue sine gratia creatus ē in naturalibus tātum: postmodū vero ante peccatū gratiaz ꝓsecutus ē: z scōz hāc distinctionē varia dicta sanctoꝝ z doctoꝝ concordare nitūtur. Sed istud nō videtur cōuenire dictis sanctoruz z doctoꝝ qui de statu innocētie quasi de vno statu nō distincto loquuntur: z ideo hec positio non magne auctoritatis est. Ideo alij dicūt q̄ hō in pricipio creatiōis sue i gratia creatus est: z hec quidē positio satis cōgruere videtur opinioni Augu. qui ponit res simul tēpore pfectas fuisse creatas in materia z forma. Pria vero opinio magis congruere. videtur opinioni aliozuz sanctoꝝ qui dicunt per successionē tēporis res creatas perfectas fuisse. Que tamē harum opinionū verioz sit multū efficaci ratione ꝓbari nō pōt sicut nec aliquid eorum que ex voluntate dei sola dependent. hoc tamē probabilius ē vt cū homo creatus fuerit in naturalibus itegris que ociosa esse nō poterāt: q̄ in primo instanti creatiōis ad deum ꝓuersus gratiaz cōsecutus sit: z ideo hanc opinionē sustinēdo dicēduz ē.

Ad primum dicēduz q̄ sicut fm Aug. distinctio primoruz dieruz attenditur scdum ordinē nature: z nō scōz successionē tēporis: ita etiaz fz ordinē nature status i naturalibus puris ad statum eius in gratia cōparatur: z nō scōz ordinē tēporis: z sic intelligendū est q̄ hō in statu naturaliū itellectuz nō habuit. vnde ꝓficere posset: quia dū gratiaz hz nō hz hoc ex naturalibus: sed ex gratuitis. Uel dicēdū q̄ hoc itelligēduz est q̄ hō nō potuit ꝓficere p se etiā habita gratia vt beatitudinē ꝓsequeretur. z hoc supra. magister dixit. pficere ad meritū vite. ¶ Ad 2m dōm q̄ scōz tertiaz opinionē tā hoies q̄ angeli i gratuitis creati sūt: z ideo contra eā nō ē huiusmodi obiectio: sed contra secundam quā sustinentes dicimus q̄ potētia naturalis: hoc modo se habet ad gratiam q̄ ipsa subministrat subaz actus. z gratia prebet efficaciā merēdi informādo actuz: z sicut maioris perfectiōis ē forma actus q̄ ipsa suba eius: ita ecōtrario maioz defectus ē deficere in ipsa suba actus q̄ deficere i forma ipsius: quāuis autē ponatur hō gratiā habuisse: z in hoc angelo superioꝝ fuisse: tamē debilioz fuit in potētia naturali: z ideo ōfectus potētie naturalis magis excusat peccatuz hois q̄ ōfectus gratie peccatū āgeli. vñ simplr̄ pctm̄ hois minus q̄ pctm̄ angeli inuenitur. ¶ Ad tertiuz dicēduz q̄ p gratiā aliquis meretur gloriā: z ideo conueniēter gratia tēpore gloriā precedit: sz per naturā nō mereť gr̄am. vnde nihil ipedit vt simul cum nā gr̄a infundatur. ¶ Ad quartū dicēduz q̄ in illis q̄ agunt p necessitatē nature: oz q̄ agēs de necessitate agat scōz exigētiā forme que i ipso ē: vt p calidū calefaciat. hoc autē in volūtarys nō tenet. vnde etiā si homo gr̄am habuerit: nihilominus potest i contrarium actuz trāsire. ¶ Ad quintuz dicēduz q̄ actus personales nō attingūt nām: sed personā: z ideo adā per penitentiaz: quā de peccato egit: potuit recuperare illa bona: q̄ sibi ad actus personales data erāt: sicut gratiā z virtutes: nō aūt illa: q̄ toti nāe collata erāt: vt imortalitas corporis: z obediētia inferioꝝ virū ad rationē z huiusmodi.

¶ Utrum homo i statu primo habuisset tātum de gratia quātum habuit post peccatū. III.

Ad tertiū sic proceditur. Uidetur q̄ in primo statu homo nō tātum de gratia habuisset quantum post peccatum. Ut enim philosophus dicit in .10. ethicorum. Ridiculum est temperātiā z fortitudinem in dyo ponere cuz in eis passiones inate z illate nō sint circa quas fortitudo z tēperantia mediū cōmuniçāt: sz in primo statu adā huiusmodi passiōibus caruisset. ergo. z per cōsequēs his virtutibus: q̄s tamē homo post peccatū habuit gratuitas: nō ergo tot gratias homo ante peccatum habuisset: sicut post habuit. ¶ P. perseuerātia quedā virtus est quā multi post peccati statū habent: hec autē ade defuit vt eius casus ostēdit. nō igitur tot virtutes habuit quot hoies in peccato nati habēt: z sic idez qō prius. ¶ P. plus indigēti deus plus tribuit: qz misericordia miseriā intueť. vt dicit Ber. sed hō plus indiget gratie auxilio post pctm̄ q̄ ante: cum magis in nālibus ifirmetur. ergo plus de gr̄a post peccatuz hoi cōfertur q̄ ante contulisset. ¶ P. deus cū sit sūme bonus. vt Augu. dicit: mala eē nō permitteret nisi esset adeo potēs. vt ex malis bonū eliceret: sz nō ostenderetur pfecte diuina bonitas: nisi bonuz qō ex malo ds elicit excederet illud bonū qō per malū prīuatur. ergo bonum: hois qō ex peccato eius deus elicit: excedit illud bonū qō ante peccatū erat: z est postmodū per peccatuz prīuatum: z sic maioz est gr̄a post peccatū q̄ ante. ¶ P. tota plenitudo gratie humani generis ex virtute incarnatiōis z passiōis xp̄i procedit. vñ dicit Jo. p̄mo. De plenitudine eius oēs accepimus: sz si adā nō peccasset xp̄s nō fuisset incarnatus: vt quidā dicunt: vel saltez non fuisset passus. vt oēs dicūt. ergo nō tāta plenitudo gratie fuisset i humano genere ante peccatum: sicut post.

Contra Mat. 25. Dedit vnicuiq̄ fz propriā virtutē z exponit i glo. de collatinne gr̄arum: virtus aūt hoium nālis maioz erat ante pctm̄ q̄ post. ergo z plus ō gr̄a ꝓsecuti fuissent añ pctm̄ q̄ post. ¶ P. nullus ex pctō reportat cōmodū: sed si hō post pctm̄ maioꝛē gr̄az b̄ret q̄ añ: cōmodū ex malo reportaret. ergo ꝛc.

Respondeo dōm q̄ donoruz gratuitoꝝ quedaz ordinātur absolute i perfectōez eius cui cōferuntur. quedā aūt ad vtilitatē aliorum. vt dicit p̄me Loz. 12. Unicuiq̄ datur manifestatio. s. ad vtilitatē. vtilitas aūt quedā est vt defectibus proximoꝝ subueniatur: sicut per operationē signoꝝ ifidelitati succurrit: q̄ signa data sūt nō fidelibus: sed ifidelibus. Et similiter ē ēt de generibus linguaꝝ: z de alijs huiusmōi donis. Et q̄ huiusmodi defectus i pmo statu nō fuissent: ideo etiā nec talia dona hoi collata forēt que cōtra hos defectus ordinātur. Dona vero absolute in pfectionē recipiētis ordinata sūt ea quibus homo i actibus propriis pficitur z fz aiam z fm corpus: sicut est gr̄a gratū faciēs: virtutes: donū scie: z sapiētie: z huiusmōi: z ipassibilitas corporis: z in his hō in pmo statu simplr̄ loquēdo magis abundasset q̄ i scdo statu post pctm̄: sz iste excessus pōt ꝓsiderari dupl'r vl' intēsiue vl' extēsiue. Extēsiue gdē: q̄ plā de hō hō in pmo statu q̄ in scdo habuisset. hūit. n. ipassibilitatē corpis z pfectaz obediētia iferioꝝ virū ad rōnē z hō q̄ i hoibus post pctm̄ nō inueniunť. Sz verū est q̄ ēt q̄dā dona post peccatū sūt que iperfectionē annexā habēt: q̄ aut i primo statu nō fuisset oīno: aut si fuissent fm alius modū z alios actus fuissent: vt tñ hoc itelligať ō iperfectōe nō q̄ nāz ꝓsequiť: sz q̄ ex pctō ꝓsecuta ē. Fides. n. pfectionē hz ꝓsequētez nāz: cuius ē oīna q̄si in speculo itueri: z h̄ etiam hoi in primo statu cōgruisset: lz vidisset clarius diuina. vt supra dictū est. Et iō fides in pmo statu fuisset etiā scōz eiusdē gr̄is actū: quāuis pfectioz q̄ modo sit. Cōtinentia vero que iportat imperfectionem in repugnantia passionū ex peccato causata fz q̄ philosoph⁹ otinētia accipit i. 7. ethi. i pmo statu nō fuisset: z silr̄ penitentia si spālis virtus ponatur: ad minus fm eosdem actus quos nunc habet: z similis ratio est de alijs similibus. Si autē excessus intensiue considereť z pcipue q̄tū ad dona gratū faciētia sic ꝓsiderādo status ad statum vliter hō ante pctm̄ ampliozi gratia preditus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuisset q̄ post:ſz tñ nō ē inconueniēs q̄ aliquis post statuz peccati multo maiorē gratiā habeat q̄ aliqui habuissent etiā in primo statu:eo q̄ gratie nō tātuz dātur scōz mēsurā naturalis virtutis seu capacitatis:ſz ꝟz conatuz: quē cōtingit eē maiorē in eo qui minoris virtutis ē: sicut etiā dr̄ ō cōparatiōe boiuz noui ⁊ veteris testamēti.

Ad primum ergo dicēduz q̄ quāuis angeli quos philosophus ōos vocat:sicut ⁊ Dio. buiusmōi virtutes cardinales nō habeant scōm eosdem actus quibus ī nobis sūt:habēt tamē eas scōz qnoſdā emi nētiores actus:⁊ precipue scōz q̄ cōſtituūtur eoruz actus circa finez:⁊ hoc modo i boie etiaz ante statuz peccati foz titudo ⁊ tēperantia eē potuisset: tamē sciēduz ē q̄ alia rō ē de boie ante peccatuz:⁊ ō angelo:⁊ ō boie glorificato. homo eniz ī primo statu quāuis buiusmōi passiōibus actu nō subiaceret:tamē naturaz habebat q̄ quātuz ī se ē bis passiōib⁹ subycibilis erat:⁊ possibile erat eis subyci si peccaret:nōduz boie cōfirmato:ſz homo glorificatus:⁊ si naturā habeat cui scōz se ꝟsiderate nate sūt buiusmōi passiōes ineē: tamē p habitū glie oīno aditus bis passionibus tolli tur:angelus vō nec naturaz nec passibilitatē respectu ba rum passionuz habet. vnde pz q̄ buiusmōi virtutes quā tū ad act⁹ qui sūt vie nūc ī nobis magis remote sūt ab an gelis q̄ ab boib⁹ glorificatis:⁊ ab boibus glorificatis magis q̄ ab eis ī primo statu existētibus. ¶ Ad scōz dicēduz q̄ pseuerātia dupliciter dicit̄. Uno.n.modo spālis virtus cuius actus ē hr̄e proposituz semp in bono pmanēdi:⁊ talē virtutē Adā habuit:⁊ ml'ti qui post cozruerūt. Alio mo do ē q̄daz circūstantia ꝟsequēs virtutes alias:⁊ sic nō po nit specialē virtutē:ſz cōt inuationē quādaz virtutis vsq̄ ad mortē:⁊ sic Adā ī primo statu pseuerantiaz nō habuit. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ plus indigēti ōus plus tribuit:dū modo sit magis ad recipiēduz dispositus:alias nō ē verū: tamē sciēduz ē q̄ cū indigētia dicatur respectu finis. vt di ctū ē:nō ē dicēduz q̄ bō post peccatuz magis egerit gra tia q̄ ante. Illud.n.ad quod p se gratia ē ordiata. ſ. gloria supza vires boīs ē siue añ peccatuz siue post pctñ. Unde quātuz ad hoc nō magis idiget post q̄ ante:ſz quātum ad hoc ad quod p accidēs gratia ordiat̄:quod ē remotio ma li:magis bō post pctñ idiget:⁊ p respectuz ad gloriā atten ditur mensura gratie:quia p gratiaz maiorē: maiorem gs gloriā meretur nō autē per respectuz ad remotionē pecca ti vel ifirmitatis:quia minima gratia sufficit ad delēduz oīa peccata. vñ nō maiori gratia idiget bō post peccatū q̄ ante:ſz verū ē ad plura gratia idiget:q̄ tamē plura quāta/libet gratia facere potest. ¶ Ad quartū dicēduz q̄ ōs ex malo semp maius bonū elicit:nō tamē illi ō necessitate in quo malū eē pmittit:ſz ī cōparatione ad vniversuz: cuius pulchritudo cōsistit ex hoc q̄ mala eē sinuntur:bonuz au tē vniuersi prepōderat bono pticularis rei:sicut bonū gē tis ē diuini⁹ q̄ bonū boīs. vt ī primo ethicoz philosophus dicit. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ xpus ad hoc fuit passus: vt boīs naturā reparet. Uñ p passionē xpi nō apparet q̄ ma iorē gr̄az bō ꝟsecutus sit post pctñ:q̄ ante fuisset sine ea: loquēdo ō gratia ī ordine ad premiuz eētiale:quia aliqō pmiū accidērale bō p passionē xpi consequitur:qō añ pec catū nō habuisset. ſ. gaudiū ō victoria xpi.

¶ Utrū opera boīs sint magis efficacia ad merendā gra tiā post peccatū quā ante pctñ. IIII.

Ad quartuz sic proceditur. videtur q̄ post pctñ opera boīs fuis sent magis efficacia ad merēdū q̄ añ pctñ. In p.n. statu bō:sicut nec ad malū ipellēs aliqd ha bebat:ita nec a bono retrabēs:ſz supza. z4. dīſ. magister dixit q̄ primus bō resistēdo tētationi nō meruis set:quia nihil erat quod ad malū ipelleret. ergo similiter faciēdo bonū vel nihil vel minus meruiss:quia nihil erat quod a bono ipediret. ¶ P. dicit apostolus. z. Thymo. z. Nō coronabitur nisi qui legitime certauerit:ſz bō ī pmo statu non ita ipugnabatur:sicut post pctñ. ergo nec ita co ronā efficaciter merebat̄. ¶ Preterea. vt philosoph⁹ di cit in secūdo etbi. virtus ē circa difficilia: ſz difficilius est boī post peccatū bonū operari q̄ ante. cū ergo ex virtute pcedat efficacia meriti:videtur q̄ ante pctñ actus boīs fuerint minus efficaces ad merēdū q̄ post. ¶ Preterea. bō in primo statu fuit quasi medius inter statū angelorū ⁊ statū nostrū:vt ex bis que. z3. di. dicta sūt:pz:ſz operatio nes angeli nō sūt ita efficaces ad merēdū:sicut operatōes boīs:quod pz ex hoc q̄ inferior angelus mereri gradū su periozis nō pōt:ſz bō potest mereri vt ascēdat ad supmuz ordinē angelorū. vt ex dictis Hzego. pz in homelia de cen tū ouibus. ergo ⁊ bō in primo statu habuit opera minus ef ficacia ad merēduz q̄ post peccatū. ¶ P. vt in primo. dīſ. z. magister dixit bō factus ē ad reparationē ruine angeli ce:ſz de quolibet ordine angelorū aliqui ceciderunt. vt supza. 6. di. dictuz ē. ergo oportet q̄ qual'cūq; vadat būang natura:siue in statu inocētie:siue in statu peccati ad fingu los ordines angelorū aliqui boīes trāsferantur. cū ergo ō nō fiat nisi ex virtute meriti: videt̄ q̄ saltē nō maioris ef ficacie ad merendū fuerint opera bomi nis in statu inno centie q̄ post peccatum.

Contra. Quāto aliquid ē magis purū in gñe aliquo tāto magis bz vtutez illius gñis:sicut ignis pur⁹ q̄ ignis cōmixtus:sed merita nr̄a sūt admixta aliqui ōmerito qō pz ex Bḡ qō dr̄ Esa. 64. Quasi pānus mēstru te oēs iustitie nr̄e. Cū igit̄ in primo statu absq; oī pmixtiōe demeriti fuissent. videt̄ q̄ tūc fuissent efficaciora ad me rendū. ¶ P. quāto voluntas promptior ē ad operādū tan to bō magis meret̄. z. Lor. 8. ſz voluntas prompta est ex id qō bz:accepta ē nō scōz id qō nō bz:ſz in primo statu vo luntas prōptior erat ad bñ agendū:qz minus ipediebat̄. ergo opa boīs magis erant efficacia ad merendū.

Respondeo dōz q̄ cū meritū nō cōsistat in habi tu:ſz ī actu nec ī actu quolibet:ſz ī eo q̄ p habituz gratie ifor mat̄. actus ät oīs meritorius ex vo lūtate pcedat:oz q̄ merituz aliqd bēat a gr̄a:⁊ aliqd a vo lūtate:⁊ aliqd ēt ab obiecto actus. vñ spēs actus trahit:r ō ex his tribus efficacia meredi mēsurari pōt̄ ex gr̄e vo lūtate ⁊ obiecto. Quāto.n. maiori charitate ⁊ gr̄a act⁹ ifor mat̄:tāto magis ē meritorius. silr ēt quāto magis ē voluntariū plus bz ō rōe meriti ⁊ laudabilis. Silr ēt quāto ma gis obz ē arduū tāto magis ē actus meritorius. sp itelligi tur cōparatio de vno ceteris paribus. Qō ät aliqō arduū augmētet rōnez meriti:nō bz ex difficultate laboris:ſz ex bonitate:qz quāto aliqd meli⁹ ē tāto supza vires boīs opa rāt̄ ē magis eleuatū:qz ergo bō ī primo statu. vt dctū ē ma iorē gr̄az cōiter habuiſſz q̄ post pctñ:⁊ pōptior fuiſſz vo lūtas ad operādū:q̄ resistētia ñ hēbāt:sequit̄ q̄ opa boīs ī primo statu simpl'r magis erāt efficacia ad merēdū q̄ p. dūmō circa idē obz opatio ꝟsideret̄ vtrobiq; cuius maio ri difficultate circa illud operet̄ bō post pctñ q̄ añ. Non.n. arduū opus auget rōnē meriti nisi rōne bonitatis:⁊ nō rōne difficultatis nisi p accīs:inq̄tū. vz. ī id qō difficile. ē maiori attētiōe aligs ꝟsurgit ⁊ cū maiori conatu volūtat

Ad primuz ergo dōz. q̄ nō cōsentire tētatiōi in p. mo statu:si bō ī nālib⁹ tñ ꝟsideretur:: vt magr̄ hic loquit̄:nō fuisset boī meritorii:ſz B cōtingit:: ex hoc q̄ gr̄az nō bēbat:sicut ex causa p se:⁊ nō ex hoc q̄ nihil ad malū ipellebat nisi p accidēs:iquātuz videlicet ex hoc q̄ homo nō habebat impellens ad malum magis

poterat ꝟseruari a casu in pctñ sine gratia q̄ post. Uel di cendū q̄ nō ꝟsentire tētatiōi dicit̄ dupl'r: vel ita q̄ impoz tetur negatio tātum:⁊ ita cū nō relinquat̄ aligs actus nō remanebit ratio meriti:⁊ hoc potuisset ꝟtingere ī primo sta tu propter hoc q̄ bō nō cogebatur tētationē exteriorē dis cutere cū interiori tētatiōe nō vigeret̄: vel ita q̄ impoztat actū volūtatis tētatiōi repugnātē:⁊ sic resistere pctō sem per ē meritoziū ī eo qui gratiaz bz. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ quis homo ī primo statu nō habuerit certamē iterius ha buit tamē certamē exterius: vñ ⁊ victoziam hr̄e potuit q̄ cozonā merereť:nec tamē est de necessitate meriti certa men cōtra aliquē ipugnātē:qz sic in angelis meritū nō in ueniremus:ſz ō necessitate meriti ē certamē quo gs contē dit apprehēdere aliqd qō supra se ē:sm q̄ aliqs q̄si virib⁹ suis luctat̄:nec opz vt vbi ē maius certamen ibi sit maius meritum:ſz vbi ē magis legitimū: cōtingit autē ī minozi ī pugnatiōe magis legitimū certamē eē. ¶ Ad tertiū dicē dū q̄ aliqd pōt dici difficile dupl'r: vel ex arduitate opis:⁊ sic vtus itelligitur circa difficile eē:qō. ſ. i se difficile ē ⁊ ar duus:vel ex impfectiōe opantis:⁊ sic virtus circa difficile nō ē:ſz talē difficultatē virtus tollit:quāto eniz aligs vir tuosior ē:tāto facilius opa virtutis exercet: nec tamē dōz ē q̄ quāto virtuosior sit minus mereat̄:⁊ p būc modum ē difficultas maiorī ī opibus boīs post pctñ ex impfectione opantis. ¶ Ad quartū dicēduz q̄ hoc q̄ opa alicuius an geli sint minus meritoria q̄ alicuius boīs nō ꝟtingit ex ī pfectiōe angelorū:ſz ex ꝟditiōe gratie:q̄ quāuis in angelis sit maior scōz statuz:quia ꝓpinqor fini cū sit minor via angelo data q̄ boī. vt supra dcm est. tamē gratia boīs pōt eē maiorī virtute meredi:angelis.n. data ē gratia ad ōter minatū graduz scōz ōterminatū ordinē promeredūz:⁊ iō vlterius pmiuz p gratiaz illā mereri nō possūt:bō autē cū ex ꝟditiōe nature ad nullū ordinē ōterminet̄:ſz idifferen ter ad oēs se habeat:accipit gratiā ēt idifferēter ordinatā ad promeredūz gradū cuiuslibz ordinis scōz genus suuz: ⁊ iō nō opz q̄ rōne ista bō ī primo statu minus mereri po tuiſſz q̄ post pctñ. ¶ Ad quintū dicēduz q̄ cuius bō nūc ad eundē terminū pueniat ad quē pueniſſz ante pctñ:nō opz tamē vt equalē efficaciā in meredo bēant actus eius: qz qō tūc ex paucis actib⁹ mereri potuit:nūc oz q̄ ex mul tis actibus mereat̄:ita q̄ p exercitiū actuū in quandaz p fectionez crescat scōz quā sibi competat merituz tāti pre miū quā prius habuisset.

¶ Utrū expulsio de paradiso ⁊ priuatio iustitie originalis sit ꝟueniens pena prime trāsgressiōis. V.

A D quintum sic pceditur. Uidetur q̄ pena boīs iconuenien ter ī lr̄a ōterminet̄ pro pctō prime trāsgressio nis. Illud.n. qō propter boiez factū ē ī aliquo boi seruire dz:ſz paradisus terrestris propter boiem factus ē:sicut alie creature:cū igit̄ boi inde electo in nullo seruiat:videt̄ q̄ inde expelli nō ōbuerit. ¶ Pre terea. propter pctñ boīs tota natura ōteriorata ē q̄ppter boiez facta ē. vt dicit glo. ad Ro. 8. multo. ergo magis locus ille ī quo pctñ cōmissuz ē. ſ. paradisus terrestris infici de buit: ſz boi ifecto ōbetur locus infectus ergo post pctñ ō paradiso terrestri expelli non ōbuit. ¶ P. vt supza magi ster dixit di. 17. paradisus terrestris ō se locus inaccessibi lis ē. ergo frustra apponuntur custodie ne homo ad illuz accedere possit ad quē etiaz sine illis puenire nō valeret. ¶ Preterea homo post peccatuz statim necessitati mor tis addictus fuit:sed ex quo necessitatē moziendi habuit ñ poterat nō mozi. ergo frustra dōs dixit. videte ne forte fumatis ō ligno vite ꝛc. ¶ P. lignū vite nō habuisset ma iorē effectuz in boiem post peccatuz q̄ ante:sed homo an-

te peccatum de ligno vite edidit. vt in littera dicitur: nec tamen in eternuz vixit. ergo etiaz licz post peccatuz de eo comedisset nō in eternuz vixisset. ¶ Si dicatur q̄ lignū vite hunc effectuz non habebat nisi frequēter sumptum. ¶ Contra. Causa multiplicata non variat effectuz scōz spēz. si ergo semel sumptuz imortalitatis causa nō erat vi detur q̄ nec ēt si frequēter sumeretur.

Contra id quod inocētie ōbebatur non ōbuit re manere inocētia amissa:ſz locus ille:et cibus inocētie ōbebatur. ergo post peccatū homo vtroq; priuari ōbuit. ¶ P. magis erat propriius locus angeli ce lum empyreuz in quo creatus est q̄ boīs paradisus terre stris in quo positus ē homo extra ipsuz creatus:sed ange lus post peccatuz ō celo empyreo ōiectus ē. ergo ⁊ bō post pctñ ō paradiso terrestri expelli ōbuit.

Respondeo dicēduz q̄ ad felicitatē seu ad beati tudinē aliquid ptinet quod ē ō sub stantia eius:sicut visio dei gaudiuz ⁊ huiusmodi: aliquid autē cozresponder sibi p modum congruētie:sicut beatitu dini sanctoruz rñdet locus excellētissimus qui ē celū em pyreuz. Ita etiaz ad statum inocētie:in qua quodā modo bō beatus erat. vt dicit Augustinus. iz. ō ciuitate dei q̄dā pertinebant quasi essentialiter:sicut imortalitas ⁊ obedi entia viriuz inferioruz ad rationez ⁊ huiusmodi:sed que dam alia pertinebant per modum cuiusdam congruentie. Immortali eniz vite:⁊ ab oi inquietudine segregate ōbe batur locus tēperatissimus ⁊ ōlitys plenus qualis ē para disus terrestris. vnde sicut post peccatuz deiectus ē a sta tu illo innocētie in quē eleuatus erat supra conditionem nature sue absolute considerate: ita etiam ⁊ locum ami sit qui illi excellētie debebatur: ⁊ in locum vbi formatus fuerat deiectus erat.

Ad primum ergo dicēdū q̄ paradisus terrestris quāuis non seruiat homini quasi in vsum eius veniēs:seruit tamē sibi ad istructionē eius pro ficiēs:sicut homo ex hoc ipso q̄ ī scriptura cognoscit se ta li loco p pctñ priuatuz ad pctñ vitāduz icitatur:⁊ ad mi seriaz suaz cognoscēdam. ¶ Ad secūduz dicēduz q̄ sicut peccati infectio nō venit ad creaturas alias:nisi per crea turam rationalē peccantē:ita etiaz illa infectio nisi cozru ptio nō irrationalis creature penam ordinatur. vnde nō oportet q̄ locus ille per peccatuz inficiatur:in quo homo ⁊ angelus peccauit: scilicet paradisus terrestris ⁊ celum empyreū:sed illa loca que peccantibus ōputata sunt post pctñ. ¶ Ad tertiuz dicēdum q̄ illa impedimēta ratione quorū inaccessibilis dicitur paradisus terrestris forte boc gladius flāmeus vocatur:quia p̄cipue locus ille inacces sibilis videt̄ propter intēperatuz calorē in locis interme dijs:⁊ ideo non sequitur q̄ huiusmodi ipedimēta supflua sint. ¶ Ad quartuz dicēdum q̄ quāuis homo post pecca tum lignum vite sumpsisset:mortē euadere nō potuisset: potuiſſz tamē mortē differre:ita vt vita eius auxilio ligni vite prolongaretur:sicut ō Enoch ⁊ Delya creditur:⁊ hoc homini non expediebat. vt tāditu in hac misera vita pma neret. Et vba illa dñi sūt magis accipiēda p modum com passionis q̄ insultatiōis. Uel pōt dici. sicut dicit magister in littera. ¶ Ad quintū dōz q̄ ⁊ si bō ante pctñ ō ligno vi te sūpsisset:nō tamē imortalitatē ꝟsecutus fuit quā lignū vite ꝟferre nō potuit:nisi frequēter sūptuz. Et iō dicēdū. ¶ Ad sextū q̄ lignū vite nō erat causa p se imortalitatis vt ex ꝺictis patet:ſz potius erat. vt dispositio q̄dā. dispo sitio ät nō pducit ad effectū nisi multiplicata:sicut pz ī q̄ litatibus actuis ⁊ passiuis q̄ sūt dispositiōes ad formā ele mēti:non.n. inducit forma elemēti nisi quādo pducitur materia ad intensionē qualitatum illarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Expositio textus.

Peratur liberādo ⁊ ꝓparando ⁊c.) vt liberatio referat ad expulsionē peccati: ⁊ ꝓparatio ad ifōrmationez aie. (Nō tamē iustitie habēde vl̄ retinēde.)

Cōtra supra dcm̄ ē q̄ quāuis hō nō hēret vñ ꝓficere posset: habuit tamē vñ posse stare. ergo lib. arb. sufficiebat ad iustitiā retinēdam. Et dōz. q̄ ab eadē causa est eē rei ⁊ cōseruatio eius. vñ sicut eē iustitie gratuite nō est nisi a deo: ita etiā ⁊ ꝛseruatio eius. Sz vez est q̄ hō habēs gratiam nō idiget alia gr̄a ad eius ꝛseruationē. Et ꝓpter hoc dicit q̄ hō pōt ꝓ se stare. (Quibus rñdētes dicimus ⁊c.) Uī ē falsum: q⁹ si quādo peccauit nō habuit: tunc ꝑus amisit q̄ peccaret: qđ videt falsum. Sz dōz. q̄ ante itentionē peccati habuit vtutes: sz sil'ista duo fuerūt cōmissio peccati ⁊ amissio vtutis: sicut vnū est instās i quo expellit nigredo ⁊ in quo iducitur albedo. (Nō añ petrñ beatissimus ⁊c.) Nō est itelligēdum de patrie beatitudine: sz ꝙ q̄ beatitudo ic̄ludit talē perfectionē q̄lis illi statui cōgruebat: ⁊ capiebat aurā etherea iquātuz fixus in dīnoz cōtemplatione mānebat. (Atq; vñ fuisse ꝛcessis.) Ex hoc nō sufficiēter ꝓbatur: q̄uis hō in statu illo de ligno vite comedebat. preceptū. n. affirmatiuū nō obligat ad semp. vñ ⁊ si ꝓceptū sibi fuerit q̄ lignis oibus ꝛcessis vteret: potuit tamē esuz alicuius eoz differre vsq; ad terminū sibi a deo ꝓfinitū ⁊ ideo a quibusdā nō cōceditur qđ magister hic determinat: sz qđ verius sit determinari nō pōt: cum scriptura nō determinet: nec ratione ꝓbari possit.

¶ Oz ꝓ Adā petrñ ⁊ pena trāsiuit in posteros.

¶ Distinctio. xxxx.

In superioribus insinuatuz est: licz ex parte. ñ. n. ꝓfecte sufficimus: q̄liter ꝓmus hō deliquerit ⁊ quā ꝓ peccato penā subierit: q̄bus adiūcendū est petrñ sil'ac penā per eū trāsisse i posteros: sicut Apl's ostēdit ingens. Sicut ꝑ vnum hoiem in hūc mundū peccatum intrauit: ita ⁊ in oēs homines mors pertransiit.

¶ Utrz illud petrñ fuerit originale: an actuale.

Hic ꝓmo videndū ē q̄đ fuerit illud peccatū: originale. s. an actuale. ⁊ si de originali intelligat: cōsequēter qđ sit originale petrñ: ⁊ quare dicat originale ⁊ quo mō pertrāsierit vel ptranseat in oēs: diligenter inuestigandū ē. Quibusdā placuit de peccato actuali ade illud accipe: asserentibus hoc aplm sensisse cū inferius ait. Sicut ꝑ inobedientiā vnius hois peccatores ꝓstituti sunt multi: ita ⁊c. Euidēter iquiūt etiā ipso noie exprimit apl's petrñ: q̄đ per vnū hoiez itrauit in mūdū. s. inobedientiā. Inobedientia ꝛo peccatū actuale ē. Hoc aūt dicūt intrasse in mūduz: nō traductiōe originis: sz similitudine ꝑuaricatiōis. Oēsq; i illo vno petō peccasse dicūt: q⁹ oibus ille vnus peccādi exēplū extitit. Hoc male senserūt quidam hereticī: q̄ dicti sūt pelagiani. de q̄bus Aug. in ꝓmo lib. de baptismo paruloz cōmemorat dicēs. Sciēdū ē hereticos quosdā: q̄ noiati sūt pelagiani: dixisse petrñ ꝓme trāsgressiōis i alios hoies nō ꝓpagatiōe: sz imitatiōe trāsisse. vñ ēt in parvulis nolūt credere ꝑ baptismum solui originale petrñ: qđ in nascētibus nullū eē oino cōtendūt. Sz eis dicit̄: q⁹ si aplus petrñ imitatiōis: nō ꝓpagatiōis intelligi voluisset: eius ꝓcipē nō Adā: sz dyabolū diceret: de quo i libro sapie dicit̄. Invidia dyaboli mors intrauit i orbē terraz. ⁊ q⁹ nō vult itelligi hoc eē factū ꝓpagatiōe: sz imitatiōe: cōtinuo subiūxit scriptura. imitant̄ aut̄ eū qui sūt ex parte ipsius. Imitāt̄ quidem Adā quotquot ꝑ inobedientiā trāsgredi unt̄ mandatū dei: sz aliud ē qđ exemplū ē voluntate peccātibus: aliud qđ origo ē cū peccato nascentibus: nō ē igit̄ accipiendū peccatū ade trāsisse in oēs imitatiōis tantū exemplo: sed propagationis ⁊ originis vitio.

¶ Hic aperit illud esse peccatuz originale quod transit in posteros.

Est illud peccatū originale vt aperte Aug. testatur: qđ per adam transiuit in omnes: per eius carnem vicium: ꝛcupiscentialiter generatos.

¶ Quid sit originale peccatū hic inquirit.

Quod diligēter inuestigandū ē q̄đ sit. De hoc. n. sancti doctores sub obscuritate locuti sūt: atq; scholastici lectores varia senserūt. Quidaz. n. putant originale petrñ eē reatū pene ꝑ petō primi hominis. i. debitū vel obnoxitatē: q⁹ obnoxij ⁊ addicti sum⁹ pene tēporali ⁊ eterne ꝑ primi hois actuali petō. q⁹ ꝑ illo vt aiūt oibus debet pena eterna nisi ꝑ gr̄az liberent̄. Juxta hoz̄ sniam oz dici originale petrñ nec penā nec culpā eē. Culpā nō eē ipsi fatētur. pena quoq; ꝑm eos eē non pōt. q⁹ si debitū pene originale petrñ ē cū debitū pene nō sit pena: nec originale peccatū est pena. Qđ etiā qdā eoz admittunt dicētes i scriptura peccatū sepe noiari reatū. ⁊ reatū illi intelligunt vt dictū est obnoxitatē pena. Et ea rōne asserūt peccatū originale dici eē in parvulis. q⁹ parvuli ꝓ ipso ꝓmo peccato rei sunt pene. sicut ꝑ petō iniqui parentis aliquando exulant filij scōm iusticiam fori.

¶ Oz originale petrñ culpa sit auctoritatib⁹ ꝓbat.

Sed q̄ originale petrñ culpa sit. pluribus sanctoz̄ testimoniis edocet. sup exodū vbi dicit: primogenitum asini mutabis oue. Gregorius ait. Oēs q̄ in petrō nati sumus ⁊ ex carnis delectatiōe cōcepti: culpā originalē nobis cōtraximus. vnde ⁊ voluntate nr̄a peccatis iplicamur. Ecce culpas originalē dicit nos trahere. vñ cōstat originale petrñ culpā esse. Aug⁹. quoq; in libro de natura ⁊ gr̄a de hoc eodē sic ait. Oēs vt ait apl's peccauerūt. vtiq; vel in seipsis vl̄ in adā: q⁹ sine peccato non sunt: vel qđ originaliter attraxerūt: vel qđ malis moribus addiderunt. Petrñ enim primi hominis nō solum: sz omne nocuit genus humanū: q⁹ ex eo dānatione simul ⁊ culpaz suscepimus. Idē sup psal. qnq̄gesimū. Oz de corpe mortuo seminat̄ cū vinculo peccati originalis nascit̄ ⁊ mortis: ideo igit̄ se iniquitatibus concepturz dicit David: q⁹ in oibus trahit̄ iniquitas ex Adaz ⁊ vinculum mortis. nemo enim nascit̄ nisi trahens penaz ⁊ meritū pene. Meritū aut̄ pene petrñ est. ois ergo q̄ nascit̄ ꝑ carnis ꝛcupiscētiā petrñ trahit. petrñ itaq; originale culpa est: quā oēs ꝛcupiscētialiter cōcepti trahunt. Uñ in ecclīasticis dogmatib⁹ scriptū est. Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites: oēm hoiem qui per concubituz viri ⁊ mulieris cōcipit̄: cuz originali petō nasci: impietati subditum: mortiq; subm: ⁊ ob hoc nā ire nasci filiū: a qua nullus liberat̄ nisi per fidē mediatorem dei ⁊ hoium. His aliisq; auctoritatib⁹ euidenter ostēdit̄ petrñ originale culpā eē: ⁊ in oibus cōcupiscētialiter genitis trahi a parentibus.

¶ Quid sit quod dicitur originale petrñ. s. fomes peccati. i. concupiscentia.

Nunc superest videre quid sit ipm̄ originale petrñ: q⁹ cuz nō sit actuale nō est actus siue mot⁹ aie vel corporis. Si enim actus est aie vel corporis actuale vtiq; petrñ est. Sz actuale nō ē. nō est igit̄ actus vel motus. qđ igit̄ originale petrñ dī fomes peccati. s. cōcupiscētia vel concupiscibilis: q̄ dī lex mēbroz̄ siue lāguoz nāe: siue tyrānus qui est in mēbris nr̄is: siue lex carnis. Uñ Augus. in li. de baptismo paruloz̄. Est i nobis ꝛcupiscētia q̄ nō est ꝑmittēda regnare. Sūt ⁊ ei⁹ desideria q̄ sunt actuales ꝛcupiscētie: q̄ sunt arma dyaboli q̄ veniunt ex lāguore nāe. lāguor aūt iste tyrānus est qui monet mala desideria. si ḡ vis esse victor tyrāni atq; inermē inimicū inuenire: non obedias cōcupiscētie male. His verbis satis ondit̄ comitem petī esse cōcupiscētiaz.

¶ Quid nomine cūcupiscentie intelligitur: que dicitur fomes peccati.

Nomine aūt cōcupiscētie nō actuz cōcupiscēdi: sz vitiū primū significauit: cui ea dixit legē carnis. vñ illud in tractatu de verbis apl̄i sic ait. Semp pugna est in corpore mortis huius: q⁹ ipsa cōcupiscētia cum qua nati sumus finiri nō pōt. q̄diu viuim⁹ quot

tidie minui pōt: finiri nō pōt. Que aūt est cōcupiscētia cū qua nati sumus? vitiū vtiq; ē qđ parvulū habilē cōcupiscere facit: adultū ēt concupiscentē reddit: sic̄ eni in oculo ceci in nocte vitiuz cecitatis ē: sz nō appet: nec discernit̄ iter videtez ⁊ cecū nisi luce veniēte: sic in puero vitiū esse nō apparet: donec etatis ꝙuectionis tps occurrat. Ex his dat̄ itelligi qđ sit originale petrñ. s. vitiuz ꝛcupiscētie: qđ in oēs ꝛcupiscētialiter natos ꝑ adā itrauit: eosq; ꝛmaculauit. Uñ aug. i li. de bapmo par. Adā ꝓter imitatiōis exēplū occulta ēt tabe carnalis ꝛcupiscētie siue tabificauit in se oēs de sua stirpe vēturos. Uñ Apl's recte ait. In quo oēs peccauerūt. circūspecte ⁊ sine ambiguitate dic̄ Apl's. Siue. n. itelligat̄ in quo hoie siue in quo petō: sanū est. In adā. n. oēs peccauerūt vt i mā: nō solū ei⁹ exēplo: vt dicūt pelagiani. Oēs. n. ille vn⁹ hō fuerat. i. in eo māt̄ erāt. Manifestū est itaq; oēs i adā peccasse q̄si in massa. Ipe eni ꝑ petrñ ē corrupt⁹: quos genuit oēs nati sūt sub petō. Ex eo igit̄ cōstituti sunt petōres: ita ⁊ in illo vno petō qđ itrauit in mundū: recte oēs dīr peccasse: q⁹ sic̄ ab illo vno hoie: sic ab eodez vno petō immunes eē nō pōt: nisi ab ei⁹ reatu per xp̄i bapm absoluant̄. alia q̄ ꝓpria sī petā: in qb⁹ tm̄ peccāt quoz̄ petā sī: aliud hō vnū in quo oēs peccauerūt. i. ex quo oēs petōres ꝓstituti sunt.

¶ Hō sit petrñ in quo oēs peccauerūt. s. originale quod ex inobedientia processit.

Hoc ē originale petrñ quo petōres nascuntur oēs cōcupiscētialiter geniti: qđ ex adā siue ex ei⁹ inobedientia emanauit: ⁊ i posteros dmigrauit. Uñ aplus cōsequēter ꝑ inobedientiā vni⁹ hois multos dicit eē ꝓstitutos petōres: que est actuale petrñ. Cū añ dixerit ꝑ vnū hoiez petrñ itrasse i mūdū: ⁊ in eo oēs peccasse: qđ de originali dictum est oporteret accipi.

¶ Exquo sensu dictuz est per inobedientiā vni⁹ multos cōstitui peccatores.

Quod ḡ ait. ꝑ inobedientiā vni⁹ multi cōstituti sunt petōres: eo sensu dcm̄ eē intelligendū ē: q⁹ ex inobedientia ade. s. ex petō actuali ade: ꝓcessit originale peccatum: quo oēs peccatores nascuntur: vt ⁊ in illo esset: ⁊ in omnes transiret.

¶ Oz peccatū originale in adā fuit ⁊ in nobis est.

Unde aug. Juliano hērico nllz peccatū in parvulis eē ꝓtendēti rñdēs apte asserit peccatū originale ex voluntate ade ꝓcessisse: ac ꝑ ei⁹ inobedientiā in mūdū itrasse. Querit. n. Julian⁹ ꝑ qđ peccatū inuenit in par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nulo: ita iquiēs. Nō peccat iste q nascit. nō peccat ille q genuit: nō peccat ille q ꝑdidit. Per qs igr rimas iter tot pfidia inocētie pctī fingis ingressuz? Et rīdet ei scā pagina. p vnū boiez peccatū itrauit i mūdū. p vnī⁹ iobedientiā ait apl's: qd qrit ampli⁹? qd qrit apti⁹? Irē ingt Julian⁹. Si p boiez vnū pctī in mūdū itrauit. pctī vel ex volūtate vel ex nā ē. Si ex volūtate ē: mala ē volūtas q pctī facit. si ex nā ē: mala est nā. Cui rīdeo ex volūtate pctī ē. Querit forte vtrū originale pctī ex volūtate sit. rīdeo. prius ⁊ originale pctī ex volūtate eē: q⁹ ꝟ ex volūtate primi hois semiatū ē: vt i illo eēt: ⁊ i oēs trāsiret.

¶ Obiectio quozūdā ꝓtra id qō supra dictuz est omnes hoies in adam fuisse.

Ad ꝟ aūt qō diximus in adā fuisse oēs hoies: qdā ꝟboz sectatozes sic obījci unt dicētes. Nō ois caro q ab adam traducta ē: in eo sīl existere potuit: q⁹ m'ro maiozis q̄titatis ē: q̄z fuerit corp⁹ ade. In quo nec tot ēt arbomi fuerūt: quot ab eo hoies descenderūt. Quocirca vez nō cē asserūt subaz vniuscuiusq; in primo fuisse parente.

¶ Rīsio vbi aperīt qual'r in adā ꝟ rōnē semināl'ē: ⁊ quō ex eo descēderint. s. ꝓpagatiōis lege.

Quib⁹ rīderi pōt q māl'r atq; cāliter: nō formal'r dī fuisse i prio hoie: oē qō i būanis corpib⁹ nāliter ē. Descēditq; a prio parēte lege ꝓpagationis: ⁊ in se actū ⁊ m'tiplicatū ē: nll'a exteriozi suba i id trāseunte: ⁊ ipm i futuro resurget. Fomētū qdē ꝟ a cibis: ꝟ nō cōuertunt cibi in humanaz subaz q̄ ꝑm ꝓpagationē descēdit ab Adā. Trāsmisit. n. Adā modicū qd ō suba sua i corpora filioꝝ: qn̄ eos ꝓcreauit. i. qd modicū de massa sube ei⁹ diuisuz ē ⁊ ide formatū ē corp⁹ filij: suiq; m'tiplicatiōe sine rei extrisece adiectiōe auctuz ē. Et de illo ita augmētato aliqd itidē separaī. vñ formāt posteriozꝝ corpa: ⁊ ita ꝓgredīt ꝓcreatiōis ordo lege ꝓpagatiōis vsq; ad finē būani gnīs. Itaq; diligēter ac perspicue itelligētib⁹ pz: omnes ꝑm corpora in adā fuisse per seminales rōnem: ⁊ ex eo descendisse propagationis lege.

¶ Auctate ⁊ rōne ꝓbaī nihil extrinsecū cōuerti i humanā substātiā que ab adā est.

Quod ꝟo nihil extrisecū in humanam corpis nāz trāseat: ꝟitas i euāgelio significat dicēs. Oē qō itrat i os i ventrē vadit: ⁊ i secessuz emittit. Nō etiā rōne oīdi pōt ꝟ mō. Puer q stati post ortū mo rīt: i illa statura resurget quā habitur⁹ erat: si viueret vsq; ad etatē. xxx. ānoz nll'o vitio corpis ipe dit⁹. Añ g illa suba q adeo ꝓua fuit in ortu: ꝺre surrectiōe tā magna erit: nisi sui m'tiplicatiōe in se? Añ appet q ēt si viueret: nō aliunde: ꝟ in se augmētaret illa suba. Sicut costa ō q fcā ē mulier: ⁊ sicut panes euāgelici. Nō ificiantur rīi gu cibi ⁊ būoꝛes i carnē ⁊ sanguinē trāseāt: ꝟ nō ꝑ ꝟitatē būane nāe q a primis descēdut parētib⁹. Que sola i resurrectōe erit: reliq; ꝟo caro in quā cibi trāseūt tāq; supflua in resurrectōe ꝺponet. Que rīi ciboꝝ aliarūq; rez fomētis coalescit.

¶ Diuisio textus.

Postq; determinauit lapsuz humane nāe q̄tū ad pctī pmoꝝ parētū. In pte ista icipit determiare quō nā būana vitiata ē in posteris. Et diuidīt i ptes duas. In pma determiat de pctō qō a pmis parentib⁹ in posteros eoꝝ transiuit p carnis originē. s. de pctō originali. In z⁹ determiat de pctō qō trāsiuit in posteros p imitatiōnē opis. s. de pctō actuali. ȝ 4. di. (Post ꝺcā de pctō actuali rē.) Pria dividīt in duas. In pma determiat de pctō originali ostēdēdo an sit ⁊ qd sit. In scda determiat q̄sdā ꝺditiōes ei⁹. ȝi. dist. (Sīc supest iuestigare rē.) Pria dīdīt i: ⁊ In p⁹ determiat de pctō originali ꝑm vitatē. In scda excludit q̄sdā obones qb⁹ pcti originalis traductio ipugnat ibi. (Qz ergo ait p iobediētia rē.) Pria dividīt in duas. In p⁹ oñdit aliqō pctī a pmis parētib⁹ in posteros trāsire. In z⁹ ingrit qd sit illō ibi. (Dic p videdū est rē.) Et dividīt i partes duas. In p⁹ ingrit an sit pctī actuale vl' nō: qō dīc apls p vnū hoiez i mūdū itrauisse: ostendens q ē pctī originale ⁊ nō actuale. In z⁹ iterato ingrit qd sit illō originale peccatū (Qz diligēter inuestigādū ē rē.) ¶ Circa p⁹ tria ꝺq̄. Primo mouet qōnē. Scḋo excludit falsaz opionē quorundā ꝟ exponētiū de peccato actuali trī ibi. (Quibusdā placuit rē.) Tertio oñdit ꝟ itelligi de originali pctō ibi. (Et ē illud pctī originale rē.) (Qz diligēter inuestigādum ē rē.) Dic ingrit qd sit pctī originale. Et dividīt i ptes duas. In p⁹ ingrit qd sit ꝑm genus mozis. In z⁹ qd sit ꝑm genus nāe ibi. (Nūc supest videre rē.) ¶ Circa p⁹ duo fac. Prio ponit q̄rūdā opionē q pctī originale reatuz trī eē dicebāt ⁊ nō culpā. Scḋo oñdit pctī originale culpā eē ibi. (Sed q originale pctī rē.) (Qz ergo ait p iobediētiam rē.) Dic excludit obones pctī originale ipugnantes. Et dividīt in duas. In p⁹ excludit obiectiōes q̄ ipugnāt directe pctī originale. In z⁹ excludit obiectionē q̄ ipugnat peccatum originale q̄tū ad cāz eius q̄ est carnis traductio ibi. (Ad hoc aūt qō diximus rē.) ¶ Circa pmū duo fac. Primo excludit obonē pelagi ex auctate ꝓcedētē. Scḋo excludit obones duas Juliani q rōcinādo originale pctī impugnabat. Quaz p⁹ icipit ibi. (Uñ Aug. Juliano rē.) Scḋa ibi. (Iē ingt Julian⁹ rē.) (Ad ꝟ aūt qō diximus rē.) Dic excludit obiectiōes eoꝝ q pctī originale ipugnāt ex pte cāe eius q̄ est carnis traductio ex vno in quo oēs māliter fuerunt. Et circa ꝟ tria facit. Primo mouet obiectionē. Scḋo ponit respōsionē ibi. (Quib⁹ rīderi pōt rē.) Tertio ponit rīsionis ꝺfirmatiōez ibi. (Qz ꝟo nihil extrīsecū rē.) Qō I.

Ic ē ꝺupler qō. Prima de pctō originali. Scḋa de traductiōe carnis. ¶ Circa pmū querunt tria. Primo an p pctō pmoꝝ parentū in nos ísti defectus deuenerunt: quos sentimus: sicut necessitas moziendi ⁊ hꝺ per modum quo pena consequit culpā. Scḋo vtrū defectus aliquis ex pmis parentibus in nos deuenire potuerit

qui rōnē culpe bēat. Tertio supposito q̄ sic querit quid sit originalis culpa q̄ a parētibus cōtrabitur.

¶ Utrū defectus quos sentimus sint nobis quasi pena pro (pctō pmi hois. I.

Ad primuz sic ꝓcedit. Uidet q̄ defectus quos sentim⁹ nō sint nobis quasi pena ꝓ pctō pmi hois inflicta. Sicut enim dicit Sen. moꝛs est hois natura non pena. iter oēs aūt defect⁹ moꝛs maioꝛ ē. vñ ⁊ finis terribilium a pbo in. z. ethy. oī. q̄ nec ēt aly defectus pene deberēt dici qui nām humanā cōsequunt. ¶ P. q̄cuq; intueniunt in aliquibus ex eisdem pncipys creata: ꝑm rōnem vnaz in illis ineniunt: cū ex vnitate pncipioꝝ pdeat vnitas rei: ſz moꝛs: fames: sitis: ⁊ hꝺ iueniunt ex eisdez pncipys in hoie: ex gbus in alys aīalibus. s. ex pugna ȝrioꝝ: ex gbus corpus componit: cū igit in alys aīalibus nō sint sub rōe pene nec in hoie tanq̄ pene erūt. ¶ P. nō magis peccauit homo q̄ angelus: imo minus: vt supra dictū est. zi. dist. ſz angelus p pctī nihil amisit de bonis nālibus sibi collatis: vt Diony. 4. c. de di. no. dicit. ergo nec hō. si igit de nā hois eēt: vt corpus suū esset icoꝛruptibile ⁊ ipassibile: hꝺ p pctī nō amisisset. cū igit amiserit: videt q̄ non fuerit nāe: ſz grē. ergo ⁊ priuatio hoꝛ non sicut pena nām cōsequit: ſz sicut nālis defectus. ¶ P. ois ⁊tus nāliter tendit in suum obm: sed ⁊tutis concupiscibilis obm est delectabile ꝑm sensum. ergo q̄ concupiscibilis moueat in illud hꝺ nō est pena: ſz hois natura: ⁊ similr de irascibili: ⁊ de alys viribꝰ. ſz ex hoc causaī pugna virū inferioꝝ ad superiozes q̄ vnaquez ⁊tus in suum obm mouet. videt ergo q̄ hꝺ pugna sit nālis hoi ⁊ nō pena eius sic dī. ¶ P. nulli dī esse pena si nō attingat ad illud qō vires nature sue excedit: sicut q̄ homo nō pōt volare nō ē sibi pena: ſz pringere ad videndū deū in sua eentia oēs vires humane nāe excedit alias hō ex nālib⁹ in illud venire posset. ergo nec carētia visionis dine pena hois dici dꝺ: ⁊ ita nihil eoꝝ q̄ pena eē dīr ꝑmi pctī rōnez pene habere videnī.

Contra. Dis passio inuoluntaria pena est: sed moꝛs ē passio maxime inuoluntaria: adeo q̄ nec senectus voluntatem nō moziēdi petro abstulerit: vt Joan. vltimo in Hlor. dicit. ergo moꝛs: ⁊ alia hꝺ sunt pene. ¶ P. vt pbs dicit in. z. phȳsicoꝝ. ⁊ ꝑmo de aīa. actus proprius fit in propria materia. vñ opz pfectionē perfectibili ꝓportionatam esse: ſz anima rōnalis que est perfectio corpoꝛis humani ꝑm suā nām icoꝛruptibilis est. ergo ⁊ corp⁹ humanuz nāliter icoꝛruptibile est. si ergo corrumpit: hoc erit per defectū nāe: ⁊ ita erit pena. ¶ P. potēcius nō vincitur a minus potēte: q̄z agens est nobilius patiēte: vt pbs in. z. de aīa dicit. sed corpus humanū est nobilius alys inanimatis corpoꝛib⁹. si ergo ab eis patiaī: hoc erit per ifirmitatē nature eius. ifirmitas autē ⁊ defectus eius quod ꝑm naturā in homine est: pena est. ergo passibilitas a talibus corpoꝛibus est in homine quasi pena.

Respondeo dōm: q̄ ea que sunt ad finē disponunt ꝑm necessitatē finis: vt ex. z°. phȳsico. pz. finis autē ad quē homo ordinatus est: est vltra facultatē nāe create. s. beatitudo: q̄ in visiōe dei ꝓsistit. soli enī deo ꝟ cōnaturale est: vt ex dictis in. zz. di. pz. vñ opoꝛtuit nām humanā taliter instituī: vt nō soluz bñet illud qō sibi ex pncipys nālibus debebaī: ſz ēt aligd vltra: per qō facile in finē pueniret: ⁊ q̄z vltimo fini amoꝛe iherere nō poterat: nec ad ipz tenēdū puenire: nisi ꝑ supremā parte suā: q̄ est mēs: ⁊ itellectus: seu rō: in qua ymago dei insignita est: ideo vt illa pars in deū tēderet: subiecte sunt sibi vires iferiozes: vt nihil in eis accidere posset: qō mētē retineret ⁊ impediret ab itinere in deū: ⁊ pari rōne corpus hoc mō disposituz est: vt nulla passio in eo accidere posset: per quā mētis cōtemplatio impediret: ⁊ q̄z hec omnia ex ordine ad finem: vt dictū est: homini inerāt: ideo facta deordinatiōe a fine per peccatū hec oīa in natura humana esse desiere: ⁊ relictus ē homo in illis tātum bonis q̄ eū ex nālibus pncipys cōsequuntur. Et hoc expresse Dionysius dicit. z. c. ce. hierar. Sic ingens. ꝓriū aūt pncipiū habēs homo in gnōnibus corrupti bilibus merito ad pncipy ꝺnitem ductus est finez. i. hoc ex pctō meruit: vt cū ex pncipys suis ex gbus compositus est sibi corruptio deberet: q̄ reduceretur per peccatū ad talē finē q̄ suis pncipys ꝺgrueret: ⁊ ꝟ accipitur ex hoc qō dictū est Sen. 3°. Terra es: ⁊ in terraz ibis. Scḋm ꝟ ergo dico q̄ isti defectus possunt ad nām humanaz duplr compari: vel ad eam ꝑm q̄ in pncipys nālibus suis tātū consideratur: ⁊ sic ꝓculdubio nō sunt pene eius: ſz nāles defectus: sicut ēt eē ex nihilo vel idigere cōseruatiōe est defectus quidā naturalis oēm creaturā ꝺnīs: ⁊ nulli est pena: vel ad eam ꝓut instituta est: ⁊ sic ꝓculdubio pena sunt sibi: q̄z etiā ex priuatione eius quod gratis alicui conceditur postq̄ concessum est: puniri dicitur aliquis.

Ad primum ergo dōm: q̄ Sen. ⁊ alij pbi ꝺsiderauerunt nām humanā ꝑm ea q̄ ex pncipys suis nālibus ipsaz cōsequunt. statuz eni illū ꝓme cōditōis scire nō potuerūt: quā nō nisi fides tz. ⁊ iō de morte nō nisi sicut de nāli defectu locuti sunt: q̄uis ēt nālis defectus aliquo modo pena dici possit. ¶ Ad scḋm dōm: q̄ animalia alia nō sunt ordinata in finē qui facultatē nālē ipsorū excedat: ⁊ iō in illis tātū bonis creata sunt que eis ex pncipys nālib⁹ debenī. vñ nō est similis rō de hoie ⁊ de alys aīalibus. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ bona nālia dīr duplr. vel prout sunt in se ꝺsiderata ꝑm q̄ nāe debenī ex ꝓpys pncipys: ⁊ sic nec hō nec angelus p peccatū aligd nāliuz amisit: vel in aliquo diminut⁹ ē: q̄z Diony. ēt integra data nālia in angelis peccātib⁹ ꝑmanere dic: vel ꝑm q̄ ordinanī in finē vltimū. ⁊ ꝟ mō i ꝟtroq; bona nālia diminuta fūt: nō qdez penitus amissa: iq̄tū vterq; factꝰ ē min⁹ habilis: ⁊ magis distans a fine ꝺsecutiōe: ⁊ ꝓpter ꝟ ēt bō gratuitis spoliatꝰ dī ⁊ in nālibus vulneratus. Luc. 10. in Hlo. ¶ Ad 4ᵐ dōm: q̄ qñcq; multa cōueniūt ad cōstitutionē alicuius alicui eoꝝ pōt aliqd ꝑm se ꝓuenire nāl'r ꝑm nām ꝓpriā: ⁊ aliqd cōuenit sibi ꝑm nām totī⁹. sic ꝑ de ēt'is in mixtiōez corpis veniētibus. ꝟ ꝟ q̄ dico q̄ vis ꝺcupiscibilis nāle hꝺ ꝟ in delectabile ꝑm sensuz tēdat: ſz ꝑm q̄ ē vis ꝺcupiscibilis būana hꝺ ylterius vt tēdat in suū obz ꝑm regimē rōnis: ⁊ iō q̄ in suū obz tēdat irrefrenare ꝟ nō ē nāle ubi iq̄tū ē būana: ſz magis ꝺ nām ei⁹ inq̄tū hꝺ. ⁊ ꝑm ꝟ rōnē bñe pene pōt maxie cōsiderata nā būana ꝟ q̄ tota ē sub regimie rōnis: vt i ꝓma ꝺditiōe fuit. ¶ Ad 5ᵐ dōz: q̄ q̄uis nā būana p se nō possit i visiōez dei ꝓtingere: pōt tñ ad eā puenire cū adiutorio gr̄e: ⁊ ex se hꝺ habilitatē vt in illā pueniat. ⁊ silr ēt ex bis que sibi gratis in pᵃ ꝺditiōe collata fuere maioꝛē habilitatē hēbat cui⁹ habilitatis diminutio pena ē hois: si ad istitutionē ei⁹ referaī: ⁊ sic carētia dine visiōis pena dī ſz q̄ nō nocat negationē tātū: ſz ēt ꝓuatiōez quādā cū q̄dā obnoxitate: vt. ā. dictū ē. Et q̄z alie rōnes videnī ꝺcludere q̄ ēt humane nature in suis pncipys ꝺsiderate isti defectus sint pena: iō ad eas ēt rīdendum est. ¶ Dōm g̃ ad sextū q̄ inuoluntariozū illa tātuz rōnez pēne habēt que sunt volūtati subycibilia. volūtas enim nō tātum est possibiliū: ſz etiā ipossibiliuz: et iō si alicui sit inuoluntariū illud qō ptāti volūtatis nō subiacet nō ꝓpter ꝟ rōnē pene hꝺ: sīc q̄ aligs ē breuis nimis in statura vel aligd hꝺ: ⁊ ꝟ mō moꝛs: ⁊ alia hꝺ inuolūtaria fūt. ¶ Ad 7ᵐ dōm: q̄ iter aīam ⁊ corp⁹ oꝛ ē ꝓportionē sīc potētie ad actū nō aūt sīc cōuenientiū in eadē nā seu ꝓpietate: nō eniz opꝛ q̄ si aia est sine q̄titate q̄ etiā corpus sit hꝺ: silr nō oportet q̄ si anima est icoꝛruptibilis nāliter: q̄ cor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus etiam bō sit. ¶ Ad octauū dōm: q̄ q̄uis corpus hominis simplr nobilius sit corpore ignis vrentis vel ferri secātis: in q̄tuz est nobiliori forma perfectum: nihil tamē, phibet illa corpora nobiliora esse fm quid: in q̄tum. s. B habēt in actu: quod corpus humanū habet in potētia: vt calidita tem vel aliquid bō.

¶ Utrum aliquis defectus veniēs in nos p originē habeat (rōnem culpe. II.

A D secundū sic ꝓcedit. Videt q̄ nullus defectus in nos p originē veniēs rōnez culpe habere possit. Ex hoc enim aliqd culpabile vituperabile est si malū sit qō est in potestate ei⁹ qui de hoc culpatur: nō enī vituperamur nisi ex his que in nobis sunt: vt phūs in 3°ethy. dicit: sz illud qō p originē trahitur nō pōt eē in potestate eius q illud originalr trahit. q̄ impossibile est q̄ aliquid p originē tractū rōnez culpe habeat. ¶ P. fm Aug. oē peccatū est volūtariū: adeo q̄ si nō est volūtariū nō est pctm: sz illud qō per originē trahitur nō pōt eē volūtariū: q̄ act⁹ volūtatis originē volētis nō ꝓcedit. q̄ impossibile est aliqd p originē tractū eē pctm vel culpā. ¶ P. nullū accīs pōt trahi nisi subm suū traducat: sz subm culpe est aīa rōnalis q̄ cū nō sit extraduce: vt supra ꝓbatuz est: videt q̄ nec aliqd per originē tractū rōnē culpe hre possit. ¶ Si dicat q̄ traducit pctm per traductionē seminis. ¶ Cōtra. nihil dat alteri vel efficit in altero qō ipm nō hz: sz semē nō pōt eē subiectū infectionis culpe. q̄ nec ex eo culpa in aīam deuenire pōt. ¶ P. nobilius nō patitur a minus nobili: sz aīa est nobilior corpore. q̄ corpus nō pōt agere in aīaz inficiēdo ipaz. ¶ P. iniustū est vt culpa patris in filiū redundet: z q̄ filiꝰ ꝓ patre puniat: sz si ex hoc q̄ adā peccauit in omnes culpa redundaret originalr sequeret filiū p trāsgressiōe pris puniri. q̄ hoc dīne iustitie nō competit.

Contra. ii. ad Ephe. dicit Apl's. Eramus nā fily ire: sz nullus est filius ire nisi p hoc q̄ culpam hz. q̄ homo ex ipsa natiuitate culpā cōtrahit. ¶ P. sicut dicit Ansel. homo si perstitisset iustitiā originalē in qua creatus est in filios ꝓfudisset: sz sicut se hz iustus ad iustos: ita z peccator ad peccatores. ergo etiam q̄ peccauit culpā suam in alios generando transfudit.

Respōdeo dicēdo: q̄ circa hanc mām duplex error tangit in lra. vnus ē eoz qui simplr peccatū originale negabāt: sic error Juliani z Pelagy: z hic error veritati fidei nō ꝓsonat: q̄ sacīoz necessitatē z redemptionis tollit: q̄ cōtra seruitutē peccati in qua nascimur ordinata sunt. Alius est error eoz q̄ pctm originale noīe ꝓcedentes fm rē negabāt: dicētes in puero nato nullā culpaz eē: sz solū obligationē ad penā. Et B manifeste iustitie dīne repugnat: vt. s. aliqs obligetur ad penā q̄ culpam nō habz: cū pena iuste nō nisi culpe debeatur. Et iō his euitatis simpliciter cōcedendū est etiā culpā per originē trahi ex parētibus vitiatis in pueris natis: qō q̄liter sit iuestigāduz est. Sciendū est igit q̄ B tria defectus: malū: z culpa: ex superadditiōe se habēt. defectus enīz simplicem negationez alicui⁹ boni ipoztat: sz malū nomē ꝓuatiōis est. vñ carētia alicui⁹ etiā si nō sit natū hre defectus pōt dici: sz nō pōt dici malū nisi sit defectus eius boni qō natū est hri. vñ carentia vite in lapide pōt dici defectus: sz nō maluz. homini vo mozs est z defectus z malū. culpa aūt sup hoc addit rationē volūtary. ex hoc enī aliqs culpaī q̄ deficit in eo qō per suā volūtatē hre potuit: vñ oz q̄ fm B q̄ aliqd rōnem culpe hz sz B rō volūtary in ipso reperiat: sic aūt est qōdā bonū qō respicit nām: z qōdā qō respicit ꝓsonā: ita ēt est q̄dā culpa nāe: z q̄dā ꝓsone. vñ ad culpā ꝓsone regrit voluntas ꝓsone: sic ꝓz in culpa actuali que p actū ꝓsone cōmittit. ad

rōnem culpe nō habet: vt dictū est: nisi fm q̄ ex voluntate his nām cōsequitur: sz multi defect⁹ cotpotales ex voluntate illa ꝓsequunt: vt necessitas moziēdi z hō. q̄ nō solū concupiscētia: sed qōlibet istoꝝ oz dici pctm originale. ¶ P. inter alia q̄ hō p pctm amisit ēt scia illa ꝓuatus ē qua in primo statu pollebat: sz defectus scie ignorātia dr. q̄ ignorātia originale pctm dici oz: z nō solum concupiscētia.

Contra ē qō dr in Glo. Ro. 6. Nō regnet pctm in vro mō. tali corpe. i. fomes pcti. fomes aūt pcti cōcupiscētia ē. q̄ pctm vr ipsa concupia eē. ¶ P. sic se hz concupia actualis ad actuale peccatū: ita se hz cōcupiscētia originalis ad originale peccatū: sz concupiscētia actualis ē ipsuz actuale peccatū. q̄ z concupiscētia q̄ p originē trahit ē originale pctuz.

Respondeo dōm: q̄ in quolibz pctō est inuenire aliquid q̄si formale z aliqd māle. Si enī cōsideremus peccatū actuale ipsa suba act⁹ deordinati materialr in pctō se hz: sz deordinatio a fine formale in pctō ē: qz ex B rōnē mali pcipue hz. vñ dr q̄ auersio ad bonuz cōmutabile est ibi sic māle: z auersio a bono icōmutabili ē sicut formale: z B cōtingit ex B q̄ ēt in actu pfectio vtutis ex ordine ad finem est forma actus sic aūt peccatū actuale cōsistit in deordinatiōe actus: ita ēt peccatuz originale cōsistit in deordinatiōe nāe. vñ oz q̄ ipe vires deordinate: vel deordinatio virium sint sic māle in pctō originali: z ipsa deordinatio a fine sit ibi sic formale. Illa aūt pars q̄ per se nata est cōiungi fini est ipsa volūtas q̄ hz ordinē finis oibus alys partib⁹ iponere: z tūc destitutio ipsi⁹ volūtatis ab illa rectitudine ad finē: quā habuit in istitutōe nāe in pctō originali formale est: z B est ꝓuatio originalis iusticie. vires aūt appetitus sensibilis sunt nate recipere ordinē ad finē ab ipa voluntate fm q̄ sibi subiecte sunt: z iō subtractio illius vinculi: quo quodāmō sub ptāte voluntatis recte detinebat māle in pctō est. Ex hac aūt subtractiōe: segtur q̄ vnaq̄q̄ vis in suū oīm iordinate tēdat concupiscēdo illud: z iō concupiscētia q̄ babiles sumus ad male concupiscēduz peccatū originale dr: q̄si māle in pctō originali exīs. est enī cōsiderare māle z formale in actibus moralib⁹: sic in rebus artificialibus in gbus mā de toto ꝓdicat: vt possit dici cultellus est ferz. Et sīlr de pctō ꝓdicari pōt illud qō ē māle in ipso. z p hunc modū peccatū originale concupiscētia dr.

Ad primum ergo dōm: q̄ concupiscētia dr dupl'r. sc. z ipse actus concupiscēdi z ipsa habilitas ad concupiscēdum: z actus ex habilitate causat. vñ nō est icōueniēs si peccatū originale qō concupiscētiam actualē causat habitualis concupiscētia eē dicat. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ differt dicere potentē z habilē: q̄ enī aliqs sit potens concupiscere ē ex potētia concupiscibili: sed q̄ sit habilis ad cōcupiscendum est ex aliquo habitu: vel ex eo qō per modum habitus se hz. Contingit enīz vt etiam ꝓuatio aliqua habilitatē quādam reliquat: in q̄tum ꝓuatur aliquid qō ipedimentuz ꝓstare posset: z ita dr concupiscentia habitualis eē peccatuz originale: nō quidē vis cōcupiscibilis: neq̄ iteruz aliqs habitus qui aliquid positiue dicat: sz ipsa habilitas q̄ relinquitur in inferioribus viribus ad iordinate concupiscenduz: ex hoc q̄ ab appetitu subtrahitur retinaculum rōnis quo detinebatur ne effrenate posset in sua obiecta tendere. ¶ Ad tertium dōm: q̄ concupiscentia nō dicit esse māle in pctō fm q̄ denominat a vi cōcupiscibili que ꝓtra irascibilem diuiditur: sed sz q̄ sumit ab appetitu sensualitatis qui in vtrāq̄ vim diuiditur. s. irascibilem z concupiscibilez. ¶ Ad q̄rtum dōm: q̄ vt in scō phy. dicit peccatū ꝓtingit in his que ad finē ordiata sunt fm q̄ a suo fine deficiūt. z ideo in partibus anime in illis pcipue est peccatuz bominis fm quas homo ordinatur in finem: z qz appetitus est tendēs in finē: ideo in appetitu pcipue peccatum consistit: ad finem aūt

culpā vo nāe nō regritur nisi volūtas in nā illa. Sic g̃ dōz est: q̄ defect⁹ illius originalis iusticie q̄ homini in sua creatione collata est ex volūtate hois accidit: z sic illud nāe deperditum fuit z fuisset in totā nām, ppagatū hoie in iusticia pfīte: ita etiā z ꝓuatio illius boni in totā naturā producitur: q̄ ꝓuatio z vitiū nature. ad idē. n. genus ꝓuatio z habitus referunt: z in quolibz hoie rōnē culpe hz: ex hoc q̄ p volūtatē pncipy nature. i. primi hois iductus est talis defect⁹.

Ad primum g̃ dōm: q̄ pctm originale cum nō sit vitium ꝓsone vt ꝓsona est. sz quasi p accidens in q̄tum ꝓsona hz talē nām: iō nō opz q̄ sit in potestate hō ꝓsone hunc defectū habere vel non habere: sz sufficit q̄ sit in ptāte alicuius qui ē in natura illa: q̄ ex B q̄ habēs aliquā naturā peccauit natura ifecta est: z per ois ificīt in oibus illis qui ab illo naturā trahunt. Et ideo pōt dici culpa nature: cū aliquis in nā illa subsistens per voluntatē defectum istum in totam nām creauerit. ¶ Et per hoc etiaz pz responsio ad scām. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ pctm originale non traducitur per traductionez sui subiecti: qō est aīa rōnalis: sz per traductionē seminis: q̄ ex quo aīa prīs p pctm ifecta fuit: segtur ēt iordinatio in corpe subtracto illo ordine quē natura instituta ꝓus acceperat: z ita ēt ex semine illo gnāt corpus tali ordine destitutū. vñ z aīa que tali corpori infunditur deordinationē culpe ꝓtrahit ex hoc ipso q̄ hz corporis forma efficī: cum oporteat pfectionē perfectibili ꝓportionatā eē: sic ꝓpter aliquā corruptionē seminis ꝓtingit nō trā defect⁹ in corpore plis ex illo semine gnāte: vt lepra: podagra: vel aliqua hz ifirmitas: sz etiā defectus in aīa: vt pz in bis q̄ a natiuitate naturalr sunt stolidi. ¶ Ad q̄rtū dōz q̄ sz semē nō habeat in se infectionē culpe in actu: hz tñ in virtute: sic ēt pz q̄ ex semie leprosi gnātur filius leprosus: in quis in ipso semine nō sit lepra in actu. ē. n. in semine vt⁹ aliq̄ deficiēs: per cuius defectū ꝓtingit defectus lepre in plem. similr ēt ex hoc ipso q̄ in semie ē talis dispositio q̄ ꝓuat illa ipassibilitate z ordinabilitate ad aīaz quā in pmo statu corpus humanū habebat: segtur q̄ in ple q̄ est susceptiua originalis pcti efficiat originale pctm in actu. ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̄ aia nō inficī p infectionē corporis q̄si corpore agente in aīam: sz p quādā collimitationē vnius ad alterū: qz forma recipit in materia fm ꝓditionē ipsi⁹ materie: cū oē qō ē in altero sit in eo p modū recipiētis: z iō ex B ipso q̄ corp⁹ illa vtute ꝓuat qa pfecte erat subiectibile aie: segt ēt q̄ aia illa vtute careat q̄ pfecte corp⁹ subditū regat: z talis defectus originalis iusticie culpa est nature: put ꝓsideraī prīs ex volūtate alic⁹ hūtis naturā. ex quo natura traducta ē. ¶ Ad 6ᵐ dōm: q̄ iniustū eēt q̄ filiꝰ p pctō prīs penā sentiret: nisi ēt pctm prīs in filiū trāsiret: vt ia filius nō p pctō prīs: sz p pctō ꝓprio qō originalr trahit puniat.

¶ Utrū originale pctm sit culpa. III.

Ad tertiuz sic ꝓcedit. Videt q̄ originale pctm nō sit cōcupiscētia: vt in lra dr: nihil. n. est cā suiꝑius: sz pctm originale est cā cōcupiscētie: vt patet ex verbis Apostoli: Ro. 7. Pctm occasiōe accepta p mādatū operatū est in me oēm concupiscētiā. q̄ pctm originale nō est cōcupiscentia. ¶ P. nihil naturaliū pōt dici peccatū vel malū: sz concupiscibilis vis in hoie est vtus naturalis. q̄ ipa nō potest dici peccatū originale: sz ipsa est p quā homo habilis est ad concupiscēdū. q̄ concupiscētia qua sumus habiles ad cōcupiscendum nō est peccatū originale: vt in littera dr. ¶ P. sicut p motū cōcupiscibilis perturbat iudiciū rōnis: ita z per motum irascibilis: sed peccatuz originale cōsistit in deordinatione ipsius anime: fm q̄ iferiora superioriꝰ nō obediūt. ergo nō solum cōcupiscētia: sz simili rōne iracundia peccatum dici oz originale. ¶ P. defectus qui ex origine trahit

bominis ordinatur appetitus rōnis qui est volūtas immediate: appetitus aūt sensibilis mediate: in q̄tum. s. ordinez finis ex voluntate rōnis recipiunt: ꝓpter quod dicunt aliqualiter rōni obaudibiles: vt phūs dic in fine p. ethy. z ideo defectus ordinis in appetitu voluntatis est formale: z completiuū originalis peccati quod est ꝓuatio rectitudinis voluntatis que inerat fm originalē iusticiam: defectus aūtez ordinis in appetitu iferioꝝ est nāliter in peccato se habēs: z hoc est concupiscentia: vt dictū est: z ideo nullus alius defectus nature ex parte rōnis nec ex pte sensibilis partis originale peccatum dr nisi cōcupiscentia sicut materiale: z ꝓuatio originalis iusticie: sicut formale. ¶ Ex quo pz rōnsio ad qntum: qz ignorantia non per se respicit voluntatem. vnde etiā defectus ille: sicut z alq retinent rōnez pene sed nō culpe: z si iueniatur ignorantia originale peccatum dici intelligendum ē de ignorantia ꝓuante illam scientiaz que includitur in originali iusticia. nullus enim est iustus vel temperatus qui non sit prudens: vt in sexto ethic. dr. z ad B attendens Socrates dixit. omnez virtutē esse sciam: z omne vitium eē ignorantiā: vt ibidem narrat. Qō II.

D einde querit de traductione carnis a parētibus per quā originale peccatum trahitur. Et circa hoc querunt duo. Primo vtruz alimentum in veritatem humane nature cōuertatur. Secūdo. vtrum ex alimento semen decidatur.

¶ Utrū alimētū trāseat in veritatē humane nāe. I.

A D primuz sic ꝓcedit. Videt q̄ alimentum in veritatē humane nature nō transeat. Quicqd enīz sumptum emittitur ad vitatē humane nature nō ptinet q̄ semp eadem manet: sz omne quod per os sumitur in ventrē vadit: z in secessum emittit: vt dr Matth. 15. Ergo nutrimentū quod per os sumit in veritatez humane nature non transit. ¶ P. veritas vniuscuiusq̄ rei est in eo qō fm spēm est. illud aūt quod per modum nutrimenti aduenit per modum materie se hz: vt in scō de gnōne. dr. sz caro fm mām non fit caro fm spēm: vt ex pmo de gnōne pz. ergo nutrimentū in veritatē humane nature non transit. ¶ P. illud ad veritatē humane nature pertinet in quo calor cōueniens radicaī: sed tale humidū vt medici dicūt consumptuz non restauratur: vt patet in his qui tertia specie ethice laborāt que incurabilis est ex eo q̄ tale humidū non restauratur. Cum igitur omne illud in quod alimentū cōuertit post cōsumptionē restaurari possit: videtur q̄ nutrimentū in id qō ꝓprie ad veritatē humane nature pertinet non mutet. ¶ P. omne id in quod cibus cōuertitur ēt p calorē cōtinuo agentē dissoluit: vt fluens z refluens idez iudicet: sz nō pōt esse q̄ totū qō est in corpore sit fluēs z refluens: vt ꝓbatur. ergo oportet aliquid in corpore eē manens in quod alimentum nō conuertatur. B autē precipue ad veritatē humane nature pertinet. ergo alimētum in id qō per se est de veritate humane nature nō mutaī. Probatio medie. si nō eēt aliquis pmanens fixum in corpore humano: tūc cōtingeret q̄ quelibz ps eius posset euanescere aliq̄ alio in eius locū substituto: z per eandē rōnem sic cōtingeret in toto: sic in qualibz eius pte. cōtingeret ergo q̄ de illa mā que pmo fuit in corpe alicuius hois nihil in fine remaneret: sz veritas indiuidui est ex varitate materie. ergo nō eēt vnus numero homo in fine vite z in pncipio: quod est absurduz. ¶ P. nulla vtus nālis debilitatur multiplicata mā sibi conuenienti: sed solum per admixtionē alicui⁹ extranei: sz virtus conuersiua in homine debilitatur in fine vite: alīs homo in infinitum posset augeri z viuere. ergo B cōtingit per admixtionem extranei: sed nihil admiscet ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

mām illam in qua virtus conuersiua prius fundabatur: ni
si quod est ex alimento generatū. ergo hoc qō est ex nutri
mento generatum est extraneum ei in quo veritas nature
fundatur: ꝛ sic idez quod pus. ¶ P. natura facit vnūqōq;
faciliori modo quo fieri potest. deus autem multo ordina
tius q̄ natura operaī: cum igitur facilior modus augmen
tandi aliquid fit per multiplicationē materie q̄ per cōuer
siones alterius in id quod augetur: videī q̄ iste modus di
uine ꝓuidentie competat: vt. s. corpus humanus augeatur
nullo exteriori in illud transeunte: sed sola eius materia mul
tiplicata: ꝛ sic idem quod pus. ¶ P. ea que sunt vnius spe
ciei per eandē rōnem suum complementū consequūtur: ſz
quidam paruuli defuncti in resurrectiōe perducent in cō
pletaz q̄titatē: nō per additionē nutrimēti: ſz per multipli
cationē materie. q̄ēt hoc modo alꝰ boies in q̄titatē cōple
tam perducentur: ꝛ sic idem quod pus.

Contra est: quia ſm phm pmo de gnōne: nihil nutrit
carnem: nisi qō est potētia caro: ſz omne qō ē
in potētia ad aliquid mutatur in id per actionē eius quod
est in actu. q̄ nutrimētū in illam carnem q̄ ad vitatem nāe
pertinet transmutatur. ¶ P. nutrimētū in pncipio est dis
simile: ſz in fine est sile: cū nihil nisi suo simili nutriaī ꝛ fo
ueatur: ſz illa sunt similia q̄ eandē formā cōmunicant: cuz
igit vitas nature a forma sit: videī q̄ illud qō nutrit in fi
nē ad vitatē nature ipsius nutriti perducatur.

Respōdeo dm: q̄ circa hoc sunt multe opiniones.
¶ Quidā posuerūt: vt in lra magr sentire videī: q̄ illud qō ex parentibus decisum est: est illud so
lū in quo vitas hō nati cōsistit. hoc autē in maiorē q̄titatē
excrescit oīno saluatum: ita q̄ nihil sibi addit vt maiorem
q̄titatem recipiat: ſz tota q̄titas hominis completi p mul
tiplcationē illius materie efficitur: et hoc tm esse dicūt qō
in resurrectione resurget. Reliquū autē quasi superfluū de
ponet. Ponunt etiā alimenti sumptionē necessariaz eē nō
qdem ad augmentū vt nutritiua augmentatiue deseruiat:
neq; iterū ad restaurationē deperditi: ſz solū in fomētū ca
lozis nālis: sicut quādo liquefit aurū admiscetur sibi plum
bū ne aurum cōsumaī: sed solū plumbū. ¶ Nec autē posi
tio irrationalis videī ex duobus. s. ex parte eius quod auge
tur: ꝛ ex parte alimenti quod aduenit. non. n. pōt fieri aug
mentū: nisi ſm hoc q̄ materia que pmo est terminata sub
paruis dimēſionibus: postmodū ad maiores dimensiones
perducī. hoc aūt nō pōt fieri nisi dupl'r. vel ita q̄ de mate
ria tm sit sub magnis dimensionibus q̄tuz sub paruis: ꝛ ta
lis mutatio de paruo in magnū necessario fit p rarefactio
nem. Densum. n. ꝛ rarū in hoc differunt: q̄ in raro est parū
de mā sub magnis dimensionibus. ꝛ in denso multum sub
paruis: vt ex. 4. phy. p3. vl'ita q̄ plus de mā sit sub magnis
q̄ sub paruis. B aūt nō pōt ꝓtingere nisi 'vl'q; est mā de no
tio creata. vel p hoc q̄ illud quod erat mā alteriꝰ corporis
efficitur mā huius in hoc illo corpore trāsmutato. vnde ēt
Augu. sup Heñ. ad lram. li. io. dicit. q̄ nihil est absurdius q̄
putare vlluz esse corpus: qō manēte nature sue q̄titate vn
dicq; crescat nisi rarescat: cū nullū fiat augmētum corporis
nisi p additionem vel rarefactionē. augmentū autē corpo
ris humani cōstat q̄ p rarefactionē non fit: nec iterum per
additionem māe de nouo create: q; mām oīum simul crea
uit deus: vt sancti dicunt. Restat ergo vt fiat augmētū hu
mani corporis p hoc q̄ addit mā que suberat forme alte
rius corporis illo corpore in corpus humanū ſm vitatē cō
uersō: ꝛ hoc est nutrimentū: nec pōt exponi dictū Augu. vt
qdā dicūt q̄ Aug. loquaī ſm cōem modū quo res crescūt:
q; ſm hoc. pbatio sua ℈ Tertulianū nihil valeret q̄ pone
bat aīam crescere: ſz nullo mō diminui. Magis aūt cōis ē
modus augmēti quo corpꝰ humanū crescit q̄ quo aīa cre
sceret: simul enī etiā ſm Tertullianū crescēte corpore crē
scit aīa. Nec iterū pōt dici sic dicūt: q̄ faciēda est vis in B
q̄ dicit manēte sua q̄titate: vt sit sensus: corpus manēs in
sua q̄titate: ita q̄ q̄titas eius nō sit augmentata neq; per
additionē neq; per multiplicationē nō crescit nisi per rare
factionē. Cū igit augmētū ꝓprie sit q̄titatis nō pōt itelligi
q̄ corpus crescat ꝛ maneat eius q̄titas ſm eandē dmēſio
nē: ſz opz itelligi qō dicit manēte q̄titate nāe sue: vt nulla
q̄titas adyciaī: vel q̄ eiusdē nature sit: sicut aurum adim
gitī auro. vel q̄ eandē nām in ipsa ꝓiunctione accipiat: sic ci
bus aduenit carni. vñ p hoc q̄ dr: manente ꝛc. nō remoue
tur nisi additio similis in nā. Si. n. itēderet remouere mul
tiplicationē: tūc ꝓbatio sua nihil valeret: q; multo ꝓbabi
lius posset dici si aīa eēt corpꝰ: q̄ p multiplicationē quā po
nunt crescere: q̄ dicaī de corpore hois: q; spūalioz est. Ex
parte aūt eiꝰ qō addiī apparet ēt falsitas: q; sic sumptio ali
mēti nō eēt per se itenta a nā: ſz per accidēs tm: vt. s. alicui
nocuo occurreret. s. calori nāli digerēti: ꝛ si trāsmutatio ci
bi nō eēt p se nēcia ad corpꝰ humanuz: tūc calor cōuertens
eēt superfluus: ꝛ sic in operibus nāe a deo istitute multa sup
flua ꝛ inutilia ꝛ. ¶ Sustinētes tamē hāc positionē tres mo
dos adinueniūt in eius assertionē: quoz quēlibet facile est
ꝛcutare. ¶ Quidā nāq; dicūt q̄ ḃ talis mltiplicatio fit mi
raculose opatione dīna: sic etiā panes euāgelici multipli
cati sunt. Jo. 6. Sz istud expressam continet falsitatem: cum
opus nature in miraculū conuertī. Et preterea. etiam in
illoz panuz multiplicatiōe nō est remotū: imo forte est ne
cessariū factā fuisse additionē materie per ꝛuersionē alio
rū corpoz in panes vtute diuina. Istam autē cōuersionez
cibi in carnē verā natura facere pōt que transmutat id qō
ē in potētia in actu: q̄uis successiue compleat: quod deus
subito facit. quod aūt nature possibile est operationi nāe a
deo cōmittitur: qui vnicuiq; dat pfectionē ſz q̄ capax est.
vñ nō oz ad miraculū cōfugere. ¶ Alꝝ dicunt q̄ cū in cor
pore humano sit multuz de qnta essentia: q̄ multiplicatio
corporis humani est ſm q̄ multiplicaī qnta essentia. vnde
sic lux solis multiplicaī in seipsa diffusa p aerē: ita etiā cor
pus humanū sine additiōe alicuius extrinseci. Sz hec ad
inuētio cōtinet duas falsitates. ℙrima est: qz corpus qnte
essentie nō venit in compositiōe humani corporis: nisi ſm
virtutem tm: cuz neq; sit commiscibile: neq; diuisibile: ne
q; extra locum ꝓprium possit esse. Secunda est: qz diffusio
lucis non est per multiplicationem alicuius materie: cum
lumen nō sit corpus: ſz est multiplicatio formalis tm: sicut
est etiam in qualibz alteratiōe ꝛ generatione q̄ agēs mul
tiplicat formā suam in materia. ¶ Alꝝ vero alium modū
adinueniūt. dicūt enim q̄ mā pma: q̄tum in se est: caret o
q̄titate ꝛ forma. ergo equaliter se habz ad recipiendū oēs
quantitates: sicut ad recipiēdum omnes formas. vnde q̄
tumcūq; parum sit de materia prima in quouis paruo cor
pore potest recipere q̄tamlibz q̄titatez: adeo q̄ ex grano
mily totus mundus fieri pōt. nec mirum: cum ex mā pmo
tali totus mūdus sit factus: cum enim mā q̄titatē careat
idiuisibilis est: ꝛ ad modū p̄ncti se habēs. Iste aūt modus
multiplr deficit. ℙrimo: qz imaginaī idiuisibilitatez māe
ad modum puncti: vt sic ex mā mūdus sit factus per quā
dam quasi extensionem: sic si res parua in magna extenda
tur. hoc autem non est verum. Materia enī dicī indiuisi
bilis per negatiōez totius generis q̄titatis. ℙuncto autez
est idiuisibilis: sic q̄titatis pncipiū situz determinatuz ha
bēs. vñ ex mā res q̄ta efficī nō per extensionem loquēdo
de mā: prima: cū extensio nō sit nisi eius quod alicuius q̄ti
tatis erat: sed per quantitatis susceptionem. Secundo ꝛ si
prima materia ꝓout in se consideratur nullam q̄titatem
habeat: nō tamē sequitur q̄ sit in potentia respectu cuiusli

bet q̄titatis imaginabilis: cū enim q̄titates determinate ꝛ
omnia alia accidētia ſm exigētiaz forme mām recipiant:
eo q̄ subiecta mā cuz forma est causa eoz que insunt: vt in
pmo phy. dicīt: opz q̄ mā pma ad nullā q̄titatem sit in po
tentia nisi que competat forme naturali que in mā esse po
test. mā vero prima nō est in potētia ad alias formas: nisi ad
illas que sunt in rerū natura: vel p pncipia nālia educi pos
sunt. Si enī eēt aliqua potētia passiua in materia cui nō re
sponderet aliqua potentia actiua in reruz natura illa potē
tia passiua esset supflua: vt Cōmētatoz dicit. ꝛ ideo mā pri
ma nō est receptibilis maioris q̄titatis q̄ q̄titatis mūdi.
ꝓpter qō in 3° phy. dicitur. q̄ nō est possibile magnitudi
nez augeri in infinitum loquēdo naturalr. Tertio. qz si ma
teria eadē que pmo sub paruis dimēſionibus erat sub ma
ioribus dimensionibus fiat: nō pōt hoc accidere nisi per ra
refactionē: vt dictū est: ꝛ iste modus nō cōpetit in augmen
tatione corporis humani: vt per se pz. Quarto. qz quādo lo
quimur de mā existente in hac re iaz dimittimus cōsidera
tionē materie absolute: non enī potest accipi illud materie
quod est in hac re: nisi ſm q̄ est diuisum ab illa parte mate
rie que est in re alia. Diuisio autē nō accidit materie: nisi ſz
q̄ consideratur sub dimensionibus saltez interminatis: qz
remota q̄titate: vt in pmo phyſi. dicitur. substātia erit indi
uisibile. vnde cōsideratio materie huius rei est ꝛsideratio
non materie absolute: sed materie sub dimensione existen
tis. vñ nō opz vt q̄ conuenit materie in q̄tum est absoluta
ꝛ pma q̄ conueniat materie existenti in hac re: put accipi
tur vt in hac re existēs: quia ex hoc ipso receditur a cōside
ratione materie ꝓme. vnde materia que est in hac re exīs
non est in pō ad totaz q̄titatē mūdi: ſz vsq; ad determina
tum quid q̄tum per rarefactionē potest cōsequi: ꝛ hoc non
excedit raritatez ignis: qz nulla raritas pōt eē maior: vt Cō
mentatoz in 4° phyſico. dicit. ꝛ sic patet q̄ hec positio tam
in se falsitatem cōtinet q̄ etiaz in modis adinuentis ad eiꝰ
expositionē. ꝛ ideo alioꝝ positio est cōcedentiū quidez cuz
pmis q̄ aliquid est in humano corpore. ꝛ similr in aliis coꝝ
poribus que nutriunt: per qō qdē semp manet fixū toto tē
pore vite ſm determinatā ptē materie in quo pncipalr ve
ritatē humane nature ꝓsistere dicunt. aliquid aūt est aliud
quod supfluit ꝛ refluit. i. aduenit ꝛ cōsumitur. B aūt est qō
ex cibo generatuz est. Differūt tamē a pmis in hoc q̄ dicūt
sumptionē alimenti nō solū in fomentū caloris nālis neces
sariā esse: ſz etiā in augmētū q̄titatis: non enīz posset illud
qō pmo a gnantibus decisuz est: qō qdē pmanēs esse dicūt
in tantā q̄titatē extēdi q̄ta est: q̄titas humani corporis ni
si adderet aliqua mā que simul cuz mā preexistente q̄titā
tē totā reciperet sine aliqua rarefactiōe. Et B qdē qō est p
manens dr diffundi p totū. ꝛ filr illud qō est aduenies ꝛ re
cedēs ad modū q̄ cōtingit in mixtiōe vini ꝛ aque. vinū enī
nō excrescit in maiorē q̄titatē: nisi p additionē aq̄. q̄ qdem
in vinū cōuertī: ita tm q̄ vtus vini semp in illa parte mate
rie manet magis: q̄ ꝓpius sub forma vini inerat. ꝛ ſm hoc po
nūt isti q̄ illud qō est ex alimēto generatū nō est oīno alie
nū a vitate humane nature: sicut ꝓmi dicebāt: ſz est scōario
ad ipſaz ptinēs: ſm q̄ est nēcium ad debite q̄titatis cōple
mētū. vñ nō totū B in resurrectione deponet qō ex alimen
to cōuersuz est: ſz reseruabiī tm q̄tū expedit ad pfectiōez
q̄titatis. ꝛ hō pōnis ꝓmus auctoz inuenīt Alexāder Lōm
tator. vt Auerroys in libꝝ de gnōne dicit. Sz istud nō vide
tur veritatē hre: cū. n. de natura caloris sit vt humorē cōsu
mat: caloris dico ignei: oz q̄ calor ignis q̄ est instrm aīe ve
getabilis: vt i. 2° de aīa dr. idifferenter q̄tū in se ē omne hu
midū cōsumat. vñ nō pōt efficax ratio iueniri: q̄re aliqō hu
midū signatū pmaneat in tota vita. Et preterea ſz B sum
ptio alimēti nō esset ꝓmo ꝛ p se nēcia ad restaurationē de
perditi: ſz solū ad augmētū. cōstat tm q̄ opus augmēti ꝓsup
ponit opus nutrimēti: ꝛ illud tm nutrīt in quo deperdit'o fa
cta est: qō p nutrimētū restauraī. vñ si nō esset cōsumptio:
nisi eiꝰ qō ꝓpter augmētū ꝓncipalr assumitur: nutrimētuz
nō eēt nisi p augmētū. ¶ Et preterea cōcedi pōt: q̄ illud qō
in carnē ꝛuertī q̄ vtutē formatiuā in ꝑnō gnōnis ad maio
rē pfectiōez spēi pducī: q̄ illud qō postmodū p actū nutri
tiue ꝛuertī: cū semp ꝛueniaī gnō alicuius qō p se generaī
eē pfectioz q̄ illa qua aliqd accipit spēm alicuiꝰ p mixtio
nē ad illud: qz qō imiscetur aliquo mō alterat nāz eius cui
admiscet: vt pz in vino qō in vite gnaī: ꝛ qō ex admixtiōe
aque ad vinū accrescit. Et sic ēt videmus q̄ ex humido nu
trimētali aduenīte imutaī corpꝰ nutritū: vt assequaī ꝛ ali
quo cōditiōes cibox ex qbus nutrīt. Oz tm ad B q̄ fiat nu
tritio vel augmētū q̄ B carnis qō ex cibis gnatū est cū car
ne preexistēte misceaī. Qñcūq; aūt fit mixtio aliquox dif
ferētiū: vel ſm ꝛziam qualitatē: vel ſm puritatē ꝛ ipurita
tē eiusdē. mixtiōe cōpleta nō retinet vnūqōq; qualitatē p
priā: als admixtio eēt ex rebꝰ saluatis: ꝛ eēt cōpositio tm: ſz
opz vt torū sīl' vnā formā accipiat q̄ est mediū: vt pz i mix
tione vini ꝛ aq̄: qz post mixtionē non remanet ibi aliq̄ pars
signata habēs cōpletā vtutē vini: ꝛ habēs aliqd eā debilr:
ſz torū est habēs eā mediocriter. vñ nec est possibile vt cō
pleto actu nutritiue ꝛ augmētatiue remaneat aliqd signa
tū ꝛplete ptecipās nām spēi: ꝛ aliqd icōplete: ſz totū vnifoꝛ
miter. Assumit ēt in assertionē sue opinionis distinctionē phi
de carne ſm spēm ꝛ ſz mām: ꝛ medicoꝝ de humido nutri
mētali ꝛ radicali. Sz q̄ neutra eaꝝ p eis faciat in rūsione
ad argumēta patebit. ¶ Tertia pō ē qua ponit Auerr. in
pmo de gnōne dicēs: q̄ nihil māe pōt accipi in corpe signa
tū qō sit fixū ꝛ pmanēs: sed totū gcgd ē in corpe pōt dupl'r
ꝛsiderari vl' ex pte māe: ꝛ sic nō ē pmanēs. vl ex parte for
me ꝛ spēi: ꝛ sic est pmanēs. Cōparat enī Arist. in p de gnōne
trāsmutationē cibi in carnē aduſtioni ligno ꝛ. Videm' enī
q̄ si ignis accendaī ꝛ ꝓtinue ligna addanī ſm q̄ alia cōsu
munī q̄ forma ignis semp manebit in lignis: sed rn mā q̄li
bet ꝛsumiī alia mā sibi succedēte in q̄ spēs ignis saluabiī:
ꝛ ſz B ēt illud qō ptinet ad spēm ꝛ formā carnis semp ma
nebit: q̄uis illud qō recipit hāc formā ꝓtinue ꝛsumaī ꝛ re
staureī. Dec autē positio differt a duab' pmis in B q̄ non
ponit aliqd māe posse signari qō semp maneat: sed quelibz
pars signata ex B q̄ est materie in ipa bz q̄ fluat ꝛ refluat:
ita tm q̄ illud qō est forme semp maneat. ꝓme vo opiones
ponebāt aliqd materie signatuz semp eē permanēs: in quo
pmo ꝛ pncipalr veritas humane nature ꝓsistebat: ꝛ etiā in
hoc differt: qz pma opinio ponebat alimētū nullo mō in ve
ritatē nature cōuerti. Scōa aūt ponebat cōuerti qdē in id
qō ē scōo de vitate humane nature: ſz nō pmo. Dec aūt ter
tia ponit cōuerti in illud qō simplr ꝛ pmo est de vitate hu
mane nature: q̄uis n. illō qō pmo in carnē conuersuz ē: pfe
cti' sit spēm carnis assecutū q̄ illud qō ex cibis aggnaī: tm
aduenīte cibo in fine digōnis fit admixtio: vt totū vnifoꝛ
miter vitatē spēi suscipiat sine aliq̄ distinctiōe: ꝛ ſm B ēt pz
q̄ oz i resurrectiōe tm de eo qō ex alimēto aggnatū ē resur
gere q̄tū ptinet ad ꝓplemētū debite q̄titatis: et huic pōni
iter oēs magis cōsentio sine ꝑiudicio aliorū.

Ad primuz q̄ dōz: q̄ ex illa aucte nō pōt bri q̄ ō eo
qō p os assumīt nihil remaneat: qō i ve
ritatē carnis trāseat: qz B dictio ois nō dlignat totū itegra
te: ſz totū i q̄titate. vñ ñ oz q̄ to' p successū emittaī: ſz qō ō
q̄z aliqd secedat: ꝛ B ē nēciū: qz oz puri ab ipuro sepatōez
fieri. nīls ēt cib' assumīt i q̄ nō oporteat aliqd ipuritaī cē
ex B q̄ i pn° ē dissīlis. vñ si ad silitudinē reduci ōbeat oz q̄
tollaī ille ptes ſz q̄s dissīlitudo erat. v. g. Si in cibo ōnēnt
partes terrestres magis q̄ i eo qō nutrīt: oz id qō terrestre

Universidad de Deusto
Biblioteca

est remouerī:ꝛ qō subtilī⁹ est assumi:ꝛ silr ēt ḡcūq; ptes magis oñenť. ¶ Ad scām dām:q; fm tertiā opinionē nō ē diuersa caro fm mām distincta q̄ dr caro fm mām ꝛ caro fz spēm:fz eadē fm numerū caro dr fm spēm inq̄tū pticipat formā ꝛ ꝓprietates ꝓsequētes spēm. fm mām dr inq̄tū ex mā cōsistit. Et q; hic sit ītellectus Aristo. pz ex vbis ꝫmen. exponētis hoc mō. ꝛ iterū ex vbis pbī in lra positis. dicit. n. q; hoc modo est distinguere: qō est fm spēm ꝛ fm mām in carne ꝛ osse: sicut ꝛ in vnoquoq; alio: qō bz formam in mā. Cōstat aūt q; talis distinctio nō pōt fieri in lapide ꝛ aq̄: vt dicať pars fm spēm q̄ ex ꝓmis gnāntibus tracta est: ꝛ pars fz mām que ex nutrimēto adnenit: ꝛ ita pz q; nec in carne ꝛ osse B ītelligendū est: fz modo p̄dicto: vnde obiectio ꝓcedit ex malo ītellectu vbor pbī. ¶ Ad tertiū dām:q; fz medicos humidū qō ex ꝓmis gnāntibus trahiť nō oz: vt dicatur radicale: qz semp remanet distinctū fz mām ꝛ ꝓprietatē ab humido ex alimēto aggenerato: fz qz calor nālis in illo humido ꝑus extitit: ꝛ illud qō ꝓmiscеť nō pticipat spēm nisi ex vtute illius humidi cui ꝓmiscеť. vñ est q̄si radix totius illius qō postmodū ex alimēto ꝛuertitur: nō aūt ita q; vtrūq; humidū post finē digōnis vltime distinctum remaneat: fz totū ꝓmixtū accipit vnā ꝓprietatē: ꝛ vtraq; mā. s. q̄ ꝑus ſuberat ꝓmo humido ꝛ scō aduenīēti equalr se bz ad B q; transeat ꝛ ad B q; vtutē spēi participet: nec dr cōsumi humidū radicale ꝓpter discessuz talis mātē: fz ꝓpter hoc q; nō permanet ꝓprietas: quā totuz mixtū habebat ex vtute ꝓmi humidi. tūc enīz nō pōt fieri restauratio: qz virtus spēi nō manet: sicut ēt si tota manus amputeť nō restaurať per nutrimētū: qz nō manet vtus spēi determiata huic ozgano: ꝛ ꝓpter hāc ēt cām dñr qdā mēbra ex humido radicali cōposita: nō q; nihil nutrimēti in subam illoz mēbroz transeat: cū qōlibz mēbrū corpis ꝓportionabilr augeať: fz quia in illis mēbris ꝓncipalr vtus spēi cōsistit q̄ ex humido radicali nec pōt aliq̄ abscissio ab eis fieri q; auferať vt⁹ spēi q̄tum ad aliquā partē determinatā: ꝛ ꝓpter B ēt talia mēbra decisa nō sananť. ¶ Ad 4.ᵐ dām:q; cū illō qō aduenit ex alimēto aggnātū sit ꝓmixtū ei qō ꝑus erat: ꝛ silr vnum effectū ex amboⁿ sit semp fit deperditio in vtroq; ꝓportionabilr. vñ oz q; ꝛ de vtroq; remaneat ꝓportionalr: ꝛ ideo nunq̄ ꝓtingit q; totū illud qō ꝑus erat ascēdat: ita q; nihil ꝓris māe remaneat: fz semp manet aliqd: ꝛ illud qō aduenit est vnū cū eo qō ꝓeerat effectū: ꝛ iō est mā vna ꝛ idiuiduū vnū ꝑ totā vitā: sicut pz etiā ī igne q; nutrit lignis. semper enīz manet vn⁹ numero ignis: q̄uis aliqbus lignis appositis alia cōsumantur: qz illud qō aduenit semp efficitur vnū cū eo qō ꝓeerat: ꝛ magis esset sile si fieret cōmixtio fz totū: sic est in nutrimēto. Secus aūt cēt si ex mā aduenīēte genereť ignis vel caro seoz fuz: tūc enīz ꝓpter oīmodā diuersitatē māe cēt ēt diuersitas fm numez. ¶ Ad 5ᵐ dām: q; illud qō ex nutrimēto aggenerať: non ita ꝑfecte ꝓsequiť nām spēi: sic illud qō ꝓmo ꝑ vtutez formatiuā in carnē vel os cōuersuz est: tuz qz ꝓma gnātio erat carnis fm se. Scōa aūt est carnis in alio: q̄si ꝑ cōmixtionē: tum etiā qz q̄to virtus aīe magis diffundiť ꝛ ſpargiť debilioz redditur: vt pz ī corde qō q̄to maius est tanto minus caliduz est. vñ aīalia habētia magnū coz sunt timida nāliter: vt pbs in lib. ix. de aīalibus dicit. ꝛ ideo aliquo modo est extraneū. ꝛ ꝓpter B permixtuz ei qō ꝑus erat est causa debilitatis vtutis: sicut aq̄ admixta vino: vt ponit exemplū pbs in ꝓmo de gnōne. ꝛ ideo ad vltimū opz q; seq̄t diminutio ꝛ corruptio. ¶ Ad sextū dām:q; modus ille. s. per multiplicationē māe nō est possibilis ad minus nature: que q̄n non fm se totam agit: fz fm formā tn̄: ideo multiplicat tn̄ formaz ꝛ non mām. ꝛ ꝓpter hoc vt opus nature seruaretur opoztuit modus illū in augmento esse qui vtuti nature cōpetat. ¶ Ad septimū dām:q; omnia que sunt eiusdez speciei operatione naturali vno modo suā ꝑfectionē ꝫsequunť: si tamē vnus naturaliter id cōsequať ꝛ alius ꝑ miraculū nō erit idez modus: sicut in ceco nato qui per miraculū illuminať: qui alio modo habet vſuz ab eo qui videns nascіť: ita etiā illi qui pueri mouunť ꝑ miraculū ad debitā q̄titatē ꝓuenīent nec tamē opz q; illud miraculū fiat ꝑ multiplicationez māe: sed per additionē exteriozis materie: qui autem vsq; ad perfectaz etatem viuunt naturali operatione ad perfectaz quantitatem perueniunt. vnde non opoztet q; fit vtrobiq; idez modus: ꝛ si esset idez non sequeretur q; hoc esset per multiplicationem materie.

¶ Utrum semen decidatur ex eo quod generatur ex alimento. II.

Ad secundum sic ꝓceditur. Uideť q; semen nō sit ex eo decisum qō ex alimēto aggeneratū est. Aug. enī dic ꝛ ēt fm seminalē rōnē ꝓter x̄pm qui in eo tm̄ fm corpulētā subam omnes fuimus in adā ꝛ ēt fm seminalē rōnē ꝓter x̄pm qui in eo tm̄ fm corpulentā subam fuit: fz corpulenta substātia nostra nō venīat aparentibus nisi mediāte semine. q̄ opz q; semē qō ex ꝓmo parente traducіť: nō sit ex eo decisum qō ex alimēto cōuersum est: fz ex eo qō ipse a suo parente acceperat: vt sic corpulenta substātia nostri corporis a ꝓmo parēte decisa ſuenīatur. ¶ P̄. fm Damascenū. generatio ē opus nature ex substātia generantis ꝓducēs id qō generať: sed illud qō est ſuperfluū alimēti nō est de substātia generātis. q̄ si ex hoc tm̄ generatio fieret in hoibus nō esset ꝛa generatio. ¶ P̄. ex subtractione alicuius superflui nō sequitur alicuius debilitatio fz magis alleuiatio. ex seminis aūt emissione debilitatur generās. q̄ semen nō est ex supfluo alimēti: sed ex ipso humido radicali deciſuz. ¶ P̄. filius ꝑ tāto assimilať ꝑri magis q̄ alq; homini: qz generať ex semine qō ab eo trducitur. Sz natus qñq; nō solū patri: fz ēt auo assimilať vt ꝓpauo ēt vsq; ad multas gnōnes: vt pbs in. ix⁹. de aialiᵇ dicit. q̄ oz q; semen exeat nō solū a patre: fz etiā ab auo ꝛ ꝓauo: fz humidū nutrimētale nunq̄ fuit: nisi in patre. q̄ non est ex humido semē deciſuz: fz magis ex illo radicali qō pater ab auo traxit: ꝛ auus a ꝓauo. ¶ P̄. id qō est de substātia alicuius magis est ꝓmū sibi q̄ hoc qō est ab eius substantia alienū: fz id qō est ex alimēto cōuersuz nō fuit radicalr de substātia ipsius generātis: fuit aūt de substantia radicali alicuius aialis: cuiⁿ carnes comeste sunt: vt bouis ex porci. q̄ maioz erit cognatio ꝛ silitudo ad bouē ꝛ porcuz q̄ ad prez suū: B aūt icōueniēs ē: q̄ semē nō est ex būdo nutrimētali deciſuz. ¶ P̄. sit ita q; aliqs tm̄ ex carnib⁹ hamāis vescať: ꝛ vt q̄stio sit grauioz ponať ēt q; ex ipsis embryo ēt generet aliqué: q ēt simili mō nutriať: inde sic arguo. humidū radicale vniuscuiusq; hois est illō qō ex parentibus trahit. si q̄ semē ex quo cōceptus est iste natus ex humido nutrimētali sit humidū radicale eius: opz q; sit de suba alioz quoz carnes comeste sunt. Si q̄ fm Aug. resurget caro comesta ab aliquo in eo ī q̄ ꝑ fuit: tunc totū humidū radicale resurget in illis: quoz carnes a patre eius comeste sunt. Et silr humiduz nutrimentale: quoz carnes ipse comedit. q̄ nihil istius resurgeret: ꝛ sic non oīum esset resurrectio: qō est cōtra fidē nr̄am. q̄ ipossibile est q; semē ex humido nutrimētali sit deciſuz. ꝛ ita nō videť esse superfluuz alimēti.

Sed cōtrariuz duabus rōnibus: ꝛ tribus signis. ¶ Prima ratio est per diuisionem sic: quicquid est in corpore animalis vel est naturaliter vel occasionaliter: siue q̄ accidens in eo: sed semē nō est occasionaliter: sicut sunt putredines ꝛ sanies vulnerum: qz illud quod est per accidēs non consequitur totā spēm: sicut semen in oībus ſuenitur.

ergo est ibi nāliter: sed omne qō est nāliter in corpore: vel pars: sicut caro ꝛ nervus: vel est superfluū: sicut lac ꝛ vrina ꝛ huiusmodi: sed semē non est pars: cū nō sit nec pars organica: quia semē est simile in toto ꝛ in pte. q; ptiᵇ organicis nō ſuenit: nec ite q̄ est de partiᵇ ꝫsimilib⁹: cum in ꝫstitutiōe mēbri nō veniat: sicut ptes ꝫsimiles ī ꝫstitutionē mēbroz organicoz. Restat q̄ q; sit supfluū alimēti. Scōa ratio est qz si semē non est supfluū: opz q; sit dissolutuz a membris. omne aūt resolutū vel deciſum ex aīali: corrūpiť ꝛ amittit naturā suā. ergo semē amitteret naturā mēbroz: ex q̄bus decideret: ꝛ vtutē: ꝛ ita vtute semis non posset gnāri aliqd simile illis mēbris: qz oz q; forma generati sit in generāte ad minus vtualr. Itē ponit tria signa ad B ibidē. q̄z vnū est: q; nullū dissolutū a corpore bz locū determinatū ī corpore: sed vagať per corpus. semē aūt bz determinatū locū in corpore: sicut alie ſupfluitates. s. vias semiales: ꝛ quasi ī eadē ꝓte corpis: in qua sunt loca aliaz supfluitatū. q̄ semē est supfluū ꝛ nō deciſum de suba mēbroz. Scōm signum est: qz nā alleuiať per emissionē supflui: nunq̄ aūt ꝑ dissolutionē eius qui est de suba mēbri: sed q̄nq; alleuiať natura per emissionē semis. ergo semē nō est qd dissolutū a mēbris: sed supfluū. Tertiū signū est q; vbi inueniť minus de supfluo alimēti ibi ſuenit minus de semine: ꝛ ꝓpter hanc causam in pueris nō est semē: qz supfluū nutrimēti in augmentū ꝛuertiť. ꝓpter hāc q̄ cām etiaz pingues boies sunt pauci semis: ꝛ pauce gnātionis: qz supfluū alimēti ꝛuertiť in pinguedine: ꝓpter hoc etiā aialia maioris q̄titatis bñt minus de semine fm ꝓportionez corporis sui: ꝛ sunt pauce gnātionis: qa indiget multo nutrimēto. ꝛ ideo parū pōt in eis esse supfluū. vt pz in elephāte. Si aūt esset semen dissolutū: deberet esse ecōtrario: qz ex maiori corpe poteſt fieri maioz dissolutio. ergo semen non est quid dissolutum: sed superfluum alimenti.

Respondeo dicēdo q; circa hoc sunt tres opiones Una opinio est: q; semē ē quedā pars decisa ab eo qō est de suba mēbri: ita q; tota suba semis est ex humido radicali: ex quo ꝓmo ꝛ ꝓncipalr suba mēbroz ꝓponi dicūt: qō ex suba generātis tractū est: ꝛ qz supra substātiā semis nihil ī generato addiť: qō sit ad veritatē nature ipsius ptinēs: ideo fm eos tm̄ id qō est de veritate nature in filio fuit in patre de veritate nature eius existēs: ꝛ sic ascēdēdo sequiť: q; eqd est de veritate nature in hoibus oīb⁹ totū fuerit actualr in Adam. Dec aūt positio in quibusdam pbis antiqtus posita est: ꝛ etiā a q̄busdā theologis: vt de magistro in ira partz; alia tm̄ ꝛ alia rōne ad hoc inclinati. Quidā eni antiquoz pbor: sicut ꝑcipue Anaxagoras ponebat gnātionē alicuius nō fieri: nisi per ꝛgregationē simi lium partiū: que ꝑus inerant in eo: ex quo fit gnātio: ita q; nihil in natura carnis trāsiret: qō ꝑus caro nō fuerit. vnde oportebat ad hoc q; generareť caro ꝛ os in nato: q; aliqd ex patris carne ꝛ ossiᵇ resolueret: ꝛ sic de alijs partibus ꝛ mēbris. Quidā etiā qui totā virtutē agēdi materie attribuere: quā solā natura rez esse dicebāt. vt in 2ᵒ phy. pz. nō poterāt inuenire causam assimilationis filij ad patrem in singulis mēbris: nisi per hoc q; materialr aliqd ō singulis mēbris resolueret: ex qb⁹ corp⁹ pueri ꝫstituť. sed hāc rōnum radices a pbis sequētib⁹ sufficiēter improbate sunt. s. q; nō solū ex extractione ꝛ ꝛgregatione sit generatio: fz ēt per hoc q; materia trāsmutať de forma in formā: vt sic q̄ ꝑus natura carnis nō bēbat: postmodū caro fiat. silr etiaz vtus actiua nō est ex pte materie: sed magis ex pte formalis ꝓncipy. vnde causa assimilationis filij ad patrē non est ꝓueniētia in mā vt oporteat mēbra fieri de mā que ex mēbris pris resoluť: cū etiā sit similitudo filij ad prez in illis ex qb⁹ nullo modo semē ōcidiť: sicut in vnguib⁹ ꝛ capillis: sed causa silitudinis est vt⁹ formatiua que in semine relinquiť ex opatione vtutis formalis ipsius pris agētis ī semē. Magister vo ꝛ alij theologi hoc ponētes ad hāc positiōez inducunť ꝓpter traductionē originalis peccati: quasi in simile errorē cū pozib⁹ declinātes: vt nō possit eē traductio ozigialis peccati in filios a parētib⁹: nisi fz hoc q; mā ipsi⁹ corpozis filioz fuit in ipsis parētib⁹ ꝓmis qñ peccauerūt: vt sic assimilatio in corruptione peccati sit fm ꝫueniētiaz in mā. ꝛ non fm rōnē vtutis actiue: cuius ꝫriū exꝑsse Aug. asserit dicēs. q; non ꝓpter boc in nobis originale peccatuz est: qz ex adā fz copulentā substātiā ꝓpagati sumus: quia sic etiā in christo originale peccatū fuisset: sed qz fm seminalem rōnē cōcupiscētialr ex eis descēdimus. vnde patet q; rōnes: qb⁹ hec opinio asseriť falsum fundamētū habēt. Ipsa etiā positio in se falsa est. Qz enim illa sustātia humani corpozis que in ꝓmis parētibus fuit. in tot diffunderēť. hoc nō pōt esse: nisi triᵇ modis: vel per multiplicationem materie: vt quidā dicūt: vel per diuisionē: quia ꝛtinuū in infinitum diuisibile est: sicut alij ponūt. vel etiā per mixtionem fm alios: sicut augmentať vinū per admixtionē aq̄: sed mltiplicatio materie: ita q; nulla ſupadditio fiat: sicut ipsi volūt: nō pōt esse: nisi ꝑ modū rarefactōis: vt in ꝓcedēti articulo ꝓbatū est. vnde sequereť q; filius rarius corpᵒ baberet q̄ pr̄. ꝛ q; tādem generatio nāliter finireť: qz non pōt esse rarefactio in infinitū: nisi metaphorice loquendo vt in 4ᵒ physicoz. Cōmētatoz dicit. idē etiā sequereť si per diuisionē illa mā que in corpore ade fuit in tot distributa esset. Corpus enim nāle non est diuisibile in infinituz: sed solum corpus mathematicū. vt ex libro physicoz. ex verbis Cōmētatoris ꝛ pbī babeť. Unde oporteret q; necessario deficeret generatio. Et dr corpus mathematicū corpᵒ ꝫsideratū fm dimēsiones q̄titatiuas tri. ꝛ hoc est corpᵒ in genere q̄titatis. Doc enim in infinitū diuidi pōt: quia in rōne q̄titatis cōtinue nō est aliqd q; diuisioni repugnet. Corpus aūt naturale dicіť qō considerať fm aliquā determinatā speciē ꝛ virtutē. ꝛ hoc non pōt diuidi in infinitū: qz quelibet species determinatā q̄ntitatem regrit ꝛ in plus ꝛ in minus: sicut dr in secūdo de anima. Omnium natura constantiū positus est terminus ꝛ ratio magnitudinis ꝛ augmēti. ꝛ ideo est inuenire minimam aquā: ꝛ minimam carnē. vt dr in ꝓmo physicoz: que si diuidať non erit vlterius aqua ꝛ caro. Constat autem q; corpus humanum naturale corpus est. vnde in infinita diuidi non pōt: vt ī infinitū generatio duret. ¶ P̄. dato q; corpus naturale diuidať in infinitū: sicut mathematicum hoc non posſz esse fm eandē q̄titatē: sed fm eandē ꝓportionē. si enim a quocūq; corpore finito remouereť q̄tūcūq; parua ps: illa aliquotiēs sumpta mēsurat totū: ꝛ etiā excedit. vñ oz semp tali pte sumpta per diuisionē totū corpus tandē consumi. Si aūt accipiať aliqd a magnitudine semp seruata eadē ꝓportione. verbi gra. vt ꝓmo a tota magnitudine abscindať tertia pars: ꝛ deinde a residuo tertia pars nō totᵒ magnitudis: sed illius residui: ꝛ sic deinceps nunq̄ cessabit diuisio in infinitū: sed tūc opz q; illud qō accipiť in secunda decisione sit fm q̄titatē minus eo qō auferebať in ꝓma. ꝓmum enim subtractū erat tertia pars totius: ꝛᵐ autem tertia pars partis: ꝛ sic deinceps. vnde si hoc modo fiat decisio humidi radicalis ex quo semen fz eos decidituz: opz q; in semie ex quo generať filius sit minus de humido radicali qō erat de virtute nature q̄ in semie ex quo gnābať pr̄. ꝛ ita semē filij nō poterit ꝓducere gnātū in tanta q̄titate: sic potuit semē pris. qz ois vt⁹ nālis diuidiť ad diuisionē subiecti: vt ī miozi magnitudine sit minoz virtus: ꝛ ita sequereť q; filius semp esset minoris q̄titatis q̄ pr̄. vnde boies iam ꝓuenissent ad minimaz q̄titatē ēt si ꝓmi

Universidad de Deusto
Biblioteca

boies fuissent gigātes:sequereť ēt ꝙ fily semp debiliores parētib⁹ essent:qz ḡto aliqs minus hz de eo qō ad veritatem nature suę ptinet debilius est. Silr ēt nō est possibile ꝙ per mixtionē talē:talis augmētatio fiat humane nature:qz qñ aligd puū alicui maximo admisceť nō facit mixtionez:vt in ꝓmo de ḡnatione dř. sed soluiť spēs parui qō magno addit:sic si gutta vini mille milys amphoris aque addať. vñ iā in nobis nihil de vitate humane nature māsisset:sed totū euanuisset:qō de vitate humane nature erat per maximā ēnei admixtionē. ¶ Alia opio est que semē nō trā ex humido radicali esse asserit qō ex parentib⁹ decisum est. sed ex hoc sil'cuz humido nutrimētali qō fuit superfluuz aliméti in patre:z hoc totū erit humidū radicale in filio z ad vitatē nature humane in ipso ptinēs ꝓmo modo. z sic aligd de eo qō in nobis est de veritate humane nature:fuit etiā de vitate nāe i pře z i pře přis:z sic vsq; ad adā: per quē modū oēs nos in adā řm corpulētā materiā fuisse nos asserūt. Sed ḡuis hec opio euadat:qdā incōueniētiū que ad ꝑmā ꝓsequunť:nō trā oīa euadere pōt. Primo:quia rōnes z signa pbi inducta euidēter ostēdūt:ꝙ semē nullo modo est aligd ex mēbris resolutū. vnde eiusdē rōnib⁹ improbať opinio ponēs totū semē esse qd resolutū vel partez eius. Secūdo:quia per modū istū:vt ipsi ponūt esset augmētatio vitatis humane nature p admixtionē:z sic sequereť icōueniētia que ad duos modos supra positos sequūtur:esset. n. tūc minus de vitate humane nature in filio ḡ in pře:qō pz si alicui vino admisceať aqua z admisceať:iterūz parti diuise ab illo vino cōmixto iterum aqua vt perueniat ad eādē ḡtitatē:z sic deiceps:ꝺstat enī ꝙ semp minus de vino remanebit in z° ḡ in ꝓmo:z sic tādē vinū ānullareť. vñ pz. ꝙ ēt sequereť ad hāc positionē ꝙ ḡnatio nālr deficeret:z ꝙ in nobis iam quasi vitas nature hūane z ifectio peccati euanuisset. ¶ Tertia opio est pbi ꝙ semen sit tātū de superfluo aliméti. vult enī ꝙ semē nō est aligd resolutū a toto. sed illud qō est habēs naturā vt sit ꝓueniēs toti:qō sic pōt ꝓtigere. Cuz. n. oē agens assimiliet sibi patiens ḡtū pōt:ops ꝙ cibus per vtutē aie agētē in ipsuz assimileť in naturā corporis:qō ab aīa est pfectū:z ḡto amplius digeriť:tāto magis erit vtutē aie participās:qñ igit venit ad vltimā digōnē anteḡ sit in mēbra ꝓueruz:quasi pfectam ſilitudinē totius ꝓsecutū est vtute:z sī nō actu:z ideo in eo ē vtus:per quā pōt formari totū corp⁹. Qñ ergo nutritiua pars ex alimēto hoc mō assilato assumpserit i nutrimētuz mēbroꝝ illud q̄ ad nutrimētū idigeť vel ad augmētū residuuz:qō dř vltime digōnis superfluum admīstrat nutritiua vtuti ḡnatiue:z b̄ est suba semis:vt sit semē:z sit superfluum inḡtū residuuz est ab ope nutritiue:z sit trā necessariū inquātū idiget eo vt⁹ generatiua. vñ dicit pbs i. 15. de aialib⁹ ꝙ semē est superfluū quo idigeť:ita b̄ semē per vtutē ḡnatiuam ministratū z pparatū hz nām:vt ex eo generet totuz cū admixtione eius qō ex matre mīstrať:qcqd sit illud. Et huic opioni ꝺsentio que rōnabilioz ceteris videť.

Ad primum ergo dōs:ꝙ hūc esse in adaz řm corpulentā substātiā pōt itelligi dupl'r. aut ita ꝙ corp⁹ istius fuerit in adā:sicut quedā corpulenta suba:z hoc modo est ipossibile:nec sic Aug. itelligit:aut ita ꝙ corpulēta suba b⁹ fuerit in adam aliquo modo:z hoc veruz est:qz materia ꝓpria ex qua corpus humanū formatuz est:fuit in adā vtute:sicut i ꝓncipio effectiuo originalr. vñ řm hoc pz qualr differt esse in adā řm corpulētā suba trā. z fz rōnē seminalē. Ad hoc enī ꝙ corp⁹ humanū ꝺstituať: opz duo aduenire. s. materiā ex qua formareť corpus que dř corpulēta suba:z vt⁹ formās que dř rō seminalis:z vtraq; originata est ab adā:z ideo illi qui ex coitu viri z mulieris gīanť:dicūtur fuisse in adā originalr řm semialē rōnē

z řm corpulētā suba. Christus aūt cuius corp⁹ vt⁹. s. l. fuit de materia ḡinis:admīstrata dř in Adaz fuisse řm corpulētā suba trā. ¶ Ad 2ᵐ dōs. ꝙ si dcīt Damas. intelligať vniuersalr de omni ḡnatione:nō opz ꝙ ḡnatum sit de suba generātis materialr:sed formalr trā:nō qdē řm vnā formā in numero:sed řm, vnā formā in specie. Si aūt itelligať specialr de ḡnatione viuētiū:sic ḡnatū est ex suba generātis:qz ex alicuius decisione qō fuit ꝓueniēs in subam generātis trāsire. sanguis enī aliquo modo dř esse de suba generātis:z multo ampliꝰ semē qō est ad vlteriorē digestionē pductū. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ si per coitū emitteret solū illud semis:qō residuū est ab ope nutritiue z augmētatiue nunḡ sequereť debilitatio:sed ex imoderato coitu aliqñ emittiť etiā id qō necessariū erat ad mēbroꝝ nutrimētuz adeo ꝙ ꝓpter imoderātiā coit⁹. vt in. 15. de aialib⁹ dř. loco semis aligs sanguinē emittit:ideo oz ꝙ debilitatē nature sequať:nec mirū:cū etiā ex superflua egestione vel vrina debiliteť corpus:sicut ex moderata alleuiať. ¶ Ad 4ᵐ dōs. ꝙ assimilatio nō est ꝓpter ꝓueniētiā in mā:sed ꝓpter motum vtutis actiue quo mouet in suā silitudinez. z qz aligs corrūpit mot⁹ přis in semine nascit filius silis auo z pauo: cuius mot⁹ manet. vt. 18. de aialib⁹. pbs ostēdit:z nō ꝓpter hoc ꝙ mā corpis nati ex auo z pauo traducať. ¶ Et p̄ pz rūsio ad qntū:qō silr ꝓcedebat ex hoc ꝙ cognatiōis cā esset magis ex pte materie ḡ ex vtute actiua:cuius ꝺtum pbs ostēdit in 5ᵒ meta. dicēs magis bō est de genere patris sui ḡ matris:cum a patre formam recipiat z a matre materiā. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ in corpe bois z in corpore embrionis sunt diuerse humiditates magis z minus ad pfectam participationē speciei accedentes:sicut sanguis z humiditas:in quā vlterius sanguis digestus conuertiť. z vlterius caro z os. ¶ Sciēduz est ergo ꝙ vnūquodq; resurget i eo in quo magis fuit perfecte participans naturā speciei:z sī in vtroq; fuit perfecte naturaz speciei participans:resurget in eo in quo ꝓmo fuit. řm hoc ergo dicēduz est:ꝙ quicquid fuit i illis carnibus quas pater pueri comedit:quod iam vltima cōuersione assimilatū erat mēbris resurget in eo cuius carnes comeste sunt. Sed qō fuit in illis carnib⁹ de humiditatibus z humoribus a perfecta assimilatione distantibus:resurget in puero qui ex illo semine generať: z in vtroq; illud supplebiť:qō deest ex virtute diuina:hoc trā ad tractatuz de resurrectione magis ptinet.

¶ Expositio textus.

Hic male (sensērūt quidaz heretici z̄.) Pelagius ad b̄ inducebatur ꝓpter hoc ꝙ potestatē li. ar. ampliabat nimis: vt nulluz peccatū esse in boie possz:nisi ex eius li. arb., pueniret:z ꝙ nulla gratia indigebat homo ad hoc:vt a peccato imunis existeret. (Originale peccatum dicit fomes peccati z̄.) Dic ponunt octo nomia originalis peccati:quoꝝ differētia sic accipi pōt:pōt enim hoc peccatū noīari:vel per cōparationē ad modū quo causatur in nobis:vel per cōparationē ad subiectū in quo est: vel per cōparationē ad peccatū actuale:in quod inclinat: z quia per originē viciatā i nos puenit. ideo ex modo quo creať in nobis noīatuz dicit originale peccatū. In peccato autem actuali duo cōsiderātur. s. defectus seu deformitas peccati:z řm hoc noiať fomes peccati quasi fomētum pbens ad peccandu:sicut siccitate lignoꝝ foueť ignis:et iteruz delectatio que cōsistit in cōuersione ad bonum cōmutabile:z sic dicit cōcupiscētia ḡtū ad deordinationem actu existētē in partibus aīe subtracto retinaculo iusticie originalis. vel in ordine ad actū cōcupiscētie ad quē peccatum originale inclinat:z sic dicit cōcupiscibilitas. Subiectum aūt in quo originale peccatū ꝺsistit:est homo qui ex

ouab⁹ naturis cōstat rōnali z sensitiua:pōt ergo originale pctm̄ noiari:vel per cōparationē ad rōnalē:vel p cōparationē ad sensitiuā. Si ꝓmo mō sic ex pte ei⁹ qō est formale in originali pctō. s. debite iusticie carētia dř lāgoz nature. ex pte vo ei⁹ qō est māle. s. inordinatio iferioꝝ viriū dř tyrānus:inḡtū p ꝺordinationē iferioꝝ viriū iniuste z quodāmodo tyrānice rō in seruitutē pcti trahiť:ex pte aūt sensitiue que est potētia organis affixa:dř lex carnis:ex eo ꝙ p traductionē carnis traduciť:z dř lex mēbroꝝ inḡtū i mēbris cōpletis dñať:z quodāmodo řm ꝺditionē eoꝝ inclinat in actū:vt. s. i delectabile mēbris homo inclineť:qō est eis ꝓueniēs. (In eo mālr erāt z̄.) non ita ꝙ illud qō fuit mā corpis ade sit postmodū mā oīuz boīuz:sz qz mā oium boīuz originalr ab adā traducta est:sicut a ꝓncipio effectiuo ꝓmo in humana natura:materia. n. humani corpis est mēstruū:vel ēt semē sil' vt gbusdaz placet. Oz aūt semen z mēstruū causeť in nobis:hoc nō est nisi p vtutē naturales que in nos ex parētib⁹ ꝺcuenit:z ita tota materia corporis humani originē hz ab adā:nō quasi ab eo decisa:sed quasi a vtute que ab ipso descēdit pparata (Qō ēt oīdi pōt z̄.) Ista rō non valet:qz ꝓcedit a maiori affirmādo:magis enī videť ꝙ in resurrectione que tota miraculosa erit aligd diuina vtute fiat:vel p multiplicationē:vl'etiā alio quocūq; modo:ḡ in naturali augmēto:qō actione nature cōpletur. (Nō ificiamur trā z̄.) Istud vr icōueniēs:ꝙ magī hic ponit:qz vel caro z sanguis ex cibis ḡnata distincta erāt ab illa que a parētib⁹ descēdit:z sic nō tota ḡtitas humani corporis saluareť in carne que ex parētib⁹ descēdit vel cōmixta illi:z sic oportebat ꝙ ex eis vnū qd ḡnareť qō neutrum illoꝝ esset:sed mediū iter ea:z sic totū equalr ad vitatē nature ptineret:nisi forte ponereť eē mixtio fz mixta saluata:vt qdā posuerūt:qō etiā in ꝓmū modū rediret.

¶ Quō peccatū originale a pīb⁹ trāseat ad filios an řm aīaz:an fz carnē. ¶ Di. XXXI.

Nunc superest iuestigare:qualr illud peccatū a patrib⁹ traducat in filios. s. an řm solā aīam:an řm carnez: siue řm vtrūq;. Putauerūt qdā fz aīam trahi originale pctm̄:nō solū řm carnē:qz nō solū carnē:fz z aīam extraducere esse arbitrati sunt. Sicut. n. in ḡnatione, plis de carne paterna substātialr trahiť caro:ita z de ḡignentis aīa:aia geniti essentialr deduci ab his extimatur. Ideoq; sicut ō corrupta carne caro corrupta seminatur:ita etiam de anima peccatrice:anima peccatrix corruptione originali ifecta ab illis trahi dicitur.

¶ Predictā opionē dānat:z ꝙ per carnē traducatur pctm̄ dicit:z quo modo ostēdit.

Hec autem fides catholica respuit:z tanḡ veritati aduersuz damnat:que non animas:sed carnem solam:sicut supius diximus ex traduce esse admittit. Non igit řm animā:sed řm carnē solā peccatū originale trahiť a parentibus. Est enim peccatū originale:vt supra diximus:concupiscētia:nō quidē act⁹:sed viciū. Unde Aug. ad Ualeriuz. Ipsa cōcupiscētia est lex mēbroꝝ vel carnis:que est morbidus qdā affect⁹ vel lāguor:qui cōmouet illicitū desideriū. i. carnalem cōcupiscētiā:que lex peccati dř:que dř manere in carne:nō quia i aīa sit:sed quia per corruptionem carnis in anima sit.

¶ Causam corruptionis carnis ostendit ex qua in anima peccatuz sit.

Caro enī per pctm̄ corrupta fuit i adā a deo:vt cū añ pctm̄ vir z mulier sine icētiuo libidis z cōcupiscētie feruore possent cōuenire:esset ꝙ thoꝝ imaculatū iaz post pctm̄ nō valeat fieri carnalis copula absq; libidinosa cōcupiscētia:que semp viciū est:z etiā culpa:nisi excuseť p bona cōiugij. In cōcupiscētia igiť z libidine cōcipiť caro formanda in corp⁹ plis. Uñ caro ipsa que cōcipiť in viciosa cōcupiscētia polluitur z corrūpitur:ex cuius ꝺctu aīa cū ifūditur maculā trahit q̄ polluit z fit rea. i. viciuz cōcupie:qō est originale pctm̄.

¶ Oz ꝓpter corruptionē carnis que ē causa peccati dř pctm̄ esse in carne.

Hec ꝙ ipm pctm̄ dř manere in carne: caro igitur que i cōcupia libidis semiatur:nec culpā hz:nec actū culpe:fz cāz In eo igr ꝙ semiatur corruptio est: in eo aūt ꝙ nascitur cōcupiscētia viciū ē. Uñ Ambrosius de ꝟbis apli sic ait. Quō hitat pctm̄ in carne cū ñ sit suba:fz priuatio bōi. Ecce primi boīs corp⁹ corruptū est p pctm̄. Ipsaq; corruptio p cōditionē offensionis manet in corpe:robur tenēs diuine ſnie date in adā:cui⁹ consortio aīa maculatur pctō:p id ḡ qō facti cā manet iba bitare dř pctm̄ in carne:hec est lex carnis. Idez nō habitat pctm̄ in aīa:sed in carne:qz pcti causa ex carne est:nō ex aīa:qz caro est ex originē carnis pcti:z p traducē ois caro fit pcti:aīa ꝟo nō traducitur:z iō in se cām pcti nō hz. Aug. quoq; ex carne pctm̄ aīaz trahere in sermone quodā de ꝟbis apli:ostēdit dicēs. Uitiū cōcupiscētie est qō in aīa:sed ex carne ꝺrit. Natura qppe humana nō ope dei cum vitio ꝓmitus est iſtituta:fz ex volūtatis arbitrio ꝓioꝝ boīuz veniēti vitio est sauciata:ita vt nō sit in carne bonuz sed vitium quo inficitur anima.

¶ De causa originalis peccati que est in carne: vtrum sit culpa:an pena.

Hic queri solet:vtrum causa peccati originalis que dicta est esse in carne: culpa sit:vel pena:siue aliquid aliud. Culpa esse nō pōt:qz culpa nō ē in re trōnali. Si enīz culpa esset in carne añ infusionem aie:actualis esset vl' originalr. Sz actualis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi non est: nec originalis culpa est: qa ipsa causa est originalis pcti. Si aũt pena est qua est illa passibilitas vel mortalitas: vel alia corruptio: hos. n. defect⁹ carni inesse constat.

¶ Hic aperit qd sit. s. feditas tacta ex libidine coeuntium: que vicium vel corruptio dici pot.

AD quod dici pot: qz multiplex defect⁹ carnis: z pcipue pollutio quedã: quaz ex feruore coit⁹ parentũ z cõcupiscẽtia libidinosa ꝓtrabit caro dum ꝓcipit: cã est orig'nalis peccati: que recte vicium siue corruptio carnis appellari pot: q̃ feditas maior esse videt in carne concupiscẽtialiter traducta: q̃ in ea vnde traduc̃. Et qñ vicium vel corruptio sit in carne ante cõiunctionẽ anime effectu ꝓbatur cum aia infundit: que ex corruptiõe carnis maculatur. Sicut in vase dignoscit vicii esse cum vinum infusum accescit.

¶ Inductu ostẽdit similiũ nõ absurde filios trahere peccatũ a parẽtibus eo mundis dici.

NEc aũt miremur z intellectu turbemur audiẽtes peccatuz originale filios traducere a parẽtib⁹: iam per baptismuz ab illo peccato mũdatis: diuersarum siltudinũ iductione id posse fieri insinuat Aug⁹. in libro de baptismo paruulor ita ingẽs. Quomodo ꝓpurtiũ per circumcisionẽ auferr̃: manet tñ in eo quem genuerũt circũcisi. Quomodo ẽt palea que opere humano tanta diligẽtia separ: manet tñ i fructu qui de purgato nascit tritico: ita peccatũ qõ in parẽtib⁹ per baptismũ mũdat manet in eis quos genuerũt. Ex ꝟ. n. gignũt qõ adhuc vetustũ trahũt: nõ ex hoc q̃ lex in nouitate ꝓmonit eos iter filios dei. Nõ. n. generãt parentes filios ꝑm illã generationẽ: qua denuo sũt nati: sed potius ꝑm illaz qua carnaliter z ipsi primuz sunt generati.

¶ Quare dicat originale hic dr̃ cuz epilogo.

IAm ostẽsuz est qd sit originale pctm̃: z qualr̃ a parẽtib⁹ in filios: z per carnem in animã trãseat. Ex quib⁹ etiam inotescit: quare dicat originale pctm̃. ideo. s. qa ex victiosa lege originis nostre in qua cõcipimur. s. carnis libidinosa cõcupiscẽtia traducit: vt supra dictũ est. Non enim qa ex carne traducta ab Adam concepti sumus: ideo pctm̃ traxim⁹: qa z christi corp⁹ ex eadẽ carne formatum est: que ab adam descẽdit: sed ei⁹ cõceptus est celebrat⁹: non lege peccati. i. ꝓcupiscẽtia carnis. vñ caro ei⁹ peccatrix non fuit: imo opatiõe spũs sancti. Noster ꝟo ꝓcepr⁹ nõ fit sine libidie z ideo non est sine pctõ. Nõ euidẽter August. ostẽdit in lib. de fide ad Petrũ sic dicẽs. Quia dum sibi inuicẽ vir mulier q̃z miscẽtur sine libidine nõ est parẽtuz cõcubitus: ob hoc filioꝝ ex eoꝝ carne nascentium non potest sine peccato esse cõceptus: vbi peccatuz in paruulos nõ trãsmittit ꝓpagatio: sed libido: nec fecunditas nature humane facit boies cuz peccato nasci: sed feditas libidinis: quam homies habẽt ex illius nutissima ꝓdẽnatione peccati. Ideo beat⁹ Dauid ꝓpter originale peccatuz: quo naturaliter obstricti sunt filij ire dicit. In iniquitatib⁹ ꝓceptus sum z in. p. con. me mater mea. Ex hoc itaq̃ appret ex lege cõceptionis traduci originale pctm̃: qz nisi corruptio sic fieret in carne: aia ex carnis ꝓiũctione ꝓcupiscẽtie viciũ nõ traheret.

¶ Obiectio quorũdaz intẽdẽtiũ, ꝓbare peccatuz non traduci ex lege coitus.

SEd ad hoc oppõit hoc modo. In ipso ꝓceptu dicit trãsmitti pctm̃., ꝓpagatur caro: nec tamen tũc infunditur anima ꝑm physicos: sed iam effigiato corpe: qõ etiã moyses in exodo aperte significat: vbi ait de pcussura mulieris p̃gnãtis. Si quis ingt percusserit mulierẽ p̃gnãtẽ z aborsuz fecerit: si adhuc informe fuerit puerperium: mulcrabitur pecunia. Si aurem formatũ fuerit reddat aiaz pro anima. Formatuz ꝟo intelligitur ꝓpria aia animatũ: z informe qõ nõdum habet animaz. In ipso ergo conceptu cum caro ꝓpagatur: nõdũ iffunditur aia. Quõ q̃ ibi pctm̃ trãsmittitur cũ pctm̃ nõ possit eẽ: vbi aia non est. Ad qõ dici pot: qz in illo ꝓceptu dr̃ pctm̃ trãsmitti: nõ quia pctm̃ originale sit: ꝫ qz caro ibi ꝓtrahit id ex quo pctm̃ fit in aia cũ infunditur z vtrũq̃ vocatur cõceptꝰ. s. z cũ caro ꝓpagatur formãq̃ corpis humani recipit: z cũ aia infunditur: qõ aliqñ etiã dr̃ natiuitas. Vñ qõ natũ est in te. Proprie autez natiuitas dr̃ in lucem editio.

¶ Diuisio textus.

OStenso q̃ peccatum originale est: z quid sit: hic ꝓsequitur quasdam cõditiones ipsius. Et diuidit in partes tres. In ꝑma determinat de peccato originali: quãtũ ad eius ꝓncipium: ostẽdens quomõ traducat. In secunda determinat de eo quãtũ ad eius terminũ: ostẽdẽs quõ per baptismũ remittat. 33. di. (Quoniã supra dictũ ẽ rẽ.) In tertia determinat de eo quãtũ ad eius numeꝝ ingrẽs: an sit vnũ vel plura. ibi. (Predictis adꝟciẽdũ vr rẽ.) Prima diuidit in duas. In ꝑma ostẽdit modũ: quõ peccatum originale traducit. In z⁹ mouet ꝛ̃ B quãdã dubitationẽ. ibi (Sed ad B oppoinr̃ hoc mõ rẽ.) Pria diuidit i duas. In ꝑma determiat modũ quo peccatũ originale in nos ꝓuenit. In z⁹ ex ipso mõ ꝛcludit rõnẽ nois. ibi. (Jaz ostẽsum ẽ qd sit originale peccatũ rẽ.) Pria diuidit in tres. In ꝑ⁹ mouet qõez: vtꝝ. s. pctm̃ originale p traductõez aleyl̃ p traductõez

carnis in nos deueniat. In scõa excludit sñiam illoꝝ q per traductionẽ aie peccatũ originale i nos deuenire dicebãt ibi. (Putauere quidã ꝑm aiam rẽ.) In z⁹ ostẽdit qualiter ꝑm traductionẽ carnis originale peccatũ traducat. ibi (Est eni peccatũ originale: vt supra diximus rẽ.) Et diuidit in partes tres. In ꝑma ostẽdit q̃ ꝓpter feditatẽ que ẽ i carne cum traductione carnis simul culpa vel pena traducitur. In secũda inquirit de illa feditate qd sit. vtrũ. s. culpa vel pena. ibi (Dic queri solet rẽ.) In z⁹ ostẽdit quomodo illi q ab hac feditate purgatis sunt peccatũ originale trãsmitterre possint ibi. (Ne aũt miremur z itellectu turbemur rẽ.)

¶ Questio. I.

HIc querunt duo. Primo de traductione originalis peccati. z⁹ de subo eius. ¶ Circa ꝑmũ querunt duo. Primo: vtrũ per traductionẽ carnis originale traducat. Scõo: vtrum in oẽs boies necessarium sit originale peccatum trãsire.

¶ Utrum originale peccatuz possit trãsire in posteros per originem carnis. I.

AD primum sic ꝓcedit. Ur̃ q̃ originẽ carnis originale a p̃ parẽte i posteros trãsire nõ possit. Actio eni ꝑsone nõ extẽdit se ad nãm: qz ꝑsona iferior z minus est potẽs q̃z natura i qua subsistit: ꝫ origo carnis debeat ipsi nature: cũ gñatio sit ordiata ad ꝛseruationem spẽi z nõ idiuidui. ergo peccatũ ꝑmi parẽtis p originẽ carnis in posteros transire nõ potuit: qz hoc esse nõ potuit: nisi p actionẽ ꝑsone natura ificeret. ¶ P. Sicꝝ eẽ idẽ subm̃. sed ifectio culpe pfectiõi vtutis opponit. cũ g̃ semẽ subm̃ vtutis esse nõ possit: nec ifectõi culpe subyci poterit. caro aũt nõ traducit: nisi mediãte semie. g̃ p modum istum mediãte semie nõ poterit p traductionem carnis originale pctm̃ traduci. ¶ Si dicat q̃ p libidinẽ coit⁹ semẽ inficit z illa ifectio eis causa culpe originalis. ¶ Contra. libido ꝑm Aug. dr̃ ipsoba volũtas: ꝫ improba volũtas pctm̃ ẽ. g̃ si rõne libidis culpa originalis causat in nato: tũc nat⁹ traheret peccatũ originale a ꝓximo parẽte: z nõ a ꝑmis parẽtib⁹: z B est ꝛtra id qõ ifra magr̃ determiat. ¶ P. illa ifectio semis defect⁹ gdã est: ois aũt defect⁹ i nobis vr̃ vel culpa vel pẽa esse: aut igit̃ est culpa: aut pena. Culpa nõ pot eẽ: qz semen subm̃ culpe eẽ nõ pot. nec ẽt pena: qz pena culpã ꝓcederet z culpa ex pena causaret: qõ est icõueniẽs. g̃ nullo mõ pot ex ifectiõe semis pctm̃ originale in gñato causari. ¶ P. etiã post baptismũ: q̃z is originalis culpa deleat: remanet tñ cõcupiscẽtia i corpore p modũ pene. Si g̃ ifectio cõcupiscẽtie i semie aiaz inficere posset culpa originalis: ẽt posteꝫ hõ a pctõ originali mũdat⁹ eẽt: p cõcupiscẽtiã in corpe remanẽtem aia sil̃r ificeretur: z ita pctm̃ originale de necessitate rediret: qõ est icõueniẽs: qz oporteret etiã de necessitate z penaz ei⁹ redire: q̃ est carẽtia visiõis diuie. g̃ nõ est ponẽ q̃ infectio semis ifectionem culpe in aia causet.

Sed cõtra est qõ apls dicit ad Ro. ꝟ⁰. Per vnũ hominẽ pctm̃ in mũdũ itrauit: ꝫ nõ potuit ex vno boie humanũ genꝰifici: nisi eo mõ quo totũ genus humanũ ex vno boie pcessit: B aũt fuit p originẽ carnis. g̃ hoc mõ pctm̃ originale a ꝑmis parẽtib⁹ in nos trãsit. ¶ P. sicꝝ se bz ꝑsonale pctm̃ ad actũ ꝑsone: ita se bz pctm̃ nature ad actũ nature: ꝫ pctm̃ ꝑsonale. i. actuale ex actu ꝑsone cãtur g̃ z pctm̃ nature. s. originale ex actu nature i nobis efficit: ꝫ act⁹ nature est act⁹ gñatiõis p quẽ ipsa natura ꝓpagat. g̃ p actũ gñationis peccatũ originale i nos trãsit.

Respondeo dõz. q̃ in ꝓgressu originalis talis ordo fuit q̃ ꝑsona nãs ificit p actuz pctm̃ z nature ifectio in ꝑsonaz scõario trãsiuit q̃ a ꝑsona peccãte

ꝓpagat: qõ q̃lr̃ sit videtũ ẽ: sic̃. n. ꝑus dictũ est. B de⁹ bũne nature i sui ꝑn⁹ supra ꝛditionẽ suoꝝ ꝓncipioꝝ cõtulerat vt eẽt i rõne rectitudo quedã originalis iusticie quã sine aliqua resistẽtia inferioꝛib⁹ viri⁹ ipzimere posset: qz B gratis collatũ fuerat. iõ iuste p ingratitudinẽ iobediẽtie subtractũ ẽ. vñ factũ ẽ: vt p̃ boie peccãte nã humana q̃ i ipo erat sibi ipsi relinq̃r̃: vt ꝛsisteret ꝑm ꝛditionẽ suoꝝ ꝓncipioꝝ: z p modũ istũ ex actu ꝑsone peccãtis i ipsaz nãm defect⁹ trãsiuit: z qz nã ꝛficiẽs ab eo qõ gratis ipẽsiuz erat nõ ꝑt cãre B qõ supra nãz collatũ erat: cũ nihil agat vltra suã spẽz. iõ sequit q̃ ille q gñat ab hñte nãz hoc mõ deficiẽtẽ nãz in sil̃ defectu suscipiat: qz act⁹ ꝑsone ꝑm ꝛditionẽ sue nãe ꝓcedit z vltra nõ se extẽdit: ide est q̃ õfect⁹ in ipsaz ꝑsonã gñatuz redũdat: sed rõ culpe ide venit: qz illud qõ collatũ fuit gratis ade. s. originalis iusticia nõ fuit sibi collatũ ꝑsonal̃r: ꝫ inquãtũ talẽ nãz bẽbat: vt oẽs. s. i. qb⁹ talis ab eo accepta nã iueniret: tali dono potirent. z iõ cũ ꝓpagatõe carnis ẽt illa originalis iusticia ꝓpagata fuisset. In ꝑãte g̃ nature erat: vt talis iusticia semꝑ in ea cõseruaret: ꝫ p volũtatẽ ꝑsone exĩtis in nã factũ est vt hoc ꝓderet. z iõ B defect⁹ ꝓparat⁹ ad naturã rõnẽ culpe hz in oĩb⁹ in qb⁹ iueniꝝ cã nã accepta a ꝑsona peccãte: z qz p originẽ carnis defect⁹ iste nãli gñatione traducit sil̃ cũ natura. iõ ẽt z culpa originalis p originem carnis traduci dr̃: z qz p voluntatẽ ꝑsone rõ culpe ad naturã trãsit. ideo dr̃ ꝑsonã naturã ifecisse: qz ꝟo in ꝑsonis alys est originale pctm̃ a ꝑma ꝑsona gñantis: nõ ẽ rõ culpe ex ipsis: cũ nõ. ꝓpa volũtate peccatũ tale icurrãt: sed inquãtum talẽ naturã cũ rõne culpe recipiũt: ide est: q̃ z⁰ natura ꝑsonaz ificere dr̃. inde etiã est q̃ ista infectio ex ꝛordinata volũtate ꝑmi parẽtis in ipso q̃dẽ ꝑmo parẽte fuit dupl̃r. s. p modũ peccati actualis: inq̃tũ eam p ꝓpriã volũtatẽ contraxit: z etiã vlterius per modũ peccati naturalis: inq̃tuz natura in eo ifecta est. In sequentibus autem non est nisi peccatum naturale.

Ad primuz ergo dõz. q̃ cuius natura absolute cõsiderata imobilis sit. tñ ꝑm esse suum ꝛsiderata: oz q̃ ad variationẽ ꝑsone varier̃ p accñs. cõstat eni q̃ deficiẽte hoc boie deficit humana natura que i ipso est: z ita ẽt peccatũ ꝑsonale ade in naturã humanã trãsiuit ꝑm q̃ in ipso esse hẽbat. Ipso enim peccãte ꝑuat⁹ est his q̃ sibi rõne nãe sue gratis ꝛcessa erãt: z eo ꝑuato ẽt nã ꝑuata fuit: vt i ipo erat: z p ꝛñs i alios q̃ ab ipo nãz accepturi erãt

¶ Ad scõz dõm. q̃ semẽ nõ ẽ actus subz culpe: ꝫ vtute tñ. hoc mõ. n. se bz semẽ ad peccatũ originale: sic̃ ad nãz bũanã: vñ sic̃ in semie nõ est nã bũana: nisi i vtute: ita ẽt nec originalis culpa: qz p vtutẽ q̃ ẽ i semie gnõ ad nãz bũanã termiar̃ ifectã originali pctõ. ¶ Ad 3ᵐ dõz. q̃ libido trib⁹ modis dr̃. vno mõ ꝑm q̃ ꝛsistit i actu volũtatis illicite z ꝛordiate aliqd desiderãtis: z B mõ libido ẽ actuale peccatũ. Alio⁰ dr̃ libido q̃ ꝛsistit magis i delectatõe sensualitatis: z ꝑcipue in actu gñatiue: vbi superexcedit ỗlectatio: z sic ẽ qddã ex pctõ ỗrelictũ: nõ qz sine pctõ nõ eẽt ỗlectatio: ꝫ qz ꝛordiata non esset: qõ nomẽ libidis ꝑportat. Tertio mõ pot sumi libido: q̃ ꝫ habitual̃r̃ p illa ꝛordinatiõe viriuz nimia: ex qua est in nobis ꝓnitas ad ꝛordinate cõcupiscẽdũ. A ꝑma igit̃ libidine mẽs cuiuslibet iusti gnãtis liberar̃: cũ cõtigat actuz mr̃imonialẽ fine omni culpa z mortali z veniali exerceri. vñ cõstat q̃ nõ intelligit̃ illa libido trãsmittere originale peccatũ in plẽ: nec itez illa q̃ est ꝛordiata ỗlectatio sensualitatis: z si. n. p miraculũ a tali ꝛordinatiõe delectatõis coitus aliquoꝝ purgaret: nihilominꝰ eoꝝ nati peccatũ originale ꝛberẽt. vñ ꝑz q̃ libido 3ᵐ mõ dicta itelligit̃ eẽ pctũ originalis causa. omne eni generans gñat sibi sil̃e in nã. vñ cũ hec sit cõditio nature humane iusticia originali destitute: vt tal ꝛordinatio viriũ aie in ea existat: ꝛstat q̃ ẽt talis cõditio

Universidad de Deusto
Biblioteca

in ple remanebit: ⁊ si feruoꝛ coitus inueniatur dici causa ozigialis peccati: hoc nō ꝓpter se dr: sed inquātū est signuz eius qō est subꝫ cā: qz ex ozdinatōe viriū ozdiata delecta tio in coitu ꝓcedit q̄si signū ⁊ effectꝰ cām suā idicās. ¶ Ad 4ᵐ dōz. q illa ifectio que est in semie: sic nō bz rōnē culpe ꝓprie loq̄ndo añ ifusionē aie: ita nec pene. opz. n. esse idem subm culpe ⁊ pene. ⁊ iō sic in rebꝰ irrōnalibꝰ nō ꝓpe est pēa que de se ozdinē ad culpā bz: ita ēt nec in semine pena pōt esse: sed est defectꝰ qdā ingītū silitudo nature generantis i semine vtualr manet: p modū ēt quo lepra in semie lepꝛo si nō est egritudo. si tū pēa eēt: posset esse cā culpe nō iquātuz bz: sed fm q ex culpa causat: vtꝰ. n. cause manet in effe ctu. vsi qz p ꝓtū ꝑmi hois ista ifectio ꝓsecuta est i tota nā humana. iō vbi iueniē subtā susceptiuū culpe bz rōnē culpe in actu: sic in puero iam nato. vbi vo bz nō iuenit manet in tali infectione vtꝰ culpe vt sic cā culpe esse possit. ¶ Ad qntū dōm. q cū peccatū oziginale p se loquēdo sit nature viciū nō pōt causari p id qō est ꝓsone p se: sed soluz p id qō nature debeē. Cōseruatio aūt cōiūctionis cozpis ad aiam ptinet spāliter ad esse bz ꝓsone in natura humana subsistē tis: ⁊ iō talis cōiūctio ifectionē oziginalis pcti nō facit i aia nisi adiūgaē aligd qō p se ad nāz ptineat: ⁊ B est actus gnā tionis: qui p se nature cōseruāde debeē. ⁊ ideo ex ꝓcupiscē tia que remanet post baptismū: nō in fickē iterato aia illius qui baptizatus est: sed per generationē in filium suū tradu citur vt in oziginali nascaē.

¶ Utꝛ sit neēe oēs hoies nasci in petō oziginali. II.

AD secundum sic ꝓcedit. Ur q nō sit neēe oēs hoies in petō oziginali nasci. Baptismꝰ. n. reddit regnātis p ipm hoc qō p Adā pditū fuit: qz donū xpi exce dit delictū ade. vt dr Ro. 5°. sed si adā nō pec cassет hoies in petō oziginali filios nō gnassent. g̃ ⁊ hoies ba ptizati in filios petꝰ oziginale nō trāsmittūt. ¶ P. moꝛs est pena oziginali petō debita. g̃ vbi non erit moꝛs ibi non erit oziginale. sed Hieronymꝰ ponit quosdā in fine mundi nō mozituros. g̃ vr q illi in oziginali nō nascanē. ¶ P. sic deus ex costa viri mulieē fozmauit: ita ēt potēs est nunc ex digito hois vel alio mēbꝛo cozpus humanū fozmare: cō stat aūt q ille qui sic fozmatꝰ esset nō descēderet ex adam fm rōnē seminalē. cū igit hec fuerit causa. vt Augu. dicit: quare xp̄s oziginale nō ꝓxit: qz nō fuit in adā peccante fm seminalē rōnē: vr q iste oziginale non bēbit: ⁊ ita nō est ne cessariū in oēs oziginale trāsire. ¶ P. Si muliere peccan te que añ virū peccauit vir: in lib. arbi. remāfisset. poterat etiā nō peccare: sed si adam nō peccassет etiā muliere pec cante. nō fuissent ex eis hoies in oziginali geniti. g̃ cuz hoc fuerit possibile: nō est necessariū: vt peccatū parētis ꝓme .s. Eue in oēs posteros eius trāseat. ¶ P. vt Aug. dicit i lra cōcupiscētia libidis que est in actu coitꝰ oziginale peccatū causat. sed qualr cūq; sumaē cōcupiscētia potens est de ab ea hoiez liberare per miraculū. g̃ cōtingit aliquē sine pctō oziginali nasci.

Contra est qō apls Ro. 5°. dicit. Peccatū i oēs hoies trāsiuit. ¶ P. ille q nō est pctō obnoxius re demptione nō idiget. si ergo esset aligs qui nō in pctō ozi ginali nascereē ꝑter xp̄m iuenireē aligs q redēptiōe facta p xp̄m nō idigeret: ⁊ sic xp̄s nō eēt caput oiuz boiuz: qō nō est cōueniēs fm fidez. ergo nec ponere q aligs sine pecca to oziginali nasci possit.

Respondeo dōm. q necessariū est oēs qui ex adaz generanē p viā coitꝰ pctī oziginale tra here: cuiꝰ rō ex dictis accipi pōt: ad esse. n. oziginalis duo cō currūt. s. defectꝰ qdā ꝓncipia nature humane ꝓxis. ⁊ ite q fuerit in ptāte nature: vt isto defectu careret: vel nō: sine q

rō culpe in hoc defectu nō esset. vtrūq; aūt necessariū ē in ueniri in illis qui ex adam p modū dictū generātur. Si. n. defectꝰ ille nō traducereē: nō posset cōtingere: nisi p hoc q natura gnerātis ꝓfecte reītegrata esset. nō. n. pōt cōtigere. vt vtute nature deficiētis aligd i natura nō deficiēs gñet. natura vo humana i statu huius vie nō reītegrat q̄tū ad id qō nature est: ⁊ si p gr̄az reītegrat q̄tū ad boc q ad ꝓ nam ptinet: sed in futuro ꝓfecte reītegrabit in beatis. vsi oz q fm totū decursum huiꝰ vite defectꝰ iste ex parētibꝰ i filios ꝓpageē: silr etiā ⁊ rō volūtary que culpā cābat i na tura in oēs hoies q ab adam naturā accipiūt trāsit: erit. n. vt supra dictū est tali cōditione sibi iustitia oziginalis con cessa: vt oēs q ab eo naturā humanā acciperēt: sil cū natu ra ⁊ iustitiā cōsequerētur. vñ q illi q ab ipso nati sunt tali iustitia careāt ex volūtate ipsiꝰ ade cōsecutū est. vsi rō vo lūtary in oēs qui ab eo nāz humanā accipiūt sil cū ofectu trāsit: ⁊ qz genitū naturā recipit a generāte ⁊ patiēs ab agē te. iō oēs qui fm semialē rōnē que est vr̄ actiua ab adā de scēdūt: opz q in culpa oziginali nascātur.

Ad primum ergo dōm. q redēptio xp̄i totuz nobis reddit qō in adam pdidimus: nō tñ sil sed ynumqōq; tpe suo. nō enim p xp̄m i ꝑmuz statū ꝓmoē tie pducimur. vt sim⁹ imoꝛtales i hac vita: sicut ⁊ Adā fuit sed hoc p xp̄m i patria cōsequi speram⁹: ⁊ iō p baptismum ⁊ alia sacramēta que ex passione xp̄i vtutē sortiunē expur gatur homo: quātū ad id quod ꝓsone est: ⁊ etiā quātum ad naturā i his que ꝓsone sunt cōparata: vt ipe homo i actib⁹ ꝓsonalibꝰ pctō nō seruiat: sed nō iquātuz ad naturā i his q̄ p se nature debētur: ⁊ iō oz vt per actū etiā nature ifectio oziginalis in plem trāseat: cuius etiā pater sit a culpa oziginali imunis fm q ad ꝓsonā suā spectat: sicut. n. peccatum oziginale quilibet trahit particulari gñatiōe sua: ⁊ nō p ge nerationē patris suā ita etiā opz q ⁊ mūdationē suaz cōsequaē per specialē regnationē suā. ⁊ nō per hoc q pater fr regeneratus est. ¶ Ad scām dicēdum: q hoc nō cōceda ab oibus q aliqui i fine mūdi iueniātur: qui nō moziāt: imo Aug. ⁊ Ambro. cōtrariū dicūt: ⁊ dictum Hieron. ma gister exponit i. 4.3. dist. quarti libi hoc modo: q dicāt illi qui iueniētur viui nō mozi: ex eo q statim resurgent: ⁊ moꝛs eoz breuissimo tēpoꝛe erit: si tñ veē q nō moziēt: nō sequit q sine culpa oziginali nascātur. hoc enim ex spe ciali dispēsatione dei agetur: vt bāc penaz remittat ex sua liberalitate: quia volūtas ⁊ potestas eius nō est subdita oz dini culpe ad penam: sicut nec ozdini naturalis cause ad effectum: potest eniz facere: ⁊ facit quādoq; deus vt ignis nō comburat: vt in tribus pueris patet Daniel. 3. vnde nō est icōueniēs si faciat vt nati in oziginali nō moziātur: ⁊ p cipue cum mozi in actu nō sit directe pene oziginali respō dens: sed necessitas moziēdi. Illi aūt homies necessitatez moziēdi in natura sua habebūt: sed bac positiōe facta ab hac necessitate nature per specialem gratiam liberabitur sicut necesse est fm causas inferioꝛes ignem comburere: a qua tamē necessitate pueri in camio per gratiam liberati sunt. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q si aliquis diuia virtute ex cōdigno fozmaretur oziginale non haberet: haberet nihilominus omnes defectus quos habēt qui in oziginali nascūtur: tamē sine ratione culpe: quod sic patet: poterat deus a pri cipio quādo hominez cōdidit etiam alium hominē ex limo terre fozmare: quem in cōditione nature sue relinqueret: vt scilz mortalis ⁊ passibilis esset: ⁊ pugnam cōcupiscentie ad rationem sentiēs in qno nihil humane nature deroga reē: qz hoc ex ꝓncipys nature cōsequiē: nō tñ iste defectꝰ eo rationē culpe ⁊ pene habuisset: qz nō per volūtatem iste defectꝰ causarꝰ esset: silr dico q in isto qui ex digito gñatur tales defectꝰ eēnt si ꝓncipys sue nature relinq̄reē: nisi ois

gratis hoc sibi vellet cōferre quod ꝑmo boi ꝓtulit: nec isti defectus ex volūtate ꝑmi hois procederēt: quia defectus nō causanē ex volūtate ꝑmi parētis: nisi in eis qui ab eo na turam accipiūt: nō aūt aligs accipit nām a mā: sed ab agē te: vñ cuz iste sit ab adam solum materialr: non aūt sicut a ꝓncipio actiuo ab eo descēdat: cōstat q natura humanam ab eo nō accipit: nec culpā oziginalē per cum icurrit: nec p dictos defectus: ⁊ ideo rōnē culpe vel pene nō hēbūt: cuz nō cōparenē ad volūtatē. sicut ad causam. ¶ Ad 4ᵐ dōm. q si mulier peccasset viro nō peccāte: forte illa in peccato suo mortua fuisset: ⁊ deus viro aliā vxoꝛē ꝓuidisset: si tñ ex ea filios genuisset dicit q illi filij passibilitatē ⁊ defectus corporales cōtraxissent: nō aūt oziginalē culpā: ⁊ defectus qui sunt ex parte aie: cuius ratio in euidenti est: qz fm phi losophū in 6°. de aialibus: cozpus nō est nisi ex femina: aia autem est ex mari: nō ita q aia rōnalis traducaē: sed quia in semine est virtus fozmatiua: per quam in alys animali bus inducitur anima sensibilis: in homine vo oziganizatur cozpus ⁊ preparaē ad receptionez anime ratiōalis. Si au tem ecōuerso adam peccasset muliere non peccāte filij ex vtroq; cōcepti vtrūq; haberēt ⁊ defectus anime ⁊ corpo ris: quia ex defectu anime etiam defectus cozporis cau santur: deficiente enim ꝓte necesse est ⁊ posterius defice re: sed non cōuertitur. ¶ Ad quintū dicēdum: q hoc non posset esse: vt cōcupiscentia habitualis que in ozdinatione virium anime cōsistit tolleret ex toto: nisi natura penitus reintegraret: ⁊ hoc quidem nulli dubiuz est quin deus fa cere posset: ⁊ si hoc fieret ꝓculdubio geniti sine oziginali nascerentur.

¶ Questio. II.

DEinde queritur de subiecto oziginalis peccati. Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrum oziginale sit in essentia anime: sicut in subiecto vel in aliqua potentia eius. Secundo: vtrum generatiua pre alys viribus infecta sit.

¶ Utrū peccatū oziginale sit subiectiue i aliq̄ potētia. I.

AD primum sic ꝓcedit. Ur q oziginale sit in aliqua potētia: sicut i subiecto. Illud. n. qō est a cozpoze absolutum et imateriale nō vnitur cozpi: nisi mediāte aliquo materiali: sed anima rōnalis absoluta est a ma teria: ⁊ imaterialis. vt in 3°. de anima pbus ꝓbat. ergo opz q vniatur cozpi mediātibus potētys sensitiue ⁊ nutritiue partis que sunt materiales ⁊ organis affixe. sed peccatum oziginale trāsit in animā: ex hoc q cozpi ꝺiūcta est. ergo p ꝑtes inueniē in potētys sensitiue ⁊ nutritiue partis. ¶ P. oziginale per oziginē traducit. ozigo autē humane nature est per actū generatiue potētie. ergo in ea ꝑmo ⁊ ꝓncipalr est ozigiale: sicut in subiecto: ⁊ nō in essentia anime. ¶ P. cōcupiscētia siue habitualiter: siue actualiter sumatur ad vires sensitiuas pertinet: sed in ꝑcedēti distinctione magi ster dixit oziginale esse cōcupiscētiam. ergo est in potētys illis: sicut in subiecto: ⁊ nō in essentia aie. ¶ P. sicut Aug. dicit. omne peccatum in volūtate est: sed oziginale pecca tum est. ergo in volūtate est: volūtas autez potētia est ani me. ergo est in potētia: sicut in subiecto. ¶ P. pena respon det culpe: sed pena oziginalis. s. carētia diuine visionis est in rōne. ergo ⁊ peccatū oziginale: ratio autem potētia que dam est. ergo oziginale ⁊c.

Contra per oziginale oēs potētie anime ificiūtur: sed potētie nō vniunē nisi in essentia: ergo oziginale per ꝑtes essentiā respicit. ¶ P. oziginale est culpa ⁊ in fectio nature: sed ad naturā per ꝑtes cōparaē essentia q̄s po tentia: q̄a essentia est pars essentialis nature. ergo i ea oziginale ꝓncipaliter est.

Respondeo dicēdo: q peccatū oziginale est in cēn tia aie sicut in subiecto: qō sic p3: phs in 1°. 8°. metaphysice. ostēdit q vnio fozme ⁊ māe nō est p ali quod vinculū mediū: imo p se vnū alteri vniē. alis nō eēt vnio essentialis: sed accītalis: aia aūt fozma cozpis est. vñ oz vt ipsa aia vniaē p eēntiā suā imediate cozpi vt ex ea ⁊ cozpe efficiaē vnū: sic ēt ex cera ⁊ figillo. vt in 2°. de aia. dr. ⁊ qz oziginale cātur in aia ex ꝺiūctione ei⁹ ad tale cozpꝰ put fozma est: sic eni ex vtrisq; ꝺiūctis talis nā resultat: oz q i essentia aie sit ꝑmo ⁊ ꝓncipalr: sic i subo oziginale i potētys aūt per ꝑtes: sicut ⁊ supra. 26. di. dictum est.

Ad primum dōm. q aia rōnalis pōt cōparari ad cozpus vt motoꝛ fm q est ꝑn⁹ aliquo ruz operū: ⁊ vt fozma. si ꝑmo mō cū actꝰ quartūdā potētia rum inenianē sine istris cozpalibꝰ exerceri: aliaz vo cū coz poreis instris cozpalibꝰ: oz illas potētias que in sua actiōe ozgano cozpali nō idigēt. s. intellectiuas mediātibus sensiti uis cozpus mouere: sic plane i 3°. de aia. ostēdit: q ab appe titu itellectꝰ nō seq̄t motꝰ: nisi mediāte appetitu sensus: et sic vez est q aia rōnalis vniē cozpi mediātibꝰ viribꝰ sensiti uis ptis. Si vo ꝑsideret inquātum est fozma sic imediate cozpi vniē: q̄z esse q̄si est actꝰ fozme ꝺiūcti est ex aia ⁊ cozpe. oziginale aūt nō trāsit in aias fm q ꝺiūgit cozpi vt motoꝛ: sed fm q cōiūgit sibi vt fozma: qz sic humanā naturā ꝺsti tuit. ¶ Ad scōz dōm. q boc mō ꝑ actū generatiue virtu tis oziginale traducit: sicut ⁊ natura humana. vnde sic nō opz q ꝓncipalitas humane nature in potentia generatiue cōsistat: ita nec q ipsa sit ꝑmū subiectū oziginalis: sed ma gis eēntia aie que naturā hūanā itegrat ⁊ cōstituit. ¶ Ad 3ᵐ dōz. q vt supra dictū est: cōcupiscētia nō est totū eē cul pe oziginalis: ſz solū id qō māle in oziginali ē: qō vo i eo foz male est ex pte volūtatis attēdit: ⁊ iō in viribꝰ supioribꝰ ⁊ ifeꝛioribꝰ sil oziginale saluaē: ⁊ boc nō posset eē: nisi p hoc q defectꝰ ifectio ꝑmo in eēntia aie iueniē que vtrarūq; po tētiaz ꝓncipiū est: vt sic ex ea i oēs potētias cozruptio ozi ginalis trāseat. ¶ Ad 4ᵐ dōz. q pctīm oē i volūtate ē sic in cā: nō tñ semp est i ea: sic i subō: cū ēt ꝺcupiscibilis ⁊ irasci bilis subm pcti eē possit: ⁊ boc mō ēt oziginale i volūtate est sic in cā: qz ex volūtate ꝑmi parētis in oēs trāsiuit. ¶ Ad 5ᵐ dōm. q p visionē dei nō solū ipsa rō glorificaē: sed etiaz tot⁹ bō. vñ carētia diuie visiōis nō est pena tñ rōnis: ſz to tius hois: neq; opz q sicut diuia visio est p i potētia rōnis: ita ⁊ rōnale in potētia ꝑmo exīstat: qz oziginale ꝺsegē nām. sed btitudo aie in opatiōe quadā cōsistit: opatio aūt potē tie debeē: sed nā eēntiā respicit: ⁊ ꝑtera ad visionē beatā aia puenire nō pōt fine lumie gr̄e: cuius subz est eēntia: vt supra. 26. di. dictum est.

¶ Utꝛ potētia gñatiua sit magis ifecta alys potētys. II.

AD secundum sic ꝓceditur. Uidetur q gñatiua nō sit p alys viri bus ifecta. Illō eni qō nō est aliq̄lr obediēs rō ni non potest virtute perfici vel culpa ingnari sed potētia gñatiua est hō. g̃ in ea ifectio pcti eē nō pōt. ¶ P. potētie ifecte nō cōtingit eē actū sine pctō: ſz actū gñatiue vtutis sine pctō eē cōtigit: vt p3 in actu mri moniali. g̃ gñatiua ifectōe pcti ifecta nō ē. ¶ P. ifectio ozi ginalis pcti est p fomitē: fomes aūt est i sensualitate. g̃ ifectio i ea ꝓncipalr est: ⁊ nō in gñatiua. ¶ P. ifectio pecca ti est in eo qō est subm peccati: sed subm oziginalis est eēn tia aie: ⁊ non potentia: vt dctm est. g̃ in ea est ifectio: ⁊ nō in gñatiua. ¶ P. nutritiua augmētatiua ⁊ gñatiua ad eādez partē aie ptinēt. s. vegetabilē: ſz i nutritiua nō ponit ifecti ua oziginali peccato: nec iteruz i augmentatiua aliqō pec catum ponitur. ergo nec generatiua debet dici ꝑe alys vi ribus specialiter infecta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contra. Infectio oziginalis ꝟsistit in resistētia carnis ad animam: hec autez resistētia precipue in actu gñatiue sentiť. ergo ipsa maxime ifecta est. ¶ P. illō qō est causa alicuius maxime pticipat illud: ꝫ generatiua est causa ifectionis oziginalis: qz p actū ei⁹ traducit. g ipsa maxime infecta est.

Respondeo dōm. q ifectio oziginalis pctī trib⁹ attribuiť: qz iter ptes aie attribuiť gñatiue: ⁊ iter sensus tactui: ⁊ iter vires appetitiuas attribuiť ꝟcupiscibili. cui⁹ est rō: qz oziginale pctm ē nature: vt dictū est: vñ ifectio ei⁹ ad illas potētias ꝑncipaliť ptinet q̄ aliquē ordinē hñt ad actū quo nā traducit: act⁹ aūt ille duo ꝫ. s. subaz act⁹ ⁊ delectationē: delectatio añt ad sensum tact⁹ ptinet: suba vo act⁹ vtuti generatiue attribuiť: sic exequēti: sed vtuti ꝟcupiscibili sic impanti: qz eius est tēdere in id qō est ꝟueniēs: ⁊ delectabile fm sensum. ⁊ iō diuersis rōnibus his trib⁹ virib⁹ talis ifectio ꝑcipue ascribiť.

Ad primum ergo dōz. q pctm actuale qō ꝟsistit i actu ei⁹ q peccat: ⁊ volūtate nō pōt eē in illa pte que rōni nō obedit: nihil tñ. phibet gn in illa pte que ꝑn^m nālis opationis est ifectio nature saluet. ¶ Sciēdum tñ est q ēt actuale peccatū in gñatiua esse dī: nō qdē sicut in subiecto: sed mālr: inq̄tū. s. ꝟcupiscibilis actū gñatiue impat. ¶ Ad 2^m dōz. q ifectio gñatiue est ifectio nāe vñ nō oz q ex ea relinquať ifectio pcti p actū eius i psona generāte: sed soluz in psona gñata. ¶ Ad 3^m dōm. q in sensualitate ēt est ifectio inq̄tū ordinat ⁊ disponit act⁹ gñatiue: sed in gñatiua est imediate fm q ipsa est imediatū ꝑncipiū traductionis nature: sed vez est q ifectio comitis in sensualitate ꝑncipalius: ostēdit fm q ifectio nature redūdat in ifectione psone p actuales ꝟcupiscentias. ¶ Ad 4.^m dōm. q ifectio est in essentia aie: sicut in ꝑ subo: sed in gñatiua: sicut in cuius actu ꝑcipue manifestať: essentia eni nō est ꝑncipiū actus: nisi mediāte aliqua potētia. vnde sic ex ifectione actus nō dicit essentia esse infecta: sicut hic de ifectiōe logmur. ¶ Ad 5^m dōm. q generatiue ascribit: ⁊ oziginalis ⁊ actualis peccati ifectio. Oziginalis quidē inquātum est ꝑncipiū actus nālis quo natura traducit: ꝫ actualis fm q habet aliquos actus exteriozes ad generationez ordinatos: qui ad virtutem motiuā sensitiuā pertinēt: ⁊ qz nutritiua simiľr quosdā tales actus habet vt apponere cibum ozi: masticare: ⁊ delectationem sentire: ⁊ hō. ideo sibi etiā actualis ifectio attribuiť quasi materialr: non autem oziginalis: qz ipsa non est ꝑncipiuz illius actus quo natura traducit: nisi remote inquātum generatiue deseruit: augmentatiue vo nulla infectio attribuiť: quia nec ad actum naturalis ꝓpagationis ordinatur: nec iterū habet act⁹ exteriozes qui p motū sensitiue ptis expleanť.

¶ Expositio textus.

Ad quod dici pōt ⁊c.) Sciēdum q magister hoc soluit negādo vtrāq̄ partē. s. q illa infectio non est culpa: nec pena: sed defectus quidā: ⁊ dicit de feruoze coitus parentum causari: non sicut ex per se causa: sed sicut ex signo cause. (Et que feditas maioz esse videtur ⁊c.) videť hoc esse falsum. qz sic oziginale magis abundaret in filio q̄ in patre. ¶ Sed dōz q hoc intelligit quātum ad istum actū tantū: qui quidē ꝓpter cōcupiscentiam in generāte nō est nisi infectio penalis: sed in genito est infectio culpe: nō autez maioz q̄ fuerit i patre fm q ex alio genitus fuit. (Iniquitatibus ꝟceptus sum ⁊c.) hoc nō deferendum est ad iniquitatem cōcipiētis qui sine omni peccato actuali cōcipere potest: sed ad iniquitatē oziginalem concepti: que verum sit vna vel plures: ⁊ quare pluraliter dicatur infra dicet. 33. dist.

¶ Quomodo oziginale peccatū dimittatur i baptismo: cuz postea sit illa ꝟcupiscētia que dī oziginale peccatum. ¶ Dist. XXXII.

Quoniam supra dictum est oziginale peccatū esse vicium ꝟcupiscētie: assignatūq̄ est quomodo a parentibus trahať: ⁊ oziginale dicať: supest inuestigare quomodo in baptismo dimittať: cum etiam post baptismuz remaneat ꝟcupiscētia: que añ fuerat. vnde videť: vel peccatū oziginale non esse concupiscētiā: vel nō remitti in baptismo. Manet qppe. vt ait augu. in corpore mortis huius carnalis concupiscentia: cuius vitiosis desideriis non obedire ꝑcipimur: que tñ ꝟcupiscētia quotidie minuiť in pficientib⁹ ⁊ continētib⁹. Sed ꝫ remaneat cōcupiscentia post baptismuz: non tñ dñatur ⁊ regnat sicut ante: imo per gr̄am baptismi mitigatur ⁊ minuitur: vt post dñari non valeat: nisi qs reddat vires hosti eundo post cōcupiscentias: nec post baptismū remanet ad reatū: qz non imputatur in peccatū: sed tm̄ pena peccati est: añ baptismum ꝟo pena est ⁊ culpa.

¶ Qz oziginale pctm̄ duob⁹ modis dimittitur. s. extenuatione sui ⁊ solutione reatus.

Duplici ergo rōne pctm̄ oziginale dī dimitti in baptismo: qz per gr̄am baptismi vicium ꝟcupiscētie debilitatur atq̄ extenuatur: ita vt iam nō regnet: nisi cōsensu reddātur ei vires: ⁊ qz reat⁹ ipsi ꝟ soluitur. Unde aug. in lib. de baptismo par. Hr̄a per baptismum id agitur vt ver⁹ homo crucifigatur ⁊ corp⁹ peccati destruatur: non vt in ipsa vinente carne cōcupiscētia resperſa ⁊ inata repēte abolimatur: ⁊ nō fiat: ꝫ ne obſit mortuo que ierat nato. Nā si post baptismū vixerit in carne hz concupiscentiā cuz qua pugnet: eāq̄ adiuuāte deo superet: si tamen non in vacuum gr̄az eius suscepit. Non vtiq̄ hoc prestatur in baptismo: nisi forte miraculo ieffabili creatoris: vt lex peccati que est in membris: prorsus extinguatur ⁊ non sit: sed vt quicquid mali ab homine factuz dictum cogitatumq̄ est: totuz aboleatur: ac velut factum non fuerit habeatur. Ipsa vo cōcupiscētia soluto reatus vinculo: quo per illā dyabolus animā retinebat: ⁊ a suo creatore separabat: maneat i certamine. Ecce hic aperte ostēdit ea rōne dimitti in baptismo: nō quia non remaneat post baptismum. sed qz reatus in baptismo aboletur. Deinde ipse ostendit eo modo etiā dimitti: qz baptismi gr̄a concupiscentia ipa mitigatur ⁊ minuitur in eodem lib. ita dicens.

Lex carnis quā apl's appellat peccatum cum sit. Non regnet peccatū in vr̄o mor. cor. nō sic manet in mēbris eor: q ex aq̄ ⁊ spū renati sūt: nāq̄ nō sit eis fcā remissio: vbi oio plena fit remissio peccatoz: ꝫ manet in vetustate carnis tāq̄ supatū ⁊ pemptū: nisi illicito ꝟsensu quodāmō reuiniscat: ⁊ in regnū ꝓpriū dñationēq̄ reuocet. Hic apte insinuať in baptismo ꝟcupiscētiā debilitari: ex quo ⁊ dī dimitti: ñ soluz iō qz reat⁹ ibi absoluiť quē remissionis modū alibi ēt plūb⁹ testimōijs scriptura edocet. Ait eni Aug. ꝛ iulianū. Lex q̄ i tenebris ē: viciū carnis ē qō ex pēa pcti ⁊ extraducē mortis ꝓuēit. Sz lex ista q̄ ē i mēbris remissa ē i regnatiōe spūali: ⁊ manet in carne mortali: remissa ē: qz reat⁹ soluitus ē sacr̄o: quo renascūť fideles. Manet ār: qz opať desideria ꝛ q̄ dimicāt ⁊ fideles. Idez i fmōe quodā ō ꝟcupiscētia carnis. Per gr̄az baptismatis ⁊ lauacr̄ regnatiōis solut⁹ ē ⁊ ipe cōcupie reatus: cū quo eras natus: ⁊ qcqd antea cōsensisti male ꝟcupiscētie sive cogitatiōe: sive locutiōe: sive actiōe. Idē i libro de nuptijs ⁊ ꝟcupia. Cōcupiscētia carnis ꝫ i regeneratis iā nō deputeť i pctm̄: q̄cūq̄ tñ ꝓles nascit obligata ē ozigiali pctō. Itē dimittit concupia carnis i baptismo nō vt nō sit: ꝫ vt nō ꝛputetur in pctm̄. Hoc ē. n. nō hr̄e pctm̄ ⁊ non eē reū pcti. Quo mō g̃ alia pctā ptereūt actu ⁊ remanent reatu vt homicidiū ⁊ silia: ita ecōuerso fieri pt vt concupia ptereat reatu ⁊ remāeat actu. Ex ꝓdictis euidenter mōstratur quomodo pctm̄ oziginale i baptismo remittatur.

¶ De feditate quam caro ex libidine ꝟcit coit⁹ vtrum in baptismo diluatur.

Solet āt hic q̄ri vtr̄ ēt ipa caro in baptismo ab illa feditate purgeť: quā in cōceptiōe ex concupia libidinosa ꝟcit. Quibusdā vī q sic̄ ania a reatu purificatur: ita ⁊ caro ab illa pollutiōe purgatur: vt sic̄ duob⁹ cōpleť ministeriū baptismi. s. aq̄ ⁊ spūs: ita bi duo purgentur aia. s. a reatu: ⁊ caro ab illa cōtagione: qō qdē ꝓbabile ē. Alij ꝟo putāt tm̄ aiam ibi mundari: carnē ꝟo nō ab illa feditate purgari. si ꝟo remanet illa feditas vsq̄ ad ꝓcreatiōem filioz: q̄ fit in concupiscētia carnis. vī nā carnis magis ac magis corrūpi: ⁊ magis vī corrupta caro ꝓlis q̄ parentis. qz de carne pollutionez quā hūit a cōceptu retinenti trahitur polluta: ⁊ i concupiscentia cōcipitur: vñ ⁊ polluitur: ⁊ ita ex duplici causa cōtaminatur. Añ maioz vī pollutio carnis i ꝓle q̄ fuerit in parente. Ad qō illi dicūt: qz ꝫ caro prolis ex carne feda seminetur: ⁊ in cōcupiscentia concipiať: nō tñ feditatē maiorē trahit q̄ caro vñ seminatur habuit. Quānis ēt si fetidioz atq̄ imūdioz sit caro ꝓlis: ⁊ iō magis corrupta q̄ caro parentis: nō tñ vt aiunt: fit p̄ iudiciū ꝟitatis: qz nec absurdū eē dicūt: nō carnis nā magis i posteriozib⁹ corrupta trahat⁹ neq̄ ex ipa magis corrupta aia magis ificitur.

¶ Ex quo auctore sit illa concupiscentia: deo vel alio.

Preterea q̄ri solet. vtrum concupiscētia q̄ post baptismum remanet: ⁊ tantum penalitas est. ante baptismū ꝟo pēa erat ⁊ culpa: ex deo auctore sit: vel ex alio Ad qō breuiter rndentes dicimus: qz inquātū pena ē deum hz auctorem: inq̄tuz ꝟo culpa ē diabolum sive h oiem hz auctorem.

¶ Qua iusticia aie munde ex creatiōe illud peccatum imputetur: cū nō possit vitare.

Solet ēt q̄ri q̄ iusticia reneať illo peccato aia innocēs a deo creata: cū non sit in prāte sua illud vitare. Nō eniz p libeꝛar. illud cōmittiť: qz nō prius est aia q̄ illi pctō ē obnoxia. Ad hoc gdaz dicūt iō illā aiam reā eē illi⁹ pcti: ꝫ munda a deo sit creata: qz cū infūditur corpi cōdelectatur carni ex quo pctm̄ ꝛbit. Nō si eēt: iā non oziginale sed actuale diceretur. Potius q̄ iō recte pōt dici: illi ꝛputari aie illud pctm̄ qō ex corruptiōe corporis ineuitabiľr trahit: qz vt ait Aug. in lib. de ciuitate dei. Nō fuit corpis corruptio q̄ aggrauat aiam cā primi pcti: ꝫ pēa. Nec caro corruptibilis aiam peccatricem fecit. sed peccatrix anima carnē corruptibilē fecit.

¶ Utr̄ illud pctm̄ sit volūtariū vel necessariū.

Illud ēt nō imerito q̄ri pōt vtr̄ pctm̄ oziginale debeat dici volūtariū vel necessariū. Et necessariū pōt dici: qz vitari nō pt. Añ ꝓpha. Be necessitatibus meis erue me. Et volūtariū nō incongrue appellatur: qz ex volūtate primi hois ꝓcessit. Unde Aug. in. i. lib. retractationum ofīdit dicēs. Illud qō in puulis dī oziginale pctm̄ cuz adhuc nō vtātur lib. ar. voluntatis: non absurde vocatur volūtariū: qz ex pria hois mala voluntate ꝟctum: fctm̄ ē quodāmō hereditariū.

¶ Quare deus aiam corpi coniūxit sciens eam inde maculari: ⁊ ideo dānari.

Si ꝟo q̄ritur: cur deus q fecit animaz ipaz sine macula: ⁊ scit eam ex corpore coniunctione maculam peccati cōrabere: ⁊ aliquando ante baptismuz

Universidad de Deusto
Biblioteca

seiungi ab ipo corpe: ⁊ sic dānari: eā corpi cōiungit: ⁊ Rndem ex alitudie iudicioꝝ dei id ꝓuenire: nec iniuste boc a deo fieri. Ipe enī non incōgrue humane ꝯditionis modū quē a prīcipio istituit: lz pctā boium intercesserint sine mutatione cōtinue seruat: corpa de mā prīcipio sine vitio fcā fingēs: aiasqz de nihilo creās corrūpq cōiunctione boiem pficiēs. Cū igr vtraqz bois nā a deo sine vicio sit instituta: licz a se pctō sit viciata: non iō imutabilis de⁹ humane ꝯditiōis primariaz legē mutare debuit: siue ab hominum multiplicatione desistere.

¶ An anima sit talis qualis a deo creatur.

Hic a qbusdā q̄ri solet. vtr anīa talis sit añ baptismum q̄lis a deo creatur. Qͦ non eē probare conātur ꝟ mō. aīa in corpe creatur: in cui⁹ ꝯiunctiōe pctō maculatur: q̄ cito igr ē pctm̄ hz: nec prī⁹ fuit q̄ pctm̄ habuerit. Nō ē igr talis q̄lis a deo creatur. Creatur. n. a deo inocēs ⁊ sine vicio: ⁊ nūq̄ talis ē. Ad qͦ dici pt: qr nō oīno talis ē q̄lē eā de⁹ fecit. Deus. n. eā bonā fecit: ⁊ boni tatē ei sine corruptione indidit: ⁊ dr illa nālis bonitas quā i creatiōe a cōditore suscepit. quā bonitatē p pctm̄ penit⁹ nō amisit: lz viciatā babuit: quā de⁹ tm̄ sine vicio fecit. Si. n. res bōa nō cēt aīa: in ea malū eē negret cū nō possit malus cē nisi i bono: vt p⁹ dicetur. Nō igr oīo talis ē aīa q̄lis ē a deo creata. Sic gs pollutas bns man⁹ non talē habuit pomum quale ego dedi mundis manibus. ego enim dedi mundum.

¶ An aīe ex creatiōe sint eq̄les i donis nālib⁹.

Illud quoqz nō incōgrue q̄ri solz: vtr oēs aīe ex creatōe equales sint: an alie alijs excellētiores. Plurib⁹ non irrōnabiliter vr q ex ipsa creatōe alie alijs excellan ⁊ in naturalib⁹ donis: vt in eēntia. alia alijs sit subtilior ⁊ ad intelligenduz memorandūqz habilior: vtpote acutiori ingenio ⁊ pspiaciori intellectu pdita. Quod nō ip⁹obalr dr cum in angelis ita fuisse constet: ⁊ lz naturalibus donis alie prē alijs polleant: tamen añ baptismū a corpore discedentes parem penam: ⁊ post baptismum statim equalem coronam sortiuntur: quia ingenij acumen vel tarditas p̄mium vel penam in futuro nō collocat.

¶ Diuisio textus.

Postqz ostendit qualiter originale peccatum trabatur a parentibus. Dic oīdit qualr per baptismum dimittatur: ⁊ diuiditur in ptes duas. In prima ostēdit fm quid originale in baptismo tollatur: ⁊ fm quid maneat. In scda inquirit que sit cau-

sa illius cōcupiscētie que per baptismū nō tollitur: sed p⁹ baptismuz manet. ibi. (Preterea solet q̄ri vtrū concupiscētia ⁊c.) Prima diuidit i duas. In prīa ostēdit qūo p baptismū originale remittat quantū ad aīam. In scda ingrit vtr ēt purgetur bō a feditate carnis. ibi (Solet q̄ri vtr ipa caro ⁊c.) Prima diuiditur in tres. In prīa mouet dubitatiōem. In scda ponit solutiōem ostēdēs q duob⁹ modis originale dr. ibi. (Sed lz remaneat ꝯcupiscētia ⁊c.) In tertia modos magis explicat ⁊ auctoritatib⁹ confirmat. ibi (Multiplici vo rōne ⁊c) Et prīo ostēdit q originale pctm̄ p baptismū solui dr: inq̄tū reat⁹ eius tollitur. 2⁹ q solui dr: inq̄tū ꝯcupiscētia ipa mitigat ibi. (Deide idē ipse ostēdit ⁊c.) (Preterea solet q̄ri ⁊c.) Diciquirit: vtr concupiscētie remanētis post baptismū de⁹ sit cā: ⁊ ꝯcupiscētia illa sit cū reatu ⁊ infectiōe macule trahat. Ideo circa hoc tria facit. Primo ingrit vtrū dīne iusticie hoc ꝯueniens sit vt pro pctō parētis natus reatum pene incurrat ibi. (Solet ēt q̄ri) Tertio ingrit qūo diuinā sapiam deceat vt eius opus. s. aīa statim in sua creatiōe inficiatur. ibi. (Si vero queritur ⁊c.) ¶ Circa scdam duo facit. Prio determinat p̄ncipalē questionē. ⁊ qr reatus segtur volutariū in pctō sine quo nullus ad penā obligat. Ideo scdo ostēdit quomō originale pctm̄ necessariū ⁊ volūtariū dici possit. ibi. (Illud ēt nō immerito ⁊c.) ¶ Circa tertiū tria facit. Prio ostēdit quomō dīnā sapiam deceat hoc q anīa statim macula originali inficitur ex corpis sui ꝯiunctiōe Scdo ingrit vtr aīa aliqn in sui puritate permaneat q̄ lē deus creauit an statim in primordio sue creatiōis maculetur. ibi (Hoc a quibusdā queri solet ⁊c.) Tertio ingrit supposito q nō: vtr vna aīa alteri ex ipa sui creatiōe i bonitate naturali pferatur. (Illud ergo nō incongrue queri solet ⁊c.)

Questio I.

Hic ē duplex q̄stio. Prio quomō peccatum baptismū originale dimittitur. 2⁹ de cā ei⁹. vtrū ēt similiter dimittat⁹ hoc fit q bō originale incurrat. ¶ Circa primū querunt tria. Primo vtrum culpa originalis per baptismū soluat. Scdo vtrū pena originalē culpā consequens p⁹ baptismū remaneat. Tertio vtr originalis concupiscētia i quibusdā maior ⁊ in quibusdā minor inueniatur.

¶ Utr pctm̄ originale tollatur p baptismū. I.

Ad primum sic ꝓceditur. Ur q per baptismum originalis culpa nō tollat. Priuatio. n. nō tollit nisi habit⁹ oppositꝰ restituat: sed originalis iusticia cui⁹ priuatio ē originale pctm̄ p baptismū non restituit cū nō remaneat hbit⁹ ordo iferioꝝ viriū ad rōnē. q nec originale pctm̄ p baptismū tollit. ¶ P. i baptismo ē duplex res. vna q ē res ⁊ signū. s. caracter: ⁊ alia q ē res tm̄. s. gra: si q baptism⁹ pctm̄ originale delet: aut ꝟ erit virtute caracteris quē imprimit: aut virtute gre quā cōfert: si virtute caracteris: cū igr caracterē ꝯsequantur etiaz ficte accedētes: sequeret q eis ēt originalis culpa dimitteret: ⁊ sic aliquis i mortali exīs peccato: a culpa aliqua purgaretur: quod est inconueniēs. si āt virtute gre: gra āt post baptismum frequenter per peccatum mortale amittitur: ergo oporteret q originale per quodlibet sequens mortale rediret: sed peccatum originale nō nisi p baptismum potest purgari. ergo oporteret q quandocunq; aliquis de peccato mortali pniam agit simr ēt contra pctm̄ originale baptizaret. ¶ Preterea. sicut se habet actus i peccato actuali vt materialiter defōmitati substās: ita etiā concupiscentia in orginali: vt supra dictum ē: sed p⁹

pōt eē q deformitas pcti tollatur manēte actu peccati: qr tales act⁹ sūt ꝯ bñ fieri nō pñt. q ⁊ manēte tali concupiscentia nō pōt originalis culpa dleri. ¶ Si dicatur q manet intēsa sz diminuitur. ¶ Contra. Magis ⁊ minus nō diuersificant spēm: sed pena ⁊ culpa noiant diuersas spēs mali: q nō pōt eē vt intēsa ꝯcupiscētia sit culpa ⁊ remissa sit tm̄ pēa. ¶ P. si dicatur q nō soluitur nisi quātū ad reatū. ¶ Cōtra. Reat⁹ ꝯsequit dēformitatē culpe: qr ad hoc pena infligit vt culpe deformitas ordinet per penā q̄ in se deordinata ē. si q originale pctm̄ quātum ad deformitatē macle nō tollit: vr q nec ēt quātū ad reatū solui possit. ¶ P. q̄les sūt hit⁹ tales act⁹ reddūt: vt i scdo etbi. dr. lz ꝯcupiscere qō ꝓcedit ex concupiscentia inordinata ē pctm̄ post baptismū sicut ⁊ ante. ergo ⁊ ipa concupiscētia p baptismū rōnem culpe nō amittit.

Sed contra Ro. 6°. Qui mortu⁹ ē pctō iustificatus ē a delicto: lz baptizat⁹ p baptismū ꝯmoriť ⁊ ꝯsepeliť xpō: vt ibidē aplus dicit. q ops q p baptismū oē pctm̄ pterite vite deleatur nisi effect⁹ baptismi ex pte baptizati ipediatur. ¶ P. nō pōt aliquis eē filius gre: ⁊ filius ire: lz p originale pctm̄ nascimur filij ire: vt ep̄h. 2. Eram⁹ nā filij ire: ⁊c. per baptismū āt regeneramur in filios gratie. ergo nō pōt eē q post baptismuz originalis culpa remaneat.

Respōdeo dōm: q de remissione culpe originalis oz nos log ꝓportionalr ad remissionē culpe actualis: ex actu enī pcti duplex effect⁹ in peccāte relingtur. s. priuatio gre ex rōne auersionis a fine: ⁊ dispō q̄dā ad similem actū: quā act⁹ pcti inducit ex rōne ꝯuersionis: ⁊ ex ꝟ ipso q gra puatus ē. ꝓa voluntate reatū pene incurrit. vnde gra sibi restituta sil⁹ ⁊ macula illa tollit: q in defcū gratie ꝯsistebat: ⁊ obligatio ad penaz q̄ reatus dr: dispō vero ex actu pcti inducta nō ex toto statiz tollitur. sed minuitur: inquātū gra inclinat ad ꝟtuz illius dispōnis: lz postmodum p cōsuetudinē bonoꝝ operꝝ ēt illa dispō tollitur ⁊ i cōtrariū mutatur. Silr ēt ex actu nāe qui ē carnis ꝓpagatio relingtur q̄dā dispō inclinās ad malū in ipsa natura gñati q ꝯcupiscētia vl fomes dr: ⁊ ex hoc ipo q illa natura corruptio i se virtutē peccati ex quo cāta ē cotinens psonā attingit: ipaz indignā dei gra efficit. vnde relingť macula defcūs gre in aīa: ⁊ per hoc ēt ad reatū pene obligatur: vt. s. pmio illo careat qō gre ꝟbebatur: q baptismū āt gra ꝟferť: cui⁹ virtute illa infectio ab boie tolliť q ex nā in psonā deuoluebatur: ⁊ fm hoc aia purgať a macla culpe. ⁊ p añs soluiť reatus pene. Illa aūt dispō ad malū q fomes ⁊ cōcupiscentia dr non ex toto tollitur: qr illa dispositio sequitur ꝯditiōem nature: baptism⁹ aūt nō purgat naturā nisi q̄tū ptinet ad infectionē psone: ⁊ ideo illa dispō ex toto nō tollitur vsqz ad statū beatitudis quo nā pfecte curabitur: lz tm̄ dispō illa per baptismū minuiť inquātū gra quā quis in baptismo ꝯsegť in cōtrariuz inclinat ei ad quod fomes disponebat: ⁊ ita virtus fomitis in nobis minuitur per auxilium gratie.

Ad primum q̄ dōm: q i originali iusticia erat aliquid quasi formale. s. ipa rectitudo volūtatis: ⁊ fm hoc sibi opponitur culpe dēformitas. erat in ea ēt aliqd quasi māle. s. ordo rectitudinis impssus in iferioꝝ viribus: ⁊ quātū ad hoc opponiť sibi ꝯcupia ⁊ fomes: q̄uis q̄ nō restituat originalis iusticia: inq̄tuz ad id qō māle i ipa erāt ꝟstituit: tm̄ quātū ad rectitudinē vo luntatis: ex cuius ꝓuatione rō culpe inerat: ⁊ pp ꝟ id qō culpe ē tollitur p baptismū: sed aliud pēale remanet.

¶ Ad scdm dōm: q baptism⁹ virtute gratie quā ꝟfert ex qua rectitudo volūtatis cātur originalē culpā delet: non tm̄ segtur q subtracta gratia originalis culpa redeat. Cū enī oīum pctoꝝ mortaliū genera hoc cōe hēant: q grām tollunt: nō tm̄ oīum est vna macula: sed diuerse fm q defectus gre ad diuersas cās refertur. vnde defcūs gratie ex actu luxurie ꝓueniens est macula illius peccati: ⁊ sic de alijs. vnde nō redit macula pcti alicuius quātūcunq; gra subtrahatur nisi q reiteratione cause: cā āt p quā macula originalis relinquebatur in ania erat ipa ꝓpagatio humane nāe: quā ipole ē reiterari circa eundē boiem: et ideo macula originalis redire non pōt: sed defectus ille gratie: qui p pctm̄ mortale incidit: erit macula vl luxurie vl homicidy: ⁊ sic de alijs. ¶ Ad 3m dōm: q nō eodē mō se hz ꝯcupia ⁊ fomes ad originalē maculā: sicut act⁹ peccati ad maculā actualē: ꝯcupiscentia. n. ⁊ si quodāmō ad maculā originalē māliter se hēat: nō tamē est cā eius: fm q in eodez subo inueniūť: sed actus pcti cāt actualē maculā. ⁊ ideo nō pōt cōtingere: vt actus maneat: ⁊ macula vel reatus trāseat: sicut in originali manente cōcupiscentia trāsit reatus ⁊ macula. ¶ Ad 4m dōm: q intensio et remissio nūq̄ spēi diuersitatē cānt: lz q̄nq; ex spēi diuersitate ꝯsequūtur. q̄ enī intēsio ⁊ remissio sup vnā naturā fundanť q decrescit ⁊ ꝓficit: tūc nec diuersitatez spēi cānt: nec ab ea cāntur: vt ps q̄ eadē albedo intēdit ⁊ remittitur: q̄nq; vero sup diuersas nās intensio ⁊ remissio fundať: ⁊ tūc intensio ⁊ remissio ex diuersitate spēi ꝓueniunt: sicut dr angelus boie itelligentioꝝ: ⁊ sicut dr color illustrat⁹ visibiliꝝ q̄ sine lumine: qr lumē est illud p qō efficiť visibile i actu: ita ēt trēsio ⁊ remissio fomitl sup diuersam nām fundať: dr enī intensus fm q ad suuz formale ꝟsugitur qō ē defcūs iusticie: ⁊ remissus fm q a tali defcū separatur. ¶ Ad qntū dōm: q sicut trāsit reat⁹: ita ēt macula trāsit. vnde hoc ꝓcedēdū ē q obtio cōcludit.

¶ Ad 5tm dōm: q ēt in peccatis actualib⁹ cōtingit dispositiōem peccati remanere gra aduenīēte: ⁊ tūc si ex dispositione illa aliquis act⁹ sequatur: pcti rōnē hēbit: q̄uis dispositio illa que actū cāt culpa nō eēt: ita ēt q̄uis cōcupiscere qō ē act⁹ fomitis post baptismū sit culpa: nō tm̄ opz q fomes post baptismū sub rōne culpe remaneat: nec oz eē silitudinē inter actū ⁊ habitum: sicut culpe ad culpā: sed ex pte auersionis vt actus ad illud obm terminetur ad quod habitus inclinabat.

¶ Utrum pena peccati originalis debeat māere post baptismum. II.

Ad secundum sic ꝓceditur. Ur q pena originalis peccati p⁹ baptismū remanere nō debeat. Iniustum enī ē vt sine culpa aliquis puniatur: lz per baptismū originalis culpa tollitur: vt dictum ē. ergo iniustum esset q pena remaneret. ¶ P. iusticia gratuita potentioꝝ ē q̄ originalis: sed originali iusticia manente in aīa nihil penale i ea erat: nec rebellio carnis ad spiritū: nec ēt corruptio vl passibilitas: cū ergo p baptismū gratuita iusticia cōferatur: vr q pena remanere non debeat post baptismū. ¶ P. generatio spiritualis potētioꝝ ē q̄ carnalis: quia nō sicut delictū: ita ⁊ donum. imo multo amplius: vt Ro. 5°. dr. Sed gñatio carnalis iducit corruptiōez culpe ⁊ pene. q gñatio spūalis que ē p baptismū vtrūq; tollere dz. ¶ Si dicať q nō ē ex dēfectu baptismi q pena nō tollať. sed qr ē vtile ⁊ expediens ⁊ ꝓmouens in salutem. ¶ Contra. Unumquodq; iudicādū est secundum id quod per se sibi ꝓuenit magis q̄ scōm id quod p accīs debeť: sed fomes per se ad malū inclinat: non autē nisi p accīdēs in bonum ꝓmouet inq̄tum aliquis resistēdo coronatur: vl fm q aliquis humilioꝝ redditur. q magis ēt expediēs homini fomitē non bre q̄ ipsuz habe at. ¶ P. gra que in baptismo cōfertur fomitē diminuit;

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed augmẽtata cã crescit effectus.g̃ si maior gr̃a infunda
tur fomes plus minorabitur.g̃ tãtũ poterit gr̃a augmen-
tari q̃ fomes ex toto tolletur.

Sed cõtra Galat.gnto.Caro ꝓcupiscit aduersus
spũ ⁊c.⁊ tñ illis loquitur qui p baptismum renati erãt.g̃
p baptismũ talis rebellio nõ tollitur.hoc ẽt bñ per illud
Ro.7°. Nõ g̃ operor illud:sz quod habitat i me peccatũ
.i.fomes pecti vt glo.dic̃. ¶ P̃.ex concupiscẽtia parẽtis
ꝓcedit originale in ꝑlem:vt supra dcm̃ est.si ergo bapti-
zatus concupiscẽtiã fomitis non bẽret post baptismum
nullus in pctõ originali filiũ gen erareť:⁊ hoc supra ꝓ-
batũ ẽ a magistro.g̃ baptismus cõcupiscẽtiã nõ tollit ex

Respondeo dõz:q̃ pctm̃ originale ẽ ꝓprio (toto.
⁊ per se infectio nãe:⁊ per ꝓ̃ns inficit
personã ſm q̃ dispõ nãe i personã redũdat:⁊ ſm hoc du
plex pena originali debetur:vna inq̃ntum pſonã inficit.s.
carentia diuine visionis.visio enī dīna actum quẽdã de-
signat:actꝰ ãt ois pſone ẽ:q̃ actus individuorum sunt:vt
phs dicit.vnde ⁊ carentia visionis ad pſonã referenda ẽ
cum opposita sint circa idez:alia pena debeť sibi inq̃ntũ
nãz inficit.sicut necessitas moziẽdi:passibilitas:rebellio
carnis ad spũm:⁊ bñ.que oia ex ꝑncipijs nãe cãntur:⁊ spe-
ciem totã cõsequũtur nisi miraculose alr cõtingat. Dõz
ẽ ergo q̃ baptismus infectionẽ originalis mũdat scz̃ q̃
infectio nãe in pſonaz redũdat.⁊ iõ p baptismũ illa pena
tollit̃ que pſone debetur.s.carentia dine visionis:nõ aũt
baptismus remouet infectionẽ nature ſm q̃ ad naturã
per se refertur.sz hoc erit i patria:qñ nr̃a nã pfecte liber
tati restituet̃:⁊ ideo opz q̃ remaneat illa pẽa post baptis-
mum que culpe originali debeť ſm q̃ nãm inficit:⁊ bñ ẽ
fomes:necessitas moziẽdi:⁊ bñ.

Ad primum g̃ dõm:q̃ ſm hoc q̃ culpa deleť ẽt
pena sibi respondens tollitur:vt ex
dictis pz:⁊ iõ nihil iniustũ ꝓsequit̃. ¶ Ad scm̃ dicẽdu:z
q̃ in oĩ effectu qõ p se iusticie ẽ:potẽtioz est gratuita iusti
cia q̃ originalis:sed excludere bñ penalitates nõ ẽ effectus
iusticie inq̃ntum iusticia ẽ:sed fuit effectus originalis iusti
cie rõne cuiusdam accẽtis sibi annexi: inq̃ntuz.s.fuit con
tinuata:⁊ nõ intercisa in nã humana:decuit enim: vt sic
aĩa sine interruptione in deũ dirigebatur per iusticiam:
ita ẽt corpꝰ aĩe sine interruptione totalr obediret:⁊ iõ nõ
oportet q̃ ille effectus gratuite iusticie contineat:cũ fcã
fuerit interruptio rectitudinis humane nãe ad deuz.

¶ Ad tertiũ dõm:q̃ gr̃atio spũalis efficacioz ẽ in eo ad
quod ordinatur q̃ gr̃atio corpalis:gr̃atio aũt corporalis
termiať p se ad nãz:qz forma ẽ terminꝰ gr̃atiõis:sz gr̃a-
tio spũalis terminať ad pfectiõez persone q̃ ẽ per gr̃az:⁊
iõ plus mũdat gr̃atio spũalis pſonã q̃ gr̃atio corpalis i-
ficere possit.Gr̃atio enī corpalis nõ põt inficere personã
nisi infectione originali:sed gr̃atio spũalis purgat perso-
nam a culpa originali ⁊ actuali:sed bñ defectus penales:
ꝑncipia nãe consequuntur:vt dcm̃ est:vnde se bz magis
generatio corpalis ad eos inducẽdum q̃ gr̃atio spũalis
ad eos curãdum.¶ Ad q̃rtum dicẽdũ:q̃ simplr loquen
do melius eẽt homini fomite carere q̃ ipm bre: constat
enī q̃ ex abundãtia gr̃e fit in aliquibꝰ q̃ a fomite liberã-
tur:sz quo ad quid:⁊ quãtũ ad aliquẽ statum bõis expe-
dit fomitem habere ne in superbiam elatus cadat:⁊ hoc
etiam obiectio concludebat. ¶ Ad quintũ dicendum q̃
quantũcũq; de gr̃a baptismali in baptismo infundať:nũ
quã tñ põt hoc efficere vt ex toto tollat fomitẽ:qz gratia
illa nõ ẽ ordinata nisi ad curandũ infectiõem persone ex
infectiõe nãe ꝓcedẽtẽ:posset tñ deꝰ alteriꝰ gr̃is gratiam
infũdere per quam totũ tolleretur:vt sic simul⁊ persõe
⁊ nãe infectio gratie cederet.

¶ Utr fomes inueniať maior in vno q̃m in altero. III.

Ad tertium sic ꝓceditur.vr̃ q̃ fomes
⁊ ocupiscẽtia in gbusdã
plus:⁊ i gbusdã minꝰ inueniatur. Multiplica
ta enī cã multiplicatur effcũs: sed ex feditate
coitꝰ infectio fomitis cãtur:cum ergo quanto
magis bõ a ꝓmo gr̃iante distat tanto ꝑles tales actus infi
ciẽtes inueniãť:vr̃ q̃ semp in ꝑle inueniatur maior infe
ctio fomitis q̃m in parente. ¶ P̃.fomes nihil aliud dicit
q̃m ꝓnitatẽ quãdã ad inordinate concupiscẽdũ:sed ex na
turali complexione vnus alio ꝓnior nascitur ad luxuriã
vel ad irã vel ad quodlibet aliud genꝰ peccati.g̃ vꝰ nas-
scitur cum maiori infectiõe fomitis q̃m alius. ¶ P̃.ex eõ
suetudine actuum ⁊ dissuetudine relinquitur in agente
p volũtatẽ maior facilitas vl difficultas ad aliquid ag̃e-
dũ:sed cõtingit aliquos cõcupiscẽtie operibꝰ operã dan
tes cẽ:alios ãt ab eis retrahi bonestis exercitys occupa-
tos.g̃ in gbusdam inueniť fomes intensior q̃m in alijs.

¶ P̃.sicut corruptio fomitis ex peccato primi parentis
ꝓcedit:ita etiaz ⁊ alie penalitates vt passibilitas ⁊ mor-
talitas:⁊ bñ:sz alie penalitates semp in bõie crescũt quã-
to humana nã a ꝓrio parẽte longius recedit per succssio
nẽ gr̃ationis:qz cõiter dr̃ q̃ bomes sunt nũc breuioris vi
te:⁊ minoris virtutis q̃m antiquitus.g̃ ť sili rõe corruptio
fomitis magis in filijs q̃m in parentibus inuenitur. ¶ P̃.
stat q̃ alie penalitates intẽdũtur ⁊ remittũtur ſm di-
uersas complexiões corporis:ex quo cãtur:q̃ quidã sine
alijs passibiliores ⁊ breuioris vite: si ergo per eãdẽ cãm
inueniť in nobis fomes:p quã ⁊ alie passibilitates:videť
q̃ ſm diuersas ꝓplexiones bõium intẽdatur ⁊ remittať.

Sed contra consequẽs nãm eq̃liter inuenitur in
oibus babẽtibus nãm:sed fomes cõ
segtur humanã nãm:sicut corruptio eiꝰ:sicut dcm̃ est.g̃
cũ oẽs bomes eq̃liter humanã nãm ꝑticipent:vr̃ q̃ etiam
eq̃liter corruptionẽ fomitis incurrant. ¶ P̃. equalitas
pene dz respondere equalitati culpe:cum ergo nõ sit ma
ior culpa originalis in vno q̃m in alio : qz vna pena oibus
ꝑ illa culpa debetur.s.carentia visionis dine:vr̃ q̃ ẽt infec
tio originalis nõ sit in vno magis q̃m in alio.

Respondeo dõm:q̃ cũ corruptio fomitis sit per
se infectio humane nãe:opz idẽ esse
iudiciũ de intensione eius ⁊ de intẽsione humane nãe.
nã aũt ipa põt considerari dupl̃r.vel quãtũ ad rõnẽ spẽi
⁊ sic equalr in oibus inuenit̃:vl inquãtũ redundat perfe
ctio nature in perfectionẽ indiuidui ꝑ modum quo ex
ꝑncipijs speciei sequuntur opationes indiuiduoz:⁊ ſm
hoc vnꝰ bomo alio est potentioz in explendis operatiõi-
bus spẽm concernentibus.vnus enim alio promptior ẽ
ad intelligẽdum vel ad rõcinãdum:⁊ sic de alijs:simil̃ ẽ
ẽt de corruptione fomitis:quia si cõsideretur ſm q̃ p se
naturam respicit:sic ꝓcul dubio equaliter in oibus in-
nitur:⁊ hoc est absoluta consideratio eius:quod enī sub-
trabatur rectitudo illa que oẽs vires aĩe in vnũ contine
bat hoc oibus equalr conuenit:quia ꝓximatio quantum i
se est non suscipit magis ⁊ minus:sed si consideret ſm ꝺ
q̃ infectio originalis redũdat in infectionem persone i
quãtuz põe sua rectitudine carentes in turpes opationes
inclinaut:sic in vno est maior corruptio fomitis q̃m i alio
.s.inq̃ntum vel per nãlem complexionẽ vel per consuetu
dinẽ concupiscibilis vel irascibilis in vno est efficacior:⁊
feruẽtior ad suum actum q̃m in alio:⁊ per hunc ẽt modum
fomes dr̃ post baptismũ diminui inquãtuz gr̃a retardat
impetum concupiscibilis ⁊ irascibilis in contrarios actꝰ
(inclinans.

Ad primũ ergo dõm:q̃ causa inducens originale

pctm̃ nõ ẽ actualis delectatio que ẽ i coitu: sed ꝓcupiscẽ
tia habitualis q̃ ẽ in gñante:illa ãt nõ põt maiorẽ concu
piscẽtiã inducere in ꝑle q̃m sit in parente:qz generãs gene
rat sibi sile.⁊ iõ nõ segtur q̃ post multas gr̃ationes aliqs
magis sit infcũs originali pctõ:sz eodẽ mõ:sicut ⁊ oẽs ꝓ-
prietates nãm ꝓ̃ntes eodẽ modo in tota nã inueniunť.

¶ Ad scm̃ dõm:q̃ diuersitas ꝓpõnis est ex diuersa di
spõne mãe que ꝑncipiũ indiuiduatiõis ẽ:que quãto ma
gis ẽ dispositа:tanto pfectius nãm speciei ꝓsequit̃ ſm q̃
ẽ ꝑncipiũ pſonaliũ operationũ:⁊ p hũc ẽt modũ põt esse
fomes in gbusdã intẽsior in ꝓpatiõe ad opationes que i
diuiduo debẽť:nõ ãt absolute ꝑut nãm respicit:⁊ p hoc
pz solutio. ¶ Ad tertiũ qz ẽt illa facultas que ex ꝙsuetu
dine relingtur ẽ ſm hoc q̃ põe inclinãtur ad actꝰ indiui-
dui. ¶ Ad q̃rtũ dõm:q̃ alie passibilitates nõ sũt mõ ma
gis in bõie q̃m antigtus fuerint a tpe diluuij.vñ enī dauid
de boibꝰ sui tpis logtur dies annoz nr̃oz in ipis septua-
ginta ānis:sed vez ẽ q̃ añ diluuiũ bõies diutiꝰ viuebant
virtute dīna boc faciẽte ad gñis humãi multiplicatiõez.

¶ Ad q̃rtũ dõz:q̃ alie passibilitates vt mortalitas:⁊ bñ
nõ intẽdũť ⁊ remittũť ex diuersitate cõpõnis ſm q̃ natu
rã respici ũt:vñ mortale ꝑut ẽ dr̃ia nãm spẽi cõstituẽs
nõ recipit magis ⁊ minꝰ:sed solũ ſm q̃ ad consistentiam
⁊ opatiões indiuidui ꝓparãtur. ¶ Qõ II.

Deinde queritur de cã originalis
infectionis:⁊ cir
ca bñ q̃rũť tria.ꝓmo vtrũ a deo sit.z° vtruz
diuinaz sapiam deceat q̃ bñ mõ permittit ani
mã maculari. Tertio. vtr aĩe ex sua creatiõe
sint inequales vt magister in tꝛa dicit.

¶ Utr infectio pcti originalis sit a deo. I.

Ad primum sic ꝓceditť.Vr̃ q̃ infectio
originalis a deo sit. Aĩa
enī dũ creať infũditť vt Aug.dicit:sed aĩa in i-
fusione maculať.g̃ ⁊ i creatiõe:⁊ sic a deo ma
culã bz. ¶ P̃.magr̃ supra dixit q̃ si angelus i
ꝓncordio sue creatiõis malus fuisset seq̃reť deũ mali esse
actorẽ:sed aĩa in ꝓncipio sue creationis maculata ẽ.g̃ seg
tur q̃ illiꝰ macule deꝰ sit cã. ¶ P̃.vt Aug.dicit:oĩs pena
a deo ẽ:sz hec ifectio ꝑcipue scm̃ q̃ pꝰ baptismũ remãet
pena q̃dã ẽ.g̃ a deo ẽ. ¶ P̃.gcgd ꝓseqũt ꝑncipia nature p
cedit ab auctore nãe:sz bñ deordinatio ex ꝑncipijs natu
re cõseqũt:vt supra dcm̃ ẽ inq̃ntum q̃libet vis naturalr
in suũ oẽm tendit.g̃ a deo g ẽ actor nãe ꝓcedit. ¶ P̃.ni
bil ẽ ordinatũ ad bonũ q̃ a deo ñ sit:sz fomes ẽ ꝓmouẽs
ad bonũ maxie ſm q̃ post baptismũ remãet.g̃ a deo ẽ.

Sed cõtra Damas.dicit q̃ xp̃s assumpsit q̃ in nã
nr̃a plãtauit:sed corruptiõem fomitis
nõ assumpsit.g̃ fomes in nã nr̃a ab ipso nõ ẽ. ¶ P̃. Aug.
dicit q̃ illud quo bõ fit deterioz nõ põt eẽ a deo:sed ꝑ in-
fectiõem fomitis tota bũana nã deteriozata ẽ.g̃ talis in-
fectio a deo non est.

Respõdeo dõm:q̃ in infectiõe originalis peccati
ẽ ꝯsiderare rõnem culpe ⁊ pene.Culpe
sigdẽ rõnem bz inquãtũ ex volũtate inordinata ꝑmi pa-
rentis talis defcũs cõsecutꝰ ẽ.vñ sicut actuale peccatum
ipsiꝰ ade:ꝑ qõ volũtas eiꝰ deordinata ẽ:nõ bz deũ auctoꝛ
rem:ita ẽt nec ab ipo ẽ totus defcũs ꝓ̃ns ſm q̃ rõnẽ cul
pe bz:si aũt consideret̃ ſm q̃ defecit ab aliqua perfecti
one:sic pena ẽ:⁊ bñ pene quidẽ deus cã est. Sed sciendũ
ẽ:q̃ nõ eodẽ mõ ẽ cã oĩs pene. Quedã enim pena est per
inflictiõem alicui? ɔrij affligẽtis vel corrũpentis:⁊ talis
gdẽ pena ẽ a deo agẽte a quo omnis actio ſm q̃ ordina
ta ẽ:⁊ passio per consequens ꝓncipium sumit. oĩs aũtez
pena cuz iusta sit ordinata ẽ.Quedã vero pena est q̃ sim-

pliciter in ablatiõe vel defectu ꝓsistit:sicut ẽ subtractio
gr̃e ⁊ aliquid bñ:⁊ be quidẽ pene a deo sunt: nõ quidẽ sic
ab agente aliquid:sed potiꝰ sicut a nõ influẽte talez per-
fectionẽ:quia in ipo est influere ⁊ nõ influere:⁊ vtriusq;
sua volũtas cã ẽ:si ergo consideretur fomes ſm q̃ est pe
na nõ dicit aliquã penã inflictã:quia supnãlia ꝓncipia
nõ supponit aliquid positiue in bõie: sed pertinet ad illõ
genꝰ penarũ:qõ in solo defectu consistit:ex hoc enī concu
piscentia vl fontes inordinate inclinat q̃ subtractũ ẽ vi-
culum originalis iusticie inferiores vires in obedienti-
am rõnis conuertẽs:⁊ ſm hoc dr̃ bñ pene deus causa esse
inquãtum illã originalem iusticiã nõ ꝓfert bõi nato:quã
primo homini creato cõtulerat.

Ad primũ ergo dõm:q̃ creatio ⁊ infusio lz simul
sint respcũ aĩe tamẽ differunt:qz crea
tio dr̃ ſm respectũ ad ꝓncipium a quo ẽ aĩa tñ:infusio
vero dr̃ ſm respectum ad duo.s.ad ꝓncipiũ a quo procẽ-
dit:⁊ ad mãm quã pficit:cũ ergo dr̃.aĩa creatione macu
latur:ablatiuus iste põt denotare babitudinẽ alicuiꝰ cãe:
⁊ sic falsa est:qz creatio aĩe nõ ẽ cã q̃ maculetur.nihil enī
ex creatiõe aĩa bz: qõ a deo nõ fit. vel põt denotare cõco
mitãtiã:⁊ sic vera ẽ:qz dum creať maculať:ex quo tamẽ
nõ segtur q̃ deus macule auctoꝛ sit.Cũ vero dr̃.aĩa infu
sione maculatur:si ablatiꝰ ɔcomitãtiã designat absolu
te vera ẽ:si aũt denotet habitudinẽ cãe duplex ẽ: qz vel
intelligeť infusio eẽ cã macule ex pte ꝓncipij a quo:⁊ sic
falsa ẽ:vel ex pte termini ad quẽ:⁊ sic vera est. ¶ Ad ⁊ᵐ
dõm:q̃ nõ ẽ sile de aĩa ⁊ de angelo:angelus enī creatus
ẽ nõ vt forma alterius corpis:vnde nõ poterat ex parte
mãe defcũs incidere:sed oportebat q̃ si in ꝓncipio crea
tionis peccati maculã babuisset:q̃ ex parte creatis esset:
aĩa vero creať vt actus cuiusdã corporis ex cui? ɔiuncti
one põt aliquã maculã ꝓtrabere:nec segtur q̃ macule il
lius deꝰ ꝓncipium sit. ¶ Ad tertium pz responsio per ea
que dcã sunt. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdum:q̃ q̃nis ferri in dele
ctabile carnis sit de nã ipsius ɔcupiscibilis absolute con
siderate:nõ tñ est de nã eius ſm q̃ est humana.i.per rati
onis iudicium nata ordinari:⁊ ꝑcipue ꝑs boc q̃ i nã hu
mana potuit eẽ talis perfectio in rõne qua concupiscibi-
lẽ penitus ordinaret:⁊ ideo quãdo ꝓter ordinẽ ratiõis
in suum oẽm fertur ex defcũ quodã contingit:⁊ cã istius
defcũs:inquãtum culpe rõnez bz:ex deo nõ ẽ: vt dictũ ẽ.

¶ Ad q̃ntũ dõm:q̃ fomes per se in malũ inclinat:sed q̃
in bonũ ꝓmoueat boc ẽ per accidẽs.vnde nõ sequitur q̃
quolibet mõ consideratꝰ ex deo sit:qz ex quolibet malo
aliqua bona per accidens ꝓueniunt.

¶ Utr conueniat sapie dine infundere animam corpori
a quo contrabat maculã. II.

Ad secundum sic ꝓceditť.vr̃ q̃ diui
nã sapiam non dece
at q̃ aĩa corpori infundatur ex quo maculã cõ
trabit. Nullus sapiens ponit thesaurum suuz
in loco in quo inquinať: sed anima ꝓciosissimꝰ
thesaurus dei ẽ imagine dei insignita.ergo nõ decet diui
nã sapiam vt tali corpori infundatur ex quo maculam
contrabat. ¶ P̃.si deus aliquem i inferno poneret sine
ꝓpa culpa non esset decens iusticie eius ⁊ sapientie:sed
ex boc q̃ anima ex infusione maculať reatuz infernalis
pene incurrit.ergo non decet deũ:vt tali corpori eã infũ
dat. ¶ P̃.infectio spũalis ẽ peioz q̃m corpalis:sed consuli
tur infectis lepra corporali:vt a coitu abstineãt ne filios
infectos generent:ergo ⁊ multo fortius ⁊ deꝰ istituere bñ
buit:vt homines a carnali opere cessarẽt: ex quo ꝑ coitũ
genitos maculã originalis culpe contrahere necesse est.
¶ P̃.nullus artifex sapiẽs facit tale opus ex quo sua in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentio perfici non potest:sed finis propter quē deus fecit hoiem est:vt eius beatitudie perfruatur.cū ḡ per hoc q̄ aīa tali corpori infundit reatum incurrat vt visione careat dei:vī q̄ hoc sapientiā dei nō deceat. ¶ P.vt fulget tius dicit deus illius rei nō ē vltor cui nō ē auctor.ḡ eadē rōne illius rei nō est auctor ex q̄ de necessitate ꝓsequitur hoc cui ē vltor:sed ex vniōe aie ad tale corp⁹ de necessitate sequit infectio originalis culpe cuius deus ē vltor.ḡ tali corpi aīmā vnire deū non decet.

Sed contra Non ē decens vt de⁹ opa sua mutet: sed de⁹ sic istituit vt hoies per sexuū ꝓmixtiōem generā trētur:ꝛ q̄ corpori per coitū seminato aīa infundatur.ergo nō decuit vt deus hoc mutaret.

¶ P.non ē sapiētis inducere maiorē defectū vt minor defectus vitet:sed maior erit defectus si humanum gen⁹ non multiplicaretur:per cui⁹ multiplicatiōem electorū numerus impleat q̄ puer in culpa originali nascitur.ḡ nō decet deum vt multiplicatiōem nālem humāi generis cessare faciat ad originalis pcti infectionē vitādā.

Respondeo dōm:q̄ sicut bonū gentis diuini⁹ est q̄ bonū vnius hois:vt in pꝛio etbi cor dī:ita ēt bonū vniuersi prepollet bono pticularis rei ꝛ spālis nāe:vnde ēt defectus in vniersū redundās deterior ē.Si āt humāi gñis nālis multiplicatio tolleretur i defectum totius vniuersi redūderet:q̄ vel subtraberet nā aliq̄ de vniuerso que ad perfectionē vniuersi confert vel ēt alicui pti vniuersi sua nālis perfectio tolleret:ſm q̄ vnūquodq̄ natum ē sibi sīle gñare ꝛ vtrunq̄ in defectum vniuersitatis redūderet:ꝛ ideo nō debuit intermitti humāe gñationis ꝓcessus nālis:vt ifectio originalē vitaretur. ¶ Et ꝓterea iste ē ordo nālis in reb⁹ vt posteriori remoto id quod pri⁹ ē remaneat:nec ad ei⁹ remotionē tollatur:sic quādo remoues vitiū remāet eē:vt in libro de cāis dī.Bonitas āt nālis pexistit oi superaddite bonitati:ꝛ acquisite ꝛ gratis collate.vī subtracta illa bonitate.quā deus humāe nāe gratis contulerat.s.originalis iusticia:nō ꝛgruit ordini quē dīna sapiētia reb⁹ instituit: vt aliqd eoꝝ que ad nālē bonitatem pertinent imuteē:ꝛ ꝓcipue cū remaneat in nā facultas ad recuperādū illud qō deperditū ē:vel aliquid eo excellētius.

Ad primum ergo dōm:q̄ sicut nō eēt sapiens q̄ thesaurū in loco mūdo ꝛseruabilē in imūdo reponeret:ita eēt valde insipiēs qui thesaurū nō alr ꝛseruabilē nō ēt i imūdo loco collocaret:ꝛ ꝓcipue si emēdādi thesaurꝰ possibilitas remāeret:dico ēt q̄ aīa bꝫ talē nām:vt tali corpi vniatur.vī si tali corpi nō vniret oporteret q̄ vel oīno aīa non crearet:vel q̄ alterius nāe eēt:ꝛ si alterius nāe esset:ꝛ sic b̄ nā non eēt.vnde constat q̄ hanc nām cōseruari impoſe ē nisi per hūc modū.

¶ Ad scām dōm:q̄ pena inferni ē duplex:quedaꝫ ē q̄ p pcto actuali debetur:ꝛ ista ē corruptio alicuius boni:qō etiā ex naturalibus pncipijs naturā humanā cōsequitur vī,iniustum eēt vt aliquis talem penā subiret nisi p hoc ꝓpria culpa illam meruisset:quedam vero pena ē originali debita:que nihil subtrahit eorum que nāe ex pncipijs suis debētur:sed aliquid humanā facultatē excedēs tollit:ad qō tī ordīata erat per aligd nāe gratī collatum.vnde nulla iniuria isti boi fit si nō sibi datur qō sue nāe nō debetur ſm q̄ eam accepit. ¶ Ad tertiū dicēdus q̄ lepra ē corruptio illi⁹ boni qō pncipia nāe cōsequitur: ꝛ sanari nō pōt:sed originalis ifectio est corruptio illius boni quod pncipia nāe nō sequitur ꝛ curabilis est:ꝛ ideo nō ē silis rō de vtroq̄. ¶ Ad q̄rtum dicēdū:q̄ ad b̄ de⁹ creaturā facit:vt vnaquēq̄ de sua bonitate ꝓcipiat q̄tū poſe ē.melius q̄ ē:vt ſm aliquē modū participet q̄ nullo modo.dico ergo q̄ q̄uis illi qui in pctō originali nāscuntur: sint obnoxij:vt pīuētur illa ꝓticipatione dīne bonitatis:que beatos efficit in patria:tamē participāt:ꝛ facultatē ꝓticipādi habēt ſm modū qui possibilis nāe est ſm suoꝝ pncipiorum cōditiōem.vnde pz q̄ nō penitus deficit opus dei a fine in quē ordinatū ē:ꝛ precipue cum veniendi in vlteriorē participatiōez facultas nō tollatur.

¶ Ad quītum dōm:q̄ originali culpe debetur pena ſm hoc q̄ culpa ē:ꝛ hoc nō bꝫ ex vnione anie ad corp⁹:sed ex volūtate primi parētis q̄ culpa fit.vnde quāuis de⁹ aīaꝫ corpi vniat nō sequitur q̄ sit cā illius cui⁹ vltor est.

¶ Utꝝ aīe sint eq̄les in sui creatiōe. III.

Ad tertium sic ꝓceditur.vī q̄ aie ex sui creatione nō sint eq̄les. Dīa formalis diuersificat spēm: sed aīa ē forma corporis:cū oēs ḡ hoies vni⁹ sint ſpeciei videt q̄ ex parte aīe nulla sit dīa in hominibus. ¶ P.Hegorius dicit q̄ oēs hoies sunt nā pares:sed dignitas rei pcipue attenditur ſm formā suaꝫ si ergo vn⁹ homo bꝫ aīam ex creatione aīa alterius nobiliorem:vnus homo ēt ſm naturā alij preponeret:quod ē contra auctoritatē inductam. ¶ P.vt in scō de gñatione dicitur. Idē semp est natū facere idez.vnde opz q̄ ab agēte vnifōmi sit effectus vnifōmis:sed aīa immediate a deo creatur:cum ergo in deo nulla sit diuersitas:vī q̄ aīe inequales ex creatione nō sint.Si dicatur q̄ q̄uis nō habeāt diuersitatē ab agente:bꝫ tī ex mā. ¶ Contra forme que ſm diuersitatē māe diuersificātur de potentia māe educūtur vt in formis corporalibus pz;sed aīe rōnalis nō educitur de potentia materie:q̄ vt in. iō; de aīalibus dicitur:intellectus est ab extrinseco:ergo nec ēē ex diuersitate materie inequalitas in aīabus esse potest. ¶ P.in tertio metha.pb̄s dicit q̄ in indiuiduis vni⁹ speciei nō ē predicatio ſm prius ꝛ posterius: sed in diuersis ſpēbus contingit esse hmōi predicationem.vt.s.genus dē eis ſm prius ꝛ posterius predicetur:tunc aūt precipue;videtur q̄ ſpēs per prius generis predicationem recipiat.q̄ nobilior forma vel dīa naturam generis participat.ḡ indiuiduis hoc non contingit.vt vnus homo nobiliores formā q̄ alius possideat. ergo videtur q̄ nec vn⁹ homo aīam ex creatione nobiliorem bēat q̄ alius.

Sed contra In scō dī anima ꝓmentator dicit: q̄ diuersitas māe ex diuersitate forme ꝓcedit:sed videm⁹ in hoibus ex pte corpis magna diuersitatē ſz quā vn⁹ alio ad bonū ꝛ malū ꝓmptior est:ergo ps in diuersis hoium ꝓporalibus:ergo opz q̄ eorum anie ex sua creatiōe diuersitatē habeant. ¶ P.videmus ad sensum quosdam hoies eē meliores intellectus q̄ alios:sed bonitas intellꝰ nō pōt cāri ex pte corporis:quia intellꝰ a corpore absolutus est:vt in tertio de aīa ꝓbatur.ḡ opz q̄ hoc contingat ex diuersitate quā aīe a sua creatiōe hīt.

Respondeo dōm:q̄ de aīa ꝛ angelo ē duplex opinio.Quidā eni dicūt aīam ꝛ angelū ex mā ꝛ forma ꝓpositum:vel ex aliquib⁹ duobus:que sūt ptes eēntie eius:ꝛ ſm hoc potest fōte aliquis modus inueniri quo assignatur dīa aīarū ꝛ angelorū:vt sint plures ſpēs vna ēt ex se ipsis:quia vnitas spēi erit ex pncipio formali in ipsis:diuersitas aūt indiuiduorum est ex diuersitate mālis pncipij:ꝛ ex hoc ēt posset in eis gradus gdaꝫ nobilitatis attendi:ꝛ hoc videtur verba magistri sonare qui dicit eo modo in aīabus eē dīam:quo ēt in angelis;ē sed quia supra dcm ē ſm aliam opinionem:q̄ aīa ꝛ angelus nature simplices sunt:ꝛ non ē in eis compō nisi ex eē et qō ē:iō opz q̄ quecunq̄ differentia in eis est ex seipsis: q̄ sit dīa formalis:ꝛ spēi diuersitatem inducens ꝛ ꝓpter hoc etiā tactuꝫ est q̄ in angelis tot sunt spēs quot indiuidua:ꝛ ideo nō ē possibile:vt diuersitas aīaꝝ pōat ad modū illū quo distinguūt gradus in nā angelica:cū oēs aie rōnales vnius spēi sint.differūt aūt numero solo.ois aūt talis diuersitas ex mā causat.ꝛ iō cū aīa nō habeat mām partē sui:opz q̄ diuersitas ꝛ distinctio gradus in aīab⁹ causetur ex diuersitate corporis:vt quāto corpus meli⁹ complexionatū fuerit nobiliorē aīaꝫ sortiat:cū oē qō i aliquo recipitur ꝓ modū recipiētis sit receptū:ꝛ hoc q̄dē duplici signo pz.pīo ex his q̄ diuersi generis sunt:q̄ vnūqōq̄ intenit tāto nobili⁹ gen⁹ aie pticipare quāto corp⁹ ei⁹ ad mobilius gen⁹ ꝓporis ptingit vt in hoibus bꝛutis:ꝛ plantis. vī ēt in his q̄ sunt vni⁹ generis:ex hoc ptingit diuersitas aīaꝝ q̄ est in corporib⁹ diuersitas:ꝛ hoc etiaꝫ pz ex signo boni ītellectus:qō pb̄s in scō de aīa dat ītelligere dicēs eos q̄ sunt boni tactus:ꝛ molles carne aptos mēte eē:bonitas autē tact⁹ ex equalitate ꝓporis ptingit:q̄ oz vt instrumētū tactus iter ꝛia tāgibilia sit mediū:ꝛ quāto magis puenit ad mediū tāto melior erit tact⁹.vī pz q̄ ex diuersitate corporis aīaꝝ diuersitas resultat.

Ad primū g̈ dōm q̄ diuersitas formalis ē duplex quedā q̄ est forme p se ſz id qō ad rōnē forme ptinet:ꝛ talis diuersitas forme diuersitatē spēi inducit.Est autē q̄dā diuersitas forme nō p se:sz p accidēs ex diuersitate māe resultās ſm q̄ in mā meli⁹ disposita digni⁹ forma pticipat:ꝛ talis diuersitas spēz nō diuersificat:ꝛ b̄ est diuersitas aīaꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dōz:q̄ Hegori⁹ logꝛ tur de pīate:ꝛ iparitate q̄ attēdit ſz dīuz:ꝛ subiectionē q̄ vnus bō ex nā sua nō bꝫ q̄ dīetur alij.vī pz q̄ nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad 3ᵐ dōz:q̄ q̄uis de⁹ sit vnū agēs in quo nulla ē diuersitas:tī q̄ p volūtatē agit pōt multiformes effect⁹ producere ꝓ libito sue volūtatis:sz b̄ esse nō pōt q̄ aliq̄ in spē ꝛueniētia in forma habeāt diuersitatē:q̄ hec cōtradictionē ī plicāt:ꝛ iō oz q̄ diuersitas q̄ est in aīabus eiusdē spēi in diuersitatē māe reducat. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ q̄uis aīa rōnalis nō educat de potētia māe:tī creatur in mā vt actus ipsi⁹:ꝛ iō opz q̄ in ea modū māe recipiat. ¶ Ad qntū dōz:sicut ad pmū. ¶ Ad sextū dōm q̄ diuersitas māe pōt accipi dupliciter vl diuersitas ptiū spēi .i. ptiuz spē differētiū:siue formaliter vt man⁹ pes ꝛ hmōi.ꝛ talis diuersitas cātur ex pte forme:q̄ ex b̄ q̄ forma ē talis oz q̄ corp⁹ sit sibi sic dispositū.est aūt q̄dā diuersitas materialis tī q̄ ad spēm nō ptinet sed ad idiuiduū tm̄:ꝛ ista redundat ex mā in formā:ꝛ nō ecōuerso. ¶ Ad septimuꝫ dōm q̄ q̄uis aīa ītellect⁹ sit absolut⁹ a corpe quātū ad ꝓpriā operationē q̄ corporali organo nō explet:tī ꝛiunctionez hmōi ad corp⁹ dupliciter.s.ex pte essentie aie q̄ forma corporis est:ꝛ ex parte iferioꝝ potentiaꝝ ex q̄bus intellectus recipit:ꝛ p istū modū diuersitas corporis in diuersitatez intellectus redundat. ¶ Expositio textus.

Post domiīri nō valeat ꝛc.)vī ex b̄ q̄ aliquis eūdo post ꝛcupiscentias dīuīū originalis pcti reuocet;ꝛ ita ex actuali pctō culpa originalis redit.Sz dōz q̄ pcatuz actuale dupliciter dīuiuz concupiscētie reuocat:tuz q̄ grā tollit q̄ ipetū ꝛcupiscentie mitigabat tū q̄ p pctm̄ actuale ꝓnitas in peccatū augetur: neutro aūt mō originale redit:vt ex predictis pz: q̄ ꝛ si grā subtrahit:nō tī p actū originis.vī nō originalis macula:sed actualis ꝛsequit:silr etiā nec ex hoc q̄ ꝓnitas p cōsuetudinē auget:q̄ hoc nō pertingit ad id qō nāe est q̄ p se originale respicit:sed ꝓsonā cōsequit ex actib⁹ ꝓsonalib⁹ relicta.(Pretereat reatu ꝛ māeat actu ꝛc.)actus nō sumit bic ꝓ operatiōe:q̄ sicut originale peccatū in actu nō consistit:sed p modū quo actus ꝺ potētiā diuidit vt id qō iā

presens ē actu eē dicat:sicut cecitas in actu esse dr̄ q̄ñ aliquis actu cecus ē.(Quibusdā videt q̄ sicut aīa ꝛc.)ytraq̄ opinio vera ē ſm aligd itellecta:q̄ si accipiat pollutio carnis quātū ad hoc qō ꝓsonā respicit sic i baptismo mūdatur:vt iā p illā pollutionē aīa illius hois ifici nō possit. inquātū vero respicit nām:ficnō purgat:q̄ ifectio illa in prolem ex actu nāe ꝓpagatur. (Non tamen vt aiunt fit preiudiciuz veritatis ꝛc.)vez est si itelligat de veritate fidei:q̄ cōtrariū fidei nō est:tñ ē cōtra veritatem:quā rō adīuenire pōt:ꝛ experiētia docet.(Qz cū ifundit corpori delectat carni ꝛc.)hoc nō pōt eē:q̄ illa delectatio aut diceret operationē aliquā:ꝛ sic esset pctm̄ actuale:vt magister dicit:aut diceret nālē iclinationē qua aīa corpi coniungitur:ꝛ in hoc nō potest esse peccatum:q̄ qō naturale est malum esse nō potest.

¶ An peccata hoiuz p̄cedētiū patrū puuli originaliter trabāt vt pctm̄ ade. Bis. XXXIII.

Predictis adūciēdū videt:an pctā precedētiū patrū ad puulos trāseant:sicut illud primi hois delictuz in oēs carnaliter genitos dirim⁹ redundasse.Et si pctā parētū trāseāt i puulos vtq̄ oiuz q̄ fuerūt ab adā vsq̄ ad ipos: an aliquoꝝ ꝛ nō oīum.Be b̄ Aug.i ench.ambigue disserit.Videt enim approbare peccata parentū precedētiū iputari puulis:nō oiuz tñ q̄ fuerūt ab adā:ne iportabili ꝛ nimia sarcina i pena eterna grauarent puuli:ſz tm̄ eoꝝ parētū q̄ eos a q̄rta gñatiōe peesserūt.Q nō cōfirmat illis ꝛbis qb⁹ in exodo dr̄s ait. Ego sum de⁹ visitans iniqtates patꝝ vsq̄ in tertiā:ꝛ q̄rtā generationē:quasi pctā parētuz ꝓximoꝝ tm̄ puulis iputent ꝛ nō alia.qō ē ꝓ moderatione dīne miserationis.Et q̄ nō illud solū primi hois delictum puulos teneat:ſz ēt alia:illi qbus ita vī ex eo cōfirmāt:q̄ ēt puuli nō mō maiores dicunt baptizari in remissionē pctoꝝ ꝓ pluralē numerū nō ꝓ singularē in remissionē pcti. Et dauid de legitimo matrimonio procreat⁹ dicit. In iniqtatib⁹ cōceptus sum ꝛ in p.con.m.m.m. Non dicit iniqtate vl peccato. Unde putāt:nō tāmen illud vnū peccatum originale:sz etiā plura que in peccato ade reperiri possunt:ꝛ alia parētuz peccata paruulis imputari.

¶ Qō in illo vno prio pctō plura reperiuntur.

Quodvero in actuali peccato ade plura notarivaleāt pctā.Aug.i ench.insinuat. Possunt inquit intelligi peccata plura in vna transgressione ade: si in sua quasi membra dividatur. Nam etiam superbia est illic:qz homo in sua potius esse q̄ dei potestate dilexit.Et sacrilegium:qz deo nō credidit.Et homicidiū:qz se in morte precipitauit.Et fornicatio spiritualis:qz integritas mētis humane serpentina persuasione corrupta ē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et furtuz: qz cibus ꝓhibitus vsurparus ē. Et anaritia: quia plus ḡ̃ sufficere illi debuit appetiuit. Et si qd aliud in hoc inueniri pōt. Deinde de parētū p̄cedētiū peccatis vt̄ puulis imputent: magis opinādo q̄ asserendo disceptat ita iquiēs. Parētū pctis puulos obligari: non solū primoꝝ hoim: ḡ̃ ēt ipsoꝝ de qb⁹ ipsi nati sunt nō iprobabilr dr̄. Illa qppe diuina snia. Reddā pctā patrū in filios: tenet eos ante regenerationē: vsq̄adeo vt ēt de legitimo mr̄imonio ꝓcreatus dicat. In iniqtatib⁹ cōcept⁹ suz. t in.p.con.m.m.m. Nō dixit iniqtate vl i pctō: cū t hoc recte dici possz: sz iniqtates t pctā dicere maluit: qz t i illo vno qō i oēs hoies pertransit atq̄ magnū ē vt eo mutaret humana nā reperiunt sicut supra disserui plura peccata. t alia parētū q̄ nō ita possunt mutare nāz: reatu obligāt filios: nisi gr̄a dei subueniat. Sz ō peccatis alioꝝ parētū qb⁹ ab ipso Adā vsq̄ ad patrem suū ꝓ generationib⁹ suis qsq̄ succedit: nō imerito disceptari pōt: vt̄ oīum malis actib⁹ t multiplicatis delictis originalibus: qui nascitur iplicet: vt tāto peius quāto posterius qsq̄ nascatur. An ꝓterea deus i tertiā t quartam generationē de peccatis parentuz posteris eoꝝ cōmineť: qz ira suā quātuz ad ꝓgeneratoꝝ culpas nō extēdit vlteri⁹ moderatione miseratiōis sue: ne illi qbus regenerationis gr̄a nō ꝓfert: nimia sarcina i ipsa eterna dānatiōe premerent: si cogerent ab ipso initio generis humani oīuz p̄cedētiū parentū suoꝝ originaliter peccata cōtrahere: t penas ꝓ eis debitas pendere. an aliquid aliud de re tāta scripturis sanctis diligentius pscrutatis ac tractatis: valeat vel nō reperiri: temere affirmare nō audeo. Ecce pspicuuz fit lectori Aug. supertota dixisse nō asserendo: sed diuersoꝝ opiniones referendo.

¶ Oñdit Augu. sibi forte ꝛ̄ruz si id sentiret.

ALioquin sibi ipsi cōtradicere ostēderetur: q̄ i eodē libro oium mitissimaz dicit esse penaz puuloꝝ: qui originali tātuz tenent peccato bis verbis. Aditissima sane pena eoꝝ erit: q̄ preter peccatū qō origiale traxerūt: nullū insup addiderūt: t ceteris q̄ addiderūt tāto qsq̄ ibi tolerabiliorē habebit dānationē quāto hic minorē habuit iniqtatem. Ecce hic apte dicit puuloꝝ penaz oiuz aliarum penaꝝ esse leuissimā. Quod si est: nō igr̄ peccatis patrū p̄cedētiuz obligant nisi adeni ꝓ peccatis actualibus parentum eternaliter punirent: t ꝓ suo originali: nō iam minus sed forte magis q̄ ipsoꝝ parentes punirentur.

Non igitur pro peccatis parentuz actualibus: nec etiā ꝓ actualibus primi parentis: sed ꝓ originali: qō a parentibus trabitur: paruuli dānabuntur: p eo nullā aliā ignis materialis vel cōscientie vermis penā sensuri: nisi q̄ dei visione carebūt i ppetuū. Uno igr̄: t nō pluribus peccatis paruuli obligati sunt. Unde etiā ea quib⁹ illa opinio muniri videtur. s. q̄ peccata: t iniqtates in paruulis aliquādo scriptura esse significat: vtēs plurali nūero: ita determinat Aug. in eodē libro: quia in scriptura per singularē numerum pluralis numerus sepe significari solet vt ibi. Ora ergo ad deū vt auferat a nobis serpentem: non ait serpētes: quos patiebatur populus. Et ecōuerso per pluralē significatur singularis numerus. vt in euāgelio. Adortui sunt eni qui querebāt aiaz pueri. nō ait. mortuus ē: cuz loqueretur de herode. In exodo. Fecerūt deos aureos: cum vnū fecerit vitulum de quo dixerunt. Isti sunt dij tui israel. Ita t illud originale vnum plurali numero significatur: cum dicimus paruulos in peccatoꝝ remissionē baptizari: t i pctis vel iniqtatib⁹ concipi.

¶ An actuale pctm̄ Ade sit graui⁹ ceteris.

HIc queri solet vtrum peccatum trāsgressionis ade: ex quo p̄cessit originale t in quo plura superius notata sunt peccata graui⁹ fuerit ceteris peccatis. Quibusdaz ita esse videť: qz illud peccatum totam humanam naturam mutauit. sicut Aug. i ench̄. dicit. Illud vnum peccatū i loco t habitu tāte felicitatis amissuz: tā magnum ē vt in vno homine originaliter: t vt ita dixerim radicabiliter totum genus humanuz dānaret. Idem in libro de ciuitate dei. Tanto maiori iusticia violatū est illud mādatum quāto facliori poterat obseruātia custodiri. Nōdum eni volūtati cupiditas resistebat: qō de pena trāsgressionis postea secutū est. His alijsq̄ nitimť auctoritatib⁹: qui illud peccatuz ceteris alioꝝ hominū peccatis graui⁹ eē dicūt. Qō etiā rōne oñdere laborāt h̄ mō. Magis nocuit illud peccatū ḡ̃ aliqō alioꝝ: qz totū humanū gen⁹ viciauit ac mortivtriq̄ subdidit: q̄ nullo alio pctō factum est. Maiorem ergo effectum mali habuit illud peccatum ḡ̃ aliquod aliud.

¶ Rñsio ꝛ̄ illos vbi alia pctā oñdit illo maiōa.

AD qō dici pōt: qz iz illō pctm̄ bñanaz nāz mutauerit in necitate mortis: t i totum genus humanū reatuz diffuderit: nō ē tm̄ putādū graui⁹ fuisse pctō in spūz sctm̄: qō neq̄ h̄ neq̄ i futuro. vt ꝛ̄tas ait

dimittit. Qz ꝛ̄ no totaꝝ humanam naturaz corrūpit: nō ideo est: qz grauius fuerit cūctis alijs peccatis: sed qz ab hoīe cōmissuz est: quādo in vno hoīe tota humana natura consistebat. t iō tota i eo corrupta ē. Maiorem q̄ effectuz mali intulit quātuz ad multiplices ōfectus: qui ex eo manauerūt: sed nō inquātuz ad penā eternam: quā grauiorē nō meruit ḡ̃ plures postea meruerit p alia pctā: imo alios grauiores promeruisse credimus iram ḡ̃ adam meruerit.

¶ An illud pctm̄ sit primis parētibus dimissuz.

SI vero querit an illud pctm̄ primis dimissum fuerit parētibus: dicimus eos p peni tētiam veniam cōsecutos. Unde Aug. i lib. de baptismo paruuloꝝ. Sicut illi primi parētes postea iuste viuendo: erdunt p dñi sanguinē ab extremo liberati supplicio: nō tamē i illa vita meruerūt ad paradisuz reuocari: sic t caro peccati ēt remissis peccatis: si homo in ea iuste vixerit: nō cōtinuo merēť eā morte nō ppeti: quā traxit a ppagine peccati.

¶ Qz pctā parētū visitenť in filios t q̄ nō sūt aduersa q̄ deus dicit in exodo t in ezechiele.

ET licz peccatis parentū nisi Ade paruuli nō obligenť: nō est tamē diffitendum peccata parentū in filios redundare: sicut dñs in exodo ad Moysez ait, Ego deꝰ fortis zelotes visitās iniquitates patrū in filios vsq̄ in tertiā t quartā generationem: his qui oderūt me. His verbis aperte insinuať q̄ deus reddit peccata patꝝ super filios tertios t quartos: huic antē videť aduersari qō dñs in ezechiele ait. Quid est q̄ inter vos parabolā vertitis in puerbiū istud dicētes. Pres cōmederūt uuā acerbā: t dētes filioꝝ obstupescūt. Uiuo ego dicit dñs. si erit vobis vltra parabola hec in puerbiuz. Oēs aie mee sūt: vt aia pris: ita t aia filij mea ē. Et aia que peccauerit: ipa morieť. filius nō portabit iniqtatē pris: t pr̄ nō portabit iniqtatē filij. Justicia iusti sup eum erit: t impietas impij sup eū erit. His ꝛ̄bis vr̄ bus corrigere p.ppbaz qō male dixerit i lege. Si. n. pctā patꝝ reddit i tertiā t quartā gnationē: iniusticia vr̄ esse dei: vt alius peccet: t alius puniať. Quis. n. iustū ē aliū peccare: t aliū pctā lugere?

¶ Determinatio premissarum auctoritatuz cōuenientiam ostendens.

SEd vt ait Hier. ne lex t ppbete. i. exodus t Ezechiel: imo ipse deꝰ q̄ t hic et ibi locut⁹ ē: i sentētijs discrepare videant: attēdam⁹ finē illi⁹ auctoritatis exodi. Dicto. n. reddā iniqtates patꝝ i filios: addit bis q̄ oderūt me: p q̄ō cuidēter oñdit: nō iō puniri filios: qz peccauerūt pres: sz qz eis similes quodā hereditario malo deū oderūt. Illud ergo qō i exodo dñs dicit: sicut Hiero. tradit: nō id sonat qō multi existimāt. nec ē silr huic puer bio. Pres comederūt uuā acerbā t cē. Illō. n. exodi Hiero. sup Ezechielē: t aug. sup psalmū De⁹ laudē meā ne tacueris: de filijs pctā patrū imitātib⁹ accipiēdū cēsent. sup quos dī de⁹ reddere pctā patrū: qz punit eos: eo q̄ imitāť pctā patrū: nō qz pres peccauerūt. Nō itaq̄ corrigit dñs in ppba qō ante dixerat in lege. Sz quo mō intelligēdū sit aperit. Uñ t illos q̄ prave intellige bāt: arguit: q̄ dicebāt. Pres comederūt t cē.

¶ Quare dixerit in tertiā t quartā generationē: t quare patres tantum cōmemorat.

VEritamē si de imitatoribus maloruz illud accipiť: q̄re tertiā t q̄rtā gnatiōez tm̄ cōmemorauit. cū in q̄libet gnatiōe rei teneāť q̄ pctā patrū imitantur. Et q̄re patres cōmemorauit: cū t illi oēs mali sint quiquoq̄libet malorū pctā imitanť. Sz iō patres spūaliter noīauit: qz maxie patres filij imitari solēt: quos ꝓcipue diligūt. Et tertiā t q̄rtā gnationē iō memorauit: qz solēt parētes iterdū tādiu viuer donec filios tertios t q̄rtos habeāt q̄ patꝝ iniqtates videāt: eoꝝ ipieratis heredes p imitatiōez efficiūť. Scōz hūc modū recte intelligiť ad lr̄am qō in exodo dicitur.

¶ Quo modo illud exodi intelligi debeat secūdum mysterium.

QUod etiā mystice intelligēdum esse ostēditur ex eo q̄ parabola dicit. Si eniz parabola est. vt ait Hiero. aliud verbis sonat: aliud sensu cōtinet. Unde aliqui ita edisserūt: patrez in nobis esse dicūt leue punctum sensuum. s. primū motuz suggestiōis vel cogitatiōis. Filiū vero si cogitatio cōceperit peccatū. i quo norať cōsensus t delectatio mulieris. Nepotē si qō cogitaueris atq̄ cōceperis: opere cōpleueris vel cōplere decreueris. i quo norať cōsensus viri sine patratio peccati. Pronepotem antē si nō soluz feceris: sed si i eo glorieris: t hec est quarta generatio. Nō quia tres precesserint: sed quarta dicitur: quia quarto loco a primo motu qui est q̄si pater enumerať. Deus igitur primos t secūdos motus. i. stimulos cogitationuz quos greci ꝓpatheis vocant: sine quibus nullus hoium esse potest nō puniet eternaliter: sed si cogitata quis facere decreuerit: t q̄ fecerit corrigere noluerit: q̄ sūt mortalia pctā: t tertia t quarta generatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Per quid probetur q primus motus nō puniatur eternaliter.

AB probandum vero vt ait Hiero. q primus pulsus cogitationis non puniatur eternaliter a deo illud de genesi offerendum est. Cham enim peccauit irridens nuditatem patris: ⁊ sententiam non ipse: sed filius eius chanaam accepit. Maledictus chanaam: seruus erit fratrum suorum. Que. n. iusticia est vt pater peccauerit ⁊ filius punitus sit: Sz in mysterio illud dictum est.

¶ Diuisio textus.

POstquā determinauit de pctō originali quātū ad principiū ⁊ quātum ad terminū ostēdens quo mō a parētibus cōtrahatur: ⁊ quo modo per baptismū dimittatur. hic determinat de eo quātum ad numerum inquirēs vtrum originale sit vnum vel multa: ⁊ diuiditur in duas. In prima ingrit si pctm originale sit vnum quasi ex vno pctō causatū ⁊ inductum: an multa: ⁊si ex pctis oium precedētium parētum relictum. et ostēdit q ex pctō primi parentis inducitur tātum. In scōa iquirit si ex pctō proximorum parētum aliqua pena in filios redūdet. ibi. (Et licz pctis parentū ⁊c.) Prima diuiditur i duas. In prima ostēdit q ex solo pctō primi parētis tota posteritas originali inficitur In scōa inquirit de illo pctō primo cuiusmodi fuerit. ibi. (Dic queri solet vtrum peccatū ⁊c.) Prima diuidit i tres. In prima mouet questionē. In scōa inducit probationes ad partē falsam ad ostēdendū peccata precedētiū parentum in paruulos trāsire. ibi. (De hoc Augu. i encheridion ⁊c.) In tertia inducit ad partē veram. ibi. (Deinde de parētum precedentium peccatis.) Quæ autē peccatū originale ex pluribus peccatis causetur: ⁊ nō ex vno tātum primi parētis tripliciter in scōa parte ostendit. Prio ex auctoritate Exod. 20. (Ego sum deus ⁊c) Secō ex Bō q i scriptura originale pluraliter significatur. ibi. (Et q ñ illud solū ⁊c.) Tertio ex multiplicitate pcti ipsius ade. ibi. (Et vo i actuali ⁊c.) (Deinde de parētū ⁊c.) Dic inducit ea q̄ sūt ad ōriaz partē. Et primo ostēdit q etiā ea que p̄dicta sunt ab Augustino p modū dubitatiōis tradita sūt. Secō ostēdit q etiaz eius ſnie cōtradiceret si ita poneret. ibi. (Aliogn sibi cōtradiceret ⁊c.) Vbi et̄ soluit ea q̄ prio parte alia inducūtur. ibi. (Queri solet ⁊c.) Dic ingrit quale fuerit illud ade pctm quō totū humanā nām ifecit. Et diuidit i partes duas. In prima ingrit de grauitate eius: vtrū. ſ. ceteris pctis grauius fuerit. In scōa ingrit de remissiōe ipsius: vtz. ſ. ceteris parentibus remissum sit. ibi. (Si vo q̄rit an id peccatū ⁊c.)

¶ Circa primū tria facit. Prio mouet qōnē. Secō inducit quādā opinionē ⁊ pbationē eius. ibi. (Qō gbusdā: ita esse vī ⁊c.) In tertia inducit solutionē illius pbatiōis. ibi. (Ad qō dici pōt ⁊c.) (Et licz pctis parentū ⁊c.) Ostēso q peccata primoz parētuz i filios nō redūdant quātū ad ifectionē originalis macule. Dic ingrit vtrū i eos redūdēt aliq̄ mō quātū ad aliquā penā. Et diuidit i partes duas. In prima mouet dubitationē. In scōa determinat eā. ibi. (Sed vt ait Hiero. ⁊c.) Et diuidit i duas. Qz primo determinat eā exponēdo auctoritates ad hanc. In scōa exponēdo eas mystice. ibi. (Qō enim mystice itelligēduz esse ostēdit ⁊c)

¶ Circa primū duo facit. Prio ponit auctoritatē ⁊ expositionē p quā ad ꝯcordiā reducunt. Secō excludit q̄dā obiectionē. ibi. (Verūtamē de imitatoribus ⁊c.) (Qō et mystice ⁊c.) Dic determinat dubitationē fz mystica expositionē. Et primo ponit expositionez. Secō inducit probationem eius qō supposuerat. ibi. (Ad probanduz vero vt ait Hieronymus ⁊c.)

¶ Questio. I.

HIc est duplex q̄stio. Pria de vnitate originalis peccati. Scōa ō pena eius dē. ¶ Circa primū q̄runtur tria. Prio si peccata proximoz parentū in filios trāseant q̄tuz ad ifectionē macule originalis. Secō dato q non: si eos ad aliquā penam obligant. Tertio si originale peccatum est vnum vel multa.

¶ Utz aligs ȝbat maculā ex parētibus primis. I.

AD primum sic procedit. videtur q ex proximis parētibus aliquis cōtrahat maculā originaliter. In successiua.n. gñatiōe boīum quāto accipit generans primius tāto efficacius filitudinē suam in genito iducit. vñ filius magis assimilātur patrib⁹ q̄ auus ⁊ pauus: ⁊ sic deinceps: fz traductio originalis fit scōz assimilationē gñantis ad genitū: qz in originali natus ēt i originali gñat. ergo magis cōtrahit natus originale p peccatū primi parētis q̄ p peccatū ade. ¶ P. ex libidine coitꝰ vt supra dixit Aug. relinquit originale i prole: fz libido illa est primi parētis q̄litercūq; sumatur. ergo ex pctis primoz parentū ples originaliter ificit. ¶ P. oium cōuenientiū i specie ē eadē relatio ad nām spēi: sed oēs boies in spē cōueniūt. si ergo adā p actum propriū nām humanaz corrūpere potuit. vī q etiā aly p actualia peccata būanā nāz in seipsis corrūpāt: sed filius accipit nāz būanā a parētibus. ergo oz q ex pctō actuali primi parētis sequat̄ ifectio originalis culpe i ple. ¶ Si dicat̄ q hoc non pōt ee: qz exā nā būana corrupta ē primū parētē vlterius per sequentia nō corrumpitur. ¶ Cōtra. primū peccatuz nō ex tota naturā humanā corrumpit: sed qō nō ex toto corruptum est adhuc corruptibile remanet: ⁊ magis q̄ primo fuit. ergo humanā naturā possibile est etiā per sequētia peccata corrumpi: ⁊ precipue: cū alia sint eque grauia vel grauiora: q̄ primū fuit. ¶ Si dicat̄ q ideo per actū adē cōrumpi potuit: qz ipse principiū nāe sue fuit qō alys nō cōuenit. ¶ Cōtra. Ponatur q aliquē alium boīem deus ex limo terre formaret: ꝑstat q istius adā principiū nō esset. sed illud quod est nature principiuz habet habitudinem principij ad omnia participantia naturam illam. ergo videtur q ade non per se cōueniat q sit principium humane nature: sed per accidens tantum. Illud autem quod ē per accidens non causat variam habitudinem inditudini ad naturam speciei: inquantuz species est. ergo ex hac nō sequitur q Adam potuerit inficere naturam humanam: cum: ⁊ alij possent.

Contra Ro. 5. Per vnuz boīem peccatum in hunc mundum intrauit: ⁊ loquitur de pctō originali. vt supra dixit Augu. ergo tantum ex primo parente traducitur peccatum originale: ⁊ nō ex peccatis proximorum parentū. ¶ Preterea. originale ex actu originis causatur: fz actus originis est vnifozmis ⁊ vnus in tota natura humana. ergo opz q ifectio que ex eo ꝑsequit nō in diuersa principia: fz in vnū tantū reducatur.

Respondeo dicendū q sicut supra dictuz est nullus defectus traducitur de necessitate ex parente in plez: maxie q ex parte aīe se teneat: nisi q nāz spēi respicit. defectū aūt ad nām pertinentē solā primū pctm induxit: ipz.n. discōtinuauit adhesionez boīs ad deū: ex Bō āt q ꝑtinue hō deo adherebat: Bō vnus illi idiuerat vt sub obediētia rōnis cōtinue subderēt̄ iferiozes vires: ⁊ sub obediētia aīe corpus: pp Bm. ſ. q rō suo superiori ꝑtinue ſbdita fuerat, itercisa ār prima obediētia q Bō q rō primi hominis a deo auersa est p peccatum consecuta est disturbatio ordinis in iferiozibus viribus ad rationez ⁊ corporis ad aiam: sequentia autez peccata nō sunt causa huius intercisionis: scilicet ratōis humane ad deū: quia siue alij boīes peccarent siue nō semper hoc remanebat i natura būana q aliquando ratio boīs a deo auersa fuerat: sed ex alijs peccatis relinquūtur ō fectus ⁊ corruptiōes personā respicientes inquātuz qui peccat efficitur pronior ad peccāduz. ⁊ ideo peccata actualia proximoruz parentuz nullo modo in filios transeunt.

Ad primum ergo dicēduz q assimilatio generātis ad genituz p se loquēdo est i natura speciei: qz generās vniuocū generat sibi simile in specie. ꝛingit autē quādoq; q etiā i accidētibus idiuidui sit assimilatio filij ad patrez: sed hoc nō ē nisi in accidētibus corporalibus vt q podagricus generet podagricuz nō autē i accidētibus aīe. nō enim musicus generat musicuz: sed ratiōalez rōnalē. pctā autē proximoruz parētuz nihil in nām corruptiōis inducūt iquātuz nā est: qz nā iā corrupta est scōz q corrūpi potuit per pctm primi bois. ⁊ ideo natura cū illa corruptōe peruenit ad proximos parētes: ⁊ cum illa corruptiōe nāz traduxit. ⁊ ideo dicitur q ois bō generat iquātuz est adā: ⁊ ita patet q ex solo pctō primi parentis originale cōtrahitur. ¶ Ad scōz dicēduz q libido pro primi parēt̄: per quā pctm originale i prolē inducitur: quocūq; modo sumatur: nō habet virtutē ificiendi prolez macula culpe: nisi scōz q cōsecutuz est ex volūtate iordinata primi parētis. ⁊ ideo tota cā ifectiōis in peccatuz primi parētis retorquetur. ¶ Ad tertiuz dicēduz q i adā fuit natura itegra dotata munere quod deus būane nature gratis cōtulerat. vnde p pctm ipsius potuit nā būana corrūpi i ipso: ⁊ p cōsequēs in oibus qui nāz būanā ab eo accipiēt: qz genituz accipit nāz a generāte q̄lez generās bz. In alijs autē boībus iuenitur nā iā corrupta. vnde illius corruptiōis vlterius istud pctm cā ee nō potest: sicut q semel mortuuz est iteruz nō occiditur: i quocūq; autē boīe fuisset inuēta būana nā integra per pctm ipsius poterat corrūpi in eo ⁊ i bis qui ab eo descenderēt. Vñ patet q seruat̄ eadē relatio oiuz boīuz ad nāz cōmunē. ¶ Ad quartuz dicēdū q per pctm psone nō corrūpitur i nā illud quod ex pncipys nāe relinquit: nisi forte quātuz ad personā illā pertinet: fz corrūpitur soluz quātuz ad id bonitatis quod nāe superadditur fuit: hoc autē totū p primū pctm subtractū est. Vñ illud nature quod itegruz remanet: p alia pcta corruptibile nō fuit: nisi quātuz ad personā peccātis: prout i eo relinquit minor habilitas ad cōsequēduz grāz: ⁊ talis corruptio ab vno i alteruz nō trāsfunditur. ¶ Ad quintū dicēdū q principium alicuius nature potest accipi duplici ter: vel fz q nā cōsideratur absolute scōz rationē speciei: ⁊ hoc modo adā nō fuit principiū nature būane nisi per accidēs: nec sic etiā totā nām humanā ifecit: qz si aliquis de limo terre iteꝛ formaretur originalē maculā nō haberet: aut prout habet ee natura cōmunis i idiuiduis: ⁊ hoc modo quodlibet generās est quodāmodo nature principiū in genito: ⁊ scōz hunc moduz ille bō: ex quo oēs boies geniti sūt: nature būane principiuz dicitur esse.

¶ Utrum culpa proximoruz parētum redundet in filios quātuz ad penā. II.

AD secūduz sic procedit. vī q culpa proximoruz parētū i filios redūdet quātū ad penā. Prio p id qō dicit Exod. 20. cap. Ego sum deus zelotes visitās iniqtates patrz i filios: ⁊ loquit̄ ibi de visitatiōe correctionis q̄ p penā fit. ergo p pctis parētuz filij puniūtur. ¶ Si dicat q ite|ligit̄ tm̄ ō impitātibus pctā patrū, vt i ista dicit̄

¶ Cōtra. Ipsa imitatio q̄ qs pctōz imitat̄ pctm qōdā ē: nec ē pctm imitati: fz imitātis. si ḡ p Bm puniāt̄ filij q pctā patrū imitāt̄: nō pctā patrū i eis visitat deus: vt scriptura dicit. fz pctā ppria. ¶ P. nō magis peccat q imitat̄ p̄rem i aliquo gñe pcti q̄ ipse pr̄ peccauerit i eodē pctō: imo forte minus: fz q bz magis iclinās ad peccādū. ſ. exēplū pris fz q plus nō peccat plus nō dz puniri. si ergo pr̄ p illo pctō tēporaliter punitus nō fuit: iniustū ē vt p eius imitatione filius puniat̄. Si ergo punit̄: vī q p vtroq; pctō filius puniat̄. ſ. ppzio ⁊ pris. ¶ P. iusticia būana exēplata ē a diuina fz fz būanā iusticiā filij p pctō parētū exheredātur. ergo ⁊ fz diuinā iusticiā filij p pctis patrū puniūtur. ¶ P. magis ē ꝺiunctus filius pri q̄ ppls regi: fz p pctō regis ppls punitur vt legit̄ secūdi Regū vltimo: qñ Dauid pplz numerauit. ergo multo fortius p pctō parētum filij puniūtur.

Contra. Ezech. 18. Filius nō portabit iniqtatez pris: portaret autē si p eius pctō pena subiret. ergo filij p pctis parētū nō puniūt̄. ¶ P. pena rūdet culpe fz culpa patris actualis nō trāsfunditꝛ i filiū. ergo iniustuz est q p culpa patris filius puniatur.

Respōdeo dōz q filius pōt dupl̄ ꝯsiderari vt ingñ tū ē psona q̄dā: vl̄ put ē quedā res parētis: qz ad felicitatē ciuilē iter alia bona fortune q̄ ꝯferunt organice ēt ples ꝯferre dr etbi. ꝑmo a pbo. Est āt filij res q̄dā parētis q̄tū ad corpus qō a pre bz: ⁊ q̄tū ad res mundi de q̄bus filius prem iuuare tenet̄: fz q̄tū ad aiam q̄ immediate a deo creat̄ nō ē res parētis: fz ipsius dei: ⁊ hoc significat Eze. 18. Sicut aia pris mea ē: ita ⁊ aia filij. Sciendū ē ergo: q pctm ꝯsequit̄ duplex pena: vt p se q̄ ad aiaz pertinet ⁊ i psenti: vt amissio grē ⁊ turbatio ꝯscie ⁊ bz: ⁊ i futuro: vt pena iferni. ⁊ bz pena nūq̄ filius p pctō pris punit̄: qz ista pena nō attingit ipsum fm q est res pris: alia pena ꝯsequit̄ pctm q̄si p accīs: sicut ifirmitates corpales ⁊ alie pene tempales. vñ nec etiā semp peccātibus tales pene infligunt̄: fz fm moderationē ꝓuidentie dine cūcta gubernantis: ⁊ tali pena q̄nq; punit̄ filius p pctō pris: nisi fiat impedimētū ex pte filij: vt ꝛtrarius pctō pris existat p bonā vitam. hec enim pena cōtingit ipz fz q est res patris: sicut etiā p pctō bois quādoq; occiduntur alia: ⁊ effodiuntur domus in quibus nulla est culpa.

Ad primuz ergo dōz. q auctoritas ista ite lligitur ō pena tēpali: ⁊ i illis q imitādo pctm parētū nō pstāt ipedimētū vindicte. ¶ Ad 2m dōz q imitatio nō ponit̄ cā ꝑma p qua pena tempalis infligat̄: sed q̄si cā media p quā influentia cause ꝑme ad effectū ꝛingit̄. virtus.n. pctī parētis nō puenit i istum si pctō repugnet: fz p imitatiōez quodā mō ꝛtinuat̄. vñ ex hoc nō tollit̄ q̄n p pctō pris aliquo mō puniat̄. ¶ Ad 3m dōz q in filio imitāte pctm pris est duplex ratio: q̄re tēpaliter puniat̄: tū qz ipemet peccat imitādo prem: tuz qz res pris est: ⁊ decet vt p peccato patris puniatur iquātū est res eius. In patre autē erat vna ratio tantū. ⁊ ideo magis punitur filius q̄ pater: ⁊ p̄cipue qz contingit vt filij qui peccata patrū imitātur liberius peccāt quasi i bis nutriti ⁊ i plura peccata se p̄cipitant cū minori cōscientie remorsu pp cōsuetudinē ⁊ auctoritatē maiorū suoz. ¶ Ad q̄rtū dōz q iusticia humana nō punit filiū p peccato patris i eo etiā qō ex patre iam accepit: sed in eo qō ex patre accepturus eet: vel quātū ad corpus vel etiā q̄tū ad possessiōes: nō enim qz pater peccat filius iā nat⁹ trūcat̄: neq; filius emācipat⁹ exheredat̄: fz p accidens pena patris redūdat i filiū qñ patri aufertur id quod in filium ex patre transire debebat vt hereditas vel etiam mēbrū: qz ex truncatis trūcatus nascit̄.

¶ Ad quintū dicēduz q populus est res regis: ⁊ punitur populus vt in pena eius rex puniatur: ⁊ boc p̄cipue con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tingit.vt Gregorius dicit quãdo peccata populi merẽtur vt super eos rex peccato: cõstituatur:vel i peccatum labi pmittat.vt Job.34. Qui regnare facit hypocritã pp pctã pplí. Et sic pz q populus etiã pro peccato proprio punit.

¶ Utr pctñ originale sit tñ vnũ. III.

AD tertiũ sic proceditur.videt q peccatum originale nõ sit vnuz tãtuz. Quod enim pluraliter significatur vnũ esse nõ potest:sed sancti de originali loquẽtes pluraliter ipz significãt.vt Rabanus qui dicit q hoi i peccatũ redeũti nõ solum pctã que post baptismũ egit iputabũtur ad penã:sz originalia que i baptismo ei dimissa sũt:vt q̃rto lib. sniarum.zz.di.ergo originale peccatuz nõ ē vnũ tãtuz. ¶ P. ipossibile est q vnus habitus iclinet ad oẽs actus peccati pcipue cũ quidã eoruz adinuenerit cõtrariẽtur:sed fz Anſel.originale ē pronitas ad oẽ malũ.ergo impossibile ē q sit vnuz tãtuz. ¶ P. vni culpe debetur vna pena:sz pctõ originali multiplex pena debetur vt carẽtia visiõis diuine:necessitas moriẽdi: t huiusmodi. ergo nõ est tãtuz vna culpa. ¶ P. ipossibile ē idẽ accidẽs in aia t corpore eẽ:sicut i subiecto.sz feditas originalis ex carne resultat in aiam:t tamẽ postquã aiaz ifecerit i carne eẽ nõ desinit.ergo nõ est vna tãtuz ifectio: sed plures. ¶ P. diuersarũ potẽtiaz diuerse sũt priuatiões t habit⁹: sz p originale oẽs potẽtie aie sunt corrupte.ergo originale impossibile est vnum esse.

Contra est. Ro.5.i glo. Unus hõ vnum peccatuz misit i mũdum t loquitur de originali.ergo originale est vnum. ¶ P. subiectum originalis est essentia aie.vt supra dictuz est:sed essentia aie est tantum vna.ergo originale est tãtum vnũ.

Respondeo dicẽdũ q i aliquo habẽte plures partes potest eẽ corruptio i partibus duplex.vel ex eo q soluitur illa eq̃litas ex q̃ oium partium bona habitudo erat:vel ex eo q soluitur aliquid eoruz qõ determinatã partem seruabat.vt pz i corpore:cõtingit.n. debilitatẽ fieri i partibus corporis ex eo q soluitur eq̃litas cõplexiõis ex q̃ erat vigor i oibus partibus corporis: sicut in febre accidit.t iõ vna febris ē q̃ partes oẽs corporis debilitãtur:t nõ singule i singulis partibus. ¶ Contingit ẽt partes corporis debilitari p hoc q defectus ē alicuius in quo virtus mẽbri cõsistebat:t tũc opz q diuersis partib⁹ diuerse corruptiões respõdeãt: sicut q oculus est lippus t pes ē claudus:t sic de alijs.similr cõtingit eẽ corruptionẽ i partibus aie dupliciter.aut ex eo q vniuersaliusq; partis aie fit corruptio quãtũ ad id qõ propriũ est sibi:sicut ē in pctõ actuali:qz per proprium actum potẽtie iducitur prava dispositio t habitus i ipsa:t scdm hoc oportet vt pluriũ potẽtiaruz sint plures corruptiões.nõ.n.eodem habitu peccati corrumpũtur cõcupiscibilis t irascibilis:t sic õ alijs:sz sicut diuersis habitibus virtutũ perficiũtur:ita ẽt diuersis habitibus viciozum corrũpũtur:aut ex eo q tollitur illud quod oẽs partes aie i recto ordine cõseruabat: t talis corruptio est p originale peccatũ. ꝓma est p actuale peccatum:quod ē priuatio originalis iusticie.t iõ peccatum originale quo omnes partes anime corrumpũt est vnũ tñ i hoie vno:i pluribus aũt numero differũt.

Ad primum ergo dicẽdũ q pctñ originale quodã modo est actualium peccatoruz pricipiuz:iquãtuz fomes ad actualia peccata inclinat.ois autẽ effectus fm virtutẽ est i sua cã.pctñ ergo originale p eẽntiã ē vnũ:sz virtute multiplex.t iõ pluralr significari põt.vel pp multos defectus coincidẽtes. ¶ Ad scõz dicẽdũ q sicut monẽs ē duplex:vnũ p se:t aliud per accis:qõ est remouẽs ꝓhibens:ita etiã iclinãs ad pctñ iuenitur i aia duplex.vnũ per se.s.habitus t dispositio ex pctõ relicta:ex fz similitudinẽ dispositiõis ē actus ad quẽ dispõ iclinat aliã p accñs q̃si remouẽs ꝓhibens.t si pctñ originale ad oia actualia iclinat iquãtũ remouet originalẽ iusticiaz:p quã vires a lapsu i pctñ ꝓtinebãtur. Et iõ nõ opz q scõz diuersitatẽ petõruz actualiũ diuersificet originale. ¶ Contingit enim q idẽ remouẽs ꝓhibẽs ē cã per accñs ꝓtrariorũ motuum sicut pz i corruptiõe corporũ mixtorũ:qz abeũte virtute q̃ miscibilia i vnũ ꝓtinebat:qõlibet elemẽtorũ i suũ locũ tendit. ¶ Ad 3^m dicẽdũ q pena q̃ per se originali culpe respõdet est carẽtia visiõis dine:alie ãt pene ꝺsequunt ipsum q̃si p accidẽs:qz exquo subtracta ē originalis iusticia q̃ corpa aie subiacebat:oz q vita hois pmaneat scõz exigẽtiã corporis.inde sequit necessitas moriẽdi: qz corpus ex cõtrarys cõposituz ē. Et sic̃ est de alijs. ¶ Ad q̃rtum dicẽdum q subiectum originalis culpe nõ est caro:sz aia:oportz enim q i eodẽ subiecto sint puatio t habitus.vñ sicut illa originalis iusticia q̃ i aia erat ꝓtinebat corpus a morte vtute aie iusticiã bũtis:ita ẽt ex puatiõe q̃ est in aia resultat defectus ois q ē i corpore.nec õfert⁹ iste erat i carne añ ifusionẽ aie i actu:sz vtute tñ.vt supra dcñ ē. ¶ Ad 5^m pz respõsio per id qõ supra dictum est.

¶ Questio. II.

DEinde queritur de pena originalis pcti. Et circa hoc duo q̃runt. Primo vtr pctõ originali post mortẽ debeat pena sensibilis i illis q in originali tñ pctõ decedũt. Secõ vtr aliquẽ iteriorẽ dolorẽ sentiat i aia spũalẽ q̃ p pctõ originali tñ puniũt.

¶ Utr pena sensibilis debeat pctõ originali ꝺz se. I.

AD primũ sic procedit.videt q peccatum originali ꝺz se ꝺbeat pena sensibilis. Dicit.n. Aug. de fide ad Petrũ. Firmissime tene t nullaten⁹ dubites: parulos q sine sacramẽto baptismatis de hoc seculo trãsferũtur eterno supplicio puniẽdos:sz suppliciũ penã sensibilẽ nominat.ergo puuli q p solo originali puniẽt sensibilẽ penã sustinebũt. ¶ P. maiozi culpe debet maioz pena:sz originale ē maiꝰ pctñ q̃ veniale:qz plus ꝺz de auersione:eo q gr̃az subtrahit: veniale ãt gr̃az secũ cõpatit:t iteꝝ eterna pena punit originale:sz veniale tpali.cũ ergo venialí pctõ debeat pena sensibilis:multo ampliꝰ originali. ¶ P. gratuitus puniũt pctã post hãc vitã q̃ i vita ista:vbi ē miserꝰ sz i hac vita rñdet originali pena sensibilis.pueri.n.q̃ solũ originalẽ bñt mltas penas sensibiles sustinẽt:nec iniuste q̃ t post hãc vitã pena sensibilis sibi debeẽ. ¶ P. sicut in pctõ actuali ē auersio t ꝺuersio:ita t in pctõ originali aliqd auersioni rñdet.s.puatio originalis iusticie:t aliqd cõuersiõi.s.concupiscentia:sed peccato actuali ratiõe auersionis ꝺbeẽ pena sensibil.q̃ t originali rõne cõcupiscẽtie. ¶ P. corpa puerorũ post resurrectiõez aut erũt passibilia aut ipassibilia si ipassibilia t nullũ corpus bũanũ põt eẽ passibile:nisi vl p dot ē ipassibilitatis:sicut ẽ i bris:vl rõe originalis iusticie:sicut in statu innocentie.ergo corpa puerorũ vel bẽbunt dotẽ ipassibilitatis:t sic gloriosa erunt:t nõ erit dfis iter pueros baptizatos t nõ baptizatos: qõ ẽ hereticũ:vel originalẽ iusticiã bẽbunt:t sic originali pctõ carebunt:nec p pctõ originali puniẽtur:qõ est silr hereticũ. si aũt sint passibilia:oẽ autẽ passibile de necessitate patitur actiuo psente.ergo presentibus corporibus sensibilibus actiuis sensibilem penam patientur.

Contra Aug. dicit penam paruulorum qui originali tantum tenentur omnium esse mitissimã sed ꝺ nõ esset si sensibili pena tozq̃rent:qz pena ignis inferni ē grauissima. q̃ penã sensibilẽ nõ sustinebũt. ¶ Diacerbitas pene sẽsibil ꝺlectatõi culpe rñdet Apo. is. Quãtũ glorificauit se:t in delictis fuit tz. Sed in peccato originali nõ est aliqua delectatio:sicut nec operatio: ꝺlectatio.n. operationẽ cõsequitur.vt ex.io.ethicoruz patet.ergo peccato originali nõ ꝺbetur pena sensibilis.

Respondeo Dicẽduz q pena ꝺbet eẽ proportionata culpe.vt dicit Ysa.27. In mensura cõtra mẽsuram cum affecta fuerit i eã:defectus aũt qui p originẽ traducit rõnem culpe habẽs nõ est p subtractionẽ vel corruptionẽ alicuius boni q̃ nãm humanã cõsequitur ex pricipys suis:sz p subtractiõz vel corruptionẽ alicuius quod nãe supadditus erat:nec ista culpa ad hũc hoiem ptinet:nisi fm q talẽ nãz bz:q̃ hoc bono qõ i eo natum erat eẽ t possibile cõseruari ꝺstitutа ẽ: t iõ nulla alia pena sibi ꝺbetur nisi priuatio illius finis ad quẽ donũ subtractuz ordinabat:ad qõ p se nã humana attingere nõ potest.hoc autẽ ē diuina visio.t ideo carẽtia huius visiõis ē propria t sola pena originalis peccati post mortẽ:si.n. alia pena sensibilis pro pctõ originali post mortẽ ifligeret:puniretur iste nõ fm hoc q culpã habuit: qz pena sensibilis ptinet ad id quod psone propriũ ē: qz p passionẽ huius particularis talis pena ē. Unde sicut culpa nõ fuit p operationẽ eius:ita nec pena p passionẽ ipsius eẽ ꝺz:sz solũ p defectum illius ad qõ nã ō se isufficiẽs erat:in alijs autẽ pfectiõib⁹ t bonitatib⁹ q̃ nãz bũana ꝺsequũt ex suis pricipys nullũ ꝺtrimẽtũ sustinebũt p pctõ originali dãnati.

Ad primum ergo dicẽdum q supplicium nõ nominat i auctoritate illa penã sensibilẽ:sz solum penã dãni:q̃ est carentia diuine visiõis:sicut etiã noie ignis frequẽter i scriptura q̃liber pena figurari cõsuevit. ¶ Ad scõm dicẽduz q iter oia peccata minimũ ē originale:eo q minimũ bz ō volũtario:nõ.n.ē volũtarium volũtate illius psone:sz volũtate pricipy nãe tãtum: pctñ autẽ actuale t etiaz veniale ē volũtarium volũtate eius i quo ē:t ideo minoz pena ꝺbetur originali q̃si veniali nec obstat q originale nõ cõpatitur secũ gratiaz: priuatio enim gratie nõ bz rõnem culpe:sz pene nisi iquãtuz ex volũtate ē. Unde vbi minus ē ō volũtario minus ē ō culpa:similiter etiã nõ obstat q pctõ actuali veniali tẽporalis pena ꝺbetur:qz hoc ē p accidẽs:iquãtum ōcedẽs i veniali tãtam gratiã bz:virtute cui⁹ pena purgata est:si autẽ veniale pctñ sine gr̃a i aliquo eẽt ppetuã penã bñret. ¶ Ad 3^m dicẽdũ q nõ ē eadẽ rõ ō pena sensibili añ mortẽ t post mortẽ:qz añ mortẽ pena sensibilis cõsequitur virtutẽ nãe agẽtis:siue sit pena sensibilis iterioz vt febris vl aliqd huiusmodi:siue etiã sensibilis pena exterioz vt vstio t siue aliqd bz:sz post mortẽ nihil aget virtute nature:sz scõz iusticie diuie ordinẽ tãtum:siue i aiam separatã i quã cõstat q ignis nãluter agere nõ põt siue etiã in corpus post resurrectiõez:quia tũc ois actio nãlis cessabit cessante motu primi mobilis qui est causa ois motus t alteratiõis corporalis. ¶ Ad quartum dicẽdum q doloz sensibilis respõdet ꝺlectatiõi sensibili:q̃ ē i cõuersiõe actualis peccati:cõcupiscẽtia autẽ habitualis q̃ ē i originali peccato ꝺlectationez nõ bz.iõ doloz sensibilis nõ respõdet sibi pro pena. ¶ Ad quitum dicẽdum q corpora puerorũ nõ erũt impassibilia ex õfectu potẽtie ad patiẽduz i ipsis:sz ex õfectu exterius agẽtis i ipsa:qz post resurrectiõz nulluz corpus erit agẽs i alterz:pcipue ad corruptiõz iducẽdam p actionẽ nature:sz erit actio tãtuz ad puniẽdũ ex ordine diuie iusticie. vñ illa corpora penã nõ patiẽtur:gbus pena sensibilis ex diuia iusticia nõ ꝺbeẽ:corpora aũt sctõruz erũt impassibilia:qz õficiet i eis potẽtia ad patiẽdum,t ideo impassibilitas erit i eis ꝺs:nõ autẽ i pueris.

¶ Utruz pueri non baptizati sentiant in anima afflictionem spiritualem. II.

AD secũduz sic, pceditur. videtur q pueri nõ baptizati afflictionẽ spũalẽ i aia sentiãt:qz sicut dicit Lbry. i dãnatis grauioz erit pena q dei visiõe careãt q̃ q igne iferni cremabũt:sz pueri visione diuia carebũt.q̃ afflictiõez spũalẽ ex hoc sentiẽt. ¶ P. carere illo qõ qs vult bñe sine afflictiõe eẽ nõ p õt:sz pueri vellẽt visionẽ diuinã bñe:alias volũtas eoz actualiter puersa eẽt.ergo cũ ea careãt videtur q ex hoc afflictiõez sentiãt. ¶ Si dicaẽ q nõ affligũtur: qz sciũt se nõ culpa ꝓpria ea eẽ puatos. ¶ Cõtra:imunitas a culpa doloze pene nõ minuit:sz auget.nõ.n.si aligs nõ ꝓpria culpa exhere datur vel mutilaẽ ꝓpter hoc minus ꝺlet.ergo etiã q̃uis pueri nõ ꝓpria culpa tãto bono priuẽtur:ex hoc eoruz doloz tollit. ¶ P. sic̃ pueri baptizati se bñt ad meritum xpi: ita nõ baptizati ad meritũ Ade:sz pueri baptizati ex merito xpi ꝺsequũt pmiũ vite eterne.q̃ t nõ baptizati dolorẽ sustinẽt ex ꝺ q p õmeritũ ade eterna vita puãt. ¶ P. absẽtari a re amata n pt eẽ sine doloꝛ:sz pueri nãlẽ cognitoz ō deo bẽbũt:t eadẽ rõe nãlr eũ diligẽt.q̃ cũ ab eo sint i perpetuũ separati: videt q hoc sine doloze pati nõ possint.

Contra. Si pueri nõ baptizati post mortẽ dolorẽ interiorẽ habeãt:aut ꝺlebũt ō culpa aut de pena:si de culpa cũ a culpa illa vlteri⁹ emũdari nõ possint doloz ille erit i õsperatiõez iducẽs.sz talis doloz i dãnatis ē vmis ꝺscie.ergo pueri vermẽ ꝺscie habebũt:t sic nõ eẽt eoz pena mitissima.vt i lra dr. Si ãt ō pena doleret.ergo cũ pena eoz iuste a deo sit:volũtas eoz diuie iusticie obuiaret:t sic actualiter deformis esset:quod nõ cõceditur. ergo nullum dolorem iteriorem sentiẽt. ¶ P. ratio recta nõ patitur vt aliquis pturbeẽ de eo qõ i ipso nõ fuit vt vitaretur:propter qõ Seneca ꝓbat:q pturbatio i sapiẽtem nõ cadit:sz i pueris ē ratio recta nullo actuali peccato obliquata.ergo nõ turbabũtur de hoc q talem penam sustinẽt:quã vitare nullo modo potuerũt.

Respondeo dicẽduz q circa hoc ē triplex opinio. Quidã.n. ꝺcũr q pueri nulluz doloꝛẽ sustinebũt:qz i eis adeo rõ obtenebrata erit:vt ñ cognoscãt se amisisse qõ amiserũt:qõ ꝓbabile ñ videẽ:vt aia abonere corpis absoluta ea nõ cognoscat q̃ salte rõne iuesti gari possint:t ẽt multo plura. Et iõ alij ꝺnt q i eis ē pfecta cognitio eoz q̃ nãli cognitiõi subiacẽt:t cognoscũt deuz t se eius visiõe puatos eẽ:t ex hoc aliquẽ doloꝛẽ sentiẽt: tñ mitigabilẽ eoz doloz iquãtũ nõ ꝓpria volũtate culpã incurrerũt,p q̃ dãnati sũt:doloꝛ ẽt,ꝓbabile ñ videtur:q̃ talis doloz paruus esse nõ potest de tãti boni amissiõe:t precipue sine spe recuperatiõis. Unã pena eoruz nõ esset mitissima. P. t omnino eadem ratiõe qua doloze sensibili et exterius affligẽte nõ puniẽtur etiã ꝺlorem iteriorẽ nõ sentiẽt: quia doloꝛ pene ꝺlectatiõi culpe respõdet. Unã ꝺlectatiõe remota a culpa originali ois doloꝛ ab ei⁹ pena excluditur. Et ideo alij ꝺcũt q cognitiõem perfectaz habebũt eorum que naturali cognitiõi subiacẽt:t vita eterna se puatos esse cognoscẽt:t causam quare ab ea excluſi sũt:nec tamẽ ex ꝺ aliquo mõ affligenẽ: qõ q̃liter eẽ possz videndũ est. Sciẽdum ergo q ex hoc q caret aliquis eo quod suã ꝓportionẽ excedit nõ affligitur si sit recte ratiõis:sz tãtũ ex hoc q caret eo ad quod aliquo modo ꝓportiõatus fuit:sicut nullus sapiẽs homo affligitur de hoc q nõ potest volare sicut auis:vel qz nõ est rex vl imperator cũ sibi nõ sit debitũ.affligereẽ aũt si ꝓuaretur eo ad quod habẽduz aliquo mõ aptitudinẽ habuit.dico ergo q ois homo viuz liberi arbitrij habẽs ꝓportionatus est ad vitam eternaz cõsequendã:qz põt se ad gr̃az preparare per quã vitã eternam merebit:t iõ si ab hoc deficiãt maximus erit doloꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eis:qz amittunt illud qō suū esse polē fuit.pueri autē nūq̄ fuerunt ꝓportionati ad hoc ꝙ vitam eternā haberent: qz nec eis debebat ex p̄ncipijs nature cū oēm facultatez nature excedat:nec actus ꝓprios habere potuerūt: ꝑ quos tantū bonū cōsequerētur.z ideo nihil oīno dolebūt de carentia visiōis dīne:imo magis gaudebūt de hoc ꝙ participabūt multū de dīna bonitate z perfectiōibus nālibus nec pōt dici ꝙ fuerūt ꝓportionati ad vitā eternā ꝓsequēdā:quāuis nō ꝓ actionē suā:tamē per actionē alioꝝ circa eos:qz potuerūt ab alijs baptizari:sicut z multi pueri eiusdē cōditiōis baptizati vitā eternā cōsecuti sunt:hoc.n.est superexcedēt gratie:vt aliquis sine actu ꝓprio p̄mietur. vnde defectus talis gratie nō magis tristiciā causat i pueris decedēribus nō baptizatis q̄ in sapiētibus hoc ꝙ eis multe gratie nō fiunt q̄ in alijs filijbus facte sunt.

Ad p̄mū ergo dicēdum ꝙ in dānatis ꝓ culpa actuali q vsuz liberi arbitrij habuerūt fuit aptitudo ad vitā eternā ꝓsequendā.nō aūt in pueris vt dictuz ē.z ideo nō est silis ratio de vtrisq̄. ¶ Ad secundū dicēduz ꝙ quāuis volūtas sit possibiliū z ipossibiliuz. vt in tertio etbi.dicit.tamē voluntas ordinata z cōpleta nō est nisi eoꝝ ad q̄ quis aliquo mō ordinatus est:z si i volūtate deficiāt hoīes dolēt:nō aūt si deficiāt ab illa volūtate q̄ ipossibiliū est:q̄ potius velleitas q̄ volūtas dz dici nō.n.aliquis illud vult simplr:sed vellet si possibile foret. ¶ Ad 3m dicēduz ꝙ ad habēduz ꝓprium patrimoniuz vel mēbra corporis sui glibet ē ordinatus.z ideo nō ē mirum si dolet aligs de eaꝝ amissiōe siue ꝓ culpa sua siue aliena eis p̄uenī.vnde ps ꝙ ratio nō ꝓcedit ex silī. ¶ Ad q̄rtum dicēdum ꝙ donū xp̄i excedit peccatū Ade: vt ad Ro.5.dicit.vnde nō oportet ꝙ pueri nō baptizati tantū habeāt de malo:quātuz baptizati bñt de bono. ¶ Ad 5m dicēdū ꝙ quāuis pueri nō baptizati sint separati a deo quātū ad illā cōiunctionē que est p̄gloziā:nō tamē ab eo penitus sūt separati:imo sibi ꝓiunguntᵘ per participationē nālium bonoꝝ:z ita etiā de ipso gaudere poterunt naturali cognitione z dilectione. ¶ Expositio textus.

Quod vero in actuali pctō ꝛc.) Sciendū est ꝙ in aliquo peccato p̄t notari deformitates pluriū peccatoꝝ dupl'r.aut ꝓprie:z sic in pctō ade apparet deformitas superbie:gule:z inobediētie:z bꝫ: aut q̄si metaphorice:z sic i eo ostēdit deformitas homicidij: qz seipsuz spūaliter occidit:z fornicatiōis:qz spūaliter fornicatus est a deo recedēs:z tamē est vnū solū pctō bas deformitates ex diuersis circūstātijs babēs spēz peccati ex vltimo fine retinēs:z ideo etiaz nō opz ꝙ pctō originale ex eo causatuz sit m'ta.(Nō ē putādū grauius fuisse ꝛc.)

¶ Contra homo p̄mus babuit minus impellēs ad peccatum q̄ sequētes.quāto aūt aliquis minoꝝ tentatione cadit grauius peccat.ergo p̄mus bō grauius peccauit ceteris sequentibus. ¶ P.magis malū est qō magis nocet: illud aūt pctō plus ceteris nocuit.ergo peius fuit. ¶ Et dicēdum ꝙ ꝛtingit aliqō pctō eē simplr leuius altero.qō quātuz ad aliquā circūstātiaz grauius est.vt supra dictuz est:cū de pctō Ade ageretur:eo ꝙ pctō simplr grauius eē dicit:qō ex specie sua grauitatē maioꝝ bz:vl'ex pluribus circūstātijs magis aggrauat:vl'ex vna circūstātia magis actuz deformāte.vñ multa alia pctā simplr grauiora sūt p̄mo peccato ade:tum qz ex maioꝝ contēptu: tum quia ex sua specie maioꝝ turpitudinem habēt: sed quo ad hāc circūstātiā ꝙ sola exteriori tētatiōe pullulª cecidit:grauiº est illis peccatis:ad que etiam exterior tentatio impellit. ¶ Unde patet responsio ad p̄mum. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ hoc est per accidens ꝙ tale nocumentuz natura hūane itulit:qz.s.fuit p̄mū pctō qō nāz humanaz vi-

ciauit:z ordinē aie ad deū iterrupit i illo ex quo oēs hoīes p coitū gñati nām humanā traxerūt:qōcunq̄ aūt aliud pctū fuisset.B mō p̄mū ēt simile effectū habuisset sine fuisset pctū operis siue volūtatis:q̄uis quidā aliter dicāt dicentes si adā alio modo peccasset nō incurrisse eū necessitatē moriendi:qz hec pena illi tantuz culpe videt ordinata esse a deo:cū dixit.Quacūq̄z die comederis ꝛc. Sz in B ostendit etiā si alia peccata cōmisisset:ꝙ similez penā sustinuisset quasi a minoꝝ:grauius est.n.preceptū preterire nālis legis quo,pbibet illud qō in se est malū q̄ preterire ꝑceptuz disciplineꝙ,pbibet qō nō est malū:nisi qz pbibitum.(Si vo q̄rit an illud pctū p̄mi parētis ꝛc.) Uidetur ꝙ p̄mi parentes ꝑ pctō nō satisfecerint:qz cū bonū sit potentius q̄ malū:vt pbat Dio.4.cap'o de di.no.si pctō ꝓprio totū genus humanū p̄mi parētes ifecerunt; multo fortius satisfactiōe ꝓpria maculā quā induxerāt abstersissent si satisfecissent.Sz dicēduz est ꝙ p̄mū pctū iterrumpere potuit rectū ordinē būane rōnis in deuz:rōne cuius inducta ē necessitas vt iterrūperet ordo corporis ad aloz ꝙ moztē:z sic vicium ꝓsone in nām potuit redundare:sed eius penitētia nō potuit facere vt ordo ille nō fuisset iterruptus:qz qō factum est ꝑ infecto haberi nō pōt. vñ non potuit istituere qō pctō abstulerit quātuz ad naturaz;sz soluz quātum ad ꝓsonā que a reatu actuali purgabatur ꝙ potentiā.nō.n.pōt nā in statum altiorē reuocari: nisi ꝓpter qō nāz totā excedit.z ideo oportuit ad curationez nāe.vt eēt deus z hō ꝙ naturā pfecte curaret.Sz hoc ad tertium libz magis ptinet.(Si hō i ea iuste vixerit ꝛc.) Hoc ideo ꝛtingit:qz quāuis ꝑ iustitiā hoīs purgetᵉ ifectio originalis culpe ꝑm hoc ꝙ ex nā i ꝓsonā redūdat.nō tamē purgatur quātum ad ipsaz nām absolute.z ideo pene que ipsi nature debēt nō remittūtur q̄diu i tali nā ifectio manet:ēt si cēties mozereᵗ hō z ꝑstinū statū resurgeret:semp enim manēte infectiōe nature manet obligatio ad penā.

¶ Que ō pctō aiaduertēda sint. Bi.xxxiiii.

Post p̄d icta de pctō actuali diligēti indagi ne q̄dā cōsiderāda sunt.s. q̄ fuerit ozigo z causa p̄mi peccati.vtruz res bona:an res mala.postea in qua re sit peccatū. Deinde qd sit peccatum:z quot modis fiat.z de differentia ipsorum peccatorum.

¶ Que fuerit ozigo z causa peccati p̄ma.

Causa z ozigo p̄ma pcti res bona extitit.quia añ p̄mū peccatum nō erat aliquid malū.vñ ozireᵗ. Cū.n.originē z causaz habuit:aut ex boc bonoꝝ aut ex malo habuit.Sz malū ante nō erat. Ex bono igit ortū est. Prius.n.in angelo ortū est peccatū:z postea in hoīe. Et qd erat angelus nisi bona natura dei. Nō ex deo ortū est malus; qō fuit in angelo:nō ex alio q̄ ex angelo ex bono igit ortū fuit. Uñ Aug.in rēsp̄sionibus cōtra Julianū hereticū qui dixerat. Si ex natura peccatū est tunc mala est natura:ait.Queso vt si post respondeat:manifestum est ex voluntate mala tanquā ex arboze mala fieri oīa opera mala tāquā fructus malos.sed ipsam malā voluntatē: vnde dicit exortam;nisi ex bono? Si.n.

ex angelo:quid est āgelus nisi bonuz opus dei: Si ex hoīe:quid erat ipse hō nisi bonū opᵘ dei: Immo qd erāt hec duo anteq̄ ozireᵗ in eis mala volūtas nisi bonū opus dei:z bona z laudāda natura:ergo ex bono ozit malū:nec fuit vnde oziri posset nisi ex bono.Dico ergo qz volūtatem malā nulluz malum p̄cessit:sz ex bono originē habuit.Hic apte doceᵗ p̄mā cāz tozi originē mali:bonā fuisse nām:z nihilominus oītur cuiᵘ peccati fuerit cā.s.male voluntatis.

¶ Qz mala volūtas secūdaria cā fuit malozum.

Mala aūt volūtas illa angeli z hois cā est etiā malozū subsequentiū.s.malorū operum z malaꝝ voluntatū. Unde Aug.in ench. Nequaq̄ dubitare debemus:rerū bonarū que ad nos ptinent cāz non esse nisi bonitatē dei. Malarū vero ab immutabili bono deficientē boni mutabilis volūtatē p̄iᵘ angeli:postea hoīs:hoc p̄muz ē creature rōnalis malū.i.p̄ma p̄uatio boni. Ecce habes p̄mā volūtatē boni mutabilis.i.angeli vel hois deficiētez ab īmutabili bono.i.a deo: cām esse malaꝝ reꝝ ad nos pertinentiuz:qz cā ē tam peccatoꝝ q̄ penaꝝ:quibus p̄miᵗ būana nā. P̄ma igit ozigo z cā peccati bonum fuit: z secūda malum:quod ortū est ex bono.

¶ In qua re sit peccatum:an in bona: an in mala:z dicitur quia in bona tantum.

Ostensa ozigine mali:supereᵗ videre in qua re sit malū.s.an in re bona: an in re mala. Qui recte acuteq̄ sapit ñ nisi in bono malū esse intelligit.i.natura bona. Malum.n.est corruptio vel p̄uatio boni.vbi autē bonū non est nō poteᵗ nō eē p̄uatio vel corruptio boni. Peccatū igitur nō poteᵗ esse nisi in re bona. Sicut.n.morbis ac vulneribus corrūpuntur corpora:que vt ait Aug. in ench.sunt p̄uatiōes eius boni qō dicit sanitas. Ita z aiozum quecūq̄z sunt vitia: nālia sūt p̄uatiōes bonoꝝ. Quid est.n.aliud qō malū dicitur nisi p̄uatio boni: Bonū eni minui malum est:quāuis quātūcūq̄z minuaᵗ necesse ē vt aliqd remaneat si adhuc natura est. Nō eniz cōsumi pōt bonum qō est natura:nisi z ipsa cōsumatur.Cū vero corrūpitur ideo malū est eius corruptio:qz eam qualicūq̄z p̄uat bono. Nā si nullo p̄uat bono:nō nocet. Nocet autē cuz admit bonuz: Quādiu itaq̄z nā corrūpit ineᵗ ei bonū quo p̄ueᵗ. Ac per boc nullū est qō dicitur malum si nulluz sit bonū.sz bonū oīno carens malo:integruz bonū est.Cū vero ineᵗ malū viciatū vel viciosuz bonū est:nec malū vnq̄ pōt esse vllum vbi est bonū vllum. Uñ res mira cōficitur:vt qz oīs nā inquātuz nā est bonuz ē:nihil aliud dici videaᵗ:cū viciosa nā mala nā esse dicitur:nisi malū esse qō bonuz est:nec malū esse nisi qō bonū est. Hac contextione vl'oīsione euidēter insinuatur malū nō posse esse nisi in re bona. Ubi etiā licz absurdum videaᵗ:manifeste dicitur esse malū quod bonū est.

¶ Qz ex p̄missis sequitur.s.ꝙ cum dicitur malus homo:dicitur malum bonum.

Ex quo colligit nihil aliud significari cū dicit hō malus:nisi bonū malum. Unde Augu.in encheridion subdit. Quid ē malᵘ hō:nisi mala nā: Quia hō nā est. Porro si hō aliquod bonū est: qz nā est:quid aliud ē malus hō nisi malū bonū: Tamen cuz duo ista discernimus inuenimus nec iō malū:qz hō est:nec ideo bonum:qz iniquus est Sed bonum qz homo:malū qz iniquus. Quis itaq̄ nā etiā si viciosa sit:inquātuz nā est:bona est: inquātum viciosa est:mala est.

¶ Qz regula dialeticoꝝ de contrarijs fallit in his.s.bono z malo.

Bonoꝝ in his cōtrarijs q̄ mala z bona vocātur:illa dialeticoꝝ regula dꝛficit:q̄ dicit nulli rei duo simul ineᵗ cōtraria. Nullus.n.potus aut cibus sit dulcis ē z amarus. Nullū sit vbi albū ibi z nigrū:z bo c i m'tis ac pene i oibᵘ reperit i ꝟijs: vt i vna re sit eē nō possint. Cū aūt bona z mala nullus ambigat eē cōtraria:nō solū sit eē p̄t sz mala oīno sine bonis:z nisi in bonis esse non possunt.z hec duo ꝟria ita simul sunt: vt si bonum nō esset:in quo esset ꝓsus:nec malū eē potuisset:qz non modo vt ꝓsisteret:sed vñ oziretur corruptio nō haberet nisi eēt qō corrūperetur.quoniā nihil ē aliud corruptio q̄ boni exterminatio. Ex bonis igit mala ozta sunt:z nisi i bonis nō sūt:nec fuit ꝓsus vñ oziret vlla mali nā:nisi ex āgeli z hois natura bona:vnde primitus ozta est voluntas mala.

¶ Epilogum facit ad alia transiturus.

Ex his apit qō primo z sc̄o supra diᵐ inuestigādo.s.q̄ fuerit ozigo mali z q̄ re sit. Ex bōa.n.re ortū z i bona re ꝓsistere p̄missis testimōijs ꝓbat.

¶ Snie illi q̄ dictū ē bonū eē malū opponit dꝛphetia que ait:ve bis q dicūt bonū malū.

Ab hoc autez quod dictum est malū esse qō bontz est quidā sic opponūt. Si bonū malum esse dicimus:z malum bonū. inciditmus in illam sniam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ppbica3 vbi legit. Ueh bis q dicunt bonū ma
lū ⁊ malū bonum. igit si hanc maledictionē vi
tare volumus: nullatenus dicere debemus: bo
nū esse malū: ⁊ ecōuerso. hoc autē Aug. i eodē
libro determinat dicēs. Id qō dictum est in p
pheria itelligendū ē ō ipsis rebus qbus hoies
mali sunt: nō de hoibus. vñ qui adulteriū dicit
esse bonū in eū cadit illa prophica destinatio: ⁊
in eū qui dicit maluz esse bonū: vel bonum esse
iniquum. Qui enim dicit hoiem inquantū bo
mo est: malum esse: ⁊ bonitatem esse iniquita
tem: opus dei culpat qō est homo: ⁊ vitiuz ho
minis laudat quod est iniquitas.

¶ Diuisio textus.

POstquā determinauit de pctō originali
qō a primis parētibus in poste
ros trāsit p carnis originē. Dic icipit determi
nare de actuali: qō a parētibus i posteros trāsit
p imitatiōem operis. Et diuidit i partes duas.
In pma determinat de pctō actuali quātū ad rōnem ma
li. In scda determinat de eo ex parte actus i quo deformi
tas fundat per quā malum dr ee actuale pctm. ibi. (Post
hoc videdū est gd sit pctm ⁊c.) Pria diuiditur i duas. In
pma determinat de malo veritatē oiendens. In scda exclu
dit qdā obiectionē. (Ut i hoc autē qō dictū ē ⁊c.) ¶ Circa
primū tria facit. Prio dicit de quo intēdit. Scdo prose
quitur suū propositū. ibi. (Causa ⁊ origo primi peccati ⁊c.)
In tertia epilogat q dicta sūt. ibi. (Ex his aperit q pmos
⁊ scdos ⁊c.) Pria diuiditur i duas. In pma ingrit cāz ma
li. In scda subiectum eius. ibi. (Ostēsa origine mali ⁊c.)
¶ Circa primū duo facit. Prio ostēdit primā cām pprie
mali culpe q extra genus mali ē. Scdo ostēdit cām proxi
mā q est quasi vniuoca i eodē gñe. ibi. (Mala autē volun
tas ⁊c.) (Ostēsa origine mali ⁊c.) Dic iquirit subm mali:
⁊ pmo ostēdit q subiectū mali est bonū. Scdo ex hoc idu
cit quādā cōclusionē. ibi. (Ex quo colligit nihil aliud ⁊c.)
Tertio ostēdit i hoc regulā artis dialetice fallere. (Jōq
in his contrarys.)

¶ Questio. I.

HIc quinq3 querūtur. Prio an maluz
sit. Secūdo: quid est ma
lū. Tertio si bonū ē causa mali. Quarto si ma
lum est i bono: sicut i subiecto. Quinto si per
malū totum bonum corrumpitur.

¶ Utrum malum sit. I.

AD primum sic, pceditur. videtur q
malū nō sit. oē qō ē vel
est existēs vel est i existētibus: qz vel ē vl' sub
stātia vel ē accidēs: sz maluz neq3 est existens
neq3 i existētibus. vt probat Dio. quarto cap.
de diui. no. ergo malū nō est. ¶ P. oē qō eē di
citur vel ē ens rōnis vel ē ens nāe. oē autē qō ē ens rōnis:
vel est existēs vel nō existens. ergo qō nō est existēs neq3
nō existēs nullo modo potest dici esse: sz malum distat ab
existēte ⁊ adhuc plus distat a nō existēte. vt Dio. 4. ca. de
diui. no. dicit. ergo nullo modo pōt dici maluz esse. ¶ P.
deus pōbabet i se oēm affirmationē ⁊ negationē. vt i li. de
mystica theologia dicit Dio. opz. n. oium positōes i eo po
nere: ⁊ adhuc oium negatiōes in eo negare: sed malū nul
lo mō pexistit i deo. ergo malū neq3 ē affirmatio neq3 ne
gatio: sz iter affirmationē ⁊ negationē nihil est mediū. vt
in ḡrto metaphysice, pbatur. ergo maluz nullo modo est.
¶ P. quecūq3 positio seipsaz destruit ipossibile est eā po
ni: sicut qui negat veritatē ponit veritatē eē. vt dicit Aug.
⁊ Ansel. ⁊ qui negāt demōstrationē ponūt demōstrationē
esse: vt in ḡrto meta. dicit: sz malū destruit seipsuz: vt i ḡr
to ethi. dicitur. ergo maluz nō est. ¶ P. vnusqsq3 artifex
prouidus a suo opere, ppellit malum quātū pōt: sed diuina
puidētia oia regūt. vt i pmo lib. habitū ē. g cū ds sit oipo
tēs ab vniuerso malū oino expellit. g malū nō est.

Contra. Sicut appetitus nō ē nisi boni: ita fuga nō
est nisi mali: sz multa sūt que fm rectā rōnē
fugiunt. ergo maluz ē. ¶ P. nihil discrete pbibetur nec3
punit iuste: nisi malū: sed ostat pbibitiōes discretas mul
tas esse ⁊ punitiōes iustas. ergo cōstat malum esse.

Respōdeo dicēdū q pbus i. 5. metaphysice oēndit
q ens mlt'pl'r dicitur. vno. n. mō dicit
ens qō p decē genera diuidit: ⁊ sic ens significat aliquid i
natura existēs: siue sit substātia vt homo: siue accidēs. vt
color. Alio modo dicitur ens qō significat veritatē ppositi
ōis, put dicitur q affirmatio est vera quādo significat
esse de eo qō est: ⁊ negatio quādo significat nō ee de eo qō
nō est: ⁊ hoc ens cōpositionē significat quā itellectus com
ponēs ⁊ diuidēs adinuenit. quecūq3 ergo dīr ee entia q̄
tū ad primū modū sūt entia quātuz ad scdz moduz: q oē
qō hz naturale esse i rebus pōt significari per ppositionē
affirmatiuā ee. vt cū dicitur color est vel hō est. nō āt oia
que sūt entia quātuz ad scdz moduz: sūt entia quātū ad p
mū: qz de priuatiōe vt de cecitate formatur vna affirma
tiua, ppositio: cū dicitur cecitas ē: nec tamē cecitas aliqd
est i rerum natura: sz est magis alicuius entis remotio: ex
iō etiā priuatiōes ⁊ negatiōes dicūtur ee entia quātuz ad
scdz moduz: sz nō quātuz ad primū. ens aūt fz vtrūq3 illo
rum modoz diuersimode predicat: qz fm primū modum
acceptuz est predicatū subale: ⁊ ptinet ad questionē quid
est: sz quātū ad scdz modū ē predicatū accidentale. vt Lō
mē. ibidē dicit. ⁊ ptinet ad questionē: an est: sic ergo accipi
endo ens scdo modo dictuz, put questio ḡrebat simplr di
cimus mala eē i vniuerso. hoc enī ⁊ experiētia docet. nā
ostēdit: qz vt Dio. pbat ḡrto cap. de diui. no. malum nō est
aliud ē nisi bonū iperfectuz. Si aūt nulluz bonuz eēt sūt
quo diminutū oia bona equalia essent: ⁊ sic pulchritudo
vniuersi deperiret que ex gradibus bonitatis colligitur:
periret etiā ordo eēntialis causaz ipartibus vniuersi fm
q nobilioza i minus nobilia ifluūt. In idem etiaz rediret
incōueniēs si ponerēt q nulla res pfectiōe sibi debita ca
rere posset: qz tūc eēt eālis stabilitas bonitatis i oib9 enti
b9. nec eēnt oēs grad9 bonitatis ipleti si nō eēnt qdā bona
q̄ suis pfectiōib9 puari nō possent: ⁊ qdā suis pfectiōib9 pue
(biles pp distātiam a summo bono.

Ad primuz ergo dicēdum q Dio. accipit existēs
fm primā acceptiōez entis: ⁊ per hūc moduz malū nō est
existēs neq3 i existētibus: qz neq3 ipsuz est natura quedaz
in vniuerso: neq3 est aliquid i existēte: sicut pars pfectiōis
eius: sic. n. procedūt sue probatiōes: qbus sigillatim ostē
dit i nullis existētibus: sicut priuatiōes i subiecto. vt cecī
tas i oculo. ¶ Ad scdz dōz. q Dio. accipit nō existēs illud
qō nullo mō est: ⁊ ab hoc quidē magis distat malū q̄ etiā
ab existēte: qz i existēte malū est tāquā i subiecto: quāuis
ipsum malū i se nō sit existēs: sed a nō existēte magis absti
stit: qz simplr nō existēs nō pōt priuatiōis subiectū eē. nec
etiā ipsa priuatio est absolute nō existēs: sed est nō existēs
in hoc: qz priuatio ē negatio i subiecto: vt i ḡrto metaphy
sice dicit: cecitas aūt nihil aliud est q̄ negatio visiōis i eo
qō natū est videre. ¶ Ad tertiū dicēduz q quāuis nega
tiōes oium creatorum in deo verissime sint propter eius
excessum. tamē nulla priuatio in eo est: qz nihil est natum
habere qō non habeat: malū autē dicit esse scdo mō dictū

di ens: sicut negatio: nō qdē absoluta: sz que est puatio. alr
oia mala cēnt: quia nihil est a quo aliqd negari nō posset.
¶ Ad 4m dōm. q pbs nō dicit simplr q maluz seipm de
struat: sed q malū si integrū ⁊ pfectū sit seipm destruit: qz
nō pōt esse malū integrū: nisi corrūpat omne bonū. corrūpi
tur illud ens qō mali subm esse pōt: subo aūt corrupto etiā
puatio que in subo erat esse ōsinit: vnde ex hoc efficaciter
cōcludit q summū malū esse nō possit: non aūt absolute q
nō sit malū. ¶ Ad 5m dōm. q puidus artifex non expellit
ab ope suo malū: nisi saluata cōditione sui opis: cū aūt que
dam sint res a deo create de quaz cōditione est: vt ōfectū
malicie icurrere possint vel in alia īducere: si simplr malū
ab eis pbiberet: destrueret opis ei9 conditio: ⁊ iō decet vt
mala facere permittat: quorū tamen actoz non est. de hoc
in primo libro dictum est.

¶ Utrum malum sit quoddam ens positivum. II.

AD secundum sic pceditur. Uī q malum
sit ens: sīc natura quedaz
pmo mō accipiēdi ens: vt ea que positiue aliqd
pdicāt. Omne eni genus ē natura quedā. qm nō
entis nō sunt neq3 spēs neq3 dīe: vt pbs dicit: cū
omne genus in spēs p drias diuidat: sed bonū ⁊ maluz
sunt genera alioz: vt in pdicamētis dr. g malum est aliqd
positiue pdicās. ¶ P. omne ḡnuz ē natura quedā: qz ḡna
in eodē gñe sunt: ⁊ nihil est in genere vt spēs: nisi sit natura
quedā: sed bonū ⁊ malū sunt ḡnia: vt in lra dr. ergo maluz
est natura quedā. ¶ P. ois dīa que ōstituit spēz est aliqd
positiue pdicās: sed bonū ⁊ malū sunt dīe in pma spē q̄li
tatis ōstituētes diuersas spēs babit9. g malū aliqd positi
ue pdicat. ¶ P. nihil pugnat aut corrūpit: nisi agēdo: nihil
aūt agit: nisi bēat naturā aliquā. cū ergo malū corrumpat
bonū: ⁊ pugnet ḡ illud. videt q malū sit naturā quādā ba
bens. ¶ P. omne qō corrūpit generat aliqd: qz corruptio
vnius est generatio alterius. vt in pmo de generatione dr:
sed malī est corrūpere: vt Dyo. dicit 4. ca. de diuinis noī
bus. g eius est ēt generare: sed nihil generat: nisi brīs natu
ram aliquā quam generato tradat. ergo malū est naturaz
aliquaz babens.

Contra omne qō est a pmo bono bonū est: cū ex hoc
omnia bona sint q ab eo sunt. vt in libro de
bebdomad ib9 Boetius dicit: sed oīs natura a deo est qui
est sūmū bonū. ergo maluz nō est natura aliqua vl' ens ali
quod positiue dictuz. ¶ P. nihil appetit suuz ctrariū: sed
oīs natura appetit bonuz: qz vnūquodq3 appetit suiipsius
pfectionez. ergo cuz malo sit bonū opposituz malum non
erit ens naturā aliquam babens.

Respondeo dōm. q Auicēna in sua metaphy. po
nit putilēdimisionē quandā mali que
ex vbis ei9 colligi pōt. dicit enī q malū dr aliqd dupliciter
vel per se vel per accidēs. per se maluz dicit ipsa puatio p
fectionis qua aliqd maluz est eriā a quibusdā malū abstra
cte sumptuz dicit: boc aūt est duplex: qz illa puatio vel est
puatio pfectionis que est necessario inesse primo rei: ⁊ ista
puatio in oibus est malum: vt puatio pedis ⁊ manus ⁊ hȝ.
vel est puatio alicuius pfectionis secūde: sicut puatio geo
metrie ⁊ hȝ: ⁊ talis puatio non semp cuilibet est malū: sed
ei tm̄ qui ad eam habēdam operā dedit: vel eā habere dz:
maluz autez per accidēs est duplex: vel id quod est subie
ctuz talis puationis: vel id quod talez puationez in altero
causat: ⁊ vtrūq3 istoz est maluz cōcretiue sumptuz. Illud
autē quod est subiectuz puationis pōt accipi quadruplici
ter: quia vel est actio vel habitus vel passio vel substātia.
Actio quidē si puationez debiti finis: ⁊ debite circūstantie
habeat rationē mali culpe habebit: ⁊ quia ex similib9 actī
bus similes habitus generātur: inde contingit q habitus
ipsi qui ex talib9 actionib9 relinquunt mali sunt: sicut ha
bitus viciox: passio autem puationē habet: per quā aliqd
in patiente corrūpit: ⁊ talis passio maluz pene dicit vl' de
fectus nature in illis in quibus non pōt esse culpa: nec etiā
pena esse: ⁊ quia nulluz accidēs pōt esse subiectuz alicuius
qō priuatiue vel positiue dicat: nisi gratia subsitātie: que ei
subycit. ideo opz q vlterius intelligat subiectum huius
puationis que per se maluz est substātia esse fm q dicitur
homo malus ⁊ anima mala. ¶ Si aūt dicat malum per
accidēs: quia causat talez priuationē: boc pōt esse duplici
citer: quia causa priuationis debite perfectionis. vel est ex
parte materie que est indisposita ad perfecte recipiendaz
virtutē agētis: sicut est defectus in monstris: ⁊ in alys que
ex defectu materie contingūt: aut est ex parte agentis: ⁊ b
contingit dupliciter: quia vel agens est coniunctū agentis
in contrariuz perfectionis debite: sicut ignis adurēs: ⁊ gla
dius secans: ⁊ ex boc sequit maluz qō dicit pena sensus in
sentiētibus in quibus culpa ⁊ pena esse possunt: quia tale
agēs qō puat pfectionē debitā: eo q coniunctuz est: sentit:
aut est agēs nō cōiunctuz impedīēs influentiā cause perfi
cientis: sicut dicunt nubes male inquātuz impediūt lumē
solis: ne ad nos perueniat: ⁊ quia talis causa non sentit ex
ipsa perfectionis subtractione: cuz nō tollat perfectionez
agēdo in id quod priuat: sed magis impediēdo agentēm:
ex boc q perfectionez substrahit: cum remota sit: sed forte
sentit alio modo per accidēs: sicut quia nubes videnī. Jō
malū qō ex boc sequit non dicit pena sensus: sed pena dā
ni: in illis tamē que pene susceptiua sunt: i malis ergo boc
modo dictis est talis ordo: q id quod est per se malū pmo
dicit: ⁊ oīa alia per relationē ad id: ⁊ scōm gradū tenet ma
luz per accidēs qō est subiectuz mali: qō dicitur maluz ex
boc q puationē que per se maluz est in se habz: ⁊ in 3° gra
du est id quod dicitur malū per accidēs: sicut causa indu
cens malū: boc eniz non habet in se de necessitate puatio
nem: sed facit aliqd esse puationē habēs. vnde pmuz dicit
absolute malū: ⁊ secūduz in ordine ad pmū: ⁊ tertiuz in or
dine ad secūdū. ¶ Dicendū ergo q maluz nominat non
ens. vnde illud quod per se malū est non ponit aliquid: sz
dicit esse vt puatio. malū vero qō est subiectuz puationis
est aliqd positiue: sed nō ex eo qō maluz est: sicut oculus ē
aliquid: sed nō ex eo qō cecus est. quia cecitas nō est in eo:
nisi vt negatio visionis. Ex aūt dicit malū vt causa mali
in se quid incōsideratuz est aliquid. sed in ordine ad effe
ctum: rōne cuius maluz dicit etiā puatiue dr. Dicit. n. ma
luz ex boc q puationē iducit: ⁊ sic ēt rō nō entis in ipm re
dundat causal'r: sicut ⁊ ratio mali.

Ad primum ergo dicēdū. q genus dupliciter pōt
accipi. vno modo ppe put predicat
de pluribus in eo q quid est: ⁊ sic neq3 bonū: neq3 malū sunt
genera: quia sunt de transcēdētibus: quia bonū ⁊ ens con
uertūtur. Alio modo ꝛmuniter vt genus dicatur: omne id
quod sua cōmunitate multa ambit ⁊ continet: ⁊ sic bonuz
⁊ maluz dicunt genera omniū contrariox. quia vt in pmo
phȳsi. dicit. omnia contraria boc modo se habent q alte
rum est nobilius: ⁊ alterū vilius. ita q vilius puationez in
se includit: sicut nigrum in respectu ad albū: ⁊ frigidum in
respectu ad calidum: ppter quod in. ix. de animalibus: di
citur. q frigus est puatio calozis. ⁊ per hūc moduz semper
alterum cōtrariox pertinet ad bonuz ⁊ reliquū ad malū.
vnde etiam Pictagoras ponebat duos ordines rerū. vnū
boni: sub quo colligebat oia perfecta: vt de ctrū triangulī
equilaterū ⁊ similia: ⁊ alterū mali sub quo ponebat omnia
que imperfectionē implicant: vt sinistrum femina ⁊ hȝ.

¶ Ad 2m dōm. q si considerēt malum per se: sine in abstra
cto: sic malū opponit bono: vt puatio. si autez consideraī

Universidad de Deusto
Biblioteca

malū per accidēs:sicut est in actione vel in habitu:sic opponitur bono vt cōtrariuz:vt pdigalitas liberalitati:z timiditas fortitudini. ¶ Ad 3m dōm.q malū per se vel abstracte sumptū nō est differētia specifica:sed maluz per accidēs vel cōcrete acceptū:oia.n.mozalia ex fine speciē cōsequuntur.ex ordine autē ad finē debitū specificaī bona actio z bonus habit⁹:rōne cuius bonū differētia specifica ponit habit⁹z actionis mozalis.Mala vo actio specificatur ex ordine ad finez indebituz cui admisceī p̄uatio finis debiti:ex quo ratio mali incidit.vnde patet q nō sola p̄uatio specificat malū habitū z actionē.sed positio ordinis ad finez quēdaz ēuz p̄uatiōe debiti finis:z sic patet q maluz fm q differētia nō est malū per se:sed per accidēs vel cōcretiue sumptū. ¶ Ad 4m dōz.q malū pōt intelligi corrumpere dupliciter:vel formaliter vel effectiue.sicut eniz formaliter albedo facit albū:ita etiā formaliter p̄uatio p̄uat:z corruptio corrūpit:maluz vo per se sumptuz est ipsa p̄uatio vel corruptio.vnde nō sequit q sit ens positiue dictuz:quia nō p̄uat:z corrūpit agēdo:si aūt sumaī effectiue sic nō pōt intelligi de malo per se sub abstracte sumpto:qz p̄uatio nihil efficit:sed opz vt sumaī de malo per accidens qō est subiectū z causa mali:z hoc quidē efficit aliqd non quidē inquātuz p̄uatuz est:sed inquātū est quoddā ens qō agere pōt.z ideo dicit Dio.q malū nihil agit:nisi vtute boni:z ipsum bonū nō posset impugnare:nisi ex boni virtute: nihil.n. pbibet vnū bonuz alteri⁹ cōtrariū esse:vt calor frigoris. ¶ Ad qntū dicēdū.q corruptio z generatio:quāuis semp cōiūgant:nō tamē sunt idē per se:sed per accidēs.qō pz ex eaz terminis:ex quib⁹ not⁹z mutationis specificantur:terminus eni generationis est forma:quia est mutatio ad esse.terminus vo corruptiōis est p̄uatio:qz est mutatio ad non esse:forma autez vnius z p̄uatio alterius:vt forma ignis z p̄uatio aeris sunt quidē idem subiecto:sed differūt rōne:z ideo etiā illud qō corrūpit z generat:nō ex eodē hz q generat z corrūpit:sed ex eo q formā suā inducit generat:z sic inquātū ens generat:ex eo aūt q forma sua necessario coniungiī p̄uatiōi alterius forme corrūpit.vnde pz: q in eo q p̄uationez habet vel nō ens est aliqd corrūpit.z ppter hoc Dyo.dicit q boni est per se loquendo generare z saluare.z mali est corrumpere.vnde non sequitur q malum in eo q malū est:aliquid sit.

¶ Utrum bonum causa mali. III

AD tertiuz sic pcedit. Uideī q mali cā bonum esse nō possit. Boni eniī:vt dicit Dionysius:est saluare z pducere:sz malū est corruptio quedaz.ergo mali causa bonum nō est. ¶ P̄. vnū oppositoz non est causa alterius:nisi per accidēs:sicut frigidū quodāmodo calefacit.vt in 8o phy si.dī.sed malū nō tm hz causaz per accidēs sed per se:qz qō est per accidēs est vt in pauciozib⁹:malum autez videī esse vt in pluribus.ergo opz q p̄ma causa mali sit maluz. ¶ P̄. oīs effectus cause secūde reducīt in causam p̄mā:sed omne bonuz est effect⁹ cause p̄me.si ergo aliquod malū ab aliquo bono causaī:tūc causa p̄ma:que deo est:mali causa erit:z sic aliquo modo malus esset deus:qō est absurdū. ¶ P̄. opz vt effect⁹ sequaī cōditionē sue cause:sed omne malū defectiuū est.ḡ oz q i causa eius aliquo modo defectus sit:aut ergo est in ea defectus in actu:aut in potētia:si defect⁹ in actu:omne aūt qō deficit i actu malum est.ergo causa mali non erit bonū:sed maluz:nec hoc erit p̄mū malū:cuius causam quesiuimus.Si aūt defect⁹ est in causa in potētia tantū:id aūt quod est in potētia tantum nō sufficit vt educat aliqd in actu:qz in secūdo phy si. dicīt:edificatio in actu est causa edificari in actu:z edificatio in potētia est causa edificari in potētia.ergo ex tali causa malū actu oziri non poterit. ¶ P̄. Dio. dicit in 4o de dī. no.q malū non habet causam:sed qō a bono causaī habet causam.ergo malū non est ex bono.

Sed cōtra quicūq facit aliqd ad qō alteruz de necessitate consequīt:etiā illius causa est: sed res bona est causa alicuius boni ad quod malū cōsegīt ex eo q ex illius aduētu alterz bonū p̄uaī:sicut pz in igne aduēte:qui formā suā inducēs formaz rei aduste tollit:et tamē vtraq forma bonū quoddā est.ergo bonū est causa mali. ¶ P̄. omne qō est per accidēs reducīt ad per se.sed malū non causat nisi per accidēs:quia non agit nisi vtute boni.vt Dionysius dicit.ergo opz vt causalitas mali in bonuz reducaī:sicut in p̄maz causaz.

Respondeo dicendū:q nihil agit nisi fm q est in actu:nihil aūt est in actu:nisi fz q formam vel perfectionē aliquā habet.vnde opz q omne qō agit agat inquantū perfectū est:z ita inquātuz est bonum: cum omne perfectū inquantū huiusmodi bonuz sit.intentio autē cuiuslibet agētis est similitudinē suā in altero effīcere.z ideo id quod est per se intentū ab agēte est quod bonū efficiaī.vnde bonum per se causam habet:sed defectus incidit p̄ter intētionez agētis:hoc autem contīgit tripliciter:aut ex parte eius qō intentū est ab agēte.qō cum non compatiaī secuz quandaz aliā perfectionē excludit eam:vt pz in generatione naturali. Ignis enim inēdit formā suaz in materiā inducere:sed quia forma ignis non compatiī formā aeris:inde sequīt p̄ter intētionē agentis p̄uatio forme aeris:aut ex parte materie recipientis actionem:que indisposita est ad cōsequendaz perfectionē:quā agens intēdit inducere:vt patet in naturalibus in partib⁹ monstruosis:z in artificialibus in ligno nodoso qō non dirigitur ad actionē artificis.vnde remanet artificiatuz ad quem defectū habēs:aut ex parte instrumēti:vt patet in claudicatione:ga a vtute gressiua segtur gressus distortus ppter curuitatez cruris. Malū autez culpe ex duob⁹ bonis modoz contingere pōt.s. vel ex parte eius qō intentū est. vel ex parte instrumēti:ex defectu eniz materie culpe maluz non accidit:quia opationes mozales non sunt factōes vt per eas aliqd in materia constituaī.vt in 6o ethy. dicīt. sed sunt actiones in ipsis agentibus pmanētes z eos perficientes aut corrūpētes.in omnibus eniz peccatis que per deliberationē rōnis pcedūt maluz icidit ex parte eius qō intentuz est:sicut enim in naturalibus nō possunt esse due forme substātiales vltime actu perficiētes eandē paratam materie:ita nō possunt esse duo vltimi fines volūtatis.vel sicut agēs naturale:ex hoc q iducit vnā formā causat defectuz alteri⁹ forme:ita etiā volūtas:ex hoc q alicui tanq vltimo fini iheret:q debit⁹ sibi finis non est.aliter tñ fit vltimo sibi debito:in quo cōpleī rō mali culpe p̄ter intentionem volūtatis.peccata vo que p̄ter deliberationez rōnis pcedūt.vt p̄mi mot⁹:incidūt ex defectu instrumēti rationis z virtūque sunt sicut instīa volūtatis:aut rōnis:sicut pz in p̄mis motib⁹. sic ergo pz q eo mō quo malū causam habere pōt bonū efficiēs causa mali ē.s. per accīs:nō aūt id qō est pfectū z sūmū bonū.qō pz per silitudinē in agentibus nālibus in qb⁹ inueniī aliqō agēs vle:z aliqō agens particulare. Agēs particulare qō hz actionē determinatā ad vnā formā:sicut est causa forme illius:ita est causa p̄mutationis forme alterius.vt pz in igne vel aqua:sol qūt ad ēuz sit causa agēs vl'r ad oēz formā inferiorē cozpalē nō est causa p̄uationis forme:nisi per suā elongationē.vt dī in 2o de generatione. Silr ēt illud qō est bonum pticulare causa pdo aliqō bonū determinatū:excludit bonū alterz qō nō sic.illo cōpatiī.bonū aūt cōpletū qō vniuersaliter ois boni ratio est:nō est cā defect⁹ alicui⁹ boni:neqz etiā per suā absen-

tiam:qz ipsum q̄tū in se est.semp p̄sens est vicissitudinem nō patiēs absentie z p̄sentie.

Ad primuz ergo dōm.q boni effect⁹ per se est saluare z pducere:sed ēt corruptio vl' p̄uatio pōt esse per accidēs effect⁹ boni.vt dictū ē. ¶ Ad 2m dōm.q bonū in toto vniuerso p̄tingit vt in plib⁹:malum aūt vt in pauciozib⁹:p̄les eni sunt ptes vniuersi in qb⁹ malum nature accidere nō pōt.s. supioza corpa:in qb⁹ ēt malū nature accidit.s. inferioza corpa:in qb⁹ ēt malū naturale:vt in pauciozib⁹ est:qz cause nāles non deficiūt a suis ordinatis effectib⁹ nisi in minozi parte. Silr ēt est in volūtatibus si accipiaī cōpleta causa que est volūtas per habitum pfecta:qz hec ab actu vtutis:vt in minozi parte deficit.volūtas aūt nōdū per habitū pfecta est incōpleta causa:ga se ad vtrūlibet hz.z sic mala plurib⁹ modis p̄tingūt q̄ bona ita in plib⁹ flectiī in mala q̄ in pfecte bona. In nullo eniz volūtas hoc modo deficit:vt saltē in aliqua bona nō p̄uertaī.qz malū si pfectuz sit seipm destruit.vt in 4o ethy. dī. ¶ Ad 3m dōm.q cā scōa hz p se effectū fm q est sub causa p̄ma.z ideo talis effect⁹ qui per se est ei⁹ in cāz p̄mā reducitur:sed si sit aliqs defect⁹ ei⁹ p accīs in q̄tū exit ab ordine cause p̄me:nō opz q effect⁹ ille in causaz p̄mā reducaī:sic pz in crure claudicāte:gcgd.n.ō rōne gressus est in claudicatione totū efficiī mediāte crure a vtute gressiua:sz crus in q̄tū est inproportionatū vtuti gressiue iducit deformitatē que est in claudicatione.vnī nō oz q talis deformitas sit effect⁹ vtutis gressiue:ita ēt bona pticularia nō sunt causa per accidēs aliquoz defectuū:nisi fm q deficiūt a pfectione summi boni.vnde nō opz q defectus illi q̄ sequūtur in summū bonū:sicut in causaz reducanī. ¶ Ad 4m dicendū.q in volūtate creata iueniī duplex defect⁹.vn⁹ qui est potētialis causa mali.s. ex nihilo:ex hoc eniz q ex nihilo est pōt deficere peccādo fm vertibilitatē electionis:nō tñ iste defect⁹ est actualis causa mali.qz sequereī q volūtas semp deficeret:sicut crus claudū semp claudicat:alius aūt est defect⁹ actualis fm q actu deficit:z qcquid pcedit ab ipsa put sub isto defectu stat:totū est malū:illius autez dēfect⁹ qui est in actu volūtatis:nō oz q sit causa aliqs alī⁹ defect⁹ in volūtate p̄xīs actu:qz sic in infinitū ireī:sz ipamet volūtas fm se q̄sīderata illius defect⁹ cā est. Ille eniz defect⁹ in volūtate est:fm q volūtas ad aliqd aliquo idebito mō p̄uertiī. Eius aūt qō est cōuerti ad bonū creatum idebito mō volūtas dūiuz hz.qz ad vtrūlibet liba est.non eni est silr de volūtate z agēte nāli.agēs.n.nāle est determinatū ad vnū ex sua nā.vnī nō pōt esse cā actionis ioxta te:nisi per hoc q aliqs defect⁹ in ipso agēte est:volūtas aūt nō est determinata ad vnum:sed seipsa determinat fm q buic vel illi adheret:z in tali adhesione p̄mū malū volūtatis q̄sistit.vnī p̄mi mali culpe qō ē in actu volūtatis res bona.s. voluntas cā est:sz p accīs vt dcīn est:scōi aūt mali qō est in actu exteriozi ipsa volūtas iaz mala p̄iteriozē actuz cā est. ¶ Ad 5m dōm.q maluz nō hz cāz per se:sed p accīs vt dictuz est.z hoc Dio. intendit.z sic per accidens bonum mali causa esse potest.

¶ Utrum maluz sit subiectiue in bono. IIII.

AD quartuz sic pcedit. Uīr q maluz nō sit in bono sicut i subo. Sicut.n. dicit Dio. 4. ca. de di. no. malū neqz ē exīs neqz in exīte. sed ppyssime dī esse in altero:qō ē in eo:sic in subto. ḡ exīs nō est subm mali:sed oē bonū est exīs. ḡ malū nō est in bono:sic in subō. ¶ P̄. maluz se hz ad bonuz:sicut nō ens ad ens:sed ens nō est subm nō entis:qz silr eē nō p̄dr. ḡ nec bonuz est subm mali. ¶ P̄ nullū ēziū est subz sui ēry. sed bonū z malū sunt ēzia. ḡ bonuz nō est subm mali. p̄ma pz ex hoc qō p̄ phy. dī. q subm

neutruz ēzioz est. ¶ Si dicaī q regula ista fallit i his ēry⁹ q̄ sunt bonuz z malū.vt i lra dī. ¶ Cōtra. in posteriori semp p̄us icludīt:sed p̄ oppō ē affirmatōis z negatōis.ḡ affirmatio z negatio icludīt i oib⁹ ēzys.sz affirmatio z negatio nō pñt esse sil' vā. ḡ nec aliq̄ ēzia. subm autē sil' est cū cui⁹ē subm. ḡ bonuz mali subm eē nō pōt. ¶ P̄. illō qō ē p se subz alicui⁹ est ēt p se causa ei⁹:qz sic dicit Auic. subm est in se cōpletū p̄bēs alteri occasionē essendi.sz malū nō causaī per se ex p̄ncipys boni.ergo bonū non est vniuersale:z per se subiectum mali.

Contra omne qō est subz est ens.sed omne ens iquātuz hz bonū est:qz ens z bonū conuertunī.ḡ oz q subm mali sit bonū. ¶ P̄. pbs dicit in 9. meta. q nō est p̄ter res malū:esset autē p̄ter res si in reb⁹ nō esset.ergo malū est in reb⁹ sicut in subo:sed oīs res inq̄tū hz bona ē. qz p se malū nulla res est:sed p̄uatio vt dictuz est.ergo bonum est subiectum mali.

Respondeo dōz.q p se malū.vt dictuz ē ex dictis Auicēne est p̄uatio. p̄uatio autē:vt in 4.o meta. dī. est negatio in subā.i. in subaz hz subm:negatio autē que subz nō determiat p̄uatio dici nō pōt:sz simplex negatio.vñ oz q maluz aliqō ens subiectū hēat.oē autem ens inq̄tū hz bonuz est.vñ oz q subiectuz mali sit bonuz. ¶ Sed sciendū q nō omne bonū subiectuz mali esse pōt. est.n. quoddā bonū cui nihil bonitatis deest:qz pfectum ē nec deesse pōt.qz oēs bonitates in eo vnuz sunt vt vna alteram separari nō possit:qz simplex est:z in tali bono malū nec esse:nec cogitari pōt.z hoc est sūmū bonuz qō de⁹ē. Est autē quoddā bonū qō q̄uis nō oēm bonitatem pfecte colligat:sed in aliquo a summo bono deficiat:tñ nō pōt sibi deesse aliqua bonitatuz que debita est sibi:vt pz in angelis:z in corporibus celestib⁹ que bonitatez naturalē nullo modo amittere possunt:z tale etiā bonuz subiectuz mali esse nō pōt.nō enim ois carētia bonitatis malum est:sed illius tantū est quā nata est res habere z debita est ei:carere enim visu nō est malum in lapide:sed in oculo.boc eniz est cōmune p̄uationi omni:q aptitudinē ad actuz in subiecto regrat. Est aūt quoddā bonum qō nec oēm perfectionem cōsequiī.z ppter distātiam a summo bono:illa etiam que debita ē sibi carere pōt:z quā natū ē habere.z tale bonum est subiectū mali:qcgd sit illud. Unī Dionysius dicit 4.o ca. de di. no. q bonum particulare est subiectum mali. boc aūt bonum quid sit qō malo subyciī:cōsideraduz est ex pfectione que per malum p̄uatur:eo q p̄uatio z habit⁹ sunt circa idem:est aūt quedaz pfectio. s. secūda:cui⁹ subiectum est ens actu cōpletuz in esse p̄mo:z hoc idem ens illi malo subycitur:per qō ista pfectio p̄uaī:sicut aiaculpe p quam gra tolliī:est autē quedā pfectio p̄ma:vt forma substantialis:subiectum cui⁹ est i potētiam tñ.s. materia p̄ma:que sicut est ens icōpletum z in potētia:sīpa etiā subycitur p̄uationi substātialis forme.vt dicit pbs in p̄mo physico.q materia nō est malum per se:sed per accidēs.s. rōne p̄uationis cui subycitur.

Ad primum ergo dicēdum.q Dionysius intelligit esse i existēte:sicut aliqua pars perfectionem existētis cōstituēs:z hoc modo in nullo existente malum est:sed sicut p̄uatio in subiecto. ¶ Ad scōz dōm.q malū nō esse habet ad bonū:sicut nō ens absolute sumptū ad ens:nō ens eniz absolute sumptū est negatio pura que sibi subiectū nō determinat.malū aūt est nō ens quoddā quod est p̄uatio.z ideo opz q habeat determinatuz subiectum qō nō pōt esse nisi ens bonum. ¶ Ad 3m dōm.q non qlibet maluz cōtrariaī cuilibet bono directe:sed nec cuilibet virtuti quodlibet vicium.sed illi tantuz bono:cuius perfectio per malum p̄uaī:malū autē nō est sicut in subō

Universidad de Deusto
Biblioteca

in illo bono quod per malū tollit: sicut vita naturalis hominis nō tollit per malū culpe. vnde malū culpe nō opponitur huic bono: qđ est vicium vita nāli. ⁊ ideo nō est incōueniēs: si hoc maluz i hoc bono sit: sicut in subiecto. ¶ Ad quartū dicēduz. q̄ oppositio mali ad bonū pōt cōsiderari dupl̄r: vel secūdū determinatā rōnē huius boni ⁊ illius mali: ⁊ sic nō fallit in istis oppositis bonū ⁊ malū dialeticoruz regula que p̄hibet cōtraria simul esse nō posse: qz vt dictum est: sic accipiēdo oppositionē boni ⁊ mali: maluz non opponit̄ illi bono in quo ē sicut in subō. Pōt etiā cōsiderari oppositio mali ad bonū rōnē f̄m cōem vtrisq; ⁊ sic maluz simpl̄r opponit̄ bono simpl̄r: sic̄ huic bono b̄ malū: ⁊ p hūc modū fallit dialeticoz regula in istis cōtrarys: qz malum est in bono: ⁊ ratio quare fallit est ista: quia bonū nō imponit̄ ab aliqua determinata perfectione: sed a pfectione in cōmuni. vnde q̄cūq; perfectiōis res habeat cōmunē rōnē boni cōsequit̄. Simil̄r etiā quacūq; perfectione p̄uat̄ cōmunē rationē mali icurrit. cōtingit autez vt aliqd habeat p̄mam perfectionē ⁊ p̄uet̄ secūda: ⁊ ita simul hēbit rōnez boni ⁊ mali: sed f̄m diuersa: ⁊ ex hoc non sequit̄ q̄ cōtradictoria sint simul vera. ¶ Ad 6ᵐ dicēdum. q̄ malū non habet subiectū: sicut per se accidēs. sed sicut p̄uatio pfectionis: ⁊ ideo non oportet q̄ per se ex p̄ncipijs sui subiecti causet̄: sed sufficit q̄ tantum in subiecto aptitudinem ⁊ debitum requirat.

¶ Utruz malū possit corrūpere totuz bonum. V.

AD quintuz sic, pceditur. Videt̄ q̄ malū bonū totū corrūpere possit qz vt in p̄mo physicoz dicit̄ omne finitū consumitur ablato quodā: sed bonū creatuz: qđ soluz subiectū mali esse pōt finitū est. ergo per multiationez mali pōt ex toto cōsumi. ¶ Si dicat̄ q̄ ex̄ius sit finitū in actu: est tamē infinitū in virtute ⁊ potētia. ¶ Cōtra. quātitas virtutis vel potētie mensuret̄ ex obiecto: sed obiectū pōt habere infinitatē vel f̄m rationē quantitatis cōtinue vel f̄m rationē q̄titatis discrete: sz neutro modo per peccatū diminuit̄ potētia vel vtus boni naturalis: qa sicut ante peccatū erat anima capax infiniti boni qđ deus est: ita etiā ⁊ post. Simil̄r etiā: sicut ante peccatuz poterat in ifinitos actus: ita etiā post: nec alicuius actⁱ potentia ab ea auferet̄ ad minus remota. ergo diminutio boni per malū nō attendit̄ f̄m q̄titatē virtutis. ergo nec infinitas vtutis cōsumptionē boni vel mali excludere pōt. ¶ Si dicat̄ q̄ diminutio boni per malū nō est semp f̄m eādez q̄titatē: sed f̄m eandē ꝓportionez: sicut in diminutione cōtinui. ⁊ ideo semper in infinitū diminuit̄: nec ex toto auferet̄. ¶ Cōtra. quādocūq; est diminutio f̄m eandē ꝓportionē semp illud qđ secūdo auferet̄ est minus eo qđ p̄mo auferebat̄: qz si primo ablatū fuit tertiū totius: secūdo ablatū erit tertiū residui: ⁊ sic deinceps: sed zᵐ malum nō tollit minus de bono q̄ p̄mū malū auferebat: qz pōt esse maluz tam magnum: nec bonū est̄ fortius ad resistendū: sed debilius. ergo non est diminutio boni per malū semp f̄m eandē ꝓportionez: ¶ P̄. ex hoc malū dicit̄ q̄ bonū corrūpit. ergo q̄diu maluz durat cōtinue corrūpit: sed qđ cōtinue corrūpit tandē ad nō esse pducit: quia sicut nullius rei generatio est ifinita: ita nec corruptio: cuz tēpus corruptionis cuiuslibet rei tēpori generationis eius equale sit. vt in zᵒ de generatiōe. dicit̄. ergo necessariū est q̄ bonū ex toto per malū tollat̄. ¶ P̄. si malū diminuit bonū: aut illud bonū qđ est ei subiectuz: aut illud bonū qđ est ei oppositū: sed nō illud qđ est sibi subiectū: cuz nullū accidēs suū subiectū diminuat. ergo itelligit̄ diminuere illud bonū: qđ sibi opponit̄. ergo cū illud bonuz ex toto p̄uet: qz opposita nō possunt esse sīl. videt̄ q̄ bonū qđ per malū diminuit̄ ex toto tollatur.

Sed cōtra. Inter alia mala peius est malū culpe: malū culpe nō ex toto tollit bonū: dicit enim Dio. in 4.ᵒca. de diui. no. q̄ bona naturalia in angelis peccātibus integra permānserūt: cuz tamē peccatū eoz̄ sit grauissimū. ergo malū nō ex toto tollit bonū. ¶ P̄. pba dicit 4.ᵒ ethy. q̄ malū sī sit integrū seipm destrueret: sed maluz qđ ex toto tollit bonuz erit integruz maluz. ergo etiaz seipsuz destrueret: sed quicqđ seipsuz destruit impossibile est esse. ergo impossibile est esse aliquod malum quod ex toto corrumpat bonum.

Respondeo dicēdo. q̄ sic̄ ex dictis p̄z malū per se acceptuz p̄uatio quedā est: ad rōnem autē cuiuslibet p̄uationis tria requirunt̄. s. habitus oppositus: ⁊ subiectū taz habitus q̄ p̄uatiōis: ⁊ habilitas in subiecto ad receptionē habit⁹. ⁊ ideo triplex bonuz pōt cōsiderari. s. bonū qđ est pfectio opposita ipsi malo: ⁊ subiectum illius pfectionis ⁊ p̄uationis oppositē: ⁊ etiā ipsa habilitas ad perfectionē illā: que cum sit quedā quasi inchoatio et⁹ etiā bonū quoddā est. verbi gra. maluz culpe hz pro subiecto ipsam naturā aīe que bonuz quoddaz est: ⁊ pro oppsito ipsam gr̄am: ⁊ itez aīe inest habilitas quedā ad gratiaz habendā. Sciēdum est ergo q̄ malū culpe bonū gr̄e sibi oppositum ex toto tollit: de ipsa vo natura aīe que est sibi subiectuz nihil auferr̄: ipsaz vo habilitatē diminuit: ⁊ hoc est bonuz nature qđ ex culpa diminuit̄. Diminutio autez huius habilitatis nō est per subtractionez alicuius partis eius: sicuti enim qualitates ⁊ forme non augent̄ per additionē: vt in p̄mo dictū est. distinctione. 17. sed per itēsionē. ita etiā non diminuit̄ per subtractionē: sed per remissionē remissio autē hⁱ habilitatis est hⁱ q̄ elōgatio est ab actu. s. ab ipsa gratia: quāto enim potētia est magis propinqua actui tato cōpletioz est: cōtingit autē istaz habilitatē in ifinituz elōgatiozē ab actu fieri: ita q̄ semp remanebit habilitas: eo q̄ quilibet actus peccati facit aliquam elongationem a gratia. vnde semp remanet minoz: ⁊ mioz habilitas ⁊ magis a gratia distans: ⁊ post p̄muz peccatū non tollitur potētia ad scōm peccatū: imo est maioz ꝓnitas. ⁊ ideo pōt fieri maioz elōgatio: nunq̄ tamē habilitas ad gratiā ex toto tollet̄: quia habilitas ista causat̄ ex p̄ncipijs nature que p̄ncipia: vt dictum est: culpa nec tollit: nec minuit: ⁊ simile esset in naturalibus: si esset aliquis caloz qui in infinitum posset calefacere: ⁊ plus: ⁊ plus: semp tamē remaneret materia que ex natura sua haberet habilitatē ad frigus ⁊ eoz nullo modo amitteret: sed tamē illa habilitas semper fieret magis ⁊ magis longinqua ab actu.

Ad primum ergo dicēduz. q̄ ista diminutio non fit per subtractionē: sed per elongationez ab actu: vt dictū est. ¶ Ad zᵐ dōm. q̄ nihil subtrahitur de q̄titate vtutis vel potētie: ita vt non sit post peccatum in potētia ad tantū bonum: sicut ante vel ad tot bona sicut p̄us: sed tamē per quodlibet peccatū elongat̄ potentia ab actu: ⁊ in hoc infinitatez habet f̄m q̄ in infinitū hoc fieri contingit: vt dictuz est. ¶ Tertiū concedit̄: quia illa solutio nihil valet. ¶ Ad 4.ᵐ dōm. q̄ malū. i. ipsa p̄uatio que est in subiecto aliquo non corrūpit aliqd effectiue in subiecto illo vt fiat cōsumptio cōtinua: sicut humidum per caliduz consumit̄: sed corrūpit formaliter loquēdo. i. est ipsa corruptio qua corruptum est: ⁊ ideo ratio non pcedit. ¶ Ad 5ᵐ dōm. q̄ illud bonum nature quod per peccatuz diminuit̄ est mediū iter animā que ē subiectū culpe: ⁊ graz que est oppositū culpe. s. ipsa habilitas que gdē radicat̄ in aīa: ⁊ pficit̄ p gr̄am: ⁊ iō ex pte illa qua accedit ad gr̄az opponit̄ culpe rōne cui⁹ p culpā diminuit̄: vt semp elōgatio: a gr̄a fiat: sz ex pte illa q̄ i subā aīe radicat̄ nō opponit̄ clpe sed ē subz ei⁹: ⁊ iō semp manet in aīa q̄diu manet nā.

¶ Expositio textus.

Manifestuz est ex voluntate mala ⁊c.) Hoc dicit ad excludenduz quandā obiectionem ex verbis dñi exortam Matbei. 7. Non potest arboz bona ⁊c. ex quo videt̄ sequi q̄ res bona causa mali esse nō possit. ¶ Sed dicenduz. q̄ arboz est causa proxima fructus: causa vo p̄ma in genere illo est vel sol vel terra: ⁊ causa prima est cōmunis ⁊ bonis ⁊ malis arboziⁱ⁹: et bonis ⁊ malis fructibus: ideo ipsa natura voluntatis: sicut causa p̄ma est p̄ncipium bonaꝝ et malarū voluntatū: et bonoꝝ et malorum exteriozuz actuū vna et eadez. sed volūtas mala que comparat̄ arbori est causa mali actus exteriozis ꝓxima q̄ comparat̄ fructui. (Ecce habēs p̄maz voluntatē boni mutabilis ⁊c.) hoc non dicit. si angelus p̄mus: ⁊ homo nō peccasset quin alij sequentes peccare potuissent: sed quia ex illis p̄mis peccatis sequētia cōcomitata sunt. (ybi autez bonum non est ⁊c.) hoc non est intelligēduz de bono qđ per malū priuat̄: quia sic ratio sua non valeret: hoc enim bonū ante aduentuz mali est: sed post aduentuz mali non remanet: sed intelligit̄ de bono quod est subiectuz mali qđ quidem corrūpitur inquantū debita perfectione priuat̄. qđ si esse desisteret priuari non posset: et ita nec corrūpi. (Naturaliuz sunt p̄uationes bonoꝝ ⁊c.) hoc intelligenduz est de bono naturali vel ad quod natura est ordinata: sic̄ gratia vel virtus vel de ipsis habilitatibus ad hⁱ bona. si enim intelligeretur de bonis naturalibus que sunt de esse naturē vel naturā consequētes: sic falsuz esset: quia talia bona post peccatum integra manēt. vt Dio. dicit 4.ᵒ ca. de diui. no. (Illa dialeticoꝝ regula deficit ⁊c.) quomodo deficiat et quomodo non dictum est: sed f̄m intellectuz quo ꝓponitur vt regula nunq̄ deficit: quāuis aliquo modo ōficiat in bono et malo: quod non deficit in alys contrarys que spirituales formas designant. vt dictum est. (De ipsis rebus quibus homines ⁊c.) i. de peccatis: que etiam inquātum res sunt bonitatem quandam habent: sed inquantuz deficiunt mala sunt.

¶ Quid sit peccatum. ¶ Dist. xxxv.

Post hoc videndum est quid sit peccatuz. Peccatum est. vt ait Augu. Omne dictū vel factum vel cōcupituz quod fit ꝓtra legem dei. Idē in libro de duabus animabus. Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi: qđ iusticia vetat: in vtraq̄ assignatiōe de actuali peccato agit̄: ⁊ mortali: non veniali. Ex p̄dicta descriptione ostenditur peccatum esse volūtas mala siue locutio ⁊ operatio prava. i. actⁱ⁹ malus tā interioꝝ q̄ exterioꝝ. Ex altera vo ostēdit̄ esse actus interioꝝ. Voluntas enim vt in superioribus dictuz est motus animi est. actus ergo interioꝝ est. Ambro. quoq̄ in p̄imo li. de paradiso ait. Quid est peccatū nisi p̄uaricatio legis diuine ⁊ celestium inobedientia p̄ceptoꝝ: ergo in p̄uaricante peccatū est: sed in mādāte culpa non est. Non enim ꝓsisteret pctm̄ p̄uaricationis si interdictio non fuisset. Non ꝓsistente autē pctō non solum malitia: sed etiā virtus fortasse non eēt. Que nisi aliqua malitie fuissent semina: vel subsistere vel eminere non posset. Ecce p̄uaricationem legis ⁊ inobediēciam diffinit Ambro sius esse peccatum.

¶ Diuersoꝝ sentētias de peccato ponit.

Circa diuersitas huius nois occasione de pctō plurimi diuersa senserunt. Alij enim dixerūt voluntatē malam tantū esse pctm̄: ⁊ non actus exteriozes. Alij volūtatē ⁊ actus. Alij neutrum: dicētes oēs actus eē bonos: ⁊ a deo: ⁊ ex deo auctoze esse. Malum ait nihil esse: vt ait Aug. super Joānem. Omnia p ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factum est nihil. i. pctm̄: quod nihil est: ⁊ nihil fiūt homines cum peccāt. Supra etiam dixit Aug. q̄ malum est p̄uatio boni vel corruptio boni: quod etiā i lib. lxxiij. questionū ait. Summum malū nullū modū habet. caret enim omni bono. At modus aliquid boni est: nō igit̄ est: qz nulla specie ꝓtinet̄: totūq̄ hoc nomē mali de spēi p̄uatione reptū est. Itē in dogmatibus ecclesiasticis dicit̄: malū vel malitiā non eē a deo creatam: sed a dyabolo inuētā: qui ⁊ ipse bonus creatus est. Idē etiam in lib. ꝓtra manicheos: qđ sit peccare ostendit dicēs. Peccare quid aliud est: nisi in veritatis p̄ceptis: vel i ipsa veritate errare: Qz si non volūtate faciūt peccatores iniuste iudicant̄. Quid igit̄ in hac tāta varietate tenēduz: Quid dicēdum:

¶ Vera sīa de peccato hic ꝓponitur.

Sane dici pōt: ⁊ libere tradi dz peccatū esse actum malū interioꝝ ⁊ exteriozē. s. malam cogitationē: locutionē: ⁊ opationem. Precipue tamē in volūtate cōsistit pctm̄: ex qua tanq̄ ex arboze mala ꝓcedūt opera mala tanq̄ fructus mali. Quidā ait. dilig̃ter ꝓba aug. attēdētes: quibus supra ⁊ i alijs scripture locis vtitur: nō indocte tradūt volūtatem malam in actus malos inquātū sunt: vl̄ inquantū actus sunt bona eē: inq̄tū vo mala sunt pctā eē: qui volūtatē ⁊ actuz quēcūq; bonā dei nāz eē dicūt: inq̄tū actⁱ⁹ est vl̄ volūtas: ⁊ ex deo auctoze esse. Inquātū vo inordinate ⁊ ꝓtra legem dei fit ⁊ sine debito caret pctm̄ ē: ⁊ ita inquantū pctm̄ est nihil ē. nulla enim substantia ē: nullaq̄ natura est.

¶ Auctoritatibus probant voluntates ⁊ actus omnes esse bona inquantum sunt.

Quod ait volūtas oīs tactio bonum sit inq̄tū est: ex eo p̄bāt. qđ ait augu. in lib. de. lxxiij. q̄stionibⁱ⁹. Deus tātūmodo boni cā est. Quocirca mali auctor non est: omniū que sunt auctor est: que

Universidad de Deusto
Biblioteca

nc̃tũ sunt intãtũ bona sunt. Idẽ pbãs nihil casu fieri in mũdo ait in eodẽ. Quicqd casu fit temere fit. qcqd temere fit: nõ fit dei prouidẽtia. Si ergo casu fiũt aliqua in mũdo: nõ prouidẽtia vniuersus mũdus administrat̃. Si non prouidẽtia vniuersus mũdus administrat̃: aliqua natura vl̃ substantia est: que ad opus prouidẽtie dei nõ ptinet. Omne aũt qđ est: inquãtũ ẽ: bonũ est. Summus enim bonũ est illud bonum: cuius ptícipatione sunt cetera bona: t omne qđ mutabile ẽ: non p se: sed boni illius ptícipatione inquãtũ ẽ bonus est: qđ diuinã etiã prouidentiaꝫ vocamus. Nihil igit̃ casu fit in mũdo. His testimonijs initit̃ur ad ostendẽdũ omne qđ ẽ: inc̃tũ est bonus esse. Vñ augu. in lib. primo. de doctrina x̃piana ait. Ille summe ac primit⁹ ẽ qui oio incõmutabilis est: t cetera que sunt nisi ab illo esse non põt: t intrñ bona sunt inc̃tus bona acceperũt vt sint. Ex p̃dictis colligit̃ atq; infert: qz si mala voluntas t mala actio: inc̃tũ ẽ bona ẽ: ꝫ qs ẽ q̃ diffitetur malã volũtatẽ esse: t malã actionẽ. Mala igit̃ volũtas siue actio inc̃tũ ẽ: bonũ est: t inc̃tum volũtas ẽ: vel bonũ sil̃r ẽ: sed ex vicio mala ẽ: qđ viciũ a deo nõ ẽ: neq; aliqd ẽ. Qđ aug. notasse videt in lib. de lxxiij. qõnib⁹ dicẽs: viciuꝫ est volũtatis quo ẽ homo deterior qđ vicium longe abest a volũtate dei: vt rõ docet. Ex hoc loco pbãt volũtatẽ inc̃tũ viciosa ẽ: nõ eẽ a deo t inquãtũ viciosa ẽ pctñ esse. Et pctñ ẽ vt aiũt inquãtũ non bz ordinẽꝫ nec finem debitum. ita t actio inquantum ex malo procedit: t ordinẽ non habet: t i malum tendit.

¶ Alia pbatio q̃ ois act⁹ inquãtũ ẽ bonus ẽ.

ITem t alr̃ pbãt oẽm actũ iteriorem vel exteriorẽ inquantũ ẽ esse bonũ: ga nõ esset actus malus: nisi esset res bona: qz nõ ẽ aliqua res mala: nisi eadeꝫ res bona sit. Vñ Aug. i enche. Ois natura bonum ẽ: nec res aliq̃ mala eẽt: si res ipsa q̃ mala ẽ nã nõ eẽt. Nõ igit̃ põt eẽ malũ: nisi eẽt aliqđ bonum. Qđ cũ dici videat absurde: cõnexio tñ rõcinationis nos ꝓpellit hoc dicere. Ex predictis testimonijs asserũt oẽs act⁹ inc̃tũ sũt: eẽ res bonas: nec aliqd eẽ malũ. i. pctñ: nisi idẽ quoq; bz aliqd bonũ sit: t ois quꝫ sunt inquãtum sunt: deũ auctorẽ p̃dicãt: t ei⁹ volũtate oia esse quecunq; sunt: que inquantũ sunt nature sunt.

¶ Obiectio contra illos qui dicunt omnes act⁹ inquantum sunt esse bonos.

OBiꝫ opponit̃ si oia que sunt: iquãtũ sunt: bona sunt t nature sunt: ḡ adulterium t homicidiuꝫ t filia inc̃tum sunt: bona sunt: t nature sũt: t deo volẽte fiũt. Qđ si est: tũc illi qui faciũt illa: bona agũt. Qđ penit⁹ absurdũ est. His ꝙ sic illi rñdent: dicũt equidẽ adulteriũ homicidiuꝫ t huiusmodi non simpl̃r actus denotare: sed actũ vicia. Actusq; ipsos adulteriꝝ t homicidiꝝ inquantuꝫ sunt: vel inquãtũ actus sunt: a deo esse t bonas naturas esse: sed non inquãtuꝫ adulteriũ t homicidium sunt. Et iõ non seq dicũt: si actus qui homicidia t adulteria sunt a deo sunt: q̃ homicidia t adulteria a deo sint. Itẽ aliter eis opponit̃. Si aliqd non ẽ malũ qđ non sit natura vl̃ res bona: quõ igit̃ peccata sunt: nõ credere in deũ: non ire ad ecclesiam: t huiusmodi cum ista nõ sint nature: imo omnino nõ sint: Non est. n. aliqd vel res aliqua: nõ ire ad ecclesiam: vel non credere t huiusmodi. Ad qđ dicũt bis atq; huiusmodi dictionibus que videtur p̃riuationes simpliciter notare t nihil ponere: q̃ per negationeꝫ dicuntur: vere aliqua poni: actusq; per eas significari. Non credere enim in christum incredulitateꝫ dicũt: t noĩe incredulitatis malũ mẽtis actũ significari. Ita ẽt cũ dr̃. Non ire ad ecclesiã malum est: nõ eũtis cõẽptus significatur. i. voluntas mala vel ꝓpositũ: hoc est enim declinare a bono: t ideo malũ est: sicut ecõuerso declinare a malo bonũ est. Sicut igitur ꝺclinatio a malo q̃nq; aliqd ponit. s. volũtatẽ t ꝓposituꝫ vitandi malũ. Non enim põt esse bonũ qđ ois nihil est: ita ꝺclinatio a bono aliqd quod est significat. s. voluntatẽ t ꝓpositum mali: t ꝑm hoc vera est t generalis illa peccati mortalis descriptio quã supra posuit Aug.

¶ Utrum malus actus inquantum peccatũ est sit p̃riuatio vel corruptio boni.

POst est etiã queri ab eisdẽ cum peccatum sit: vt supra dictũ est: p̃riuatio vl̃ corruptio boni: t ois actus malus sit peccatũ: vtrum sit p̃riuatio vel corruptio boni inc̃tũ peccatuꝫ est: vel non. Si enim inquãtũ peccatũ est corruptio boni est: cuꝫ corruptio vel p̃riuatio boni pena sit hoĩ: inc̃tũ igit̃ peccatũ ẽ: pena est. Qz si ẽ: tũc inc̃tũ peccatuꝫ ẽ bonũ esse videtur: t a deo esse. Si aut̃ nõ inc̃tum peccatuꝫ ẽ corruptio boni ẽ: queri̇t ꝑm qđ corruptio sit. Si enim corruptio ẽ: t nõ inquãtum peccatum ẽ: cum nõ sit nisi bonũ ꝓterq; inquantum peccatũ ẽ. ergo inquãtũ bonuꝫ ẽ corruptio vel p̃riuatio boni ẽ. Ad qđ etiam ipsi dicũt actum malum nõ inc̃tũ ẽ: nec inquãtũ bonum ẽ: esse p̃riuationẽ vl̃ corruptionẽ boni: sed inc̃tum pctñ ẽ: nõ tamẽ inquãtuꝫ peccatuꝫ ẽ pena

est: vel aliquid qđ ex deo sit. Ut enim ex verbis Aug. ꝑmissis colligit̃ peccatuꝫ dicit̃ corruptio vel p̃riuatio actiue nõ passiue. Nam ideo malũ vel peccatuꝫ dicit̃ corruptio boni: quia naturã bonam qualicũq; p̃riuat bono. Nam si nõ p̃riuat aliquo bono non nocet. vt supra Aug⁹. ait. Nocet autem. admisit igitur bonum. Nõ autem nocet nisi inquantũ pctñ est. ergo inquãtũ peccatum est p̃riuat bono. Itaq; inquãtũ peccatuꝫ est p̃riuatio est: vel corruptio bont.

¶ Quomodo inquantum peccatũ est possit corrumpere bonum cum nihil sit.

SEd cum nihil sit inquantũ peccatuꝫ ẽ: quõ põt bonum corrũpere vel adimere. Aug. de hoc docet in libro de natura boni dicẽs. Abstinere a cibo nõ est aliqua substantia: tamen substantia corporis si omnino abstineat̃ a cibo: langueſcit t frãgitur Sic non est substantia peccatuꝫ: eo tamẽ natura anime corrumpitur.

¶ Qz peccatum ꝓprie corruptio aie est: t quõ.

PEccatuꝫ ꝙ. i. culpa ꝓprie anime corruptio est. Si autem queri̇t i quo possit corrũpi anima: in parabola illius qui icidit in latronibus: qui eum spolianerunt t vulneraverunt: claresćit. Incidit enim hõ in latrones: qñ per peccatum in potestatẽ diaboli trahit̃: t tũc per peccatum spoliat̃ gratuitis donis. i. virtutibus: t in naturalibus bonis vulnerat̃: que sunt ratio: intellectus memoria t ingenium t huiusmodi: que p peccatum obtenebrant̃ t vitiant̃: per peccatuꝫ etiam p̃riuatur illo bono: cuius participatione cetera bona sunt. Quo tanto magis p̃riuat̃ q̃nto magis se ab eo elongat.

¶ Qualr̃ hõ se elongat a deo. s. per dissimilitudinem quam facit peccatum.

AB eo autẽ se elongat per peccatum: non loci distãtia: quia vbiq; totus t presens est oibus: t oia in ipso sunt: vt ait Aug. in lib. de. lxxiij. qõnibus t ipse locus non est. Locus tamen dei abusiue dicitur templum dei: non q̃ eo cõtineatur: sed q̃ ei presens sit t inhabitans. Id autem anima mũda intelligit̃: p peccatum igit̃ nõ ꝑm locũ aliquis longe fit a deo: t in eo longe fit q̃ ab eius filitudie recedit: t tanto longi⁹ q̃to fit dissilior. Illa aũt vt ait Aug. i li. de. lxxiij. qõnib⁹. Que participatõe similia sunt deo: recipiũt de filitudinez. At ipsa similitudo nullo modo ex aliqua parte põt esse dissimilis. Unde fit vt cum similitudo patris filius sit: ex nulla parte patri possit esse dissimilis: cuius participatione similia sunt quecũq; deo similia sunt: t illa possunt recipere dissimilitudinez. Nihil est autẽ qđ hominem a deo dissimilez faciat: quẽadmodũ peccatum. Cum aũt peccatum sit corruptio vel p̃riuatio boni que est in anima: est etiaꝫ p̃riuatio t corruptio boni corporis: sicut corpus hois p̃riuatum beneficio illius imortalitatis t impassibilitatis quam habuit ante peccatum.

¶ An pena sit p̃riuatio boni.

QUeri autem solet: vtrũ t pena sit p̃riuatio vel corruptio boni. Ad qđ facile respõderi potest: si predicta ad memoriam reuocentur. Diximus enim supra p̃riuationem vel corruptionẽ boni accipi actiue vel passiue. i. ꝑm efficientiaꝫ vel effectuꝫ Ideoq; p̃riuatio vel corruptio boni dicit̃ t peccatum t pena. Sed peccatum ꝑm efficiẽtiam: quia p̃riuat vel corrumpit bonum. Pena autẽ ꝑm effectum. i. scõꝫ passionem que est effectus peccati. Aliud est enim pena. Aliud culpa. Alterum est dei. i. pena. Alterum dyaboli vel hominis est. i. culpa.

¶ Diuisio textus.

QUia in peccato actuali duo ꝓsideranr̃. s. defect⁹ ex quo rõneꝫ mali bz: t subꝫ act⁹ ꝑm quã actuale peccatũ dr̃: determinato de peccato actuali ꝑm q̃ bz rõnẽ mali. Dic̃ icipit determinare de eo q̃tũ ad subꝫ act⁹ in qua defect⁹ fundat̃: ꝑm quẽ malum dr̃. t diuidit̃ in ptes duas. In p̃ma determinat de peccato q̃tũ ad actũ. In scõa de potẽtia que est ad actuꝫ peccati. 44. dist. (Post p̃dicta cõsideratione dignũ ꝛc̃.) Prima diuidit̃ in duas. In p̃ma determinat de peccato in generali. In secũda descẽdit ad peccatoꝝ dr̃ias. 43. di. (Luꝫ aũt volũtatẽ malã ꝛc̃.) Prima diuidit̃ in duas. In prima determinat de actu peccati generali: sed q̃ act⁹ peccati vel est interior volũtatis vel est exterior. Ideo in scõa pte descendit ad vtrosq; actus. 38. di. (Post p̃dicta de volũtate eiusq; fine ꝛc̃.) Prima diuidit̃ in duas. In p̃ma ꝓsequitur opinionẽ quoꝝdã dicentiũ actus peccatoꝝ a deo esse. In scõa ponit opinionẽ ꝑriã. 37. di. (Sũt aũt alq ꝑmi alr̃ lõge ꝛc̃.) Prima diuidit̃ in duas. In p̃ma ꝓsequit̃ opinionem eoꝝ qui dicũt oẽs actus ex deo esse. In secũda ex incideti q̃ ℔ disputatio mota exigebat iterponit̃ de opatõe peccati ad penã: vtrũ peccatũ pena esse possit. 30. di. (Sciẽdum est tñ quedaꝫ sic esse peccata ꝛc̃.) Prima diuidit̃ in tres. In p̃ma ponit diffinitionẽ peccati. In secunda inducit diuersas opiniones ex datis descriptionibus occasionatas. ibi. (Quocirca diuersitatis huiusmõi vboꝝ occasiõe ꝛc̃.) In tertia ꝓsequit̃ illaꝫ opinionẽ: q̃ oẽs act⁹ a deo sunt. ibi. (Quidã diligẽter attẽdẽtes ꝛc̃.) Circa t̃ duo facit. Prio narrat diuersas opiones. Secũdo breuiter dixit qđ de eis tenẽdum sit. ibi. (Sane dici põt ꝛc̃.) Tertia pars diuidit̃ in partes tres. In p̃ma ponit̃ opinio. In scõa ponit̃ opinionis ꝓfirmatio ꝓ rõnes. ibi. (Qz aũt ois volũtas t actio ꝛc̃.) In tertia ponit̃ rñsio ad ea que in cõtrariũ obyci possunt. ibi. (Quibus opponit̃ si oia que sunt ꝛc̃.) Circa scõꝫ duas rõnes ponit. Prima accipit̃ ex rõne entis. Scõa ex bitudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne mali ad bonum in quo necessario in subo maluz ꝓsistit ibi. (Ité ꝛ alr ꝓbant ꝛc.) ꝓma ratio talis est. omne ens inq̃tũ ens bonuz est: ꝛ a deo est: sed ois actio est ens. g̃ ꝛc. ꝓmo ꝓbat maiorẽ. Scõo ꝓponit minorẽ: ꝛ inducit ꝛclusionẽ. ibi. (Ex ꝑdictis colligit atq; inferr ꝛc.) (Quib⁹ opponitur si ois ꝛc.) Vic excludit obiectiones que ꝓtra hãc opinionẽ ꝑsit esse. Et diuidit in tres ſm tres obiectiones. ꝓma sumit ex bis actib⁹ q; mox notiati in malũ sonãt vt homicidiũ ꝛc. Scõa ex omissionib⁹ que actũ hr̃e nõ videntur. ibi. (Item alr eis opponit ꝛc.) Tertia ex cõparatione pene ad culpã. ibi. (Etiã queri põt ꝛc.) Et diuidit in ptes duas. In ꝓma ponit obiectionẽ et soluit eaz ostẽdẽs q; aliter est corruptio boni culpa q̃ pena. In scõa mouet q̃sdaz qõnes ex solutione occasionatas. ibi. (Sed cũ nihil sit ꝛc.) Et circa hoc duo facit. ꝓmo ingrit quõ culpa possit esse corruptio actiue. Secũdo quõ pena sit corruptio passiue. ibi. (Queri aũt solet ꝛc.) Circa ꝓmũ facit tria. ꝓmo ostẽdit bonum per quod malũ culpe actiue corruptio dicitur. Secũdo ostẽdit cuius boni sit corruptio. ibi. (Peccatũ vo. i. culpa ꝛc.) Tertio expõit quoddã qõ dixerat. s. qualr aliquis a deo elongeꝛ. ibi. (Ab eo se elongãt per peccatũ ꝛc.)

¶ Questio. I.

Hic querũtur. v. ꝓmo de diuisiõe mali in culpaz ꝛ penam. Scõo de diffinitione culpe. Tertio: si ois culpa in actu ꝓsistit. Quarto: si in actu interiori tantum vel in exteriori. Quinto: si culpa est corruptio potentiarum anime.

¶ Utrum malum diuidatur sufficienter per malum culpe ꝛ pene. I.

Ad primuz sic ꝓcedit. Uidetur q; nõ sufficienter malũ ꝑ culpã ꝛ penã diuidat. Malũ nihil aliud est q̃ defect⁹ boni. sed omne qõ inuenit alio min⁹ bonũ non est sine defectu alicuius boni. ergo omne quod est minus bonum est etiam maluz: sed omnia creata sunt minus bona. cũ ergo multe creature sint in quibus nõ est pena: neq; culpa: videtur q; maluz non sufficiẽter per penam ꝛ culpã diuidat. ¶ ꝑ. in illis que non habẽt dominium sui actus malum culpe esse non põt. In quibus autez culpa non est nec pena est: qz pena culpe debeꝛ. cũ g̃ multa sint que volũtatem non habent: ꝛ ita nec dominiuz sui actus: in quibus tamẽ est aliquod malum: vt in rebus insensibilibus patet: videt q; malum non sufficiẽter per penam et culpam diuidatur. ¶ ꝑ. Aug. dicit q; malum ideo dicit quia nocet: sz omne quod nocet pena est. ergo omne maluz aliqua pena est. ergo non cõuenienter aliquod malum contra penam diuiditur. ¶ Si dicatur q; pena nocet passiue: sed culpa nocet actiue. ¶ Contra. ꝓassio est effectus illatioq; actionis. si ergo pena est nocumentum passiuum: et culpa nocumentum actiuum: omnis pena erit illatio quedam culpe: et ita omnis qui penam infert culpã perpetrabit: quod hereticuz est: quia sic ordo iusticie deperiret. ¶ ꝑ. aliqua pena est que tantũ in negatione cõsistit: vt carentia visionis diuine: sed passio non est tantum negatio: imo est aliqõ ens positiue dictuz: cum sit vnuz de decez generibus. ergo non omnis pena est nocumẽtum passiue dictũ. ¶ ꝑ. quedam culpe sunt in quibus nullus actus ꝓsistit: vt patet: precipue in culpa originali: sed nihil nocet actiue: nisi per actionem aliquaz. ergo non omnis culpa est nocumẽtũ actiuũ.

Sed cõtra. est quod Aug. dicit omne maluz nostrũ est vel quod agimus vel quod patimur sed malum qõ agimus culpa est: malũ qõ patimur pena ẽ.

Respondeo (g̃ malũ per culpaz et penã diuidit. dicẽdũ. q; sicut supra dictum est malum per se loquẽdo ꝓtriõ quedam est alicuius boni: Bonum aũt in perfectione ꝛ actu cõsistit. vnde oz ſm distinctionez ꝓfectionũ distinctionẽ maloꝝ esse. Est aũt duplex actus vel perfectio. s. actus ꝓmus et secũdus: actus ꝓmus est ipsa ꝓma forma. actus secũdus est operatio: ꝛ ideo ex peruatione vtriusq; perfectionis diuerse mali differẽtie ꝓsurgunt. Si enim pueꝛ aliqua forma vel ꝓfectio alicuius rei naturalis diceꝛ esse maluz nature: si aũt ꝓueꝛ ꝓfectio operationis diceꝛ esse peccatũ: qz vt in secũdo physicoꝝ dicit. peccatũ est in bis que nata sunt finẽ cõsequi: cum nõ cõsequunt: quelibet aũt res per suam operationẽ finẽ suuz natus est cõsequi. vnde oportz q; peccatũ in operatione cõsistat ſm q; nõ est directa vt finis exigit: ſm q; grãmaticus nõ recte scribit: nec parat recte medicus potionẽ: sed vt in ꝟ metaphy. dicit. bonum ꝛ maluz quodã speciali modo est in bis que per electionẽ agũt: que rationem finis cognoscũt: ꝛ finem sibi determinare possunt: ꝛ ideo peccatum in talibus quandã specialem mali rationẽ accipit. vt. s. peccatum in eis etiã culpa dicaꝛ: vnde peccatuz in pluribus q̃ culpa ẽ quia vt ex 2° phy. habeꝛ peccatũ est ꝛ in bis que ſm naturam sunt: ꝛ in bis que sunt ſm artẽ: sed culpa non põt esse in bis nisi que per voluntatẽ sunt: nihil enim culpe rationem obtinet: nisi quod vituperabile est: neq; vituperium alicui debetur propter inordinatum actum: nisi ille actus suo dominio subiaceat: habere autem dominiuz sup̃ suos actus: vt. s. possit facere ꝛ non facere volũtatis proprii est. vnde culpa super peccatum addit vt sit voluntatis actus. similiter etiam malum nature in electionem habentibus specialem quãdam rationez mali accipit. s. rationez pene: inquantum volũtas defectui dissentit. vnde omnis pena malum nature est: dicitur enim pena maluz. vt Aug. dicit quia nature bone nocet inquantum subtrahit sibi id per quod natura perficitur vel in suo esse naturali: vt cecitas: vel in nature superadditis: vt subtractio gratie: vel huiusmodi. Quidam tamẽ dicũt q; etiam in brutis defectus naturalis rationem pene sortitur: sed melius videt vt pena non sit nisi vbi culpa esse potest: ꝛ ita patet q; malũ rationalis creature sufficienter ꝛ conueniẽter per penam ꝛ culpam diuiditur.

Ad primum ergo dicẽdũ. q; nomen defectus potest sumi vel negatiue vel priuatiue. si sumatur negatiue: sic non omne quod habet defectum alicuius boni cõtinuo malũ est: quia maluz ꝓpatio est. vnde nõ est nisi defectus cius qõ quis natus est: ꝛ debet habere. Si aũt ꝓpatiue: sic patet q; nõ omne qõ caret aliquo bono defectum habet: non enim est defectus in lapide q; nõ videt. vnde patet q; ratio ꝓcedit ex equitocatione huius nominis defectus. ¶ Ad scõm dicẽdum. q; culpa ꝛ pena nõ sunt differẽtie mali absolute sumpti: sed mali ſm q; est in habẽtibus electionẽ: vt dictum est. ¶ Ad tertiuz dicenduz: q; nocere dicit dupliciter. s. effectiue: ꝛ formaliter: formaliter autẽ nocere dicitur ipsum nocumẽtũ siue ipsa ademptio boni vel ꝓpatio: sicut albedo facit album: et sic omne qõ nocet pena est in bis que nata sunt penã subire. si aũt sumaꝛ effectiue: sic dicit nocere id qõ causat ꝓpationem alicui⁹ ꝓfectiõis in re: ꝛ hoc modo culpa nocet: qz per actũ deordinatũ auferꝛ aliqua ꝓfectio. s. gr̃a: ꝛ tñ ipsa ꝓpatio gratie pena est: ꝛ hoc est qõ magister dicꝛ q; culpa ẽ corruptio boni actiue: qz. s. malũ culpe cõsistit in defectu actus ſm q; deficit a debito fine: ꝛ debitis circũstãtijs: ꝛ iste actus deficiẽs agit vel efficit in alia ꝓpationez gr̃e: et ipsa ꝓpatio gr̃e passiue accepta pena est. ¶ Ad 4.ᵐ dõm. q; ois pena g̃ daz corruptio est ab aliquo agẽte iducta: ꝛ q̃uis culpa sit qd actiuũ corruptionis: non tñ oẽ actiuum corruptionis culpa est. ꝛ ideo non oportet q; omnis qui penã infert culpam incurrat. ¶ Ad quintum dicendũ: q; passio potest sumi dupliciter vel q̃tum ad nãm rei, put logicus ꝛ nãlis passionez considerat: ꝛ hoc modo nõ opz oẽm penã passionem esse: sz quandam. sc̃z penã sensus: vel q̃tum ad modum significãdi prout grãmaticus considerat: ꝛ sic illud passiue dicit: qõ a vbo passiuo derivat. vnde ꝓpatio qua aliquis ꝓuat aliquo dicit ꝓuatio passiua: ꝛ ꝓuatio qua aliquis ꝓuat dicitur ꝓuatio actiua: ꝛ hoc modo sumendo passionem ois pena est corruptio vel ꝓuatio passiua. ¶ Ad sextuz dõm: q; nõ dicit culpa corruptio actiua: qz in actu cõsistat: sz magis: qz corruptionẽ agit: ꝛ ideo obiectio non procedit. cõtingit enim per id quod nõ est actus effici vel induci ꝓuationem passiue dictam. verum tamen in omni culpa operatio requiratur postea dicetur.

¶ Utrũ diffões pcti b̃ ponite sint conueniẽter. II.

Ad secundum sic ꝓceditur. Uideꝛ q; peccatũ iconueniẽter in proposito diffiniatur. Illud enim quod diffinit oportet aliqd esse: qz questio an est precedit questionẽ quid est: ꝛ iterũ omne qõ diffinitur essentiã habet: cuz diffinitio essentiaz rei significet: sz ſm Augustinũ peccatũ nihil est: ꝛ nihil fiunt boies cuz peccant. g̃ diffiniri nõ põt. ¶ ꝑ. diffinitio oz cõuerti cũ diffinito: sz diffões hic date de peccato nõ cõueniunt oi peccato vt in littera dicit. g̃ inconuenienter assignate sunt. ¶ ꝑ. in diffinitiõe superioris non debet poni iferius: sed cõcupituz vel dictuz vel factuz est iferius q̃ peccatum: qz omne fctñ cõtra legem dei est peccatuz: sed nõ conuertitur. ergo inconuenienter assignatur descriptio ex posterioribus ſm nãm. ¶ ꝑ. spãli vtuti speciale peccatuz opponitur: sed iusticia ẽ quedam vtus specialis. ergo peccatum non debet diffiniri vniuersalr sumptuz per oppositionẽ ad iusticiã. ¶ ꝑ. obedientia est qdam spãlis vtus: sz obedientie opponit inobedientia. ergo ꝛ inobedietia erit speciale pctñ. cum ergo species in diffõne generis poni nõ debeat: videꝛ q; iconuenienter pctñ vniuersalr sumptũ per iobedientiã diffiniatur.

Respondeo q; sicut dictuz est: peccatũ dicit malũ q; in operatiõe consistit. vñ ad rõnem peccati duo concurrũt. s. actus ꝛ ipse defectus ex quo ratio mali incidit: defectus autẽ ille qui causat rõnẽ mali in peccato: vt dictuz est: est defectus rectitudinis in actu: per quã dirigebatur in finẽ: finis autẽ rõnalis nature vltimus quẽ precipue theologus cõsiderat est ipsa beatitudo eterna ad quẽ finẽ lex dina nos dirigit sicut ista ꝛ iusticia sicut illũ iclinãs. ꝛ ideo pctñ triplr hic describitur. In ꝓma enim descriptiõe tangit suba actus in ordine ad instãs: gbus actus exerceꝛ cũ dr: dictũ vel factũ vel cõcupitum: ꝛ tangit ꝓuatio illius dirigentis qõ instruẽdo dirigit. s. legis: cũ dr qõ fit cõtra vñi legem. In scõa aũt descriptiõe tangit suba actus ex parte obiecti in hoc qõ dicit voluntas retinẽdi vel consequẽdi: ꝛ ꝓuatio illius dirigentis qõ in finẽ iclinat per modũ habitus in hoc qõ dicit qõ insticia vetat. In tertia autẽ descriptiõe tangit illud qõ ẽ formale in pctõ ex quo rõnez mali b̃. s. ꝓuatio dirigẽtis in finẽ: in hoc qõ dr̃ preuaricatio legis diuine: ꝛ deordinatio ab ipso fine in hoc qõ dicitur celestium inobedientia ꝛc.

Ad primuz ergo dõm: q; ſz q; aliqua habẽt eẽ possunt diffiniri: vt in. 7. meta. dr̃. vnde qz ens per ꝓs de suba dr̃ que pfecte rõnẽ entis b̃: iõ nil pfecte diffinit nisi suba. accñtia aũt sicut incõplete rõnẽ entis participãt: ita ꝛ diffõnẽ absolutã nõ habẽt: qz in diffõnibus eoꝝ ponitur aliqd qõ est extra genus eoꝝ. s. subm ipoꝝ. Si milr ẽt cũ ens quodãmodo dicaꝛ de ꝓuationib⁹ ꝛ negationib⁹. vt in 4. meta. dr̃. eoꝝ ẽt põt eẽ aliqs mod⁹ diffõnis icõpletissimus q; est quasi exponẽs nominis significationẽ nõ essentiam indicãs: quã nullã habet: nõ aũt ita q; pctñ oino sit ꝓpatio ꝛ negatio: sz q̃tuz ad id soluz ex quo formalr rõnem mali bz. ꝛ iõ ex parte illa diffinit ꝑ ꝓpationẽ: vt ꝑz ex oibus descriptionibus in lra positis. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q; peccatũ nõ dr̃ vniuoce de oibus generib⁹ pctõꝝ: sz per ꝓs de pctõ actuali mortali a q̃ pctñ veniale defic ex b̃ q; nõ oio a fine deordinat: sz aliquo modo a fine retardat ordine ad finẽ saluato. vñ deficit ex parte illa ex qua pctñ formalr rõnẽ mali bz. Originale autẽ deficit ab eo ex pte ipsius sube actus. actuale enim mortale est volũtariũ voluntate ꝓpria illius in quo est: sz originale est voluntariũ voluntate alterius. vñ deficit ex parte illa ex qua pctñ bz rõnem culpe. ꝛ ideo nõ opz q; diffinitio peccati in genere cõueniat nisi illi pctõ in quo perfecte ratio generis inuenitur: põt aũt ꝛ diffõ peccati in genere eis ſm qd conuenire: sicut ꝛ rõ generis in eis per posteriꝰ inuenit. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q; sicut aliquãdo vtimur nõ veris differẽtijs loco verarum ꝓpter earuz occultationẽ: vt in. 7. meta. dr̃. ita etiam loco veri generis poteſt poni aliqd ꝓ qõ genus magis inotescat: ꝛ sic Aug. intendens magis plane q̃ artificialr loqui genus peccati qõ est operatio per istam circũlocutionẽ dictuz vel factũ ꝛc. signficauit. ¶ Ad q̃rtuz dõm: q; iusticia non sumit hic ꝓut est spãlis vtus: sed ꝓ iusticia gnãli: que est idez subo: qõ ois virtus: vt in. 5. ethy. phs dicit: differens a vtute soluz rõne: qz vtus dr̃ ſm q; ad actum dirigit: iusticia vo ſm q; rectitudini legis concordat: ꝛ ſm q; in bonũ cõe cedit. ¶ Ad qntuz dõm: q; obediẽtia ẽt quãdoq; sumit spãlis: vt vtus: quãdo. s. spãlis ratio ad faciendũ aliquid est auctoritas precipientis: ꝛ huic opponitur inobedientia que est spãle pctñ: quando. s. aliquis ꝓtermittit boc qõ est ꝓceptũ spãliter in cõtemptum precipiẽtis: aliquãdo aũt obediẽtia sumit quasi oẽm vtutẽ cõsequẽs. actus enim ois vtutis in precepto legis est. vnde quicunq; aliquẽ actũ virtutis facit obedit: ꝛ huic obedientie opponitur inobedientia: que omne peccatum mortale consequitur: ꝛ hoc modo inobedientia hic in diffinitione peccati ponitur.

¶ Utrum in oi pctõ sit aliquis actus. III.

Ad tertiuz sic ꝓceditur. Uideꝛ q; omne peccatũ in actu consistat: ẽt peccatũ omissiõis. ꝓctñ enim est dictũ vel factũ vel cõcupituz cõtra legez dei: vt dictuz est: sz in B qõ dr̃ dictũ vel factũ vel ꝛcupitũ tangitur aliqs actus. g̃ ẽt pctñ omissiõis in aliquo actu cõsistit. ¶ ꝑ. omne pctñ vel est originale vel actuale: sed omissio nõ est originale pctñ: qz originale equalr in omnes tranſit qui per concupiscentiam generantur: non autem in oibus est pctñ omissionis. g̃ oportet q; sit actuale: sed actuale ab actu dicit. g̃ omissionis peccatum aliquẽ actum significat. ¶ ꝑ. quicunq; se habet similiter nunc ꝛ ꝓius non magis nunc q̃ ꝓus peccat: sed aliquis qui nihil agit similiter se b̃ nunc ꝛ ꝓius. si ergo aliquando talis peccat continue dum actum illum non agit videtur peccare. hoc autem inconueniens est: qz sic peccatum omissionis quolibet grauissimuz esset. ergo peccatum omissionis nõ est si aliquis oino nihil agat: sed oportet q; sit in eo aliquis actus. ¶ ꝑ. demerituz opponitur merito: sz merituz non potest esse nisi per actuz. cum ergo opposita ad idem genus reducantur: videtur q; omne peccatuz ꝛ demeritũ in actu aliquo consistat. ¶ ꝑ. Augusti. dicit. q; omne peccatum est voluntarium. si ergo omissio est peccatum: videtur q; saltem actum voluntatis in ea esse oporteat. ¶ Preterea. sicut supra dictuz est malum esse non posset nisi esset bonum in quo maluz consisteret: sz vbi nullus est actus nõ inuenitur aliqõ bonũ in quo deformitas peccati fundeꝛ. g̃ videꝛ q; non possit esse aliqõ peccatũ in quo non sit aliquis actus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sz cōtra Ambrosi⁹ dicit in littera. ꝓ peccatuz est preuaricatio legi dine ⁊ celest. inobe. ¶ ℙ. ꝓcedit quedā sunt affirmatiua quedaz negatiua. cuz ergo aliquis nihil agendo inobediēs diuinis preceptis affirmatiuis existat: videt ꝙ peccatū omissionis possit esse vbi nō est aliquis actus. ¶ ℙ. nihil iuste punit nisi peccatuz: sz ei qui non facit quod preceptuz est sibi: eriaz si nullum actuz faciat: iuste pena infligit. ergo ⁊ si nulluz actuz agat aliqs: nihilominus omittendo peccat.

Respondeo dōm: ꝙ omne peccatū oportet aliquo modo in actu consistere: nō tamē eodem modo: peccatū enim originale: sicut rationez culpe habet: ex hoc ꝙ voluntariū est: non quidē voluntate propria sed voluntate alterius: ita etiā rationē peccati habz ex hoc ꝙ per actuz alterius inductuz est: sed peccata actualia etiā in actu proprio illius in quo sunt cōsistunt: ⁊ hoc quidē planū est in his que per cōmissionē peccant. vtruz autē in peccato omissionis sit aliquis actus a potētia elicitus super B duplex opinio est. Quidā autē dicunt ꝙ in peccato omissionis semper oportet aliquē actum esse per quē aliquis retardat ab expletione mandati vel precepti siue interiorē voluntatis: vt cuz aliquis vult precepto nō obedire siue exteriorē: vt cuz aliquis facit aliquē actum per quē ab expletione precepti impeditur ⁊ ponit exemplum de illo qui nimis vigilat: ⁊ non potest surgere hora debita. Sed ista opīo nō videt necessitatem habere: cuz eni voluntas libera sit: nec ad aliquid faciēdū vel nō faciendum determinet potest B modo pretermittere aliquid ꝙ eius contrariuz non velit: nec de eius contrario cogitet: nec etiā de aliquo alio quod sit per se impedimētū eius quod facere tenet: ⁊ si enim aliquid velit quod ꝯtum in se nō est impedimentū expletionis precepti: sicut oppositū cōstat ꝙ ex hoc ꝙ vult illud nō peccat: qz illud pōt esse fm se licituz: sed peccat in eo ꝙ pretermittit id quod facere debet. ergo cōstat ꝙ ille actus vel exterior vel interior per accidens ad peccatuz omissionis pertinet: ⁊ ita in eo deformitas omissionis non fundat: nec iteruz in actu contrario precepti: qz posituz est ꝙ talis act⁹ non sit. cum voluntas possit in neutrum oppositoruz ferri: sicut etiam deus nec vult mala fieri: nec vult mala non fieri. nec alicui dubiū est ꝙ aliquo sic se habente per omissionem peccat: qz iuste punit ex hoc ꝙ preceptuz non implet. vnde patet ꝙ peccatuz omissionis in sola negatione actus debiti ꝟsistit. Et h̄ est alia opīo. Sed qz opposita in idē genus reducuntur. ideo omissio actus peccati rationē consequit ex eo ꝙ volūtaria est: sicut ⁊ actus voluntarius rationem peccati ⁊ culpe habet: ⁊ huic etiā consonāt verba philosophi in 3° ethy co⁹. vbi ostendit negligentiaz sciendi vel faciendi aliquid iuste a legibus puniri: ex hoc ꝙ sicut in potestate hominis est facere aliqd: ita ⁊ nō facere. vnde sicut pro eo quod indebite facit iuste punitur: ita pro eo quod indebite dimittit.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ sicut dictum est opposita reducunt in idē genus in quo vel vtrunq; est per se: vt patet in contrarijs ⁊ relatiuis vel vnum est per se ⁊ alteruz per reductionem: vt patet in puatione ⁊ habitu ⁊ affirmatione ⁊ negatione. vnde habitū est in. 2. 8. di. ꝑmi lib. ab Augu. ꝙ in eodem genere est genitus: ⁊ non genitus: ⁊ ideo in dicto excludit etiaz omissio dicti: ⁊ in facto omissio facti: ⁊ sic de alijs. non enim hoc hz dictuz inq̄tum est affirmatione dictuz: vt sit peccatuz: sed inq̄tū est in volūtatis potestate a rectitudine finis exiens. in hoc autem conuenit cuz dicto affirmatiuo etiaz non dicere qō similiter est in potestate volūtatis ⁊ a recto ordine exiens finis. ¶ Ad scōm dicendū: ꝙ peccatuz omissionis non est peccatū originale: sed actuale: nec dicit actuale: quasi in aliquo actu existat: sed quia ad genus actus reducit cuius negatio est: sicut Aug. ingenitū ingenere relationis ponit. vt habituz est in ꝑmo lib. dist. 28. ⁊ iteruz sicut actus est in potestate vnluntatis: ita ⁊ negatio eius. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ omissio non est peccatū nisi fm ꝙ precepto affirmatiuo opponit. preceptuz autē affirmatiuuz obligat semper: sed nō ad semp: sed ad aliquod tempus determinatuz: ⁊ ideo in illo tempore tantuz ad quod preceptuz affirmatiuū obligat aliquis reus omissionis tenet. ¶ Ad quartū dicendum: ꝙ malum pluribus modis cōtingere potest q̄s bonuz: vt patz per Diony. ex. 4. c. de di. no. ⁊ pōs in. 2. ethy. non eniz bonū consisteret nisi omnia que ad perfectionē rei exiguñ conueniant: quodcūq; autē eoz subtrahat ratio mali incidit. ⁊ ideo meritum quod est quasi quoddaz iter in finem beatitudinis eē nō potest nisi sit operatio ⁊ operatiōis rectitudo: sed siue desit rectitudo in ipsa operatiōe siue desit ipsa operatio erit demeritum: qō est recessus a fine: quod eriaz patet in corporalibus: qz locum corporalem nihil acquirit nisi per motum ordinatum in locum illum. potest autē locum illuz amittere quod est extra ꝓprium locū dupliciter: siue nō moueat: sed quiescat: siue moueat motu indebito. ¶ Ad quintū dōm: ꝙ omissio est volūtaria non quasi actu voluntatis in ipsam transeunte: sed qz in volūtatis potestate est actum non facere sicut ⁊ facere: ⁊ ideo sicut actus dr volūtarius: qz est in potestate volūtatis: ita ⁊ omissio act⁹. ¶ Ad sextū dōz: ꝙ opz ꝙ malū semp in bono subsistat: nō tamē opz ꝙ illud bonū in quo malū subsistit sit actus. ⁊ iō dico ꝙ malum omissionis nō fundat in aliquo actu: sed in potentia que actum ꝓducere potest.

¶ Utruz in actu exteriori sit pctm̄. IIII.

Sed contra. Fuire peccato peccare est: sz mēbra exteriora peccato fuire dicunt. ad Ro. 6°. Sicut exhibuistis membra vestra ⁊c. ergo in actu exteriori membroz pctm̄ consistit. ¶ ℙ. nihil prohibetur lege diuina nisi peccatum: sed lex diuina nō tm̄ ꝓhibet actus interiores: sed etiam exteriores: adeo vt de his etiam diuersa precepta dent: vt ꝑz Exodi. 20. Non mechaberis: ⁊ non concupisces vxorē ⁊c. ergo nō sl soluz in actu interiori: sz

exteriori peccatum consistit.

Respondeo dōz: ꝙ in oibus agētibus ordinatis B cōe est ꝙ id qō est motū ab alio: sic instrumētū a ꝓprio agēte in actu suo ꝟsequit cōditionē ꝑmi agētis q̄tū pōt. cū ꝙ in oibus actibus hois ꝓncipalitatē obtineat volūtas: eo ꝙ ipsa tanq̄ liberrima oēs potentias in actus suos iclinet: opz ꝙ in actib⁹ humanis ꝟditio volūtatis saluet: in his. vz. qui ad imperiū volūtatis fiunt: et ide ē ꝙ cū volūtatis sit ꝓpriū vt dñiuz sui actus habeat: B ēt in ceteris: que a volūtate sunt mota: iuenit: fm ꝙ ei⁹ ꝟditiōez ꝟsequi possunt. pōt eni itellectus ꝟsiderare ⁊ nō ꝟsiderare put a volūtate est motus. ⁊ silr est de ꝟcupiscibili ⁊ irascibili: ⁊ hoc vsq; ad actus exteriores inclusiue virtutis extēdit vt possit hō ambulare vel nō ambulare loqui vel nō loqui: et sic deinceps: ſz qz in B cōsistit rō meriti ⁊ demeriti laudis: ⁊ vituperij ꝙ id bonum vel malum qō agit in ptāte agentis est. Inde est ꝙ actus volūtatis ꝓmo rōnez pcti et culpe hz: ⁊ inter alij actus a volūtate impati: ⁊ B mō ēt in actib⁹ exteriozibus deformitas culpe ꝟsistit: ſz qz actus semp attribuitur ꝑmo agēti potius q̄s instrō sic ꝟsecare artifici potⁱ q̄s ferre: ideo qdaz cōsiderātes ꝙ actus a volūtate iperati nō habēt rōnē culpe nisi a volūtate: dixerunt pctm̄ tm̄ in actu voluntatis interiori eē. Alij vo cōsiderātes tā illud in quo ꝓmo est rō culpe q̄s illud in quo scōo est: dixerūt tā actus interiores q̄s exteriores pctā esse. ⁊ vtriq; cōsiderabant pctm̄ nō solū q̄tum ad illud qō est formale in ipso. vñ rōnē mali hz. s. auersionē: ſz ēt q̄tum ad cōuersionē q̄ est māle in peccato: ſz qdā cōsiderātes soluz illud qō formale est in pctō. s. defectū. vñ rōnē mali hz: dixerūt neq; actus interiores neq; exteriores pctā esse. Inter q̄s verior est opinio q̄ dicit ꝙ in vtroq; sit pctm̄: qz plenā cōsiderationē peccati habuit. ista opinio ꝟsiderās pctm̄ q̄tū ad id qō ē formale in eo: ⁊ q̄tuz ad id quod est māle non solum qō ꝑmo deformitatem peccati continet: sed ēt quod secundo.

Ad primuz g dōm: ꝙ ex habitu virtutis ⁊ vitij informat subā actus. vñ opz habitū virtutis ⁊ vitij esse in rōne ex qua rō culpe ⁊ meriti ꝓcedit: ⁊ nō in corpore qō subz actus exequendo ministrat. ¶ Uel dicendū: ꝙ actus exterior nō imediate ꝓcedit ab habitu: sed mediante actu interiori: ⁊ ideo ſgitur ꝙ in actu exteriori nō sit ꝑmo ratio peccati: sed non sequit ꝙ nullo modo. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ percutere nō est actus manus: ſz est actus hominis p manū. actus eniz idiuiduoz sunt: ⁊ ideo culpa manui nō imputat: ſz homini ꝓpter actū quē p manum exercuit qui ab eo vitari potuit. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ virtus ꝓxis est in posteriori: sed nō cōuertit. cognitio aūt ſpeculatiua ꝓcedit actum voluntatis qui est de actu exteriori: sed actus exterior ſequitur actum interiorem voluntatis: ⁊ ideo ratio culpe: que ꝑmo in actu voluntatis est: transit ex voluntate i actū exteriorē: qui ſgitur: nō autē in actū cognitiōis q̄ precedit. ¶ Ad quartū dōm: ꝙ ꝑmū nō dependet ex posteriori: ſz a ꝑmo causatur posterius: et ideo qz actus voluntatis ꝑmo rōnem culpe hz: iō etiā exteriori actu cessante rō culpe in actu voluntatis manet. Nō aūt sequitur ex hoc rationem culpe non possit in exteriorē actū ꝓducere. ¶ Ad qntum dōm: ꝙ per actus exteriores manifestantur interiores: sicut cause per effect⁹. vñ sic effectus participāt similitudinē suarū causarū q̄tum possunt: ita etiā actus exteriores rōnem culpe consequuntur que ꝑmo in actibus interioribus inuenitur.

¶ Utrū potētie aie aliqliter corrumpant ꝓpctm̄. V.

Sed quintuz sic ꝓcedit. Uidet ꝙ per pctm̄ nulla corruptio i potētijs anime fiat ꝑmo p illud qō dicit Diony. 4° ca°. de di. no. ꝙ data nālia in angelis peccantibus integra manent: sed quod corrumpitur non est integrum. cum ergo peccatū hominis nō sit maius peccato angeli. videt ꝙ etiā in nobis nulla corruptio potētiarū naturalium per peccatum fiat. ¶ ℙ. illud quod corrumpit nō manet idem specie: ſz homo post peccatū est idē specie: qui ⁊ ante peccatū fuit. g̃ ꝓ peccatuz in nullo corrumpit. ¶ ℙ. nihil corrumpitur nisi per suum contrarium: sed vt in ꝑmo phyſico⁹. dicit. subm neutri oppositoz contrariuz est. cuz g̃ potentia aie sit subm culpe ⁊ vtutis: videt ꝙ per culpam non corrumpat. ¶ ℙ. nihil agit ad sui corruptionē: sed causa peccati est ipsa anima per potentiā nālem. g̃ peccatuz nō corrumpit potentiam nālem anime. ¶ ℙ. nulla potentia corrumpit per hoc quod in actū reducitur: sed potētia nālis peccando reducitur in aliquē actum in quem erat in potentia. g̃ per peccatū nō corrumpit: sed perficitur. ¶ ℙ. si per peccatū aia corrumpit: aut ergo q̄tuz ad esse ꝑmū aut q̄tum ad eē 2ᵐ. nō q̄tū ad esse ꝑmū: qz sic statiz hō peccando eē desineret. si q̄tū ad eē 2ᵐ B totū tollit ꝓ ꝑmū pctm̄ qō grāz subtrahit. g̃ sequēs pctuz nihil aia corrupit: ⁊ sic nō erit cōe oi pctō corrupere nāles potētias aie.

Contra. Nihil efficitur aliud nisi ꝓ B qō corruptuz ē: ſz in. 9. ethy. dicit pōs ꝙ homo p actum vitij efficitur nō soluz alter: ſz aliⁱ. g̃ peccatū nāz aie corrumpit. ¶ ℙ. pfectioni opponitur corruptio: ſz pōs dicit in. 7°. et B. ꝙ homo acquirens virtutem non dicitur alterari: sed perfici. ergo cum peccatū virtuti opponat: videt ꝙ homo peccando nō alteret: sed magis corrumpat.

Respōdeo dōm: ꝙ quādo aliquid est in potētia ad diuersa hoc cōtingit dupliciter. vno mō sic ꝙ vtrūq; eoz ad qō est in potētia equalr sit debitum ei: ⁊ perfectiuū nature ipsi⁹. sicut ꝑz in corpore celesti in quo renouantur diuersi situs quoz vnus nō est sibi magis debitus q̄ alius. ⁊ ideo quādo acquirit aliquē situm de illis pluribus nō simplr dicitur perfici: nec quādo amittit corrumpi: quia amittendo vnum acquirit alium equiualentem: ⁊ iō in tali amissione non est malus: quia supra orbem lune malum consistens in defectu naturali esse non potest: et quasi simile est in corpore quod est potentia album ⁊ nigrum: et ideo in acquisitione ⁊ amissione taliū proprie est transmutatio: non autē simpliciter perfectio vel corruptio. alio modo sic ꝙ alterum eoz. simpliciter est debitum ei quod est in potentia vtrunq;. ⁊ alterum est indebitum ei: ⁊ tunc acquisitio illius quod est debitum sibi dicitur perfectio eius: ⁊ amissio dicitur corruptio. verbi gratia. potētia anime est in potentia ad habitum virtutis ⁊ vitij: ſz habitus virtutis est debitus sibi: quia per eum ordinatur in finem proprium habitus autem vitiosus est indebitus sibi: quia per eum discedit a rectitudine finis proprij: ⁊ ideo quando aliquis acquirit virtutem: non dicitur simpliciter esse alteratus: sed magis perfectus: vt in septimo phyſicoꝝ dicitur. ⁊ econtra quādo habitus vitij in eo acquiritur dicitur corrumpi quando mutatur ab eo quod est sibi conueniens fm naturam in id quod est sibi non conueniens: vt quodammodo in aliam naturam transeat: quia in conditionem ⁊ proprietatem alterius nature mutatur: sicut qui iracundus efficitur transit in proprietatem canis. ⁊ ideo Boetius dicit. ꝙ homines dum peccant naturam hominis quodammodo amittunt: ⁊ sic quedam bruta animalia fiunt. Homo enim est illud quod est per rationē: vltima vero perfectio in brutis est fm partem sensibilē. vñ quando homo ab eo quod est conueniens fm rationem transit in id quod parti sensitiue conuenit: mutatur a conditione humana in conditionem brutalem: ⁊ per hunc modum peccatum vel culpa qō in actu consistit. dicitur corrumpere animā vel potentias: secundum scilicet quod peruertit eam ab ordine rationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

per quē in debitū finem dirigebatur.

Ad primum g dōz: q perfectiones nāles possunt cōsiderari dupl'r vel ꝯtum ad eē pmū: t sic p pctm nō corrumpunt. manet enim t itellectus t voluntas: t oia hꝺ: vel ꝯtum ad ordinē quo in finē ordinatur: t sic per pctm corrumpunt: vt dictū est. ¶ Ad scōm dicēdū: q sicut est duplex pfectio. s. pma t seda: ita etiā est duplex corruptio. vna per quā tollitur pfectio pma p quā res esse pmū habebat: t talis corruptio spēi mutationē facit: ꝛ sic culpa nām hois nō corrupit. Alia corruptio est per quaz tollitur pfectio scda per quā res in esse scdo cōpleto pficit. t hꝺ spēm non variat: ꝛ tm speciei complemētū tollit. t hoc modo culpa nām humanā corrupit. ¶ Ad 3m dōm: q subiectū ad hꝺia dupl'r potest se hre: vt dcm est: vel ita q vtrū q equalr sit debitū sibi: t tunc nō magis per vnū ꝯ per alterum corrumpit: vel ita q vnuz sit debitum sibi: t alterū indebitū: t tunc per vnū simpl'r perficitur: t per alterū simpliciter corrumpit. cuius enim alterū cōtrarioꝝ per quō corrumpit nō sit sibi hꝺitum ꝯtum ad eē pmū: q vtriq; ctrariorum subycit: tamē sibi est hꝺiuz ꝯtum ad esse 2m in quō subiecti nā ordinat. ¶ Ad quartū dōm: q nihil agit suam corruptionē intēdens illaz: ꝛ nō est iconueniēs: vt p actionem alicuius sequat corruptio eius pter intētionem agentis: t sic per accns aliquid sue corruptionis causa est: sic pz in ifirmo qui comedit nociua ex q̄bus mortē incurrit: intendit enim delectationē in cibo: sed pter delectationē segtur mors. Et simil'r est in eo qui peccat. intendit enī delectari in opere peccati: ꝛ corruptio anime pter. itētionē ei⁹ segtur. ¶ Ad qntū dōm: q potētia nō corrūpit. si reducat in actū illū ad quē est de se ordinata: t qui est debitus sibi: ꝛ talis actus nō est pctm: t ideo rō nō pcedit. ¶ Ad sextū dōm: q pctm corrumpit aiam nō ꝯtū ad esse pmū: ꝛ ꝯtum ad esse 2m: ꝛ esse 2m potest dupl'r cōsiderari: vel fm q est in actu: t sic tollitur per pctm pmū t nō per scōz: ꝛ hoc est p accns q; scōm pctm nō inuenit ipm: vel fm q est in habilitate: et sic vt ex pus dictis pz p qōlz pctm diminuitur.

¶ Expositio textus.

Etamen nunq̄ totaliter tollit voluntas retinēdi vel ꝺseq̄ndi; t̄c.) Videt hoc nō esse in quolibet peccato cōe. aliqō enim pctm est qō est ad corrumpēdū: t non ad aliqd acquirendū: vt pz in homicidio: t iuidia t hꝺ. Sz dōz q intentio siue volūtatis siue nāe nunq̄ p se terminatur ad nō esse vel ad corruptionē: ꝛ semp ad aliqō bonū ipsi intendenti: q̄uis pter itentionem sequatur malū vel corruptio sine qua bonū intētuz esse nō potest: vt pz in igne qui intēdit formam suam in mā iducere: ad quā sequit corruptio aeris: similr etiam voluntas intēdit aliqō bonū ipsi volēti: qō sine corruptiōe alteri⁹ nō est: sicut vult quietem suam quam suspicat esse non posse sine morte aduersary vel aliquid hꝺ. ¶ Uolūtas enī vt supius t̄c.) Dicsumit voluntas pro actu voluntatis: t nō pro potētia ipsa. (Nō cōsisteret peccatū: ꝛ iterdictio t̄c.) Uerū est vel legl scripture: vel nāliter indite. (Nō cōsistente autē pctō t̄c.) Uidetur B eē falsum: q vtus a malitia nō dependet: sicut nec bonū a malo. Sz dōm q in sacra scriptura aliqd dr fieri t eē qñ inotescit. Et silr p oppm nō eē qñ ignotū est: t q vtus nō manifestat nisi p malitiā oppositā: iō dic q si non esset pctm nō eēt vtus: t iō subiūgit. Subsistere vel emine re nō posset. Sciēdū ēt q hic (quid est pctm nisi prevaricatio t̄c.) dz poni illa notula que in superiori distictiōe in aliquibus libris posita est que sic icipit. Joānes ait. Qui facit pctm t̄c. (Quo circa diuersitatis t̄c.) Ex pma. n. diffone occasionata est opio q̄ dicit tā in actu iteriozi q̄ exteriozi peccatū ꝺsistere. Ex scda vo eiusdez occasionat alia opio q̄ dic pctm esse tm in actu volūtatis. Ex 3a vo Ambrosij occasionat alia opinio q̄ dicit solū in puatiōe pctm ꝺsistere: t non in actu. (Quidaz aūt diligēter t̄c.) Dec opio in B dr ab illa quā pus posuit: qz B log tur de malo: cui⁹ rō tm in puatione ꝺsistit. Alia vo quā supza posuit loq̄bat de pctō qō ꝺpletif sil'r puatione: t actū. (Itē pbans nihil casu fieri in mūdo t̄c.) Uidet B eē falsuz: qz oē qō fit vt in minori pte fit casu. si igit nihil fiat casu nihil erit pueniēs: vt in minori pte fz si nihil sit hꝺ oia ex necitate ꝺtingūt: qz ea q̄ sunt frequēter nō deficiūt a neciys nisi fz q̄ pnt in minori pte deficere vt in 6o meta. hr. Sz dōz q̄ effect⁹ pueniēs vt in minori pte pōt ꝺsiderari dupl'r. vel in ordine ad cām primā pter cui⁹ itētionē accidit: t sic casuale vel fortuitū ē. vl' in ordine ad cāz pmā cui⁹ pntiā nihil pterfugit: t ita casu nō fit. (Ad qō dicūt his atq; hꝺ dictionibus t̄c.) Ista solō pcedit fm illā opinionē q̄ ponit in pctō omissiōis actū eē: fz fm aliaz opionē soluet ista obo: qz puationi q̄ malū omissiōis dr malum subst at res bona. s. potētia in actū nō exiēs. (Pōt ēt q̄ri ab eisdē t̄c.) Dec obo sic pcedit. in pctō duo sūt. s. act⁹ subest malitia. q g pctūz dr corruptio boni aut hz B iq̄tū ē malū vel iq̄tū ē act⁹ ex quo bonitatē hz. si p mō: cū ois corruptio boni pena sit: pctūz in eo q pctūz vel malū erit pena: t sō qō ē icōueniēs. Si aūt ex pte actus bēat q sit corruptio boni: cū act⁹ ois iq̄tū ē act⁹ sit bonū: tūc iq̄tū ē bonū nō habebit q corrūpat bonuz: qō vr icōueniēs. g oz vt illō qō est in pctō pter defectū t corruptiōez vñ rō mali cātur: non sit res bona: sed soluitur per equiuocationem corruptionis vt in littera patet.

¶ Oz quedam simul sunt peccata t pena peccati: quedam peccata t causa peccati: alia hꝺ peccata t cā t pena peccati. ¶ Dist. XXXVI.

Siendum est tamē quedam sic esse peccata vt sint etiam pene peccatorum. vnde Augn. super illum locū psalmi. lvij. Sup cecidit ignis t nō viderunt solem: ait. Ignis superbie t concupiscentie t ire intelligitur. Istas penas pauci vidēt. ideo eas maxime cōmemorat apostolus in epla ad Romanos: t enumerat multa que peccata sunt t pene peccati. Jtē inter pmum enim peccatum apostasie t vltimā penā ignis eterni media que sunt t peccata sunt t pene peccati. Grego. quoq; super Ezechielez ait. Cōtenenti qui nō vult penitere ponit deus offendiculuz: vt. s. grauius impingat. peccatū enī quod per penitētiam citius non deletur; aut peccatuz est t cā pcti: aut pctm t pena peccati: aut peccatum simul t causa t pena peccati. Unde Moyses. Nonduz sunt ꝺpleta peccata amorreozum. Et Dauid inquit. Appone iniquitatē super iniquitatē eozum. Et alius ꝓpheta. Sanguis sanguinem tetigit. i. peccatum peccato additum est. Paulus quoq; ait. Propterea tradidit illos dōs in passiōes ignominie t̄c. Et iez. vt impleant peccata sua semp. Joanni quoq; angeluz dī qui in sordibus est sordescat adhuc. Ex his testimonijs colligit peccatuz aliquod t peccatum esse t pena peccati.

¶ Ex pdcis qō oritf. s. an iq̄tū pctm ē sit pēa pcti.

Et iō merito queritf vtrū inq̄tuz pctm ē sit pena pcti. q non vr cū ois pena pcti iusta sit. Unde Aug. in lib. retractationū. Dis pena pcti iusta ē: t ꝛ suppliciū noia tur. Si g pctm qō ē pctm t pena pcti: iq̄tū peccatū ē pena pcti ē: cum ois pena iusta de iusticia dei veniat: vr inq̄tū pctm ē iustuz eē t a deo p venire. Ad qō illi rndēt pctm sic dici penā pcti: q p pctm in qō merito precedētis pcti hō labit deserēre deo: corrumpit bona natura. Sic eternus ignis dī pena malop: qz eo cruciant: nec tm ipse cruciatus malop ignis ē fz p ignē fit in hoie. Jtē p pctm corrūpit nā t minuit bonū nāe. t ē ipsa minutio t corruptio boni passio t pena: t nō ē eēntialr illud pctm p qō fit: fz iō pctm dī vt fmissuz ē: qz p pctm illico vbi peccat hō fit in homine illa corruptio: que tm fit deo auctore. Illa eni pena siue passio que ē boni corruptio a deo est. Illius aūt: vt sic dicā: mā t cā est pctm qō a deo nō ē. Uō vr Aug. notasse: t iuxta hunc sensum intellexisse cum ait in lib. de predestinatiōe sanctoꝝ. Predestinatiōe deus ea presciuit que fuerat ipse facturus: fz presciuit deus etiaz que non est ipse facturus. i. oia mala. Quia etsi sunt quedam que ita peccata sunt vt etiam pena sint peccati fz illud apli. Tradidit illos deus in passiones t̄c. non tame peccatū dei est: fz iudicium. s. t pena in scriptura enim sepe nomine iudicij pena intelligit. Hic diligenter intendentibus insinuari videt ea que peccata sunt t pene peccati: t non inq̄tum peccata sunt dei esse: sed inq̄tum pene dei esse dicunt. Nam cuz dixisset deū nō esse facturū mala aliqua. i. peccata: q; posset ei obīci: quedam peccata esse etiam penas peccati t pena pcti ois iusta ē: t iō a deo ē: q̄si determinando: fm quid faciat ea: vel fm quid non faciat: addidit reliqua. iuxta vo predictā itelligentiam peccata sane dīr pene. Unde Apli appellat ea passiones ignominie: qz vt alt auctoritas: licz quedā pctā sint que delectent: sunt tm passiones nature nominānde: q p ea corrumpit natura.

¶ Oz cum omne peccatū possit dici pena: non tamen omne est pena peccati.

Licz ex hoc sensu omne peccatū mortale possit dici pena: nō tamē omne peccatum potest dici pena peccati. Pena enim peccati vt predictū ē: est illud cuius causa est aliud precedēs pctm. Nam peccatum sic dī pena peccati respectu pcedētis: sicut dī causa peccati respectu sequētis. Quo fit vt illud peccatū t causa sit t pena pcti: sed alterius pcti pena: t alterius causa: vt eni Greg. in moralib⁹ ait. Peccatū quod penitentia non diluit suo pondere mop ad aliud trahit. Unde fit vt non solum peccatum sit: fz etiam causa pcti. Ex illo quippe culpa subsequēs oritf. Peccatum vero quod ex peccato oritf non solum peccatū: fz pena peccati est: qz iusto iudicio deus cor peccantis obnubilat: vt pcedentis peccati merito ēt in alia cadat. Quē enim liberare noluit deserendo pcussit. Proinde: vt Aug⁹. ait. precedentis ē hꝺ pena pcti: t tamē etiam ipsa pctm est. Judicio eniz iustissimo dei traditi sunt: vt ait apostolus de quibusdam: siue deserēdo: siue alio modo explicabili vel inexplicabili in passiōes ignominie: vt crimina criminibus vindicarent: t supplicia peccantiū nō tantū sint tormenta: fz t vitiop incremēta. Illa g pctā que enumerat apls: qz de superbia sunt: non soluz pctā: fz supplicia sunt. Ecce autē ex his iam fit pspicuum quedam peccata ēt penas t causas peccati esse: t illud peccatū esse penā pcti quod cām pcedentez hz peccatum: atq; illud peccatum esse cām peccati qō est meritum sequētis culpe.

¶ Ex predictis videtur significari ipsa eadē que peccata sunt esse penas peccati.

Ed cū ait crimina criminib⁹ vindicari: vī ita intelligere eaipsa que pctā sunt eēntialiter eē penas pcti. i. punitiōes peccati. Ad hoc autē iquiūt illi hec t silia dicta eē fm rōnē predictā. t iō intelligēda fore fm premissam expositionem. Intelligentia eniz dictorum ex causis est assumenda dicendi.

¶ Oz non obuiat veritati si quis dicat ipsa peccata esse penas peccati essentialiter.

In nullo tm iudiciū fieri vitati putat si qs dicat ipsa eadē que pctā sunt eēntialr: vt ita dicā eē penas. i. punitiōes pctoꝝ pcedētiū que iuste sunt t a deo sunt: nec tm inq̄tuz pctā a deo sunt: nec inq̄tuz pctā sunt pene peccati sunt: t tm inq̄tum peccata sunt priuatiōes boni sunt. Sz vt supza dictuz est cāliter t actiue dicuntur priuatiōes.

¶ Aperte oīdit peccata quedā eē penā peccati: t penā ipsam iustā esse t a deo.

Quod aūt quedā pctā pena sint t ipsa pena iusta sit t a deo sit: euidēter tradit Aug. i li. retractationū ita dicēs: q̄dā necitate fiēi ab hoie q̄ mala sūt t eadez iusta pena pcti sūt. Sūt ingt quedaz necessitate facta improbanda: vbi vult homo recte facere: t nō potest. Unde ē illud apli. Non quod vo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lo facio bonum: ꝫ quod odi malum hoc ago: ⁊ illud. Caro cōcupiscit aduersus spūm ⁊ spiritus aduer, car. hec enīz inuicē sibi aduersant: vt nō ea que vultis faciatis. Sed hec oia ex illa mor/tis damnatione sunt. Naz si nō est ista pena ho/minis: ꝫ natura: nulla ista peccata sunt. Si enī nō recedit ab eo modo quo nāliter factus ē ho/mo: cum hoc facit: ea vtiqz facit que dz. Si alit homo qz ita ē non ē de se bonus: nec habz in ptā te vt sit bonus: siue non videdo qualis esse de/beat: siue videndo ⁊ non valendo esse qualez se esse debere videt penam istam eē quis dubitet.

¶ Omnis autem pena si peccati pena ē: iusta ē: ⁊ supplicium nominatur. Si autem iniusta ē pe/na: quoniam penam esse nemo ambigit iniuste aliquo dominante homini posita ē. Porro quia de omnipotētia dei ⁊ iusticia dubitare de/mentis ē: iusta ē hec pena: ⁊ pro peccato aliquo impeditur. Non enīz quisqz iniuste dominans: aut surripere hominem potuit velut ignoranti deo aut extorquere inuito tanqz invalidiori: vt hominem iniusta pena cruciaret: relinquitur er/go vt hec pena iusta de damnatiōe hominis ve/niat. His atqz alijs pluribus testimonijs docet quedā eē pctā ⁊ penas peccati essentialr.

¶ De quibusdam que sine dubio peccata sunt ⁊ pene: vt ira ⁊ invidia.

Preterea nullatenus ambigendū ē quedaz peccata absqz vllo scrupulo penas esse: vt invidia que ē dolor alieni boni: ⁊ ira que etiam non inquantū pene sunt: peccata sunt. Ita etiam de cupiditate ⁊ timore ⁊ alijs huiusmodi sentiēdū ē. Vñ Aug. in libro lxxxiij. questionū ait. Omnis perturbatio. pas/sio. Omnis cupiditas perturbatio. Omis igitur cupiditas passio. Omnis ꝛo passio cuz ē in no/bis: ipsa passione patimur. Omnis igit cupidi/tas cū in nobis ē: ipsa cupiditate patimur: ⁊ in/quantum cupiditas est patimur ea. Omnis aūt passio inqꝫtum ipsa patimur: non ē pctm: ira ⁊ de timore. Non enim cōsequens ē vt si patimur timorem: ideo non sit peccatum: qz multa sunt pctā qbus patimur: ꝫ nō inqꝫtuz patimur eis.

¶ Ex verbis August. premissis quedam senten/tia Hierony. obuiare videtur.

Illud aūt diligenter ē annotanduz qō supra positis verbis August. dicentis quedaz necessitate facta esse improbā da ⁊ mala: videt obuiare qō Hiero. ait in explanatione fidei: quod licet supra sit po/situm: tamen vt perfectius sciatur iterare nō pi/get. Execramus iquit eoz blasphemiam qui di/cunt impossibile aliquid homini adeo esse prece/ptuz: ⁊ mandata dei non a singulis ꝫ ab omni/bus in cōmune posse seruari. Et paulo post. Et/ tam illos errare dicimus qui cum manicheo di/cunt hoiem peccatum vitare non posse: qꝫ illos qui cum iouiniano asserunt hoiem nō posse pec/care. Ecce Hiero. dicit. errorē esse si quis dicat hoiem peccatum vitare non posse. Qui autem dicit quedam necessitate fieri: quedam dicit nō posse vitari. Cū ḡ id Aug. dicat videt aut erro/ris eē qō tradit: aut nō eē verꝫ qō Hiero. ait.

¶ Determinatio contrarietatez submouens de/medio sanctorum.

Ad quod dici pōt: qz Aug. ſm statum huius miserie ad quaz pertinet igno/rantia ⁊ difficultas: vt idem ait in li/bro de libero arbi. que ex iusta dānā/tione descenderunt: illud tradidit. vbi ⁊ venia/lia peccata includit. Hiero. vo de mortalib⁹ nō/ loqtur peccatis: que vnusquisqz grā illuminatus vitare valet. Vel de hoie ſm statum libe. ar. an/te peccatum illud ait Hieronymus.

¶ Epilogum facit ad alia transiturus.

Satis diligēter eoz̄ posuimus sniam q dicūt omnes actus naturas bonas eē/ ⁊ iquantum sunt bonos esse: i quotu/ctatu quedam iterseruimus que nō ex/eorum tantuz persona accipiēda sunt: qz ab oi/bus catholice sapientibus absqꝫ hesitatione tenē/tur: atqz auctoritatū testimonijs ⁊ rōnibus eo/rundem traditionez muniuimus: q dicunt oēs actus essentia sui. i. inquantum sunt esse bonos: quosdam vero inqꝫtum inordinate fiunt: pecca/ta esse. Addunt quoqz quosdam nō tm essentia: sed ēt genere bonos eē: vt reficere esurientem: qui act⁹ est de genere operū misericordie: quos/dam vo actus absolute ac pfecte bonos dicūt: quos nō solum eēntia vel genus: sed etiam cau/sa ⁊ finis cōmēdat: vt sunt illi q ex bona volun/tate ꝓueniūt: ⁊ bonū finem metiuntur.

¶ Diuisio textus.

Pertractata illa opione q̄ ponit actus pctoꝝ inqꝫtuz sunt actus/ bonos eē a deo occasiōe vltime obonis ℨ hanc opionē iducte q̄ sumebat ex vria culpe ⁊ pene: ℔ ingrit vtꝫ possit eē idē culpa ⁊ pena. Et divi/dit i ptes. 3. In p⁹ determiat qōnē. In z⁹ remo/uet q̄dā dubitatōez icidētē ex his q̄ i determiatiōe qōnis dcā fūt ibi. (Illō aūt diligēter ē ānotādū ⁊c.) In 3⁹ ponit di/ctoꝝ replicatiōez ibi. (Satis diligēter eoꝝ posuim⁹ senten/tias ⁊c.) Pria dividit i duas. In p⁹ oñdit q̄dā pctā ēt pēas pctoꝝ eē. In z⁹ ingrit quomō ℔ possit eē ibi. (Et iō merito q̄ritur ⁊c.) Et dividit ℔ ps in ptes duas. In ꝑma pte ostē/dit modū quo peccata dñr eē pene non p se sed rōne anne/xi. In secunda ostendit q etiam ipa peccata pene esse pos/

sunt ibi. (In nullo tñ preiudiciū fieri veritati ⁊c.) Pria in tres diuidit. In ꝑma ponit modū quo oē pctm pena pōt di/ci rōne effectus. s. inqꝫtum corruptiōis nature cā est que pe/na q̄dam est. In scda ostendit modū quomō q̄dā peccata. ⁊ si nō oia pene peccatoꝝ dici possunt rōne cause q̄ est sub/tractio gre ibi. (Et iz ex ℔ sensu ⁊c.) In tertia excludit q̄n/dam obiectionē ibi. (Sz cuz ait dria ⁊c.) (In nullo tñ pre/iudiciū.) Vic ostendit ipsamet peccata penas pctoꝝ eē. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qō intendit. Scdo ꝓbat vniuersaliter in omni genere peccatoꝝ ibi. (Qz aūt q̄dam peccata ⁊c.) Tertio ꝓbat spāliter in quibusdaz generibus peccatoꝝ in qbus magis manifestū est ibi. (P. nullatenus ambigēdū ⁊c.) (Illud diligēter annotādū ⁊c.) Vic remo/uet quādaz dubitationē ex dictis Aug. supra iductis exor/tā. ⁊ circa hoc duo facit. Primo ostēdit cōtrarietatem iter dicta Aug. ⁊ Hieronymi. Scdo ponit solutionem ibi. (Ad qō dici pōt q Aug.)

¶ Questio. I.

Circa quez querunt. Primo vtruz vnū pctm pos/sit esse cā alteri⁹ peccati. Scdo si passio possit di/ci peccatū. Tertio si peccatū pōt esse pena pecca/ti. Quarto si ois pena ꝓ aliqua culpa in hoie sit. Quinto de distinctiōe bonoꝝ q̄ in fine distinctiōis innuit.

¶ Utrū pctm vnū possit eē cā alterius pcti. I.

Ad primum sic ꝓceditur. Uī q pctm nō possit eē cā pcti. Qz. n. nihil ē nō vr hr rōnē cās: ꝫ pctm nihil est. ⁊ ni/hil fiunt hoies cū peccāt: vt supra in ꝑce. dis. ex vbis Aug. habitū est. q̄ pctm nō pōt eē cā pcti.

¶ P. cā ē ad quā de necitate segtur aliud: ꝫ qō est necius nō est voluntariū: vt Aug. dic. ⁊ qō nō ē volūtariū nō ē pec/catū. q̄ illō qō segt ad alterū: sic ad cāz: nō ē pctm. ⁊ ita pec/catū cā pcti eē nō pōt.

¶ P. vnū ℨrioꝝ nō ē cā alterius: sed pctoꝝ vnū ℨriaꝝ alteri sic auaricia ꝓdigalitati. q̄ pctm ñ pt eē cā pcti ad min⁹ cuiuslz.

¶ P. pctm nō pōt eē cā pcti: ni/si ſm q ex pctō ꝑcedenti aliqs iclinat ad sequens: ſz nō fit hoc nisi ſm q ex peccato ꝑcedenti relingtur dispō vel ha/bitus. cū ḡ dispō ⁊ habit⁹ non inclinēt nisi ad actus sīles in spē illis actibus ex qbus generant: vī q nullū pctm possit eē cā pcti nisi forte illi⁹: qō ē sibi sīle in spē.

¶ P. phs in gn/to phy. ꝓbat. q mot⁹ nō pōt eē ad motū: qz sic ī ifinitū abi/ret. ḡ ⁊ eadez rōne si pcti causa esset pctm: in ifinitū iretur: quod est impossibile.

Contra. Ro. p. dr. Propterea tradidit illos ds in pas/siones ignominie. s. pp supbiā: ꝫ supbia pec/catū ē. ⁊ sīl⁹ ignominiosa passio de q̄ logt. q̄ pctm ē cā pcti.

¶ P. opatio mris ad filiā ē opatio cāe ad cātū: ꝫ vnū pec/catū dr eē filia alteri⁹. vt Bre. dic. q̄ vnuz pctm ē cā alteri⁹.

Respondeo dōz: q vnū pctm pōt eē cā alteri⁹ pcti ſz triplex gen⁹ cāe. s. ſz modū cāe efficiētis finalis: ⁊ mālis: p modū cāe efficiētis dupl⁹: vl⁹ p se: vel per accns. p accns qdē ex pte auersiōis: vñ hz rōnē mali. malū enī nō hz cām nisi p accns: ⁊ dico p accns. sic remouēs. phi bēs dr mouēs p accns. ꝓhibēs aūt pctm ē ipsa gra: q̄ ꝓhat aiam in sua rectitudie: graz aūt pctm tollit. vñ p accns ē cā pctoꝝ: q̄ accidit subtracta gra. ⁊ p hūc modū qōlibz pctm mortale cā cuiuslz eē pōt. pōt ēt ℔ modus cāndi reduci ali quomō ad gen⁹ cāe formalis: sic. n. gra ē ṗn⁹ formale actus gre ifōmati: ita ⁊ ꝓnatio gre ex q̄ pctm ꝑcedit ē q̄si forma ei⁹ cui⁹ cā eē pōt: ſz p se cā q̄si efficiēs vnuz pctm alteri⁹ est ex pte auersiōis: inqꝫtū ex actu pcti relingt q̄dā dispō vel bitus in aia iclinans itez ad pctm. ſz ℔ mō pctm nō est cā. cuiuslz pcti: sed tm eius qō est simile in spē: sic luxuria luxu/riez. ⁊ sic deinceps: p modū aūt cāe finalis vnū pctm ē cā al/terius inqꝫtū vnū pctm aduocat aliud in suū finē: sic qñ ali/quis occidit boiez vt vindictā ex eo sumat: hoc ad finē ire q est vindicta aduocat homicidiū. er ℔ mō qōlz pctm pōt ex alio cāri. qz ēt pōt aliqs actus ꝓdigalitatis exercere ad tēpus vt auaricie finē cōsequat: ſz tñ vt i plurib⁹ p hūc mo/dū q̄dā magis fūt nata ex qbusdaz gñari: sic homicidiū ex ira: ⁊ mēdaciū ex auaricia. vñ oñr hō pctā q ex alijs sepi⁹ so/let hoc mō ꝓuenire: eoꝝ filie eē: p modū vo cāe mālis vnū pctm ē cā alteri⁹: qñ vnū peccatū ministrat mām alteri. et sic gula ē cā luxurie: qz vēter mero estuās facile in luxuriā spumat: vt dic Hiero. Sic ēt auaricia ē cā dissensiōis inqꝫ/tū multiplicat tēporalia que litis mā sunt.

Ad primum q̄ dōm: q pctm ex pte auersiōis nihil ē: ⁊ iō ex hac pte nō pōt eē cā alic⁹ nisi per accns. vt dictū ē: ſz ex pte auersiōis aliqd est: ⁊ sic pōt eē cā alteri⁹ pcti ſm triplex gen⁹ cāe: vt dictū ē.

¶ Ad z^m dōm: q ex cā segtur effcus ꝫ ꝺditionē cāe ⁊ effcus: qz in qbusdā necio: ⁊ in qbusdā nō: ſz vt in plib⁹: sic ē in reb⁹ nālib⁹: qz cā nālis ipediri pōt. silr ēt multo min⁹ oz q ex cā de necitate effcus sequat: qz bis nihil ē cā cpleta nisi adiūctio volūtat/ actu: ⁊ subtracto oī ipedimēto: ⁊ q vr qō ad cām de necita/te segtur effcus: itellr de cā completa nō ipedita.

¶ Ad 3^m dōm: q vnū ℨrioꝝ nō ē cā alteri⁹ p se: ſz p accns eē nihil ꝓ/bibz: sic frigiduz calefacit. vt in. 7° phy. dr.

¶ Ad 4.^m dōm: q illo mō quē obiectio tāgit peccatuz nō ē cā pcti nisi filis in spē: sed sunt ⁊ alij modi: quibus vnū peccatū est cā alteri us. ⁊ ideo ex insufficienti ꝑcedit.

¶ Ad qntū dōm: q si pec/cato per se inesset q̄ haberet ꝓ cā aliud peccatū in ifinitū iretur: qz sic oporteret q oī pctō ꝓueniret: ſz ℔ pctō accidit vt ex alio pctō causet. ⁊ iō non opz in infinitū abire: sic etiā motui accidit vt vnus motus sit cā alterius: est tñ ponere ṗmū motū qui nō est causatus ab alio motu.

¶ Utrū passio possit esse peccatū. II.

Ad secundū sic ꝑcedit. Uidet q pas/sio possit eē pctūz. Mot⁹ enī sensualitatis passio q̄daz est: sed motus sen sualitatis iordinatus pctūz ē: vt supra dictuz ē. ḡ passio pōt esse pctūz.

¶ P. ira passio quedaz est. sed ira est vnum de. 7. capitalibus peccatis: ⁊ potest esse mortale pctūz ⁊ sīl⁹ iuidia. ḡ passio pōt esse pctūz.

¶ P. oē qō ℨriaꝝ ⁊ pugnat ℨ rōnē ē peccatū: qz vt dic Aug. Nōn li/m pctūz ē: cū caro ocupiscit aduersus spūz: ſz passiones ad rōnē pugnāt: vt dic Dio. i. 4. c. ō di. no. q̄ passiones sūt pctā.

¶ P. ꝓpter qō vnūqōq tale: ⁊ illō mag⁹: vt dic phs: sed pp sup/abūdātiā passionū q̄ ad mediū nō reducunt a medio vtutl aliqs recedit: ⁊ peccatū icurrit. ḡ passiones pctūz sunt.

¶ P. meritū et demeritū cū sint opposita in idē gen⁹ reducunt. sed passiōib⁹ ℨrigit mereri: sic ꝑz in martyrib⁹. ergo et pas/siōib⁹ ℨrigit demereri. et ita passiones peccatū eē pñt.

Sz cōtra nō ℨrigit eē peccatū: nisi illō c⁹ ṗn^m ē in nob sed passionū ṗn^m nō ē i nob. ergo possiones ñ sunt pctā.

¶ P. ſm pctā aliqs vituperat: sed ſm passiones neq laudamur neq vituperamur: vt in. ii. eth. dr. nō. n. vi/tupat q simplr irascit: ſz alr q̄ dz. ḡ passio nō pōt eē pctūz.

Respondeo dōz: q cū hō nō ignet ꝑ peccatū nisi p illō qō ab hoie ē. vt Matt. 15. dr. Que ꝑcedūt de hoie ℔ sunt que coinquinant hoiem ⁊c. Nō pōt esse q passio inqꝫtum passio peccatum sit: qz passio nō est a patiente inqꝫtum hz. sed in patiente ab alio inducitur: sed tantū p accidens cōtingit passionem esse peccatum ſm q operatio voluntatis p quā ṗncipiū nostrozum actuū sum⁹ aliquo mō ad passionē se habet. sed ad diuersas passiones di uersimode se habet. Sunt enim quedā passiones que sunt passiones tātū. sicut precipue patet in passionibus corpali/bus que ab exteriori infliguntur: vt sectio. adustio vel ab ali/quo etiā pn⁹ iterius agēte etiā naturali: vt febris vel aligd

Universidad de Deusto
Biblioteca

hō.ꝛ ad has passiones se habet voluntas sic causans eas sic est in passionibus sponte assumptis: vel sustinēs eas libenter ꝓpter aliquē finē.ꝛ sic ꝺcingit in his passionibus meritū si sint decētes:ꝛ demeritū si sint indecētes. Quedā autez passiones sunt q̄ nō sunt pure passiones:ꝫ sunt sil'ꝛ passiones ꝛ opatiões q̄dā:sic ꝑz in passionib⁹ q̄ dñr opones aie. sentire enī:vt vult pbs in 2° de aia pati qdā est:ꝫ B̄ verꝫ est intellectū sentire ꝑficiť per B̄ q̄ visus a sensibili mouet recipiēdo spēm ei⁹ q̄ ifōrmať:ꝛ opōnez ꝓpriā exercet.ꝛ ista est in oibus potētijs passiuis quales sunt oēs potentie sensitiue partis:ꝛ ēt intellectiue ꝑter itellm agēte:ꝛ ꝑter vtutes motiuas organis affixas. vñ ꝛ intelligere quoddā pati est:ꝛ velle ꝛ appetere ꝓpter qō ira:ꝛ hꝺ passiones anime dñr. q̄uis in his magis vel minus ꝓprie nomē passionis sumatur ꝫ q̄ plus ꝛ minus acceditur ad trāsmutationē corporalem:q̄ quidē ꝺnis est in ira ꝛ inuidia:ꝛ hꝺ est ēt ꝺm māles qualitates: vt calidum ꝛ frigidū:ꝛ hꝺ.in sensu autez est ꝺm spēs in organo māli ſpiritualiter ꝛ non māliter receptas:sed in intellectu ꝺm receptionē pure ſpiritualē:ꝛ ideo ille passiões que plus de rōne passionis habēt minus sunt in ptāte nr̄a. ꝛ ꝓpter hoc ſpālius passiones dñr.in oibus tamē his nō est pctm̄ nisi ꝫ q̄ volūtas aliquo mō circa eas se hꝫ impando q̄tū sunt opōnes q̄dā:vel ēt acceptādo ꝺm q̄ sūt passiões.

Ad primum q̄ dōm:q̄ motus sensualitatis nō est peccatū:nisi ꝺm q̄ in potestate volūtatis est:vt supra dictum est:ꝛ nō inq̄tuꝫ est passio q̄dam.

¶ Ad scōz dōm:q̄ nomē ire ꝺm ꝓpriā impositionē passionē quādā significat:ꝫ postea trāsumptū est ad significādū vitiū qdā:cū.n. virtutes q̄dā:q̄uis sint medietates magl opponanť q̄busdā extremis q̄ alijs: sicut mansuetudo magis opponiť ire q̄ defectui eius:ꝛ ꝺcingit q̄ vitia opposita talibus vtutib⁹ noianť noīe passionū:ad quas refrenandū p̄cipue virtutes ordinanť.ꝛ B̄ mō ira ꝺm q̄ vitiū noiat non est nomē passiōis:sed actus vel habitus. ¶ Ad 3ᵐ dōm:q̄ passio nō pugnat ꝺtra rōnem q̄si p se oppositū virtuti q̄ rō ꝑficitur:ꝫ qz p se opponiť medio qō vtus ꝛ rō in passionib⁹ statuit:sic ēt nigredo palloꝛi:ꝛ rubedini opponiť. ¶ Ad q̄rtū dōm:q̄ ꝓpter abundātiā passionū dr̄ vitiū eē sic ꝓpter cāz mālē:ꝫ per se vitiū est in actu aliquo deformi circa passiones illas:ꝛ iō nō oz q̄ passiões ꝺm se vitia sunt. ¶ Ad 5ᵐ dōm:q̄ passionibus sancti nō meruerūt:nisi ꝺm q̄ eas voluntarie sustinuerūt:ꝛ ꝓpter deū:ꝛ ita ēt possunt eē demeritorie inq̄tū volūtas aliquo modo ad eas se hꝫ.

¶ Utrum peccatū vnū possit esse pena alteri⁹ pcti. III.

Ad tertiuz sic ꝓcedit. Uī q̄ pctm̄ nō possit eē pēa pcti. Dicit.n. pena ordiata ē.ꝛ a deo ē:ꝫ nīl a clpa ordinē hꝫ nec a deo ē. q̄ culpa pena eē pōt. ¶ P.cā ꝛ effectus nō icidūt in idē:ꝫ culpa ē cā pene. q̄ nō pōt esse idē culpa ꝛ pena. ¶ P.pena ordinať ꝺculpaz: vt medicina eius.pene.n.medicine q̄dā sunt: vt in 2° ethyd̄.ꝫ pctm̄ pctō medicina nō est:qz ꝓcedēs peccatuz per sequēs nō curať:ꝫ magis sequēs pctm̄ in peccatū inclinat. q̄ pctm̄ non pōt esse pena pcti. ¶ P.si peccatū punitur pctō: aut cōuenit oī pctō aut q̄busdā pctis tm̄. si cōuenit oī pctō. q̄ erit abire in infinitū in pctis:ita q̄ post q̄libet erit aliud peccatū.si autē nō sit cōe in oibus pctis:ꝫ vltimū peccatorū nō punitur pctō:ꝫ tm̄ pena eterna:cū ꝑmū peccatuz puniatur pctō in pena eterna vltimuz pctm̄ minus puniať q̄z ꝑmū q̄ ꝺuab⁹ penis puniť.ꝺcingit aūt q̄ vltimū peccatū est grauiº q̄z ꝑmū. q̄ grauius peccatū minus puniť.q̄ vī in iustū. ¶ P.nullus punit in eo q̄ libēter faċ:ꝫ quicūq; peccat pctm̄ volūtarie ꝛ libēter faċ. q̄ nullus punit in hꝺ q̄ peccat:ꝛ ita peccatū nō est pena pcti.

Contra Aug.in li.ꝺfec.ꝺicit. Iustiti dñe ꝛ sic ē.vt ipe sibi pena sit oīs ꝺordinatus animus:ꝫ ꝺordinatus animus est malū. q̄ē pena. ¶ P.q̄ aliquis ꝓueť maximo bono nō pōt eē sine pena:ꝫ pctm̄ ē auersio ab incōmutabili bono. q̄ pctm̄ ē pena. ¶ Ad hꝺ etiā sunt mlte auctates ī lr̄a iducte.

Respondeo ꝺcz q̄ ꝺcingit idē eē clpa ꝛ penā:ꝑ tū ꝑz eādē rōnē:qz oīs pena iq̄tū pena ē voluntati ꝺsia inuenit. oīs aūt culpa volūtary rōnē hꝫ.ꝺcingit aūt q̄ illud qō ē culpa ꝺicať pena tripl'r. vno mō rōne effectus:qz.ſ.nāz corrūpit:ꝛ grām subtrahit. q̄ pene q̄dā sunt:ꝫ hꝺ ꝺcingit ꝺupl'r. vno.n.mō culpa causat penā ex ꝑte auersionis:iq̄tū.ſ.q̄ culpā qs ꝓuať grā ꝛ ꝺeuz amittit:ꝛ nature bonū in eo corrūpit. Alio mō ex ꝑte cōuersionis. ꝛ ꝺoc ꝺupl'r. vno mō ꝫ q̄ q̄dā pctā passionē quādā ānexam hꝺt:vt ire.ꝛ inuidia:ꝛ aliqd hꝺ.qz ex inordinato vindicte ꝺsiderio oritur:que ira ꝺr̄ māliter loquēdo:ꝛ B̄ affectionē hꝺ. Alio modo ex eo q̄ actꝰ pcti sine laboze nō exercet. ꝓpter q̄ Aug. 5° ꝺr̄. Ambulatiimus vias difficiles ꝛc. ¶ Alio mō peccatū pena ꝺr̄ inq̄tū effectus ctiusdā pene ē.ex hoc.n. q̄ aliquis mortal'r peccat:vt dictū est gr̄a ꝓuať:ꝛ qz per gr̄az ꝺmittitur ne in pctm̄ rueret:fit ei ipsa subtractio gr̄e que dat ꝛ illa quētis pcti in qō cadit auxilio gr̄e ꝺstitur⁹.ꝛ simili mō ꝺici pōt de oi alio auxilio qō ꝺe⁹ hoībus ipēdit ne in pctm̄ ꝺdat:sicut sunt ipedimēta peccandi exteriora:sicut ꝺr̄. Ose 2°.Sepiā viā tuā ſpinis.ꝛ B̄ gdem auxilia q̄ sunt impedimenta peccandi qnq; subtrahunť merito ꝓcedentis pcti:vt ſc hō in peccatū liberius ruat. Tertio mō pōt ꝺici id qō ꝺcingit pa eē pena nō rōne alicui⁹ ꝓcedentis: vl' sequētis:sed ꝺsequentis ipsius actus deformis.nulli enī ꝺubiū est gn ex cōtingentibus icōuenientiū quedā pena fit homini. vt ꝑz etiā in exercitatibus.si quis maxime auctoritatis indecenti habitu ꝺsuetur hoc sibi pena esset. vnde nec sine pena potest eē actus deformis:ꝛ rectitudine rōnis ꝓuata in ipsa natura rōnali ꝺsueniatur.ꝛ ideo talem actionem facere penale qōdam est: sed tamē nō ab eodē hꝫ q̄ sit pena ꝛ culpa:in q̄tum enim a voluntate ꝓgreditur culpe rōnem hꝫ:ꝫ inq̄tum ꝑter huiusmodi voluntatis ipsam aiam deturpat: sicut res indecens sibi pene rōnem accipit. hic tamē modus ad ꝑmuz reduci pōt. ipsa enim deturpatio est q̄dam peccati effectus.

Ad primuz q̄ dōm:q̄ oīs pena a deo est:ꝫ nō eodē modo. est enī q̄daz pena a deo sicut agēte:sic̄ sunt pene sensus que ꝑ quandaz actionē causant. oz.n. oīs actiōis reductiōez in ꝑmū agēs fieri sicut in finē. Quedā vo pene sunt a deo nō sic̄ ab agēte:ꝫ potius sicut a nō agēte:vt subtractio gr̄e.ex eo enī q̄ deus grām nō infundit causat in isto gr̄e ꝓuatio. vtroq; aūt mō inuenit pena ānexa culpe:qz illa pena que efficiť ꝑ pctm̄ ex ꝑte sue cōuersionis est pena sensibil'r boiem affligēs: vt ire ꝓturbatio ꝛ labor ordinatus in pctō.ꝛ hoc qdēa deo est:ꝛ iuste ordinat. vt ꝺ delectationē ꝺ dei ordinationē appetit ꝑter suā ītentionē afflictionē icurrat:in hoc ēt vbi ꝓprie libidini obsequitur. Illi aūt pene que est subtractio gr̄e que est effectus vnius pcti ꝛ cā alterius est causa deus:sic̄ nō agendo:ꝛ sil'r aliarū pen arū similiū:ꝛ hoc cōstat iuste ordinatū esse. vt qui ꝓpria gr̄e appetit grām amittat:ꝛ dei auxilium q̄ cōtra deum agit.ꝛ ꝑ hūc ēt modū est causa pene illi⁹ q̄ est ipse actus deformis peccat:nō qz ipm causet:ꝫ qz ipm ꝑmittit eum non impediendo.ꝛ hoc ēt silēm iusticie ordinē cuꝫ ꝓdictis hꝫ. hꝫ aūt ordinis causa deus est. ex quo ꝑz q̄ id qō culpa ꝛ pena ꝺr̄ ꝺm q̄ ad peccantē refertur vt ab eo voluntarie exercitus ꝛ in quo ratio culpe cōsistit:inordinationē hꝫ: sed ꝺm q̄ hꝫ rōnem pene: vt a deo ordinatuz est debito ordine iusticie.

¶ Ad scām dōm:q̄ causa ꝛ effectus respectu eiusdem non icidunt in idē ꝺm eundē modum cause:qz ꝺm diuersā gr̄az causarū ēt hoc nō est inconueniens: vt idem sit ciusdez cause

sa ꝛ causatū:sicut finis ē cā efficiētis:ꝛ efficiēs est causa finis.sed respectu diuersoꝝ nō ē icōueniēs vt etiā ꝺm idez gen⁹ cāe aliqd sit cā vni⁹:ꝛ causatū ab altero:ꝛ ita ēt nihil ꝓhibet aliqd qō est culpa eē penā alteri⁹ pcti. ¶ Ad tertium dōm:q̄ pena ordinať vt medicina ad culpā:sed nō semꝑ vt medicina illi⁹ q̄ peccauit:q̄.n.latro suspēdať nō est ad cozrectionē eius.sil'r q̄ hō in iferno dāneť:ꝫ q̄nq; ordinať ad culpā. vt medicia alteri⁹:sicut fur suspēdit in bonū toti⁹ cōitatis ne passim furta ꝺmittanť:ꝛ aliqs in iferno dānať ad decorē vniuersi:ne aliqd ꝺordinatū remaneat si culpa ꝑ penā nō ordinať. ¶ Ad q̄rtū dōz: q̄ B̄ ꝑ accīs q̄ vltimū pctm̄ ꝑ aliud pctm̄ nō punit:qz.ſ.vl' vita peccātis finiť. vel ēt aīus ei⁹ ꝑ penitētiā in meli⁹ imutatur sicut ēt ꝛ ꝑmū pctm̄ tollit grām quā sc̄z nō tollit:qz eam nō inuenit:ꝫ tolleret si inueniret:ꝛ sil'r est in ꝓposito. ¶ Ad quītū dōm.q̄ in actu pcti ē aliqd qō peccatoꝝ vult vt delectationē:aliqd vo ē qō nō vult.imo ꝑter itētionē ei⁹ accidit vt corruptio nāe ꝓnis:vl' ēt ipsa ꝺcētia actiōis:ꝛ iō in hoc qō libēter facit punit ꝺū ex hoc qō libēter facit aliqd accit ꝑter itētionē ei⁹ qō volūtati ei⁹ aduersatur.

¶ Utrū oīs pena ifligatur ꝑ peccato. IIII.

Ad quartū sic ꝓcedit. vī q̄ nō oīs pena ifligať ꝑ pctō: quia vt Aug.sup can.deut.ꝺicit.v.modis flagella cōtingunt: vel vt iustis merita ꝑ patiētiā augeantur: vt Job: vel ad custodiā virtutū ne superbia tentet: vt paulo. vel ad corrigēdū pctā. vt marie leproꝝ: vel ad initiū pene: vt herodi:quaten⁹ hic videať quid in iferno sequať: vel ad gl̄iaz dei manifestādā: vt de ceconato:ꝫ tres istoꝝ modoꝝ nō ostēdūt penā ꝑ pctō aliquo iflictā. q̄nō oīs pena ꝑ pctō ifligit. ¶ P.de xpo dr̄ ꝓme ꝓpet.sc̄do. Qui pctm̄ nō fecit: tm̄ mltas penas sustinuit. q̄ nō pena ꝑ culpa ifligit. ¶ P.dr̄ q̄ oē pctm̄ ē pena ꝺm ꝑmū modū:nec tm̄ oē pctm̄ ē pena pcti: vt ibidē dr̄. q̄ nō oīs pena est pena pcti. ¶ P.culpa virtuti opponit:ꝛ sicut virtuti debeť ꝑmiū:ita ꝛ culpe pena:ꝫ virt⁹ nō habet ꝑmiū in his tēporalib⁹ bonis:ꝫ in eternis. q̄ nec culpa ꝑ amissionē tpaliū bonoꝝ puniť a deo.cū q̄ sūt q̄dā pene in amissiōe boꝝ bonoꝝ. vī q̄ q̄dā pene nō sint ꝑ culpis iflicte. ¶ P. frequēter via ipioꝝ ꝓsperať vt Jere.12.ꝺicit:ꝛ Job.21.ecōtrario iusti in afflictiōe sunt. hāt nō essꝫ si pena culpe tm̄ redderet. q̄ nō oīs pena culpe alicui redditur.

Sed cōtra est qō Grego.in oīone ꝺicit. Nulla nocebit aduersitas si nulla dñet iniqtas. sed oīs pena nocumētū qōdaz est. q̄ pena esse nō pōt: nisi vbi dñetur iniqtas. ¶ P. Jero.ꝺicit. Quicqd patimur pctā nr̄a meruerūt:ꝫ oīs pena passiua ē corruptio boni: vt supra ꝺictū ē. q̄ oīs pena ꝑ merito pctī redditur.

Respondeo dōm:q̄ nullus punit nisi i eo q̄ aliq̄ priuať qō sibi bonū ē. Sciēdū ē autē q̄ aliqd ē bonū bomini ꝺupl'r:vl' ꝺm nām ꝓpriā inq̄tuꝫ .ſ.hō est.vl' ꝺm nāz cōem inq̄tū ē aīal vel viuū vel aliqd hꝺ.ꝛ qz hō ē id qō est inq̄tū rōnalis ꝛ itellectū habēs. iō bona ei iquātū hō est ꝑncipalia sunt ea q̄ sunt ꝺm rōnem bona. vt vtutes in gb⁹ nā itellectiua ꝑficiť.ꝛ ex ꝓuatione boꝝ bonoꝝ nullus penā hꝫ nisi ꝓpria culpa. Sunt aūt secundario mō bona rōnis q̄ ad opⁿ vtutis oꝛganice:ꝛ instrumētal'r deseruiunt. vt sanitas coꝛpis:ꝛ res exteriores. hꝺ. aūt nō sunt simpl'r bona rōnis:ꝫ ꝺm aliquā mēsurā:put .ſ.ad opⁿ vtutis adiuuāt. vñ ꝑz ꝺcit i.io.etbi.q̄ supabūdantia diuitiaꝝ:q̄ ad opus vtutis ipedit:bona fortuna ꝺcēda nō ē:ꝫ mala. vñ si aliqs priuať his bonis q̄tū ad id qō nō ꝑficit ad opⁿ vtutis:ꝫ magis deficit:talium bonoꝝ seruatio nō ē pena hois inq̄tū ē hō.ꝫ q̄ñ ꝓuat eis gb⁹ idiget ad opⁿ vtutis. vñ dr̄ Ecclici.23. Diuitias ꝛ pauptatē ne dederis mihi. vñ nullus nisi ꝑ culpa punitur in subtractōe boꝝ bonoꝝ:iquātū virtuti necessaria sūt. vñ ꝑz. Juniozfui etenīz senſui:ꝛ nō vidi iustuz derelictū ꝛc. Si aūt ꝺsidereť hō ꝺm nāz cōez. sic oīa bona coꝛpis:ꝛ ēt exteriora sunt bona sibi. vñ quelibz priuatio boꝝ bonoꝝ quedam pena ē sibi:nō autē oīs talis pena inducit ꝑ peccato ꝓprio ipsi⁹. ꝫ tamē semꝑ aliqō peccatū sequit ad minus peccatū nāe:qz nisi humana nā ꝑ pctm̄ originale infecta eēt:nullā molestiā vel defectum hō in his pateret.

Ad primuz ergo ꝺicēdū:q̄ hoc q̄ hō hic ad augmentum meriti flagellatur nō ē sibi pena inquātū est homo:sed bonū eius:tm̄ est pena sibi inquātum nāz aīalem hꝫ.ꝛ iō talis pena nō sequit culpā ꝓpriam illi q̄ peccat:ꝫ culpā nāe infecte. q̄ si facta nō esset homines sine hꝺ.molestys ad ꝑfectū meriti ꝙuenirent.

¶ Ad scōz dōm.q̄ xps nullo modo penā habuit aliquaz que esset pena hois inquātū ē hō:qz in bonis rōnis superabūdauit:nec aliquē defectū in eis passus ē:habuit tamē penā aliquā quātum ad nām cōem:ꝛ ideo nō oportuit q̄ esset aliqua culpa in eo:sed q̄ aliqua culpa ꝓcessisset in nā humana. vñ ꝺr̄ Jsaie.53.Ꝓpter peccata ꝑpli p⁹cussi eum. ¶ Ad tertiū dōm:q̄ hoc qō ꝺicit . q̄ nō oē peccatū est pena pcti:itelligēdū ē pcti alteri⁹. p̄m.n.pctm̄ effectiue ꝛ cāliter penā ꝺici pōt inquātū cozruptio nāe:que ꝑ illō fit:quedā pena est:nō aūt pena alteri⁹ ꝓcedētis pcti: sed ipsius met pcti:qō tm̄ cozruptionē iducit. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ sicut virtus nō habz per se premiū in his tpalib⁹ bonis:ꝫ q̄ accidēs ꝺm q̄ talibus idigeť ad vtutis actuz. ita etiā nec culpa ī his puniť quasi essentiali pena.ꝫ qdā accidētali ꝺm q̄ subtractio boꝝ bonoꝝ tēporaliū in detrimētū etiā ipsiꝰ liū redūdat quaten⁹ pena hic icipiat ꝛ ī futuro terminet. ¶ Ad quītū dōm.q̄ B̄ q̄ impy ꝓsperitatem habēt frequēter in eoꝝ malū est. vt ex ꝺicto phi i ducto ꝑz. vñ in hoc ipso puniunť.sil'r etiā ꝛ q̄ iusti in aduersitatib⁹ sūt in eoꝝ bonū cedit:qz ꝑ B̄ ad vtutē ꝑficiūt: vñ nō ē eis pena ꝑcipue inq̄tum homines sunt:sed quasi ꝓ premio redditum.

¶ Utrū distinctio bonoꝝ sit cōueniens. V.

Ad quintum sic ꝓcedit. vī q̄ icōueniēter ponit distinctio bonoꝝ. vtq̄dā ꝺcūtur bona ex genere:ꝛ q̄dā ex fine ꝛ ex cā.qō.n.alicui ꝙuenit ꝫ gen⁹ suū nō poterit remoueri ab eo ꝑ aliquā ꝺriaz additā. q̄cūq;.n.ꝺria aiali addať semꝑ in eo sensibile remanebit:ꝫ reficere esuriētē ꝛ sil'es actꝰ quos ꝺicit bonos ex genere male fieri pñt. vt si ꝓp ianez gl̄iaz fiāt. q̄ icōueniēter boni ex genere ꝺicunť. ¶ P.sicut se hꝫ malū ad genꝰ mali:ita ꝛ bonū ad genꝰ boni.sed actꝰ q̄ sunt ex genere mali nullo mō boni eē pñt: vt occidere inocētez vl' aliqd hꝺ. q̄ nec illi actꝰ q̄ mali eē possunt ex genere boni ꝺicēdi sūt. ¶ P.cuilibet generi rādet sua spēs. si q̄ est aliqs actꝰ bonus ex genere ꝺz assignari aliqs actꝰ bonꝰ ex spē:qō cum ꝑmittať vī distinctio ifficiēs. ¶ P.bonū ē ex fine vt in.3° metha.pbs ꝺicit.sed mā:ꝛ finis nō icidūt in idē. vt ī .ii.phy.ꝺr̄. vī q̄ q̄ icōueniēter ꝺicunť actus sup debitam mām cadētes ex genere boni. ¶ P.mā actus ē obiectuz eius.obiectū autē hꝺ rōnē finis. q̄ si ꝺr̄ actꝰ bonꝰ ex genere ex mā debita super quā cadit. videtur q̄ icōuenienter distinguiť bonū ex q̄ñe:ꝛ bonum ex fine.

Sed contra Benꝰ sumit ex māli ꝓcipio. vt Aug. ꝺicit. si ergo aliqs actus ex mā super quā cadit bonitatē habeat:ꝙueniēter ex q̄ñe bonus ꝺicit. ¶ P.q̄ oībus existētibus in aliquo genere ꝙuenit eis ex nā generis sui competit:sed actibus cadētibus super debitam mām ꝺm totam ordinationē sui generis quedam

Universidad de Deusto
Biblioteca

bonitas ꝓuenit.ergo ꝓueniēter boni ex gñe dici pñt.

Respondeo dō m ꝙ sicut. Diony.dicit.4.° ca.cel. ierar.in substantys oīb⁹ inuenit esse tia:virtus ꝛ opatio: hoꝝ ät talis ē ordo ꝙ virtus ab essē tia ꝛ opatio a virtute ꝓcedit:ꝛ qz qō a bono ꝓcedit non pōt cē nisi bonū.ió sicut cēntia ꝛ virt⁹ bōa sunt:ita ꝛ ope ratio ſm ꝙ a virtute agentis ꝓcedit:sed qz virt⁹ in volūta rie agēt⁹ ad multa se hz.ió actio ex virtute agentis de terminatiōem nō hz:sed ꝓpria determinatio act⁹ est ex obto.vñ si obm sit ꝓportionatū actu ex ipso obto q̄dam vlteriorē bonitatē recipiet:ꝛ qz ꝓpria determinatio:qua aliquid determinat est determinatio per formaz gñis.ió hꝫ actus ex determinatiōe obti bonitatē habētes dicūt boni ex gñe:sed qz actū aliquem circa idē obm contingit diuersimode se hre.ió adhuc act⁹ ex obto determinatus ē vlterius determinabilis per alias circūstātias que si cō ueniētes fuerint ex eis q̄dā vlteriorē bonitatē recipiet. ꝛ dicet bon⁹ ex circūstātys q̄ſq; ꝓueniatur ad pfectam bonitatē act⁹ que ē ꝙ informatiōem bit⁹.ꝛ tūc dicet bo nū virtutis.sic g̃ ꝓz rō distinctiōis bonitatis actuum que in ſra ponit:ꝛ qūo he bonitates adinuicē se hēant.prima .n.bōitas q̄ ē ex cēntia act⁹ cōis ē oibus actib⁹.vnde ipa substernit oīb⁹ alys bonitatib⁹ iter q̄s ꝙ supervenit sibi bonitas:q̄ ē ex debita mā sup quā itez inducit alia boni tas que ē ex fine ꝛ alys circūstātys ꝛ ex forma bitus.ꝛ se cūda bonitate subtracta nō pt cē z⁹:ſz tñ posita scōa:non necio z⁹ponitur:ꝛ ió ꝓtingit actum hre bonitatē ex mā:ꝛ tñ cū male fieri ꝓp indebitas circunstātias.

Ad primum g̃ dōz:ꝙ illa bōitas q̄ ē ex gñe ma net in actu q̄:tūcūq; ꝙ alias circun stātias indebitas deordinet:sicut ēt q̄tūcūq; ab aia tolla tur gra remāet in ea bonitas nāe.vñ nō dr act⁹ q ē bon⁹ ex gñe male fieri:qz ꝓuct ab eo bonitas sui gñis.ſz ꝓuat bonitate circūstātiaz. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ vn⁹ defcūs sufficit ad ℞ ꝙ malū aliqd cē dicat:ſz nō vna pfectio sufficit ad ℞ ꝙ simplr sit bonū:qz bonū ꝓtigit ex vna ꝛ pfcā cā:ſz malū ex ꝓticularib⁹ defcib⁹:vt Diony.dic:ꝛ ió illud qō ē bonū ex gñe nō ē neciuz ꝙ simplr sit bonū:ſz ꝑt male fie ri. qō ät ē malū ex gñe simplr ē malū:nec bonū fieri pōt. ¶ Ad 3m dōz:ꝙ sic gen⁹ determiat ꝓ spēm:ita ēt bonū in gñe determiat ꝓ bonitatē q̄ ē ex fine ꝛ ex alys circūstan tys:ꝛ ió illud bonū qō ē ex fine ꝛ circūstātys:rñdet bono qō ē ex gñe sic spēs gñi.vñ et ei⁹ ꝑdicatōez recipit:pasce re.n.esuriētē ꝓp deū ē pascere esuriētē:ſz nō ꝓuertitur. ¶ Ad 4m dōm:ꝙ ē duplex mā:ex q̄ vel in q̄:et mā circa quā.et ꝑmo mā dcā nō incidit in idē cū fine:ſz scōo mō ē idē cū fine:qz obm finis act⁹ ē. ¶ Ad qntū dōm:ꝙ actus aliqs hz duplicē finē.s.ꝓximū finē q ē obm ei⁹:et remo tū quē agēs intēdit.et ió cū bonū ex fine distinguit ꝑ bo nū ex gñe itelligit de fine remoto quē agēs intēdit.

¶ Expositio textus.

Mas penas pauci ꝛc) Rōnē hui⁹ reddit phs in . 9. ethi. qz nā intellectualis q̄ suis bonis p hoc cōstituit⁹ occulta ē:ſz nā exterior magis appet.vñ magis ē credēdū sensibilib⁹ boib⁹ se cē ℞ qō sunt ꝓp nām sensibilē q̄ ꝓ nām intellectualē:ꝛ ℞ ió quia qō nocet eis ſm intellectualē nām nō reputāt penā:sed solū q̄ nocēt ſm nām exteriorē eis notā:q̄uis ecōtrario sit ſz rei vitatē(Media q̄ sūt ꝛ pcā sūt ꝛc) Intelligēdū ē de his q̄ sūt in gñe culpe als falsum eēt:qz q̄dā sūt tātū mō pene:et nullo mō culpe(Pōit de⁹ offendiculuz ꝛc) Dū.s.ipe dimēta pcti nō subtrahit(Nō tñ pōt dici pena pcti ꝛc).s.alterius.qz illa pēa que segr eiusdē pcti pena ē qō eā effecit(Nec tñ iḡtū pcā sūt ꝛc) Quia peccata sūt aliqd inḡtū a volūtate ꝓcedūt:sed pena peccatis si unt ſm illud qō inuenit⁹ i eis aliquid volūtati repugnās vt dcm̄ ē(Ut de hoie ſz statū libe.ar) Ista solo nō videt ꝓueniēs:qz ꝓcepta legis hoī post pctm̄ data sunt de gb⁹ Hyeronimus locutus est.

¶ Alioꝝ ponit sniam q̄ dicūt malos act⁹ nullo modo esse a deo:necesse bonos siue i eo ꝙ sūt: siue a lio modo. ¶ Distin. XXXVI.

Sunt ät ꝛ alij plurimi longe alr de pcto ꝛ de actu sentiētes.asserūt.n. volūtatē malā ꝛ actū malū pctā eē ꝛ nulla rone bonā:nec ſm aliquaz rōnē ex deo auctore eē:qz sine deo fiūt:sine eo nāḡ vt ait euāgelista: Fcm̄ ē nihil .i.pctm̄ qō dr eē nihil :nō qz nō sit actio prava vel mala volūtas:q̄ aliqd ē: ſz qz a ℣o eē sepat hoies ꝛ ad malū trahit:ꝛ sic ad nō eē deducit. Qui.n.a sūmi bōi ptcipatiōe recedūt:qō solū ℣e ac ꝓprie ē:merito nō eē dicūt. Iōḡ aug.dī cit sup Jo.pctm̄ nihil eē:nihilq; fieri hoies cū peccāt:hac igr rone astruūt nihil eē:qz a ℣o eē hoiez elōgat volūtatēq; malā atq; actiōez siue locutiōem malā pctm̄ eē dñt. qz ꝑuaricatio ꝛ inobediētia hec sūt:ꝛ Ɔ legē dei fiūt:q̄ tñ sūt. ſz ab hoie vl a diabolo:nō a deo. Nullaten⁹ eni a deo hec eē dñt: siue inḡtū sūt:siue alio modo. ¶ Qual⁹ determinent ℣ba aug. ꝓmissa:gb⁹ ait:oē qō ē:inḡtum est bonum eē.

Illa quoq; aug. ℣ba qb⁹ dic. Oē qō ē inḡtū ē:bonū eē:ꝛ deū hre auctorē de naturis siue de subīs tm̄ accipien da fore tradūt. Sube ℣o nomie atq; nāe dñt significari subas ipas:ꝛ ea q̄ nāl⁹ dñt. .s.q̄ ꝓcreta sūt eis: sicut aia nāl⁹ hz intellm̄ ꝛ igeniū ꝛ volūtatē:ꝛ hmōi:q ō ex ℣bis aug. ꝓ missis colligit:vt bonū hoiem appellat bonez naturā:ꝛ malū hoiez malā naturā.ſm hāc igit assertiōem vl acceptiōem mali act⁹ nō sunt na ture vl sube:nec ēt boni act⁹. Ob vtiq; aug. vī inuere i lib.retrac. distiguēs iter subas siue na turas:ꝛ bōas actiōes siue malas. Aperiēs eni qūo intelligēdū sit:qdā in lib.de ℣a reli. ab eo traditū:ait:hoc de subīs atq; naturis dictuz ē. Inde.n. disputabat nō ō bōis actiōib⁹ atq; pec catis.apte ō vī diuidere inter nās siue subas et actiōes siue pctā.iōḡ asserūt prefati doctores actiōes iteriores vl exteriores nō eē nās: vl sub stātias:q̄ si male sūt pctā sūt:neq; a deo sunt. Ob ℣o mali act⁹ nō sint nāe.aug. vī notare in ꝓia rnsione Ɔ pelagiōes ita dicēs. Opa diabo li q̄ vicia dicūt:act⁹ sūt:nō res. Jdē i ārra. Oē malū nā nō ē.ſz act⁹ accūs alicui ōfcū boni:q̄; obrē qō natura nō ē de⁹ nō fecit.qz natura ē oē

qō fecit. Jdē oē quod natura bonuz est : deus ex nihilo fecit non diabolus.

¶ Secūdū hos res alique sunt que a deo nō sūt quibus homines mali sunt.

Ex quo colligit res aliq̄s eē q̄ a deo nō sūt:eisq; hoies mali sūt:qō nihilomi nus ꝛ ipi ꝓcedūt initētes ex ver. aug. supi⁹positis.q in ench.determinās il la ℣ba ꝓphe. Ue bis q̄ dicūt malū bonū.dicit de ipis reb⁹ qb⁹ hoies mali sūt:nō ō hoib⁹ hoc eē itelligēdū. Sūt g̃ aliq̄ res qb⁹ hoies mali sr. Jd ät quo bō fit deterior a deo non ē:qz vt ait aug.i lib.lxxxiij q̄sti. deo auctore nō fit bō deter ior: non ē igr auctor de⁹ rez qb⁹ bō fit deteri or:aut sūt aliq̄ res:vt dcm̄ ē qb⁹ hoies mali fi ant. Sūt ēt g̃ aliq̄ res q̄ a deo non sunt:qz pctā ipe sūt.iōḡ scriptura i plib⁹ ꝓtestat⁹ locis: deū nō eē auctorē maloꝝ.i.eoꝝ q̄ pctā sunt.

¶ Ex pte hoꝝ ꝓmisse opponit snie in illo ℣bo: deus auctor malorum non est.

In hoc ät ℣bo supioꝝ snie recte op ponit q dicūt deū nō eē auctorē eoꝝ q̄ mala sūt inḡtū mala sūt. ſz inquan tū sūt:ꝛ inquātū mala sūt:dicunt ea nihil eē:qd igr mirū:si de⁹ dr nō eē auctor eoꝝ inquātū nihil sūt:cū vl nullus auctor existere q̄ at. Jdeoq; cū dr de⁹ auctor eē oium q̄ sunt bo noꝝ isti subintelligi volūt. Bōa ät illa dicūt eē q̄ natural⁹ sūt.ea ℣o natural⁹ dicūt eē:nō solū q̄ substātie sūt vl ꝓcreta substātijs:q̄l⁹ supra ac ceperūt:ſz oia q̄ naturā nō ꝓtiuāt bono:ꝛ ita ſz eosdē multiplex i scripturis fit itelligētia:vbi ō nā siue de subīs vel de bis q̄ naturalit sūt:ſm o occurrit.ſz sup illū locū psal.nō ē ō sba.ita aug. de suba disseruit:vt ꝓmisse snie videat ꝓsentire dicēs. Sba itelligit illud qō sum⁹: qcqd sum⁹ bō:pec⁹:terra:sol:oia ista sbe sūt eo ipo quo sr nature ipe sube dicūt. Nā ꝙ nulla ē suba nihil oio ē.suba g̃ ē aliqd eē:de⁹ fec boiem subaz. ſz p iniqtatē lapsus ē bō a suba in q̄ fcūs ē. Jniqui tas qppe ipa suba nō ē. Nō.n. iniqtas ē natura quā formauit de⁹:ſz iniqtas ē puersio quā fecit bō.nature oēs p ipm facte sūt. Jniqtas ꝓ ipsuz fcā nō ē.qz iniqtas nō ē suba.in illo aūt hymno triū pueroꝝ vniuersa creatura laudās deū ꝓme morat. Laudāt.n. oia deū:ſz q̄ fec de⁹.laudat ibi serpēs deū:ſz nō aquaritia:oia reptilia ibi no minata sūt:ſz nō aliq̄ vicia. Vicia.n. ex nobis ꝛ ex nr̄a volūtate hēm⁹:ꝛ vicia nō sūt substātie. Intēdāt ex his ℣bis diligēter ꝓmissaꝝ asserto res sniaꝝ:ꝛ pcipe poterūt rōem ꝛ cām dcōrū: vbi scriptura ō nā vl suba mentionē fac. Illaꝝ ℣o sniaꝝ indiciū prudētis lectoris:cui vtriusq; snie noticiā plenarie ōdim⁹:arbitrio relinqm⁹ ad ea q̄ adhuc nob supsint tractāda festinātes.

¶ Qz de pctō:nō de pena intelligit:cuz dr deus non eē auctor mali.

Am igr in hoc oēs ꝓsentiāt catholi ci tractatores.s.q deus non ē auctor maloꝝ:cauēdū ē tñ maloꝝ noie pēas sic pctā gñal⁹ includas. Penarū. n. de⁹ auctor ē:sic ipse per ꝓphām ait. Nō ē malū in ciuitate qō dñs nō fecerit. Jdē alibi ex ꝑsōa sua ait. Ego sum de⁹ creās malū: ꝛ faciēs bo nū. Ecce hic dr creasse ꝛ fecisse malum:ſz ma li noie pena intelligit:nō pctm̄. sic econuerso cū dr. De⁹ nō ē auctor maloꝝ:noie mali pecca ta itelligūt. Jdeoq; aug. q̄ dixerat in li. lxxxiij. q̄stionū. q de⁹ auctor mali nō sit.i ꝓio li.retra ctationū qūo id itelligēdū sit apit dicēs. Viden dū ē ne male intelligat qō dixi:de⁹ auctor mali nō ē:q ꝛ oium q̄ sūt auctor ē:qz inḡtū sunt ita tū bōa sunt:ꝛ ne hic putet:nō ab illo esse penā malorum:quevtiq; malo⁹ est bis q puniūtur. Sz hoc ita dixi sic dcm̄ est. De⁹ mortem non fecit cuz alibi scriptū sit mors ꝛ vita a dño est. malo⁹ igit pena:q̄ a deo est: malū est quidem malis:ſz in bonis dei opibus est : qm̄ iustuz ē: vt mali puniātur:ꝛ vtiq; bonū est oē qō iustū est. Sic g̃ dr de⁹ nō fecisse mortez.qz non fecit illō ꝑ quo mors ifligit.i. pctm̄. Audistī lector cām dictoꝝ:ex q̄ itelligentia sana format⁹: cuz dr. De⁹ nō ē auctor mali. ꝛ de⁹ mortēnō fecit.

¶ Diuisio textus.

Postq; tractauit illā opinionez q̄ pōebat act⁹ pe ca toꝝ inḡtuz sūt bonos eē ꝛ a deo.i hac disti. ꝓsequit aliā opinionez oppositā que pōit eos nullo mō a deo eē. Et diuidit in ptes duas. In ꝓia ꝓsegt istā opinionē ḡtū ad ℞ in quo a ꝓcedenti differt. In scda determiat qōdā i quo ābe opiniones cō ueniūt.q.s.de⁹:q̄uis nō sit actor maloꝝ que sūt culpe:ē tñ actor pēaꝝ ibi(Cū igr oēs i ℞ ꝓsentiāt ꝛc). ¶ Circa ꝓ mū tria fac.ꝓio narrat eoꝝ opinionē. 2° pōit rnsiones eoꝝ ad rōes gb⁹ alia opinio initebat. ibi(Illa q̄q; aug. ℣ba ꝛc.) 3° pōit rones ad ipugnandū pdictā opinionem: ibi(Ex q̄ colligit res aliq̄s ꝛc.) Et circa ℞ tria facit.ꝓi mo ponit rones Ɔ primā opinionez.2° ex dictis ꝛcludit q̄dē mō ista opinio innuit Ɔ obiectōes que posset fieri. ibi.(Iōḡ cū dr de⁹ eē ꝛc.) 3° vtriusq; opinionis iudiciū lectori relingt.ibi(Intēdāt diligēter ꝛc.) ꝓia diuidit i duas ſm duas rones.2ª incipit ibi(In ℞ autem verba superiorum finez ꝛc)

Questio I.

Hic ē triplex questio. ꝓma de exi stentia pcti.scda de cau sa ei⁹.3ª de cā qene. ¶ Circa primū duo q̄rū tur. Primo vtr pctm̄ sit suba vel natura aut res quedā.scdo vtrum oē quod est quocūq; modo sit adeo sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Utrum pctō sit substantia vel natura quedā. I.

AD primū sic ꝓcedit. vī ꝙ pctō nō sit subā vl nā. nihil. n. existēs in altero sic in subo: subā est vt ꝓ diffōnem subē ps: ſz pctō quocūq; mō sumat in peccāte ē: sic in subo. g nō ē subā vel nā. ¶P. pctō maluz quoddā ē. sed Dion. 4. ca. de di. no. probat ꝙ malum nō ē neqz in vl nā neqz in ꝑticulari. g pctō nō est nā q̄daz. ¶P. qō corrūpit nām nō vī eē nā: sed pctō nām corrūpit: vt supra habitum est: g pctō nō ē nā. ¶P. a formali ꝑncipio res in spēm trahitur: cū igī ens dicatur eē res vl nā ſm ꝙ ad aliquā spēm determinatū ē: vt Aui. dicit i ꝑncipio sue metaph. vī ꝙ id qō caret ꝑncipio formali res vel nā dici nō possit: sed dī pctō per priuatiōem forme. ē enī priuatio modi spēi: z ordinis: vt Aug. dicit. ergo peccatuz res vel nā dici nō pōt. ¶P. ois res vel nā ordinē aliquē hz in vniuerso: sed ex hoc aliqd dī pctō: qz inordinatum ē. g pctō nō ē res vel natura.

Sed cōtra. Quic qd ē in aliq̄. io. predicamētoz: uz ē res vl nā: ſz pctā in aliquo genere collocātur: qz bittus pctoꝝ in genere q̄litatis sūt: z actⁿ pctoꝝ in genere actionis. ergo pctā res vl nāe q̄dā sūt. ¶P. cōtraria in idē genⁿ reducūt: ſz pctō vtuti ꝺriaꝯ: cū igī vt sit in genere rei z nāe: vī ꝙ pctō res q̄dā vel natura sit.

Respondeo dōm: ꝙ subā dupl'r dī: vt ex. 5. meta. p3. Uno enī mō dī subā ſm qō significat rōnē ꝑmi predicamēti: z hoc ē vel forma vel mā vl ꝯpositū qō ꝙ se i gīe ē: alio mō dī subā illud qō significat qd ī oībⁿ rebⁿ: sicut dicimⁿ ꝙ diffinitio signīat rei substāz: z hoc mō gcgd positiue dī in quocūq; gīe sit subā ē vel subam hz: sic enī subā ꝓ cēntia sumit. ꝓ ergo mō accipiendo subam nullo mō dubiuz ē pctā subas non eē: qz nec ēt vtutes subē. B mō sūt: cū in gīe subē nō sint neqz sicut ꝑncipia neqz ꝑncipiata: ſz scdo mō accipiendo subaz pōt eē dubiū vtꝝ pctō subā sit: eo ꝙ in actu pctī duo ē considerare. s. ipm actū g cēntia q̄dā ē in eo ꝙ actⁿ ē: z sic ꝑculdubio subā ē: vel ēt ipam ꝓuatiōem ordinis ꝑ quā malus ē: z qz ꝓuatiōes cēntiā nō hīt. ideo ex ꝑte ista pctō ſba nō ē: z qz pctō dī pctō ſm ꝙ priuatuz ē debito ordine. ideo pctō absolute loquēdo dī subā non eē: ſz tū inq̄tū actus ē subā ē. Silr ēt nomē nāe multiplr dī: vt Boetiⁿ in lib. de duabⁿ naturis z vna persōa xpi dicit. ꝓ cuius enī modo dī nā ſm ꝙ cōiter ad oīa entia se hz, ꝑut nā diffinitur oē id quod ītellectu quoquo modo capi pōt. Scōo mō, ꝑut tū substantys ꝓuenit: z sic nā dī eē quod agere vel pati pōt. Tertio mō dī nā quod ē ꝑncipium motⁿ vel getis in eis in quibus per se ē: z nō ſm accīs. Quarto mō vnūqōq; ſz ipas formās specifica dīa dī nā. Scōo igī: z tertio modo pctā nā dici nō pōt: qz in gīe subē non sūt: vt dictum est: neqz itez ꝑncipium motⁿ sūt: ſz potiⁿ motus vel actiōes quedā. Et qō plus ē ēt tertio modo accipiendo nām: nec ſm nām dici pōt: qz pctō in nulla re accidit nisi ſm recessum ab eo qō nāliter sibi inest. vñ z pctō hois ē per recessum a rectitudine rōnis: que nāliter hoī ꝓuenit: sed ꝓmo modo z quarto quodā modo pōt dici nā pctō: z quodā modo nō: qz ſm ꝙ actus q̄dā: est ens quoddā quod ītellectu capi pōt: z aliqua dīa ad spēm determinatur: ſz inquātum rōnē pctī hz ex priuatiōe rectitudinis neqz ens est neqz dīam hz: sed per priuationem debite forme dī. Similiter autē z nomē rei dupl'r sumitur: simplr enī dī res qō hz eē ratū z firmū in nā: z dī res hoc modo accepto noīe rei ſm ꝙ hz quiditatem vl eēntiam quandā. ens vero ſm ꝙ hz eē: vt dicit Auic. distinguens entis z rei significatiōem. Sed qz res per eēntiam suā cognoscibilis ē: transumptū est nomē rei ad oē id quod in cogitatione vel intellectu cadere pōt ſm ꝙ res a reoz reris dī: z ꝑ hunc modū dicūt res rōnis que in nā ratū eē nō hīt ſm quē modū etiā negationes z ꝓuatiōes res dici possūt: siē z entia rōnis dicūt: vt ꝛmētatoz ī q̄rto meta. dicit. ꝓ cio g modo sumēdo nomē rei: pctō inquātum ē actⁿ est res q̄dā. sed inq̄tum peccatum ē ex priuatiōe ordinis debiti nō est res q̄dā. sed priuatio: priuatio āt res nāe non est: ſz rōnis tm̄: vñ scdo modo accipiēdo rem quātū ad vtrūq; pctō res ē. s. z inq̄tum est actus z inq̄tū ꝓuationi subꝝ.

Ad primū ꝙ dōm ꝙ illa obiectio ꝑcedit (citur. de suba ſm ꝙ signīat rem primi predicamēti: z hoc mō sumēdo subam pctō nullo modo suba ē.

¶Ad scōm dōm ꝙ eē in nā aliquid dī dupl'r vl sicut ps nāe siue aliqd aliud ad perfectiōem nāe pertinēs: z hoc mō malū nō ē in nā neqz vl neqz ꝑticulari. Uel potest ītelligi aliqd esse in natura sicut in subo: z hoc mō opz ꝙ subm hꝫ ꝓuatiōis q̄ malū est nā q̄dam sit: vt hoc mō malum in nā eē dicatur. z ideo opz actū illum in quo deformitas fundatur sicut in subo nām quādam eē. ¶Ad 3um dōm: ꝙ illud quod nām vnā corrūpit pōt eē natura alterius: sicut nā ignis corrūpit naturā aque. vnde nō ē incōueniēs: vt actⁿ quonā hois corrūpitur natura alteriⁿ alis perficiaꝫ. aliqd enī est vituperabile i hoīe quod ē laudabile in leone vel cane. z ideo nō est incōueniēs vt actⁿ ille nā aliqua ponatur: vel ēt ſm naturā: nō qdem hominis: sed alteriⁿ. ¶Ad q̄rtum ergo dōm: ꝙ q̄tus ꝓuatio ne qua pctō malum dī ꝑuetur forma per quā actⁿ in genere mozis bonitatē hz: nō tū ꝓuatur forma illa ꝙ q̄ in gīe actus remanet. z iō ſm illaz formā res dici pōt inquātū actus ē res q̄daz. Itez ēt illa ꝓuatio accipitur ex forma eiⁿ ſm ꝙ in cōsideratiōem rōnis venit. z iō ex ꝑte ꝓuationis pōt dici res ſm ꝙ res a reoz reris dicitur.

¶Ad qntū dōm: ꝙ impolē ē aliquā rem eē q̄ omni ordie restituatur. Unde z in ipo actu pctī vt res q̄dam ē remanet ordo aliqs: z ad gentē z ad finē aliquē intentū ab agēte qō est extimatū bonum: cuius ꝓuieē ordo a fine debito quā ēt inordinatiōem deⁿ inordinatā nō relingt: sed per penā ordinat.

¶Utrum omne ens sit a deo. II.

AD secundum sic ꝓceditur. vī ꝙ nō oē ens a deo sit. verū eni z ens cōuertītur: sed aliquē peccare ē verū: quod nō ē a deo. ergo nō oē qō est a deo est

¶P. qcgd est a deo per verbū factum est: sed forma hois in ydolo nō ē fcā per verbū. vt Augu. dicit: z tū forma hominis ī ydolo ens quoddā est. ergo nō omne ens a deo est. ¶P. de quocunq; vere potest dici ꝙ est: ipm est ens: sed verum ē dicere deformitatez peccati eē. ergo deformitas pcti est ens: sed deformitas pctī non est a deo. ergo non omne ens est a deo. ¶P. omne quod est a deo in aliquo silitudinē eiⁿ retinet: qz vt Dion. dicit secūdo ca. de. di. no. Causata hīt cāz suarū contigētes imagines: sed q̄dam sunt que hoiem dissimilem deo reddūt. ergo non oē qō ē a deo est. ¶P. cuiuscunq; agentis operatio reducitur in aliqō aliud agēs sicut i causaz: illō nō est agens per seipm: sed q̄dam sunt q̄ ꝑ seipsa agūt: que. s. dīiuum suoꝝ actuum hīt: vt agentia a ꝓpōsito. g operationes eoꝝ non reducuntur in agens aliud ꝑius eis: sicut in cām. sed operationes ille entia quedam sunt. ergo nō oīa entia sunt a deo cāta.

Sed contra Boetius dicit ī libro ō hebdoⁿ. ꝙ res alie dicūtur bone inq̄tum a ꝓio z summo bono sunt: qō deus est: qō ergo a deo non ē bonū nō ē: si ergo aliquod ens sit qō a deo nō est: illud oīno bonū non erit. sed qō ē oīno carens bonitate est summū malum. ergo erit ponere sūmū malū: z ita erunt ꝑncipia ꝑma. ¶P. oē ens qō nō hz cām ipm ē ꝑmum simplr: z ē cā rm̄: sed hoc ē impolē eē nisi vnū. ergo oē aliud ens cāz hz: sed gcgd ē cātum per opatiōem cause sue in eē productum ē: aut ergo illa cā ē causa ꝑma: aut causa secunda: si ē cā ꝑma nō babēs aliam cām. talis cā solus deus est. ergo hoc ens de quo loquitur erit a deo. Si aūt ē causa secūda. ergo causa ꝑma vehēmētⁿ agit in cātū eiⁿ q̄ ipsa met agat in illud. ergo oē ens a cā ꝑma ꝑcederet q̄ deⁿ ē.

Respondeo dōm: ꝙ ens inuenīt in pluribus ſm ꝓius z posterius. Illud tm̄ verissime z ꝑmo dī ens cuius eē ē ipz qō ē: qz eē eius nō ē receptuz: sed per se subsistēs. In oībus aūt q̄ ſm ꝓius z posterius dicūtur: ꝑmū eoꝝ que sunt pōt eē cā: z ꝑ se dictū ē cā eius qō per participatiōem dicitur: z ideo opz ꝙ illud ens qō nō per ꝑticipatiōem alicuius eē qō sit aliud q̄ ipm dicit ens qō ꝑmum inter entia est: sit causa oīuz aliozū entiū. alia aūt entia dicūtur per posterius inquātū aliquod eē pticipant: quod nō ē idē quod ipsa sunt: z hec procedunt vsq; ad vltima entium: ita ꝙ quācūq; rōem essendi aliquid habeat non sit sibi nisi a deo: sed defcūs essendi sit

Ad primuz ergo dōm ꝙ verū dupl'r (ei a seipo. pōt considerari: vl ſm ꝙ fundatur in re: z hoc mō hoc qō dicitur īstū peccare nō hz veritatem imo potius ꝑ recessum a veritate peccatū incidit si sumatur veritas que in re est per quam quis implet id quod a deo ordinatum ē. Uel ſm ꝙ completur opatiōe aīe cōpositiōem formātis in qua ē veritas. ꝑut significat vl intelligit rē eo modo quo ē: z sic hoc quod ē istum peccare ē quoddā ens rōnis aut verū dicitur: z sic a deo est. nō. n. nisi a deo eē pōt talis rectitudo vt intellectus reꝫ accipiat eo modo quo ē: z eodem modo verbis eam exꝑmat.

¶Ad scōm dōm: ꝙ forma hois in ydolo pōt dupl'r considerari vel ſm ꝙ est figura quedā: z sic ꝑculdubio a deo ē. a quo oīs forma ē: vel ſm ꝙ ē ordinata ad id quod decens eam ordinari nō ē vel ꝓueniēs sibi. s. ad hoc vt adoretur: z ſm hoc a deo nō est: qz ſm hoc nihil est: cum ſm negatiōem debiti vsus hoc dicatur. ¶Ad tertiū dōm: ꝙ vt supra dcīm est ens dicitur dupl'r. vno modo ꝙ significat eēntiam rei extra aīam exīstis: z hoc modo non pōt dici ens deformitas pctī que ꝓuatio q̄dam est: ꝓuatiōes enī eēntiam nō hīt in rerum natura. Alio modo ſm ꝙ significat veritatem ꝓpōnis: z sic deformitas dicitur eē nō ꝑpter hoc ꝙ in re eē habeat: sed qz intellectus cōponit priuationē cum subo sicut formā quādam. Unde sic ex compōne forme ad subm: vel ad materiam relingtur quoddam eē subale vel accidentale: ita etiā intellectus compōnem ꝓuationis cum subo per quoddam eē significat: sed B esse non est nisi eē rationis: cum in re potiⁿ sit non eē: z ſm hoc ꝙ in rōne eē habet: constat ꝙ a deo est.

¶Ad q̄rtum dōm: ꝙ in creatis contingit eē silitudinez dei ſm quācūq; perfectionem participatam: z q̄to perfectio est nobilioꝝ: tanto ſm eam attenditur silitudo exꝑssioꝝ. contingit autem vt aliquid silitudinem dei amittat q̄tum ad vlteriozē perfectionez: qō q̄tum ad ꝓimaz ꝑfectionem similitudinem retinet: vnde in istis ſm verba Dion. dicitur eē participatio diuine bonitatis ꝑz obscuram resonantiā: sicut ꝑz in peccato: quia in actu peccati ē aliquid similitudinem diuinam retinēs. puta corporalis delectatio: vel aliquid hꝫ a summo bono exemplatū: q̄uis nō sit ibi similitudo summi boni que ē per gratiā. z ideo ſm hoc ꝙ similitudinem dei retinent talia entia a deo sunt. ꝑz vero ꝙ a dei similitudine recedunt: nec ēt entia sunt: nec ēt a deo sunt: cum oē ens inq̄tum est ens ꝓmo enti similetur. ¶Ad quintuz dōm: ꝙ operatio illi⁹

agentis qui per se agit: opz vt in ꝓimū agens sicut in cāz reducatur: q̄uis enim hꝫ entia per se agant: quia per ꝓpriam nām z ꝓpriū iudicium actus suos determināt: non tamē a se habent ꝙ agāt: sed a ꝓimo agente qō eis z esse z posse et agere ꝛfert. Questio. II.

DEinde queritur de causa peccati. Et circa hoc duo querūtur. ꝓimo: vtꝝ ipsius pctī deⁿ cā sit absolute loquendo. Secundo vtrum sit cā actionis in qua deformitas culpe constit ſm ꝙ actio est.

¶Utrum deus sit simpliciter causa peccati. I.

AD primum sic ꝓcedit. vī ꝙ simplr peccati deus cā sit: qz vt in glo. ad Ro. 9. dicit. Deus opaī in cordibus hoīum: z inclinat voluntates eoꝝ in qōcunq; voluerit siue in bonum siue in malū: sed ex B dī actoꝝ bonoꝝ operum: quia volūtatē hoīs in bonū ꝛcli nat. ergo z eadē rōne pōt dici actoꝛ pctōꝝ que sunt mala opera. ¶P. quicqd ē cā eē ē cā cāti: ſz pcti cā est volūtas peccātis: cum igitur voluntatis cā sit deⁿ: videt ꝙ z pcti. ¶P. in eandē cām reducitur salus z periculū alicⁿ Idē enim nauta est causa salutis z periclitationis nauis. vt ī scōo phy. dicitur: sed deus est causa salutis humane que est per bona opera. ergo z cum periclitatio anime sit per peccatum: videtur ꝙ ēt deus sit pctī causa. ¶P. q̄cunq; operatio conuenit rei ſm hoc ꝙ sibi a deo datum est: a deo est. ſz operatiōes q̄ sūt pctā ꝓueniūt hoī ſm ꝛcli nationem virium sensibiliuz: que homini a deo sūt date. ergo z pctō hominis in deum sicut in cām reducitur.

¶P. pctō est tenebra spūalis: sed tenebraꝝ deⁿ auctoꝛ est: Isa. 45. Formās lucē z creans tenebras. ergo pcōꝝ (deus causa est.

Sed contra Fulgentius dicit. Illiⁿ rei deus est vltoꝛ: cuiⁿ nō ē actor: ſz pctī ē vltoꝛ: ergo eiⁿ nō ē actoꝛ.

¶P. gcgd fit deo volēte: fit deo actoꝛe: et econuerso: ſz mala nō fiunt deo volente. ergo nec eo actoꝛe.

Respōdeo dōm: ꝙ pctī actoꝛ deus nullo mō dicēdus ē: qui. n. agīt ꝓp finē nō deficit a fine: nisi ꝑpter defm alicuius vel suiipsius vel alterius: z ille in quo inuenitur defectus: erit causa obliquatiōis a fine: siue sit ipm ꝓncipale agens vel materia vel instrz agentis: vel quicquid aliud: z ideo illud in quo nullo mō defectus cadere pōt: non pōt esse causa recessus a fine in his que ad finem ordinata sunt: cum igitur pctō dicaꝫ ꝑpter inordinationem a fine ad quē natura rōnalis ordinata est: non potest esse causa peccati deus in quo nullus defectus cadere potest: sed opz ꝙ peccatum causet defectu illius agentis: quod est possibile ad defectum sicut est voluntas rōnalis creature.

Ad primuz ergo dōm: ꝙ deus non eodem modo inclinat voluntatem in bonuz et in malum. Inclinat siquidem volūtatem in bonū admīstrādo virtutez agendi z directe mouendo ad bonuz: sed ad malum dicitur inclinare inquātum gram nō ꝓbet: per quā gs a malo retraheret: z nō ꝙ directe volūtatem in maluz ordinet. ¶Ad scōm dōm: ꝙ pctō referē in volūtatē sicut in cām: z q̄uis volūtas sit creata ab eo inq̄tum est quoddam ens: nō tm̄ q̄tum ad B ꝙ defectⁿ ex ipa incidere potest: est enim possibilis ad defectuz ex hoc ꝙ ex nihilo est: q̄uis autē deus sit causa voluntatis faciens eam ex nihilo: hoc tamen qō ē ex nihilo esse non hz ab alio sed a se: vnde scōm hoc non hz causam aliam: z ideo defectus g sequitur ex ea secundum ꝙ ex nihilo est: nō oz ꝙ in ulteriozē cāz reducatur. ¶Ad tertiū di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cēdū:q̄ nauta ē causa periculi nauis per suā absentiā:de⁹ aūt q̄tū in se ē nulli absens ē:sed peccator absētat se a ḃo ⁊ ideo ipse sui peccati causa est in quo periclitat ⁊ nō de⁹.

¶ Ad q̄rtū dōm:q̄ concupiscibilis ⁊ irascibilis a deo bo mini date sunt:ita vt rōni subdātur. Unde si q̄s eis vtat ꝑ illuꝫ ordinem ꝑ put a deo date sunt:talis operationis ōr⁹ actor erit:ꝓ in hoc pcm̄ eē non poterit. Si quis aute eis vtatur ꝑter rōnis ordinē talis abusionis de⁹ actor nō erit:q̄ in hac pcm̄ est. ¶ Ad q̄ntū dicēdum .q̄ pcm̄ dr̄ spūalis tenebra effectiue:q̄. s. mentē obtenebrat eam lumine gr̄e p̄uans. nomen aūt tenebre penā poti⁹ designat vnde ēt tenebre deus auctor est:sicut ⁊ aliarū penarū:vt infra ostendetur.

¶ Utrum actio peccati inquātuꝫ actio sit a deo. II.

A Dsecundum sic ꝓcedit. videtur q̄ actio pcti inq̄tum est actio a deo nō sit. Omne enī quod ē a deo bonum ē:⁊ oē bonuꝫ alicui bonū est. quedaꝫ aūt pcta sunt quoꝝ actus nullius boni sunt:quia ⁊ facienti nocēt ⁊ ei in quē fiunt:ergo tales actus nullo mō a deo sunt. ¶ P̄. q̄cqd ē cā actiōis:in q̄ defōmitas fundatur:scōꝫ quā actio mala dr̄:est mouēs ⁊ cooperans ad malum;nihil enī opatur ad malum nisi scm̄ q̄ talē actionez ꝓducit:sed deus nullo mō ad malū cooperari debz dici. ergo illius actionis in qua malum consistit inseparabiliter cā dicēdus nō est. ¶ P̄. bonarū actionū deus nō est actor:nisi scm̄ q̄ deus pōe agendi efficaciam cōfert: quia determinatio operis ex lib. arb. est vt supra habitū est:⁊ quidā qui ex dr̄ia per quā in spēm contrahuntur. ergo p eēntiam suā mali sunt:⁊ ita nec ēt inq̄tum sunt a deo sunt. ¶ P̄. rei nō assignatur cā efficiēs ꝑz q̄ est i intellectu:sed ꝑz q̄ est in re:sed gdā actus sūt in q̄bus nō pōt separi illud qō ē de natura act⁹ a defōmitate nisi ꝑz intellectū:qa bū fieri nō possūt:q̄ nō cānt nisi scōꝫ q̄ stant sub illa defōmitate:sed vt sunt sub defōmitate non sūt a deo. ergo nullo modo a deo sunt.

Contra oē bonū a deo est:sed quedam peccata sunt que habēt malitiā ex aliqua circunstātia superueniente:⁊ tñ actus sunt bōi ex genere vt dare elemosynā ꝓpter inanem gloriā. ergo boꝝ inq̄tum sunt actus quidam de⁹ cā est. ¶ P̄. quicqd non est cā opationis per quā aliqua subā in eē ꝓducitur:nō est cā illius sube:sed p aliquā actionē peti sube quedā in eē ꝓducūtur:sicut per adulteria ⁊ fornicatiōes boies gñantur. si ergo baꝝ actionū deus cā non est inq̄tum actiones sūt:tūc nec boium qui per bas actiōes gñantur ē cā:qō ē absurdum.

Respondeo dōm:q̄ circa hanc q̄nem tangūtur a magr̄o due opiniones:vna quarū dicebat omnes actus:inquātum actus sunt:ex deo esse: sed q̄ inquātum defōmitatem habent a deo nō sunt:sed ab homine vel diabolo:⁊ horum rationes supra. xi. distin. prosecutus est. Alia opinio dicebat actus peccatoꝝ nullo modo:nec ēt inq̄tum actus sunt:a deo eē:⁊ hec opinio tangitur in pñti distin. quā ad pñs nulli vel pauci tenēt: q⁊ ꝓpinquissima est errori duplici. Primo:q⁊ ex ea videtur sequi q̄ sint plura prima principia. hoc enim est de ratione primi p̄ncipij:vt agere possit sine auxilio priorīs agēntis ⁊ influētiam eius. vnde si voluntas humana actionez aliquā posset ꝓducere:cuius actor ḃus nō eēt:

actus in gñe vel in spē potest cōsequi priuatio aliq̄:⁊ iō q̄dam actus dicūtur mali ex genere vel ex eo qō in speciē trahit. ¶ Ad qntum dōm:q̄ sicut actio que peccati dōr mitatē ḃz dr̄ bona inq̄tum est actio bonitate nature:nō ꝓpter hoc q̄ aliquādo inueniatur separata a defōmitate:sed quia bonitas illa nature defōmitati subsit:ita ēt deus dicitur eē causa illius actionis inq̄tuꝫ ē actio:⁊ nō inq̄tuꝫ est defōmis:hoc modo q̄ actionem nō faciat a defōmitate separatam:sed quia in actione defōmitati coniuncta hoc qō ē actionis facit:⁊ qō defōmitatis non facit:⁊ si enim in aliquo effectu plura insepabilr cōiuncta sunt:non opz vt quicquid ē cā eius q̄tum ad vnū sit causa eius q̄tum ad alterum:sicut natura est causa oculi q̄tum ad substantiam eius:⁊ nō q̄tum ad defectum cecitatis que ex nature defectu incidit.

Qó III.

Deinde queritur ō cā pene. Et circa hoc querūtur duo. Primo:vtrum deus sit causa pene. Scōo:de quo per prius dicatur malum. s. de culpa vel de pena.

¶ Utrum pena sit a deo. I.

A Dprimum sic ꝓceditur. vr̄ q̄ pena a deo non sit. Oē enim malum ḋriatur alicui bono. sed pena ē quoddam malum cum noceat. ergo alicui bono ḋriatur: sed qō ḋriat bono nō pōt eē a summo bono:q⁊ sic summū bonum nō pōt eē actor pacis:sed pugne ⁊ dissensionis:si ab eo ḋria ꝓcederent. ergo pena nō ē a deo.

¶ P̄. omne qō ē ꝓeter intentionem agētis incidit ex aliquo defectu:sed omne malū ē ꝓter intētionem agentis: vt Diony. dicit:q⁊ nihil ad malum respiciens operatur. q̄ omne malum ex defectu aliquo incidit:sed quicqd incidit ex defectu nō reducitur in deuꝫ:sicut in cāz:vt supra ostensum est. ergo nullius mali deus ē causa:sed pena ē malum. ergo nō ē a deo. ¶ P̄. qcquid nō est causa actionis: nō est cā illius quod per actionē cātur:vt dictum est:sed multe pene sunt que aliqbus per alioꝝ peccata infliguntur:multi enim afflictionib⁹ puniūtur per eos qui iuste oppriumunt:cum igitur culpe deus nō sit cā. vr̄ q̄ nec ois pene. ¶ P̄. quicquid ē a deo in bonū tendit:sed quedam pene sunt que ad malū inclināt:vt fomes ⁊ ḃ⁊. ergo non ois pena a deo est. ¶ P̄. cui⁹ gñatio bona ē corruptio ei⁹ mala est. sed gñatio gratie bona est:quia a deo est. ergo ⁊ corruptio gr̄e mala est:sed corruptio gr̄e est quedam pena. ergo non ois pena est a deo:cum deus tantummodo

Sed contra (bonorum sit causa. omne qō iustum est bonū ē:⁊ oē qō bonuꝫ ē:a deo est:sed ois pena iusta ē:vt Aug. ꝓbauit in ꝓcedēti distin. ḡ ois pena a deo est. ¶ P̄. ad eundem pertinet remuneratio ⁊ ꝺdemnatio. s. ad eum qui iudiciuꝫ ō actib⁹ ḃz bonis vel malis:sed p̄mia reddere bonis opib⁹ dei ē. ḡ ⁊ penas ēt infligere ipsius ē. ergo ois pēa a deo ē.

Respōdeo dōm:q̄ pena duo ḃz in se. s. rōnem mali scm̄ q̄ est alicuius boni priuatio:⁊ rationem boni scm̄ q̄ iusta est ⁊ ordinata ē. Quidā igitur antiqui cōsiderātes penā tñ ex parte illa in qua defectus est ⁊ malum:dixerunt penas a deo non eē:in quem errorem ēt Tullius incidisse videtur:vt ꝑz in libro de officiis. Dō enim boies prouidētiam dei negauerunt de būnis actibus. vnde ordinē qui est pena rēspentu culpe:nō dicebant per ꝓuidentiam diuinam eē:sed per iusticiam boīs penā infligētis. defectum āt qui ē in pena non a deo ordiatū eē:sed ex necessitate cā⁊ scōa⁊ icidere:ponebāt enim deū res in eē ꝓduxisse:sicut ꝓducit agens ex necessitate nature:vt. s. ex vno primo:i quo nullus defect⁹ est: vnum primum ꝓcederet ab eius perfectione distans:et scm̄ q̄ longior sit distantia ab vno primo per ordinē cāe ⁊ cāti magis dicebant defectum incidere. Hec aūt positio erronea est:sicut in primo libro. dist. 39. patuit. vbi dictum est ꝓuidentiam diuinam ad oīa se extendere. Et iō dōm est penas a deo eē:nullo autem modo culpas a deo eē:q̄uis vtrunq̄ malum dicatur:cuius rō ē:q⁊ vnicuiq̄ rei assignatur cā agens scm̄ q̄ ab agente res illa ꝓgredit culpa āt rōnē mali ⁊ dēfect⁹ ḃz scm̄ q̄ ab agente suo ꝓgreditur:qō actionem suam in debitum finem nō ordinat:⁊ ideo culpe cā assignari nō pōt:nisi talis in quē defect⁹ cadere possit. Pena aute nō ḃz ratiōem mali vel defect⁹ ꝑz q̄ ab agente ꝓcedit. q⁊ per ordinatam actionē agentis pena infligitur:sed ḃz ratiōem defectus ⁊ mali in ipso recipiente actionem tātum:qō per iustā actiōem aliquo bono priuatur. ⁊ ideo pene deus est actor:diuersimode vero diuersarum:quedā enim ē pena damni:vt subtractio gratie ⁊ ḃ⁊. harum penarum deus cā est:nō quidē agēdo aliquid:sed potius non agēdo:ex eo enim q̄ deus gratiam non influit cōsequitur in isto gr̄e priuatio. quedam vero pena sensus est que per aliquā actiōem infligitur:⁊ ḃ⁊ ēt agendo deus actor est.

Ad primuz ergo dōm:q̄ vnum bonū particulare ḋriatur alq bono particulari:sicut calidum frigido:⁊ vtrūq̄ a deo est:nec tamē sequitur q̄ deus pacis actor nō sit:q⁊ ipsa ēt ḋriozum pugna ad aliquā vnionem ordinatur:qua. s. ad formam mixti conueniunt:⁊ ēt scm̄ q̄ in vniuersō per modum cuiusdam ꝺsonantie ordinātur:ita ēt nō est incōueniēs:vt q̄uis bonū nature a deo sit:q̄ ēt pena que sibi ḋriatur inq̄tum bōa ē a deo sit. ¶ Ad scōm dōm:q̄ nullū malus nec aliquis defectus a deo vel agēte alio intētum ē:sed oē malum et defectus incidūt ex defectu aliquo vel ex defectu cause agētis vl ex defectu māe recipientis:malum enim culpe incidit ex defectu cāe agētis. ⁊ ideo in cām agentem que deficere nō pōt reduci nō pōt:malū āt pene incidit ex dēfectu māe:qō sic ꝑz. Ordinē iusticie iust⁹ iudex i suis subditis ponere intēdit:ille ordo non pōt in peccante recipi: nisi scm̄ q̄ p defectum aliquē punitur:⁊ iō q̄uis defectus ille ratione cuius pena malum dr̄:a iudice intentus non sit:sed ordo iusticie:tñ iustus iudex pene actor dr̄ scm̄ q̄ pena ordinatū quid dicit:⁊ ita penaz deus actor est.

¶ Ad tertium dōm:q̄ q̄uis actionis turpis deus nō sit cā scm̄ q̄ defōmitati subsit:est tamē cā eius ꝑz q̄ actio q̄dam est:⁊ ideo ēt pōt dici cā eius:qō per illam actiōem effectum est. ¶ Ad 4ᵐ dōm:q̄ pena nō iclinat ad malū culpe directe p modū bit⁹ ⁊ dispōnis:sed indirecte inq̄tū per penā ꝓuat aliqd quo gs a culpa retrahebat:⁊ hoc nō est incōueniēs. vt dicatur deus subtrahere illud quo quis a culpa cōseruabatur imunis. s. gr̄a. ¶ Ad qntū dōz q̄ q̄uis corruptio gratie in se malum sit:tñ q̄ iste g gratia indignus est gr̄a priuetur:bonum ⁊ iustum est:⁊ hoc modo a deo est ordinante.

¶ Utrum malum prius dicat de pena q̄ de culpa. II.

A Dsecundum sic ꝓcedit. vr̄ q̄ malum per prius dicatur de pena q̄ de culpa. Bonū enī cū sit in oibus gñibus p prius ē in suba q̄ in alys:vt ex primo ethi. ꝑz. sed malū pene priuat bonū quod ē in suba:sicut mors:que quedā pena est:pfectionē subalē puat:sed malum culpe est malū in actione. ḡ per prius malū dr̄ de pena q̄ de culpa. ¶ P̄. perfectio scda que est operatio descēdit a perfectione prima que ē forma:sed supra dcm̄ ē q̄ pena opponit pfectioni prime:culpa aute perfectioni scde que est operatio. ergo malum per prius inuenit

Universidad de Deusto
Biblioteca

in pena q̃ in culpa. ¶ P. sicut se hz p̃mium ad meritum: ita se hz pēa ad culpā: sz p̃miū ē magis bonū: z p p̃ q̃ meritū. ḡ z pena ē magis malū q̃ culpa: sed id qō ē pri⁹ in his que fm p̃us z posterius dicūt: ēt maxie dr sicut ignis maxime calidus: vnde qō p̃mū ē: est illud qō magis dr: vt ex scō metaph. p̃z. ergo p p̃ius dr malū de pena q̃ ō culpa. ¶ Ad idem. Sicut bonum in eo q̃ bonū desideratur: ita malū in eo q̃ malū vitatur: sed illud pp quod desideraī aliqd est magis bonū. ḡ illud pp qō vitatur aliquid ē magis malum: sed culpa vitatur pp penā: ergo pēa ē magis malum q̃ culpa: z sic idem qō p̃ius. ¶ P. vt supra dicit Aug. malū dr aliqd: qz nocet: ergo cui verius conuenit rō nocumenti verius conuenit rō mali: sed verius conuenit pene q̃ culpe: quia verius est qō per eēntiam dr q̃ qō per ptcipatiōem denominatur: sicut albedo verius dicit naturā albedinis q̃ albū: pena aūt ipm nocumētum: sz culpa nocens denominatione dicitur. ergo z rō mali p p̃ius

Contra inuenitur in pena q̃ in culpa.
cā precedit cātum: sed malū culpe ē cā mali pene. ḡ p̃us est malū culpe q̃ pene. ¶ P. Diony. dic q̃rto caplo de di. no. q̃ puniri non est malum: sed fieri pena dignum. non aūt aliquis efficitur pena dignus nisi p culpā. ḡ magis p̃prie culpa malū dicitur q̃ pena.

Respondeo dōz: q̃ malū per p̃us de culpa dicit
q̃ de pena: z magis culpe q̃ pene rō mali conuenit: cuius rō assignatur a gbusdā ex parte boni: qō per malum z p̃riatur. dicūt enim q̃ p culpā separaī aliquis a fine vltimo: quod ē summū bonū: in quo primo rō boni inuenitur. vnde z in malo qō ab ipso separat p̃io inuenitur ratio mali: in pena autez consequenter: q̃ bonū nature causate p̃riat: quod est a summe bono deductū. Sed ista ratio videtur īsufficiēs: quia culpa z pena non differūt fm illud bonū quod p̃ vtrunq̃ p̃riatur: qz illud idē bonū qō actiue culpa p̃riatur ē illud cuius passiua p̃riatio pena quedam est: vnde z subtractio gr̃e per quā aia deo coniūgitur: z carentia visionis diuine pene quedam sunt: sed ratio assignata nō tangit nisi penas cozpales. vñ non est vniuersalis: z ideo hō rōnem opz aliter inuenire ex p̃pa rōne culpe: z ex p̃pria rōne pene. Sciendum ē igr̃ q̃ ratio boni a fine sumitur vt ex secūdo metaph. patz. finis autem est perfectio agentis inquantum est agens: eo q̃ finis mouet agentem ad operandum vnde finis: z etiā obliquatio a fine per p̃ius comparatur ad agēs q̃ ad patiens: z ideo illud malum quod ratiōem mali habet fm q̃ ab operante est p̃opinquius se habet ad finem: q̃ illō malum quod per actum operantis in aliquo patiēte īducitur. vnde p̃ior est recessus a fine in culpa que rationez mali habet fm q̃ ab operante exit q̃ in pena que rōnem mali hz scōm q̃ in patiente efficitur defectus quidaz per aliquam actionem vel eiusdem vel alterius: eiusdem vt pene que consequūtur statim ex actu peccati: sicut p actū culpe segtur subtractio gratie in peccante: z per p̃ius est īordinatio actus qui est a peccante: inquantum est agens rationem mali habens q̃ ipsa subtractio gratie: que ē malum pene: per actionem aūt alterius: sicut pena que infligitur peccatori per actum iudicis.

Ad primuz ergo dicēdum: q̃ intensio vel remissio alicuius potest esse dupliciter: vel p se vel per accidēs: per se quando est intēsio fm id quod ad naturaz rei pertinet: per accidēs autē quando dicitur magis z minus: non scōm magnitudinem que p̃pria ē rei que dicitur maioz vel minoz. sed fm magnitudinē alterius sicut albedo dicitur maioz vel ꝑpter intensionem p̃incipioz albedinis: vel ꝑpter magnitudinez superficiei: ita etiam magnitudo potest attendi in malo vel fm rationem p̃priam mali vel fm rationem boni quod p̃riatur per malū: z illa est essentialioz malo que p se est q̃ per accidens: z fm hoc dico q̃ per se loquēdo non dicitur p̃⁹ vel posterius malum fm q̃ per ipm p̃ius z posterius bonum p̃riatur: sed fm q̃ per p̃ius rōnem mali participat que est in recedendo a fine. Unde non opz q̃ malus pene per quod bonum substantiale p̃riatur sit magis malum simpliciter: vel per p̃ius q̃ malum culpe quod est i actione. ¶ Ad secūdū dicēdū: q̃ perfectio p̃ima se habz in duplici ordine ad operationem: quia operatio termiatur ad perfectionem primam: z ideo operatio a perfectione p̃ima elicitur. Et similiter et iam est de p̃riatione p̃fectionis p̃me: pena autem nominat p̃riatiōem perfectionis p̃me fm q̃ ad eam operatio terminatur: quia pēa dicit effectum culpe. z ideo non oportet q̃ culpa p posterius malum dicatur. ¶ Ad tertium dicēdum: q̃ sic̃ premium est ordinatiuum meriti: ita z pena est ordinativa culpe. vnde vtrunq̃. s. premium z pena quandā bonitatē habent ex hoc q̃ ordinatum est. vnde non opz q̃ si p̃mium est magis bonum q̃ pena sit magis malum: sed min⁹ inq̃tum habet aliquam perfectionem boni. ¶ Ad q̃rtū dicēdum: q̃ culpa est ꝑpter se vitanda: etiam si nulla pēa sequeretur. vnde virtuosus plus culpam q̃ penam fugit ad quem opz mensurare actus aliozum hominū: vt ꝑbs in tertio ethicoz dicit. ¶ Ad quintum dicēdum: q̃ quicquid inuenitur in causa z causato: per p̃ius est in causa q̃ in causato. vnde cum hoc nocumentum quod est pēa sit per culpam inductum ratio nocuitatis p̃ius inuenitur i culpa q̃ in pena: q̃uis pena sit ipm nocumentum: quia p ipm q̃ pena nocumētum ē: a nocuitate culpe p̃cedit.

¶ Expositio textus.

Non quia nō sit actio vel volūtas rē.) Istud icōuenienter dicitur. constat enim q̃ actio inq̃tum est actio nō separat a vero esse: sed inquātum est inordinata. Unde q̃ peccatum dicatur nihil: non ē ratione actionis: sed rōne īordinatiōis. (Dic de subys atq̃ naturis rē.) Ex hoc ñ plus hr̃ nisi q̃ suba z mala: z hoc verum ē. (Opa diabli q̃ vicia dicūtur rē.) dicuntur non esse res ex ea pte qua habent q̃ vicia sint. s. ex parte p̃riationis (Sunt ergo aliq̃ res quibus homines rē.) Uerum ē sed non eis homines mali sūt inquātum sunt res: sed inq̃tuz alicui p̃uationi subsistunt. (Quid ergo mix̃ si de⁹ dr rē.) Ista obiectio nulla est: quia eius quod nihil est potest aliquid esse causa: non quidem directe agendo sed remouēdo p̃hibens: sicut claudens fenestram facit tenebras: q̃ nihil sunt dum remouet lucem q̃ tenebras p̃hibeat. ita etiam z p̃uationem aliquam que pena est deus efficere potest. q̃uis illa p̃natio nihil sit non p̃hendo illō qō p̃uationem p̃hibeat: sicut nec p̃hendo gratiam causat p̃uationem gratie: sed illum defectum: p̃out in eo ratio culpe consistit: non causare potest deus vt dictum est. (Bonoz illi subintelligi volunt rē.) Ista responsio nulla est: quia non minus est verum: q̃ omne ens est a primo ente: q̃ q̃ omne bonum est a primo bono. vnde in quocunq̃ inuenitur natura entis: inuenitur natura boni. z ideo oz omne ens absolute a deo eē. (Inigtas ꝑpe ipsa non est substātia rē.) Dic actipit augustin⁹ subaz nō ꝑut significat rem p̃dicamenti: sed p̃out significat eēntiam rei in quocunq̃ genere existentis. Inigitas enim ex parte defect⁹: vñ inigtatis rōnem hz: eēntis caret. Si aūt accipet subam fm q̃ significat predicamentū p̃mū equalr: vez eēt q̃ iustitia non est substantia sicut q̃ iniquitas non est substantia.

¶ De voluntate z fine ex quo z ipsa iudicatur.

¶ Distinctio. XXXVIII.

Post predicta de volūtate z eius fine disserendum est. Sciendu igit est q̃ ex fine suo: vt ait aug. voluntas cognoscit: vtrum recta an prava sit. finis aūt bone volūtatis beatitudo est: vita eterna deus ipse. Male vero finis ē aliud. s. mala delectatio vel aliqd aliud in quo nō hz voluntas quiescere. Finē bonuz insinuat prophet dicens. Vidi finem oīs cōsumationis rē. Charitas ergo cuius latū mādatum est: finis quidē oīs consumationis est. i. omnis bone voluntatis z actionis: ad quā omne p̃ceptum referēduz est: Unde aug. in enchr. Omnia p̃cepta diuina referūtur ad charitatē: ō qua dicit Apostolus: p̃cepti finis est charitas de corde puro z conscientia bona z fide non ficta. Omnis itaq̃ p̃cepti finis charitas est. i. ad charitatez refertur oē p̃ceptum: qō vero ita fit: vel timore pene vel aliqua intentiōe carnali: vt nō referatur ad charitatez que est dilectio dei z proximi: nōdū fit: quēadmoduz fieri oportet: quāuis fieri videatur. Tunc enim recte fiunt que mādat deus: z que consilio monet: cū referunt ad dilectionē dei z p̃rimi. His ꝓbis aptissime insinuatur q̃s sit rectus volūtatis finis siue actionis. s. charitas q̃ z deus est vt supra ostendimus.

¶ Qz deus est finis omnis bone actionis: quia charitas est. nec tantū. s. s. sed z christus z pater nec hi sunt tres fines: sed vnus.

Qui ergo charitatē sibi ponit finē: deum sibi ponit finē. Unde z christum finez legis ad iusticiā dicit apostolus esse oi credenti: z recte dr xp̃us finis legis ad iusticiam: qz vt ait Aug. in lib. sniaruz p̃speri: in xp̃o lex iusticie nō ꝓsumitur sed impletur. Dis enim perfectio ex ipso est: vltra quem nō est quo spes se extēdat. Finis fidelium xp̃s est. ad quem cum peruenerit currentis intētio: non habet quo possit amplius inuenire: sed hz in quo ꝺbeat p̃manere. Finis ergo rectus atq̃ sup̃mus deus ē p̃r. s. z fili⁹ z. s. s. neq̃ hi tres sūt tres fines: sz vn⁹ finis: qz nō tres dij: sz vn⁹ ꝺs.

¶ Qz oēs bone volūtates vnū habēt finē: z tamē q̃dam bone diuersos fines sortiunt.

Sed querit vtrū oēs bone voluntates vnū trin̄ habeant finem: de hoc Aug. in li. xi. de tri. ita ait. Alie atq̃ alie voluntates suos p̃prios fines habent: q̃ tamē referunt ad finē illius voluntatis q̃ beate vivere volumus: z ad eā puenire vitā que non

Uerūtn huic snie q̃ dcm̄ ē fideliū q̃stā rectas volūtates fines diuersos sortiri: z tn̄ ad vnuz referri. vī obuiare qō alibi aug. monet: ne. s. nobis duos fines ꝓstituamus: ita ingens i li. ō sermōe dn̄i in mōte. Nō debem⁹ iō euāgelizare vt mādūcem⁹ sz iō mādūcare vt euangelizemus: vt cib⁹ nō sit bonū qō appetit: necessariū qō adipiscit vt illud ipleat. Querite primū regnū dei: z h̄ oia adijcient vobis. nō dixit primū q̃rite regnū dei: z deide q̃rite ista q̃uis sint necia. sz ait h̄ oia adijcientur vobis. i. hec ꝓsequēt: si illa q̃ratis: ne cū ista q̃ritis illinc auertamini. aut ne duos fines cōstituatis vt z regnū pp se appetatis z ista necia pp illō. ergo pp regnū dei tm̄ ōbem⁹ oia opari: nō solā vt cū regno dei mercedē rpalez meditari. Ecce hic apte dic̄ ne duos fines nobis ꝓstituam⁹: sz vnū tm̄. i. regnū dei: cū supra dixerit bōas volūtates alias: z alias ꝑpios hr̃e fines.

¶ Hic ostenditur quomodo licet videatur non repugnent predicta.

Hec autē sibi non repugnare aiaduertit: qui verbis premissis simplici oculo diligenter intendit. qui enī dixit ne duos fines nobis constituamus: sed oia pp regnū dei faciamus ipse p̃misit q̃ debemus mandūcare vt euāgelizem⁹. Cū aūt hoc ita facimus. actionis illius finē euāgeliū cōstituimus: sed ex hunc finem ad regnuz dei referimus. Mandūcamus enim ꝓpter euāgeliū: z mādūcamus z euāgelizamus ꝓpter regnū. Duos ergo fines i mādūcādo nobis cōstituimus: sed ista faciētes: nunq̃d peccamus? absit. Nam z ipse fic

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere suadet si diligenter eius verba inspiciamus. Cum ergo ait: ne duos fines nobis cõstituamus: fines in diuersa tendentes intelligi uoluit. s. quorum alter ad alterꝫ non referatur. Ita ꝛ cum dicit propter regnum dei oia tantũ agẽda: ne cum ipso mercedem temporalem meditandã: ita intelligendũ est: vt non appetẽdo meditemur cum regno mercedem temporalẽ: ita ꝙ nõ propter regnũ: sed propter se: vt. s. regnũ propter se appetatur: ꝛ ista propter illud sicut ipse docet. Si. n. petimus vitam eternaꝫ: petimusꝙ etiam temporalia a deo: si ea petimus propter vitam eternam: nõ offendimus. neqꝫ sinistra tunc scit quid faciat dextera: quia mercedẽ temporalẽ nõ propter se meditamur: sed ꝓpter regnũ dei vt sit leua sub capite ꝛ dextera in amplexu. Alioquin si hec tẽporalia propter se querimus sicut eterna: miscẽt dextere sinistra. Jõ ꝙ cum dñs dixerit. Attẽdite ne iusticiaꝫ vestrã faciatis coram hoibus vt videamini ab eis: alibi ait. Sic luceãt opera vestra bona coraꝫ hoibus: vt glorifi. p. v. qui i celis est. propter deuꝫ ergo oia faciẽda sunt: vt oia q̃ facimus oiumꝙ fines ad eum referamus.

¶ De dria voluntatis intẽtionis ꝛ finis.

Solet etiam queri quid distet inter voluntatẽ ꝛ intẽtionẽ ac finẽ. Ad qõ dici põt: inter volũtatẽ ꝛ finẽ certo atqꝫ euidẽti mõ distingui. quia voluntas ẽ: qua volumus aliquid. Finis vero volũtatis ẽ: vel illud qõ volumus ꝓ quod impletur ipsa voluntas: vel potius aliud ꝓpter quod illud volumus. Intentio vero interduꝫ ꝓ voluntate: interdũ ꝓ fine voluntatis accipitur: que diligens ac pius lector in scriptura: vbi hec occurrerint discernere studeat. finis autẽ voluntatis est ꝺlectatio bona vel mala: ad quã nititur qlꝫ peruenire. Unde augu. sup illũ locum psalmi. Scrutans corda ꝛ renes deus: sic ait. Deus solus scrutat corda. i. qõ quisqꝫ cogitat ꝛ renes. i. quod quẽqꝫ delectat. Quia finis cure ꝛ cogitationis est delectatio. ad quã cura ꝛ cogitatione nititꝫ quisqꝫ peruenire: ꝛ paulo post. O pa nostra que sunt in dictis ꝛ factis possunt hoies videre: sed quo aio fiant: ꝛ quo venire cupiant: solus deus videt: qui cum videt cor esse in celo ꝛ nõ delectari nos in carne: sed in dño. i. cum bone sunt cogitationes ꝛ earuꝫ fines dirigit iustũ Idem super alterius psalmi locum illum. s. In laqueo isto quẽ abs. comꝑ. ẽ. pes e. dicit. Pes qie amor est. qui si prauus ẽ: dicitur cupiditas vel libido: si rectus: dicitur charitas. eo moueꝫ anima quasi ad locum quo tendit: idest ad delectationem bonam vel malam: quo se perueniꝫ se per amorem letatur. Finis ergo voluntatis vt premissum est: dicitur ꝛ illud quod volumꝰ ꝛ illud ꝓpter quod volumus: ꝛ intentio ad illud respicit ꝓpter quod volumus: ꝛ voluntas ad illud quod volumus. Ut verbi gratia. Si velim esurientem reficere: vt habeam vitaꝫ eternam. Voluntas est qua volo reficere esurientem: cuius finis est refectio esurientis. Intẽtio vero qua sic ad vitaꝫ peruenire volo. Finis autem supremus est ipsa vita: ad quem ꝛ alius finis refertur.

¶ An alia intentio sit voluntas.

Sed queritur vtrum ꝛ intentio talis sit voluntas. ꝛ si voluntas est: an in hoc opere sit vna atqꝫ eadẽ voluntas qua volo habere vitam eternaꝫ: ꝛ qua volo reficere esurientem. Uidetur nempe talis intentio esse voluntas: vt enim voluntas est qua volo reficere pauperem: ita ꝛ voluntas est qua per istud volo habere vitam: ꝛ alia quidem videtur esse voluntas qua volo habere vitam: ꝛ alia qua pauperi subuenire volo: sed ista ad illã refertur. Nam ꝛ si hoc ita placet vt in eo cũ alia qua delectatione volũtas acquiescat: nondũ tamen est illud quo tenditur: sed hoc ad illud refertur: vt illud puteꝫ tãquã patria ciuis. Istud vero tanquã refectio vel mansio viatoris. ꝛ sic iste volũtates affectus siue motus mẽtis: quibus quasi gressibus ꝛ passibus tenditur ad patriaꝫ. Sicut ergo altera est volũtas videndi feneſtras vt supra docente aug. didicimus: altera queꝛ ista nectiꝫ volũtas ꝙ feneſtras videndi trãseũtes: ita nõnullis alia videtur esse volũtas elemosynas dãdi pauperi: alia volũtas babẽdi vitã. aliꝫ ãt putãt ꝙ vna sit volũtas ꝛ hic ꝛ ibi. ſz ꝓp subiectoꝛ multiplicitatẽ diuersitas memoratã volũtatũ. Ceteꝛ qõlibꝫ hoꝛ veꝛ sit illud nulli i ambiguũ venit. qn volũtas ex suo fine pẽseꝫ: vtruꝫ sit recta: an praua: pctm̃ an gr̃a: ꝛ qn noie intẽtionis aliqñ finis: aliqñ voluntas intelligatur.

¶ Diuisio textus.

Postquã determinauit de actibus in quibus pctm̃ cõsistit in gñali in gerens vtrũ inquãtũ sũt actus sint boni ꝛ a deo Hic determinat ꝺ ipsis actibus in spãli. Et qꝛ pctm̃ cõsistit in actu interiori ꝛ ẽt exteriori. iõ diuidit hec pars in duas. In ꝑma determinat de actu interiori volũtatis. In ſcda de actu exteriori. xi. di. ¶ Post hoc de actibꝰ adyciẽduꝫ ꝛc.) Prima in duas. In prima determinat de actu volũtatis oñdens: vñ in eo sit rectitudo ꝛ pctm̃: quia ex fine. In ſcda inquirit qũo in volũtate possit eẽ vicium. 29. di. ¶ Hic oritur q̃stio satis necessaria.) Prima in duas. In ꝑma oñdit ꝙ rectitudo volũtatis ẽ ex intẽtiõe finis. In

ſcda determinat de volũtate ꝓ cõparationẽ ad intẽtionẽ ꝛ finẽ. ibi. ¶ Solet q̃ri qd distet ꝛc.) Prima in duas. In ꝑma ostẽdit ꝙ bonarũ volũtatũ ẽ vnus finis ex quo rectitudi nẽ habẽt. In ſcda ingrit vtrum ille vnus finis sit tãtuꝫ recta rũ volũtatuꝫ finis: an etiã possint eẽ alq fines. ibi. ¶ Sz q̃ritur vtrũ oẽs bone volũtates ꝛc.) ¶ Circa ꝑmũ duo facit. Prio ponit ꝙ charitas ẽ finis bonaꝝ volũtatũ. Secũdo oñdit ꝙ cũ hoc fine deus ẽ finis. ibi. ¶ Qui vo charitatẽ sibi põit finẽ ꝛc.) ¶ Sz q̃rit vtꝛ oẽs hõe volũtates ꝛc.) Dic ingrit vtꝛ possint eẽ plures fines rectaꝝ volũtatum Et diuidit i tres. In ꝑma determinat veritatẽ. In ſcda ponit obiectionẽ i ꝛtrariũ. ibi. ¶ Uerũ tamẽ huic sñie q̃ dctm̃ est ꝛc.) In tertia determinat eã. ibi. ¶ Hoc autẽ nõ sibi repugnare ꝛc.) ¶ Solet ẽt queri ꝛc.) Dic determinat de volũtate ꝓ operationẽ ad intẽtionẽ ꝛ finẽ. ¶ Circa hoc duo facit. Prio ponit dictã cõparationẽ. Secũdo ingrit etiaꝫ vtrũ intẽtio possit dici volũtas: ꝛ an intentio sit idẽ actus cũ ea volũtate que cõmuniter volũtas ꝺr. ibi. ¶ Sed q̃rit vtrum intẽtio talis ꝛc.)

¶ Questio. I.

Hic quinqꝫ querũtur. Primo vtrum oium rectarũ volũtatum sit tm̃ vnꝰ finis. Secõ quis sit ille. Tertio qd est intẽtio. Quarto si sit eadẽ volũtas que est de fine q̃ dicit intẽtio: ꝛ que de his q̃ sũt ad finem: que cõmuniter voluntas dicit. Quinto si ex fine voluntas habet bonitatem.

¶ Utꝛ sit tm̃ vnus finis rectaꝝ volũtatũ. I.

A primum sic procedit. Uidetur ꝙ rectaꝝ volũtatũ non sit tm̃ vnus finis. Charitas. n. qua deũ diligimus deus nõ est. vt i primo lib. ostẽsum ẽ: ſz rectaꝝ volũtatuꝫ finis ẽ deus: ꝛ ẽt charitas. vt i littera ostẽdit. oue ergo recte volũtates nõ i vnuꝫ finẽ tẽdũt. ¶ Ꝓ. vbi inueniꝫ gradus i referẽdo res ad finez: ibi nõ est vnus finis: ſz i tribus psonis inueniꝫ gradus dũ ꝺsideratur relatio reꝝ ad finẽ. vñ Hylarius dicit. Caput oium filius est: caput ãũt filij deus ẽ ꝛ ad vnũ deum oia hoc gradu referũtur. cũ igit vnaqueqꝫ triũ psonaꝝ rectaꝝ volũtatum sit finis: vt i littera dicit. videt ꝙ recte volũtates i plures fines tẽdant. ¶ Ꝓ. sicut res nãles habẽt spẽz a forma: ita res morales habẽt spẽm a fine. vñ ꝛ fm finẽ recte vel prave sũt. vt i littera dicit: sed reruꝫ nãlium nõ est vna forma ergo nec actuũ moraliuꝫ erit vnus finis ad quẽ dirigi debeãt. ¶ Ꝓ. illud est finis actiõis ꝓpter qõ actio fit: ſz vnusqsqꝫ agẽs cogitat i agẽdo de eo ꝓpter qõ agit: cũ igit multi rectas actiões agẽtes actu de deo nõ cogitẽt: videtur ꝙ nõ oium rectaꝝ actionũ finis sit deus: ꝛ ita diuersaꝝ erũt diuersi fines fm ꝙ agẽtiũ sũt diuerse cogitatiões de fine. ¶ Ꝓ. illud sine quo nõ fieret aliqd est ꝓpter qõ fit illud: ſz multi sũt q̃ opa spũalia nõ facerẽt: nisi q̃dã tẽporalia cõsequereãt. ergo illa tẽporalia q̃ ꝓseq̃ruꝫt: sũt finis operuꝫ eoꝝ ꝛ volũtatũ: ꝛ tm̃ nõ dñr i hoc peccare: qꝛ vt Apls dicit ꝑme Lor. 9. Dz i spe g arat arare loquẽs ad lrãz i casu isto. ergo ꝓter deũ ꝛ charitatẽ rectaꝝ volũtatũ põt eẽ alius finis: ꝛ ita nõ oẽs recte volũtates i vnum tẽdunt.

Sed contra Dis volũtas q̃ i diuersa tẽdit diuisa ẽ i plura: ſz rectuꝫ coꝛ diuisuꝫ nõ est: ſz vnituꝫ. vñ Osee. io. diuisiuꝫ ẽ coꝛ eoꝝ nũc iteribũt. ergo recti coꝛdis ẽ vnꝰ finis vltimꝰ. ¶ Ꝓ. rõ bõi ẽ ex fine. g̃ vbi ẽ sũmũ bonuꝫ ibi ẽ finis vltimꝰ: ſz sũmũ bonũ ẽ vnũ tm̃ vt supra. di. 3. pbatũ ẽ. g̃ rectaꝝ volũtatuꝫ ẽ vnꝰ finis vltimꝰ.

Respondeo dõz ꝙ eodẽ ordine res referunt in finẽ: quo ꝓcedunt a principio: eo ꝙ agẽs vnusqsqꝫ ordinat effectuꝫ suuꝫ i finẽ aliquẽ. ꝛ iõ ſz ordinẽ agẽtiuꝫ ẽ ordo finiuꝫ. In ꝓgressu ãt reꝝ a principio inuenit vnũ reꝝ principiũ ꝑmũ qõ cõe ẽ oiuꝫ sub quo iueniũt alia ꝓncipia ꝓpria q̃ i diuersis sũt diuersa: ita ẽt i referẽdo res ad finẽ iueniũt vltimus finis oibus cõis q ẽ vltimus finis ſz iueniũt diuersi fines ꝓpry ſz diuersitatẽ entiũ. bonũ. n. iueniũ i rebus ſz duplicẽ ordinẽ. vt i. xi. meta. dr. s. ſz ordinẽ vniꝰ rei ad rẽ aliã: q ordo filis ẽ ordini quẽ ptes exercitus adinuicẽ bñt: ꝛ alius ẽ ordo reꝝ ad finẽ vltimuꝫ. g. s. ẽ filis ordini exercitus ad bonũ ducis: ꝛ qꝛ res referunt i finẽ vltimũ cõeꝫ mediãte fine, ꝓpio: iõ ſz diuersitatẽ finis ꝓpry efficit diuersa relatio reꝝ ad finẽ vltimũ. Sic ergo dõz ẽ: ꝙ sicut reꝝ oiuꝫ vnus ẽ finis vltimꝰ. s. ds: ita ꝛ volũtatuꝫ oiuꝫ ẽ vnus vltimꝰ finis. s. ds: nihilominus tñ sũt alq fines ꝓximi: ꝛ si fm illos fines seruaꝛ ꝺbita relatio voluntatis i finẽ vltimũ: erit recta volũtas: si ãt nõ: erit puersa: debita autem relatio voluntatis ad finem vltimuꝫ saluatur: ſz illum finem quo volũtas nata est vltimum finem participare: i quo distinguit a rebꝰ alijs: q̃ alio mõ vltimũ finẽ ꝓticipãt: ꝛ hic ẽ charitas vl̃ btitudo. ꝛ iõ nõ solũ ds: ſz ẽt charitas finis ẽ oium rectaꝝ volũtatum.

Ad primuꝫ ergo dõm ꝙ charitas nõ est finis vltimus: cũ nõ sit finis cõmunis: quez oia desiderãt: sed ẽ finis ꝓprius volũtatis ꝓ quẽ pertingit ad finẽ vltimũ. ꝛ ideo non sequit esse plures fines vltimos. ¶ Ad scõm dõm ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus sũt vnus finis vltimus. vt i littera dicit eo ꝙ vnicuiqꝫ eoꝝ ꝺuenit ratio finis fm ꝙ libet est sũmuꝫ bonuꝫ: ꝛ bi tres nõ tres: sed vnuꝫ sũmũ bonuꝫ sũt. Uñ hoc qõ Hylarius dicit. Oia hec gradu ꝛc. Intelligẽduꝫ ẽ graduꝫ eẽ i reductiõe creaturaꝝ ad filiuꝫ: nõ aũt iter filiũ ꝛ patrẽ iter quos. vt Piero. dicit: nullus ẽ gradus. Si tamẽ nomẽ gradus large ꝓ ordine accipiat: sic iter patrẽ ꝛ filiuꝫ ẽ gradus. i. ordo principij ad illuꝫ q est de ꝑncipio: nõ aũt finis ꝛ eius qõ est ad finẽ. ¶ Ad tertiũ dõz. ꝙ actus morales nõ specificãt a fine vltimo: ſz a finibus ꝓximis. bi ãt plures diuersoꝝ sunt: sicut ꝛ fines nãles sũt plures. ¶ Ad 4m̃ dõz. ꝙ ad hoc ꝙ alicuius actiõis finis sit deus vel charitas: nõ opz ꝙ agẽdo illã actionẽ aliqs de deo vl̃ charitate cogitet: nec iterũ sufficit ꝙ aliqs i habitu tm̃ deũ ꝛ charitatẽ bẽat: qꝛ sic ẽt actũ venialẽ pcti aliqs i deũ ordinaret: qõ falsuꝫ ẽ. ſz opz ꝙ ꝓius fuerit cogitatio de fine q ẽ charitas vel ds: ꝛ ꝙ rõ actiões sequẽtes i hũc finez ordinauerit: ita ꝙ rectitudo illiꝰ ordinatiõis i actiõibus sequẽtibus saluet. vt patet i exemplo: qõ Aũt. ponit de artifice: q si dũ opus suũ exerceret semp de regula artis cogitaret: multũ in opere impediret: ſz sicut ꝓius excogitauit ꝓ regulas artis: ita postmodũ operat: ꝛ sic i ope eius rectitudo artis salvat. ¶ Ad qntũ dõz ꝙ nõ oꝫ illud sine quo nõ fieret aliqd eẽ hoc ꝓpter qõ fit. oẽ. n. illud qõ ad actionẽ exigitur: est illud sine quo actio nõ fieret: sicut ĩstrumẽta: nec tamẽ ꝓp ĩstrumẽta fit actio: ita etiã ꝛ q in opibus spũalibus tpalia q̃runt: nõ querũt ea tãquã finẽ actiõis ꝓximũ vl̃ remotũ: qꝛ minꝰ bonuꝫ nõ põt eẽ finis maioris: ſz q̃runt ea ad sustentamẽtum nãe ꝛ ꝺditiõis sue: vt sic debite opera spũalia exercere possint.

¶ Utrũ beatitudo vel charitas sit finis cois ꝛ vnus rectarum voluntatum. II.

Ad secundũ sic ꝓcedit. vr̃ ꝙ finis cõis rectaꝝ volũtatũ ꝛ vnꝰ nõ possit eẽ charitas vl̃ btitudo: nihil. n. qõ ẽ citra finẽ vltimũ ẽ vnꝰ finis cõis oibus: ſz charitas ẽ citra finẽ vltimũ. s. deũ ꝛ sil̃r ẽt btitudo ꝛ bona ꝺlectatio ꝛ hꝺ. g̃ hꝺ nõ pñt eẽ finis cõis rectaꝝ volũtatũ. ¶ Preterea. nihil potest esse finis quod non est desideratum: nec potest aliquid desideratum esse quod occultum est. Cũ igit btitudo occulta sit: qꝛ Ysa. 64. dr̃. Oculus non vidit ds absq̃ te ꝛc. Ur̃ ꝙ btitudo ñ possit eẽ finis rectaꝝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

uolūtatum. ¶ Preterea.corpozale bonū nō est finis spiritualis boni:cū finis semp sit melioz eo quod ē ad finez. ſz vita eterna videtur quoddā corpozale noiare.ſ.eternā cōiunctionē nostre aie ad corpus.ergo vita eterna nō est finis spiritualium operum. ¶ Preterea.nullus finis habetur ante id quod ē ad finē:cum per ea que sūt ad finem in finē deueniatur.ſz charitas ante actus meritozios habetur.ergo charitas nō ē finis rectoz̄ operum. ¶ Preterea.opus dicit rectuz scōm q̄ ē aliqua virtute informatū:ſz sicut actus iformat charitate:ita etiam alys virtutibus.ergo sicut charitas ponit finis:ita ⁊ alie vtutes fines dici debēt. ¶ P.bonum simpliciter nō ordinat. vt ad finē ad id quod ē bonum huic:quia quod simpliciter bonū ē melius est:ſz operatio ē bonum p se:ōlectatio aūt ē huic bonum.ſ.operāti:⁊ sic recta operatio ē melioz ōlectatiōe. ergo recta opatio nō ordinat ad ōlectationē:sicut ad finē

Sed cōtra. Finis sine quo nō potest eē coniunctio ad finē vltimū:opz eē intētum:sicut finis cōmunis:ſz sine charitate ⁊ beatitudie ⁊ huiusmōi nō potest eē cōiunctio volūtatis hois ad finē vltimuz qui ds ē.ergo ista oia rationē finis cōmunis habēt.

Respondeo dicēdum q̄ sicut dictum ē quāuis oium reruz sit vnus finis vltimus: sicut vnum principium primuz:tamē vnicuiq; rei debetur finis proprius:sicut ⁊ principiuz propriū:ita vt sicut ea que sūt vnius generis cōmunicāt i vno principio proprio illius gñis:ita cōmunicent i vno fine qui quidē ē cōmunis oibus q̄ sunt i illo gñe:nō tamē oibus rebus nec potest eē ōbita relatio alicuius rei ad finē vltimū:nisi mediāte fine q̄ suo gñi ōbetur.finis autez proprius vniuscuiusq; rei p quē in finē vltimuz ordinatur ē sua propria operatio. Vñ ⁊ finis ratiōalis nature p quē ordinat i finē proprium ē perfecta operatio q̄ ē propria nature illi:ſz pfectio operatiōis in tribus cōsistit.ſ.i obiecto:habitu ⁊ ōlectatiōe: quāto.n.obiectum ē altius tāto operatio i illud tendēs ē pulchrioz ⁊ pfectioz.vnde ex obiecto operatio pfectionē habet:⁊ ex nobilissimo obiecto altissimā pfectionē. ¶ Similiter etiaz opatio pfecta nō ē nisi ex habitu:vnde quāto habitus est pfectioz ⁊ opatio pfectioz erit: ⁊ operatio pfectissima ab habitu nobilissimo erit. ¶ Simil'r.vt dicit philosophus in decimo ethicoruz ōlectatio pficit operationē:sicut pulchritudo iuuēturē:ē enim sicut quidaz decoz operationis ipsa ōlectatio.⁊ ideo opz q̄ aliquod istoruz:sit finis cōmunis rectarum volūtatuz assignata. Ipsa autē operatio pfecta beatitudo ē.obiectuz autē altissimuz deus ē. Habitus autē pfectissimus charitas ē.ōlectatio aūt purissima ⁊ spiritualis ōlectatio.vt i decimo ethicoruz probatur. ⁊ ideo in littera dicit q̄ ōus rectarum volūtatū finis ē charitas ⁊ bona ōlectatio ⁊ beatitudo:ita tamē q̄ ōs vltimus finis sit:⁊ beatitudo charitatē ⁊ ōlectationē cōplectēs sit: sicut finis sub fine coniungens vltimo fini cum operatio i obiectum tendat:nec est recta relatio volūtatis in deum nisi mediantibus bis tribus.

Ad primum ergo dicēdum q̄ finis qui ē citra finem vltimuz nō ē finis cōmunis oibus rebus:ſz potest eē cōmunis i aliquo gñe:⁊ ita ē ō beatitudine:nō enim creature irrationales ad beatitudinem puenire possūt. Unde earum finis beatitudo nō ē:ſz est finis ratiōalis creature q̄ ad eam puenire potest. ¶ Ad secundū dicēdum q̄ quāuis beatitudo sit occulta quātum ad substātiaz:tamē ratio beatitudinis nota ē.oēs eniz per beatitudinē itelligunt quēdam pfectissimuz statuz:ſz in quo cōsistat ille status pfectus: vtruz i vita vel post vitā: vel i bonis corpozalibus vel spiritualibus:⁊ i quibus spiritualibus occultum ē. ¶ Ad tertium dicēduz q̄ vita dicitur dupliciter. vno enim modo vita idem est quod eē vi uētis. vt i secūdo de aia dicitur:q̄ viuere viuētibus ē esse ⁊ boc modo vita bois relinquit ex cōiunctiōe aie ad corpus:⁊ vita eterna ex eterna cōiunctiōe vtriusq;⁊ boc modo vita eterna nō est finis rectarum volūtatum. Alio modo dicitur vita operatio rei viuētis.⁊ boc modo vita eterna dicitur operatio pfecta qua boies beati i eternum deū videbūt scm q̄ dicitur Jo.17. Hec ē vita eterna ⁊c. Et boc modo vita eterna ē finis rectarū volūtatū:⁊ est idem qō beatitudo. ¶ Ad quartuz dicēduz q̄ charitas dupliciter potest cōsiderari vel i habitu vel scm q̄ bonum eius resultat i actu:sicut bonitas cuiuslibet habitus resultat i actu ex habitu procedēte.si ergo accipiatur primo modo charitas sic operatōes recte ante ifusionē charitatis facte ordinātur ad charitatē vt ad finē:iquātū disponūt alias charitatis ifuse receptiuaz:ſz sic nō itelligit hic:ſz itelligit ſz q̄ bonuz charitatis resultat i actu:sicut etiā philosophus dicit i quarto ethicoruz:q̄ fortis operat propter bonum fortitudinis:iquātum opa sua ad finē fortitudinis refert: qō ē fortiter opari:similiter etiaz charitatez habēs refert opa sua i bonū charitatis quod ē ipsa opatio ex charitate procedēs.ſ.dilectio dei ⁊ proximi. ¶ Ad quintuz dicēdū q̄ ad bonū alicuius virtutis nō ordinat nisi vel actus proprie virtutis vel actus alterius virtutis qui ē impatus ab illa virtute:sicut actus proprius fortitudinis ordinat i bonū fortitudinis: vl etiā actus magnanimitatis:qui ē tēdere i magna faciēda:⁊ ardua:ſz q̄ ē a fortitudine impatus: nulla autez virtus impat vniuersaliter oibus virtutibus nisi charitas q̄ ē mater omniū virtutū:⁊ hz habitū ex obiecto,pprio: qō ē sūmū bonū:i qō imediate fert:tū etiā ex subo.ſ.ex volūtate q̄ alys viribus impat.⁊ iō iter virtutes sola charitas dr cōis finis oiuz rectaruz volūtatū. ¶ Ad 6m dōz.q̄ opatio simplr ē melioz q̄z ōlectatio.⁊ iō vt medici dr nā i ope gñatōis ōlectatiōz posuit ne aialia sua salute ꝓtēta salutē spēi negligerēt:q̄ p actū gñatiōis fit.vel ōlectatio pp opationē ē:nō aūt delectatio quālibz opationē sequit:sed opationē pfectā:⁊ iō sicut operatiōes impfecte ordinant ad opationē perfectā:ita etiā ordinant ad delectationē que pfectā operationē exornat. Uel dōz q̄ finis potest alicui rei attribui dupl'r vel scōm q̄ in se cōsiderat ⁊ sic operatio nō est ad delectationē:sed econuerso:vel ex parte eius qō i finē tēdit:⁊ sic opatio delectatiōe pficit:⁊ pp eā est:sicut pp suā pfectionē.ōlectatiōes.n. ꝓprie:sicut i.io.ethi.dr:augmētāt ꝓprias opatōes:q; ſz q̄ operās tali b'opatiōib' reficit:p ōlectatiōz ea; diligēti' eas exercet.

¶ Utr intētio sit actus volūtatis. III.

D tertiuz sic proceditur. Uidetur q̄ intentio nō sit aliquid voluntatis:quia vt in secūdo ethicoruz dicitur omne quod est in anima vel est passio vel habitus vel potētia:sed intentio nō noīat ipsam potentiaz voluntatis:quia sic oīs actus voluntatis intentio dici deberet.Similiter etiam nō anime:quia habitus anime sunt virtutes vel scientie: nec iterum est passio in voluntate existens:quia passiones sunt in sensitiua parte: ⁊ non in intellectiua.vt in septimo physicoruz probat.ergo intētio non videt aliquid ad volūtatē pertinēs. ¶ P. vt in secūdo physicoruz probat: nā in sua operatione intendit finem:sed agens per nām non agit per voluntatez. quia in eodem libro distinguit agens a proposito contra agens a nā.ergo intētio nō pertinet ad voluntatez. ¶ P. Luc.Si oculus tuus neḡ fuerit ⁊c. Glo.Oculus.i.intētio. ſz rō oculi non competit voluntati:ſz magis rōni:similr ēt dirigere quod intentiōi attribuit rōnis est:⁊ nō volūtatis ergo intētio non ptinet ad voluntatem:sed ad rationem.

¶ P.volūtas est pricipiuz rerū operabiliū que ad practicū intellectuz pertinēt:sed intētio nō tātū est in practicis. sed etiaz in speculatiuis in quibus etiaz finis iuenitur.ergo intētio nō pertinet ad voluntatē. ¶ P.potētie nō pōt attribui nisi duplex actus vel qui cōuenit sibi per se vel q̄ cōuenit sibi i ordine ad aliaz potētiaz:sed intētio non pōt esse actus volūtatis per se cōsiderate: quia nō denoiatur a volūtate actus autē qui est alicuius potētie per se denominatur ab ipsa:sicut itelligere ab itellectu similiter etiā nō ē actus eius scōz ordinē ad rationē:quia sic actus eius est eligere.vt supra dictum est.ergo intentio nullo modo est actus voluntatis.

Contra Meritū ⁊ demerituz in sola volūtate cōstitutū est:sed ſz intētionē precipue attēditur meritū ⁊ demeritū.ergo intētio ad volūtatez pertinet.

¶ P.vt in littera dicit:intētio est de fine. Finis autē habet rationē boni:cū igitur bonuz ad volūtatez pertineat: quia est obiectū eius:vī q̄ intētio voluntatis sit.

Respondeo dicēduz q̄ ex ipso noie intētiōis potest accipi ad quā potētiā pertineat. Intēdere eniz dicit quasi i aliud tēdere. Intēdere autem in aliquid est illius potētie ad quā pertinet prosequi ⁊ fugere aliquid.hoc autē est appetitus vel volūtas:nō autez intellectus:sed verū est q̄ itellectus practicus dicit aliqd de fugiēdo vel prosequēdo:vt in tertio de aia dicit. vnde iudiciū fuge ⁊ prosecutōis ad itellectuz practicū pertinet: nō autē ipsa prosecutio ⁊ fuga. Intellectus autē speculatiuus neq; fugit aut prosequit:neq; etiā aliquid de fugiēdo ⁊ prosequēdo dicit.⁊ ideo intētio nō ē actus cognoscitiue: ſz appetitiue. Per hoc autē q̄ dicit aliquid tēdere ipozat quedā distātia illius i quod aliquid tēdit. ⁊ ideo quādo appetitus fert imediate i aliquid nō dicit eē intētio illius sine hoc sit finis vltimus:siue sit aliquid ad finē vltimū:ſz quādo per vnū qō vult i aliud puenire nitit:illius in qō peruenire nitit:dicit esse intētio.hoc autez est finis: propter qō intētio dicit eē de fine;nō scm q̄ volūtas i finē absolute fert:ſz scōz q̄ ex eo q̄ ē ad finē in finē tēdit. Unde intētio i rōne sua ordinē quēdaz vnius ad alteruz importat. Ordo autē vnius ad alterum:nō est nisi per itellectū:cuius ē ordinare:sed in quibusdaz itellectus ordinās appetituz i finē ē cōiunctus ipsi appetitui sicut i babētib' intellectuz:vt i boie ⁊ i angelo. In quibusdā autem itellectus ordinās ē separatus:sicut i nālibus que dirigūtur in finē ab itellectu naturaz instituente ⁊ finē sibi pfignante: appetitus autē intellectui cōiunctus volūtas dicit:sed appetitus ab itellectu separatus ē appetitus sensibilis ⁊ naturalis:quātis autē cuiuslibet bozum appetituz intētio cōmunis sit per prius tamē in volūtate iuenit que ab itellectu cōiuncto i finē dirigit.⁊ ideo intētio pmo ⁊ p se actū volūtatis noīat ſz q̄ i ea ē vis itellectus ordinātis.

Ad primum ergo dicēduz q̄ i passiōe itelligitur etiaz operatio:quia operatiōes aie passiōes etiaz quedaz sūt:quia itelligere ē quoddā pati:⁊ sentire.vel etiā itelligit i habitu operatio qui principium opatiōis est:vel quia opatio nō significat.vt i aia existēs: ſz vt ab aia egrediēs. ¶ Ad scōm dicendum q̄ naturalia quāuis nō habeāt volūtatē:tamē intēdūt aliquid per appetituz naturalē scōz q̄ dirigunt i finem suū ab itellectu diuino nature attribuēte iclinationē in finē:que iclinatio appetitus naturalis dicit.⁊ ideo nō est ita proprie intētio in eis:sicut i agētibus a proposito. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ dirigere vel esse oculum attribuit intētioni: nō scōz q̄ ē actus volūtatis simpliciter:sed scōz q̄ vis rōnis ordinata i volūtate manet. ¶ Ad quartuz dicēdum q̄ cū volūtas mouet oēs potētias i actus suos; nō soluz est respectu

eoruz que ad practicum itellectum pertinēt:ſz etiā eoruz que ad speculatiuum:sicut eniz homo vult ambulare: vel aliquid huiusmodi facere.ita etiam vult cōsiderare ⁊ veritatē questiōis alicuius iuenire. ¶ Ad quintum dicēdū q̄ intētio nō ē actus volūtatis absolute:sed i ordine ad rationē actum volūtatis ordinantē:sed ratio potest ordinare actū volūtatis dupliciter: vel scōz q̄ volūtas ē de fine: ⁊ sic actus volūtatis i ordine ad rōnem est intētio: vel scm q̄ ē de his que sunt ad finē:⁊ sic actus voluntatis in ordine ad rationem est electio.

¶ Utrum voluntas vno ⁊ eodem actu velit finē ⁊ ea que sunt ad finem. IIII.

D quartum sic proceditur. Uidetur q̄ nō sit vnus actus voluntatis qui est de fine ⁊ de eo quod est ad finē. Actus eniz omnes distinguūtur scōz obiecta:vt secūdo de anima dicitur. Finis vero ⁊ quod est ad finē sunt diuersa obiecta. ergo ⁊ motus volūtatis sūt diuersi qui i ea ferūtur. ¶ P.nō est idem i specie motus qui ē ad vltimū terminuz:⁊ qui ē ad mediū. vt in.io.ethicoruz dicit. Sicut qui ē ad nigredinē ⁊ qui est ad pallorez ab albedine:ſz illud quod est ad finē est sicut medium per quod itur i finē quasi i vltimuz terminum. ergo nō ē idē motus volūtatis qui ē finis ⁊ eius quod ē ad finem. ¶ P.actus volūtatis sequit actum intellectus: ſz nō eadē est cogitatio de fine ⁊ de eo quod est ad finē.ergo nec idē volūtatis motus. ¶ P.cōtraria nō possunt eidez simul iesse:ſz in eo qui vult dare elemosynam propter vanam gloriā: voluntas que est finis est mala.⁊ que est eius quod est ad finem est bona. ergo non est idem actus voluntatis vtrobique.

Sed contra Philosophus dicit:vbi vnū propter alterum:ibi vnuz tātuz:sed illud qō est ad finē desideratur propter finez.ergo vnuz desideriū est finis:⁊ eius quod est ad finem. ¶ P.nō contingit potentiam esse in duobus actibus simul: ſz simul aliquis vult finem:⁊ illud quod est ad finez:ergo nō est alius motus voluntatis qui est in vtrūq;.

Respōdeo dōz q̄ qñ aliqd dr scm relatiōz ad alterꝫ pōt dupl'r ꝛsiderari:vl ſz q̄ ē res q̄daz in se absolute:⁊ sic nō ē eadē ꝛsideratio eius ⁊ illius ad qō dr:ſz diuisiz vtrūq; ꝛsiderat:vl ſz q̄ ad alterꝫ dr. ⁊ ℔ mō eadē ē ꝛsideratio vtriusq;:qz q̄ nouit vnū relatiuoꝫ nouit ⁊ reliquū:sicut i ꝑdicamētis dr:sicut si aliqs ꝛsiderat imaginē ꝓut imago ē alicuius rei:eadē ꝛsideratio erit imaginis ⁊ eius cuius ē imago. Si aūt ꝛsideret imago q̄datuz ē res q̄daz:vt figura depicta in lapide:alia ꝛsideratio erit imaginis ⁊ eius cuius ē imago.ita ēt dico de eo qō ē ad finē:qz q̄dā sūt q̄ querūt ꝓpter finē: q̄ nihilominus būt i se vnde desiderēt:⁊ in talia pōt volūtas ferri dupliciter:vel scōm q̄ ea ꝓpter finem querit:⁊ sic idē ē actus volūtatis q̄ ē in finē:⁊ in illud qō ē ad finē. vel scōm q̄ ipsa sunt q̄dā res p se ꝛsiderabiles:⁊ sic ē alia volūtas de vtrōq;. ſz q̄dā sūt q̄ nō desiderāt nisi i relatiōe ad finē vt sectio ⁊ vstio q̄ in se mala sūt:⁊ i talibus nūq; differt motus volūtatis ſz q̄ volūtas fert in ista ⁊ in finē eoruz:qz in ea volūtas nō fert:nisi prout ꝛsiderant sub relatione ad finem.

Ad primuz ergo dōz. q̄ finis ⁊ id qō ē ad finē inq̄tū bō ꝛsideratū nō sūt diuersa obiecta ſz vnū obz:in quo finis. sicut formale est q̄si rō q̄dā volēdi:ſz id qō ē ad finē ē sic māle:sic ēt lumē ⁊ color sūt vnuz obz. ¶ Ad 2m dōz.q̄ qñ volūtas fert i eo qō ē ad finē ꝓut ē ad finē:id qō ē ad finē ñ ē termin' ci'.⁊ iō ñ oz q̄ sint ibi duo mot': sic ē ēt vn' mot' ꝛtinu' q̄ ō extremo i extremuz ꝑ media trāsit:nisi medio vt termino i medio gescēdo ytaē

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Ad tertium dicendum q̄ etiam cogitatio de eo quod est ad finem prout cōsideratur in ordine ad finem: est eadem cū cogitatione finis: nō autem cogitatio de eo quod ē ad finē: vt est res quedā: ⁊ similiter nec volūtas. ¶Ad quartum dicēdum q̄ cum aliquis vult dare elemosynaꝫ propter inanē gloriam: hic est vnus actus volūtatis: ⁊ hic actus totus malus est: licꝫ nūquā ad omne id quod in eo est maliciam habeat. vnus enim particularis defectus sufficit ad hoc quod aliquid simpliciter malum dicatur: sed verum est q̄ si vellet hoc: quod est dare elemosynam vt rem quandam nō in ordinem ad talem finem: actus ille voluntatis esset bonus ⁊ esset alius actus voluntatis ab eo q̄ vult vanam gloriam.

¶Utrum voluntas iudicanda sit recta ex fine. V.

AD quintuꝫ sic proceditur. Uidetur q̄ voluntas nō sit iudicāda recta ex fine. Contingit enim aliquod malum propter bonum velle: sicut qui vult furari vt elemosynas det. sꝫ talis volūtas mala ē: ⁊ tamē finis volūtatis ē bonus. ergo ex fine nō iudicatur rectitudo volūtatis. ¶P. cōtingit q̄ aliquis faciat aliqd paruum intendēs magnuꝫ facere: sicut aliquis dans obolum si intēdat habere tātam mercedē: sicut si daret cētū marchas: non autē sequitur q̄ tantuꝫ bonum faciat quātum est finis quē intēdit. ergo ex fine nō mēsuratur rectitudo voluntatis. ¶P. oia bonum appetūt. vt dicitur in primo ethicorum. si igitur volūtas dicēda ē recta ex volūtate finis: oīs volūtas erit bona. ¶P. ad hoc q̄ aliquid bonum dicatur: oportet q̄ oia perficientia rē in bonitate cōcurrant: quia bonuꝫ ē ex vna ⁊ tota causa. vt Dio. dicit. sꝫ bonitas actus causatur ex habitu: ex circūstantys et ex fine. ergo nō potest sufficiēter ex fine iudicari voluntatis rectitudo. ¶P. ex eodem iudicatur rectitudo alicuius actus ex quo mēsuratur bonitas eius. sed bonitas actus precipue q̄ est in virtute merēdi: mēsuratur ex radice q̄ ē habitus actuꝫ eliciēs. ergo rectitudo volūtatis potius iudicatur ex habitu qui est principium actus q̄ ex fine.

Sed cōtra. Dis motus recipit speciem ex termino sed terminus actus volūtatis ē finis. ergo ex bonitate finis iudicādus ē bonus actus voluntatis. ¶P. actus recipit speciē a forma agētis. Unde scōm diuersas formas diuersificātur actiones in specie: sicut calefacere ⁊ infrigidare: sꝫ forma volūtatis ē finis: quod est appetibile: sicut intelligibile est forma intellectus. ergo secundum bonitatem ⁊ maliciam finis dicitur actus voluntatis bonus ⁊ malus.

Respondeo dicēdo q̄ actus voluntatis potest ferri in finē dupliciter: vel imediate in ipsum finē: ⁊ sic actus voluntatis manifeste bonitatem ⁊ maliciam ex fine habet: quia velle bonum finē ē bonum. ⁊ velle malum finem est maluꝫ: bonitas enim finis nō dependeret vlterius ex aliquo alio: sicut bonitas eius quod ē ad finē dependet ex fine: ⁊ talis actus proprie dicitur volūtas finis vt velle beatitudinē. Alio modo fertur actus in finē mediante eo quod ē ad finē: ⁊ hoc proprie dicitur intēdere finē: ⁊ tunc distinguēduꝫ ē: quia in malis absolute dicēduꝫ ē q̄ actus habet maliciaꝫ ex fine: quia si finis intentus ē malus volūtas mala ē: quātūcūq; sit bonū illud quod ad talē finē ordinatur eo q̄ vnus particularis dēfectus sufficit ad maliciaꝫ: in bonis autē distinguēduꝫ ē: ga aut loquimur de fine volētis aut de fine actus volūtatis. Et dicitur finis volētis quē volēs sibi pstituit: ⁊ tunc non sequitur si finis ē bonus q̄ volūtas sit bona: q̄ potest eē id quod ē volituꝫ maluꝫ: ⁊ vnuꝫ tantuꝫ sufficit ad maliciam volūtatis: siue finis: siue volitum sit malum: ⁊ quāuis vno modo sit idem actus volūtatis qui fertur in finem: ⁊ in id quod est ad finē: tamē intētio noīat illum actum fm ordinē actus ad finē: sed volūtas noīat actum eundē fm ordinē ad obiectum proximum quod in finem ordinatur ⁊ ideo in tali casu volūtas est mala: sed itentio bona. finis autē dicitur ad quē actus proportionatus ē: ⁊ ita etiam si finis ē bonus: ⁊ actus bonus: q̄ actus malus nō ē proportionatus ad finē bonuꝫ. Unde dicit philosophus i quinto ethicoꝝ de bis qui per malos actus bonos fines ꝓsequi intēdunt: q̄ querūt sortiri finē incōueniēti medio: sicut. n. nō quelibet materia est dispōsita ad quālibet formā nec quodlibet instrumētum ad quemlibet effectum nec quodlibet medium ad quālibet cōclusionem: ita nec quilibet actus ad quemlibet finem.

Ad primum ergo dicēduꝫ q̄ quādo aliquis vult malum propter bonum illud bonū nō est finis actus volūtatis fm se cōsiderati: sed est finis a volēte ꝺordinate prestitutus: ⁊ hoc etiā modo dicēdum ē ad secūduꝫ: q̄ i malis simpliciter tenet q̄ quātuꝫ malū quis intēdit tātuꝫ peccat: i bonis autē nō tenet si itelligatur de fine volētis: sed solum si itelligatur de fine actus. ¶Ad tertiuꝫ dicēduꝫ q̄ quāuis oīs voluntas bonum appetat: nō tamē appetit semper quod est vere sibi bonum sed id quod est apparēs bonum: ⁊ quāuis oīs homo beatitudinem appetat: nō tamē querit eam i eo vbi ē vera beatitudo: sed vbi nō est. ⁊ ideo nititur ad eam peruenire: nō per rectam viā: ⁊ propter hoc nō oportet q̄ oīs voluntas sit bona. ¶Ad quartuꝫ dicēdum q̄ ex circūstātys dicit̄ actus bonus scōm q̄ circūstātie faciūt actum proportionatum ad finē debituꝫ. ⁊ ideo pricipaliter bonitas actus ex fine pēdet. ¶Ad quintuꝫ dicēdum q̄ i habitu includit̄ rectitudo finis: quia ad virtutez. vt philosophus i secūdo ethicoꝝ dicit: exigunt tria. Primo quidez si sit sciens: deide si volēs propter bonum i quo ꝛcluditur ordo ad finem: tertiuꝫ si firme ⁊ imutabiliter operatur. ⁊ ideo si bonitas actus procedat ex habitu nō remouetur quin iudicetur ex fine. ¶Expositio textus.

ITem recte sūt volūtates ⁊c.) Dic itelligēduꝫ est si referatur ad rectaꝫ volūtatez quasi ex se ordinate ad illam ita q̄ recta volūtas sit finis actus volūtatis: et nō tātum agētis. vt dictuꝫ est. (Nō debemus: ideo euāgelizare vt māducemus.) Istud simpliciter verū est: quia māducare nō potest esse finis euāgelizādi: nec proximus: nec vltimus: sed est quedam ab euāgelizāte ad facultatē euāgelizādi cōseruādam. ⁊ ideo magister infra i solutiōe hoc verbū nō exponit. (Finis vero volūtatis ē vel illud ⁊c.) Quia oē bonuꝫ ratione finis habet. bonuꝫ autē obiectum est volūtatis: ideo quodlibet volituꝫ quod est obiectum voluntatis finis potest dici: sed magis dicitur finis proprie illud i quod vltimo volūtas tēdit: quia hoc est ab ea primo volitū. ⁊ ideo i tertio ethi. dicit̄ q̄ volūtas est finis: electio vo eoꝝ q̄ sūt ad finē. (Intētio icludit ⁊c.) Intētio ꝓprie loquēdo actū volūtatis significat. vt dictū ē: sꝫ finē nō significat nisi māliter nomē sumat̄. vt. s. sumetur intētio pro re intēta: sicut ⁊ fides sumitur pro re credita. (Finis vero voluntatis ⁊c.) Delectatio dicit̄ bona que cōsequitur operationez bonaꝫ ⁊ mala que cōsequitur malam. vt ex. io. ethi. ps. (Intētio ad illud respicit per quod volumus ⁊c.) Intentio enim includit actū rōnis. ⁊ ideo respicit ad id ad q̄ aliquid ordinatū est: sed voluntas noīat actū volūtatis absolute: cuius nō est ordinare vel ꝓferre. ⁊ iō volūtas respicit id i q̄ imediate fert̄. (Et alia gdē videt̄ volūtas ⁊c.) Quo sit eadem: ⁊ quo alia dictuꝫ est. vnde vtraq; opinio scōm aliquid veritatem habet.

¶Cum voluntas sit de bis que naturaliter bō bꝫ: quare pctm̄ fore dicatur: cū nulluꝫ aliud naturale peccatum sit. Distin. XXXIX.

IIc aūt oritur q̄stio satis necessaria ex supioribus cām trahens. dictū est. n. supra volūtatem inesse nāliter boi: sicut intellectus ⁊ memoria. q̄ autē boi nālia sunt quātūcunq; vicient̄: bona tm̄ eē nō desinūt. Dm̄ nō valet viciū bonitatē in q̄ deus eā fecit penitus ꝓsumere. vt ꝛbi gr̄a. Intellectus vel rō ⁊ ingeniuꝫ ac memoria: ⁊ si vicijs ⁊ pctis obnubilent̄ ⁊ corrumpant̄: bona tm̄ sūt: nec pctā noiant̄. Sicut Aug. de rōne q̄ est imago dei in q̄ facti sumus cuidēter ostēdit in. xv. li. d̄ tri. Hec est inqt imago in q̄ boies sūt creati: q̄ ceteris aialibus ꝓsūt: q̄ creatura in rebus creatis excellētissima: cuiꝫ a deo iustificat̄: a deformi forma i formosaꝫ mutatur formā. Erat. n. etiā inter vicia nā bona. hūana imago rō est vel itellectus. Cū ergo voluntas de nālibus sit: quare ipsa nō semp bonū est ⁊ si aliqñ vicijs subiaceat. Ad hoc facile rñdēt qui dicūt oīa que sūt inquātū sunt bona eē: q̄ ⁊ ipsaꝫ volūtatē inquātū est vel iquātū voluntas est: vt supra posuimus: bonū eē asserūt: sꝫ inꝺ̄ inordinata est: mala est ⁊ pctm̄. vbi pōt ab eis rōnabiliter q̄ri: si volūtas inquātū iordinata ē: pctm̄ est: q̄re ergo itellectus rō ⁊ igeniū: ⁊ huiusmodi cū iordinata sūt pctā nō sūt. Inordinata vero sunt: sicut voluntas: cū ad rectū finē nō tendūt: eoruꝫq; actus ꝑuaricatiōes existunt. Ad q̄ illi dicūt volūtatis noie aliqñ vim. s. nālem potentiā volendi: aliqñ actū ipsius vis significari. Uis aūt ipsa insita aie nāliter nunq̄ pctm̄ est. sicut nec vis memorādi vel intelligēdi. sed actus huius vis qui ⁊ voluntas dicit̄: tunc peccatum est quando inordinatus est.

¶Quare actus voluntatis sit peccatuꝫ si actus aliarum potentiarum non sunt peccata.

ABhuc q̄rit̄ q̄re huius nālis potentie actus pctm̄ sit: si aliarū potētiaꝝ act⁹ pctā nō sūt. s. potētie memorādi: cui⁹ actus ē memorare. ⁊ potētie itelligēdi: cuius act⁹ ē itelligere. Ad q̄ ipsi dicūt: q̄ alterius gñis ē actus ille volūtatis q̄ act⁹ memorie vel itellectus. Hic. n. actus est ad aliqd adipiscēdū vel nō admittēdū: q nō pōt eē de malis gn̄ sit malus. Uelle. n. mala: malū est: sꝫ intelligere vl̄ memorare mala: malū nō ē: quāuis eoꝝ gdā ēt hos act⁹ eē malos iterdū asserāt nō ipsobe. memorat. n. iterdū qs malū vt faciat: ⁊ q̄rit itelligere vtꝝ vt sciat ipugnare. Ecce q̄liter sol-

uit̄ p̄missa q̄stio ab his q̄ tradūt oīa eē bona inquātū sūt. q̄ vero dñt volūtates malas pctā eē: ⁊ nullo mō bona: breui⁹ resp̄dēt dicētes actuꝫ volūtatis nō eē de nālibus: sꝫ vim ipsaꝫ ⁊ potētiā volēdi que semper bonū est: ⁊ in oib⁹: cū ēt sit i paruulis in q̄bus nōdum est actus eius.

¶Quo mō intelligendū sit illud. hō etiā q̄ seru⁹ est peccati naturaliter vult bonum.

PRetērea q̄ri solet quo mō intelligēdū sit q̄ dāit Ambro. exponēs illud verbū apostoli. nō. n. q̄ volo illud ago: sed q̄ nolo illud facio. Dicit. n. q̄ hō subiectus pctō: facit q̄ vult: q̄ nāliter vult bonū: sed volūtas bec semp caret effectu: nisi gr̄a dei adiuuet ⁊ liberet. si hō subiectus ē pctō: vult quidem malum ⁊ operatur: q̄ seruus est peccati. ⁊ eius voluntatē: sicut supra dixit Augu. libenter facit. quo modo ergo naturaliter bonum vult: An est eadem voluntas. i. idem motus qua libenter peccato seruit. ⁊ qua naturaliter vult bonum: Si non est eadem voluntas: que ergo istarum est: que cū homo iustificatur a seruitute peccati liberat. Ut etiam superius disseruimus gratia dei voluntatē hois liberat ⁊ adiuuat que volūtatē hois ꝓparat adiuuādam: ⁊ adiuuat ꝓparatā: sed que est illa volūtas: an illa que nāliter vult bonū: an que libēter seruit peccato: Si tamē due sunt volūtates ꝓposita est questio ꝓfunda: q̄ varia a diuersis exposītiōe determinat̄. Alij. n. dicūt duos eē motus. vnuꝫ quo vult bonū nāliter. ⁊ q̄re nāliter: ⁊ q̄re nālis dicit̄: q̄ talis fuit motus nāe humane i prima creatiōe: i q̄ creati sine vicio sum⁹. q̄ ꝓprie nā dr̄. Fuit. n. hō creatus i volūtate recta Ālī i ecclīasticis dogmatib⁹ scriptū ē. Firmissime tene primos hoies bonos ⁊ rectos eē creatos: cū libero arbitrio quo possent si vellēt ꝓpria volūtate peccare: eosq̄ nō necessitate: sꝫ ꝓpria volūtate peccasse. Recte igit̄ dr̄ hō nāliter velle bonū: q̄ in bona ⁊ recta volūtate ꝓdit⁹ ē. Supior. n. sint illa rōnis: que ēt vt ait Hiero. in Chaym non potuit extingui. bonuꝫ semp vult ⁊ malū odit. Alium aūt dicūt esse motum mentis: quo mens relicta superiozū lege: subijcit se peccatis: eisq̄ oblectatur. iste motus vt aiunt: anteq̄ aliqd assit gratia: dñatur in homie ⁊ regnat. Alterūq̄ deprimit motū: vterq̄ tm̄ ex lib. ar. ē. Ueniēte aūt gr̄a ille motus malus elidit̄: ⁊ alter nāliter bonus liberat̄ ⁊ adiuuat̄: vt efficaciter bonum velit. añ gr̄am ꝺo licꝫ nāliter velit homo bonū: non tamen absolute concedi opꝫ bonā bre volūtatē: sed potius malā. Alij autez

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicunt vnã esse voluntatẽ. i. vnũ motũ quo nãliter vult hõ bonuz: et vicio vult malũ coqz delectatur: ꝛ inquãtũ vult bonũ naturaliter bonꝰ est: ꝛ inquãtum malum vn lt malus est.

(¶ Diuisio textus.

OStenso qꝫ rectitudo volũtatis et puersitas ẽ ex fine. Dic inquirit vtrũ in volũtate possit esse puersitas ꝛ pctñ. Et diuidit in partes duas. In prima ostendit quo mõ in volũtate pctñ esse põt: ꝛ qz pctñ nõ est nisi ꝑz deuiationẽ ab eo ad qõ aliquid nãliter ordinat. In scõa parte ingrit quo mõ volũtas nãliter in bonum tẽdat. ibi. (Preterea q̃ri solet quo mõ itelligẽduz sit ꝛc.) Prima diuidit in duas. In prima mouet q̃stionẽ. In scõa ponit responsionẽ. ibi. (Ad h̃ autẽ facile ꝛc.) Et diuidit i duo. In prima ponit respõsionẽ ꝑz primã opinionẽ supza memoza tã, que ponit oia inquãtuz sũt bona eẽ a deo. In secũda respõdet ꝑz aliã opinionẽ q̃ ponit actus peccatoꝝ nullo mõ bonos eẽ nec a deo. ibi. (Qui vo dñt volũtates malas ꝛc.)

(¶ Circa primũ facit tria. Prio respõdet ad q̃stionẽ. Secũdo obycit ꝺtra respõsionẽ ꝛ soluit. ibi. (Ubi põt ab eis rationabiliter queri ꝛc.) Tertio iterum contra obiectionem solutionis obiectionez mouet ꝛ soluit. ibi. (Sed adhuc queritur quare ꝛc.)

(¶ Questio. I.

HIc est triplex questio. Pria qõ vtꝝ peccatũ sit i volũtate. Scõo quo hõ nãliter bonuz velit. Tertio de hoc qõ dicit qꝫ superioz sintilla rationis extingui nõ potest.

(¶ Circa primũ querũtur duo. Prio vtruz in volũtate possit eẽ puersitas pcti. Scõo vtrũ in actibus aliarũ potẽtiarum possit esse peccatũ.

(¶ Utꝝ volũtas possit puerti ꝑ pctñ. I.

CIrca primuz sic ꝓceditur. videtur qꝫ volũtas ꝑ peccatũ puerti nõ possit. Uolũtas eniz ad imaginem ptinet: nec tãtuz ꝑz qꝫ ẽ potẽtia: sed etiã vt vr̃ rõne actus: qz respectu quoz̃ũdã obiectoꝝ saluatur ratio pfecta imaginis in tribus potẽtijs. vt in ꝓmo lib. 3. di. dictũ est: potẽtia aũt nõ hꝫ cõparationem ad obiectũ nisi mediãte actu. Cũ igit imaginis bonitas per pctñ nõ tollat: qz in imagine pterrãsit hõ. vt i ps. dr̃: vr̃ qꝫ in volũtate nõ possit eẽ pctñ. (¶ P. illud qõ imediate recipit ifluentiã a ꝓmo fonte imutabiliter tenet hoc qõ ifluxũ est i ipsuz: sicut sube spuales que imediate eẽ a deo recipiũt eẽ ico rruptibile hũt: reliq̃ vero ꝓp lõge distare a ꝓmo nõ possũt semꝑ in eẽ cõseruari. vt in scõo de gñatione dr̃: sed fons bonitatis finis est a quo ratio boni sumit: cuz igit volũtas imediate ferat in finẽ: sicut i obiectũ siue ẽt in finẽ vltimũ. vr̃ qꝫ bonitatẽ iamissibilẽ bẽat: ꝛ ita ꝑ peccatũ vitari nõ possit. (¶ P. Jo. 18. dr̃. Qui facit pctñ seruꝰ est peccati: ꝛ seruitus volũtati nõ cõpetit que liberrima est: ꝛ libertatis fons. vt supza dictũ est. ergo in ea peccatũ esse nõ põt. (¶ P. ẽfectus peccati nõ ꝺz illi iputari in quo nõ põt eẽ defectus nisi defectu ꝑus i alio exñte: ꝛ in volũtate nõ põt eẽ defectus nisi ꝓius exist̃at defectus in rõne ergo pctñ nõ ꝺz volũtati iputari. ꝓbatio medie. volũtas nõ est nisi boni vel apparẽtis boni: sed volũtas nõ habet defectũ ꝼm qꝫ in bonũ vꝛ tẽdit. ergo nõ deficit nisi ꝑz qꝫ tendit in bonũ apparẽs: ꝛ nõ existẽs: sed hoc fit ꝼm qꝫ iudiciũ rõnis fallit. ergo nõ est defectus i volũtate nisi ꝓius sit i rõne. (¶ P. sicut se habet error ad cognitiuã: ita se hꝫ culpa ꝛ peccatũ ad appetitiuã: ꝛ ꝛ in. 4. meta. dicit: falsitas ẽ ꝓpria fantasie q̃ ẽ cognitio sensitiua. ergo ꝛ pctñ ẽ ꝓ ꝓiũ appetitui sensitiuo: ꝛ nõ itellectiuo: qõ est volũtas.

DEcundum sic ꝓcedit. Uidet qꝫ in actibus aliarũ potẽtiarũ possit eẽ peccatũ ꝛ pcipue in actu intellectus. Cogitatio eniz actus itellectus est: ꝛ cõtingit cogitando peccare. g̃ in actu itellectus pctñ cõtingit eẽ. (¶ P. pctñ est operatio q̃dam ꝛia operationi illi q̃ homini ꝼm qꝫ hõ est debet: qz talis opatio est recta opatio cui pctñ ꝛiat: sed operatio itellectus est hois ꝼ qꝫ est hõ: ex hoc eniz homo dr̃ hõ qꝫ est itellectũ habẽs ꝛ rõnem. g̃ in opatione itellectus cõtingit esse pctñ. (¶ P. cõtraria nata sunt fieri circa idem: ꝛ pctñ vtuti opponit. cũ ergo q̃dam vtus sit in itellectu. ſ. itellectualis: vt ꝑz ex. 6. ethi. videt qꝫ pctñ in itellectu esse possit. (¶ P. infidelitas pctñ qõdaz est: ꝛ ifidelitas est in itellectu ꝼm qꝫ doctrine fidei dissentit. g̃ in itellectu potest eẽ pctñ. (¶ P. nihil ꝓhibet nisi peccatũ: ꝛ q̃daz scie sunt ꝓhibite vt nigromantia: ꝛ hꝺ: cuz igitur scia sit in itellectu vr̃ qꝫ in itellectu possit eẽ pctñ.

Contra. Illud qõ excusat pctñ nõ est peccatũ: ꝛ defectus g est in itellectu: vt ignozãtia peccatũ excusat. g̃ in itellectu nõ cõtingit esse peccatuz. (¶ P. illud quod non est in potestate nostra nõ est peccatum: sed itelligere quodlibet nõ est in potestate nostra. ergo si itelligendo deficimus nõ peccamus.

Respõdeo põm: qꝫ cũ in pctõ sit rõ mali: ꝛ ꝑter hanc ratio culpe vtrũq; diuersimode inuenitur in actu itellect: ꝛ in actu volũtatis: qz in actu volũtatis est malũ ex obo: nõ aũt in actu itellectus: velle eniz mala malum est: ꝛ itelligere mala nõ est malũ. cuius rõ sumi põt ex obiecto vtriusq; obm enim volũtatis est bonum: ꝛ obm itellectus est verũ: bonũ autẽ ꝛ malũ: vt in. 6. meta. dr̃. sunt in rebus: sed verũ ꝛ falsum sunt in aĩa. ꝛ iõ volũtas ꝓ actuz suum tẽdit in obm suuz ꝼm qꝫ se hꝫ in re. ꝛ iõ ex bonitate et malitia rei volite actus voluntatis est bonus ꝛ malus: sed itellectus ꝓ actum suũ tẽdit in rem ꝼm qꝫ est in aĩa. Rõ aũt ꝛ malozꝝ ꝛ bonozꝝ in aĩa bonũ est. et ideo cognoscere malũ ꝛ bonũ in se bonũ est. Unde Boetius dic. qꝫ noticia mali bono deeẽ nõ põt: sed malũ accidit in actu itellectus ex indebita ꝓportiõe itellectus ad rem: ex eo. ſ. qꝫ apprehẽdit rem aliter eẽ q̃m sit. Intelligere eniz rem falso est malũ in actu itellectus: sicut verũ est bonũ eius: vt dr̃ in. 6. ethyc. actus igit itellectus sic malus nõ hꝫ ẽt eodẽ mõ rõnẽ culpe: sic actus volũtatis qui inuenit suo modo malus: qz rõ culpe ꝑmo in actu volũtatis inuenitur: in actibus autez itellectus ꝛ aliarum potẽtiarum nõ nisi ꝼm qꝫ sunt impatia volũtate. Rõ enim culpe in actu deformi est ex hoc qꝫ ꝓcedit ab eo qꝫ hꝫ dñiuz sui actus. Ih autẽ est in hoie ꝼm illam potẽtiã que ad plura se hꝫ nec ad aliquod eoꝝ determiat nisi ex se ipa: qõ tñ volũtati conuenit: potẽtie eniz ozganis affixe coguntur ad aliquẽ actũ ꝑ imutationẽ ozganoꝝ sine ꝙbus in actum exire nõ possunt. Intellectus aũt: cuius sit potentia nõ affixa ozgano: tamẽ cogitur ad aliqd ex rõne vel argumẽto: sicut deficit ab aliquo in qõ nõ põt ex defectu demonstrationis ꝛ itellectualis luminis. Uoluntas aũt põt de se in qõlz qõ apprehẽsum fuerit: nec ab eo ꝑ aliquã rõnez violẽter ꝑhiberi põt: qz cũ itellectus ferat in rem ꝼm qꝫ res est in aĩa put hꝫ rõnẽ veri idiget itellectus ad itelligẽdũ rez aliquo medio lumie vel demõstratiõe ꝑ qõ rẽ deducat in h̃ qꝫ ad intelligẽdũ sibi sit ꝓportionata. vñ ẽt ꝑ rõnẽ põt nescio auelline alicui rei ꝛsentiat: ꝛ volũtas: vt dictũ est: fertur in suũ obm ꝼm qꝫ est in re. ꝛ iõ oz vt aliquã opõnẽ bẽat in rẽ ad h̃ qꝫ fiat sibi ꝓportionata: vel expoliando eã a mã: vel aliqd hꝺ: sic itells fac: ꝛ directe in rem apprehẽsaz ꝼm qꝫ est ferẽ. ꝛ iõ nõ põt deficere qn ferat in qõcunq; voluerit: neq; aliq̃

Ad primuz (¶ phibẽte neq; ꝑ aliquẽ ei⁹ defectũ. g̃ dõz: qꝫ pctñ in cogitationibus põt eẽ

DUplr̃: vel in q̃tũ cogitatiões sunt: ꝛ sic nõ est in eis nisi pcatũ vanitatis ꝼm qꝫ intellectus deberet occupari vtiliozibus cogitationibus: ꝛ occupat iutilibus: nec h̃ in culpã imputat nisi ꝼm qꝫ actus itellect⁹ natus est a volũtate impari: vel in q̃tum cogitatiões ꝓpter delectationẽ rei cogitate querunt: ꝛ sic potius est pctñ in delectatiõe rei cogitate ꝑz memoziã ꝛ spẽm q̃ in ipsa cogitatione. Illa aũt delectatio nõ est in itellectu: ꝛ in cõcupiscibili ꝛ irascibili cui⁹ est act⁹ cogitatus. vñ tale pctñ reducit ad idem genus vt foznicationis: ꝛ homicidiu in quo est ipse actus pcti exterius perpetratus. (¶ Ad scõm dõm: qꝫ illa ꝑfecta opatio intellectus q̃ est hois ꝼm qꝫ est homo nõ hꝫ rõnem meriti nisi ꝼm qꝫ est a voluntate impata: sic̃ cum quis in cõtemplatiõe dinoz mereẽ. Et silr ecõtrario nõ est culpa in actu itellectus errãtis: ꝛ varia cogitãtis nisi ꝼm qꝫ actus eius est a volũtate ĩperatus. (¶ Ad 3m dõm: qꝫ peccatuz de quo nũc logmur: qõ rõnez demeriti hꝫ: nõ opponit virtuti quolibz modo accepte virtuti ꝼm qꝫ est ꝓncipiuz actus meritoꝝ ꝛ remunerabilis: q̃uis aũt pfectio itellectus: vt scia ꝛ sapia possit habere rõnẽ vtutis ex hoc solo qꝫ pfectio itellectus est opus eius bonum reddens ꝼm qꝫ facit recte itelligere: nõ tamẽ habz qꝫ actus eius sit remunerabilis: ꝛ meritoziuz nisi ꝼm qꝫ est impatus a voluntate. (¶ Ad 4m dõm: qꝫ ifidelitas non est peccatũ in itellectu existẽs nisi ꝼm qꝫ actus itellectus est ĩperatus a volũtate: sic eniz ꝛ fides in eo est: qz ꝼm Aug. credere nõ põt homo nisi volens: silr etiã nisi homo voluntarie omittat qõ facere deberet in ifidelitatem non icideret: qz si quod in se est faceret: deꝰ reuelaret sibi qõ credere deberet. (¶ Ad qntũ dõm: qꝫ artes ille nõ sunt ꝓhibite ꝼm qꝫ tñ in cogitatione stant: sed per accñs inq̃tum sunt occasio peccãdi ꝼm qꝫ noticia artis disponit: ꝛ inclinat ad vsum artis g̃ sine pctõ esse nõ põt: ꝛ si etiã ipsa speculatio artis peccatũ dicat: hoc nõ erit nisi ex parte speculantis qui alys intendere tenet. si tamẽ per hꝺ cõsiderationẽ ab illis retrahatur.

(¶ Questio. II.

DEinde queritꝛ quomodo homo nãliter bonuz velit. Et circa h̃ querunt duo. Primo vtrum homo velit bonũ nãliter. Scõo vtrũ idem mot⁹ sit quo homo vult bonũ nãliter: ꝛ quo vult malum.

(¶ Utrũ homo nãliter velit bonum. I.

AD primuz sic ꝓcedit. Uidet qꝫ homo nãliter bonuz non velit. Illud enim qõ nãle est idem est apud oẽs: ꝛ non omnes hoies bonũ volunt. g̃ bonũ velle nõ est eis nãle. (¶ P. illõ qõ est nãle nõ assuescimus: vt in. 2o. ethy. dr̃. sed homo per assuetudinẽ efficit babilioz ad bona volenduz. g̃ bonũ velle nõ est homini nãle. (¶ P. illud qõ est ꝼm nãm semꝑ est in suo actu: ꝛ si deficit nõ deficit nisi in minozi parte ꝓpter aliqõ accñtale impedimẽtuz: ꝛ homo frequenter deficit a bona volẽdo. g̃ nõ est sibi naturale. (¶ P. ꝼm nãlia neq; meremur neq; demeremur: ꝛ ex hoc qꝫ aliquis bona vult mereẽ. g̃ bona velle non est naturale. (¶ P. illud quod est nãle nõ tollitur per peccatum: qz data nãlia etiam in demonibus ĩtegra manent: vt Dio. dicit. Sz ꝑ pctũ alienat hõ a volũtate bonoꝝ. g̃ velle bonum non est naturale.

Sed contra. Mat. 4. dicit in Glo. qꝫ virtutes sunt homini nãles. ꝛ hoc dic philosophus in. 6. ethy. qꝫ ꝼm vtutes aliqs inclinat ad bonũ volẽdũ. ergo bonũ velle est homini naturale. (¶ P. sicut pars itellectiua perficit in veri cognitiõe: ita ꝑs affectiua pficit in volũtate boni: ꝛ cognoscere verũ est nãliter desideratuz ab oibus: qz omnes hoies nã scire desiderant. vt ꝑhs dicit. ergo velle bonũ est homini nãle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respondeo dom̃: q illud dr̃ esse nãle alicui rei: qđ cõuenit sibi fm cõditionẽ siue formę p quã in tali nã constituitur: sic̃ ignis nãl'r tendit sursum. forma autem per quã homo est homo est ipsa rõ ꝛ intellectus. vnde in illud quod est cõueniens sibi fm rõnez ꝛ intellectũ nãliter tendit. bonuz autẽ cuiuslibz virtutis est cõueniens homini fm rõnem: qz talis bonitas est ex quadam cõmensuratione actus ad circunstantias ꝛ finẽ quẽ ratio facit. vnde quidã inclinationes vtutũ siue aptitudines preexistunt natural'r in ipa nã rõnali que vtutes naturales dicuntur: ꝛ etiã per exercitium ꝛ deliberationẽ complent̃: vt in. 6. etb. dicit. ideo homo natural'r in bonuz tendit. Sed motus naturalis a forma ꝑgreditur fm cõditionẽ forme. voluntas aũt talis cõditionis est ꝛ ratio: vt non sint determinata ad vnũ quin in aliud flecti possint: ꝛ ideo q̃uis velle bonũ homini sit nãle: nihilominus tamẽ põt malum velle: nõ inq̃tum est malũ: sz inq̃tum extimatur bonũ.

Ad primum g̃ dom̃: q ista nãlis inclinatio in bonũ inuenitur in boibus oibus: sed qr vt dictuz est volũtas nõ est necessario determinata ad vnum nõ opz q omnes actu bonũ velint. ¶ Ad scom dom̃: q inclinatio volũtatis ad bonũ que est in natura humana non est per assuetudinem: sz habitus quo perficit̃ ista habilitas est vel per cõsuetudinẽ vel per infusionez. ¶ Ad 3m dom̃: q in illis que sunt determinata ad vnũ semp segtur actus naturalis nisi impediat̃: ꝛ impedimẽtũ ꝓtingit in minozi parte: sz voluntas nõ est natura quedã determinata ad vnuz: ꝛ preterea bz impedimẽtũ semp sibi coniunctũ. s. carnez repugnantẽ. vñ apls ad Ro. 7. Inuenio aliam legẽ in membris meis ꝛc. Et ideo homo a voluntate boni simpl'r abducitur in id quod est apparẽs bonũ. ¶ Ad 4m dom̃: q actus naturalis in his que sunt determinata ad vnuz nõ potest eẽ meritoziuz: qz tales actus voluntati nõ subiacent: vt pz in actibus nutritiue partis: sz actus illi qui impio volũtatis subiacent meritozy sunt ẽt si homo nãliter ipsos velit. ¶ Ad qntuz dom̃: q inclinatio illa naturalis nunq̃ p pctũ tollit̃: q̃uis habilitas: vt dictũ est: semp per pctm̃ minuatur.

¶ Utrum volũtas qua homo naturaliter vult bonũ ꝛ qua vult malum sit eadem. II.

Ad secundum sic ꝓcedit̃. Uidet̃ q eadẽ volũtas sit qua homo nãliter vult bonũ ꝛ qua vult malũ. Potentia enim rõnalis se bz ad opposita: sz volũtas quedaz est rõnalis potentia. g̃ se habet ad opposita. g̃ eadẽ est boni ꝛ mali. ¶ P. eadẽ est voluntas vt natura cõsiderata ꝛ volũtas deliberata: sz volũtate vt natura cõsiderata homo vult nãliter bona: volũtate aũt deliberata homo vult maluz. g̃ eadem voluntate homo vult nãliter bonũ ꝛ malũ. ¶ P. liberũ arbitriuz est quo eligit̃ bonum ꝛ malũ: vt supra dictũ est: sz libe. ar. est voluntas vt ex ꝑius determinatis pz. g̃ eadẽ voluntas est que in bonuz naturalr tendit: ꝛ que malũ vult. ¶ P. sicut se habẽt verum ꝛ falsum ad cognitionẽ ita bonũ ꝛ malum ad affectionẽ: sz ea dẽ potentia. vz. ratio que est veri est etiã falsi. g̃ eadẽ volũtas que est boni naturalr etiam est mali. ¶ P. potẽtia determinata ad vnũ nõ potest esse ꝓncipium actus meritozy sz si volũtas alia est que fertur in bonũ ꝛ que in malũ: vna earũ erit determinata ad bonũ ꝛ alia ad malũ: vel saltez altera determinata erit. g̃ neutra earum poterit esse ꝓncipiũ meriti vel demeriti.

Sed contra Idẽ non pugnat cõtra seipsum: sz volũtas qua homo naturalr bonum vult impugnatur per illam qua homo malum vult. g̃ nõ est vna voluntas vtraq;. ¶ P. idem nãliter nõ tendit in duo contraria: sed bonũ ꝛ malũ sunt cõtraria. ergo nõ est eadẽ, voluntas que in bonum ꝛ malum tendit.

Respondeo dom̃: q illud quo aliquis bonuz ꝛ malum vult põt tripliciter dici. vno modo illud ꝓncipium quod est inclinans ad bonũ vel malũ: ꝛ hoc modo nõ est idẽ quo aliquis vult bonũ ꝛ malũ: qz ipsa voluntas sensualitatis inclinat naturalr in delectabile carnis quod est sibi conueniens: ꝛ hominis est maluz inq̃tum est homo. Uolũtas autẽ rõnalis ꝓut est natura boĩs: siue ꝓut consequit̃ naturalem apprehensionem vniuersalium ꝓncipiorum iuris est que in bonũ inclinat. Scõo põt dici quo aliquis vult bonũ vel malũ illõ q̃ gs eligit bonũ vel malũ secundo hanc vel illaz inclinationem: ꝛ sic est eadẽ voluntas. Tertio mõ põt dici ipse actꝰ voluntatis quo voluntas vult bonum ꝛ quo vult malum in actu: ꝛ sic nõ est dubiũ aliuz esse actũ voluntatis quo qs vult bonũ ꝛ quo vult malum.

Ad primuz g̃ dom̃: q q̃uis potentia rõnalis sit ad opposita: non tamẽ ad vtrunq; oppositoz equalr ordinat̃: sz ad vnũ nãliter: ꝛ ad alterum fm q̃ a perfectiõe ꝓprie nature deficit: ꝛ ideo alia est volũtas q̃ naturaliter tendit in bonũ. s. voluntas rõnis. ꝛ alia que nãliter tendit in maluz boĩs sz q̃ est homo. s. volũtas sensualitatis: ꝛ precipue fm q̃ est per fomitem corrupta. ¶ Ad se cũdũ dom̃: q voluntas vt deliberata: ꝛ vt nã nõ differunt fm essentiã potẽtie: qz nãle ꝛ deliberatoziũ non sunt differentie voluntatis fm se: sz fm q̃ sequit̃ iudicium rõnis: qz in rõne est aliquid naturaliter cognituz quasi ꝓncipiuz indemonstrabile in operabilibus: qđ se bz per modum finis: qz in operabilibus finis bz locum ꝓncipy: vt in. 6. etbic. dr̃. vñ illud qđ finis est boĩs est nãliter in rõne cognitũ esse bonũ ꝛ appetẽdũ: ꝛ voluntas ꝛ̃ista cognitionẽ dr̃ volũtas vt natura: aliquid vo ẽ cognitũ in rõne p iquisitionẽ: ita in opatiuis sic̃ in speculatiuis: ꝛ vtrobiq;. s. taz in speculatiuis q̃ operatiuis ꝓtingit iquirẽtẽ rõnẽ errare. vñ volũtas que talẽ cognitionẽ rõnis sequit̃ deliberata dr̃: ꝛ in bonũ ꝛ malum tendere põt: sz nõ ab eodẽ iclinãte: vt dictũ est. ¶ Ad tertiũ dom̃: q lib. ar. nominat potẽtiã eligẽtẽ bonum ꝛ malum: ꝛ nõ illud qđ ad vtrũq; iclinat. ¶ Ad q̃rtum dom̃: q q̃uis eadẽ rõ possit esse veri ꝛ falsi: nõ tamẽ ex eodẽ habet q̃ sit vtriusq;: sz ex vtute ꝑmoꝝ ꝓncipioꝝ que sunt naturaliter cognita bz vt vitatem cognoscat. ex fantasia vo habet vt falsuz iudicet. Similr in electione voluntatis est rectitudo ex nãli inclinatiõe cuz auxilio gratie: sed est in ea peccatum ex corruptiõe inferioꝝ virium que in pctm̃ inclinant. ¶ Ad quintuz dom̃: q voluntas est fm B determinata in vnũ nãliter tẽdẽs: ita q̃ in alterum nãliter non tendit: non tamẽ in illud in quod nãliter tẽdit de necessitate: sz voluntarie tẽdit. vñ ꝛ potest illud nõ eligere. similr potest etiam nõ eligere illud pctm̃ in quod sensualitas corrupta iclinat: qz iclinatio nãlis: vt dcm̃ est: ẽ fm exigẽtiaz nãe iclinãtis.

¶ Questio. III.

Deinde querit de superiori scintilla ratiõis. Et circa hoc querunt̃. 3. Primo vtrũ supior scintilla rationis possit extingui. Scõo supposito q̃ nõ extinguatur vtrum conscientia possit errare. Tertio vtrum conscientia errans liget.

¶ Utrũ supior scintilla rõnis possit extingui. I.

Ad primuz sic ꝓcedit̃. Uidet̃ q supior scintilla rõnis possit extingui. Error rõnis extinctio ei⁹ dr̃: qz tenebre cõparat̃: sz hãc scintillaz rõnis cõtingit errare: vt pz i Glo. Piero. Eccl̃. p. Ubi ꝓter vba q̃ in littera inducunt̃ paulo post subdit. Hãc aũt cõsciaz sepe ꝑcipitari videmus. g̃ supior scintilla rõnis põt extingui. ¶ P. superior scintilla rõnis videt̃ eẽ supioz rõnis ps: sed rõ supioꝝ

potest peccare ẽt mortal'r: vt supra dictũ ẽ. g̃ scintilla ista ꝑt extingui. ¶ P. ꝑtas bz. scintille ẽ q̃diu manet vt malo remurmuret: sz in hereticis nihil ẽ qđ remurmuret in bis pctis q̃ fm sectã suã faciũt: qz ẽt in occisiõe iustoꝝ arbitrãtur se obsequiũ ꝑstare deo: vt dr̃ Jo. 16. Ergo scintilla rõnis est in eis extincta. ¶ P. pbs dic̃ in. 7. etb. q̃ malis. q̃ bituz vitã acq̃uerũt: ignorantiã finis bñt: sz nõ põt fieri murmur q̃tũ ad actũ nisi fm q̃ cognoscit̃ deuiatio a fine. g̃ vr q̃ in illis quoꝝ potẽtie p hꝫ bit⁹ corrupte sunt hꝫ murmur cesset: ꝛ ita scintilla rõnis in eis extinguat̃. ¶ P. idẽ est qđ remurmurat malo: ꝛ qđ iclinat ad bonũ: sz in dãnatis nõ ẽ aliqd icitãs eos ad bonũ. g̃ nec in eis ẽ aliqd remurmurãs malo: ꝛ iõ scintilla rõnis in eis extinguitur.

Contra. Scintilla rõnis extingui nõ põt lumie itell's remanẽte: sz lumẽ itell's nũq̃ p pctm̃ tollit̃: qz lumẽ illud ad imaginẽ ptinet: vt ps ex eo qđ dr̃ in ps. Signatũ est sup nos lumẽ vultus ꝛc. vbi Glo. exponit de cõsignatiõe imaginis. g̃ scintilla rõnis p pctm̃ nõ extinguitur. ¶ P. illud qđ est nãle p pctm̃ nõ tollit̃: sed iclinatio ad bonũ est bomini nãlis: vt dictuz est: q̃ est fm rõnis scintillã. g̃ scintilla rõnis p pctm̃ nõ extinguitur.

Respõdeo dõz: q fm Diony. in. 7. ca. de di. no. Diuina sapia ꝛiungit ꝓncipia scõoꝝ vltimis primoꝝ: qz vt in li. de cãis oñdit̃ in ordine creatoꝝ os q̃ ꝛ̃is ꝓcedẽti similes: nec B põt eẽ nisi fm q̃ aliqd ꝑticipat de perfectiõe eiꝰ: qđ qdẽ iferiozi mõ est in scõo ordine creaturaꝝ q̃ in ꝑmo. vñ B qđ inferior creatura de similitudine supioris ꝑticipat est supmũ in iferiozi: ꝛ vltimũ in supiozi: qz est defectiõius receptũ q̃ in supiozi sit. iter creaturas aũt talis ẽ ordo: vt ꝑmo sit ãgelus ꝛ scõo sit rõnalis aia: et qz rõnalis aia corpori cõiuncta est: iõ cognitio debita sibi fm suũ ꝓprium ordinẽ est cognitio q̃ a sensibilibus in itelligibilia ꝓcedit ꝛ nõ puenit in cognitionẽ vitatis nisi igsitiõe ꝓcedẽte: ꝛ iõ cognitio sua rõnalis dr̃: qz vo angelus simpl'r icorporeus est: nec corpori vnit̃ cognitio nãe sue debita est: vt simpl'r sine iquisitiõe vitatẽ apprehẽdat: ꝓpter qđ itellectualis nã nominat̃: opz q̃ q̃ in aia rõnali q̃ angelo in ordine creaturarũ cõtinuat̃ sit aliq̃ ꝑticipatio itellectualis vtutis fm quã aliquã vitatẽ sine ingsitiõe apprehẽdat sic̃ apprehẽdunt̃ ꝑma ꝓncipia nãliter cognita tam in speculatiuis q̃ ẽt in operatiuis. vñ ꝛ talis vtus itellect⁹ vocat̃ fm q̃ est in speculatinis q̃ẽt fm q̃ in operatiuis est finderesis dr̃: ꝛ hec vtus scintilla ꝛueniẽter dr̃ q̃ sic̃ scintilla ẽ modicũ qđ ex igne euolãs: ita hec vtus est qđã modica ꝑticipatio itellectualitatis respectu eius qđ de itellectualitate in angelo est. ꝛ ꝓpter hoc ẽt supioꝝ pars rõnis scintilla dr̃: qz in nã rõnali supmũ ẽ. vñ ꝛ Piero. dic̃. q̃ p aquilã significat̃: q̃ cetera aialia in volando trãscendit: ita ꝛ B vtus trãscẽdit rõnabilẽ q̃ p boiem significat̃: ꝛ cõcupiscibilẽ q̃ p vitulũ: ꝛ irascibilẽ q̃ p leonem. Sic̃ aũt nõ contingit in speculatiuis itell'm errare circa cognitionẽ ꝑmoꝝ ꝓncipioꝝ: quin semp repugnet oi ei qđ contra ꝓncipia dr̃. ita ẽt nõ contingit errare in ꝓcticis in ꝓncipys ꝑmis: ꝛ ꝓpter B dr̃. q̃ hec supioꝝ rõnis scitilla: q̃ finderesis est: extingui nõ põt: sed semp repugnat omni ei qđ cõtra ꝓncipia nãliter sibi indita est.

Ad primuz g̃ dom̃: q sicut non cõtingit itell'm errare circa ꝓncipia fm se cõsiderata: cõtingit tamẽ errare circa ea fm q̃ sunt vtute in cõclusionibus per malam rõcinationẽ: ita etiã lumen finderesis in se nunq̃ extinguit̃: sz fm q̃ deliberãdo deducit̃ in cõclusionẽ operabilis potest esse defectus sz q̃ per impetũ delectationis ꝛ passionis cuiuscũq; aut etiã false inductionis errozũ cõclusio nõ recte ex ꝓncipys ꝑmis deducitur: ꝛ iõ nõ dicit q̃ finderesis ꝑcipitat̃: sz q̃ cõscia ꝑcipitatur que est cõclusio: vt supra dictũ est. ꝛ est in ea vtus finderesis: sic̃ vtus ꝓncipioꝝ in cõclusiõe. ¶ Ad scõz dom̃: q finderesis est aliud a superiori parte rõnis: qz est supra totam rõnẽ: vt Piero. dicit in Glosa inducta. vnde nõ sequit̃ q̃ si in rõne sit pctm̃ q̃ in finderesi sit pctm̃. ¶ Ad 3m dom̃: q sic̃ lumen itellectus nãle nõ sufficit in cognoscẽdo ea que fidei sunt: ita etiã nõ sufficit in remurmurando bis que ꝛ fidẽ sunt nisi lumine fidei adiuncto. ꝛ ideo finderesis etiam in ifidelibus manet integra q̃tum ad lumẽ naturale: sz qz ꝑuato lumine fidei excecati sunt nõ remurmurat eoꝝ finderesis bis q̃ ꝛtra fidem sunt.

¶ Uel dom̃: q finderesis semp remurmurat malo in vniuersali: sz q̃ in heretico nõ remurmurat huic malo ꝑticulari ꝛ cõtingit ꝓpter errorẽ rõnis in applicatiõe vtis ꝓncipy ad ꝑticulare opus: vt patebit in sequẽti artic'o. ¶ Ad q̃rtũ dom̃: q ignorãtia maloꝝ qua finẽ ignorãt nõ est ignorãtia opposita scie vti: qz si a malo q̃rer̃ vtrũ bonũ eẽt foznicari diceret q̃ nõ sz bz ignorãtiã finis oppositã scie de fine sz q̃ imiscet se ad electionẽ huius ꝑticlaris opis sic̃ ꝓm⁹ ad cõclusionẽ imiscẽ: ꝛ ita ꝓpter iclinationez bitus ꝛ deficit malus de finis iudicio. Judicat. n. B eẽ tãq̃ per se bonũ: vt cũ mliere delectẽ: ꝛ iõ ꝓpter iclinationẽ bitus: ꝛ ꝑtis nõis q̃cipit̃ mẽte finderesis murmur: qz aia ẽ q̃si iebriata passiõe. vñ ꝛ si exterius ꝛrium ꝑferat: nõ tamẽ mens sua iterius ita tenet: sic̃ ebrij dicũt ẽba sapiẽtũ exterius: que tñ iterius nõ itelligũt: ꝛ est exẽplũ pbi. in. 7°. etb. in hac materia loquẽtis. ¶ Ad 5m dom̃: q ẽt in dãnatis manet nãlis iclinatio qua bõ nãliter vult bonuz: sz hec iclinatio nõ dicit actũ aliquẽ: sz soluz ordinẽ nãe ad actũ. B aũt ordo ꝛ habilitas nunq̃ in actũ exit vt bonũ actualr velit ꝓpter ꝓpetuuz ipedimẽtũ obstinatiõis volũtatẽ ligãtis: sz tamen nãlis cognitio manet: ꝛ iõ semp manet murmur rõnis cõtra voluntatẽ. volũtas tamẽ nunq̃ rõni obedit.

¶ Utrum conscientia aliquãdo erret. II.

Ad secundum sic ꝓcedit̃. Uidetur q cõscia nunq̃ erret. Ad B enim q aliqđ iudiciũ sit certũ opz in dictis testium certã vitatẽ eẽ: sz in dino iudicio qđ certissimũ est nũq̃ a iusticia declinans ꝛscia tenet locũ testis: vt pz Ro. 2. Testimoniũ reddẽte ꝛscia eoꝝ. g̃ conscia ifallibilẽ vitatẽ bz: ꝛ ita nõ errat. ¶ P. illud qđ ẽ nãle: est idẽ apud oẽs ꝛ semp: sz fm Basiliũ ꝛscia est nãle iudiciozũ. g̃ ꝛscia semp manet in sua rectitudine: ꝛ ita nõ errat. ¶ P. illud qđ est ꝑmũ in aliquo ordie oz eẽ fixũ ꝛ stãs. ois eniz motus ꝓcedit ab imobili: vt dic̃ Aug. 8. sup Geñ. Sed lex ẽ dirigẽs in oibus actibus humanis. g̃ lex imobilr rectitudinẽ cõtinet: sz ꝛscia est lex itell's nr̃i: vt dic̃ Dam̃. g̃ ꝛscia semp recta ẽ. ꝛ nũq̃ errat. ¶ P. cõscia scia q̃dã est: sed scia semp veroꝝ est: vt ps ꝑmo posterioꝝ. g̃ nec ꝛscia errare potest. ¶ P. vt dr̃. 8. etb. fm B scia in icõtinẽte obtenebratur q̃ a passionib⁹ vincit̃: sz ꝛsciam passiones nõ vincũt: qz q̃ fm passiões homo operatur ꝛsciẽtia remurmurat. ergo cõsciẽtia a ꝓpria rectitudine nõ obliquatur: ꝛ ita nõ errat.

Sed contra. Eccl̃. p. in Glos. Piero. dicit. Cõscias iterduz ꝑcipitari videmus: sz ꝑcipitium eius est ipsius erroꝝ. g̃ cõscia q̃q̃ errat. ¶ P. ad conscientias ꝓtinere videt̃ arbitriũ de rebus agẽdis vel nõ agẽdis: sz in hoc arbitrio plerũq; boies decipiunt̃: vt pz Jo. 17. Uenit hora vt omis q̃ interfic̃ vos arbitret̃ se. obse. p. 60.

Respõdeo dõz: q sicut ex ꝑdictis patz ꝑma ꝓncipia q̃bus rõ dirigit in agẽdis sunt p se nota: ꝛ circa ea nõ ꝓtingit errare sicut nec ꝓtingit errare ipm demonstrantẽ circa ꝓncipia ꝑma. Dec autez ꝓncipia agẽdoꝝ nãliter cognita ad sinderesim ꝓtinẽt: sic̃ deo eẽ obediẽdũ: ꝛ si'lia. Sic̃ aũt in sciẽtys demõstratiuis ex ꝓncipys cõibus nõ deducunt̃ ꝛclones nisi mediãtib⁹ ꝓncipys ꝓprys: ꝛ determinatis ad genꝰ illud vtutẽ ꝑmoꝝ ꝓncipioruz

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus:ita in operabilibus in qbus rō deliberans syllogismo quodam vtitur ad inueniendū quid bonū sit: vt ps ex 3°de aīa:ex pncipys cōibus in cłonem huius operis determinati venit mediātibus quibusdā pncipys ,ppys ꝛ determinatis. Dec aūt ,ppa pncipia nō sunt p se nota naturaliꝛ: sic pncipia cōia:ſz inotescūt vel per iquisitionē rōnis vel p assensum fidei:ꝛ qz nō oium est fides:vt dr̄ p° Loz.8. Iterū qz rō conferēs qnq; decipitur:ideo circa ista pncipia cōtingit errare sic̄ hereticus errat in hoc q credit oē iuramētū esse illicitū:ꝛ hec pncipia determinata ptinent ad rōnez superiorē vel iferiorē:veritas aūt cōclonis dependet ex vtrisq; pncipys.ꝛ ideo cū scia sit quedā cōclusio sententiās quid bonū sit fieri vel dimitti:vt ps ex his que dicta sunt supza.di. 24.Cōtingit in scia errorē eē ,pter b̄ q rō decipiꝛ in pncipys appropriatis:sic̄ scia hereticī decipiꝛ dum credit se nō debere iurare ēt ,p cā legitima:qñ ab eo expetiꝛ:non qz decipiaꝛ in b̄ cōi pncipio qō est nullū illicitū eē faciendum:ſz qz decipiꝛ in b̄ q credit omne iuramentū esse illicitū:qō quasi ,p pncipio accipit.

Ad primum g̃ dōm:q cōscia dicit esse testis inq̃tum id retinet scia qō voluntas feꝛ quasi volūtatē accusans de eo q sibi nō obediuit:et in hoc nō errat:qz facere scra conscīam pcrn̄ est:vt infra dicetur ſz ,pter hoc nō remouet quin errare possit in hoc q de faciendo vel nō faciēdo sentētiat. ¶ Ad ſcōm dōm:q scia dicit nāle iudicatoziū non per se:sed inq̃tum vtus findere sis in ipsa manet:sic̄ vtus pncipioꝛ saluatur in cłonibus:ꝛ ex parte illa nō errat. ¶ Ad tertiū dōm:q cōscia nō est prima lex ꝛ pmū dirigens in humanis actibus:ſz quasi q̃dam applicatio pme legis.ſ.pncipioꝛ cōium ad actus particulares:,pter quod a Dam. lex itellectus dicit. vnde nō oz q semper sit recta. ¶ Ad quartū dōm:q scia nō dr̄ scia simpliciter:ſz sm quid.ſ.sm extimationē illius cuius est scia. dr̄.n.scia sm q aliquis sibi conscius est:q̃nis aūt sciētia semper sit veroz: nō tamē quicquid aliquis extimat se scire verum est:ꝛ ita nō opz q semper sit cōscientia vꝛa. ¶ Ad qntum dōm:q in cōclusione particularis agendi dupliꝛ cōtingit esse defectū.vno modo ex falsitate pncipioꝛ:ex qb⁹ syllogiçatur:ꝛ hoc modo in cłusione tenetur id qō veritati ꝛnium est:ꝛ b̄ est erroꝛ cōscientie. Alio modo ex impetu passionū absoꝛbentiū:ꝛ quasi ligantiū rōnis iudiciū in particulari vt actu nō cōsideret nec hoc nec eius oppositum:ſz voluntas sequatur delectabile quod sensus ,ponit: et hic est erroꝛ electionis ꝛ non cōscientie.

¶ Utrū conscia errans obliget. III.

Ab tertiuz sic ,proceditur. Uideꝛ q conscientia errans non obliget. Quicūq; enim nō facit hoc ad qō obligaꝛ peccat:ſz pcrn̄ vt supza dictum est:est dictū vel factū vel concupitum cōtra legē dei:cum igiꝛ cōscientia ꝛ rō errans nō sit sm legem dei:videꝛ q nō obliget. ¶ P.omne pcrn̄ reducīr ad aliqō genus peccati:qz nihil est in genere qō nō sit in spē:vt in scōo topic. dr̄. ſz si aliquis habeat cōsciam furād:vt pascat patrē: hoc furari nō reducīr ad aliqō genus peccati:vt ps in discurrēdo p singula.ergo talis nō ꝓccat.g̃ talis scia erronea euz non obligabat. ¶ P.,proceptū iferioris nō pōt obligare cōtra ,proceptum superioris:vt infra.44.di.dicetur:q ,proceptum ,pconsulis non obligat ad faciēdū aliqd cōtra ,proceptum impatoris:sed deus superioꝛ est scia nostra.g̃ scia nostra non pōt nos obligare ad faciēdum aliqd cōtra ,proceptū dei:ꝛ sic idē qō ,pus. ¶ P. deus est potētioris ꝛ maioris auctatis q̃ scia nostra:ſz ōs nō pōt nos obligare ad pcrn̄ faciēdū suo ,precepto.g̃ multo minus scia. ¶ P.nullus faciēs hoc ad qō obligaꝛ peccat: alꝛ esset ,pplexus:qō est ipossibile:qz sic nēcio peccaret: sed si habeat aliquis erroneā scīam q debeat fornicari ꝛ fornicet nō excusaꝛ a peccato:alꝛ tyranni qui sanctos occiderunt nō peccassent:qz arbitrabanꝛ se obsequiū deo ,prestare.g̃ scia erronea nō obligabat. ¶ P.dictamē scie nō scit vt id qō est veniale sit mortale:qz alicui dictat cōscia q nō est bonū loqui vba ociosa:nec tamē dicens mortaliꝛ peccat:ſz plus distat malū a bono q̃ veniale a mortali. g̃ scia errans nō obligat ad ea que sunt sm se mala.

Contra sup illud Eccles.7.Scit enī tua scia ,cē. Dicit Glo. quasi.ſ.scia iudice nocens nō absoluiꝛ:ſz ,proceptū iudicis obligat ad aliqd faciēdū.g̃ scia obligat. ¶ P. Ro.13.dr̄.Omne qō nō est ex fide pcrn̄ é.i. ,ptra conscīam.Glosa.Etiaz si bonū est qō fit:ſz conscia ,phibens bonū est errans.g̃ conscia errans obligat. ¶ P.iste bz conscīaz si non fornicetur q peccat mortaliꝛ.omne aūt pcrn̄ mortale est ex contēptu dei:sed quicūq; facit aliquid in intentiōe contēnendi deuz mortaliꝛ peccat.g̃ iste mortaliꝛ peccat:ꝛ ita scia errans euz obligabat.

Respondeo dōz:q circa b̄ sunt due opiones. Quidā enī distinguūt tria genera operū:q̃dā enī sunt opa p se bona:ꝛ scia que ea faciēda dictat non est errans:ſz recta.vñ talis cōscia simpliꝛ ligat:nec vnq̃ deponēda est:q̃daz vo sunt de se idifferētia:vt leuare festucā:vel aliqd hꝺ:ꝛ si conscia talia opera dictat esse faciēda obligat ad faciēdū non simpliꝛ:ſz manēte tali scia:vnde tenetur vel scīam istaz deponere:qz erronea est:vel facere qō conscīētia dictat:aliter enim peccat. Quedā vo opera sunt de se mala sicut fornicari:mētiri:ꝛ hꝺ:ꝛ ad hec nullo modo scientia obligare pōt: ſz verū est q si aliquis credat se nō fornicando legem dei contemnere nō ,pter hoc q conscīētia eum ad fornicanduz ligat peccat:ſz qz in cōtēptū dei b̄ qō dimittendū est dimittit. Sed si diligenter videaꝛ quō conscia ligat inueniꝛ in oibus ligare:vt alia opinio dic. Cōscientia enīz qōdā dictamen rōnis est:voluntas aūt nō moueꝛ in aliqd appetendū nisi ,psupposita aliq̃ apprehensiōe. obm enīz voluntatis est bonū vel malū sm q est imaginatū vel intellm. Intentiōez aūt boni vel mali rō ipsa demōstrat.vnde cū actus voluntatis ex obiecto specificeꝛ:oz q sm rōnis iudicium ꝛ cōscie voluntatis actus ,pcedat:ꝛ per modū istū scia ligare dr̄.qz.ſ.si aliqs fugiat q volūtatē qō rō bonū dictat ē ibi fuga boni: q̃ fuga malū est:qz volūtas fugit illud ac si esset bonū sm rōnez ,pter triſticiā aliquā sm sensum:ꝛ similr si rō dictet aliqō bonum esse malū:voluntas nō potest in illud tendere quin mala sit:rendit enīz in illud vt ostensum est a rōne:ꝛ ita vt in malum simpliꝛ ,pter apparēs bonū sm sensum:ꝛ iō sine rō sive cōscia recte iudicet sive nō voluntas obligaꝛ hoc modo:q si iudicium vel dictamen rōnis:qō est scia:nō sequiꝛ actus volūtatis:iozdinatꝰ ē:ꝛ hoc est obligare.ſ.astringere volūtatē vt non possit sine deformitatis nocumēto in aliud tēdere: sicut ligatus nō pōt ire.Sciēdū tamē q aliter ligat cōscia errans aliter scia recta.Conscientia enīz recta obligat simpliꝛ ꝛ p se.B enim qō est per ipsam dictatū est in se bonū ꝛ ex iudicio rōnis bonū apparet. vnde si nō fiat malū est.ꝛ si fiat bonū est:ſz scia erronea nō obligat nisi per accns:ꝛ sm qd.si enim dictet aliquid eē faciendū illud fieri in se cōsideratū nō est bonū nēcium ad salutē:sed apprehendiꝛ vt bonū:et ideo cū nō liget nisi sm q est bonū nō obligatur voluntas per se ad b̄:ſz per accns.ſ.rōne apprehensionis qua iudicatur bonū:ꝛ iō si fiat aliquid quod est sm se malū qō errās rō iudicat bonū peccatū non euitat. Si aūt non fiat pcrn̄ incurriꝛ:qz vnus defectus bonitatis sufficit ad b̄ q aliqd dicatur malū:sive desit bonitas que est per accidēs sm q res apprehēditur in rōne boni:sive bonitas q̃ est rei per se Sed si sit altera tm̄.ſ. que est per accidens non ,pter hoc

erit actus bonus:ꝛ ista solutio accipiꝛ ex vbis p̄bi.in.7.etb. vbi queriꝛ vtrū dicaꝛ aliqs incōtinēs:ex hoc q p passionē discedit a qualicūq; rōne sive recta sive nō recta.vel dicaꝛ incōtinēs ,pter hoc q discedat a rōne recta: ꝛ soluit q dicīr incōtinēs p se ꝛ simpliꝛ ,pter hoc q discedit etiā a qualicunq; rōne sive recta sive nō recta.

Ad primuz g̃ dōm:q q̃uis illud qō rō dictat per se nō sit sm legē dei:sicut nec per se bonū tamē p accns est sm legē dei:sicut ꝛ bonū inq̃tuz rō apprehendit ipm vt sm legē dei ꝛ bonū:ꝛ iō sequiꝛ q scia errās per accns obligeꝛ:ꝛ nō p se. ¶ Ad scōm dōm:q scia errās que dictat aliqd esse faciēdū dictat illud eē faciēdū sub aliqua rōne spālis boni vel qz piū vr̄ vel iustū vel aliquid hꝺ. vr̄ q cōtra hāc conscīam facit peccat:ꝛ pcrn̄ illud opponit vtuti sub cuius rōne rō oppositū dictabat. ¶ Ad 3m dōz:q conscia obligat nō vtute ,ppria:ſz vtute ,precepti diuini: nō enim scia dictat aliqd eē faciēduz hac rōne:qz sibi videt: ſz hac rōne:qz a deo ,proceptū est.vnde p accns ex vtute dini ,precepti obligat inq̃tum dictat b̄ vt ,proceptū a deo:ꝛ iō dictamē conscie plus obligat q̃ ,proceptū ,plati sicut:ꝛ ,preceptum diuinū:in cuius vtute ligat sicut ps:si ,proceptū regis nō ,pueniret ad ppm nisi mediante aliquo ,principe: si ,princeps diceret hoc est ,proceptū a rege:q̃uis nō esset verū dictum suum obligaret:vt ,proceptū regis:ita q ,ptēptores mererenꝛ penā. ¶ Ad q̃rtū dōm:q iō deus non pōt nos obligare ad pcrn̄ faciēdū:qz nō pōt errare:vt iudicet hoc eē faciēdū qō non est faciēdū.scia aūt errare pōt.ꝛ iō nō est simile. ¶ Ad 5m dōm:q simpliꝛ nullus perplexus est absolute loquēdo: sed quodā posito nō est iconueniēs illo stante aliquē perplexū fore:sicut itentōe mala stāte sive fiat actus debitus qui est in ,precepto sive nō fiat:peccatum icurriꝛ.similr etiam stante erronea conscia gcqd fiat pcrn̄ nō vitaꝛ:sed pōt homo cōsciētiā erroneā sicut ꝛ itentionē ,prauaz deponere.ꝛ iō simpliciter nō est perplexus. ¶ Ad sextū dōm:q conscia vt dicuz est obligat vtutē ,precepti diuini sub cuius rōne apprehendit illud quod rō dictat.ꝛ iō si illud apprehendaꝛ vt directe cadens sub ,precepto peccat mortaliꝛ:omittēdo quod conscia dictat: etiam si sit veniale:ꝛ idifferens. Si aūt apprehendatur:vt nō directe cadens sub ,precepto vel ,prohibitione:tunc nō fit directe cōtra conscīam:ſz ,preter eam:et ita nō peccatur mortaliꝛ sed venialiꝛ:vl etiā nullo modo sic quādo conscīētia dictat alicui q bonū est facere aliqō op⁹ cōsiliy:si nō facit nō peccat:qz nō apprehēdit illud vt bonū debitū ꝛ nēcium ad salutem:ꝛ ,precepto subiacens.

¶ Expositio textus.

Et si vitijs et pctis obnubileꝛ ,cē.) Dec obnubilatio ꝛ corruptio itellectus nō itelligitur q̃tum ad actuz ,ppriuz ipsi⁹ itellectus sm se considerati cum in multis peccatozibus acutissima igenia inueniantur:sed itelligitur sm habilitatem ad gram ꝛ vtutem: ꝛ ad opus bonū ,put etiā dr̄ q ois malus ignozans est:sunt tamē quedā peccata que etiā itellectus cōtemplationē obnubilāt: inq̃tuz per ea homo passionibus perturbaꝛ ꝛ distrahitur: ꝛ a cōtēplationis actu impediꝛ:vt ,precipue in peccatis carnalibus ps.vñ ēt cōmētator in.7.phy.dicit.q vtutes morales perficiūt ad scias:ꝛ ,pcipue vtus castitatis.(Beuius rideāt dicētes actu volūtatis ,cē.)hec respōsio vtriq; opinioni cōis esse potest ,precipue q̃tum ad actū malum in quē volūtas nāliter nō ordinaꝛ.(Sz volūtas b̄ semp caret effectu ,cē.) Doc pōt itelligi de effectu vltimo voluntatis:quo.ſ.in vltimū finē ordinaꝛ.ſ.de actu meritozio:ꝛ tunc per gram itelligitur gratia gratū faciens sine qua meritus esse nō potest. si aūt itelligitur vlr effectus bone volūtatis q̃tum ad qō cunq; bonū:sic per gram oz itelligere gratuitū dei auxiliū: quo oibus non tiñ gratuita:ſz etiam nālia confert sine quo nihil boni in nobis esse pōt. ¶ Aly aūt dicūt vnā esse volūtatez ,cē.) Ista opinio videbaꝛ ponere q qz voluntas naturaliter vult bonū.q iste motus voluntatis semp maneat: ꝛ sm additionē actus volūtatis deliberatiue oꝛ bonus vt malus simpliꝛ:ſz si per motum itelligebant actum quendā voluntatis qui est opatio:sic falsum dicebant:qz voluntas non est determinata nāliter ad vnum vt semp agat. si aūt per motum itelligebant iclinationem voluntatis in bonū: sic verū dicebāt:qz illa iclinatio semp manet eadē: sive qs ex deliberatione bonū sive malum velit.

¶ An ex fine omnis actꝰ pēsari debeāt vt simpliꝛ boni vel mali dicanꝛ. ¶ Dist. XL.

Post dec adijciēduz videt de actib⁹ vtrum ꝛ ipsi ex fine sicut voluntas pensari debeāt boni vel mali. Licz enīz sm quosdaz oēs boni sint inq̃tum sunt:nō tamē absolute omnes dicēdi sunt boni nec oēs remunerabiles:ſz qdaz simpliꝛ mali dicunꝛ:sicut ꝛ alij boni. naz simpliꝛ ac vere boni sunt illi actus qui bonā habēt cām ꝛ itentionem.i.q bonaz voluntatē comitantur ꝛ ad bonuz finē tendunt. Mali vero simpliꝛ dici debēt qui peruersam habēt cām ꝛ itentionē. Unde Ambrosius ait. Affectꝰ tuus operi tuo nomē imponit:ꝛ Aug.super psal.xxxi. Nemo computet bona opera sua añ fidē. Ita enī mihi videt esse:vt magne vires ꝛ cursus celerrimus ,preter viā: qz vbi fides non erat:bonū opus nō erat:bonum enim opus intentio facit:ꝛ itentionem fides dirigit.nō valde attēdas quid homo faciat:sed quid cuz facit attendat: quo lacertos optime gubernatiōis dirigat. His testimonijs insinuare videtur ex affectu ꝛ fine opera eē bona vel mala.q̃bus consonat quod dominus in euangelio ait. Nō pōt arboz bona.ſ.m.fa. neq; ar.ma.ſ.bo.fa.noie arboris nō humane mentis natura:sed voluntas itelligitur:que si mala fuerit:nō bona:ſz mala facit opera. Si vero bona fuerit:bona:nō mala facit opera.

¶ Utrum omnia opera hominis ex affectu ꝛ fine sint bona vel mala.

Sed queritur vtrum omnia opera humana hominis ex affectu ꝛ fine sint bona vel mala. Quibusdam ita videtur esse:qui dicunt omnes actus esse idifferētes:vt nec boni nec mali per se sint: sed ex itentiōe bona bonus:ꝛ ex mala malus sit omnis actus:sm quos quilibz actus potest esse bonus si bona intētione geratur. Alijs vero videtur q quidam actus in se mali sunt:ita vt nō possint eē nisi peccata:etiaz si bonā habeant cām. Et quidam in se boni:ita vt ꝛ si malam habeāt cauſaz:

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō tamē boni esse desinār. quod testimonio Augustini cōfirmant qui dicit bonum aliquādo nō bene fieri: quod enīz quis inuitus: nec necessitate facit. nō bene facit: quia non bona itentiōe facit. Ut ait Augu. super Joānem. Seruilis ingressus nō est in charitate. In quo q̄uis credatur deo: nō tamen in deum. ⁊ si fiat bonuz: non bene tamē. nemo enīz inuitus bene facit: etiā si bonuz est quod facit. Ecce habes q̄ aliquis nō bene facit illud quod bonū est. facit ergo quod bonum est itentione nō bona. Ideo illi asserunt q̄dam opera esse talia que sic bona sunt: q̄ mala esse non possint: quocūq; modo fiant: sicut econuerso q̄dā sic sunt mala vt nō possint esse bona: quacūq; ex causa fiant. Alia autē esse opera que ex fine vel ex causa bona vel mala sunt: ⁊ ad illa referunt sanctoꝝ testimonia: quibus vel affectu vel itentiōe iudicium operum pensari dicūt: tripartitam edunt isti differentiam actuum.

¶ Aliter Aug. sentire videt qui dicit opera boīs esse bona vel mala ex itentiōe ⁊ causa: preter q̄dam que per se peccata sunt.

SEd Aug. euidentissime docet in libr. cōtra mendaciuz: oēs actus ꝑm itētionem ⁊ causam iudicandos bonos vl malos. preter quosdā qui ita sunt mali vt nunq̄ possint esse boni: etiā si bonā videantur causaz habere. Interest autē plurimuz qua causa: quo fine: qua itentiōe quid fiat. Sz ea q̄ ꝓstat esse peccata nullo bone cause obtentu: nullo quasi bono fine: nulla velut bona itentiōe facienda sunt: sed ea qppe opera hominū si causas habeant bonas vel malas: nūc sunt bona: nunc mala: que nō sunt per seipsa peccata. sicut victū prebere pauperibus bonū est: si fit causa misericordie cuiz recta fide. ⁊ cōcubitus cōiugalis q̄n fit causa generādi: si ea fide fiat vt gignant̄ regenerādi. Hec rursus mala sunt si malas hīt causas. velut si iactantie causa pascitur pauper. aut lasciuie causa cū vxore cōcubitur. aut filij gnāntur: nō vt deo ꝭ vt dyabolo nutrianť. Cum ꝯo opera ipa p se peccata sunt. vt furta: stupra: blasphemie: quis dicat causis bonis esse faciēda: vt peccata nō eē: vel quod absurdius est: iusta peccata esse? Quis dicat furemur diuitibus: vt habeamus quod demus pauperib⁹? Aut falsa testimonia proferamus: nō vt inde inocētes ledātur: ꝭ potius saluent̄? Duo enim bona hec sunt vt inops alatur: ⁊ inocens nō puniatur. Aut qs dicat adulteriū esse faciendū: vt per illam cum q̄ fit: homo de morte liberetur? Testamenta etiā vera cur nō surripimus ⁊ falsa supponimus: nec hereditates habeant qui nihil boni agunt: sed bi potius qui idigentes adiuuant? Cur nō fiant illa mala pp̄ b̄ bona: si pp̄ b̄ bona nec illa sī mala? cur nō ab imūdis meretricib⁹? q̄ dicant stupratores: rapiat diuitias vir bonus vt idigētib⁹ eas largiatur: cū nulluz malū sit maluz: si pro bono fiat? Quis hoc dicat nisi qui res humanas moresq̄ conatur ⁊ leges subuertere? Q̄ enīz facimus nō dicať recte posse fieri: nec ipune tamē: verū etiam glorioſe: vt in eo non timeať supplicii: sed speretur ⁊ premiuz. si semel consenserimus in malis actibus non qđ fiat: sed quare fiat esse querēduz: vt quecūq; pro bonis fiūt causis: nec ipsa mala eē iudicent̄. At iusticia merito punit eum qui dicit se subtraxisse superflua diuiti: vt prebeat pauperi. ⁊ falsariū q̄ alienū corrūpit testamētū: vt is eēt heres: qui largas faceret elemosynas: nō ille q̄ nullas. Et eū q̄ se fecisse adulteriū ostēdit: vt p illā cū qua fecit boiem de morte liberaret. Sz dicet aliquis ergo equādus est furi q̄libet furi q̄ volūtate minime furať. qs hoc dixerit? sed boꝝ duoꝝ non ideo q̄q̄z est bonus: q̄ peior est vnus. peior est. n. q̄ ꝓcupiscendo q̄q̄ miserando furať. Sed si furtū oē pctm̄ est: abōi furto abstinendū est. Quis enī dicat esse peccādū: ēt si aliud sit graui⁹? aliud leui⁹ pctm̄? Hūc aūt querimus qs actus pctm̄ sit: vel si sit: nō qđ graui⁹ vel leuius. Intēde lector ꝓpositis verbis tota mētis cōsideratiōe: q̄ nō inutilē hīt exercitationē: ⁊ dinosces qs actus sit pctm̄. g. ſ. malā hz cām. nec ille tm̄: q̄ sunt nōnulli act⁹ q̄ etiā si bonam hēant cām: tamē peccata sunt: vt supra positū est. Ex quo cōseq̄ videť q̄ non semp ex fine iudicať volūtas: siue actio mala: sic in illis q̄ per se pctā sunt. Illa enim cū qs gesserit pro aliq̄ bona cā: bonū videnť hīe finez: nec ex fine volūtas ē mala: nec ex volūtate actio fit mala: ꝭ ex actione volūtas fit prava. In qbus alig ponunt actū iudeoꝝ: qui crucifigēdo xp̄m arbitrabant̄ se obsequiū p̄stare deo. q̄ bonuz finē dicunt eos sibi posuisse. ſ. dei obsequiuz. ⁊ tm̄ volūtatem eoꝝ ⁊ actionē puersam fore asserūt. De bonis aūt nulla fit exceptio in premissis verbis. August. quin omnis voluntas bona ex fine sit bona ⁊ ex fine ⁊ volūtate omnis bona actio bona est: ꝭ nō ois bona volūtas ex fine mala est: nec omnis mala actio ex fine ⁊ volūtate mala est. ⁊ omnis q̄ hz malam causam mala est: ꝭ nō omnis que bonā habet causam bona est. Ideoq̄z cū ex affectu dī iponi nomē operi: in bonis opib⁹ gnāliter vera ē hec regula: ꝭ in malis excipiunt̄ illa q̄ per se mala sunt. Dia igiť bois opa ꝑm itentionē ⁊ cām iudicant̄ bona vel mala: exceptis his q̄ p se mala sunt. i. q̄ sine p̄uaricatione fieri nequeunt.

¶ Quidaz dicūt h̄ pdcā nō posse fieri bono fine.

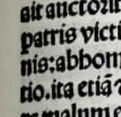
De tamen qdam cōtendunt nunq̄z habere bonā cām: qui enīz aliena furať vt pauperib⁹ tribuat: nō p bono vt aiunt furatur: nō enī bonū est pauꝑibus aliena dare. qui de rapina sacrificium deo offert: vt ait auctoritas. idem facit ac si filium in cōspectu patris victimet. vel offerat deo sacrificium canis: abhominabilis nempe deo est impioꝝ oblatio. ita etiā ⁊ hoiem per adulteriū a morte liberare malum esse dicunt: ⁊ si enim bonū sit hoiem a morte liberare: tamē sic liberare maluz eē asserunt. Ideoq̄z Aug. in superioribus dicunt temperasse sermonē: cautecq̄z locutū: vbi ait ea q̄ cōstat esse peccata: nullo quasi bono fine: nulla velut bona itentione facienda. Non. n. simpliciter dixit bono fine ⁊ bona itentione: sed addit quasi ⁊ velut: qz talia nō fiunt bono fine: ⁊ bona intentione: sed intentione que videtur bona: ⁊ fine qui putatur bonus: ꝭ nō est: nec ideo excepit Aug. ista vt aiūt: qn causas habeāt malas: ꝭ qz causas hīt q̄ videntur bone: sunt tamē male.

¶ Diuisio textus.

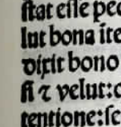
A parte pcedēti determinauit de pctō ꝑm q̄ in actu volūtatis ꝓsistit. In pte ista determinat de eo ꝑm q̄ consistit in actu exteriozi. Et diuidiť i ptes duas. In p̄ma pte ostēdit. vñ actus exteriozes dicantur boni vel mali. In scōa mouet quasdam q̄ones circa p̄determinata. 4i. di. (Cūq; itentio vt supra dictū est ꝛc.) Prima diuidiť in duas. In p̄ma ostēdit act⁹ exteriozes ex volūtate bonos vel malos eē. In scōa ingrit vtrū sit verū vl̄r in oibus ibi. (Sz queriť vtrū opa oia ꝛc.) Et diuiditur in duas. In p̄ma ad determinatiōez q̄nis iducit duas opiniones. In scōa inducit tertiā que vtriq; q̄tum ad aliquid cōtradicit ibi. (Sz Aug. euidētissime docet ꝛc.) Et diuiditur in duas. In p̄ma ꝓfirmat hāc tertiā opinionē p̄dcā Aug. In scōa ostendit quomō illi qui alias opiniones sustinēt auctoritates inductas soluunt ibi. (Que tamē quidā ꝛc.)

¶ Questio. I.

Hic. v. querunt. Prio vtrū bonū ⁊ malū sint dīe specifice actionis. Scōo si bonitas ⁊ malicia exteriozis actus ex volūtate dependent. Tertio si actus exterioz addat in bonitate ⁊ malicia supra iteriozem actum voluntatis. Quarto si eadem actio pōt esse bona ⁊ mala. Quinto si aliqua actio potest eē hoc modo idifferēs vt neq; sit bona neq; mala.

¶ Utrū bonū ⁊ malū sint dīe essentiales rōnis. I.

Arca primuz sic procedit. Videť q̄ bonū ⁊ malū non sint essentiales dīe actionis. Nulla enim essentialis dīa cōuenit ꝑm q̄ aliud ꝭ p se. bonū aūt ⁊ malū nō cōueniūt actioni ꝭ q̄ actio: ꝭ ꝭ obz ⁊ finē. g̃ bonū ⁊ malū nō sunt eēntiales dīe actiōis. ¶ P. ois dīa: vt in 3⁹ meta. dī. entis ⁊ vnius p̄dicationez recipit: ꝭ malū cū sit p̄uatio est nō ens. g̃ nō pōt eē essentialis dīa actionis. ¶ P. essentialis dīa est de essentia eius cuius est dīa cōstitutiua: sic rōnale de eēntia hois. si g̃ bonū ⁊ malū sunt dīe essentiales actiōis alī q̄ actio erit de cui⁹ eēntia ē malū: ꝭ nullū malū est a deo. g̃ erit aliqua actio cui⁹ eēntia nō est a deo qđ supra ip̄robatū est. ¶ P. ea q̄ differunt per dīas eēntiales nō ꝓueniūt in spē: ꝭ in qbusdā actiones bone ⁊ male sunt eedē spē: sic cōcubitus matrimonialis ⁊ fornicarius. cū idē effect⁹ in spē: p vtraq; actiōe sequať. ſ. hois gnō. g̃ bonū ⁊ malū nō sunt dīe eēntiales actiōis. ¶ P. sic bonū ⁊ malū iueniť in actionib⁹ hois ⁊ habitib⁹: ita ēt iueniť in alijs reb⁹: sed in alijs bonū ⁊ malū non sunt essentiales dīe. g̃ nec in hoium actionibus.

Contra. Illud qđ ponit̄ i diffone alicui⁹ est essentiale sibi: ꝭ bonū ponit̄ in diffone vtutis ab Aug. dicente q̄ vtus est bona q̄litas mētis: vt supra. 27. di. dictū est. g̃ malū ⁊ bonū sunt dīe eēntiales habituū: ꝭ ꝑm dīaz habituū est dīa actionū ex habitib⁹ ꝓcedētiū. cū siles habitus siles actus reddāt: vt in 2ᵒ etiā. dī. g̃ bonū ⁊ malū sūt eēntiales dīe actionū. ¶ P. ois dīa faciēs ꝭ spēm differre est dīa eēntialis: ꝭ bonū ⁊ malū distinguūt spēs hitus. g̃ sunt dīe eēntiales habituū: ⁊ sic idez qđ pus.

Respondeo dōm: q̄ actiones differūt spē ꝑm diuersitatē fozmarū q̄ sūt p̄ncipia actionū: q̄uis ēt agentia spē nō differāt: sic calefacere ⁊ infrigidare differūt spē: sic calor ⁊ frigus: fozma aūt volūtatis est finis: ⁊ bonū qđ est eius obm ⁊ volitū: ⁊ iō opz q̄ in actib⁹ volūtatis iueniať dīa specifica ꝭ rōnē finis: ⁊ qz actus sunt in genere mozis ex hoc q̄ sunt volūtary: iō in gne mozis ē diuersitas spēi ꝑm diuersitatē finis: ⁊ qz malū ⁊ bonū sumunť ꝭ ozdinē ad finē: iō oz q̄ sint eēntiales dīe in genere mozis. Sciēdū est aūt q̄ ad aliq̄ gen⁹ ꝓtingit aliq̄ reduci dupl̄r. vel p se: vt ea q̄ p essentiā suā in illo gne sunt: sic albedo ⁊ nigredo reducunť ad gen⁹ colozis: vel per accīs rōne alicui⁹ qđ in eis est: sic res alba ⁊ res nigra ad gen⁹ colozis. Ea g̃ q̄ per se sunt in gne simpl̄r differūt spē per dīas eēntiales generis. q̄ vo reducunť ad genus per accīs nō differūt p differētias generis simpl̄r: ꝭ ꝑm qđ trā. ſ. ꝑm q̄ ad genus illō ptinēt: vt pz p̄cipue in artificialibus. fozme enī artificiales accītales fozme sunt. vñ cultellus ⁊ clauis ēt differūt spē cie ꝑm q̄ ad genus artificialē ptinēt: ꝭ q̄tum ad subam eadem sunt spē: qz suba vtriusq; est ex mā nāli: ⁊ nō ex fozma artificiali: vt in 2ᵒ de aia cōmē. dicit. ⁊ qz vt dictū ē: hoc modo aligd ad genus mozis ptinet quo voluntariū est. iō ipsi actus volūtatis q̄ per se ⁊ imediate ad voluntatē ptinēt p se in genere mozis sunt. vñ simpl̄r spē diuiduntur iteriozes actus voluntatis p bonū ⁊ malū: sic p dīas eēntiales: act⁹ aūt iperati a voluntate eliciti per alias potēcias ptinēt ad genus mozis per accīs. ꝑm. ſ. q̄ sunt a volūtate imperati. ⁊ ideo actus illi ꝑm subam non distinguuntur ꝑm spēm p bonū ⁊ malū: ꝭ p accīs ꝑm q̄ ad gen⁹ mozis ptinent.

Ad primuz g̃ dōm: q̄ q̄uis bonū ⁊ malū nō sint differentie actiōis in q̄tū est actio: sunt tn̄ dīe eius ꝭ q̄ est volūtaria: sic ēt rōnale ⁊ irrōnale nō sunt dīe sube: vt suba est: ꝭ ꝑm q̄ ꝓsideratur vt aiata. ⁊ iō nihil ꝓhibet in aliquo gne actionū easdē actiōes spē per bonū ⁊ malū differre. ¶ Ad scōm dōm: q̄ sic supra dictū est malū ꝓput dicit p̄uationē tn̄ nō pōt dici essentialis dīa: ꝭ ꝑm q̄ fundať in aliquo fine idebito: qui tn̄ finis nō oīno bonitate caret. vñ sic malū est ꝑ accīs bono ⁊ nō p̄uatio. ¶ Et p h̄ patz rn̄sio ad 3ᵐ: qz malū ptinet ad essentiā actiōis q̄tuz ad hoc q̄ est ibi aligd de entitate: ⁊ nō rōne p̄uatiōis adiuncte: qz p̄uatio nō est de eēntia alicui⁹ entis i gne collocati: cū nihil entis sit nō ens. ¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ cōcubitus est qdā act⁹ impatus a volūtate mediāte alia potētia: ⁊ iō p accīs ꝓueniť sibi eē in gne mozis. vñ pōt dupl̄r cōsiderari vel ꝑm ge-

actionis. ¶ P. essentialis dīa est de essentia eius cuius est dīa cōstitutiua: sic rōnale de eēntia hois. si g̃ bonū ⁊ malū sunt dīe essentiales actiōis alī q̄ actio erit de cui⁹ eēntia ē malū: ꝭ nullū malū est a deo. g̃ erit aliqua actio cui⁹ eēntia nō est a deo qđ supra ip̄robatū est. ¶ P. ea q̄ differunt per dīas eēntiales nō ꝓueniūt in spē: ꝭ in qbusdā actiones bone ⁊ male sunt eedē spē: sic cōcubitus matrimonialis ⁊ fornicarius. cū idē effect⁹ in spē: p vtraq; actiōe sequať. ſ. hois gnō. g̃ bonū ⁊ malū nō sunt dīe eēntiales actiōis. ¶ P. sic bonū ⁊ malū iueniť in actionib⁹ hois ⁊ habitib⁹: ita ēt iueniť in alijs reb⁹: sed in alijs bonū ⁊ malū non sunt essentiales dīe. g̃ nec in hoium actionibus.

Contra. Illud qđ ponit̄ i diffone alicui⁹ est essentiale sibi: ꝭ bonū ponit̄ in diffone vtutis ab Aug. dicente q̄ vtus est bona q̄litas mētis: vt supra. 27. di. dictū est. g̃ malū ⁊ bonū sunt dīe eēntiales habituū: ꝭ ꝑm dīaz habituū est dīa actionū ex habitib⁹ ꝓcedētiū. cū siles habitus siles actus reddāt: vt in 2ᵒ etiā. dī. g̃ bonū ⁊ malū sūt eēntiales dīe actionū. ¶ P. ois dīa faciēs ꝭ spēm differre est dīa eēntialis: ꝭ bonū ⁊ malū distinguūt spēs hitus. g̃ sunt dīe eēntiales habituū: ⁊ sic idez qđ pus.

Respondeo dōm: q̄ actiones differūt spē ꝑm diuersitatē fozmarū q̄ sūt p̄ncipia actionū: q̄uis ēt agentia spē nō differāt: sic calefacere ⁊ infrigidare differūt spē: sic calor ⁊ frigus: fozma aūt volūtatis est finis: ⁊ bonū qđ est eius obm ⁊ volitū: ⁊ iō opz q̄ in actib⁹ volūtatis iueniať dīa specifica ꝭ rōnē finis: ⁊ qz actus sunt in genere mozis ex hoc q̄ sunt volūtary: iō in gne mozis ē diuersitas spēi ꝑm diuersitatē finis: ⁊ qz malū ⁊ bonū sumunť ꝭ ozdinē ad finē: iō oz q̄ sint eēntiales dīe in genere mozis. Sciēdū est aūt q̄ ad aliq̄ gen⁹ ꝓtingit aliq̄ reduci dupl̄r. vel p se: vt ea q̄ p essentiā suā in illo gne sunt: sic albedo ⁊ nigredo reducunť ad gen⁹ colozis: vel per accīs rōne alicui⁹ qđ in eis est: sic res alba ⁊ res nigra ad gen⁹ colozis. Ea g̃ q̄ per se sunt in gne simpl̄r differūt spē per dīas eēntiales generis. q̄ vo reducunť ad genus per accīs nō differūt p differētias generis simpl̄r: ꝭ ꝑm qđ trā. ſ. ꝑm q̄ ad genus illō ptinēt: vt pz p̄cipue in artificialibus. fozme enī artificiales accītales fozme sunt. vñ cultellus ⁊ clauis ēt differūt spē cie ꝑm q̄ ad genus artificialē ptinēt: ꝭ q̄tum ad subam eadem sunt spē: qz suba vtriusq; est ex mā nāli: ⁊ nō ex fozma artificiali: vt in 2ᵒ de aia cōmē. dicit. ⁊ qz vt dictū ē: hoc modo aligd ad genus mozis ptinet quo voluntariū est. iō ipsi actus volūtatis q̄ per se ⁊ imediate ad voluntatē ptinēt p se in genere mozis sunt. vñ simpl̄r spē diuiduntur iteriozes actus voluntatis p bonū ⁊ malū: sic p dīas eēntiales: act⁹ aūt iperati a voluntate eliciti per alias potēcias ptinēt ad genus mozis per accīs. ꝑm. ſ. q̄ sunt a volūtate imperati. ⁊ ideo actus illi ꝑm subam non distinguuntur ꝑm spēm p bonū ⁊ malū: ꝭ p accīs ꝑm q̄ ad gen⁹ mozis ptinent.

Ad primuz g̃ dōm: q̄ q̄uis bonū ⁊ malū nō sint differentie actiōis in q̄tū est actio: sunt tn̄ dīe eius ꝭ q̄ est volūtaria: sic ēt rōnale ⁊ irrōnale nō sunt dīe sube: vt suba est: ꝭ ꝑm q̄ ꝓsideratur vt aiata. ⁊ iō nihil ꝓhibet in aliquo gne actionū easdē actiōes spē per bonū ⁊ malū differre. ¶ Ad scōm dōm: q̄ sic supra dictū est malū ꝓput dicit p̄uationē tn̄ nō pōt dici essentialis dīa: ꝭ ꝑm q̄ fundať in aliquo fine idebito: qui tn̄ finis nō oīno bonitate caret. vñ sic malū est ꝑ accīs bono ⁊ nō p̄uatio. ¶ Et p h̄ patz rn̄sio ad 3ᵐ: qz malū ptinet ad essentiā actiōis q̄tuz ad hoc q̄ est ibi aligd de entitate: ⁊ nō rōne p̄uatiōis adiuncte: qz p̄uatio nō est de eēntia alicui⁹ entis i gne collocati: cū nihil entis sit nō ens. ¶ Ad q̄rtū dōm: q̄ cōcubitus est qdā act⁹ impatus a volūtate mediāte alia potētia: ⁊ iō p accīs ꝓueniť sibi eē in gne mozis. vñ pōt dupl̄r cōsiderari vel ꝑm ge-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus nature: ꝛ sic ꝯcubitus matrimonialis ꝛ fornicarius specie nō differunt. vnde ꝛ effectus nāles eundē specie habēt. vel ꝫ ꝙ ptinent ad genus moris: ꝛ sic effectus specie differentes habent vt mereri vel demereri vel aligd hꝫ: ꝛ sic in specie differunt. ¶ Ad qntum ꝫ rñsio per id qđ dictū est ꝙ finis est forma voluntatis ſm quā operatio humana dr ꝛ ideo bonū ꝛ malum dr̃ie essentiales ꝛ specifice in genere humanoꝝ actuū sunt: sicut ꝛ alie actiones differunt ſm diuersas formas agentiū. ꝛ iō non est similis rō de istis actionibus: ꝛ de alijs: ꝛ ꝓpter hoc dicit pĥs in 5ᵒ meta. ꝙ finis in agētibus ex ꝓposito est bonū ꝛ malū spāli modo.

¶ Utrum actio sit simplr̃ iudicanda bona vel mala ex voluntate. II.

A D secundum sic ꝓceditur. Videt ꝙ simplr̃ ex voluntate actio adiudicanda sit bona vel mala. Mat. 7. dr̃. Non potest arbor mala fructꝰ bonos facere: nec ꝙ arbor bona fructꝰ malos facere cē. Sꝫ voluntas bona bone arbori comparat: mala aūt male. Cū igit fructꝰ volūtatis sint exteriores actus: videt ꝙ ex bonitate: ꝛ malicia volūtatis simplr̃ exteriores actus dicēdi sint boni vel mali. ¶ Ꝑ. vt dictū est actꝰ exteriores nō reducunt ad genus moris nisi ſm ꝙ sunt ꝑerati a volūtate: ſz nō ꝓticipāt bonitatē vel maliciaꝫ moralē nisi ſm ꝙ ad genus moris pertinent. g̃ videt ꝙ ſm bonitatē vel maliciā voluntatis sint dicēdi boni vel mali. Qꝛ etiaꝫ Ambro. significare videt dicēs. Affectus tuus nomē operi tuo imponit. ¶ Ꝑ. vt in 3ᵒ meta. pĥs dicit. rō boni a fine sumit: ſz actus voluntatis hꝫ ordinē ad finē mediante voluntate: cuiꝰ obm est finis. g̃ ꝫ bonitatē vel maliciā volūtatis dicēdus est actus exterior malus vel bonus. ¶ Ꝑ. malus nō est potētius q̃ bonū: sed si sit mala voluntas nēcio sequit ꝙ actꝰ exterior sit malus. g̃ ꝛ si sit bona voluntas sequit ꝙ actus exterior sit bonus. ¶ Ꝑ. Aug. supra dixit ꝙ volūtas est qua peccaꝫ: ꝛ recte viuit: ſz volūtas ſm ꝙ ea peccaꝫ est mala: ꝛ ſm ꝙ ea recte viuitur est bona. g̃ pt̃ñ: ꝛ ēt bona operatio que ē recte viuere iudicari debēt ſm bonitatē vel maliciā voluntatis.

Contra pĥs in 2ᵒ ethy. di. qđā sunt que bene fieri nō possunt: qꝛ cū sint extrema in eis nō est medīū accipere: cōtingit aūt in talia opa igredi pp voluntatē alicuius finis boni. g̃ nō est iudicādus actus exterior bonꝰ pp volūtatis bonitatē. ¶ Ꝑ. supra dictū est: ꝙ si fiat ɔ conſciam errantē q̃ iudicat esse faciēdū qđ malū est peccatur: ꝛ sīlr̃ si ſm eā fiat: ſz ille ꝙ vult aligd facere pp hoc ꝙ ɔscia sua sibi dictat bonā voluntatē habere vr̃. g̃ bona volūtas nō sufficit ad hꝫ ꝙ actus exterior bonus dicaꝫ.

Respōdeo dōm. ꝙ voluntas dupliꝛ pōt cōsiderari vel ſm ꝙ est itendēs ꝑt in vltimū finē ferꝛ: vel ſm ꝙ est eligēs ꝑt ferr̃ in oēm primū: qđ in fine vltimū ordinaꝫ. si ɔsideret̃ primo mō sic malicia volūtatis sufficit ad hꝫ ꝙ actꝰ malus ee dicaꝫ: qꝛ qđ malo fine agit malū est. nō aūt bonitas volūtatis itendētis sufficit ad bonitatē actus: qꝛ actus pōt esse de se malus g̃ nullo mō bene fieri pōt. Si aūt ɔsideret̃ volūtas ſm ꝙ est eligens: sic vr̃ vex est ꝙ a bonitate volūtatis dr̃ actus bonus ꝛ a malicia malus. ad bonitatē. n. ɔsily: qđ electionē ꝓcedit: vt i. 6. etꝫ. dr̃. tria exigunt̃. vnū. s. ꝙ cōsilians ꝑstituat sibi debitū finē qꝛ si aliqs ad malū finē cōsequēdū multas efficaces vias ineniat nō dicet̃ bonus cōsiliator. scdo ꝙ ad finē bonū cōsequēdū adueniat bonū opus g̃ qđ finē cōsequat̃. vñ si qs bonum finem cōsequi itendat p malā actionē nō est bonꝰ cōsiliator: qꝛ vt ipse dicit sortitur finē icontinēti medio eo ꝙ illud qđ ad finē ordinat nō est ꝓportionatū fini illi sic̃ si aliquis verā ɔclonē p mediū ipertinēs ɔcluderet. Tertio requirit̃ vt adueniat vtrūq; in tpe cōueniēti ne sit ꝓceps in festinando vel ēt inutilis in tardando: sed ℔ vltimū ptinet ad bonitatē ɔsily ſm ꝙ ɔsiliū in rōne ingrente ꝛ inuenien te ē: alia vo ex pte rei ɔsiliatoris: cū igit electio sit quasi cōsily cōclusio: vt in. 3. ethy. dr̃. opꝫ ꝙ ad bonitatē voluntatis eligētis cōcurrat bonitas finis ꝛ bonitas eius qđ ad finē ordinat̃: ꝛ si ℔ sit ꝑculdubio actus exterior bonus erit: si aūt alterū desit erit volūtas mala ꝛ actus malus.

Ad primum g̃ dōm. ꝙ arbor est ex q̃ imediate ꝓcedit fructus. vñ arbori compar̃ volūtas ſm ꝙ eligēs: qꝛ ex electione imediate segtur opus. ¶ Ad 2ᵐ dōz. ꝙ ſm volūtatē dr̃ actus exterior bonus vel malus: ſz nō ſm voluntatē itēdētē solū: ſz ſm voluntatē eligētē. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ ad bonitatē rei nō solū exigit̃ bonitas finis vltimi quā respicit volūtas itēdēs: ſz ēt bonitas finis primi quē respicit volūtas eligēs: ꝛ iō nō segtur ꝙ bonitas voluntatis itēdētis ad bonitatē actꝰ sufficiat. ¶ Ad q̃rtū dōm. ꝙ qꝛ bonū ꝑfectius ꝛ potētius est q̃ malū: iō ad bonū plura exigunt̃ q̃ ad malū: qꝛ bonū ɔsistit ex vna tota ꝛ ꝑfecta cā: ſz malū ex ꝑticularib⁹ defectib⁹: vt Diony. dic̃. ꝛ iō defectus volūtatis circa vltimuz finē sufficit ad maliciā actionis: nō autē bonitas finis vltimi sufficit ad bonitatem. ¶ Ad quintum dōm: sicut ad scōz.

¶ Utruz actus exterior addat aligd bonitatis vel malicie sup bonitatē vel maliciā voluntatis. III.

A D tertiuz sic ꝓcedit. Videt ꝙ actus exterior nihil de bonitate ꝛ malicia addat supra bonitatē vl̃ maliciā volūtatis. Primo p id qđ dr̃ sup Mat. 11ᵒ. in Hlo. Quātū ītēdis tm̃ facis. si igit duo sint quoꝝ vterq; idez bonū ītēdat: ꝛ vnꝰ exequaꝫ: ꝛ aliꝰ nō: vr̃ ꝙ nihil de bonitate p actū exteriorē addat̃. ¶ Ꝑ. Ber. dic̃. ꝙ bona volūtas sufficit ad meritū: ſz bona actio regrit̃ ad explū: ꝛ cōsonat ei: qđ pĥs in. 10. etꝫ. dicit. ꝙ exteriores actus sunt ad manifestationē vtutis: ſz absoluta ꝛ ꝑfecta rō bonitatis in actibus būanis est ſm ꝙ sunt meritorij. g̃ tota bonitas in actu ītēriori ɔsistit: ꝛ ita p actuz exteriorē nihil de bonitate vel malicia addit̃. ¶ Ꝑ. homo ꝙ bonas opōnes in brītudiné ꝛ felicitatē puenit: ſz brītudo: ꝛ felicitas humana fortune nō subiacet: vt in ꝑmo ethyc. pbat̃. g̃ nec fortuna de bonitate vel malicia opis aligd auferre pōt: ſz actus exterior vtutis moralis pōt ipediri p fortunā: vt in. 10. etꝫ. dr̃. vt ꝑz in paupere g nō hꝫ vñ actū liberalitatis exerceat: ꝛ in ifirmo qui actuz fortitudinis exercere nō pōt. g̃ actꝰ exterior nihil addit vel diminuit de bonitate actionis humane. ¶ Ꝑ. ℔to actio melior est tanto maius sibi premiū debet̃: ſz tota q̃tas premij mensuraꝫ ſm q̃titatem radicis. s. habitus actū informantis: cum igit actus ꝑmo eliciat opationes intrinsecas: videtur ꝙ in actibus ītērioribus tota efficacia meriti consistat: ꝛ ita per exteriores actus nihil de bonitate accrescit. ¶ Ꝑ. si actꝰ exterior addit aliquid bonitatis supra bonitatē actus ītērioris. g̃ quāto actus exterior maior fuerit: tāto bono magis merebitur: sed hoc falsum est: quod patz ex domini sentētia: qua de vidua mittente duo era in gazophilacium dedit. Luc. xi. Ergo actus exterior nō addit bonitatem supra actum interiorem.

Sed contra Si aligd pōt fieri p vnū sic̃ p duo supfluū ē duo ad illō iducere. si igit eq̃lis bonitas ɔsistit in actu exteriori ꝛ interiori sil̃ ꝛ in actu interiori tm̃: vr̃ ꝙ actꝰ exterior superflueret: ꝛ ita nō oporteret nos aligd agere ſz solū velle. ¶ Ꝑ. duplex bonū meliꝰ ē: ſz actꝰ interior ꝛ exterior vterq; bonitatē hꝫ. g̃ vterq; meliō ē q̃ aliꝰ.

Respōdeo dōz. ꝙ actꝰ exteriō ꝛ actꝰ interiō (ter tm̃. volūtat) hꝰ ꝓpanē adiuicē ꝙ vterq; qđā mō ē alteri bōitat̃: cā: ꝛ vterq; q̃tū i se ē q̃dā bōitatē habz quā alteri dat. Actꝰ. n. exterior bōitatē hꝫ ex circūstātiarum ꝓmēsuratiōe ſz quā ꝓportionatꝰ ē ad finē bonū. ſequēduz. ꝛ quia actꝰ exterior cōparaꝫ ad voluntatē: sicut obiectum: inde est ꝙ hāc bonitatem volūtatis actus interior ab exteriori habz: non quidez ex eo ſm ꝙ est exercitus: sed ſm ꝙ est intētus ꝛ volitus: qꝛ ſm ꝙ est exercitus sequit̃ actū voluntatis: sed quedā rō bonitatis ɔsistit in actu ītēriori volūtatis ſm se: ſm ꝙ volūtas est dña suoꝝ actuū: ſz quā bonitatē actus hꝫ rōnez meriti vel laudabilis: ꝛ hec bonitas ex actu ītēriori in exteriorē ꝓcedit. loquēdo igit de illa bonitate quā voluntas actu exteriori ꝑbet actus exterior nihil bonitatis addit: dūmodo volūtas equalr̃ ītensa sit: hoc pro tāto dico: qꝛ quidaz actus sunt delectabiles: in quib⁹ volūtas non pōt esse ita ītensa ante actum: sicut est i actu. vt ꝑz in actu fornicationis. vnde nō equalr̃ demereꝫ qui vult fornicari: ꝛ qui actu fornicat̃: qꝛ voluntas nō pōt esse adeo ꝑfecta ante actū: sicut est in actu. Quidā vo actꝰ sunt difficiles in gb⁹ volūtas remittit̃ in actū: ꝛ in istis volūtas pōt esse magis ꝑfecta añ actum q̃ in actu: si autem loquamur de bonitate actus quā actꝰ exterior ſm se hꝫ sic actus exterior cōplet interiorē in bonitate vel malicia sicut terminus motus cōplet motū. cōparaꝫ enim vt dcīm est ad volūtatē vt obm. ꝛ qꝛ ad ꝑmiū essentiale ordinatur actus per bonitatē ꝑmam quā hꝫ a volūtate ꝑut liberalr̃ reddit̃ ꝛ ex amore: ideo actꝰ exterior nihil adiungit ad premium essentiale: tm̃ eni mereꝫ qui hꝫ ꝑfectā voluntatem aliqđ bonū faciēdi q̃tū si faceret illud: ꝛ si facit vnū actuz q̃tum si faceret multos volūtate equalr̃ ꝑfecta manēte. Ad ꝑmū aūt accidētale ordiaꝫ per bonitatem que est ipsi⁹ actꝰ exteriozis ſm se. ꝛ ideo actꝰ exterior adiungit aligd ad ꝑmiū accrītale. vbi gra. martyr in cḡtū exterius patit victoriam de aduersarys fidei hꝫ: ꝛ ex hoc sibi aureola debet̃. sīlr̃ etiā aliqs ex hoc ꝙ i actū exteriorē frequēter exit magis habilitaꝫ ad bonuz: ꝛ ex hoc sequit̃ ꝙ in charitate crescat. Simiľ per actum exteriorē punit̃ magis q̃ per volūtatez tm̃. ꝛ ideo actꝰ exterior adiūgit in satisfactionē: ꝛ sīlr̃ in omnibus alijs que consequuntur bonitatem actus ſm ꝙ exercitus est.

Ad primum ergo dōm. ꝙ cuz dr̃. q̃tū intēdis tm̃ facis. ly q̃tū pōt esse aduerbiū vl̃ nomen. ꝛ si sit nomē tenet in malis. qꝛ q̃tum aliqs credit vel intēdit peccare tm̃ peccat. In bonis aūt nō: qꝛ pōt aliquis tepida volūtate intēdere multū deo placere: nec tm̃ tantū placet. Et ratio huius differētie ex supradictis pꝫ: qꝛ plura exigunt̃ ad bonum q̃ ad malum. Si aūt ly q̃tū sit aduerbium: sic vex est ꝛ in bonis ꝛ in malis ſm illā bonitatem ꝛ maliciā hꝫ actꝰ ex volūtate eligēte: sed per actū exteriozes aligd iniūgit̃ q̃tū ad bonitatē: que est ipsi⁹ actꝰ exteriozis ſm se. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ dictum Bernar. itelligit̃ qñ facultas operādi deest volūtate ꝑfecta exīte: ꝛ loquit̃ tm̃ q̃tū ad essentiale ꝑmiū: ꝛ nō q̃tuz ad accrītale. ¶ Ad 3ᵐ dōm. ꝙ bona fortune. vt in ꝑmo ethy. dr̃ organice deseruiūt felicitati. Et ideo nō est incōueniēs: si accrītal̃ ad felicitatem ꝑferāt: ꝛ eoꝝ defectꝰ felicitatē impediāt q̃tū ad aligd felicitati accrītale. ¶ Ad 4ᵐ dōm. ꝙ illud intelligit̃ de ꝑmio essentiali: qđ ſm q̃titatē radicis mensuraꝫ: cui nō addit̃ p actū exteriozē si sit ꝑfecta volūtas: sed addit̃ aligd q̃tum ad ꝑmiuz accrītale. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ vidua illa plus alijs misisse dr̃: qꝛ efficaciozi volūtate illud dedit, vnde magis merebaꝫ apud deum de ꝑmio essentiali q̃ illi qui maiora munera minozi deuotione dabāt: sed q̃tū ad ꝑmium accidentale illi poterāt plus mereri ſm ꝙ per maiora munera plus satisfaciebāt: vel etiam ministros tēpli plus ad ozādum pro se puocabant: vel quicqd huiusmodi est qđ actū exteriozē ſm se sequit̃. ¶ Ad 6ᵐ dōm. ꝙ volūtas tendit in actum exteriorē: sicut in obiectū, vnde si adsit facultas operandi nō posset esse volūtas perfecta: nisi operaret̃. ꝛ ideo non est superfluum facere: quia sine actione: nec ipsa volūtas bona esset. ¶ Ꝑ. actus exterior in ꝓcepto cadit: ꝛ iterū ad ꝑmium accidētale confert. ¶ Ad septimū dicēdum. ꝙ bonitatē illam ſm quā actus exterior vite eterne meritorius est totū ex voluntate gratia informata hꝫ: ſm ꝙ volūtarius est. ꝛ iō non oportet ꝙ supra bonitatez volūtatis ꝑfecte aliqd adiūgat ad meritū eēntiale vite eterne ptinēs.

¶ Utrum eadē actio possit esse bona ꝛ mala. IIII.

A D quartum sic ꝓcedit. Videt̃ ꝙ possit esse eadem actio bona ꝛ mala. quia vt in 3ᵒ phy. dicit. idem motus qui est in agēte est actio: ꝛ in patiēte passio ſm substātiā rōne differēs: sicut eadez est via ab athenis ad thebas ꝛ de theb ad athenas: sed contingit actionē esse malā ꝛ passionez bonaz. vnde dicit. Actio displiciut. s. iudeozum passio grata fuit. s. ch̄risti. ergo cōtingit eundem actum esse bonum ꝛ malum. ¶ Ꝑ. in 5ᵒ phy. dicitur ꝙ vnus motꝰ est ɔtinuus: ꝛ eadē rōne vna actio est q̃ ɔtinua: sed ɔtingit in eadē ɔtinua actione vel motu: vt in eūdo ad ecclesiā: ꝑmo haberi bonā ītētionē postea malā. ꝛ ecōuerso. Cum g̃ ex ītētione iudicet̃ actio bona vl̃ mala: eadē actio pōt esse mala ꝛ bona. ¶ Ꝑ. ꝑmus motꝰ est peccatuz. vt supra dictū est. sed qui resistit ꝑmo motui nō peccat: imo mereꝫ. cōtingit aūt ꝙ adhuc ꝑ motu durāte cum ꝑs aliqs non resisterit postmodum resistat. ergo cōtingit circa eundē motū esse bonitatē ꝛ maliciam. ¶ Ꝑ. sit ita ꝙ aliqs dñs ꝓcipiat famulo elemosynā dare. ꝛ ꝙ dñs bona ītētiōe: ꝛ ex charitate ꝓcipiat: famulus aūt iuolūtari⁹ ꝛ coactus det. cōstat ꝙ datio elemosyne illi⁹ est actio domini ꝛ serui actio. sed dñs in illa datione mereꝫ. famulus autez peccat. ergo cōtingit in eadē actione esse meritū ꝛ peccatū ¶ Ꝑ. ponaꝫ. ꝙ aliqs in peccato mortali existēs aliqua suffragia faciat ꝓ defuncto in purgatorio existēte: cōstat ꝙ iste suffragia faciēs sibi non mereꝫ: cum charitatē non habeat. sed illi qui in purgatorio existit mereꝫ diminutionez pene vel plenā absolutionē. ergo eadē actio pōt esse meritoria ꝛ nō meritoria: ꝛ eadē rōne bona ꝛ mala.

Sed cōtra. Matꝫ. 6ᵒ. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. sed per bonā actionez deo seruit̃: per malā vo dyabolo. cum igit̃ vna sit actio que est vnius agētis. videt̃ ꝙ nō possit esse vna actio bona ꝛ mala. ¶ Ꝑ. cōtraria nō possunt esse simul in eodem: sed bonū ꝛ malū cōtraria sunt. ergo nō possunt esse in eadē actione.

Respondeo dōm. ꝙ cū vnū ꝛ ens ꝛuertant̃ ſm ℔ ꝙ res sebz ad eē: ita se hꝫ ad vnitatē. est aūt in re duplex eē ɔsiderare. s. eē qđ ē ipsi⁹ ſm se qđ est eē ꝑmū ꝛ subale: ꝛ eē supueniēs qđ est 2ᵐ ꝛ accrītale: ꝛ ideo ɔtigit ꝙ aliqd ſm se ɔsideratū est vnū: qđ tm̃ ſm aliqd qđ est sibi accrītale pluralitatē hꝫ. vbi gra. lignū ɔtinuū: cuius vna pars est alba ꝛ alia nigra: ipm qdē in se: inq̃tū ē lignū est vnū: sed ſm illud esse quo est colozatū est multa ꝛ non ɔtinuū. cum igit actꝰ exteriozes ꝓticipēt bonitatē ꝛ maliciā moralē: sicut quidā supueniēs ꝛ accrītale sibi inq̃tū tales actus sunt impati a voluntate: cōtinget aliquē actū hꝫ esse vnū ſm se cōsideratuz. et tamen esse multa ſm ꝙ ad genus moris referr̃: ſm ꝙ moralr̃ bonus vel malus dicitur. et ideo bonitas et malicia nunq̃ possunt esse in vna actione ſm ꝙ est vna: sed ſm ꝙ ē multa: et sic ɔtigit actionem illam esse vnam et multa.

Ad primum ergo dicendum. ꝙ cum actio sit in agente et passio in patiente non potest esse idem numero accidēs quod est actio: et qđ est passio: cum vnū accidens non possit esse in diuersis subiectis vnde etiam Auicēna dicit ꝙ nō est eadem numero equa-

verba auicen. ſ. diuersis subiectis hoc ſ. numero

Universidad de Deusto
Biblioteca

litas in duobus equalibus:sed specie tñ:sed qz eoz differentia nõ est:nisi penes terminos.s.agẽs ⁊ patiẽs:⁊ motus abstrahit ab vtroq; termino.ideo mot⁹ significaꝯ vt sine ista dr̃ia:⁊ ꝓpter hoc dr̃ q; motus est vnus:⁊ ꝓpterea vt supra habitũ est meritũ nõ est in passione fm q; est passio:sz in opatione patiẽtis:qua passionẽ volũtarie sustinet,ꝓpter deum:quã opationẽ ꝫstat nõ esse eãdẽ cũ opatione agẽtis

¶ Ad scõm dicẽdũ.q; illa actio.q̃uis sit vna in genere nature cõsiderata:tñ fm q; ad genus moris referr̃ est alia ⁊ alia fm q; diuersa intẽtione ⁊ volũtate exerceꝫ.

¶ Ad 3m dõm.q; ꝑmus mot⁹ nõ bz rõnẽ culpe:nisi fm q; aliquo mõ est in potestate volũtatis.vñ q̃dũ volũtas non repugnat bz rõnẽ peccati:sed qñ volũtas iam repugnare incipit:tũc homo mereꝫ:non qz ille mot⁹ ꝑmus sensualitatis sit meritozius cui resistit̃ :qui tñ postq̃ sibi resistit̃ rõnem peccati amittit.sed in ipso actu volũtatis resistẽtis meritũ est qui non est idẽ cum ꝑmo motu sensualitatis.

¶ Ad 4m dõm. q; famulus dans elemosynã per imperiũ dñi se bz sic̃ istz illius dñi.vnde pbs dicit in 8o ethi.q; seruus est:sicut ozganum aiatũ:instr̃m aũt mouet motũ:⁊ cõstat q; alia est actio mouẽtis ipm:⁊ alia actio qua ipsum mouet aliud:nõ enim fm eundẽ motũ põt esse idẽ mouẽs ⁊ motũ.vñ alia numero est actio dñi ⁊ serui.⁊ ideo nihil ꝓhibet vnaz esse bonam ⁊ aliã malã.

¶ Ad 5m dõm.q; de hoc duplex ẽ opinio.qdã enim dicũt q; suffragia que facit in mortali peccato exñs:si opus operãs cõsideretur nõ sunt meritozia:nec agẽti:nec ei ꝓ quo fiũt.Si autem cõsideꝛ opus opatũ vt ipsum sacrificiũ vel aliqd bz̃ sunt meritozia ei ꝓ quo fiũt:⁊ non operãti.⁊ ideo nõ segtur q; eadẽ opatio sit meritozia ⁊ non meritozia:quia opatio ipsa nullo modo meritozia est:sed qz efficacia suffragioz mensuraꝫ fm charitatem eius ꝓ quo fiũt:quia tantũ valet vnicuiq; quãtum meruit:vt sibi valerent.vt Aug.dicit. Ideo ab alys veri⁹ dicit̃.q; etiã ipsa operatio sine charitate facta valet ei ꝓ quo fit virtute charitatis eius:⁊ non operãtis:nec tamen sequit̃ q; illa opatio bona sit simplr̃:sed q; est bona huic ꝓ quo fit:simplr̃.n.bonũ est:qõ faciẽti bonũ est.vt in ꝑmo li. dicit̃ est.di.46.nec est icõueniẽs q; aliqd simplr̃ malũ sit qõ tñ alicui bonũ est.vt ibidẽ dr̃.

¶ Utz aliqua actio humana sit indifferens. V.

AD quintuz sic ꝓcedit̃.videꝛ q; aliqua actio indifferens ꝫueniatur in actibus hũanis.nihil.n.põt eẽ mediũ ĩter bonũ ⁊ malũ nisi indifferẽs:qõ neq; bonũ neq; malũ est:sz bonũ ⁊ malũ sũt cõtraria mediata:vt ipdicamẽtis dicit̃.ergo aliqua actio est indifferens.

¶ ℙ.sine charitate nõ põt esse aliqõ meritũ:sz nõ est dõm: q; qui non bz charitatẽ quolibet suo actu peccet vel demereat̃: qz cõsulitur eis vt aliquos actus de genere bonozũ faciãt. ergo videtur q; aliquis actus sit qui neq; est meritozius: neq; demeritozius:⁊ sic idem qõ ꝓius.

¶ ℙ.nullus actus vel volũtas bonitatẽ bz:nisi referat̃ in finẽ dilectionis.vt supra dictuz est.sed ꝫtingit frequẽter agere:etiã quedaz q̃ fm se mala non sunt que in finẽ dilectionis non referunt̃. ergo bz̃ nec bona nec mala erũt:⁊ ita erũt indifferentia.

¶ ℙ.accedere ad mulierẽ quedã est actio:nec de se bonitatez vl̃ maliciã mozalẽ dicit:cũ nulla circũstãtia iste act⁹ sit vestit⁹ fm quã aliqs ordo rõnis in eo appeat.ergo ꝫtingit aliquez actũ indifferẽtem esse.

¶ ℙ.bz̃ actus qui fm suum genus idifferẽtes sunt.vt leuare festucaz:⁊ aliqd bz̃ nõ possunt habere bonitatẽ:⁊ maliciam:nisi ex intẽtione: qua in finẽ referunt̃.sed cõtingit q; ille etiã finis in quem referunt̃ idifferẽs est.q̃ iste act⁹ oĩo indifferẽs remanebit

¶ ℙ.opa nostra nõ possunt esse meritozia:nisi ꝓpter deũ facta.aut ergo ad bonitatez actus sufficit habitualis relatio in finẽ:aut exigit̃ actualis.si sufficit̃ habitualis.q̃ si aliqs semel in anno referret omnia opa que facturus est in illo anno in deũ oĩa cẽnt meritozia:⁊ ita facillima esset via saluti.qõ est ℑ illud Matb̃.7.Arta est via q̃.Si aũt exigit̃ actualis relatio opis i deũ:tũc nunq̃ possz eẽ opus bonũ: nisi aliquis actu de deo cogitaret.si q̃ nullus act⁹ est indifferens:tũc oĩs act⁹ quẽ qs exercet de deo nõ cogitans erit malũ ⁊ pctñ:qõ est valde durum.ergo necesse est aliquos act⁹ indifferẽtes esse.

Contra. ℙs Lo.12.Oia i gl̃ia dei facite.aut q̃ aliqs refert opus suum in gloriam dei.aut non:si refert ꝫuenit q; act⁹ ille bonitatẽ ex fine sortiaꝫ.si tñ i finem illũ sit referibilis:qõ ꝫuenit omni actui q; de se malus non est.si nõ referat ꝑterit ꝓceptũ Apli.⁊ ita peccat.q̃ de necessitate oĩs act⁹ vel est meritozi⁹ vel demeritozi⁹.

¶ ℙ.plus est facere q̃ dicere:sed q; sine cã logr̃ ociosa verba peccat Matb̃.12.Omne vbũ ociosũ qõ locuti fuerit hoies rẽ.ergo multo fortiꝰ si aliqd faciat bõ qõ i debitũ finẽ nõ referat peccat:sed si i debitũ finẽ refert:actus bonus est.ergo de necitate oĩs act⁹ vel bon⁹ vl̃ malus ẽ:⁊ nullus idifferẽs.

Respondeo dõm.q; circa b̃ sunt tres opiniones. Quidã enim dicũt q; in dictis nõ põt esse aliqd idifferẽs:in factis aũt põt:vbum.n.ordinatũ est ad aliqd:qz est signũ rei:factũ aũt cũ nõ sit signũ nõ est ordinatũ ad aliqd.⁊ iõ in vbo icidit ꝺformitas si ociose ꝓferat̃:non aũt in facto si sine causa legitima fiat.Sz hec rõ nulla est:qz q̃uis nõ sit ordinatũ ad aliqd.tñ signuz ad signatum.est tamen ordinatum ad aliquid:sicut ad finez: qz oẽ qõ a ꝑncipio est:ad finẽ aliquem tẽdit:ocium aũt ponit̃ illi ordini q; est ei⁹:qõ est ad finẽ ipm:⁊ nõ ordini qui est signi ad signatũ.⁊ iõ aly dicũt q; tam in dictis q̃ in factis ꝫtigit aliqua esse idr̃ia que nec bona nec mala sunt:sit̃ illa que nõ ordinãtur ad impletionẽ ꝓceptoz dei:vt sic ꝓpter deũ fiãt:nec ẽt diuinis ℑrianꝫ ꝓceptis:siue sit in dictis siue in factis.vt si aliqs alicui loquaꝫ ex quadã ciuili amicitia:vel etiã aliqõ opus amicabile ad ipm exerceat.Sed hec nõ videꝛ esse instãtia.qz act⁹ ꝺtutis politice nõ est idifferẽs:sed õ se bon⁹ est:⁊ si sit gr̃a iformat⁹ erit meritozius. nõ est aũt accipe aliqd in qõ ordiaꝫ buman⁹ act⁹ qõ vel sz ꝺtutẽ politicã rectã nõ sit:vel ẽt rectitudini aduersum:qa nõ põt eẽ aliqs act⁹ ꝓcedẽs ab aliquo deliberãte sine ĩtentione finis.vt in 2o meta.dr̃.finis aũt ille est bonũ ꝫuenies boi:vel fm aiaz:vel fm cozp⁹:vel sz ẽt res exteriores que ad vtrũq; ordinant̃.⁊ b̃ qdẽ bonũ:nisi sit ℑtiũ illi bono qõ est bois bonũ fm rõnẽ ⁊ rectitudinẽ ꝺtutis ciuil̃ bz.qz vl̃ ciuilis dirigit in oĩb⁹ q̃ sunt cozpis:⁊ ẽt que ꝓpter cozp⁹ q̃rũtur.vñ si bis aliqs mediocriter vtaꝫ erit vsus rect⁹:si aũt fm abũdãtiã vel defectũ erit vsus vicios⁹ ꝺtuti oppositꝰ. ⁊ iõ alr̃ fm alios dõm est q; nullus act⁹ a volũtate deliberata,pgrediẽs põt esse q; nõ sit bon⁹ vel malus non tantuz fm theologum:sed etiam fm maiozẽ philosophuz:⁊ vlterius non potest esse aliquis actus a deliberata virtute procedens in habente gratiam:qui non sit meritozius:sed tamen in non habente gratiam potest esse aliquis actus deliberatus:qui nec meritozius nec demeritozius est.tamen est bonus vel malus:cuius ratio est:quia malum inquantum malũ non oponit̃ bono:nisi ꝺcut ꝑtio habituũ:sed oppositio ꝺtrarietatis est:ex hoc q; illud ens supra qõ fundatur talis ꝑtio nõ cõpatit̃ secum aliquod bonũ quod ẽ simpliciter bonum:sicut immoderata delectatio in cibis non compatitur secum bonũ sobrietatis:quod est simpliciter bonum.⁊ ideo illa ĩmoderata delectatio aditungitur cum ꝑuatione boni:⁊ sic mala dicitur.si ergo in actionibus inuenitur medium inter bonũ ⁊ malũ hoc nõ erit nisi inq̃tũ bonũ ⁊ malũ sũt ℑria.vl̃ inq̃tũ malũ ẽ ꝑtio boni.

non autem inquãtum sunt ℑria potest in eis esse mediuz qõ sit neq; bonũ neq; malũ.dr̃.n.ℑia fm q; in vtroq; aliquid positiue cõsideraꝫ:ex quo non põt sumi rõ mali.vñ ꝑ hoc q; mediũ distat ab extremis:inq̃tũ aliqd positiue ponit non efficit̃ distãs a rõne boni ⁊ mali:vt possit dici neq; bonũ neq; malũ:nõ.n.ex eodẽ est in eis oppositio ℑrietatꝭ ⁊ distinctio boni ⁊ mali:sed ꝑmũ est ex ꝑte põnis i vtroq;. sc̃m aũt ex ꝑte ꝑuationis in malo ⁊ positionis in bono.si q̃ sit mediũ ĩter bonũ ⁊ malũ in actionib⁹:hoc non erit nisi fm q; malũ bono ꝑuatiue opponit̃:sed in ꝑuatiue oppositi nõ ꝫuenit̃ mediũ:nisi ꝑ hoc q; ꝑ subiectũ nõ est ꝫsceptiuum bit⁹:vt lapis:qz visiõis ꝫsceptiu⁹ nõ ẽ:neq; videꝫ:neq; cec⁹ dr̃:⁊ ꝑ hũc modũ opz accipe mediũ ĩter bonũ ⁊ malũ:vt si aliqd est qõ alicui⁹ bonitatis nõ ẽ ꝫsceptiuũ non opposita malicia sibi erit.vñ relinquit̃ idifferẽs:hoc aũt ꝫtingit ꝺpliciter:aut ꝑ modũ abstractõis fm q; vl̃e aliqd significaꝫ vt abstractũ a dr̃nte ℑ ipz̃.vñ i sua cõitate significatũ significaꝫ:vt idr̃nter se bñs ad vtrãlibz dr̃iaz: sic̃ al̃ neq; significaꝫ vt rõnale:neq; vt irrõale:⁊ tñ oz q; oẽ ꝑticulare al̃ rõnale vel irrõnale sit:⁊ sil̃r ẽ b̃.si.n.significeꝫ act⁹ in eo q; est agere bz qdẽ bonitatẽ nãlem inq̃tũ ẽ ens: sed idifferẽter se bz ad bonitatẽ ⁊ maliciã mozalẽ:⁊ simil̃r bonum ex genere idifferẽter se bz ad̃ bonũ ⁊ malũ ex circũstãtia:⁊ fine:q̃uis nõ inueniaꝫ aliqd bonũ in genere particulari qõ nõ sit aliq̃ circũstãtia vestitũ:⁊ ad aliquẽ finez ordinatuz.vñ oz q; bonitatẽ vel maliciã ℑbat.Et fm hãc ꝺsiderationẽ qdã dixerũt oẽs actus idifferentes esse in eo q; sunt act⁹:⁊ qdã dixerũt q; non oẽs:sed aliqui accipiẽtes magis in spãli noĩa actuuz que nõ exp̃mũt aliqd vñ actus ad maliciã vel bonitatẽ determineꝫ vt mãm ⁊ finẽ:vt circunstantiã:sicut comedere:coire:vel aliqd bz̃.Alio modo ꝫtingit boc fm q; aliqõ particulare signatũ deficit a ꝺsceptibilitate alicuius ꝑfectiõis:sicut lapis a ꝺsceptibilitate visus:⁊ boc modo aliqui act⁹ qui deficiũt a ꝺsceptibilitate bonitatis mozalis dicunt̃ idifferẽtes. Act⁹ autẽ ꝺsceptibilis est bonitatis mozalis fm q; humanus est:humanus autẽ est fm q; aliquatenus rõne deducit̃:qõ ꝫtigit in illis actib⁹ nõ qui impant̃ a voluntate que cõsequit̃ deliberationem rõnis:act⁹ autẽ qui sequunt̃ apprehensionẽ subite imaginationis:sicut cõfricatio barbe:⁊ aliqd bz̃ dicent̃ b̃ modo idifferẽtes:nullus autem eoz qui voluntatẽ deliberatam sequit̃,indifferẽs erit:sed de necessitate vel bonus vel malus bonitate vel malicia ciuili:sed tamẽ actus bonitate ciuili ꝑfectus nõ est ꝺsceptibilis efficacie merendi nisi in eo qui gr̃am bz.⁊ ideo in eo qui caret gr̃a indifferẽs est ad meritum ⁊ demeritũ,sed in illo qui gratiam habet: oportet vel meritozium vel demeritozium esse:quia sicut malus erit demeritozius:sic etiam bonus erit meritozius quia cum charitas imperet oĩbus ꝺtutib⁹:sicut voluntas omnib⁹ potentijs:opz q; quicqd ordinaꝫ in finem alicuius ꝺtutis ordinet̃ in finem charitatis:⁊ cum oĩs actus bonus ordinet̃ in finem alicuius ꝺtutis:in finẽ charitatis ordinatus remanebit:⁊ ita meritozius erit:⁊ sic comedere ⁊ bibere seruato modo tẽperãtie ⁊ ludere ad recreationẽ ꝺuato modo eutrapelie que mediũ tenet i ludis.vt dicit̃.ii.ethyco2.meritoziũ erit in eo qui charitatem bz qua deum vltimum finem vite sue cõstituit.

Ad primum ergo dõm.sicut dicit Cõmen.in.1o. metaphysice.q; dicitur homo neq; bonus neq; malus qui non est ꝫsceptibilis bonitatis vel malicie ciuilis:sicut agrestis qui extra ciuilem vitaz est:⁊ per oĩs actiones ei⁹ neq; bone neq; male sunt ciuilr̃:inq̃tum nõ sunt ordinate ad ciuile bonũ.

¶ Uel melius dõm q; pbs appellat maluz nõ oẽm actũ ĩordinatũ:sed solũ illũ ꝙ nociuus est respectu alterius.vñ dicit in 4o ethi.q; ꝑdigus q; cã iactãtie sua inordinate expẽdit nõ est malus sed vanus:⁊ sil̃r de multis alijs vicijs dicit:⁊ sic ꝑz q; ipse strictius accipit malũ q̃ nos dicẽtes oẽm actum inordinatuz maluz.

¶ Ad 2m dõm.q; q̃uis extra charitatẽ nõ sit bonũ meritozium:tamen est ibi bonum aliquod vel ex circunstãtia vel ex ꝺtute ciuili.vnde nõ sequit̃ q; actus eoz qui charitate carẽt sint demeritozij vel idifferentes.

¶ Ad 3m dõm.q; non solũ actus charitatis est meritozius:sed etiaz act⁹ aliaz ꝺtutũ fm q; gr̃a informanꝫ:sz meritozy esse nõ possint:nisi fm q; reducunt̃ in finẽ charitatis:non aũt opz q; semp actus ĩ finẽ illũ reducanꝫ:sed sufficit ad efficaciaz merẽdi:q; in fines aliaz ꝺtutuz actu reducanꝫ:qui.n.intẽdit castitatẽ seruare etiã si nihil de charitate cogitet:ꝫstat q; mereꝫ si gr̃az bz:oĩs aũt actus in aliquod bonũ tendẽs: nisi ĩordinate in illud tẽdat:bz̃ ꝑ fine bonũ alicui⁹ ꝺtutis: eo q; ꝺtutes sufficiẽter ꝑficiũt circa oĩa:que possunt eẽ bona bois:⁊ ita pz̃ q; rõ nõ ꝓcedit.

¶ Ad 4m dõz.q; nihil ẽ in genere:qõ nõ sit in aliqua ei⁹ spẽ.vt i 2o topi.dr̃:⁊ ita nunq̃ cõtingit ad mulierẽ accedere:gn accedaꝫ ad talẽ ⁊ tali tẽpore:⁊ sil̃r fm alias circũstãtias:⁊ ita q̃uis sit indifferens dict⁹ act⁹ cõsideratus fm q; gen⁹:nõ tñ fm exercet̃ in actu indifferẽs est.

¶ Ad 5m dõm.q; cum nihil appetaꝫ:nisi inquãtũ est:bonũ:impole est q; finis:ad quez ordinaꝫ actio: ex deliberatione sit indifferẽs.qz vel rõ decipit̃ ⁊ iudicat eẽ bonũ sibi qõ nõ bonũ:⁊ b̃ nõ ẽ nisi qñ finis ẽ malus dissordãs a rõnis rectitudie:q̃uis b̃ qõ ꝺsiderãt forte sit bonũ desiderãti fm aliqd sui:vt fm gustũ:vel fm tactũ:delectabile.vel est bonum simplr̃:⁊ sic etiam actus ex fine erit bonus.

¶ Ad sextum dicẽdum.q; non sufficit oĩo habitualis ordinatio actus in deum:quia ex hoc q; est in habitu nullus meret̃:sed ex hoc q; actu operaꝫ:nec tamẽ oz q; intentio actualis ordinans in finem vltimum sit semp coniuncta cunlibz actioni:que dirigit̃ in aliquem finem ꝓximũ.sed sufficit q; aliquãdo actualr̃ oẽs illi fines in finẽ vltimum referanꝫ:sicut fit quãdo aliquis cogitat se totuz ad dei dilectionẽ dirigere:tũc enim quicquid ad seipsum ordinat in deum ordinatum erit.Et si queraꝫ quãdo oporteat actum referre in finem vltimum.b̃ nihil aliud est q̃ querere quãdo oportet habituz charitatis exire in actuz: quia quadocũq; habitus charitatis in actum exit:fit ordinatio totius hominis in finem vltimum:⁊ per cõsequens omniuz eoz que in ipsum ordinanꝫ:vt bona sibi:sed quia aliquos actus idifferẽtes ponimus:ideo opz ad alia rẽspõdere.

¶ Ad septimum dicẽduz qõ b̃ qõ dr̃:omnia in gloria dei facite:potest ĩtelligi dupl̃r:vl̃ affirmatiue vel negatiue:si negatiue sic est sensus:nihil cõtra deum faciatis:⁊ hoc modo ꝓceptũ est.⁊ sic ꝓceptuz b̃ ꝓteriꝛ vel per peccatum mortale quod cõtra deuz fit:vel per peccatum veniale quod ꝓter ꝓceptũ:⁊ ꝓter deum fit.Si autem intelligaꝫ affirmatiue hoc põt esse dupl̃r:aut ita q; actualis relatio in deum sit cõiuncta actioni nostre cuilibz:non quidem in actu:sed in virtute:fm q; virtus ꝑme ordinationis manet in omnib⁹ actionibus sequẽtibus:sicut ⁊ virtus finis vltimi manet in omnib⁹ finibus ad ipsum ordinatis:⁊ sic adhuc ꝓceptum est:⁊ cõtingit omissionem ei⁹ esse venialem vel mortalẽ.sicut dictum est.Uel ita q; ordinatio actualis in deum sit actu coniũcta cuilibet actioni nostre:⁊ sic potest ĩtelligi dupliciter:vel distributiue vl̃ collectiue.Si distributiue sic est sensus.quãcũq; actionem facitis melius est:si eam actu in deum ordinetis:et sic ẽ cõsiliuz.Si autem sumatur collectiue:sic est sensus: omnia opera vestra ita faciatis q; nullum eoz sit:qn actu in deum ordinetis:⁊ b̃ nec ꝓceptum nec cõsiliũ est:sed finis ꝓcepti ad quod per impletionem ꝓceptorum perueniꝛ tur.sic enim sancti in patria actus suos in deum referunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Sciēdū tñ q̄ qualr̄cūq; affirmatiue exponat̄: nō itelligit̄: nisi de opib⁹ deliberate volūtatis: qz illa tñ opa ꝓpie nra dici ꝑñt: vt dictū est. ¶Ad octauū dōm. q̄ vbū ē ime diat⁹ effect⁹ rōnis. z iō min⁹ pōt vbū ꝓter delibationē esse q̄ factū. Et ꝓpter hoc vbū ociosum magis est peccatū veniale q̄ factū ociosum. ¶Sciēdū tñ q̄ fm Hre. ociosuz ē qđ caret itētione pie volūtatis: aut rōne iuste necessitatis. vñ nō oē vbū iocosuz est ociosuz si ad recreationē referat̄. qz ēt in iocis ꝓtingit esse vtutē eutrapeliā: de qua ph̄s i 4° ethicoz determinat. ¶Expositio textus.

Affectus tuus nomē opi tuo ꝛc.) Si vl̄r itelligit̄ oz exponi de affectu eligente: z nō solū itēdēte. vt dictū ē. Ubi si de⁹ nō erat bonū op⁹ nō erat. i. meritoziū: de hoc tñ in seq̄n. di. q̄reť. (Qui dñt oēs act⁹ eē idēntes ꝛc.) Illi ꝛsiderabāt act⁹ fm rōnē generis tñ: qz inq̄tū act⁹ est idifferēs: est gñaliter sumpt⁹ ad bonitatē vel malicią mozalē: q̄uis hēat bonitatē nālē. Si tñ itelligebāt de actu pticulariter accepto sic simpl̄r falsa erat ista opio: fz B nō vñr itellexisse. qz actionē pticul̄r acceptā dicebāt eē ꝛiūctā cuidā fini ex quo bonitatē vel malicią hz: sic furari vel aligd hz. (Alys aūt videť ꝛc.) Jsti accipiebāt act⁹ fm q̄ ad aliquā spē determinant̄: nō tñ fm q̄ sunt idiuiduati: z qz aliqui act⁹ ex spē sua bñt bonitatē z aliqui malicią: z alig neutz: vt leuare festucam. ideo distinguebant actus ꝑ tria gña: z qz illud qđ est alicui ex spē sua nunq̄ recedit ab eo. iō dicebant q̄ act⁹ qui nō sunt idifferētes: si sunt boni q̄cūq; intētione fiāt boni remanēt: z filr̄ de malis itelligētes de bonitate ex gñe vel ex specie act⁹: nō q̄ act⁹ qui erat bonus ex genere vel circūstātia: si fieret mala itentione esset bonus simpl̄r: fz qz bon⁹ remāebat ex gñe (Sz Aug. euidētissime docet ꝛc.) Dic ponit 3ª opio: z hec accipit actū bonū vl̄ malum simpl̄r: z qz itētio mala sufficit ad B q̄ act⁹ sit malus. simpl̄r: nō tñ itētio bōa sufficit: ad B q̄ act⁹ sit bon⁹ simpl̄r. iō ex itētione fm hāc opionē iudicant̄ act⁹ mali: nō aūt boni: sic ꝑz q̄ quelz baz triū opionū fz aligd vā ē. (Qui crucifigēdo xp̄m ꝛc.) B intelligit̄ de miozib⁹ deceptis fraude maioz qui euz ex malicia ꝑsequebant̄ cognoscētes eum a deo vēisse ꝑ signa que faciebat. (Que tñ qdā ꝛtēnūt ꝛc.) B dicūt illi de ꝑma opione vel ēt de scōa: z accipiūt cām: et nō finē vltimū: sed finē ꝓximū qui malus est: sunt. n. malo fini ꝛiuncta vt bene fieri nō possint.

¶An omnis intentio z actio eorum qui fide carent sit mala. ¶Dist. XLI.

Cumq; intētio vt supra dictum est bonum opus faciat: z fides intentionem dirigat: non imerito queri pōt: vtrum ois itētio: omneq; op⁹ illoz malū sit qui fidē non habent. Si enim fides intētionez dirigit: z intētio bonū opus facit: vbi nō est fides: nec itētio bona: nec opus bonum esse videť. Qđ a quibusdam non irrōnabiliter astruit̄: qui dicūt oēs actiōes z voluntates hoīs sine fide malas esse: que fide habita bona existūt. Unde ap̄s ait. Omne qđ non est ex fide: peccatū est. Qđ Aug. exponens ait. Omnis infidelium vita peccatum est: z nihil bonum est sine summo bono. vbi deest agnitio veritatis eterne: falsa virtus est: etiā in optimis moribus. z Jacobus in ep̄la canonica ait. Qui offenderit in vno. s. in charitate fact⁹ ē omniuz reus. Qui ergo fidē z charitatem nō hz omnis eius actio peccatum est: qz ad charitatem nō rēfertur. Qđ enim ad charitatē non referť vt supra meminit Aug. non fit quemadmodum fieri opz. Jdeoq; malum est: non igitur mandata custodit: qui charitate caret: qz sine charitate nullum mandatoz custodiť. Unde Aug. super epistolā ad galatas ait. Custoditionē legis dicit apol's: nō occidere: nō mechari: z alia huiusmodi ad bonos mores pertinētia: que sine charitate: fide z spe impleri non possunt: nullum ergo implet mandatum: nullūq; opus bonum facit qui fidem z charitatē nō hz. Impossibile enim est. vt ait ap̄lus sine fide aligd placere deo: que ergo sine fide fiūt: bona nō sunt: quia omne bonum deo placet.

¶Que ꝑmisse obj̄ciunt̄ sñie ex ꝟbis Augu.

His aūt obj̄cit quod supra dicit Augu. s. q̄ in seruili timore: z si bonum fiat: nō tamen bene: nemo enim inuitus bene facit: etiā si bonum est qđ facit. Dicit enim bonum dicit fieri: sed non bene ab illo qui charitatē nō hz. Qui enim seruiliter timet: caritate vacuus est: de quo tñ hic dicit: qz bonuz facit: sz nō bene. Quia etiā sup illū locū psalmi. Turtur inuenit sibi nidum vbi po. p. s. dicit q̄ in dei z beretici z pagani opa sua bona faciūt: qa vestiūt nudos: pascūt pauperes z huiusmodi. sed nō in nido ecclesie. i. in fide: z ideo ꝛculcantur pulli eoz. Quibus illi rñdent dicētes opa bona appellari huiusmodi que sine charitate fiūt: nō qz bōa sint qñ sic fiūt. qđ supra euidēter docuit. Aug. fz qz bōa eēnt: si al̄r fierēt: que ēt sui generis sunt bona: sed ex affectu fiūt mala.

¶Alioz sñia de premissa qōne qua querebat̄: si ois eoz actio mala est qui fidē nō habent.

Alij ꝟo qui tripbariā distinctionē faciunt actuum: opa cūcta que ad nature subsidium fiunt: semper bona esse astruūt. Sed qđ Aug. dicit mala esse si malas habeāt causas: nō idem accipiēdum ē quasi ipsa mala sint: sed quia peccāt: z mali fiūt qui ea malo fine agūt. Item z illud aliud. s. bonum opus intentio facit: z intētionem fides dirigit: determināt dicētes. ibi bonum vocatum qđ remunerabile est ad vitam: nō q̄ illud solus sit bonum opus: immo z alia plura: fz non ea ratione qua illud: sint bona: bonum enim multipliciter accipiť. s. p̄o vtili: p̄o remunerabili: p̄o signo boni: p̄o specie boni: ꝑ licito: z alijs forte modis. Solaq; illa itentio remunerabilis est ad vitā quā fides dirigit: sed nō sola illa bōa est vt aiūt. Nā si qs iudeus vl̄ malus christianus necessitatē primi reuelauerit nāli pietate ductus bonū fecit: z bona fuit voluntas qua illud fecit. ¶Hic ponunt̄ quedam Aug. capitula que retractauit: non quasi p̄aue dicta: sed quo sensu diceret insinuans.

Quod hec iuestigari oz qualr̄ itelligendum sit. qđ ait Aug. in lib. de ꝟa religione. Usq; adeo ingt peccm̄ volūtariuz malū est: vt nullo modo sit peccm̄ si nō sit volūtariū: huius dicti Aug. rōnē aperies i libro retrac. dicit. Pōt videri falsa hec diffinitio: fz si diligēter discutiat̄: inueniet̄ verissima eē: peccm̄ ꝙppe illud cogitādū ē: qđ tñmodo peccm̄ est: nō qđ ēt pena est peccti. s. peccm̄ p̄imi hois qđ fuit peccm̄ z causa: fz nō pena: q̄uis z illa que ñ volūtaria pcā nō imerito dicūt̄: qz z a nesciēt⁹ vl̄ a coactis ꝓfectant̄: nō oīmodo ꝑñt sine volūtate cōmitti: qm̄ z ille q̄ peccat ignorās volūtate vtiq; facit: qđ cū faciēdū nō sit: putat esse faciendū. Ille ꝟo cōcupiscēte aduersus spiritū carne: nō ea que vult facit: cōcupiscit qdē nolēs z in eo nō facit qđ vult: fz si vincit̄ cōcupiscētie cōsentit volens: z in eo nō facit: nisi qđ vult. z illud quod in paruulis est originale peccm̄ ex p̄imi hois mala voluntate cōtractū est. Nō itaq; falsum est qđ diximus: vsq; adeo peccm̄ volūtarium est ꝛc. Ecce qualr̄ illud accipiēdū sit. s. de de p̄imo pctō hois: vl̄ de oībus gñaliter peccatis mortiferis: quoz fz quedā dicātur nō voluntaria: que. s. per ignozantiam vel per infirmitatem fiūt: eadem tñ rōne ea p̄ñt voluntaria dici: qz sine voluntate non cōmittuntur.

¶Aliud capitulum.

Ulius etiā itelligentia pquirenda est: qđ in lib. de duab⁹ aiab⁹ edidit iquiēs Nusq; nisi volūtate peccm̄ est. qđ i lib. retrac. plane deteriat dicēs. Pōt putari falsa esse ista ſnia qua diximus nusq; nisi i voluntate esse peccm̄: cū ap̄s dicat: qđ nolo hoc facio ꝛc. Sed peccm̄ qđ nusq; est i volūtate: illud ꝑcipue itelligēdū est qđ iusta dānatio ꝓsecuta ē. i. p̄imū hois peccm̄. In eodē quoq; li. de duabus aiab⁹ aliud tradidit cōsideratiōe dignum: Ait. n. Nō nisi volūtate peccať. Ipsamq; volūtatem diffiniuit dicēs. Volūtas est animi mot⁹ cogēte nullo ad aliqđ vel nō admittēdū vel adipiscēdū. Hm⁹ dicti cāz apiēs z itelligētiā pādēs in li. retrac. ait. Hoc ꝓpterea dcm̄ est: vt hac diffōne volēs a nolēte discerneret̄: z sic ad illos referret̄ intētio qui in paradiso fecerūt oziginez mali peccādo nullo cogēte. i. libera volūtate: qz z sciētes ꝛ ꝓceptū fecerūt: z ille tēratoz suasit vt hoc fieret: nō cogit. Nam qui nesciēs peccauit nō incōgruēter peccasse nolens dici pōt. Quānuis z ipse qđ nesciens fecit: volens tñ fecit. Jta nec tale peccatuz sine volūtate esse potuit. fz voluntas facti ibi fuit: non volūtas peccati. qđ tñ factum fuit peccatum: hoc enim factuz est: qđ fieri non debuit. Quisquis autem sciēs peccat: si potest cogēti ad peccatuz sine peccato resistere: nec tamē facit: vtiq; volens peccat. quia qui pōt resistere nō cogit̄ cedere. Quapropter peccatum sine volūtate esse nō posse verissimū est. Ex his liquet qualr̄ supioza accipiēda sint.

¶Qz mala voluntas est voluntarium peccm̄.

Si autem omne peccatū mortale voluntarium est: cum volūtas peccatuz sit mortale: cōstat ipsam esse voluntarium peccati. Quid enim. vt ait aug. tam in voluntate q̄ ipsa volūtas sita est: Voluntas itaq; mala recte dicit̄ volūtariuz peccatum: qz in volūtate cōsistit. Volūtas ꝙppe. vt ait Aug. in eodem: est ꝓma causa peccādi: aut nullum peccatum est ꝓma causa peccādi: nec est cui recte imputet̄ peccatum nisi peccanti. non est ergo cui recte imputet̄: nisi voluntati: hoc autem de peccato actuali z mortali itelligendum est. Neq; his verbis aliud voluit Aug⁹. ostēdere vt ipse ait in retractationibus: nisi qz volūtas est qua peccať: z qua recte viuit.

¶Diuisio textus.

Ostenso q̄ ex finis intētione vel volūtate actus exterioz hz maliciam z bonitatē. Dic determinat quasdā qōnes circa ꝑdeterminata. Et diuidit̄ in partes duas. In ꝓma ingrit de actu peccati per cōparationem ad intētionē. In secūda de actu pcti ingrit per cōparationē ad volūtatē. ibi. (Post hec iuestigari oz.) Prima in duas diuidit̄. In ꝓma mouet qōnē. In scōa determiat eam. ibi. (Et q̄ a gbusdā nō irrōnabil̄r astruit̄ ꝛc.) Et hec diuidit̄ in duas fz duas opiones. Scōa icipit. ibi. (Aly vo qui trifariā ꝛc.) Circa ꝓmū tria facit. Primo pōit solonez ꝓpositе qōnis fm vnā opionem. Scōo obycit in 3ciū. ibi. (Dis aūt obycit ꝛc.) Tertio ponit rñsionē. ibi. (Quibus illi rñdent ꝛc.) (Post hec iuestigari oz ꝛc.) Dic determiat de actu peccati in cōparatione ad volūtatē. Et diuidit̄ in ptes duas. In ꝓma ingrit de pctō in genere per cōparationem ad volūtatē. In secūda de illo speciall̄r peccato qđ in teriozi volūtatis actu ꝓsistit. ibi. (Si aūt omne peccatuz mortale ꝛc.) Prima diuiditur in tres fm q̄ tres auctates Aug. ponit in mā ista que dubitationē bñt. Scōa ibi. (Illius z itelligētia pquirēda est ꝛc.) Tertia ibi. (In eodem (quoq; libro ꝛc.)

¶Qō. I.

Hic est duplex qō. Prima de ꝓparatōe act⁹ ad itētionē. z⁹ de cōparatiōe pcti ad volūtatē. ¶Circa ꝓmū qrūt duo. Prio vtr̄ fides itētionē dirigat. Scōo vtr̄ aligs act⁹ i fidelibus possit eē bon⁹: quoz itētio nō est ꝑ fidē directa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Utrum fides bēat vl'r dirigere intētionē. I.

A D primuz sic ꝓcedit. Uī ꝙ fidei nō sit itētionē vl'r dirigere. Diuersoꝝ enim spē diuerse sunt regule ⁊ mēsure. vt ex io⁹meta. ps: qz mēsura est homogenea mēsurato: sed vtutes diuerse sunt fm speciē. g̃ fides nō pōt dirigere in opationib⁹ oiuz vtutū. ¶ P. cuius est ordinare ei⁹ est etiā dirigere: qz directio est per ordinationē in finē: sed ordinatio est rōnis. g̃ ⁊ dirigere: ⁊ ita non idigeꝛ fide ad dirigēduz. ¶ P. Ez Bernar. prudētia est aurigavirtutum: sed aurige officiū est currū dirigere. g̃ vl'r ꝙ dirigere ptineat ad prudentiā ⁊ nō ad fidē. ¶ P. opus dī esse rectum fm ꝙ cōformat legi: sed assentire legi ptinet ad iusticiam. vñ ⁊ legalis dī a pbo in 5° ethi. ergo vl'r ꝙ lex iusticiā dirigat. ¶ P. xps nō habuit fidē. si igit fides dirigit intentionē xp̄s nō habuit intētionē rectā: qđ absurdū est. ¶ P. fm Tullium. vt⁹ est habit⁹ gdā in modū nature rōni ꝛsentaneus: sed q̄lz nā p seipsam tēdit in finē suuz: sicut ignis p sūā leuitatez sursum dirigit: ⁊ terra deorsum. g̃ q̄lz virtus diriget suum actum in finem.

Sed cōtra. Illius est dirigere: cuius ē ostēdere quo eundem est: sed hoc facit fides: qz fides est suba sperādaꝝ rez. heb. ii. g̃ fidei est dirigere intētionē ¶ P. a pmo est rectitudo in oībus alys: sed fides est pma vtutuz. g̃ fidei est itētionē oiuz vtutum dirigere.

Respondeo dōm. ꝙ rectū dī esse: cui⁹ medium nō exit ab extremis: act⁹ aūt ꝛsiderat inter duo que quasi sunt ei⁹ extrema. s. p̄ncipiū agēs ⁊ finem itētū. vñ in ope vel itentione rectitudo esse dī fm ꝙ opus ab agēte egrediēs nō ptergredit ordinē debiti finis: ⁊ ideo illi⁹ est dirigere: cuius est in finē ordinare: sed ordinare in finē ptingit duplr: vel ostēdēdo finē vel inclinādo in finez Ostēdere aut finē rōnis est: sed iclinare in finē est voluntatis: qz amoz in quo act⁹ volūtatis exp̄mit ē q̄si quoddaz pondus aīe fm Aug. sed pfecte finē ostēdere nō competit rōni: nisi fm ꝙ est per habitū pfecta: silr nō cōpetit pfecte iclinare in finē volūtati: nisi fm ꝙ est per habituz pfecta. Finis aūt humanoꝝ actuuz pōt accipi duplr: vel finis primus ⁊ p̄mus: vel cōis ⁊ vltim⁹: ⁊ ꝺ est duplex: qz vel excedit facultatē nature: sic̄ felicitas futura in patria: ⁊ i hūc finē ostēdēdo dirigit fides: ⁊ inclinādo dirigit charitas: sic̄ aliqua forma nālis iclinat in suuz finē: qz ad hūc finē non sufficit dirigere nālis potētia: neq; per se: neq; pfecta p habitū nālē vel acqsitū: ⁊ qz ad hūc finē cuz sit vltim⁹ fūt oēs alj fines ordinati: ideo fides ⁊ charitas dicunt dirigere intentionē vl'r in oib⁹: in finē aūt cōem ꝓportionatuz humane facultati dirigit rō ostēdēdo pfecta per habitū sapiētie acqsite: cui⁹ ē act⁹ felicitas cōtēplatiua: vt in. io. ethi. dī: vel pfecta per habitū prudētie: cui⁹ act⁹ est felicitas ciuilis: iclinando autez virtus appetitiua fm ꝙ est pfecta habitibus virtutum mozalium.

Ad primum g̃ dōm ꝙ diuersoꝝ spē nō pōt eē idē regulās p̄priuz: sed pōt idē esse cōe: ⁊ sic fides dirigit inq̃tū ordinat in finē vltimū. ¶ Ad scām dōm. ꝙ rō nō pōt sufficiēter dirigere: ad ꝺ ꝙ humanaz cognitionē nālem excedat: in qđ tn̄ sicut in finē vltimuz opz oēs act⁹ nostros ordinari: ideo opz ꝙ fides dirigat. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ prudētia sufficiēter dirigit ad finē illū g est bonum humanum. non aūt ad finē qui est bonuz diuinum quale est qđ in patria p̄mittit. ¶ Ad quartuz dōm. ꝙ lex dirigit: sicut ostēdens qualis debeat esse act⁹ ꝓportionat⁹ fini vltimo: nō. n. glibz act⁹ cuilibz fini ꝓportionatus est vt supra dictū est: ⁊ ideo directio fidei que ostendit finē p̄cedit directionē legis que docet actum: ⁊ ita etiā p̄cedit directionē iusticie que p modū iclinatiōis rectitudinē act⁹ facit quā lex ostēdit. ¶ Ad qntū dōm. ꝙ in fide sunt duo. s. cognitio ⁊ enigma: vel obscuritas siue impfectio. Fides aūt ꝺz dirigere: non rōne obscuritatis: sed rōne cognitionis. ⁊ ideo cuz xp̄s habuit pfectā cognitionē in eo fuit pfecte rectitudo itētionis. ¶ Ad sextū dōm. ꝙ iclinatio nālis in finez p̄supponit quēdā intellectū p̄stituētē finem nature ⁊ dantē sibi iclinationē in finē vltimū: ⁊ ita etiā iclinationē mozalis vtutis in finē p̄cedit prudentia quasi ostēdēs ⁊ dirigēs in finē: ⁊ sic singule virtutes iclinādo dirigūt i fines p̄rimos: non aūt in finem vltimum.

¶ Utrz aliqs act⁹ ꝺis ifidelis possit esse bonus. II.

A D secunduz sic ꝓcedit. Uī ꝙ nullus act⁹ infidelis ꝺis bonus esse possit. qz vt dī in glo. Ro. 14. Oia vita ifideliū peccatū est: sed nō pōt esse sit⁹ pctū ⁊ bonus act⁹. g̃ nullus act⁹ ifidelis bonus est. ¶ P. ois act⁹ bonus est rect⁹: sz ois act⁹ rect⁹ p̄cedit ab intētione recta: cū igit fides itētionē dirigat: vī ꝙ vbi nō ē fides act⁹ bon⁹ eē nō possit. ¶ P. oē bonū deo placz: ⁊ ē sibi acceptū: sz vita ifideliū nō est deo accepta g̃ gra caret. g̃ in eis act⁹ bon⁹ nō est. ¶ P. illō ꝓprie dī malu qō caret alicui pfectione quā natū est ⁊ ꝺz hēre: sz ois act⁹ human⁹ nat⁹ ē in vltimū finē bītudis referri: nisi sit p se malus: ⁊ ꝺz i ips referri: vt ex dictis p3. cū g̃ act⁹ ifideliū in vltimū finē non referat in quem fides dirigit: vt dctm ē. vī ꝙ ois act⁹ ifideliū sit malus. ¶ P. ifidelitas fidei opponit: sed fideles p fidē dirigunt in finē aliquē. g̃ ifideles p ifidelitatē in oppositū finē dirigunt: sed oēs act⁹ fideliuz sunt boni: p ꝺ ꝙ ordinati sunt in finem in quem dirigit fides. g̃ eadez rōne omnis actus infidelium est malus.

Contra. Nō ē ꝺsiliū nisi de bono: sz infidelib⁹ ꝺsulit: vt aliq̃ de gñe bonoꝝ faciāt. g̃ illoꝝ act⁹ nō oēs sunt mali. ¶ P. nihil laudabile est vel laudat: nisi bonū: sz sci vt Dierony. ⁊ Aug. sepe laudāt aliqs gentiles de aliqbus opib⁹. g̃ aliq̃ opera ipsoꝝ fuerūt bona.

Respondeo dōz. ꝙ sic in reb⁹ nālib⁹ vna pfectio alteri supaddit: sic̄ qdā res hīt vnā illaruz: ⁊ q̃dā duas: ⁊ sic deiceps: ita ēt in mozalib⁹ ptigit i actu ꝛsiderare aliquā pfectionē alj supadditaz: ex q̃z vnaq̃q dī act⁹ bonus: ⁊ si aliq̃ illaꝝ pfectionū ꝺsit deerit bonitas que est fm pfectionē illā: vbi gra. ois act⁹: inq̃tū est act⁹ ꝺz quādā eētialē bonitatē fm ꝙ oēens bonū est: sed in aliqbus actib⁹ supaddit q̃dā bonitas ex ꝓportione act⁹ ad debitū ōm: ⁊ fm hoc dī act⁹ bon⁹ ex gñe: ⁊ vlteri⁹ ex debita cōmēsuratiōe circūstātiaꝝ dicet bon⁹ ex circūstātia: ⁊ sic deiceps q̃uscz pueniat ad vltimā bonitatē cui⁹ humanus act⁹ ē susceptiuus: que est ex ordine in finē vltimū p debituz gr̃e ⁊ charitatis: ⁊ ideo act⁹ illoꝝ q gr̃az ⁊ charitatē nō hīt hoc modo bonus esse non pōt: ⁊ hec est bonitas fm quam actus meritozius dī: sz subtracto posteriozi: nihilominus remanet p̄us. vt in lib. de causis dicit. vnde q̃uis ab ifidelium actib⁹ subtrahat ista bonitas fm quaz act⁹ meritoꝛ⁹ dicit: remanet tn̄ bonitas alia vel vtutis politice vl'r ex circunstantia vel ex genere. ⁊ ideo non oportet ꝙ omnis eorum actus sit malus: sed soluz ꝙ sit deficientis bonitatis. sicut quāuis equus deficiat a rationalitate quam homo habet: non tamen ideo malus est: sed habet bonitatē deficientem a bonitate hominis.

Ad primū ergo dōm. ꝙ cum dī ois vita ifideliū peccatum est: nō est itelligendum hoc mō ꝙ ois act⁹ eoꝝ pctn̄ sit: sz qz semp cū pctō viuūt: qz ifidelitas est tale peccatū quo retēto nullum alioꝝ dimittet. ¶ Ad dōm ꝙ itelligit de illis actib⁹ ad quos ex sua ifidelitate ꝛpellunt: vt est adozare ydola: ⁊ abstinere a cibis p̄hibitis i lege q̃si nō sit eis licitū vesci: ⁊ hoc videt intēdere apl⁹.

¶ Ad scām dicēduz ꝙ fides dirigit intētionē in finē vltimum: sed ratio nālis vel prudētia pōt dirigere in aliquem finē p̄rimuz: ⁊ qz ille finis p̄rimus est ordinabilis in finez vltimū: etiaz si actu nō ordinet: ideo infidelib⁹ quoꝝ act⁹ per vim rōnis in talē finē dirigunt p̄nt aliqui act⁹ esse boni sed deficiētes a pfecta bonitate fm quā act⁹ est meritozi⁹. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ sicut aliqd ptipat bonitatē: ita etiā deo est acceptū: ⁊ ideo act⁹ illi enūciant deo accepti simplr qui meritozy sunt cōpletā bonitatē hītes: sed tamē etiā actus alj fm ꝙ sunt boni ex genere vl ex circūstātia deo placēt: non tn̄ sicut remunerabiles eterno p̄mio. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ nō obligamur: ad hoc ꝙ glibet act⁹ actu dirigat in finez illū in qué nō pōt nisi fides dirigere: quia p̄cepta affirmatiua nō obligāt ad semp: q̃uis semp obligēt. ⁊ ideo non opz vt actus infideliū qui in finē illum nō est ordinatus semp sit peccatū: sed soluz p̄to tēpoze illo in quo tenet actuz suū in finez vltimuz referre. ¶ Ad qntū dōm. ꝙ infideles nō semper ex infidelitatis erroze finem sibi p̄stituūt: sed aliquādo ex vero ⁊ recto iudicio rationis. et ideo non opz ꝙ in quolibet actu peccent: sed tunc solum quādo ex erroze finem sibi p̄stituūt. ¶ Qō. II.

Finde queritur de comparatiōe peccati ad voluntatem. Et circa hec querunt duo. Primo: vtz omne peccatuz sit voluntariū. Scōo. vtrum omne peccatum sit in volūtate.

¶ Utrum peccatuz sit voluntariuz. I.

A D primū sic ꝓcedit. Uideꝛ ꝙ pctn̄ nō sit volūtariū. Maluz enim vt Dio. dicit est p̄ter volūtatē: obm enī volūtatis est bonum: sed omne pctn̄ est maluz. ergo pctn̄ nō est volūtariū. ¶ P. pbs dicit in 3° ethi. ꝙ posq̃ aliquis est effect⁹ malus per habitum nō est in ipso malū vel non malū esse: cuz igit hō sit malus per pctn̄: ⁊ qō non est in hoie nō pōt dici volūtariū: videt ꝙ non omne pctn̄ sit volūtariū. ¶ P. qō est ignoratuz nō pōt esse volūtarium. qz volūtas cognitionē p̄supponit: sed quidā per ignorātiā peccāt. g̃ nō omne pctn̄ est volūtariū. ¶ P. aliqd dī esse voluntariū: ꝓpter hoc ꝙ act⁹ volūtatis trāsit in hoc ꝙ voluntariū dī: sed in peccato omissionis nō est necessariuz ꝙ sit aliqs act⁹ volūtatis: vt supra dctm est. ergo nō omne peccatum est volūtariū. ¶ P. nihil qō est contra volūtatē est volūtariū: sed p̄mus motus est ꝛtra volūtatē: qō p3 ex hoc qō dī Ro. 7. Qō enīz nolo maluz ꝺ ago: qō de p̄imis motibus exponit: igit cuz p̄mus motus sit peccatuz: videt ꝙ nō omne peccatū sit voluntariū. ¶ P. qō est per necessitatem originis traductuz nō est voluntariuz: sed aliqō pctn̄ est ꝺ. s. originale. ergo nō omne pctn̄ est volūtarium.

Sed cōtra. nihil p̄hibet: nisi qō est in ptāte eius cui fit p̄hibitio: sed pctn̄ omne p̄hibet. ergo omne pctn̄ est in ptāte peccātis: sed nihil est in potestate ois: nisi qō est voluntariū. ergo omne pctn̄ est volūtarium. ¶ P. inuolūtariū. vt dicit pbs in 3° ethi. nō meretur pena: sed ignosc̄tiā: sed omne pctn̄ meret penā. ergo nullum peccatum est innoluntarium.

Respondeo dōm. ꝙ peccatuz fm ꝙ ꝺz rōnē culpe nō pōt esse: nisi in eo qō i potestate alicuius ꝛsistit: qz ex illo defectu q in ptāte ei⁹ ꝛsistit bō culpatur ⁊ vituperat: non aūt ex eo qō in potestate eius nō fuit: vt si cecus nascat: talis enīz defectus magis ad misericordiā ꝓuocat q̃ ad vindictā. ⁊ qz potētia fm quā nostroꝝ actuū dñi sumus: est volūtas: inde est: ꝙ omne id qō in potestate nra ꝛsistitū est volūtariū dī. ⁊ ideo oꝫ omne pctn̄ voluntariū esse fz ꝙ pctn̄ ⁊ culpa idē sunt: qz si peccatū largius accipiat: sic iuenit in omnib⁹ que ꝓpter finē agūt: siue agantur ꝓpter volūtatē: siue p necessitatē nature cū eoꝝ actus a fine debito obliquet: vt in 2° phy. dicit.

Ad primum ergo dōm. ꝙ malū nō est volitū per se. nullus enim ad malū ītendens aliqd opat. vt Dio. dicit: q p accūs pōt esse volūtariū duz. s. aliquis estimat bonū qō malū est: vel cum appetit aliqō bonum fm qd cui est adiūcta rō mali simplr. ¶ Ad scām dicendū. ꝙ sicut habit⁹ vtutis politice non acgrit subito: qa vna dies non facit ver. vt in p̄mo ethi. dī: ita ēt nec subito hīt⁹ ille destruit. ideo dicit pbs ꝙ exquo aliqs habitū vicioſum acgsiuit nō est in ptāte ei⁹ vt stati habitū deponat: sed tn̄ est in ei⁹ ptāte vt stati nō fm illū bituz opet. qz habitus volūtary nō inclinat necessario ad act⁹: ⁊ sic etiaz per exercitiū opeꝝ poterit ex toto habit⁹ ille malus ꝛsumi: et ita cōstat ꝙ pctn̄ illius: qui vicioſum bituz ꝺz: voluntary rōnē nō pdidit. ¶ Ad tertiuz dicēduz. ꝙ qñ p ignorātiam peccat illud qō est pctn̄ nō est oio ignoratū: sed est ignoratuz fm qd: qz nescit de illo actu ꝙ malus sit. ⁊ fm boc ꝙ ē malū nō erat rō volēdi. ⁊ ideo talis ignorātia volūtariuz nō tollit. ¶ Et p̄terea ipsa ignorātia quodāmodo volūtaria est: qz ignorat ea que scire tenet ⁊ pōt. si aūt scire nō posset: tūc volūtarie qdē faceret actū: sed nō volūtarie peccaret: ⁊ talis ignorātia iuincibilis est: quaz si vitare nō posset peccatū excusaret: vt iam pctn̄ non esset. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ fm eos qui dicūt ꝙ in peccato omissionis nō exigit act⁹ voluntatis: peccatū illud dicit voluntariū: nō ꝓpter actuz volūtatis in omissione trāseūte. sed inq̃tū omissio in potestate omittētis est: qz pōt omittere: ⁊ non omittere. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ iter pctā actualia mimū de rōne peccati ꝺz p̄imus mot⁹: ⁊ ita ēt mimū ꝺz de rōne volūtary: hoc tn̄. s. ꝙ volūtas ꝓueniēdo euz ipedire pōt in ꝑticulari: quāuis nō posset oēs vl'r ipedire: ita ꝙ nullus surgat: ⁊ sic aliquo mō est in ptāte volūtatis: dī aūt esse ɔ voluntatē: qz in ɔriū ei⁹ est nālis inclinatio voluntatis: de qua supra dctm ē. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ peccatū originale per se loquēdo est peccatum nature ⁊ nō p̄sone: nisi mediāte natura: ⁊ ideo est voluntarium volūtate nature: nō tn̄ volūtate p̄sone cuiuslibet in qua iuenit: sed ade tn̄ qui naturam infcit.

¶ Utrum omne peccatum sit in voluntate. II.

A D secunduz sic ꝓcedit. Uī ꝙ nō oē peccatū sit in voluntate. Peccatū enī ⁊ vt⁹ sunt in codē subo: sed virtus est in rōne. vt in p̄mo ethi. dī. cum igit voluntas sit alia potentia a rōne: videt ꝙ peccatum nō sit in volūtate. ¶ P. qō est susceptiuum digniozis pōt eē susceptiuū idigniozis: sz ɔcupiscibilis est susceptiua vtutis: qz tēperātia ē in ɔcupiscibili. g̃ ⁊ ɔcupiscibilis non ipedit p̄pter suā impfectionē gn in ea peccatū esse possit. ¶ P. in illa potētia est pctn̄ in cuius actu ōformitas peccati cōsistit: sed ꝺ nō solū est in actu volūtatis: sed etiaz in actib⁹ aliaꝝ potētiaꝝ: vt supra dctm est. ergo nō in sola voluntate peccatū est. ¶ P. obm volūtatis est bonū simplr sed obiectuz cōcupiscibilis est bonuz fm sensum: sz magis peccat per cōuersionē ad delectabilia sensus q̃z per cōuersionē ad bonum simplr. ergo peccatuz magis est in cōcupiscibili q̃z i volūtate. ¶ P. Sap. ii°. Per que peccat qs p ꝺ ⁊ torq̃t: sz hō torq̃t̄ puniēdo. g̃ nō solū i volūtate pctn̄ ei⁹ ꝛsistit

Sz cōtra est qō in lra dī. Nusq̃ nisi i volūtate pctn̄ est. ¶ P. sic se ꝺz falsa opio ad itellectum: ita prava actio ad volūtatē: sed falsa opio nō est nisi in itellectu. ergo peccatū nō est nisi in voluntate.

Respondeo dōm. ꝙ aliqd eē in volūtate pōt itelligi duplr: vl'r ita ꝙ sit in ea: sic̄ in causa. ⁊ sic ex p̄missa qōne p3 oē peccatuz in volūtate esse: inquātuz oē pctn̄ volūtariū ē: vel ita ꝙ sit in ea sic̄ in subo: ⁊ tūc

Universidad de Deusto
Biblioteca

distinguēdum est:qz subm peccati pōt accipi vel ꝓmum vl pmū:ꝓmū subz peccati ē illa potētia qua actū peccati elicit:ꝛ sic in diuersis potētys cōtingit esse peccatū:ꝛ nō solū in volūtate. Primū aūt subm peccati est ex quo inest hoi peccati susceptibilitas:ꝛ qz homo non est susceptibilis culpe:nisi ꝑm q̄ est dñs suoꝝ actuū:ꝛ b̄ sibi cōpetit ꝑm q̄ est volūtatē hīs:ideo pmū subm peccati volūtas est.

Ad primū ergo dōm.q̄ ratio accipiē ibi a pōo pro pte intellectiua que volūtatē ꝛ rationez cōplectiē:qz cuilibet appbēsioni suus appetit⁹ rñdet.qō ps ex hoc:q̄ rōnabile per participationē vocat irascibile ꝛ cōcupiscibile que sunt potētie appetitiue. Est aūt pctm̄ in ratione sicut in dirigēte ꝛ in volūtate:sicut in eligēte.ꝛ ideo cum peccatū in electione cōpleaē potius volūtas q̄z ratio subm eius pmū dici dz. ¶ Ad 2m dōm.q̄ vir⁹ nō est in cōcupiscili:nisi ꝑm q̄ aliqualr participat rōnē inquātum est rōni obediēs.ꝛ ideo non ops q̄ sit pmus subiectū peccati: sed primū pōt esse. ¶ Ad tertiū dōm.q̄ sicut supra dictū est:actus aliaꝝ potētiaꝝ non habēt rōnē culpe:nisi ꝑm q̄ subiacēt ipsi volūtatis.vñ ps q̄ pcti pmū subm volūtas ē. ¶ Ad 4m dōm.q̄ delectabile ꝑm sensus:q̄uis nō sit obiectum volūtatis inq̄tū hz.pōt tn̄ esse obm eiꝰ inq̄tū apprehenditur vt bonū simplr:ꝛ hoc mō est pctm̄ circa delectabile sensus. ¶ Ad 5m dōm.q̄ etiā q̄uis homo possit puniri ꝑm oēs ptes:nō tn̄ est susceptiuus pene:sī pena ꝓprie sumatur:nisi inq̄tū est volūtatē hīs:qz ex hoc aliq̄d penale est q̄ volūtati aduersatur.ꝛ ideo volūtas est pmus subiectum pene:sicut ꝛ culpe.

¶ Expositio textus.

Si enim fides intētionē dirigat ꝛc.) Ista ratio soluta est i 2o articulo hūe qō nis. (Qō a ghuscdā irrōnabilr astruiē ꝛc.) Si itel ligaē q̄ q̄lz actio mala sit ꝛ pctm̄:opio irrōnabilis est.si aūt itelligaē q̄ gcgd agat in pctō semp pmanēt:dū sine fide sunt:opio rōnabilis est. (Nihil est bonū sine sūmo bono ꝛc.) Infideles igiē sūt sine sūmo bono q̄tū ad illā societatē q̄ ē p pticipationē gre:ꝛ iō gratuitus bonū i eis nō est:nō tn̄ sunt sine sūmo bono:q̄tū ad hoc q̄ eiꝰ bonitatē p bona nālia pticipāt. (Falsa vt ē ēt i optimis moribus ꝛc.) qz.s.nō ducit ad eternā felicitatē ad quā vt⁹ pfecta ꝛ va p actꝰ meritorios ducere pōt. (Sine charitate nullū mādatoꝝ ꝛc.) Ueꝝ est q̄tū ad itētionē p̄cipiētis:sz non q̄tū ad subaz p̄cepti:ꝛ hoc habitū est.di.28. (Bonuz eni multiplr accipiē ꝛc) Bonū ꝑm pbm diuidiē i vtile delectabile ꝛ honestū.q̄ cū b̄ iste dīe nō ponanē:vī isufficiēter distinguere. ¶ Sed dōz q̄ phs assignat ptes boni que sunt ipsi⁹ fz se:b̄ aūt assignanē ptes boni in ordine ad aliō. pōt aūt aliq̄d accipi esse bonū in ordine ad tria. Prio mō vt in ordine ad finē:ꝛ sic respectu cuiusq̄ finis dī vtile:respectu aūt finis vltimi qui est vita eterna:dī bonū remunerabile:qō est bonū honestuz meritoriū. Scdo mō vt in ordine ad aliq̄d bonū sile:ad qō ordinaē:vel sicut signū:ꝛ sic signū boni dī bonū:vt ps in sacris legalib⁹:vl sicut precedens eius similitudinē:ꝛ sic bonum apparēs dicē bonuz:ꝛ hoc pcipue est bonuz delectabile. Tertio modo in ordie ad pceptū:ꝛ sic dī bonū simplr qō lege p̄cipiē:ꝛ b̄ est ēt remunerabile ꝛ honestū. Et secūdario dicē licituz bonū qō nllō pcepto phibeē. vnde modi Aristotelis quodā modo includunē in istis. (Peccatū quippe illud cogitandū ꝛc.) Ista solo pcedit si accipiaē voluntariū simplr ꝛ pfecte:qō nō in omni pctō iueniē. Sed si accipiaē voluntariuz quocūq̄ modo:sic inuenitur in quolibet peccato vt ipse in processu solonis ostēdit. (Qō tamē in volūtate ꝛc.) voluntas dī eē in volūtate:dū actꝰ volūtatis ꝓrimꝰ in ptāte ipsi⁹ potentie existit:vtrūq̄.n.dī volūtas.s.potētia ꝛ actus.

¶ An volūtas ꝛ actio mala in eodē hoie:ꝛ circa eādē rē sint vnū pctm̄ vl pla. Bi. XLII.

Cum autez volūtas mala ꝛ opatio pctm̄ sint:queri solet:vtrū in eodez hoie:ꝛ circa eādē rez. hec duo vnū sint pctm̄:vel diuersa:vt si quis furatur volūtate:voluntatē habuit malā:que pctm̄ est:ꝛ actū maluz qui pctm̄ est. Hec autē duo diuersa sunt.s. voluntas ꝛ actio Sed nunqd diuersa sunt peccata:an vnū: Quidam dicūt vnum esse pctm̄.alij vero diuersa eē peccata dicūt:qz cuz cōstet hec duo diuersa eē: aut diuersa duo esse peccata dicuntur:aut duo diuersa nō peccata. Quib⁹ alij hec duo rñdent esse nō peccata. Nō enim peccata sunt.sed peccatum vnum.q̄ vna ꝓuaricatio vel inobediēcia in vtroq̄z admittiē:siue q̄s vult:siue q̄s agit:ꝛ vnus est ibi cōtēptus:ꝛ minoꝝ cuz in volūtate solū pctm̄ cōtinetur:maioꝝ ꝝo cuz voluntati ēt opatio additur.ꝛ iō maius fit pctm̄ ꝛ nō plura cum voluntas operi mancipatur.

¶ Alia cōtra eosdem oppositio.

Sed adhuc eisdē obīciē. si vnuz tantū pctm̄ illa duo peccata sunt:cum quis voluntate mali ꝓius ꝓcepta:deinde opus patrauerit:nō ꝓo aliquo reus est:nisi ꝓo quo ante opus reus erat:cū adhuc in sola voluntate peccatū cōsistebat:nullus eni reus est eterne mortis nisi ꝓo peccato:sed peccatū aliud nō est admissum actiōe:q̄z ꝓius admissum volūtate erat. Nō igiē ꝓ aliquo alio iste fit dānabilis actu peccādo q̄z ante fuerat cū sola volūtate deliquebat. Ad hoc etiam illi rñdētes dicūt q̄ ꝓpter peccatū dicit tn̄ illij furē reū ꝓsistui:ꝛ q̄uis eius volūtas ꝛ actio vnū sint pctm̄ ꝓo alio tn̄ reus factus est actu peccādo:q̄z ꝓ⁹ erat sola volūtate delinquēdo:qz ꝓ actu qui est aliud q̄z volūtas:lz nō aliud peccatum.

¶ Alia aduersus eosdem oppositio.

Iterum adhuc questioni instāt dicētes: Ideo hec duo diuersa esse peccata:qa diuersoꝝ legis mādatoꝝ ꝓuaricatōes sunt. Alio enim mādato legis phibetur actio furti.s.non furaberis. Alio voluntas furandi.s.nō cōcupisces rem ꝓximi tui. Cū hec duo diuersa mādata sint:quibus illa duo ꝓhibentur:ꝑz illa duo diuersas esse ꝓuaricatōes. diuersa igitur peccata. Ad qō ꝛ illi dicūt diuersa quidē esse mādata:quibus illa duo distinctiz phibentur. vt Aug. docet sup exodū. Uerūtn̄ in illis nō obseruatis vna ꝓuaricatio tn̄ incurritur: vnūq̄z peccatū contrabitur:lz duo diuersa

illis ꝓhibeāt. Sicut ecōuerso duo sunt mādata charitatis q⁹ duo ꝓcipiūtur diligi: vna tamē in eis cōmendatur charitas.

¶ Si peccatū ab aliquo admissum i eo sit quoūq̄ peniteat.

Preterea q̄ri solet:cū ab aliquo peccato voluntate ꝑpetrato:volūtas id agēdi ꝛ actio trāsierit:nōduz tn̄ vera pnia bita:vtrū illud pctm̄ vsquequo peniteat sit in eo:qō nō eē vī:qz voluntas illa que ꝓ⁹ fuit nō ē nec actio:qz nō illō vult vel agit qō añ voluit ꝛ egit. Sz nō ē ignorādū pctm̄ duob⁹ modis i aliquo dici eē ꝛ trāsire.s.actu ꝛ reatu. Actu ē in aliquo dū ipz qō pctm̄ ē:vt actio vel volūtas in peccāte ē. Reatu ꝝo cū ꝑ eo siue transierit siue assit:mens hominis polluta ē ꝛ corrupta:totusq̄z bō suppliciis obligat⁹ ꝑpetuis:nec vnq̄z ē i aliquo pctm̄ actu ꝓter originale qō sit ēt reatu. Sed ē reatu interdum postq̄z transit actu.

¶ Quibus modis dicitur in scriptura reatus.

Reatus aūt in scriptura multiplr accipitur.s.ꝑ culpa:ꝑ pena:ꝑ obligatione pene tpalis vel eterne. Si.n. mortale ē:obligat nos pene eterne:si veniale:obligat nos pene tpali. duo.n. sūt gña pctoꝝ: mortaliū.s.ꝛ venialiū. Mortale ē ꝑ qō bō mereē penaz eternā. Crimen.n. vt ait aug.qō est dignū accusatione ꝛ dānatione. Ueniale aūt qō hoiem vsq̄z in reatum ꝑpetue mortis nō grauat. Uerūtamen penam mereē: sed facile indulgetur.

¶ De modis pctoꝝ q̄ multiplr assignantur.

Modi aūt pctoꝝ varias i scriptura būt distinctiōes:i q̄ dī duob⁹ modis peccatū ꝓmitti.s.cupiditate ꝛ timore. vt augu. tradit super illū locuz psalmi. Incēsa igni ꝛ suffossa. bis.n. duob⁹ modis dicit oia pcā mortalia icludi:ꝛ incensa dicit ea q̄ ex cupiditate male incēdente oriunē. Suffossa ꝝo q̄ ex timore male humiliāte ꝓueniunt:qō ē qñ qs cupit nō cupiēda:vel timet ñ timēda. Alibi ꝝo dī pctm̄ fieri trib⁹ modis. s. cogitatu:ꝝbo:ope. Uñ Hieronymus super ezechielē tria gñalia dcā sūt:qb⁹ humanū gen⁹ subiacet.aut.n.cogitatiōe:aut sermōe:aut ope peccam⁹. bis aliqñ ēt q̄rt⁹ adūcit modus.s.cōsuetudinis:qō i q̄driduano lazaro significatū ē:dī quoq̄z bō peccare i deū:in se:ꝛ in ꝓximū. In deū cū de deo male sentit:vt heretic⁹:vel q̄ dei sunt vsurpare p̄sumit indigne pticipando sacris: vel qñ nomen dei ꝓiurando ꝓptibile facit. In ꝓximū peccat cū ꝓximū iniuste ledit. In seipsum cum sibi:non alij nocet.

¶ Quo differant delictum ꝛ peccatum.

Uariā quoq̄z appellationē hz.dī enim pctm̄ ꝛ delictū:ꝛ delictuz fortasse:vt aug.ait in q̄stionib⁹ leuitici: declinare a bono:pctm̄ ē facere malū. Aliud est .n. decliare a bono:aliud ē facere maluz. Peccatū g̃ ē ꝑpetratio mali:delictū desertio boni: qō ꝛ ipm nomē oñdit. Quid.n.aliud sonat ō/lictum nisi derelictū:ꝛ q̄ delingt quid derelinquit nisi bonū? Uel delictū ē qō ignoraēter fit: pctm̄ qō sciēter ꝓmittiē. Indifferēter tn̄:ꝛ peccatū noie delicti:ꝛ delictū noie pcti appellaē.

¶ De septem vicijs principalibus.

Preterea sciēdū septē eē vicia principalia vl capitalia: vt Greg. sup exoduz ait.s.inanē gliam:irā:inuidiā: accidiā vl tristiciā:auaritiā:castrimargiā:luxuriā:q̄ vt ait Joānes chrisostom⁹ significata sūt i septē pplis q̄ terrā ꝓmissiōis israeli ꝓmissam tenebāt:de bis q̄si septē fontib⁹ cūcte aiarum mortifere corruptele emanāt:ꝛ dicūtur hec capitalia:qz ex eis oriūtur oia mala: nullū malū ē qō nō ab aliquo hoꝝ originē trahat.

¶ De superbia que est radix oīs mali.

De superbia tn̄ oia mala oriunt:ꝛ hec ꝛ alia:qz vt ait Gre. radix cūcti mali est supbia ō qua dī. Initiū oīs peccati vl mali ē supbia:q̄ ē amoꝝ ꝓprie excellētie. Cuius q̄uoꝝ sūt spēs: vt Grego. ait. Pria ē cū bonū qō hz qs sibi attribuit. Scda cū credit a deo eē datū:fz tn̄ ꝑ suis meritis. Tertia cū se iactat bre qō nō hz. Quarta cū ceteris despectis singulariter vult videri. Merito g̃ radix oīs mali dī supbia. huic aūt vī obuiare qō ait apls. Radix oium maloꝝ ē cupiditas: fz si radix oium maloꝝ cupiditas ē.g̃ supbie. Uō g̃ supbia radix est ꝛ initium oīs peccati.

¶ Quo sensu vtrūq̄z dicatur radix oium malorum.s.superbia ꝛ cupiditas.

Sed vtrunq̄z recte dictū eē itelligitur si genera oiuz pctoꝝum singulozuz: non singula generum vtraq̄z locutione itelligātur icludi. Nullū g̃ quippe gen⁹ peti ē quod ex supbia iterdū nō ꝓueniat:nullū ēt ē qō ex cupiditate aliqñ non descendat. Sūt.n. nōnulli hoium q̄ ex cupiditate fiūt supbi:ꝛ alij ex supbia fiunt cupidi:est.n. vt ait aug. bō q̄ nō eēt amatoꝝ pecūie:nisi per hoc putaret se excellētioꝝ eē:ideoq̄z vt excellat diuitias cupit:tali ex supbia aboriē cupiditas:ꝛ ē

Universidad de Deusto
Biblioteca

aligs q nō amaret excellere: nisi putaret p hoc maiores diuitias hr̄e. Ideoq; excellere laborat: q; diuitias hr̄e amat: hic innascit supbia. i. amor excellēt̄ie ex cupiditate. Dz ergo: q; ex supbia aliquādo cupiditas: t ex cupiditate aliquādo oritur supbia. t iō de vtraq; recte dicitur q; sit radix omnis mali.

¶ Diuisio prime partis textus.

Postq; determinauit de pctō in generali. hic determinat de pctō in ꝓparatiōe ad ptes ei⁹. Et diuiditur i ptes duas. In p̄ia determinat diuersas peccator ptes t modos. In scda spāliter determinat de quodā pctō: qō oia alia trāscēdit. 4.3. distin. (Est ꝑterea quoddā gen⁹ peccati ꝛc) ꝓp̄ia in duas. In p̄ia ingrit ea q̄ pnt ad ꝟstructionē vni⁹ pcti ꝟueire: q̄si integrātia pctī t ꝟstituētia. In 2ª ps̄egt diuersas pctōr diuisiōes. ibi (Modi āt pctōr ꝛc) ꝓp̄ia diuidit in duas. In p̄ma ingrit an actio exterior t voluntas ꝟueniāt ad ꝟstitutiōem vni⁹ pcti. In 2ª ingrit vtrū adhuc sit aligd aliud in pctō ꝑter actū interiorē t exteriorem. ibi. (ꝓterea solet q̄ri cū aliquo ꝛc) ¶ Circa p̄mū duo facit. ꝓp̄io mouet q̄nem. 2° determiat cā ꝟs diuersor opiniones ibi. (Quidā dicūt vnū eē pctm̄ ꝛc.) Et h̄ diuiditur i tres ꝟm tres obiectiones gb⁹ vna opinio ꝓtra alia ꝟueniēt. 2ª incipit ibi. (Sz adhuc eisdē obijcit ꝛc. 3ª ibi. (Itē t adhuc q̄ni ꝛc.) (ꝓte. solet queri ꝛc.) Dic inquirit vtr̄ ꝑter actū interiorē t exteriorē sit aliquid aliō in pctō q̄ō remaneat actu trāseūte. Et circa hoc tria facit. ꝓmo ostēdit q; trāseūte actu interiori t exteriori rēanet reat⁹. 2° ondit q̄t modis reat⁹ dr̄ ibi (Reat⁹ in scriptura multipl̄r accipit ꝛc.) 3° ꝟs reat⁹ diuersitatē assignant diuersagēa pctōr. ibi (Duo. n. sī pctōr gēa ꝛc) ¶ Qō. I

Hic quinq; querit. ꝓmo si voluntas t actus exterior sunt vnū pctm̄. Scdo si transeunte actu remāet reat⁹. Tertio de diuisione pctōr per venīale t mortale que penes reatū sumit. Quarto: ō lr̄a venialis t mortalis: t p̄cipue q̄stū ad genus operis. Quinto: vtr pctm̄ mortale penā eternā mereat: t in hoc a veniali differat.

¶ Utr volūtas pcti t actus sint duo pctā. I.

A D primum sic p̄cedit. vr̄ q; volūtas t act⁹ sint duo pctā. quia aug. dicit q; ex B̄ eē aligd pctm̄: q; dīnis legib⁹ ꝟbiat: sed duo ꝑcepta sunt diuersa gb⁹ ꝓhibet volūtas iterior t act⁹ exterior: vt ps Exo. 20. Nō furaberis. Itē t nō cupisces rē ꝓximi tui. g̃ act⁹ exterior t interior: t volūtas ꝓaua sūt diuersa pctā. ¶ P. nō ꝑt aligs magis malus effici t magis peccator nisi per hoc q; peccat pctō accumulat: ꝟs magis peccat q; voluntate t actu peccat q̄ q; volūtate vel actū tm̄: vt ps Matt. 5nto. vbi grauior pena redditur opprobria dicenti q̄ solum ꝟ fratrē irato. g̃ ops q; act⁹ additus exterior sit aliud pctm̄ ¶ P. diuersor bitū sūt diuersi act⁹: ꝟs nō est idē bitus pficiēs id qō ē rōnale p eēntiam t rōnale p ꝓticipationē: cū igr̄ pctm̄ volūtatis sit in actu ei⁹: qō ē rōnale per essentiam: q; volūtas in rōne ē. vt Damas. t ps dicunt. actus āt exterior in eo qō ē rōnale p ꝓticipationē quo mediāte ab intellectu motus exterior egreditur: vr̄ q; nō sit vnus pctm̄ volūtatis t act⁹ exterioris. ¶ P. multiplicato superiori multiplicatur iferi⁹: vn⁹. n. bō nō ē pl̄a aialia: sed act⁹ ē supior ad pctm̄: q; pctm̄ nihil ē aliud q̄ quidā act⁹ inordinatus: cū igr̄ act⁹ voluntatis t actus exteriores sint diuersi act⁹: q; a diuersis ꝓcedūt potēcijs: vr̄ q; nō sunt vnū pctm̄ volūtas interior et actus exterior. ¶ P. vnus accūs nō pōt in diuersis subtis eē: sed act⁹ interior ē sicut in subto in volūtate: cui⁹ est act⁹: actus aūt exterior in pō mouēte organū. g̃ nō pōt eē vnū pctm̄: cū pctm̄ sit q̄dam actus exterior.

Contra plurib⁹ pctis debēt diuersē pe- (accis. ne: ꝟs nō iniūgitur alia pena in satisfactione p volūtate interiori t actu exteriori. ꝟs vna tm̄ est. g̃ vnū pctm̄. ¶ P. vbi vnū pp aliud ꝛc ibi tm̄ vnū: vt ꝑbs dicit: ꝟs act⁹ exterior non ē pctm̄ nisi pp voluntatē. g̃ voluntas et actus exterior nō sunt duo pctā sed vnū.

Solutio dōm. q; cū vnū t ens ꝟuertant: opz vt ꝟm idē a quo res bz eē indiciū de ei⁹ vnitate e multiplicatione accipiat: sicut ꝟs in nālib⁹ vbi res bz eē p formā: bz ēt vnitatē per formā. vñ oz q; diuersar rerū sint diuerse forme: q̄uis fortassis p̄ncipiū multiplicationis forme sit māe diuisio: vt in bis q̄ nūero tm̄ dr̄m: nihilomin⁹ tamē nō posset eē pluralitas boīum nisi essēt plures forme humane: t sic de alys: sicut āt supius ostensum ē: actus nō ponit in gñe moris nisi pp volūtatē. ſ. ꝟm q; ē a volūtate elicit⁹ vel impatus. et iō ꝟm vnitatē voluntatis ē sumēdum iudicium de vnitate ei⁹ q̄ō in gñe moris dr̄. vñ contingit aligd q̄ ē vnū i gñe nāe consideratum: vt vnū motū ꝛtinuū eē plures ꝟs q; ad gen⁹ moris retorquetur: si voluntas in actu variet: vt q̄ bona intentiōe quis incipit et mala terminat: vt supra ostēsum ē: et ꝛtingit eē actus plures ꝟm q; ad genus nāe referūtur: g tm̄ sunt vnū ꝟm q; in gñe moris ꝟsiderātur: vt ps in eo q furatur: q; oēs act⁹ ei⁹ qui ad finē furti ordinātur: peccata sunt: cū mala intētiōe fiant: g pnt valde multi eē: tamen oēs computātur vt vnū pctm̄: q; nō bñt rōnem peccati nisi ꝟm q; per vnā volūtatē in vnū ꝙuersum finē ordinātur. sic g̃ distinguere opz in ꝓposito: q; cū querit vtr volūtas et act⁹ exterior sint diuersa peccata: aut intelligitur de voluntate ꝛiuncta actui exteriori: aut de voluntate p̄cedēte. Si de ꝛiuncta sic opz q; peccatū vnū fit voluntas interior t actus exterior: quia volūtatis non multiplicatur act⁹. Si āt de voluntate separata sic est aliō peccatū: q; act⁹ volūtatis multiplicatur. Q̄si enim actū explet exteriorē ēt actum voluntatis iterat: et iō ops q; sint duo peccata: non pp diuersitatē actus interioris et exterioris: sed ꝓpter diuersitatē duor actuū interiorū volūtatis.

Ad primus g̃ dōm. q; in hoc ꝑcepto: non (ratio. concupisces rem ꝓximi tui non ꝓhibetur illa voluntas furandi que ē cōiuncta actui: sed q̄ē ab actu separata: que ēt sine actu quādā turpez iocūditatē bz: que aūt ꝛiuncta ē actui ꝓhibetur: illo ꝑcepto quo furtum ꝓhibet: nihil enim cadit sub ꝑcepto vel ꝓhibitione: nisi ꝟm q; ē i volūtate. ¶ Ad scōm dōm. q; intensio t remissio in bis q̄ ꝟm magis et minus dicunt: non ē p additionem sicut in bis que ꝟm quātitatē augmentātur: in quibus quātitas quātitati additur: vt maior quantitas fiat: non enī calor calori additur: vt magis calidum fiat: nec curuitas curuitati: vt fiat magis curuū: vt in quarto phȳsicor dr̄: ſ cātur intensio ex hoc q; illud qō intenditur magis pficiēs inuenit et ꝟsposito impmixti⁹. vñ non ops ad hoc q; aliquid magis ꝑcet q; ꝑtm̄ addat: q; sic q̄libet circunstantia aggrauans peccatū eēt: sed ops vt deformitas peccati perfectior sit: et hoc contingit quando aligs p actum exteriorē peccat: quia maior est deformitas que in actu interiori et exteriori est q̄ illa que tātū in volūtate est nisi forte sit voluntas completa que p actu reputatur. ¶ Ad tertiū dōm. q; a diuersis habitib⁹ diuersi actus eliciunt: nō tamē ops q; semper illi actus diuersi sint diuersa pctā: vel ēt diuersa merita: ſ pnt eē vnū: vt pz: ꝑcipue q̄ vnū peccatū ꝑerat actū alteri⁹ pcti: vt cuz quis furatur pp gulam: est enī tūc vnū peccatū diuersas bñs deformitates: q̄uis sint ibi plures actus. ¶ Ad 4ᵐ dōm. q; act⁹ simpl̄r accept⁹ nō ē genus peccati nisi scōm q; sub volūtate cadit: t iō vbi non multiplicat act⁹ volūtatis nō multiplicat peccatū. ¶ Ad qntū dōm. q; peccatum sicut in ꝓio subto ē in volūtate sicut supra dictum ē. t iō nō ē incōueniēs vt peccatū i diuersis actibus ꝟsistat: q; in q̄stū sunt act⁹ bñt subiecta diuersa: pōs. ſ. elicientes actus: inquātū vero ad genus moris pertinēt bēnt vnum subiectum voluntatem.

¶ Utrum reatus pcti maneat post peccatū. II.

A D secūdum sic ꝓceditur. vr̄ q; post actū peccati reat⁹ non remaneat. Cessante enī cā cessat effcūs: ſ aliquis nō ē reus pene nisi pp actū. ergo p⁹ actū ñ remanet reat⁹. ¶ Si dicat q; aliquis ē reus pene nō solū. q; hoc facit sed indifferēter: q; B̄ fac: vel q; B̄ feē. ¶ Contra manēte cā māet effect⁹: ſ ex quo aliquis actū pcti fecit: non pōt illud nō fecisse: q; vt quod ꝑteritū ē nō fuerit ēt nec de⁹ facere pōt: vt i ꝓmo li. dcz ē di. 42. g̃ nunq̄ aliquis a reatu culpe absolui posſ. ¶ Si dicat q; reatus manet post actuz pp effectum q̄ē actus in subiecto relinquit qui remoueri potest. ¶ Contra effect⁹ relictus ex actu ē dispō bitus: sed pp neutz istor homo reus pene teneť: q; hō a reatu pene absoluit adhuc dispositōe ad peccatū p ꝟsuetudinē inducta i eo manēte: t sīlr q̄ q; dispō t habit⁹ tollit: t tm̄ reatus remanet: vt q̄ aliquis p auaritiam peccās habitū auaritie acquirit: qui post modum habit⁹ corrumpit in eodē p ꝓdigalitatis act⁹: ex q; bus habit⁹ ꝛri⁹ gñar ēt sine B̄ q; gra interueniat q̄ reatū soluit. ergo nō pōt dici q; pp effectū relictum ex actu reatus post actum remaneat. Si dicat q; non manet reatus post act⁹ pp effectum ꝑdictū: sed pp maculā. Contra macula illa si nō sit dispō vel bitus nihil aliud pōt eē q̄ gr̄e ꝓpatio: sed ꝓpatio gr̄e cōis est oībus peccatis mortalib⁹. g̃ ex oīb⁹ mortalib⁹ manet vna macula: t ita vnus reat⁹: qō falsum ē. ¶ P. infusa gra cessat gr̄e ꝓpatio: ſ adhuc tñ aliquis reat⁹ manet quo bō ad penā saltez tēporalem obligat. g̃ nō vr̄ q; p ꝓpationē gr̄e reat⁹ p⁹ actū remāeat.

Contra nullus punit iuste nisi sit ad penā obligat⁹: sed peccatores iuste puniunt postq̄ actu ñ peccant. g̃ sunt obligati ad penam. g̃ ē in eis reat⁹ q nihil aliud ē q̄ obligatio ad penaz. ¶ P. sicut se bz act⁹ virtutis ad ꝓmium: ita se bz peccati act⁹ ad penam: sed transeunte actu virtutis adhuc manet merituz ꝓmij. ergo transeūte actu peccati adhuc manet reatus pene.

Respondeo dōm. q; reat⁹ dr̄ ꝟm q; aliquis ē reus pene: t iō ꝓprie reatus nihil ē aliud q̄ obligatio ad penā: t qz hec obligatio quodāmō est media iter culpā t penā ex eo q; ꝑ culpā aligs ad penā obligatur. iō nomē medij trāsumit ad extrema vt interdum ipa culpa vel ēt pena reat⁹ dicat: vt in lr̄a dicit. Cum aūt pena sit medicina q̄dā: vt ꝑbs in 2° ethicor dicit: t medicia nō deť nisi ꝛ ꝟfectū aliquē: oz q; ad penā aligs p aliq̄ defectu obligeť: nō q; ille defect⁹ semp saneť p penā i eo i q̄ ē: vt pz in dānatis t i fure q; suspēdit: ſ pena recōpensat defectuz i statu vniuersi: vl ēt rei publice ꝑ ordinem iustitie: qui in pena appet: non āt defect⁹ q̄libet ad penaz obligat. Sūt .n. defect⁹ q̄dā inuoluntarij magis miseri cordiā q̄ irā ꝓuocātes: ſ illi solum defectus q; ex actib⁹ voluntatis relinquunt penā merēt in eo qui voluntarie i defectū inducitur: vnde cum transeunte actu remaneat defect⁹ opz q; ēt reatus remaneat post actum.

Ad primū g̃ dōm. q; cā ꝓpria reat⁹ ē ipe defect⁹ p actum pcti inducť: actus vero ē sic cā remota. vñ nō oz q; trāseunte actu reat⁹ trāseat. ¶ Ad 2ᵐ dōm. q; nō solū: q; vez ē dicere aliquē actum peccati q̄nq; egisse ad penā obligat: q; sic q̄cunq; vez eēt dicer eū hoc fecisse eēt pene obnoxi⁹: sed q; defect⁹ manet in ipo adhuc ꝑ actū quē pri⁹ fec. ¶ Ad 3ᵐ dōm. q; reat⁹ nō fundat p se loquēdo sup dispōnem vel bitum: ſ p accīs ꝟm q; talis dispō vel habit⁹ cuidā defectui coniungitur. ¶ Ad 4ᵐ dōm. q; ꝓpatio gr̄e non bz rōnem macule nisi ꝟm q; ex actu ꝑcedēti inducit. t iō ꝟm diuersitatē actuū sunt ēt diuerse macule: q̄uis enī quolibet actu pcti mortali q̄libet virt⁹ ꝓuer: nō tñ eodē mō: sed actu luxurie castitas per se ꝓpat: t alie virtutes ex ꝟsiti: ſ q; sunt castitati annexe: ꝑ furtuz āt act⁹ iusticie p se t alias ꝟtutum ex ꝟsiti: t sic de alys: iō nō oz q; oīuz pctōr sit vna macla vt⁹ vn⁹ reat⁹. ¶ Ad 5ᵐ dōm. q; in peccante sunt duo defcūs vn⁹ q; ē in ipo actu pcti ꝟm q; aliquis limites legis diuie t rōnis recte trāsgredit. Aliuz ē in ipo peccante ꝓuatio ꝟtutis ex ꝓzi defectu actus inducta. q̄uis āt cū aliquis gr̄am recupat scōs defect⁹ tollat: nō tñ ex toto ꝓtm̄ ꝟsblat⁹ ē. qz oz vt q̄tuz volūtati sue obediuit ꝑter legē dei tātū ēt in ꝛrium recōpēset: vt sic iustīe seruet eq̄litas. t iō post gr̄az recupatā iniungit satisfactio: t est adhuc bō reus tēporalis pene.

¶ Utr pctm̄ ꝟueniēter diuidat i mortale t vēiale. III.

A D tertium sic ꝓceditur. vr̄ q; pctm̄ inconueniēter ꝑ mortale t venīale diuidat. Ea. n. q̄ in infinitū differunt in vno gñe nō ꝟueniūt: sic creator t creatura: ens t nō ens: ſ veniale t mortale sunt bō cum vni debeatur ꝑa tpalis alteri eterna: vt pz in lr̄a. g̃ pctm̄ ꝑ bō duo diuidi nō dz. ¶ P. determinatio diminuēs de rōne ei⁹ cui addit infert oppositū ei⁹. bñ. n. segt ē bō mortu⁹ g̃ nō ē bō: ſ veniale ē determinatio diminuēs de rōne pcti: ex B̄. n. q; peccatuz ē: ē dignū pena t nō venia. g̃ veniale pctō nō dz ꝛdiuidere peccatū ꝛ mortale: sic nec aial mortuuz ꝛdiuidit aial ꝛ aial viuū. ¶ P. diuisio oīs dz fieri p opposita: ſ veniale t mortale nō sunt opposita: cuz se sīl cōpatiant. g̃ incōueniēter peccatū p mortale t vēiale diuidit. ¶ P. culpa opponit gr̄e: ſ veniale nō opponit gr̄e: qz stat sīl cū ea. g̃ veniale nō ē peccatū: t sic nō dz diuidere gen⁹ peccati ꝛ mortale: ¶ P. in oī pctō ē auersio ab incōmutabili bono tanq̄ formale: sed veniale non bz auersionē a bono incōmutabili: qz peccans venialr non auertit a fine vltimo: sed vie inordinate ꝟeret. g̃ veniale peccatum nō ꝓpr̄e peccatū: t sic idē qō ꝓius.

Cōtra Jo. i. Si dixerimus q; peccatū non bēm⁹ nos ipos seducim⁹ ꝛc. Constat aūt q; non loquit ō mortali peccato: qz sine illo sunt sancti. g̃ oz ponere peccatum veniale. ¶ P. dispō t bitus ad eandē spēm qualitatis pertinēt. vnde inueniť scia dispō t bitus. ergo oz a simili q; i peccato inueniat aliquid qō se bz per modū dispōnis: t aliquid qō bz perfectam rōnem peccati. dispositio aūt ad peccatum mortale ē peccatū veniale. g̃ mortale peccatum oz supponere veniale.

Respondeo dōm. q; est duplex modus diuidendi cōe i ea que sub ipso sunt: sicut ē duplex cōitatis modus. Est. n. quedā diuisio vniuoci in spēs per dr̄ias quibus equalr nā gñis in spēbus ꝑticipat: sic ā nial diuidit in boiem t equum t hȳ: alia vero diuisio est eius quod ē cōe per analogiā qō quidē ꝟm perfectam rōnem predicat de vno diuidentium t de altero imperfecte et ꝟm quid sicut ens diuiditur in substam t accidens et i ens actu et in ens pō: et hec diuisio est q̄ media iter equocū

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ vniuocū:ꝛ talis diuisio est ꝑti i mortale ꝛ veniale: gaꝛ cō ꝑti perfecte i mortali inuenit̄:in veniali vō non nisi iꝑfecte ꝛ ſm quid. vnde minimū qō pōt eē de rōne peccati in aliquo actu est in veniali sicut minimū quod pōt eē de nā entis est in ente in pū ꝛ in ente per accīs:ꝛ B ipa nomina oñdūt:qz venia nō debetur pctō nisi ſm q aliquaz ꝑfectiōem peccati hz:moꝛs aūt debet̄ pctō inq̄tū pctm̄ ē:ꝛ iō mortale pctm̄ ꝑfectū quid in genere peccati dicit. veniale autem impꝑfectum.

Ad primuz g̃ dōm:q mortale ꝛ veniale nō cōueniunt in pctō sicut in genere vniuoce de eis predicato: sed ſicut in eo quod eis per analogiam cōmune est. ¶ Ad 2m dōm:q veniale debet̄ alicui dupl̄r vl̄ sicut ei qō indulget̄: vl̄ sicut ei qō ē indulgētie rō: sicut ei qō indulget̄ nō debet̄ alicui nisi pctō:qz nihil indulgetur nisi qō pena meret̄: sicut ei qō ē indulgētie rō nūquā venia pctō debet̄: ſz vel infirmitati vel alicui qō fac̄ ipfectionē i gr̃e pcti: pctm̄ aūt veniale nō dr̄ veniale: ſic̄ remissionis rō. ſz ſic̄ id quod facile remittitur pp ipfectiōes pcti. vñ p hoc q dicit veniale non tollit̄ tota rō pcti: sicut per hoc q dr̄ mortuum tollit̄ tota rō hois. vnde nō segtur q veniale pctm̄ nō sit pctm̄: ſz ē impfcm̄ quid in gr̃e pcti.

¶ Ad 3m dōm:q oppō venialis ꝛ mortalis ē ſm ꝑfectuz ꝛ impfcm̄. vñ non oio excludūt se: ſz vnū ē diſpō ad aliud Uel dōm q opposita ineē eidē non ſm idē non ē incōueniens:ꝛ iō cū pctm̄ veniale ꝛ mortale non sint in hoie ſm eundē actū: ſz ſm diuersos qui ēt sil̄ nō sūt: nō oz q tollatur oppō venialis ꝛ mortalis. ¶ Ad 4m dōm:q peccatū qō ꝛpletā rōnem culpe hz directe gr̃e opponit̄: peccatum vero veniale qō ipfectā rōnem culpe hz: non opponitur gr̃e nisi indirecte. vt. ſ. ē diſpō quedā ad mortale: que aūt sic sunt opposita nō ē incōueniēs eē sil̄: sicut siccitas q̃ dispositio ē ad calorē ē sil̄ cū frigore: vnde nō ē inconueniēs q veniale sit culpa: ꝛ sil̄ cū gr̃a. ¶ Ad qntū dōm q auerti a fine incōmurabili ē dupl̄r: vel in habitu vel in actu tm̄: ſm habitū auertit̄ qui sibi aliū finē ꝛriuz ponit. ꝛ hoc ē i pctō mortali, vñ qui peccat mortal̄r ē sicut recedēs a via in actu vero tm̄ aliqs auertit̄ qñ aliqs actum aliquē fac̄ quo in deum nō tendit ex eo q inordinate ei quod est ad finē inhereꝛ: nō tm̄ ita vt illud qō ē ad finem q̃si finē constituat:ꝛ hoc est in pctō veniali. vñ peccās venial̄r similatur ei qui nimis moꝛat̄ in via:ꝛ B non est auerti nisi ſm qd sicut ēt qō retardat motū corꝑis grauis nō aufert gravitatē suā ꝛ inclinationē in finem: auferret aūt si ꝛriuz sibi motum daret: vt qñ ex graui leue generatur.

¶ Utꝛ peccatū veniale distinguatur a mortali. IIII.

AD quartum sic ꝓcedit̄. vī q venia le pctm̄ a mortali nō distinguat̄. Quicqd. n. tollit virtutem ē mortale peccatū: sed oē peccatū tollit virtutē: quia oē pctm̄ recessus ab eq̃litate est: vtus aūt eq̃litas quedā ē: g̃ pctm̄ veniale a mortali non distinguit̄. ¶ ℣. ea q̃ per se distinguūtur nō trāsmutāt inuice: sed veniale ꝛ mortale inuicem trāsmutātur: qz nihil adeo ē veniale qō nō fiat mortale dū placet: sil̄ oīs culpa mortalis per ꝓfessionē fit venialis: vt Ambro. dicit. g̃ veniale ꝛ mortale non distinguūt̄ nisi p accidēs. Si dicatur q peccatum mortale distinguit̄ a veniali. qz mortale ē ꝑ ꝑceptū veniale ꝓter ꝑceptū. ¶ Cōtra. in B differūt ꝑcepta disciplie a p̄ceptis legis nālis: q ꝑcepta legis discipline ꝓhibēt ea q̃ non sunt mala nisi qz ꝓhibita: ꝑcepta vero legis naturalis ꝓhibēt ea que sūt ꝓhibita: qz mala. g̃ i his que lege naturali ꝓhibentur distinctio mali nō sumitur ex ꝓhibitione legis: sed potius ex ipsa nā actꝰ. ¶ ℣. ꝓter affirmationem nibil ē nisi negatio ꝛ ꝓter negationem nibil ē nisi af-

firmatio: cū inter affirmationē ꝛ negationē nihil sit mēdium: ſz q nō facit qō ꝑcepto affirmatiuo ꝑcipit̄ ꝑ ꝓceptū ꝓmittit: sil̄ qui facit qō ꝑcepto negatio ꝓhibet̄ ꝓter ꝑceptū facit. g̃ geñ̃ peccat ꝓter ꝑceptū peccat ꝑ ꝑceptū: ꝛ ita distictio nulla ē. ¶ Si dicaꝛ q differūt mortale et veniale ex hoc q veniale ē exitꝰ a medio vtutis: tñ prope mediū: mortale aūt exitꝰ longinquus a medio sicut dicit phs in scō etbi. q g paꝛ secedit a medio nō vituperat. ¶ Contra: qz sicut ibidē dr̄ nō ē determinatū apud nos qñ multū ꝛ qñ paꝛ a medio recedatur. si g̃ nō differat veniale a mortali nisi ſm paꝛ ꝛ magnum recessū: nō posset apud nos determiari qō eēt peccatū mortale ꝛ qō veniale quod esset valde periculosum.

Contra diuersitas penaꝛ respondet diuersitati culpe: sed pena tpalis differt ab eterna. g̃ ꝛ peccatū veniale differt a mortali: cum vni debeaꝛ pena tēporalis alteri eterna. ¶ ℣. in quolibet gr̃e perfectū ꝛ ipfectum hñt determinatā distinctionē: sed veniale ꝛ mortale dr̄ut vt pfectum ꝛ impfectū in genere peccati vt expdictis patet. ergo oportet q habeant determinatam distinctionem adinuicem.

Respondeo dōm:q vt ex dictis pz: veniale peccatū dr̄ cui⁹ reatꝰ facile soluitur. ꝛ iō veniale tripl̄r dr̄. Uno mō dr̄ veniale ex cā quod qdem facile remissibile est: quia causa peccati quādā rōnem venie hz sicut ea q̃ per ignorātiā ꝛ infirmitatē peccanē. Secūdo dr̄ veniale ab euentu: qz. ſ. p aliquid peccato supueniēs efficitur pena ei⁹ cito solubilis: sicut ꝓfessio adueniens peccato mortali facit penā ei⁹ ꝓportionatam viribꝰ penitētis virtute clauium. 3o dr̄ veniale qñ ipse actꝰ q se facile remissibilis est eo quod non perfecte pertingit ad plenam rōnem peccati: ꝛ istud ꝓpe dr̄ veniale de q̃ nunc agitur: quod a mortali distinguitur. Primo enī ꝛ scō modo dictum veniale non distinguit̄ a mortali: qz mortale pōt per ignorātiam fieri: ꝛ illud quod est mortale fit veniale p ꝓfessionē. Imperfectio aūt peccati pōt eē dupl̄r vel ex genere actus: vel ex pte peccātis: genꝰ aūt ipsiꝰ actꝰ sumitur ex mā et obto. vnde sicut dr̄ bonū ex gr̃e ꝓter debitam mām: ita malū ex gr̃e ꝓpter indebitam: et ē veniale ex gr̃e ꝓpter mām in qua peccat̄. In illa aūt mā pctm̄ pfecte inuenitur: in qua si peccetur virt⁹ charitatis ad deum et ad ꝓximuz dissoluitur: per quā vita est anie: et ideo quādo aliquis peccat in bis sine quib⁹ recte ꝓuatis non remanet subiectio hois ad deum: ꝛ fedus humāe societatis: tunc est peccatum mortale ex gr̃e: et talia peccata phs malicias appellat: vnde vult q non omnis vicios⁹ sit malus: sicut pz: q non pōt homo debite deo esse subiectus: si deo non credat: si ei non obediat ꝛ hȝ: sil̄ ēt societas humane vite seruari non posset nisi vnicuiq; seruaretur quod suū est: et ideo furtū et alie spēs iniusticie sunt peccata mortalia ex genere: et sil̄ est in oibus aliis. Ea vero sine quibus societas humana seruari pōt nō faciunt peccatum eē mortale ex genere: q̃uis etiam deformis actus sit sicut supfluꝰ ludus ꝛ aliquid hȝ: et talia dicūtur venialia ex genere. sed sicut quod ē bonum ex genere pōt fieri male: et non econuerso: ita quod ē veniale ex gr̃e tali mō potest fieri q erit mortale: vt si credatur eē mortale quod veniale ē: et si tm̄ quis ire temporali delectatur vt finem sibi in ea constituat: qz sic non seruat̄ debita reuerentia ad deū qui ē vltimus finis: et citra quez oia sunt diligenda: ex parte vero peccantis ē imperfectio peccati ꝓpter imperfectionem potētie elicientis actū sicut primi motus sensualitatis qui deliberationē ꝓcedūt peccata venialia sunt: q̃uis in mā sint mortalis peccati: sed bec sunt venialia per accidens: et iō aduenīente con-

sensu rōnis deliberate efficiuntur mortalia.

Ad primū g̃ dōm:q veniale nō corꝛumpit vtutē quantū ad habitū. B enī mortalis ē ꝓpriū: sed exit ab equalitate quā rō ponit in actu virtutis. ¶ Ad 2m ꝑz solutio per ea q̃ dcā sunt: qz ꝓcedit de venialibus ex euentu: ꝛ itez q veniale fiat mortale nō ē inconueniens: sicut ēt qō ē bonus ex gr̃e pōt male fieri. ¶ Ad 3m dōm:q ꝓcepta legis intendūt boiem ordinare ad dilectōez ꝓximi ꝛ dei: qz finis ꝑcepti ē charitas. prima Tymo. i. Et iō illa sola mortalia sūt ex gr̃e de quib⁹ dictuz ē. B enī directe fiunt ꝛtra ꝑcepta legis: nō solum legis scripte: ſz ēt nālis: q̃uis āt aliquid non sit malū: qz ē ꝓhibitū lege exteriozi: tamē iō ē malū: qz ꝓhibetur lege exteriozi lex enim interioꝛ ē ipm lumen rōnis quo agēda discernimus: ꝛ qcqd in humanis actib⁹ huic lumini est ꝛsonū totum ē rectū. qō āt ꝛtra B lumen ē boi ē innāle ꝛ maluz: ꝛ ꝓ tāto malū dr̄: qz ꝓhibetur interiozi lege. ¶ Ad 4m dicēdum: q affirmatio opposita ꝑcepto negatiuo ē ꝛ ꝑter ꝓceptū: ꝛ ꝛtra ꝓceptū: sil̄ꝛ negatio opposita affirmatio: ſz q̃dam negatiōes ꝛ affirmationes sunt nō opposite vere etc ipis ꝑceptis affirmatiuis ꝛ negatiuis: ſz indirecte: q̃ dispōnūt ad ea q̃ directe opponunt̄. ꝛ ideo hȝ sunt ꝓter ꝓceptū: hec. n. ēt hoc modo nō discordāt a lumine rōnis: vt ab vltimo fine abducētia: sed vt quedā impedimenta finis. ¶ Ad 5m dōm:q hoc mō ē ꝓpriū medio vl̄ remotū: vt dcm̄ ē: facit pctm̄ mortale ꝛ veniale: ꝛ nō sicut obiectū ag̃it: vt sit dr̄ia ſm hoc qō ē abduci a fine virtutis: ꝛ non abduci: ꝛ non solum ſm intensionem ꝛ remissionez circūstantiarum vt obiectio procedit.

¶ Utrum peccatum mortale ꝛ veniale differant per penā eternā ꝛ tēporalem. V.

AD quintū sic ꝓcedit̄. Uī q peccatū mortale ꝛ veniale nō differant ꝑ eternā penā ꝛ tpalē. Quecunq; finita sūt pñt bꝛe aliquā ꝓportionē adinuicem. sed ꝛuersio q̃ ē in pctō veniali finita est: ꝛ sil̄ꝛ ex q̃ ē in mortali. g̃ ꝓportionabiles sunt: ſz ſm mensurā delectationis que ex pte cōuersionis se tz est quantitas pene Apocal̄. 18. Quātū gl̃ificauit se in delitys ꝛc. ergo ꝛ pena venialis dz ꝓportioāri pene mortalis: et ita nō differunt ſm eternū ꝛ tpale. ¶ ℣. ſm quātitatē culpe ē quantitas pene: ſz ille qui peccat mortal̄r nō peccat in infinito tēpore q̃uis in infinitum bonū peccet: g̃ ēt non dz puniri eterna pena: sed dāno infiniti bōi ad tps. ¶ Si dicatur q punit̄ eternal̄r: qz peccauit i suo eterno. ¶ Cōtra qz multi sūt q si toto tpe vite sue i pctī actu pdurāt: ſz dū peccāt cogitāt se q̃q; a pctī actu recessuros: g̃ talꝰ ſz B i suo eterno ñ peccauit: ꝛ ita nō dz pūiri eterna pēa. ¶ ℣. nullus iudex nisi sit crudelis infligit penā q̃si delectatus in pēa: sed ꝑpter emēdationē: si igr̃ deꝰ ē pyssimus iudex nō infligit penaz ꝑ pctō mortali nisi pp emēdationē eoꝝ quos punit: ꝛ ita vī q nō in eternū puniat.

SZ cōtra vī q ēt veniali debeatur pēa eterna: qz contingit q aliquis toto tpe vite sue in pctō veniali perduret. Si igr̃ aliqs punit̄ eternal̄r. vt dic̄ Brego. quia in suo eterno peccauit: vī q talis eternaliter pūiri debeat. ¶ ℣. ponaꝛ q aliquis moriaꝛ in pctō mortali ꝛ veniali ꝛstat q iste statim vt moꝛit ad infernuz descēdit: cū g̃ veniale nō remaneat impunitū ibi punit̄ non tm̄ ꝓ mortali: sed ēt ꝓ veniali: sed pēa inferni est eterna: qz in inferno nulla ē redēptio. g̃ pctm̄ veniale eterna pēa punitur. ¶ ℣. sit ita q aliqs ad perfectam etatem veniens imbaptizaꝛ: in qua iam pctī pēa reus teneri pōt: ꝛ in ꝓio instāti illius tpis venial̄r peccet et moriaꝛ constat q ille ꝓ pctō veniali punitur. nō āt in limbo puerorum: qz

pena sensibilis que veniali debetur nō ē ibi: nec ēt in purgatorio: qz gr̃az nō hz: sine qua nulla purgatio peccati eē pōt. g̃ puniet̄ in iferno ꝓ veniali: et ita veniale ad mortē eternam obligat: sicut et mortale.

Respōdeo dōm:q rō quare mortale pctm̄ ad eternam penam obligat pōt sumi ex tribus. Primo ex pte eius in quē peccatur qui ē infinite magn⁹. ſ. deꝰ: vnde ꝛ offēsa illius infinita pēa digna est: qz quāto ē dignioꝛ i quē peccatur tāto peccatum magis punit̄. Secūdo ex volūtate peccātis. cōstat enī q peccās mortal̄r finē delectationis sue in eo in quo mortal̄r peccat ponit: vt ēt deū ꝓ illo ꝛtēnat. constat aūt q gcūq; sūme diligit aliquid sicut finē sue volūtatis ex hoc ipso vellet semper sibi adherere. ꝛ iō peccās mortal̄r illo actu volūtatis quo pctm̄ mortale eligit: eligit pctō semp adherere nisi per accidēs retrahatur: vl̄ timoꝛe pene: vel aliquo hȝ. sed si inte adherere posset semp adhereret. ꝛ iō in suo eterno peccat: ꝛ ꝓp hoc eterna pēa ē dign⁹. Tertio ex ipō statu peccātis mortal̄r: qui per pctm̄ gr̃a ꝓuatur. vñ cuz sine gr̃a non possit fieri remissio culpe: sī in pctō mortali moziaꝛ: semp in culpa remāebit: cū ulterius nō sit gratie susceptibilis. manēte aūt culpa semp ē obnoxius pene: alias remaneret aliquid inordinatum in vniuerso: ꝛ iō talis in eternū punietur: pctm̄ vō veniale neq; ꝛtra deum est neq; in eo finis ꝛstituitur neq; gratiam ꝓuiat. et iō nō debetur sibi pēa eterna: ſz tātum tēporalis.

Ad primuz g̃ dōm:q cōuersio mortalis et venialis pctī non sunt ꝓportionales: qz per vnā adhereꝛ rei tēporali vt finī. p aliā vt ei qō ē ad finez ꝛ bec duo nō sunt ꝓportionabilia: qz nō sunt eiusdē gñis. ꝓportio. n. ē ꝙmēsuratio quātitatū eiusdē gñis vt dicitur i quīto euclidis. ¶ Ad scm dōm:q ex hoc q cōtra infinitum peccat debetur sibi pēa ifinita: nō aūt pōt eē in ifinita acerbitate: qz i creatura finita nō pōt eē qualitas infinita: ſz recompēsatur per duratiōem infinitam: qz creatura rōnalis duratiōis in ifinitū capax ē. et qz actualiter peccauit debetur sibi nō solū pēa dāni: ſz ēt pēa sensus.

¶ Ad 3m dōm:q nō dicitur i suo eterno peccasse: qz semper in actu peccati permāserit: sed quia in vno actu volūtatis adhesit pctō tali modo vt ei in eternū adhereret si imꝑme posset. Uel dōm:q dicitur in suo eterno peccasse qui mortal̄r peccauit: quia ꝓuanit se gratia p peccatuz mortale sine qua homo nō pōt a pctō liberari. ꝛ ideo ipotēt se reddidit ad resurgēdum. vñ quātum in ipō fuit se obligauit vt in pctō in eternum ꝑmaneret. ¶ Ad 4m dicēdum: q deus nō ifligit penā eternam quasi i pēa pp penam delectatus: ſz qz delectatur in ordine iusticie sue: cuius pulchritudo apparet in ꝓpriis pēa ꝓpetuis culpe.

¶ Ad quītuz dōm:q peccās venial̄r nō peccat i suo eterno: quia neq; adheret pctō veniali vt finī: quia iam esset mortale: neq; etiā ipotētem se reddit ad resurgēdū: et iō nō debeꝛ sibi pēa eterna: q̃uis fortasse toto tpe vite sue i veniali ꝑmaneat. ¶ Ad sextū dōm:q ille qui decedit cū mortali ꝛ veniali simul punitur in iferno ꝓ veniali ꝛ punitur i eternum: lōge tamē minus acerba pēa q̃ illa que ē ꝓ mortali. B āt accidit veniali inquātum mortali ꝛiūctū ē: quod gr̃a ꝓuat sine qua nulla pēa pōt eē purgatiua ꝛ expiatiua. ¶ Ad septimū dicēdū: q positio illa ē impossibilis: quod sic ꝑz: sī. n. aliquid ē sufficiēs ad excusādum peccatū maius: multo amplius suffiē ad excusādum minus: ſz impfectio etatis excusat pctm̄ mortale: vt puer nondum vsum li. ar. bñs pcti mortalis reꝰ nō habeaꝛ ēt si actum faciat qui ex gr̃e peccatū mortale sit. vnde multo amplius excusat ifantia ne peccatum veniale imputeꝛ: ꝛ iō nō pōt eē q̃ homo venial̄r peccet añ illud tempus quo vsū

Universidad de Deusto
Biblioteca

rōnis hꝫ: vt iam mortaliʳ peccare possit: statiꝫ aūt vt ad tēpus illud perueniat vl̄ gr̄am hꝫ vel in pctō mortali ē: quia si facit qō in se est deus ei gr̄am infūdit: si āt nō facit peccat mortaliʳ: quia tunc ē tp̄us vt de salute sua cogitet: ꝛ ei operam det: ꝛ iō pō ē impossibilis. Si tamē ponatur per impossibile tūc talis puniet̄ pēa sensibili in inferno: ꝛ pena illa erit eterna: sed ℔ accidit veniali inq̄tū ē sine gr̄a.

¶ Expositio prime partis textus.

Quidam dicunt vnuꝫ eē peccatuꝫ alyvo ꝛc̄) Utraq; opinio ē vera aliquo mō intellecta: qz si accipiatur volūtas ꝟiuncta actui sic voluntas et actus exteriꝰ sunt vnū peccatū: si aūt sumatur volūtas ſepata ab actu: sic sūt duo peccata numero: ſz vnū specie (Ad quod illi etiā dīt ꝛc̄) preter istā responsionem que hic ponitur pōt esse alia que in ꝑmo articulo posita est. (℣. queri ꝛc̄) cuꝫ in peccato nō ſoluꝫ sit actus ꝛ reatus: ſz etiā macula videtur insufficiēter ꝓcedere cū de macula mentionē nō faciat. Sed ꝺōꝫ q; macl̄a est medium inter actū peccati: ꝛ reatū quasi effectus actus ꝛ fundamētū reatus. ꝛ ideo per extrema mediuꝫ intelligitur. (Nec vnq̄ est in aliq̄ peccatuꝫ ꝛc̄.) Ratio hꝰ ē: qz actus peccati inordinatus causat maculā ꝛ reatū. posita aūt causa nō pōt effectus nō esse. ꝛ iō impossibile est vt simul dū actus peccati manet reatus trāseat. sed quomō ℔ in originali esse possit supra dictū ē. (Duo enim sunt peccatoꝝ genera ꝛc̄.) Dic dicitur ad ostēdendū q; diuisio peccati i mortale ꝛ veniale nō est vniuoci diuisio: qz sic mortale et vēiale dicerēt due species peccatorū: sed est diuisio analogi: ꝛ pp hoc dicuntur mortale ꝛ veniale esse genera peccatoꝝ: quasi nō cōmunicantia vnum genus.

¶ Diuisio secunde partis textus.

Modi aūtē peccatoꝝ varias ꝛc̄.) In pte precedenti determinauit magister quedā que requirūtur ad peccatū: quasi ptes integrantes ipsum. Dic determinat diuersas peccatoꝝ diuisiones. Et diuidit in partes duas. In ꝑma prosequitur diuisiones que respiciunt peccatū in cōmuni. In secūda ꝓsequitur diuisiōem peccatoꝝ capitalium ibi (℣. sciendum est 7ᵐ. esse ꝛc̄.) Prima diuidit in duas. In prima pōit quasdā distinctōes peccatoꝝ que sumūtur ex pte rei. In secūda ponit quandā que sumitur ex parte nominis. ibi. (Uariā quoq; appellationē ꝛc̄.) ¶ Circa p̄mā tria facit. Primo distinguit modos peccatoꝝ penes motiua siue radices. Secundo penes actus in quibus peccatum consistit: ibi (Alibi vero dicitur pctm̄ fieri ꝛc̄.) Tertio penes obiecta. ibi (Dicitur quoꝙ hō peccare in deū ꝛc̄.) (Primo sciendū est ꝛc̄) Dic ponit distinctionē capitalium viciorum. Et diuiditur i duas. In ꝑma enumerat capitalia vicia. In scōa reducit ea in vnum p̄ncipium. ibi (Ex superbia tñ ꝛc̄.) Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit superbiam eē originē capitalium viciorum. 2° obuicit in ℑriū. ibi (Huic aūt vī obuiare ꝛc̄) Tertio soluit ibi (Sed vtrunq; recte dcīm̄ ē ꝛc̄) ¶ Circa ꝑmū duo facit. Primo ostēdit superbiam eē p̄nm̄ oīum pctōrum. Scōo assignat superbie species. ibi. (Hui⁹ quatuor sunt species.) ¶ Questio II.

Hic quer untur quinq;. Primo de distinctione pctōrum que sumitur penes radices. 2° de diuisione peccatorum que sumitur penes actum. Tertio de diuisione viciorum capitaliū. 4° de distinctione ſpēr superbie que in lr̄a assignant. 5° vtr pctōr sic distinctoꝝ possit eē eq̄litas in grauitate culpe.

¶ Utr pctā distinguātur penes radices. I.

Ad primum sic ꝓcedit. vī q; incōuenienter penes radices distinguant pctā. Radix. n. ē filis fundamento: sed pctm̄ nō hꝫ fundamētū: vt dī in glosa Mat. septio. q̄ non hꝫ radicē. q̄ penes radices nō debent distingui pctā. ¶ ℣. radix arboris non est arboꝝ. q̄ radix pcti nō dꝫ eē pctm̄: ſz cupiditas male intēdēs ꝛ timor male humilians peccata quedā sunt. q̄ incōuenienter radices pctōr assignātur. ¶ ℣. timor ex amore nascitur: ſz illud ex quo nascitur aliqd pōt dici radix eius. ergo amor ē radix timoris: ꝛ ita oīum que ex timore gīantur: ꝛ sic timor ꝺtra cupiditatē que ē amor distingui nō dꝫ tāquā radix opposita. ¶ ℣. q̄cunq; ꝟueniunt i aliquo vno nō distinguunt̄ sm illud: ſz oīa pctā in vna radice conueniūt. radix. n. oīuꝫ malorꝰ ē cupiditas. i. Tymo. vltio. q̄ pene radicē pctā distingui nō debēt. ¶ ℣. aug. dicit in lib. de ci. dei. Or sicut amor dei facit ciuitatem dei ita nimis amor sui facit ciuitatē Babylonis: ſz q̄cqd ē de gīe pctōrum ad ciuitatē Babylonis ꝑtinet. q̄ oīum pctōr radix ē vna. s. a mor sui: et nō ē ea q̄ ℔ assignat. ¶ ℣. i. Io. ii. dī dē. qō ē in mūdo ꝟcupiscētia oculorꝰ est: ꝟcupiscentia carnis: ꝛ ſuperbia vite: ꝛ ex his oriunt̄ oīa alia mala: q̄ cū ista ꝑtermittātur hic nō ſufficiēter radices pctōr tangūt. ¶ ℣. eccl. io. Initiū oīs pcti ſuperbia. Itē Ambro. dicit q; oē peccatū ē ex ꝺtēptu: ꝛ aug. dicit q; oē pctm̄ ē ex errore. q̄ peccata nō videt̄ distingui sm radicē: ſz conuenire in radice vna: ꝛ itē vī ex ꝑdcis q; radices pctōr insufficiēter i ſis

Respondeo dōꝫ: q; radix ꝓpe in arboribꝰ inuenit: in pctis aūt trāslumpt̄ue: vñ oꝝ q; ad ſilitudinē radicis in arboribꝰ inueniat radix in peccatis. Radix āt arboris ē qua arbor nutrimētū ſumit: q; qō ꝟualescit ꝛ fructificat ex eo aūt pctm̄ ꝟualescit: ex q̄ hō ad pctm̄ inclinat̄: ℔ āt ē bonū ītēdū ad qō peccās inordinate ꝟuertit̄: qz finis efficiētē mouet. vnde oꝝ q; ex pte ꝟuersionis radix pcti assignet̄: ꝛ dicat̄ radix illō ex q̄ pctm̄ oritur: pōt āt actꝰ peccati oriri ex tribus vel ex alio actu peccati sm q; supra. 36. di. assignatum est vnum pctm̄ eē cām alteriꝰ: vel ex habitu corrupto eliciente actum peccati: vel ex passione seu ꝓpitate ad patiendū ex corruptiōe nāe ꝟsequēte. Actus āt pcti non ꝓpe nomē radicis hꝫ: quin potiꝰ ipe ex radice ē. vnde ozigo pcti ex peccato sillatur magis ozigini rami ex ramo: silit̄er ēt hꝰ propie accept̄ nō pōt eē a ꝑria radice peccati: qz cū hꝰ peccati neq; sit nālis neq; infusus: oꝝ q; per actū peccati sit acquisitus. restat q̄ vt radix pcti dicat̄ in nobis vel passio aliq; vl̄ ꝓpitas ad passionē que ex corruptiōe ozigialis peccati ꝟsequitur: cū āt in bonis ꝟmutabilibꝰ: ad que hō inordinate ꝟuertit̄ p pctm̄: sit qdā ordo sm q; vnꝰ ē finis alteriꝰ. sem per āt ea q̄ sūt ad finē sūt pl̄a q̄ ipe finis: oꝝ vt quāto radix peccati sumit̄ ꝓpinqor fini vltio tāto inueniāt̄ pauciores radices: finis āt vltimꝰ ī amore ꝟmutabiliū bonorum ē ipe hō pp qđ oīa alia q̄rit: ꝛ iō si radix pcti accipiatur ex pte ipiꝰ peccātis: erit vna: si āt sumat̄ ex pte cuiq; pp ſeipm peccans querit erunt pl̄es. Similiter ēt ꝓpetit̄ circa bonū ꝟmutabile duplr̄ se hꝫ: vl̄ sicut ꝓsequens id qō extimat sibi ꝟuenies: vl̄ sicut fugiens malū sine omni. Malū āt sicut nō hꝫ eē nisi vt ꝑuatio boni. ita ēt ī fugit̄ nisi inq̄tū diligit̄ bonū. ꝛ iō fuga mali reducit̄ ad desideriū bōi sic in cām ꝑmā: Scōꝫ ℔ q̄ sciēdū q; radices diuersimode a sāctis assignāt̄: qz passio q̄ ē radix peccati vl̄ ē sm inclinatiōem appetit⁹ in id qō ē vltimꝰ finis bonorꝰ ꝟmutabiliū: ꝛ sic amor sui ponit̄ ab Augu. radix peccati: vl̄ sm inclinatiōem appetit⁹ in ea q̄ ꝑp būc finē q̄rūtur: et ℔ dupl̄r: vl̄ sm inclinationē appetitꝰ i bonū sm: ꝑp qō malū fugit̄ vl̄ ſz ꝓpatiōem appetitꝰ ad vtrunq; si sc

cūdo modo. s. sm inclinatiōem appetitꝰ in bonū ꝟmutabile: ꝛ malū oppositū sic sūt radices pctōr q̄ in lr̄a assignāt̄. s. cupiditas male inflāmās: ꝛ timor male humilians. Si āt ꝑmo mō ℔ duplr̄: vl̄ sm inclinatiōem appetitꝰ in bonū exteriꝰ vl̄: ꝛ sic erit vna radix. s. cupiditas: vl̄ ꝑticulariter in diuersa bōa q̄ sūt triplicia: ꝛ sic erunt tres radices. s. cōcupiscētia carnis circa bonū delectabile sensus. ꝟcupiscētia oculorꝰ circa bōa exteriora in vsum ordiata: ſupbia vite circa bōa sm opinionē: vt bonoꝝ dignitas ꝛ hꝺ.

Ad primuꝫ q̄ dōm: q; pctm̄ nō hꝫ fundamentum ex pte illa q̄ auersio ē: qz sic nihil est: sed ex pte ꝟuersionis q̄ aliqd est radicē hr̄e pōt. ¶ Ad 2ᵐ dicēduꝫ: q; timor ꝛ cupiditas sm q; nolant passionē vl̄ ꝓpitatē ad passionem vt sumāt̄ radix magis remota. ¶ Ad 3ᵐ ꝛ 4ᵐ ꝛ 5ᵐ ꝛ sextū ꝑ rōnsio per ea q̄ dcā sunt. ¶ Ad 7ᵐ dōm: q; oīa illa sumūtur ex pte auersionis: ꝛ iō ꝑpe loquēdo nō bnt̄ rōnē radicis: qz null⁹ ad maluꝫ ītēdes opat̄. vt diony. dicit. habēt̄ rōnē inity. ꝓp qō dī q; initium oīs pcti ē supbia: qz actꝰ deficiētis inq̄tū deficies ē aliqs defcūs ꝑexistēs initium eē pōt. defectꝰ āt ille ꝓcedēs pctm̄ pōt eē vl̄ in rōne dirigēte: ꝛ sic dicit oē pctm̄ eē ex errore: vt error sit idē qō ignorātia electionis sm quā oīs malus ē ignoras: vt in 3° etbi. dī. vl̄ ē in volūtate iperāte actuꝫ sm q; nō intēte ꝛ sollicite inberet bis q̄ dei sūt: ꝛ sic ē ꝺtēptus ꝛ supbia sm quam aliqs nō curat sub eē ꝑcepto vel ꝑcipiēti: ꝛ sicut vnū peccatum ē sm rē auersio ꝛ ꝟuersio dīns sm ꝟpationem ad diuersos terminos: ita ēt supbia ℔ mō accepta sm q; est initiuꝫ: ꝛ cupiditas sm q; ē radix: sunt idē ſz rē: ꝛ dīnt ratione mō ꝑdcō: ꝛ pp hoc dicit aug. io. super Heñ. superbiā ꝛ cupiditatē non quasi duo mala: sed vnum malum esse.

¶ Utrum peccatum conuenienter diuidatur in peccatuꝫ cogitationis oꝝ ꝛ operis. II.

Ad secūdū sic ꝓcedit. vī q; scōa diuisio q̄ in lr̄a assignat̄ incōpetens sit: qz eiusdē gīis eedē sunt ꝑte dr̄ie diuidētes: ſz pctm̄ ē vnū genus saltē analogicū q̄ incōueniēter tot varys diuisionibꝰ distinguitur. ¶ ℣. affectio plus hꝫ de rōne pcti q̄ cogitatio: qz ad cognitiōem ꝑtinet: ſz ipse de affectione mentiōem nō fac igr̄ insufficiēter diuidit. ¶ ℣. actꝰ exteriores p mēbra exteriora exercēt̄: ſz lingua ē vnū de exterioribꝰ membris. q̄ vbū qō p linguā ꝓferr̄ nō dꝫ diuidi ℑ pctm̄ opis quod est pctm̄ exteriꝰ is actꝰ. ¶ ℣. circunstātia actꝰ nō dꝫ diuidi ℑ actū: ſz ꝟsuetudo ē qdā circunstātia pcti. q̄ nō dꝫ diuidi pctm̄ ꝟsuetudinis ꝺtra pctm̄ operis. ¶ ℣. pctm̄ omissionis qdā ſpēs pcti ē: q̄ sub nullo istoꝝ membꝛorum contiAlterius (netur. ergo diuisio ē insufficiens.

queritur de alia diuisione que est per obiecta. vī. n. q; sit insufficiens: qz in illum peccans peccare dī: quē ex suo pctō ledit: sed deum peccādo ledere nō possum⁹: vt dicit Job. 35. Si peccaueris: quid ei nocebit: ꝛ si multiplicate fuerint iniqtates tue quid facies ꝺtra illum: q̄ dī incōueniēter aliqs in deū peccare. ¶ ℣. illō qō ē rō diligēdi nō ſpt odio hr̄i: ſz hō ē rō diligēdi respectū sui ipius qz nihil homo diligit nisi inq̄tum ē bonū sibi. q̄ nullus seipm hr̄e odio pōt: ſz in illum peccam⁹ quē odio hēmus. q̄ nullus in seipm peccat. ¶ ℣. pctm̄ charitati opponit̄: sed in p̄ceptis charitatis non datur distinctum ꝑceptum boi de dilectione sui: sed includit̄ in dilectione dei ꝛ ꝓximi. q̄ nō deberet poni vn⁹ determinat⁹ modus pcti ex ℔ q; peccatur in seipm. ¶ ℣. q̄cunq; peccat in ꝓximum peccat i seipm ꝛ in deum. q̄ peccatum in ꝓximū nō dꝫ diuidi cōtra

Alterius (peccatū quod est in seipz ꝛ in deuz.

queritur de alia diuisione que sumit̄ sm noīa: qz sapiētis nō est de noīb⁹ curare: ſz theolog⁹ maxie sapiens ē. q̄ de diuisione pctōr per noīa nō se dꝫ itromittere: ſz eis vti vt ꝑles vtunt̄. ¶ ℣. sicut delictum dī ꝑ ℔ q; aliqd derelinq̄t̄: ita pctm̄ dī ꝑ ℔ q; ab aliquo aberratur. cum auersio sit formale in pctō a quo denoiat̄. q̄ vī dīa ꝓpria quā assignat nulla eē. ¶ ℣. p ignorātiam nō solum cōuenit peccare pctō omissionis: sed ēt trangressiōis cuꝫ q̄ delictū ꝓprie sonet omissiōem: qz dī quasi ōrelictū videtur incōpetēs eē illa. s. scōa exp̄o qua delictum expo

Respōdeo (nitur quod per ignorantiam fit.

dōm: q; ista diuisio assignatur: sm gradus quibꝰ fit ꝓgressus ad ꝓplemētum pcti: gradus autez isti attendit̄ sm q; vnꝰ actus alteri actui additur ad pfectionem pcti. vñ oꝝ q; sm gradus icludat in se peccatū: ꝛ ita ē quasi diuisio totiꝰ potestatiui: additio aūt actus ad actū pōt eē multiplic̄: ꝛ ſz hoc sunt diuersi gradus i pctō. vñ ꝓimꝰ gradus pcti est in ꝑmo actu pcti: sup quē alia ad dunt̄. hic āt est actus interior. s. voluntatis: ꝛ ℔ est ꝓimū mēbꝝ diuisionis. s. peccatū cogitationis: huic autē actui supadditur alius actꝰ exp̄mens et designans hūc actuꝫ. s. actꝰ locutionis: et ideo ℔ ē scōm membꝝ diuisionis: itez super actum locutionis addit̄ actus exterior: quo mēbra corꝑis mouent̄ ad ꝟsequendum finem voluntatis: ꝛ hoc erit tertiꝰ gradus ꝛ tertiū mēbꝝ qō ē peccatū opis: q̄rto additur actus exterius actui exteriori: ꝛ hic ē vltimꝰ gradus ꝛ q̄rtus mēbꝝ. s. peccatum ꝟsuetudinis: quia cū post actū exteriorē non sit aliquis actus alterius generis. opꝫ q; vltimꝰ gradus peccati sit sm multiplicationē hꝺ actuū.

Ad primū ergo dōm: q; diuisio alicuiꝰ pōt eē multipliciter: vel sicut generis in ſpēs vl̄ sicut ſubti in accidentia: vel ēt alys modis quos Boetius numerat: diuisio ergo generis in ſpēs vel dr̄ias primas ſi est nisi vna: sed diuisio ſubiecti in accidentia pōt eē multiplr̄ scōm q; vni multa accidūt. dōm ergo q; diuisio peccati in ſpēs suas cēntiales est per oppositū virtutis: qz oꝝ q; sit scōm obm ex quo ſpecificatur peccatū ꝛ virtus: ꝛ talis distinctio peccatoꝝ hic nō ponitur: sed ponunt̄ qdam distinctiones scōm aliqua pcti accidentia: ꝛ iō nō est icōueniens si sunt plures. ¶ Ad scōm dōm: q; in peccato cogitationis intelligitur omne peccatum qō in solo interiori actu ꝟsistit. ꝛ ideo includitur ēt affectio sine qua nullū peccatum ē. ¶ Ad tertium dicendum: q; q̄uis lingua sit exterius membꝝ: tñ inter alia est magis propinquū interiori actui sm q; congruit in locutiōe: quia locutio est signum interioris actus: et ideo quēdam gradum hꝫ in ꝓgressu peccati locutio inter peccatū cogitationis ꝛ opis. ¶ Ad quartū dōm: q; consuetudo est quedā circunstantia aggrauās peccatum ex multiplicatiōe ipsoꝝ actuum: ꝛ ideo in ꝟsuetudine est vltimꝰ ꝓgressus peccati: ꝛ iō nō ponitur consuetudo quasi condiniſa ꝺtra actum ſimplr̄: sed ꝺiuisa ꝺtra actū nō cōsuetum: sicut ē in diuisione totius potestatiui. ¶ Ad qntum dicēdū: q; scōm opinionē illoꝝ q̄ dicunt q; in pctō omissionis regritur aliqs actꝰ interior vel exterior peccatum omissionis includit̄ i peccato cogitationis locutiōis et operis: et sic̄ scōm alios q̄ dicunt: q; non requiritur ibi actꝰ exteriorꝰ: qz sic facer̄ icludit nō facere. et sic de alys: vt ſupra dictum ē.

Ad id quod vlterius queritur: dōm est q; sic oīs virtus est iusticia quodāmodo: vt dicit ꝑbs gnto ethicorum: ita omne peccatū est iniusticia. Iniusticia autez est ex hoc q; detrahitur alicui qō sibi dēbetur: et ideo iniusticia hꝫ quasi obtā. s. illud quod detrahitur: ꝛ ℔ est ꝓpe materia actus: et vnde peccatum ſpecificat̄: et ille cui detrahit̄: sicut homo cui per iniusticiaz aufertur res ſua: et penes hoc oīm ſumitur hec peccati

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuisio:quia homo aliquid dz deo sibi ꝛ proximo.deo dz amorē reuerētiam et hō:vnde qñ ab his deficit dr peccare in deum:sibi dz munditiā et ordinatiōem sui sub regimine rōnis ꝛ hō:et qñ in his deficit dr in seipm peccare: ꝓximo āt que dz planum est:et qñ in his deficit dicitur i ꝓximum peccare:et idem est si ꝑria horum faceret.

¶ Ad ꝑmum ergo dōm:ꝙ non dr homo in deum peccare qz deum in aliquo lcdat:ſz quia deo subtrahit qō ei dz:ꝛ inq̄ntum in ipso est:eius gloriam minuit: q̄uis hoc facere non possit. ¶ Ad ſcām dōm:ꝙ quilibet nāliter seipsum amat.ꝛ ideo ynusquisq; amat ꝫ qō se eē extimat.quidaꝫ āt extimant ꝛ vere se eē id qō fm intellectum sunt:quia ex ꝫ hō ē homo:ꝛ ideo appetunt sibi ea que sunt hōa fm intellectum ꝛ rōnem vel directe vel indirecte:quidā vō extimāt se eē qō nō sunt:ꝛ falso ꝓpter naturam sensibilē que exterius appet:ꝛ ideo diligunt in se naturam sensibilem appetētes ea que sunt fm sensum ōlectabilia:ꝛ quia hō sunt mala eis:ꝛ nociua fm id quod vere sunt. ideo sibi ipsis nocent ꝛ se odiunt actu:non affectu. ¶ Ad tertiū dicēdū:ꝙ homem diligere se nihil aliud est q̄ se deo velle vnire:quia homo se ꝓpter deum dz diligere:ꝛ ideo in dilectione dei includitur dilectio sui ipsius:non āt peccatū quod est in deum ē rō peccati quo homo in seipz peccat. ꝛ ideo non est similis rō vtrobiq;. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ distinctio ista sumitur ſcōm illud in qō directe peccat: sed quando aliquis peccat in ꝓximum peccat quidem in seipsum:et in deū:sed ex ꝑnti. Et similiter quādo peccat i se peccat in deū .ꝛ econuerso:et iō obiectio nō ꝓcedit.

Ad illud quod vlterius queritur dicendum:ꝙ ista diuisio peccatorum que est ſcōm nomina attenditur penes ea:ex quibus actus regulatur. ſ. precepta legis:ꝛ hoc dupliciter:quia vel ſcōm distinctiones ꝓceptorum in se:et sic delictum respicit precepta affirmatiua et peccatum precepta negatiua:vel ſcōm diuersimode peccans a preceptis deficit:quia vel deficit a preceptis ſcōm rationem per ignorantiam:et sic est delictus vel ſcōm voluntatem per contēptum:et sic est peccatum et sic patet rō duplicis expositionis.

¶ Ad ꝓmum ergo dicendum:ꝙ ſapiens bene curat nomina ſcōm ꝙ exprimūt ꝓprietatem rerum:et nō ꝓp se: et qz ex diuersis rationibus peccatorum essentiales ordō differētie inueniuntur.ideo non fuit inconueniens hanc diuisionem ponere. ¶ Ad zᵐ dōm.ꝙ q̄uis peccatum nominet auersionem: tamen ꝓprie loquendo non nomiat omissionem:sed magis actum auersioni coniunctum: differt enim omissio ab auersione .omissio enim dicitur ꝓpter defectum actus debiti:sed auersio ꝓpter recessum a fine. ¶ Ad tertium dicēdum:ꝙ qui ignoranter aliquid facit inuoluntarius facit : et ideo magis peccat in hoc ꝙ cognitionem eorum dimittit que tenetur cognoscere q̄ in hoc ꝙ talia agit ꝛ ꝓpter hoc peccatum per ignorantiam delictum potest dici.

¶ Utr ꝛ diuisio capitalium vitiorum sit competēs. III.

Ad tertium sic proceditur.videtur inconpetens esse diuisio vitiorum capitalium que in lra ponitur,qz illud ex quo oriuntur alia:ꝛ quod alys peccatis ꝓncipatur:videtur eē peccatorum caput: sed ſuperbia:vt dicit Hrego.est ex qua omnia peccata oriuntur:et ē quasi regina omnium peccatorum.ergo ipa sola dz dici vitium capitale ;vel saltem ipsa ꝛ auaritia:ex qua alia oriuntur:vt in littera dicitur. ¶ Preterea. capitale ꝓncipale dr:sed quod imperfectam rōnem peccati bz ꝓncipale peccatum non ē:cum ergo veniale imperfectam rationē peccati habeat.videtur ꝙ peccatum veniale non possit esse peccatum capitale:sed multa de istis vitys que inter capitalia computātur: ꝛ fere omnia :quādoq; sunt venialia.ergo incōuenieter dicūtur capitalia. ¶ Preterea.capiti respondet membrum:sed vitia que ex istis vitys hic numeratis oriuntur:dicuntur a Hrego.filie:ꝛ non membra.ergo ista vitia non debent dici capita:sed matres.

¶ P.prouerbioꝝ sexto dicit.Sex sunt que odit deus ꝛc. Dicit glo.ꝙ numerantur ibi septē vitia capitalia:sed nullum eorum que ibi dicuntur est aliquod eorum q̄ hic numerātur.ergo vr ꝙ sint ad mīn⁹.14. ¶ P.non est aliqō vitium quod interdum ex alio oriri non possit.si ergo capitale vitium est ex quo alia oriuntur videtur ꝙ ola pecata sint capitalia. ¶ Preterea.plura sunt vitia q̄ virtutes:quia vni virtuti plura vitia opponūtur: sed virtutes ꝓncipales sunt septez: tres theologice:ꝛ quatuor cardinales.ergo peccata capitalia debent esse plura q̄ septem. ¶ Preterea.fides est fundamentum virtutum:vt dicit Ro.ii.Sed infidelitas fidei opponitur.ergo infidelitas debet computari inter vitia capitalia ꝓcipue ꝓpter id quod dicitur ſapientie.i4.Oꝛ infandorum ydoloꝝ cultura oīs mali ꝓncipium est ꝛ ozigo.

Respondeo dicendū:ꝙ vitium capitale dicitur vitium ex quo alia vitia oriunt̄.vñ in hoc differt capitale peccatum a radice peccati:quia capitale peccatum ē peccatū quoddā:radix āt peccati nō ē peccatū ſi ꝓprie sumatur vt ex predictis ps:pctm̄ autem ex peccato oritur quatuor modis:vt supra.36.dist.dictuꝫ ē.Unᵒ modus ē ex pte auersionis fm ꝙ gratiam priuat: qua priuata homo in peccatum ruit:sed ista ozigo non est nisi per accidens: quia ꝓmum peccatum cāt 2ᵐ sicut removens ꝓhibens:caput āt nominat per se originem:ꝛ iō ꝙ modū istū non pōt dici ꝓprie vitiū capitale . Alio mō ex pte ꝓuersionis fm ꝙ ex actu pcti relinquitur habitus et ex habitu itex ꝓcedit actᵘ:ꝛ fm hanc originē non pōt dici vitiū capitale:quia hic non est ozigo peccati ex peccato directe:sed mediante habitu.Alio modo pctm̄ oritur ex peccato inq̄tū vnū pctm̄ alteri materiā āministrat sicut luxurie gula:ꝛ quia res non habet esse ſcōm materiā sed fm formā:ideo non complete oritur peccatuꝫ ex illo pctō quod materiā prestat:ꝛ ꝓpter hoc nec adhuc inuenitur perfecta ratio capitalis vitij.Quarto modo oritur pctm̄ ex peccato quod ordinatur in finem illius:sicut cū quis ad habendum pecuniā furatur:furtum ex auaritia nascitur:ꝛ quia in moralibus spēs est a fine.ideo hec ē forma lis ꝛ completa ozigo peccati ex peccato : ꝛ ſcōm hanc originem ꝓprie dicitur vitiū capitale:et saluatur ibi metaphora capitis : ſcōz ꝙ ꝓncipem alicuius exercitus caput in exercitu dicim⁹quia ꝓnceps est exercitus:ad cuius bonū totᵘ⁹ exercitᵘ⁹ ordinatur.vt ex.ii.metapᵇ.ps:ꝛ ꝓ hunc modum illud vicium : ad cuius finem illa ordinant̄ caput eoꝝ dr.Et iō Hreg.ponit vitia capitalia q̄si duces exercit⁹:et alia vitia q̄ ex eis oriūt̄ ponit exercit⁹eorum: exponēs illud Job.39.Audit clamoꝛē ducis ꝛ vlulatus exercit⁹ꝛ qz finis semp ē magl appetibile eo qō ē ad finē: iō oz vt illa pcta ꝓcipue capitalia dicāt̄:in q̄ꝝ fines appetitus corruptus magis natus est tendere. hō autem sunt peccata illa qui circa ꝓncipalia obiecta sensibilium potentiarum sunt.quia ex corruptione sensualitatis peccata in nobis oriuntur.appetitus āt sēſibilis in duas vires diuiditur.ſ.irascibilem et concupiscibilem:ꝯcupiscibilis aūt oīm est delectabile et conueniens secundum sensū. et ideo peccatum capitale quod i concupiscibili est:vel ē ex hoc ꝙ inordinate desiderat delectabile secundum sensum:vel ex eo ꝙ inordinate fugit impedimētū huiusmodi delectatiōis , Si ꝓmo mō hoc ē dupl'r vel ex eo ꝙ appetitus tēdit in id quod ē ordinatū ad delectabile sensus:cuiusmōi sūt bona exteriora:ꝛ sic ē auaritia:vl ex eo ꝙ appetitus inordinate tēdit in ipsum delectabile sensus: pfecta aūt delectatio fm sensuꝫ ē scōz tactū ꝛ gustū,put est tactus quidā:qz est fm applicationē ipsius rei ad sensū. ꝛ iō circa delectabile tactus absolute ē vnū vicium capitale.ſ.luxuria:ꝛ circa delectabile gustus,put ē tactᵘ⁹ quidā ē aliud ſ.gula:sed ex eo ꝙ fugitur inordinate impedimētuꝫ delectatiōis sensibilis est accidia que ē tediuꝫ spūalis boni: scōz ꝙ impedit ōlectationē aliquā dissolutā:obiectū autē irascibilis ꝓprie est arduū vel magnū aliqō in quod hō nititur. ergo capitale pctm̄ in irascibili pōt ē dupliciter vel ex eo ꝙ irascibilis inordinate fertᵘ in arduū:ꝛ sic ꝓprie est superbia vel ianis gloria:vel ex eo ꝙ cōtra tēdit ad id qō est arduū impediuꝫ:ſz hoc pōt ē dupliciter;qz illud impediuꝫ cōtra quod tendit vel impedit directe in cōtrariū agēdo: ſicut impugnās aliquē impedit promotionē eius : ꝛ sic ē ira q̄ ē appetitus in vindictā vel indirecte:ꝛ sic ē iuidia q̄ ē dolor alieni boni fm ꝙ illud bonum estimatur impediuꝫ ꝓ

Ad ꝓmuꝫ (ꝓie excellentie. ergo dicēduꝫ ꝙ auaricia siue cupiditas tripliciter dicit̄.Uno.n.modo noīat passionē vel ꝓnitatē ad passionē ex originali relictā:ꝛ sic nō ē peccatū:ſz radix peccati.Alio mō ꝫ ꝙ dicit̄ inordinatus appetitus cuiuslibet boni cōmutabilis siue scie siue honoris siue pecunie siue cuiuscūq;:ꝛ sic auaricia vel cupiditas ē genᵘ⁹ oium peccatoꝝ.vñ sup illō ad Ro.7. Lōcupiscētiā nesciebat ꝛc. Glo.Bona ē lex que duz ꝯcupiscētiā prohibet oia mala ꝓhibet.Tertio dicit auaricia vel cupiditas fm ꝙ ē inordinatus appetitus rex exterioꝝ q̄ ad vsum vite pertinent. ꝛ sic est quoddā spāle pctm̄. Similiter etiā ſuperbia tribus modis dicit̄.vno mō ipse habitualis cōtemptus ꝓcepti et ꝓcipientis ex corruptione nature ꝓueniēs vel ex quocūq; defectu creature:ꝛ sic nō ē peccatuꝫ:ſz initiū peccati.Alio mō dicit̄ appetitus excellentie in quibuscūq;:qz gcūq; appetit aliqd ordinate vult quodā modo excellere in illo:iō boc mō ſuperbia vt fertᵘ ad oia pcta cōmune est fm ꝙ ē desideriū cuiuscūq; excellētie.Tertio mō dicitur ꝫ ꝙ ē inordinatus appetitus illius excellētie determinate cui debetur honoꝛ ꝛ reuerētia:ꝛ sic est spāle pctm̄.Dōz ē ergo ꝙ ſummēdo primo modo ſuperbia ꝛ cupiditatē ex eis oriūtur oia vicia:sicut ex radice vel initio:ꝛ non sicut ex pctō capitali loquēdo de vtroq;.Secūdo mō oriuntur ex eis oia peccata:sicut spēs ex gñe. Loquēdo aut̄ de eisdē tertio mō sic oriunt̄ ex eis quedā spālia vicia:ſz interdū ex eis oīa vicia possūt oriri;ꝛ frequētius ex aliquo eoꝝ oriuntur oia q̄ ex quouis alio vicio:cuius rō est cōmunitas obiectoꝝ ipsoꝝ qz obiectū auaricie.ſ.pecunia,pmittit sufficiētiā i oībus q̄ sūt boi necessaria:ꝛ iō facillime affectus inclinat in ꝫ:filr ēt excellētia q̄ ē obiectū ſuperbie:vr eē magis ꝓpinquū bonū ipsi boi.ꝛ iō appetitus facile iclinat̄ i illā ꝛ ēt magis q̄ in auariciā:qz pecunia nullᵘ⁹ diligit nisi pp aliud qō ex ea ꝓseq intēdit.vt i ꝓmo ethi.dr:ſz excellētia ē quoddā pp se desideratuꝫ. ¶ Ad zᵐ dōz.ꝙ q̄uis veniale pctm̄ nō beat ꝓncipalitatē in rōne pcti:pōt tn̄ bre ꝓncipalitatē in finem ad quē alia ordinant̄.ꝛ iō nihil ꝓhibet veniale pctm̄ eē capitale vitiū. ¶ Ad 3ᵐ dōz.ꝙ vnū vitiū dr caput alteriᵘ⁹ ꝫ ꝙ aliud vitiū ex eo oriāt̄.ꝛ iō qz in noīe filiatiōis magis exꝓmit̄ origo q̄ꝝ i noīe'mēbri:iō poti⁹ vicia ex bis gñata dr̄ filie q̄ꝝ mēbra ꝛ viciuꝫ ex quo gñat̄ dr potius caput ꝙ modū originis.vt dcm̄ ē. ¶ Ad'4ᵐ dōz.ꝙ viciuꝫ capitale ibi sumit̄ vitiū graue qō pena capitis plectēdū est.ꝛ iō equocatio ē de capitali. ¶ Ad 5ᵐ dōz.ꝙ q̄uis qōlibet vitiū ex quolibet possit oriri:tn̄ q̄dā vitia sūt in q̄ bō facilius iclinatur etiaꝫ ꝓ se:ꝛ illa ponunt̄ capitalia vitia:ꝛ q̄daꝫ vitia sūt

in que nō facile inclinat̄ aliqs nisi ꝓp finē alterius vitij:et hō dr̄ esse filie capitali ū vicioꝝ:ꝛ fm ꝙ directius pōt reduci in finē vnius vicij q̄ alterius:fm hoc vnum vicium assignatur potius filia vnius capitalis q̄ alterius: quāuis ex diuersis interdū oriat̄. ¶ Ad 6ᵐ dōz.ꝙ plura sūt vitia q̄ virtutes:nō tamen oportet ꝙ plura sint vicia capitalia q̄ virtutes principales:qz circa vnā materiā in qua ē virtus possunt esse diuersa vicia:ſz tamē nō oīa habēt principale obiectum in qō facile aius inclinet. ¶ Ad 7ᵐ dōz.ꝙ fides est fundamētuꝫ iquātuꝫ bz in se rōnez cognitiōis:qz ex cognitiōe affectio quodā modo gñatur:ſz ifidelitas est ꝓuatio cuiusdā cognitiōis.ꝛ iō ꝓse nō pōt causare affectionē:sed ꝑ accidēs:sicut remouēs cognitionē que ꝓhibeat pctm̄ per modum quo ignorantia est causa peccati : ꝛ hoc mō dr̄ hydoloꝝ cultura oīuꝫ maloꝝ ozigo eē:ſz iste nō est modus quo alia vicia ex capitalibus oriunt̄. vt dcm̄ est.

¶ Utr ꝛ spēs ſuꝑbie ꝓuenienter assignent̄. IIII.

Ad quartum sic ꝓcedit. Uidetur ꝙ incōuenienter spēs ſuꝑbie assignētur.Credere.n.aliqd qō est cōtrariū articulo fidei est pctm̄ ifidelitatis: sed oīa bona eē a deo cōtinetur i articulis fidei.vt ꝓz in symbolo.vbi dr̄ factoꝛ visibiliū ꝛ inuisibiliū.ergo vr ꝙ cū aligs sibi tribuit bonū qō bz:ꝛ nō a deo recognoscit ꝙ sit ifidelitatis pctm̄:ꝛ non ſuꝑbie. ¶ P.nullus peccat credēdo qō vez ē:ſz vez ē multa bona hoi ꝓ meritis dari. q̄ vr ꝙ nō sit pctm̄ ſuꝑbie credere aligd sibi ꝓ meritis a deo datū eē. ¶ P.vnū nō pōt eē ꝑiū duobus:ſz phs ponit iactātiā ꝑiā vtuti q̄ dr̄ vitas in.4.ethi.ergo nō ꝑiat̄ būlitati:ꝛ ita nō ē spēs ſuꝑbie:sicut in lra dr̄. ¶ P.ille cui oīa videtur parua oīa despicit:ſz magnanimo oīa parua videtur.vt phs i.4.ethi.dicit.ergo magnanimi ē alia ōspicere: ſz illud qō ē vtutis nō ē ſuꝑbie.ergo nō ē spēs ſuꝑbie ꝙ homo ceteris despectis singulariter velit videri. ¶ P.ignati tudo ꝛ iobedientia ꝛ multa alia vicia spēs ſuꝑbie assignāt̄. ergo cū de bis nō fiat i lra mētio.vr ꝙ ifficiēter assignetur

Respondeo (tur species ſuperbie. dōz.ꝙ ꝫ pbuꝫ rectū ē iudex sui ipsi⁹ ꝛ oblīg.vt dr̄ ꝓmo de aia.ꝛ iō ex vtute i cognitiōz vicij opositi,ꝓcedēdū ē:qz vō oz vt viciū illi vtuti opponat̄:cū q̄ in obo cōicat:sicut luxuria castitati.obz āt ſuꝑbie ē altū vl arduū:iō oz ꝙ magnanimitati opponat̄ cui⁹ ē i magna tendere.Sciēdū āt ꝙ magnanim⁹ mediocriter tēdit i magna ſz hec mediocritas nō attēdit ꝫ q̄titatē ei⁹ in qō tēdit:qz ꝫ in qō tēdit magnanim⁹ ē maximū q̄tūcūq; pōt eē:ſz attēdit mediocritas i duob⁹.ſ.i electiōe magni:ꝛ i ꝓportiōe sui ad magnū. In electōe magni dico:qz tēdit i id qō ē magnū simplr:qō ē.ſ.actus vtutl pfect⁹:nō āt tēdit ꝓncipal'r i id qō ē magnū ꝫ qd:fiē sunt exteriora bona iter q̄ ꝓcipue magnū ē bonoꝛ:nō.n.magnanim⁹ bonoꝛē q̄rit tā q̄ finē volūtatis sue:qz ꝫ nimis sibi paruū reputat:cū sit vanū ꝛ trāsitoriū bonū.vñ nō multū curat honorari: ſz fieri bonoꝛe dignū ꝫ ꝙ honoꝛ ē testimoniū vtutl. Itē mediocritas attēdit i ꝫ ꝙ nō tēdit i qōcūq; magnū qō sibi i ꝓportionatū sit:ſz i magnū qō pōt sibi eē ꝓportionatū.ꝛ iō null⁹ pōt eē magnanimus nisi vtuosus q̄ est habilis ad magna. Et ꝓpter hoc ēt pḃs dicit ꝙ magninimitas est ornamentū virtutū oīum:qz magnanimitas inclinat ad faciēdū magna in oībus virtutibus;vt ꝙ faciat maximos actus fortitudinis temperātie ꝛ huiusmōi:ꝛ fm hec duo inanis gloria et superbia sūt opposite magnanimitati:qz inanis gloria nō tendit in id quod est magnū simpliciter:ꝛ ꝙ magnanimitas ꝓse querit:ſz in magnū exterius vt in laudē vel honorē:vel aliquid hō:ſuꝑbia vō tēdit in magnū simplr:ſz non scōm ꝓportionem suam.ꝛ ideo qz actus fortitudinis est

Universidad de Deusto
Biblioteca

maxie arduus ꝛ difficilis ꝓpter hoc superbus ꝓcipue anhelat ad supabundãtiaz fortitudinis:ꝛ ideo dicit philosophus in tertio ethicorum ꝙ supbus vult videri audax. Qó autẽ tendit in aliquid magnũ nõ sibi ꝓportionatus potest cõtingere dupliciter:aut quia illud simpliciter fm se ꝛ absolute deficit sibi:ꝛ sc̃z hoc ẽ tertia species q̃ iactãtia dicitur:aut quia quãuis habeat:nõ tamẽ habet eo modo excellẽti:sicut nitit̃. Iste autẽ modus excellẽs est duplex sc̃z duplicẽ modus quo aliquid ẽ in causa excellẽtius q̃ in causato. Causa eniz abundãtius:ꝛ ꝑfectius habet aliquid q̃ causatum:sicut ignis calorez q̃ elemẽtata:ꝛ fz hunc modum excellẽtie est quarta species:quia vult singulariter videri. Item qó ẽ causa nõ habet ab alio:sed a se inquãtũ ẽ causa huius quod in effectu ab alio ẽ:ꝛ sc̃z hoc sunt due ꝓme spẽs supbie:quia sc̃z primã spẽz superbie attribuit sibi hoc qó hz tãquã nõ ab alio sibi sit datuz. fm autẽ secũdaz attribuit sibi:sicut cause meritorie.

Ad primum ergo dicẽduz ꝙ peccatuz supbie nõ est in sola cogitatiõe:fz in affectione nõ eniz supbus hoc credit ꝙ aliquod bonuz sit quod non ẽ a deo:fz hoc modo se de bono quod hz magnificat ac si ab alio nõ haberet. ¶ Ad sc̃m dicẽduz ꝙ merita nostra insufficiẽtia sit ad ea que ꝓ meritis reddũtur. Et ꝓterea ipsoruz meritoruz nõ solũ causa sumus nos:fz ꝓncipalis causa ẽ gratia q̃ a deo tãtuz ẽ. ¶ Ad tertiuz dicẽduz ꝙ iactãtia sc̃z ꝙ dicit quãdaz exteriorẽ ostẽsionẽ ꝑ verba vl̃ gestus eius quod intus nõ habeat̃ ẽ opposituz veritati:sed sc̃z ꝙ iactãtia dicit quãdaz excellẽtiaz qua alius bois se ipsuz extollit iterius de eo quod nõ habet opponit̃ humilitati:ꝛ est spẽs supbie. ¶ Ad quartuz dicẽduz ꝙ magnanimo oia parua videtur:nõ qz bona aliorum despiciat:sed quia nihil ẽ in humanis actibus qõ tãquã insolituz admiretur:cũ cogitatio sua sit ad faciẽdũ maxia quecz:ꝓpter quod dicit philosophus ꝙ magnanimus nõ est admirativus. ¶ Ad quintũ dicẽdũ ꝙ inobediẽtia ꝛ ingratitudo nõ sunt spẽs supbie quasi cẽntialiter supbiam diuidẽtes:sed dicũtur superbie species inquãtuz participant aliquid superbie sc̃m ꝙ a superbia imperãtur.

¶ Utrz oia pcã sint paria. V.

Ad quintuz sic ꝓceditur. videtur ꝙ oia pcã sint paria. Uirtus eniz ẽ equalitas q̃dam eo ꝙ est immedietate cõsistens:fz equalitas nõ est nisi vno modo q̃si indiuisibili existẽs. ergo illud qõ priuat virtutẽ totã eã priuat:sed priuatio nõ recipit magis ꝛ minus nisi forte sc̃z hoc ꝙ habitus vl̃ totus vel in parte priuat̃. ergo ꝛ peccatuz quod dicit̃ per priuationẽ virtutis nõ recipit magis ꝛ minus. ¶ P. albius ẽ quod ẽ nigro impmixtius. vt philosophus dicit:sed quodliber vitiuz ẽ oino impmixtuz virtuti:quia nihil virtutis ẽ i vitio. ergo vnuz vitiũ nõ est grauius alio. ¶ P. si esset p̃ceptũ alicui ꝙ catenã nõ trãsgrederetur quicũq; eã trãsiret puniret̃:nec esset differẽtia vtrũ eã per vnuz passum vel ꝑ duos transiret: quia equal̃ ꝓ vtroq; puniret̃:sed ꝓceptũ legis diuine ꝛ legis naturalis ẽ:vt homo rectitudinẽ virtutis nõ transeat. ergo qualitercũq; aliquis extra rectitudinẽ virtutis fiat nõ differt:ꝛ ita oia peccata sũt paria. ¶ P. eadẽ imperitia ponitur naute siue nauis in pelago siue i litore submergat̃:sed sicut nauta ꝑtẽ suã regit nauem ne pereat: ita homo ꝙ virtutez suã regitur ne in actu peccet. ergo idẽ ꝓ iudicium virtutis q̃libercunq; homo in peccatum ruat. ¶ P. ex hoc aliquid ẽ malum:qz nocet. vt Aug. dicit: sed omne pcm̃ mortale eq̃liter nocet:eo ꝙ quodlibet peccatum mortale ꝓriuat oẽs virtutes. oia ergo pcã mortalia saltem sunt eq̃lia. ¶ P. eq̃litas est in oibus virtutibus ꝑ

pter charitatem q̃ est mater earum:sicut dicitur Apoc. pe nulti. ꝙ latera ciuitatis sunt eq̃lia:sed similiter oium peccatoruz mater est cupiditas. vt in littera dicitur. ergo oia peccata sunt paria.

Sed contra pcm̃ nihil aliud ẽ q̃z quedã obliq̃tio a rectitudine virtutis:fz contingit linea vnã magis esse curuã q̃ aliã. vt ex. 4. phyficorum potest accipi. ergo contingit vnum peccatuz esse maius alio. ¶ P. sicut falsitas est recessus ab eq̃litate veritatis:ita ꝙ pcm̃ est recessus ab eq̃litate virtutis:sed contingit eẽ falsitatẽ magis ꝛ minus:sicut dicit philosophus i. 4. Metaphysice ꝙ error estimãtis tria eẽ. 5. nõ ẽ tãtus: sicut error estimantis tria esse mille. ergo ꝛ peccatum contingit esse grauius alio peccato.

Respondeo dicendum ꝙ stoycorum opinio fuit: quos Tullius imitatur. vt in libro ẽ paradoxis ꝓz: omnia pcã paria esse: cuius positiõis ratio fuit:qz extimauerunt bonitatẽ virtutis esse in quodã indiuisibili ex eo ꝙ virtus nõ ẽ nisi ex debita ꝓportiõe oiuz circũstãtiarum ad actum. quod nõ contingit nisi vno modo:ꝛ ideo virtus compatur bis quorum ratio in indiuisibili ẽ. i. que tãtum vno modo contingit:sicut comparatur eq̃litati rectitudini ꝛ centro circuli. vnde putauerũt ꝙ nihil de bonitate remaneat quãtulumcũq; ab hoc indiuisibili discedatur: ꝛ qz ꝑ quodlibet pcm̃ ab hoc indiuisibili discedit̃:ideo putauerũt sequi ꝙ oia pcã essent paria. Sz hec positio ex. 4. falsis videt̃ seq. ꝓmo qz secũdum opiniones socratis: que tãgitur. 6. ethicorum: ponebãt virtutẽ ꝛ scientiã idem esse. ꝛ ideo cum eadez sit scientia recti scãdi se in oibus bũanis actibus:ex oibus virtutibus vnã conflabãt:quã sapientiã dicebãt. ꝛ ideo nõ erat disparitas viciorũ ex oppositiõe ad diuersas virtutes. hoc ãt falsum est vt ibidẽ philosophus ostendit:qz virtus ꝓter scientiã est habitus inclinãs ad id qõ est rõni conueniẽs. Secũdo qz rõ virtutis nõ est oino in indiuisibili:qz vt in sc̃o ethicorum dicitur:nõ oportet semp mediuz attingere adhuc ꝙ sit opus virtutis:sed sufficit circa medium esse:fz verũ est ꝙ ꝑfectio vtutis in idiuisibili cõsistit. Tertio qz ꝛ si ratio vtutis oino cõsisteret in idiuisibili:nõ tñ rõ bonitatis in idiuisibili cõsistit:sicut nec rõ ꝑfecti:eo ꝙ cõtingit ꝑfectio nẽ ꝑfectiõi superaddi:qua ꝛ vnaquecz rõnẽ bonitatis cãt. ꝛ ideo minor est bonitas si due ꝑfectiões subtrahãtur q̃si vna tãtum:ꝛ fm hoc si nõ esset virtus nisi quãdo actus esset ꝑfectus sc̃m oẽs circũstãtias oino ad mediuz currentes:tamẽ vnaquecz circumstãtia suã bonitatez haberet. ꝛ ideo peior actus esset in quo corrumperẽtur due circumstãtie q̃ in quo corrumperetur tantum vna. Quarto quia ꝛ si ratio bonitatis in indiuisibili sit:ꝛ negatio sc̃z magis ꝛ minus nõ dicat̃ i se:tñ quãtũ ad cãm suã intendi tur ꝛ remittit̃:sicut dicit̃ magis cecus cui ex toto eruus ẽ oculus q̃ ꝙ ex aliquo humore ad pupillã ꝓcurrẽte visuz amittit:q̃uis vterq; cecus sit:ꝛ ꝑ hũc modũ etiã inequalitas dr̃ sc̃z magis ꝛ min⁹:qz distãtia ab eq̃litate que equalitatẽ tollit potest esse maior vel minor:ꝛ ꝑ hũc etiã modũ fm maiorẽ vel minorez distantiã a bonitate posset actus dici magis vel minus malus. ꝛ ideo simpl̃ ꝓcedendũ est: vnũ pcm̃ alio grauius eẽ:hoc ãt cõtingit duobus modis. vno mõ ex parte ipsius pcti in se. alio mõ ex parte peccantis. Ex pte pcti in se accidit maior vel minor grauitas pcã ex illa cã ex q̃ qs actus malus fm se dicit̃. Bn autẽ est fz ꝙ actus discordat a rectitudine rõnis. vnicuiq; eniz nature indita est nãlis quedã inclinatio in suũ finẽ. ꝛ ideo in rõne est quedam nãlis rectitudo per quã in finẽ iclinat̃. ꝛ ideo illud qõ abducit a fine illo est discordans a rõne: ꝛ qz lex naturalis ẽ fz quã ratio recta ẽ. Ideo Augu. dicit ꝙ pcm̃

dicit̃ inquantũ discordat a lege eterna: cuius exꝑssio ẽ ipa lex nãlis. quãto ergo aliqs actus magis abducit a fine humane vite tãto i se grauius pcm̃ est:siue hoc ꝓueniat ex materia circa quã peccat̃:siue ex corruptiõe pluriũ vel paucarũ circumstantiarum. Ex parte aũt peccãtis etiã pcm̃ est grauius quãtũ ad duo:vel ꝓ maiorẽ ꝓeptũ:vel etiam ꝓpter maiorẽ libidinẽ:quoruz primũ respicit auersionẽ:ꝛ 2m̃ conuersionẽ peccati:fz ista grauitas accidẽtalis est pcm̃ fz ꝙ in gñe suo cõsiderat̃:qz illud qõ ex gñe suo ẽ leuius põt eẽ grauius cũ ex maiori libidine vel contẽptu fit.

Ad primuz ergo dicẽduz ꝙ quãuis virtus sit eq̃litas:nõ tamẽ opz ad eẽ virtutis ꝙ ad oĩmodaz equalitatẽ pueniat̃. hoc. n. est de ꝑfectione virtutis. ꝛ iõ virtus intendit̃ ꝛ remittit̃:vel ex parte ipsius act⁹ ꝙ tanto vtuosior ẽ quãto ad equalitatẽ magis accedit vel ex parte operãtis:ꝙ quãto ꝑfectiori habitu operat̃ tanto actus eius vtuosior ẽ etiã si sit actus eiusdẽ gñis: ꝛ similiter est de peccato. Et ꝓterea si ẽt virtus esset vno mõ tñ ratio nõ ꝓcederet:sicut ex ꝓdictis ꝓz. ¶ Ad sc̃m dicẽdũ ꝙ in quolibz pcm̃ est aliquid virtutis: virtus. n. constituitur ex eq̃litate oium circumstãtiarum. non ẽ autẽ pol̃ vt phs in. 4. ethi. dicit. vt oiuz circũstãtiarum corruptio fiat. ꝛ ideo aliqd virtutis in actu pcti remanet. ꝛ iõ hz pcm̃ aliquã ꝓmixtionẽ ad virtutẽ. ꝛ iõ rõ nõ ꝓcedit. ¶ Ad 3m̃ dõm ꝙ aliqd ẽ in se malũ. ꝛ aliqd malũ est tantũ qz ꝓhibitũ: i illis ergo q̃ sũt mala qz ꝓhibita tñ nõ differt vtrũ paz vl̃ multũ a ꝓcepto elongẽt̃ ex parte ipsius actus:quãuis differat ex pte agẽtis fz ꝙ maiori vel minori ꝓeptu põt facere. hꝰ rõ ẽ qz in his tota rõ malicie ẽ ex hoc ꝙ nõ seruat p̃ceptũ: ꝛ ita rõ bonitatis ẽ in eo ꝙ istitutũ ẽ ꝑ p̃ceptũ. ꝛ iõ si hꝰ tollit nil bonitatis manet:fz nõ oia pcta sũt hꝰ. ꝛ iõ rõ nõ ꝓcedit. ¶ Ad 4m̃ dõz. ꝙ i submersiõe nauis vbicũq; submergatur est equale dãnum:quia eadem res vtrobiq; perdit̃: fz non in quolibet peccato est equale dãnum. imo in vno peccato perditur vna debita circumstantia. in alio due: et sic de aliis. ꝛ ideo non est simile. ¶ Ad quintum dicendũ ꝙ quãuis quodlibet peccatum mortale tollat oẽs virtutes. vnum tamen tollit plus de habilitate ad virtutem q̃ aliud. Et ꝓterea vnum peccatuz tollit per se illam virtutem cui opponitur:sed quasi per accidens aliam virtutez ¶ Ad sextum dicendũ ꝙ charitas non facit omnes virtutes esse quales sc̃z quantitatez:quia vna virtus nobilior est alia:sed solum secunduz ꝓportionẽ:quia quantũ augetur vna virtus:tantuz augetur alia ꝓportionaliter ꝛ est simile de augmẽto digitoruz manus:ꝛ ita etiaz non oportet oia peccata equalia eẽ. Et ꝓterea charitas est dilectio vnius rei. s. dei. cupiditas aũt ad plura se hz. ꝛ iõ nõ habet rationẽ puniẽdi ꝛ adequandi sicut charitas.

¶ Expositio sc̃e partis textus.

Preterea sciendũ est. 7. ar̃. Uidetur inconueniẽter numerare vitia capitalia: quia superbia est aliud ab iani gloria. ergo inanis gloria male ponitur loco superbie. Sed dicenduz ꝙ quia vt ostensuz est superbia habet maiorem aptitudinem vt ex ea omnia vitia alia oriantur q̃ aliquod aliorum. Ideo Hzegorius non posuit superbiam quasi speciale caput viciorum:sed quasi caput vniuersale omnium: ꝛ nominauit eam reginam omnium viciorum: ꝛ loco eius inter vicia capitalia posuit inanem gloriam que est propinquissima filia sua. Ypsidorus autem cõsiderans ꝙ ex superbia oia alia generantur:sed quedã frequẽtius que magis cũ ipsa ꝓueniunt: ponit ibi superbiã spãle caput horũ viciorum: que vt frequẽter ab ea oriunt̃. ꝛ ideo computauit eam inter. 7. vicia capitalia. vt patet deutero. 7. in glo.

¶ De pctõ in spiritũ sanctũ: quod dicit̃ etiaz peccatum ad mortem. ¶ Dist. XLIII.

Est preterea quoddam genus peccati ceteris grauius ꝛ abhominabilius: quod dicitur peccatum in spiritum sanctum. de quo in euangelio veritas ait. Qui peccauerit in spiritum sanctum: non remittetur ei: nec hic nec in futuro. ꝛ Joannes in epistola canonica. Est peccatum ad mortem: non ꝓ eo dico vt quis oret. Qui enim peccat in patrem remittetur ei. Et qui peccat in filium remittetur ei. qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum nõ remittetur ei: nec hic nec in futuro.

¶ Quid sit illud peccatum.

Sed queritur quid sit illud peccatum in spiritum sanctum vel ad mortem. Quidam dicunt illud esse peccatum desperationis vel obstinationis. Obstinatio est in malicia mentis indurate pertinacia: per quã fit homo impenitẽs. Desperatio ẽ qua quis penitus diffidit de dei bonitate: estimans suã maliciã diuine bonitatis magnitudinẽ excedere. Sicut Cbayz qui dixit: maior est mea iniquitas q̃z vt veniã merear. Utrũq; vero dicit̃ peccatũ in spiritũ sanctũ: qz spũs sanct⁹ amor est patris ꝛ filij; ꝛ benignitas qua se inuicẽ ꝛ nos diligunt: que tanta est: cuius finis non ẽ. Recte ergo i spũz sctũz dlinq̃re dr̃: q̃ sua malicia dei bonitatẽ putãt superare. Et iõ pniam nõ assumũt: ꝛ q̃ inigrati tã ꝑtinaci mẽte inherẽt vt eã nũq̃z derelinq̃re ꝓponãt ꝛ ad bonitatẽ spiritus scti nũquã redire velint: patiẽtia dei abutẽtes: ꝛ de mĩa dei nimis ꝑsumẽtes: qbus placz malicia ꝓ se: sicut pũs bonitas. Isti nimia ꝑtinacia ꝛ ꝑsũptiõe peccãt: autumãtes deũ nõ eẽ iustũ. Illi desperatõe deũ nõ bonũ estimãt: tollẽtes in Bturbulẽtissimo inigratũ mari portũ dine indulgẽtie: quo se recipiãt fluctuãtes: atq; ipa dispatiõe addũt pctã pctis: dicẽtes mĩa nulla est ꝛ sup peccatores necessaria dãnatio debet̃.

¶ An omnis obstinatio vel desperatio peccatũ sit in spiritum sanctum.

Sed q̃rit̃ vtz ois obstinatio mẽtis i malicia obdurate: oisq; dispatio sit pctũz in spũz sctũz. Quidã dicũt oẽz obstinatiõez ꝛ dispatiõez pctũz eẽ in spũz sctũz. qõ si est: aliqñ illud remittit̃: qz multi ẽt obstinatissimi ꝛ desperatissimi cõuertunt̃. vt Aug. ait sup illũ locũ psalmi. Conuertaz in profundum maris. i. eos qui erãt dispatissimi. Et ibi. Mittit cristallũ suã sic frustũ panis. i. obstinatos facit gliozũ doctores

Universidad de Deusto
Biblioteca

Taliuz cõuersio ibi ẽt euidẽter ostendit vbi ait. Qui educit vinctos in fortitudine. s. e. g. b. i. s. Scõm istos pctm illud dicit irremissibile: non qn aliqñ remittat: sed qz vix z raro ac difficulter remittit. nõ. n. soluit chrisallus nisi vehemẽti spũs impetu. Alij vero tradũt nõ quãlibet obstinationẽ vel desperationez appellari pctm in spiritũ sanctũ: sz illam tm quã comitat ipenitẽtia: q etiã impenitẽtia dñt peccatuz in spiritum sanctũ: qz Aug. dicit. impenitẽtia ẽ pctm in spiritũ sanctũ: sz cũ sic est aliqs obstinatus vt non peniteat discuti oz: an aliud obstinatio: aliud ipnia sit i eo peccatũ: an idẽ sed diuersis modis cõmissuz. Scõm istos peccatũ illud dicit irremissibile eo q nunq̃ dimittat. Añ Aug. etiam dicit q hoc solũ peccatũ veniã mereri nõ põt z Hiero. sup Marcũ ait: q taliter peccãs nõ potest digne penitere. z iõ recte Joannes dicit: vt nõ p eo ozet quis: qz q sic peccat: ozatiõibus ecclesie hic vel in futuro iuuari nõ põt: bñs coz iduratũ tãq̃ lapis. sicut de dyabolo legit. z post banc vitaz qui valde mali sunt: meritis ecclesie iuuari non possunt.

¶ Oz aliter accipit pctm in spiritum sanctum.

Est ẽt alia buj⁹ pcti assignatio. hoc. n. pctm Aug. diffiniẽs i libzo de sermõe dñi i mõte ait. Pctm ad mortẽ ẽ cũ p⁹ agnitionẽ dei p gr̃iaz rpi: oppugnat aliqs fraternitatẽ: z aduersus ipsaz gr̃az: q̃ deo reconciliatus ẽ: inuidẽtie facib⁹ agitat: qõ fortasse ẽ in spm scm peccare: qõ pctm dr nõ remitti. nõ qz nõ sit ignoscẽdũ peccãti si peniteat: sz qz tãta labes ẽ illi⁹ pcti vt depcandi bũilitatẽ subire nõ possit: etiã si pctm suuz mala ꝓscia agnoscere z enũciare cogat. Ut iudas cũ dixit peccaui: õs sperans facili⁹ cucurrit ad laqueũ: q̃ bũilitate veniam petere. qõ pp magnitudinẽ pcti iã ex dãnatiõe pcti tales hr̃e credẽdũ ẽ. Ecce q̃dã assignatio pcti i spiritũ sanctuz vel ad mortẽ hic posita ẽ: q̃ illud peccatuz eẽ tradit. Ecce oppugnatio fraternitatis post agnitionẽ: z inuidẽtia gr̃e post reconciliationẽ: q spes q̃daz obstinatiõis itelligi põt. Illã tm diffinitionẽ Aug. i ll. retractationũ memoz̃as aliqd adjiciẽdũ ibi foze: nec asserẽdo se dixisse aperit ita dicẽs. Qõ qdez nõ cõfirmaui: quoniã hoc putare me dixi: sz tm addẽdũ fuit si i hac scelerata mẽtis puersitate finierit hãc vitã. quoniã de quocũq̃ pessimo i hac vita ꝓsti tuto: nec ẽ desperãdũ: nec p illo ipudẽter ozat de quo nõ desperat. Dis ẋbis ifinuat peccatũ pmissa diffinitiõe descriptũ: tũc solũ debere dici ad mortẽ vel spiritũ sctũz: cũ nõ bz committendi

pniaz: nec de aliquo petõze in hac vita desperandũ eẽ: z iõ p.o. oi esse oãdũ. Añ illud Joãnis. Nõ p eo dico vt qs ozet: sic accipiẽdũ videt: vt p.o aliquo peccãte ad mortẽ vel in spiritũ sctũz postq̃ finierit hãc vitã nõ ozemus. Bũ autẽ in hac vita est nec pctũz illius iudicare: nec de illo desperare: sz p illo ozare debem⁹. Añ augu. de verbis dñi: z de impnia que ẽ blasphemia i spiritũ sctũz: sic ait. Jsta impnia vel coz ipenitens q̃diu qsq̃ i carne hac viuit hõ: nõ põt indicari. de nullo. n. desperãduz ẽ q̃diu patiẽtia dei ips ad pniaz adducit. Paganus ẽ bodie. iude⁹. infidelis ẽ bodie. hereticus est bodie. scismaticus est bodie. Quid si cras amplectatur catholicaz pacẽ z seq̃tur catholicã veritatem? Quid si isti quos in quocũq̃ gñe errozis notas z tanq̃ desperatissimos dãnas anteq̃ finiãt istã vitã agit pniam: z iueniunt verã requiẽ z vitã i futuro? Nolite ergo ante tẽpus iudicare quẽq̃. Ex bis ostenditur p singulis peccatozibus i hac vita esse ozandũ: nec de aliquo eẽ diffidendũ: qz cõuerti põt dum in hac vita ẽ: qz nõ põt sciri de aliquo vtrũ peccauerit ad mortẽ vel in spiz sctũm: nisi cũ ab hac vita discesserit: nisi forte alicui p spiz sctũz mirabiliter reuelatũ fuerit. Ex pdictis aliqñ nus capi põt quo mõ accipiat pctm i spiz sanctũ. s. inuidẽtia gr̃e fraternitatẽ ipenitẽter oppugnans: q̃ vtiq̃ obstinatio eẽ vr̃: z ois ipenitẽtis obstinatio atq̃ desperatio. Notãdũ vero est q nõ ois qui nõ penitet ipenitẽs dici põt: qz ipnia ꝓprie obstinati ẽ: z vt qdã volũt etiã õsperati.

¶ Alia assignatio pcti in spiritũ sanctũ.

De hoc quoq̃ pctõ in spiritũ sanctum. Ambrosius in libzo de spiritu sancto: assignationẽ diffinitã disserens tradit: dicẽs. Cur dñs dixerit. qui blasphemauerit in filiũ hois re. ei: q aũt blasphemat i spiz sanctũ nec hic nec i futuro re. ei. diligẽter aduerte. Aliud alia est offensio filij: alia spirit⁹ sancti: Sicut vna dignitas: sic vna iniuria. Sz si qs coz̃is specie deceptus humani: remissi⁹ aliquid sentit de christi carne q̃z dignũ est: habet culpam. Non est tamẽ exclusus a venia: si quis vero sancti spiritus dignitatem z maiestatem z potestatem abneget sempiternam: z putet non in spiritu dei eũci demonia: sed in beelzebub: ñ potest ibi exhortatio eẽ venie: vbi sacrilegij plenitudo ẽ. Satis aperte bic explicat qõ sit pctũz i spiz sanctũ: qõ illi Aug. descriptioni ꝓgruere videt: q̃ illud pctũz dr eẽ inidentia gratie oppugnans fraternitatem. Qui enim post cognitionez veritatis: spũs sancti ẋtutẽ negat eiusq̃ opera dicit esse belzebub: potestati boni rati z gratie dei nõ inuidere dubitat. Non itaq̃ distinctio illa verboz̃ sic accipienda est quasi trium personarum diuise sint offense: sed ibi genera peccatozum distincta sunt. Peccatum enim in patrem id itelligit quod fit per infirmitatem: quia patri scriptura frequenter attribuit potentiaz: peccatum in filiuz quod fit p ignorantiam: qz sapiẽtia filio attribuit. Tertiuz expositum est. Qui ergo peccat per infirmitatez vel per ignozantiam: facile veniam adipiscitur Sed non ille qui peccat in spiritum sanctum. Cum autem vna sit potentia: sapiẽtia: bonitas triuz: quare pri potentia: filio sapiẽtia: spũi scõ bonitas sepius assignetur dictuz est superius.

¶ Diuisio textus.

Postquã diuersa genera peccatozum assignauit. In parte ista determinat de quodam genere peccati quod ceteris aluz grauius iuenitur. s. ꝺ peccato i spirituz sanctuz. Et diuiditur in partes duas. In primo ostendit grauitatem huius peccati. In secũda iquirit quid sit istud peccatum. ibi. (Sed queritur qd sit ⁊c.) Et diuidit i partes tres secũdũ tres assignationes huius peccat quas fecit. Secunda. ibi. (Est z alia huius peccati ⁊c.) Tertia ibi. (De hoc quoq̃ peccato ⁊c.) Prima diuiditur i duas. In prima ponit assignationẽ quãdaz peccati i spiritũ sanctũ magistralẽ. In secũda mouet quãdã questionẽ z soluit. ibi. (Sed querit vtruz ois obstinatio mentis ⁊c.) (Est z alia hꝺ ⁊c.) Dic ponit secundam assignationem ex verbis Augustini sumpta: z primo ponit eã. Secũdo ex verbis eiusdẽ ostẽdit quo modo sit accipiẽda ibi. (Illã tamẽ diffinitionẽ scõz Ambro.) Et primo ponit eã. Secũdo remouet quoddã dubiuz quod posset esse ibi. (Nõ itaq̃ distinctio illa verboz̃.) ¶ Questio. I.

Hic sex querũtur. Prio an sit peccatũ i spiritũ sanctum z quid sit. Secundo vtrũ sit distinctũ ab alijs peccatis. Tertio de spẽbus eius. Quarto de irremissibilitate ipsius. Quinto vtrũ peccatũ i spiritũ sanctũ pexigat alia pctã. Sexto gbus ꝺueniat i. s. s. peccare

¶ Utr̃ sit aliqꝺ pctm in spm scm. I.

Aꝺ primuz sic procedit. Uidetur q nullus sit peccatuz i spiritũ sanctũ: qz ẋs q i lra dicit. Illi dicũtur i spiritũ scm peccare quibus placet malicia ꝓpter se: sicut pus bonitas: sz malicia nulli pp se placet: quia malũ est ꝓter volũtatez: z nullus ad maluz intendẽs operat. vt Dio. dicit. ergo scõz boc nullus i spiritũ sanctũ peccat. ¶ P. oẽ peccatuz bois ex corruptõe nature nascitur: sed peccatũ quod ẽ ex corruptiõe nature ẽ ex ifirmitate: cũ autẽ peccat p infirmitatẽ: nõ peccatur i spiritũ sanctum. vt in lra dicit. ergo nullũ peccatuz est in spiritũ sanctũ. ¶ P. Aug. dic q oẽ peccatũ ex erroze ẽ: sz error ignorantiã icludit: quod autẽ per ignozãtiaz est ꝺiuiditur cõtra peccatuz i spirituz sanctũ. ergo nulluz peccatũ est i spiritũ sanctũ. ¶ P. si aliquis peccat i spm scm: aut est i statu vie aut post viã: sed post viaz eẽ nõ potest: quia tũc nõ erit tẽpus merẽdi z demerẽdi vt plures dicũt: sz recipiẽdi pro bis q̃ gessit siue bonũ siue malũ. Similr̃ nec i statu vie: qz de nemine desperãduz est scõz Augustinũ: dũ ait, Peccatum autẽ in spirituz sanctũ est pctm desperantiũ: quia pro eo ozatio interdicatur. prime Jo. vlti. ergo nullus in spm sanctũ peccat. ¶ P. quoruz vna est maiestas z gloria vna est offensa: sed patris z filij z spiritus sancti vna est diuinitas equalis gloria coeterna maiestas. ergo z eorũ est vna offensa: z ita cũ pctm i spm scm diuidat cõtra pctm i pr̃es z filiũ. vr̃ q nullũ pctm sit in spiritum sanctũ.

Cõtra est qꝺ dicit Mat. z. Qui blasphemauerit i spiritum sanctũ nõ remittet ei in eternuz. ¶ P. sicut potẽtia attribuit: patri: sapiẽtia filio: ita bonitas spũi sancto: sed pctm quod fit ex impotẽtia dicit pctm in pr̃es: qꝺ fit ex ignozãtia in filiũ. ergo quod fit ex malicia in spiritum sanctum: cum ergo aliquod tale peccatũ fit: erit aliquod peccatum in spiritum sanctum.

Respondeo dicẽduz q peccare in spirituz sanctũ dicit duplr̃. aut quia peccat cõtra ꝑsonã spiritus sancti: aut qz peccat contra attributũ ꝑsone. peccat cõtra ꝑsonaz spũs sancti quãdo de ea male sentit: sicut qui dixerũt spiritũ sanctũ creaturã eẽ z ministruz patris z filij: z sic etiã peccare in filiũ: est male sentire de ꝑsona filij: sic autẽ nõ loquimur hic de pctõ in spiritũ sanctũ: quia sic est peccatum in fidelitatis: peccare autem in attributũ spiritui sancto est ex certa malicia peccare: sicut peccare in patrem est peccare ex ifirmitate: z peccare in filiũ est peccare ex ignozãtia: vt dicat peccatum in patrẽ quãdo deficit istud quod patri attribuit. s. potẽtia: z peccatuz in filium quãdo deest sapiẽtia que filio attribuit: z pctm in spiritum sanctum. s. quãdo ponit opposituz bonitatis que spiritui sancto attribuitur. Differẽtia autez bozuz potest accipi ex bis que pbus dicit in quinto etbicoz. vbi oñdit q peccatum tribus modis ꝺmittitur vel ex ignozãtia vel ex passiõe: vel ex electiõe: ex ignozãtia peccatũ cõmittitur: quãdo ignozat aliquod eoruz quoz scientia a peccato impediuisset. vnde ignozãtia est ibi causa peccati: z boc dicit pctm in filiuz: ex passione autẽ siue inata siue illata peccat: quãdo propter ipetuz passiõis rõnis iudiciũ obnubitur: z boc ꝓprie est ex ifirmitate peccare: quod est peccatũ in patrẽ: ex electiõe aũt peccat quando hõ deliberãs peccato adheret: nõ quasi aliqua sentatiõe victus: sz qz ꝑpter boc q habet corruptum appetitum placet sibi illud peccatum secundum se: z boc est ex malicia peccare: quod est peccare in spiritum sanctum.

Ad primuz ergo dicenduz q maliciã sub ratione malicie nullus vnquã voluit: sed ẋm q peccatum estimatur bonuz ipsi peccanti: quasi quietãs corruptuz appetituz: propter boc scõz se desiderat. ¶ Ad secũdũ dõz q res nõ habet speciẽ neq̃ denoiatur a causis ꝓmis: sed a causis ꝓximis. corruptio ergo nature que ẽ infectio fomitis nõ est ꝓxima cã cuiuslibet pcti: cum aliquãdo hõ sine aliquo incẽtiuo corupiscentie pctm eligat: sz est cã ꝓxima: qz ex corruptiõe nãe ineſt boi q̃dã debilitas: vt facilius i pctm ruat: z iõ nõ oz q oẽ pctm pp boc ex ifirmitate esse dicatur. ¶ Ad tertiũ dõz q error ille ex quo omne pctm ꝓcedit est erroz electionis ẋm quẽ pbs oẽm maluz ignozantẽ esse dicit. hec autẽ ignozãtia nõ causat inuoluntariũ. imo ẽ ex volũtate cãta: qz ex ipsa iclinatõe corrupte volũtatis i pctm que ẽ p habitũ vel passionem consequit vt hoc q̃si bonũ aliqꝺ eligat quod voluntati placet. vnde ex tali ignozãtia nõ dicimus pctm in filiũ: pctm enim in filium est quãdo ꝓncipalis cã pcti est ignorantia. ¶ Ad 4.m dõz q peccatũ in. s. s. nõ est desperatum ex pte medici curãtis. s. dei q imẽsitate siue misericordie quẽlibz in statu vie saluare põt: sz est desperatuz ex pte ipsius mozbi: qui quãtũ in se ẽ oẽz viã curatiõis excludit: vt ifra patebit. ¶ Ad 5.m dõm q quãuis sit vna maiestas trium ꝓsonaruz: tñ ꝓsone

Universidad de Deusto
Biblioteca

distinguunt ꝓprietatibus psonalibus:ꝛ etiã quedã appropriãt vni que nõ appropriant aly psone:ꝛ ꝟ hoc cõtingit ꝙ aliquod pctũ dicit eẽ spãliter i filiũ vl i.ſ.ſ.duplicite. vel qz male sentit de his q̃ sũt propria filij vel spiritus sancti:ꝛ sic non accipitur hic peccatuz i .ſ.ſ. vel quia peccatur contra appropriatum filij vel.ſ.ſ.ꝛ sic hic sumitur peccatũ in spiritum sanctum.

¶ Utꝛ pctũ i.ſ.ſ.sit determinatũ genus pcti. II.

D secundũ sic procedit. videtur ꝙ pctũ i.ſ.ſ.nõ sit determinatũ genus pcti. Sicut.n.pctũ qõ ex idustria geritꝫ est pctũ i.ſ.ſ.ita pctũ qõ est ex ifirmitate ẽ in patrẽ:ꝛ qõ ẽ ex ignoratia ẽ in filiuz: sed pctũ ex ifirmitate nõ noiat determinate aliqõ genus peccati:ſz pcti circũſtãtia. ergo nec pctũ i.ſ.ſ.ẽ determinatuz genus pcti. ¶ P. peccare ex idustria vel certa malicia: est peccare ex electiõe vt dictuz:ſz vnuſqſq̃ habẽs habitũ viciosuz ex electiõe peccat. vt ex.7.ethi.p3. vbi distinguit itẽperatuz ꝟtra incontinentẽ:quoꝝ primus habẽs habituz ꝑ electionẽ peccat:ſecũdus ꝑ passionẽ. ergo peccare ex habitu ẽ peccare ex certa malicia:qõ ẽ pctũ i ſpiritũ ſanctũ. ſz pctũ ex habitu procedẽs nõ noiat determinatũ genus peccati. ergo nec pctũ in spiritũ ſcũ. ¶ P. i ſra assignatur diuerse spẽs pcti i spirituz ſanctũ. vt dſperatio: obſtinatio: ꝛ multa huiuſmõi:ſz iſta se habẽt ad oẽ genus pcti:qz nullũ genus pcti ẽ quod iterdũ ex dſperatiõe oziri nõ possit: ꝛ ſic de alijs. ergo pctũ i ſpirituz ſanctũ nõ ẽ determinatũ genus peccati. ¶ P. pctũ i ſpiritũ ſanctuz dicit quod est cõtra appropriatus ſpiritus ſancti:ſz oẽ peccatuz mortale ꝟtrariat gratie q̃ appropriat. ſ.ſ. ergo oẽ peccatũ mortale ꝟ dici i ſpiritũ ſanctuz. ¶ P. moꝛs aĩe ẽ vt Augu. dicit ſe paratio aĩe a deo:ſz quodlibet peccatum mortale separat aĩaz a deo. ergo qõlibet mortale ẽ ducẽs ad mortẽ:ſz peccatuz ad mortẽ ẽ peccatuz i ſpirituz ſcũ vt magiſter dicit ergo qõlibet mortale ẽ pctũ i ſpũ ſcũ.

Sed contra quodlibz genus peccati distinguit ab alijs generib⁹:ſz pctũ i ſpũ ſcũ ẽ qõdã genus pcti grauius ceteris. vt magiſter dicit. ergo ẽ determinatũ ꝛ distinctuz ab alijs. ¶ P. pctũ i ſpũ ſcũ cuz ſit irremiſſibile ꝛ irremiſſibile:ſz iſte differẽtie sũt maxie distãtes. ergo multo magis distincta genera pctõruz facient q̃ alique alie pctõruz differẽtie.

Respondeo dicẽdum ꝙ vt supra dictuz ẽ peccatũ in ſpũ ſcũ dicit qõ ẽ ex certa malicia vel idustria ſiue electiõe:qõ idẽ ẽ. Quod autẽ aliquis ex certa deliberatiõe actuz pcti eligat nõ ipulsus aliq̃ paſſiõe põt cõtingere dupl'r. aut ꝑ positionẽ alicuius i eligente ꝑ quod iclinat in talẽ actuz:ſicut in ſibi ſimilẽ. ſic enim oĩs habẽs habitũ vel pcti vel virtutis iclinat in actus ſimiles ſuis habitibus:qz nãlis appetitus rei ẽ in id quod ſibi ſimile ẽ:ꝛ hoc modo gcunq̃ habet habitũ itemperãtie eligit actum intẽperantie:ꝛ ſic de alijs pctis. Alio aũt modo ex certa deliberatiõe pctũ eligit quãdo volũtas reuocit illud ꝑ quod bõ a pctõ retrahi possz. vbi gratia aliqs ꝓpter expectationẽ futuri ꝓmy abſtinet a pctõ. ſi ergo aliqs ſpem futuri ꝓmy abyciat volũtarie vel aliquid huiuſmodi qõ a pctõ retrahebat eliget hoc qõ ſibi erit delectabile ſz carnẽ q̃ſi ꝑ se bonũ:ꝛ ita ex certa malicia peccabit. Sumẽdo ergo primo mõ peccatũ ex electiõe nõ noiat aliqõ genus pcti determinatũ:ſz q̃dam pcti circũſtãtia. vt. ſ. actus ex hitu ꝓcedat:qõ i oĩbus gñibus pctõruz cõtingit: ſed i mõ ſpãle pctũ dicit qõ ex electione ꝟtingit: qz ſpãle pctũ dicit ex ſpãli obiecto: hoc autẽ est ſpãle obiectuz volũtatis in quo peccat. ſ. hoc qõ a pctõ natum erat retrahere cui volũtas dissentit ab eo ſponte recedens. peccatum autem in ſpiritum ſanctum nõ ꝓprie dicitur illud quod ex electiõe procedit primo modo: ſed quod ſecũdo modo ex electiõe procedit: quia peccata ꝛ ſpecificantur ꝛ noiantur ab obiectis. obiectuz autez in hoc peccato est hoc qõ a peccato retrahebat. ꝛ iſtud est bonitas quedaz vel aliqs effectus ſpiritui ſancto appropriabilis. ꝛ ideo peccatuz in ſpirituz ſanctum determinatũ genus pcti noiat.

Ad primum ergo dicẽdum ꝙ cuz aliquis hoc ſecũdo modo ex electione peccat quod ꝓprie peccatũ in ſpiritũ ſanctũ dicit cõſideranꝫ ibi duo actus: quoruz vtrũq̃ pctũ ẽ:ꝛ ꝑmus est causa ſcdi. Uerbi gratia: aliquis vno actu volũtatis ꝑmia eterna ꝓtenit eorum ſpem a ſe abyciens:ꝛ in hoc ipso peccat:ꝛ quia deſperat de premio incidit in actuz fornicatiõis:ꝛ hic actus i eo ex certa electione prouenit ꝓpter precedentem actum. vnde patet ꝙ cũ dicit peccatuz ex idustria ipſa idustria q̃ notat esse causa pcti ẽ qõdaz pctũ ꝛ ẽ determinatuz pcti genus:ꝛ hꝫ ꝓprie ẽ pctũ in ſpũ ſcũ:ſz ifirmitas vel ignoratia nõ noiat peccatũ aliqõ:ſz penã tñ. ꝛ ideo ex ea nõ designat ſpãle pctũ. ¶ Ad ſecũdũ ꝑz reſpõſio ꝑ ea que dicta sũt. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdum ꝙ pctũ i ſpiritũ ſanctũ nõ dicit ille actus ſcõs q̃ ex primo: vt dictuz est: causat: niſi forte ſz ꝙ virtus ꝑmi actus manet in eo: sed ipse primus actus est ꝙ prie pctũ i ſpiritũ ſanctuz. ꝛ iõ nõ ẽ inconueniẽs vt ex vno determinato pctõ oĩa pctã possint oziri. vt supra dictuz ẽ. ¶ Ad quartuz dicendũ ꝙ cõtrariari gratie contingit dupliciter: primo directe ꝑ ſe. ꝛ hoc fit dum aliquis gratiam actualiter deſpicit: vel aliquid ad gratiã ꝓtinẽs. ꝛ ſic opponit gratie pctũ i ſpiritũ ſanctuz. ſcõo indirecte ꝛ q̃ſi ex cõſequenti: ꝛ ſic omne pctũ mortale gr̃e opponit: qz ꝓ pctũ mortale querit aliqd qõ ſimul cũ gratia eẽ nõ põt. ¶ Ad quintũ dicẽdũ ꝙ pctũ mortale quãtũ ad aliqd ẽ ſile mortis. ꝛ quãtũ ad aliqd egritudini. iquãtũ.n.separata deo qui vita ẽ: mortis ſimilitudinem habet: ꝛ hec est moꝛs primo, inquantuz autem adhuc manet possibilitas redeundi ad vitam hꝫ ſilitudinẽ egritudinis ducẽtis ad mortẽ ꝟdẽnationis: que ẽ moꝛs ſcõa: q̃ oĩo ſilitudinẽ mortis retinet: dũ ꝑ eã hõ a deo separat. ꝛ ad vitã gr̃e possibilis redit⁹ nõ ẽ. ſicut aũt i egritudib⁹ cozpalib⁹ q̃dã sũt curabiles: q̃dã ãt nõ: q̃tũ ẽ de nã morbi: ꝛ he dicũt ifirmitates ad mortẽ: ita ẽt in pctis illa tñ pctũ mortaliũ ad mortẽ dicit: q̃ q̃tũ i ſe ẽ irremiſſibilia sũt. ꝺ q̃ pctũ eẽ mortale a morte ꝑia: sed ad mortẽ ꝓpter moꝛtez secũdaz.

¶ Utꝛ ſpes pcti in ſpũz ſcũ ꝟueniẽter assignet i ſra. III.

D tertium sic ꝓcedit. vt ꝙ icõueniẽter assignet i ſra ſpes pcti in.ſ.ſ. Nullus.n.desperare põt credẽs remiſſionẽ pctõꝝ in eccl̃ia fieri: ſz negare remiſſionez pctõꝝ ẽ ifidelitatis. q̃ desperatio ẽ ſpes ifidelitatis: ꝛ nõ pcti in ſpũz ſcũ. ¶ P. illud qõ ẽ ifinituz nullus põt nimis extẽdere: sed mĩa dei ifinita est. q̃ nullus peccat ex hꝫ ꝙ dei misericordiã nimis extendat: ꝛ ita vt ꝙ nimis ꝑſumere de dei misericordia nõ sit pctũ i.ſ.ſ. vl ſpes eius ¶ P. accidẽtia nõ cõſtituũt ſpẽm: ſz impnia ẽ quoddã accidens pcti: ſicut duratio cuiuſlibet rei ẽ accidẽs eius. qõ ſoluz impenitẽtia dicere vł: vt in pctũ vſq̃ ad mortez duret: ergo impnia nõ ẽ aliqua ſpes pcti. ¶ P. preteritũ ꝛ futurũ nõ diuerſificat ſpẽm: ſed impnia: ꝛ obſtinatio nõ differunt niſi ꝟ preteritũ ꝛ futuꝝ: qz impnia est ex hoc ꝙ de preteritis cõmiſſis hõ nõ penitet. obſtinatio aũt est in hoc ꝙ futuris cõmittẽdis firmiter ꝓpoſito inheret. ergo ipnia ꝛ obſtinatio nõ sunt due ſpes peccati in ſpirituz ſanctum ¶ P. vitas appropriat filio q dicit Jo.13° Ego suz via vitas ꝛ vita: ſz pctũ i filiũ ẽ qõ ẽ ꝟtra appropriatũ filij. q̃ impugnatio veritatis nõ est pctũ in.ſ.ſ.ſz in filiuz. ¶ P. inuidia ẽ vnũ capitale viciozũ. vt supra dictuz ẽ:ꝛ nõ ẽ grauius inter ea. ſz alia pctã capitalia nõ ponũtur ſpes pcti in.ſ.ſ. ergo nec inuidẽtia fraterne gratie ꝺ peccatuz in ſpirituz ſanctuz dici. ¶ P. oppoſitorum generum diuerſe sunt ſpes: ſz peccatum in ſpirituz ſanctum: quod ẽ ex certa malicia ex oppoſito diuiditur cõtra pctũ in patrẽ vel filiuz: quod ẽ ex infirmitate vel ex ignoratia: cũ igitur quodlibet pctũ ꝑdictoruz: vt dſperatio: ꝓſumptio: ꝛ huiuſmõi possit ex ifirmitate vel ex ignoratia accidere: videtur ꝙ nõ ꝟueniẽter assignetur ſpes peccati in.ſ.ſ. ¶ P. aliquis nõ peccat ex electiõe: prout pctũ in.ſ.ſ. ex electiõe dicitur: niſi remoueant oĩa q̃ a pctõ retrabere possũt: quolibz eniz retrahente manẽ: ꝛ peccatuz nõ eligitur: ſz oĩa retrabẽtia a peccato non tolluntur: niſi ꝙ omnia ſex enumerata. ergo nullus iſtoruz .6. ꝑ ſe ſumptuz ẽ ſpes peccati in.ſ.ſ.ſz simul accepta ꝑ modũ partiuz integraliuz faciũt vnuz pctũ in.ſ.ſ.

In cõtrarium est quod in littera ꝺterminatur ꝑ auctoritates ſanctorum.

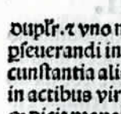
Respondeo dicẽdum ꝙ ſicut dictum ẽ pctũ in.ſ.ſ. ꝓprie loquẽdo ſcõz ꝙ ẽ determinatum genus pcti conſistit in actu voluntatis abyciẽtis id ꝑ quod aliquis a pctõ retrahitur: contingit autẽ hoc dupliciter: retrahitur eniz aliquis a pctõ ꝛ optatur bonuz ꝓpter ſe ꝛ aliquis ꝓpter aliud: ꝓpter aliud aũt dupl'r. vel ad vitanda ſupplicia vel ad conſequẽda premia: ꝛ neutꝛ virtuoſi est: qui bonum ꝓpter ſe operatur: ꝛ malum ꝓpter ſe fugit: ꝛ hec duo tollũtur ꝑ ꝓſumptionẽ q̃ priuat timorẽ ſupplicioruz: ꝛ ꝑ dſperationẽ q̃ tollit ſpem ꝓmioruz: ꝓpter ſe eniz aliquis opatur bonuz vel fugit maluz. quãdo mouetur principaliꝫ ex aliquo quod in ipſo actu virtutis vel peccati ẽ: hoc autẽ ẽ dupl'r. aliquid eniz potest conſiderari in actu virtutis vel vicy: vt ẽ quoddã humanũ bonũ: ꝛ aliquid vt ẽ quoddã diuinuz. Si ergo ꝟideretur actus pcti ex parte eius quod ẽ bũanuz in actu: ſic duo possunt ibi eẽ. ſ. delectatio indebita ꝛ ꝺformitas actus: ꝛ ex vtroq̃ aliquis a pctõ retrahitur: ꝛ ſcõz hoc sunt due ſpes pcti in.ſ. ſcũ. ſ. obſtinatio ꝛ ipenitẽtia: quia ꝑ obſtinationẽ aliqs firmiter adheret ꝺlectatiõi ac ſi nõ eẽt incõpetẽs. ꝑ impenitẽtiaz autẽ nõ vitat ꝺformitatẽ q̃ ẽ in actu q̃ erat ratio penitẽdi. Diuinuz autẽ in actu virtutis: qõ ẽt a pctõ retrahit ẽ duplex. vnũ. ſ. veritas fidei q̃ſi dirigẽs. ꝛ aliud ſicut inclinans. ſ. ipſa gratia p.ſ.ſ. in eccleſiã diffuſa: contra primuz ẽ ipugnatio veritatis agnite: cõtra ſcõm inuidẽtia fraterne gratie. Quidã autẽ ſic accipiũt distinctionẽ baruz ſperuz. dicũt.n.ꝙ pctũ in.ſ.ſcũ opponitur ſpãliter gr̃e ꝓniali: per quã fit remiſſio pctõruz. ad remiſſionẽ autẽ peccati q̃daz exigunt ex parte remittẽtis: q̃daz ex parte eius cui remittunt. ꝛ q̃daz ex parte eius ꝑ quod fit remiſſio: ex parte remittẽtis cõcurrunt duo. ſ. misericordia: ꝛ ꝟtra hoc ẽ ꝺſperatio: ꝛ iuſticia: ꝛ ꝟtra hoc ẽ ꝓſumptio: ex parte eius ẽt cui remittunt duo. ſ. propoſituz non peccandi: ꝟtra quod ẽ obſtinatio ꝛ dolor ꝺ ꝓmiſſis: ꝟtra quod ẽ impnia: ex ꝑte eius ꝑ quod fit remiſſio duo. ſ. fides eccleſie: ꝟtra quã ẽ ipugnatio veritatis agnite: ꝛ gratia q̃ datur in ſacramẽtis: contra quã ẽ inuidẽtia fraterne gratie.

Ad primuz ergo dõm ꝙ dſperatio ſcũz ꝙ ẽ ſpes pcti in.ſ.ſ. nõ prouenit ex hoc ꝙ aliqs neget remiſſionẽ pctõruz: ſz quia remiſſionẽ pctõruz quã fieri credit vt liberius vacet pctis: ſponte a ſe abycit: dum non vult tẽdere in hoc ꝙ remiſſionẽ pctõrũ conſequatur. ¶ Ad ſcõz dicẽdum ꝙ ꝓſumptuoſus nõ peccat ex hoc ꝙ dei misericordiaz nimis magnã arbitret: ſz quia iuſticiaz eius contẽnit: ꝛ i hoc ẽt misericordie ꝺrogat: abutẽs ea ac ſi nõ eẽt iuſta. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdum ꝙ ſicut ꝑſeuerantia dicit

dupl'r. ꝛ vno modo ẽ virtus ſpãlis ꝓout dicit ꝓpoſituz ꝑſeuerandi in bono incepto vſq̃ ad finẽ: ꝛ alio modo ẽ circunſtantia aliaruz virtutuz: ꝓout dicit actualẽ durationẽ in actibus virtutuz vſq̃ ad mortẽ: ita ẽt ꝛ impenitẽtia ſz ꝙ dicit ꝓpoſituz non penitẽdi ẽ ſpes pctĩ in.ſ.ſ. ſcõz autẽ ꝙ dicit ꝑmanẽtiaz in pctõ vſq̃ ad mortẽ negando pcti penitẽtiam: ſic ẽ accidẽs vl circunſtantia aliorum pctõruz.

¶ Ad quartũ dicẽdum ꝙ obſtinatio ꝛ impnia nõ differũt ſm ꝑteritum ꝛ futuꝝ. põt.n. aliquis dici impenitẽs qui ꝓponit ẽt ꝺ pctis q̃ faciet non penitere: ſz differunt ſcõm diuerſa q̃ in pctõ attẽdunt: q̃ rñdẽt eis quaſi obiecta. vt in ꝑma aſſignatione dictuz ẽ. ¶ Ad quintuz dicẽdũ ẽ ꝙ veritas: ſapiẽtia: ꝛ huiuſmõi possunt dupl'r conſiderari: vl ſm ꝓpriaz rationẽ: ꝛ ſic appropriãt filio: vl ſz ꝙ habent rationẽ doni: ꝛ ſm hoc appropriantur ſpiritui ſancto: qui est primũ donuz in quo oĩa dona donantur. vt in lib. ꝓmo di. .18. dictuz ẽ: ꝛ ita aliquis impugnãs veritatẽ agnitã ex certa malicia in.ſ.ſ. peccat. ¶ Ad 6ᵐ dicẽdũ ꝙ inuidia põt eẽ duplex: q̃dam q̃ ẽ ꝺ proſperitate vl exaltatiõe hois: ꝛ q̃dã q̃ ẽ de exaltatione gratie: ſicut ꝙ multi ad dei gratiam cõuertunt vl aliquid huiuſmõi: ꝛ talis inuidia ſoluz ẽ pctũ in .ſ.ſ. non quidẽ inuidia fratris: ſz inuidia fraterne gr̃e. ¶ Ad 7ᵐ dicẽdum ꝙ quodlibz iſtoruz q̃ dicta sunt põt dupl'r accidere. vno modo ex hoc ꝙ ꝑ ſe voluntas tẽdit in vnũ q̃dcz ipſoruz. vt qz aliquis nõ vult hr̃e ſpem ꝺ futuris ꝓmyſ: aut non vult veritati note aſſentire: ꝛ ſic ꝺ alijs: ꝛ he tantũmodo sunt ſpes pcti in.ſ.ſ. quia ſic per ſe loquẽdo est dſperatio vel ꝓſumptio: ꝛ ſic de alijs quando voluntas ꝑ ſe i actũ dſperatiõis labitur. Scõo modo põt accidere ex aliquo exteriori vt ꝓpter defectum rationis regẽtis: vel ꝓpter aliquẽ impetuz alicuius impellẽtis: ſicut quando ꝑ infirmitatẽ vel ignorantiaz aguntur: ꝛ ſic non sunt ſpes peccati in ſpirituz ſanctuz: quia ſic non ẽ dicẽdus aliquis dſperatus ꝑ ſe: ſz ꝑ accidẽs. ¶ Ad octauum dicẽdum ꝙ quãuis multa sint que a peccato retrabere possunt ſecunduz que diſtincte sunt ſpecies peccati in ſpirituz ſanctuz: tamẽ aliquis ꝓpter vnum illoruz tantũ a peccante retrabitur ꝛ alius ꝓpter aliuz: ꝛ ideo non oꝑtet vt oĩa ſemp cõcurrãt ad hoc ꝙ sit pctũ in ſpiritũ ſanctũ.

¶ Utꝛ pctũ in ſpũ ſcũ sit irremiſſibile. IIII.

D quartum sic ꝓceditur. Uidetur ꝙ peccatuz in ſpiritũ ſanctum non sit irremiſſibile. Remiſſio enim peccati fit per gratiaz: ſed vbi abundauit delictuz abundauit ꝛ gratia. Roma. quinto. Cum ergo peccatuz in ſpiritum ſanctuz ſit grauiſſimũ: videtur ꝙ maxie sit remiſſibile. ¶ Preterea. charitas ẽ perfectioꝛ ſpe: ꝛ fides ꝓioꝛ ea: ſed peccatum oppoſitum fidei. ſ. infidelitas: ꝛ oppoſitum charitati: ſcilicet odiũ sunt remiſſibilia. ergo ꝛ deſperatio que opponitur ſpei ẽ remiſſibilis: ꝛ eadem ratione alie ſpecies peccati in ſpiritus ſanctuz. ¶ Preterea. quatuor dicuntur in nobis: ſicut penalitates ex peccato primi hominis ꝓueniſſe: ſcilicet ignorantia: infirmitas: concupiſcẽtia ꝛ malicia: ſed infirmitas ꝛ ignorantia excuſando peccatũ remiſſibile ipſuz reddũt. ergo ꝛ eadem ratione malicia: ꝛ ita peccatum in.ſ.ſ. quod est ex certa malicia remiſſibile erit. ¶ P. in hoc dicit hõ ab angelo differre ꝙ homo habet vertibilitatez electiõis mutabilẽ: angelus vero ĩmutabilem. qz ab eo ꝙ ſemel eligit nunq̃ remouetur: ſed peccatuz in.ſ.ſ. ẽ peccatuz hois. ergo ſi hõ ꝑ electionẽ in ipſuz conſentiat iterum põt banc electionez mutare ꝛ ab eo diſcedere: ſz pctũ remittitur ꝑ hoc ꝙ ab eo recedit: ergo peccatum in.ſ.ſ. est remiſſibile. ¶ P. irremiſſibile tollit põz remiſſiõis. cũ ergo ꝺ pctũ in.ſ.ſ. irremiſſibile aut negatur potẽtia remiſſionis ex ꝑte

Universidad de Deusto
Biblioteca

remittẽtis:aut ex parte eius cui fit remissio:nõ primo modo:q; potẽtia ipius dei qui solus pctã dimittit:ẽ infinita ad oĺuz peccatoz remissionẽ se extendẽs:sil'r nec scõo modo q; potẽtia ad remissionẽ ex parte eius cui fit remissio ẽ libez arb.in statu vie existẽs: qõ etiã post pctm i.s.s.manet ergo pctm in.s.s.nullo modo est irremissibile.

In contrarium sũt auctozitates que i ĺra induntur.¶ P.pctm virtuti opponit:sed de virtute pfectissima.s.charitate dr ꝑme Loz.13.q nũq; excidit:qnãuis multi eã amittant.ergo & pctm in.s.s.qõ est grauissimũ peccatoz õbet dici irremissibile & si;quãdoque remittatur.

Respondeo dicẽdu; q; de pctõ i.s.s.duplex ẽ opinio:vt ex ĺra colligi põt:quidã.n.accipiẽtes impnias ꝓout ẽ circũstãtia peccati.vt dcm est: assignãt gnẽ spẽs pcti i.s.s.q̃.s.supra ipenitẽtie ꝺnũerate sũt: & dñt q; nulla illaz speciez hz cõplete rõnez peccati i spiritũ scm:nisi scõs q; adiũgit ei hec circũstãtia:vt.s.vsq; ad mortẽ i desperatiõe vel obstinatiõe perdurẽt:& hz boc dicitur pctm i spm scm irremissibile:q; nũquã remittit vel remitti põt:q; post mortẽ hõ ꝺfirmat i gratia vel i peccato hz q; fuit i statu mortis sue:vt dr eccles.xi.Lignũ i quocũq; loco ceciderit ibi erit.Sz istõ nõ vr ee ꝺueniẽs: q; hz hoc oẽ peccatuz qõ vsq; ad mortẽ perdurat irremissibile ẽ:siue sit i patrẽ siue i filiũ:& ita pctm in.s.s.nõ eẽt alio modo irremissibile q̃ pctm i patrẽ vel filiũ:qõ est ꝺtra textũ euãgely. Nisi forte diceret:q; oẽ pctm i patrẽ vel i filiũ ẽ pctm veniale.q; Hzego.dicit i quarto dialogozuz pctã venialia etiã post hãc vitã remitti.Sz hoc ẽ expsse falsuz:ga ignozãtia nõ sic semp excusat pctm vt nõ sit dãnabile:sed vt sit minus dãnabile.Et iõ aly dicũt q; ipenitẽtia q̃ dicit cõtinuã durationẽ pcti vsq; ad mortez nõ ẽ necessaria ad hoc q; sit pctm i spm scm:q; etiã vno solo motu volũtatis põt hõ in.s.s.peccare:sicut & i ceteris peccatis ꝺtingit:& hz dos assignãtur spẽs pcti i.s.s.vi.sicut dictuz ẽ:hz dos autez opz dicere q; pctm i spm scm nõ dicit irremissibile:q; nũquã remittat:sed q; nõ hz õ se aptitudinẽ ad hoc q; remissibile sit:& B ꝓcipue ꝓpter tres causas.vna ẽ ex causa mouẽte ad peccãduz:quãdoq; n.ifirmitas vel ignozantia ad peccãduz pctm cãnt q̃ nata sũt pctm excusare i parte vel in toto ꝓpter hoc q; ĩuolũtariuz causant vel simplr vel hz qd:et tũc pctm remissibile dr qõ habet i se vnde facile remittat:ꝓpter boc q; ex causa excusante pcedit.Peccatũ autẽ qõ ex idustria fit nullã rõnẽ excusationis habet:& iõ dr irremissibile:q; nõ habet i se vnde excusẽt:&,ꝓpter hoc ad remittẽduz fit facile.Scõa ẽ ratio sumpta ex mõ incliatiõis volũtatis i pctm:q; vt pbus dicit i.7.etb.Finis in operabilib9 ẽ sicut pricipiuz idemõstrabile i speculatiuis. erroz autẽ i speculatiuis qui ẽ circa pricipia idemõstrabilia difficile remoueri potest:eo q; nõ pñt accipi aliqua magis nota per q̃ erroz imꝓbeť:ita ẽt i ꝓacticis quãdo aliquis alicui pctõ vt fini adheret:quasi i eo suã beatitudinẽ cõstituẽs:nõ põt tali peccato de facili remediũ adhiberi: q; nihil ẽ aliud magis a peccãte dilectuz:ꝓpter cuius ꝓsecutionẽ hec i quo vltimũ finẽ ponit dimittat.Quicũq; ãt ex electiõe peccat vel ex idustria:adheret pctõ qõ eligit q̃ si p se bono:& sic fini:& iõ tale pctm nõ de facili medicinã recipit.vnde pbus i.7.etbi.per boc oñdit q; incõtinẽs:q; ex passiõe peccat:siue ifirmitate facilius curaꝛ q̃ intẽperatus:qui peccat ex electiõe siue ex idustria:& he due ꝓdicte cause oñdunt causaz irremissibilitatis nõ soluz in peccato qõ ꝓprie dr in.s.s.hz etiã i quolibet pctõ qõ ex electione fit.Tertia aũt causa que ꝓprie pctm i.s.s.respicit sumit ex eius obiecto:q; pctm i.s.s.ẽ ex boc q; volũtas a se repellit id per qõ remissio pctõz fit.Vñ sicut egritudo diceret incurabilis que fastidiũ medicine faceret:ita & peccatum irremissibile dr per cuius actuz spũalis medicina directe repellit:& tamẽ sicut ille morbus corporalis virtute dine miraculose curari põt:ita & hz peccatũ per misericordiaz diuinã quasi miraculose remitti potest.

Ad primum ergo dõm q; pctm in.s.s.ꝓcludit viã gratie:& iõ peccato i.s.s.manente ex parte ipius peccãtis nõ remanet facultas ad grãm:sed remoto isto peccato p imẽditatẽ dine misericordie põt poste modũ esse gratie abũdãtia si hõ maxime humiliet ꝓpter grauitatẽ precedẽtis peccati.¶ Ad scõm dõm q; spes directe est eoz in q̃ sicut i vltimũ finẽ tendimus:& iõ remotio spei tollit finẽ:& iõ desperatio ẽ irremissibile peccatuz sicut & error ꝓncipioz est insanabilis:charitas aũt nõ tãtũ est finis:hz & eoruz q̃ sunt ad finẽ.s.proximoz.& iõ si peccatur ꝺtra charitatẽ primi:nõ tamen ꝓpter hoc directe peccatur ꝺtra charitatẽ dei:vnde ex parte illa manet via ad curationẽ.Si aũt directe ꝺtra charitatẽ dei peccaꝛ put ẽ directoz finis:sic irremissibile peccatũ erit & i.s.s.& hoc est quãdo quis inuidet grẽ qua etiã reconciliatus est.¶ Silr etiã dõm de fide:q; infidelitas põt pcedere vel ex ignozãtia:& sic hz palliũ excusatiõis:& facile remittit vel ẽ ex certa malicia:& sic ẽ pctm i.s.s.qõ ẽ impugnatio veritatis agnite.¶ Ad tertiũ dõz q; malicia nõ causat iuolũtariũ:ficut infirmitas & ignozãtia:& iõ nõ opz q; peccatuz excuset vel alleuiet:sicut illa faciũt.Vel dõm q; malicia ex qua peccatũ qõ in.s.s.dicitur pcedit:noiat quẽdam actuz peccati vt actuz desperatiõis vel obstinatõis & hz:& nõ sumit fm q; est pena put dicit defectuz quẽdaz rõnalis aie fm quẽ in maluz facile iclinabilis est.¶ Ad quartũ dõm q; pctm aliqõ põt esse irremissibile duplr vel ex gñe pcti:& sic peccatuz in.s.s.irremissibile dr:vel ex statu peccantis:& sic oẽ peccatuz in.s.s.in quo via finiť ẽ irremissibile siue sit hois siue angeli:& fm hoc excipiť differẽtia hois & angeli:quia status vie in angelis finitur statim post primã electionez: nõ aũt sic est in hoibus.¶ Ad qntũ dõz q; cũ dicit peccatũ irremissibile nõ priuaꝛ potẽtia absolute ad remissionẽ sz magis aptitudo vel facilitas quedam.

¶ Utrum aliquis possit peccare in spiritum sanctuz in primo actu peccati. V.

Ad quintuz sic proceditur. Videtur q; aliquis in primo actu peccati nõ possit peccare in.s.s.sz q; hoc peccatũ ꝑexigat alia pctã. Dicit enim Ber.i quarto sermone sup cantica. Nemo repẽte fit sũmus: sz paulatim,pficere volo.ergo ecõtrario nullus repẽte fit pessimus:hz peccatũ in.s.s.ẽ grauissimũ.ergo nõ statim aliquis hoc peccato põt peccare.¶ P.Hze.in mozalibus exponẽs illud Job.39.Clamoꝛẽ ductuz ꝛc.dicit q; vicia que primo mentẽ inuadũt cũ quadã rõne boiez quasi psuadẽdo ad moduz ducis vincũt:sz postmoduz mens p diuersa vicia irrõnabilr dissipať:hz peccatum in.s.s.est maxime a psuasione rõnis recedens.ergo nõ põt esse primũ:sz opz q; sequať alia pctã.¶ P.pbs dicit i.5.etbi.q; nõ est i potestate hois vt statim iniusta operẽť:sicut iniustus facit:sed iniustus operať iniusta delectabilr & ex electione.ergo nõ est in potestate dominis vt statim & ex electione peccatuz faciat:quicunq; autez peccat in.s.s.ex electione peccat.ergo ꝛc.¶ Preterea.sicut spei oppõitur desperatio:ita meritis opponuntur demerita:sed spes presupponit merita. Est enim spes certa expectatio future beatitudinis ex meritis & gratia proueniens.ergo & desperatio psupponit demerita:& sic saltẽ hec spes peccati in.s.s.oportet q; ad alia peccata sequatur.¶ P.penitentia & impenitentia cũ sint opposita sunt circa idẽ:sed penitentia est doloꝛ de ꝓmisso

ergo & ipnia aliqua peccata cõmissa presupponit.

Contra pctõz q̃ hñt actꝰ distinctos:vnũ ad sui eẽ alterũ nõ psupponit:hz pctm in spm.s.hz actũ ab alys pctis distinctũ:q; ẽ abycere id p qõ gs a pctõ retrahi debet:hz volũtas se hz ad vtrunq; oppositoz.ergo potest hõ statiz in spm.s.peccare vl nõ peccare.

Respondeo dõm:q; sicut supra dcm ẽ in pctis:q̃rum vnũ dr ex altero nasci:non cõsiderať qd semp fiat:hz qd in pluri bꝰ contingat pp quãdã aptitudinẽ:quã hz vnũ pctm:q; ex alio frequenter oziať:sicut fraus assignať filia auaritie:que tñ põt ex luxuria vl ex alio vicio oziri:q̃uis ex auaritia sepiꝰ oziať.illud autẽ pctm hz aptitudinẽ.vt ex eo aliud oziať:cuius oẽm ẽ vehemẽtius appetibile:vt supra dcm est:hz ãt ẽ quod hz maiozẽ apparentiã boni.vnde illud pctm cuiꝰ oẽm maxime recedit a rõne boni:illud minime põt eẽ primum:hz q̃si sp vel frequẽtius ex alio oziturꝛ & tale ẽ pctm in spm.s.put spãle peccatum ponit.& iõ vt sepius & quasi semp segtur ad alia peccata:non tñ ita q; sit polẽ.vt ẽt hõ in primo actu pcti in spm.s.peccet:& precipue in duabus vltimis speciebus.s.impugnatio vitatis agnite & inuidentia gre q̃ reconciliati sumus:q; iste spes maiozem videntur habere distinctionem ab alys peccatis.Sed tamen hz etiam cõtingit in alys speciebus si diligenter consideretur: potest enim aliquis statim inspectis diuersozum hominum statibus abycere spem future glozie propter difficultatem perueniendi ad ipam:& ꝓpter delectationes eozum qui de ea nõ curant:& sil'r in hz aium suum vt suam voluntatẽ in oĩbus sequatur:quod est obstinatiõis:& sic de alys.

Ad primum q̃ dõm:q; nõ ẽ sile de pfectu vtutis & de casu i pctm:q; pla regruńť ad actũ virtutis q̃ ad actũ peccati:& ad actũ virtutis exigiť hõ p gram.sed in actu pcti p se ipm gs cadere potest.

¶ Ad scõm dicendum:q; Hrego.ibi assignãs oziginẽs vicioz consideraꝛ id quod sepius accidit:nõ quin alr possit accidere:hz enim ad mozalem pertinet:& etiam ad nãlem:quia cãe nãles & multo plus mozales deficiunt i minoꝛi parte:quia non sunt necessarie.¶ Ad tertium dõm: q; pctm in spm.s.vt supra dictum est non ẽ hoc mõ ex electione sicut hñs habitum ex electiõe peccat:imo per actus pctm in spiritũ.s.pcedẽtes habituz aliqs habitus acgritur:& iõ obiectio nõ pcedit:qz iniustus ex electione peccat sic habẽs habitũ.¶ Ad qrtũ dõm:q; spes non semper ꝑexigit merita in actu:sed solum in ꝓposito sperantis.silr etiam & desperatio non opz q; psupponat aliqua demerita precedẽtia in actum.¶ Ad qntum dõm:q; pnia fm q; dicit actum non est nisi de malis preteritis:hz fm q; dicit hitũ quo quis dicitur penituus non exigit q̃ aliqua pctã cõmiserit:sed q; beat hoc ꝓpositũ:vt si contingeret ipz peccare q; statim peniteret:ita ẽt ad rõnem impnie suffic: vt aliqs nunq̃ peniteat de pctis si que ꝓmittet.

¶ Utrꝫ Adã peccaverit in spm sanctum. VI.

Ad sextuz sic proceditꝛ. vr q; adã i spũm sãctũ peccauerit:nõ.n.peccauit i prem:qz nõ peccauit ex ifirmitate:neqz ẽt in filiũ:qz nõ ex ignozãtia:cũ infirmitas et ignozãtia añ pctm nõ fuerit.q̃ relinq̃ť q; peccauit i spm.s.¶ P.nimia psũptio de dei mia ẽ pctm i spiritũ.s.sed adã peccãs de dei mia cogitauit:vt Aug.dicit vt supra.dis.zz. Habitũ ẽ.q̃ vr in spm.s.peccasse.

Lótra peccauit appetẽdo sciaz:hz scia appropriať filio q̃ magis peccauit i filiũ q̃ i.s.s.¶ P.Aug.dicit q; q̃uis adam non fuerit seductus in boc in quo mulier tamẽ in hoc seductus est q; credidit veniale quod mortale erat:sed peccatum quod est ex seductõe ẽ pctm in filiũ.

¶ Itẽ videť q; primus angelus i.s.s. (q̃ peccauit i filiũ. peccauerit:irremissibilitas enim est ꝓprietas pcti i.s.s.sed peccatum primi angeli fuit irremissibile.ergo fuit in.s.s.

¶ P.eodem gñe pcti quo tunc peccauit dyabolus:etiaz nũc peccat:sed nũc peccat i.s.s.quia iuidet gratie que i sanctis operatur.ergo & tũc i spiritum scm peccauit.

Sed contra peccatum primi angeli fuit ex boc q; potẽtiam iozdinate appetyt:sed potẽtia appropriatur patri.ergo peccauit in patrẽ.¶ P.pena nõ precedit culpã:sed malicia computať iter penas peccati.ergo ex malicia nõ potuit esse primi angeli primum peccatum:quod nullum peccatum precesserat.

Respondeo dicẽdum q; quidã dicũt q; pctm primi hois & peccatũ demonis nõ fuit neqz in patrẽ neqz i filiuz neqz i.s.s.be eniz nõ sũt differẽtie peccati absolute accepti:sed pctõ qõ ptigit i natura corrupta. infirmitas enim & ignozãtia & malicia ex pctõ naturã corruptã cõsequũtur.Sz sciẽdũ q; q̃uis ifirmitas nullo modo i natura itegra iueniri possit:& ita nec peccatũ in patrẽ tamẽ iguozãtia aliquo mõ i natura itegra inueniri potuit:nõ scõm q; ignozãtia dicit priuatiue:hz hz q; dicit negatiue:sic eniz est defectus ꝓsequẽs itellectũ creatũ iquãtũ creatus ẽ:ex boc.n.deficit a perfecto lumine itellectus i creati:vt nõ oia sciat:vel saltẽ non oia actu cõsideret:& ex tali nesciẽtia pctm ꝓueniẽs peccatũ i filium dici potest: & similiter etiã malicia ex qua pctm i.s.s.procedit:nõ oz q; sit pena:sed est aliqs actus peccati.vt supra dictũ ẽ. vnde & i materia itegra potuit esse peccatũ i filiuz & i.s.s.Sciendum tamẽ q; primus actus peccati primi hois & angeli nõ fuit i.s.s.prout pctm i.s.s.est spãle pctm qõ hz ex ipso obiecto pcti:vter q̃.n.peccauit altitudinẽ ꝓpriam appetẽdo:& iõ quãtũ ad genꝰ pcti fuit pctm supbie:hz q̃tũ ad circũstãtiã pcti vtrũq; fuit pctm i filiũ:qz vterq; peccauit ex B q; nõ cõsiderauit ea q̃ cõsiderãda erãt ad euitatiõez pcti: nõ aũt fuit pctm primũ eoz ex B q; ꝓpria volũtate repugnarẽt spei vel alicui hz:sicut fit i peccato i spiritum scm.

Ad primũ ergo patet respõsio per ea que dicta sũt.¶ Ad scõm dõm:q; quãuis Adam peccans cogitaret õ dei mĩa:nõ tñ peccauit pctõ psũptiõis:qz nõ cogitauit se mĩaz ꝓsequi sine pnĩa:hz sil'de mĩa & de pnĩa cogitauit.vt Aug.ibidẽ dicť.¶ Alia duo ꝓcedim9:q̃uis primũ eoz nõ recte cõcludat.vt post dicet.¶ Ad 5m dõz q; pctm angeli nõ habuit irremissibilitatẽ ex gñe pcti:hz magis ex statu peccãti.vt supra dcm ẽ.& iõ rõ ii pcedit.¶ Ad 6m dõz q; ad pm actũ pcti in ãgelo:q; fuit actꝰ supbie:ꝓsecute sũt multe alie deformitates pctoz:vt inuidia odium:& hz:& iter illa potuit esse pctm i.s.s.¶ Ad septimũ dõm:q; peccatuz i patrẽ nõ dicit ex obiecto:hz potius ex cã:& ideo quãuis potẽtiaz appetierit:nõ sequit q; i pfez peccauerit: quia nõ ex ifirmitate peccauit.vñ & rõ illi filis:p quã ostẽdebatur q; hõ primus i filium peccauerit:nõ cõcludebat.

¶ Ad octauum dicẽdum q; malicia ex qua peccatum in spiritum sanctum esse dicitur:nõ oportet.vt sit pena peccati.vt dictum est:& ideo ratio nõ procedit:quãuis conclusio sit vera. ¶ Expositio textus.

Neqz hic neqz i futuro ꝛc.) Hoc ideo dicitur:quia quedã peccata i futuro etiã dimittũtur:sicut venialia quedã. vt Hzeg. dicit:nõ solũ quãtũ ad penã:hz etiã q̃tũ ad culpã.(Nõ p eo dico vt gs ozet) si pctm ad mortẽ itelligať pctm in.s.s. put pctm in spirituz sanctum regrit finalem impenitentiam scõm vnã opinionẽ sic itelligẽdũ est vt nullus pro talibus ozet:quia qui vsq; ad mortez in

Universidad de Deusto
Biblioteca

pctō moztali pdurat postmodū oronibꝫ nō iuuaſ. Si aūt ſumaſ ꝑ pctō i ſpiñ.ſ.ſm aliā opinionē: put non regrit finalē impniam: ſic intelligēdū ē: vt nō ozet ꝑ eo gs. i. quicūqꝫ: qz taliū ꝟuerſio q̄ſi miraculoſa ē. vñ ſicut ꝑ facien/dis miraculis nō qlibet ozat: ſꝫ magni ⁊ ſci viri: ita nec ꝑ taliū ꝟuerſione. tñ ꝫ formā verboꝝ nō ꝓhibeē oro ꝑ eo fieri: ſꝫ oñditur q̄ ꝓceptū de ozādo ꝑ ꝓmiſis fidelibꝫ nō ſe extēdit ad tales peccatores: qz pp ſui pcti enormitatez �

a deo: ſicut ſapia ait. Per me regnant reges: ⁊ tyranni per me tenēt terram. Unde ait Job de domino. Qui facit regnare ypocritā ꝓpter peruerſitatē ppli: ⁊ de populo iſrael dicit de⁹ Bedi eis regē in ira mea. Nocendi enim voluntas potest eē ab bois animo. Potestas āt nō niſi a deo: ⁊ hoc abdita aptaqꝫ iuſticia. Haz ꝑ potestatē diabolo datam iuſtos deus facit ſuos. De hoc etiā Grego. i moralibus ait. Tumoris elatio: non potestatis ordo in crimie ē: potentiā deus tribuit relationem vero potētie malicia nr̄e mētis inuenit. Tollamus ergo q̄ de nr̄o ē: qz non potētia iuſta: ſꝫ actione ꝓuana vānaſ. his auctoritatibꝫ alīſqꝫ plurimis euidē ter oñditur: q nō ē ptās boni vel mali cuicūqꝫ a deo equo: ⁊ ſi te lateat equitas.

¶ An aliquando reſiſtendum ſit poteſtati.

HIc orīt queſtio non tranſilienda ſilē/tio. Dictuꝫ eſt eni ſupra q ptās peccandi nocendiqꝫ non eſt boi vel diabolo niſi a deo. apl's āt dicit q q poteſtati reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Cū ergo diabolo ſit poteſtas mali dei ordinatiōe: eius ptāti non eē reſiſtendum vī. Sed ſciendum ē apl'm ibi loqui de ſeculari poteſtate. ſ. regē ⁊ p̄incipe: ⁊ huiuſmōi: quibus non eſt reſiſtendum in eis que iubet eis deus exhiberi. ſ. i tribus ⁊ huiuſmōi. Si vero p̄inceps aliquis vl diabolus iuſſerit aliquid vel ſuaſerit ꝓtra deuꝫ tunc reſiſtenduꝫ eſt. Unde Aug. determinās quando reſiſtendum ſit poteſtati in lib. de natura bōi ait. Si illud iubeat poteſtas: quod nō debes facere. hic ſane contemne poteſtatez timendo poteſtatem maiorem. Ipſos humanarum rerum gradus aduerte: ſi quid iuſſerit q̄curatoꝝ: nunquid faciēdum ē ſi contra, ꝓconſulem iubeatur. Rurſus ſi quid ipſe ꝓconſul iubeat: ⁊ aliud iubeat imperator: nunquid dubitatur illo contempto illi eſſe ſeruiendum. ergo ſi aliud imperator: aliud deus iubeant: contempto illo obtemperandum eſt deo. Poteſtati ergo hominis vel diaboli tūc reſiſtamus: cū aliqd contra deū ſuggeſſerit: in quo dei ordinatiōi nō reſiſtim⁹ ſꝫ obtēpam⁹. Sic enim p̄cepit deus: vt i malis nulli ptāti obediamus.

¶ Jam nūc bis itelligēdis atqꝫ ptractādis q̄ ad ꝟbi incarnati myſteriū ptinēt: de integra mentis ꝟſideratione intendamus: vt ineffabiliꝫ vel modicuꝫ aliqd fari deo reuelante intēdamus.

¶ Explicit liber ſcōs ſniarum de rerum creatione ⁊ formatione coꝛpoꝛalium ⁊ ſpūaliū ⁊ alijs pluribus ad ea pertinentibus.

¶ Diuiſio textus.

DEterminato de pctō quantum ad actum peccati: Dic ō/terminat de pō peccandi. Et diuiditur i partes duas. In p̄ima determinat de pō peccandi. In ſcōa continuat ſe ad ſequētem libzum ibi (Jam nūc bis intelligendus ⁊c.) Prima diuiditur in duas. In p̄ia ingrit: vtꝫ pō peccādi ſit a deo. In ſecūda determinat de obedientia que debeē eis q pōm platiōis a deo hñt. ibi (Dic oziturqueſtio non trāſilienda). Circa p̄mū tria facit. Prio mouet qōnem. 2° narrat opinionē quozundā: ibi (Putāt quidā pōm ⁊c.) Tertio determinat veritatē (Sed plurib⁹ ſanctoꝝ teſt. ⁊c.) (Dic oziturqō ⁊c.) Dic ingrit de obediētia debita bis q a deo potestatē hñt. Et p̄mo mouet qōnem. Scōo ſoluit. ibi. (Sz ſciendū ⁊c.) (Jā nūc bis ⁊c.) Dic continuat ſe ad ſequentia. Et p̄mo ponit continuationē. 2° aſſignat ordinem. ibi. (Dic eſt rōnis ordo ⁊c.)

¶ Qō I.

HIc eſt dupler queſtio. Prima ō pō peccādi. 2ª de obediētia. ¶ Circa p̄mū querunt tria. Primo vtruꝫ pō peccādi ſit bona ⁊ a deo. 2° cum ſm prelationis officiuꝫ aſſit ptās multa pctā perpetrandi que niſi quis in ſtatu prelationis eēt facere nō poſſet: vtrum eēt omnis prelatio a deo ſit. Tertium vtrum prelatio ſiue oñium ſit a deo in ordinatiōe nature iſtitute vel in punitione nature corrupte.

¶ Utrum potentia peccandi ſit a deo. I.

AD primū ſic proceditur. videē q potentia peccādi nō ſit a deo. Poſſe eni peccare: vt Anſel. dicit: neqꝫ eſt libertas: neqꝫ pars libertatis: ſed oīs pō nālis que eſt i nobis ad agēdum actꝰ humanos ad lib. ar. ꝓtinet. ergo pō peccādi non eſt in nobis aliqua potentia naturalis: ꝛſtat eē q nō ē gr̄e pō: qz p gr̄am nullus ordiatur ad peccatū: cū g oīs pō que ē in nobis a deo ſit gr̄e vl nāe: vī q pō peccādi nō ſit in nobis a deo. ¶ P. Deutro. 32. dei perfecta ſūt opa. g quāto aliqd magis ē perfectū magis dz ꝓputari inter dīna opa: ſed actꝰ ē perfectioꝝ q̄ pō: cū igr actꝰ peccati nō ſit a deo: nec pō peccandi a deo erit. ¶ P. ad opus humanū ꝛcurrūt potētia ſcia ⁊ voluntas. ſed voluntas peccādi nō eſt a deo. g eadem rōne nec potētia peccādi ab ipſo eſt. ¶ P. a cauſa per ſe ꝓducit effectus ſm ſimilitudinē ſue cauſe. vnde a deo qui eſt per ſe cauſa omniuꝫ omnia: ꝓducūtur retinentia ſilitudinez eius q̄tum p̄nt: quia a p̄mo ente ſunt entia: ⁊ a p̄mo viuēte viuētia: ſed in pō peccādi nō aſſimilatur creatura deo. ergo potētia peccādi nō eſt in nobis a deo. ¶ P. cº vſus malus eſt: vt Boetius dicit: ipſuꝫ malum eſt. ſed pōe peccandi vſus eſt ipm peccatum quod malum eſt: ergo ⁊ potentia peccādi mala ē: ſed nullum malum eſt a deo. g pō peccandi non eſt a deo.

Contra hꝰ dicit q potentie rationales ſunt ad oppoſita. ergo eadem eſt potētia peccādi: ⁊ potentia bene opandi: ſed potentia bñ operandi eſt a deo. g ⁊ potentia peccandi. ¶ P. omne ens a deo eſt: ſed potentia peccandi eſt quoddā ens. g ⁊ pō peccādi a deo eſt.

Reſpōdeo dōm: q potentia cognoſcitur ꝑ actuꝫ. vnde ex conſideratiōe actus peti iudicium ſumendum eſt de potentia peccandi. In actu autē peccati ſunt duo. ſ. ſubſtantia actus ⁊ deformitas vel defectus debitarum circūſtantiarum. vnde opz q etiam in ipſa potentia peccādi duo attendātur. ſ. ipſa potentia q̄ ē p̄ncipium actus: ⁊ hec ē eadem que eſt p̄ncipium actꝰ ordinati ⁊ inordinate: ⁊ hec a deo eſt: conſideratur etiam in

ea defectus quidam ſm quem actum deficiente ꝓducere poſſit. potētie enī perfectiſſime nūquā deficiūt ab eo ad quod ordinate ſunt: vt pz in neceſſarys. vñ q potētia impediatur vel retrahatur ab eo ad quod naturaliꝫ ordinata ē: oz q ſit ex defectu eius: inq̄tum. ſ. alteri agēti: qō impedit: ſuccūbit. vnde cum potentia volūtatis humāe ſit per ſe ordinata ad bonum: defcūs a bono in actu eius: opz q cāetur ex aliquo defectu in ipa: per quē ab aliquo vinci pōt: vel ōlectatiōe vel ſuggeſtione vel q̄cunqꝫ alio: vt ab eo qō ē naturale ſibi ad id qō eſt innaturale trahatur. Dic autem defectus eſt ſcōm q ex nihilo eſt. hꝰ aūt defectus. ſ. q creatura ex nihilo ſit deus directe cauſa nō eſt. vt Aluicen. probat: quia quod conuenit rei ſm ſe non cauſatur in eo ex alio. Res autem creata ſi ſibi relinquatur nihil eſt. vnde hoc eſt q ex nihilo eſſe nō eſt creatuꝝ a deo: q̄uis eſſe creature a deo ſit. poſſet tamē dici q iſte defectus indirecte a deo eſt: nō quidem ſicut ab agente aliqd: ſꝫ ſicut a nō agēte. inq̄tuꝫ. ſ. ipſe creature hꝰ nō prebet: vt nō ex nihilo ſit: ſicut dicitur cauſa priuationis gr̄e que pena eſt niſi creatura hꝰ perfectionis inueniretur capax non eſſe: vt. ſ. non ex nihilo ſit: ⁊ ideo hic defectꝰ nullo modo a deo eſt: nec directe nec indirecte: ſic ergo potētia peccandi q̄tum ad id quod potētie ē: a deo eſt. ſꝫ q̄tū ad defectum qui implicatur: nō eſt a deo.

Ad primum ergo dōm: q poſſe peccare dr̄ nō eē ps libertatis: qz ñ regrit ad libertatē volūtatis vt in peccatū poſſit: ſed ſufficit ad rationem libertatis: vt in vtrūqꝫ ⁊tradictoꝝ poſſit: q̄uis i his qui peccare poſſunt per liberum volūtatis arb. peccetur quia voluntas eſt qua peccatur ⁊ recte viuitur: vt augu. dicit. ¶ Ad ſcōm dicēdum: q ſemper actus perfectioꝝ ē pō perfectione ꝓpꝛij gñis. vnde actus bonus perfectioꝝ eſt in bonitate q̄ potētia bona. Et ſiīr actus malus perfectioꝝ eſt in malicia q̄ potentia mala: quia in actu malo ē malicia ſimpliciter: ſed in potentia ad malum eſt malus ſm quid. ⁊ iō actꝰ malus ſimpliꝛ non dr̄ a deo eē ſꝫ ſꝫ gd. potētia aūt ad malum dr̄ ſimpliciter a deo eſſe: ⁊ ſꝫ gd a deo nō eē. perfectio enim in malicia non eſt pefectio ꝓprie ⁊ ſimpliꝛ dicta: ſed quaſi tranſūptiue: ſicut dicimꝰ perfectum latronem: ⁊ perfectionem cecitatis: vt in quinto metaphꝫ. dicitur. ¶ Ad tertium dicendum: q voluntas poteſt dupliciter ſumi: vel ꝓ ipſa potentia voluntatis: vel ꝑ actu eiꝰ: ⁊ primo modo volūtas qua peccatur a deo eſt. Scōo āt mō a deo non eſt: potentia autem nūq̄ nominat actum: ſed vſus potētie ē ipm actum: ⁊ iō obiectio ex equiuocatione voluntatis procedit. ¶ Ad quartū dicēdum: q eſt quoddam bonū perfectum: ⁊ quoddā imperfectum. ſi ergo aliquod nomē bonitatem in nobis que a deo ē ſm quā ſumꝰ ei ſimiles ſine imperfectione noīet: ⁊tinenrietur deo ⁊ nobis ꝓuenire: vt ſapientia bonitas ⁊ hꝰ ſed potentia peccandi nominat bonum cum impfectōe. ⁊ ideo deo in quo nulla imperfectio eſt conuenire nō poteſt. ¶ Ad q̄ntum dicēdum: q vſus rei dr̄ ad quem res principaliter ordinatur: potentia autem qua in peccatuꝫ poſſumus non ordinatur ad malum: ſed ad bonum: ⁊ ita peccare nō eſt vſus eius. vnde non ſequitur q ſi pctm̄ ē malū q potentia ſit mala: ſed magis q ſit bona. qz deficere ab eo qō bonuꝫ eſt malum eſt.

¶ Utrum oīs prelatio ſit a deo. II.

AD ſecūdū ſic proceditur. videē q nō oīs prelatio a deo ſit. Prio per idquod dicitur Oſee. 8. Ipſi regnauerunt non ex me. ¶ P. illud quod peruerſe fit: a deo nō ē: ſed q̄dā p̄latiōes peruerſe acgrunt. vt pz in ſymoniacis ⁊ in aliqbus hꝰ: ergo nō oīa p̄latio a deo ē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ P. plātio ꝓcessa a summo rege nō pōt dici vsurpata: ſz Boe. dicit in ꝗrto de ꝯsolatiōe phie. ꝙ mali hñt ptātem vsurpatā. g̃ eoꝝ plātio nō ē a deo. ¶ P. qō deus dedit hō nō dz auferre: ſicut qō de⁹ ꝯiunxit hō non ſepat. Matth. 19. Sed gbuſdā iuſte aufertur plātiōis ptās. g̃ eozū prelationes non ſunt a deo. ¶ P. oē qđ a deo ē ordinatum eſt. Ro. 13. Sed in quibuſdā plātiōib⁹ vr magna inordiatio eē: vt ꝙ ſtultus ſapienti: puer ſeni: peccatoꝝ iuſto ꝓponaf: vt plerunq; contingit. ergo non oīs plātio eſt a deo.

Contra magis vr ꝙ plātio bonoꝝ ſit a deo q̃ malorum: ſed plātiões malozuꝫ a deo ſunt. Job 34. Qui regnare facit hoīem hypo. ꝓpter ppli ꝛc. ergo ꝛ oēs plātiões ſunt a deo. ¶ P. oē qđ ē ordinatuꝫ ē a deo. qz ex hoc ipſe bonū ē: ſed in oī plātiōe inuēitur ordo quidam ſuperiozis ad inferiozem. g̃ oīs plātio a deo eſt.

Reſpondeo dōm: ꝙ cuꝫ de⁹ dicaf eē actoz oīum bonoꝝ: ꝛ nō ſit actoz mali: opz vt ſi i plationib⁹ aligd boni ꝛ aligd mali inueniaf: ꝙ platio illa a deo ſit: q̃tum ad id bonū qō ē in ea: q̃tū vero ad id mali qđ ſibi adiungit a deo nō ſit. Eſt ãt in platione ꝺſidera re tria. ſ. plationis ꝓncipiū modum ꝛ vſum. In gbuſdam igr quodlibet hoꝝ bonū ē: qui. ſ. debite ad plationem pueniunt ꝛ debite plātiōis actum exercēt. In quibuſdam vero ꝓncipiū ē malum: ſed vſus bon⁹: ſicut qui nō digne ad plationē pueniunt vel pp eoꝝ inſufficientiam vel pp modum pueniēdi ad ipam: ꝛ tñ actū plationis quā indebite ꝓſecuti ſunt debito modo exercēt. In gbuſdā vero ē ecōuerſo. In gbuſdam ãt vtrūq; ē malū. Modus ãt ſeu forma plātiōis in oīb⁹ bonus ē: cōſiſtit enī in quodā ordine alteri⁹ tā q̃ regētis ꝛ alteri⁹ tanq̃ ſubiacentis: ꝛ qz iudicium de re ſimplr dōm eſt ex conſideratiōe ei⁹: quod eſt formale i ipa. ió ſimplr dōz ē oēm plationē a deo eē. ſz ꝑz quid aliq̃s plātiões non eē a deo. qz. ſ. abuſus eaꝝ non eſt a deo: vel qz ēt iniuſta actio p quā ad plationez puenitur

Ad primuꝫ ergo dōm: ꝙ dicunt nō (a deo nō ē. ex deo regnaſſe indeozū reges inq̃tū diſſuadēte. Samuele regē ſibi eligere voluerunt: ſed tñ ipſa plationis forma a deo eſt inſtituta. ¶ Ad ſcām dōm ꝙ non eſt incōueniēs effectū eē a deo: cui⁹ cā fm aliquid a deo nō ē: ſicut pena vel paſſio aliqua a deo ē: cū tñ iniuſta actio cuius effect⁹ ē a deo nō ſit: ꝛ hoc ꝓtingat ſupza dcm ē. Siſ ēt non eſt incōueniēs vt prelatio q̃tum ad ſuā formā ſit a deo: q̃uis iniuſta actio p quā ad prelationē puenitur a deo nō ſit: niſi forte pmiſſiue. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ mali dicunt hr̃e ptātē vſurpatā inq̃tum ad eam indebite peruenīunt q̃tum ex eis eſt: qz indigni ſunt: vt talib⁹ pferātur: q̃uis forte illi qui per eos affliguntur digni ſint ab eis affligi: ꝛ fm hoc eoꝝ platio a deo ē i penā ſubditoꝝm: qui talē platum merenf. ¶ Ad q̃rtū dōz: ꝙ aliquis pp abſum priuat ſe bñficio accepto. vñ ꝛ ſi alig platōem a deo conſecuti ſint tñ: ꝓpter hoc ꝙ ea abutūf dignum eſt vt eis plātiōis ptās auferaf: ꝛ vtrūq; a deo ē. ſ. ꝛ ꝙ plationez habuerūt: ꝛ ꝙ eā iuſte amittūt: ſicut oēs vitā a deo hñt: tamen aliquis iuſte vita priuaf. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ non eſt oīno inordinatū ꝙ indigni ad plationes aſſumuntur: ordinatur enī in penam ſubditoꝝ: qui ꝺmerentur. vt ſignificaf Job. 34. Qui facit regna ho. ꝓpo. ꝛc. ꝛ Oſee. 13. Dabo eis regem in furoꝛe. vnde cum pena oīs a deo ſit: ēt talis prelationes a deo ſunt.

¶ Utrū in ſtatu innocentie fuiſſet dñium. III.

Ad tertium ſic ꝓceditur. vr ꝙ in ſtatu nature integre prelatio ſeu dñium non fuiſſet. Dicit enim Grego. Nā oēs hoies eq̃les fecit: ſed ꝑ meritis alios alys occulta: ſed iuſta dei diſpēſatio ſubiecit ſed ſi hoies non peccaſſent ſtatum nature retinuiſſent. g̃ oēs fuiſſent equales: ꝛ nulla in eis fuiſſet prelatio. ¶ P. Aug. dicit in. 19. de ci. dei. Poſem ad imaginem dei factū ſolum irrōnabilib⁹ eſſe ꝓpoſitū: ſed hō nō equiparatur irrōnalibus niſi ꝓpter peccatum: vt dr̃ in pſal. Hō cum i honoꝛe eēt ꝛc. ergo ſi peccatū non fuiſſet vn⁹ homo alt⁹ ſup poſitus non fuiſſet. ¶ P. dñium ſine ſeruitute eē nō pōt ſed aug. ꝛ alij ſancti cōiter dicūt ꝙ ſeruitus ꝑ peccatū ē introducta. ergo et dominium ſeu prelatio ante peccatum non fuiſſet. ¶ P. apls dicit prime Tymo. ꝑmo. Iuſto nō eſt lex poſita. Sed pbs dicit in fine ethicoꝝm: ꝙ hec fuit neceſſitas conſtituendi reges ꝛ alios pncipes ad leges condendas habentes vim coactiuaꝫ ad virtutis actus: quā ſermo perſuaſiuus ſapientum non habet. ergo ſi oēs iuſticiam in qua conditi ſunt ſeruaſſet: prelatio nō fuiſſz. ¶ P. ea que conſequuntur naturam integram ēt remanent in patria: ſed in futuro oīs ceſſabit prelatio: vt dr̃ in glo. prime Loꝛ. 15. ergo ꝛ in nā itegra plātio non fuiſſet.

Cōtra Illud quod ē dignitatis i natura integra mult⁹ nobilius fuiſſet: ſed dominiuꝫ ꝛ prelatio ad dignitatem pertinet. ergo multo amplius in ſtatu nāe integre fuiſſet. ¶ P. ſtatus nature integre nō fuit altior q̃ē modo ſtatus angelozum: ſed in angelis eſt vnus ordo ꝙ dominationum vocatur: ꝛ etiam aly ad plationem pertinentes: vt principatus: poteſtates ꝛ archangeli: ergo ꝛ in ſtatu nature humāe ante pctm fuiſſz prelatio.

Reſpōdeo dicendo: ꝙ duplex eſt rōnis mod⁹. vn⁹ quidem ad regimez ordinatus: all⁹ ãt ad dominādū. domini aūt ad ſeruum: vt in octauo etho cozum pbs dicit eſt prelatio: ſicut tyranni ad ſubditum. differt autem tyrannus a rege: vt ibidē pbs dicit: ꝙa rex ordinat prelationem ſuaꝫ ad bonum gētis: cui preeſt ꝓ earum vtilitatem: ſtatuta ꝛ legem faciens. tyrannus aūt prelationem ſuam ordinat ad vtilitatem ꝓpriam. Et ió duplex modus prelationis ſupradictus in hoc differt: qz in primo intenditur bonum ſubditoꝝm. In ſecundo ꝓprium bonum preſidentis: ꝛ ideo ſecūdus modus prelationis nature integre eſſe nō potuiſſet: niſi reſpectu eoꝝ que ad hominem tanquā ad finem ordinantur. hec aūt ſunt creature irrōnabiles quibus omnibus ad ſuū ꝺmodum prefuiſſet multo amplius q̃ nunc: ſed creatura rōnalis quātum eſt de ſe non ordinatur vt ad finem ad aliam: vt homo ad hominem: ſed ſi hoc fiat: non erit niſi inquātum homo ꝓpter peccatum irrationibilibus creaturis comparatur. vnde etiam philoſophus ibidem ſeruum comparat organo dicens ꝙ ſeruus ē organum animatum ꝛ organum eſt ſeruus inanimatus: ꝛ ideo talis platio hominis ad hominem ante peccatum non fuiſſet. ſed prima prelatio que ordinatur ad vtilitatem ſubditorum: fuiſſet ibi q̃tum ad aliquem vſum: non q̃tū ad oēs Eſt enim prelatio ad dirigendum ſubditos in his q̃ agēda ſunt: ad ſupplendum defectus: vt ꝙ populi a regibus defendantur. et iterum ad cozrigendum mozes otz mali puniuntur: ꝛ coacte ad actus virtutis inducūtur: ſed qz ante peccatum nil fuiſſet quod homini nocere poſſz. nec etiam voluntas alicuius bono contradiceret: ideo q̃tuꝫ ad duos vltimos vſus platio in ſtatu innocentie non fuiſſet: ſz q̃tū ad primū vſum ſolū: qui. ſ. eſt dirigere in agendis vel in ſciēdis fm ꝙ vnus alio maiozi munere ſapientie: et maiozi lumine intellectus ꝓditus fuiſſet.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ nā omnes hoies equales in libertate fecit: non aūt in perfectionibus naturalib⁹: libeꝛ. n. fm pbm in primo metaph. eſt qō ſui cā eſt. vnus enī homo ex nā ſua nō ordinaf ad altez ſicut ad finē, ꝛ ideo ſecundus modus

prelationis nō ſuiſſet qui libertatē ſubditis tollit: ſz ꝑm⁹ modus eē poſſet qui nullū ꝓiudiciū libertati affert: cum ſubditi ad bonū ꝓpoſiti nō ordinār: ſz ecōuerſo regimen ꝓpoſiti ad bonū ſubditoꝝ: vñ nō incōgrue ſe eoꝝ ſeruos appellāt. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ auctoꝛitas illa logf q̃tū ad ſe cūdū modū plātiōis: ꝛ ſilr ad tertium. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ q̃tū ad illū vſum platio nō fuiſſet: ſz q̃tū ad alios vt dcz ē. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ ſupra. ii. diſti. dcm ē quo intelligēduꝫ ſit oēm plationē in futuro euacuari: ſi tñ ſimplr intellige reſ i futuro tolli: nō opz ꝙ i ſtatu inocētie platio nō fuiſſz qz ſtat⁹ ille adhuc erat ſtat⁹ vie ꝛ in via ē neceſſaria plātio ꝑ quā vnus ab alio dirigatur: quod non adeo neceſſariuꝫ conceditur in termino vie.

Qō II.

De inde queritf de obediētia ad ꝓlatos. Et circa hec tria q̃rūf. Prio: vtꝛ obediētia ſit virt⁹: ꝛ ſi ē virt⁹ vtꝛ ſit vt⁹ ſpālis. zº vtꝛ ꝛpiani ptātib⁹ ſeclaribꝫ ꝛ pcipue tyrānis obedire teneāf. 3º vtꝛ pfitētes obediētiā i oīb⁹ platis ſuis teneāf obedire

¶ Utrum obedientia ſit virtus. I.

A primū ſic ꝓceditf. vr ꝙ obedientia nō ſit vt⁹. oīs. n. vt⁹ ē mediū vitioꝝ: vt pbs dicit in zº etbi. ſz obediētia nō ē hoꝝ: qz ꝑ abundātiā nō cozrūpit ſz ꝑficitur ſi aligs obediat i illis in gb⁹ nō tenef. g̃ obedientia nō ē vt⁹. ¶ P. obediētia reſpicit ꝓceptuꝫ: ſz ꝓceptū ſe extēdit ad oēs act⁹ vtutū: qz oēs ſūt in ꝓcepto legis. g̃ obedientia nō ē virt⁹ determinata: ſz oīs oēm virtutē: qō ēt pōt videri ex diffōne Ambro. ſupza. 35. di. iducta. Dicit. n. ꝙ pctm ē trāgreſſio legis dei ꝛ celeſtiū inobedientia mādatoꝝ. ¶ P. ſi ē virt⁹ determiata aut ē vna de cardinali b⁹: aut vna de adiunctis: ſz nulla de cardinalib⁹ ē: qz ille ſunt nū q̃tuoꝛ iter q̃s nō numeraf obediētia: ſilr iter adiunctas nō inuenif. vt pz: ſi conſideref virtutes adiūcte q̃s pbs 4º etbi. enūerat. g̃ obediētia nō ē virt⁹ determiata ¶ Si dicaf ꝙ reducif ad iuſticiā. ¶ Cōtra. nulla vt⁹ ꝓficif ꝑ diminutiōem rōnis obti ꝓpꝛ: vt pz i magnanimitate q̃ magnū reſpicit: ꝛ q̃to mai⁹ fuerit qō opandū ē magis ad magnanimitatē ptiet: ſz iuſticia debitū reſpicit q̃ſi obm: qz iuſticie act⁹ ē reddere alteri qō ſuū ē: cum igitur obediētia pficiaf ꝑ B ꝙ debitū minuif: qō q̃to aliquis min⁹ conſiderat: vt Ber. dicit: pfectioꝛ ē obediētia: videtur ꝙ obīa ad iuſtitiā nō reducaf. ¶ P. iuſticia legalis dr̃ ſz quā ꝓceptis bō adeq̃f: ſz obīa ꝓcepta reſpicit. g̃ obīa ē idē qō iuſticia legalis: ſz iuſticia legal: vt dicit pbs qnto ethi. eſt oīs vtus. ergo obediētia nō ē aliqua virt⁹ determiata ſz gñalis. ¶ P. Bre. dicit: ꝙ obīa nō tam ē virt⁹ q̃ mater oīum vtutū: ſz eē matrē virtutū ꝺuēit charitati. g̃ obīa vr eē idē qō charitas: ꝛ ita nō vr diſtincta ab alys vtutibus.

Contra Hugo de ſctō victoꝛe dicit. Obedientia eſt virt⁹ que oīa amplectif iniuncta neceſſario iplēda: niſi obſtiterit imperātis auctoꝛitas: ꝛ ita ē ſpālis vt⁹ cū aſſignef ſibi act⁹ ſpālis ꝛ vtus ſpālis. ¶ P. qō aſſignaf maximū in aliq̃ gñe ē aligd determinatū in genere illo: ſz Bre. dicit ꝙ obediētia ē maxia vtutū. g̃ obediētia

Reſpōdeo (eſt quedam virtus determinata. dōm: ꝙ obīa ē virt⁹ ꝛ ē ſpālis virt⁹. Luz enī dic⁹ pōe ꝛ act⁹ diſtinguāf ꝑ obꝛa: opz ꝙ vtus que hēt ſpāle obm ſit ſpālis vt⁹: Dicif ãt ſpāle obm a ſpāli ratiōe q̃uis illa ſpālis rō circa multas res vel oēs pōi poſſit: cōtingit enī eandē rē ad diuerſas pōas ptinere: ſicut colorē ad viſum imaginationem: ꝛ intellm: ſed ſub diuerſa rōne vñ ꝓtingit vt vna virtus ſpālis ſe extēdat ad actus oīum virtutū fm q̃dā ſpālem rōnez: ſicut dicit pbs de magnanimitate ꝙ opaf magnū in actib⁹ oīum virtutū, vñ ꝛ ce-

terarum virtutū oꝛnat⁹ qdam eſt: ꝛ tales virtutes dicūf quodāmō gñales: qz hñt mām gñalē q̃uis obm ſpeciale hēant pp ſpālē rōnem obti que in multis materys innenif: ꝛ per hūc modū dico ꝙ obediētia ē ſpālis virt⁹: quia attēdit ſpālē rōnem. ſ. ꝓceptū cū debito ꝺſentiēdi: ꝛ quia reddere alteri qō ſuuꝫ ē et ſibi debeē ē iuſticie: ió obediētia ꝑs quedā iuſticie ē: ꝛ ſpāliter dīne: qz B ſuū quod ſupioꝛib⁹ reddif. ſ. ipletio mādatoꝝ ē q̃dā ꝑs hō cōis qō debitum dr̃: vel qō ſuū ē: ꝛ qō ēt exigi poſſet coram iudice, naz circa hō ē ꝑpe ſpālis iuſticia. Sed tamen ſciendū ꝙ iuſticia ſpālis duplr ſumif. Sumif enī ꝓprie ꝛ cōiter, ꝓpriſſime ſumpta ſpālis iuſticia. vt dicit pbs in quinto ethi. ē tñ inter eos qui habent equalitatem q̃dā ad hoc ꝙ ſtēt coram pncipe: coram quo vnus ab altero poſſit repetere quod ſuum ē: fm quē modum nec dñi ad ſeruum: nec patris a d filium iuſticia dicitur eē: qz ea que ſunt fui ſūt dñi: ꝛ ea que ſunt filij ſunt pris. Cōiter aūt iuſticia ſpecialis attenditur etiam in hoc ꝙ dñs reddit ſeruo qō ſuuꝫ eſt: vel econuerſo: ꝛ ſic de alys: qz fm hūc modum prędcā equalitas non regrit: ꝛ hoc modo accipiendo iuſticiā ſpecialē obedientia ad iuſticiam ptinet: quia per obediētiā inferioꝛ ſuperiozi reddit qō debet.

Ad primum g̃ dōm: ꝙ obedientia ſicut ꝛ alie virtutes pōt eē medium duoꝝ vicioꝝ Sciēduꝫ tñ ꝙ non in oībus virtutibus pōt accipi ſuperabundātia fm qūlibet circumſtantiam alys circumſtātys rite ordinatis: vt pz in hac virtute: q̃ dr̃ veritas: cuius medium attēdif fm hoc ꝙ hō talē ſe eē oſtendit q̃lis eſt. ſuperabundātia autem eius non attenditur ſecundum ſupabūdantiā b⁹ circumſtantie q̃ alys circumſtātys rite ordinatis. vt. ſ. hō poſſit nimis hāc vitatē ſeruare: ſz ſupabūdantia ei⁹ ē ex B ꝙ aligs de ſe maioza oñdit q̃ ſint: qō ē fm hāc circūſtātiā q̃ ē gd: ſilr ēt dico ꝙ ſupabundātia obediētie accipif fm B ꝙ obedit in illis in gb⁹ dz nō obedire: non ãt fm B ꝙ obediat plus q̃ dz alys circūſtātys ordinate ſuppoſitis. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ obedientia ꝛ ſi ad oēs actus virtutū ſe extendat: non tñ cōſideraf i illis hoc qō eſt ꝓprium vnicuiq; virtuti: non enim elicit actū fortitudinis inq̃tum eſt medium inter timoꝛē ꝛ audaciā ſed conſiderat in oībus actibus virtutum vnam rōnem ſpālem. ſ. debitum fieri ꝓpter ꝓceptuꝫ ſuperiozis. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ obedientia ad iuſticiā reducitur ſpāleꝫ. Sꝫ ſciendum ꝙ vna virtus reducitur ad aliam duplr. vl ſicut pars eius vel ſicut adiuncta ei: ſicut pars reducitur virtus ad virtutem quādo reducta bz ꝑ obto partē obti illius virtutis ad quā reducitur. verbi gratia. obm temperantie eſt delectabile fm tactum: cuius pars quedam eſt delectabile venerem: ꝛ alia eſt delectabile qō eſt i cibis. ꝛ ideo caſtitas reducitur ad tempantiam ſicut pars eius: ſilr ꝛ ſobrietas cuius obiectuꝫ eſt delectabile i cibis ꝛ ꝑ hunc modum obediētia reducitur ad iuſticiā ſpāleꝫ vt pz ex dictis: ſed ſicut adiuncta reducitur quādo vtus ad quā reducif bz ꝑ obiecto id quod eſt potiſſimuꝫ i aliqua mā: ꝛ illa que reducitur que adiuncta dicitur hēt ꝑ obiecto id quod eſt minus principale: ꝑ quem modū mā ſuetudo ad fortitudinem reducif: qz obm fortitudinis ē in maximis moleſtys: que ſūt circa mortē: ſic ſūt bellice: ſz manſuetudo habz ꝑ obto reliquas moleſtias que ſunt iram excitantes: in qua medium tenet manſuetudo. et ꝑ hunc modum modeſtia que medium ſeruat in delectatiōibus aliozum ſenſuum: ꝛ eutropelia que medium ſeruat i delectationibus ludoꝝ reducūtur ad tempantiā.

¶ Ad q̃rtum dōm: ꝙ perfectio alicuius virtutis poteſt attēdi duplr: vel q̃tum ad id quod ē ꝓpriū ſibi: vl q̃tuꝫ ad id qō eſt ꝓpriū ſuperiozis virtutis q̃ impat actū ei⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dico igr q pfectio obediētie ex diminutiõe debiti: non ẽ ꝯtũ ad ꝑpam rõnẽ obediētie: sz ꝯtũ ad ꝑpam rõnẽ charitatis q̃ impat actũ ei⁹: sic̃ ꝛ act⁹ alia ꝛ vtutũ. ¶ Ad qntũ dom: q obediētia nõ ẽ idẽ qõ iusticia legalis. Justicia enī legalis respicit ꝓceptũ legis ꝛ act⁹ vtutũ q lege ordinant fm q sũt ad alte ꝛ: sic phs in qnto ethi. dic. i. fm q ad bonũ ciuitatis q̃ legib⁹ regit: act⁹ virtutũ lege ꝓcepta ꝛ ordinant: sz obediētia respicit ꝓceptũ solũmõ fm q hz rõnez debiti ex ordine sui ad supiorẽ: vñ nõ oz q sit gñalis vt⁹.

¶ Ad 6m dom: q vna vtus põt ex alia duplr oziri. vel p modũ cãe finalis: ꝛ B mõ virt⁹ ex alia dr oziri qñ act⁹ ei⁹ ad finẽ alteri⁹ virtutis ordiat: ꝛ p hũc modũ charitas ē obm ẽ finis vltim⁹ oium vtutuz mr dr. alio mõ fm q ex actib⁹ vnius virtutis vl cãtur alia virt⁹: vl ꝺseruat: ꝛ obedientia B mõ virtutũ mr dr. q2 ad B ꝓcepta supiorum ordinãt: vt ad virtutes inducãt ꝓcipiẽdo ipos act⁹ virtutũ q vtutes politicas cãnt ꝺsuetudines iducẽtes: sed ad virtutes ifusas disponũt: nec dicto actũ vtutis tñ q ẽ a vtute sed eũ ẽt q ẽ ad virtutẽ: vl sicut disponẽs: vl sicut cãns: sicut aliquis in pctõ mortali exñs actum obedientie bẽre põt: cuius obedientia ꝛ alys virtutib⁹ careat.

¶ Utrum xpiani teneantur obedire potestatibus secularibus ꝛ maxime tyrãnis. II.

AD secũdũ sic ꝓcedit. vr q xpiani non teneãt secularib⁹ ptãtibus obedire ꝛ ꝓcipue tyrãnis. Mat. 17. dr. Ergo liberi sunt filij. si enī in q̃libet regno filij illi⁹ regis q regno illi ꝑfert liberi sunt: tunc filij regis cui oĩa regna subdunt in quolibet regno liberi eẽ debent sed xpiani effecti sunt filij dei. Ro. 8. Ipse enī spũs testimoniũ reddit ꝛc. q̃ vbiq; sunt liberi: ꝛ ita secularib⁹ ptãti b⁹ obedire nõ tenẽt. ¶ P. seruit⁹ p pctõ inducta est: vt supra dcñ ẽ: sz p baptismũ boĩes a pctõ mundãt. q̃ a tute liberãt. ꝛ sic idẽ qõ pus. ¶ P. maius vinculũ absolvit a minozi: sicut lex noua ab obseruãtia legis veteris: sz in baptismo hõ obligat deo: q̃ obligatio ẽ mai⁹ vinculuz q̃ id quo hõ obligat hoi p seruitutẽ. q̃ p baptismũ a seruitute absoluitur. ¶ P. glibet põt licite resumere: cum facultas adest: qõ sibi iniuste ablatũ est: sz multi seculares ꝓncipes tyrãnice terrarũ dominia inuaserunt. ergo cum facultas rebellandi illis concedit nõ tenẽt illis obedir. ¶ P. null⁹ tenetur ei obedire quẽ licite: imo laudabilr põt iterficere: sz Tullius in libro de officijs saluat eos: q Julium cesarem interfecerunt: cuius amicum ꝛ familiarem: qui quasi tyrannus iura imperij vsurpauerat. q̃ talibus nullus tenetur obedire.

Contra pme Petri. ii. Serui sbditi estote dominis vris ꝛc. ¶ P. Ro. 13. Qui ptãti resistit dei ordinatiõi ꝛc. sed nõ ẽ licitũ dei ordinationi resistere. q̃ nec seclari ptãti resistere licet.

Respondeo dom: q sic dcñ ẽ obediētia respicit in ꝓcepto qõ ꝟuat debitũ obseruandi. B ãt õbitũ creatur ex ordinatiõe ꝓlatiõis q̃ virtutẽ coactiuã hz: nõ tñ tpaliter: sz etiã spũalr pp ꝺsciam: vt apls dicit Ro. 13. scõm q ordo ꝓlationis a deo descẽdit. vt apls ibidem innuit. Et iõ fm B q a deo est obedire talib⁹ xpian⁹ teneт: nõ ãt fm q a deo ꝓlatio nõ ẽ. dcñ ẽ aũt q ꝓlatio põt a deo non eẽ duplr: vl ꝯtũ ad modũ acgrendi ꝓlationem: vel ꝯtum ad vsũ ꝓlatiõis: ꝯtũ ad pm ꝛtingit duplr: aut pp defectũ persone: qz idignus ẽ: aut ꝑter defectum i ipo modo acquirẽdi: quia. s. per violentiã vl per symoniã vel aliq̃ illicito mõ acgrit. ex pmo defectu nõ impeditur quin ius ꝓlationis ei acgratur. ꝛ q̃n ꝓlatio fm suam formam semp a deo ẽ q debitũ obediētie creat: iõ talib⁹ prelatis q̃uis indignis obedire tenentur subditi. sed secundus defectus impedit ius prelationis: qui enim per violentiam dominium subripit non efficitur vere prelatus vl dñs. ꝛ iõ cũ facultas adest põt aliqs tale dñium repellere: nisi forte postmodũ dñs ver⁹ effectus sit vel per ꝺsensum subditorum: vel per auctoritatez superiozis. Abusus autem ꝓlationis põt eẽ duplr: vel ex eo q ẽ ꝓceptum a prelato contrarium ei⁹ ad quod ꝓlatio ordinata ẽ: vt si ꝓcipiat actus pctõrium virturi: ad quam inducẽda et conseruandam ꝓlatio ordinatur: ꝛ tũc aliquis ꝓlato non solum non tenetur obedire: sz ẽt teneт nõ obedire: sicut ꝛ sancti martyres moztẽ passi sũt ne ipys iussis tyrãnoz obedirẽt: vl qz cogũt ad B q ordo ꝓlatiõis ñ se extẽdit: vt si dñs exigat tributa q̃ seruꝰñ teneт dare vl aliqd hȝ: ꝛ tũc sbdit⁹ ñ tenetur obedire nec ẽt teneт nõ obedir. sicut ꝛ sancti martyres moztẽ passi sũt ne ipys iussis tyrãnoz obedirẽt: vl qz cogũt ad B q ordo ꝓlatiõis ñ se extẽdit: vt si dñs exigat tributa q̃ seruꝰñ teneт dare vl aliqd hȝ: ꝛ tũc sbdit⁹ ñ tenetur obedire: sz ẽt teneт nõ obedir: sicut ꝛ sancti martyres moztẽ passi sũt ne ipys iussis tyrãnoz obedirẽt: vl qz cogũt ad B q ordo ꝓlatiõis ñ se extẽdit: vt si dñs exigat tributa q̃ seruꝰñ teneт dare vl aliqd hȝ: ꝛ tũc sbdit⁹ ñ tenetur obedire: sz ẽt teneт nõ obedir: sicut ꝛ sancti martyres moztẽ passi sũt ne ipys iussis tyrãnoz obedirẽt: vl qz cogũt ad B q ordo ꝓlatiõis ñ se extẽdit: vt si dñs exigat tributa q̃ seruꝰñ teneт dare vl aliqd hȝ: ꝛ tũc sbdit⁹ ñ tenetur obedire:

Ad primuz (neт obedire nec ẽt teneт nõ obedir. g̃ dom: q illa ꝓlatio q̃ ad vtilitatẽ subditoz ordinat: libertatẽ subditoz nõ tollit. ꝛ iõ ẽ incõueniens q tali ꝓlationi subiaceãt q p spñm. s. filij dei effecti sunt. Uel dom. q xps loquit de se ꝛ suis discipulis: q nec seruilis conditionis erant: nec res temporales habebãt: quibus suis dominis obligarentur ad tributa soluenda. ꝛ ideo non sequitur q omnis xpianus hȝ libertatis fit particeps: sed solũ illi qui sequuntur apostolicam vitam nihil in hoc mundo possidentes et a conditione seruili i munes. ¶ Ad secundum dicendum: q baptismus non delet statim omnes penalitates ex peccato primi parentis consequẽtes: sicut necessitatem moziendi ꝛ cecitatez vel aliquid hȝ: sed regenerat in spem vitam illius vite i qua omnia ista tollentur. ꝛ sic non opz vt aliquis statim baptizatus a seruili conditione liberetur q̃uis illa sit pena peccati. ¶ Ad tertiuz dicẽdum: q maius vinculũ nõ absoluit a minozi: nisi qñ nõ compatit se cũ illo: sic vmbra ꝛ veritas simul eẽ nõ: possunt ꝑpter qõ veniente veritate euangelij vmbra veteris legis cessauit: sed vinculum quo in baptismo quis ligatur compatitur vinculum seruitutis. ꝛ iõ non absoluit ab illo. ¶ Ad quartum dicẽduz: q qui per violẽtiam prelationez accipiunt: non sunt veri prelati: vnde nec eis obedire tenentur subditi. nisi sicut dcñ ẽ. ¶ Ad 5m dom: q Tullius loquit in casu illo qñ aliqs dñium sibi p violẽtiã subripuit: nolẽtib⁹ subditis vl ẽt ad ꝺsensũ coactis: ꝛ qñ non ẽ recursus ad supiorez p que iudicium de inuasore possit fieri: tunc enim qui ad liberationẽ pꝛie tyrãnum occidit laudat ꝛ pmiũ accipit.

¶ Utruz religiosi pfessi teneantur obedire prelatis suis in omnibus. III.

AD tertium sic ꝓceditur. vr q obedientiã pfessi simplr teneantur obedire ꝓlatis suis. Col. 3. Filij obedite parentib⁹ poĩa: sz magis teneт obedire q pri spũali ꝯtum carnali. q̃ spirituales filij ꝓcipue obedientiã pfessi pꝛib⁹ spũalib⁹ in oĩb⁹ obedire tenẽtur. ¶ P. brũs Bñdict⁹ dic in regula q si plat⁹ ẽt ipole preciat tentãdũ impole tri ẽ: sed multo magis teneт quis ad obediẽdũ i possibilib⁹ ꝯtum i possibilib⁹. q̃ i oĩb⁹ possibilib⁹ simplr obediẽtiã pfessus obedire teneт prelato. ¶ P. religio q̃libet ꝑncipalr tria vota subalia hz. s. castitatẽ: paupertatis: ꝛ obedientie: sz castitatẽ teneт oĩb⁹ modis seruare: ꝛ silr pauptatẽ: vt nihil ꝑpriũ beat. q̃ ꝛ obediẽtiã sic teneтur ꝟuare: vt i oĩb⁹ simplr obediat. ¶ P. inferiozi nõ relinquit iudiciũ de supiozi: sz si subdit⁹ bẽret discernere in q̃ obediret ꝛ in quo nõ: relinq̃ret sibi iudiciũ de ꝓcepto superiozis. q̃ subdit⁹ teneт in oĩb⁹ simplr obedire. ¶ P. glibet xpian⁹ tenetur ꝓlatis spũalib⁹ obedire. si q̃ pfitẽtes obediẽtiã nõ teneрẽt simplr in oĩb⁹ obedire: in nullo differrẽt ꝑfitẽtes obediẽtiã a ñ ꝑfitẽtib⁹: ꝛ sic tal⁹ pfessio supuacua eẽt. q̃ cũ nõ sit supuacua teneт in oĩb⁹ obedire.

Sed contra Ber. dicit in lib. de dispẽsatiõe ꝛ ꝓcepto. nihil me ꝓhibebat horum que ꝓmisi nihil plus exigat q̃ ꝓmisi: sed nõ ꝓmittũtur nisi illa que sũt i regula. ergo nõ teneт subditus i alys obedire nisi que ad regulã pertinent. ¶ P. nullus teneт ad aliqd ad qõ ceteri nõ teneт: nisi fz q̃ ad illud ex voto se obligat spãli: sed profitẽtes nõ vouẽt obedire i oĩbus: sz solũ obedire fz regulã talẽ vel talẽ. ergo nõ teneт i oĩbus obedire. ꝛ hec etiã rõ accipit ex verbis. Ber. i eodẽ lib. dicentis de B. Nõ parũ prelati pscribit volũtati q̃ his qui profitenт spõdet obediẽtiã: nõ tamẽ obediẽtiã oĩmodã: sz determinate fz regulã: nec aliã q̃ scti Bñdicti. Et post sbdit. Prefixã ꝓlatus sibi ex regula sciat mẽsurã: ꝛ sic sua demũ ipe ria moderari circa id solũ qõ rectuz eẽ cõstiterit nec qõlibet rectũ: sz hoc tãtuz qõ ꝑdictus pater cõstituit.

Respondeo dicẽduz q ẽ triplex obediẽtia. s. idiscreta: impfecta discreta tamẽ: ꝛ pfecta. Indiscreta obediẽtia: q̃ nec obediẽtia dici dz: ẽ quãdo aliqs obedit i illis que dine legis regule ꝛtrariat: quã dz iniolabilr obseruare: vel etiã i illis que cõtrariatur regule quã pfessus est i his dũtaxat que dispẽsatiõi ꝓlati nõ subdũtur: ꝛ ad hãc obediẽtiaz nullus teneт. imo glibet teneт eã nõ habere. Impfecta aũt obediẽtia: sz sufficiẽs ad salutẽ obediẽtiã profitẽtibus est illa q̃ aliqs obedit in his q̃ seruare pmisit: ꝛ nõ alys. vñ Bñdictus dicit. Letez subditus hȝ obediẽtiã q̃ voti finibus cohibeт nouerit impfectam: ꝛ ad hãc obediẽtiã pfitẽtes obediẽtiaz ex necessitate cogũtur. Obediẽtia vero pfecta est fz quã subdit⁹ simpliciter obedit i oĩbus q̃ nõ sũt ꝛtraria legi dine vel regule quã pfessus ẽ. vñ ibidẽ Bñdi. dic. Perfecta obedientia legẽ nescit. terminis nõ artat. nõ cõtineт professiõis angustias. largiozi volũtate fertur in latitudine charitatis: ꝛ ad oẽ qõ iniungit spõtaneo vigore liberalis alacritaz aĩ modũ nõ ꝺsideras in ifinituz extẽdit: ꝛ ad hãc obediẽtiã nullus teneт debito necessitatis: sz solũ ex bonestate quadaz: sic teneт semp emulari carismata melioza. Quidã tamen alr dicũt. s. q obediẽtiã pfessi ex necessitate tenẽtur obedire ꝓlatis suis nõ solũ i his que ad regulã pertinẽt: sz i oĩbus q̃ regule nõ cõtrariãtur: siue sint idifferẽtia siue ꝺ numero bonoꝝ: ꝺũ mõ ñ sint altioza q̃ pfessio ppꝛy ordinis regrit: sz ad eq̃lia vel facilioza ꝓlatus cogere põt: ẽt si fm ꝓcepta regule nõ sint. Sz pꝛima opinio est lõge melioꝛ: qz cũ debitũ obediẽtie ex ordine ꝓlatiõis causeт: ad illa tãtũ mõ ex obediẽtie voto subditus obligat: ad q̃ prelatio ẽ ordinata. Ad B aũt prelatiões i regiõibus ordinãtur: vt status religiõis fz istituta regule ꝺseruẽt. ꝛ iõ i his solũ q̃ ad regulã prinẽt: debitũ obediẽtie causat. Sciẽdum autẽ q ad regulã pertinet aliqd duplr: vel directe vl idirecte. Directe sicut ea q̃ i statutis regule cõtinẽtur: vt nõ cõmedere carnes: tenere silẽtiuz: ꝛ hȝ. Indirecte sicut ea q̃ ptinẽt ad mutua obsequia sine qb⁹ status religiõis seruari nõ posset: vel etiã q̃ ptinẽt ad penã trãsgressionũ: ꝛ si de eis nulla specialis mentio in regula fiat.

Ad primum ergo dom q ꝓceptum Apostoli itelligitur nõ de oĩbus absolute: sz de oĩbus q̃ ad ꝓlationẽ patris ad filiũ pertinẽt: qz i quibusdaz. vt phs dicit i nono ethi. magis ẽ obediẽduz patri. i quibusdã magis duci exercitus q̃ pri: ꝛ i quibusdã magis medico: ꝛ sic de alys. ¶ Ad scõm dom q beatus Bñdi. loquit de obediẽtia pfecta: quã oẽs obediẽtiã profitẽtes ex bone state emulari debẽt: nõ tñ obligãtur ex necessitate. ¶ Ad 3m dõz. q castitas ẽ virtus habẽs determinatã materiam ꝛ determinatũ actuz: silr ꝛ pauptas. obediẽtia vero hz generalẽ materiã. vt dictum ẽ. ꝛ iõ si aliqs obediẽtiaz absolute vouerет i oĩbus eẽt cõfusio religionũ: qz idẽ teneрẽt seruare vnus qõ alter: ꝛ iõ votum obediẽtie determinat fm certam regulã nõ ẽ autẽ simile de alys duobus votis.

¶ Ad q̃rtũ dõz q quãuis subditus nõ debeat iudicare ꝺ ꝓcepto ꝓlati: hz tamẽ iudicare de actu proꝓzio i his dũtaxat i quibus ꝓlato ex ordine ꝓlationis subditus nõ ẽ. ꝛ iõ nõ opz q i oĩbus obediat: imo necesse ẽ q in quibusdã nõ obediat. ¶ Ad quintũ dõm q illi qui obediẽtiaz nõ profitẽtur nõ teneтur in oĩbus obedire spũalibus ꝓlatis: nisi in illis q̃ pertinẽt ad regulã quã in baptismo pfessi sunt. vt. s. abrenunciãtes satbane ꝛ oĩbus pompis eis ꝛ christianam vitam agere profitentes induant nouum hominez qui fz deum creatus est. ¶ Expositio textus.

POst predicta de cõsideratione ꝛc.) Ratio ordinis est: ga potentia p actum cognoscit. vñ priꝰ de actu pcti determinãdum fuit q̃ de potẽtia peccandi: q̃uis potẽtia actu nãliter sit priꝰ. (Utꝝ potẽtia peccãdi ꝛc.) videt ꝺbuisse dicer potẽtie peccãdi pluraliꝰ: qz actibus pluriuz potẽtiaruz peccare ꝛtingit. Sz dom q nulla potẽtia hz q eliciat actuz peccati: nisi inquãtum ẽ volũtas vel a volũtate mota. ꝛ iõ vna potẽtia ẽ fm quã primo pctõ ineст. s. volũtas vel lib. arb. (Mala volũtas nõ a ꝺo ꝛc). Doc vez ẽ si sumat volũtas p actu volũtatis: nõ autẽ si sumat pro potẽtia que ẽ pꝛincipiuz actus. ꝛ iõ silitudo nulla ẽ p quã a sili de potẽtia cõcludere volũt. (Sz pluribus scꝝ test. ꝛc.) Ur q pbatio magistri nihil valeat: qz auctoritates sequẽtes nõ loquuntur de potẽtia peccãdi: sz de potestate ꝓlationis. Sz dom q in ptãte ꝓlatiõis: que habitualis potẽtia ẽ: icludit etiã habitualis ptãs peccãdi: quia ꝓpter potestatẽ ꝓlationis multa pctã ꝓlati facere possunt. q̃ non possent si ꝓlati non essent. (Per me reges ꝛc.) Que sit differẽtia iter regez et tyrãnum ex dictis i tertio articulo pme qstionis apparet. (Sz sciẽduz ẽ Apost. ibi loqui ꝛc.) Ul q solutio magistri sit insufficiẽs: qz superius ostẽdit ẽt ptãtẽ nocẽdi quã dyabolus hz a deo eẽ: ꝛ ita videт q si ptãti est obediẽdum: qz potestas a deo: q etiã dyabolo sit obediẽduz. Sz dom q procul dubio auctoritas apostoli tñ de potestate ꝓlatiõis itelligit: cuiusmõi potestatẽ supra boĩes dyabolus nõ hz: nisi inquãtum cũ eo q̃si fedus ineunt cõsentientes ei per pctñ sũt serui eius effecti: sz hoc pactũ illicitũ ẽ. ꝛ ideo ex hoc nõ acquirit debitũ obediẽdi: sz pactum frãgenduz ẽ. Esa. 28. Pactũ vestrũ cum inferno nõ stabit. vñ nõ oz vt oi potestati q̃ a deo sit obediatur: sz ei tñ q̃ a deo ẽ ad hoc istituta: vt sibi debita obediẽtia impẽdatur: cuiusmodi est sola ꝓlationis potestas. (Cõtemne potestatẽ timẽdũ ꝛc.) Ex hoc videт q sit magis obediẽdum maiozi potestati q̃ minozi: sz hoc videtur esse falsuz: quia in quibusdã magis obeditur vni q̃ alteri: ꝛ in quibusdã minus: sicut in gbusdã plus patri q̃ duci exercitus: ꝛ i quibusdã plus duci exercitus q̃ patri. vt in. 9. ethi. dicit. ergo sequeт q idẽ eodẽ sit maioz ꝛ minoz. ¶ P. archiepi potestas est maioz q̃ potestas epi. sed i quibusdã plus tenẽtur obedire subditi suis episcopis q̃ archiepis. ergo nõ semp maiozi potestati ẽ obediẽdum magis. ¶ P. abbates monasteriozũ subduntur epis nisi sint exempti. ergo potestas episcopi ẽ maioz q̃ potestas abbatis: sz monachus teneт plus obedire abbati q̃ episcopo. ergo non semp maiozi potestati obediendum est magis. ¶ P. potestas spũalis est altioz q̃ secularis. si ergo maiozi potestati magis est obediendum ꝓlatus spiritualis semper absoluere poterit a ꝓcepto potestatis secularis: quod est falsum. ¶ Rñdeo dicẽduz q potestas supioꝝ ꝛ inferioꝝ dupliciter possũt se habere. aut ita q inferioꝝ potestas ex toto oziatur a superiozi: ꝛ tunc tota virtus iferiozis fundat supra virtutẽ supiozis: ꝛ tũc sim-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pliciter ⁊ in oibus est magis obediēdū potestati superiori q̄ iferiori: sicut etiaz in nālibus cā prima plus ifluit supra causatū cause scōe q̄: et ipsa cā scōa. vt in lib. de causis dr: ⁊ sic se bz ptās dei ad oēm potestatē creatā: sic et se bz ptās pape ad oēm spūalē ptātē i eccl'ia: qz ab ipso papa gradus digni tatū diuersi in eccl'ia ⁊ disponūtur ⁊ ordinant. vñ eius po testas ē quodā eccl'ie fundamētū. vt ps Mat. 16. Et ideo in oib⁹ magis tenemur obedire pape q̄ epis vel archiepis. vel monachus abbati absq; ulla distinctiōe. pōt iterū po testas supioz ⁊ iferioz ita se bre q̄ ambe oziāt ex vna q̄dā supma ptāte q̄ vnā alteri subdit sm q̄ vult: ⁊ tūc vna non est supioz altera nisi in his gbus vna supponit alu a supre ma ptāte: ⁊ i illis tñ ē magis obediēdū supiori q̄ iferiori ⁊ bꝫ mō se bñt ptātes epi ⁊ archiepi descēdētes a pape ptāte.

Ad primuz ergo dōz q̄ nō est incōueniēs p̄rem eē superiorē in rebus familiaribus: ⁊ du cē in rebus bellicis: sz ei q̄ in oibus supioz est. s. deo simplr est magis obediendū ⁊ ei q̄ vices dei gerit plenarie. ¶ Ad 2m dōz. q̄ in illis in gbus magis obediēdū est epo q̄ archi epo: archiepus nō ē supioz epo: sz tñ in casibus determina tis a iure: i gb⁹ ab epo recurrit ad archiepz. ¶ Ad 3m dō. q̄ monach⁹ magis tenet obedire abbati q̄ epo i illis q̄ ad sta tuta regule ptinent: in his aūt q̄ ad disciplinā eccl'iasticaz ptinent magis tenet epo: qz in his abbas ē epo suppositꝰ. ¶ Ad 4m dōz. q̄ prās spūalis ⁊ secularis vtraq; deducit a ptāte dīna. ⁊ iō intrā secularis ptās ē sub spūali iquātū ē ei a deo supposita. s. in his q̄ ad salutē aie ptinent. ⁊ iō i his magis ē obediēdū ptāti spūali q̄ seculari: in his aūt q̄ ad bo nū ciuile ptinēt ē magis obediēdū ptāti seculari q̄ spūali Ez illō Mat. 22. Reddite q̄ sūt cesar cesari ⁊c. Nisi forte ptāti spūali ēt secularis ptās ꝓiungat: sicut in papa q̄ vtri usq; ptātis apicem tz. s. spūalis ⁊ secularis hoc illo dispone te q̄ est sacerdos ⁊ rex. sacerdos in eternū sm ordinē mel chisedech. Rex regū ⁊ dñs dñantiū: cuius ptās nō auferet ⁊ regnū nō corrūpet i scla scl'oz Amen. Finis.

¶ Explicit scriptū Angelici doctoris sancti Thome aquina tis ordinis p̄dicatoz i scōz sniaz: accuratissime ordinatū p venerabilē p̄rem fratrē Lozneliū ad Ueronēsez ō eiusdē ordinis vite regularis sancti Dñici de castello lectorem.

¶ Incipiunt tituli seu articuli scōi libr sniarum.

¶ Distinctio. I. ¶ Questio. I.

Utrum sint plura p̄ria p̄ncipia. Lar. 4.
Utrum a deo possit aliquid exi re per creationem. 5.
Utrum creare conueniat etiā alys q̄ deo. 6.
Utz aliqd aliud a deo efficiat aliq̄ rem. 6.
Utrum mundus sit eternus. 6.
Utz ꝓueniēter exponaī i p̄ncipio deuz creasse. i. i filio. 8.
Utruz cōueniēter dicatur in p̄ncipio tēporis. 8.
Utruz ꝓueniēter dicaī in principio. i. ante oia. 8.
Utrū pfecte positio Aristo. tangatur in littera. 8.

¶ Questio. II.

¶ Utz deo cōpetat agere propter finē. 9.
Utrum creature sint propter dei boniratem. 10.
Utruz omnia sint facta propter hominē. 10.
Utrum aīa rationalis debuit vniri corpori. 10.
Utrum aīa hūana tali corpori dabuerit vniri. 10.

¶ Distinctiōis. II. ¶ Questio. I.

¶ Utruz euum sit idem quod eternitas. 12.
Utrum euum sit tantuz vnum. 12.
Utrū duratio angeli ante munduz inceperit. 12.

¶ Questio. II.

¶ Utrū celuz empireuz sit corpus. 13.
Utruz celuz empyreuz sit luciduz. 13.
Utz celū empyreū habeat ifluētiā supra alia corpa. 13.

¶ Distinctiōis. III. ¶ Questio. I.

¶ Utz angelus sit ꝓpositus ex materia ⁊ forma. 14.
Utruz in angelis possit esse psonalitas. 14.
Utruz in angelis possit esse numerus. 15.
Utruz sint plures angeli vnius speciei. 15.
Utrū angeli sint vnius generis. 15.
Utruz angelus ⁊ aīa spē differant. 16.

¶ Questio. II.

¶ Utz āgel⁹ i pricipio sue creatiōis potuerit eē mal⁹. 17.

¶ Questio. III.

¶ Utz āgelus cognoscat res p eēntiā suā vl p spēs. 18.
Utz angeli superiores intelligant p spēs vliores. 18.
Utz angeli per spēs illas pticularia cognoscāt. 19.
Utrum angelus plura simul actu intelligat. 19.
¶ Utruz angeli in illo statu innocētie deuz supra se ⁊ plus q̄ se dilexerint dato q̄ i gr̄a creati nō sint. 19.

¶ Distinctiōis. IIII. ¶ Questio. I.

¶ Utrum angeli creati sint beati. 20.
Utz angeli suā miseriā vel btitudinē p̄scuerint. 21.
Utruz angeli creati sint in gratia. 21.

¶ Distinctiōis. V. ¶ Questio. I.

¶ Utruz in angelis potuit esse pctū. 22.
Utrum angelus dei equalitatē appetierit. 22.
Utrum primū pctū angeli fuerit supbia. 22.

¶ Questio. II.

¶ Utz angeli ídiguerint gratia: vt ꝓuerterēt ad deū. 23.
Utz angeli suā btitudinē meruerint. 23.

¶ Distinctiōis. VI. ¶ Questio. I.

¶ Utrum lucifer fuerit supmus omniū. 24.
Utz pctū p̄mi angeli fuerit occasio peccādi alys. 24.
Utz ꝓueniēter assignet loc⁹ ipsis āgelis post casuz. 25.
Utrum in demonibus sit ordo. 25.
Utz ōmões: q̄ a sctis vincūt retrudāt in ifernū. 25.

¶ Distinctiōis. VII. ¶ Questio. I.

¶ Utrum boni angeli possint peccare. 27.
Utrum demones possint bonum facere ⁊ nō sint obstina ti in malo. 27.

¶ Questio. II.

¶ Utrum angeli vigeant acumine sciētie. 27.
Utrum p demones diuinatio fieri possit. 28.

¶ Questio. III.

¶ Utrum possint aliquos veros effectus facere in mate ria corporali. 28.
Utrū corp⁹ auxilio ⁊ cōsilio sit malū. 29.

¶ Distictiōis. VIII. ¶ Questio. I.

¶ Utrum angeli habeāt corpora nāliter vnita. 30.
Utrum angeli corpora assumant. 30.
Utrum corpora assumpta ab angelis habeant veraz na turam quā ostendunt. 30.
Utz angeli i corporib⁹ assūptis comedere possint. 31.
Utz demones itra corpora boium eē possint. 31.
Utz ipse deus in corporalibus figuris apparuerit. 31.

¶ Distictiōis. IX. ¶ Questio. I.

¶ Utz Dionysius cōpetenter diffiniat hierarchiā. 33.
Utrum vnus angelus alium purget. 33.
Utrum cōueniēter diuidatur angelica hierarchia in tres hierarchias ⁊ nouē ordines. 34.
Utrum conuenienter distinguantur noia angelor. 34.
Utrum oēs angeli vnius ordinis sint equales. 35.
Utrum oēs hierarchie sint connexe. 35.
Utrum distinctio ordinum sit a natura. 35.
Utz boies assumant ad ordines angelor. 35.

¶ Distinctiōis. X. ¶ Questio I.

¶ Utrum oēs angeli assistant. 36.
Utrum oēs angeli in ministeriuz mittant. 37.
Utrum oēs angeli scōe hyerarchie mittant. 37.
Utz āgeli p executōez ministery a p̄platiōe tardēt. 38.

¶ Distinctiōis. XI. ¶ Questio. I.

¶ Utz angeli boies custodiant. 38.
Utz custodire ptineat ad oēs ordies tertie hyerarchie. 38.
Utz angeli oibus boibus ad custodiaz deputent. 39.
Utrum angelus quādoq; relinquat boiez cui deputatus est ad custodiēdum. 39.
Utz āgeli dolcāt de dānatiōe boiuz quos custodiūt. 39.

¶ Questio. II.

¶ Utrum angeli proficiāt in cognitiōe dei. 48.
Utrū angeli inferiores illuminēt a supioribus. 40.
Utz āgeli accipiāt aliq̄ cognitōez p mutuā locutiōz. 41.
Utz ministeriuz icarnatiōis p boies didicerint. 41.
Utrum inter eos sit pugna ⁊ contradictio. 41.
Utrū ordinū distinctio maneat post diē iudicy. 41.

¶ Distinctiōis. XII. ¶ Questio. I.

¶ Utrū oium corporaliū sit vna materia. 43.
Utz oia corpa sint sil' creata i spēbus suis distincta. 43.
Utz scōz expōnē bti Aug. die ꝛ distinctio saluet. 43.
Utrum prima materia informis erat. 44.
Utz cōueniēter assignētur q̄ttuor coeua. 45.

¶ Distinctiōis. XIII. ¶ Questio. I.

¶ Utz p̄op⁹ creatiōis distinctiōis op⁹ nečiū fuerit. 46.
Utrum lux propie in spiritualibus inueniatur. 46.
Utrum lux sit accidens reale. 47.
Utrum cōuenienter lucis productio recitetur. 47.
Utrum pater faciat omnia per filium. 48.

¶ Distinctiōis. XIIII. ¶ Qō. I.

¶ Utrum supra firmamētū sint alique aque. 49.
Utz firmamētū de nā iferioz corpoz sit. 49.
Utrum motus celi sit ab intelligentia. 49.
Utz ꝓueniēter a rabano celoz numerus assignet. 50.
Utz ꝓuenienter opus tertie diei describatur. 50.

¶ Distinctiōis. XV. ¶ Questio. I.

¶ Utz ꝓueniēter stellaz productio describaī. 52.
Utrum corpora celestia habeant aliquem effectum in istis inferioribus. 52.
Utz corpa celestia bēant cālitatē sup mot⁹ li. ar. 53.

¶ Questio. II.

¶ Utrum verum est quod dicitur quedaz aīalia ex aquis quedam ex terris materiā sumpsisse. 53.
Utz ꝓueniēter ornat⁹ triū elemētoz describaī. 53.

¶ Questio. III.

¶ Utrum deus ꝓsumauerit. 7. die opus suum. 54.
Utz ꝓueniēter dicaī deum die. 7. regeuisse. 54.
Utrū deus diē. 7. pre alys sanctificare debuit. 55.

¶ Distinctōis. XVI. ¶ Qō. I.

¶ Utrū aliq̄ creatura possit dici ad imaginē. 56.
Utz tñ in rōnabilibus creaturis imago inueniaī. 56.
Utz imago dei magis repiaī i angelis q̄ i boib⁹. 56.
Utz ꝓueniēter imago ⁊ sīlitudo i lra distinguanī. 57.

¶ Distinctiōis. XVII. ¶ Qō. I.

¶ Utrum aīa būana sit de essentia diuina. 58.
Utrum aīa būana sit ex aliqua mā ꝓstituta. 58.

¶ Questio. II.

¶ Utz sit vnus itellectus in oibus boibus. 59.
Utrū aīa humana sit extra corpus creata. 60.

¶ Questio. III.

¶ Utz corp⁹ celeste sit de ꝓpositiōe corpis būani. 61.
Utrum paradisus sit locus corporalis. 61.

¶ Distinctiōis. XVIII. ¶ Qō. I.

¶ Utrum corpus mulieris ō costa viri fieri ōduerit. 62.
Utz ꝓueniēter dicaī rōnes seminales ōs ididisse. 63.
Utz oia q̄ ꝑter rōnes seminales fiūt miracula sint. 63.

¶ Questio. II.

Utrū aīa būana traducaī ex parētibus. 64.
Utz aīa rōnalis p̄cedat a deo mediātib⁹ angelis. 64.
Utrum aīa sensibilis sit extraduce. 65.

¶ Distinctiōis. XIX. ¶ Qō. I.

¶ Utz ala būana māeat corrupto corpe vl corrūpaī. 67.
Utz bō i statu inocētie būerit necessitatē moziēdi. 67.
Utrū bō in statu inocētie fuerit ipassibilis. 68.
Utrū homo in primo statu fuerit impassibilis ⁊ imortalis per naturam. 68.
Utz illa imōtalitas sit eadē cū imōtalitate rsurgētiū. 69.

¶ Distinctiōis. XX. ¶ Questio. I.

¶ Utrum in primo statu fuisset generatio. 70.
Utrū in p̄mo statu fuisset generatio per coitum. 70.

¶ Questio. II.

¶ Utrum homines in statu illo statim nati omnem perfe ctionem corporis habuissent. 71.
Utrum pueri mox nati pfecti in cognitiōe fuissent. 71.
Utz in statu inocētie pueri in gr̄a nati fuissent. 71.

¶ Distinctiōis. XXI. ¶ Qō. I.

¶ Utrum deus tempter. 73.
Utz tētatio q̄ est a dyabolo peccatū sit. 73.
Utrum tentatio sit appetenda. 73.

¶ Questio. II.

¶ Utrum dyabolus ex inuidia ⁊ in forma serpentis tenta uerit euam. 74.
Utz pctū ade grauius fuerit oibus alys pctis. 74.
Utrum Adam in primo statu ante potuit peccare venia liter q̄ mortaliter. 74.

¶ Distinctionis. XXII. ¶ Qō. I.

¶ Utrū primū pctū boīs fuerit supbia. 76.
Utrū pctū boīs fuerit i bꝫ q̄ appetyt eē sicut ōus. 76.
Utrum mulier grauius q̄ vir peccauerit. 77.

¶ Questio. II.

¶ Utrum ignorantia sit peccatum. 77.
Utrum ignorantia excuset peccatum. 77.

¶ Distinctiōis. XXIII. ¶ Qō. I.

¶ Utrum deus potuerit conferre alicui nature create vt peccare non possit. 79.
Utz ōs debuit pmittere boiez tētari ⁊ peccare. 79.

¶ Questio. II.

¶ Utrum Adam deū per essentiā viderit. 79.
Utrum rerum omnium scientiam habuit. 80.
Utrum Adam in primo statu potuerit falli. 80.

¶ Distinctiōis. XXIIII. ¶ Qō. I.

¶ Utrum lib. arb. sit potentia vel habitus. 82.
Utz lib. ar. noiet vnā potētiā vel plures. 82.
Utz li. ar. sit potētia distincta a volūtate ⁊ rōne. 83.
Utz Adā i p̄mo statu p lib. ar. poterat pctū vitare. 83.

¶ Questio. II.

¶ Utz ꝓueniēter notificaī sensualitas i lra. 83.
Utz rō supioz ⁊ iferioz sint vna pō vel diuerse. 84.
Utrum sinderesis sit potētia vel habitus. 84.
Utrum conscientia sit actus. 85.

¶ Questio. III.

¶ Utrum sufficienter distinguantur in littera motus sen sualitatis: ⁊ rōnis supiozis ⁊ inferiozis. 85.
Utrum motus sensualitatis possit esse pctū. 86.
Utrum in ratione possit esse peccatum. 86.
Utrum delectatio rationis inferiozis aliquo modo possit esse peccatum mortale. 86.
Utz i rōne supioz possit eē pctū veniale. 87.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tituli articulorum

Utrum veniale possit fieri mortale. 87.
¶Distinctiõis. XXV. ¶Qõ. I.
¶Utrum lib.arb.sit in deo. 89.
Utrum lib.arb.cogi possit. 90.
Utrũ lib.arbi.ad oia opera bũana se extẽdat. 90.
Utr̃ lib.arb.augeatur vel minuaĩ. 90.
Utrũ lib.arb.conuenienter distinguaĩ. 91.
¶Distinctiõis. XXVI. ¶Qõ. I.
¶Utrum gratia ponat quid creatum in aĩa. 92.
Utr̃ gratia sit substantia vel accidens. 93.
Utruz gratia sit in potentia aie sicut in subiecto. 93.
Utrum gratia sit virtus. 94.
Utr̃ gr̃a ꝓueniẽter ꝑ opantẽ ⁊ cooperãtẽ diuidaĩ. 94.
Utrum gratia in anima multiplicetur. 94.
¶Distinctiõis. XXVII. ¶Qõ. I.
¶Utrum virtus sit habitus. 96.
Utrum Aug.conuenienter virtutem diffiniat. 97.
Utr̃ aligs possit ex cõdigno vitã eternã mereri. 97.
Utrum quis gratiam mereri possit. 97.
Utruz aliquis augmentum gratie possit mereri. 98.
Utruz vnus possit alteri primaz gratiã promereri. 98.
¶Distinctiõis. XXVIII. ¶Qõ. I.
¶Utrum homo sine gratia aliqõ bonũ facere possit. 99.
Utrum bonio sine gratia possit peccatum vitare. 100.
Utr̃ hõ sine gr̃a possit oia mãdata legis implere. 100.
Utruz hõ sine gratia possit se preparare ad gratiã. 100.
Utr̃ hõ sine gr̃a possit cognitionẽ veritatis habere. 100.
¶Distinctiõis. XXIX. ¶Qõ. I.
¶Utrum hõ in statu innocẽtie gratia indiguerit. 102.
Utruz hõ ante peccatuz gratiaz habuerit. 102.
Utrum hõ in primo statu tantuz de gratia habuisset quã/tum post peccatum. 103.
Utrum actus humani ante peccatuz fuissent efficaciozes ad merendum gratiam. 103.
Utruz pena hois conuenienter determinetur pro peccato ꝑme trãsgressionis.s.ꝑuatio inocẽtie sit ĩ padiso. 103.
¶Distinctiõis. XXX. ¶Qõ. I.
¶Utr̃ õfect⁹ q̃s sentimus sint nob q̃si pena ꝑ pctõ. 106.
Utruz defectus aliquis ex primis parẽtibus in nos deuenire habeat rationem culpe. 106.
Utruz concupiscentia sit originale peccatum. 106.
¶Questio. II.
¶Utrũ alimentũ in veritatẽ bũane nature ꝓuertit. 107.
Utrum semen ex alimento descendat. 108.
¶Distinctiõis. XXXI. ¶Qõ. I.
¶Utr̃ ꝑ traductionẽ carnis originale pctũ traducaĩ. 111.
Utr̃ necessariũ sit oẽs hoies ĩ pctõ originali nasci. 111.
¶Questio. II.
¶Utrum originale peccatuz sit in essentia anime; sicut in subiecto vel in aliqua potentia eius. 112.
Utruz vis generatiua ꝓle alys viribus infecta sit. 112.
¶Distinctõis. XXXII. ¶Qõ. II.
¶Utruz culpa originalis per baptismuz soluatur. 113.
Utrum pena originalem culpam consequens post baptismuz remaneat. 114.
Utruz originalis concupiscentia in quibusdaz maioz ⁊ in quibusdaz minoz inueniatur. 114.
¶Questio. II.
¶Utruz infectio originalis a deo sit. 115.
Utruz diuinaz sapientiaz deceat infundere animã corpori a quo contrabat maculaz. 115.
Utruz aie ex sua creatione sint inequales. 115.
¶Distinctiõis. XXXIII. ¶Qõ. I.
¶Utrum ex proximis parentibus aliquis contrabat maculam originalem. 117.
Utr̃ ch̃a ꝓximoz parẽtũ ĩ filios redũdet q̃ ad penã. 118.
Utrum originale peccatum sit vnuz vel multa. 118.
¶Questio. II.
¶Utr̃ pctõ originali p⁹ morte õbeaĩ sensibilis pena. 118.
¶Utr̃ pueri ñ baptizati afflictiõz spũalẽ i aia sẽtiaĩ. 119.
¶Distinctiõis. XXXIIII. ¶Qõ. I.
¶Utrum malum sit. 120.
Utrum maluz sit ens sicut natura quedam. 121.
Utruz bonum possit esse causa mali. 121.
Utrum maluz est in bono sicut in subiecto. 122.
Utruz per maluz totum bonuz corrumpatur. 122.
¶Distinctiõis. XXXV. ¶Qõ. I.
¶Utr̃ malũ sufficiẽter ꝑ penã ⁊ culpaz diuidatur. 124.
Utr̃ ꝓueniẽter pctñ vel culpa in lr̃a diffiniatur. 125.
Utrum omne peccatuz in actu consistat. 125.
Utrum peccatuz consistat in exteriori actu. 125.
Utrum per peccatũ fiat corruptio in potentys aie. 126.
¶Distinctiõis. XXXVI. ¶Qõ. I.
¶Utruz vnuz peccatuz possit eẽ causa alterius pcti. 128.
Utruz passio possit dici peccatuz. 128.
Utruz peccatuz possit esse pena peccati. 128.
Utruz omnis pena ꝓ aliqua culpa in hoie sit. 129.
Utruz conuenienter ponatur distinctio bonorum. 129.
¶Distinctiõis. XXXVII. ¶Qõ. I.
¶Utruz peccatuz sit substãtia vel nã aut res q̃dã. 130.
Utruz oẽ quod est quocunq; modo sit a deo sit. 130.
¶Questio. II.
¶Utruz deus sit causa ipsius peccati absolute. 131.
Utr̃ de⁹ sit cã actiõis in q̃ defozmitas culpe ꝓsistit. 131.
¶Questio. III.
¶Utrum deus sit causa pene. 132.
Utruz malũ per prius dicatur de culpa q̃ de pena. 132.
¶Distinctõis. XXXVIII. ¶Qõ. I.
¶Utr̃ oĩuz rectaz volũtatũ sit tantũ vnus finis. 134.
Utrum finis cõmunis ⁊ vnus rectarum voluntatum possit esse charitas vel beatitudo. 134.
Utrum intentio sit aliquid voluntatis. 134.
Utrum sit vnus actus voluntatis qui est de fine ⁊ de his que sunt ad finem. 135.
Utrum voluntas habeat suam bonitatem ex fine. 135.
¶Distinctiõis. XXXIX. ¶Qõ. I.
¶Utrum in volũtate possit esse peruersitas peccati. 136.
Utr̃ ĩ actibus aliaz potẽtiaz possit esse peccatuz. 137.
¶Questio. II.
¶Utrum homo velit bonum naturaliter. 137.
Utrum motus sit idem quo homo vult bonum naturaliter ⁊ quo vult malum. 137.
¶Questio. III.
¶Utrum superioz scintilla rõnis possit extingui. 137.
Utrum conscientia possit errare. 138.
Utrum conscientia errans obliget. 138.
¶Distinctionis. XL. ¶Questio. I.
¶Utr̃ bonũ ⁊ malũ sint eẽntiales differẽtie actiõis. 140.
Utrũ ex volũtate actio sit iudicãda bona vel mala. 140.
Utruz actus exterioz addat aliquid de bonitate vel malicia supra bonitatem vel maliciam voluntatis. 140.
Utrum in eadem actio sit bona vel mala. 141.
Utrũ actio indifferẽs inueniatur in actibus bũanis. 141.
¶Distinctiõis. XLI. ¶Questio. I.
¶Utrum fidei sit vniuersaliter intentionẽ dirigere. 143.
Utrum actus infidelis hois bonus esse possit. 143.
¶Questio. II.
¶Utrum peccatum sit voluntarium. 144.
Utrum omne peccatum sit in voluntate. 144.
¶Distinctiõis. XLII. ¶Questio. I.

Tituli

¶Utrũ voluntas pcti ⁊ actus sint duo peccata 145.
Utrũ post actũ peccati reatus remaneat. 146.
Utrũ pctñ diuidaĩ ꝓueniẽter ꝑ mortale ⁊ vẽiale. 146.
Utrũ veniale peccatũ a mortali distinguaĩ. 146.
Utrum peccatum mortale ⁊ veniale differant per penaz eternam ⁊ temporalem. 147
¶Questio. II.
¶Utruz peccata distinguãtur penes radices. 147.
Utr̃ pctñ ꝺenter dicaĩ ĩ pctñ cogitatõis ozl ⁊ opis. 148.
Utr̃ diuisio capitaliũ viciozꝝ sit cõpetẽs. 148.
Utr̃ spẽs superbie cõueniẽter assignentur. 149.
Utrum oia peccata sint paria. 149.
¶Distinctiõis. XLIII. ¶Qõ. I.
¶Utrum sit aliquod peccatũ in spiritum sanctuz. 151.
Utr̃ pctñ ĩ spñm scñ sit ꝺterminatũ gen⁹ pcti. 151.
Utr̃ ꝓueniẽter assignenĩ spẽs pcti ĩ spñm scñ. 151.
Utrum peccatũ in spiritũ sanctũ sit irremissibile. 152.
Utr̃ aligs in ꝓmo actu pcti possit peccare ĩ spñm scñ. 152.
Utrũ Adam in spiritũ sanctũ peccauerit. 153.
¶Distinctiõis. XLIIII. ¶Qõ. I.
¶Utrum potentia peccandi sit. 154.
Utrum omnis prelatio a deo sit. 154.
Utrũ in statu nature integre prelatio fuisset. 154.
Utrum obedientia sit virtus. 155.
Utrum christiani teneantur obedire secularibus potestatibus ⁊ precipue tyrannis. 155.
Utr̃ obaz ꝑfessi teneanĩ simpl'r obedire ꝑlatis suis. 155.
Finis.
¶Expliciunt tituli articulorꝝ Sancti Thome de Aquino ordinis ꝓdicatorũ super scõm sententiarum.

¶Secũdi libri sniarũ Angelici doctoris scti Thome de Agno sacri ordinis Predicatorꝝ. Finis.

¶Impssi Venetys mãdato ⁊ expensis Nobilis Uiri dñi Octauiani Scoti Ciuis Modoctiẽsis per Bonetũ locatellũ Bergomẽsez Anno salutis Nonagesimo octauo supra Millesimũ q̃terq̃centesimũ. Undecimo Kalendas Januarias Reg. Augustino Barbadico Inclyto Venetiaꝝ duce.

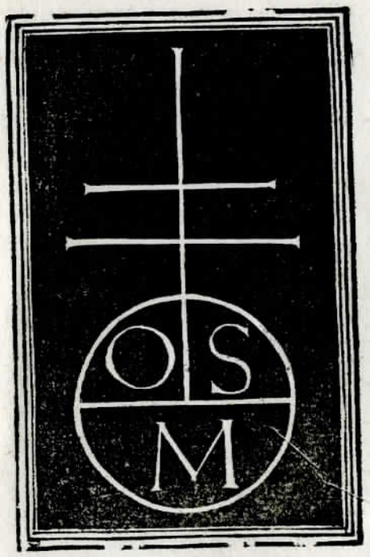
Registrum.

a
Scriptum
¶Incipit liber
Qualiter i deo
¶Incipit scõs
b
¶Credamus
ad ꝓsecutionem
celo:ꝺ nobilitate
Ad primum.
c
in malicia
creatus est
tanto:est
quid vel
d
¶Utr̃ angelis
durati sunt:
subiectaz mãm
¶P̃.cognitio
e
in cantico
cõnaturalis
non ponitur.
pertingere.
f
Ad tertium
resurrectione
dieruz ꝑmitus
cem corꝑalem
g
binarius ꝓncipiũ
positiõius:
tunc plantas
to sanctificare

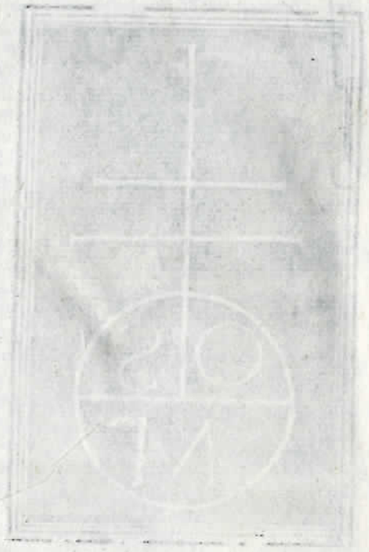
b
Ad quartum
ergo de fructu
tur duo
intellectus agẽs
i
moda imutatiõe
ficut aĩalia
rit per naturam
ideo quodã mõ
k
kit ab boste
fine quo non
tionis deo
dediſti mihi
l
q̃ de illo
sit etiam opere
⁊ inde est
B aũt ꝓueniẽs
m
vero faciendum
ꝺeterminate
actus ⁊ habitus
quo hominis
n
Lastitate
natus ad id
Jd vero
⁊ qz lib. arbi.
o
Originalem
qui rationem
rõnem culpe
bet quãtitatis

p i58
Lex carnis
potest esse q;
peccatũ nõ est
boc etiaz tactum
q
di ens:ficut
tiam:qz ipsum
¶Expositio
est vel aliquid
r
sa ⁊ causatum
qõ fecit. Idem
malum:ergo
actus in genere
s
Ad secundum
potest peccare
erit actus bonus
iudicanẽ bona
t
Illis prohibeãt
sint diuersa
sensu rationis
cundo modo
v
Ergo ⁊ impnia
¶Diuisio text⁹.
prelationis

Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca